။ နမော တသ္သ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ္သ။

ခုဒ္ဒကနိကာယေ

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာ

(ပဌမော ဘာဂေါ)

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

ယော သဗ္ဗလောကာတိဂသဗ္ဗသောဘာ-
ယုတ္တေဟိ သဗ္ဗေဟိ ဂုဏေဟိ ယုတ္တော။
ဒေါသေဟိ သဗ္ဗေဟိ သတသနေဟိ၊
မုတ္တော ဝိမုတ္တိံ ပရမဉ္စ ဒါတာ။

နိစ္စံ ဒယာစန္ဒနသီတစိတ္တော၊
ပညာရဝိဇ္ဇောတိတသဗ္ဗနေယျော။
သဗ္ဗေသု ဘူတေသု တမဂ္ဂဘူတံ၊
ဘူတတ္ထနာထံ သိရသာ နမိတွာ။

ယော သဗ္ဗဘူတေသု မုနီဝ အဂ္ဂေါ၊ အနန္တသဒ္ဓေသု ဇိနတ္တဇေသု။
အဟူ ဒယာဉာဏဂုဏေဟိ သတ္ထုလီလာနုကာရီ ဇနတာဟိတေသု။

တံ **သာရိပုတ္တံ** မုနိရာဇပုတ္တံ၊ ထေရံ ထိရာနေကဂုဏာဘိရာမံ။
ပညာပဘာဝုဂ္ဂတစာရုကိတ္တိံ၊ သုသန္တဝုတ္တိဉ္စ အထော နမိတွာ။

သဒ္ဓမ္မစက္ကာနုပဝတ္တကေန ၊ သဒ္ဓမ္မသေနာပတိသာဝကေန။
သုတ္တေသု ဝုတ္တေသု တထာဂတေန၊ ဘူတတ္ထဝေဒိတ္တမုပာဂတေန။

ယော ဘာသိတော ဘာသိတကောဝိဒေန၊ ဓမ္မပ္ပဒီပုဇ္ဇလနာယကေန။
ဟဋ္ဌော ဝိသိဋ္ဌော ပဋိသမ္ဘိဒါနံ၊ မဂ္ဂေါတိ တန္နာမဝိသေသိတော စ။

ဝိစိတ္တနာနတ္တနယောပဂူဠှော၊ ဂမ္ဘီရပညေဟိ သဒါဝဂါဠှော။
အတ္တတ္ထလောကတ္ထပရာယဏေဟိ၊ သံသေဝနီယော သုဇနေဟိ နိစ္စံ။

ဉာဏပ္ပဘောဒါဝဟနသ္သ တသ္သ၊ ယောဂီဟိနေကေဟိ နိသေဝိတသ္သ။
အတ္ထံ အပုဗ္ဗံ အနုဝဏ္ဏယန္တော၊ သုတ္တဉ္စ ယုတ္တိဉ္စ အနုက္ကမန္တော။

အတေက္ကမန္တော သမယာ သကာ စ၊ အနာမသန္တော သမယံ ပရဉ္စ။
ပုဗ္ဗောပဒေသဋ္ဌကထာနယဉ္စ၊ ယထာနုရူပံ ဥပသံဟရန္တော။

ဝက္ခာမဟံ အဋ္ဌကထံ ဇနသ္သ၊ ဟိတာယ သဒ္ဓမ္မစိရဋ္ဌိတတ္ထံ။
သက္ကစ္စ **သဒ္ဓမ္မပကာသိနိံ** တံ၊ သုဏာထ ဓာရေထ စ သာဓု သန္တောတိ။

တတ္ထ **ပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂေတိ တန္နာမဝိသေသိတော စာ** တိ ဝုတ္တတ္တာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ မဂ္ဂတာ တာဝ ဝတ္တဗ္ဗာ။ စတဿော ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ – အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါတိ။ တာသံ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂေ အဓိဂမူပါယောတိ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ, ပဋိသမ္ဘိဒါပဋိလာဘ ဟေတူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကထမယံ တာသံ မဂ္ဂေ ဟောတီတိ စေ? ပဘေဒတော ဒေသိတာယ ဒေသနာယ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏာဝဟတ္တာ။ နာနာဘေဒဘိန္နာနဉှိ ဓမ္မာနံ နာနာဘေဒဘိန္နာ ဒေသနာ သောတူနံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာ ဏပ္ပဘေဒဥ္စ သဉ္ဇနေတိ, ပုထုဇ္ဇနာနံ အာယတိံ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏပ္ပဘေဒာယ စ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝုတ္တဥ္စ – ''ပ ဘေဒတော ဟိ ဒေသနာ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟာ ဟောတီ''တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁.ကာမာဝစရကုသလပဒ ဘာဇနီယ)။ အယဉ္စ နာနာဘေဒဘိန္နာ ဒေသနာ, တေနဿာ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂတ္တသိဒ္ဓိ။

တတ္ထ **စတဿော** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ **ပဋိသမ္ဘိဒါ** တိ ပဘေဒါ။ ''အတ္ထေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဓမ္မေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, တတြ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ဉာဏေသု ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ ဘိဒါ''တိ (ဝိဘ. ၇၁၈) ဝုတ္တတ္တာ န အညဿ ကဿစိ ပဘေဒါ, ဉာဏဿေဝ ပဘေဒါ။ တသ္မာ ''စတဿော ပ ဋိသမ္ဘိဒါ''တိ စတ္တာရော ဉာဏပ္ပဘေဒာတိ အတ္ထော။ အတ္ထပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာန ကရဏသမတ္ထံ အတ္ထေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ** ။ ဓမ္မပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာ နကရဏသမတ္ထံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ** ။ နိရုတ္တိပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနဝဝတ္ထာန ကရဏသမတ္ထံ နိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ** ။ ပဋိဘာနပ္ပဘေဒဿ သလ္လက္ခဏဝိ ဘာဝနဝဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ ပဋိဘာနေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ **ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ** ။

တတ္ထ **အတ္ထော** တိ သင်္ခေပတော ဟေတုဖလံ။ တဉှိ ယသ္မာ ဟေတုအနုသာရေန အရီယတိ အဓိဂမီယတိ ပာပု ဏီယတိ, တသ္မာ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယံကိဉ္စိ ပစ္စယသမုပ္ပန္နံ, နိဗ္ဗာနံ, ဘာသိတတ္ထော, ဝိပ ကော, ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ အတ္ထံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဘေ ဒဂတံ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။

ဓမ္မော တိ သင်္ခေပတော ပစ္စယော။ သော ဟိ ယသ္မာ တံ တံ ဝိဒဟတိ ပဝတ္တေတိ စေဝ ပါပေတိ စ, တသ္မာ ဓမ္ မောတိ ဝုစ္စတိ။ ပဘေဒတော ပန ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု, အရိယမဂ္ဂေ, ဘာသိတံ, ကုသလံ, အကုသ လန္တိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဓမ္မောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဓမ္မေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသ မ္ဘိဒါ။ အယမေဝ ဟိ အတ္ထော အဘိဓမ္မေ (ဝိဘ. ၇၁၉-၇၂၅) –

> ''ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိ သမ္ဘိဒါ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, ဟေတုဖ လေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။
>
> ''ယေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပာတုဘူတာ, ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ယမှာ ဓမ္မာ တေ ဓမ္မာ ဇာတာ ဘူတာ သဉ္ဇာတာ နိဗ္ဗတ္တာ အဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပာတုဘူ တာ, တေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။
>
> ''ဇရာမရဏေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဇရာမရဏသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, ဇရာမရဏနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, ဇရာမရဏနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။
>
> ''ဇာတိယာ ဉာဏံ။ပေ။ ဘဝေ ဉာဏံ။ပေ။ ဥပါဒါနေ ဉာဏံ။ပေ။ တဏှာယ ဉာဏံ။ပေ။ ဝေဒနာယ ဉာဏံ။ ပေ။ ဖဿေ ဉာဏံ။.ပေ။ သဠာယတနေ ဉာဏံ။.ပေ။ နာမရူပေ ဉာဏံ။ပေ။ ဝိညာဏေ ဉာဏံ။ပေ။ သင်္ခါရေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ, သင်္ခါရသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, သင်္ခါရနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိ ဒါ, သင်္ခါရနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။

“ဣဓ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဇာနာတိ – သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာကရဏံ ဂါထံ ဥဒါနံ ဣတိဝုတ္တကံ ဇာတကံ အဗ္ဘုတဓမ္မံ ဝေဒလ္လံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ သော တဿ တဿေဝ ဘာသိတဿ အတ္ထံ ဇာနာတိ ‘အယံ ဣမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော, အယံ ဣမဿ ဘာသိတဿ အတ္ထော’တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ။

“ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ? ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ပေ.။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ ယံ ယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘ တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ။ပေ.။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိ။ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ။ ဣမေသု ဓမ္မေသု ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ, တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ”တိအာဒိနာ နယေန ဝိဘဇိတွာ ဝိဘဇိတွာ ဒဿိတော။

တတ္ထ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏန္တိ တသ္မိံ အတ္ထေ စ ဓမ္မေ စ ယာ သဘာဝနိရုတ္တိ အဗျဘိစာရိဝေါဟာရော, တဿ အဘိလာပေ ဘာသနေ ဥဒီရဏေ တံ လပိတံ ဘာသိတံ ဥဒီရိတံ သဘာဝနိရုတ္တိသဒ္ဒံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ သဘာဝနိရုတ္တာဘိလာပေ “အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ”တိ ဧဝံ တဿာ ဓမ္မနိရုတ္တိသညိတာယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ မာဂဓိကာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ မူလဘာသာယ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဧဝမယံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ သဒ္ဒါရမ္မဏာ နာမ ဇာတာ, န ပညတ္တိအာရမ္မဏာ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ သဒ္ဒံ သုတွာ “အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ”တိ ဇာနာတိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော ဟိ “ဖဿော”တိ ဝုတ္တေ “အယံ သဘာဝနိရုတ္တီ”တိ ဇာနာတိ, “ဖဿာ”တိ ဝါ “ဖဿ”န္တိ ဝါ ဝုတ္တေ ပန “အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ”တိ ဇာနာတိ။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အညံ ပနေသ နာမာချာတဥပသဂ္ဂနိပါတဗျဉ္ဇနသဒ္ဒံ ဇာနာတိ န ဇာနာတီတိ? ယဒဂ္ဂေန သဒ္ဒံ သုတွာ “အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ, အယံ န သဘာဝနိရုတ္တီ”တိ ဇာနာတိ, တဒဂ္ဂေန တမ္ပိ ဇာနိဿတိ။ တံ ပန နယိဒံ ပဋိသမ္ဘိဒါကိစ္စန္တိ ပဋိက္ခိပိတွာ “ဘာသံ နာမ သတ္တာ ဥဂ္ဂဏှန္တီ”တိ ဝတွာ ဣဒံ ကထိတံ – မာတာပိတရော ဟိ ဒဟရကာလေ ကုမာရကေ မဉ္စေ ဝါ ပီဌေ ဝါ နိပဇ္ဇာပေတွာ တံ တံ ကထယမာနာ တာနိ တာနိ ကိစ္စာနိ ကရောန္တိ, ဒါရကာ တေသံ တံ တံ ဘာသံ ဝဝတ္ထာပေန္တိ “ဣမိနာ ဣဒံ ဝုတ္တံ, ဣမိနာ ဣဒံ ဝုတ္တ”န္တိ။ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ သဗ္ဗမ္ပိ ဘာသံ ဇာနန္တိ။ မာတာ ဒမိဠီ, ပိတာ အန္ဓကော။ တေသံ ဇာတဒါရကော သစေ မာတု ကထံ ပဌမံ သုဏာတိ , ဒမိဠဘာသံ ဘာသိဿတိ။ သစေ ပိတု ကထံ ပဌမံ သုဏာတိ, အန္ဓကဘာသံ ဘာသိဿတိ။ ဥဘိန္နမ္ပိ ပန ကထံ အသုဏန္တော မာဂဓိကဘာသံ ဘာသိဿတိ။

ယောပိ အဂါမကေ မဟာအရညေ နိဗ္ဗတ္တော, တတ္ထ အညော ကထေန္တော နာမ နတ္ထိ, သောပိ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဝစနံ သမုဋ္ဌာပေန္တော မာဂဓိကဘာသမေဝ ဘာသိဿတိ။ နိရယေ တိရစ္ဆာနယောနိယံ ပေတ္တိဝိသယေ မနုဿလောကေ ဒေဝလောကေတိ သဗ္ဗတ္ထ မာဂဓိကဘာသာဝ ဥဿန္နာ။ တတ္ထ သေသာ ဩဋ္ဋကိရာတအန္ဓကယောနကဒမိဠဘာသာဒိကာ ဘာသာ ပရိဝတ္တန္တိ။ အယမေဝေကာ ယထာဘုစ္စဗြဟ္မဝေါဟာရအရိယဝေါဟာရသင်္ခါတာ မာဂဓိကဘာသာ န ပရိဝတ္တတိ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောပိ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ တန္တိံ အာရောပေန္တော မာဂဓိကဘာသာယ ဧဝ အာရောပေသိ။ ကသ္မာ? ဧဝဉှိ အတ္ထံ အာဟရိတုံ သုခံ ဟောတိ။ မာဂဓိကဘာသာယ ဟိ တန္တိံ အာရုဠှဿ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တာနံ သောတပထာဂမနမေဝ ပပဉ္စော ။ သောတေ ပန သင်္ဃဋ္ဋိတမတ္တေယေဝ နယသတေန နယသဟဿေန အတ္ထော ဥပဋ္ဌာတိ။ အညာယ ပန ဘာသာယ တန္တိံ အာရုဠှံ ပောထေတွာ ပောထေတွာ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဗဟုမ္ပိ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပန ပုထုဇ္ဇနဿ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ, အရိယသာဝကော နော ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တော နာမ နတ္ထိ။

ဉာဏေသု ဉာဏန္တိ သဗ္ဗတ္ထကဉာဏမာရမ္မဏံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဘေဒဂတံ ဉာဏံ, ယထာဝုတ္တေသု ဝါ တေသု တီသု ဉာဏေသု ဂေါစရကိစ္စာဒိဝသေန ဝိတ္ထာရဂတံ ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။

ဣမာ ပန စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ဒွီသု ဌာနေသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ, ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကတမေသု ဒွီသု ဌာနေသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ? သေက္ခဘူမိယဉ္စ အသေက္ခဘူမိယဉ္စ။ တတ္ထ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ မဟာကဿပတ္ထေရဿ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရဿ မဟာကောဋ္ဌိတတ္ထေရဿာတိ ဧဝမာဒီနံ အသီတိယာပိ မဟာထေရာနံ ပဋိသမ္ဘိဒါ အသေက္ခဘူမိယံ ပဘေဒံ ဂတာ, အာနန္ဒတ္

ထေရဿ, စိတ္တဿ ဂဟပတိနော, ဓမ္မိကဿ ဥပါသကဿ, ဥပါလိဿ ဂဟပတိနော, ခုဇ္ဇုတ္တရာယ ဥပါသိကာယာတိဧဝမာဒီနံ ပဋိသမ္ဘိဒါ သေက္ခဘူမိယံ ပဘေဒံ ဂတာတိ ဣမာသု ဒွီသု ဘူမီသု ပဘေဒံ ဂစ္ဆန္တိ။

ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တိ? အဓိဂမေန, ပရိယတ္တိယာ, သဝနေန, ပရိပုစ္ဆာယ, ပုဗ္ဗယောဂေန။ တတ္ထ **အဓိဂမော** နာမ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ။ အရဟတ္တဉှိ ပတ္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပရိယတ္တိ** နာမ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ တဉှိ ဥဂ္ဂဏှန္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **သဝနံ** နာမ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ။ သက္ကစ္စံ အဋ္ဌိံ ကတွာ ဓမ္မံ သုဏန္တဿ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ ပါဠိအဋ္ဌကထာဒီသု ဂဏ္ဌိပဒအတ္ထပဒဝိနိစ္ဆယကထာ။ ဥဂ္ဂဟိတပါဠိအာဒီသု ဟိ အတ္ထံ ပရိပုစ္ဆန္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ **ပုဗ္ဗယောဂေါ** နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ယောဂါဝစရတာ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမဂေါတြဘုသမီပံ ပတ္တဝိပဿနာနုယောဂေါ။ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရဿ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တီတိ။

ဧတေသု ပန ကာရဏေသု ပရိယတ္တိ သဝနံ ပရိပုစ္ဆာတိ ဣမာနိ တီဏိ ပဘေဒဿေဝ ဗလဝကာရဏာနိ။ ပုဗ္ဗယောဂေါ အဓိဂမဿ ဗလဝပစ္စယော, ပဘေဒဿ ဟောတိ န ဟောတီတိ? ဟောတိ, န ပန တထာ။ ပရိယတ္တိသဝနပရိပုစ္ဆာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဟောန္တု ဝါ မာ ဝါ, ပုဗ္ဗယောဂေန ပန ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ သင်္ခါရသမ္မသနံ ဝိနာ ပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ နတ္ထိ။ ဣမေ ပန ဒွေပိ ဧကတော ဟုတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဥပတ္ထမ္ဘေတွာ ဝိသဒါ ကရောန္တီတိ။ အပရေ အာဟု –

“ပုဗ္ဗယောဂေါ ဗာဟုသစ္စံ၊ ဒေသဘာသာ စ အာဂမော။
ပရိပုစ္ဆာ အဓိဂမော၊ ဂရုသန္နိဿယော တထာ။
မိတ္တသမ္ပတ္တိ စေဝါတိ၊ ပဋိသမ္ဘိဒပစ္စယာ”တိ။

တတ္ထ **ပုဗ္ဗယောဂေါ** ဝုတ္တနယောဝ။ **ဗာဟုသစ္စံ** နာမ တေသု တေသု သတ္ထေသု စ သိပ္ပါယတနေသု စ ကုသလတာ။ **ဒေသဘာသာ** နာမ ဧကသတဝေါဟာရကုသလတာ, ဝိသေသေန ပန မာဂဓိကေ ကောသလ္လံ။ **အာဂမော** နာမ အန္တမသော ဩပမ္မဝဂ္ဂမတ္တဿာပိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပရိယာပုဏနံ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ ဧကဂါထာယပိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယပုစ္ဆနံ။ **အဓိဂမော** နာမ သောတာပန္နတာ ဝါ သကဒါဂါမိတာ ဝါ အနာဂါမိတာ ဝါ အရဟတ္တံ ဝါ။ **ဂရုသန္နိဿယော** နာမ သုတပဋိဘာနဗဟုလာနံ ဂရူနံ သန္တိကေ ဝါသော။ **မိတ္တသမ္ပတ္တိ** နာမ တထာရူပါနံယေဝ မိတ္တာနံ ပဋိလာဘောတိ။

တတ္ထ ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ပုဗ္ဗယောဂဉ္စေဝ အဓိဂမဉ္စ နိဿာယ ပဋိသမ္ဘိဒါ ပါပုဏန္တိ, သာဝကာ သဗ္ဗာနိပိ ဧတာနိ ကာရဏာနိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိယာ စ ပါဋိယေက္ကော ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနုယောဂေါ နာမ နတ္ထိ, သေက္ခာနံ ပန သေက္ခဖလဝိမောက္ခန္တိကာ, အသေက္ခာနံ အသေက္ခဖလဝိမောက္ခန္တိကာ စ ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တိ ဟောတိ။ တထာဂတာနဉှိ ဒသ ဗလာနိ ဝိယ အရိယာနံ အရိယဖလေဟေဝ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဣဇ္ဈန္တီတိ။ ဣမာသံ စတဿန္နံ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ မဂ္ဂေါတိ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေါ, ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေါ ဧဝ ပကရဏံ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပ္ပကရဏံ, ပကာရေန ကရီယန္တေ ဝုစ္စန္တေ ဧတ္ထ နာနာဘေဒဘိန္နာ ဂမ္ဘီရာ အတ္ထာ ဣတိ ပကရဏံ။

တဒေတံ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပ္ပကရဏံ အတ္ထသမ္ပန္နံ ဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ ဂမ္ဘီရံ ဂမ္ဘီရတ္ထံ လောကုတ္တရပ္ပကာသနံ သုညတာပဋိသညုတ္တံ ပဋိပတ္တိဖလဝိသေသသာဓနံ ပဋိပတ္တိပဋိပက္ခပဋိသေဓနံ ယောဂါဝစရာနံ ဉာဏဝရရတနာကရဘူတံ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မကထာဝိလာသဝိသေသဟေတုဘူတံ သံသာရဘီရုကာနံ ဒုက္ခနိဿရဏံ တဒုပါယဒဿနေန အဿာသဇနနတ္ထံ တပ္ပဋိပက္ခနာသနတ္ထဉ္စ ဂမ္ဘီရတ္ထာနဉ္စ အနေကေသံ သုတ္တန္တပဒါနံ အတ္ထဝိဝရဏေန သုဇနဟဒယပရိတောသဇနနတ္ထံ တထာဂတေန အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတသဗ္ဗညုတညာဏမဟာပဒီပဝဘာသေန သကလဇနဝိတ္ထတမဟာကရုဏာသိနေဟသိနိဒ္ဓဟဒယေန ဝေနေယျဇနဟဒယဂတကိလေသန္ဓကာရဝိဓမနတ္ထမုဇ္ဇလိတဿ သဒ္ဓမ္မမဟာပဒီပဿ တဒဓိပ္ပါယဝိကာသနသိနေဟပရိသေကေန ပဉ္စဝဿသဟဿမဝိရတမုဇ္ဇလနမိစ္ဆတာ လောကာနုကမ္ပကေန သတ္ထုကပ္ပေန ဓမ္မရာဇဿ ဓမ္မသေနာပတိနာ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေန ဘာသိတံ သုတွာ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ယထာသုတမေဝ သင်္ဂီတိံ အာရောပိတံ။

တဒေတံ ဝိနယပိဋကံ သုတ္တန္တပိဋကံ အဘိဓမ္မပိဋကန္တိ တီသု ပိဋကေသု သုတ္တန္တပိဋကပရိယာပန္နံ။ ဒီဃနိကာယော မဇ္ဈိမနိကာယော သံယုတ္တနိကာယော အင်္ဂုတ္တရနိကာယော ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ ပဉ္စသု မဟာနိကာယေသု ခုဒ္ဒကမဟာနိကာယပရိယာပန္နံ။ သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာကရဏံ ကထာ ဥဒာနံ ဣတိဝုတ္တကံ ဇာတကံ အဗ္ဘုတဓမ္မံ ဝေဒလ္လန္တိ နဝသု သတ္ထု သာသနင်္ဂေသု ယထာသမ္ဘဝံ ဂေယျဝေယျာကရဏင်္ဂဒွယသင်္ဂဟိတံ။

> ''ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ၊ ဒွေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
> စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော''တိ။ (ထေရဂါ. ၁၀၂၇) –

ဓမ္မဘဏ္ဍာဂာရိကတ္တေန ပန ပဉ္စသု ဌာနေသု ဧတဒဂ္ဂေ အာရောပိတေန ပဋိညာတာနံ စတုရာသီတိယာ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနံ ဘိက္ခုတော ဂဟိတေသု ဒွီသု ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿေသု အနေကသတဓမ္မက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတံ။ တဿ တယော ဝဂ္ဂါ – မဟာဝဂ္ဂေါ, မဇ္ဈိမဝဂ္ဂေါ, စူဠဝဂ္ဂေါတိ။ ဧကေကသ္မိံ ဝဂ္ဂသ္မိံ ဒသဒသကံ ကတွာ ဉာဏကထာဒိကာ မာတိကာကထာပရိယောသာနာ သမတိံသ ကထာ။ ဝေမနေကဓာ ဝဝတ္ထာပိတဿ ဣမဿ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပ္ပကရဏဿ အနုပုဗ္ဗံ အပုဗ္ဗပဒတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ ဣမဥ္ဟိ ပကရဏံ ဟဋ္ဌတော အတ္ထတော ဥဒ္ဒိသန္တေန စ နိဒ္ဒိသန္တေန စ သက္ကစ္စံ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဉ္စ, ဥဂ္ဂဏှန္တေနာပိ သက္ကစ္စံ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဓာရေတဗ္ဗဉ္စ။ တံ ကိဿဟေတု? ဂမ္ဘီရတ္တာ ဣမဿ ပကရဏဿ လောကဟိတာယ လောကေ စိရဋ္ဌိတတ္ထံ။

တတ္ထ သမတိံသာယ ကထာသု ဉာဏကထာ ကသ္မာ အာဒိတော ကထိတာတိ စေ? ဉာဏဿ ပဋိပတ္တိမုလဝိသောဓကတ္တေန ပဋိပတ္တိယာ အာဒိဘူတတ္တာ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ ဘဂဝတာ –

> ''တသ္မာတိဟ တွံ ဘိက္ခု, အာဒိမေဝ ဝိသောဓေဟိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ ကော စာဒိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ, သီလဉ္စ သုဝိသုဒ္ဓံ ဒိဋ္ဌိ စ ဥဇုကာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၃၆၉)?

ဥဇုကာ ဒိဋ္ဌီတိ ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတံ ဉာဏံ ဝုတ္တံ။ တသ္မာပိ ဉာဏကထာ အာဒိတော ကထိတာ။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ –

> ''တတြ, ဘိက္ခဝေ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ။ ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ? သမ္မာဒိဋ္ဌိံ 'သမ္မာဒိဋ္ဌီ'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ 'မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ'တိ ပဇာနာတိ။ သာဿ ဟောတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပံ 'သမ္မာသင်္ကပ္ပော'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပံ 'မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာဝါစံ 'သမ္မာဝါစာ'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာဝါစံ 'မိစ္ဆာဝါစာ'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာကမ္မန္တံ 'သမ္မာကမ္မန္တော'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာကမ္မန္တံ 'မိစ္ဆာကမ္မန္တော'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာအာဇီဝံ 'သမ္မာအာဇီဝေါ'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာအာဇီဝံ 'မိစ္ဆာအာဇီဝေါ'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာဝါယာမံ 'သမ္မာဝါယာမော'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာဝါယာမံ 'မိစ္ဆာဝါယာမော'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာသတိံ 'သမ္မာသတီ'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာသတိံ 'မိစ္ဆာသတီ'တိ ပဇာနာတိ။ သမ္မာသမာဓိံ 'သမ္မာသမာဓီ'တိ ပဇာနာတိ, မိစ္ဆာသမာဓိံ 'မိစ္ဆာသမာဓီ'တိ ပဇာနာတိ။ သာဿ ဟောတိ သမ္မာဒိဋ္ဌီ''တိ (မ. နိ. ၃.၁၃၆ အာဒယော)။

ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတာယ ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သိဒ္ဓာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနမ္ပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဘာဝံ ဇာနိဿတီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတံ ဉာဏံ တာဝ သောဓေတုံ ဉာဏကထာ အာဒိတော ကထိတာ။

> ''အပိစုအာယိ , တိဋ္ဌတု ပုဗ္ဗန္တော, တိဋ္ဌတု အပရန္တော, ဓမ္မံ တေ ဒေသေဿာမိ – ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတိ, ဣမဿုပ္ပာဒါ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣမသ္မိံ အသတိ ဣဒံ န ဟောတိ, ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတီ''တိ (မ. နိ. ၂.၂၇၁) စ –

ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဒိဋ္ဌိယော ဌပေတွာ ဉာဏဿေဝ ဝုတ္တတ္တာ ဉာဏကထာ အာဒိတော ကထိတာ။

“အလံ, သုဘဒ္ဒ, တိဋ္ဌတေတံ ‘သဗ္ဗေ တေ သကာယ ပဋိညာယ အဗ္ဘညိံသု, သဗ္ဗေဝ န အဗ္ဘညိံသု, ဥ အာဟု ဧကေစ္စေ အဗ္ဘညိံသု, ဧကေစ္စေ န အဗ္ဘညိံသူ’တိ။ ဓမ္မံ တေ, သုဘဒ္ဒ, ဒေသေဿာမိ, တံ သုဏာဟိ သာဓုကံ မနသိကရောဟိ, ဘာသိဿာမီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၃) စ –

ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏပရပ္ပဝါဒမထနံ တဒေ ဌပေတွာ အရိယဿ အဋ္ဌင်္ဂိကဿ မဂ္ဂဿ ဒေသိတတ္တာ, အဋ္ဌင်္ဂိ ကေ စ မဂ္ဂေ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဿ ဉာဏဿ ပဓာနတ္တာ ဉာဏကထာ အာဒိတော ကထိတာ။

“စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ သပ္ပုရိသသံသေဝေ, သဒ္ဓမ္မဿဝနံ, ယောနိသော မနသိကာရော, ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၄၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁) စ –

“သဒ္ဓါဇာတော ဥပသင်္ကမတိ, ဥပသင်္ကမန္တော ပယိရုပာသတိ, ပယိရုပာသန္တော သောတံ ဩဒဟတိ, ဩဟိတသောတော ဓမ္မံ သုဏာတိ, သုတွာ ဓမ္မံ ဓာရေတိ, ဓာတာနံ ဓမ္မာနံ ပညာယ အတ္ထံ ဥပပရိက္ခတိ, အတ္ထံ ဥပပရိက္ခတော ဓမ္မာ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ, ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ ဆန္ဒော ဇာယတိ, ဆန္ဒဇာတော ဥဿဟတိ, ဥဿဟိတွာ တုလေတိ, တုလယိတွာ ပဒဟတိ, ပဟိတတ္တော ကာယေန စေဝ ပရမတ္ထသစ္စံ သစ္ဆိကရောတိ, ပညာယ စ နံ ပဋိဝိဇ္ဈ ပဿတီ”တိ (မ. နိ. ၂.၁၈၃, ၄၃၂) စ –

“ဣဓ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ပေ.။ သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏ”န္တိ အာဒီနိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၀) စ –

အနေကာနိ သုတ္တန္တပဒါနိ အနုလောမေန္တေန သုတမယေ ဉာဏံ အာဒိံ ကတွာ ယထာက္ကမေန ဉာဏကထာ အာဒိတော ကထိတာ။

သာ ပနာယံ ဉာဏကထာ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသဝသေန ဒွိဝိဓာ ဌိတာ။ ဥဒ္ဒေသေ “သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏ”န္တိအာဒိနာ နယေန တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ မာတိကာဝသေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ နိဒ္ဒေသေ “ကထံ သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏံ။ ‘ဣမေ ဓမ္မာ အဘိညေယျာ’တိ သောတာဝဓာနံ, တံပဇာနနာ ပညာ သုတမယေ ဉာဏ”န္တိအာဒိနာ နယေန တာနိယေဝ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ ဝိတ္ထာရဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနီတိ။

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁) မဟာဝဂ္ဂေ

၁. ဉာဏကထာ

မာတိကာဝဏ္ဏနာ

၁. တတ္ထ ဥဒ္ဒေသေ တာဝ **သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏန္တိ** ဧတ္ထ **သောတ**သဒ္ဒော အနေကတ္ထပ္ပဘေဒေါ။ တထာ ဟေသ –

> မံသဝိညာဏဉာဏေသု, တဏှာဒီသု စ ဒိဿတိ။
> ဓာရာယံ အရိယမဂ္ဂေ, စိတ္တသန္တတိယမ္ပိ စ။

‘‘သောတာယတနံ သောတဓာတု သောတိန္ဒြိယ’’န္တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၁၅၇) ဟိ အယံ သောတသဒ္ဒော မံသသောတေ ဒိဿတိ။ ‘‘သောတေန သဒ္ဒံ သုတွာ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၉၅) သောတဝိညာဏေ။ ‘‘ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ’’တိ အာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၆) ဉာဏသောတေ။ ‘‘ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိန္တိ ယာနိ ဧတာနိ သောတာနိ မယာ ကိတ္တိတာနိ ပကိတ္တိတာနိ အာစိက္ခိတာနိ ဒေသိတာနိ ပညပိတာနိ ပဋ္ဌပိတာနိ ဝိဝရိတာနိ ဝိဘတ္တာနိ ဥတ္တာနီကတာနိ ပကာသိတာနိ။ သေယျထိဒံ – တဏှာသောတော ဒိဋ္ဌိသောတော ကိလေသသောတော ဒုစ္စရိတသောတော အဝိဇ္ဇာသောတော’’တိအာဒီသု (စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၄) တဏှာဒီသု ပဉ္စသု ဓမ္မေသု။ ‘‘အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ မဟန္တံ ဒာရုက္ခန္ဓံ ဂင်္ဂါယ နဒိယာ သောတေန ဝုယှမာန’’န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၄၁) ဥဒကဓာရာယံ။ ‘‘အရိယဿေတံ, အာဝုသော, အဋ္ဌင်္ဂိကဿ မဂ္ဂဿ အဓိဝစနံ, ယဒိဒံ သောတော’’တိအာဒီသု အရိယမဂ္ဂေ။ ‘‘ပုရိသဿ စ ဝိညာဏသောတံ ပဇာနာတိ ဥဘယတော အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဣဓ လောကေ ပတိဋ္ဌိတဉ္စ ပရလောကေ ပတိဋ္ဌိတဉ္စာ’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၉) စိတ္တသန္တတိယံ ။ ဣဓ ပနာယံ မံသသောတေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန သောတေန ဟေတုဘူတေန, ကရဏဘူတေန တ အဝဓီယတိ အဝတ္ထာပီယတိ အပ္ပီယတီတိ သောတာဝဓာနံ။ ကိံ တံ? သုတံ။ သုတဉ္စ နာမ ‘‘ဗဟုဿုတော ဟောတိ သုတဓရော သုတသန္နိစယော’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၃၉) ဝိယ သောတဒွါရာနုသာရေန ဝိညာတံ အဝဓာရိတံ ဓမ္မဇာတံ, တံ ဣဓ သောတာဝဓာနန္တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မိံ သောတာဝဓာနသင်္ခါတေ သုတေ ပဝတ္တာ ပညာ သောတာဝဓာနေ ပညာ။ **ပညာ**တိ စ တဿ တဿ အတ္ထဿ ပာကဋကရဏသင်္ခါတေန ပညာပနဋ္ဌေန ပညာ, တေန တေန ဝါ အနိစ္စာဒိနာ ပကာရေန ဓမ္မေ ဇာနာတီတိပိ ပညာ။

သုတမယေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ **သုတ**သဒ္ဒော တာဝ သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စ –

> ဂမနေ ဝိဿုတေ တိန္တေ, နုယောဂေပစိတေပိ စ။
> သဒ္ဒေ စ သောတဒွါရာနုသာရဉာတေ စ ဒိဿတိ။

တထာ ဟိဿ ‘‘သေနာယ ပသုတော’’တိအာဒီသု ဂစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော။ ‘‘သုတဓမ္မဿ ပဿတော’’တိ အာဒီသု (ဥဒါ. ၁၁; မဟာဝ. ၅) ဝိဿုတဓမ္မဿာတိ အတ္ထော။ ‘‘အဝဿုတာ အဝဿုတဿ ပုရိသပုဂ္ဂလဿာ’’တိအာဒီသု (ပာစိ. ၆၅၇) တိန္တာ တိန္တဿာတိ အတ္ထော။ ‘‘ယေ ဈာနပသုတာ ဓီရာ’’တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၈၁) အနုယုတ္တာတိ အတ္ထော။ ‘‘တုမှေဟိပိ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပက’’န္တိအာဒီသု (ခု. ပ. ၇.၁၂; ပေ. ဝ. ၂၅) ဥပစိတန္တိ အတ္ထော။ ‘‘ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတ’’န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၄၁) သဒ္ဒောတိ အတ္ထော။ ‘‘ဗဟုဿုတော ဟောတိ သုတဓရော သုတသန္နိစယော’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၃၉) သောတဒွါရာနုသာရဝိညာတဓရောတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပနဿ သောတဒွါရာနုသာရေန ဝိညာတံ ဥပဓာရိတန္တိ အတ္ထော။ **သုတမယေ ဉာဏန္တိ** ယာ သော ဧတံ သုတံ ဝိညာတံ အဝဓာရိတံ သဒ္ဒမ္မံ အာရဗ္ဘ အာရမ္မဏံ ကတွာ သဗ္ဗပဌမဉ္စ အပရာပရဉ္စ ပဝတ္တာ ပညာ, တံ ‘‘သုတမယေ ဉာဏ’’န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, သုတမယံ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ သုတမယေတိ စ ပစ္စတ္တဝစနမေတံ, ယထာ ‘‘န ဟေတံ ဝတ္တဗ္ဗေ’’ (ကထာ. ၁, ၁၅-၁၈)။ ‘‘ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ ယထာ ဖုဿိတဂ္ဂေ’’ (ခု. ပ. ၆.၁၃; သု. နိ. ၂၃၆)။ ‘‘နတ္ထိ အတ္တကာရေ နတ္ထိ ပရကာရေ နတ္ထိ ပုရိသကာရေ’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈) ပစ္စတ္တဝစနံ, ဧဝမိဓာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ – ‘‘သုတမယံ ဉာဏန္တိ အတ္ထော’’တိ။

အထ တ သုတေန ပကတော ဖဿာဒိကော ဓမ္မပုဉ္ဇော သုတမယော, တသ္မိံ သုတမယေ ဓမ္မပုဉ္ဇေ ပဝတ္တံ တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ သုတမယေ ဉာဏံ။ သဘာဝသာမညလက္ခဏဝသေန ဓမ္မေ ဇာနာတီတိ ဉာဏံ။ တံယေဝ ဉာဏံ ပရိယာယဝစနေန အဓိပ္ပာယပကာသနတ္ထံ အနိယမေန ''ပညာ''တိ ဝတွာ ပစ္ဆာ အဓိပ္ပေတံ ''ဉာဏ''န္တိ နိယမေတုံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဉာဏဉ္စ နာမ သဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏံ, အက္ခလိတပဋိဝေဓလက္ခဏံ ဝါ ကုသလိဿာသခိတ္တဉာသုပဋိဝေဓော ဝိယ, ဝိသယောဘာသနရသံ ပဒီပေါ ဝိယ, အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနံ အရညဂတသုဒေသကော ဝိယ။ ''သမာဟိတော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၇၁) ဝစနတော သမာဓိပဒဋ္ဌာနံ။ လက္ခဏာဒီသု ဟိ သဘာဝေ တ သာမညံ တ လက္ခဏံ နာမ, ကိစ္စံ တ သမ္ပတ္တိ တ ရသော နာမ, ဥပဋ္ဌာနာကာရော တ ဖလံ တ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ နာမ, အာသန္နကာရဏံ ပဒဋ္ဌာနံ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၂. **သုတွာန သံဝရေ ပညာ**တိ –

ဟတိမောက္ခော သတိ စေဝ၊ ဉာဏံ ခန္တိ တထေဝ စ။
ဝီရိယံ ပဉ္စိမေ ဓမ္မာ၊ သံဝရာတိ ပကာသိတာ။

''ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော ဥပာဂတော သမုပာဂတော ဥပပန္နော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော''တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) အာဂတော **ဟတိမောက္ခသံဝရော** ။ ''စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ နာနုဗ္ယဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ။ ယတွာဓိကရဏမေနံ စက္ခုန္ဒြိယံ အသံဝုတံ ဝိဟရန္တံ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿာ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္ဝာဿဝေယျုံ, တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတိ, ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ''တိ အာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃; မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) နယေန အာဂတော **သတိသံဝရော**။

''ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ (အဇိတာတိ ဘဂဝါ)၊
သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။
သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ပိဓိယရေ''တိ ။ (စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာ ၆၀; သု. နိ. ၁၀၄၁) –

အာဂတော **ဉာဏသံဝရော**။ ''ကတမေ စ, ဘိက္ခဝေ, အာသဝါ ပဋိသေဝနာ ပဟာတဗ္ဗာ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ပဋိသင်္ခာ ယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝတီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃; အ. နိ. ၆.၅၈) နယေန အာဂတော **ပစ္စယပဋိသေဝနာသံဝရော,** သောပိ ဉာဏသံဝရေနေဝ သင်္ဂဟိတော။ ''ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿ ဇိဃစ္ဆာယ ပိပာသာယ ဍံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿာနံ ဒုရုတ္တာနံ ဒုရာဂတာနံ ဝစနပထာနံ ဥပ္ပန္နာနံ သာရီရိကာနံ ဝေဒနာနံ ဒုက္ခာနံ တိဗ္ဗာနံ ခရာနံ ကဋုကာနံ အသာတာနံ အမနာပာနံ ပာဏဟရာနံ အဓိဝါသကဇာတိကော ဟောတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) အာဂတော **ခန္တိသံဝရော** ။ ''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတိ ပဇဟတိ ဝိနောဒေတိ ဗျန္တီကရောတိ အနဘာဝံ ဂမေတီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော **ဝီရိယသံဝရော**။ ''ဣဓ အရိယသာဝကော မိစ္ဆာအာဇီဝံ ပဟာယ သမ္မာအာဇီဝေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၈) အာဂတော **အာဇီဝပာရိသုဒ္ဓိသံဝရော,** သောပိ ဝီရိယသံဝရေနေဝ သင်္ဂဟိတော။ တေသု သတ္တသု သံဝရေသု ပာတိမောက္ခသံဝရဣန္ဒြိယသံဝရအာဇီဝပာရိသုဒ္ဓိပစ္စယပဋိသေဝနသင်္ခါတာ စတ္တာရော သံဝရာ ဣဓာဓိပ္ပေတာ, တေသု စ ဝိသေသေန ပာတိမောက္ခသံဝရော။ သဗ္ဗောပိ စာယံ သံဝရော ယထာသကံ သံဝရိတဗ္ဗာနံ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ သံဝရဏတော သံဝရောတိ ဝုစ္စတိ။ သုတမယဉာဏော ဝုတ္တံ ဓမ္မံ သုတွာ သံဝရန္တဿ သံဝရံ ကရောန္တဿ တသ္မိံ သံဝရေ ပဝတ္တာ တံသမ္ပယုတ္တာ ပညာ ''သုတွာန သံဝရေ ပညာ''တိ ဝုတ္တာ။ အထ တ ဟေတုအတ္ထေ သုတွာတိ ဝစနဿ သမ္ဘဝတော သုတဟေတုနာ သံဝရေ ပညာတိပိ အတ္ထော။

သီလမယေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ သီလန္တိ သီလနဋ္ဌေန သီလံ။ ကိမိဒံ သီလနံ နာမ? သမာဓာနံ တ, ကာယကမ္မာဒီနံ သုသီလျဝသေန အဝိပ္ပကိဏ္ဏတာတိ အတ္ထော။ ဥပဓာရဏံ တ, ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာဝသေန အာဓာရဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဧတဒေဝ ဟိ ဧတ္ထ အတ္ထဒွယံ သဒ္ဒလက္ခဏဝိဒူ အနုဇာနန္တိ။ အညေ ပန ''အဓိသေဝနဋ္ဌေန အာစာရဋ္ဌေန တဿီလဋ္ဌေန သိရဋ္ဌေန သီတလဋ္ဌေန သိဝဋ္ဌေန သီလ''န္တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။

သီလနံ **လက္ခဏံ** တဿ၊ ဘိန္နဿာပိ အနေကဓာ။

သနိဒဿနတ္တံ ရူပဿ၊ ယထာ ဘိန္နဿ နေကဓာ။

ယထာ ဟိ နီလပီတာဒိဘေဒေန အနေကဓာ ဘိန္နဿာပိ ရူပါယတနဿ သနိဒဿနတ္တံ လက္ခဏံ နီလာဒိဘေ ဒေန ဘိန္နဿာပိ သနိဒဿနဘာဝါနတိက္ကမနတော, တထာ သီလဿ စေတနာဒိဘေဒေန အနေကဓာ ဘိန္နဿာပိ ယဒေတံ ကာယကမ္မာဒီနံ သမာဓာနဝသေန ကုသလာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ သီလနံ, တဒေဝ လက္ခဏံ စေတနာဒိဘေဒေန ဘိန္နဿာပိ သမာဓာနပတိဋ္ဌာနဘာဝါနတိက္ကမနတော။ ဧဝံလက္ခဏဿ ပနဿ –

“ဒုဿီလျဝိဒ္ဓံသနတာ၊ အနဝဇ္ဇဂုဏော တထာ။
ကိစ္စသမ္ပတ္တိ အတ္ထေန၊ **ရသော** နာမ ပဝုစ္စတိ”။

တသ္မာ ဣဒံ သီလံ နာမ ကိစ္စဋ္ဌေန ရသေန ဒုဿီလျဝိဒ္ဓံသနရသံ, သမ္ပတ္တိအတ္ထေန ရသေန အနဝဇ္ဇရသန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သောစေယျပစ္စုပဋ္ဌာနံ ၊ တယိဒံ တဿ ဝိညုဟိ။
ဩတ္တပ္ပဉ္စ ဟိရီ စေဝ၊ **ပဒဋ္ဌာန** န္တိ ဝဏ္ဏိတံ။ –

တယိဒံ သီလံ “ကာယသောစေယျံ ဝစီသောစေယျံ မနောသောစေယျ”န္တိ (ဣတိဝု. ၆၆) ဧဝံ ဝုတ္တသောစေယျပ စ္စုပဋ္ဌာနံ, သုစိဘာဝေန ပစ္စုပဋ္ဌာတိ ဂဟဏဘာဝံ ဂစ္ဆတိ။ ဟိရောတ္တပ္ပဉ္စ ပန တဿ ဝိညူဟိ ပဒဋ္ဌာနန္တိ ဝဏ္ဏိ တံ, အာသန္နကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဟိရောတ္တပ္ပေ ဟိ သတိ သီလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ တိဋ္ဌတိ စ, အသတိ နေဝ ဥပ္ပဇ္ ဇတိ န တိဋ္ဌတီတိ ဧဝံဝိဓေန သီလေန သဟဂတံ တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ သီလမယေ ဉာဏံ။ အထ တ သီလမေဝ ပကတံ သီလမယံ, တသ္မိံ သီလမယေ တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။ အသံဝရေ အာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာ စ, သံဝရေ အာနိသံသပစ္စဝေ က္ခဏာ စ, သံဝရပာရိသုဒ္ဓိပစ္စဝေက္ခဏာ စ, သံဝရသံကိလေသဝေါဒါနပစ္စဝေက္ခဏာ စ သီလမယဉာဏေနေဝ သင်္ဂ ဟိတာ။

၃. သံဝရိတွာ သမာဒဟနေ ပညာတိ သီလမယဉာဏေ ဝုတ္တသီလသံဝရေန သံဝရိတွာ သံဝရံ ကတွာ သီလေ ပတိ ဋ္ဌာယ သမာဒဟန္တဿ ဥပစာရပ္ပနာဝသေန စိတ္တေကဂ္ဂတံ ကရောန္တဿ တသ္မိံ သမာဒဟနေ ပဝတ္တာ တံသ မ္ပယုတ္တာ ပညာ။ သမံ သမ္မာ စ အာဒဟနံ ဌပနန္တိ စ သမာဒဟနံ, သမာဓိဿေဝေတံ ပရိယာယဝစနံ။

သမာဓိဘာဝနာမယေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ ကုသလစိတ္တေကဂ္ဂတာ သမာဓိ။ ကေနဋ္ဌေန သမာဓိ? သမာဓာနဋ္ဌေန သမာဓိ။ ကိမိဒံ သမာဓာနံ နာမ? ဧကာရမ္မဏေ စိတ္တစေတသိကာနံ သမံ သမ္မာ စ အာဓာနံ, ဌပနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တ သ္မာ ယဿ ဓမ္မဿာနုဘာဝေန ဧကာရမ္မဏေ စိတ္တစေတသိကာ သမံ သမ္မာ စ အဝိက္ခိပမာနာ အဝိပ္ပကိဏ္ဏာ စ ဟုတွာ တိဋ္ဌန္တိ, ဣဒံ သမာဓာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဿ ခော ပန သမာဓိဿ –

လက္ခဏံ တု အဝိက္ခေပော၊ ဝိက္ခေပဝိဒ္ဓံသနံ **ရသော**။
အကမ္ပနံ **မုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ** သုခံ ပန။

ဘာဝီယတိ ဝဍ္ဎီယတီတိ ဘာဝနာ, သမာဓိ ဧဝ ဘာဝနာ သမာဓိဘာဝနာ, သမာဓိဿ ဝါ ဘာဝနာ ဝဍ္ဎနာ သမာဓိ ဘာဝနာ။ သမာဓိဘာဝနာဝစနေန အညံ ဘာဝနံ ပဋိက္ခိပတိ။ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဥပစာရပ္ပနာဝသေန သမာဓိဘာဝနာမယေ ဉာဏံ။

၄. ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာတိ ဧတ္ထ ပဋိစ္စ ဖလမေတီတိ ပစ္စယော။ **ပဋိစ္စာ** တိ န ဝိနာ တေန, အပစ္စက္ခိတွာတိ အတ္ထော။ ဧတီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စာတိ အတ္ထော။ အပိစ ဥပကာရကတ္ထော ပစ္စယတ္ထော, တဿ ပ စ္စယဿ ဗဟုဝိဓတ္တာ ပစ္စယာနံ ပရိဂ္ဂဟေ ဝဝတ္ထာပနေ စ ပညာ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ။

ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ ဓမ္မသဒ္ဒော တာဝ သဘာဝပညာပုညပရိယတ္တိအာပတ္တိပရိယတ္တိနိဿတ္တတာ ဝိကာရဂုဏပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နာဒီသု ဒိဿတိ။ အယဉှိ “ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ”တိ

အာဒီသု (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၁) သဘာဝေ ဒိဿတိ။

> ''ယသ္သေတေ စတုရော ဓမ္မာ၊ သဒ္ဓဿ ဃရမေသိနော။
> သစ္စံ ဓမ္မော ဓိတိ စာဂေါ၊ သ ဝေ ပေစ္စ န သောစတီ''တိ။ (သု. နိ. ၁၉၀) –

အာဒီသု ပညာယံ။

> ''န ဟိ ဓမ္မော အဓမ္မော စ၊ ဥဘော သမဝိပာကိနော။
> အဓမ္မော နိရယံ နေတိ၊ ဓမ္မော ပာပေတိ သုဂ္ဂတိ''န္တိ။ (ထေရဂါ. ၃၀၄) –

အာဒီသု ပုညေ။ ''ပညတ္တိဓမ္မာ နိရုတ္တိဓမ္မာ အဓိဝစနဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၁၀၆-၁၀၈) ပညတ္တိယံ။ ''ပါရာဇိကာ ဓမ္မာ သင်္ဃာဒိသေသာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ပါရာ. ၂၃၃-၂၃၄) အာပတ္တိယံ။ ''ဣဓ ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဇာနာတိ သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာကရဏ''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၇၃) ပရိယတ္တိယံ။ ''တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ (ဓ. သ. ၁၂၁)။ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတီ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. ၁.၁၁၅) နိဿတ္တတာယံ။ ''ဇာတိဓမ္မာ ဇရာဓမ္မာ မရဏဓမ္မာ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၁၀.၁၀၇) ဝိကာရေ။ ''ဆန္နံ ဗုဒ္ဓဓမ္မာန''န္တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၅၀) ဂုဏေ။ ''ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ''တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၂၀) ပစ္စယေ။ ''ဌိတာဝ သာ ဓာတု ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၂၀; အ. နိ. ၃.၁၃၇) ပစ္စယုပ္ပန္နေ။ သွာယမိဓာပိ ပစ္စယုပ္ပန္နေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အတ္ထတော ပန အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဝါ, ပစ္စယေဟိ ဓာရီယန္တီတိ ဝါ, အတ္တနော ဖလံ ဓာရေန္တီတိ ဝါ, အတ္တနော ပရိပူရကံ အပါယေသု အပတမာနံ ဓာရေန္တီတိ ဝါ, သကသကလက္ခဏေ ဓာရေန္တီတိ ဝါ, စိတ္တေန အဝဓာရီယန္တီတိ ဝါ ယထာယောဂံ ဓမ္မာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣဓ ပန အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဓာရီယန္တီတိ ဓမ္မာ, ပစ္စယသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာတိဋ္ဌန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စေဝ ပဝတ္တန္တိ စ ဧတာယာတိ ဓမ္မဋ္ဌိတိ, ပစ္စယဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ ။ တသ္မိံ ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ ဉာဏံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ။ ဣဒဉှိ သမာဓိဘာဝနာမယဉာဏေ ဝုတ္တသမာဓိနာ သမာဟိတေန စိတ္တေန ယထာဘူတဉာဏဒဿနတ္ထာယ ယောဂမာရဘိတွာ ဝဝတ္ထာပိတနာမရူပဿ တေသံ နာမရူပါနံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟပရိယာယံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ''နာမရူပဝဝတ္ထာနေ ဉာဏ''န္တိ အဝတွာ ဧဝ ကသ္မာ ''ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တန္တိ စေ? ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေနေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နပရိဂ္ဂဟဿ သိဒ္ဓတ္တာ။ ပစ္စယသမုပ္ပန္နေ ဟိ အပရိဂ္ဂဟိတေ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န သက္ကာ ဟောတိ ကာတုံ။ တသ္မာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏဂ္ဂဟဏေနေဝ တဿ ဟေတုဘူတံ ပုဗ္ဗေ သိဒ္ဓံ နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ဒုတိယတတိယဉာဏံ ဝိယ ''သမာဒဟိတွာ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ''တိ န ဝုတ္တန္တိ စေ? သမထဝိပဿနာနံ ယုဂနဒ္ဓတ္တာ။

> ''သမာဒဟိတွာ ယထာ စေ ဝိပဿတိ၊ ဝိပဿမာနော တထာ စေ သမာဒဟေ။
> ဝိပဿနာ စ သမထော တဒါ အဟု၊ သမာနဘာဂါ ယုဂနဒ္ဓါ ဝတ္တရေ''တိ။ –

ဟိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ သမာဓိ အဝိဿဇ္ဇေတွာ သမာဓိဥ္စ ဉာဏဥ္စ ယုဂနဒ္ဓံ ကတွာ ယာဝ အရိယမဂ္ဂေ, တာဝ ဉဿုက္ကာပေတဗ္ဗန္တိ ဉာပနတ္ထံ ''ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ''မိစ္စေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၅. အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနေ **ပညာ**တိ ဧတ္ထ အတ္တနော သဘာဝံ, ဥပ္ပာဒာဒိက္ခဏံ ဝါ ပတွာ အတိ ဣတာ အတိက္ကန္တာတိ အတီတာ, တဒုဘယမ္ပိ န အာဂတာ န သမ္ပတ္တာတိ အနာဂတာ, တံ တံ ကာရဏံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပာဒာဒိဥဒ္ဓံ ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ ပစ္စုပ္ပန္နာ။ အဒ္ဓါ သန္တတိခဏပစ္စုပ္ပန္နေသု သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ တေသံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ပဉ္စက္ခန္ဓဓမ္မာနံ ဧကေကက္ခန္ဓလက္ခဏေ သင်္ခိပိတွာ ကလာပဝသေန ရာသိံ ကတွာ ဝဝတ္ထာနေ နိစ္ဆယနေ သန္နိဋ္ဌာပနေ ပညာ။

သမ္မသနေ ဉာဏန္တိ သမ္မာ အာမသနေ အနုမဇ္ဇနေ ပေက္ခဏေ ဉာဏံ, ကလာပသမ္မသနဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ဣဒဉှိ နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏာနန္တရံ နာမရူပပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏေ ဌိတဿ ''ယံကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ, သဗ္ဗံ တံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ, ဒုက္ခတော ဝဝတ္ထပေတိ, ဧကံ သမ္မသနံ, အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ,

ကော် သမ္မသန''န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈) နယေန ဝုတ္တသမ္မသနဝသေန ပုဗ္ဗေ ဝဝတ္ထာပိတေ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ တ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တဿ ကလာပသမ္မသနဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၆. ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဝိပရိဏာမာနုပဿနေ ပညာ တိ သန္တတိဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နာနံ အဇ္ဈတ္တံ ပဉ္စက္ခန္ဓ ဓမ္မာနံ ဝိပရိဏာမဒဿနေ ဘင္ဂဒဿနေ ပညာ။ ယသ္မာ ''ဣမေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇန္တီ''တိ ဥဒယံ ဂဟေတွာ တပိ ဘေဒေယေဝ စိတ္တံ ဌပေတိ, တသ္မာ အဝုတ္တောပိ ဥဒယော ဝုတ္တောယေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပစ္စုပ္ပန္န နာနံ ဓမ္မာနံ ဒဿနေန တ ဥဒယဒဿနဿ သိဒ္ဓတ္တာ ဥဒယော ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိ။ န ဟိ ဥဒယံ ဝိနာ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပန္နတ္တံ သိဇ္ဈတိ, တသ္မာ ''ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒဝိပရိဏာမာနုပဿနေ ပညာ''တိ အဝုတ္တေပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ''ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနေ ဉာဏ''န္တိ နိယမိတတ္တာ စ ဥဒယဒဿနံ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတီတိ အနန္တရံ ဝုတ္တဿ သမ္မသနဉာဏဿ ဟာရံ ဂန္တွာ တံသမ္မသနေယေဝ ဟာကင်္ခိဘူတေ ဥဒယဗ္ဗယေ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ တ သင်္ခါရာနံ ပရိစ္ဆေဒကရဏတ္ထံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနံ အာရဘန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ။ တဥ္ဟိ ဥဒယဗ္ဗယေ အနုပဿနတော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။

၇. အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ တိ ရူပက္ခန္ဓာဒိအာရမ္မဏံ ဘင်္ဂတော ပဋိသင်္ခါယ ဇာနိတွာ ပဿိတွာ။ **ဘင်္ဂါနုပဿ သနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏ**န္တိ တဿ အာရမ္မဏံ ဘင်္ဂတော ပဋိသင်္ခါယ ဥပ္ပန္နဿ ဉာဏဿ ဘင်္ဂံ အနုပ ဿနေ ယာ ပညာ, တံ ''ဝိပဿနေ ဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိပဿနာ** တိ စ ဝိဝိဓာ ပဿနာ ဝိပဿနာ။ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါတိပိ ဟဗ္ဗော။ တဿတ္ထော – အာရမ္မဏဿ ပဋိသင်္ခါ ဇာနနာ ပဿနာတိ ဝုတ္တနယေနေဝ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ''ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန ဘင်္ဂါနုပဿနာယ ဧဝ ဝိပဿနာ သိခံ ဟာပုဏာတိ, တသ္မာ ဝိသေသေတွာ ဣဒမေဝ ''ဝိပဿနေ ဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဥဒယဗ္ဗယာနု ပဿနာယ ဌိတဿ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ တဿာ သိဒ္ဓာယ တံ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတီတိ တံ အ ဝတွာဝ ဘင်္ဂါနုပဿနာယ ဧဝ ဝိပဿနာသိခံ ဉာဏံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယ သုပရိဒိဋ္ဌဥဒ ယဗ္ဗယဿ သုပရိစ္ဆိန္နေသု သင်္ခါရေသု လဟုံ လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု ဉာဏေ တိက္ခေ ဝဟန္တေ ဥဒယံ ပဟာယ ဘ င်္ဂေ ဧဝ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ, တဿ ''ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဧဝံ နာမ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တီ''တိ ပဿတော ဧတသ္မိံ ဌာနေ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၈. ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ တိ ဥပ္ပာဒပဝတ္တနိမိတ္တအာယူဟနာပဋိသန္ဓီနံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာနေ ပီဠာယောဂ တော သပ္ပဋိဘယဝသေန ဂဟဏူပဂမနေ ပညာတိ အတ္ထော။ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတီတိ ဘယတုပဋ္ဌာနံ အာရမ္မဏံ , တ သ္မိံ ဘယတုပဋ္ဌာနေ။ အထ တ ဘယတော ဥပတိဋ္ဌတီတိ ဘယတုပဋ္ဌာနံ, ပညာ, တံ ''ဘယတုပဋ္ဌာန''န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အာဒီနဝေ ဉာဏန္တိ ဘုမ္မဝစနမေဝ။ ''ယာ စ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ, ယဉ္စ အာဒီနဝေ ဉာဏံ, ယာ စ နိဗ္ဗိဒါ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကဋ္ဌာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇) ဝုတ္တတ္တာ ဧကမိဝ ဝုစ္စမာနမ္ပိ အဝတ္ထာဘေဒေန မုဉ္စိတု ကမျတာဒိ ဝိယ တိဝိဓမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ ဘယတုပဋ္ဌာနအာဒီနဝတနုပဿနာသု သိဒ္ဓါသု နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ သိဒ္ဓါ ဟောတီတိ ကတွာ အဝုတ္တာပိ ဝုတ္တာဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဘင်္ဂါရမ္မဏံ ဘင်္ဂါနုပဿနံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ တိ ဘဝစတုယောနိပဉ္စဂတိသတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိနဝသတ္တာဝာသေသု ပဘေဒကာ သင်္ခါရာ သုခေန ဇီဝိတုကာမဿ ဘီရုကပု ရိသဿ သီဟဗျဂ္ဃဒီပိအစ္ဆတရစ္ဆယက္ခရက္ခသစဏ္ဍဂေဏစဏ္ဍကုက္ကုရပဘိန္န- မဒစဏ္ဍဟတ္ထိဃောရ အာသိဝိသအသနိဝိစက္ကသုသာနရဏဘူမိဇလိတအင်္ဂါရကာသုအာဒယော ဝိယ မဟာဘယံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, တဿ ''အတီတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ, အနာဂတာပိ ဧဝမေဝ နိရုဇ္ဈိဿန္တီ''တိ ပဿတော ဧတသ္မိံ ဌာနေ ဘယတုပဋ္ဌာနံ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တဿ တံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီ ကရောန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝာသေသု နေဝ တာဏံ န လေဏံ န ဂတိ န ပဋိသရဏံ ပညာယတိ, သဗ္ဗ ဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝာသဂတေသု သင်္ခါရေသု ဧကသင်္ခါရေပိ ပတ္ထနာ ဝါ ပရာမာသော ဝါ န ဟောတိ, တယော ဘဝါ ဝီတစ္စိတင်္ဂါရပုဏ္ဏာ အင်္ဂါရကာသုယော ဝိယ, စတ္တာရော မဟာဘူတာ ဃောရဝိသာ အာသိဝိသာ ဝိယ, ပဉ္စ

ကုန္တာ ဥက္ခိတ္တာသိကာ ဝဓကော ဝိယ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာနိ သုညဂါမော ဝိယ, ဆ ဗာဟိရာယတနာနိ ဂါမဃာတကစောရာ ဝိယ, သတ္တဝိညာဏဋ္ဌိတိယော နဝ စ သတ္တာဝါသာ ဧကာဒသဟိ အဂ္ဂီဟိ အာဒိတ္တာ သမ္ပဇ္ဇလိတာ သဇောတိဘူတာ ဝိယ စ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဂဏ္ဍဘူတာ ရောဂဘူတာ သလ္လဘူတာ အဃဘူတာ အာဗာဓဘူတာ ဝိယ စ နိရဿာဒါ နိရသာ မဟာအာဒီနဝရာသိဘူတာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, သုခေန ဇီဝိတုကာမဿ ဘီရုကပုရိသဿ ရမဏီယာကာရသဏ္ဌိတမ္ပိ သဝါဠကမိဝ ဝနဂဟနံ, သသဒ္ဒူလာ ဝိယ ဂုဟာ, သဂါဟရက္ခသံ ဝိယ ဥဒကံ, သမုဿိတခဂ္ဂါ ဝိယ ပစ္စတ္ထိကာ, သဝိသံ ဝိယ ဘောဇနံ, သစောရော ဝိယ မဂ္ဂေါ, အာဒိတ္တမိဝ အဂါရံ, ဥယျုတ္တသေနာ ဝိယ ရဏဘူမိ။ ယထာ ဟိ သော ပုရိသော ဧတာနိ သဝါဠကဝနဂဟနာဒီနိ အာဂမ္မ ဘီတော သံဝိဂ္ဂေါ လောမဟဋ္ဌဇာတော သမန္တတော အာဒီနဝမေဝ ပဿတိ, ဧဝမေဝ သော ယောဂါဝစရော ဘင်္ဂါနုပဿနာဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဘယတော ဥပဋ္ဌိတေသု သမန္တတော နိရသံ နိရဿာဒံ အာဒီနဝမေဝ ပဿတိ။ တဿေဝံ ပဿတော အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

သော ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရေ အာဒီနဝတော သမ္ပဿန္တော သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသဂတေ သဘေဒကေ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဥက္ကဏ္ဌတိ နာဘိရမတိ။ သေယျထာပိ နာမ စိတ္တကူဋပဗ္ဗတပါဒာဘိရတော သုဝဏ္ဏရာဇဟံသော အသုစိမှိ စဏ္ဍာလဂါမဒွါရအာဝါဋေ နာဘိရမတိ, သတ္တသု မဟာသရေသုယေဝ အဘိရမတိ, ဧဝမေဝ အယံ ယောဂီရာဇဟံသော သုပရိဒိဋ္ဌာဒီနဝေ သဘေဒကေ သင်္ခါရဂတေ နာဘိရမတိ, ဘာဝနာရာမတာယ ပန ဘာဝနာရတိယာ သမန္နာဂတတ္တာ သတ္တသု အနုပဿနာသုယေဝ အဘိရမတိ။ ယထာ စ သုဝဏ္ဏပဉ္ဇရေပိ ပက္ခိတ္တော သီဟော မိဂရာဇာ နာဘိရမတိ, တိယောဇနသဟဿဝိတ္ထတေ ပန ဟိမဝန္တေယေဝ ရမတိ, ဧဝမယမ္ပိ ယောဂီသီဟော တိဝိဓေ သုဂတိဘဝေပိ နာဘိရမတိ, တီသု အနုပဿနာသုယေဝ ရမတိ။ ယထာ စ သဗ္ဗသေတော သတ္တပ္ပတိဋ္ဌော ဣဒ္ဓိမာ ဝေဟာသင်္ဂမော ဆဒ္ဒန္တော နာဂရာဇာ နဂရမဇ္ဈေ နာဘိရမတိ, ဟိမဝတိ ဆဒ္ဒန္တဒဟေယေဝ ရမတိ, ဧဝမယံ ယောဂီဝရဝါရဏော သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ သင်္ခါရဂတေ နာဘိရမတိ, "အနုပ္ပာဒေါ ခေမ"န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၅၃) နယေန နိဒ္ဒိဋ္ဌေ သန္တိပဒေယေဝ ရမတိ, တန္နိန္နတပ္ပောဏတပ္ပဗ္ဘာရမာနသော ဟောတိ။ ဧတ္တာဝတာ တဿ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီတိ။

၉. မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာ ပညာ သင်္ခါရုပေက္ခာသု ဉာဏန္တိ မုဉ္စိတုံ စဇိတုံ ကာမေတိ ဣစ္ဆတီတိ မုဉ္စိတုကာမော, မုဉ္စိတုကာမဿ ဘာဝေါ မုဉ္စိတုကမျတာ။ ပဋိသင်္ခါတိ ဥပပရိက္ခတီတိ ပဋိသင်္ခါ, ပဋိသင်္ခါနံ ဝါ ပဋိသင်္ခါ။ သန္တိဋ္ဌတိ အဇ္ဈုပေက္ခတီတိ သန္တိဋ္ဌနာ, သန္တိဋ္ဌနံ ဝါ သန္တိဋ္ဌနာ။ မုဉ္စိတုကမျတာ စ သာ ပဋိသင်္ခါ စ သန္တိဋ္ဌနာ စာတိ မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာ။ ဣတိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နိဗ္ဗိဒါဉာဏေန နိဗ္ဗိန္နဿ ဥပ္ပါဒါဒီနိ ပရိစ္စဇိတုကာမတာ မုဉ္စိတုကမျတာ။ မုဉ္စနဿ ဥပါယကရဏတ္ထံ မဇ္ဈေ ပဋိသင်္ခါနံ ပဋိသင်္ခါ။ မုဉ္စိတွာ အဝသာနေ အဇ္ဈုပေက္ခနံ သန္တိဋ္ဌနာ။ ဧဝံ အဝတ္ထာဘေဒေန တိပ္ပကာရာ ပညာ သင်္ခါရာနံ အဇ္ဈုပေက္ခနာသု ဉာဏံ, မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာသင်္ခါတာနံ အဝတ္ထာဘေဒေန ဘိန္နာနံ တိဿန္နမ္ပိ ပညာနံ သင်္ခါရုပေက္ခတံ ဣစ္ဆန္တေန ပန "ပညာ"တိ စ "သင်္ခါရုပေက္ခာသူ"တိ စ ဗဟုဝစနံ ကတံ, အဝတ္ထာဘေဒေန ဘိန္နဿာပိ ဧကတ္တာ "ဉာဏ"န္တိ ဧကဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္စ – "ယာ စ မုဉ္စိတုကမျတာ ယာ စ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ ယာ စ သင်္ခါရုပေက္ခာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန"န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇)။ ကေစိ ပန "သင်္ခါရုပေက္ခာသူတိ ဗဟုဝစနံ သမထဝိပဿနာဝသေန သင်္ခါရုပေက္ခာနံ ဗဟုတ္တာ"တိပိ ဝဒန္တိ။ သင်္ခါရုပေက္ခာသူတိ စ ကိရိယာပေက္ခန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝတ္ထာဘေဒေန ပန ဧတေန နိဗ္ဗိဒါဉာဏေန နိဗ္ဗိန္ဒန္တဿ ဥက္ကဏ္ဌန္တဿ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသဂတေသု သဘေဒကေသု သင်္ခါရေသု စိတ္တံ န သဇ္ဇတိ န လဂ္ဂတိ န ဗဇ္ဈတိ, သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ မုဉ္စိတုကာမံ ဆဍ္ဍေတုကာမံ ဟောတိ။

အထ ဝါ ယထာ ဇာလဗ္ဘန္တရဂတော မစ္ဆော, သပ္ပမုခဂတော မဏ္ဍူကော, ပဉ္ဇရပက္ခိတ္တော ဝနကုက္ကုဋော, ဒဠှပါသဝသံဂတော မိဂေါ, အဟိတုဏ္ဍိကဟတ္ထဂတော သပ္ပော, မဟာပင်္ကပက္ခန္ဒော ကုဉ္ဇရော, သုပဏ္ဏမုခဂတော နာဂရာဇာ, ရာဟုမုခပဝိဋ္ဌော စန္ဒော, သပတ္တပရိက္ခိတ္တော ပုရိသောတိဧဝမာဒယော တတော တတော မုစ္စိတုကာမာ နိဿရိတုကာမာဝ ဟောန္တိ, ဧဝံ တဿ ယောဂိနော စိတ္တံ သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုကာမံ နိဿရိတုကာမံ ဟောတိ။ ဧဝဉှိ ဝုစ္စမာနေ "မုစ္စိတုကာမဿ မုစ္စိတုကမျတာ"တိ ဟဉော ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝဉ္စ သတိ "ဥပ္ပာဒံ မုဉ္စိတုကမျတာ"တိအာဒီသု "ဥပ္ပာဒါ မုစ္စိတုကမျတာ"တိအာဒိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ, တသ္မာ ပုရိမော ဧဝ အတ

ထော သုန္ဒရတရော။ အထဿ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဝိဂတာလယဿ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ မုဉ္စိတုကာမဿ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော ဧဝံ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသဂတေ သဘေဒကေ သင်္ခါရေ မုဉ္စိတုကာမော မုဉ္စနဿ ဥပါယသမ္ပာဒနတ္ထံ ပုန တေ ဧဝ သင်္ခါရေ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿတိ။ ဧဝဉှိ ဝိပဿတော စဿ အနိစ္စဝသေန နိမိတ္တံ ပဋိသင်္ခါဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဒုက္ခဝသေန ပဝတ္တံ ပဋိသင်္ခါဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနတ္တဝသေန နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ပဋိသင်္ခါဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သုညာ”တိ ဒိသွာ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ဝိပ္ပဟာယ ဘရိယာယ ဒေါသံ ဒိသွာ ဝိဿဋ္ဌဘရိယော ဝိယ ပုရိသော တဿာ ဘရိယာယ သင်္ခါရေသု ဥဒါသီနော ဟောတိ မဇ္ဈတ္တော, “အဟ”န္တိ ဝါ “မမ”န္တိ ဝါ န ဂဏှာတိ။ တဿ ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော တီသု ဘဝေသု စိတ္တံ ပတိလီယတိ ပဋိကုဋတိ ပဋိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ။ သေယျထာပိ နာမ ပဒုမပလာသေ ဤသကံ ပေါဏေ ဥဒကဖုသိတာနိ ပတိလီယန္တိ ပဋိကုဋန္တိ ပဋိဝတ္တန္တိ န သမ္ပသာရိယန္တိ။ သေယျထာပိ ဝါ ပန ကုက္ကုဋပတ္တံ ဝါ နှာရုဒဒ္ဒုလံ ဝါ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိတ္တံ ပတိလီယတိ ပဋိကုဋတိ ပဋိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ, ဧဝံ တဿ တီသု ဘဝေသု စိတ္တံ ပတိလီယတိ ပဋိကုဋတိ ပဋိဝတ္တတိ န သမ္ပသာရိယတိ, ဥပေက္ခာ သဏ္ဌာတိ။ ဧဝမဿ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ဣမိနာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏေန သဒ္ဓိံ ဥပရိ ဂေါတြဘုဉာဏဿ သာဓကံ အနုလောမဉာဏံ ပုဗ္ဗာပရဉာဏေဟိ အဝုတ္တမ္ပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉှိ ဘဂဝတာ –

> “သော ဝတ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ကဉ္စိ သင်္ခါရံ နိစ္စတော သမနုပဿန္တော အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ သမန္နာဂတော ဘဝိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ, အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ အသမန္နာဂတော သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ, သမ္မတ္တနိယာမံ အနောက္ကမမာနော သောတာပတ္တိဖလံ ဝါ သကဒါဂါမိဖလံ ဝါ အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရဟတ္တဖလံ ဝါ သစ္ဆိကရိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ”တိအာဒိ (အ. နိ. ၆.၉၈; ပဋိ. မ. ၃.၃၆)။

ဝုတ္တဉ္စ ဓမ္မသေနာပတိနာ –

> “ကတိဟာကာရေဟိ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘတိ? ကတိဟာကာရေဟိ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ? စတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ပဋိလဘတိ, စတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတီ”တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၇)။

ပဋ္ဌာနေ စေတံ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ –

> “အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော”တိအာဒိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇)။

တဿ ဟိ တံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အာသေဝန္တဿ ဘာဝေန္တဿ ဗဟုလီကရောန္တဿ အဓိမောက္ခသဒ္ဓါ ဗလဝတရာ ဟောတိ, ဝီရိယံ သုပဂ္ဂဟိတံ, သတိ သူပဋ္ဌိတာ, စိတ္တံ သုသမာဟိတံ, သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ တိက္ခတရံ ပဝတ္တတိ။ တဿ ဣဒါနိ မဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ သင်္ခါရုပေက္ခာယ သင်္ခါရေ “အနိစ္စာ”တိ ဝါ “ဒုက္ခာ”တိ ဝါ “အနတ္တာ”တိ ဝါ သမ္မသိတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ။ ဘဝင်္ဂါနန္တရံ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ကတနယေနေဝ သင်္ခါရေ “အနိစ္စာ”တိ ဝါ “ဒုက္ခာ”တိ ဝါ “အနတ္တာ”တိ ဝါ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ။ တဒနန္တရံ တထေဝ သင်္ခါရေ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဒွေဝ တီဏိ စတ္တာရိ ဝါ ဇဝနစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ အနုလောမဉာဏံ။ တဉှိ ပုရိမာနဉ္စ အဋ္ဌန္နံ ဝိပဿနာဉာဏာနံ တထကိစ္စတာယ အနုလောမေတိ, ဥပရိ စ ပတ္တဗ္ဗာနံ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ အနုလောမေတိ။ ယထာ ဟိ ဓမ္မိကော ရာဇာ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌာနေ နိသိန္နော အဋ္ဌန္နံ ဝေါဟာရိကမဟာမတ္တာနံ ဝိနိစ္ဆယံ သုတွာ အဂတိဂမနံ ပဟာယ မဇ္ဈတ္တော ဟုတွာ “ဧဝံ ဟောတူ”တိ အနုမောဒမာနော တေသဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဿ အနုလောမေတိ, ပေါရာဏဿ စ ရာဇဓမ္မဿ။ တတ္ထ ရာဇာ ဝိယ အနုလောမဉာဏံ, အဋ္ဌ ဝေါဟာရိကမဟာမတ္တာ ဝိယ အဋ္ဌ ဝိပဿနာဉာဏာနိ, ပေါရာဏရာဇဓမ္မော ဝိယ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ, ယထာ ရာဇာ “ဧဝံ ဟောတူ”တိ အနုမောဒမာနော ဝေါဟာရိကာနဉ္စ ဝိနိစ္ဆယဿ ရာဇဓမ္မဿ စ အနု

လောမေတိ, ဧဝမိဒံ အနိစ္စာဒိဝသေန သင်္ခါရေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ အဋ္ဌန္နဉ္စ ဝိပဿနာဉာဏာနံ တထကိစ္စတာ ယ အနုလောမေတိ, ဥပရိ စ ပတ္တဗ္ဗာနံ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ။ တသ္မာ အနုလောမဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။

၁၀. ဗဟိဒ္ဓာ ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ ဂောတြဘုဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ **ဗဟိဒ္ဓာ** တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ တဉှိ အဇ္ဈတ္တစိတ္တသန္တာနေ အကုသလက္ခန္ဓေ ဥပာဒါယ ဗဟိဒ္ဓာတိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဗဟိဒ္ဓာ သင်္ခါရနိမိတ္တမ္ဟာ ဝုဋ္ဌာတိ ဝိဂတံ ဟုတွာ ဥဋ္ဌိ တိဋ္ဌတီတိ ဝုဋ္ဌာနံ, ဝိဝဋ္ဋတိ ပရာဝဋ္ဋတိ ပရမ္မုခံ ဟောတီတိ ဝိဝဋ္ဋနံ, ဝုဋ္ဌာနဉ္စ တံ ဝိဝဋ္ဋနဉ္စာတိ ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနံ။ တေနေတဟ –

"ဂောတြဘုဉာဏံ သမုဒယဿ အသမုစ္ဆိန္ဒနတော ပဝတ္တာ န ဝုဋ္ဌာတိ, နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတော ပန နိမိတ္တာ ဝုဋ္ဌာတီတိ ဧကတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတီ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၂၇)။

ပုထုဇ္ဇနဂေတ္တာဘိဘဝနတော အရိယဂေတ္တဘာဝနတော ဂေါတြဘု။ ဣဒဉှိ အနုလောမဉာဏေဟိ ပဒုမပလာသတော ဥဒကမိဝ သဗ္ဗသင်္ခါရတော ပတိလီယမာနစိတ္တဿ အနုလောမဉာဏဿ အာသေဝနန္တေ အနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ ပုထုဇ္ဇနဂေတ္တံ ပုထုဇ္ဇနသင်္ခံ ပုထုဇ္ဇနဘူမိံ အတိက္ကမမာနံ အရိယဂေတ္တံ အရိယသင်္ခံ အရိယဘူမိံ ဩက္ကမမာနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဌမာဝတ္တနပဌမာဘောဂပဌမသမန္နာဟာရဘူတံ မဂ္ဂဿ အနန္တရသမနန္တရာသေဝနဥပနိဿယနတ္ထိဝိဂတဝသေန ဆဟိ အာကာရေဟိ ပစ္စယဘာဝံ သာဓယမာနံ သိခါပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာယ မုဒ္ဓဘူတံ အပုနရာဝတ္တကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၁၁. ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ မဂ္ဂေ ဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ **ဒုဘတော** တိ ဥဘတော, ဒွယတောတိ တ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနတော ကိလေသေဟိ စ တဒနုဝတ္တကက္ခန္ဓေဟိ စ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏကရဏတော ဗဟိဒ္ဓာ သဗ္ဗသင်္ခါရနိမိတ္တေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ။ တေနေတဟ –

"စတ္တာရိပိ မဂ္ဂဉာဏာနိ အနိမိတ္တာရမ္မဏတ္တာ နိမိတ္တတော ဝုဋ္ဌဟန္တိ, သမုဒယဿ သမုစ္ဆိန္ဒနတော ပဝတ္တာ ဝုဋ္ဌဟန္တီတိ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနာနိ ဟောန္တီ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၂၇)။

မဂ္ဂေ ဉာဏ န္တိ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတိ ပေက္ခတိ, နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ တ မဂ္ဂီယတိ အန္ဝေသီယတိ, ကိလေသေ တ မာရေန္တော ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ မဂ္ဂေ, တသ္မိံ မဂ္ဂေ ဉာဏံ။ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဧကဝစနံ ကတံ။ တဉှိ ဂောတြဘုဉာဏဿ အနန္တရံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကုရုမာနံ သယံဝဇ္ဈေ ကိလေသေ နိရဝသေသံ သမုစ္ဆိန္ဒမာနံ အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ္ဋဒုက္ခသမုဒ္ဒံ သောသယမာနံ သဗ္ဗာပာယဒွာရာနိ ပိဒဟမာနံ သတ္တအရိယဓနသမ္မုခိဘာဝံ ကုရုမာနံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မိစ္ဆာမဂ္ဂံ ပဇဟမာနံ သဗ္ဗဝေရဘယာနိ ဝူပသမယမာနံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဩရသပုတ္တဘာဝမုပနယမာနံ အညာနိ စ အနေကာနိ အာနိသံသသတာနိ ပဋိလာဘယမာနံ မဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဌာတုံ ဣစ္ဆံ ပုရိသော၊ လင်္ဃိတွာ မာတိကာယ ပရတီရေ။
ဝေဂေနာဂမ္မ ယထာ၊ ဂဏှိတွာ ဩရိမတီရတရုဗဒ္ဓံ။

ရဇ္ဇုံ တ ဒဏ္ဍံ တာ၊ ဥလ္လင်္ဃိတွာန ပရနိန္နတနု။
ပရာပန္နော ပန တံ၊ မုဉ္စိယ ဝေဓံ ပတိဋ္ဌဟတိ ပရေ။

ဧဝံ ယောဂာဝစရော၊ သင်္ခတ်ယမယမ္ဟိ ဩရိမေ တီရေ။
ဒိဋ္ဌဘယော အဘယေ ပန၊ ဌာတုံ ဣစ္ဆံ အမတပရေ။

ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿ ၊ ပဘုတိကဝေဂေန အာဂတော ရဇ္ဇုံ။
ရူပာဝှယံ ဒဏ္ဍံ တာ၊ တဒိတရခန္ဓာဝှယံ သမ္မာ။

ဂဏှိတွာ အာဝဇ္ဇန၊ စိတ္တေန ဟိ ပုဗ္ဗဝုတ္တနယတော၀။

အနုလောမေဟုလ္လင့္ဃိယ၊ နိဗ္ဗုတိနိန္နော တဒါသနောပဂတော။

တံ မုဥ္စိယ ကေတုရဘုနာ၊ အလဒ္ဓအာသေဝနေန တု ပဝေခံ။
ပတိတော သင့္ခတဟာရေ၊ တတော ပတိဋ္ဌာတိ မဂ္ဂဉာဏေန။

ပဿိတုကာမော စန္ဒံ၊ စန္ဒေ ဆန္နမှိ အဗ္ဘပဋ္ဌလေဟိ။
ထုလကသုခုမသုခုမေသု၊ အဗ္ဘေသု ဟဋ္ဌေသု တယုနာ ကမတော။

စန္ဒံ ပဿေယ္ယ နရော၊ ယထာ တထေတနုလောမဉာဏေဟိ ကမာ။
သစ္စစ္ဆာဒကမောဟေ၊ ဝိနာသိတေ ပေက္ခတေ ဟိ ကေတုရဘု အမတံ။

တတာ ဝိယ တေ စန္ဒံ၊ အမတံ န ဟိ ပေက္ခရေနုလောမာနိ။
ပုရိသော အဗ္ဘာနိ ယထာ၊ ကေတုရဘု န တမံ ဝိနောဒေတိ။

ဘမိတမှိ စက္ကယန္တေ၊ ဌိတော နရော အညဒိန္နသညာယ။
ဥသုဟတေ ဖလကသတံ၊ အပေက္ခမာနော ယထာ ဝိဇ္ဈေ။

ဧဝမိဓ မဂ္ဂဉာဏံ၊ ကေတုရဘုနာ ဒိန္နသညမဝိဟာယ။
နိဗ္ဗာနေ ဝတ္တန္တံ၊ လောဘက္ခန္ဓာဒိကေ ပဒါလေတိ။

သံသာရဒုက္ခဇလဓိံ၊ သောသယတိ ပိဒဟတိ ဒုဂ္ဂတိဒွါရံ။
ကုရုတေ စ အရိယဓနိနံ၊ မိစ္ဆာမဂ္ဂဥ္စ ပဇဟာတိ။

ဝေရဘယာနိ သမယတေ၊ ကရောတိ နာထဿ ဩရသသုတတ္တံ။
အညေ စ အနေကသတေ၊ အာနိသံသေ ဒဒာတိ ဉာဏမိဒန္တိ။

၁၂. ပယောဂပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပညာ ဖလေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ **ပယောဂေ**တိ ဘုသော ယောဂေ, ဖလသစ္ဆိကိရိယာယ မဂ္ဂဘာဝနာယ ဥဘတော ဝုဋ္ဌာနပယောဂေ, တဿ ပယောဂဿ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနံ နိဋ္ဌာနံ ပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ။ ကိံ တံ? စတုမဂ္ဂကိစ္စပရိယောသာနံ။ တဿာ ပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ ဟေတုဘူတာယ ပဝတ္တာ ဖလေ ပညာ ပယောဂပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပညာ။ ဖလတိ ဝိပစ္စတီတိ ဖလံ, တသ္မိံ ဖလေ တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။ ဧကေကဿ ဟိ မဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရာ တဿ တဿေဝ ဝိပာကဘူတာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနိ တီဏိ ဒွေ ဝါ ဧကံ ဝါ ဖလစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အနန္တရဝိပာကတ္တာယေဝ လောကုတ္တရကုသလာနံ ''သမာဓိမာနန္တရိကညမာဟူ''တိ (ခု. ပ. ၆.၅; သု. နိ. ၂၂၈) စ, ''ဒန္ဓံ အာနန္တရိကံ ပာပုဏာတိ အာသဝါနံ ခယာယာ''တိ (အ. နိ. ၄.၁၆၂) စ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဿ ဒွေ အနုလောမာနိ, တဿ တတိယံ ကေတုရဘု, စတုတ္ထံ မဂ္ဂစိတ္တံ, တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ယဿ တီဏိ အနုလောမာနိ, တဿ စတုတ္ထံ ကေတုရဘု, ပဉ္စမံ မဂ္ဂစိတ္တံ, ဒွေ ဖလစိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ယဿ စတ္တာရိ အနုလောမာနိ, တဿ ပဉ္စမံ ကေတုရဘု, ဆဋ္ဌံ မဂ္ဂစိတ္တံ, ဧကံ ဖလစိတ္တံ ဟောတိ။ ဣဒံ မဂ္ဂဝီထိယံ ဖလံ။ ကာလန္တရဖလံ ပန သမာပတ္တိဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဉ္စ ဧတေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။

၁၃. ဆိန္နဝဋုမာနုပဿနေ ပညာတိ တေန တေန အရိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နံ တံ တံ ဥပက္ကိလေသံ ပစ္ဆာ ပဿနေ ပညာ။ **ဝိမုတ္တိဉာဏ**န္တိ ဝိမုတ္တိယာ ဉာဏံ။ **ဝိမုတ္တီ**တိ စ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တံ ပရိသုဒ္ဓံ စိတ္တံ, ဝိမုတ္တဘာဝေါ ဝါ။ တဿာ ဝိမုတ္တိယာ ဇာနနံ ဉာဏံ ဝိမုတ္တိဉာဏံ။ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တံ စိတ္တသန္တတိမ္ပိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တဘာဝမ္ပိ ပစ္စဝေက္ခန္တော ကိလေသေဟိ န ဝိနာ ပစ္စဝေက္ခတီတိ ဧတေန ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ''ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတီ''တိ (မဟာဝ. ၂၃; ဒီ. နိ. ၁.၂၄၈) ဟိ ဣဒမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ ပန အဝုတ္တမ္ပိ ဣမိနာဝ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္စ –

“ဝုတ္တမှိ ဧကဓမ္မေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ တေန။
ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ၊ ဣတိ ဝုတ္တော လက္ခဏော ဟာရော”တိ။ (နေတ္တိ. ၄.၅ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

အထ တ အရဟတော အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာဘာဝတော စတုန္နံ အရိယာနံ လဗ္ဘမာနံ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၄. တအ သမုအာဂတေ ဓမ္မေ ပဿနေ ပညာ တိ တအ မဂ္ဂက္ခဏေ ဖလက္ခဏေ စ သမုအာဂတေ ပဋိလာဘဝသေန စ ပဋိဝေဓဝသေန စ သမာဂတေ သမ္ပတ္တေ သမင်္ဂိဘူတေ မဂ္ဂဖလဓမ္မေ စတုသစ္စဓမ္မေ စ ပဿနာ ပေက္ခဏာ ပဇာနနာ ပညာ။ **ပစ္စဝေက္ခဏေ ဉာဏ** န္တိ နိဝတ္တိတွတ ဘုသံ ပဿနံ ဇာနနံ ဉာဏံ။ ဣမိနာ စ ဉာဏဒွဝယေန ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ။ သောတာပန္နဿ ဟိ မဂ္ဂဝီထိယံ သောတာပတ္တိဖလပရိယောသာနေ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, တတော ဘဝင်္ဂံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတွတ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ မနောဒွတရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ ပဋိပာဋိယာ သတ္တ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏဇဝနာနီတိ။ ပုန ဘဝင်္ဂံ ဩတရိတွတ တေနေဝ နယေန ဖလာဒီနံ ပစ္စဝေက္ခဏတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနာဒီနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယေသံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဧသ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ, ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ, ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, အဝသိဋ္ဌကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ သော ဟိ “ဣမိနာ ဝတာဟံ မဂ္ဂေန အာဂတော”တိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တတော “အယံ မေ အာနိသံသော လဒ္ဓော”တိ ဖလံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တတော “ဣမေ နာမ မေ ကိလေသာ ပဟီနာ”တိ ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, တတော “ဣမေ နာမ မေ ကိလေသာ အဝသိဋ္ဌာ”တိ ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခတိ, အဝသာနေ “အယံ မေ ဓမ္မော အာရမ္မဏတော ပဋိလဒ္ဓော”တိ အမတံ နိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဣတိ သောတာပန္နဿ အရိယသာဝကဿ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ စ သောတာပန္နဿ, ဧဝံ သကဒာဂာမိအနာဂါမီနမ္ပိ။ အရဟတော ပန အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ နာမ နတ္ထီတိ စတ္တာရိယေဝ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ။ ဧဝံ သဗ္ဗာနိ ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ။ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေါယေဝ စေသော။ ပဟီနာဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ သေက္ခာနံ ဟောတိ တ န တ။ တဿ ဟိ အဘာဝတောယေဝ မဟာနာမော သက္ကော ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ “ကောသု နာမ မေ ဓမ္မော အဇ္ဈတ္တံ အပ္ပဟီနော, ယေန မေ ဧကဒါ လောဘဓမ္မာပိ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌန္တီ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၁၇၅)။

ဧတ္ထ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏာဒီနံ ကောဒသန္နံ ဉာဏာနံ ဝိဘာဝနတ္ထာယ အယံ ဥပမာ ဝေဒိတဗ္ဗာ – ယထာ ပုရိသော “မစ္ဆေ ဂဟေဿာမီ”တိ မစ္ဆခိပ္ပံ ဂဟေတွတ တဒနုရူပေ ဥဒကေ ဩသာရေတွတ ခိပ္ပမုခေန ဟတ္ထံ ဩတာရေတွတ အန္တောဥဒကေ ကဏှသပ္ပံ မစ္ဆသညာယ ဂီဝာယ ဒဠှံ ဂဟေတွတ “မဟာ ဝတ မယာ မစ္ဆော လဒ္ဓော”တိ တုဋ္ဌော ဥက္ခိပိတွတ ပဿန္တော သောဝတ္ထိကတ္တယဒဿနေန “သပ္ပော”တိ သဉ္ဇာနိတွတ ဘီတော အာဒီနဝံ ဒိသွတ ဂဟဏေ နိဗ္ဗိန္နော မုဉ္စိတုကာမော ဟုတွတ မုဉ္စနဿ ဥပာယံ ကရောန္တော အဂ္ဂနင်္ဂုဋ္ဌတော ပဋ္ဌာယ ဟတ္ထံ နိဗ္ဗေဌေတွတ ဗာဟံ ဥက္ခိပိတွတ ဥပရိသီသေ ဒွေ တယော ဝါရေ ပရိဗ္ဗာမေတွတ သပ္ပံ ဒုဗ္ဗလံ ကတွတ “ဂစ္ဆ ရေ ဒုဋ္ဌသပ္ပာ”တိ နိဿဇ္ဇိတွတ ဝေဂေန ထလံ အာရုယှ ဌိတော ဝ “မဟန္တဿ ဝတ ဘော သပ္ပဿ မုခတော မုတ္တောမှီ”တိ ဟဋ္ဌော အာဂတမဂ္ဂံ ဩလောကေယျ။

တတ္ထ တဿ ပုရိသဿ မစ္ဆသညာယ ကဏှသပ္ပံ ဒဠှံ ဂဟေတွတ တုဋ္ဌကာလော ဝိယ ဣမဿ ယောဂိနော အာဒိတော ဗာလပုထုဇ္ဇနဿ အနိစ္စတာဒိဝသေန ဘယာနကံ ခန္ဓပဉ္စကံ နိစ္စာဒိသညာယ “အဟံ မမာ”တိ ဒိဋ္ဌိတဏှာဟိ ဒဠှံ ဂဟေတွတ တုဋ္ဌကာလော, တဿ ခိပ္ပမုခတော သပ္ပံ နီဟရိတွတ သောဝတ္ထိကတ္တယံ ဒိသွတ “သပ္ပော”တိ သဉ္ဇာနနံ ဝိယ သပ္ပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွတ ကလာပသမ္မသနာဒီဟိ ဉာဏေဟိ ခန္ဓပဉ္စကဿ အနိစ္စတာဒိလက္ခဏတ္တယံ ဒိသွတ “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ တဿ ဝဝတ္ထာပနံ , တဿ ဘာယနံ ဝိယ ဣမဿ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ, သပ္ပေ အာဒီနဝဒဿနံ ဝိယ အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ, သပ္ပဂဟဏေ နိဗ္ဗိန္ဒနံ ဝိယ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ, သပ္ပံ မုဉ္စိတုကာမတာ ဝိယ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ, မုဉ္စနဿ ဥပာယကရဏံ ဝိယ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ, သပ္ပံ ပရိဗ္ဗာမေတွတ ဒုဗ္ဗလံ ကတွတ နိဝတ္တိတွတ ဍံသိတုံ အသမတ္ထဘာဝပါပနံ ဝိယ တိလက္ခဏာရောပနေန သင်္ခါရုပေက္ခာနုလောမဉာဏေဟိ သင်္ခါရေ ပရိဗ္ဗာမေတွတ ဒုဗ္ဗလံ ကတွတ ပုန နိစ္စသုခတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာတုံ အသမတ္ထတာပါပနံ, သပ္ပဝိဿဇ္ဇနံ ဝိယ ဂေါတြဘုဉာဏံ, သပ္ပံ ဝိဿဇ္ဇေတွတ ထလံ အာရုယှ ဌာနံ ဝိယ နိဗ္ဗာနံ ထလံ အာရုယှ ဌိတံ မဂ္ဂဖလဉာဏံ, ဟဋ္ဌဿ အာဂတမဂ္ဂေါလောကနံ ဝိယ မဂ္ဂါဒိပစ္စဝေက္ခဏဉာဏန္တိ။

ဣမေသဥ္စ သုတမယဉာဏာဒီနံ စုဒ္ဒသန္နံ ဉာဏာနံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမေန ပဋိပတ္တိက္ကမေန စ ဒေသနက္ကမဿ ကတတ္တာ ပစ္စဝေက္ခဏေသု ပဌမံ ကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ ဟောတိ, တတော မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

“လောကုတ္တရံ ဈာနံ ဘာဝေတိ နိယျာနိကံ အပစယဂါမိံ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယ, ကာမရာဂဗျာပာဒာနံ တနုဘာဝာယ, ကာမရာဂဗျာပာဒာနံ အနဝသေသပ္ပဟာနာယ, ရူပရာဂအရူပရာဂမာနဥဒ္ဓစ္စအဝိဇ္ဇာနံ အနဝသေသပ္ပဟာနာယာ”တိ (ဓ. သ. ၂၇၇, ၃၆၁-၃၆၃) စ ကိလေသပ္ပဟာနံယေဝ အဓိကံ ကတ္ဝာ မဂ္ဂပဋိပတ္တိယာ ဝုတ္တတ္တာ ပဋိပတ္တာနုရူပေနေဝ ကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဿ အာဒိဘာဝေါ ယုဇ္ဇတိ, အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တက္ကမော ပန ဒဿိတောယေဝ။ သော ပန ကမော ပဉ္စဝိဓော ဥပ္ပတ္တိက္ကမော ပဟာနက္ကမော ပဋိပတ္တိက္ကမော ဘူမိက္ကမော ဒေသနက္ကမောတိ။

> “ပဌမံ ကလလံ ဟောတိ၊ ကလလာ ဟောတိ အဗ္ဗုဒံ။
> အဗ္ဗုဒါ ဇာယတေ ပေသိ၊ ပေသိ နိဗ္ဗတ္တတီ ဃနော”တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၃၅) –

ဧဝမာဒိ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော။ “ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ, ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၈) ဧဝမာဒိ ပဟာနက္ကမော။ “သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခာဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီ”တိ ဧဝမာဒိ ပဋိပတ္တိက္ကမော။ “ကာမာဝစရာ ဓမ္မာ, ရူပာဝစရာ ဓမ္မာ, အရူပာဝစရာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၉၃-၉၅) ဧဝမာဒိ ဘူမိက္ကမော။ “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒာ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”တိ (မ. နိ. ၃.၄၃; မဟာနိ. ၁၈၁; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၂) တ, “အနုပုဗ္ဗိကထံ ကထေသိ။ သေယျထိဒံ – ဒါနကထံ သီလကထံ သဂ္ဂကထံ ကာမာနံ အာဒီနဝံ ဩကာရံ သံကိလေသံ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ ပကာသေသီ”တိ (မဟာဝ. ၃၁; ဒီ. နိ. ၁.၂၉၈; ၂.၈၃) တ ဧဝမာဒိ ဒေသနက္ကမော။ ဣဓ ပန စုဒ္ဒသန္နံ ဉာဏာနံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော ပဋိပတ္တိက္ကမော စ တဒုဘယဝသေန ပဋိပာဋိယာ ဒေသိတတ္တာ ဒေသနက္ကမော စာတိ တယော ကမာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁၅. ဣဒာနိ ယသ္မာ ဟေဋ္ဌာ သရူပေန နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏံ န ဝုတ္တံ, တသ္မာ ပဉ္စဓာ နာမရူပပ္ပဘေဒံ ဒဿေတုံ **အဇ္ဈတ္တဝဝတ္ထာနေ ပညာ ဝတ္ထုနာနတ္တေ ဉာဏ** န္တိအာဒီနိ ပဉ္စ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ သကလေ ဟိ နာမရူပေ ဝုတ္တေ ယံ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သက္ကာ, ယဉ္စ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ, တံ ပရိဂ္ဂဟေဿတိ။ လောကုတ္တရနာမဉ္ဟိ ပရိဂ္ဂဟေတုဉ္စ န သက္ကာ အနဓိဂတတ္တာ, န စ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ အဝိပဿနူပဂတ္တာ။ တတ္ထ **အဇ္ဈတ္တဝဝတ္ထာနေ** တိ “ဧဝံ ပဝတ္တမာနာ မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမာ”တိ ဣမိနာ ဝိယ အဓိပ္ပာယေန အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတ္ဝာ ပဝတ္တာတိ အဇ္ဈတ္တာ။ **အဇ္ဈတ္တ**သဒ္ဒေါ ပနာယံ ဂောစရဇ္ဈတ္တေ နိယကဇ္ဈတ္တေ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ ဝိသယဇ္ဈတ္တေတိ စတူသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ ။ “တေန, အာနန္ဒ, ဘိက္ခုနာ တသ္မိံယေဝ ပုရိမသ္မိံ သမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေတဗ္ဗံ, အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၃၆၂) ဟိ အယံ ဂောစရဇ္ဈတ္တေ ဒိဿတိ။ “အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၈; ဓ. သ. ၁၆၁), အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃) နိယကဇ္ဈတ္တေ။ “ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ, အဇ္ဈတ္တိကာ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၂၀) အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ။ “အယံ ခေါ, ပနာနန္ဒ, ဝိဟာရော တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ယဒိဒံ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရာ အဇ္ဈတ္တံ သုညတံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၈၇) ဝိသယဇ္ဈတ္တေ, ဣဿရိယဋ္ဌာနေတိ အတ္ထော။ ဖလသမာပတ္တိ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ဣဿရိယဋ္ဌာနံ နာမ။ ဣဓ ပန အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေသံ အဇ္ဈတ္တာနံ ဝဝတ္ထာနေ အဇ္ဈတ္တဝဝတ္ထာနေ။ **ဝတ္ထုနာနတ္တေ** တိ ဝတ္ထူနံ နာနာဘာဝေ, နာနာဝတ္ထူသူတိ အတ္ထော။ ဝတ္ထူ ဇဝနမနောဝိညာဏဿ ပစ္စယဘူတော ဘဝင်္ဂမနောပိ စက္ခာဒိပဉ္စကံ ဝိယ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ ဝတ္ထူတိ ဝုတ္တော။ အာဝဇ္ဇနမ္ပိ တန္နိဿိတမေဝ ကာတဗ္ဗံ။

ဗဟိဒ္ဓါ တိ ဆဟိ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေဟိ ဗဟိဘူတေသု တေသံ ဝိသယေသု။ **ဂောစရနာနတ္တေ** တိ ဝိသယနာနတ္တေ။

၁၇. **စရိယာဝဝတ္ထာနေ** တိ ဝိညာဏစရိယာအညာဏစရိယာဉာဏစရိယာဝသေန စရိယာနံ ဝဝတ္ထာနေ။ ‘‘စရိယဝဝတ္ထာနေ’’တိ ရဿံ ကတွာပိ ပဌန္တိ။

၁၈. **စတုဓမ္မဝဝတ္ထာနေ** တိ ကာမာဝစရဘူမိအာဒီနံ စုဒ္ဒသန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန စတုန္နံ စတုန္နံ ဓမ္မာနံ ဝဝတ္ထာနေ။ **ဘူမီ**တိ စ ‘‘ဘူမိဂတဉ္စ ဝေဟာသဂဉ္စာ’’တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၃၆) ပထဝိယံ ဝတ္တတိ။ ‘‘အဘူမိံ တာတ, မာ သေဝတ’’တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၆.၃၄) ဝိသယေ။ ‘‘သုခဘူမိယံ ကာမာဝစရေ’’တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၉၈၈) ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ။ ဣဓ ပန ကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တတိ။ ပရိစ္ဆေဒေတိပိ ဝဒန္တိ။

၁၉. **နဝဓမ္မဝဝတ္ထာနေ** တိ ကာမာဝစရကုသလာဒိဝသေန ပါမောဇ္ဇမူလကဝသေန ယောနိသော မနသိကာရမူလကဝသေန စ နဝန္နံ နဝန္နံ ဓမ္မာနံ ဝဝတ္ထာနေ။ ဣမေသု စ ပဉ္စသု ဉာဏေသု ပဌမံ အဇ္ဈတ္တဓမ္မာ ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗာတိ ဝတ္ထုနာနတ္တေ ဉာဏံ ပဌမံ ဝုတ္တံ, တတော တေသံ ဝိသယာ ဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗာတိ တဒနန္တရံ ဂေါစရနာနတ္တေ ဉာဏံ ဝုတ္တံ, တတော ပရာနိ တီဏိ ဉာဏာနိ တိဏ္ဏံ စတုန္နံ နဝန္နံ ဝသေန ဂဏနာနုလောမေန ဝုတ္တာနိ။

၂၀. ဣဒါနိ ယသ္မာ နာမရူပဿ ပဘေဒတော ဝဝတ္ထာပနဉာဏံ ဉာတပရိညာ, တဒနန္တရံ တီရဏပရိညာ, တဒနန္တရံ ပဟာနပရိညာတိ တိဿော ပရိညာ။ တံသမ္ဗန္ဓာ စ ဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဓမ္မနာနတ္တဉာဏာနန္တရံ ဉာတဋ္ဌေ ဉာဏာဒီနိ ပဉ္စ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တိဿော ဟိ ပရိညာ ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာ စ။ တတ္ထ ‘‘ရုပ္ပနလက္ခဏံ ရူပံ, ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဝေဒနာ’’တိ ဧဝံ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏသလ္လက္ခဏဝသေန ပဝတ္တာ ပညာ **ဉာတပရိညာ** နာမ။ ‘‘ရူပံ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ, ဝေဒနာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ’’တိအာဒိနာ နယေန တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သာမညလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာပညာ **တီရဏပရိညာ** နာမ။ တေသွေဝ ပန ဓမ္မေသု နိစ္စသညာဒိပဇဟနဝသေန ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာဝ **ပဟာနပရိညာ** နာမ။

တတ္ထ သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟာ ဉာတပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိဉ္ဟိ အန္တရေ ဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ကလာပသမ္မသနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ တီရဏပရိညာယ ဘူမိ။ ဧတသ္မိဉ္ဟိ အန္တရေ သာမညလက္ခဏပဋိဝေဓဿေဝ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ဘင်္ဂါနုပဿနံ အာဒိံ ကတွာ ဥပရိ ပဟာနပရိညာယ ဘူမိ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဟိ ‘‘အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတိ, ဒုက္ခတော အနုပဿန္တော သုခသညံ ပဇဟတိ, အနတ္တတော အနုပဿန္တော အတ္တသညံ ပဇဟတိ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နန္ဒိံ ပဇဟတိ, ဝိရဇ္ဇန္တော ရာဂံ ပဇဟတိ, နိရောဓေန္တော သမုဒယံ ပဇဟတိ, ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတီ’’တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၂) ဧဝံ နိစ္စသညာဒိပဟာနသာဓိကာနံ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။

တတ္ထ **အဘိညာပညာ**တိ ဓမ္မာနံ ရုပ္ပနာဒိသဘာဝေန ဇာနနပညာ။ သာ ဟိ သောဘနဋ္ဌေန အဘိသဒ္ဒေန ‘‘တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝဇာနနဝသေန သောဘနံ ဇာနန’’န္တိ ကတွာ အဘိညာတိ ဝုစ္စတိ။ **ဉာတဋ္ဌေ ဉာဏ**န္တိ ဇာနနသဘာဝံ ဉာဏံ။

၂၁. **ပရိညာပညာ**တိ ဇာနနပညာ။ သာ ဟိ ဗျာပနဋ္ဌေန ပရိသဒ္ဒေန ‘‘အနိစ္စာဒိသာမညလက္ခဏဝသေန သကိစ္စသမာပနဝသေန ဝါ ဗျာပိတံ ဇာနန’’န္တိ ကတွာ ပရိညာတိ ဝုစ္စတိ။ **တီရဏဋ္ဌေ ဉာဏ**န္တိ ဥပပရိက္ခဏသဘာဝံ, သမ္မသနသဘာဝံ ဝါ ဉာဏံ။

၂၂. **ပဟာနေ ပညာ**တိ နိစ္စသညာဒီနံ ပဇဟနာ ပညာ, ပဇဟတီတိ ဝါ, ပဇဟန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ပဟာနံ။ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌေ ဉာဏ**န္တိ ပရိစ္စဇနသဘာဝံ ဉာဏံ။

၂၃. **ဘာဝနာပညာ**တိ ဝဍ္ဎနပညာ။ **ဧကရသဋ္ဌေ ဉာဏ**န္တိ ဧကကိစ္စသဘာဝံ ဉာဏံ, ဝိမုတ္တိရသေန ဝါ ဧကရသသဘာဝံ ဉာဏံ။

၂၄. **သစ္ဆိကိရိယာပညာ** တိ ပဋိဝေဓဝသေန ပဋိလာဘဝသေန တ ပစ္စက္ခကရဏပညာ။ **ဖလ္သနဋ္ဌေ ဉာဏ** န္တိ တဒု ဘယဝသေနေဝ ဝိန္ဒနသဘာဝံ ဉာဏံ။

၂၅-၂၈. က္လအနိ ယသ္မာ ပဟာနဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယဉာဏာနိ အရိယမဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာနိပိ ဟောန္တိ, တသ္မာ တဒနန္တရံ အရိယပုဂ္ဂလာနံယေဝ လဗ္ဘမာနာနိ စတ္တာရိ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထာပိ ပစ္စယုပ္ပန္နော အတ္ထော ဒုက္ခသစ္စံ ဝိယ ပာကဋော့ သုဝိညေယျော စာတိ ပဌမံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏံ** ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, တသ္သ အတ္ထ သ္သ ဟေတုဓမ္မဝိသယတ္တာ တဒနန္တရံ **ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏံ,** တဒုဘယသ္သ နိရုတ္တိဝိသယတ္တာ တဒနန္တရံ **နိရု တ္တိပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏံ,** တေသု တီသုပိ ဉာဏေသု ပဝတ္တနတော တဒနန္တရံ **ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏံ** ။ ပ-ကာရံ ဒီဃံ ကတ္ဂတ စ ပဌန္တိ။

၂၉-၃၁. က္လတော ပရာနိ ဝိဟာရဋ္ဌေ ဉာဏာဒီနိ တီဏိ ဉာဏာနိ အရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော ပဋိသမ္ဘိဒာပဘေဒ တော စ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနန္တရံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဝိဟာရဋ္ဌေ ဉာဏဥ္ဟိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာ ဟောတိ, သမာပတ္တဋ္ဌေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ။ ဓမ္မသဘာဝေ ဉာဏဥ္ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒာကထာယံ (ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာတိ ဝုတ္တံ။ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ ပန အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ ဧဝ။ တတ္ထ **ဝိဟာရနာနတ္တေ** တိ အနိစ္စာနုပသ္သနာဒိဝသေန နာနာဝိပသ္သနာဝိဟာရေ။ **ဝိဟာရဋ္ဌေ** တိ ဝိပသ္သနာဝိဟာရသဘာဝေ။ **ဝိဟာရောတိ** စ သသမ္ပယုတ္တာ ဝိပသ္သနာ ဧဝ။ **သမာပတ္တိနာနတ္တေ** တိ အနိမိတ္တာဒိဝသေန နာနာဖလသမာပတ္တိယံ။ **သမာပတ္တီ** တိ စ လောကုတ္တရဖလဘူတာ စိတ္တစေတသိကဓမ္မာ။ **ဝိဟာရသမာပတ္တိနာနတ္တေ** တိ ဥဘယဝသေန ဝုတ္တံ။

၃၂. တတော ဝိဟာရသမာပတ္တိဉာဏသာဓကေသ္သ "ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ"တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသ္သာပိ မ ဂ္ဂဉာဏသ္သ အာသဝသမုစ္ဆေဒသမတ္ထတံ အနန္တရဖလဒာယကတ္တဥ္စ ကာရဏေန ဝိသေသေတ္ဂတ အပရေနာကာရေ န ဝတ္တုကာမေန တဒေဝ "အာနန္တရိကသမာဓိမ္ဟိ ဉာဏ"န္တိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **အဝိက္ခေပပရိသုဒ္ဓတ္တာ** တိ ဝိက္ခိ ပတိ တေန စိတ္တန္တိ ဝိက္ခေပေ, ဥဒ္ဓစ္စသ္သေတံ နာမံ။ န ဝိက္ခေပေ အဝိက္ခေပေ, ဥဒ္ဓစ္စပဋိပက္ခသ္သ သမာဓိသ္သ သေတံ နာမံ။ ပရိသုဒ္ဓသ္သ ဘာဝေ ပရိသုဒ္ဓတ္တံ, အဝိက္ခေပသ္သ ပရိသုဒ္ဓတ္တံ အဝိက္ခေပပရိသုဒ္ဓတ္တံ, တသ္မာ အဝိက္ခေပပရိသုဒ္ဓတ္တာ သမာဓိသ္သ ပရိသုဒ္ဓဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ က္လဒဥ္ဟိ အာသဝသမုစ္ဆေဒသ္သ အနန္တရဖလ အာယကတ္တသ္သ စ ကာရဏဝစနံ။ **အာသဝသမုစ္ဆေဒေ** တိ ဧတ္ထ အာသဝန္တီတိ အာသဝာ, စက္ခုတောပိ။ပေ.။ မနတော ပိ သန္ဒန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဓမ္မတော ယာဝ ဂောတ္ဂဘုံ, ဩကာသတော ယာဝ ဘဝဂ္ဂံ သဝန္တီတိ တ အာသဝာ, တေ ဓမ္မေ တဥ္စ ဩကာသံ အန္တောကရိတ္ဂတ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အန္တောကရဏတ္ထော ဟိ အယံ အာ-ကာရော။ စိရပါရိဝါသိကဋ္ဌေန မဒိရာဒယော အာသဝာ ဝိယာတိပိ အာသဝာ။ လောကသ္မိဥ္ဟိ စိရပါရိဝါသိကာ မဒိရာ ဒယော အာသဝာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ယဒိ စ စိရပါရိဝါသိကဋ္ဌေန အာသဝာ, ဧတေယေဝ ဘဝိတုမရဟန္တိ။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ –

"ပုရိမာ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋိ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ, က္လတော ပုဗ္ဗေ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိ, အထ ပစ္ဆာ သမ ဘဝီ"တိအာဒိ။

အာယတံ ဝာ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တီတိပိ အာသဝာ, သမုစ္ဆိဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သမုစ္ဆေဒော။ **ပညာ**တိ ကာမာ သဝါဒီနံ စတုန္နံ အာသဝာနံ သမုစ္ဆေဒေ ပညာ။

အာနန္တရိကသမာဓိမ္ဟိ ဉာဏန္တိ အတ္တနော ပဝတ္တိသမနန္တရံ နိယမေနေဝ ဖလပ္ပဒါနတော အာနန္တရိကောတိ လဒ္ဓနာမော မဂ္ဂသမာဓိ။ န ဟိ မဂ္ဂသမာဓိမ္ဟိ ဥပ္ပန္နေ တသ္သ ဖလုပ္ပတ္တိနိသေဓကော ကောစိ အန္တရာယော အ တ္ထိ။ ယထာဟ –

"အယဥ္စ ပုဂ္ဂလော သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော အသ္သ, ကပ္ပသ္သ စ ဥဍ္ဍယှနဝေလာ အသ္သ, နေဝ တာဝ ကပ္ပော ဥဍ္ဍယှေယျ, ယာဝါယံ ပုဂ္ဂလော န သောတာပတ္တိဖလံ သစ္ဆိကရောတိ, အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ဌိတကပ္ပီ။ သဗ္ဗေပိ မဂ္ဂသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလာ ဌိတကပ္ပိနော"တိ (ပု. ပ. ၁၇)။

က္လဒံ တေန အာနန္တရိကသမာဓိနာ သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။

၃၃. ဣမိနာ မဂ္ဂဉာဏေန ဖလပ္ပတ္တာနံ အရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော ဣမဿ ဉာဏဿ အနန္တရံ အရဏဝိဟာရဉာဏာဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထာပိ စ အရဟတောယေဝ သတတမေဝ စ သမ္ဘဝတော အရဏဝိဟာရေ ဉာဏံ ပဌမံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, တဒနန္တရံ နိရောဓဿ အနာဂာမိအရဟန္တာနံ သမ္ဘဝေပိ ဗဟုသမ္ဘာရတ္တာ ဝိသေသေန စ နိရောဓဿ နိဗ္ဗာနသမ္မတတ္တာ စ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, တဒနန္တရံ ပရိနိဗ္ဗာနဿ ကာလန္တရေ ပရိနိဗ္ဗာနကာလံ အာဟစ္စ ဌိတတ္တာ ဒီဃကာလိကတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, တဒနန္တရံ သမသီသဋ္ဌဿ သဗ္ဗကိလေသခယာနန္တရံ ပရိနိဗ္ဗာနကာလံ အာဟစ္စ ဌိတတ္တာ ရဿကာလိကတ္တာ သမသီသဋ္ဌေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **သန္တော စာ**တိ **စ**-ကာရော ဒဿနာဓိပတေယျဋ္ဌ သန္တော ဝိဟာရာဓိဂမော စ ပဏီတာဓိမုတ္တတာ စာတိ တီဟိပိ ပဒေဟိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော။ **ဒဿန** န္တိ ဝိပဿနာဉာဏံ, အဓိပတိယေဝ အာဓိပတေယျံ, အဓိပတိတော တ အာဂတတ္တာ အာဓိပတေယျံ, ဒဿနဋ္ဌ တံ အာဓိပတေယျဋ္ဌာတိ **ဒဿနာဓိပတေယျံ** ။ ဝိဟရတီတိ ဝိဟာရော, ဝိဟရန္တိ တေန တတိ ဝိဟာရော, အဓိဂမ္မတိ ဟပုဏီယတီတိ အဓိဂမော, ဝိဟာရော ဧဝ အဓိဂမော **ဝိဟာရာဓိဂမော**။ သော စ ကိလေသပရိဠာဟဝိရဟိတတ္တာ နိဗ္ဗုတောတိ **သန္တော** ။ သော စ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိပညာ။ ဥတ္တမဋ္ဌေန အတပ္ပကဋ္ဌေန စ **ပဏီတော,** ပဓာနဘာဝံ နီတောတိ တ ပဏီတော, ပဏီတေ အဓိမုတ္တော ဝိသဋ္ဌစိတ္တော တပ္ပရမော ပဏီတာဓိမုတ္တော, တဿ ဘာဝေါ **ပဏီတာဓိမုတ္တတာ**။ သာ စ ဖလသမာပတ္တာဓိမုတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂပညာ ဧဝ။

အရဏဝိဟာရေတိ နိက္ကိလေသဝိဟာရေ။ ရာဂါဒယော ဟိ ရဏန္တိ သတ္တေ စုဏ္ဏေန္တိ ပီဠေန္တီတိ ရဏာ, ရဏန္တိ ဧတေဟိ သတ္တာ ကန္ဒန္တိ ပရိဒေဝန္တီတိ တ ရဏာ။ ဝုတ္တော တိဝိဓောပိ ဝိဟာရော။ နတ္ထိ တေသံ ရဏာတိ အရဏော။ ဝိဝိဓေ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဟရန္တိ ဧတေနာတိ ဝိဟာရော။ တသ္မိံ အရဏေ ဝိဟာရေ။ နိဒ္ဒေသတရေ (ပဋိ. မ. ၁.၈၂) ဝုတ္တပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ စ ပဏီတာဓိမုတ္တတာယ ဧဝ သင်္ဂဟိတာနိ။ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတုကာမတာယ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဝိပဿတိ, ယာ စ အရဏဝိဘင်္ဂသုတ္တန္တေ (မ. နိ. ၃.၃၂၃ အာဒယော) ဘဂဝတာ ဒေသိတာ အရဏပဋိပဒါ, သာပိ ဣမိနာဝ သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ ဝုတ္တဉှိ တတ္ထ ဘဂဝတာ –

> “အရဏဝိဘင်္ဂံ ဝော, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမိ။ပေ။ န ကာမသုခံ အနုယုဉ္ဇေယျ ဟီနံ ဂမ္မံ ပောထုဇ္ဇနိကံ အနရိယံ အနတ္ထသံဟိတံ, န စ အတ္တကိလမထာနုယောဂံ အနုယုဉ္ဇေယျ ဒုက္ခံ အနရိယံ အနတ္ထသံဟိတံ။ ဧတေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ စက္ခုကရဏီ ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္ဗောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ဥဿာဒနဉ္စ ဇညာ, အပသာဒနဉ္စ ဇညာ, ဥဿာဒနဉ္စ ဉတွာ အပသာဒနဉ္စ ဉတွာ နေဝုဿာဒေယျ န အပသာဒေယျ, ဓမ္မမေဝ ဒေသေယျ။ သုခဝိနိစ္ဆယံ ဇညာ, သုခဝိနိစ္ဆယံ ဉတွာ အဇ္ဈတ္တံ သုခမနုယုဉ္ဇေယျ, ရဟောဝါဒံ န ဘာသေယျ, သမ္မုခါ န ခီဏံ ဘဏေ, အတရမာနောဝ ဘာသေယျ နော တရမာနော, ဇနပဒနိရုတ္တိံ နာဘိနိဝေသေယျ, သမညံ နာတိဓာဝေယျာတိ။ အယမုဒ္ဒေသော အရဏဝိဘင်္ဂဿ ။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယော ကာမပဋိသန္ဓိသုခိနော သောမနဿာနုယောဂံ အနနုယောဂေ ဟီနံ။ပေ။ အနတ္ထသံဟိတံ, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော အဝိဃာတော အနုပာယာသော အပရိဠာဟော သမ္မာပဋိပဒါ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယော အတ္တကိလမထာနုယောဂံ အနနုယောဂေ ဒုက္ခံ အနရိယံ အနတ္ထသံဟိတံ။ အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော ။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယာယံ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ။ပေ။ အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယာယံ နေဝုဿာဒနာ န အပသာဒနာ ဓမ္မဒေသနာ စ, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယဒိဒံ နေက္ခမ္မသုခံ ပဝိဝေကသုခံ ဥပသမသုခံ သမ္ဗောဓိသုခံ, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယွာယံ ရဟောဝါဒော ဘူတော တစ္ဆော အတ္ထသံဟိတော, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော ။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယွာယံ သမ္မုခါ ခီဏဝါဒော ဘူတော တစ္ဆော အတ္ထသံဟိတော, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယဒိဒံ အတရမာနဿ ဘာသိတံ, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏော။ပေ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, ယွာယံ ဇနပဒနိရုတ္တိယာ စ အနဘိနိဝေသော သမညာယ စ အနတိသာရော, အဒုက္ခော ဧသော ဓမ္မော။ပေ။ တသ္မာ ဧသော ဓမ္မော အရဏောတိ။ တသ္မာတိဟ, ဘိက္ခဝေ, သရဏဉ္စ ဓမ္မံ ဇာနိဿာမ, အရဏဉ္စ ဓမ္မံ ဇာနိဿာမ။ သရဏဉ္စ ဓမ္မံ ဉတွာ အရ

ဏာဠ ဓမ္မံ ဥတ္တ အရဏံ ပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇိဿာမာတိ ဧဝဥ်ဟိ ဝေ, ဘိက္ခဝေ, သိက္ခိတဗ္ဗံ။ သုဘူတိ စ ပန, ဘိက္ခဝေ, ကုလပုတ္တော အရဏပဋိပဒံ ပဋိပန္နော''တိ။

တတ္ထ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒာ ဒဿနာဓိပတေယျေန စ သန္တေန ဝိဟာရာဓိဂမေန စ သင်္ဂဟိတာ။ ကာမသုခံ အတ္တကိလမထံ အနနုယောဂေ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒာ ဧဝ။ အရဟတော ဟိ ဝိပဿနာပုဗ္ဗဘာဂမဇ္ဈိမာ ပဋိပဒာ ဟောတိ, အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ အဋ္ဌင်္ဂမဂ္ဂဝသေန မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒာ စ။ သေသာ ပန ပဏီတာဓိမုတ္တတာယ ဧဝ သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကိဥ္စာပိ သဗ္ဗေပိ အရဟန္တော အရဏဝိဟာရိနော, အညေ အရဟန္တော ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ ''သမ္မာပဋိပန္နေ သမ္မာပဋိပန္နာ''တိ ''မိစ္ဆာပဋိပန္နေ မိစ္ဆာပဋိပန္နာ''တိ ပုဂ္ဂလဝသေနာပိ ဥဿာဒနာပသာဒနာနိ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ **သုဘူတိတ္ထေရော** ပန ''အယံ မိစ္ဆာပဋိပဒာ, အယံ သမ္မာပဋိပဒာ''တိ ဓမ္မဝသေနေဝ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ တေနေဝ ဘဂဝတာ တံယေဝ အရဏပဋိပဒံ ပဋိပန္နောတိ စ ဝဏ္ဏေသိ, ''ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ အရဏဝိဟာရီနံ ယဒိဒံ သုဘူတိ''တိ (အ. နိ. ၁.၁၉၈, ၂၀၁) စ အရဏဝိဟာရီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသီတိ။

၃၄. ဒ္ဝီဟိ ဗလေဟီတိ သမထဗလဝိပဿနာဗလေဟိ။ **သမန္နာဂတတ္တာ** တိ ယုတ္တတ္တာ ပရိပုဏ္ဏတ္တာ တ။ **တယော စာ**တိ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသော, တိဏ္ဏဥ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သင်္ခါရာန** န္တိ ဝစီသင်္ခါရကာယသင်္ခါရစိတ္တသင်္ခါရာနံ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ** တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ နိရောဓတ္တံ, အပ္ပဝတ္တတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သောဠသဟီ**တိ အနိစ္စာနုပဿနာဒီနိ အဋ္ဌ, မဂ္ဂဖလာနိ အဋ္ဌာတိ သောဠသဟိ။ **ဉာဏစရိယာဟီ**တိ ဉာဏပ္ပဝတ္တီဟိ။ **နဝဟီ**တိ ရူပာရူပာဝစရသမာဓိ တဒုပစာရော စာတိ နဝဟိ။ **ဝသိဘာဝတာ ပညာ**တိ လဟုတာ, ယထာသုခဝတ္တနံ ဣဿရိယံ ဝသော, သော အဿ အတ္ထီတိ ဝသီ, ဝသိနော ဘာဝေ ဝသိဘာဝေ, ဝသိဘာဝေ ဧဝ ဝသိဘာဝတာ, ယထာ ဟဒ္ဒိကုလ္လမေဝ ဟဒ္ဒိကုလ္လတာ။ ဇေဝိဓာ ပညာ ဝသိဘာဝတာယ ပညာတိ တ အတ္ထော။ သိ-ကာရံ ဒီဃံ ကတွာ စ ပဌန္တိ။ သမန္နာဂတတ္တာ စ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ စ ဉာဏစရိယာဟိ စ သမာဓိစရိယာဟိ စာတိ စ-ကာရော သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော။

နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဉာဏ န္တိ အနာကမိအရဟန္တာနံ နိရောဓသမာပတ္တိနိမိတ္တံ ဉာဏံ, ယထာ အဇိနမှိ ဟညတေ ဒီပီတိ။ **နိရောဓသမာပတ္တိ** တိ စ နေဝသညာနာသညာယတနဿ အဘာဝမတ္တံ, န ကောစိ ဓမ္မော, ပညတ္တိမတ္တံ အဘာဝမတ္တတ္တာ နိရောဓောတိ စ။ သမာပဇ္ဇန္တေန သမာပဇ္ဇိယတိ နာမာတိ သမာပတ္တီတိ စ ဝုစ္စတိ။

၃၅. **သမ္ပဇာနဿာ** တိ သမ္မာ ပကာရေဟိ ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော။ တဿ သမ္ပဇာနဿ။ **ပဝတ္တပရိယာဒာနေ**တိ ပဝတ္တနံ ပဝတ္တံ, သမုဒာစာရောတိ အတ္ထော။ ကိလေသပဝတ္တံ ခန္ဓပဝတ္တဥ္စ။ တဿ ပဝတ္တဿ ပရိယာဒာနံ ပရိက္ခယော အပ္ပဝတ္တိ ပဝတ္တပရိယာဒာနံ။ တသ္မိံ ပဝတ္တပရိယာဒာနေ။ **ပရိနိဗ္ဗာနေ ဉာဏ** န္တိ အရဟတော ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ပရိနိဗ္ဗာနံ အပ္ပဝတ္တံ အနုဟာဒိသေသပရိနိဗ္ဗာနဥ္စ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ တသ္မိံ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေ စ ပဝတ္တံ ဉာဏံ။

၃၆. **သဗ္ဗဓမ္မာန** န္တိ သဗ္ဗေသံ တေဘူမကဓမ္မာနံ။ **သမ္မာ သမုစ္ဆေဒေ** တိ သန္တတိသမုစ္ဆေဒဝသေန သုဋ္ဌု နိရောဓေ။ **နိရောဓေ စ အနုပဋ္ဌာနတာ** တိ နိရောဓေ ဂတေ ပုန န ဥပဋ္ဌာနတာယ, ပုန အနုပ္ပတ္တိယန္တိ အတ္ထော။ သမ္မာ သမုစ္ဆေဒေ စ နိရောဓေ စ အနုပဋ္ဌာနတာ စာတိ စ-ကာရော သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော။

သမသီသဋ္ဌေ ဉာဏ န္တိ နေက္ခမ္မာဒီနိ သတ္တတိံသ သမာနိ, တဏှာဒီနိ တေရသ သီသာနိ။ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ သမိတတ္တာ သမာနိ, ယထာယောဂံ ပဓာနတ္တာ စ ကောဋိတ္တာ စ သီသာနိ။ ကေသုဉ္စိ ဣရိယာပထေ တ ကေသုဉ္စိ ရောဂေ တ သဘာဂသန္တတိဝသေန ကေသုဉ္စိ ဇီဝိတိန္ဒြိယေ တ နေက္ခမ္မာဒီနိ သမာနိ စ သဒ္ဓာဒီနိ သီသာနိ စ အဿ သန္တီတိ သမသီသီ, သမသီသိဿ အတ္ထော သမသီသဋ္ဌော။ တသ္မိံ သမသီသဋ္ဌေ, သမသီသိဘာဝေတိ အတ္ထော။ ကေသုဉ္စိ ဣရိယာပထေ ရောဂေ တ သဘာဂသန္တတိဝသေန ဇီဝိတေ တ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ တသ္မိံယေဝ ဣရိယာပထေ ရောဂေ သဘာဂဇီဝိတေ တ စတ္တာရိ မဂ္ဂဖလာနိ ပတွာ, တသ္မိံယေဝ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ အရဟတောယေဝ သမသီသိဘာဝေ ဟောတီတိ တသ္မိံ သမသီသိဘာဝေ ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝုတ္တဥ္စ ပုဂ္ဂလပညတ္တိယံ (ပု. ပ. ၁၆), တဿာ စ အဋ္ဌကထာယံ (ပု. ပ. အဋ္ဌ. ၁၆) –

“ကတမော စ ပုဂ္ဂလော သမသီသီ? ယဿ ပုဂ္ဂလဿ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ အာသဝပရိယာဒါနဉ္စ ဟောတိ ဇီဝိတပရိယာဒါနဉ္စ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော သမသီသီ”တိ (ပု. ပ. ၁၆)။

“သမသီသိနိဒ္ဒေသေ **အပုဗ္ဗံ အစရိမ**န္တိ အပုရေ အပစ္ဆာ, သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နဝသေန ဧကေတရံယေဝ, ဧကကာလံယေဝါတိ အတ္ထော။ **ပရိယာဒါန**န္တိ ပရိက္ခယော။ **အယ**န္တိ အယံ ပုဂ္ဂလော သမသီသီ နာမ ဝုစ္စတိ။ သော ပနေသ တိဝိဓော ဟောတိ ဣရိယာပထသမသီသီ ရောဂသမသီသီ ဇီဝိတသမသီသီတိ။ တတ္ထ ယော စင်္ကမန္တောဝ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ စင်္ကမန္တောဝ ပရိနိဗ္ဗာတိ, ယော ဌိတကောဝ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ဌိတကောဝ ပရိနိဗ္ဗာတိ, ယော နိသိန္နောဝ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ နိသိန္နောဝ ပရိနိဗ္ဗာတိ, ယော နိပန္နောဝ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ နိပန္နောဝ ပရိနိဗ္ဗာတိ, အယံ **ဣရိယာပထသမသီသီ** နာမ။ ယော ပန ဧကံ ရောဂံ ပတွာ အန္တောရောဂေယေဝ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ တေနေဝ ရောဂေန ပရိနိဗ္ဗာတိ, အယံ **ရောဂသမသီသီ** နာမ။ ကတရော ဇီဝိတသမသီသီ? တေရသ သီသာနိ။ တတ္ထ ကိလေသသီသံ အဝိဇ္ဇံ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ပရိယာဒိယတိ, ပဝတ္တသီသံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ စုတိစိတ္တံ ပရိယာဒိယတိ, အဝိဇ္ဇာပရိယာဒါယကံ စိတ္တံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောတိ, ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယာဒါယကံ စိတ္တံ အဝိဇ္ဇံ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောတိ။ အဝိဇ္ဇာပရိယာဒါယကံ စိတ္တံ အညံ, ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယာဒါယကံ စိတ္တံ အညံ။ ယဿ စေတံ သီသဒွယံ သမံ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆတိ, သော **ဇီဝိတသမသီသီ** နာမ။ ကထမိဒံ သမံ ဟောတီတိ? တရသမတာယ။ ယသ္မိဉှိ တရေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ, သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ ပဉ္စ, အနာဂါမိမဂ္ဂေ ပဉ္စ, အရဟတ္တမဂ္ဂေ စတ္တာရီတိ ဧကူနဝီသတိမေ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေ ပတိဋ္ဌာယ ဘဝင်္ဂံ ဩတရိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဣမာယ တရသမတာယ ဧဝ ဥဘယသီသပရိယာဒါနမ္ပိ သမံ ဟောတိ နာမ။ တေနာယံ ပုဂ္ဂလော ‘ဇီဝိတသမသီသီ’တိ ဝုစ္စတိ။ အယမေဝ စ ဣဓ အဓိပ္ပေတော”တိ။

၃၇. ဣဒါနိ ယသ္မာ သုတမယသီလမယဘာဝနာမယဉာဏာနိ ဝဋ္ဋဟာဒကာနိ သလ္လေခံ နာမ န ဟောန္တိ, လောကုတ္တရပါဒကာနေဝ တေသံ စ အညာနိ စ ဉာဏာနိ သလ္လေခာတိ ဝုစ္စန္တိ, တသ္မာ ပစ္စနီကသလ္လေခနာကာရေန ပဝတ္တာနိ ဉာဏာနိ ဒဿေတုံ သမသီသဋ္ဌေ ဉာဏာနန္တရံ သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **ပုထုနာနတ္တတေဇပရိယာဒါနေ ပညာ**တိ လောကုတ္တရတော အသမ္ဘိန္နဋ္ဌေန ပုထူနံ ရာဂါဒီနဉ္စ နာနတ္တာနံ နာနာသဘာဝါနံ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနဉ္စ သန္တာပနဋ္ဌေန “တေဇာ”တိ လဒ္ဓနာမာနံ ဒုဿီလျာဒီနဉ္စ ပရိယာဒါနေ ခေပနေ ပညာ, နေက္ခမ္မာဒိမှိ သတွာ တတိံသဘေဒေ ဓမ္မေ ပညာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ ပုထုဘူတာ နာနတ္တဘူတာ စ တေဇာ ဧဝ တေသံ ပုထုဘူတာနံ နာနတ္တဘူတာနံ ဒုဿီလျာဒီနံ ပဉ္စန္နံ တေဇာနံ ပရိယာဒါနေ ပညာတိ အတ္ထော။ တေဇေဟိယေဝ ပုထူနံ နာနတ္တာနဉ္စ သင်္ဂဟံ နိဒ္ဒေသတရေ ပကာသယိဿာမ။

သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏန္တိ ပစ္စနီကဓမ္မေ သလ္လေခတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ သလ္လေခော, တသ္မိံ နေက္ခမ္မာဒိကေ သတ္တတိံသပ္ပဘေဒေ သလ္လေခသဘာဝေ ဉာဏံ။ “ပရေ ဝိဟိံသကာ ဘဝိဿန္တိ, မယမေတ္ထ အဝိဟိံသကာ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခော ကရဏီယော”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၈၃) နယေန ဘဂဝတာ သလ္လေခသုတ္တန္တေ ဝုတ္တော စ တုစတ္တာလီသဘေဒေါပိ သလ္လေခော ဣမိနာ သင်္ဂဟိတောယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၃၈. ဣဒါနိ သလ္လေခေ ဌိတေန ကတ္တဗ္ဗံ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယံ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ ဝီရိယာရမ္ဘေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **အသလ္လီနတ္တပဟိတတ္တပဂ္ဂဟဋ္ဌေ** တိ ကောသဇ္ဇဝသေန အသလ္လီနော အသင်္ကုစိတော အတ္တာ အဿာတိ အသလ္လီနတ္တော။ **အတ္တာ** တိ စိတ္တံ။ ယထာဟ –

> “ဥဒကဉှိ နယန္တိ နေတ္တိကာ၊ ဥသုကာရာ နမယန္တိ တေဇနံ။
> အရုံ နမယန္တိ တစ္ဆကာ၊ အတ္တာနံ ဒမယန္တိ ပဏ္ဍိတာ”တိ။ အာဒိ (ဓ. ပ. ၈၀-၈၂) –

ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခတာယ ပဟိတော ပေသိတော ဝိဿဋ္ဌော အတ္တာ ဧတေနာတိ ပဟိတတ္တော။ **အတ္တာ**တိ အတ္တဘာဝေါ။ ယထာဟ – “ယာ ပန ဘိက္ခုနီ အတ္တာနံ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒေယျာ”တိအာဒိ (ပာစိ. ၈၈၀) ။ အသလ္လီနတ္တော စ သော ပဟိတတ္တော စာတိ အသလ္လီနတ္တပဟိတတ္တော။ သဟဇာတဓမ္မေ ပဂ္ဂဏှာတိ ဥပ

တ္ထမ္ဘေတီတိ ပဂ္ဂဟော, ပဂ္ဂဟော ဧဝ အတ္ထော ပဂ္ဂဟဋ္ဌော, ပဂ္ဂဟသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ အသလ္လီနုတ္တ ပဟိတတ္တသ္သ ပဂ္ဂဟဋ္ဌော အသလ္လီနတ္တပဟိတတ္တပဂ္ဂဟဋ္ဌော။ တသ္မိံ အသလ္လီနတ္တပဟိတတ္တပဂ္ဂ ဟဋ္ဌေ။ ''တသ္မာတိဟ, ဘိက္ခဝေ, တုမှေဟပိ အပ္ပဋိဝါနံ ပဒဟေယျာထ။ ကာမံ တစော စ နှာရု စ အဋ္ဌိ စ အဝသိဿတု, ဥပသုဿတု သရီရေ မံသလောဟိတံ။ ယံ တံ ပုရိသထာမေန ပုရိသဝီရိယေန ပုရိသပရက္ကမေန ပတ္တဗ္ဗံ, န တံ အပာပုဏိတွာ ဝီရိယဿ သဏ္ဌာနံ ဘဝိဿတီ''တိ (အ. နိ. ၂.၅) ဝုတ္တတ္တာ အသလ္လီနတ္တပဟိတတ္တဝစနေန ပဓာနသ္မိံ အပ္ပဋိဝါနိတာ အနိဝတ္တနတာ ဝုတ္တာ။ ပဂ္ဂဟဋ္ဌဝစနေန ပန ကောသဇ္ဇုဒ္ဓစ္စဝိမုတ္တံ သမပ္ပဝတ္တံ ဝီရိယံ ဝုတ္တံ။

ဝီရိယာရမ္ဘေ ဉာဏာန္တိ ဝီရဘာဝေါ ဝီရိယံ, ဝီရာနံ ဝါ ကမ္မံ, ဝိဓိနာ ဝါ နယေန ဥပာယေန ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ။ တဒေတံ ဥဿာဟလက္ခဏံ, သဟဇာတာနံ ဓမ္မာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနရသံ, အသံသီဒနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ, ''သံဝိဂ္ဂေါ ယောနိသော ပဒဟတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၁၁၃) ဝစနတော သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ, ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ ဝါ။ သမ္မာ အာရဒ္ဓံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ မူလံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝီရိယသင်္ခါတော အာရမ္ဘော ဝီရိယာရမ္ဘော။ ဣမိနာ သေသာရမ္ဘေ ပဋိက္ခိပတိ။ အယဉှိ **အာရမ္ဘ**သဒ္ဒော ကမ္မေ အာပတ္တိယံ ကိရိယာယံ ဝီရိယေ ဟိံသာယံ ဝိကောပနေတိ အနေကေသု အတ္ထေသု အာဂတော။

> ''ယံကိဉ္စိ ဒုက္ခံ သမ္ဘောတိ၊ သဗ္ဗံ အာရမ္ဘပစ္စယာ။
> အာရမ္ဘာနံ နိရောဓေန၊ နတ္ထိ ဒုက္ခဿ သမ္ဘဝေါ''တိ။ (သု. နိ. ၇၄၉) –

ဧတ္ထ ဟိ ကမ္မံ အာရမ္ဘောတိ အာဂတံ။ ''အာရမ္ဘတိ စ ဝိပ္ပဋိသာရီ စ ဟောတီ''တိ (အ. နိ. ၅.၁၄၂; ပု. ပ. ၁၉၁) ဧတ္ထ အာပတ္တိ။ ''မဟာယညာ မဟာရမ္ဘာ, န တေ ဟောန္တိ မဟပ္ဖလာ''တိ (အ. နိ. ၄.၃၉; သံ. နိ. ၁.၁၂၀) ဧတ္ထ ယူပုဿာပနာဒိကိရိယာ။ ''အာရမ္ဘထ နိက္ကမထ, ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ''တိ (သံ. နိ. ၁.၁၈၅) ဧတ္ထ ဝီရိယံ။ ''သမဏံ ဂေါတမံ ဥဒ္ဒိဿ ပါဏံ အာရဘန္တီ''တိ (မ. နိ. ၂.၅၁-၅၂) ဧတ္ထ ဟိံသာ။ ''ဗီဇဂါမဘူတဂါမသမာရမ္ဘာ ပဋိဝိရတော ဟောတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၀; မ. နိ. ၁.၂၉၃) ဧတ္ထ ဆေဒနဘဉ္ဇနာဒိကံ ဝိကောပနံ။ ဣဓ ပန ဝီရိယမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ တေန ဝုတ္တံ ''ဝီရိယသင်္ခါတော အာရမ္ဘော ဝီရိယာရမ္ဘော''တိ။ ဝီရိယဉှိ အာရဘနကဝသေန အာရမ္ဘောတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ ဝီရိယာရမ္ဘေ ဉာဏံ။ အသလ္လီနတ္တာ ပဟိတတ္တာတိပိ ပဌန္တိ, အသလ္လီနဘာဝေန ပဟိတဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ ပုရိမပဌောယေဝ သုန္ဒရော။ ကေစိ ပန ''သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သမတာ အသလ္လီနတ္တတာ, သတိသမာဓိပဿဒ္ဓုပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သမတာ ပဟိတတ္တတာ, သတ္တန္နံ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သမတာ ပဂ္ဂဟဋ္ဌော''တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။

၃၉. ဣဒါနိ သမ္မာတယာမသိဒ္ဓံ မဂ္ဂဖလံ ပတ္တေန လောကဟိတတ္ထံ ဓမ္မဒေသနာ ကာတဗ္ဗာတိ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ အတ္ထသန္ဒဿနေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **နာနာဓမ္မပ္ပကာသနတာ**တိ သဗ္ဗသင်္ခတာသင်္ခတဝသေန နာနာဓမ္မာနံ ပကာသနတာ ဒီပနတာ ဒေသနတာ။ **ပကာသနတာ**တိ စ ပကာသနာ ဧဝ။ **အတ္ထသန္ဒဿနေ**တိ နာနာအတ္ထာနံ ပရေသံ သန္ဒဿနေ။ ဓမ္မာ စ အတ္ထာ စ တေ ဧဝ။

၄၀. ဣဒါနိ ပရေသံ ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿေန္တဿ တဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ ယထာသဘာဝဓမ္မဒေသနာကာရဏံ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဧကသင်္ဂဟတာ နာနတ္တေကတ္တပဋိဝေဓေ**တိ သဗ္ဗေသံ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မာနံ ဧကသင်္ဂဟတာယ စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ နာနတ္တဿ စ နေက္ခမ္မာဒီနံ ဧကတ္တဿ စ ပဋိဝေဓေ, အဘိသမယေတိ အတ္ထော။ သော ပန မဂ္ဂပညာ ဖလပညာ စ။ မဂ္ဂပညာ သစ္စာဘိသမယက္ခဏေ သစ္စာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ပဋိဝေဓော, ဖလပညာ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ပဋိဝေဓော။ **ဧကသင်္ဂဟတာ**တိ ဧတ္ထ ဇာတိသင်္ဂဟော, သဉ္ဇာတိသင်္ဂဟော, ကိရိယာသင်္ဂဟော, ဂဏနသင်္ဂဟောတိ စတုဗ္ဗိဓော သင်္ဂဟော။ တတ္ထ ''သဗ္ဗေ ခတ္တိယာ အာဂစ္ဆန္တု, သဗ္ဗေ ဗြာဟ္မဏာ, သဗ္ဗေ ဝေဿာ, သဗ္ဗေ သုဒ္ဒါ အာဂစ္ဆန္တု'', ''ယာ, စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါစာ, ယော စ သမ္မာကမ္မန္တော, ယော စ သမ္မာအာဇီဝေါ, ဣမေ ဓမ္မာ သီလက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂) အယံ **ဇာတိသင်္ဂဟော** နာမ။ ''ဧကဇာတိကာ အာဂစ္ဆန္တူ''တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ ဝိယ ဟိ ဣဓ သဗ္ဗေ ဇာတိယာ ဧကသင်္ဂဟိတာ။ ''သဗ္ဗေ ကောသလကာ အာဂစ္ဆန္တု, သဗ္ဗေ မာဂဓိကာ, သဗ္ဗေ

ဗေ ဘာရုကစ္စကာ အာဂစ္ဆန္တု'', ''ယော, စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါယာမော, ယာ စ သမ္မာသတိ, ယော စ သမ္မာသမာဓိ, ဣမေ ဓမ္မာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂) အယံ **သဇာတိသင်္ဂဟော** နာမ။ ''ဇေဌာနေ ဇာတာ သံဝမှာ အာဂစ္ဆန္တု''တိ ဝုတ္တဌာနေ ဝိယ ဟိ ဣဓ သဗ္ဗေ ဇာတိဌာနေန နိဝုတ္တောကာသေန ဧကသင်္ဂဟိတာ။ ''သဗ္ဗေ ဟတ္ထာရောဟာ အာဂစ္ဆန္တု, သဗ္ဗေ အဿာရောဟာ အာဂစ္ဆန္တု, သဗ္ဗေ ရထိကာ အာဂစ္ဆန္တု'', ''ယာ, စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ, ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော, ဣမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂) အယံ **ကိရိယာသင်္ဂဟော** နာမ။ သဗ္ဗေပိ ဟိ တေ အတ္တနော ကိရိယာကရဏေန ဧကသင်္ဂဟိတာ။ ''စက္ခာယတနံ ကတမံ ခန္ဓဂဏနံ ဂစ္ဆတိ, စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓဂဏနံ ဂစ္ဆတိ။ ဟဉ္စိ စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓဂဏနံ ဂစ္ဆတိ, တေန ဝတ ရေ ဝတ္တဗ္ဗေ စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတ''န္တိ (ကထာ. ၄၇၁) အယံ **ဂဏနသင်္ဂဟော** နာမ။ အယမိဓ အဓိပ္ပေတော။ တထဋ္ဌာဒီသု ဒွတ္တဒသသု အာကာရေသု ဝိသုံ ဝိသုံ ဧကေန သင်္ဂဟော ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ ဧတေသန္တိ ဧကသင်္ဂဟာ, ဧကသင်္ဂဟာနံ ဘာဝေါ ဧကသင်္ဂဟတာ။

ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏ န္တိ မဂ္ဂဖလဉာဏံ ဒဿနံ။ ဒဿနမေဝ ဝိသုဒ္ဓိ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဧဝ ဉာဏံ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏံ။ မဂ္ဂဉာဏံ ဝိသုဇ္ဈတီတိ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ဖလဉာဏံ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ။

၄၁. ဣဒါနိ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိသာဓကာနိ ဝိပဿနာဉာဏာနိ ဒွဝိဓာ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ ခန္တိဉာဏပရိယောဂာဟဏဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **ဝိဒိတတ္တာ ပညာ** တိ ရူပက္ခန္ဓာဒီနံ အနိစ္စာဒိတော ဝိဒိတတ္တာ ပဝတ္တာ ပညာ။ **ခန္တိ ဉာဏ**န္တိ ဝိဒိတမေဝ ခမတီတိ ခန္တိ, ခန္တိ ဧဝ ဉာဏံ ခန္တိဉာဏံ။ ဧတေန အဓိဂတသနခန္တိ ပဋိက္ခိပတိ။ ဧတံ ကလာပသမ္မသနာဒိဝသေန ပဝတ္တံ တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ။

၄၂. **ဖုဋ္ဌတ္တာ ပညာ** တိ ရူပက္ခန္ဓာဒီနံ အနိစ္စာဒိဝသေန ဉာဏဖဿေန ဖုဋ္ဌတ္တာ ပဝတ္တာ ပညာ။ **ပရိယောဂါဟဏေ ဉာဏ**န္တိ ဖုဋ္ဌမေဝ ပရိယောဂါဟတိ ပဝိသတီတိ ပရိယောဂါဟဏံ ဉာဏံ။ က-ကာရံ ရဿံ ကတွာ ပဌန္တိ။ ဧတံ ဘင်္ဂါနုပဿနာဒိဝသေန ပဝတ္တံ တိက္ခဝိပဿနာဉာဏံ။ ကေစိ ပန ''ဝိပဿနာဉာဏမေဝ သဒ္ဓါဟိတာ ခန္တိ ဉာဏံ, ပညာဟိတာ ပရိယောဂါဟဏဉာဏ''န္တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ သန္တေ တောနိ ဒွေဝ ဉာဏာနိ ဧကေ န သမ္ဘဝန္တိ, တဒသမ္ဘဝေ ဧကေ သာဝကေ သတ္တသဋ္ဌိ သာဝကသာဓာရဏဉာဏာနိ န သမ္ဘဝန္တိ, တသ္မာ တံ န ယုဇ္ဇတိ။

၄၃. ဣဒါနိ ယသ္မာ ပုထုဇ္ဇနာ သေက္ခာ စ ဝိပဿနူပဂေ ခန္ဓာဒယော ဓမ္မေ သကလေ ဧဝ သမ္မသန္တိ, န ဧတေသံ ဧကဒေသံ, တသ္မာ တေသံ ပဒေသဝိဟာရော န လဗ္ဘတိ, အရဟတောယေဝ ယထာရုစိ ပဒေသဝိဟာရော လဗ္ဘတီတိ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိသာဓကာနိ ဉာဏာနိ ဝတွာ တဒနန္တရံ အရဟတော ဒဿနဝိသုဒ္ဓိသိဒ္ဓံ ပဒေသဝိဟာရဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **သမောဒဟနေ ပညာ**တိ ခန္ဓာဒီနံ ဧကဒေသသင်္ဂ ဝေဒနာဓမ္မသ္သ သမောဒဟနပညာ, သမ္ပိဏ္ဍနပညာ ရာသိကရဏပညာ။ သမောဓာနေ ပညာတိပိ ပာဌော, သောယေဝ အတ္ထော။

ပဒေသဝိဟာရေ ဉာဏန္တိ ခန္ဓာဒီနံ ပဒေသေန ဧကဒေသေန အဝယဝေန ဝိဟာရော ပဒေသဝိဟာရော, တသ္မိံ ပဒေသဝိဟာရေ ဉာဏံ။ တတ္ထ **ပဒေသော** နာမ ခန္ဓပဒေသော အာယတနဓာတုသစ္စိန္ဒြိယပစ္စယာကာရသတိပဋ္ဌာနဈာနနာမရူပဓမ္မပဒေသောတိ နာနာဝိဓော။ ဧဝံ နာနာဝိဓေ စေသ ဝေဒနာ ဧဝ။ ကထံ? ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဝေဒနာက္ခန္ဓဝသေန ခန္ဓေကဒေသော, ဒွါဒသန္နံ အာယတနာနံ ဝေဒနာဝသေန ဓမ္မာယတနေကဒေသော, အဋ္ဌာရသန္နံ ဓာတူနံ ဝေဒနာဝသေန ဓမ္မဓာတေကဒေသော, စတုန္နံ သစ္စာနံ ဝေဒနာဝသေန ဒုက္ခသစ္စေကဒေသော, ဗာဝီသတိယာ ဣန္ဒြိယာနံ ပဉ္စဝေဒနိန္ဒြိယဝသေန ဣန္ဒြိယေကဒေသော, ဒွါဒသန္နံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနံ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာဝသေန ပစ္စယာကာရေကဒေသော, စတုန္နံ သတိပဋ္ဌာနာနံ ဝေဒနာနုပဿနာဝသေန သတိပဋ္ဌာနေကဒေသော, စတုန္နံ ဈာနာနံ သုခဥပေက္ခာဝသေန ဈာနေကဒေသော, နာမရူပာနံ ဝေဒနာဝသေန နာမရူပေကဒေသော, ကုသလာဒီနံ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဝေဒနာဝသေန ဓမ္မေကဒေသောတိ ဧဝံ ဝေဒနာ ဧဝ ခန္ဓာဒီနံ ပဒေသော, တသ္သာ ဝေဒနာယ ဧဝ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ပဒေသဝိဟာရော။

၄၄. ဣဒါနိ ယသ္မာ သမာဓိဘာဝနာမယဉာဏာဒီနိ ဘာဝေန္တော ပုထုဇ္ဇနာ သေက္ခာ စ တေ တေ ဘာဝေတဗ္ဗဘာဝနာဓမ္မေ အဓိပတိ ဇေဋ္ဌကေ ကတွာ တေန တေန ပဟာတဗ္ဗေ တပ္ပစ္စနီကေ နာနာသဘာဝေ ဓမ္မေ အနေကာဒီနဝေ အာဒီနဝတော ပစ္စဝေက္ခိတွာ တသ္သ တသ္သ ဘာဝနာဓမ္မဿ ဝသေန စိတ္တံ ပတိဋ္ဌပေတွာ တေ တေ ပစ္စနီ

ကဓမ္မေ ပဇဟန္တိ။ ပဇဟန္တာ ဝိပဿနာကာလေ သဗ္ဗသင်္ခါရေ သုညတော ဒိသွာ ပစ္ဆာ သမုစ္ဆေဒေန ပဇဟန္တိ, တထာ ပဇဟန္တာ စ ဧကာဘိသမယဝသေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တာ ပဇဟန္တိ။ ယထာဝုတ္တေဟေဝ အာကာရေဟိ သဗ္ဗေပိ အရိယာ ယထာယောဂံ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ ပဒေသဝိဟာရဉာဏာနန္တရံ သညာဝိဝဋ္ဋဉာဏာဒီနိ ဆ ဉာဏာနိ ယထာက္ကမေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **အဓိပတတ္တာ ပညာ** တိ နေက္ခမ္မာဒီနံ အဓိပတိဘာဝေန နေက္ခမ္မာဒီနိ အဓိကာနိ ကတွာ တဒဓိကဘာဝေန ပဝတ္တာ ပညာတိ အတ္ထော။ **သညာဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ သညာယ ဝိဝဋ္ဋနံ ပရာဝဋ္ဋနံ ပရမ္မုခဘာဝေါတိ သညာဝိဝဋ္ဋော, ယာယ သညာယ တေ တေ ဘာဝနာဓမ္မေ အဓိပတိံ ကရောတိ, တာယ သညာယ ဟေတုဘူတာယ, ကရဏဘူတာယ တ တတော တတော ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋနေ ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတ္တော ဝိဝဋ္ဋောတိ အဝုတ္တေပိ ယတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တတော ဧဝ ဝိဝဋ္ဋောတိ ဂယှတိ ယထာ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာယ။ သာ ပန သညာ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ, တဒေဝေတန္တိ ပုန သဉ္ဇာနနပစ္စယနိမိတ္တကရဏရသာ အရုအာဒီသု တစ္ဆကာဒယော ဝိယ, ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန အဘိနိဝေသကရဏပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ ဝိယ, အာရမ္မဏေ အနောဂါဠှဝုတ္တိတာယ အစိရဋ္ဌာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ တ ဝိဇ္ဇု ဝိယ, ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ တိဏပုရိသကေသု မိဂပေါတကာနံ ပုရိသာတိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယ။

၄၅. **နာနတ္တေ ပညာ** တိ နာနာသဘာဝေ ဘာဝေတဗ္ဗတော အညသဘာဝေ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိကေ အာဒီနဝဒဿနေန ပဝတ္တာ ပညာ။ **နာနတ္တေ** တိ စ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ နာနတ္တပ္ပဟာနံ တ နာနတ္တံ, နာနတ္တပ္ပဟာနနိမိတ္တံ နာနတ္တပ္ပဟာနဟေတု နေက္ခမ္မာဒီသု ပညာတိ အဓိပ္ပာယော။ **စေတောဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ စေတသော ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋနံ နေက္ခမ္မာဒီသု ဉာဏံ။ **စေတော**တိ စေတ္ထ စေတနာ အဓိပ္ပေတာ။ သာ စေတနာဘာဝလက္ခဏာ, အဘိသန္ဒဟနလက္ခဏာ တ, အာယူဟနရသာ, သံဝိဒဟနပစ္စုပဋ္ဌာနာ သကိစ္စပရကိစ္စသာဓကာ ဇေဋ္ဌသိဿမဟာဝဍ္ဎကိအာဒယော ဝိယ။ အစ္စာယိကကမ္မာနုဿရဏာဒီသု စ ပနာယံ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥဿာဟနဘာဝေန ပါကဋာ ဟောတိ။

၄၆. **အဓိဋ္ဌာနေ ပညာ**တိ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန စိတ္တဿ ပတိဋ္ဌာပနေ ပညာ။ **စိတ္တဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပဟာနဝသေန စိတ္တဿ ဝိဝဋ္ဋနေ ဉာဏံ ။ စိတ္တဉ္စေတ္ထ ဝိဇာနနလက္ခဏံ, ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ, သန္ဓာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ, နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

၄၇. **သုညတေ ပညာ**တိ အတ္တတ္တနိယသုညတာယ အနတ္တာနတ္တနိယေ ပဝတ္တာ အနတ္တာနုပဿနာ ပညာ။ **ဉာဏဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ ဉာဏမေဝ အဘိနိဝေသတော ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဝိဝဋ္ဋော, တံ ဉာဏဝိဝဋ္ဋဘူတံ ဉာဏံ။

၄၈. **ဝေါသဂ္ဂေ ပညာ** တိ ဧတ္ထ ဝေါသဇ္ဇတီတိ ဝေါသဂ္ဂေါ, ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ဝေါသဂ္ဂေ နေက္ခမ္မာဒိမှိ ပညာ။ **ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိကေဟိ ဝိမုစ္စတီတိ ဝိမောက္ခော, ဝိမောက္ခော ဧဝ ဝိဝဋ္ဋော ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋော, သော ဧဝ ဉာဏံ။

၄၉. **တထဋ္ဌေ ပညာ** တိ ဧကေကဿ သစ္စဿ စတုဗ္ဗိဓေ စတုဗ္ဗိဓေ အဝိပရီတသဘာဝေ ကိစ္စဝသေန အသမ္မောဟတော ပဝတ္တာ ပညာ။ **သစ္စဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ** န္တိ စတူသု သစ္စေသု ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝသေန ဝိဝဋ္ဋတီတိ သစ္စဝိဝဋ္ဋော, သော ဧဝ ဉာဏံ။ ဧကမေဝ ဉာဏံ အဓိပတိကတဓမ္မဝသေန သညာဝိဝဋ္ဋောတိ, ပဟာတဗ္ဗဓမ္မဝသေန စေတောဝိဝဋ္ဋောတိ, စိတ္တပတိဋ္ဌာပနဝသေန စိတ္တဝိဝဋ္ဋောတိ, ပစ္စနီကပဟာနဝသေန ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋောတိ ဧဝံ စတုဓာ ဝုတ္တံ။ အနတ္တာနုပဿနာဝ သုညတာကာရဝသေန ‘‘ဉာဏဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ’’န္တိ ဝုတ္တာ။ မဂ္ဂဉာဏမေဝ ဟေဋ္ဌာ ‘‘မဂ္ဂေ ဉာဏ’’န္တိ စ, ‘‘အာနန္တရိကသမာဓိမှိ ဉာဏ’’န္တိ စ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ, ဝိဝဋ္ဋနာကာရဝသေန ‘‘သစ္စဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ’’န္တိ ဝုတ္တံ။

၅၀. ဣဒါနိ တဿ သစ္စဝိဝဋ္ဋဉာဏဝသေန ပဝတ္တဿ အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏဿ ဝသေန ပဝတ္တာနိ ကမတော ဆ အဘိညာဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထာပိ လောကပါကဋာနုဘာဝတ္တာ အတိဝိမှာပနန္တိ ပဌမံ ဣဒ္ဓိဝိဓေဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, စေတောပရိယဉာဏဿ ဝိသယတော ဒိဗ္ဗသောတဉာဏံ ဩဠာရိကဝိသယန္တိ ဒုတိယံ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, သုခုမဝိသယတ္တာ တတိယံ စေတောပရိယဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တီသု ဝိဇ္ဇာသု ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဿ အတီတတမဝိနောဒကတ္တာ ပဌမံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတတမဝိနောဒကတ္တာ ဒုတိယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ,

သဗ္ဗတမသမုစ္ဆေဒကတ္တာ တတိယံ အာသတန်ံ ခယေ ဉာဏံ ဉဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **ကာယမှိ** တိ ရူပကာယမှိ။ **စိတ္တမှိ** တိ ဟာဒကဗ္ဘာနစိတ္တမှိ။ **ဧကဝဝတ္ထာနတာ** တိ ပရိကမ္မစိတ္တေန ဧကတော ဌပနတာယ စ ဒိသ္သမာနကာယေန, အဒိသ္သမာနကာယေန တ ဂန္တုကာမကာလေ ယထာယောဂံ ကာယသ္သပိ စိတ္တသ္သပိ မိသ္သီကရဏတာယ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကာယော**တိ စေတ္ထ သရီရံ။ သရီရဥ္ဟိ အသုစိသဥ္စယတော ကုစ္ဆိတာနံ ကေသာဒီနဥ္စေဝ စက္ခုရောဂါဒီနံ ရောဂသတာနဥ္စ အာယဘူတတော ကာယောတိ ဝုစ္စတိ။ **သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စာ** တိ ဧတ္ထ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တံ ဥပေက္ခာ သန္တတ္တာ သုခန္တိ ဝုတ္တာ, တံသမ္ပယုတ္တာ သညာ သုခသညာ။ သာယေဝ နီဝရဏေဟိ စေဝ ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ လဟုသညာ။ **အဓိဋ္ဌာနဝသေနာ** တိ အဓိကံ ကတ္ဝာ ဌာနဝသေန, ပဝိသနဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ အဓိဋ္ဌာနဝသေန စာတိ စ-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍိတဗ္ဗော။ တွောဝတာ သဗ္ဗပ္ပကာရသ္သ ဣဒ္ဓိဝိဓသ္သ ယထာယောဂံ ကာရဏံ ဝုတ္တံ။

ဣဇ္ဈနဋ္ဌေ ပညာ တိ ဣဇ္ဈနသဘာဝေ ပညာ။ **ဣဒ္ဓိဝိဓေ ဉာဏ** န္တိ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ, နိပ္ဖတ္တိအတ္ထေန ပဋိလာဘဋ္ဌေန စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယဥ္ဟိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ ပဋိလဗ္ဘတိ စ, တံ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – ''ကာမံ ကာမယမာနသ္သ, တသ္သ စေတံ သမိဇ္ဈတီ''တိ (သု. နိ. ၇၇၂)။ တထာ ''နေက္ခမ္မံ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဋိဟရတီတိ ပာဋိဟာရိယံ, အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဋိဟရတီတိ ပာဋိဟာရိယ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၂)။ အပရော နယော – ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ, ဥပာယသမ္ပဒာယေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပာယသမ္ပဒါ ဟိ ဣဇ္ဈတိ အဓိပ္ပေတဖလပ္ပသဝနတော။ ယထာဟ – ''အယံ ခေါ စိတ္တော ဂဟပတိ သီလဝါ ကလျာဏဓမ္မော, သစေ ပဏိဒဟိဿတိ, အနာဂတမဒ္ဓါနံ ရာဇာ အဿံ စက္ကဝတ္တီတိ။ ဣဇ္ဈိဿတိ ဟိ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ''တိ (သံ. နိ. ၄.၃၅၂)။ အပရော နယော – ဧတာယ သတ္တာ ဣဇ္ဈန္တီတိ ဣဒ္ဓိ, **ဣဇ္ဈန္တီ** တိ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဒ္ဓိ ဧဝ ဝိဓံ ဣဒ္ဓိဝိဓံ, ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသော ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပောတိ အတ္ထော။ တံ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၅၁. ဝိတက္ကဝိပ္ဖာရဝသေနာ တိ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဥပ္ပာဒနတ္ထံ ပရိကမ္မကရဏကာလေ သဒ္ဒနိမိတ္တေသု အတ္တနော ဝိတက္ကဝိပ္ဖာရဝသေန ဝိတက္ကဝေဂဝသေန။ **ဝိတက္ကော** တိ စေတ္ထ ဝိတက္ကေတီတိ ဝိတက္ကော, ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော, ဦဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ အာရမ္မဏေ စိတ္တသ္သ အဘိနိရောပနလက္ခဏော, အာဟနနပရိယာဟနနရသော ။ တထာ ဟိ တေန ယောဂါဝစရော အာရမ္မဏံ ဝိတက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ ကရောတီတိ ဝုစ္စတိ။ အာရမ္မဏေ စိတ္တသ္သ အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနော, တဇ္ဇာသမန္နာဟာရေန ပန ဣန္ဒြိယေန စ ပရိက္ခိတ္တေ ဝိသယေ အနန္တရာယေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော အာပာထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနောတိ ဝုစ္စတိ။ **နာနတ္တေကတ္တသဒ္ဒနိမိတ္တာန** န္တိ နာနာသဘာဝါနံ ဧကသဘာဝါနဥ္စ သဒ္ဒနိမိတ္တာနံ။ သဒ္ဒါ ဧဝ စေတ္ထ ဝိတက္ကုပ္ပတ္တိကာရဏတ္တာ သင်္ခါရနိမိတ္တတ္တာ စ နိမိတ္တာနိ။ ဘေရိသဒ္ဒါဒိဝသေန ဧကဃနီဘူတာ, အနေကာ တ သဒ္ဒါ, နာနာဒိသာသု တ သဒ္ဒါ, နာနာသတ္တာနံ တ သဒ္ဒါ နာနတ္တသဒ္ဒါ, ဧကဒိသာယ သဒ္ဒါ, ဧကသတ္တသ္သ တ သဒ္ဒါ, ဘေရိသဒ္ဒါဒိဝသေန ဧကေကသဒ္ဒါ တ ဧကတ္တသဒ္ဒါ။ **သဒ္ဒေါ** တိ စေတ္ထ သပ္ပတီတိ သဒ္ဒေါ, ကထီယတီတိ အတ္ထော။ **ပရိယောဂါဟဏေ ပညာ**တိ ပဝိသနပညာ, ပဇာနနပညာတိ အတ္ထော။ **သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏ** န္တိ သဝနဋ္ဌေန စ နိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု, သောတဓာတုကိစ္စကရဏဝသေန စ သောတဓာတု ဝိယာတိပိ သောတဓာတု, ပရိသုဒ္ဓတ္တာ နိရုပက္ကိလေသတ္တာ ဝိသုဒ္ဓိ, သောတဓာတု ဧဝ ဝိသုဒ္ဓိ သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိ, သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိ ဧဝ ဉာဏံ သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏံ။

၅၂. တိဏ္ဏန္နံ စိတ္တာန န္တိ သောမနသ္သသဟဂတဒေါမနသ္သသဟဂတဥပေက္ခာသဟဂတဝသေန တိဏ္ဏန္နံ စိတ္တာနံ။ **ဝိပ္ဖာရတ္တာ** တိ ဝိပ္ဖာရဘာဝေန ဝေဂေနာတိ အတ္ထော။ ဟေတုအတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ, စေတောပရိယဉာဏုပ္ပာဒနတ္ထံ ပရိကမ္မကရဏကာလေ ပရေသံ တိဏ္ဏန္နံ စိတ္တာနံ ဝိပ္ဖာရဟေတုနာ။ **ဣန္ဒြိယာနံ ပသာဒဝသေနာ** တိ စက္ခာဒီနံ ဆန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ပသာဒဝသေန, ဣန္ဒြိယာနံ ပတိဋ္ဌိတောကာသာ စေတ္ထ ဖလူပစာရေန ဣန္ဒြိယာနန္တိ ဝုတ္တာ ယထာ ''ဝိပ္ပသန္နာနိ ခေါ တေ, အာဝုသော, ဣန္ဒြိယာနိ ပရိသုဒ္ဓေါ ဆဝိဝဏ္ဏော ပရိယောဒာတော''တိ (မဟာဝ. ၆၀)။ ဣန္ဒြိယပတိဋ္ဌိတောကာသေသုပိ ဟဒယဝတ္ထု ဧဝ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ **ပသာဒဝသေနာ**တိ စ အနာဝိလဘာဝဝသေန။ ''ပသာဒပ္ပသာဒဝသေနာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အပ္ပသာဒသဒ္ဒသ္သ လောပေ ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ တ ဣဒမပ္ပသန္နန္တိ ဂဟဏသ္သ ပသာဒမပေက္ခိတ္ဝာ ဧဝ သမ္ဘဝတော ''ပသာဒဝသေနာ''တိ ဝစနေနေဝ အပ္ပသာဒေါပိ ဝုတ္တောဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နာနတ္တေကတ္တဝိညာဏစရိယာ ပရိယောဂါဟဏေ ပညာ** တိ ယထာသမ္ဘဝံ နာနာ

သဘာဝကေသဘာဝကျေနုဝုတိဝိညာဏပဝတ္တိဝိဇာနနပညာ။ ဧတ္ထ အသမာဟိတဿ ဝိညာဏစရိယာ နာနတ္တာ, သမာဟိတဿ ဝိညာဏစရိယာ ဧကတ္တာ။ သရာဂါဒိစိတ္တံ တ နာနတ္တံ, ဝီတရာဂါဒိစိတ္တံ ဧကတ္တံ။ **စေတောပရိယဉာဏန္တိ** ဧတ္ထ ပရိယာတီတိ ပရိယံ, ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ အတ္ထော။ စေတသော ပရိယံ စေတောပရိယံ, စေတောပရိယဉ္စ တံ ဉာဏဉ္စာတိ စေတောပရိယဉာဏံ။ ဝိပ္ဖာရတာတိပိ ဟဒ္ဒော, ဝိပ္ဖာရတာယာတိ အတ္ထော။

၅၃. **ပစ္စယပဝတ္တာနံ ဓမ္မာန** န္တိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝသေန ပစ္စယတော ပဝတ္တာနံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ။ **နာနတ္တေကတ္တကမ္မဝိပ္ဖာရဝသေနာ**တိ ဧတ္ထ အကုသလံ ကမ္မံ နာနတ္တံ, ကုသလံ ကမ္မံ ဧကတ္တံ။ ကာမာဝစရံ တ ကမ္မံ နာနတ္တံ, ရူပာဝစရာရူပာဝစရံ ကမ္မံ ဧကတ္တံ။ နာနတ္တေကတ္တကမ္မဝိပ္ဖာရဝသေန ပစ္စယပဝတ္တာနံ ဓမ္မာနံ ပရိယောကာဟဏေ ပညာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ** န္တိ ပုဗ္ဗေ အတီတဇာတီသု နိဝုတ္ထခန္ဓာ ပုဗ္ဗေနိဝါသော။ **နိဝုတ္ထာ** တိ အဇ္ဈာဝုတ္ထာ အနုဘူတာ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓာ။ ပုဗ္ဗေ အတီတဇာတီသု နိဝုတ္ထဓမ္မာ တ ပုဗ္ဗေနိဝါသော။ **နိဝုတ္ထာ** တိ ဂေစရနိဝါသေန နိဝုတ္ထာ အတ္တနော ဝိညာဏေန ဝိညာတာ ပရိစ္ဆိန္နာ, ပရဝိညာဏေန ဝိညာတာပိ တ။ ဆိန္နဝဋုမကာနုဿရဏာဒီသု တေ ဗုဒ္ဓာနံယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတီ** တိ ယာယ သတိယာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ, သာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ, **ဉာဏ**န္တိ တာယ သတိယာ သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။

၅၄. **သြဘာသဝသေနာ**တိ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပဒဿနတ္ထံ ပသာရိတဿ တေဇောကသိဏသြဒါတကသိဏအာလောကကသိဏာနံ အညတရဿ စတုတ္ထဇ္ဈာနာရမ္မဏဿ ကသိဏောဘာသဿ ဝသေန။ **နာနတ္တေကတ္တရူပနိမိတ္တာန**န္တိ နာနာသတ္တာနံ ရူပာနိ, နာနတ္တကာယံ ဥပပန္နာနံ တ သတ္တာနံ ရူပာနိ, နာနာဒိသာသု တ ရူပာနိ, အသမ္မိဿာနိ တ ရူပာနိ နာနတ္တရူပာနိ, ဧကသတ္တဿ ရူပာနိ, ဧကတ္တကာယံ ဥပပန္နဿ တ ရူပာနိ, ဧကဒိသာယ တ ရူပာနိ, နာနာဒိသာဒီနံ သမ္မိဿီဘူတာနိ တ ရူပာနိ ဧကတ္တရူပာနိ။ **ရူပ**န္တိ စေတ္ထ ဝဏ္ဏာယတနမေဝ။ တဉ္ဟိ ရူပယတီတိ ရူပံ, ဝဏ္ဏဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ အတ္ထော။ ရူပမေဝ ရူပနိမိတ္တံ။ တေသံ နာနတ္တေကတ္တရူပနိမိတ္တာနံ။ **ဒဿနဋ္ဌေ ပညာ** တိ ဒဿနသဘာဝေ ပညာ။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ န္တိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ။ ဒေဝတာနဉ္ဟိ သုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပိတ္တသေမှဟရုဟိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏသမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္ထံ ဒိဗ္ဗံ ပသာဒစက္ခု ဟောတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဝီရိယဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တံ ဉာဏစက္ခု တာဒိသမေဝါတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗံ, ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ အတ္တနာ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ, အာလောကပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ, တိရောကုဋ္ဋာဒိဂတရူပဒဿနေန မဟာဂတိကတ္တာပိ ဒိဗ္ဗံ။ တံ သဗ္ဗံ သဒ္ဒသတ္ထာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခု, စက္ခုကိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ စက္ခု, ဒိဗ္ဗဉ္စ တံ စက္ခု စာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခု, ဒိဗ္ဗစက္ခု စ တံ ဉာဏဉ္စာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ။

၅၅. **စတုသဋ္ဌိယာ အာကာရေဟီ** တိ အဋ္ဌသု မဂ္ဂဖလေသု ဧကေကသ္မိံ အဋ္ဌန္နံ အဋ္ဌန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန စတုသဋ္ဌိယာ အာကာရေဟိ။ **တိဏ္ဏန္နံ ဣန္ဒြိယာန** န္တိ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ အညိန္ဒြိယံ အညာတာဝိန္ဒြိယန္တိ, ဣမေသံ တိဏ္ဏန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ။ **ဝသိဘာဝတာ ပညာ**တိ ဝသိဘာဝတာယ ပဝတ္တာ ပညာ, အရဟတ္တဖလေ အဋ္ဌန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အဋ္ဌဟိ အာကာရေဟိ အညာတာဝိန္ဒြိယဿေဝ ဝသိဘာဝတာယ အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ အဘာဝေပိ ကာရဏသိဒ္ဓိဝသေန တဒတ္ထသာဓနတာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏ**န္တိ အတ္တနာ ဝဇ္ဈာနံ အာသဝါနံ ခယကရံ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ။

၅၆-၅၉. ဣဒါနိ အာသဝါနံ ခယဉာဏသဝဏ္ဏတအရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏသမ္ဗန္ဓေ စတုန္နမ္ပိ မဂ္ဂဉာဏာနံ ဧကေကဿ မဂ္ဂဉာဏဿ ဧကာဘိသမယတံ ဒဿေတုံ "ပရိညဋ္ဌေ ပညာ"တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထာပိ သြဋ္ဌာရိကတ္တာ သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏတ္တာ စ သုဝိညေယျန္တိ ဒုက္ခသစ္စံ ပဌမံ ဝုတ္တံ, တဿေဝ ဟေတုဒဿနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယသစ္စံ, ဟေတုနိရောဓာ ဖလနိရောဓောတိ ဉာပနတ္ထံ တဒနန္တရံ နိရောဓသစ္စံ, တဒဓိဂမုပါယဒဿနတ္ထံ အန္တေ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဘဝသုခဿာဒဂဓိတာနံ တ သတ္တာနံ သံဝေဂဇနနတ္ထံ ပဌမံ ဒုက္ခမာဟ, တံ နေဝ အကတံ အာဂစ္ဆတိ, န ဣဿရနိမ္မာနာဒိတော ဟောတိ, ဣတော ပန ဟောတီတိ ဉာပနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယသစ္စံ, တတော သဟေတုကေန ဒုက္ခေန အဘိဘူတတ္တာ သံဝိဂ္ဂမာနသာနံ ဒုက္ခနိဿရဏဂဝေသီနံ နိဿရဏဒဿနေန

အသ္သာသဇနနတ္ထံ နိရောဓံ, တတော နိရောဓာဓိဂမတ္ထံ နိရောဓသမ္ပာပကံ မဂ္ဂန္တိ။ ဣတိ ဣမာနိ တဗ္ဗိသယာနိ ဉာဏာနိ တေနေဝ ကမေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **ပရိညဋ္ဌေ** တိ ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌာဒိကေ စတုဗ္ဗိဓေ ပရိဇာနိတဗ္ဗသဘာဝေ။ **ပဟာနဋ္ဌေ**တိ သမုဒယဿ အာယူဟနဋ္ဌာဒိကေ စတုဗ္ဗိဓေ ပဟာတဗ္ဗသဘာဝေ။ **သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌေ** တိ နိရောဓဿ နိဿရဏဋ္ဌာဒိကေ စတုဗ္ဗိဓေ သစ္ဆိကာတဗ္ဗသဘာဝေ။ **ဘာဝနဋ္ဌေ** တိ မဂ္ဂဿ နိယျာနဋ္ဌာဒိကေ စတုဗ္ဗိဓေ ဘာဝေတဗ္ဗသဘာဝေ။

၆၀-၆၃. ဣတိ ဘာဝိတမဂ္ဂဿ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန တ အဘာဝိတမဂ္ဂဿ အနုဿဝဝသေန တ ဝိသုံ ဝိသုံ သစ္စဉာဏာနိ ဒဿေတုံ **ဒုက္ခေ ဉာဏာ** ဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **ဒုက္ခေ** တိ ဧတ္ထ **ဒု**-ဣတိ အယံ သဒ္ဒော ကုစ္ဆိတေ ဒိဿတိ။ ကုစ္ဆိတဉှိ ပုတ္တံ ဒုပုတ္တောတိ ဝဒန္တိ။ **ခံ**-သဒ္ဒော ပန တုစ္ဆေ။ တုစ္ဆဉှိ အာကာသံ 'ခ'န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒဉ္စ ပဌမသစ္စံ ကုစ္ဆိတံ အနေကုပဒ္ဒဝါဓိဋ္ဌာနတော, တုစ္ဆံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝဝိရဟိတတော။ တသ္မာ ကုစ္ဆိတတ္တာ တုစ္ဆတ္တာ စ "ဒုက္ခ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

ဒုက္ခသမုဒယေတိ ဧတ္ထ **သံ**-ဣတိ အယံ သဒ္ဒော "သမာဂမော သမေတ"န္တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၁၉၉; ဒီ. နိ. ၂.၃၉၆) ဝိယ သံယောဂံ ဒီပေတိ။ **ဥ**-ဣတိ အယံ သဒ္ဒော "ဥပ္ပန္နံ ဥဒိတ"န္တိအာဒီသု (ဟရာ. ၁၇၂; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၄၁) ဝိယ ဥပ္ပတ္တိံ။ **အယ**-သဒ္ဒော ပန ကာရဏံ ဒီပေတိ။ ဣဒဉ္စာပိ ဒုတိယသစ္စံ အဝသေသပစ္စယသမာယောဂေ သတိ ဒုက္ခဿ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ။ ဣတိ ဒုက္ခဿ သံယောဂေ ဥပ္ပတ္တိကာရဏတ္တာ "ဒုက္ခသမုဒယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

ဒုက္ခနိရောဓေတိ ဧတ္ထ **နိ**-သဒ္ဒော အဘာဝံ, **ရောဓ**-သဒ္ဒော စ စာရကံ ဒီပေတိ။ တသ္မာ အဘာဝေါ ဧတ္ထ သံသာရစာရကသင်္ခါတဿ ဒုက္ခရောဓဿ သဗ္ဗဂတိသုညတ္တာ, သမဓိဂတေ ဝါ တသ္မိံ သံသာရစာရကဿ ဒုက္ခရောဓဿ အဘာဝေါ ဟောတိ တပ္ပဋိပက္ခတ္တာတိပိ "ဒုက္ခနိရောဓ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဒုက္ခဿ ဝါ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓပစ္စယတ္တာ ဒုက္ခနိရောဓန္တိ ဝုစ္စတိ။

ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယာတိ ဧတ္ထ ယသ္မာ အယံ ဧတံ ဒုက္ခနိရောဓံ ဂစ္ဆတိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန တဒဘိမုခီဘူတတ္တာ, ပဋိပဒါ စ ဟောတိ ဒုက္ခနိရောဓပ္ပတ္တိယာ, တသ္မာ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါတိ ဝုစ္စတိ။ စတ္တာရိ မဂ္ဂဉာဏာနေဝ ဟေတ္ဌာ ဝုတ္တနာကာရဒီပနဝသေန "မဂ္ဂေ ဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တာနိ, အနန္တရဖလဒါယကတ္တဿ ကာရဏပရိဒီပနဝသေန "အာနန္တရိကသမာဓိမှိ ဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တာနိ, ဝိဝဋ္ဋနာကာရဒီပနဝသေန "သစ္စဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တာနိ, မဂ္ဂပဋိဟဋ္ဋိက္ကမေနေဝ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏုပ္ပတ္တိံ, တဿ စ ဉာဏဿ အဘိညာဘာဝံ ဒီပေတုံ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏမေဝ "အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ပုန စတုန္နမ္ပိ မဂ္ဂဉာဏာနံ ကောဘိသမယတံ ဒီပေတုံ "ပရိညဋ္ဌေ ပညာ ဒုက္ခေ ဉာဏ"န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ။ ပုန ဧကေကသ္မိံ သစ္စေ ဝိသုံ ဝိသုံ ဥပ္ပတ္တိဒီပနဝသေန "ဒုက္ခေ ဉာဏ"န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနီတိ ဧဝံ ပုဗ္ဗာပရဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော တိ။

၆၄-၆၇. ဣတိ သဗ္ဗေသံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ အရိယမဂ္ဂါနုဘာဝေနေဝ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ သိဒ္ဓါနီတိ ဒဿေတုံ **အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ** န္တိအာဒီနိ ပုန စတ္တာရိ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဣမာနိ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒာပဘေဒာဘာဝေပိ သဗ္ဗအရိယပုဂ္ဂလသာဓာရဏာနိ သုဒ္ဓိကပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ, ဟေဋ္ဌာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ပန ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒာနံ ပဘေဒပ္ပတ္တာနိ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ အယမေတေသံ ဥဘယတ္ထဝစနေ ဝိသေသော။ ယသ္မာ တ အနန္တရံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ ဒုက္ခာရမ္မဏံ နိရောဓာရမ္မဏဉ္စ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ ဟောတိ, သမုဒယာရမ္မဏံ မဂ္ဂာရမ္မဏဉ္စ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒာ, တဒဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒာ, တေသု ဉာဏေသု ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒာ, တသ္မာ တမ္ပိ အတ္ထဝိသေသံ ဒဿေတုံ သုဒ္ဓိကပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တသ္မာယေဝ စ ဟေဋ္ဌာ နာနတ္တသဒ္ဒေန ဝိသေသေတ္ဝာ ဝုတ္တာနိ။ ဣဓ တထာ အဝိသေသေတ္ဝာ ဝုတ္တာနီတိ။

၆၈. ဧဝံ ပဋိဟဋ္ဋိယာ သတ္တသဋ္ဌိ သာဝကသာဓာရဏဉာဏာနိ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ ဣတိ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏာနိ တထာဂတာနံယေဝ အာဝေဏိကာနိ ဉာဏာနိ ဒဿေတုံ **ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏာဒီနိ** ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ ဥဒ္ဒ

ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထာပိ ယသ္မာ တထာဂတာ သတ္တာနံ ဓမ္မဒေသနာယ ဘာဇနာဘာဇနတ္တံ ဩလောကေန္တာ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ ဩလောကေန္တိ။ ဗုဒ္ဓစက္ခု နာမ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တာသယာနုသယဉာဏဒ္ဝယမေဝ။ ယထာဟ –

> “အဒ္ဒသာ ခေါ ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေန္တော သတ္တေ အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ တိက္ခိန္ဒြိယေ မုဒိန္ဒြိယေ”တိအာဒိ (မဟာဝ. ၉; မ. နိ. ၁.၂၈၃; ၂.၃၃၉)။

သတ္တသန္တာနေ စ ဩလောကေန္တာ ပဌမံ ဣန္ဒြိယပရိပါကာပရိပါကံ ဩလောကေန္တိ, ဣန္ဒြိယပရိပါကဉ္စ ဉတွာ အာသယာဒီနံ အနုရူပေန ဓမ္မဒေသနတ္ထံ တတော အာသယာနုသယစရိတာနိ ဩလောကေန္တိ, တသ္မာပိ ပဌမံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ, တဒနန္တရံ အာသယာနုသယဉာဏံ။ ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ စ ယသ္မာ ပာဋိဟာရိယေန ဝိနေတဗ္ဗာနံ ပာဋိဟာရိယံ ကရောန္တိ, တသ္မာ အာသယာနုသယဉာဏာနန္တရံ ယမကပါဋိဟာရိယေ ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ ဉာဏာနံ ပဟောတုပရိဒီပနတ္ထံ တဒနန္တရံ မဟာကရုဏာဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ မဟာကရုဏာဉာဏဿ ပရိသုဒ္ဓဘာဝပရိဒီပနတ္ထံ တဒနန္တရံ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ။ သဗ္ဗညုဿာပိ သဗ္ဗဓမ္မာနံ အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓဘာဝပရိဒီပနတ္ထံ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ အနာဝရိယဘာဝပရိဒီပနတ္ထဉ္စ တဒနန္တရံ အနာဝရဏဉာဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ ဥပရိ “သတ္တာန”န္တိ ပဒံ ဣမဿ ဧဝ အာဟရိတွာ “သတ္တာနံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ”န္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပရာနိ စ အပရာနိ စ ပရာပရာနီတိ ဝတ္တဗ္ဗေ သန္ဓိဝသေန ရော-ကာရံ ကတွာ ပရောပရာနီတိ ဝုစ္စတိ။ ပရောပရာနံ ဘာဝေါ ပရောပရိယံ, ပရောပရိယမေဝ ပရောပရိယတ္တံ, ဝေနေယျသတ္တာနံ သဒ္ဓါဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဿ ဉာဏံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏံ, ဣန္ဒြိယာနံ ဥတ္တမာနုတ္တမဘာဝဉာဏန္တိ အတ္ထော။ “ဣန္ဒြိယဝရောဝရိယတ္တဉာဏ”န္တိပိ ပါဌော။ ဝရာနိ စ အဝရိယာနိ စ ဝရောဝရိယာနိ, ဝရောဝရိယာနံ ဘာဝေါ ဝရောဝရိယတ္တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဝရိယာနီ**တိ စ န ဥတ္တမာနီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ပရာနိ စ ဩပရာနိ စ ပရောပရာနိ, တေသံ ဘာဝေါ ပရောပရိယတ္တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဩပရာနီ**တိ စ ဩရာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, လာမကာနီတိ အတ္ထော, “ပရောပရာ ယဿ သမေစ္စ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (သု. နိ. ၄၇၉) ဝိယ။ “ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တေ ဉာဏ”န္တိ ဘုမ္မဝစနေနာပိ ပါဌော။

၆၉. သတ္တာနံ အာသယာနုသယေ ဉာဏ န္တိ ဧတ္ထ ရူပါဒီသု ခန္ဓေသု ဆန္ဒရာဂေန သတ္တာ ဝိသတ္တာတိ သတ္တာ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> “ရူပေ ခေါ, ရာဓ, ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ယာ နန္ဒီ ယာ တဏှာ, တတြ သတ္တော တတြ ဝိသတ္တော, တသ္မာ ‘သတ္တော’တိ ဝုစ္စတိ။ ဝေဒနာယ သညာယ သင်္ခါရေသု ဝိညာဏေ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ယာ နန္ဒီ ယာ တဏှာ, တတြ သတ္တော တတြ ဝိသတ္တော, တသ္မာ ‘သတ္တော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၁၆၁)။

အက္ခရစိန္တကာ ပန အတ္ထံ အဝိစာရေတွာ “နာမမတ္တမေတ”န္တိ ဣစ္ဆန္တိ။ ယေပိ အတ္ထံ ဝိစာရေန္တိ, တေ သတ္တဝယောဂေန သတ္တာတိ ဣစ္ဆန္တိ, တေသံ သတ္တာနံ။ အာသယန္တိ နိဿယန္တိ ဧတံ ဣတိ အာသယော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ, သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ တ ကာမာဒီဟိ, နေက္ခမ္မာဒီဟိ တ ပရိဘာဝိတဿ သန္တာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ သတ္တသန္တာနေ အနုသေန္တိ အနုပဝတ္တန္တီတိ အနုသယာ, ထာမဂတာနံ ကာမရာဂါဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ အာသယော စ အနုသယော စ အာသယာနုသယော။ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန စ ဒွန္ဒသမာသဝသေန စ ဧကဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ စရိတာဓိမုတ္တိယော အာသယာနုသယသင်္ဂဟိတာ, တသ္မာ ဥဒ္ဒေသေ စရိတာဓိမုတ္တီသု ဉာဏာနိ အာသယာနုသယဉာဏေနေဝ သင်္ဂဟေတွာ “အာသယာနုသယေ ဉာဏ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယေနေဝ ဟိ အဓိပ္ပာယေန ဥဒ္ဒေသော ကတော, တေနေဝ အဓိပ္ပာယေန နိဒ္ဒေသော ကတောတိ။

၇၀. ယမကပါဋိဟီရေ ဉာဏန္တိ ဧတ္ထ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဥဒကဓာရာဒီနံ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ သကိံယေဝ ပဝတ္တိတော ယမကံ, အဿဒ္ဓိယာဒီနံ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဟရဏတော ပါဋိဟီရံ, ယမကဉ္စ တံ ပါဋိဟီရဉ္စာတိ ယမကပါဋိဟီရံ။

၇၁. **မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယာ ဉာဏ**န္တိ ဧတ္ထ ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ဟဒယကမ္ပနံ ကရောတီတိ ကရုဏာ, ကိနာတိ ဝါ ပရဒုက္ခံ ဟိံသတိ ဝိနာသေတီတိ ကရုဏာ, ကိရီယတိ ဝါ ဒုက္ခိတေသု ဖရဏဝသေန ပသာရီယတီတိ ကရုဏာ, ဖရဏကမ္မဝသေန ကမ္မဂုဏဝသေန စ မဟတီ ကရုဏာ မဟာကရုဏာ, သမာပဇ္ဇန္တိ ဧတံ မဟာကာရုဏိကာတိ သမာပတ္တိ, မဟာကရုဏာ စ သာ သမာပတ္တိ စာတိ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ။ တဿံ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိယံ, တံသမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ။

၇၂-၇၃. **သဗ္ဗညုတညာဏံ အနာဝရဏဉာဏ**န္တိ ဧတ္ထ ပဉ္စနေယျပထပ္ပဘေဒံ သဗ္ဗံ အညာသီတိ သဗ္ဗညူ, သဗ္ဗညုဿ ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ, သာ ဧဝ ဉာဏံ ''သဗ္ဗညုတာဉာဏ''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''သဗ္ဗညုတညာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ။ သင်္ခတာသင်္ခတာဒိဘေဒါ သဗ္ဗဓမ္မာ ဟိ သင်္ခါရော ဝိကာရော လက္ခဏံ နိဗ္ဗာနံ ပညတ္တီတိ ပဉ္စေဝ နေယျပထာ ဟောန္တိ။ **သဗ္ဗညူ** တိ စ ကမသဗ္ဗညူ, သကိံသဗ္ဗညူ, သတတသဗ္ဗညူ, သတ္တိသဗ္ဗညူ, ဉာတသဗ္ဗညူတိ ပဉ္စဝိဓာ သဗ္ဗညုနော သိယုံ။ ကမေန သဗ္ဗဇာနနကာလာသမ္ဘဝတော ကမသဗ္ဗညုတာ န ဟောတိ, သကိံ သဗ္ဗာရမ္မဏဂဟဏာဘာဝတော သကိံ သဗ္ဗညုတာ န ဟောတိ, စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရမ္မဏစိတ္တသမ္ဘဝတော ဘဝင်္ဂစိတ္တဝိရောဓတော ယုတ္တိအဘာဝတော စ သတတသဗ္ဗညုတာ န ဟောတိ, ပရိသေသတော သဗ္ဗဇာနနသမတ္ထတ္တာ သတ္တိသဗ္ဗညုတာ ဝါ သိယာ, ဝိဒိတသဗ္ဗဓမ္မတ္တာ ဉာတသဗ္ဗညုတာ ဝါ သိယာ။ သတ္တိသဗ္ဗညုနော သဗ္ဗဇာနနတ္တံ နတ္ထီတိ တမ္ပိ န ယုဇ္ဇတိ။

> ''န တဿ အဒိဋ္ဌမိဓတ္ထိ ကိဉ္စိ၊ အထော အဝိညာတမဇာနိတဗ္ဗံ။
> သဗ္ဗံ အဘိညာသိ ယဒတ္ထိ နေယျံ၊ တထာဂတော တေန သမန္တစက္ခူ''တိ။ (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅; ပဋိ. မ. ၁.၂၀၈) –

ဝုတ္တတ္တာ ဉာတသဗ္ဗညုတ္တမေဝ ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝဉှိ သတိ ကိစ္စတော အသမ္မောဟတော ကာရဏသိဒ္ဓိတော အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓတော သဗ္ဗညုတ္တမေဝ ဟောတီတိ။ အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ဟိ နတ္ထိ ဧတဿ အာဝရဏန္တိ အနာဝရဏံ, တဒေဝ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုစ္စတီတိ။

ဣမာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနီတိ သာဝကေဟိ သာဓာရဏာသာဓာရဏဝသေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ဣမာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ။ **ဣမေသံ တေသတ္တတိယာ ဉာဏာန**န္တိ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဝုတ္တာနံ ဣမေသံ တေသတ္တတိဉာဏာနံ။ ဥဗ္ဗာဟနတ္ထေ စေတံ သာမိဝစနံ။ တေသတ္တတီနန္တိပိ ပာဌော။ ''တေသတ္တတိယာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကေသိဉ္စိ ဗဟုဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သတ္တသဋ္ဌိ ဉာဏာနီ** တိအာဒိတော ပဋ္ဌာယ သတ္တသဋ္ဌိ ဉာဏာနိ။ **သာဝကသာဓာရဏာနီ**တိ သဝနန္တေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ သာဝကာ, သမာနံ ဓာရဏမေတေသန္တိ သာဓာရဏာနိ, တထာဂတာနံ သာဝကေဟိ သာဓာရဏာနိ သာဝကသာဓာရဏာနိ။ **ဆ ဉာဏာနီ**တိ အန္တေ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ဆ ဉာဏာနိ။ **အသာဓာရဏာနိ သာဝကေဟီ**တိ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏာနိ တထာဂတာနံယေဝ ဉာဏာနီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

ဉာဏကထာမာတိကုဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁. သုတမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

ဝိဿဇ္ဇနုဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁. ဣဒါနိ ယထာနိက္ခိတ္တေန ဥဒ္ဒေသေန သင်္ဂဟိတေ ဓမ္မေ ပဘေဒတော ဒဿေတုံ **ကထံ သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏ**န္တိအာဒိ နိဒ္ဒေသဝါရော အာရဒ္ဓေါ။ တတ္ထ ယံ ဝုတ္တံ, ''သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတမယေ ဉာဏ''န္တိ, တံ ကထံ ဟောတီတိ? အယံ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ ပဉ္စဝိဓာ ဟိ ပုစ္ဆာ – အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ, ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ, ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ, အနုမတိပုစ္ဆာ, ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတိ။ တာသံ ဣဒံ နာနတ္တံ –

ကတမာ **အဒိဋ္ဌဇောတနာ**ပုစ္ဆာ? (မဟာနိ. ၁၅၀; စူဠနိ. ပုဏ္ဏကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၁၂) ပကတိယာ လက္ခဏံ အညာတံ ဟောတိ အဒိဋ္ဌံ အတုလိတံ အတီရိတံ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ, တဿ ဉာဏာယ ဒဿနာယ တုလနာယ တီရဏာယ ဝိဘူတာယ ဝိဘာဝနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ။

ကတမာ **ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ** ပုစ္ဆာ? (မဟာနိ. ၁၅၀; စူဠနိ. ပုဏ္ဏကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၁၂) ပကတိယာ လက္ခဏံ ဉာတံ ဟောတိ ဒိဋ္ဌံ တုလိတံ တီရိတံ ဝိဘူတံ ဝိဘာဝိတံ, သော အညေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ။

ကတမာ **ဝိမတိစ္ဆေဒနာ** ပုစ္ဆာ? (မဟာနိ. ၁၅၀; စူဠနိ. ပုဏ္ဏကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၁၂) ပကတိယာ သံသယပက္ခန္ဒော ဟောတိ ဝိမတိပက္ခန္ဒော ဒွေဠှကဇာတော ''ဧဝံ နု ခော, နနု ခော, ကိံ နု ခော, ကထံ နု ခော''တိ? သော ဝိမတိစ္ဆေဒနတ္ထာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ, အယံ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ။

ကတမာ **အနုမတိ**ပုစ္ဆာ? ဘဂဝါ ဘိက္ခူနံ အနုမတိယာ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ – ''တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ''တိ? ''အနိစ္စံ, ဘန္တေ''။ ''ယံ ပနာနိစ္စံ, ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါ''တိ? ''ဒုက္ခံ, ဘန္တေ''။ ''ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ, ကလ္လံ နု တံ သမနုပဿိတုံ 'ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ''တိ? ''နော ဟေတံ, ဘန္တေ''တိ (မဟာဝ. ၂၁), အယံ အနုမတိပုစ္ဆာ။

ကတမာ **ကထေတုကမျတာ** ပုစ္ဆာ? ဘဂဝါ ဘိက္ခူနံ ကထေတုကမျတာယ ပဉှံ ပုစ္ဆတိ – ''စတ္တာရောမေ ,ဘိက္ခဝေ, သတိပဋ္ဌာနာ။ ကတမေ စတ္တာရော''တိ (သံ. နိ. ၅.၃၉၀)? အယံ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတိ။ တာသု အယံ ထေရဿ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣဓာပိ သမာတိကုဒ္ဒေသာယ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာယ ''ဣမေ ဓမ္မာ အဘိညေယျာတိ သောတာဝဓာနံ, တံပဇာနနာ ပညာ သုတမယေ ဉာဏံ''န္တိအာဒယော သောဠသ ဝိဿဇ္ဇနုဒ္ဒေသာ။ တတ္ထ **ဣမေ ဓမ္မာ အဘိညေယျာ** တိ ''ဒေသယန္တဿာ''တိ ဟဒယေသော။ ဣမေ ဓမ္မာ အဘိဇာနိတဗ္ဗာတိ သတ္ထုနော, အညတရဿ ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယဿ သဗ္ဗဟမ္မစာရိဿ ဓမ္မံ ဒေသယန္တဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန သောတာဝဓာနံ သုတံ **သောတာဝဓာနံ** နာမ။ တံပဇာနနာ ပညာ တဿ သုတဿ ပဇာနနာ ပရိယာယပရိစ္ဆိန္နကပညာ သုတမယေ ဉာဏံ နာမာတိ အတ္ထော။ တဿ ပဇာနနာ တံပဇာနနာတိ သာမိဝစနသမာသော။ တံ ပဇာနနာတိ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဝသေန ဥပယောဂဝစနံ ဝါ။ **အဘိညေယျာ**တိ စ သဘာဝလက္ခဏာဝဗောဓဝသေန သောဘနေနာကာရေန ဇာနိတဗ္ဗာ။ **ပရိညေယျာ** တိ သာမညလက္ခဏာဝဗောဓဝသေန ကိစ္စသမာပနဝသေန စ ဗျာပိတွာ ဇာနိတဗ္ဗာ။ **ဘာဝေတဗ္ဗာ** တိ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗာ။ **သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ** တိ ပစ္စက္ခံ ကာတဗ္ဗာ။ ဒုဝိဓာ ဟိ သစ္ဆိကိရိယာ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာ အာရမ္မဏသစ္ဆိကိရိယာ စ။ ပစ္စနီကသမုဒာစာရဝသေန ပရိဟာနိယသင်္ခါတံ ဟာနံ ဘဇန္တီတိ **ဟာနဘာဂိယာ**။ တဒနုဓမ္မတာယ သတိယာ သဏ္ဌာနဝသေန ဌာနသင်္ခါတံ ဌိတိံ ဘဇန္တီတိ **ဌိတိဘာဂိယာ**။ ဥပရိဝိသေသာဓိဂမဝသေန ဝိသေသံ ဘဇန္တီတိ **ဝိသေသဘာဂိယာ**။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ အပ္ပဒာလိတပုဗ္ဗံ လောဘက္ခန္ဓံ ဒောသက္ခန္ဓံ မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒာလေတီတိ အရိယမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗေဓော နာမ, နိဗ္ဗိဒါသဟဂတာနံ သညာမနသိကာရာနံ သမုဒာစာရဝသေန တံ နိဗ္ဗေဓံ ဘဇန္တီတိ **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ** ။

သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ တိ သဗ္ဗေ သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ။ တေ ဟိ **သင်္ခတသင်္ခါရာ** နာမ။ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကရီယန္တီတိ သင်္ခါရာ, တေ ဧဝ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတတ္တာ သင်္ခတာတိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ တေဘူမကရူပါရူပဓမ္မာ အဘိသင်္ခတသင်္ခါရာတိ အဋ္ဌကထာသု (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၈၇; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၂၆ သင်္ခါရပဒနိဒ္ဒေသ) ဝုတ္တာ။ တေပိ ''အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၈၆; ၂.၁၄၃; ဒီ. နိ. ၂.၂၂၁, ၂၇၂) သင်္ခတသင်္ခါရေသု သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ''အဝိဇ္ဇာဂတော အယံ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသပုဂ္ဂလော ပုညဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတီ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၅၁) အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာဝ အာဂတာ တေဘူမိကကုသလာကုသလစေတနာ **အဘိသင်္ခရဏကသင်္ခါရာ** နာမ။ ''ယာဝတိကာ အဘိသင်္ခါရဿ ဂတိ, တာဝတိကံ ဂန္တွာ အက္ခာဟတံ မညေ အဋ္ဌာသီ''တိအာဒီသု အာဂတံ ကာယိကံ စေတသိကံ ဝီရိယံ **ပယောဂါဘိသင်္ခါရော** နာမ။ ''သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပဇ္ဇန္တဿ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဘိက္ခုနော ပဌမံ နိရုဇ္ဈတိ ဝစီသင်္ခါရော, တတော ကာယသင်္ခါရော, တတော စိတ္တသင်္ခါရော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၆၄)

အာဂတာ ဝိတက္ကဝိစာရာ။ တစံ သင်္ခရောန္တီတိ **ဝစီသင်္ခါရာ** ။ အဿာသပဿာသာ ကာယေန သင်္ခရီယန္တီတိ **ကာယသင်္ခါရာ**။ သညာ စ ဝေဒနာ စ စိတ္တေန သင်္ခရီယန္တီတိ **စိတ္တသင်္ခါရာ** ။ ဣဓ ပန သင်္ခတသင်္ခါရာ အဓိပ္ပေတာ။

အနိစ္စာ တိ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန။ **ဒုက္ခာ** တိ ပီဠနဋ္ဌေန။ **သဗ္ဗေ ဓမ္မာ** တိ နိဗ္ဗာနမ္ပိ အန္တောကတွာ ဝုတ္တာ။ **အနတ္တာ** တိ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန။ **ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စ** န္တိအာဒီသု "ဒုက္ခသမုဒယော ဒုက္ခနိရောဓော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "ဒုက္ခသမုဒယံ ဒုက္ခနိရောဓ"န္တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ ယသ္မာ ပန ဗုဒ္ဓာဒယော အရိယာ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ "စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသစ္စာနိ။ပေ.။ ဣမာနိ ခော, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ အရိယာ ဣမာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ"တိ။ အရိယဿ သစ္စာနီတိပိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ "သဒေဝကေ လောကေ။ပေ.။ သဒေဝမနုဿာယ တထာဂတော အရိယော, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၈)။ ဧတေသံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ အရိယဘာဝသိဒ္ဓိတောပိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ "ဣမေသံ ခော, ဘိက္ခဝေ, စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ယထာဘူတံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အရိယောတိ ဝုစ္စတီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၃)။ အရိယာနိ သစ္စာနီတိပိ အရိယသစ္စာနိ။ **အရိယာနီ**တိ အဝိတထာနိ, အဝိသံဝါဒကာနီတိ အတ္ထော။ ယထာဟ "ဣမာနိ ခော, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ, တသ္မာ အရိယသစ္စာနီတိ ဝုစ္စန္တီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၇)။ **သစ္စာနီ**တိ ကော သစ္စဋ္ဌောတိ စေ? ယော ပညာစက္ခုနာ ဥပပရိက္ခမာနာနံ မာယာဝ ဝိပရီတော, မရီစိဝ ဝိသံဝါဒကော, တိတ္ထိယာနံ ပရိကပ္ပိတအတ္တာဝ အနုပလဗ္ဘသဘာဝေါ စ န ဟောတိ, အထ ခော ဗာဓနပဘဝသန္တိနိယျာနပ္ပကာရေန တစ္ဆာဝိပရီတဘူတဘာဝေန အရိယဉာဏဿ ဂေါစရော ဟောတိယေဝ။ ဧသ အဂ္ဂိလက္ခဏံ ဝိယ လောကပကတိ ဝိယ စ တစ္ဆာဝိပရီတဘူတဘာဝေါ သစ္စဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာဟ "ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ"န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀) ဝိတ္ထာရေါ။ အပိစ –

နာဗာဓကံ ယတော ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခာ အညံ န ဗာဓကံ။
ဗာဓကတ္တနိယာမေန၊ တတော သစ္စမိဒံ မတံ။

တံ ဝိနာ နာညတော ဒုက္ခံ၊ န ဟောတိ န စ တံ တတော။
ဒုက္ခဟေတု နိယာမေန၊ ဣတိ သစ္စံ ဝိသတ္တိကာ။

နာညာ နိဗ္ဗာနတော သန္တိ၊ သန္တံ န စ န တံ ယတော။
သန္တဘာဝနိယာမေန၊ တတော သစ္စမိဒံ မတံ။

မဂ္ဂါ အညံ န နိယျာနံ၊ အနိယျာနော န စာပိ သော။
တစ္ဆနိယျာနဘာဝေန၊ ဣတိ သော သစ္စသမ္မတော။

ဣတိ တစ္ဆာဝိပလ္လာသ-ဘူတဘာဝံ စတူသွပိ။
ဒုက္ခာဒီသွဝိသေသေန၊ သစ္စဋ္ဌံ အာဟု ပဏ္ဍိတာတိ။

သော ပနာယံ **သစ္စ** သဒ္ဒေါ အနေကေသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ သေယျထိဒံ – "သစ္စံ ဘဏေ န ကုဇ္ဈေယျာ"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၂၂၄) ဝါစာသစ္စေ။ "သစ္စေ ဌိတာ သမဏဗြာဟ္မဏာ စာ"တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၁.၄၃၃) ဝိရတိသစ္စေ။ "ကသ္မာ နု သစ္စာနိ ဝဒန္တိ နာနာ, ပဝါဒိယာသေ ကုသလာဝဒါနာ"တိအာဒီသု (သု. နိ. ၈၉၁) ဒိဋ္ဌိသစ္စေ။ "ဧကဉှိ သစ္စံ န ဒုတီယမတ္ထိ, ယသ္မိံ ပဇာ နော ဝိဝဒေ ပဇာန"န္တိအာဒီသု (သု. နိ. ၈၉၀; မဟာနိ. ၁၁၉) ပရမတ္ထသစ္စေ နိဗ္ဗာနေ စေဝ မဂ္ဂေ စ။ "စတုန္နံ သစ္စာနံ ကတိ ကုသလာ ကတိ အကုသလာ"တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၂၁၆) အရိယသစ္စေ။ သွာယမိဓာပိ အရိယသစ္စေ ပဝတ္တတီတိ။

နိဒ္ဒေသတရသင်္ဂဟိတဿ ဝိသုဇ္ဈနဒ္ဒေသဿ

အတ္ထဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဘိညေယျနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂. ဣဒါနိ ဝိဘဇ္ဇနုဒ္ဒေသသင်္ဂဟိတေ ဓမ္မေ ပဘေဒတော ဒဿေတုံ **ကတမံ ဣမေ ဓမ္မာ အဘိညေယျာ** တိ အာဒိ နိဒ္ဒေသတရော အာရဒ္ဓေါ။ တတ္ထ အဘိညေယျနိဒ္ဒေသာဒီသု ပဥ္စသု အာဒိတော ကေကာဒိဝသေန ဒသ ဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ **ဒသုတ္တရပရိယာယေန** သံသန္ဒေတွာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တေသု အဘိညေယျနိဒ္ဒေသေ တာဝ **သဗ္ဗေ သတ္တာ**တိ ကာမဘဝါဒီသု သညာဘဝါဒီသု ဧကဝေါကာရဘဝါဒီသု စ သဗ္ဗဘဝေသု သဗ္ဗေ သတ္တာ။ **အာဟာရဋ္ဌိတိကာ** တိ အာဟာရတော ဌိတိ ဧတေသန္တိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ **ဌိတီ**တိ စေတ္ထ သကက္ခဏေ အတ္ထိတာ အဓိပ္ပေတာ။ ဣတိ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဌိတိဟေတု အာဟာရော နာ ဧကော ဓမ္မော အဓိကေန ဉာဏေန ဇာနိတဗ္ဗော။ ပစ္စယေ ဟိ အဘိညာတေ ပစ္စယုပ္ပန္နာပိ အဘိညာတာ ဟောန္တိ ဥဘိန္နမ္ပိ အညမညာပေက္ခတ္တာ။ ဧတေန ဉာတပရိညာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ နနု စ ဧဝံ သန္တေ ယံ ဝုတ္တံ “အသညသတ္တာ ဒေဝါ အဟေတုကာ အနာဟာရာ အဖဿကာ”တိအာဒိ (ဝိဘ. ၁၀၁၇), တံ ဝိရုဇ္ဈတီတိ။ တဉ္စ န ဝိရုဇ္ဈတိ။ တေသဉ္ဟိ ဈာနံ အာဟာရောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ “စတ္တာရောမေ, ဘိက္ခဝေ, အာဟာရာ ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ, သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယ။ ကတမေ စတ္တာရော? ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဩဠာရိကော ဝါ သုခုမော ဝါ, ဖဿော ဒုတိယော, မနောသဉ္စေတနာ တတိယာ, ဝိညာဏံ စတုတ္ထ”န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၁) ဣဒံ ဝိရုဇ္ဈတီတိ။ ဣဒမ္ပိ န ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဧတသ္မိဉ္ဟိ သုတ္တေ နိပ္ပရိယာယေန အာဟာရလက္ခဏာဝ ဓမ္မာ အာဟာရာတိ ဝုတ္တာ။ ဣဓ ပန ပရိယာယေန ပစ္စယော အာဟာရောတိ ဝုတ္တော။ သဗ္ဗသင်္ခတဓမ္မာနဉ္ဟိ ပစ္စယော လဒ္ဓုံ ဝဋ္ဋတိ, သော စ ယံ ယံ ဖလံ ဇနေတိ, တံ တံ အာဟရတိ နာမ။ တသ္မာ အာဟာရောတိ ဝုစ္စတိ။ တေနေတဟ –

> “အဝိဇ္ဇမ္ပာဟံ, ဘိက္ခဝေ, သာဟာရံ ဝဒါမိ, နော အနာဟာရံ။ ကော စ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာယ အာဟာရော? ‘ပဉ္စ နီဝရဏာ’တိဿ ဝစနီယံ။ ပဉ္စ နီဝရဏေပဟံ, ဘိက္ခဝေ, သာဟာရေ ဝဒါမိ, နော အနာဟာရေ။ ကော စ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စန္နံ နီဝရဏာနံ အာဟာရော။ ‘အယောနိသော မနသိကာရော’တိဿ ဝစနီယ”န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၁၀.၆၁)။ အယံ ဣဓ အဓိပ္ပေတော။

ဧတသ္မိဉ္ဟိ ပစ္စယာဟာရေ ဂဟိတေ ပရိယာယာဟာရောပိ နိပ္ပရိယာယာဟာရောပိ သဗ္ဗော ဂဟိတောဝ ဟောတိ။

တတ္ထ အသညဘဝေ ပစ္စယာဟာရော လဗ္ဘတိ။ အနုပ္ပန္နေ ဟိ ဗုဒ္ဓေ တိတ္ထာယတနေ ပဗ္ဗဇိတွာ တယောကသိဏေ ပရိကမ္မံ ကတွာ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ “ဓိ စိတ္တံ, ဓိ စိတ္တံ, စိတ္တဿ နာမ အဘာဝေါယေဝ သာဓု။ စိတ္တဉ္ဟိ နိဿာယ ဝဓဗန္ဓနာဒိပစ္စယံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, စိတ္တေ အသတိ နတ္ထေတ”န္တိ ခန္တိံ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ အပရိဟီနဇ္ဈာနာ ကာလံကတွာ အသညဘဝေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ယော ယဿ ဣရိယာပထော မနုဿလောကေ ပဏိဟိတော အဟောသိ, သော တေန ဣရိယာပထေန နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပဉ္စ ကပ္ပသတာနိ တိဋ္ဌတိ။ ဧတ္တကံ အဒ္ဓာနံ နိပန္နော ဝိယ နိသိန္နော ဝိယ ဌိတော ဝိယ ဟောတိ။ ဧဝရူပါနဉ္စ သတ္တာနံ ပစ္စယာဟာရော လဗ္ဘတိ။ တေ ဟိ ယံ ဈာနံ ဘာဝေတွာ နိဗ္ဗတ္တာ , တဒေ နေသံ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယထာ ဇိယာဝေဂေန ခိတ္တသရော ယာဝ ဇိယာဝေဂေါ အတ္ထိ, တာဝ ဂစ္ဆတိ, ဧဝံ ယာဝ ဈာနပစ္စယော အတ္ထိ, တာဝ တိဋ္ဌန္တိ။ တသ္မိံ နိဋ္ဌိတေ ခီဏဝေဂေါ သရော ဝိယ ပတန္တိ။

ယေ ပန တေ နေရယိကာ “နေဝုဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော န ပုညဖလူပဇီဝိနော”တိ ဝုတ္တာ, တေသံ ကော အာဟာရောတိ? တေသံ ကမ္မမေဝ အာဟာရောတိ။ ကိံ ပဉ္စ အာဟာရာ အတ္ထီတိ? “ပဉ္စ, န ပဉ္စာ”တိ ဣဒံ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ နနု “ပစ္စယော အာဟာရော”တိ ဝုတ္တော, တသ္မာ ယေန ကမ္မေန တေ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တာ, တဒေဝ တေသံ ဌိတိပစ္စယတ္တာ အာဟာရော။ ယံ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ “န တာဝ ကာလံ ကရောတိ, ယာဝ န တံ ပါပကမ္မံ ဗျန္တီ ဟောတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၃၆; မ. နိ. ၃.၂၅၀)။ တသ္မာ **အာဟာရဋ္ဌိတိကာ** တိ ပစ္စယဋ္ဌိတိကာတိ အတ္ထော။ ကဗဠီကာရံ အာဟာရံ အာရဗ္ဘာတိ စေတ္ထ ဝိဝါဒေါ န ကာတဗ္ဗော။ မုခေ ဥပ္ပန္နခေဠောပိ ဟိ တေသံ အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတိ။ ခေဠော ဟိ နိရယေ ဒုက္ခဝေဒနီယော ဟုတွာ ပစ္စယော ဟောတိ, သဂ္ဂေ သုခဝေဒနီယော။ ဣတိ ကာမဘဝေ နိပ္ပရိယာယေန စတ္တာရော အာဟာရာ, ရူပါရူပဘဝေသု ဌပေတွာ အသညဘဝံ သေသာနံ တယော , အသညာနဉ္စေဝ အဝသေသာနဉ္စ ပစ္စယာဟာရောတိ ဣမိနာ အာဟာရေန သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။

သဗ္ဗေ သတ္တာ တိ စ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဘဂဝတောပိ ဟိ ဓမ္မပုဂ္ဂလာနံ ဝသေန စတုဗ္ဗိဓာ ဒေသနာ – ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ, ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ ပုဂ္ဂလဒေသနာ, ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ပုဂ္ဂလဒေသနာ, ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာတိ။ ''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ ဘာဝိတံ ကမ္မနိယံ ဟောတိ, ယထယိဒံ စိတ္တံ။ စိတ္တံ, ဘိက္ခဝေ, ဘာဝိတံ ကမ္မနိယံ ဟောတီ''တိ (အ. နိ. ၁.၂၂) ဧဝရူပီ **ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ**။ ''အဋ္ဌာနမေတံ, ဘိက္ခဝေ, အနဝကာသော ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ကဉ္စိ သင်္ခါရံ နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျ, နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ''တိ (အ. နိ. ၁.၂၆၈) ဧဝရူပီ **ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ ပုဂ္ဂလဒေသနာ**။ ''ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇနဟိတာယ ဗဟုဇနသုခာယ လောကာနုကမ္ပာယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခာယ ဒေဝမနုဿာန''န္တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၀, ၁၀၉), ဧဝရူပီ **ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ပုဂ္ဂလဒေသနာ**။ ''ဧကပုဂ္ဂလဿ ဘိက္ခဝေ, ဟတုဘာတ မဟတော စက္ခုဿ ဟတုဘာတေ ဟောတီ''တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၅-၁၈၆) ဧဝရူပီ **ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ**။ တာသု က္လဓ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ ။ ဥပရိ ယာဝ ဒသကာ ဓမ္မာနံယေဝ ဂဟိတတ္တာ သတ္တဂ္ဂဟဏေန ဓမ္မဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဝိသေသေန တ သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နဓမ္မာနံယေဝ အဓိကေန ဉာဏေန သဘာဝတော ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗတ္တာ သတ္တဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ, သင်္ခါရေ ဥပာဒာယ သတ္တောတိ ပညတ္တိမတ္တသမ္ဘဝတော တ ဖလောပစာရေန သင်္ခါရာ ''သတ္တာ''တိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ ကောစိ သတ္တော ပစ္စယဋ္ဌိတိကော အတ္ထိ အညတ္ရ သင်္ခါရေဟိ, ဝောဟာရဝသေန ပန ဧဝံ ဝုစ္စတိ။ ဧဝမေတေန ဉာတပရိညာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။

ဒွေ ဓာတုယောတိ သင်္ခတာ စ ဓာတု အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ တတ္ထ အနေကေဟိ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ သင်္ခတာ ဓာတု, ကေဟိစိ ပစ္စယေဟိ အကတံ နိဗ္ဗာနံ အသင်္ခတာ ဓာတု။

တိဿော ဓာတုယော တိ ကာမဓာတု ရူပဓာတု အရူပဓာတု (ဝိဘ. ၁၈၁-၁၈၂)။ တတ္ထ ကတမာ ကာမဓာတု? ဟေဋ္ဌတော အဝီစိနိရယံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ ဒေဝေ အန္တောကရိတွာ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ ခန္ဓာ ဓာတူ အာယတနာ ရူပာ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရာ ဝိညာဏံ။ အယံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု (ဝိဘ. ၁၈၂; ဓ. သ. ၁၂၈၇)။ တတ္ထ ကတမာ ရူပဓာတု? ဟေဋ္ဌတော ဗြဟ္မလောကံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော အကနိဋ္ဌေ ဒေဝေ အန္တောကရိတွာ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ သမာပန္နဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ ဝါ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ။ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပဓာတု။ တတ္ထ ကတမာ အရူပဓာတု? ဟေဋ္ဌတော အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂေ ဒေဝေ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော နေဝသညာနာသညာယတနူပဂေ ဒေဝေ အန္တောကရိတွာ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဧတ္ထာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ သမာပန္နဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ ဝါ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ။ အယံ ဝုစ္စတိ အရူပဓာတု။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ''ကာမဓာတူတိ ကာမဘာဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ လဗ္ဘန္တိ, ရူပဓာတူတိ ရူပဘာဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ လဗ္ဘန္တိ၊ အရူပဓာတူတိ အရူပဘာဝေ စတ္တာရော ခန္ဓာ လဗ္ဘန္တီ''တိ ဝုတ္တံ။ အယံ ဒသုတ္တရပရိယာယေန ယောဇနာ။

သင်္ဂီတိပရိယာယေန ပန ''တိဿော ကုသလဓာတုယော – နေက္ခမ္မဓာတု အဗျာပါဒဓာတု အဝိဟိံသာဓာတု။ အပရာပိ တိဿော ဓာတုယော – ရူပဓာတု အရူပဓာတု နိရောဓဓာတု။ အပရာပိ တိဿော ဓာတုယော – ဟီနာ ဓာတု မဇ္ဈိမာ ဓာတု ပဏီတာ ဓာတူ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃.၃၀၅) ဝုတ္တာ ဓာတုယောပိ ဧတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ (ဝိဘ. ၁၈၁-၁၈၂)။ နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော။ပေ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော။ အယံ ဝုစ္စတိ နေက္ခမ္မဓာတု။ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မဓာတု။ အဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော။ပေ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော အဗျာပါဒဓာတု။ ယာ သတ္တေသု မေတ္တိ မေတ္တာယနာ မေတ္တာယိတတ္တံ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ အဗျာပါဒဓာတု။ အဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော တက္ကော ဝိတက္ကော။ပေ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော အဝိဟိံသာဓာတု။ ယာ သတ္တေသု ကရုဏာ ကရုဏာယနာ ကရုဏာယိတတ္တံ ကရုဏာစေတောဝိမုတ္တိ။ အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဟိံသာဓာတု (ဝိဘ. ၁၈၂)။ ရူပါရူပဓာတုယော ဝုတ္တာယေဝ။ နိရောဓဓာတု နိဗ္ဗာနံ။ ဟီနာ ဓာတု ဒွါဒသာကုသလစိတ္တုပ္ပာဒာ, မဇ္ဈိမာ ဓာတု အဝသေသာ တေဘူမကဓမ္မာ။ ပဏီတာ ဓာတု နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ။ သဗ္ဗာပိ စ နိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန ဓာတု။

စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနီ တိ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။ က္လမေသံ ဝဏ္ဏနာ သစ္စဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသေယေဝ ဘဝိဿတိ။

ပဉ္စ ဝိမုတ္တာယတနာနီ တိ အတ္တနော ဟိတတ္ထာယ ပရေဟိ ပဝတ္တိတဓမ္မဒေသနာသဝနံ, ပရေသံ ဟိတတ္ထာယ အတ္တနော ယထာသုတဓမ္မဒေသနာ, ယထာသုတဿ ဓမ္မဿ သဇ္ဈာယကရဏံ, ယထာသုတဿ ဓမ္မဿ စေတသာ အနုဝိတက္ကနံ, ကသိဏာသုဘာဒိသု အနုကူလံ အာရမ္မဏန္တိ, ဣမာနိ ပဉ္စ ဝိမုစ္စနကာရဏာနိ။ ယထာဟ –

''ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, ယထာ ယထာ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, တထာ တထာ သော တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ ဟောတိ ဓမ္မပဋိသံဝေဒီ စ, တဿ အတ္ထပဋိသံဝေဒိနော ဓမ္မပဋိသံဝေဒိနော ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတိ, ပီတိမနဿ ကာယော ပဿမ္ဘတိ, ပဿဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒေတိ, သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ, ဣဒံ ပဌမံ ဝိမုတ္တာယတနံ။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော န ဟေဝ ခော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, အပိ စ ခော ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန ပရေသံ ဒေသေတိ။ ယထာ ယထာ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော။ပေ.။ သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ။ ဣဒံ ဒုတိယံ ဝိမုတ္တာယတနံ။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော နဟေဝ ခော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန ပရေသံ ဒေသေတိ, အပိ စ ခော ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန သဇ္ဈာယံ ကရောတိ။ ယထာ ယထာ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော။ပေ.။ သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ။ ဣဒံ တတိယံ ဝိမုတ္တာယတနံ။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော နဟေဝ ခော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန ပရေသံ ဒေသေတိ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန သဇ္ဈာယံ ကရောတိ, အပိ စ ခော ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ စေတသာ အနုဝိတက္ကေတိ အနုဝိစာရေတိ မနသာနုပေက္ခတိ။ ယထာ ယထာ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော။ပေ.။ သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ။ ဣဒံ စတုတ္ထံ ဝိမုတ္တာယတနံ။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော နဟေဝ ခော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အညတရော ဝါ ဂရုဋ္ဌာနိယော သဗြဟ္မစာရီ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန ပရေသံ ဒေသေတိ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန သဇ္ဈာယံ ကရောတိ, နာပိ ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ စေတသာ အနုဝိတက္ကေတိ အနုဝိစာရေတိ မနသာနုပေက္ခတိ, အပိ စ ခ္ဝဿ အညတရံ သမာဓိနိမိတ္တံ သုဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ သုမနသိကတံ သူပဓာရိတံ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ ပညာယ, ယထာ ယထာ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော အညတရံ သမာဓိနိမိတ္တံ သုဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ သုမနသိကတံ သူပဓာရိတံ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ ပညာယ တထာ တထာ သော တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္ထပဋိသံဝေဒီ စ ဟောတိ ဓမ္မပဋိသံဝေဒီ စ။ တဿ အတ္ထပဋိသံဝေဒိနော ဓမ္မပဋိသံဝေဒိနော ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ , ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတိ, ပီတိမနဿ ကာယော ပဿမ္ဘတိ, ပဿဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒေတိ, သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ။ ဣဒံ ပဉ္စမံ ဝိမုတ္တာယတန''န္တိ (အ. နိ. ၅.၂၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၂၂)။

ဆ အနုတ္တရိယာနီ တိ ဧတ္ထ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရန္တိ အနုတ္တရာနိ, အနုတ္တရာနိ ဧဝ အနုတ္တရိယာနိ, ဇေဋ္ဌကာနီတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

''ဆယိမာနိ (အ. နိ. ၆.၈, ၃၀), ဘိက္ခဝေ, အနုတ္တရိယာနိ။ ကတမာနိ ဆ? ဒဿနာနုတ္တရိယံ, သဝနာနုတ္တရိယံ, လာဘာနုတ္တရိယံ, သိက္ခာနုတ္တရိယံ, ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ, အနုဿတာနုတ္တရိယန္တိ။

''ကတမဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဒဿနာနုတ္တရိယံ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ဟတ္ထိရတနမ္ပိ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ, အဿရတနမ္ပိ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ, မဏိရတနမ္ပိ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ, ဥစ္စာဝစံ ဝါ ပန ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ, သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ။ အတ္ထေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဒဿနံ, နေတံ နတ္ထီတိ ဝဒာမိ။ တဉ္စ ခော ဧတံ, ဘိက္ခဝေ, ဒဿနံ ဟီနံ ဂမ္မံ ပေါထုဇ္ဇနိကံ အနရိယံ အနတ္ထ

သံဟိတံ န နိဗ္ဗိဒာယ န ဝိရာဂာယ န နိရောဓာယ န ဥပသမာယ န အဘိညာယ န သမ္ဗောဓာယ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတံ တ တထာဂတသာဝကံ တ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ တေအနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ, ဒဿနာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ ဒုက္ခဒောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာယ ဉာယဿ အဓိဂမာယ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတံ တ တထာဂတသာဝကံ တ ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဒဿနာနုတ္တရိယံ။ ဣတိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ။

‘‘သဝနာနုတ္တရိယဉ္စ ကထံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ဘေရိသဒ္ဒမ္ပိ သဝနာယ ဂစ္ဆတိ, ဝီဏာသဒ္ဒမ္ပိ သဝနာယ ဂစ္ဆတိ, ဂီတသဒ္ဒမ္ပိ သဝနာယ ဂစ္ဆတိ, ဥစ္စာဝစံ တ ပန သဝနာယ ဂစ္ဆတိ, သမဏဿ သ တ ဗြာဟ္မဏဿ တ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ မိစ္ဆာပဋိပန္နဿ ဓမ္မဿဝနာယ ဂစ္ဆတိ။ အတ္ထေတံ, ဘိက္ခဝေ, သဝနံ, နေတံ နတ္ထီတိ ဝဒာမိ ။ တဉ္စ ခော ဧတံ, ဘိက္ခဝေ, သဝနံ ဟီနံ။ပေ.။ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတဿ တ တထာဂတသာဝကဿ တ ဓမ္မဿဝနာယ ဂစ္ဆတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ တေအနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ, သဝနာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတဿ တ တထာဂတသာဝကဿ တ ဓမ္မဿဝနာယ ဂစ္ဆတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, သဝနာနုတ္တရိယံ။ ဣတိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ, သဝနာနုတ္တရိယံ။

‘‘လာဘာနုတ္တရိယဉ္စ ကထံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ပုတ္တလာဘမ္ပိ လဘတိ, အရလာဘမ္ပိ လဘတိ, ဓနလာဘမ္ပိ လဘတိ, ဥစ္စာဝစံ တ ပန လာဘမ္ပိ လဘတိ။ သမဏေ တ ဗြာဟ္မဏေ တ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကေ မိစ္ဆာပဋိပန္နေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ။ အတ္ထေသော, ဘိက္ခဝေ, လာဘော, နေသော နတ္ထီတိ ဝဒာမိ။ သော စ ခော ဧသော, ဘိက္ခဝေ, လာဘော ဟီနော။ပေ.။ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေ တ တထာဂတသာဝကေ တ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ တေအနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ, လာဘာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတေ တ တထာဂတသာဝကေ တ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, လာဘာနုတ္တရိယံ ။ ဣတိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ, သဝနာနုတ္တရိယံ, လာဘာနုတ္တရိယံ။

‘‘သိက္ခာနုတ္တရိယဉ္စ ကထံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ဟတ္ထိသ္မိမ္ပိ သိက္ခတိ, အဿသ္မိမ္ပိ သိက္ခတိ, ရထသ္မိမ္ပိ သိက္ခတိ, ဓနုသ္မိမ္ပိ သိက္ခတိ, ထရုသ္မိမ္ပိ သိက္ခတိ, ဥစ္စာဝစံ တ ပန သိက္ခတိ, သမဏဿ တ ဗြာဟ္မဏဿ တ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ မိစ္ဆာပဋိပန္နဿ သိက္ခတိ။ အတ္ထေသာ, ဘိက္ခဝေ, သိက္ခာ, နေသာ နတ္ထီတိ ဝဒာမိ။ သာ စ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, သိက္ခာ ဟီနာ။ပေ.။ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိစိတ္တမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိပညမ္ပိ သိက္ခတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ တေအနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ , သိက္ခာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိစိတ္တမ္ပိ သိက္ခတိ, အဓိပညမ္ပိ သိက္ခတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, သိက္ခာနုတ္တရိယံ။ ဣတိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ, သဝနာနုတ္တရိယံ, လာဘာနုတ္တရိယံ, သိက္ခာနုတ္တရိယံ။

‘‘ပါရိစရိယာနုတ္တရိယဉ္စ ကထံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ခတ္တိယမ္ပိ ပရိစရတိ, ဗြာဟ္မဏမ္ပိ ပရိစရတိ, ဂဟပတိမ္ပိ ပရိစရတိ, ဥစ္စာဝစံ တ ပန ပရိစရတိ, သမဏံ တ ဗြာဟ္မဏံ တ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ ပရိစရတိ။ အတ္ထေသာ, ဘိက္ခဝေ, ပါရိစရိယာ, နေသာ နတ္ထီတိ ဝဒာမိ။ သာ စ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, ပါရိစရိယာ ဟီနာ။ပေ.။ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတံ တ တထာဂတသာဝကံ တ ပရိစရတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ တေအနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ, ပါရိစရိယာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတံ တ တထာဂတသာဝကံ တ ပရိစရတိ

နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဟာရိစရိယာနုတ္တရိယံ။ ဣတိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ, သဝနာနုတ္တရိယံ, လာဘာနုတ္တရိယံ, သိက္ခာနုတ္တရိယံ, ပါရိစရိယာနုတ္တရိယံ။

''အနုဿတာနုတ္တရိယဉ္စ ကထံ ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဧကစ္စော ပုတ္တလာဘမ္ပိ အနုဿရတိ, ဒါရလာဘမ္ပိ အနုဿရတိ, ဓနလာဘမ္ပိ အနုဿရတိ, ဥစ္စာဝစံ ဝါ ပန အနုဿရတိ, သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ မိစ္ဆာပဋိပန္နံ အနုဿရတိ။ အတ္ထေသာ, ဘိက္ခဝေ, အနုဿတိ, နေသာ နတ္ထီတိ ဝဒါမိ။ သာ စ ခော ဧသာ, ဘိက္ခဝေ, အနုဿတိ ဟီနာ။ပေ.။ န နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။ ယော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတံ ဝါ တထာဂတသာဝကံ ဝါ အနုဿရတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဧတဒနုတ္တရိယံ, ဘိက္ခဝေ, အနုဿတီနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။ပေ.။ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယ, ယဒိဒံ တထာဂတံ ဝါ တထာဂတသာဝကံ ဝါ အနုဿရတိ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓော နိဝိဋ္ဌပေမော ဧကန္တဂတော အဘိပ္ပသန္နော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, အနုဿတာနုတ္တရိယံ။ ဣမာနိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဆ အနုတ္တရိယာနီ''တိ (အ. နိ. ၆.၃၀)။

သတ္တ နိဒ္ဒသဝတ္ထူနိ တိ ဧတ္ထ နတ္ထိ ဧတဿ ဒသာတိ နိဒ္ဒသော။ နိဒ္ဒသဿ နိဒ္ဒသဘာဝဿ ဝတ္ထူနိ ကာရဏာနိ နိဒ္ဒသဝတ္ထူနိ။ ခီဏာသဝေါ ဟိ ဒသဝဿကာလေ ပရိနိဗ္ဗုတော ပုန ပဋိသန္ဓိယာ အဘာဝတော ပုန ဒသဝဿော န ဟောတီတိ နိဒ္ဒသောတိ ဝုစ္စတိ။ န ကေဝလဉ္စ ဒသဝဿောဝ န ဟောတိ, နဝဝဿောပိ။ပေ.။ ဧကမုဟုတ္တိကောပိ န ဟောတိယေဝ။ န ကေဝလဉ္စ ဒသဝဿကာလေ ပရိနိဗ္ဗုတော, သတ္တဝဿိကကာလေ ပရိနိဗ္ဗုတောပိ နိဒ္ဒသော နိမုဟုတ္တော ဟောတိယေဝ။ တိတ္ထိယသမယေ ဥပ္ပန္နဝေါဟာရံ ပန သာသနေ ခီဏာသဝဿ အာရောပေတွာ တတ္ထ တာဒိသဿ အဘာဝံ, ဣဓ စ သဗ္ဘာဝံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ တာဒိသဘာဝဿ ကာရဏာနိ ''သတ္တ နိဒ္ဒသဝတ္ထူနီ''တိ အာဟ။ ယထာဟ –

''သတ္တိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, နိဒ္ဒသဝတ္ထူနိ။ ကတမာနိ သတ္တ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သိက္ခာသမာဒါနေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ သိက္ခာသမာဒါနေ အဝိဂတပေမော။ ဓမ္မနိသန္တိယာ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ ဓမ္မနိသန္တိယာ အဝိဂတပေမော။ ဣစ္ဆာဝိနယေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ ဣစ္ဆာဝိနယေ အဝိဂတပေမော။ ပဋိသလ္လာနေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ ပဋိသလ္လာနေ အဝိဂတပေမော။ ဝီရိယာရမ္ဘေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ ဝီရိယာရမ္ဘေ အဝိဂတပေမော ။ သတိနေပက္ကေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ သတိနေပက္ကေ အဝိဂတပေမော။ ဒိဋ္ဌိပဋိဝေဓေ တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒော ဟောတိ, အာယတိဉ္စ ဒိဋ္ဌိပဋိဝေဓေ အဝိဂတပေမော။ ဣမာနိ ခော, ဘိက္ခဝေ, သတ္တ နိဒ္ဒသဝတ္ထူနီ''တိ (အ. နိ. ၇.၂၀)။

ထေရောပိ တထေဝ ဒေသနံ ဥဒ္ဓရိတွာ ''သတ္တ နိဒ္ဒသဝတ္ထူနီ''တိ အာဟ။

အဋ္ဌ အဘိဘာယတနာနီ တိ ဧတ္ထ အဘိဘုယျမာနာနိ အာယတနာနိ ဧတေသံ စျာနာနန္တိ အဘိဘာယတနာနိ, စျာနာနိ။ **အာယတနာနီ**တိ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနသင်္ခါတာနိ ကသိဏာရမ္မဏာနိ။ ဉာဏုတ္တရိကော ဟိ ပုဂ္ဂလော ဝိသဒဉာဏော ''ကိံ ဧတ္ထ အာရမ္မဏေ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ န မယှံ စိတ္တေကဂ္ဂတာကရဏေ ဘာရော အတ္ထီ''တိ, တာနိ အာရမ္မဏာနိ အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတိ, သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ဥပ္ပာဒိတာနိ စျာနာနိ ''အဘိဘာယတနာနီ''တိ ဝုစ္စန္တိ။

''ကတမာနိ (အ. နိ. ၈.၆၅) အဋ္ဌ? အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, 'တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ'တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ ပဌမံ အဘိဘာယတနံ။

''အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, 'တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ'တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ ဒုတိယံ အဘိဘာယတနံ။

''အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, 'တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ'တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ တတိယံ အဘိဘာယတနံ။

‘‘အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, ‘တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ’တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ စတုတ္ထံ အဘိဘာယတနံ။

‘‘အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ နီလာနိ နီလဝဏ္ဏာနိ နီလနိဒဿနာနိ နီလနိဘာသာနိ။ သေယျထာပိ နာမ ဥမာပုပ္ဖံ နီလံ နီလဝဏ္ဏံ နီလနိဒဿနံ နီလနိဘာသံ, သေယျထာပိ တ ပန တံ ဝတ္ထံ ဗာရာဏသေယျကံ ဥဘတောဘာဂဝိမဋ္ဌံ နီလံ နီလဝဏ္ဏံ နီလနိဒဿနံ နီလနိဘာသံ, ဧဝမေဝ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ နီလာနိ နီလဝဏ္ဏာနိ နီလနိဒဿနာနိ နီလနိဘာသာနိ, ‘တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ’တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ ပဉ္စမံ အဘိဘာယတနံ။

‘‘အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ပီတာနိ ပီတဝဏ္ဏာနိ ပီတနိဒဿနာနိ ပီတနိဘာသာနိ။ သေယျထာပိ နာမ ကဏိကာရပုပ္ဖံ ပီတံ ပီတဝဏ္ဏံ ပီတနိဒဿနံ ပီတနိဘာသံ, သေယျထာပိ တ ပန တံ ဝတ္ထံ ဗာရာဏသေယျကံ ဥဘတောဘာဂဝိမဋ္ဌံ ပီတံ ပီတဝဏ္ဏံ ပီတနိဒဿနံ ပီတနိဘာသံ, ဧဝမေဝ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ပီတာနိ ပီတဝဏ္ဏာနိ ပီတနိဒဿနာနိ ပီတနိဘာသာနိ, ‘တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ’တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ ဆဋ္ဌံ အဘိဘာယတနံ။

‘‘အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ လောဟိတကာနိ လောဟိတကဝဏ္ဏာနိ လောဟိတကနိဒဿနာနိ လောဟိတကနိဘာသာနိ။ သေယျထာပိ နာမ ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖံ လောဟိတကံ လောဟိတကဝဏ္ဏံ လောဟိတကနိဒဿနံ လောဟိတကနိဘာသံ, သေယျထာပိ တ ပန တံ ဝတ္ထံ ဗာရာဏသေယျကံ ဥဘတောဘာဂဝိမဋ္ဌံ လောဟိတကံ လောဟိတကဝဏ္ဏံ လောဟိတကနိဒဿနံ လောဟိတကနိဘာသံ, ဧဝမေဝ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ လောဟိတကာနိ လောဟိတကဝဏ္ဏာနိ လောဟိတကနိဒဿနာနိ လောဟိတကနိဘာသာနိ, ‘တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ’တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ သတ္တမံ အဘိဘာယတနံ။

‘‘အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ဩဒာတာနိ ဩဒာတဝဏ္ဏာနိ ဩဒာတနိဒဿနာနိ ဩဒာတနိဘာသာနိ။ သေယျထာပိ နာမ ဩသဓိတာရကာ ဩဒာတာ ဩဒာတဝဏ္ဏာ ဩဒာတနိဒဿနာ ဩဒာတနိဘာသာ, သေယျထာပိ တ ပန တံ ဝတ္ထံ ဗာရာဏသေယျကံ ဥဘတောဘာဂဝိမဋ္ဌံ ဩဒာတံ ဩဒာတဝဏ္ဏံ ဩဒာတနိဒဿနံ ဩဒာတနိဘာသံ, ဧဝမေဝ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ဩဒာတာနိ ဩဒာတဝဏ္ဏာနိ ဩဒာတနိဒဿနာနိ ဩဒာတနိဘာသာနိ, ‘တာနိ အဘိဘုယျ ဇာနာမိ ပဿာမီ’တိ ဧဝံသညီ ဟောတိ။ ဣဒံ အဋ္ဌမံ အဘိဘာယတနံ။ ဣမာနိ အဋ္ဌ အဘိဘာယတနာနိ (အ. နိ. ၈.၆၅; ဒီ. နိ. ၃.၃၅၈)။

နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာတိ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အနု အနုပုဗ္ဗံ, အနုပုဗ္ဗံ ဝိဟရိတဗ္ဗတော သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ဝိဟာရာ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ, အနုပဋိပာဋိယာ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိဟာရာတိ အတ္ထော။

‘‘ကတမေ နဝ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော, သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ, ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ‘ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ’တိ, တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ ‘အနန္တော အာကာသော’တိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သဗ္ဗသော အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘အနန္တံ ဝိညာဏ’န္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သဗ္ဗသော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘နတ္ထိ ကိဉ္စီ’တိ အာကိဉ္စညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သဗ္ဗ

သော အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ သဗ္ဗသော နေဝ သညာနာသညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ''တိ (အ. နိ. ၉.၃၃; ဒီ. နိ. ၃.၃၄၃, ၃၅၉) ဝုတ္တာ နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာဝ။

ဒသ နိဇ္ဇရဝတ္ထူနီ တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌာဒီနိ နိဇ္ဇရယန္တိ နာသယန္တီတိ နိဇ္ဇရာနိ။ **ဝတ္ထူနီ** တိ ကာရဏာနိ။ နိဇ္ဇရာနိ စ တာနိ ဝတ္ထူနိ စာတိ နိဇ္ဇရဝတ္ထူနိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။

''ကတမာနိ (အ. နိ. ၁၀.၁၀၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၆၀) ဒသ? သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော နိဇ္ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ , တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာဝါစဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဝါစာ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာဝါစာပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာဝါစာပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာကမ္မန္တဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာကမ္မန္တော နိဇ္ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာကမ္မန္တပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာကမ္မန္တပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာအာဇီဝဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာအာဇီဝေါ နိဇ္ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာအာဇီဝပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာအာဇီဝပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာဝါယာမဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဝါယာမော နိဇ္ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာဝါယာမပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာဝါယာမပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာသတိဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာသတိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာသတိပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာသတိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာသမာဓိဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာသမာဓိ နိဇ္ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာသမာဓိပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာသမာဓိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာဉာဏိဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဉာဏံ နိဇ္ဇိဏ္ဏံ ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာဉာဏပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာဉာဏပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။

''သမ္မာဝိမုတ္တိဿ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ။ ယေ စ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိပစ္စယာ အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ, တေ စဿ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောန္တိ, သမ္မာဝိမုတ္တိပစ္စယာ စ အနေကေ ကု

သလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တီ”တိ (အ. နိ. ၁၀.၁၀၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၆၀) ဝုတ္တာနိ ဒသ နိဇ္ဇရဝတ္ထူနိ။

၃. သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျ န္တိအာဒိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ ဣမ အာဟရိတ္ဝာ ဒဿိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကိဥ္စ**-က္ခတိ **စ**-ကာရော ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော။ **စက္ခု** ဒီနိ တီသု ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဆသု ဒွါရေသု ဧကေကသ္မိံ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ဒွါရာရမ္မဏပဝတ္တိက္ကမေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ ဒုဝိဓံ စက္ခု – မံသစက္ခု ပညာစက္ခု စ။ တေသု ဗုဒ္ဓစက္ခု သမန္တစက္ခု ဉာဏစက္ခု ဒိဗ္ဗစက္ခု ဓမ္မစက္ခူတိ ပဉ္စဝိဓံ ပညာစက္ခု။ “အဒ္ဒသံ ခော အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေန္တော”တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၃; ၂.၃၃၉; မဟာဝ. ၉) ဣဒံ **ဗုဒ္ဓစက္ခု** နာမ။ “သမန္တစက္ခု ဝုစ္စတိ သဗ္ဗညုတဉာဏ”န္တိ (စူဠနိ. ဓောတကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၃၂; မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅) ဣဒံ **သမန္တစက္ခု** နာမ။ “စက္ခုံ ဥဒပါဒိ ဉာဏံ ဥဒပါဒီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၅) ဣဒံ **ဉာဏစက္ခု** နာမ။ “အဒ္ဒသံ ခော အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန”တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၅) ဣဒံ **ဒိဗ္ဗစက္ခု** နာမ။ “ဝိရဇံ ဝီတမလံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒီ”တိ (မ. နိ. ၂.၃၉၅) ဣဒံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂတ္တယသင်္ခါတံ ဉာဏံ **ဓမ္မစက္ခု** နာမ။

မံသစက္ခုပိ သသမ္ဘာရစက္ခု, ပသာဒစက္ခူတိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ။ ယွာယံ အက္ခိကူပကေ ပတိဋ္ဌိတော ဟေဋ္ဌာ အက္ခိကူပကဋ္ဌိကေန ဥပရိ ဘမုကဋ္ဌိကေန ဥဘတော အက္ခိကူဋေဟိ ဗဟိဒ္ဓာ အက္ခိပခုမေဟိ ပရိစ္ဆိန္နော အက္ခိကူပကမဇ္ဈာ နိက္ခန္တေန နှာရုသုတ္တကေန မတ္ထလုင်္ဂေ အာဗဒ္ဓော သေတကဏှဟာတိကဏှမဏ္ဍလဝိစိတ္တော မံသပိဏ္ဍော, ဣဒံ **သသမ္ဘာရစက္ခု** နာမ။ ယော ပန ဧတ္ထ သိတော ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓော စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒာယ ပသာဒော, ဣဒံ **ပသာဒစက္ခု** နာမ။ ဣဒမိဓာဓိပ္ပေတံ။ တဒေတံ တဿ သသမ္ဘာရစက္ခုနော သေတမဏ္ဍလပရိက္ခိတ္တဿ ကဏှမဏ္ဍလဿ မဇ္ဈေ အဘိမုခေ ဌိတာနံ သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိဒေသေ ဒိဋ္ဌိမဏ္ဍလေ သတ္တသု ပိစုပဋလေသု အာသိတ္တတေလံ ပိစုပဋလာနိ ဝိယ သတ္တ အက္ခိပဋလာနိ ဗျာပေတွာ ပမာဏတော မုဂ္ဂဝိဒလမတ္တံ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ တံ စက္ခတီတိ **စက္ခု,** ရူပံ အဿာဒေတိ ဝိဘာဝေတိ စာတိ အတ္ထော။ ရူပယန္တီတိ **ရူပါ,** ဝဏ္ဏဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနာ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေန္တီတိ အတ္ထော။ စက္ခုတော ပဝတ္တံ ဝိညာဏံ, စက္ခုဿ ဝါ ဝိညာဏံ **စက္ခုဝိညာဏံ**။ ဖုသတီတိ ဖဿော။ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ မဍ္ဍေတွာ သမ္ဖဿောတိ ဝုတ္တံ။ စက္ခုတော ပဝတ္တော သမ္ဖဿော **စက္ခုသမ္ဖဿော**။ **စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ** တိ စက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တဖဿပစ္စယာ။ **ဝေဒယိတ**န္တိ ဝိန္ဒနံ, ဝေဒနာတိ အတ္ထော။ တဒေဝ သုခယတီတိ **သုခံ,** ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သုခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ သုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ, ခနတိ စ ကာယစိတ္တာဗာဓန္တိ သုခံ။ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခံ,** ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဒုက္ခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ န ဒုက္ခံ န သုခန္တိ **အဒုက္ခမသုခံ**။ **မ**-ကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တော။ သော ပန စက္ခုသမ္ဖဿော အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ သဟဇာတ အညမညနိဿယ ဝိပါကအာဟာရသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန အဋ္ဌဓာ ပစ္စယော ဟောတိ, သမ္ပဋိစ္ဆနသမ္ပယုတ္တာယ အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယနတ္ထိဝိဂတဝသေန ပဉ္စဓာ, သန္တီရဏာဒိသမ္ပယုတ္တာနံ ဥပနိဿယဝသေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။

သုဏာတီတိ **သောတံ**။ တံ သသမ္ဘာရသောတဗိလဿ အန္တော တနုတမ္ဗလောမာစိတေ အင်္ဂုလိဝေဓကသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ သောတဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ သပ္ပန္တီတိ **သဒ္ဒါ,** ဥဒာဟရီယန္တီတိ အတ္ထော။ ဃာယတီတိ **ဃာနံ**။ တံ သသမ္ဘာရဃာနဗိလဿ အန္တော အဇပဒသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ဃာနဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ဂန္ဓယန္တီတိ **ဂန္ဓာ,** အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစေန္တီတိ အတ္ထော။ ဇီဝိတမဝှာယတီတိ **ဇိဝှာ,** သာယနဋ္ဌေန ဝါ ဇိဝှာ။ သာ သသမ္ဘာရဇိဝှာယ အတိအဂ္ဂမူလပဿာနိ ဝဇ္ဇေတွာ ဥပရိမတလမဇ္ဈေ ဘိန္နဥပ္ပလဒလဂ္ဂသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ဇိဝှာဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနာ တိဋ္ဌတိ။ ရသန္တိ တေ သတ္တာတိ **ရသာ,** အဿာဒေန္တီတိ အတ္ထော။ ကုစ္ဆိတာနံ သာသဝဓမ္မာနံ အာယောတိ **ကာယော**။ **အာယော**တိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။ သော ယာဝတာ ဣမသ္မိံ ကာယေ ဥပါဒိဏ္ဏပ္ပဝတ္တိ နာမ အတ္ထိ, တတ္ထ ယေဘုယျေန ကာယပသာဒော ကာယဝိညာဏာဒီနံ ယထာရဟံ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝံ သာဓယမာနော တိဋ္ဌတိ။ ဖုသီယန္တီတိ **ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ**။ မုနာတီတိ **မနော,** ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ အတ္တနော လက္ခဏံ ဓာရေန္တီတိ **ဓမ္မာ**။ **မနော**တိ သဟာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂံ။ **ဓမ္မာ** တိ ဒွေ တဒသပဘေဒာ ဓမ္မာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ **မနောဝိညာဏ**န္တိ ဇဝနမနောဝိညာဏံ။ **မနောသမ္ဖဿော** တိ တံသမ္ပယုတ္တော ဖဿော။ သော သမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ ဝိပါကပစ္စယဝဇ္ဇေဟိ သေသေဟိ သတ္တဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, အနန္တရာယ တေဟေဝ, သေသာနံ ဥပနိဿယဝသေနေဝ ပစ္စယော ဟောတိ။

ရူပါဒီနိ ပဉ္စ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ခန္ဓဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ သီတာဒီဟိ ရုပ္ပတိ ပီဠီယတီတိ **ရူပံ**။ ဝေဒယတီတိ **ဝေဒနာ**။ သဉ္ဇာနာတီတိ **သညာ**။ သင်္ခရောန္တီတိ **သင်္ခါရာ** ။ **ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ။ စက္ခွာ**ဒီနိ ဓမ္မဝိစာရပရိယန္တာနိ ဒသ ဆက္ကဝသေန, သဂ္ဂီ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ပိယရူပသာတရူပဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဒိကာ ဝေဒနာ တံတံသမ္ပယုတ္တာဝ။ ရူပေသု သညာ **ရူပသညာ**။ သဉ္စေတယတီတိ **သဉ္စေတနာ,** အဘိသန္ဒဟတီတိ အတ္ထော။ တသတီတိ **တဏှာ,** ပိပါသတီတိ အတ္ထော။ ဝိတက္ကေတီတိ **ဝိတက္ကော,** ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော, ဦဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာရမ္မဏေ တေန စိတ္တံ ဝိစရတီတိ **ဝိစာရော,** ဝိစရဏံ ဝါ ဝိစာရော, အနုသဉ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၄. **ပထဝီဓာတု**ဒီနိ ဆ ဝိဿဇ္ဇနာနိ သံခိတ္တေန နာမရူပဝဝတ္ထာနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပတ္ထဋတ္တာ **ပထဝီ**။ အပ္ပေတိ, အာပီယတိ, အပ္ပာယတီတိ ဝါ **အာပော**။ တေဇယတီတိ **တေဇော**။ ဝါယတီတိ **ဝါယော**။ န ကဿတိ န နိကဿတိ, ကသိတုံ ဆိန္ဒိတုံ ဘိန္ဒိတုံ ဝါ န သက္ကာတိ **အာကာသော**။ နိဿတ္တဋ္ဌေန **ဓာတု**။

ပထဝီကသိဏာဒီနိ ဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ကသိဏဘာဝနာဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **ကသိဏ**န္တိ သကလဖရဏဝသေန ကသိဏမဏ္ဍလမ္ပိ တသ္မိံ ဥပဋ္ဌိတနိမိတ္တမ္ပိ တဒါရမ္မဏံ ဈာနမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန ဈာနံ အဓိပ္ပေတံ။ အာဒိမှိ စတ္တာရိ မဟာဘူတကသိဏာရမ္မဏာနိ ဈာနာနိ, တတော ပရာနိ စတ္တာရိ ဝဏ္ဏကသိဏာရမ္မဏာနိ။ **အာကာသကသိဏ**န္တိ ပရိစ္ဆေဒအာကာသော, တဒါရမ္မဏဉ္စ ဈာနံ, ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသော, တဒါရမ္မဏဉ္စ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ **ဝိညာဏကသိဏ**န္တိ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏံ, တဒါရမ္မဏဉ္စ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ။

ကေသာဒီနိ ဒွတ္တိံသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တေသု ပန ကေသာဒီသု ပဋိကူလတော ဥပဋ္ဌိတေသု ကာယဂတာသတိဝသေန အသုဘကမ္မဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဝဏ္ဏတော ဥပဋ္ဌိတေသု ကသိဏကမ္မဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဓာတုတော ဥပဋ္ဌိတေသု စတုဓာတုဝဝတ္ထာနကမ္မဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ကေသာတိအာဒီနိ စ ပဋိကူလတော ဝဏ္ဏတော ဝါ ဥပဋ္ဌိတာနံ တဒါရမ္မဏာနိ ဈာနာနိ, ဓာတုတော ဥပဋ္ဌိတဿ တေ စ ကောဋ္ဌာသာ တဒါရမ္မဏာ စ ဓာတုဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကေသာ ဥဘောသု ပဿေသု ကဏ္ဏစူဠိကာဟိ ပုရတော နလာဋန္တေန, ပစ္ဆတော စ ဂလဝါဋကေန ပရိစ္ဆိန္နာ သီသကဋာဟဝေဌနစမ္မေ ဝီဟဂ္ဂမတ္တံ ပဝိသိတွာ ဌိတာ အနေကသတသဟဿသင်္ခါ။

လောမာ ဌပေတွာ ကေသာဒီနံ ပတိဋ္ဌိတောကာသံ ဟတ္ထတလပါဒတလာနိ စ ယေဘုယျေန သရီရစမ္မေ နဝနဝုတိယာ လောမကူပသဟဿေသု လိက္ခာမတ္တံ ပဝိသိတွာ ဌိတာ။

နခါ အင်္ဂုလီနံ အဂ္ဂပိဋ္ဌေသု ဌိတာ ဝီသတိ။

ဒန္တာ ဒွီသု ဟနုကဋ္ဌိကေသု ဌိတာ ယေဘုယျေန ဒွတ္တိံသ။

တစော သကလသရီရံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဟကဋ္ဌကိလောမကဿ ဥပရိ ဆဝိယာ ဟေဋ္ဌာ ဌိတံ စမ္မံ။

မံသံ သာဓိကာနိ တီဏိ အဋ္ဌိသတာနိ အနုလိမ္ပိတွာ ဌိတာနိ နဝမံသပေသိသတာနိ။

နှာရူ သကလသရီရေ အဋ္ဌီနိ အာဗန္ဓိတွာ ဌိတာနိ နဝ နှာရုသတာနိ။

အဋ္ဌီ သကလသရီရေ ဟေဋ္ဌာ အဋ္ဌီနံ ဥပရိ ဌိတာနိ သာဓိကာနိ တီဏိ အဋ္ဌိသတာနိ။

အဋ္ဌိမိဉ္ဇာ တေသံ တေသံ အဋ္ဌီနံ အဗ္ဘန္တရေ ဌိတာ မိဉ္ဇာ။

ဝက္ကံ ဂလဝါဋကာ နိက္ခန္တေန ဧကမူလေန ထောကံ ဂန္တွာ ဒွိဓာ ဘိန္နေန ထူလနှာရုနာ ဝိနိဗဒ္ဓါ ဟုတွာ ဟဒယမံသံ ပရိက္ခိပိတွာ ဌိတာ ဒွေ မံသပိဏ္ဍိကာ။

ဟဒယံ သရီရဗ္ဘန္တရေ ဒွိန္နံ ထနာနံ မဇ္ဈေ ဌိတံ အန္တော စိတ္တသန္နိဿယံ အမ္ဗုပသတမတ္တလောဟိတပုဏ္ဏံ ပုန္နာဂဋ္ဌိပတိဋ္ဌာနမတ္တာတဋ္ဌကံ ဟဒယမံသံ။

ယကနံ ဒွိန္နံ ထနာနံ အဗ္ဘန္တရေ ဒက္ခိဏပဿံ နိဿာယ ဌိတံ ယမကမံသပဋ္ဋလံ။

ကိလောမကံ ဟဒယဝက္ကာနိ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဌိတံ ပဋိစ္ဆန္နကိလောမကသင်္ခါတဉ္စ သကလသရီရေ စမ္မဿ ဟေဋ္ဌတော မံသံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဌိတံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နကိလောမကသင်္ခါတဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ ပရိယောနဟနမံသံ။

ပိဟကံ ဟဒယဿ ဝါမပဿေ ဥဒရပဋ္ဋလဿ မတ္ထကပဿံ နိဿာယ ဌိတံ ဥဒရဇိဝှာမံသံ။

ပပ္ဖာသံ သရီရဗ္ဘန္တရေ ဒွိန္နံ ထနာနံ အန္တရေ ဟဒယယကနာနံ ဥပရိ ဆာဒေတွာ ဩလမ္ဗန္တံ ဌိတံ ဒွတ္တိံသမံသခဏ္ဍပ္ပဘေဒံ ပပ္ဖာသမံသံ။

အန္တံ ဥပရိ ဂလဝါဋကေ ဟေဋ္ဌာ ကရီသမဂ္ဂေ ဝိနိဗန္ဓတ္တာ ဂလဝါဋကကရီသမဂ္ဂပရိယန္တေ သရီရဗ္ဘန္တရေ ဌိတာ ပုရိသဿ ဒွတ္တိံသဟတ္ထာ ဣတ္ထိယာ အဋ္ဌဝီသတိဟတ္ထာ ဧကဝီသတိယာ ဌာနေသု ဩဘဂ္ဂါ အန္တဝဋ္ဋိ။

အန္တဂုဏံ အန္တဘောဂေ ဧကတော အဂလန္တေ အာဗန္ဓိတွာ ဧကဝီသတိယာ အန္တဘောဂါနံ အန္တရာ ဌိတံ ဗန္ဓနံ။

ဥဒရိယံ ဒန္တမုသလသဉ္စုဏ္ဏိတံ ဇိဝှာဟတ္ထပရိဝတ္တိတံ ခေဠလာလာပလိဗုဒ္ဓံ တံခဏဝိဂတဝဏ္ဏဂန္ဓရသာဒိသမ္ပဒံ တန္တဝါယခလိသုဝါနဝမထုသဒိသံ နိပတိတွာ ပိတ္တသေမှဝါတပလိဝေဌိတံ ဟုတွာ ဥဒရဂ္ဂိသန္တာပဝေဂကုထိတံ ကိမိကုလာကုလံ ဥပရူပရိ ဖေဏဗုဗ္ဗုဠကာနိ မုဉ္စန္တံ ပရမကသမ္ဗုကဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆဘာဝံ အာပဇ္ဇိတွာ အာမာသယသင်္ခါတေ ဥပရိနာဘိအန္တပဋ္ဋလေ ဌိတံ နာနပ္ပကာရကံ အသိတပီတခါယိတသာယိတံ။

ကရီသံ ပက္ကာသယသင်္ခါတေ ဟေဋ္ဌာ နာဘိပိဋ္ဌိကဏ္ဍကမူလာနံ အန္တရေ ဥဗ္ဗေဓေန အဋ္ဌင်္ဂုလမတ္တေ အန္တာဝသာနေ ဌိတံ ဝစ္စံ။

ပိတ္တံ ဟဒယမံသပပ္ဖာသာနံ အန္တရေ ယကနမံသံ နိဿာယ ဌိတံ မဟာကောသာတကီကောသကသဒိသေ ပိတ္တကောသကေ ဌိတံ ဗဒ္ဓပိတ္တသင်္ခါတဉ္စ, ကေသလောမနခဒန္တာနံ မံသဝိနိမုတ္တဋ္ဌာနဉ္စေဝ ထဒ္ဓသုက္ခစမ္မဉ္စ ဌပေတွာ အဝသေသံ သရီရံ ဗျာပေတွာ ဌိတံ အဗဒ္ဓပိတ္တသင်္ခါတဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ ပိတ္တံ။

သေမှံ ဥဒရပဋ္ဋလေ ဌိတံ ဧကပတ္ထပူရပ္ပမာဏံ သေမှံ။

ပုဗ္ဗော ခါဏုကဏ္ဋကပဟရဏဂ္ဂိဇာလာဒီဟိ အဘိဟတေ ဝါ သရီရပ္ပဒေသေ အဗ္ဘန္တရဓာတုက္ခောဘဝသေန ဝါ ဥပ္ပန္နေသု ဂဏ္ဍပိဠကာဒီသု ပရိပက္ကလောဟိတပရိဏာမော။ **လောဟိတံ** ယကနဿ ဟေဋ္ဌာဘာဂံ ပူရေတွာ ဟဒယဝက္ကပပ္ဖာသာနံ ဥပရိ ထောကံ ထောကံ ပဂ္ဃရန္တံ ဝက္ကဟဒယယကနပပ္ဖာသေ တေမယမာနံ ဌိတံ ဧကပတ္ထပူရမတ္တံ သန္နိစိတလောဟိတသင်္ခါတဉ္စ, ကေသလောမနခဒန္တာနံ မံသဝိနိမုတ္တဋ္ဌာနဉ္စေဝ ထဒ္ဓသုက္ခစမ္မဉ္စ ဌပေတွာ ဓမနိဇာလာနုသာရေန သဗ္ဗံ ဥပာဒိန္နကသရီရံ ဖရိတွာ ဌိတံ သံသရဏလောဟိတသင်္ခါတဉ္စာတိ ဒုဝိဓံ လောဟိတံ။

သေဒော အဂ္ဂိသန္တာပသူရိယသန္တာပဥတုဝိကာရာဒီဟိ သန္တတ္တေ သရီရေ သဗ္ဗကေသလောမကူပဝိဝရေဟိ ပဂ္ဃရဏကအာပောဓာတု။

မေဒော ထူလဿ သကလသရီရေ စမ္မမံသန္တရေ ကိသဿ ဇင်္ဃမံသာဒီနိ နိဿာယ ဌိတော ထိနသိနေဟော။

အသုု သောမနဿဒောမနဿဝိသဘာကဟာရဥတုဟိ သမုဋ္ဌဟိတ္တ အကိုုပကေ ပူရေတ္တ တိဋ္ဌန္တိ တ ပဃရန္တိ တ အာဟေဓာတု။

ဝသာ အဂ္ဂိသန္တာပသူရိယသန္တာပဥတုဝိသဘာဂေဟိ ဥသ္မာဇာတေသု ယေဘုယ္ယေန ဟတ္ထတလဟတ္ထပိဋ္ဌိပာဒ တလပာဒပိဋ္ဌိနာသာပုဋ္ဌနလာဋ္ဌအံသကူဋ္ဌေသု ဌိတော ဝိလီနသိနေဟော။

ခေဠော တထာရူပံ အာဟာရံ ပဿန္တဿ တ သရန္တဿ တ မုခေ တ ဌပေန္တဿ ဟဒယံ တ အာကိလာယန္တဿ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ တ ဇိဂုစ္ဆံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ ဘိယ္ယော ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ ဥဘောဟိ ကပေါလပဿေဟိ ဩရုယှ ဟ ဇိဝှာယ တိဋ္ဌမာနာ ဖေဏမိဿာ အာဟေဓာတု။

သိင်္ဃာဏိကာ ဝိသဘာကဟာရဥတုဝသေန သဉ္ဇာတဓာတုက္ခောဘဿ တ ရောဒန္တဿ တ အန္တောသီသေ မတ္ထလုင်္ဂတော ဂလိတ္တ တာလုမတ္ထကဝိဝရေန ဩတရိတ္တ နာသာပုဋ္ဌေ ပူရေတ္တ တိဋ္ဌန္တံ တ ပဃရန္တံ တ ပူတိ အသုစိ ပိစ္ဆိလံ။

လသိကာ အဋ္ဌိသန္ဓိနံ အဗ္ဘဉ္ဇနကိစ္စံ သာဓယမာနံ အသီတိသတသန္ဓိနံ အဗ္ဘန္တရေ ဌိတံ ပိစ္ဆိလကုဏပံ။

မုတ္တံ အာဟာရဥတုဝသေန ဝတ္ထိပုဋ္ဌဗ္ဘန္တရေ ဌိတာ အာဟေဓာတု။

မတ္ထလုင်္ဂံ သီသကဋာဟဗ္ဘန္တရေ စတ္တာရော သိဗ္ဗိနိမဂ္ဂေ နိဿာယ ဌိတော စတုပိဏ္ဍသမောဓာနော မိဉ္ဇရာသိ။

စက္ခာယတနာ ဒီနိ ဒွတဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဒွတဒသာယတနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ အာယတနတော, အာယာနံ တနန တော, အာယတဿ စ နယနတော အာယတနံ။ စက္ခုရူပာဒီသု ဟိ တံတံဒွတရာရမ္မဏာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သေန သေန အနုဘဝနာဒိနာ ကိစ္စေန အာယတန္တိ ဥဋ္ဌဟန္တိ ဃဋ္ဌန္တိ, တယမန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ စ ပန အာယဘူတေ ဓမ္မေ ဧတာနိ တနောန္တိ, ဝိတ္ထာရေန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဒဉ္စ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ ပဝတ္တံ အတီဝ အာယတံ သံသာရဒုက္ခံ ယာဝ န နိဝတ္တတိ, တာဝ နယန္တိ, ပဝတ္တယန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အပိစ နိတသဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာကရဋ္ဌေန သမောသရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန ကာရဏဋ္ဌေန စ အာယတနံ ။ တထာ ဟိ လောကေ “ဣဿရာယတနံ တသုဒေတယတန”န္တိအာဒီသု နိတသဋ္ဌာနံ “အာယတန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ “သုဝဏ္ဏာယတနံ ရဇတာယတန”န္တိအာဒီသု အာကရော။ သာသနေ ပန “မနောရမေ အာယတနေ, သေဝန္တိ နံ ဝိဟင်္ဂမာ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၃၈) သမောသရဏဋ္ဌာနံ။ “ဒက္ခိဏာပထော ဂုန္နံ အာယတန”န္တိအာဒီသု သဉ္ဇာတိဒေသော။ “တတြ တတြေဝ သက္ခိဘဗ္ဗတံ ပာပုဏာတိ သတိ သတိအာယတနေ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၀၂; ၅.၂၃) ကာရဏံ။ စက္ခုအာဒီသု စာပိ တေ တေ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ နိဝသန္တိ တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ စက္ခာဒယော နေသံ နိတသဋ္ဌာနံ , စက္ခာဒီသု စ တေ အာကိဏ္ဏာ တန္နိဿယတ္တာ တဒာရမ္မဏတ္တာ စာတိ စက္ခာဒယော စ နေသံ အာကရော, တတ္ထ တတ္ထ ဝတ္ထုဒွတရာရမ္မဏဝသေန သမောသရဏတော စက္ခာဒယော စ နေသံ သမောသရဏဋ္ဌာနံ, တံနိဿယာရမ္မဏဘာဝေန တတ္ထေဝ ဥပ္ပတ္တိတော စက္ခာဒယော စ နေသံ သဉ္ဇာတိဒေသော, စက္ခာဒီနံ အဘာဝေ အဘာဝတော စက္ခာဒယော စ နေသံ ကာရဏန္တိ ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန စက္ခု စ တံ အာယတနဉ္စာတိ **စက္ခာယတနံ** ။ ဧဝံ သေသာနိပိ။

စက္ခုဓာတာဒီနိ အဋ္ဌာရသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ အဋ္ဌာရသဓာတုဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ စက္ခာဒီသု ဧကေကော ဓမ္မော ယထာသမ္ဘဝံ ဝိဒဟတိ, ဓိယတေ, ဝိဓာနံ ဝိဓိယတေ, ဧတာယ, ဧတ္ထ တ ဓိယတီတိ **ဓာတု**။ လောကိယာ ဟိ ဓာတုယော ကာရဏဘာဝေန ဝဝတ္ထိတာ ဟုတွာ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိဓာတုယော ဝိယ သုဝဏ္ဏရဇတာဒိံ, အနေကပ္ပကာရံ သံသာရဒုက္ခံ ဝိဒဟန္တိ။ ဘာရဟာရေဟိ စ ဘာရော ဝိယ သတ္တေဟိ ဓိယန္တေ, ဓာရိယန္တီတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခဝိဓာနမတ္တမေဝ စေတာ အဝသဝတ္တနတော။ ဧတာဟိ စ ကရဏဘူတာဟိ သံသာရဒုက္ခံ သတ္တေဟိ အနုဝိဓိယတိ။ တထာဝိဟိတဉ္စေတံ ဧတာသွေဝ ဓိယတိ, ဌပီယတီတိ အတ္ထော။ အပိစ ယထာ တိတ္ထိယာနံ အတ္တာ နာမ သဘာဝတော နတ္ထိ, န ဧဝမေတာ။ ဧတာ ပန

အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဓာတုယော။ ယထာ စ လောကေ ဝိစိတ္တာ ဟရိတာလမနောသိလာဒယော သေလာဝယဝ ဓာတုယောတိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမေတာပိ ဓာတုယော ဝိယာတိ ဓာတုယော။ ဝိစိတ္တာ ဟေတာ ဉာဏနေယျာဝယဝတတိ။ ယထာ တ သရီရသင်္ခာတဿ သမုဒာယဿ အဝယဝဘူတေသု ရသသောဏိတာဒီသု အညမညဝိသဘာဂလက္ခဏပရိစ္ဆိန္နေ သု ဓာတုသမညာ, ဧဝမေဝေတေသုပိ ပဉ္စက္ခန္ဓသင်္ခာတဿ အတ္တဘာဝဿ အဝယဝေသု ဓာတုသမညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အညမညဝိသဘာဂလက္ခဏပရိစ္ဆိန္နာ ဟေတေ စက္ခာဒယောတိ။ အပိစ **ဓာတူ**တိ နိဇ္ဇီဝမတ္တဿေတံ အဓိဝစနံ။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ “ဆဓာတုရော အယံ ဘိက္ခု ပုရိသော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၄၃-၃၄၄) ဇီဝသညာသမူဟနနတ္ထံ ဓာတုဒေသနံ အကာသီတိ။ ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန စက္ခု စ တံ ဓာတု စာတိ **စက္ခုဓာတု**။ ဧဝံ သေသာပိ။ **မနောဓာတူ**တိ စ တိသ္သော မနောဓာတုယော။ **ဓမ္မဓာတူ**တိ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓာ သောဠသ သုခုမရူပာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ **မနောဝိညာဏဓာတူ**တိ ဆသတ္တတိ မနောဝိညာဏဓာတုယော။

စက္ခုန္ဒြိယာ ဒီနိ ဇာဝီသတိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ ဇာဝီသတိန္ဒြိယဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ စက္ခုမေဝ ဒဿနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **စက္ခုန္ဒြိယံ** ။ သောတမေဝ သဝနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **သောတိန္ဒြိယံ** ။ ဃာနမေဝ ဃာယနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **ဃာနိန္ဒြိယံ** ။ ဇိဝှာ ဧဝ သာယနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **ဇိဝှိန္ဒြိယံ** ။ ကာယော ဧဝ ဖုသနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **ကာယိန္ဒြိယံ** ။ မနတေ ဣတိ မနော, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု – နာလိယာ မိနမာနော ဝိယ မဟာတုလာယ ဓာရယမာနော ဝိယ စ အာရမ္မဏံ မနတိ ဇာနာတီတိ မနော, တဒေဝ မနနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **မနိန္ဒြိယံ** ။

ဇီဝန္တိ တေန တံသဟဇာတာ ဓမ္မာတိ ဇီဝိတံ, တဒေဝ အနုပာလနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **ဇီဝိတိန္ဒြိယံ** ။ တံ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဒုဝိဓံ။ သဗ္ဗကမ္မဇရူပသဟဇံ သဟဇရူပာနုပာလနံ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ, သဗ္ဗစိတ္တသဟဇံ သဟဇအရူပာနုပာလနံ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ။

ထီယတိ သင်္ဃာတံ ဂစ္ဆတီတိ ဧတိဿာ ဂဗ္ဘောတိ ဣတ္ထီ, ဣတ္ထိလိင်္ဂာဒီသု ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, နိယမတော ဣတ္ထိယာ ဧဝ ဣန္ဒြိယံ **ဣတ္ထိန္ဒြိယံ** ။

ပုံ-ဝုစ္စတိ နိရယော, ပုံ သင်္ခါတေ နိရယေ ရိသီယတိ ဟိံသီယတီတိ ပုရိသော, ပုရိသလိင်္ဂာဒီသု ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, နိယမတော ပုရိသဿေဝ ဣန္ဒြိယံ **ပုရိသိန္ဒြိယံ** ။ ဒွိသုပေတေသု ဧကေကံ သဘာဝကဿ ဧကေကသ္သ ကမ္မဇရူပသဟဇံ ဟောတိ။

ကုသလဝိပာကကာယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တံ သုခံ, ကာယိကသာတလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, သုခမေဝ ဣန္ဒြိယံ **သုခိန္ဒြိယံ** ။

အကုသလဝိပာကကာယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တံ ဒုက္ခံ, ကာယိကအသာတလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, ဒုက္ခမေဝ ဣန္ဒြိယံ **ဒုက္ခိန္ဒြိယံ** ။

ပီတိသောမနဿယောဂတော သောဘနံ မနော အဿာတိ သုမနော, သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ, စေတသိကသာတလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, သောမနဿမေဝ ဣန္ဒြိယံ **သောမနဿိန္ဒြိယံ** ။

ဒောမနဿယောဂတော ဒုဋ္ဌု မနော အဿာတိ, ဟီနဝေဒနတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ မနော အဿာတိ ဒုမ္မနော, ဒုမ္မနဿ ဘာဝေါ ဒောမနဿံ, စေတသိကအသာတလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, ဒောမနဿမေဝ ဣန္ဒြိယံ **ဒောမနဿိန္ဒြိယံ** ။ သုခဒုက္ခာကာရပဝတ္တိံ ဥပေက္ခတိ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတတ္တာ တေနာကာရေန ပဝတ္တတီတိ ဥပေက္ခာ, မဇ္ဈတ္တလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, ဥပေက္ခာ ဧဝ ဣန္ဒြိယံ **ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ** ။

သဒ္ဒဟန္တိ ဧတာယ, သယံ ဝါ သဒ္ဒဟတိ, သဒ္ဒဟနမတ္တမေဝ ဝါ ဧသာတိ သဒ္ဓါ, အဿဒ္ဓိယဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိအတ္ထေန ဣန္ဒြိယံ, အဓိမောက္ခလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, သဒ္ဓါယေဝ ဣန္ဒြိယံ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ** ။

ဝီရဘာဝေါ ဝီရိယံ, ဝီရာနံ ဝါ ကမ္မံ, ဝိဓိနာ ဝါ နယေန ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ, ကောသဇ္ဇဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိအတ္ထေန ဣန္ဒ္ရိယံ, ပဂ္ဂဟဏလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒ္ရိယံ, ဝီရိယမေဝ ဣန္ဒ္ရိယံ **ဝီရိယိန္ဒ္ရိယံ** ။

သရန္တိ တာယ, သယံ ဝါ သရတိ, သရဏမတ္တမေဝ ဝါ ဧသာတိ သတိ, မုဋ္ဌဿစ္စဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိအတ္ထေန ဣန္ဒ္ရိယံ, ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒ္ရိယံ, သတိ ဧဝ ဣန္ဒ္ရိယံ **သတိန္ဒ္ရိယံ** ။

အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမ္မာ အာဓိယတိ ဌပေတီတိ သမာဓိ, ဝိက္ခေပဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိအတ္ထေန ဣန္ဒ္ရိယံ, အဝိက္ခေပလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒ္ရိယံ, သမာဓိ ဧဝ ဣန္ဒ္ရိယံ **သမာဓိန္ဒ္ရိယံ** ။

"ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိအာဒိနာ နယေန အရိယသစ္စာနိ ပဇာနာတီတိ ပညာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန "အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ပညာပနဝသေန ပညာ"တိ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇာယ အဘိဘဝနတော အဓိပတိအတ္ထေန ဣန္ဒ္ရိယံ, ဒဿနလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒ္ရိယံ, ပညာ ဧဝ ဣန္ဒ္ရိယံ **ပညိန္ဒ္ရိယံ** ။

အနမတဂ္ဂေ သံသာရဝဋ္ဋေ အနညာတံ အမတံ ပဒံ စတုသစ္စဓမ္မမေဝ ဝါ ဇာနိဿာမီတိ ပဋိပန္နဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒ္ရိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ **အနညာတညဿာမီတိန္ဒ္ရိယံ** ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏဿေတံ နာမံ။

ပဌမမဂ္ဂေန ဉာတံ မရိယာဒံ အနတိက္ကမိတွာ တေသံယေဝ တေန မဂ္ဂေန ဉာတာနံ စတုသစ္စဓမ္မာနမေဝ ဇာနနတော ဣန္ဒ္ရိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ အာဇာနနကံ ဣန္ဒ္ရိယံ **အညိန္ဒ္ရိယံ** ။ သောတာပတ္တိဖလာဒီသု ဆသု ဌာနေသု ဉာဏဿေတံ နာမံ။

အညာတာဝိနော စတုသစ္စေသု နိဋ္ဌိတဉာဏကိစ္စဿ ခီဏာသဝဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဣန္ဒ္ရိယဋ္ဌသမ္ဘဝတော စ **အညာတာဝိန္ဒ္ရိယံ,** အညာတာဝီနံ ဝါ စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတကိစ္စာနံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတာနံ ဓမ္မာနံ အဗ္ဘန္တရေ ဣန္ဒဋ္ဌသာဓနေန အညာတာဝိန္ဒ္ရိယံ။ အရဟတ္တဖလဉာဏဿေတံ နာမံ။ သဗ္ဗာနိပေတာနိ ယထာယောဂံ ဣန္ဒလိင်္ဂဋ္ဌေန ဣန္ဒဒေသိတဋ္ဌေန ဣန္ဒဒိဋ္ဌဋ္ဌေန ဣန္ဒသိဋ္ဌဋ္ဌေန ဣန္ဒဇုဋ္ဌဋ္ဌေန စ ဣန္ဒ္ရိယာနိ။ ဘဂဝါ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရမိဿရိယဘာဝတော ဣန္ဒော, ကုသလာကုသလဉ္စ ကမ္မံ ကမ္မေသု ကဿစိ ဣဿရိယာဘာဝတော။ တေနေဝေတ္ထ ကမ္မဇနိတာနိ ဣန္ဒ္ရိယာနိ ကုသလာကုသလကမ္မံ ဥလ္လိင်္ဂေန္တိ, တေန စ သိဋ္ဌာနီတိ ဣန္ဒလိင်္ဂဋ္ဌေန ဣန္ဒသိဋ္ဌဋ္ဌေန စ ဣန္ဒ္ရိယာနိ။ သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ ဘဂဝတာ မုနိန္ဒေန ယထာဘူတတော ပကာသိတာနိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါနိ စာတိ ဣန္ဒဒေသိတဋ္ဌေန ဣန္ဒဒိဋ္ဌဋ္ဌေန စ ဣန္ဒ္ရိယာနိ။ တေနေဝ စ ဘဂဝတာ မုနိန္ဒေန ကာနိစိ ဂေါစရာသေဝနာယ, ကာနိစိ ဘာဝနာသေဝနာယ သေဝိတာနီတိ ဣန္ဒဇုဋ္ဌဋ္ဌေနပိ ဣန္ဒ္ရိယာနိ။ အပိ စ အာဓိပစ္စသင်္ခါတေန ဣဿရိယဋ္ဌေနပိ ဧတာနိ ဣန္ဒ္ရိယာနိ။ စက္ခုဝိညာဏာဒိပဝတ္တိယဉှိ စက္ခာဒီနံ သိဒ္ဓမာဓိပစ္စံ တသ္မိံ တိက္ခေ တိက္ခတ္တာ မန္ဒေ စ မန္ဒတ္တာတိ။

ဈာမဓာတုအာဒီနိ ဒွတဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဘဝပ္ပဘေဒဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ကာမရာဂသင်္ခါတေန ကာမေန ယုတ္တာ ဓာတု **ကာမဓာတု,** ကာမသင်္ခါတာ ဝါ ဓာတု ကာမဓာတု။

ကာမံ ပဟာယ ရူပေန ယုတ္တာ ဓာတု **ရူပဓာတု,** ရူပသင်္ခါတာ ဝါ ဓာတု ရူပဓာတု။

ကာမဉ္စ ရူပဉ္စ ပဟာယ အရူပေန ယုတ္တာ ဓာတု **အရူပဓာတု,** အရူပသင်္ခါတာ ဝါ ဓာတု အရူပဓာတု။

တာ ဧဝ ဓာတုယော ပုန ဘဝပရိယာယေန ဝုတ္တာ။ ဘဝတီတိ ဟိ ဘဝောတိ ဝုစ္စတိ။ သညာယ ယုတ္တော ဘဝေါ **သညာဘဝေါ,** သညာသဟဂတော ဝါ ဘဝေါ သညာဘဝေါ, သညာ ဝါ ဧတ္ထ ဘဝေ အတ္ထီတိ သညာဘဝေါ။ သော ကာမဘဝေါ စ အသညာဘဝမုတ္တော ရူပဘဝေါ စ နေဝသညာနာသညာဘဝမုတ္တော အရူပဘဝေါ စ ဟောတိ။

န သညာဘဝေါ **အသညာဘဝေါ,** သော ရူပဘဝေကဒေသော။

သြဠာရိကတ္တာဘာဝတော နေဝသညာ, သုခုမတ္တေန သဗ္ဘာဝတော နာသညာတိ နေဝသညာနာသညာ, တာယ ယုတ္တော ဘဝေါ **နေဝသညာနာသညာဘဝေါ**။ အထ ဝါ သြဠာရိကာယ သညာယ အဘာဝါ, သုခုမာယ စ ဘာဝါ နေဝသညာနာသညာ အသ္မိံ ဘဝေတိ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ, သော အရူပဘဝေကဒေသော။

ဧကေန ရူပက္ခန္ဓေန ဝေါကိဏ္ဏော ဘဝေါ ဧကေန ဝေါကာရော အဿ ဘဝဿာတိ **ဧကဝေါကာရဘဝေါ,** သော အသညဘဝေါ။

စတူဟိ အရူပက္ခန္ဓေဟိ ဝေါကိဏ္ဏော ဘဝေါ စတူဟိ ဝေါကာရော အဿ ဘဝဿာတိ **စတုဝေါကာရဘဝေါ** , သော အရူပဘဝေါ ဧဝ။

ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ ဝေါကိဏ္ဏော ဘဝေါ ပဉ္စဟိ ဝေါကာရော အဿ ဘဝဿာတိ **ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ,** သော ကာမဘဝေါ စ ရူပဘဝေကဒေသော စ ဟောတိ။

၆. ပဌမဇ္ဈာနာ ဒီနိ ဒွါဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဈာနသမာပတ္တိဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **ဈာန**န္တိ ဣဓ ဗြဟ္မဝိဟာရမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တံ **ပဌမံ ဈာနံ**။ ပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တံ **ဒုတိယံ ဈာနံ**။ သုခစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တံ **တတိယံ ဈာနံ**။ ဥပေက္ခာစိတ္တေကဂ္ဂတာသမ္ပယုတ္တံ **စတုတ္ထံ ဈာနံ**။

မေဒတိ မေဇ္ဇတီတိ မေတ္တာ, သိနိယှတီတိ အတ္ထော။ မိတ္တေ ဝါ ဘဝါ, မိတ္တဿ ဝါ ဧသော ပဝတ္တီတိ မေတ္တာ, ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ မုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏေ စာဓိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ, စေတသော ဝိမုတ္တိ စေတောဝိမုတ္တိ, မေတ္တာ ဧဝ စေတောဝိမုတ္တိ **မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ**။

ကရုဏာ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။

မောဒန္တိ တာယ တံသမင်္ဂိနော, သယံ ဝါ မောဒတိ, မောဒနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **မုဒိတာ**။ "အဝေရာ ဟောန္တူ"တိ အာဒိဗျာပါရပ္ပဟာနေန မဇ္ဈတ္တဘာဝူပဂမနေန စ ဥပေက္ခတီတိ **ဥပေက္ခာ**။ မေတ္တာဒယော တယော ဗြဟ္မဝိဟာရာ ပဌမာဒီဟိ တီဟိ ဈာနေဟိ ယုတ္တာ။ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရော စတုတ္ထဇ္ဈာနေန ယုတ္တော။

ဖရဏဝသေန နတ္ထိ ဧတဿ အန္တောတိ အနန္တော။ အာကာသော အနန္တော အာကာသာနန္တော, ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသော ။ အာကာသာနန္တောယေဝ အာကာသာနဉ္စံ, တံ အာကာသာနဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနမဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ "ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါ"တိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ အာကာသာနဉ္စာယတနမေဝ သမာပတ္တိ **အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိ** ။ ဖရဏဝသေန စ နတ္ထိ ဧတဿ အန္တောတိ အနန္တံ, တံ အာကာသာရမ္မဏံ ဝိညာဏံ။ အနန္တမေဝ အာနဉ္စံ, ဝိညာဏံ အာနဉ္စံ "ဝိညာဏာနဉ္စ"န္တိ အဝတွာ "ဝိညာဏဉ္စ"န္တိ ဝုတ္တံ။ အယဉှေတ္ထ ရုဠှိသဒ္ဒေါ။ တံ ဝိညာဏဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနမဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ "ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါ"တိ **ဝိညာဏဉ္စာယတနံ** ။ နတ္ထိ ဧတဿ ကိဉ္စနန္တိ အကိဉ္စနံ, အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ အဿ အဝသိဋ္ဌံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စညံ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏာဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ။ တံ အာကိဉ္စညံ။ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနမဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ "ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါ"တိ **အာကိဉ္စညာယတနံ** ။ သြဠာရိကာယ သညာယ အဘာဝတော, သုခုမာယ စ ဘာဝတော နေဝဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ သညာ နာသညာတိ နေဝသညာနာသညံ။ နေဝသညာနာသညဉ္စ တံ မနာယတနဓမ္မာယတနပရိယာပန္နတ္တာ အာယတနဉ္စာတိ **နေဝသညာနာသညာယတနံ**။ အထ ဝါ ယာယမေတ္ထ သညာ သာ ပဋုသညာကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္ထတာယ နေဝသညာ, သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ နာသညာတိ နေဝသညာနာသညာ, နေဝသညာနာသညာ စ သာ သေသဓမ္မာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိ နေဝသညာနာသညာယတနံ။ အာကိဉ္စညာယတနာရမ္မဏာယ သမာပတ္တိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ န ကေဝလံ ဧတ္ထ သညာ ဧဒိသီ, အထ ခော ဝေဒနာပိ နေဝဝေဒနာ နာဝေဒနာ။ စိတ္တမ္ပိ နေဝစိတ္တံ နာစိတ္တံ။ ဖဿောပိ နေဝဖဿော နာဖဿော။ ဧသ နယော သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု။ သညာသီသေန ပနာယံ ဒေသနာ ကတာတိ။

အဝိဇ္ဇာဒီနိ ဒွါဒသ ဝိသဇ္ဇနာနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပူရေတုံ အယုတ္တဋ္ဌေန ကာယဒုစ္စရိတာဒိ အဝိန္ဒိယံ နာမ, အလဒ္ဓဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တံ အဝိန္ဒိယံ ဝိန္ဒတီတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ တဗ္ဗိပရီတတော ကာယသုစရိတာဒိ ဝိန္ဒိယံ နာမ, တံ ဝိန္ဒိယံ န ဝိန္ဒတီတိ အဝိဇ္ဇာ။ ခန္ဓာနံ ရာသဋ္ဌံ, အာယတနာနံ အာယတနဋ္ဌံ, ဓာတူနံ သုညဋ္ဌံ, ဣန္ဒြိယာနံ အဓိပတိယဋ္ဌံ, သစ္စာနံ တထဋ္ဌံ အဝိဒိတံ ကရောတီတိ အဝိဇ္ဇာ။ ဒုက္ခာဒီနံ ပီဠနာဒိဝသေန ဝုတ္တံ စတုဗ္ဗိဓံ စတုဗ္ဗိဓံ အတ္ထံ အဝိဒိတံ ကရောတီတိပိ အဝိဇ္ဇာ, အန္တဝိရဟိတေ သံသာရေ သဗ္ဗယောနိဂတိဘဝဝိညာဏဋ္ဌိတိသတ္တာဝါသေသု သတ္တေ ဇဝာပေတီတိ အဝိဇ္ဇာ, ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနေသု ဣတ္ထိပုရိသာဒီသု ဇဝတိ, ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ခန္ဓာဒီသု န ဇဝတီတိ အဝိဇ္ဇာ, အပိ စ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဆာဒနတောပိ အဝိဇ္ဇာ။ သင်္ခတမဘိသင်္ခရောန္တီတိ **သင်္ခါရာ** ။ ဝိဇာနာတီတိ **ဝိညာဏံ**။ နမတီတိ **နာမံ,** နာမယတီတိ တ နာမံ။ ရုပ္ပတီတိ **ရူပံ**။ အာယေ တနောတိ , အာယတဉ္စ နယတီတိ **အာယတနံ**။ ဖုသတီတိ **ဖဿော** ။ ဝေဒယတီတိ **ဝေဒနာ**။ ပရိတဿတီတိ **တဏှာ**။ ဥပါဒိယတိ ဘုသံ ဂဏှာတီတိ **ဥပါဒါနံ**။ ဘဝတိ, ဘာဝယတီတိ တ **ဘဝေါ**။ ဇနနံ **ဇာတိ**။ ဇီရဏံ **ဇရာ**။ မရန္တိ ဧတေနာတိ **မရဏံ**။

၇. **ဒုက္ခာ** ဒီနိ အဋ္ဌသတာနိ အဋ္ဌ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ စတုသစ္စယောဇနာဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ "ဒုက္ခံ အဘိညေယျ"န္တိအာဒီသု ဟိ ဆန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန စတုဝီသတိ ဝိသဇ္ဇနာနိ "စက္ခု ဇရာမရဏ"န္တိ ပေယျာလေ "စက္ခု အဘိညေယျံ သောတံ အဘိညေယျ"န္တိအာဒိနာ "ဇာတိ အဘိညေယျာ"တိ ပရိယောသာနေန ပဉ္စနဝုတာဓိကေန ဝိသဇ္ဇနသတေန ယောဇေတွာ ဝုတ္တာနိ။ ပဉ္စနဝုတာဓိကံ စတုက္ကသတံ ဟောတိ, တေသံ စတုက္ကာနံ ဝသေန အသီတိအဓိကာနိ သတ္တ ဝိသဇ္ဇနသတာနိ။ "ဇရာမရဏံ အဘိညေယျ"န္တိအာဒိကေ စတုက္ကေ "စတ္တာရိ ဝိသဇ္ဇနာနီ"တိ ဧဝံ သဗ္ဗာနိ အဋ္ဌ စ သတာနိ အဋ္ဌ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ စ တဿ တဿ ဓမ္မဿ ပဘာဝနဘူတော ပစ္စယော သမုဒယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိ သုညံ နိဗ္ဗာနံ နိရောဓောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီနံ တိဏ္ဏမ္ပိ ဟိ လောကုတ္တရိန္ဒြိယာနံ တတ္ထ အဘာဝံ သန္ဓာယ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယနိရောဓောတိအာဒိ ယုဇ္ဇတိ ။ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒာတိ စ သဗ္ဗတ္ထ အရိယမဂ္ဂေါ ဧဝ။ ဧဝဉှိ ဝုစ္စမာနေ ဖလေပိ မဂ္ဂတေဟာရသမ္ဘဝတော အညိန္ဒြိယအညာတာဝိန္ဒြိယာနမ္ပိ ယုဇ္ဇတိ။ ပုန ဒုက္ခာဒီနံ ပရိညဋ္ဌာဒိဝသေန အဋ္ဌသတာနိ အဋ္ဌ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ, ပုန ဒုက္ခာဒီနံ ပရိညာပဋိဝေဓဋ္ဌာဒိဝသေန အဋ္ဌသတာနိ အဋ္ဌ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပရိညာ စ သာ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌေန ပဋိဝေဓော စာတိ ပရိညာပဋိဝေဓော။ ပရိညာပဋိဝေဓောဝ အတ္ထော **ပရိညာပဋိဝေဓဋ္ဌော**။

၈. ပုန တာနေဝ ဒုက္ခာဒီနိ ဇရာမရဏပရိယန္တာနိ ဒွိအဓိကာနိ ဒွေဝ ပဒသတာနိ သမုဒယာဒီဟိ သတ္တဟိ သတ္တဟိ ပဒေဟိ ယောဇေတွာ ဒွိအဓိကာနံ ဒွိန္နံ အဋ္ဌကသတာနံ ဝသေန သဟဿဉ္စ ဆ စ သတာနိ သောဠသ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ ပဘာဝနဘူတော ပစ္စယော သမုဒယော, တဿ နိရောဓော **သမုဒယနိရောဓော**။ ဆန္ဒော ဧဝ ရာဂေါ ဆန္ဒရာဂေါ, ဒုက္ခေ သုခသညာယ ဒုက္ခဿ ဆန္ဒရာဂေါ, တဿ နိရောဓော **ဆန္ဒရာဂနိရောဓော**။ ဒုက္ခံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သုခံ သောမနဿံ **ဒုက္ခဿ အဿာဒော** ။ ဒုက္ခဿ အနိစ္စတာ ဒုက္ခဿ ဝိပရိဏာမဓမ္မတာ **ဒုက္ခဿ အာဒီနတော**။ ဒုက္ခေ ဆန္ဒရာဂဝိနယော ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနံ **ဒုက္ခဿ နိဿရဏံ** ။ "ယံ ခော ပန ကိဉ္စိ ဘူတံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ နိရောဓော တဿ နိဿရဏ"န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၄) ဝစနတော နိဗ္ဗာနမေဝ ဒုက္ခဿ နိဿရဏံ။ "ဒုက္ခနိရောဓော သမုဒယနိရောဓော ဆန္ဒရာဂနိရောဓော ဒုက္ခဿ နိဿရဏ"န္တိ နာနာသင်္ခတပဋိပက္ခဝသေန နာနာပရိယာယဝစနေဟိ စတူသု ဌာနေသု နိဗ္ဗာနမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကေစိ ပန "အာဟာရသမုဒယာ ဒုက္ခသမုဒယော အာဟာရနိရောဓာ ဒုက္ခနိရောဓော သရသဝသေန သမုဒယနိရောဓော, အထ တ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန သမုဒယနိရောဓော သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂေန ဆန္ဒရာဂနိရောဓော"တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝဉ္စ ဝုစ္စမာနေ လောကုတ္တရိန္ဒြိယာနံ အဝိပဿနူပဂတ္တာ န သဗ္ဗသာဓာရဏံ ဟောတီတိ ပဌမံ ဝုတ္တနယောဝ ဂဟေတဗ္ဗော။ လောကုတ္တရိန္ဒြိယေသု ဟိ ဆန္ဒရာဂါဘာဝတောယေဝ ဆန္ဒရာဂနိရောဓောတိ ယုဇ္ဇတိ။ သရီရေ ဆန္ဒရာဂေနေဝ သရီရေကဒေသေသု ကေသာဒီသုပိ ဆန္ဒရာဂေါ ကတောဝ ဟောတိ, ဇရာမရဏဝန္တေသု ဆန္ဒရာဂေနေဝ ဇရာမရဏေသုပိ ဆန္ဒရာဂေါ ကတောဝ ဟောတိ။ ဧဝံ အဿာဒါဒီနတပိ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ပုန ဒုက္ခာဒီနိ ဇရာမရဏပရိယန္တာနိ ဒွိအဓိကာနိ ဒွေဝ ပဒသတာနိ သမုဒယာဒီဟိ ဆဟိ ဆဟိ ပဒေဟိ ယောဇေတွာ ဒွိအဓိကာနံ ဒွိန္နံ သတ္တကသတာနံ ဝသေန နယသဟဿဉ္စ စတ္တာရိ စ သတာနိ စုဒ္ဒသ စ ဝိသဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။

၉. ဣဒါနိ ရူပာဒီနိ ဇရာမရဏပရိယန္တာနိ ကောဋ္ဌာသာနိ ဒွေဝ ပဒသတာနိ သတ္တဟိ အနုပဿနာဟိ ယောဇေတွာ နိဒ္ဒ
ဒိသိတုံ ပဌမံ တာဝ အနိစ္စာနုပဿနာဒယော သတ္တ အနုပဿနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ တာနိ သဗ္ဗာနိ သတ္တဟိ သုဒ္ဓိကအနုပဿ
နာဝိသ္သဇ္ဇနေဟိ သဒ္ဓိံ သဟဿဥ္စ စတ္တာရိ စ သတာနိ စုဒ္ဒသ စ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဟောန္တိ။ အနိစ္စန္တိ အနုပဿ
နာ **အနိစ္စာနုပဿနာ** ။ သာ နိစ္စသညာပဋိပက္ခာ။ ဒုက္ခန္တိ အနုပဿနာ **ဒုက္ခာနုပဿနာ** ။ သာ သုခသညာပဋိပက္ခာ။
အနတ္တာတိ အနုပဿနာ **အနတ္တာနုပဿနာ** ။ သာ အတ္တသညာပဋိပက္ခာ။ တိဿန္နံ အနုပဿနာနံ ပရိပူရတ္တာ
နိဗ္ဗိန္ဒတီတိ နိဗ္ဗိဒါ, နိဗ္ဗိဒါ စ သာ အနုပဿနာ စာတိ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ** ။ သာ နန္ဒိပဋိပက္ခာ။ စတဿန္နံ အနုပဿ
နာနံ ပရိပူရတ္တာ ဝိရဇ္ဇတီတိ ဝိရာဂေါ, ဝိရာဂေါ စ သော အနုပဿနာ စာတိ **ဝိရာဂါနုပဿနာ** ။ သာ ရာဂပဋိပက္ခာ။
ပဉ္စန္နံ အနုပဿနာနံ ပရိပူရတ္တာ ရာဂံ နိရောဓေတီတိ နိရောဓော, နိရောဓော စ သော အနုပဿနာ စာတိ **နိရောဓာနုပ
ဿနာ**။ သာ သမုဒယပဋိပက္ခာ။ ဆန္နံ အနုပဿနာနံ ပရိပူရတ္တာ ပဋိနိဿဇ္ဇတီတိ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ, ပဋိနိဿဂ္ဂ
ေါ စ သော အနုပဿနာ စာတိ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ** ။ သာ အာဒါနပဋိပက္ခာ။ လောကုတ္တရိန္ဒြိယာနံ အသတိပိ
ဝိပဿနူပဂတ္တေ "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ, သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ"တိ (ဓ. ပ.
၂၇၇-၂၇၉; ပဋိ. မ. ၁.၃၁) ဝစနတော တေသမ္ပိ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တတ္တာ တတ္ထ နိစ္စသုခတ္တသညာနံ နန္ဒိယာ ရာဂဿ
သ စ အဘာဝတ နိရောဓဝန္တာနီတိ အနုပဿနတော ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂသမ္ဘဝတော စ တေ
ဟိပိ သတ္တ အနုပဿနာ ယောဇိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဇရာမရဏဝန္တေသု အနိစ္စာဒိတော ဒိဋ္ဌေသု ဇရာမရဏမ္ပိ အနိစ္စာ
ဒိတော ဒိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ, ဇရာမရဏဝန္တေသု နိဗ္ဗိန္နေသု ဝိရတ္တေသု ဇရာမရဏေ နိဗ္ဗိန္နော စ ဝိရတ္တော စ
ဟောတိ, ဇရာမရဏဝန္တေသု နိရောဓတော ဒိဋ္ဌေသု ဇရာမရဏမ္ပိ နိရောဓတော ဒိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ, ဇရာမရဏဝန္တေသု
ပဋိနိဿဇ္ဇန္တေသု ဇရာမရဏံ ပဋိနိဿဇ္ဇန္တံဝ ဟောတီတိ ဇရာမရဏေဟိ သတ္တ အနုပဿနာ ယောဇိတာတိ ဝေဒိ
တဗ္ဗာ။

၁၀. ဣဒါနိ အာဒီနဝဉာဏဿ ဝတ္ထုဘူတာနံ ဥပ္ပာဒါဒီနံ ပဉ္စန္နံ အာရမ္မဏာနံ ဝသေန ဥပ္ပာဒါဒီနိ တေသံ ဝေဝစ
နာနိ ပဉ္စဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ, သန္တိပဒဉာဏဿ တပ္ပဋိပက္ခာရမ္မဏဝသေန အနုပ္ပာဒါဒီနိ ပဉ္စဒသ ဝိဿဇ္
ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ, ပုန တာနေဝ ဥပ္ပာဒါနုပ္ပာဒါဒီနိ ပဒါနိ ယုဂဠကဝသေန ယောဇေတွာ တိံသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။
ဧဝံ ဣမသ္မိံ နယေ ဝ သဋ္ဌိ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဟောန္တိ။ တတ္ထ **ဥပ္ပာဒော** တိ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ဣဓ ဥပ္ပတ္တိ။ **ပဝတ္တ** န္
တိ တထာဥပ္ပန္နဿ ပဝတ္တိ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ ယောကာဝစရဿ ဟိ သင်္ခါရာ သသဏ္ဌာနာ
ဝိယ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, တသ္မာ နိမိတ္တန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ **အာယူဟနာ**တိ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ။ တဉ္ဟိ အဘိသ
င်္ခရဏဋ္ဌေန အာယူဟနာတိ ဝုစ္စတိ။

ပဋိသန္ဓီ တိ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တိ။ သာ ဟိ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနတော ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ။ **ဂတီ**တိ ယာယ ဂတိယာ
သာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ သာ ဟိ ဂန္တဗ္ဗတော ဂတီတိ ဝုစ္စတိ။ **နိဗ္ဗတ္တိ** တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ။ **ဥပပတ္တိ** တိ "သမာပန္န
ဿ ဝါ ဥပပန္နဿ ဝါ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၂) ဧဝံ ဝုတ္တာ ဝိပါကပဝတ္တိ။ **ဇာတီ**တိ ဇနနံ။ တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တမာနာ
နံ သတ္တာနံ ယေ ယေ ခန္ဓာ ပာတုဘဝန္တိ, တေသံ တေသံ ပဌမံ ပာတုဘာဝေါ။ **ဇရာ**တိ ဇီရဏံ။ သာ ဒုဝိဓာ ဌိတညထတ္တ
လက္ခဏသင်္ခါတံ သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ ခဏ္ဍိစ္စာဒိသမ္မတော သန္တတိယံ ဧကဘဝပရိယာပန္နခန္ဓာနံ ပုရာဏဘာဝေါ
စ။ သာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ **ဗျာဓီ** တိ ဓာတုက္ခောဘပစ္စယသမုဋ္ဌိတော ပိတ္တသေမှာဟတတတသန္နိပါတဥတုဝိပရိဏာမဝိ
သမပရိဟာရဥပက္ကမကမ္မဝိပါကဝသေန အဋ္ဌဝိဓော အာဗာဓော။ ဝိဝိဓံ ဒုက္ခံ အာဒဟတိ ဝိဒဟတီတိ ဗျာဓိ, ဗျာဓ
ယတိ တာပေတိ, ကမ္ပယတီတိ ဝါ ဗျာဓိ။ **မရဏ**န္တိ မရန္တိ ဧတေနာတိ မရဏံ။ တံ ဒုဝိဓံ ဝယလက္ခဏသင်္ခါတံ သင်္ခ
တလက္ခဏဉ္စ ဧကဘဝပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယုပ္ပစ္ဆေဒသင်္ခါတံ စ။ တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။

သောကောတိ သောစနံ။ ဉာတိဘောဂရောဂသီလဒိဋ္ဌိဗျသနေဟိ ဖုဋ္ဌဿ စိတ္တသန္တာပေါ။ **ပရိဒေဝေါ**တိ
ပရိဒေဝနံ။ ဉာတိဗျသနာဒီဟိယေဝ ဖုဋ္ဌဿ ဝစီပလာပေါ။ **ဥပါယာသော**တိ ဘုသော အာယာသော။ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ
ယေဝ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခပ္ပဘာဝိတော ဒေါသောယေဝ။ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပာဒါဒယော ပဉ္စေဝ အာဒီနဝဉာဏ
ဿ ဝတ္ထုဝသေန ဝုတ္တာ, သေသာ တေသံ ဝေဝစနဝသေန။ "နိဗ္ဗတ္တိ"တိ ဟိ ဥပ္ပာဒဿ, "ဇာတိ"တိ ပဋိသန္ဓိယာ
ဝေဝစနံ, "ဂတိ ဥပပတ္တိ"တိ ဣဒံ ဒွယံ ပဝတ္တဿ, ဇရာဒယော နိမိတ္တဿာတိ။ အနုပ္ပာဒါဒိဝစနေဟိ ပန နိဗ္ဗာန
မေဝ ဝုတ္တံ။

ပုန တာနေဝ ဥပ္ပာဒါနုပ္ပာဒါဒီနိ သဋ္ဌိ ပဒါနိ ဒုက္ခသုခပဒေဟိ ယောဇေတွာ သဋ္ဌိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ, ဘယခေမပဒေဟိ ယောဇေတွာ သဋ္ဌိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ, သာမိသနိရာမိသပဒေဟိ ယောဇေတွာ သဋ္ဌိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ, သင်္ခါရနိဗ္ဗာနပဒေဟိ ယောဇေတွာ သဋ္ဌိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **ဒုက္ခန္တိ** အနိစ္စတ္တာ ဒုက္ခံ။ ဒုက္ခပဋိပက္ခတော **သုခံ**။ ယံ ဒုက္ခံ, တံ **ဘယံ**။ ဘယပဋိပက္ခတော **ခေမံ**။ ယံ ဘယံ, တံ ဝဋ္ဋာမိသလောကာမိသေဟိ အဝိပ္ပမုတ္တတ္တာ **သာမိသံ**။ သာမိသပဋိပက္ခတော **နိရာမိသံ**။ ယံ သာမိသံ, တံ သင်္ခါရမတ္တမေဝ။ သင်္ခါရပဋိပက္ခတော သန္တတ္တာ **နိဗ္ဗာနံ** ။ သင်္ခါရာ ဟိ အာဒိတ္တာ, နိဗ္ဗာနံ သန္တန္တိ။ ဒုက္ခာကာရေန ဘယာကာရေန သာမိသာကာရေန သင်္ခါရာကာရေနာတိ ဧဝံ တေန တေန အာကာရေန ပဝတ္တိံ သန္ဓာယ တထာ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

၁၁. ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာ ဒီနိ ဧကတိံသ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ အရိယမဂ္ဂက္ခဏဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဟိ ဓမ္မာ အာဒိတော ပဘုတိ ဥပ္ပာဒနတ္ထံ ပရိဂ္ဂယှန္တီတိ ပရိဂ္ဂဟာ, တေသံ သဘာဝေါ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော** ။ တေသံယေဝ အညမညပရိဝါရဘာဝေန **ပရိဝါရဋ္ဌော** ။ ဘာဝနာပာရိပူရိဝသေန **ပရိပူရဋ္ဌော** ။ တေသံယေဝ သမာဓိဝသေန ဧကာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟမပေက္ခိတွာ **ဧကဂ္ဂဋ္ဌော** ။ နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပါဘာဝမပေက္ခိတွာ **အဝိက္ခေပဋ္ဌော** ။ ဝီရိယဝသေန **ပဂ္ဂဟဋ္ဌော** ။ သမာဓိဝသေန ဥဒကေန နှာနီယစုဏ္ဏာနံ ဝိယ အဝိပ္ပကိဏ္ဏတာ **အဝိသာရဋ္ဌော** ။ သမာဓိယောဂေန အလုလိတတ္တာ **အနာဝိလဋ္ဌော** ။ အဝိကမ္ပိတတ္တာ **အနိဉ္ဇနဋ္ဌော။ ဧကတ္တုပဋ္ဌာနဝသေနာ** တိ သမာဓိယောဂေန စ ဧကာရမ္မဏေ ဘုသံ ပတိဋ္ဌာနဝသေန စ။ **ဌိတဋ္ဌော** တိ အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌော။ တသ္သ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏသ္သ အာလမ္ဗနဘာဝေန **အာရမ္မဏဋ္ဌော** ။ တတ္ထေဝ နိကာမစာရဘာဝေန **ဂေါစရဋ္ဌော** ။ နိသ္သရဏပဟာနဘာဝေန နိဗ္ဗာနသ္သ **ပဟာနဋ္ဌော** ။ ကိလေသပရိစ္စာဂဝသေန အရိယမဂ္ဂသ္သ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌော** ။ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝသေန **ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌော**။ နိမိတ္တပဝတ္တေဟိ နိဝတ္တနဝသေန **နိဝတ္တနဋ္ဌော** ။ နိဗ္ဗုတတ္တာ **သန္တဋ္ဌော** ။ အတပ္ပကတ္တာ ဥတ္တမတ္တာ စ **ပဏီတဋ္ဌော** ။ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ, အာရမ္မဏေ စ အဓိမုတ္တတ္တာ **ဝိမုတ္တဋ္ဌော** ။ အာသဝါနံ အဝိသယဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓတ္တာ **အနာသဝဋ္ဌော** ။ ကိလေသကန္တာရသံသာရကန္တာရာတိက္ကမနေန **တရဏဋ္ဌော** ။ သင်္ခါရနိမိတ္တာဘာဝေန **အနိမိတ္တဋ္ဌော** ။ တဏှာပဏိဓိအဘာဝေန **အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌော** ။ အတ္တသာရာဘာဝေန **သုညတဋ္ဌော**။ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသတာယ, သမထဝိပသ္သနာနံ ဧကရသတာယ ဝါ **ဧကရသဋ္ဌော** ။ သမထဝိပသ္သနာနံ အညမညံ **အနတိဝတ္တနဋ္ဌော** ။ တေသံယေဝ **ယုဂနဒ္ဓဋ္ဌော** ။ အရိယမဂ္ဂသ္သ သင်္ခါရတော နိဂ္ဂမနေ **နိယျာနဋ္ဌော** ။ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပနေန **ဟေတုဋ္ဌော** ။ နိဗ္ဗာနပစ္စက္ခကရဏေန **ဒသ္သနဋ္ဌော** ။ အဓိပတိဘာဝေန **အာဓိပတေယျဋ္ဌော** တိ။

၁၂. သမထာဒီနိ စတ္တာရိ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ သမထဝိပသ္သနာဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ အနိစ္စာဒိဝသေန အနု အနု ပသ္သနတော **အနုပသ္သနဋ္ဌော** ။ ယုဂနဒ္ဓသ္သ သမထဝိပသ္သနာဒွယသ္သ ဧကရသဘာဝေန **အနတိဝတ္တနဋ္ဌော။ သိက္ခာ** ဒီနိ နဝ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ အရိယမဂ္ဂသ္သ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ သိက္ခိတဗ္ဗတ္တာ **သိက္ခာ** ။ တသ္သာ သမာဒါတဗ္ဗတော **သမာဒါနဋ္ဌော** ။ သီလေ ပတိဋ္ဌာယ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဂဟိတသ္သ အာရမ္မဏသ္သ ဘာဝနာပဝတ္တိဋ္ဌာနတ္တာ ဂေါစရဋ္ဌာနတ္တာ စ **ဂေါစရဋ္ဌော** ။ သမထကာလေ ဝိပသ္သနာကာလေ ဝါ ကောသဇ္ဇဝသေန လီနသ္သ စိတ္တသ္သ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဝသေန ဥသ္သာဟနဋ္ဌော **ပဂ္ဂဟဋ္ဌော** ။ ဥဒ္ဓစ္စဝသေန ဥဒ္ဓတသ္သ စိတ္တသ္သ ပသ္သဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဝသေန သန္နိသီဒါပနဋ္ဌော **နိဂ္ဂဟဋ္ဌော။ ဥဘော ဝိသုဒ္ဓါနန္တိ** ဥဘတော ဝိသုဒ္ဓါနံ, လီနုဒ္ဓတပက္ခတော နိဝါရေတွာ ဝိသုဒ္ဓါနံ စိတ္တာနန္တိ အတ္ထော။ မဇ္ဈိမဘာဝေ ဌိတာနံ သန္တတိဝသေန ပဝတ္တမာနာနံ စိတ္တာနံ ဝသေန ဗဟုဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥသ္သာဟနသန္နိသီဒါပနေသု သဗ္ဗျာပါရာဘာဝတော **အဇ္ဈုပေက္ခနဋ္ဌော** ။ သမပ္ပဝတ္တသ္သ စိတ္တသ္သ ဝသေန ဘာဝနာ **ဝိသေသာဓိဂမဋ္ဌော** ။ အရိယမဂ္ဂပါတုဘာဝဝသေန **ဥတ္တရိပဋိဝေဓဋ္ဌော** ။ အရိယမဂ္ဂသိဒ္ဓစတုသစ္စပဋိဝေဓဝသေန **သစ္စာဘိသမယဋ္ဌော** ။ ဖလသမာပတ္တိဝသေန နိရောဓေ **ပတိဋ္ဌာပကဋ္ဌော** ။ သာ ဟိ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ နိရောဓသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။

သဒ္ဓိန္ဒြိယာ ဒီနိ ပဉ္စ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ ဣန္ဒြိယဋ္ဌဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **အဓိမောက္ခဋ္ဌော** တိ အဓိမုစ္စနဋ္ဌော။ **ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော**တိ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌော။ **ဒသ္သနဋ္ဌော** တိ သဘာဝပေက္ခနဋ္ဌော။ **သဒ္ဓါဗလာ** ဒီနိ ပဉ္စ ဝိသ္သဇ္ဇနာနိ ဗလဋ္ဌဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ အကမ္ပိယဋ္ဌေန သဒ္ဓါဝ ဗလန္တိ **သဒ္ဓါဗလံ။ အသ္သဒ္ဓိယေ** တိ အသ္သဒ္ဓိယေန။ **အသ္သဒ္ဓိယ** န္တိ စ သဒ္ဓါပဋိပက္ခဘူတော စိတ္တုပ္ပာဒေါ။ **အကမ္ပိယဋ္ဌော** တိ အကမ္ပေတဗ္ဗဋ္ဌော, ကမ္ပေတုံ န သက္ကာတိ အတ္ထော။ **ကောသဇ္ဇေ** တိ ကုသီတဘာဝသင်္ခါတေ ထိနမိဒ္ဓေ။ **ပမာဒေ**တိ သတိပဋိပက္ခေ စိတ္တုပ္ပာဒေ။ **ဥဒ္ဓစ္စေ** တိ အဝူပသမသင်္ခါတေ ဥဒ္ဓစ္စေ။ **အဝိဇ္ဇာယာ**တိ မောဟေ။ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** ဒီနိ သတ္တ ဝိသ္သ

ဇနာနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဗုဇ္ဈနကဿ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ ပသတ္ထော သုန္ဒရော စ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ
သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, သတိယေဝ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ** ။ ဓမ္မေ ဝိစိနာတီတိ ဓမ္မဝိစယော။ ပညာယေတံ
နာမံ။ **ပဝိစယဋ္ဌော** တိ ဝိစာရဋ္ဌော။ ပီနယတီတိ **ပီတိ။ ဖရဏဋ္ဌော** တိ ဝိသရဏဋ္ဌော။ ပဿမ္ဘနံ **ပဿဒ္ဓိ** ။ **ဥပသမဋ္ဌ
ဋ္ဌော**တိ နိဒ္ဒရထဋ္ဌော။ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ **ဥပေက္ခာ,** သမံ ပေက္ခတိ အပက္ခပတိတာဝ ဟုတွာ ပေက္ခတီတိ အ
တ္ထော။ သာ ဣဓ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ, ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာတိပိ တဿာ နာမံ။ သမတဟိတလက္ခဏတ္တာ **ပဋိ
သင်္ခါနဋ္ဌော**။

သမ္မာဒိဋ္ဌာ ဒီနိ အဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနာနိ မဂ္ဂဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ သမ္မာ ပဿတိ, သမ္မာ တ တာယ ပဿန္တိ, ပသတ္
ထာ သုန္ဒရာ တ ဒိဋ္ဌီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ တဿာ **သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ** ။ သမ္မာ သင်္ကပ္ပေတိ, သမ္မာ တ တေန သင်္ကပ္ပေန္တိ, ပသ
တ္ထော သုန္ဒရော တ သင်္ကပ္ပောတိ **သမ္မာသင်္ကပ္ပော။ အဘိရောပနဋ္ဌော** တိ စိတ္တဿ အာရမ္မဏာရောပနဋ္ဌော။
အာရမ္မဏာဘိနိရောပနဋ္ဌောတိပိ ပာဌော။ သမ္မာ ဝဒတိ , သမ္မာ တ တာယ ဝဒန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ တ တစာတိ **သမ္
မာတစာ**။ မိစ္ဆာတစာဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော** တိ စတုဗ္ဗိဓဝစီသံဝရပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော။ သမ္မာ ကရောတိ, သမ္မာ
တ တေန ကရောန္တိ, ပသတ္ထံ သုန္ဒရံ တ ကမ္မန္တိ သမ္မာကမ္မံ, သမ္မာကမ္မမေဝ **သမ္မာကမ္မန္တော** ။ မိစ္ဆာကမ္မန္တဝိရ
တိယာ ဧတံ နာမံ။ **သမုဋ္ဌာနဋ္ဌော** တိ တိဝိဓကာယသံဝရသမုဋ္ဌာနဋ္ဌော။ သမ္မာ အာဇီဝတိ, သမ္မာ တ တေန အာဇီဝန္တိ, ပ
သတ္ထော သုန္ဒရော တ အာဇီဝေတိ **သမ္မာအာဇီဝေါ**။ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိယာ ဧတံ နာမံ။ **ဝေါဒါနဋ္ဌော** တိ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌော။
သမ္မာ တယမတိ, သမ္မာ တ တေန တယမန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော တ တယာမောတိ **သမ္မာတယာမော** ။ သမ္မာ သရတိ,
သမ္မာ တ တာယ သရန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ တ သတီတိ **သမ္မာသတိ**။ သမ္မာ သမာဓိယတိ, သမ္မာ တ တေန သမာဓိယန္
တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော တ သမာဓီတိ **သမ္မာသမာဓိ**။

၁၃. ဣန္ဒြိယာ ဒီနိ ဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ရာသိကတွာ အနုပုဗ္ဗပဋိဟဋ္ဌိဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **အာဓိပတေယျဋ္ဌော** တိ
ဣန္ဒဋ္ဌကရဏဝသေန အဓိပတိအတ္ထော။ **အကမ္ပိယဋ္ဌော** တိ ပဋိပက္ခေဟိ ကမ္ပေတုံ အသက္ကုဏေယျဋ္ဌော။ **နိ
ယျာနဋ္ဌော**တိ လောကိယလောကုတ္တရာနမ္ပိ ပဋိပက္ခတော နိဂ္ဂမနဋ္ဌော။ **ဟေတုဋ္ဌော** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌာဒီနံ ပဟာနာယ
သမ္မာဒိဋ္ဌာဒယော ဟေတူတိ တ သဗ္ဗေပိ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒယော နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကဟေတူတိ တ ဟေတုဋ္ဌော။ သတိပဋ္ဌာနေ
သု အာရမ္မဏေသု ဩက္ခန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ဥပဋ္ဌာနတော ဥပဋ္ဌာနံ, သတိယေဝ ဥပဋ္ဌာနံ **သတိပဋ္ဌာနံ** ။ ကာယ
ဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု ပနဿာ အသုဘဒုက္ခာနိစ္စာနတ္တာကာရဂဟဏဝသေ သုဘသုခနိစ္စတ္တသညာပဟာနကိစ္စ
သာဓနဝသေန စ ပဝတ္တိတော စတုဓာ ဘေဒေါ ဟောတိ။ တေနာဟ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန
ဧကောယေဝ သတိ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။

သမ္မပ္ပဓာနေသု ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ ပဓာနံ, သောဘနံ ပဓာနံ **သမ္မပ္ပဓာနံ။** သမ္မာ တ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္
မပ္ပဓာနံ, သောဘနံ တ တံ ကိလေသဝိရူပတ္တဝိရဟတော ပဓာနဉ္စ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒကတ္တေန သေဋ္ဌဘာတဝဟန
တော ပဓာနဘာဝကရဏတော တ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနဉ္စ
အကုသလကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာနုပ္ပတ္တိဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တိတော ပနဿ စတုဓာ ဘေဒေါ
ဟောတိ။ တေနာပိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကမေဝ ဝီရိယံ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။
ပဒဟနဋ္ဌော တိ ဥဿာဟနဋ္ဌော။ ပဓာနဋ္ဌောတိပိ ပာဌော, သောယေဝတ္ထော။

ဣဒ္ဓိပာဒေ သု ဣဇ္ဈတိ ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသာသု ဧကေကော ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, သမိဇ္ဈတိ နိပ္ဖဇ္ဇတီတိ အတ္
ထော။ ဣဇ္ဈန္တိ တ တောယ သတ္တာ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဌမေနတ္ထေန ဣဒ္ဓိ ဧဝ ပါ
ဒေါ **ဣဒ္ဓိပါဒေါ,** ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ ဒုတိယေနတ္ထေန ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါတိ ဣဒ္ဓိပါဒေါ။ **ပါဒေါ**တိ ပ
တိဋ္ဌာ, အဓိဂမူပါယောတိ အတ္ထော။ တေန ဟိ ယသ္မာ ဥပရူပရိ ဝိသေသသင်္ခါတံ ဣဒ္ဓိံ ပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ, တသ္
မာ ပါဒေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဆန္ဒာဒယော ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိပတိဝသေန နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန
သဟေဝ လဗ္ဘန္တိ။ **ဣဇ္ဈနဋ္ဌော** တိ နိပ္ဖဇ္ဇနဋ္ဌော ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌော တ။ **သစ္စာန**န္တိ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ။ **တထဋ္ဌ
ဋ္ဌော**တိ ယထာသဘာဝဋ္ဌော။ ဣမာနိ အဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနာနိ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာနိ။ **ပယောဂာန**န္တိ စတုန္နံ
အရိယမဂ္ဂပယောဂာနံ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌော** တိ စတုန္နံ အရိယဖလာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌော။ မဂ္ဂပယောဂေ ဟိ ဖလက္ခ
ဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓော ဟောတိ နိဋ္ဌိတကိစ္စတ္တာ။ မဂ္ဂပယောဂာနံ ဖလောဒယေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဘာဝေါ တ။ **ဖလာနံ**

သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌောတိ အရိယဖလာနံ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ပစ္စက္ခကရဏဋ္ဌော။ အာရမ္မဏသစ္ဆိကိရိယာ ဝုတ္တာ ဟောတိ, ဖလက္ခဏေ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာ တ။ **ဝိတက္ကာ** ဒီနိ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓနာနိ ဈာနင်္ဂဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဝိတက္ကနံ **ဝိတက္ကော,** ဦဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိစရဏံ **ဝိစာရော,** အနုသဉ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥပဝိစာရဋ္ဌော** တိ အနုမဇ္ဇနဋ္ဌော။ **အဘိသန္ဒနဋ္ဌော** တိ တေမနဋ္ဌော သမာဓိဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂဋ္ဌော။

အာဝဇ္ဇနာ ဒီနိ ပဉ္စဒသ ဝိသုဒ္ဓနာနိ ပကိဏ္ဏကဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပဉ္စဒွါရမနောဒွါရေသု ဘဝင်္ဂါရမ္မဏတော အညာရမ္မဏေ စိတ္တသန္တာနံ နမေန္တာနံ ဒွိန္နံ စိတ္တာနံ **အာဝဇ္ဇနဋ္ဌော** ။ ဝိညာဏဿ **ဝိဇာနနဋ္ဌော** ။ ပညာယ **ပဇာနနဋ္ဌော** ။ သညာယ **သဉ္ဇာနနဋ္ဌော** ။ သမာဓိဿ **ဧကောဒဋ္ဌော** ။ ဒုတိယဇ္ဈာနသမ္ပိဥ္ပဟိ သမာဓိ ဧကော ဥဒေတီတိ **ဧကောဒီ**တိ ဝုစ္စတိ, ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ အနဇ္ဈာရုဠှတ္တာ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ ဧကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟိတော ဝါ ဧကော အသဟာယော ဟုတွာ ဥဒေတီတိပိ ဝဋ္ဋတိ။ သဗ္ဗောပိ ဝါ ကုသလသမာဓိ နီဝရဏာဒီနံ ဥဒ္ဓစ္စသ္မိံ ဝါ ပဋိပက္ခတ္တာ တေဟိ အနဇ္ဈာရုဠှတ္တာတိ အဂ္ဂေါ ဟုတွာ ဥဒေတီတိ ဝါ တေဟိ ဝိရဟိတောတိ အသဟာယော ဟုတွာ ဥဒေတီတိ ဝါ ဧကောဒီတိ ယုဇ္ဇတိ။ **အဘိညာယ ဉာတဋ္ဌော** တိ ဉာတပရိညာယ သဘာဝဇာနနဋ္ဌော။ **ပရိညာယ တီရဏဋ္ဌော** တိ တီရဏပရိညာယ အနိစ္စာဒိတော ဥပပရိက္ခဏဋ္ဌော။ **ပဟာနဿ ပရိစ္စာဂဋ္ဌော** တိ ပဟာနပရိညာယ ပဋိပက္ခပဇဟနဋ္ဌော။ သမပ္ပဝတ္တာယ **ဘာဝနာယ ဧကရသဋ္ဌော။ ဖဿနဋ္ဌော**တိ ဖုသနဋ္ဌော ဝိန္ဒနဋ္ဌော။ ပီဠာဘာရဝဟနာဒိနာ **ခန္ဓဋ္ဌော** ။ သုညာဒိနာ **ဓာတုဋ္ဌော** ။ သကသကမရိယာအယတနာဒိနာ **အာယတနဋ္ဌော** ။ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတဝသေန **သင်္ခတဋ္ဌော** ။ တဗ္ဗိပရီတေန **အသင်္ခတဋ္ဌော** ။

၁၄. စိတ္တဋ္ဌာ ဒီနိ ပဉ္စဒသ ဝိသုဒ္ဓနာနိ စိတ္တသမ္ဗန္ဓေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **စိတ္တဋ္ဌော** တိ ဧတ္ထ အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ ယံ ပနေတ္ထ ဇဝနံ ဟောတိ, တံ ဇဝနဝီထိဝသေန အတ္တနော သန္တာနံ စိနောတီတိပိ စိတ္တံ, ယံ ဝိပာကံ ဟောတိ, တံ ကမ္မကိလေသေဟိ စိတန္တိပိ စိတ္တံ, သဗ္ဗမ္ပိ ယထာနုရူပံ စိတ္တတာယ စိတ္တံ, စိတ္တကရဏတာယ စိတ္တံ, ယံ ဝဋ္ဋဿ ပစ္စယော ဟောတိ, တံ သံသာရဒုက္ခံ စိနောတီတိပိ စိတ္တံ။ ဧဝံ အာရမ္မဏေ စိတ္တတာဒိတော **စိတ္တဋ္ဌော** ။ စိတ္တုပ္ပာဒနေ ဖလုပ္ပာဒနေ ဝါ နာဿ အန္တရမတ္ထီတိ အနန္တရံ, အနန္တရဿ ဘာဝေါ အာနန္တရိယံ, စိတ္တဿ အာနန္တရိယံ စိတ္တာနန္တရိယံ, သော **စိတ္တာနန္တရိယဋ္ဌော။** အရဟတော စုတိစိတ္တံ ဝဇ္ဇေတွာ ယဿ ကဿစိ သမနန္တရနိရုဒ္ဓဿ စိတ္တဿ အနန္တရစိတ္တုပ္ပာဒနေ သမတ္ထဘာဝေါ မဂ္ဂစိတ္တဿ အနန္တရံ ဖလုပ္ပာဒနေ သမတ္ထဘာဝေါတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တဿ ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌော** တိ ဂေါတြဘုစိတ္တဿ နိမိတ္တတော, မဂ္ဂစိတ္တဿ နိမိတ္တပဝတ္တတော ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ ဝိဝဋ္ဋနဋ္ဌော** တိ တသ္မိံ စိတ္တဒွယဿ ယထာဝုတ္တတော ဝုဋ္ဌိတဿ နိဗ္ဗာနေ ဝိဝဋ္ဋနဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ ဟေတုဋ္ဌော** တိ စိတ္တဿ ဟေတုပစ္စယဘူတာနံ နဝန္နံ ဟေတူနံ ဟေတုဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ ပစ္စယဋ္ဌော** တိ စိတ္တဿ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒီနံ အနေကေသံ ပစ္စယာနံ ပစ္စယဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ ဝတ္ထုဋ္ဌော** တိ စိတ္တဿ ဝတ္ထုဘူတာနံ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယဟဒယဝတ္ထူနံ ဝတ္ထုဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ ဘူမဋ္ဌော** တိ စိတ္တဿ ဥပ္ပတ္တိဒေသဝသေန ကာမာဝစရာဒိဘူမိအတ္ထော။ **စိတ္တဿ အာရမ္မဏဋ္ဌော**တိ ရူပာဒိအာရမ္မဏဋ္ဌော။ ပရိစိတဿာရမ္မဏဿ သဉ္စရဏဋ္ဌာနဋ္ဌေန **ဂောစရဋ္ဌော** ။ ဥပရိ ဝုတ္တဝိညာဏစရိယာဝသေန **စရိယဋ္ဌော** ။ အထ ဝါ ပယောဂသမုဒာစာရဋ္ဌော စရိယဋ္ဌော။ စိတ္တဿ ဂမနာဘာဝေပိ ဒူရသန္တိကာရမ္မဏဂဟဏဝသေန **ဂတဋ္ဌော။ အဘိနီဟာရဋ္ဌော** တိ ဂဟိတာရမ္မဏတော အညာရမ္မဏမနသိကာရတ္ထံ စိတ္တဿ အဘိနီဟရဏဋ္ဌော။ **စိတ္တဿ နိယျာနဋ္ဌော** တိ မဂ္ဂစိတ္တဿ ဝဋ္ဋတော နိယျာနဋ္ဌော။ ''နေက္ခမ္မံ ပဋိလဒ္ဓဿ ကာမစ္ဆန္ဒတော စိတ္တံ နိဿဋံ ဟောတီ''တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၂၄, ၁၉၁ ထောကံ ဝိသဒိသံ) နယေန **စိတ္တဿ နိဿရဏဋ္ဌော** ။

၁၅. ဧကတ္တာဒီနိ ဒွတစတ္တာလီသ ဝိသုဒ္ဓနာနိ ဧကတ္တသမ္ဗန္ဓေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **ဧကတ္တေ** တိ အာရမ္မဏေကတ္တေ, ဧကာရမ္မဏေတိ အတ္ထော။ ပဌမဇ္ဈာနဝသေန **ပက္ခန္ဒနဋ္ဌော** ။ ဒုတိယဇ္ဈာနဝသေန **ပသီဒနဋ္ဌော** ။ တတိယဇ္ဈာနဝသေန **သန္တိဋ္ဌနဋ္ဌော** ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝသေန **မုစ္စနဋ္ဌော** ။ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဧတံ သန္တန္တိ **ပဿနဋ္ဌော။ ယာနီကတဋ္ဌာ**ဒယော ပဉ္စ သမာဓိဿ ဝသီဘာဝဝိသေသာ။ **ယာနီကတဋ္ဌော** တိ ယုတ္တယာနသဒိသကတဋ္ဌော။ **ဝတ္ထုကတဋ္ဌော** တိ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန ဝတ္ထု ဝိယ ကတဋ္ဌော။ **အနုဋ္ဌိတဋ္ဌော** တိ ပစ္စုပဋ္ဌိတဋ္ဌော။ **ပရိစိတဋ္ဌော** တိ သမန္တတော စိတဋ္ဌော။ **သုသမာရဒ္ဓဋ္ဌော** တိ သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓဋ္ဌော, သုကတဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ အာဝဇ္ဇနသမာပဇ္ဇနအဓိဋ္ဌာနဝုဋ္ဌာနပစ္စဝေက္ခဏဝသိတာဝသေန တ ပဋိဟဋ္ဌိယာ ပဉ္စ ပဒါနိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ ကသိဏာဒိအာရမ္မဏဘာဝနာယ

သိခါပ္ပတ္တကာလေ စိတ္တစေတသိကာနံ **ပရိဂ္ဂဟပရိဝါရပရိပူရဋ္ဌော** ။ တေသံယေဝ သမ္မာ သမာဟိတတ္တာ ဧကာရမ္မဏေ သမောသရဏေန **သမောဓာနဋ္ဌော**။ တေသံယေဝ ဗလပ္ပတ္တိယာ အာရမ္မဏံ အဘိဘဝိတွာ ပတိဋ္ဌာနဝသေန **အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌော** ။ သမထဿ ဝိပဿနာယ စ အာဒိတော, အာဒရေန စ သေဝနဝသေန **အာသေဝနဋ္ဌော** ။ ဝဍ္ဎနဝသေန **ဘာဝနဋ္ဌော** ။ ပုနပ္ပုနံ ကရဏဝသေန **ဗဟုလီကမ္မဋ္ဌော** ။ ဗဟုလီကတဿ သုဋ္ဌု သမုဋ္ဌိတဝသေန **သုသမုဂ္ဂတဋ္ဌော**။ သုသမုဂ္ဂတဿ ပစ္စနီကေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တိဝသေန အာရမ္မဏေ စ သုဋ္ဌု အဓိမုတ္တိဝသေန **သုဝိမုတ္တဋ္ဌော** ။

ဗုဇ္ဈနဋ္ဌာ ဒီနိ စတ္တာရိ ပဒါနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝသေန ဝုတ္တာနိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ **ဗုဇ္ဈနဋ္ဌော** ။ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ **အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌော** ။ အနာဂါမိမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ **ပဋိဗုဇ္ဈနဋ္ဌော** ။ အရဟတ္တမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ **သမ္ဗုဇ္ဈနဋ္ဌော** ။ ဝိပဿနာဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ စ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။ ဒဿနမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။ ဘာဝနာမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ပဋိဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။ ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သမ္ဗုဇ္ဈနဋ္ဌော။ ယထာဝုတ္တနယေနေဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ တဿ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဗောဓနာဒိကရဏေန ဗောဓနဋ္ဌာဒယော စတ္တာရော အတ္ထာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာဝုတ္တာနံယေဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန "ဗောဓာ"တိ လဒ္ဓနာမဿ ပုဂ္ဂလဿ ပက္ခေ ဘဝတ္တာ ဗောဓိပက္ခိယာ နာမ။ တေသံ ယထာဝုတ္တာနံယေဝ ဗောဓိပက္ခိယဋ္ဌာဒယော စတ္တာရော အတ္ထာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိပဿနာပညာဝသေန **ဇောတနဋ္ဌော**။ ကမတော စတုမဂ္ဂပညာဝသေန **ဥဇ္ဇောတနာနုဇ္ဇောတနပဋိဇ္ဇောတနသဉ္ဇောတနဋ္ဌော** ။ ကမတော စတုမဂ္ဂပညာဝသေန စ ဇောတနဋ္ဌာဒယော, ဖလပညာဝသေန သဉ္ဇောတနဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၆. ပတာပနဋ္ဌာ ဒီနိ အဋ္ဌာရသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ အရိယမဂ္ဂဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ပတာပေတိ ပဘာသေတိ ဝိရောစာပေတီတိ ပတာပနော, တဿ **ပတာပနဋ္ဌော** ။ တဿေဝ အတိပဘဿရဘာဝေန သယံ **ဝိရောစနဋ္ဌော** ။ ကိလေသာနံ ဝိသောသနေန **သန္တာပနဋ္ဌော** ။ အမလနိဗ္ဗာနာရမ္မဏတ္တာ **အမလဋ္ဌော** ။ သမ္ပယုတ္တမလာဘာဝေန **ဝိမလဋ္ဌော** ။ အာရမ္မဏကရဏမလာဘာဝေ **နိမ္မလဋ္ဌော** ။ အထ စ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ အမလဋ္ဌော။ သကဒါဂါမိအနာဂါမိမဂ္ဂါနံ ဝိမလဋ္ဌော။ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ နိမ္မလဋ္ဌော။ အထ စ သာဝကမဂ္ဂဿ အမလဋ္ဌော။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓမဂ္ဂဿ ဝိမလဋ္ဌော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂဿ နိမ္မလဋ္ဌော။ ကိလေသဝိသမာဘာဝေန **သမဋ္ဌော**။ "သမ္မာ မာနာဘိသမယာ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၈; အ. နိ. ၃.၃၃; ၅.၂၀၀) ဝိယ ကိလေသပ္ပဟာနဋ္ဌေန **သမယဋ္ဌော**။ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏသင်္ခါတေသု ပဉ္စသု ဝိဝေကေသု သမုစ္ဆေဒဝိဝေကတ္တာ **ဝိဝေကဋ္ဌော,** ဝိနာဘာဝဋ္ဌော။ နိဿရဏဝိဝေကေ နိဗ္ဗာနေ စရဏတော **ဝိဝေကစရိယဋ္ဌော** ။ ပဉ္စသု ဝိရာဂေသု သမုစ္ဆေဒဝိရာဂတ္တာ **ဝိရာဂဋ္ဌော,** ဝိရဇ္ဇနဋ္ဌော။ နိဿရဏဝိရာဂေ နိဗ္ဗာနေ စရဏတော **ဝိရာဂစရိယဋ္ဌော** ။ ပဉ္စသု နိရောဓေသု သမုစ္ဆေဒနိရောဓတ္တာ **နိရောဓဋ္ဌော** ။ ဒုက္ခနိရောဓေ နိဗ္ဗာနေ စရဏတော **နိရောဓစရိယဋ္ဌော** ။ ပရိစ္စာဂပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂတ္တာ **ဝေါသဂ္ဂဋ္ဌော** ။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသပ္ပဟာနတော ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂေါ, အာရမ္မဏကရဏေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဒနတော ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂေါ စ။ ဝိပဿနာ ပန တဒင်္ဂဝသေန ကိလေသပ္ပဟာနတော ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂေါ, တန္နိန္နဘာဝေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဒနတော ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂေါ။ န သော ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ ဝေါသဂ္ဂဘာဝေန စရဏတော **ဝေါသဂ္ဂစရိယဋ္ဌော** ။ ပဉ္စသု ဝိမုတ္တီသု သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိတ္တာ **ဝိမုတ္တဋ္ဌော**။ နိဿရဏဝိမုတ္တိယံ စရဏတော **ဝိမုတ္တိစရိယဋ္ဌော** ။

ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသာသင်္ခါတေသု စတူသု ဣဒ္ဓိပါဒေသု ဧကေကဣဒ္ဓိပါဒဝသေန ဒသ ဒသ ကတွာ စတုရိဒ္ဓိပါဒဝသေန **ဆန္ဒဋ္ဌာ** ဒီနိ စတ္တာလီသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ကတ္တုကမျတဋ္ဌော **ဆန္ဒဋ္ဌော** ။ ဆန္ဒံ သီသံ ကတွာ ဘာဝနာရမ္ဘကာလေ **မူလဋ္ဌော** ။ သဟဇာတာနံ ပတိဋ္ဌာဘာဝေန **ပါဒဋ္ဌော** ။ ပဒဋ္ဌောတိ စ ပါဒေါ။ ဣဒ္ဓိပါဒတ္တာ အဓိပတိဘာဝေန **ပဓာနဋ္ဌော** ။ ပယောဂကာလေ **ဣဇ္ဈနဋ္ဌော** ။ သဒ္ဓါသမ္ပယောဂေန **အဓိမောက္ခဋ္ဌော** ။ ဝီရိယသမ္ပယောဂေန **ပဂ္ဂဟဋ္ဌော** ။ သတိသမ္ပယောဂေန **ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော** ။ သမာဓိသမ္ပယောဂေန **အဝိက္ခေပဋ္ဌော** ။ ပညာသမ္ပယောဂေန **ဒဿနဋ္ဌော** ။ ပဂ္ဂဟဋ္ဌော **ဝီရိယဋ္ဌော** ။ ဝီရိယံ သီသံ ကတွာ ဘာဝနာရမ္ဘကာလေ မူလဋ္ဌော။ သယံ ဝီရိယတ္တာ ပဂ္ဂဟဋ္ဌော။ စိန္တနဋ္ဌာဒိကော **စိတ္တဋ္ဌော** ။ စိတ္တံ သီသံ ကတွာ ဘာဝနာရမ္ဘကာလေ မူလဋ္ဌော။ ဥပပရိက္ခနဋ္ဌော **ဝီမံသဋ္ဌော** ။ ဝီမံသံ သီသံ ကတွာ ဘာဝနာရမ္ဘကာလေ မူလဋ္ဌော။ သယံ ဝီမံသတ္တာ ဒဿနဋ္ဌော။

၁၇. ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော တိအာဒီနိ သောဠသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ သစ္စာနံ တထလက္ခဏဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဒုက္ခဒဿနေနေဝ **ပီဠနဋ္ဌော** ။ ဒုက္ခာယူဟနသမုဒယဒဿနေန **သင်္ခတဋ္ဌော** ။ သဗ္ဗကိလေသသန္တာပဟရသုသီတလမဂ္ဂဒဿနေ

န **သန္တာပဋ္ဌော** ။ အဝိပရိဏာမဓမ္မနိရောဓဒဿနေန **ဝိပရိဏာမဋ္ဌော** ။ သမုဒယဒဿနေနေဝ **အာယူဟနဋ္ဌော** ။ သမုဒယာ
ယူဟိတဒုက္ခဒဿနေန **နိဒါနဋ္ဌော** ။ ဝိသညောဂဘူတနိရောဓဒဿနေန **သညောဂဋ္ဌော** ။ နိယျာနဘူတမဂ္ဂဒဿနေန
ပလိဗောဓဋ္ဌော ။ နိရောဓဒဿနေနေဝ **နိဿရဏဋ္ဌော** ။ အဝိဝေကဘူတသမုဒယဒဿနေန **ဝိဝေကဋ္ဌော** ။ သင်္ခတဘူ
တမဂ္ဂဒဿနေန **အသင်္ခတဋ္ဌော** ။ ဝိသဘူတဒုက္ခဒဿနေန **အမတဋ္ဌော** ။ မဂ္ဂဒဿနေနေဝ **နိယျာနဋ္ဌော** ။ နိဗ္ဗာ
နသမ္ပတ္တိယာ အဟေတုဘူတသမုဒယဒဿနေန **ဟေတုဋ္ဌော** ။ သုဒုဒ္ဒသနိရောဓဒဿနေန **ဒဿနဋ္ဌော** ။ ကပဏဇနသ
ဒိသဒုက္ခဒဿနေန ဥဠာရကုလသဒိသော **အာဓိပတေယျဋ္ဌော** ဟာတုဘာဝတီတိ။ ဧဝံ တံတံသစ္စဒဿနေန တဒညသစ္စ
ဒဿနေန စ ဧကေကဿ သစ္စဿ စတ္တာရော စတ္တာရော လက္ခဏဋ္ဌာ ဝုတ္တာ။

တထဋ္ဌာ ဒီနိ ဒွါဒသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ သဗ္ဗဓမ္မသင်္ဂာဟကဒွါဒသပဒဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **တထဋ္ဌော** တိ ယထာသဘာ
ဝဋ္ဌော။ **အနတ္တဋ္ဌော** တိ အတ္တဝိရဟိတဋ္ဌော။ **သစ္စဋ္ဌော** တိ အဝိသံဝါဒနဋ္ဌော။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌော** တိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌ
ဋ္ဌော။ **အဘိဇာနနဋ္ဌော** တိ အဘိဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌော။ **ပရိဇာနနဋ္ဌော** တိ ဉာတတီရဏပရိညာယ ပရိဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌော။ **ဓမ္မဋ္ဌ
ဋ္ဌော**တိ သဘာဝဓာရဏာဒိအတ္ထော။ **ဓာတုဋ္ဌော** တိ သုညာဒိအတ္ထော။ **ဉာတဋ္ဌော** တိ ဇာနိတုံ သက္ကုဏေယျဋ္ဌော။
သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌော တိ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဋ္ဌော။ **ဖဿနဋ္ဌော** တိ ဉာဏေန ဖုသိတဗ္ဗဋ္ဌော။ **အဘိသမယဋ္ဌော** တိ ပစ္စ
ဝေက္ခဏဉာဏေန အဘိသမာဂန္တဗ္ဗဋ္ဌော, ဉာဏေန ပဋိလဘိတဗ္ဗဋ္ဌော တ။ ပဋိလာဘောပိ ဟိ “အတ္ထာဘိသမယာ
ဓီရော”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၃၀) ဝိယ အဘိသမယောတိ ဝုစ္စတိ။

၁၈. နေက္ခမ္မာဒီနိ သတ္တ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ဥပစာရဈာနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **နေက္ခမ္မ** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဋိပက္
ခော အလောဘော။ **အာလောကသညာ**တိ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခေ အာလောကနိမိတ္တေ သညာ။ **အဝိက္ခေပေါ** တိ ဥဒ္ဒ
စ္စဿ ပဋိပက္ခော သမာဓိ။ **ဓမ္မဝဝတ္ထာန** န္တိ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဋိပက္ခံ ဉာဏံ။ **ဉာဏ**န္တိ အဝိဇ္ဇာယ ပဋိပက္ခံ ဉာဏံ။ **ပါ
မောဇ္ဇ**န္တိ အရတိပဋိပက္ခာ ပီတိ။ **ပဌမဇ္ဈာနာ** ဒီနိ အဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနာနိ ရူပာရူပသမာပတ္တိဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဟေဋ္ဌာ
ပန ရူပသမာပတ္တိအနန္တရံ ရူပဇ္ဈာနသမ္ဗန္ဓေန စတ္တာရော ဗြဟ္မဝိဟာရာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။

အနိစ္စာနုပဿနာ ဒီနိ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဋ္ဌာရသမဟာဝိပဿနာဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ဟေဋ္ဌာ
ပန ရူပာဒီဟိ ယောဇနူပက သတ္တ အနုပဿနာ ဧဝ ဝုတ္တာ, ဣဓ ပန သဗ္ဗာပိ ဝုတ္တာ။ ကလာပသမ္မသနဥဒယဗ္ဗယာနုပ
ဿနာ ကသ္မာ န ဝုတ္တာတိ စေ? တာသံ ဒွိန္နံ ဝသေန အနိစ္စာနုပဿနာဒီနံ သိဇ္ဈနတော ဣမာသု ဝုတ္တာသု တာ ဒွ
ဧဝပိ ဝုတ္တာဝ ဟောန္တိ, အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ တ ဝိနာ တာသံ ဒွိန္နံ အပ္ပဝတ္တိတော ဣမာသု ဝုတ္တာသု တာ ဒွေဝပိ
ဝုတ္တာဝ ဟောန္တိ။ **ခယာနုပဿနာ** တိ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ရူပက္ခန္ဓာဒီနံ ဘင်္ဂဒဿနဉာဏဉ္စ တံတံခန္ဓဘင်္ဂဒဿနာနန္
တရံ တဒာရမ္မဏစိတ္တစေတသိကဘင်္ဂဒဿနဉာဏဉ္စ။ **ဝယာနုပဿနာ** တိ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ခန္ဓာနံ ဘင်္ဂဒဿနာနန္တ
ရံ တဒန္ဝယေနေဝ အတီတာနာဂတခန္ဓာနံ ဘင်္ဂဒဿနဉာဏံ။ **ဝိပရိဏာမာနုပဿနာ** တိ တသ္မိံ ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရော
ဓေ အဓိမုတ္တတ္တာ, အထ သဗ္ဗေပိ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ ခန္ဓာ ဝိပရိဏာမဝန္တောတိ သဗ္ဗေသံ ဝိပရိဏာမဒဿ
သနဉာဏံ။ **အနိမိတ္တာနုပဿနာ** တိ ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဝိပရိဏာမံ ဒိသွာ အနိစ္စတော ဝိပဿန္တဿ အနိစ္စာနုပဿ
သနာဝ နိစ္စနိမိတ္တပဇဟနဝသေန နိစ္စနိမိတ္တာဘာဝာ အနိမိတ္တာနုပဿနာ နာမ ဟောတိ။ **အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ**
တိ အနိစ္စာနုပဿနာနန္တရံ ပဝတ္တာ ဒုက္ခာနုပဿနာဝ သုခပတ္ထနာပဇဟနဝသေန ပဏိဓိအဘာဝာ အပ္ပဏိဟိတာ
နုပဿနာ နာမ ဟောတိ။

သုညတာနုပဿနာ တိ ဒုက္ခာနုပဿနာနန္တရံ ပဝတ္တာ အနတ္တာနုပဿနာဝ အတ္တာဘိနိဝေသပဇဟနဝ
သေန အတ္တသုညတာဒဿနတော သုညတာနုပဿနာ နာမ ဟောတိ။ **အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ** တိ ဧဝံ သင်္ခါရာနံ ဘင်္ဂံ
ပဿိတွာ ပဿိတွာ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿန္တဿ သင်္ခါရာဝ ဘိဇ္ဇန္တိ, သင်္ခါရာနံ မရဏံ န အညော ကောစိ
အတ္ထီတိ ဘင်္ဂဝသေန သုညတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ။ သာ ဟိ အဓိပညာ စ ဓမ္မေသု စ ဝိပဿနာတိ ကတွာ
တ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။ **ယထာဘူတဉာဏဒဿန** န္တိ ဘင်္ဂံ ဒိသွာ ဒိသွာ “သဘယာ သင်္ခါရာ”တိ ပဝ
တ္တံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ။ **အာဒီနဝါနုပဿနာ** တိ ဘယတုပဋ္ဌာနဝသေန ဥပ္ပန္နံ သဗ္ဗဘဝါဒီသု အာဒီနဝဒဿနဉာဏံ။
“ယာ စ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ ယဉ္စ အာဒီနဝေ ဉာဏံ ယာ စ နိဗ္ဗိဒါ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန”န္တိ
(ပဋိ. မ. ၁.၂၂၇) ဝစနတော ဘယတုပဋ္ဌာနာဒီနဝါနုပဿနာသု ဝုတ္တာသု နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ ဣဓာပိ ဝုတ္တာဝ ဟောတိ။
အာဒိတော စတုတ္ထံ ကတွာ ဝုတ္တတ္တာ ပနိဓ န ဝုတ္တာ။ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ** တိ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏဝသေန ဥပ္

ပန္န် မုဥ္စနဿ ဥပာယကရဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာသညိတံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာနုပဿနာဉာဏံ။ "ယာ စ မုဥ္စိတုကမျ
တာ ယာ စ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ ယာ စ သင်္ခါရုပေက္ခာ, ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန"န္တိ (ပဋိ. မ.
၁.၂၂၇) ဝစနတော ပဋိသင်္ခါနုပဿနာယ ဝုတ္တာယ မုဥ္စိတုကမျတာသင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏာနိ ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္
တိ။ **ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာ** တိ အနုလောမဉာဏဝသေန ဥပ္ပန္န် ဂောတြဘုဉာဏံ။ အနုလောမဉာဏေန ဂောတြဘုဉာဏဿ
သိဒ္ဓန္တော ဂောတြဘုဉာဏေ ဝုတ္တေ အနုလောမဉာဏံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ ဧဝဉှိ အဋ္ဌာရသန္နံ မဟာဝိပဿနာ
နံ ပဋိပဟဒ္ဒိ ဝုစ္စမာနာ ဟဒ္ဒိယာ သမေတိ။ ဝုတ္တဉှိ ဣန္ဒြိယကထာယံ –

"ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဉ္စဟိန္ဒြိယေဟိ ပဌမဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ နိဿဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ, ပဌမေ ဈာနေ ပဉ္စဟိ
န္ဒြိယေဟိ ဒုတိယဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ နိဿဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၉၂) –

အာဒိနာ နယေန ယာဝ အရဟတ္တဖလာ ဥတ္တရုတ္တရိပဋိပဟဒ္ဒိယာ ဣန္ဒြိယာနိ ဝုတ္တာနိ။ တသ္မာ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိပ
ဿနာ ယထာဝုတ္တက္ကမေန ဟဒ္ဒိယာ ယုဇ္ဇန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန –

"ခယာနုပဿနာတိ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွာ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာတိ ဧဝံ ခယံ ပဿတော ဉာဏံ။ ဝိပရိဏာ
မာနုပဿနာတိ ရူပသတ္တကအရူပသတ္တကာဒိဝသေန တံ တံ ပရိစ္ဆေဒံ အတိက္ကမ္မ အညထာ ပဝတ္တိဒဿနံ။ ဥပ္
ပန္နဿ ဝါ ဇရာယ စေဝ မရဏေန စ ဒွိဟာကာရေဟိ ဝိပရိဏာမဒဿနံ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနန္တိ သ
ပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟော"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၅၀) –

ဝုတ္တံ။ တံ တာယ ဟဒ္ဒိယာ ဝိရုဒ္ဓံ ဝိယ ဒိဿတိ။ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ စေဝ အနုလောမဉ္စာတိ ဝုတ္
တံ။ တဉ္စ ဟဒ္ဒိယာ ဝိရုဒ္ဓံ ဝိယ ဒိဿတိ။ စရိယာကထာယဉှိ –

"အနိစ္စာနုပဿနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာဏစရိယာ။ အနိစ္စာနုပဿနာ ဉာဏစရိ
ယာ။ပေ.။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ
ဉာဏစရိယာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၁) –

ယဿ ယဿ ဉာဏဿ ဝိသုံ ဝိသုံ အာဝဇ္ဇနံ လဗ္ဘတိ, တဿ တဿ ဝိသုံ ဝိသုံ အာဝဇ္ဇနံ ဝုတ္တံ။ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿ
နာယ ပန အာဝဇ္ဇနံ အဝတွာဝ "ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာ ဉာဏစရိယာ"တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ သင်္ခါရုပေက္ခာနုလောမဉာဏာနိ
ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာ နာမ သိယုံ, တဒာဝဇ္ဇနသမ္ဘဝတော တဒတ္ထာယ စ အာဝဇ္ဇနံ ဝဒေယျ, န စ တဒတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနံ
ဝုတ္တံ။ ဂောတြဘုဉာဏဿ ပန ဝိသုံ အာဝဇ္ဇနံ နတ္ထိ အနုလောမာဝဇ္ဇနဝီထိယံယေဝ ဥပ္ပတ္တိတော။ တသ္မာ ဝိဝဋ္ဋ
နာနုပဿနတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနဿ အဝုတ္တတ္တာ ဂောတြဘုဉာဏမေဝ "ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာ"တိ ယုဇ္ဇတိ။

၁၉. သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ဒီနိ အဋ္ဌ ဝိဿဇ္ဇနာနိ လောကုတ္တရမဂ္ဂဖလဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ သောတဿ အာပ
ဇ္ဇနံ သောတာပတ္တိ, သောတာပတ္တိ ဧဝ မဂ္ဂေါ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ**။ သောတာပတ္တိယာ ဖလံ သောတာပတ္တိ
ဖလံ, သမာပဇ္ဇီယတီတိ သမာပတ္တိ, သောတာပတ္တိဖလမေဝ သမာပတ္တိ **သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တိ**။ ပဋိသန္ဓိဝ
သေန သကိံယေဝ ဣမံ လောကံ အာဂစ္ဆတီတိ သကဒာဂါမီ, တဿ မဂ္ဂေါ **သကဒာဂါမိမဂ္ဂေါ**။ သကဒာဂါမိဿ
ဖလံ **သကဒာဂါမိဖလံ**။ ပဋိသန္ဓိဝသေနေဝ ကာမဘဝံ န အာဂစ္ဆတီတိ အနာဂါမီ, တဿ မဂ္ဂေါ **အနာဂါမိမဂ္ဂေါ**။ အ
နာဂါမိဿ ဖလံ **အနာဂါမိဖလံ**။ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, ကိလေသာရီနံ ဟတတ္တာ, သံသာရစက္ကဿ အရာနံ ဟ
တတ္တာ, ပာပကရဏေ ရဟာဘာဝတော, ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ အရဟံ, အရဟတော ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။ ကိံ တံ? အရဟ
တ္တဖလံ။ အရဟတ္တဿ မဂ္ဂေါ **အရဟတ္တမဂ္ဂေါ**။ အရဟတ္တမေဝ ဖလံ **အရဟတ္တဖလံ**။

"အဓိမောက္ခဋ္ဌေန သဒ္ဓိန္ဒြိယ"န္တိအာဒီနိ "တထဋ္ဌေန သစ္စာ"တိပရိယန္တာနိ တေတ္တိံသ ဝိဿဇ္ဇနာနိ နိဒ္ဒ
ိဋ္ဌာနိ။ ဟေဋ္ဌာ "သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမောက္ခဋ္ဌော"တိအာဒီဟိ တေတ္တိံသာယ ဝိဿဇ္ဇနေဟိ သမာနာနိ။ ကေဝ
လဉှိ တတ္ထ ဓမ္မေဟိ အတ္ထာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, ဣဓ အတ္ထေဟိ ဓမ္မာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ အယံ ဝိသေသော။ "အဝိက္ခေပဋ္ဌေန
သမထော"တိအာဒီနဉ္စ စတုန္နံ ဝိဿဇ္ဇနာနံ ဟေဋ္ဌာ "သမထဿ အဝိက္ခေပဋ္ဌော"တိအာဒီနဉ္စ စတုန္နံ ဝိဿဇ္ဇ
နာနံ ဝိသေသော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သံဝရဋ္ဌေနာ တိအာဒီနိ အဋ္ဌ ဝိသုဒ္ဓိနာနိ သီလာဒိဗလပရိယောသာနဓမ္မဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **သီလဝိသုဒ္ဓိ** တိ သုပရိ
သုဒ္ဓပာတိမောက္ခသံဝရာဒိစတုဗ္ဗိဓံ သီလံ ဒုဿီလျမလဝိသောဓနတော။ **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** တိ သဥပစာရာ အဋ္ဌ သမာပ
တ္တိယော။ စိတ္တသီသေန ဟေတ္ထ သမာဓိ ဝုတ္တော။ သော စိတ္တမလဝိသောဓနတော စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ။ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ** တိ
နာမရူပာနံ ယထာသဘာဝဒဿနံ သတ္တဒိဋ္ဌိမလဝိသောဓနတော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ **မုတ္တဋ္ဌေနာ** တိ တဒင်္ဂဝသေန ဥပက္ကိ
လေသတော ဝိမုတ္တဋ္ဌေန အာရမ္မဏေ စ အဓိမုတ္တဋ္ဌေန။ **ဝိမောက္ခော** တိ တဒင်္ဂဝိမောက္ခော။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေန
ဝိဇ္ဇာ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ ပုရိမဘဝပဋိဝေဓဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ သတ္တာနံ စုတူပပာတပဋိဝေဓဋ္ဌေန
ဝိဇ္ဇာ, အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ သစ္စပဋိဝေဓဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေနာ** တိ ဇာနနဋ္ဌေန။ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန ဝိမုတ္တိ** တိ ယံ
ယံ ပရိစ္စတ္တံ, တတော တတော ဝိမုတ္တတ္တာ ဖလဝိမုတ္တိ။ **သမုစ္ဆေဒဋ္ဌေန ခယေ ဉာဏ** န္တိ ကိလေသသမုစ္ဆိန္ဒန
တ္တေန ကိလေသက္ခယကရေ အရိယမဂ္ဂေ ဉာဏံ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌေန အနုပ္ပါဒေ ဉာဏ** န္တိ မဂ္ဂကိစ္စသင်္ခါတ
ပယောဂပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ပဋိသန္ဓိဝသေန အနုပ္ပါဒဘူတေ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေ ဥပ္
ပန္နေ အရိယဖလေ ဉာဏံ။

၂၀. ဆန္ဒော မူလဋ္ဌေနာ တိအာဒီနိ နဝ ဝိသုဒ္ဓိနာနိ အရိယမဂ္ဂဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။
ဆန္ဒော မူလဋ္ဌေနာ တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော ပဋိပတ္တိယာ စ နိပ္ဖတ္တိယာ စ မူလတ္တာ မူလ
ဋ္ဌေန။ **မနသိကာရော သမုဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ** တိ ယောနိသောမနသိကာရော သဗ္ဗကုသလဓမ္မေ သမုဋ္ဌာပေတီတိ သမုဋ္ဌာနဋ္
ဌေန။ **ဖဿော သမောဓာနဋ္ဌေနာ** တိ ယသ္မာ တဏှာယ ဝိသေသေန ဝေဒနာ ပဓာနကာရဏံ, တဏှာ စ ပဟီယမာနာ
ဝိသေသေန ဝေဒနာယ ပရိညာတာယ ပဟီယတိ, တဿာ စ ဝေဒနာယ ဖဿောဝ ပဓာနကာရဏံ, တသ္မိံ ပရိညာတေ
ဝေဒနာ ပရိညာတာ ဟောတိ, တသ္မာ သတ္တသု အဘိသမေတဗ္ဗဝတ္ထူသု ဖဿော ပဌမံ ဝုတ္တော။ သော စ တိကသန္နိပါ
တသင်္ခါတဿ အတ္တနော ကာရဏဿ ဝသေန ပဝေဒိတတ္တာ “တိကသန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော”တိ ဝုတ္တတ္တာ သ
မောဓာနဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန “ဉာဏဖဿော ဖဿော”တိ ဝဒန္တိ။

ယသ္မာ ပန ဝေဒနာ စိတ္တစေတသိကေ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တာပယမာနာ တတ္ထ သမောသရတိ ပဝိသတိ, စိတ္
တသန္တာနမေဝ တ ပဝိသတိ, တသ္မာ **သမောသရဏဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗာ** တိ ဝုတ္တာ။ ကေစိ ပန “သဗ္ဗာနိပိ ပရိသမေယျ
ယာနိ ဝေဒနာသု သမောသရန္တိ, ဝေဒနာသု ပရိညာတာသု သဗ္ဗံ တဏှာဝတ္ထု ပရိညာတံ ဟောတိ။ တံ ကိဿ ဟေတု?
ဝေဒနာပစ္စယာ ဟိ သဗ္ဗာပိ တဏှာ။ တသ္မာ ဝေဒနာ သမောသရဏဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗာ”တိ ဝဒန္တိ။ ယသ္မာ သဗ္ဗ
ကေဟာနသီနံ အာဗန္ဓနတော ကူဋ္ဌာကရကဏ္ဏိကာ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ သမ္ပိဏ္ဍနတော သမာဓိ ကုသလာနံ ဓမ္မာ
နံ ပမုခော ဟောတိ ဇေဋ္ဌကော, တသ္မာ **သမာဓိ ပမုခဋ္ဌေနာ** တိ ဝုတ္တံ။ ဟာမုခဋ္ဌေနာတိပိ ဟဋ္ဌော။ ယသ္မာ သမထဝိပဿ
သနံ ဘာဝေန္တဿ အာရမ္မဏူပဋ္ဌာနာဓိပတိ ဟောတိ သတိ, သတိယာ ဥပဋ္ဌိတေ အာရမ္မဏေ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္
မာ သကံ သကံ ကိစ္စံ သာဓေန္တိ, တသ္မာ **သတိ အာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ** တိ ဝုတ္တံ။ **ပညာ တဒုတ္တရဋ္ဌေနာ** တိ အရိယ
မဂ္ဂပညာ တေသံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥတ္တရဋ္ဌေန သေဋ္ဌဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗာ။ အထ တ တတော ကိလေသေဟိ, သံ
သာရဝဋ္ဋတော တ ဥတ္တရတိ သမတိက္ကမတီတိ တဒုတ္တရာ, တဿာ အတ္ထော တဒုတ္တရဋ္ဌော။ တေန **တဒုတ္တရ
ဋ္ဌေန**။ တတုတ္တရဋ္ဌေနာတိပိ ဟဋ္ဌော, တတော ဥတ္တရဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **ဝိမုတ္တိ သာရဋ္ဌေနာ** တိ ဖလဝိမုတ္တိ အပရိ
ဟာနိဝသေန ထိရတ္တာ သာရော, တံ အတိက္ကမိတ္တ အညဿ ပရိယေသိတဗ္ဗဿ အဘာဝတောပိ သာရော။ သာ
ဝိမုတ္တိ တေန သာရဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗာ။ **အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာန** န္တိ နတ္ထိ ဧတဿ မရဏသင်္ခါတံ မတန္တိ အမတံ, ကိ
လေသဝိသပဋိပက္ခတ္တာ အဂဒန္တိပိ အမတံ , သစ္ဆိကိရိယာယ သတ္တာနံ ပတိဋ္ဌာဘူတန္တိ ဩဂဓံ, သံသာရဒုက္ခသန္တိ
ဘူတတ္တာ နိဗ္ဗုတန္တိ နိဗ္ဗာနံ, နတ္ထေတ္ထ တဏှာသင်္ခါတံ တနန္တိပိ နိဗ္ဗာနံ။ တံ သာသနဿ နိဋ္ဌာဘူတတ္
တာ **ပရိယောသာနဋ္ဌေန အဘိသမေတဗ္ဗံ**။ ဧဝံ ဣမသ္မိံ အဘိသမေတဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ သတ္တသဟဿာနိ သတ္တသတာနိ စတ္
တာလီသဥ္စ ဝိသုဒ္ဓိနာနိ ဟောန္တိ။

ဣအာနိ တေသံ ဧဝံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ဓမ္မာနံ “ယေ ယေ ဓမ္မာ အဘိညာတာ, တေ တေ ဓမ္မာ ဉာတာ ဟောန္တိ”တိ နိဂမနံ
ကရောတိ, တဿ အဘိမုခံ ကတ္တ ဉာတာ ဟောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တံဉာတဋ္ဌေန ဉာဏ** န္တိ တေသံ ဝုတ္တပ္ပကာ
ရာနံ ဓမ္မာနံ ဇာနနဋ္ဌေန ဉာဏံ။ **ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာ** တိ ပကာရတော ဇာနနဋ္ဌေန ပညာ။ **တေန ဝုစ္စတီ** တိအာဒိတော ပုစ္
ဆိတပုစ္ဆာ နိဂမေတ္တ ဒဿိတာ။ တေန ကာရဏေန “ဣမေ ဓမ္မာ အဘိသမေတဗ္ဗာတိ သောတာဝဓာနံ, တံပဇာနနာ ပညာ
သုတမယေ ဉာဏ”န္တိ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထောတိ။

ပရိညေယျနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၁. ပရိညေယျနိဒ္ဒေသေ ကိဉ္စာပိ ပရိညာသဒ္ဒေန ဉာတပရိညာ, တီရဏပရိညာ, ပဟာနပရိညာတိ တိဿော ပရိညာ သင်္ဂဟိတာ။ ဟေဋ္ဌာ ''အဘိညေယျာ''တိ ဉာတပရိညာယ ဝုတ္တတ္တာ ဥပရိ ''ပဟာတဗ္ဗာ''တိ ပဟာနပရိညာယ ဝုတ္တတ္တာ တီရဏပရိညာဝ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ **ဖဿော သာသဝေါ ဥပါဒါနိယော** တိ အာသဝါနဉ္စေဝ ဥပါဒါနာနဉ္စ ပစ္စယဘူတော တေဘူမကဖဿော။ သောပိ ဟိ အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တမာနေဟိ သဟ အာသဝေဟီတိ သာသဝေါ, အာရမ္မဏဘာဝံ ဥပဂန္တွာ ဥပါဒါနသမ္ဗန္ဓေန ဥပါဒါနာနံ ဟိတောတိ ဥပါဒါနိယော။ ယသ္မာ ဖဿော တီရဏပရိညာယ ပရိညာတေ ဖဿမုခေန သေသာပိ အရူပဓမ္မာ တဒနုသာရေန စ ရူပဓမ္မာ ပရိညာယန္တိ, တသ္မာ ဧကောဝ ဖဿော ဝုတ္တော။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယထာယောဂံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

နာမဉ္စ စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော နိဗ္ဗာနဉ္စ။ **ရူပဉ္စ** စတ္တာရိ စ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပါနိ စတုဝီသတိ။ စတ္တာရော ခန္ဓာ နမနဋ္ဌေန နာမံ။ တေ ဟိ အာရမ္မဏာဘိမုခာ နမန္တိ။ သဗ္ဗမ္ပိ နာမနဋ္ဌေန နာမံ။ စတ္တာရော ဟိ ခန္ဓာ အာရမ္မဏေ အညမညံ နာမေန္တိ, နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယတာယ အတ္တနိ အနဝဇ္ဇဓမ္မေ နာမေတိ။ သန္တတိဝသေန သီတာဒီဟိ ရုပ္ပနဋ္ဌေန ရူပံ။ **ရုပ္ပနဋ္ဌေနာ** တိ ကုပ္ပနဋ္ဌေန။ သန္တတိဝိပရိဏာမဝသေန ဟိ သီတာဒီဟိ ဃဋ္ဋနီယံ ဓမ္မဇာတံ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဣဓ ပန နာမဉ္စ လောကိကမေဝ အဓိပ္ပေတံ, ရူပံ ပန ဧကန္တေန လောကိကမေဝ။

တိဿော ဝေဒနာ တိ သုခါ ဝေဒနာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ။ တာ လောကိကာ ဧဝ။ **အာဟာရာ**တိ ပစ္စယာ။ ပစ္စယာ ဟိ အတ္တနော ဖလံ အာဟရန္တီတိ အာဟာရာ။ ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဖဿာဟာရော မနောသဉ္စေတနာဟာရော ဝိညာဏာဟာရောတိ စတ္တာရော။ ဝတ္ထုဝသေန ကဗဠီကာတဗ္ဗတ္တာ ကဗဠီကာရော, အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗတ္တာ အာဟာရော။ ဩဒနကုမ္မာသာဒိဝတ္ထုကာယ ဩဇာယေတံ နာမံ။ သာ ဟိ ဩဇဋ္ဌမကရူပါနိ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိကော ဆဗ္ဗိဓော ဖဿော တိဿော ဝေဒနာ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ မနသော သဉ္စေတနာ, န သတ္တဿာတိ မနောသဉ္စေတနာ ယထာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ။ မနသာ ဝါ သမ္ပယုတ္တာ သဉ္စေတနာ မနောသဉ္စေတနာ ယထာ အာဇညရထော။ တေဘူမကကုသလာကုသလစေတနာ။ သာ ဟိ တယော ဘဝေ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ **ဝိညာဏန္တိ** ဧကူနဝီသတိဘေဒံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ တဉှိ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟရတီတိ အာဟာရော။ **ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ** တိ ဥပါဒါနဂေါစရာ ခန္ဓာ, မဇ္ဈပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဥပါဒါနသမ္ဘူတာ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ တိဏဂ္ဂိ ထုသဂ္ဂိ။ ဥပါဒါနဝိဓေယျာ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ ရာဇပုရိသော။ ဥပါဒါနပ္ပဘဝါ ဝါ ခန္ဓာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ယထာ ပုပ္ဖရုက္ခော ဖလရုက္ခော။ ဥပါဒါနာနိ ပန ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနန္တိ စတ္တာရိ။ အတ္ထတော ပန ဘုသံ အာဒါနန္တိ ဥပါဒါနံ။ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော, သညုပါဒါနက္ခန္ဓော, သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော, ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓောတိ ပဉ္စ။

ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနီ တိ စက္ခာယတနံ, သောတာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ကာယာယတနံ, မနာယတနံ။

သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော တိ ကတမာ သတ္တ? ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

''သန္တိ, ဘိက္ခဝေ (အ. နိ. ၇.၄၄; ဒီ. နိ. ၃.၃၃၂), သတ္တာ နာနတ္တကာယာ နာနတ္တသညိနော။ သေယျထာပိ မနုဿာ ဧကစ္စေ စ ဒေဝါ ဧကစ္စေ စ ဝိနိပါတိကာ။ အယံ ပဌမာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

''သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော။ သေယျထာပိ ဒေဝါ ဗြဟ္မကာယိကာ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တာ။ အယံ ဒုတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ ဧကတ္တကာယာ နာနတ္တသညိနော။ သေယျထာပိ ဒေဝါ အာဘဿရာ။ အယံ တတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ ဧကတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော။ သေယျထာပိ ဒေဝါ သုဘကိဏှာ။ အယံ စတုတ္ထာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ ‘အနန္တော အာကာသော’တိ အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါ။ အယံ ပဉ္စမီ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘အနန္တံ ဝိညာဏ’န္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပဂါ။ အယံ ဆဋ္ဌာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘နတ္ထိ ကိဉ္စီ’တိ အာကိဉ္စညာယတနူပဂါ။ အယံ သတ္တမီ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။ ဣမာ ခော, ဘိက္ခဝေ, သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော”တိ (အ. နိ. ၇.၄၄; ဒီ. နိ. ၃.၃၃၂)။

ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ဌာနာနိ သဝိညာဏကာ ခန္ဓာ ဧဝ။ တတ္ထ **သေယျထာပီ** တိ နိဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ **မနုဿာ** တိ အပရိမာဏေသုပိ စက္ကဝါဠေသု အပရိမာဏာနံ မနုဿာနံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန ဒွေပိ ဧကသဒိသာ နတ္ထိ။ ယေပိ ဝဏ္ဏေန ဝါ သဏ္ဌာနေန ဝါ သဒိသာ ဟောန္တိ, တေပိ အာလောကိတဝိလောကိတာဒီဟိ ဝိသဒိသာဝ ဟောန္တိ, တသ္မာ **နာနတ္တကာယာ** တိ ဝုတ္တာ။ ပဋိသန္ဓိသညာ ပန နေသံ တိဟေတုကာပိ ဒုဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ ဟောတိ, တသ္မာ **နာနတ္တသညိနော** တိ ဝုတ္တာ။ **ဧကစ္စေ စ ဒေဝါ** တိ ဆ ကာမာဝစရဒေဝါ။ တေသု ဟိ ကေသဉ္စိ ကာယော နီလော ဟောတိ, ကေသဉ္စိ ပီတကာဒိဝဏ္ဏော, သညာ ပန နေသံ တိဟေတုကာပိ ဒုဟေတုကာပိ ဟောတိ, အဟေတုကာ န ဟောတိ။ **ဧကစ္စေ စ ဝိနိပါတိကာ** တိ စတုအပါယဝိနိမုတ္တာ ပုနဗ္ဗသုမာတာ ယက္ခိနီ, ပိယင်္ကရမာတာ, ဖုဿမိတ္တာ, ဓမ္မဂုတ္တာတိ ဧဝမာဒယော အညေ စ ဝေမာနိကာ ပေတာ။ ဧတေသဉှိ ဩဒာတကာဠမင်္ဂုရစ္ဆဝိသာမဝဏ္ဏာဒိဝသေန စေဝ ကိသထူလရဿဒီဃဝသေန စ ကာယော နာနာ ဟောတိ, မနုဿာနံ ဝိယ တိဟေတုကဒွိဟေတုကာဟေတုကဝသေန သညာပိ။ တေ ပန ဒေဝါ ဝိယ န မဟေသက္ခာ, ကပဏမနုဿာ ဝိယ အပ္ပေသက္ခာ ဒုလ္လဘဃာသစ္ဆာဒနာ ဒုက္ခပီဠိတာ ဝိဟရန္တိ။ ဧကစ္စေ ကာဠပက္ခေ ဒုက္ခိတာ ဇုဏှပက္ခေ သုခိတာ ဟောန္တိ, တသ္မာ သုခသမုဿယတော ဝိနိပတိတတ္တာ **ဝိနိပါတိကာ**တိ ဝုတ္တာ။ ယေ ပနေတ္ထ တိဟေတုကာ, တေသံ ဓမ္မာဘိသမယောပိ ဟောတိ ပိယင်္ကရမာတာဒီနံ ဝိယ။

ဗြဟ္မကာယိကာ တိ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇဗြဟ္မပုရောဟိတမဟာဗြဟ္မာနော။ **ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တာ** တိ တေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တာ။ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ပန ပရိတ္တေန, ဗြဟ္မပုရောဟိတာ မဇ္ဈိမေန, ကာယော စ တေသံ ဝိပ္ဖာရိကတရော ဟောတိ။ မဟာဗြဟ္မာနော ပဏီတေန, ကာယော ပန နေသံ အတိဝိပ္ဖာရိကတရော ဟောတိ။ ဣတိ တေ ကာယဿ နာနတ္တာ, ပဌမဇ္ဈာနဝသေန သညာယ ဧကတ္တာ **နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော** တိ ဝုတ္တာ။ ယထာ စ တေ, ဧဝံ စတူသု အပါယေသု သတ္တာ။ နိရယေသု ဟိ ကေသဉ္စိ ဂါဝုတံ, ကေသဉ္စိ အဍ္ဎယောဇနံ , ကေသဉ္စိ တိဂါဝုတံ အတ္တဘာဝေါ ဟောတိ, ဒေဝဒတ္တဿ ပန ယောဇနသတိကော ဇာတော။ တိရစ္ဆာနေသုပိ ကေစိ ခုဒ္ဒကာ ဟောန္တိ, ကေစိ မဟန္တာ။ ပေတ္တိဝိသယေသုပိ ကေစိ သဋ္ဌိဟတ္ထာ ကေစိ အသီတိဟတ္ထာ ဟောန္တိ ကေစိ သုဝဏ္ဏာ ကေစိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ။ တထာ ကာလကဉ္စိကာ အသုရာ။ အပိစေတ္ထ ဒီဃပိဋ္ဌိကာ ပေတာ နာမ သဋ္ဌိယောဇနိကာပိ ဟောန္တိ, သညာ ပန သဗ္ဗေသမ္ပိ အကုသလဝိပါကာဟေတုကာဝ ဟောတိ။ ဣတိ အပါယိကာပိ “နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော”တိ သင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ။

အာဘဿရာ တိ ဒဏ္ဍဥက္ကာယ အစ္စိ ဝိယ ဧတေသံ သရီရတော အာဘာ ဆိဇ္ဇိတွာ ဆိဇ္ဇိတွာ ပတန္တီ ဝိယ သရတိ ဝိသရတီတိ အာဘဿရာ။ တေသု ပဉ္စကနယေ ဒုတိယတတိယဇ္ဈာနဒွယံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဥပ္ပန္နာ **ပရိတ္တာဘာ** နာမ ဟောန္တိ, မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ဥပ္ပန္နာ **အပ္ပမာဏာဘာ** နာမ ဟောန္တိ, ပဏီတံ ဘာဝေတွာ ဥပ္ပန္နာ **အာဘဿ**

သရာ နာမ ဟောန္တိ။ က္လေ ပန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန သဗ္ဗေဝ တေ ဂဟိတာ။ သဗ္ဗေသဉ္ဟိ တေသံ ကာယော ဧကေဝိဟ ရောဝ ဟောတိ, သညာ ပန အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ စ အဝိတက္ကအဝိစာရာ စာတိ နာနာ။

သုဘကိဏှာဟာတိ သုဘေန ဝေါကိဏ္ဏာ ဝိကိဏ္ဏာ, သုဘေန သရီရပ္ပဘာဝဏ္ဏေန ဧကဂ္ဃနာတိ အတ္ထော။ ဧ တေသဉ္ဟိ န အာဘဿရာနံ ဝိယ ဆိဇ္ဇိတွာ ဆိဇ္ဇိတွာ ပဘာ ဂစ္ဆတီတိ။ စတုက္ကနယေ တတိယဿ, ပဉ္စကနယေ စတုတ္ထဿ ပရိတ္တမဇ္ဈိမပဏီတဿ ဈာနဿဝသေန **ပရိတ္တသုဘအပ္ပမာဏသုဘသုဘကိဏှာ** နာမ ဟုတွာ နိ ဗ္ဗတ္တန္တိ။ က္လတိ သဗ္ဗေပိ တေ **ဧကတ္တကာယာ** စေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနသညာယ **ဧကတ္တသညိနော** စာတိ ဝေဒိတဗ္ ဗာ။ **ဝေဟပ္ဖလာ** ပိ စတုတ္ထဝိညာဏဋ္ဌိတိမေဝ ဘဇန္တိ။ **အသညသတ္တာ** ဝိညာဏာဘာဝတ တ္ထေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ, သတ္တာဝါသေသု ဂစ္ဆန္တိ။

သုဒ္ဓါဝါသာ ဝိဝဋ္ဋပက္ခေ ဌိတာ န သဗ္ဗကာလိကာ, ကပ္ပသတသဟဿမ္ပိ အသင်္ချေယျမ္ပိ ဗုဒ္ဓသုညေ လော ကေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သောဠသကပ္ပသဟဿဗ္ဘန္တရေ ဗုဒ္ဓေသု ဥပ္ပန္နေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တ ဿ ဘဂဝတော ခန္ဓာဝါရသဒိသာ ဟောန္တိ, တသ္မာ နေဝ ဝိညာဏဋ္ဌိတိံ, န စ သတ္တာဝါသံ ဘဇန္တိ။ မဟာသိဝတ္ ထေရော ပန – "န ခော ပန သော, သာရိပုတ္တ, သတ္တာဝါသော သုလဘရူပေ, ယော မယာ အနာဝုတ္ထပုဗ္ဗော က္လမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အညတြ သုဒ္ဓါဝါသေဟိ ဒေဝေဟီ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၆၀) က္လမိနာ သုတ္တေန သုဒ္ဓါဝါသာပိ စတုတ္ထံ ဝိ ညာဏဋ္ဌိတိံ စတုတ္ထံ သတ္တာဝါသဉ္စ ဘဇန္တီတိ ဝဒတိ, တံ အပ္ပဋိဗာဟိတတ္တာ သုတ္တဿ အနုညာတံ။

နေဝသညာနာသညာယတနံ ယထေဝ သညာယ, ဧဝံ ဝိညာဏဿာပိ သုခုမတ္တာ နေဝဝိညာဏံ နာဝိညာဏံ, တသ္မာ ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု န ဝုတ္တံ။

အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ တိ လာဘော, အလာဘော, ယသော, အယသော, နိန္ဒာ, ပသံသာ, သုခံ, ဒုက္ခန္တိ က္လမေ အဋ္ဌ လောကပ္ပဝတ္တိယာ သတိ အနုပရမဓမ္မကတ္တာ လောကဿ ဓမ္မာတိ လောကဓမ္မာ။ ဧတေဟိ မုတ္တော သတ္တော နာမ နတ္ထိ, ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ဟောန္တိယေဝ။ ယထာဟ –

> "အဋ္ဌိမေ, ဘိက္ခဝေ, လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ, လောကော စ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ အနုပ ရိဝတ္တတိ။ ကတမေ အဋ္ဌ? လာဘော စ အလာဘော စ ယသော စ အယသော စ နိန္ဒာ စ ပသံသာ စ သုခဉ္စ ဒုက္ ခဉ္စ။ က္လမေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ လောကံ အနုပရိဝတ္တန္တိ, လောကော စ က္လမေ အဋ္ဌ လောကဓမ္မေ အနုပရိဝတ္တတီ"တိ (အ. နိ. ၈.၆)။

တတ္ထ **အနုပရိဝတ္တန္တီ** တိ အနုဗန္ဓန္တိ နပ္ပဇဟန္တိ, လောကတော န နိဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **လာဘော**တိ ပဗ္ ဇိတဿ စီဝရာဒိ, ဂဟဋ္ဌဿ ဓနဓညာဒိ လာဘော။ သောယေဝ အလဗ္ဘမာနော လာဘော **အလာဘော**။ န လာဘော အလာဘောတိ ဝုစ္စမာနေ အတ္ထာဘာဝတပတ္တိတော ပရိညေယျော န သိယာ။ **ယသော**တိ ပရိဝါရော။ သောယေဝ အ လဗ္ဘမာနာ ယသော **အယသော။ နိန္ဒာ** တိ အဝဏ္ဏဘဏနံ။ **ပသံသာ**တိ ဝဏ္ဏဘဏနံ။ **သုခ**န္တိ ကာမာဝစရာနံ ကာယိကစေ တသိကံ။ **ဒုက္ခ**န္တိ ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒာဂါမီနံ ကာယိကစေတသိကံ, အနာဂါမိအရဟန္တာနံ ကာယိကမေဝ။

နဝ သတ္တာဝါသာ တိ သတ္တာနံ အာဝါသာ, ဝသနဋ္ဌာနာနီတိ အတ္ထော။ တာနိ ပန ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတာ ခန္ဓာ ဧဝ။ ကတမေ နဝ? ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> "နဝယိမေ, ဘိက္ခဝေ (အ. နိ. ၉.၂၄; ဒီ. နိ. ၃.၃၄၁), သတ္တာဝါသာ။ ကတမေ နဝ? သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သ တ္တာ နာနတ္တကာယာ နာနတ္တသညိနော, သေယျထာပိ မနုဿာ ဧကစ္စေ စ ဒေဝါ ဧကစ္စေ စ ဝိနိပါတိ ကာ။ အယံ ပဌမော သတ္တာဝါသော။
>
> "သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ နာနတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော, သေယျထာပိ ဒေဝါ ဗြဟ္မကာယိ ကာ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တာ။ အယံ ဒုတိယော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ ဧကတ္တကာယာ နာနတ္တသညိနော, သေယျထာပိ ဒေဝါ အာဘဿရာ။ အယံ တတိယော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ ဧကတ္တကာယာ ဧကတ္တသညိနော, သေယျထာပိ ဒေဝါ သုဘကိဏှာ။ အယံ စတုတ္ထော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ အသညိနော အပ္ပဋိသံဝေဒိနော, သေယျထာပိ ဒေဝါ အသညသတ္တာ။ အယံ ပဉ္စမော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ ‘အနန္တော အာကာသော’တိ အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါ။ အယံ ဆဋ္ဌော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘အနန္တံ ဝိညာဏ’န္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပဂါ။ အယံ သတ္တမော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘နတ္ထိ ကိဉ္စီ’တိ အာကိဉ္စညာယတနူပဂါ။ အယံ အဋ္ဌမော သတ္တာဝါသော။

“သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာ သဗ္ဗသော အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ နေဝသညာနာသညာယတနူပဂါ ။ အယံ နဝမော သတ္တာဝါသော။ ဣမေ ခော, ဘိက္ခဝေ, နဝ သတ္တာဝါသာ”တိ (အ. နိ. ၉.၂၄; ဒီ. နိ. ၃.၃၄၁)။

ဒသာယတနာနီတိ စက္ခာယတနံ ရူပါယတနံ သောတာယတနံ သဒ္ဒါယတနံ ဃာနာယတနံ ဂန္ဓာယတနံ ဇိဝှာယတနံ ရသာယတနံ ကာယာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနန္တိ ဧဝံ ဒသ။ မနာယတနဓမ္မာယတနာနိ ပန လောကုတ္တရမိဿကတ္တာ န ဂဟိတာနိ။ ဣမေသု ဒသသု ဝိဿဇ္ဇနေသု ဝိပဿနာဝသေန တီရဏပရိညာ ဝုတ္တာ, “သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, ပရိညေယျ”န္တိအာဒီသု ပန အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီနံ တိဏ္ဏံ, နိရောဓပဋိပဒါနံ သစ္စိကိရိယာဘာဝနဋ္ဌာနံ တေသံယေဝ ပဋိဝေဓဋ္ဌာနံ ဒုက္ခာဒီနံ နိဿရဏဿ အနုပဟာဒီနံ ပဉ္စဒသန္နံ, ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာဒီနံ ကေတီသာယ, ဥတ္တရိပဋိဝေဓဋ္ဌာဒီနံ တိဏ္ဏံ, မဂ္ဂင်္ဂါနံ အဋ္ဌန္နံ, “ပယောဂါနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌော”တိအာဒီနံ ဒွိန္နံ, အသင်္ခတဋ္ဌဿ ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌာဒီနံ ဒွိန္နံ, နိယျာနဋ္ဌဿ အနုဗုဇ္ဈနဋ္ဌာဒီနံ တိဏ္ဏံ, အနုဗောဓနဋ္ဌာဒီနံ တိဏ္ဏံ, အနုဗောဓပက္ခိယာဒီနံ တိဏ္ဏံ, ဥဇ္ဇောတနဋ္ဌာဒီနံ စတုန္နံ, ပတာပနဋ္ဌာဒီနံ အဋ္ဌာရသန္နံ, ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာဒီနံ နဝန္နံ, ခယေဉာဏအနုပ္ပာဒေဉာဏာနံ ပညာဝိမုတ္တိနိဗ္ဗာနာနန္တိ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ ပဋိလာဘဝသေန တီရဏပရိညာ ဝုတ္တာ, သေသာနံ ယထာယောဂံ ဝိပဿနာဝသေန စ ပဋိလာဘဝသေန စ တီရဏပရိညာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ ပဋိလာဘတ္ထာယ ဝါယမန္တဿ, တေ တေ ဓမ္မာ ပဋိလဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ ဧဝံ တေ ဓမ္မာ ပရိညာတာ စေဝ ဟောန္တိ တီရိတာ စာတိ ဟိ ကိစ္စသမာပနဋ္ဌေန တီရဏပရိညာ ဝုတ္တာ။ ကိစ္စေ ဟိ သမာပိတေ တေ တေ ဓမ္မာ ပဋိလဒ္ဓါ ဟောန္တီတိ။ ကေစိ ပန “အဝိပဿနူပဂါနံ ဉာတပရိညာ”တိ ဝဒန္တိ။ အဘိညေယျေန ဉာတပရိညာယ ဝုတ္တတ္တာ တံ န သုန္ဒရံ။ **ပရိညာတာ စေဝ ဟောန္တိ တီရိတာ စာ** တိ တေ ပဋိလဒ္ဓါ ဧဝ ဓမ္မာ ပရိညာတာ စ နာမ ဟောန္တိ, တီရိတာ စ နာမာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ကိစ္စသမာပနတ္ထဝသေန ပရိညာတတ္တော ဝုတ္တော ဟောတိ။

၂၂. ဣဒါနိ တမေဝတ္ထံ ဧကေကဓမ္မေ ပဋိလာဘဝသေန ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **နေက္ခမ္မ**န္တိအာဒိမာဟ။ တံ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာနုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

ပရိညေယျနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၃. ပဟာတဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ **အသ္မိမာနော** တိ ရူပာဒီသု ပဉ္စသု ဥပာဒာနက္ခန္ဓေသု အသ္မီတိ မာနော။ တသ္မိဉှိ ပဟီနေ အရဟတ္တံ ပတ္တံ ဟောတိ။ ရူပရာဂါဒီသု ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ သေသာနိ အဝတ္တွာ အသ္မိမာနသ္သေဝ ဝစနံ ဒိဋ္ဌိပတိရူပကတ္တေန တဿ ဩဠာရိကတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဝိဇ္ဇာ**တိ သုတ္တန္တပရိယာယေန ဒုက္ခာဒီသု စတူသု ဌာနေသု အညာဏံ, အဘိဓမ္မပရိယာယေန ပုဗ္ဗန္တာဒီဟိ သဒ္ဓိံ အဋ္ဌသု။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ? ဒုက္ခေ အညာဏံ, ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ အညာဏံ, ပုဗ္ဗန္တေ အညာဏံ, အပရန္တေ အညာဏံ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ အညာဏံ, ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အညာဏ”န္တိ (ဓ. သ. ၁၁၀၆; ဝိဘ. ၂၂၆)။

ဘဝတဏှာတိ ကာမဘဝါဒီသု ဘဝေသု ပတ္ထနာ။ ယထာဟ –

“တတ္ထ ကတမာ ဘဝတဏှာ? ယော ဘဝေသု ဘဝစ္ဆန္ဒော ဘဝရာဂေါ ဘဝနန္ဒီ ဘဝတဏှာ ဘဝသိနေဟော ဘဝပရိဠာဟော ဘဝမုစ္ဆာ ဘဝဇ္ဈောသာန”န္တိ (ဝိဘ. ၈၉၅)။

တိဿော တဏှာ တိ ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာ။ တာသံ အဘိဓမ္မေ ဒွေ နိဒ္ဒေသာ ကတာ – တတ္ထ ကတမာ ဘဝတဏှာ? ဘဝဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ။ပေ.။ စိတ္တဿ သာရာဂေါ, အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝတဏှာ။ တတ္ထ ကတမာ ဝိဘဝတဏှာ? ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ။ပေ.။ စိတ္တဿ သာရာဂေါ, အယံ ဝုစ္စတိ ဝိဘဝတဏှာ။ အဝသေသာ တဏှာ ကာမတဏှာ။ တတ္ထ ကတမာ ကာမတဏှာ? ကာမဓာတုပဋိသံယုတ္တော ရာဂေါ။ပေ.။ စိတ္တဿ သာရာဂေါ, အယံ ဝုစ္စတိ ကာမတဏှာ။ တတ္ထ ကတမာ ဘဝတဏှာ? ရူပဓာတုအရူပဓာတုပဋိသံယုတ္တော ရာဂေါ။ပေ.။ တတ္ထ ကတမာ ဝိဘဝတဏှာ? ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ။ပေ.။ (ဝိဘ. ၉၁၆)။

အဋ္ဌကထာယံ ပန “ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေါ ကာမတဏှာ, ရူပါရူပဘဝေသု ရာဂေါ ဈာနနိကန္တိသဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ ဘဝဝသေန ပတ္ထနာ ဘဝတဏှာ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ ဝိဘဝတဏှာ”တိ ဝုတ္တံ။ အယံ ဒသုတ္တရသုတ္တပရိယာယေန ယောဇနာ။ သင်္ဂီတိပရိယာယေန ပန အဘိဓမ္မပရိယာယေန စ “အပရာပိ တိဿော တဏှာ ကာမတဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာ။ အပရာပိ တိဿော တဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာ နိရောဓတဏှာ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ဝိဘ. ၉၁၇-၉၁၈) ဝုတ္တာ တဏှာပိ ဧတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ။ တာသု ပဉ္စ ကာမဓာတုရူပဓာတုအရူပဓာတုပဋိသံယုတ္တာ, အန္တိမာ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတာ။

စတ္တာရော ဩဃာ တိ ကာမောဃော, ဘဝောဃော, ဒိဋ္ဌောဃော, အဝိဇ္ဇောဃော။ ယဿ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တံ ဝဋ္ဋေ သိမ္မိ ဩဟနန္တိ ဩသီဒာပေန္တီတိ ဩဃာ။ ဗလဝကိလေသာ ဧတေ။ ကာမဂုဏသင်္ခာတေ ကာမေ ဩဃော ကာမောဃော။ ကာမတဏှာယေတံ နာမံ။ ရူပါရူပသင်္ခာတေ ကမ္မတော စ ဥပပတ္တိတော စ ဒုဝိဓေပိ ဘဝေ ဩဃော ဘဝောဃော။ ဘဝတဏှာယေတံ နာမံ။ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ ဩဃော ဒိဋ္ဌောဃော။ “သဿတော လောကော”တိအာဒိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဧတံ နာမံ။ အဝိဇ္ဇာ ဧဝ ဩဃော အဝိဇ္ဇောဃော, ဒုက္ခာဒီသု အညာဏဿေတံ နာမံ။

ပဉ္စ နီဝရဏာနီတိ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ ဗျာပါဒနီဝရဏံ ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနီဝရဏံ ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏံ။ စိတ္တံ နီဝရန္တိ ပရိယောနန္ဓန္တီတိ နီဝရဏာနိ။ ကာမီယန္တီတိ ကာမာ။ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ ကာမေသု ဆန္ဒော ကာမစ္ဆန္ဒော။ ကာမယတီတိ ဝါ ကာမော, ကာမော ဧဝ ဆန္ဒော, န ကတ္တုကမျတာဆန္ဒော န ဓမ္မစ္ဆန္ဒောတိ ကာမစ္ဆန္ဒော။ ကာမတဏှာယေတံ နာမံ။ ဗျာပဇ္ဇတိ တေန စိတ္တံ ပူတိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ, ဗျာပါဒယတိ ဝါ ဝိနယာစာရရူပသမ္ပတ္တိဟိတသုခါနီတိ ဗျာပါဒော။ ဒောသဿေတံ နာမံ။ ထိနနတာ ထိနံ, မိဒ္ဓနတာ မိဒ္ဓံ, အနုဿာဟသံဟနနတာ အသတ္တိဝိဃာတော စာတိ အတ္ထော။ စိတ္တဿ အနုဿာဟော ထိနံ, စေတသိကာနံ အကမ္မညတာ မိဒ္ဓံ, ထိနဉ္စ မိဒ္ဓဉ္စ ထိနမိဒ္ဓံ။ ဥဒ္ဓတဿ ဘာဝေါ ဥဒ္ဓစ္စံ, အဝူပသမောတိ အတ္ထော။ ဝိက္ခေပဿေတံ နာမံ။ ကုစ္ဆိတံ ကတံ ကုကတံ, ကုကတဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုစ္စံ, ဂရဟိတကိရိယဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ပစ္ဆာနုတာပဿေတံ နာမံ။ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ,

ဝိဂတပညာတိ အတ္ထော။ သဘာဝံ တ ဝိစိနန္တော တေဟ ကိစ္စတိ ကိလမတီတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။ ဗုဒ္ဓာဒီသု သံသယဿေတံ နာမံ။ ကာမစ္ဆန္ဒော ဧဝ နီဝရဏံ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။

ဆ ဓမ္မာ, ဆဒ္ဓမ္မာတိ တ ဟဒ္ဒေ။ **ဆ တဏှာကာယာ**တိ ရူပတဏှာ သဒ္ဒတဏှာ ဂန္ဓတဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာ။ ရူပေ တဏှာ ရူပတဏှာ။ သာ ဧဝ ကာမတဏှာဒိဘေဒေန အနေကဘေဒတ္တာ ရာသဋ္ဌေန ကာယောတိ ဝုတ္တာ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။

သတ္တာနုသယာ တိ ကာမရာဂနုသယော ပဋိဃာနုသယော မာနာနုသယော ဒိဋ္ဌာနုသယော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော ဘဝရာဂနုသယော အဝိဇ္ဇာနုသယော။ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသေန္တီတိ အနုသယာ။ ကာမေသု ရာဂေ ကာမရာဂေ, ကာမော ဧဝ တ ရာဂေတိ ကာမရာဂေ။ အာရမ္မဏသ္မိံ ပဋိဟညတီတိ ပဋိဃံ။ အယာထာဝဒဿနဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိ။ သေယျာဒိဝသေန မညတီတိ မာနော။ ဘဝေသု ရာဂေ ဘဝရာဂေ။ ထာမဂတော ကာမရာဂေ ကာမရာဂနုသယော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။

အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တာ တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော မိစ္ဆာဝါစာ မိစ္ဆာကမ္မန္တော မိစ္ဆာအာဇီဝေ မိစ္ဆာဝါယာမော မိစ္ဆာသတိ မိစ္ဆာသမာဓိ။ ''ဟိတသုခါဝဟာ မေ ဘဝိဿန္တီ''တိ ဧဝံ အာသီသိတာပိ တထာအဘာဝတော အသုဘာဒီသုယေဝ သုဘန္တိအာဒိဝိပရီတပ္ပဝတ္တိတော စ မိစ္ဆာသဘာဝတတိ မိစ္ဆတ္တာ။ မိစ္ဆာ ပဿတိ, မိစ္ဆာ တ တေဟ ပဿန္တီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ အထ တ ဝိပရီတာ ဒိဋ္ဌီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, အယာထာဝဒိဋ္ဌီတိ တ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, ဝိရဇ္ဈိတွာ ဂဟဏတော တ ဝိတထာ ဒိဋ္ဌီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, အနတ္တာဝဟတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိ ကုစ္ဆိတာ ဒိဋ္ဌီတိ တမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ** တိ သဿတုစ္ဆေဒအဘိနိဝေသော။ **မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပော** တိ ကာမဝိတက္ကာဒိတိဝိဓော ဝိတက္ကော။ **မိစ္ဆာဝါစာ** တိ မုသာဝါဒါဒိစတုဗ္ဗိဓာ စေတနာ။ **မိစ္ဆာကမ္မန္တော** တိ ပါဏာတိပါတာဒိတိဝိဓာ စေတနာ။ **မိစ္ဆာအာဇီဝေ**တိ မိစ္ဆာဇီဝပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ။ **မိစ္ဆာဝါယာမော** တိ အကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယံ။ **မိစ္ဆာသတီ**တိ သတိပဋိပက္ခဘူတော အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒေ။ **မိစ္ဆာသမာဓီ**တိ အကုသလသမာဓိ။

နဝ တဏှာမူလကာတိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၀၃; ၃.၃၅၉) တဏှံ ပဋိစ္စ ပရိယေသနာ, ပရိယေသနံ ပဋိစ္စ လာဘော, လာဘံ ပဋိစ္စ ဝိနိစ္ဆယော, ဝိနိစ္ဆယံ ပဋိစ္စ ဆန္ဒရာဂေ, ဆန္ဒရာဂံ ပဋိစ္စ အဇ္ဈောသာနံ, အဇ္ဈောသာနံ ပဋိစ္စ ပရိဂ္ဂဟော, ပရိဂ္ဂဟံ ပဋိစ္စ မစ္ဆရိယံ, မစ္ဆရိယံ ပဋိစ္စ အာရက္ခော, အာရက္ခာဓိကရဏံ ဒဏ္ဍာဒါနသတ္ထာဒါနကလဟဝိဂ္ဂဟဝိဝါဒတုဝံတုဝံပေသုညမုသာဝါဒါ အနေကေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၀၄; ၃.၃၅၉)။ ဣမေ နဝ တဏှာမူလကာ ဓမ္မာ။ တဏှာ မူလံ ဧတေသန္တိ တဏှာမူလကာ။ ပရိယေသနာဒယော အကုသလာ ဧဝ။ **တဏှံ, ပဋိစ္စာ**တိ တဏှံ နိဿာယ။ **ပရိယေသနာ**တိ ရူပာဒိအာရမ္မဏပရိယေသနာ။ သာ ဟိ တဏှာယ သတိ ဟောတိ။ **လာဘော** တိ ရူပာဒိအာရမ္မဏပဋိလာဘော, သော ဟိ ပရိယေသနာယ သတိ ဟောတိ။ ဝိနိစ္ဆယော ပန ဉာဏတဏှာဒိဋ္ဌိဝိတက္ကဝသေန စတုဗ္ဗိဓော။ တတ္ထ ''သုခဝိနိစ္ဆယံ ဇညာ, သုခဝိနိစ္ဆယံ ဉတွာ အဇ္ဈတ္တံ သုခမနုယုဉ္ဇေယျာ''တိ (မ. နိ. ၃.၃၂၃) အယံ **ဉာဏဝိနိစ္ဆယော** ။ ''ဝိနိစ္ဆယောတိ ဒွေ ဝိနိစ္ဆယာ တဏှာဝိနိစ္ဆယော စ ဒိဋ္ဌိဝိနိစ္ဆယော စာ''တိ (မဟာနိ. ၁၀၂) ဧဝံ အာဂတာနိ အဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတာနိ **တဏှာဝိနိစ္ဆယော** ။ ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော **ဒိဋ္ဌိဝိနိစ္ဆယော**။ ''ဆန္ဒော ခော, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဝိတက္ကနိဒါနော''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅၈) ဣမသ္မိံ ပန သုတ္တေ ဣဓ ဝိနိစ္ဆယောတိ ဝုတ္တော ဝိတက္ကောယေဝ အာဂတော။ လာဘံ လဘိတွာ ဟိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌံ သုန္ဒရာသုန္ဒရဉ္စ ဝိတက္ကေနေဝ ဝိနိစ္ဆိနာတိ ''ဧတ္တကံ မေ ရူပါရမ္မဏတ္ထာယ ဘဝိဿတိ, ဧတ္တကံ သဒ္ဒါဒိအာရမ္မဏတ္ထာယ, ဧတ္တကံ မယှံ ဘဝိဿတိ, ဧတ္တကံ ပရဿ, ဧတ္တကံ ပရိဘုဉ္ဇိဿာမိ, ဧတ္တကံ နိဒဟိဿာမီ''တိ။ တေန ဝုတ္တံ – ''လာဘံ ပဋိစ္စ ဝိနိစ္ဆယော''တိ။ **ဆန္ဒရာဂေ**တိ ဧဝံ အကုသလဝိတက္ကေန ဝိတက္ကိတေ ဝတ္ထုသ္မိံ ဒုဗ္ဗလရာဂေ စ ဗလဝရာဂေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဆန္ဒော** တိ ဧတ္ထ ဒုဗ္ဗလရာဂဿာဓိဝစနံ, **ရာဂေ**တိ ဗလဝရာဂဿ။ **အဇ္ဈောသာန** န္တိ အဟံ မမာတိ ဗလဝသန္နိဋ္ဌာနံ။ **ပရိဂ္ဂဟော** တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ပရိဂ္ဂဟကရဏံ။ **မစ္ဆရိယ**န္တိ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝဿ အသဟန တာ။ တေနေဝဿ ပေါရာဏာ ဧဝံ ဝစနတ္ထံ ဝဒန္တိ ''ဣဒံ အစ္ဆရိယံ မယှမေဝ ဟောတု, မာ အညဿ အစ္ဆရိယံ ဟောတူတိ ပဝတ္တတ္တာ မစ္ဆရိယန္တိ ဝုစ္စတီ''တိ။ **အာရက္ခော** တိ ဒွာရပိဒဟနမဉ္ဇူသဂေါပနာဒိဝသေန သုဋ္ဌု ရက္ခဏံ။ အဓိကရောတီတိ အဓိကရဏံ။ ကာရဏဿေတံ နာမံ။ **အာရက္ခာဓိကရဏ** န္တိ ဘာဝနပုံသကံ, အာရက္ခဟေတူတိ အတ္ထော။ ဒဏ္ဍာဒါနာဒီသု ပရနိသေဓနတ္ထံ ဒဏ္ဍဿ အာဒါနံ **ဒဏ္ဍာဒါနံ** ။ ဧကတောဓာရာဒိနော သတ္ထဿ အာဒါနံ

သတ္တာအနံ ။ ကာယကလဟောပိ တစာကလဟောပိ **ကလဟော**။ ပုရိမော ပုရိမော ဝိရောဓော **ဝိဂ္ဂဟော** ။ ပစ္ဆိမော ပစ္ဆိမော **ဝိတဒော**။ **တုဝံတုဝ**န္တိ အကရဝဝသေန တုဝံတုဝံဝစနံ။

ဒသ မိစ္ဆတ္တာ တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ပေ.။ မိစ္ဆာသမာဓိ မိစ္ဆာဉာဏံ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ။ တတ္ထ **မိစ္ဆာဉာဏ**န္တိ ဟပကိရိယာသု ဥပာယစိန္တာဝသေန ဟပံ ကတွာ သုကတံ မယာတိ ပစ္စဝေက္ခဏာကာရေန စ ဥပ္ပန္နော မောဟော။ **မိစ္ဆာဝိမုတ္တီ** တိ အဝိမုတ္တဿေဝ သတော ဝိမုတ္တိသညိတာ။

ဤအနိ အနေကဘောဒေန ပဟာနေန ပဟာတဗ္ဗေ ဒဿေတုံ **ဒွေဝ ပဟာနာနီ**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ပဟာနေသု ဟိ ဝိညာတေသု တေန တေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ သုဝိညေယျာ ဟောန္တိ။ ပဋ္ဌသု ပဟာနေသု လောကိကာနိ စ ဒွေဝ ပဟာနာနိ အပ္ပယောဂံ နိဿရဏပ္ပဟာနဥ္စ ဌပေတွာ အပ္ပယောကနေဝ ဒွေဝ လောကုတ္တရပဟာနာနိ ပဌမံ ဝုတ္တာနိ။ သမ္မာ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ ဧတေန ကိလေသာတိ သမုစ္ဆေဒော, ပဟီယန္တိ ဧတေန ကိလေသာတိ ပဟာနံ။ သမုစ္ဆေဒသင်္ခာတံ ပဟာနံ, န သေသပ္ပဟာနန္တိ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** ။ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ, ပဟီနတ္တာ ပဟာနံ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိသင်္ခာတံ ပဟာနံ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** ။ လောကံ ဥတ္တရတီတိ **လောကုတ္တရော** ။ နိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ ခယံ ဂစ္ဆတီတိ ခယဂာမီ, ခယဂာမီ စ သော မဂ္ဂော စာတိ **ခယဂာမိမဂ္ဂေါ,** တံ ဘာဝယတော သော မဂ္ဂေါ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနန္တိ အတ္ထော။ တထာ ဖလက္ခဏေ လောကုတ္တရဖလမေဝ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ။

ကာမာနမေတံ နိဿရဏ န္တိအာဒီသု ကာမတော ရူပတော သင်္ခတတော နိဿရန္တိ ဧတေနာတိ **နိဿရဏံ,** တေဟိ တ နိဿဋ္ဌတ္တာ နိဿရဏံ။ အသုဘဇ္ဈာနံ။ ကာမေဟိ နိက္ခန္တတ္တာ **နေက္ခမ္မံ** ။ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ တ။ အသုဘဇ္ဈာနဉှိ ဝိက္ခမ္ဘနတော ကာမာနံ နိဿရဏံ, တံ ဈာနံ ဟဒကံ ကတွာ ဥပ္ပာဒိတအနာဂါမိမဂ္ဂေါ ပန သမုစ္ဆေဒတော သဗ္ဗသော ကာမာနံ အစ္စန္တနိဿရဏံ။ ရူပ္ပတီတိ ရူပံ, န ရူပံ အရူပံ မိတ္တပဋိပက္ခာ အမိတ္တာ ဝိယ, လောဘာဒိပဋိပက္ခာ အလောဘာဒယော ဝိယ စ ရူပပဋိပက္ခောတိ အတ္ထော။ ဖလဝသေန တ နတ္ထေတ္ထ ရူပန္တိ အရူပံ, အရူပမေဝ **အာရုပ္ပံ** ။ အရူပဇ္ဈာနာနိ။ တာနိ ရူပာနံ နိဿရဏံ နာမ။ အရူပေဟိပိ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ပုန ဥပ္ပတ္တိနိဝါရဏတော သဗ္ဗသော ရူပာနံ နိဿရဏံ နာမ။ **ဘူတ**န္တိ ဇာတံ။ **သင်္ခတ** န္တိ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတံ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န**န္တိ တေ တေ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ သမ္မာ သဟ စ ဥပ္ပန္နံ။ ပဌမေန သင်္ခတတ္တဒီပနေန အနိစ္စတာ, ဒုတိယေန အနိစ္စဿာပိ သတော ပစ္စယာနုဘာဝဒီပနေန ပရာယတ္တတာ, တတိယေန ပရာယတ္တဿာပိ သတော ပစ္စယာနံ အဗျာပာရတ္တဒီပနေန ဧဝံဓမ္မတာ ဒီပိတာ ဟောတိ။ **နိရောဓော**တိ နိဗ္ဗာနံ။ နိဗ္ဗာနဉှိ အာဂမ္မ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတီတိ နိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ။ သော ဧဝ စ သဗ္ဗသင်္ခတတော နိဿဋ္ဌတ္တာ တဿ သင်္ခတဿ နိဿရဏံ နာမ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန –

> "နိရောဓော တဿ နိဿရဏန္တိ ဣဓ အရဟတ္တဖလံ နိရောဓောတိ အဓိပ္ပေတံ။ အရဟတ္တဖလေန ဟိ နိဗ္ဗာနေ ဒိဋ္ဌေ ပုန အာယတိံ သဗ္ဗသင်္ခာရာ န ဟောန္တီတိ အရဟတ္တသင်္ခာတဿ နိရောဓဿ ပစ္စယတ္တာ နိရောဓောတိ ဝုတ္တ"န္တိ ဝုတ္တံ။

နေက္ခမ္မံ ပဋိလဒ္ဓဿာ တိအာဒီသု အသုဘဇ္ဈာနဿ နိဿရဏတ္တေ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန, အနာဂါမိမဂ္ဂဿ နိဿရဏတ္တေ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန ကာမာ ပဟီနာ ဧဝ ဟောန္တိ ပရိစ္စတ္တာ စ။ အရူပဇ္ဈာနာနံ နိဿရဏတ္တေ စ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ နိဿရဏတ္တေ စ ဧဝမေဝ ရူပာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ရူပေသု ဟိ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ရူပာနံ သမုစ္ဆေဒော ဟောတိ။ **ရူပာ**တိ စေတ္ထ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ နိဗ္ဗာနဿ နိဿရဏတ္တေ နိဿရဏပ္ပဟာနေန, အရဟတ္တဖလဿ နိဿရဏတ္တေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနေန သင်္ခာရာ ပဟီနာ ဧဝ ဟောန္တိ ပရိစ္စတ္တာ စ။ နိဗ္ဗာနဿ စ နိဿရဏတ္တေ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဋိလာဘော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒုက္ခသစ္စ န္တိအာဒီသု **ပရိညာပဋိဝေဓ**န္တိအာဒိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ။ ပရိညာယ ပဋိဝေဓော ပရိညာပဋိဝေဓော။ တံ ပရိညာပဋိဝေဓံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ပဇဟာတီ**တိ တထာ တထာ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ပဟာတဗ္ဗေ ကိလေသေ ပဇဟာတီတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ လောကိယလောကုတ္တရေသုပိ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန တ တာနိ ပဇဟာတီတိ အတ္ထော။ ပဇဟာတီတိပိ ဟဌော။ ယထာ နာဝာ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကက္ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ကရောတိ, ဩရိမံ တီရံ ပဇဟတိ, သောတံ ဆိန္ဒတိ, ဘဏ္ဍံ ဝဟတိ, ပာရိမံ တီရံ အပ္ပေတိ, ဧဝမေဝံ မဂ္ဂဉာဏံ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကက္ခဏေ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အဘိသမေတိ, ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန အဘိသမေတိ, သမုဒယံ ပဟာနာဘိသမယေန အဘိသမေတိ, မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိသမ

ယေန အဘိသမေတိ, နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ''နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကတွ တ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဟပုဏာတိ ပဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီ''တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၃၉) ဝုတ္တတ္တာ ဧကက္ခဏေပိ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိယ ပဟာနာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ပဉ္စသု ပဟာနေသု ယံ သသေတလေ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တေန ဃဋေန သေဝာလဿ ဝိယ တေန တေန လောကိယသမာဓိနာ နီဝရဏာဒီနံ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဒူရီကရဏံ, ဣဒံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဉ္စ နီဝရဏာနံ ပဌမံ ဈာနံ ဘာဝယတော**တိ နီဝရဏာနံယေဝ ပဟာနံ ပာကဋတ္တာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နီဝရဏာနိ ဟိ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ပစ္ဆာဘာဂေပိ န သဟသာ စိတ္တံ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ, အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌေသု စ တေသု ဈာနံ ပရိဟာယတိ, ဝိတက္ကာဒယော ပန ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိတော ပုဗ္ဗေ ပစ္ဆာ စ အပ္ပဋိပက္ခာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ။ တသ္မာ နီဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘနံ ပာကဋံ။ ယံ ပန ရတ္တိဘာဂေ သမုဇ္ဇလိတေန ပဒီပေန အန္ဓကာရဿ ဝိယ တေန တေန ဝိပဿနာယ အဝယဝဘူတေန ဈာနင်္ဂေန ပဋိပက္ခဝသေနေဝ တဿ တဿ စ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မဿ ပဟာနံ, ဣဒံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာန** ံ နာမ။ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနဉ္စ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သမာဓိံ ဘာဝယတော**တိ ဒိဋ္ဌိဂတာနံယေဝ ပဟာနံ ဩဠာရိကဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒိဋ္ဌိဂတဉှိ ဩဠာရိကံ, နိစ္စသညာဒယော သုခုမာ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌိဂတာနန္တိ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ ''ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ''န္တိအာဒီနိ (အ. နိ. ၉.၁၁) ဝိယ။ ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတော စ ဒိဋ္ဌိယာ ဂတမတ္တမေဝေတန္တိပိ ဒိဋ္ဌိဂတံ, ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌီသု အန္တောဂဓတ္တာ ဒိဋ္ဌီသု ဂတန္တိပိ ဒိဋ္ဌိဂတံ။ ဗဟုဝစနေန တေသံ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ။ **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သမာဓိ** န္တိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တံ သမာဓိံ။ ယံ ပန အသနိဝိစက္ကာဘိဟတဿ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၅၁) ရုက္ခဿ ဝိယ အရိယမဂ္ဂဉာဏေန သံယောဇနာနံ ဓမ္မာနံ ယထာ န ပုန ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ပဟာနံ, ဣဒံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ **နိရောဓော နိဗ္ဗာနန္တိ** နိရောဓသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ။

ဧဝံ ပဟာနဝသေန ပဟာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သရူပေနေဝ ပုန ပဟာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ဒဿေတုံ **သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, ပဟာတဗ္ဗ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စက္ခာဒီနိ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဟာတဗ္ဗာနိ။ **ရူပံ ပဿန္တော ပဇဟာတီ**တိအာဒီသု ရူပံ အနိစ္စာဒိတော ပဿန္တော ပဟာတဗ္ဗေ ကိလေသေ ပဇဟာတိ။ **စက္ခုံ။ပေ။ ဇရာမရဏံ။ပေ။ အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာန**န္တိ ပေယျာလဒွယေ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ ''ပဿန္တော ပဇဟာတီ''တိအာဒီသု တေသု လောကုတ္တရေသု အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ ပဿန္တော ဥဒိက္ခန္တော အပေက္ခမာနော ဣစ္ဆမာနော ဝိပဿနာက္ခဏေသု ပဟာတဗ္ဗေ ကိလေသေ ပဇဟာတီတိ တံတံဓမ္မာနုရူပေန ယောဇေတဗ္ဗံ။

ပဟာတဗ္ဗနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘာဝေတဗ္ဗနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၅. ဘာဝေတဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ **ကာယဂတာသတီ**တိ ကာယဂတာသတိသုတ္တန္တေ (မ. နိ. ၃.၁၅၃ အာဒယော) ဝုတ္တာ အာနာပာနစတုက္ကရိယာပထခုဒ္ဒကဣရိယာပထဒွတ္တိံသာကာရစတုဓာတုနဝသိဝထိကာပဋိကူလ- ဝဝတ္ထာပကမနသိကာရသမ္ပယုတ္တာ ယထာနုရူပံ ရူပဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တာ စ သတိ။ သာ ဟိ တေသု ကာယေသု ဂတာ ပဝတ္တာတိ ကာယဂတာတိ ဝုစ္စတိ။ **သာတသဟဂတာ**တိ မဓုရသုခဝေဒယိတသင်္ခါတေန သာတေန သဟ ဧကုပ္ပာဒာဒိဘာဝံ ဂတာ။ တဗ္ဘာဝေ ဝေကိဏ္ဏေ အာရမ္မဏေ နိဿယေ သံသဋ္ဌေ ဒိဿတိ **သဟဂတ**သဒ္ဒော ပဉ္စသု အတ္ထေသု ဇိနဝစနေ။ ''ယာယံ တဏှာ ပောနောဗ္ဘဝိကာ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ''တိ (ဝိဘ. ၂၀၃) ဧတ္ထ တဗ္ဘာဝေ, နန္ဒိရာဂဘူတာတိ အတ္ထော။ ''ယာ, ဘိက္ခဝေ, ဝီမံသာ ကောသဇ္ဇသဟဂတာ ကောသဇ္ဇသမ္ပယုတ္တာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၈၃၂) ဧတ္ထ ဝေကိဏ္ဏေ, အန္တရန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန ကောသဇ္ဇေန ဝေကိဏ္ဏာတိ အတ္ထော။ ''လာဘီ ဟောတိ ရူပသဟဂတာနံ ဝါ သမာပတ္တီနံ အရူပသဟဂတာနံ ဝါ သမာပတ္တီန''န္တိ (ပု. ပ. ၃-၈) ဧတ္ထ အာရမ္မဏေ, ရူပာရူပာရမ္မဏာနန္တိ အတ္ထော။ ''အဋ္ဌိကသညာသဟဂတံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၈) ဧတ္ထ နိဿယေ, အဋ္ဌိကသညာနိဿယံ အဋ္ဌိကသညံ ဘာဝေတွာ ပဋိလဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ ''ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ပီတိယာ သဟဂတံ ဟောတိ သဟဇာတံ သမ္ပယုတ္တ''န္တိ (ဝိဘ. ၅၇၈) ဧတ္ထ သံသဋ္ဌေ, သမ္မိဿန္တိ အတ္ထော။ ဣမသ္မိမ္ပိ ပဒေ သံသဋ္ဌေ အဓိပ္ပေတော။ သာတသံသဋ္ဌာ ဟိ သာတသဟဂတာတိ ဝုတ္တာ။ သာ ဟိ ဌပေတွာ စတုတ္ထံ ဈာနံ သေသေသု သာတသဟဂတာ ဟောတိ, သတိပိ စ ဥပေက္ခာသဟဂတတ္တေ ယေဘုယျဝသေန သာတသဟဂတာတိ ဝုတ္တာ, ပုရိမဇ္ဈာနမူလကတ္တာ ဝါ

စတုတ္ထဇ္ဈာနသ္သ သာတသဟဂတာယ ဥပေက္ခာသဟဂတာပိ ဝုတ္တာ၀ ဟောတိ , ဥပေက္ခာယ ပန သန္တေ သုခေ ဝုတ္တတ္တာ ဘဂဝတာ သာတသဟဂတာတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တာပိ ဝုတ္တာ၀ ဟောတိ။

သမထော စ ဝိပဿနာ စာ တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပစ္စနီကဓမ္မေ သမေတိ ဝိနာသေတီတိ သမထော။ သမာဓိဿေတံ နာမံ။ အနိစ္စတာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။ ပညာယေတံ နာမံ။ ဣမေ ပန ဒွေ ဒသုတ္တရပရိယာယေ ပုဗ္ဗဘာဂကတိ ဝုတ္တာ, သင်္ဂီတိပရိယာယေ စ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာတိ။ **တယော သမာဓီ**တိ သဝိတက္ကော သဝိစာရော သမာဓိ , အဝိတက္ကော ဝိစာရမတ္တော သမာဓိ, အဝိတက္ကော အဝိစာရော သမာဓိ။ သမ္ပယောဂဝသေန ဝတ္တမာနေန သဟ ဝိတက္ကေန သဝိတက္ကော, သဟ ဝိစာရေန သဝိစာရော။ သော ခဏိက သမာဓိ, ဝိပဿနာသမာဓိ, ဥပစာရသမာဓိ, ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ။ နတ္ထိ ဧတဿ ဝိတက္ကောတိ အဝိတက္ကော။ ဝိတက္ကဝိစာရေသု ဝိစာရော မတ္တာ ပရမာ ပမာဏံ ဧတဿာတိ ဝိစာရမတ္တော, ဝိစာရတော ဥတ္တရိ ဝိတက္ကေန သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ သော ပဉ္စကနယေ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ, တဒုဘယဝိရဟိတော အဝိတက္ကော အဝိစာရော သမာဓိ။ သော စတုက္ကနယေ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိ, ပဉ္စကနယေ တတိယဇ္ဈာနာဒိ ရူပာဝစရသမာဓိ။ ဣမေ တယောပိ လောကိယာ ဧဝ။ သင်္ဂီတိပရိယာယေ အပရေပိ တယော သမာဓီ ဝုတ္တာ – ''သုညတော သမာဓိ, အနိမိတ္တော သမာဓိ, အပ္ပဏိဟိတော သမာဓီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅)။ န တေ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။

စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ တိ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ, ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ စုဒ္ဒသဝိဓေန ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှတော ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, နဝဝိဓေန ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှတော ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, သောဠသဝိဓေန စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှတော စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှတော ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ လောကုတ္တရံ ပန ဣဓ န အဓိပ္ပေတံ။ **ပဉ္စင်္ဂိကော သမာဓီ** တိ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ အဿ သန္တီတိ ပဉ္စင်္ဂိကော, စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ။ ပီတိဖရဏတာ, သုခဖရဏတာ, စေတောဖရဏတာ, အာလောကဖရဏတာ, ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တန္တိ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ။ ပီတိံ ဖရမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဒွီသု ဈာနေသု ပညာ **ပီတိဖရဏတာ** နာမ။ သုခံ ဖရမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ တီသု ဈာနေသု ပညာ **သုခဖရဏတာ** နာမ။ ပရေသံ စေတော ဖရမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ စေတောပရိယပညာ **စေတောဖရဏတာ** နာမ။ အာလောကံ ဖရမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပညာ **အာလောကဖရဏတာ** နာမ။ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ **ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တံ** နာမ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဒွီသု ဈာနေသု ပညာ ပီတိဖရဏတာ, တီသု ဈာနေသု ပညာ သုခဖရဏတာ, ပရစိတ္တပညာ စေတောဖရဏတာ, ဒိဗ္ဗစက္ခုပညာ အာလောကဖရဏတာ, တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌိတဿ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တ''န္တိ (ဝိဘ. ၈၀၄)။

တဉှိ ဝုဋ္ဌိတသမာဓိဿ ပဝတ္တာကာရဂဟဏတော နိမိတ္တန္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စ ပီတိဖရဏတာ သုခဖရဏတာ ဒွေ ဝ ပာဒာ ဝိယ, စေတောဖရဏတာ အာလောကဖရဏတာ ဒွေ ဝ ဟတ္ထာ ဝိယ, အဘိညာပာဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ မဇ္ဈိမကာယော ဝိယ, ပစ္စဝေက္ခဏနိမိတ္တံ သီသံ ဝိယ။ ဣတိ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော ပဉ္စင်္ဂိကံ သမ္မာသမာဓိံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္ပန္နံ ပုရိသံ ဝိယ ကတွာ ဒဿေသိ။

ဆ အနုဿတိဋ္ဌာနာနီ တိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သတိယော ဧဝ အနုဿတိယော, ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနသ္မိံယေဝ ပဝတ္တတ္တာ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဿ ကုလပုတ္တဿ အနုရူပါ သတိယောတိပိ အနုဿတိယော, အနုဿတိယော ဧဝ ပီတိအာဒီနံ ဌာနတ္တာ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ။ ကတမာနိ ဆ? ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဓမ္မာနုဿတိ သင်္ဃာနုဿတိ သီလာနုဿတိ စာဂါနုဿတိ ဒေဝတာနုဿတိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၇)။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** တိ ဗောဓိယာ, ဗောဓိဿ ဝါ အင်္ဂါ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယာ ဟိ သာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ယာယ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမ သုခတ္တကိလမထာနုယောဂဥစ္ဆေဒသဿတာဘိနိဝေသာဒီနံ အနေကေသံ ဥပဒ္ဒဝါနံ ပဋိပက္ခဘူတာယ သတိဓမ္မဝိစယ ဝီရိယပီတိပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသင်္ခါတာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ ဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ။ **ဗုဇ္ဈတီ** တိ ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ ဝုဋ္ဌဟတိ, စတ္တာရိ ဝါ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ သစ္ဆိကရောတိ, တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိသင်္ခါတာယ ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒယော ဝိယ။ ယော ပနေ

သ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာယ တောယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ အရိယသာဝကော ဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ, တဿ ဗောဓိဿ အင်္ဂါတိပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒယော ဝိယ။ တေနာဟု အဋ္ဌကထာစရိယာ ''ဗုဇ္ဈနကဿ ပုဂ္ဂလဿ အင်္ဂါတိ ဝါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ''တိ။ အပိစ ''ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ကေနဋ္ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ''တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၂.၁၇) နယေန ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂော** တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ အရိယဘာဝကရတ္တာ အရိယဖလပဋိလာဘကရတ္တာ စ အရိယော။ အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ အဿာတိ အဋ္ဌင်္ဂိကော။ သောယံ စတုရင်္ဂိကာ ဝိယ သေနာ, ပဉ္စင်္ဂိကံ ဝိယ စ တူရိယံ အင်္ဂမတ္တမေဝ ဟောတီတိ, အင်္ဂဝိနိမုတ္တော နတ္ထိ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါ လောကုတ္တရာ, ဒသုတ္တရပရိယာယေန ပုဗ္ဗဘာဂာပိ လဗ္ဘန္တိ။

နဝ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂါနီ တိ သီလဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ပညာ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ, ဝိမုတ္တိ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂံ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၉)။ **သီလဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဝိသုဒ္ဓိံ ပါပေတုံ သမတ္ထံ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ တဉှိ ဒုဿီလျမလံ ဝိသောဓေတိ။ **ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂ** န္တိ ပရိသုဒ္ဓဘာဝဿ ပဓာနံ ဥတ္တမံ အင်္ဂံ။ **စိတ္တဝိသုဒ္ဓီ**တိ ဝိပဿနာယ ပဒဋ္ဌာနဘူတာ ပဂုဏာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော။ တာ ဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိစိတ္တမလံ ဝိသောဓေန္တိ။ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနံ။ တဉှိ သတ္တဒိဋ္ဌိမလံ ဝိသောဓေတိ။ **ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓီ** တိ ပစ္စယာကာရဉာဏံ။ တေန ဟိ တီသု အဒ္ဓါသု ပစ္စယဝသေန ဓမ္မာ ပဝတ္တန္တီတိ ပဿန္တော တီသုပိ အဒ္ဓါသု သတ္တကင်္ခါမလံ ဝိတရန္တော ဝိသုဇ္ဈတိ။ **မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာ ဩဘာသဉာဏပီတိပဿဒ္ဓိသုခအဓိမောက္ခပဂ္ဂဟဥပဋ္ဌာနဥပေက္ခာနိကန္တီတိ ဒသ ဝိပဿနုပက္ကိလေသာ, န မဂ္ဂေါ, ဝီထိပဋိပန္နံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ မဂ္ဂေါတိ ဧဝံ မဂ္ဂါမဂ္ဂေ ဉာဏံ နာမ။ တေန ဟိ အမဂ္ဂမလံ ဝိသောဓေတိ။ **ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီ** တိ ဝီထိပဋိပန္နံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ ဘယတုပဋ္ဌာနာနုပဿနာဉာဏံ အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အနုလောမဉာဏန္တိ ဣမာနိ နဝ ဝိပဿနာဉာဏာနိ။ တာနိ ဟိ နိစ္စသညာဒိမလံ ဝိသောဓေန္တိ။ **ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီ** တိ စတုအရိယမဂ္ဂပညာ။ သာ ဟိ သမုစ္ဆေဒတော သကသကမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသမလံ ဝိသောဓေတိ။ **ပညာ**တိ အရဟတ္တဖလပညာ။ **ဝိမုတ္တီ**တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ။

ဒသ ကသိဏာယတနာနီတိ ''ပထဝီကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိယံ အဒွယံ အပ္ပမာဏံ, အာပောကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ တေဇောကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ ဝါယောကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ နီလကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ ပီတကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ လောဟိတကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ ဩဒါတကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ အာကာသကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ပေ။ ဝိညာဏကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိယံ အဒွယံ အပ္ပမာဏ''န္တိ (အ. နိ. ၁၀.၂၅; ဒီ. နိ. ၃.၃၆၀) ဧဝံ ဝုတ္တာနိ ဒသ။ ဧတာနိ ဟိ သကလဖရဏဋ္ဌေန ကသိဏာနိ, တဒာရမ္မဏာနံ ဓမ္မာနံ ခေတ္တဋ္ဌေန အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဝါ အာယတနာနိ။ **ဥဒ္ဓ**န္တိ ဥပရိဂဂနတလာဘိမုခံ။ **အဓော**တိ ဟေဋ္ဌာဘူမိတလာဘိမုခံ။ **တိရိယ**န္တိ ခေတ္တမဏ္ဍလမိဝ သမန္တာ ပရိစ္ဆိန္နံ။ ကေစ္စော ဟိ ဥဒ္ဓမေဝ ကသိဏံ ဝဍ္ဎေတိ ကေစ္စော အဓော, ကေစ္စော သမန္တတော။ ကောပိ တေန တေန ဝါ ကာရဏေန ဧဝံ ပသာရေတိ အာလောကမိဝ ရူပဒဿနကာမော။ တေန ဝုတ္တံ – ''ပထဝီကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိယ''န္တိ (အ. နိ. ၁၀.၂၅; ဒီ. နိ. ၃.၃၆၀)။ **အဒွယ**န္တိ ဣဒံ ပန ဧကဿ အညဘာဝါနုပဂမနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ယထာ ဟိ ဥဒကံ ပဝိဋ္ဌဿ သဗ္ဗဒိသာသု ဥဒကမေဝ ဟောတိ န အညံ, ဧဝမေဝ ပထဝီကသိဏံ ပထဝီကသိဏမေဝ ဟောတိ, နတ္ထိ တဿ အညကသိဏသမ္ဘေဒေါတိ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ **အပ္ပမာဏ**န္တိ ဣဒံ တဿ တဿ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန ဝုတ္တံ။ တဉှိ မနသာ ဖရန္တော သကလမေဝ ဖရတိ, န ''အယမဿ အာဒိ ဣဒံ မဇ္ဈ''န္တိ ပမာဏံ ဂဏှာတီတိ။ **အာကာသကသိဏ**န္တိ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသော ပရိစ္ဆေဒါကာသကသိဏဉ္စ။ **ဝိညာဏကသိဏ**န္တိ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ ပဝတ္တဝိညာဏံ။ တတ္ထ ကသိဏဝသေန ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ, ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသဝသေန တတ္ထ ပဝတ္တဝိညာဏေ ဥဒ္ဓံအဓောတိရိယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ပရိစ္ဆေဒါကာသကသိဏဿပိ ဝဍ္ဎနီယတ္တာ တဿ ဝသေနပီတိ။

၂၆. ဣဒါနိ ဘာဝနာပဘေဒံ ဒဿေန္တော **ဒွေဝ ဘာဝနာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **လောကိယာ**တိအာဒီသု လောကော ဝုစ္စတိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝဋ္ဋံ, တသ္မိံ ပရိယာပန္နဘာဝေန လောကေ နိယုတ္တာတိ လောကိယာ, လောကိယာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာ လောကိယာ။ ကိဉ္စာပိ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာတိ ဝေါဟာရဝသေန ဝုစ္စတိ, တေဟိ ပန ဝိသုံ ဘာဝနာ နတ္ထိ။ တေ ဧဝ ဟိ ဓမ္မာ ဘာဝိယမာနာ **ဘာဝနာ**တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဥတ္တိဏ္ဏာတိ ဥတ္တရာ, လောကေ အပရိယာပန္နဘာဝေန လောကတော ဥတ္တရာတိ **လောကုတ္တရာ**။

ရူပဘဝသင်္ခာတေ ရူပေ အဝစရန္တီတိ **ရူပါဝစရာ**။ **ကုသလ**သဒ္ဒော ပနေတ္ထ အာရောဂျအနဝဇ္ဇဆေကသုခဝိပါကေသု ဒိဿတိ။ “ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလံ? ကစ္စိ ဘောတော အနာမယ”န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၅.၁၄၆; ၂.၂၀.၁၂၉) အာရောဂျေ။ “ကတမော ပန, ဘန္တေ, ကာယသမာစာရော ကုသလော? ယော ခော, မဟာရာဇ, ကာယသမာစာရော အနဝဇ္ဇော”တိ (မ. နိ. ၂.၃၆၁) စ “ပုန စပရံ, ဘန္တေ, ဧတဒနုတ္တရိယံ, ယထာ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ ကုသလေသု ဓမ္မေသူ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၅) စ ဧဝမာဒီသု အနဝဇ္ဇေ။ “တံ ကိံ မညသိ, ရာဇကုမာရ, ကုသလော တွံ ရထဿ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါန”န္တိ? (မ. နိ. ၂.၈၇) “ကုသလာ နစ္စဂီတဿ သိက္ခိတာ စာတုရိတ္ထိယော”တိ (ဇာ. ၂.၂၂.၉၄) စ အာဒီသု ဆေကေ။ “ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၈၀) “ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ”တိ (ဓ. သ. ၄၃၁) စ အာဒီသု သုခဝိပါကေ။ သွာယမိဓ အာရောဂျေပိ အနဝဇ္ဇေပိ သုခဝိပါကေပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ ကုစ္ဆိတေ ပါပကေ ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္ပေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တီတိ ကုသလာ, ကုစ္ဆိတေန ဝါ အာကာရေန သယန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ကုသာ, တေ အကုသလသင်္ခါတေ ကုသေ လုနန္တိ ဆိန္ဒန္တီတိ ကုသလာ, ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ သာနတော တနုကရဏတော ကုသံ, ဉာဏံ။ တေန ကုသေန လာတဗ္ဗာ ဂဟေတဗ္ဗာ ပဝတ္တေတဗ္ဗာတိ ကုသလာ, ယထာ ဝါ ကုသာ ဥဘယဘာဂဂတံ ဟတ္ထပ္ပဒေသံ လုနန္တိ, ဧဝမိမေပိ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နဘာဝေန ဥဘယဘာဂဂတံ သံကိလေသပက္ခံ လုနန္တိ, တသ္မာ ကုသာ ဝိယ လုနန္တီတိ ကုသလာ။ တေသံ **ရူပါဝစရကုသလာနံ ဘာဝနာ**။ အရူပဘဝသင်္ခာတေ အရူပေ အဝစရန္တီတိ **အရူပါဝစရာ**။ တေဘူမကဝဋ္ဋေ ပရိယာပန္နာ အန္တောဂဓာတိ ပရိယာပန္နာ, တသ္မိံ န ပရိယာပန္နာတိ **အပရိယာပန္နာ,** လောကုတ္တရာ။

ကာမာဝစရကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘာဝနာ ကသ္မာ န ဝုတ္တာတိ စေ? အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ ဧဝ ဘာဝနာယ အဘိဓမ္မေ ဘာဝနာတိ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဝုတ္တဉှိ တတ္ထ –

> “ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ ကမ္မာယတနေသု ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ သိပ္ပာယတနေသု ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနေသု ကမ္မဿကတံ ဝါ သစ္စာနုလောမိကံ ဝါ ရူပံ အနိစ္စန္တိ ဝါ, ဝေဒနာ အနိစ္စာတိ ဝါ, သညာ အနိစ္စာတိ ဝါ, သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ ဝါ, ဝိညာဏံ အနိစ္စန္တိ ဝါ ယံ ဧဝရူပံ အနုလောမိကံ ခန္တိံ ဒိဋ္ဌိံ ရုစိံ မုဒိံ ပေက္ခံ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ ပရတော အသုတွာ ပဋိလဘတိ, အယံ ဝုစ္စတိ စိန္တာမယာ ပညာ။ ယောဂဝိဟိတေသု ဝါ ကမ္မာယတနေသု။ပေ.။ ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ ပရတော သုတွာ ပဋိလဘတိ, အယံ ဝုစ္စတိ သုတမယာ ပညာ။ သဗ္ဗာပိ သမာပန္နဿ ပညာ ဘာဝနာမယာ ပညာ”တိ (ဝိဘ. ၇၆၈)။

သာ ပန ကာမာဝစရဘာဝနာ အာဝဇ္ဇနဘဝင်္ဂပါတေဟိ အန္တရိတတ္တာ ဘာဝနာတိ န ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗေသံ ပန ပုညာနံ တိဝိဓပုညကိရိယဝတ္ထူနံ အန္တောဂဓတ္တာ ဥပစာရသမာဓိဝိပဿနာသမာဓီနံ ဘာဝနာမယပုညတာ သိဒ္ဓါ။ ဣဓ ပန လောကိယဘာဝနာယ ဧဝ သင်္ဂဟိတာ။ ရူပါရူပါဝစရာနံ တိဝိဓဘာဝေ **ဟီနာ**တိ လာမကာ။ ဟီနုတ္တမာနံ မဇ္ဈေ ဘဝါ **မဇ္ဈာ,** မဇ္ဈိမာတိပိ ပါဌော။ ပဓာနဘာဝံ နီတာတိ **ပဏီတာ,** ဥတ္တမာတိ အတ္ထော။ အာယူဟနဝသေန အယံ ဟီနမဇ္ဈိမပဏီတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယဿာ ဟိ အာယူဟနက္ခဏေ ဆန္ဒော ဝါ ဟီနော ဟောတိ ဝီရိယံ ဝါ စိတ္တံ ဝါ ဝီမံသာ ဝါ, သာ ဟီနာ နာမ။ ယဿာ တေ ဓမ္မာ မဇ္ဈိမာ, သာ မဇ္ဈိမာ နာမ။ ယဿာ တေ ဓမ္မာ ပဏီတာ, သာ ပဏီတာ နာမ။ မုဒုကေဟိ ဝါ ဣန္ဒြိယေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဟီနာ နာမ, မဇ္ဈိမေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ သမ္ပယုတ္တာ မဇ္ဈိမာ, အဓိမတ္တေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ပဏီတာ နာမ။ အပရိယာပန္နာယ ဟီနမဇ္ဈိမတ္တာဘာဝတော ပဏီတတာ ဧဝ ဝုတ္တာ။ သာ ဟိ ဥတ္တမဋ္ဌေန အတပ္ပကဋ္ဌေန စ ပဏီတာ။

၂၇. ပဉ္စမဘာဝနာစတုက္ကေ **ဘာဝေတီ**တိ ဧကသ္မိံယေဝ ခဏေ တထာ တထာ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော အရိယမဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ဒုတိယဘာဝနာစတုက္ကေ **သေနာဘာဝနာ**တိ အပ္ပနာပုဗ္ဗဘာဂေ ဘာဝနာ။ သာ ဟိ အပ္ပနံ သေန္တိ ဧတာယာတိ သေနာ

တိ ဝုတ္တာ။ **ပဋိလာဘဘာဝနာ**တိ အပ္ပနာဘာဝနာ။ သာ ဟိ တာယ ဧေနာယ ပဋိလဗ္ဘတီတိ ပဋိလာဘောတိ ဝုတ္တာ။ **ဧကရသာဘာဝနာ**တိ ပဋိလာဘေ ဝသီဘာဝံ ပတ္တုကာမဿ ပယောဂကာလေ ဘာဝနာ။ သာ ဟိ တေန တေန ပဟာနေန တေဟိ တေဟိ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသာတိ ကတွာ ဧကရသာတိ ဝုတ္တာ။ **အာသေဝနာဘာဝနာ**တိ ပဋိလာဘေ ဝသိပ္ပတ္တဿ ယထာရုစိ ပရိဘောဂကာလေ ဘာဝနာ။ သာ ဟိ ဘုသံ သေဝီယတီတိ အာသေဝနာတိ ဝုတ္တာ။ ကေစိ ပန "အာသေဝနာဘာဝနာ ဝသီကမ္မံ, ဧကရသာဘာဝနာ သဗ္ဗတ္ထိကာ"တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။ စတုက္ကဝိဘင်္ဂေ **သမာဓိ သမာပဇ္ဇန္တာန**န္တိ ဝတ္တမာနသမီပေ ဝတ္တမာနဝစနံ။ **တတ္ထ ဇာတာ**တိ တသ္မိံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဇာတာ။ **ဧကရသာ ဟောန္တီ**တိ အပ္ပနုပ္ပာဒနေ သမာနကိစ္စာ ဟောန္တိ။ **သမာဓိံ သမာပန္နာန**န္တိ အပ္ပိတပ္ပနာနံ။ **တတ္ထ ဇာတာ**တိ တဿာ အပ္ပနာယ ဇာတာ။ **အညမညံ နာတိဝတ္တန္တီ**တိ သမပ္ပဝတ္တိယာ အညမညံ နာတိက္ကမန္တိ။ **အဓိမောက္ခဋ္ဌေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ** ဘာဝယတောတိအာဒီသု ဧကက္ခဏေပိ ဧကေကဿ ဣန္ဒြိယဿ သကသကကိစ္စကရဏေ တံတံနိဿယဝသေန သကသကကိစ္စကာရကာနိ သေသာနိပိ ဣန္ဒြိယာနိ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသာ ဟောန္တီတိ ဝိမုတ္တိရသေနေဝ ဧကရသဋ္ဌေန ဘာဝနာ။ ဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧကရသာတိ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။

ဣဓ ဘိက္ခူတိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဘိက္ခု။ သံသာရေ ဘယံ ဣက္ခတီတိ ဘိက္ခု။ **ပုဗ္ဗဏှသမယ**န္တိအာဒီသု အစ္စန္တသံယောဂတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ, အတ္ထတော ပန ဘုမ္မမေဝ, ဒိဝသဿ ပုဗ္ဗကာလေတိ အတ္ထော။ **အာသေဝတီ**တိ ဝသိပ္ပတ္တံ သမာဓိံ ဘုသံ သေဝတိ။ **မဇ္ဈန္ဟိကသမယ**န္တိ ဒိဝသဿ မဇ္ဈကာလေ။ **သာယန္ဟသမယ**န္တိ ဒိဝသဿ သာယန္ဟကာလေ။ **ပုရေဘတ္တ**န္တိ ဒိဝါဘတ္တတော ပုရေကာလေ။ **ပစ္ဆာဘတ္တ**န္တိ ဒိဝါဘတ္တတော ပစ္ဆာကာလေ။ **ပုရိမေပိ ယာမေ**တိ ရတ္တိယာ ပဌမေ ကောဋ္ဌာသေ။ **ကာဠေ**တိ ကာဠပက္ခေ။ **ဇုဏှေ**တိ သုက္ကပက္ခေ။ **ပုရိမေပိ ဝယောခန္ဓေ**တိ ပဌမေ ဝယောကောဋ္ဌာသေ, ပဌမဝယေတိ အတ္ထော။ တီသု စ ဝယေသု ဝဿသတာယုကဿ ပုရိသဿ ဧကေကသ္မိံ ဝယေ စတုမာသာဓိကာနိ တေတ္တိံသ ဝဿာနိ ဟောန္တိ။

၂၈. တတိယဘာဝနာစတုက္ကေ **တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌေနာ**တိ တတ္ထ နေက္ခမ္မာဒီသု ဘာဝနာဝိသေသေသု ဇာတာနံ သမာဓိပညာသင်္ခါတာနံ ယုဂနဒ္ဓဓမ္မာနံ အညမညံ အနတိက္ကမနဘာဝေန။ **ဣန္ဒြိယာနံ ဧကရသဋ္ဌေနာ**တိ တတ္ထေဝ သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ နာနာကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသဘာဝေန။ **တဒုပဂဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေနာ**တိ တေသံ အနတိဝတ္တနဧကရသဘာဝါနံ အနုစ္ဆဝိကဿ ဝီရိယဿ ဝါဟနဘာဝေန။ **အာသေဝနဋ္ဌေနာ**တိ ယာ တဿ တသ္မိံ သမယေ ပဝတ္တာ အာသေဝနာ။ တဿာ အာသေဝနာယ အာသေဝနဘာဝေန။

ရူပသညာန္တိ ကုသလဝိပာကကိရိယဝသေန ပဉ္စဒသဝိဓံ ရူပာဝစရဈာနသင်္ခါတံ ရူပသညံ။ ရူပါဝစရဈာနမ္ပိ ဟိ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ "ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၇၄; အ. နိ. ၈.၆၆; ဓ. သ. ၂၄၈), တဿ ဈာနဿ အာရမ္မဏမ္ပိ "ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၇၃; အ. နိ. ၈.၆၅-၆၆; ဓ. သ. ၂၄၇, ၂၄၉)။ ရူပါဝစရဈာနညှိ သညာသီသေန ရူပေ သညာတိ ကတွာ ရူပသညာတိ ဝုစ္စတိ။ **ပဋိဃသညာ**န္တိ ကုသလဝိပာကာ ပဉ္စ, အကုသလဝိပာကာ ပဉ္စာတိ ဒသဝိဓံ ပဋိဃသညံ။ ဒွိပဉ္စဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ဟိ သညာ စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနံ ရူပါဒီနံ အာရမ္မဏာနဉ္စ ပဋိဃာတေန ဥပ္ပန္နတ္တာ ပဋိဃသညာတိ ဝုစ္စတိ။ ရူပသညာ သဒ္ဒသညာ ဂန္ဓသညာ ရသသညာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာတိပိ ဧတိဿာ ဧဝ နာမံ။ **နာနတ္တသညာ**န္တိ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ, ဒွါဒသ အကုသလသညာ, ဧကာဒသ ကာမာဝစရကုသလဝိပာကသညာ, ဒွေ အကုသလဝိပာကသညာ, ဧကာဒသ ကာမာဝစရကိရိယသညာတိ ဧဝံ စတုစတ္တာလီသဝိဓံ နာနတ္တသညံ။ သာ ဟိ နာနတ္တေ နာနာသဘာဝေ ရူပသဒ္ဒါဒိဘေဒေ ဂောစရေ ပဝတ္တာ သညာတိ နာနတ္တသညာ, စတုစတ္တာလီသဘေဒတော နာနတ္တာ နာနာသဘာဝါ အညမညံ အသဒိသာ သညာတိ ဝါ နာနတ္တသညာတိ ဝုစ္စတိ။ သညာဗဟုကတ္တေပိ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဧကဝစနံ ကတံ။

နိစ္စသညာန္တိ နိစ္စန္တိ သညံ နိစ္စသညံ။ ဧဝံ သုခသညံ အတ္တသညံ။ **နန္ဒိ**န္တိ သပ္ပီတိကံ တဏှံ။ **ရာဂ**န္တိ နိပ္ပီတိကံ တဏှံ။ **သမုဒယ**န္တိ ရာဂဿ သမုဒယံ။ အထ ဝါ ဘင်္ဂါနုပဿနာယ ဘင်္ဂဿေဝ ဒဿနတော သင်္ခါရာနံ ဥဒယံ။ **အာဒါန**န္တိ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန ကိလေသာနံ, အဒေါသဒဿာဝိတာယ သင်္ခတာရမ္မဏဿ ဝါ အာဒါနံ။ **ဃနသညာ**န္တိ သန္တတိဝသေန ဃနန္တိ သညံ။ **အာယူဟန**န္တိ သင်္ခါရာနံ အတ္ထာယ ပယောဂကရဏံ။ **ဓုဝသညာ**န္တိ ထိရန္တိ

သည်။ **နိမိတ္တ**န္တိ နိစ္စနိမိတ္တံ။ **ပဏိဓိ**န္တိ သုခပတ္ထနံ။ **အဘိနိဝေသ**န္တိ အတ္တိ အတ္တာတိ အဘိနိဝေသံ။ **သာရာဒါနာဘိနိဝေသ**န္တိ နိစ္စသာရတ္တသာရဂဟဏာဘိနိဝေသံ။ **သမ္မောဟာဘိနိဝေသ**န္တိ ''အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါန''န္တိအာဒိဝသေန (သံ. နိ. ၂.၂၀) ''ဣဿရတော လောကော သမ္ဘောတီ''တိအာဒိဝသေန စ သမ္မောဟာဘိနိဝေသံ။ **အာလယာဘိနိဝေသ**န္တိ အာဒီနဝတဒဿနေန အလ္လီယိတဗ္ဗမိဒန္တိ အဘိနိဝေသံ။ **အပ္ပဋိသင်္ခ**န္တိ အနုပာယဂဟဏံ။ **သညောဂာဘိနိဝေသ**န္တိ ကာမယောဂါဒိကံ ကိလေသပ္ပဝတ္တိံ။

ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေတိ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ ဧကသ္မိံ ဌိတာတိ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာ။ တေ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ။ ကိလေသေန္တိ ဥပတာပေန္တိ, ဝိဗာဓေန္တိ တတိ ကိလေသာ။ တေ ကိလေသေ။ ဒုဝိဓဥ္ဟိ ဧကဋ္ဌံ ပဟာနေကဋ္ဌံ သဟဇေကဋ္ဌဉ္စ။ ပဟာနေကဋ္ဌံ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပမုခါဟိ တေသဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၁၈) ယာဝ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ပဟာနာ, တာဝ ဧကသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဌိတာတိ အတ္ထော။ ဣဒမိဓာဓိပ္ပေတံ။ ဒသသု ဟိ ကိလေသေသု ဣဓ ဒိဋ္ဌိကိလေသောယေဝ အာဂတော။ သေသေသု ပန အပာယဂမနီယော လောဘော ဒေါသော မောဟော မာနော ဝိစိကိစ္ဆာ ထိနံ ဥဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ နဝ ကိလေသာ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ ပဟာနေကဋ္ဌာ ဟုတွာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ, ရာဂဒေါသမောဟပမုခေသု ဝါ ဒိယဍ္ဍေသု ကိလေသသဟဿေသု သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌိယာ ပဟီယမာနာယ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ အပာယဂမနီယာ သဗ္ဗကိလေသာ ပဟာနေကဋ္ဌဝသေန ပဟီယန္တိ, သဟဇေကဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ ဧကသ္မိံ စိတ္တေ ဌိတာတိ အတ္ထော။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ဟိ ဒွီသု ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တအသင်္ခါရိကစိတ္တေသု ပဟီယမာနေသု တေဟိ သဟဇာတော လောဘော မောဟော ဥဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ ကိလေသာ သဟဇေကဋ္ဌဝသေန ပဟီယန္တိ, ဒွီသု ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တသသင်္ခါရိကစိတ္တေသု ပဟီယမာနေသု တေဟိ သဟဇာတော လောဘော မောဟော ထိနံ ဥဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ ကိလေသာ သဟဇေကဋ္ဌဝသေန ပဟီယန္တိ။ **ဩဠာရိကေ ကိလေသေ**တိ ဩဠာရိကဘူတေ ကာမရာဂဗျာပာဒေ။ **အနုသဟဂတေ ကိလေသေ**တိ သုခုမဘူတေ ကာမရာဂဗျာပာဒေ။ **သဗ္ဗကိလေသေ**တိ မဂ္ဂတ္တယေန ပဟီနာဝသေသေ။

ဝီရိယံ တပဟေတီတိ ယောဂဝစရော ဝီရိယံ ပဝတ္တေတိ။ ဟေဋ္ဌာ သေနာပဋိလာဘဧကရသအာသေဝနဝစနာနိ ဘာဝနာနံ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ ''ဇေဝဘူတာ စ ဘာဝနာ''တိ။ ဣဓ ''တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယာနံ ဧကရသဋ္ဌေန တဒုပဂဝီရိယဝါဟနဋ္ဌေန အာသေဝနဋ္ဌေနာ''တိ ဝစနာနိ ဘာဝနာဟေတုဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ ''ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ ဟေတုနာ ဘာဝနာ''တိ။ ဟေဋ္ဌာ အာသေဝနာဘာဝနာတိ နာနာက္ခဏဝသေန ဝုတ္တာ, ဣဓ အာသေဝနဋ္ဌေန ဘာဝနာတိ ဧကက္ခဏဝသေနာတိ ဝိသေသော။ **ရူပံ ပဿန္တော ဘာဝေတီ**တိအာဒီသု ရူပာဒီနိ ပဿိတဗ္ဗာကာရေန ပဿန္တော ဘာဝေတဗ္ဗံ ဘာဝနံ ဘာဝေတီတိ အတ္ထော။ **ဧကရသာ ဟောန္တီ**တိ ဝိမုတ္တိရသေန, ကိစ္စရသေန တ ဧကရသာ ဟောန္တိ။ **ဝိမုတ္တိရသော**တိ သမ္ပတ္တိရသော။ ကိစ္စသမ္ပတ္တိအတ္ထေန ရသော နာမ ပဝုစ္စတီတိ ဟိ ဝုတ္တန္တိ။

ဘာဝေတဗ္ဗနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သစ္ဆိကာတဗ္ဗနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၉. သစ္ဆိကာတဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ ဒသ ဧကုတ္တရဝိဿဇ္ဇနာနိ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာဝသေန ဝုတ္တာနိ။ တတ္ထ **အကုပ္ပာ စေတောဝိမုတ္တီ**တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ။ သာ ဟိ န ကုပ္ပတိ န စလတိ န ပရိဟာယတီတိ အကုပ္ပာ, သဗ္ဗကိလေသေဟိ စိတ္တဿ ဝိမုတ္တတ္တာ စေတောဝိမုတ္တီတိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ တိဿော ဝိဇ္ဇာ။ **ဝိမုတ္တီ**တိ ဒသုတ္တရပရိယာယေန အရဟတ္တဖလံ ဝုတ္တံ, သင်္ဂီတိပရိယာယေန ပန ''ဝိမုတ္တီတိ ဒွေ ဝိမုတ္တိယော စိတ္တဿ စ အဓိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနဉ္စာ''တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၄) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နီဝရဏာဒီဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ နာမ, နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗသင်္ခတတော ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ နာမ။ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ ဝိဇ္ဇာ သတ္တာနံ စုတူပပာတေ ဉာဏံ ဝိဇ္ဇာ အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ ဝိဇ္ဇာ။ တမဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ, ဝိဒိတကရဏဋ္ဌေနာပိ ဝိဇ္ဇာ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဥ္ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဆာဒေတွာ ဌိတံ တမံ ဝိဇ္ဈတိ, ပုဗ္ဗေနိဝါသဉ္စ ဝိဒိတံ ကရောတီတိ ဝိဇ္ဇာ။ စုတူပပာတေ ဉာဏံ စုတိပဋိသန္ဓိစ္ဆာဒကံ တမံ ဝိဇ္ဈတိ, စုတူပပာတဉ္စ ဝိဒိတံ ကရောတီတိ ဝိဇ္ဇာ။ အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ စတုသစ္စစ္ဆာဒကံ တမံ ဝိဇ္ဈတိ, စတုသစ္စဓမ္မေ စ ဝိဒိတံ ကရောတီတိ ဝိဇ္ဇာ။ **စတ္တာရိ သာမညဖလာနီ**တိ

သောတာပတ္တိဖလံ, သကဒာဂါမိဖလံ, အနာဂါမိဖလံ, အရဟတ္တဖလံ။ ဟပဓမ္မေ သမေတိ ဝိနာသေတီတိ သမဏော, သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ။ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနမေတံ နာမံ။ သာမညဿ ဖလာနိ သာမညဖလာနိ။

ပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓာ တိ သီလက္ခန္ဓော, သမာဓိက္ခန္ဓော, ပညာက္ခန္ဓော, ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓော, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓော။ **ဓမ္မက္ခန္ဓာ** တိ ဓမ္မဝိဘာဂါ ဓမ္မကောဋ္ဌာသာ။ **သီလက္ခန္ဓာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ လောကိယလောကုတ္တရာ သီလသမာဓိပညာ ဧဝ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓာ ။ သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမုတ္တိယော ဧဝ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓော။ တိဝိဓာ ဝိမုတ္တိပစ္စဝေက္ခဏာ ဧဝ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓော။ သော လောကိယော ဧဝ။ ဇာနနဋ္ဌေန ဉာဏမေဝ ဒဿနဋ္ဌေန ဒဿနန္တိ ဉာဏဒဿနံ, ဝိမုတ္တီနံ ဉာဏဒဿနံ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂဝိမုတ္တိယော ပန သမာဓိပညာက္ခန္ဓေဟေဝ သင်္ဂဟိတာ။ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓာ သေက္ခာနံ သေက္ခာ, အသေက္ခာနံ အသေက္ခာတိ ဝုတ္တာ။ ဧတေသု ဟိ လောကိယာ စ နိဿရဏဝိမုတ္တိ စ နေဝသေက္ခာနာသေက္ခာ။ သေက္ခာ ဟောန္တာပိ သေက္ခာနံ ဣမေ ဣတိ သေက္ခာ, အသေက္ခာနံ ဣမေ ဣတိ အသေက္ခာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ''သေက္ခေန ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓေန သမန္နာဂတော ဟောတီ''တိ ဧတ္ထ ပန နိဿရဏဝိမုတ္တိယာ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သမန္နာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဆ အဘိညာ**တိ ဆ အဓိကာနိ ဉာဏာနိ။ ကတမာ ဆ? ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ , ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဉာဏံ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ, စေတောပရိယဉာဏံ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ, အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏန္တိ ဣမာ ဆ။

သတ္တ ခီဏာသဝဗလာနီတိ ခီဏာ အာသဝါ အဿာတိ ခီဏာသဝေါ, ခီဏာသဝဿ ဗလာနိ ခီဏာသဝဗလာနိ။ ကတမာနိ သတ္တ? ဝုတ္တာနိ ဘဂဝတာ –

''ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အနိစ္စတော သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ယမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အနိစ္စတော သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ဣဒမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ဗလံ ဟောတိ, ယံ ဗလံ အာဂမ္မ ခီဏာသဝေါ ဘိက္ခု အာသဝါနံ ခယံ ပဋိဇာနာတိ 'ခီဏာ မေ အာသဝါ'တိ။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အင်္ဂါရကာသူပမာ ကာမာတိ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ယမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ ဣဒမ္ပိ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ဗလံ ဟောတိ။ပေ။။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ဝိဝေကနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ ဝိဝေကပေါဏံ ဝိဝေကပဗ္ဘာရံ ဝိဝေကဋ္ဌံ နေက္ခမ္မာဘိရတံ ဗျန္တီဘူတံ သဗ္ဗသော အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိ ဓမ္မေဟိ။ ယမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ။ ပေ။ ဣဒမ္ပိ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ဗလံ ဟောတိ။ပေ။။

''ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဟောန္တိ သုဘာဝိတာ။ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဘာဝိတာနိ ဟောန္တိ သုဘာဝိတာနိ။ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝိတာ ဟောန္တိ သုဘာဝိတာ။ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဘာဝိတော ဟောတိ သုဘာဝိတော။ ယမ္ပိ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဘာဝိတော ဟောတိ သုဘာဝိတော, ဣဒမ္ပိ ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော ဗလံ ဟောတိ, ယံ ဗလံ အာဂမ္မ ခီဏာသဝေါ ဘိက္ခု အာသဝါနံ ခယံ ပဋိဇာနာတိ 'ခီဏာ မေ အာသဝါ'''တိ (အ. နိ. ၁၀.၉၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၅၇; ပဋိ. မ. ၂.၄၄)။

တတ္ထ ပဌမေန ဗလေန ဒုက္ခသစ္စပဋိဝေဓော, ဒုတိယေန သမုဒယသစ္စပဋိဝေဓော, တတိယေန နိရောဓသစ္စပဋိဝေဓော, စတူဟိ မဂ္ဂသစ္စပဋိဝေဓော ပကာသိတော ဟောတိ။

အဋ္ဌ ဝိမောက္ခာ တိ အာရမ္မဏေ အဓိမုစ္စနဋ္ဌေန ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ စ သုဋ္ဌု မုစ္စနဋ္ဌေန ဝိမောက္ခာ။ ''ကတမေ အဋ္ဌ? ရူပီ ရူပါနိ ပဿတိ, အယံ ပဌမော ဝိမောက္ခော။ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ, အယံ ဒုတိယော ဝိမောက္ခော။ 'သုဘ'န္တေဝ အဓိမုတ္တော ဟောတိ, အယံ တတိယော ဝိမောက္ခော။ သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ 'အနန္တော အာကာသော'တိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, အယံ စတုတ္ထော ဝိမောက္ခော။ သဗ္ဗသော အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ 'အနန္တံ

ဝိညာဏ’န္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, အယံ ပဉ္စမော ဝိမောက္ခော။ သဗ္ဗသော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ ‘နတ္ထိ ကိဉ္စီ’တိ အာကိဉ္စညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, အယံ ဆဋ္ဌော ဝိမောက္ခော။ သဗ္ဗသော အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, အယံ သတ္တမော ဝိမောက္ခော။ သဗ္ဗသော နေဝသညာနာသညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, အယံ အဋ္ဌမော ဝိမောက္ခော''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၇၄; ၃.၃၅၈; အ. နိ. ၈.၆၆)။

နဝ အနုပုဗ္ဗနိရောဓာတိ နဝ အနုပဋိပာဋိယာ နိရောဓာ။ ''ကတမေ နဝ? ပဌမံ ဈာနံ သမာပန္နဿ ကာမသညာ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, ဒုတိယံ ဈာနံ သမာပန္နဿ ဝိတက္ကဝိစာရာ နိရုဒ္ဓါ ဟောန္တိ, တတိယံ ဈာနံ သမာပန္နဿ ပီတိ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, စတုတ္ထံ ဈာနံ သမာပန္နဿ အဿာသပဿာသာ နိရုဒ္ဓါ ဟောန္တိ, အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမာပန္နဿ ရူပသညာ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမာပန္နဿ အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, အာကိဉ္စညာယတနံ သမာပန္နဿ ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပန္နဿ အာကိဉ္စညာယတနသညာ နိရုဒ္ဓါ ဟောတိ, သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နဿ သညာ စ ဝေဒနာ စ နိရုဒ္ဓါ ဟောန္တီ''တိ (အ. နိ. ၉.၃၁; ဒီ. နိ. ၃.၃၄၄, ၃၅၉)။

ဒသ အသေက္ခာ ဓမ္မာတိ ဥပရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော န သိက္ခန္တီတိ အသေက္ခာ။ အထ ဝါ တီသု သိက္ခာသု သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာ, ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တာ သေက္ခာတိ အသေက္ခာ, အရဟန္တော။ အသေက္ခာနံ ဣမေ ဣတိ အသေက္ခာ။ ''ကတမေ ဒသ? အသေက္ခာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, အသေက္ခော သမ္မာသင်္ကပ္ပော, အသေက္ခာ သမ္မာဝါစာ, အသေက္ခော သမ္မာကမ္မန္တော, အသေက္ခော သမ္မာအာဇီဝေါ, အသေက္ခော သမ္မာဝါယာမော, အသေက္ခာ သမ္မာသတိ, အသေက္ခော သမ္မာသမာဓိ, အသေက္ခံ သမ္မာဉာဏံ, အသေက္ခာ သမ္မာဝိမုတ္တီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၄၈, ၃၆၀)။ **အသေက္ခံ သမ္မာဉာဏ**န္တိ အရဟတ္တဖလပစ္စဝေက္ခဏံ ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ... **သမ္မာဝိမုတ္တီ**တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ။ အဋ္ဌကထာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၄၈) ပန ဝုတ္တံ –

> ''အသေက္ခာ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိအာဒယော သဗ္ဗေပိ ဖလသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧဝ။ ဧတ္ထ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာဉာဏန္တိ ဒွီသု ဌာနေသု ပညာဝ ကထိတာ။ သမ္မာဝိမုတ္တီတိ ဣမိနာ ပန ပဒေန ဝုတ္တာဝသေသာ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မာ သင်္ဂဟိတာ''တိ။

သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, သဉ္ဇာနိတဗ္ဗန္တိအာဒီသု အာရမ္မဏသင်္ခါရိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ရူပံ ပဿန္တော သဉ္ဇာနာတီ**တိအာဒီသု ရူပာဒီနိ လောကိယာနိ ပဿိတဗ္ဗာကာရေန ပဿန္တော တာနေဝ ရူပာဒီနိ အာရမ္မဏသင်္ခါရိယာယ သဉ္ဇာနာတိ, ရူပာဒီနိ တ ပဿိတဗ္ဗာကာရေန ပဿန္တော တေန ဟေတုနာ သဉ္ဇာနိတဗ္ဗံ နိဗ္ဗာနံ သဉ္ဇာနာတိ။ ပဿန္တောတိ ဟိ ပဒံ ဟေတုအတ္ထေပိ အက္ခရစိန္တကာ ဣစ္ဆန္တိ။ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီနိ ပန လောကုတ္တရာနိ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ပဿန္တော တာနေဝ အာရမ္မဏသင်္ခါရိယာယ သဉ္ဇာနာတိ။ ''အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာနံ ပရိယောသာနဋ္ဌေန သဉ္ဇာနာတီ''တိ ဣဒံ ပရိညေယျပဟာတဗ္ဗသဉ္ဇာနိတဗ္ဗဘာဝေတ ဗ္ဗေသု သဉ္ဇာနိတဗ္ဗတ္တာ ဥဒ္ဓဋမေဝ။ **ယေ ယေ ဓမ္မာ သဉ္ဇာနိတာ ဟောန္တိ, တေ တေ ဓမ္မာ ဖဿိတာ ဟောန္တီ**တိ အာရမ္မဏသင်္ခါရိယာယ သဉ္ဇာနိတာ အာရမ္မဏဖဿေန ဖုဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ပဋိလာဘသင်္ခါရိယာယ သဉ္ဇာနိတာ ပဋိလာဘဖဿေန ဖုဋ္ဌာ ဟောန္တီတိ။

သဉ္ဇာနိတဗ္ဗနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဟာနဘာဂိယစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဣဒါနိ ယသ္မာ ဟာနဘာဂိယာဒိတာ ဧကေကဿေဝ သမာဓိဿ အဝတ္ထာဘေဒေန ဟောတိ, တသ္မာ ဟာနဘာဂိယစတုက္ကံ ဧကတောယေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိ**န္တိ ပဌမဿ ဈာနဿ လာဘိနော ... သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ လာဘော သဉ္ဇာနိယာ အဿ အတ္ထီတိ လာဘီတိ ဝုစ္စတိ။ **ကာမသဟဂတာ**တိ ဧတ္ထ သဟဂတသဒ္ဒဿ အာရမ္မဏတ္ထော အဓိပ္ပေတော, ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမာရမ္မဏာတိ အတ္ထော။ **သညာမနသိကာရာ**တိ ဇဝနသညာ စ တအာဝဇ္ဇနမနသိကာရော စ, သညာသမ္ပယုတ္တမနသိကာရောပိ ဝဋ္ဋတိ။ **သမုဒာစရန္တီ**တိ ပ

ဝတ္တန္တိ။ **ဓမ္မော** တိ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မော။ ဈာနာ ပရိဟာယန္တော တီဟိ ကာရဏေဟိ ပရိဟာယတိ ကိလေသသမုဒာစာရေန စ အသပ္ပာယကိရိယာယ စ အနနုယောဂေန စ။ ကိလေသသမုဒာစာရေန ပရိဟာယန္တော သီဃံ ပရိဟာယတိ, ကမ္မာရာမတာဘဿာရာမတာနိဒ္ဒါရာမတာသင်္ဂဏိကာရာမတာနုယောဂဝသေန အသပ္ပာယကိရိယာယ ပရိဟာယန္တော ဒန္ဓံ ပရိဟာယတိ, ဂေလညပစ္စယဝေကလ္လာဒိနာ ပလိဗောဓေန အဘိက္ခဏံ အသမာပဇ္ဇန္တော အနနုယောဂေန ပရိဟာယန္တောပိ ဒန္ဓံ ပရိဟာယတိ။ ဣဓ ပန ဗလဝကာရဏမေဝ ဒဿေန္တော ကိလေသသမုဒာစာရမေတဟ။ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီဟိ ပန ပရိဟာယန္တော ဟေဋ္ဌိမဟေဋ္ဌိမဇ္ဈာနနိကန္တိသမုဒာစာရေနပိ ပရိဟာယတိ။ ကိတ္တာဝတာ ပရိဟီနော ဟောတီတိ? ယဒါ န သက္ကောတိ သမာပဇ္ဇိတုံ, တ္တာဝတာ ပရိဟီနော ဟောတီတိ။ **တဒနုဓမ္မတာ**တိ အနုပဝတ္တော ဓမ္မော အနုဓမ္မော, ဈာနံ အဓိကံ ကတွာ ပဝတ္တဿ နိကန္တိဓမ္မဿေတံ အဓိဝစနံ။ အနုဓမ္မော ဧဝ အနုဓမ္မတာ, တဿ ဈာနဿ အနုဓမ္မတာ တဒနုဓမ္မတာ။ **သတီ**တိ နိကန္တိ။ **သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ပတိဋ္ဌာတိ ။ တံ ပဌမဇ္ဈာနံ အနုဝတ္တမာနာ နိကန္တိ ပဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဝိတက္ကသဟဂတာ**တိ ဒုတိယဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ တဥဟိ နတ္တေတ္ထ ဝိတက္ကော
တိ အဝိတက္ကန္တိ ဝုစ္စတိ။ **နိဗ္ဗိဒါသဟဂတာ** တိ ဝိပဿနာရမ္မဏာ။ သာ ဟိ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒနတော နိဗ္ဗိဒါတိ ဝုစ္စတိ။ "နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတီ"တိ (မဟာဝ. ၂၃; သံ. နိ. ၃.၆၁) ဟိ ဝုတ္တံ။ **ဝိရာဂူပသံဟိတာ**တိ အရိယမဂ္ဂပဋိသညုတ္တာ ဝိပဿနာ။ ဝိပဿနာ ဟိ သိခါပ္ပတ္တာ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟပေတိ။ တသ္မာ ဝိပဿနာရမ္မဏာ သညာမနသိကာရာ "ဝိရာဂူပသံဟိတာ"တိ ဝုစ္စန္တိ, "ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။

ဝိတက္ကသဟဂတာတိ ဝိတက္ကဝသေန ပဌမဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ **ဥပေက္ခာသုခသဟဂတာ**တိ တတုဧဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ စ သုခဝေဒနာယ စ ဝသေန တတိယဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ **ပီတိသုခသဟဂတာ**တိ ပီတိယာ စ သုခဝေဒနာယ စ ဝသေန ဒုတိယဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ **အဒုက္ခမသုခသဟဂတာ**တိ ဥပေက္ခာဝေဒနာဝသေန စတုတ္ထဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ သာ ဟိ ဝေဒနာ န ဒုက္ခာ န သုခါတိ အဒုက္ခမသုခါတိ ဝုစ္စတိ , မ-ကာရော ပနေတ္ထ ပဒသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တော။ **ရူပသဟဂတာ**တိ ရူပဇ္ဈာနာရမ္မဏာ။ နေဝသညာနာသညာယတနေ ဌိတဿ ဟာနဘာဂိယဋ္ဌိတိဘာဂိယနိဗ္ဗေဓဘာဂိယတ္တေသု ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ဝိသေသဘာဂိယတ္တာဘာဝတ နေဝသညာနာသညာယတနံ န နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ သဗ္ဗောပိ စေသ လောကိယော သမာဓိ ပမာဒဝိဟာရိဿ မုဒိန္ဒြိယဿ ဟာနဘာဂိယော ဟောတိ, အပ္ပမာဒဝိဟာရိဿ မုဒိန္ဒြိယဿ ဋ္ဌိတိဘာဂိယော ဟောတိ, တဏှာစရိတဿ တိက္ခိန္ဒြိယဿ ဝိသေသဘာဂိယော ဟောတိ, ဒိဋ္ဌိစရိတဿ တိက္ခိန္ဒြိယဿ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော ဟောတီတိ ဝုစ္စတိ။

ဟာနဘာဂိယစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

လက္ခဏတ္တိကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၁. ဣဒါနိ ယသ္မာ ဧကေကောပိ လောကိယဓမ္မော တိလက္ခဏဗ္ဗာဟတော, တသ္မာ လက္ခဏတ္တိကံ ဧကတော နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာ** တိ တတ္ထ တတ္ထေဝ ခီယနဘာဝေန အနိစ္စံ။ "ခယဓမ္မတ္တာ, ဝယဓမ္မတ္တာ, ဝိရာဂဓမ္မတ္တာ, နိရောဓဓမ္မတ္တာ အနိစ္စ"န္တိ ဧကေ။ **ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေနာ** တိ သပ္ပဋိဘယတာယ ဒုက္ခံ။ ယဥဟိ အနိစ္စံ, တံ ဘယာဝဟံ ဟောတိ သီဟောပမသုတ္တေ (သံ. နိ. ၃.၇၈) ဒေဝတာနံ ဝိယ။ "ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏဘယဋ္ဌေန ဒုက္ခ"န္တိ ဧကေ။ **အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေနာ** တိ "အတ္တာ နိဝါသီ ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ"တိ ဧဝံ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တသာရဿ အဘာဝေန အနတ္တာ။ ယဥဟိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ, တံ အတ္တနောပိ အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပီဠနံ ဝါ ဝါရေတုံ န သက္ကောတိ, ကုတော တဿ ကာရကာဒိဘာဝေါ။ ဝုတ္တဥ္စ "ရူပဉ္စ ဟိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္တာ အဘဝိဿ, နယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျာ"တိအာဒိ (မဟာဝ. ၂၀)။ "အတ္တသာရနိစ္စသာရဝိရဟိတတ္တာ အနတ္တာ"တိ ဧကေ။

လက္ခဏတ္တိကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၂-၃၃·

အရိယသစ္စစတုက္ကမ္ပိ တထဋ္ဌေန သစ္စာနံ ကေသမ္ဗန္ဓတ္တာ ကေတော ဝေ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တတ္ထ **တတ္ထာ** တိ တေသု စတူသု အရိယသစ္စေသု။ **ကတမန္တိ** ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ **ဒုက္ခံ အရိယသစ္စ** န္တိ ပုစ္ဆိတဓမ္မနိဒဿနံ။ တတ္ထ **ဇာတိပိ ဒုက္ခာ** တိအာဒီသု ဇာတိသဒ္ဒဿ တာဝ အနေကေ အတ္ထာ ပဝေဒိတာ။ ယထာဟ –

“ဘဝေ ကုလံ နိကာယော စ၊ သီလံ ပညတ္တိ လက္ခဏံ။
ပသူတိ သန္ဓိ စေတတိ၊ ဇာတိအတ္ထာ ပဝေဒိတာ”။

တထာ ဟိဿ “ဧကမ္ပိ ဇာတိံ ဒွေပိ ဇာတိယော”တိအာဒီသု (ပာရာ. ၁၂) ဘဝေ အတ္ထော။ “အက္ခိတ္တော အနုပက္ကုဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၃၁) ဧတ္ထ ကုလံ။ “အတ္ထိ, ဝိသာခေ, နိဂဏ္ဌာ နာမ သမဏဇာတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၇၁) ဧတ္ထ နိကာယော။ “ယတောဟံ, ဘဂိနိ, အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတော နာဘိဇာနာမိ”တိ (မ. နိ. ၂.၃၅၁) ဧတ္ထ အရိယသီလံ။ “တိရိယာ နာမ တိဏဇာတိ နာဘိယာ ဥဂ္ဂန္တွာ နဘံ အာဟစ္စ ဌိတာ အဟောသီ”တိ (အ. နိ. ၅.၁၉၆) ဧတ္ထ ပညတ္တိ။ “ဇာတိ ဒွီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတာ”တိ (ဓာတု. ၇၁) ဧတ္ထ သင်္ခတလက္ခဏံ။ “သမ္ပတိဇာတော, အာနန္ဒ, ဗောဓိသတ္တော”တိ (မ. နိ. ၃.၂၀၇) ဧတ္ထ ပသူတိ။ “ဘဝပစ္စယာ ဇာတီ”တိ (ဝိဘ. ၃၅၄) စ “ဇာတိပိ ဒုက္ခာ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၃၃; ဝိဘ. ၁၉၀) စ ဧတ္ထ ပရိယာယတော ပဋိသန္ဓိခန္ဓာ။ နိပ္ပရိယာယတော ပန တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တမာနာနံ သတ္တာနံ ယေ ယေ ခန္ဓာ ပါတုဘဝန္တိ, တေသံ တေသံ ပဌမံ ပါတုဘာဝေါ။

ကသ္မာ ပနေသာ ဇာတိ ဒုက္ခာတိ စေ? အနေကေသံ ဒုက္ခာနံ ဝတ္ထုဘာဝတော။ အနေကာနိ ဟိ ဒုက္ခာနိ။ သေယျထိဒံ – ဒုက္ခဒုက္ခံ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခံ, သင်္ခါရဒုက္ခံ, ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ, အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ , ပရိယာယဒုက္ခံ, နိပ္ပရိယာယဒုက္ခန္တိ။ ဧတ္ထ ကာယိကစေတသိကာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာသဘာဝတော စ နာမတော စ ဒုက္ခတ္တာ **ဒုက္ခဒုက္ခန္တိ** ဝုစ္စတိ။ သုခါ ဝေဒနာ ဝိပရိဏာမေန ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဟေတုတော **ဝိပရိဏာမဒုက္ခံ** ။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ စေဝ အဝသေသာ စ တေဘူမကသင်္ခါရာ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ **သင်္ခါရဒုက္ခံ** ။ ကဏ္ဏသူလဒန္တသူလရာဂဇပရိဠာဟဒေါသဇပရိဠာဟာဒိ ကာယိကစေတသိကော အာဗာဓော ပုစ္ဆိတွာ ဇာနိတဗ္ဗတော ဥပက္ကမဿ စ အပါကဋဘာဝတော **ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ** ။ ဒွတ္တိံသကမ္မကာရဏာဒိသမုဋ္ဌာနော အာဗာဓော အပုစ္ဆိတွာဝ ဇာနိတဗ္ဗတော ဥပက္ကမဿ စ ပါကဋဘာဝတော **အပ္ပဋိစ္ဆန္နဒုက္ခံ**။ ဌပေတွာ ဒုက္ခဒုက္ခံ သေသံ ဒုက္ခသစ္စဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. ၁၉၀ အာဒယော) အာဂတံ ဇာတိအာဒိ သဗ္ဗမ္ပိ တဿ တဿ ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘာဝတော **ပရိယာယဒုက္ခံ** ။ ဒုက္ခဒုက္ခံ ပန **နိပ္ပရိယာယဒုက္ခ** န္တိ ဝုစ္စတိ။

တတြာယံ ဇာတိ ယံ တံ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ္တာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၄၆ အာဒယော) ဘဂဝတာပိ ဥပမာဝသေန ပကာသိတံ အာပါယိကံ ဒုက္ခံ, ယဉ္စ သုဂတိယမ္ပိ မနုဿလောကေ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကာဒိဘေဒံ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခာ။ တတြိဒံ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကာဒိဘေဒံ ဒုက္ခံ – အယဉှိ သတ္တော မာတုကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တမာနော န ဥပ္ပလပဒုမပုဏ္ဍရီကာဒီသု နိဗ္ဗတ္တတိ, အထ ခေါ ဟေဋ္ဌာ အာမာသယဿ ဥပရိ ပက္ကာသယဿ ဥဒရပဋလပိဋ္ဌိကဏ္ဋကာနံ ဝေမဇ္ဈေ ပရမသမ္ဗာဓေ တိဗ္ဗန္ဓကာရေ နာနာကုဏပဂန္ဓပရိဘာဝိတပရမဒုဂ္ဂန္ဓပဝနဝိစရိတေ အဓိမတ္တဇေဂုစ္ဆေ ကုစ္ဆိပ္ပဒေသေ ပူတိမစ္ဆပူတိကုမ္မာသစန္ဒနိကာဒီသု ကိမိ ဝိယ နိဗ္ဗတ္တတိ။ သော တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တော ဒသ မာသေ မာတုကုစ္ဆိသမ္ဘဝေန ဥသ္မုနာ ပုဋပါကံ ဝိယ ပစ္စမာနော ပိဋ္ဌပိဏ္ဍိ ဝိယ သေဒိယမာနော သမိဉ္ဇနပသာရဏာဒိဝိရဟိတော အဓိမတ္တံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတီတိ။ ဣဒံ တာဝ **ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပန သော မာတု သဟသာ ဥပက္ခလနဂမနနိသီဒနဥဋ္ဌာနပရိဝတ္တနာဒီသု သုရာဓုတ္တဟတ္ထဂတော ဧဠကော ဝိယ အဟိတုဏ္ဍိကဟတ္ထဂတော သပ္ပပေါတကော ဝိယ စ အာကဍ္ဎနပရိကဍ္ဎနဩဓုနနနိဒ္ဓုနနာဒိနာ ဥပက္ကမေန အဓိမတ္တံ ဒုက္ခမနုဘောတိ, ယဉ္စ မာတု သီတုဒကပါနကာလေ သီတနရကူပပန္နော ဝိယ ဥဏှယာဂုဘတ္တာဒိအဇ္ဈောဟရဏကာလေ အင်္ဂါရဝုဋ္ဌိသမ္ပရိကိဏ္ဏော ဝိယ လောဏမ္ဗိလာဒိအဇ္ဈောဟရဏကာလေ ခါရာပတစ္ဆိကာဒိကမ္မကာရဏပ္ပတ္တော ဝိယ အဓိမတ္တံ ဒုက္ခမနုဘောတိ။ ဣဒံ **ဂဗ္ဘပရိဟရဏမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပနဿ မူဠ္ဟဂဗ္ဘာယ မာတုယာ မိတ္တာမစ္စသုဟဇ္ဇာဒီဟိပိ အဒဿနာရဟေ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနေ ဆေဒနဖာလနာဒီဟိ ဒုက္ခမနုဘဝတိ။ ဣဒံ **ဂဗ္ဘဝိပတ္တိမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ဝိဇာယမာနာယ မာတုယာ ကမ္မဇေဟိ ဝာတေဟိ ပရိဝတ္တေတွာ နရကပပါတံ ဝိယ အတိဘယာနကံ ယောနိမဂ္ဂံ ပဋိပါဒိယမာနဿ ပရမသမ္ဗာဓေန စ ယောနိမုခေန တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန ဝိယ နိက္ကဍ္ဎိယမာနဿ မဟာနာဂဿ နရကသတ္တဿ ဝိယ စ သင်္ဃာတပဗ္ဗတေဟိ ဝိစုဏ္ဏိယမာနဿ ဒုက္ခမုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ **ဝိဇာယနမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပန ဇာတဿ တရုဏဝဏသဒိသဿ သုကုမာရသရီရဿ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏနှာပနဓောဝနစောဠပရိမဇ္ဇနာဒိကာလေ သူစိမုခခုရဓာရာဝိဇ္ဈနဖာလနသဒိသံ ဒုက္ခမုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ မာတုကုစ္ဆိတော **ဗဟိ နိက္ခမနမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ တတော ပရံ ပဝတ္တိယံ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ဝဓေန္တဿ အစေလကဝတာဒိဝသေန အာတာပနပရိတာပနာနုယောဂမနုယုတ္တဿ ကောဓဝသေန အဘုဉ္ဇန္တဿ ဥဗ္ဗန္ဓန္တဿ စ ဒုက္ခံ ဟောတိ။ ဣဒံ **အတ္တုပက္ကမမူလကံ** ဒုက္ခံ။

ယံ ပန ပရတော ဝဓဗန္ဓနာဒီနိ အနုဘဝန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ **ပရူပက္ကမမူလကံ** ဒုက္ခန္တိ။ ဣတိ ဣမဿ သဗ္ဗဿာပိ ဒုက္ခဿ အယံ ဇာတိ ဝတ္ထုမေဝ ဟောတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

‘‘ဇာယေထ နော စေ နရကေသု သတ္တော၊ တတ္ထဂ္ဂိဒာဟာဒိကမပ္ပသယှံ။
လဘေထ ဒုက္ခံ နု ကုဟိံ ပတိဋ္ဌံ၊ ဣစ္စာဟ ဒုက္ခာတိ မုနီဓ ဇာတိံ။

‘‘ဒုက္ခံ တိရစ္ဆေသု ကသာပတောဒ-
ဒဏ္ဍာဘိဃာတာဒိဘဝံ အနေကံ။
ယံ တံ ကထံ တတ္ထ ဘဝေယျ ဇာတိံ၊
ဝိနာ တဟိံ ဇာတိ တတောပိ ဒုက္ခာ။

‘‘ပေတေသု ဒုက္ခံ ပန ခုပ္ပိပါသာ-
ဝါတာတပါဒိပ္ပဘဝံ ဝိစိတ္တံ။
ယသ္မာ အဇာတဿ န တတ္ထ အတ္ထိ၊
တသ္မာပိ ဒုက္ခံ မုနိ ဇာတိမာဟ။

‘‘တိဗ္ဗန္ဓကာရေ စ အသယှသီတေ၊
လောကန္တရေ ယံ အသုရေသု ဒုက္ခံ။
န တံ ဘဝေ တတ္ထ န စဿ ဇာတိ၊
ယတော အယံ ဇာတိ တတောပိ ဒုက္ခာ။

‘‘ယဉ္စာပိ ဂူထနရကေ ဝိယ မာတုဂဗ္ဘေ၊
သတ္တော ဝသံ စိရမတော ဗဟိ နိက္ခမဉ္စ။
ပပ္ပောတိ ဒုက္ခမတိဃောရမိဒမ္ပိ နတ္ထိ၊
ဇာတိံ ဝိနာ ဣတိပိ ဇာတိ အယဉှိ ဒုက္ခာ။

‘‘ကိံ ဘာသိတေန ဗဟုနာ နနု ယံ ကုဟိဉ္စိ၊
အတ္ထီဓ ကိဉ္စိဒပိ ဒုက္ခမိဒံ ကဒါစိ။
နေဝတ္ထိ ဇာတိဝိရဟေ ယဒတော မဟေသီ၊
ဒုက္ခာတိ သဗ္ဗပဌမံ ဣမမာဟ ဇာတိ’’န္တိ။

ဇရာပိ ဒုက္ခာ တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓာ ဇရာ သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ, ခဏ္ဍိစ္စာဒိသမ္မတော သန္တတိယံ ဧကဘဝပရိယာပန္နခန္ဓပုရာဏဘာဝေါ စ။ သာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ သာ ပနေသာ ဇရာ သင်္ခါရဒုက္ခဘာဝတော စေဝ ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ။ ယံ

ဟိဒံ အင္ဂပစ္စင္ဂသိထိလီဘာ၀ဣန္ဒိယ၀ိကာရ၀ိရူပတာ ယောဗ္ဗန၀ိနာသဗလူပဃာတသတိမတိ၀ိပ္ပ၀ာသပရပရိဘ၀ာဒိ အနေကပစ္စယံ ကာယိကစေတသိကံ ဒုက္ခမုပ္ပဇ္ဇတိ, ဇရာ တဿ ၀တ္ထု။ တေနေတံ ၀ုစ္စတိ –

“အင္ဂါနံ သိထိလီဘာ၀ါ, ဣန္ဒြိယာနံ ၀ိကာရတော။
ယောဗ္ဗနဿ ၀ိနာသေန, ဗလဿ ဥပဃာတတော။

“၀ိပ္ပ၀ာသာ သတာဒီနံ, ပုတ္တဒါရေဟိ အတ္တနော။
အပ္ပသာဒနီယတော စေ၀, ဘိယျော ဗာလတ္တပတ္တိယာ။

“ပပ္ပောတိ ဒုက္ခံ ယံ မစ္စော, ကာယိကံ မာနသံ တထာ။
သဗ္ဗမေတံ ဇရာဟေတု, ယသ္မာ တသ္မာ ဇရာ ဒုခါ”တိ။

ဇရာဒုက္ခာနန္တရံ ဇာတိဒုက္ခေ ၀တ္တဗ္ဗေပိ ကာယိကဒုက္ခဂဟဏေနေ၀ ဇာတိဒုက္ခံ ဂဟိတံ ဟောတီတိ န ၀ုတ္တန္တိ ၀ေဒိတဗ္ဗံ။

မရဏမ္ပိ ဒုက္ခန္တိ ဧတ္ထာပိ ဒုဝိဓံ မရဏံ – သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ, ယံ သန္ဓာယ ၀ုတ္တံ – “ဇရာမရဏံ ဒွီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတ”န္တိ (ဓာတု. ၇၁)။ ဧကဘ၀ပရိယာပန္နဇီ၀ိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒေါ စ, ယံ သန္ဓာယ ၀ုတ္တံ – “နိစ္စံ မရဏတော ဘယ”န္တိ (သု. နိ. ၅၈၁)။ တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။ ဇာတိပစ္စယမရဏံ ဥပက္ကမမရဏံ သရသမရဏံ အာယုက္ခယမရဏံ ပုညက္ခယမရဏန္တိပိ တဿေ၀ နာမံ။ ပုန ခဏိကမရဏံ သမ္မုတိမရဏံ သမုစ္ဆေဒမရဏန္တိ အယမ္ပေတ္ထ ဘေဒေါ ၀ေဒိတဗ္ဗော။ ပ၀တ္တေ ရူပါရူပဓမ္မာနံ ဘေဒေါ **ခဏိကမရဏံ** နာမ။ “တိဿော မတော, ဖုဿော မတော”တိ ဣဒံ ပရမတ္ထတော သတ္တဿ အဘာ၀တ, “သဿံ မတံ, ရုက္ခော မတော”တိ ဣဒံ ဇီ၀ိတိန္ဒြိယဿ အဘာ၀တ **သမ္မုတိမရဏံ** နာမ။ ခီဏာသ၀ဿ အပ္ပဋိသန္ဓိကာ ကာလကိရိယာ **သမုစ္ဆေဒမရဏံ** နာမ။ ဗာဟိရကံ သမ္မုတိမရဏံ ဌပေတွာ ဣတရံ သမ္မုတိမရဏဉ္စ သမုစ္ဆေဒမရဏဉ္စ ယထာ၀ုတ္တပဗန္ဓ၀ိစ္ဆေဒေနေ၀ သင်္ဂဟိတံ။ ဒုက္ခဿ ပန ၀တ္ထုဘာ၀တော ဒုက္ခံ။ တေနေတံ ၀ုစ္စတိ –

“ပါပဿ ပါပကမ္မာဒိနိမိတ္တမနုပဿတော။
ဘဒ္ဒဿာပသဟန္တဿ, ၀ိယောဂံ ပိယ၀တ္ထုကံ။
မီယမာနဿ ယံ ဒုက္ခံ, မာနသံ အ၀ိသေသတော။

“သဗ္ဗေသဉ္စာပိ ယံ သန္ဓိဗန္ဓနစ္ဆေဒနာဒိကံ။
၀ိတုဇ္ဇမာနမမ္မာနံ ၊ ဟောတိ ဒုက္ခံ သရီရဇံ။

“အသယှပ္ပဋိကာရံ, ဒုက္ခဿေတဿိဒံ ယတော။
မရဏံ ၀တ္ထု တေနေတံ, ဒုက္ခမိစ္စေ၀ ဘာသိတ”န္တိ။

သောကာဒီသု **သောကော** နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏော စိတ္တသန္တာပေါ။ ဒုက္ခော ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော ဒုက္ခ၀တ္ထုတော စ။ တေနေတံ ၀ုစ္စတိ –

“သတ္တာနံ ဟဒယံ သောကော, ၀ိသသလ္လံ၀ တုဇ္ဇတိ။
အဂ္ဂိတတ္တောဝ နာရာစော, ဘုသံ၀ ဒဟတေ ပုန။

“သမာ၀ဟတိ ဇာတိဉ္စ, ဇရာမရဏဘေဒနံ။
ဒုက္ခမ္ပိ ၀ိ၀ိဓံ ယသ္မာ, တသ္မာ ဒုက္ခောတိ ၀ုစ္စတီ”တိ။

ပရိဒေ၀ော နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ ၀စီပလာပေါ။ ဒုက္ခော ပန သင်္ခါရဒုက္ခဘာ၀တော ဒုက္ခ၀တ္ထုတော စ။ တေနေတံ ၀ုစ္စတိ –

“ယံ သောကသလ္လဝိဟတော ပရိဒေဝမာနော၊ ကဏ္ဍောဌတာလုတလသောသဇမပ္ပသယ္ဟံ။
ဘိယ္ယောခိမတ္တမဓိဂစ္ဆတိယေ၀ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခောတိ တေန ဘဂဝတ ပရိဒေဝမာဟာ”တိ။

ဒုက္ခံ နာမ ကာယပီဠနလက္ခဏံ ကာယိကဒုက္ခံ။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော မာနသဒုက္ခာ၀ဟနတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ပီဠေတိ ကာယိကမိဒံ၊ ဒုက္ခံ ဒုက္ခဉ္စ မာနသံ ဘိယ္ယော။
ဇနယတိ ယသ္မာ တသ္မာ၊ ဒုက္ခန္တိ ဝိသေသတော ဝုတ္တ”န္တိ။

ဒောမနဿံ နာမ စိတ္တပီဠနလက္ခဏံ မာနသံ ဒုက္ခံ။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဒုက္ခတော ကာယိကဒုက္ခာ၀ဟနတော စ။ စေတောဒုက္ခသမပ္ပိတာ ဟိ ကေသေ ပကိရိယ ကန္ဒန္တိ, ဥရာနိ ပဋိပိသန္တိ, အာဝဋ္ဋန္တိ, ဝိဝဋ္ဋန္တိ, ဥဒ္ဓံပါဒံ ပပတန္တိ, သတ္ထံ အာဟရန္တိ, ဝိသံ ခာဒန္တိ, ရဇ္ဇုယာ ဥဗ္ဗန္ဓန္တိ, အဂ္ဂိံ ပဝိသန္တီတိ နာနပ္ပကာရကံ ဒုက္ခမနုဘဝန္တိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ပီဠေတိ ယတော စိတ္တံ၊ ကာယဿ စ ပီဠနံ သမာဝဟတိ။
ဒုက္ခန္တိ ဒောမနဿံ၊ ဝိဒောမနဿာ တတော အာဟု”တိ။

ဥပါယာသော နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခပ္ပဘာဝိတော ဒောသောယေဝ။ “သင်္ခာရက္ခန္ဓပရိယာပန္နော ဧကော ဓမ္မော”တိ ဧကေ။ ဒုက္ခော ပန သင်္ခာရဒုက္ခဘာဝတော စိတ္တပရိဒဟနတော ကာယဝိသာဒနတော စ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“စိတ္တဿ စ ပရိဒဟနာ၊ ကာယဿ ဝိသာဒနာ စ အဓိမတ္တံ။
ယံ ဒုက္ခမုပါယာသော၊ ဇနေတိ ဒုက္ခော တတော ဝုတ္တော”တိ။

ဧတ္ထ စ မန္ဒဂ္ဂိနာ အန္တောဘာဇနေ ပါကော ဝိယ သောကော, တိက္ခဂ္ဂိနာ ပစ္စမာနဿ ဘာဇနတော ဗဟိ နိက္ခမနံ ဝိယ ပရိဒေဝေ, ဗဟိနိက္ခန္တာဝသေသဿ နိက္ခမိတုမ္ပိ အပ္ပဟောန္တဿ အန္တောဘာဇနေယေဝ ယာဝ ပရိက္ခယာ ပါကော ဝိယ ဥပါယာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂေ နာမ အပ္ပိယေဟိ သတ္တသင်္ခာရေဟိ သမောဓာနံ။ ဒုက္ခော ပန ဒုက္ခဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဒိသွာဝ အပ္ပိယေ ဒုက္ခံ၊ ပဌမံ ဟောတိ စေတသိ။
တဒုပက္ကမသမ္ဘူတမထ ကာယေ ယတော ဣဓ။

“တတော ဒုက္ခဒွယဿာပိ၊ ဝတ္ထုတော သော မဟေသိနာ။
ဒုက္ခော ဝုတ္တောတိ ဝိညေယျော၊ အပ္ပိယေဟိ သမာဂမော”တိ။

ပိယဝိပ္ပယောဂေ နာမ ပိယေဟိ သတ္တသင်္ခာရေဟိ ဝိနာဘာဝေါ။ ဒုက္ခော ပန ဒုက္ခဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဉာတိဓနာဒိဝိယောဂ ၊ သောကသရသမပ္ပိတာ ဝိတုဇ္ဇန္တိ။
ဗာလာ ယတော တတောယံ၊ ဒုက္ခောတိ မတော ပိယဝိပ္ပယောဂေ”တိ။

ဣစ္ဆိတာလာဘေ အလဗ္ဘနေယ္ယဝတ္ထူသု ဣစ္ဆာဝ **ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ, တမ္ပိ ဒုက္ခ**န္တိ ဝုတ္တာ။ ယေနပိ ဓမ္မေန အလဗ္ဘနေယ္ယံ ဝတ္ထုံ ဣစ္ဆန္တော န လဘတိ, တမ္ပိ အလဗ္ဘနေယ္ယဝတ္ထုမှိ ဣစ္ဆနံ ဒုက္ခန္တိ အတ္ထော။ ဒုက္ခံ ပန ဒုက္ခဝတ္ထုတော။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“တံ တံ ပတ္တယမာနာနံ၊ တဿ တဿ အလာဘတော။
ယံ ဝိဃာတမယံ ဒုက္ခံ၊ သတ္တာနံ ဣစ္ဆ ဇာယတိ။

“အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထူနံ၊ ပတ္ထနာ တဿ ကာရဏံ။
ယသ္မာ တသ္မာ ဇိနော ဒုက္ခံ၊ ဣစ္ဆိတာလာဘမဗြဝီ”တိ။

သင်္ခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ တိ ဧတ္ထ ပန **သင်္ခိတ္တေနာ** တိ ဒေသနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒုက္ခဉှိ ဧတ္တကာနိ ဒုက္ခသတာနီတိ ဝါ ဧတ္တကာနိ ဒုက္ခသဟဿာနီတိ ဝါ သင်္ခိပိတုံ န သက္ကာ, ဒေသနာ ပန သက္ကာ။ တသ္မာ “ဒုက္ခံ နာမ န အညံ ကိဉ္စိ, သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ”တိ ဒေသနံ သင်္ခိပန္တော ဧဝမာဟ။ **ပဉ္စာ** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ **ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ** တိ ဥပါဒါနဂေါစရာ ခန္ဓာ။

ဇာတိပ္ပဘုတိကံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဝုတ္တမိဓ တာဒိနာ။
အဝုတ္တံ ယဉ္စ တံ သဗ္ဗံ၊ ဝိနာ ဧတေန ဝိဇ္ဇတိ။

ယသ္မာ တသ္မာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခေပတော ဣမေ။
ဒုက္ခာတိ ဝုတ္တာ ဒုက္ခန္တ-ဒေသကေန မဟေသိနာ။

တထာ ဟိ ဣန္ဓနမိဝ ပါဝကော, လက္ခမိဝ ပဟရဏာနိ, ဂေါရူပံ ဝိယ ဍံသမကသာဒယော, ခေတ္တမိဝ လာယကာ, ဂါမံ ဝိယ ဂါမဃာတကာ, ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကမေဝ ဇာတိအာဒယော နာနပ္ပကာရေဟိ ဝိဗာဓေန္တာ တိဏလတာဒီနိ ဝိယ ဘူမိယံ, ပုပ္ဖဖလပလ္လဝါနိ ဝိယ ရုက္ခေသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနဉ္စ အာဒိဒုက္ခံ ဇာတိ, မဇ္ဈေဒုက္ခံ ဇရာ, ပရိယောသာနဒုက္ခံ မရဏံ, မာရဏန္တိကဒုက္ခာဘိဃာတေန ပရိဍယှနဒုက္ခံ သောကော , တဒသဟနတော လာလပ္ပနဒုက္ခံ ပရိဒေဝေါ, တတော ဓာတုက္ခောဘသင်္ခါတအနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗသမာယောဂတော ကာယဿ အာဗာဓနဒုက္ခံ ဒုက္ခံ, တေန အာဗာဓိယမာနာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ တတ္ထ ပဋိဃုပ္ပတ္တိတော စေတောဗာဓနဒုက္ခံ ဒေါမနဿံ, သောကာဒိဝုဒ္ဓိယာ ဇနိတဝိသာဒါနံ အနုတ္ထုနနဒုက္ခံ ဥပါယာသော, မနောရထဝိဃာတပ္ပတ္တာနံ ဣစ္ဆာဝိဃာတဒုက္ခံ ဣစ္ဆိတာလာဘောတိ ဧဝံ နာနပ္ပကာရတော ဥပပရိက္ခိယမာနာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဝ ဒုက္ခာတိ ယဒေတံ ဧကမေကံ ဒဿေတွာ ဝုစ္စမာနံ အနေကေဟိပိ ကပ္ပေဟိ န သက္ကာ အနဝသေသတော ဝတ္တုံ, တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခံ ဧကဇလဗိန္ဒုမှိ သကလသမုဒ္ဒဇလရသံ ဝိယ ယေသု ကေသုစိ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု သင်္ခိပိတွာ ဒဿေတုံ “သင်္ခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ”တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝ ထေရော အဝေါစာတိ။

တတ္ထ ကတမာ ဇာတီ တိအာဒီသု ပဒဘာဇနီယေသု **တတ္ထာ** တိ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တေသု ဇာတိအာဒီသု။ **ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာန** န္တိ သင်္ခေပတော အနေကေသံ သတ္တာနံ သာဓာရဏနိဒ္ဒေသော။ ယာ ဒေဝဒတ္တဿ ဇာတိ, ယာ သောမဒတ္တဿ ဇာတီတိ ဧဝဉှိ ဒိဝသမ္ပိ ကထိယမာနေ နေဝ သတ္တာ ပရိယာဒါနံ ဂစ္ဆန္တိ, န သဗ္ဗံ အပရတ္ထဒီပနံ သိဇ္ဈတိ, ဣမေဟိ ပန ဒွီဟိ ပဒေဟိ န ကောစိ သတ္တော အပရိယာဒိန္နော ဟောတိ, န ကိဉ္စိ အပရတ္ထဒီပနံ န သိဇ္ဈတိ။ **တမှိ တမှီ**တိ အယံ ဂတိဇာတိဝသေန အနေကေသံ သတ္တနိကာယာနံ သာဓာရဏနိဒ္ဒေသော။ **သတ္တနိကာယေ**တိ သတ္တာနံ နိကာယေ, သတ္တဃဋာယံ သတ္တသမူဟေတိ အတ္ထော။ **ဇာတီ**တိ ဇာယနဝသေန။ ဣဒမေတ္ထ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ **သဉ္ဇာတီ** တိ သဉ္ဇာယနဝသေန။ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ **ဩက္ကန္တီ** တိ ဩက္ကမနဝသေန။ ဇာယနဋ္ဌေန တ ဇာတိ, သာ အပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ဝုတ္တာ။ သဉ္ဇာယနဋ္ဌေန သဉ္ဇာတိ, သာ ပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ဝုတ္တာ။ ဩက္ကမနဋ္ဌေန ဩက္ကန္တိ, သာ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇဝသေန ဝုတ္တာ။ တေ ဟိ အဏ္ဍကောသံ ဝတ္ထိကောသဉ္စ ဩက္ကမန္တိ, ဩက္ကမန္တာ ပဝိသန္တာ ဝိယ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တိ။ အဘိနိဗ္ဗတ္တနဋ္ဌေန **အဘိနိဗ္ဗတ္တိ,** သာ သံသေဒဇဩပပါတိကဝသေန ဝုတ္တာ။ တေ ဟိ ပါကဋာ ဧဝ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, အယံ တာဝ သမ္မုတိကထာ။

ဣဒါနိ **ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ, အာယတနာနံ ပဋိလာဘော**တိ ပရမတ္ထကထာ ဟောတိ။ ခန္ဓာ ဧဝ ဟိ ပရမတ္ထတော ပါတုဘဝန္တိ, န သတ္တာ။ ဧတ္ထ **စ ခန္ဓာန**န္တိ ဧကဝေါကာရဘဝေ ဧကဿ, စတုဝေါကာရဘဝေ စတုန္နံ, ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဉ္စန္နမ္ပိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပါတုဘာဝေါ**တိ ဥပ္ပတ္တိ။ **အာယတနာန**န္တိ တတြ တတြ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ

ယတနဝသေန သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဋိလောဘော**တိ သန္တတိယံ ဟတုဘာတေယေဝ။ ဟတုဘာဝတ္တာနေဝ ဟိ တာနိ ပဋိလဒ္ဓါနိ နာမ ဟောန္တိ။ **အယံ ဝုစ္စတိ ဇာတိ** တိ အယံ ဇာတိ နာမ ကထီယတိ။

ဇရာနိဒ္ဒေသေ **ဇရာ**တိ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ **ဇီရဏတာ**တိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ **ခဏ္ဍိစ္စ** န္တိအာဒယော တယော ကာလာတိက္ကမေ ကိစ္စနိဒ္ဒေသာ, ပစ္ဆိမာ ဒွေ ပကတိနိဒ္ဒေသာ။ အယဉ္ဟိ ဇရာတိ ဣမိနာ ပဒေန သဘာဝတော ဒီပိတာ, တေနဿာ ဣဒံ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ ဇီရဏတာတိ ဣမိနာ အာကာရတော, တေနဿာယံ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ ခဏ္ဍိစ္စ န္တိ ဣမိနာ ကာလာတိက္ကမေ ဒန္တနခာနံ ခဏ္ဍိတဘာဝကရဏကိစ္စတော။ **ပါလိစ္စ** န္တိ ဣမိနာ ကေသလောမာနံ ပလိတ ဘာဝကရဏကိစ္စတော။ **ဝလိတ္တစတာ** တိ ဣမိနာ မံသံ မိလာပေတွာ တစေ ဝလိဘာဝကရဏကိစ္စတော ဒီပိတာ။ တေနဿာ ဣမေ တယော ကာလာတိက္ကမေ ကိစ္စနိဒ္ဒေသာ။ တေဟိ ဣမေသံ ဝိကာရာနံ ဒဿနဝသေန ပာကဋီဘူတာ ပာကဋ ဇရာ ဒဿိတာ။ ယထေဝ ဟိ ဥဒကဿ ဝါ ဝါတဿ ဝါ အဂ္ဂိနော ဝါ တိဏရုက္ခာဒီနံ သမ္ဘဂ္ဂပလိဘဂ္ဂတာယ ဝါ ဈာမတာယ ဝါ ဂတမဂ္ဂေါ ပာကဋော ဟောတိ, န စ သော ဂတမဂ္ဂေါ တာနေဝ ဥဒကာဒီနိ, ဧဝမေဝ ဇရာယ ဒန္တာဒီသု ခ ဏ္ဍိစ္စာဒိဝသေန ဂတမဂ္ဂေါ ပာကဋော စက္ခုံ ဥမ္မီလေတွာပိ ဂယှတိ, န စ ခဏ္ဍိစ္စာဒီနေဝ ဇရာ။ န ဟိ ဇရာ စက္ခုဝိ ညေယျာ ဟောတိ။

အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော တိ ဣမေဟိ ပန ပဒေဟိ ကာလာတိက္ကမေယေဝ အဘိဗျတ္တာယ အာယုက္ခယစက္ခာဒိဣန္ဒြိယပရိပါကသင်္ခါတာယ ပကတိယာ ဒီပိတာ, တေနဿိမေ ဒွေ ပကတိနိဒ္ဒေသာတိ ဝေဒိ တဗ္ဗာ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဇရံ ပတ္တဿ အာယု ဟာယတိ, တသ္မာ ဇရာ ''အာယုနော သံဟာနီ''တိ ဖလူပစာရေန ဝုတ္တာ။ ယသ္မာ စ ဒဟရကာလေ သုပ္ပသန္နာနိ သုခုမမ္ပိ အတ္တနော ဝိသယံ သုခေနေဝ ဂဏှနသမတ္ထာနိ စက္ခာဒီနိ ဣန္ ဒြိယာနိ ဇရံ ပတ္တဿ ပရိပက္ကာနိ အာလုဠိတာနိ အဝိသဒါနိ ဩဠာရိကမ္ပိ အတ္တနော ဝိသယံ ဂဟေတုံ အသမတ္ထာနိ ဟောန္တိ, တသ္မာ ''ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော''တိ ဖလူပစာရေနေဝ ဝုတ္တာ။

သာ ပနေသာ ဧဝံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ သဗ္ဗာပိ ဇရာ ပာကဋာ ပဋိစ္ဆန္နာတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ ဒန္တာဒီသု ခဏ္ဍာဒိဘာဝ ဒဿနတော ရူပဓမ္မေသု ဇရာ **ပာကဋဇရာ** နာမ။ အရူပဓမ္မေသု ပန ဇရာ တာဒိသဿ ဝိကာရဿ အဒဿနတော ပ **ဋိစ္ဆန္နဇရာ** နာမ။ တတ္ထ ယွာယံ ခဏ္ဍာဒိဘာဝေါ ဒိဿတိ, သော တာဒိသာနံ ဒန္တာဒီနံ ဝဏ္ဏောယေဝ။ တံ စက္ခုနာ ဒိ သွာ မနောဒွာရေန စိန္တေတွာ ''ဣမေ ဒန္တာ ဇရာယ ပဟဋာ''တိ ဇရံ ဇာနာတိ, ဥဒကဋ္ဌာနေ ဗဒ္ဓါနိ ဂောသိင်္ဂါဒီနိ ဩလောကေတွာ ဟေဋ္ဌာ ဥဒကဿ အတ္ထိဘာဝဇာနနံ ဝိယ။ ပုန အယံ ဇရာ သဝီစိ အဝီစီတိ ဧဝမ္ပိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ တ တ္ထ မဏိကနကရဇတပဝါဠစန္ဒသူရိယာဒီနံ မန္ဒဒသကာဒီသု ပါဏီနံ ဝိယ, ပုပ္ဖဖလပလ္လဝာဒီသု အပါဏီနံ ဝိယ စ အန္ တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒီနံ ဒုဝိညေယျတ္တာ ဇရာ **အဝီစိဇရာ** နာမ, နိရန္တရဇရာတိ အတ္ထော။ တတော အညေသု ပန ယထာဝုတ္တေသု အန္တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒီနံ သုဝိညေယျတ္တာ ဇရာ **သဝီစိဇရာ** နာမ။

တတ္ထ သဝီစိဇရာ ဥပါဒိဏ္ဏကအနုပါဒိဏ္ဏကဝသေန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ – ဒဟရကုမာရကာနဉှိ ပဌမမေဝ ခီရဒန္ တာ နာမ ဥဋ္ဌဟန္တိ, န တေ ထိရာ။ တေသု ပန ပတိတေသု ပုန ဒန္တာ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ တေ ပဌမမေဝ သေတာ ဟောန္တိ, ဇ ရာဝါတေန ပဟဋကာလေ ကာဠကာ ဟောန္တိ။ ကေသာ ပဌမမေဝ တမ္ဗာ ဟောန္တိ, တတော ကာဠကာ, တတော သေ တာ။ ဆဝိ ပန သလောဟိတိကာ ဟောတိ။ ဝဍ္ဎန္တာနံ ဝဍ္ဎန္တာနံ ဩဒာတာနံ ဩဒာတဘာဝေါ, ကာဠကာနံ ကာဠကဘာ ဝေါ ပညာယတိ။ ဇရာဝါတေန ပန ပဟဋကာလေ ဝလိံ ဂဏှာတိ။ သဗ္ဗမ္ပိ သဿံ ဝပိတကာလေ သေတံ ဟောတိ, ပစ္ ဆာ နီလံ။ ဇရာဝါတေန ပန ပဟဋကာလေ ပဏ္ဍုကံ ဟောတိ။ အမ္ဗင်္ကုရေနာပိ ဒီပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။

မရဏနိဒ္ဒေသေ **စုတီ**တိ စဝနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓာနံ သာမညဝစနမေတံ။ **စဝနတာ**တိ ဘာဝဝစနေန လက္ခဏနိဒဿနံ။ **ဘေဒော**တိ စုတိခန္ဓာနံ ဘင်္ဂုပ္ပတ္တိပရိဒီပနံ။ **အန္တရဓာန** န္တိ ဃဋဿေဝ ဘိန္နဿ ဘိန္နာနံ စုတိခန္ဓာနံ ယေန ကေနစိ ပရိယာယေန ဌာနာဘာဝပရိဒီပနံ။ **မစ္စု မရဏ**န္တိ မစ္စုသင်္ခါတံ မရဏံ, န ခဏိကမရဏံ။ ကာလော နာမ အန္တကော, တဿ ကိရိယာတိ **ကာလကိရိယာ**။ ဧတ္တာဝတာ စ သမ္မုတိယာ မရဏံ ဒီပိတံ။

ဣဒာနိ ပရမတ္ထေန ဒီပေတုံ **ခန္ဓာနံ ဘေဒော**တိအာဒိမာဟ။ ပရမတ္ထေန ဟိ ခန္ဓာယေဝ ဘိဇ္ဇန္တိ, န သတ္တော နာမ ကောစိ မရတိ။ ခန္ဓေသု ပန ဘိဇ္ဇမာနေသု သတ္တော မရတိ, ဘိန္နေသု မတောတိ ဝေါဟာရော ဟောတိ။ ဧတ္ထ စ

စတုဝေါကာရပဉ္စဝေါကာရဝသေန **ခန္ဓာနံ ဘေဒေ,** ဧကဝေါကာရဝသေန **ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေ,** စတုဝေါကာရဝသေန တ ခန္ဓာနံ ဘေဒေ, သေသဒွယဝသေန ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကသ္မာ? ဘဝဒွယေပိ ရူပကာယသင်္ခါတဿ ကဠေဝရဿ သမ္ဘဝတော။ ယသ္မာ တ စာတုမဟာရာဇိကာဒီသုပိ ခန္ဓာ ဘိဇ္ဇန္တေဝ, န ကိဉ္စိ နိက္ခိပတိ, တသ္မာ တေသံ ဝသေန ခန္ဓာနံ ဘေဒေ, မနုဿာဒီသု ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေ။ ဧတ္ထ စ ကဠေဝရဿ နိက္ခေပကရဏတော မရဏံ "ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေ"တိ ဝုတ္တံ။

ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒောတိ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဿေဝ မရဏံ နာမ ဟောတိ, အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဿ မရဏံ နာမ နတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ "သဿံ မတံ, ရုက္ခော မတော"တိ ဣဒံ ပန ဝေါဟာရမတ္တမေဝ, အတ္ထတော ပန ဧဝရူပါနိ ဝစနာနိ သဿာဒီနံ ခယဝယဘာဝမေဝ ဒီပေန္တိ။

အပိစ ဣမာနိ ဇာတိဇရာမရဏာနိ နာမ ဣမေသံ သတ္တာနံ ဝဓကပစ္စာမိတ္တာ ဝိယ ဩတာရံ ဂဝေသန္တာနိ ဝိစရန္တိ။ ယထာ ဟိ ပုရိသဿ တီသု ပစ္စာမိတ္တေသု ဩတာရာပေက္ခေသု ဝိစရန္တေသု ဧကော ဝဒေယျ "အဟံ အသုကအရညဿ နာမ ဝဏ္ဏံ ကထေတွာ ဧတံ အာဒါယ တတ္ထ ဂမိဿာမိ, ဧတ္ထ မယှံ ဒုက္ကရံ နတ္ထီ"တိ။ ဒုတိယော ဝဒေယျ "အဟံ တဝ ဧတံ ဂဟေတွာ ဂတကာလေ ပေါထေတွာ ဒုဗ္ဗလံ ကရိဿာမိ, ဧတ္ထ မယှံ ဒုက္ကရံ နတ္ထီ"တိ။ တတိယော ဝဒေယျ "တယာ ဧတသ္မိံ ပေါထေတွာ ဒုဗ္ဗလေ ကတေ တိဏှေန အသိနာ သီသစ္ဆေဒနံ နာမ မယှံ ဘာရော ဟောတူ"တိ ဧဝံ ဝတွာ တထာ ကရေယျုံ။ တတ္ထ ပဌမပစ္စာမိတ္တဿ အရညဝဏ္ဏံ ကထေတွာ တံ အာဒါယ တတ္ထ ဂတကာလော ဝိယ သုဟဇ္ဇဉာတိမဏ္ဍလတော နိက္ကမိတွာ ယတ္ထ ကတ္ထစိ နိဗ္ဗတ္တာပနံ နာမ ဇာတိယာ ကိစ္စံ, ဒုတိယဿ ပေါထေတွာ ဒုဗ္ဗလကရဏံ ဝိယ နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓေသု နိပတိတွာ ပရာဓီနမဉ္စပရာယဏဘာဝကရဏံ ဇရာယ ကိစ္စံ, တတိယဿ တိဏှေန အသိနာ သီသစ္ဆေဒနံ ဝိယ ဇီဝိတက္ခယပါပနံ မရဏဿ ကိစ္စန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပိစေတ္ထ ဇာတိဒုက္ခံ သာဒီနဝမဟာကန္တာရပ္ပဝေသော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဇရာဒုက္ခံ တတ္ထ အန္နပါနရဟိတဿ ဒုဗ္ဗလံ ဝိယ, မရဏဒုက္ခံ ဒုဗ္ဗလဿ ဣရိယာပထပဝတ္တနေ ဝိဟတပရက္ကမဿ ဝါဠာဒီဟိ အနယဗျသနာပါဒနံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။

သောကနိဒ္ဒေသေ ဝိယသတီတိ ဗျသနံ, ဟိတသုခံ ခိပတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ အတ္ထော။ ဉာတီနံ ဗျသနံ ဉာတိဗျသနံ, စောရရောဂဘယာဒီဟိ ဉာတိက္ခယော ဉာတိဝိနာသောတိ အတ္ထော။ တေန **ဉာတိဗျသနေန။ ဖုဋ္ဌဿာ**တိ အဇ္ဈောတ္ထဋဿ အဘိဘူတဿ, သမန္နာဂတဿာတိ အတ္ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ဝိသေသော – ဘောဂါနံ ဗျသနံ **ဘောဂဗျသနံ,** ရာဇစောရာဒိဝသေန ဘောဂက္ခယော ဘောဂဝိနာသောတိ အတ္ထော။ ရောဂေါယေဝ ဗျသနံ **ရောဂဗျသနံ**။ ရောဂေါ ဟိ အာရောဂျံ ဝိယသတိ ဝိနာသေတီတိ ဗျသနံ။ သီလဿ ဗျသနံ **သီလဗျသနံ**။ ဒုဿီလျဿေတံ နာမံ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဝိနာသယမာနာ ဥပ္ပန္နာ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ ဗျသနံ **ဒိဋ္ဌိဗျသနံ**။ ဧတ္ထ စ ပုရိမာနိ ဒွေ အနိပ္ဖန္နာနိ, ပစ္ဆိမာနိ တီဏိ နိပ္ဖန္နာနိ တိလက္ခဏဗ္ဗာဟတာနိ။ ပုရိမာနိ စ တီဏိ နေဝ ကုသလာနိ န အကုသလာနိ, သီလဒိဋ္ဌိဗျသနဒွယံ အကုသလံ။

အညတရညတရေနာတိ ဂဟိတေသု ဝါ ယေန ကေနစိ အဂ္ဂဟိတေသု ဝါ မိတ္တာမစ္စဗျသနာဒီသု ယေန ကေနစိ။ **သမန္နာဂတဿာ**တိ သမနုဗန္ဓဿ အပရိမုစ္စမာနဿ။ **အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေနာ**တိ ယေန ကေနစိ သောကဒုက္ခဿ ဥပ္ပတ္တိဟေတုနာ။ **သောကော**တိ သောစနကဝသေန သောကော။ ဣဒံ တေဟိ ကာရဏေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇနက သောကဿ သဘာဝပစ္စတ္တံ။ **သောစနာ**တိ သောစနာကာရော။ **သောစိတတ္တ**န္တိ သောစိတဘာဝေါ။ **အန္တောသောကော**တိ အဗ္ဘန္တရသောကော။ ဒုတိယပဒံ ဥပသဂ္ဂေန ဝဍ္ဎိတံ။ သော ဟိ အဗ္ဘန္တရံ သုက္ခာပေန္တော ဝိယ ပရိသုက္ခာပေန္တော ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ "အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကော"တိ ဝုစ္စတိ။ **စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ**တိ စိတ္တဿ ပရိဇ္ဈာယနာကာရော။ သောကော ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အဂ္ဂိ ဝိယ စိတ္တံ ဈာပေတိ ဒဟတိ, "စိတ္တံ မေ ဈာမံ, န မေ ကိဉ္စိ ပဋိဘာတီ"တိ ဝဒါပေတိ။ ဒုက္ခိတော မနော ဒုမ္မနော, တဿ ဘာဝေါ **ဒောမနဿံ**။ အနုပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန သောကောဝ သလ္လန္တိ **သောကသလ္လံ**။

ပရိဒေဝနိဒ္ဒေသေ ''မယှံ ဓီတာ, မယှံ ပုတ္တော''တိ ဧဝံ အာဒိသု အာဒိသု ဒေဝန္တိ ရောဒန္တိ ဧတေနာတိ **အာဒေဝေါ**။ တံ တံ ဝဏ္ဏံ ပရိကိတ္တေတွာ ပရိကိတ္တေတွာ ဒေဝန္တိ ဧတေနာတိ **ပရိဒေဝေါ**။ တတော ပရာနိ ဒွေ ဒွေ ပဒါနိ ပုရိမဒွယဿေဝ အာကာရဘာဝနိဒ္ဒေသဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **တစာ**တိ ဝစနံ။ **ပလာပေ**ါတိ တုစ္ဆံ နိရတ္ထကဝစနံ။ ဥပဍ္ဎဘဏိတအညဘဏိတာဒိဝသေန ဝိရူပေါ ပလာပေါတိ **ဝိပ္ပလာပေါ။ လာလပ္ပော**တိ ပုနပ္ပုနံ လပနံ။ လာလပ္ပနာကာရော **လာလပ္ပနာ**။ လာလပ္ပိတဿ ဘာဝေါ **လာလပ္ပိတတ္တံ**။

ဒုက္ခနိဒ္ဒေသေ ကာယနိဿိတတ္တာ **ကာယိကံ**။ အမဓုရဋ္ဌေန **အသာတံ**။ ကာယိကပဒေန စေတသိကအသာတံ ပဋိက္ခိပတိ, အသာတပဒေန ကာယိကသာတံ။ တဒေဝ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခံ,** ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဒုက္ခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခမတ္တာ တ ဒုက္ခံ။ **ကာယသမ္ဖဿဇ**န္တိ ကာယသမ္ဖဿေ ဇာတံ။ **အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတ**န္တိ အသာတံ ဝေဒယိတံ န သာတံ, ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ န သုခံ။ ပရတော တီဏိ ပဒါနိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တာနိ။ အသာတာ ဝေဒနာ န သာတာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ န သုခါတိ အယမေဝ ပနေတ္ထ အတ္ထော။ ယံ ကာယိကံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ, ယာ ကာယသမ္ဖဿဇာ အသာတာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခန္တိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒေါမနဿနိဒ္ဒေသေ ဒုဋ္ဌု မနောတိ ဒုမ္မနော, ဟီနဝေဒနတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ မနောတိ ဒုမ္မနော, ဒုမ္မနဿ ဘာဝေါ **ဒေါမနဿံ**။ စိတ္တနိဿိတတ္တာ **စေတသိကံ။ စေတောသမ္ဖဿဇ**န္တိ စိတ္တသမ္ဖဿေ ဇာတံ။

ဥပါယာသနိဒ္ဒေသေ အာယာသနဋ္ဌေန **အာယာသော**။ သံသီဒနဝိသီဒနာကာရပ္ပဝတ္တဿ စိတ္တကိလမထဿေတံ နာမံ။ ဗလဝအာယာသော **ဥပါယာသော**။ အာယာသိတဘာဝေါ **အာယာသိတတ္တံ။** ဥပါယာသိတဘာဝေါ **ဥပါယာသိတတ္တံ**။

အပ္ပိယသမ္ပယောဂနိဒ္ဒေသေ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ လောကေ။ **ယဿာ**တိ ယေ အဿ။ **အနိဋ္ဌာ**တိ အပရိယေသိတာ။ ပရိယေသိတာ တ ဟောန္တု အပရိယေသိတာ တ, နာမမေဝေတံ အမနာပါရမ္မဏာနံ။ မနသ္မိံ န ကမန္တိ န ပဝိသန္တီတိ **အကန္တာ**။ မနသ္မိံ န အပ္ပိယန္တိ, န တ မနံ ဝဍ္ဎေန္တီတိ **အမနာပါ**။ **ရူပါ**တိအာဒိ တေသံ သဘာဝနိဒဿနံ။ အနတ္ထံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အနတ္ထကာမာ**။ အဟိတံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အဟိတကာမာ**။ အဖာသုံ ဒုက္ခဝိဟာရံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အဖာသုကာမာ**။ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမံ နိဗ္ဘယံ ဝိဝဋ္ဋံ န ကာမေန္တိ, သဘယံ ဝဋ္ဋမေဝ နေသံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အယောဂက္ခေမကာမာ**။ အပိစ သဒ္ဓာဒီနံ ဝုဒ္ဓိသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ အကာမနတော, တေသံယေဝ ဟာနိသင်္ခါတဿ အနတ္ထဿ စ ကာမနတော **အနတ္ထကာမာ**။ သဒ္ဓာဒီနံယေဝ ဥပါယဘူတဿ ဟိတဿ အကာမနတော, သဒ္ဓာဟာနိအာဒီနံ ဥပါယဘူတဿ အဟိတဿ စ ကာမနတော **အဟိတကာမာ**။ ဖာသုဝိဟာရဿ အကာမနတော, အဖာသုဝိဟာရဿ စ ကာမနတော **အဖာသုကာမာ**။ ယဿ ကဿစိ နိဗ္ဘယဿ အကာမနတော, ဘယဿ စ ကာမနတော **အယောဂက္ခေမကာမာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သင်္ဂတီတိ ဂန္တွာ သံယောဂေါ။ **သမာဂမော**တိ အာဂတေဟိ သံယောဂေါ။ **သမောဓာန**န္တိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု သဟဘာဝေါ။ **မိဿီဘာဝေါ**တိ သဗ္ဗကိစ္စာနံ သဟကရဏံ။ အယံ သတ္တဝသေန ယောဇနာ။ သင်္ခါရဝသေန ပန ယံ လဗ္ဘတိ, တံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သော ပန အပ္ပိယသမ္ပယောဂေါ အတ္ထတော ဧကော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ, ကေဝလံ အပ္ပိယသမ္ပယုတ္တာနံ ဒုဝိဓဿာပိ ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခောတိ ဝုတ္တော။

ပိယဝိပ္ပယောဂနိဒ္ဒေသော ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မာတာ ဝာ**တိအာဒိ ပနေတ္ထ အတ္ထကာမေ သရူပေန ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ မမာယတီတိ **မာတာ,** ပိယာယတီတိ **ပိတာ**။ ဘဇတီတိ **ဘာတာ,** တထာ **ဘဂိနီ**။ မေတ္တာယန္တီတိ **မိတ္တာ,** မိနန္တိ ဝါ သဗ္ဗဂုယှေသု အန္တော ပက္ခိပန္တီတိ မိတ္တာ။ ကိစ္စကရဏီယေသု သဟဘာဝဋ္ဌေန အမာ ဟောန္တီတိ **အမစ္စာ**။ ''အယံ အမှာကံ အဇ္ဈတ္တိကော''တိ ဧဝံ ဇာနန္တိ, ဉာယန္တီတိ ဝါ **ဉာတီ**။ လောဟိတေန သမ္ဗန္ဓာတိ **သာလောဟိတာ**။ ပိတုပက္ခိကာ ဉာတီ, မာတုပက္ခိကာ သာလောဟိတာ။ မာတာပိတုပက္ခိကာ ဝါ ဉာတီ, သဿုသသုရပက္ခိကာ သာလောဟိတာ။ အယမ္ပိ ပိယဝိပ္ပယောဂေါ အတ္ထတော ဧကော ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ, ကေဝလံ ပိယဝိပ္ပယုတ္တာနံ ဒုဝိဓဿာပိ ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘာဝတော ဒုက္ခောတိ ဝုတ္တော။ ဣဒမေတ္ထ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာဝစနံ။ သစ္စာနံ ပန တထလက္ခဏတ္တာ သမ္ပယောဂဝိပ္ပယောဂဝစနေဟိ အပ္ပိယပိယဝတ္ထုနိယေဝ ဝိသေသိတာနီတိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတီတိ။

ကုစ္စိတာလာဘနိဒ္ဒေသေ **ဇာတိဓမ္မာန**န္တိ ဇာတိသဘာဝါနံ ဇာတိပကတိကာနံ။ **ကုစ္စာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အဟော ဝတာ**တိ ပတ္ထနာ။ **အသ္သာမာ**တိ ဘဝေယျာမ။ **န ခော ပနေတံ ကုစ္စာယ ပတ္တဗ္ဗ**န္တိ ယံ တေံ "အဟော ဝတ မယံ န ဇာတိဓမ္မာ အသ္သာမ, န စ ဝတ နော ဇာတိ အာဂစ္ဆေယျာ"တိ ဧဝံ ပဟီနသမုဒယေသု သာဓူသု ဝိဇ္ဇမာနံ အဇာတိဓမ္မတ္တံ ပရိနိဗ္ဗုတေသု စ ဝိဇ္ဇမာနံ ဇာတိယာ အနာဂမနံ ကုစ္စိတံ, တံ ကုစ္စန္တသ္သာပိ မဂ္ဂဘာဝနာယ ဝိနာ အပ္ပတ္တဗ္ဗတော, အနိစ္စန္တသ္သာပိ စ ဘာဝနာယ ပတ္တဗ္ဗတော န ကုစ္စာယ ပတ္တဗ္ဗံ နာမ ဟောတိ။ **ကုဒမ္ပိ** တိ ဧတမ္ပိ။ ဥပရိ သေသာနိ ဥပာဒာယ **အပိ**သဒ္ဒေါ။

ဥပာဒါနက္ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ **သေယျထိဒ**န္တိ နိပါတော, တသ္သ တေ ကတမေ ကုတိ စေတိ အတ္ထော။ ရူပမေဝ ဥပါဒါနက္ခန္ဓောတိ **ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော**။ ဧသေဝ နယော သေသေသုပိ။

ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၄. သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသေ **ယာယံ တဏှာ**တိ ယာ အယံ တဏှာ။ **ပောနောဘဝိကာ**တိ ပုနဗ္ဘဝကရဏံ ပုနော ဘဝေ, ပုနောဘဝေ သီလမဿာတိ ပောနောဘဝိကာ။ အပိစ ပုနဗ္ဘဝံ ဒေတိ, ပုနဗ္ဘဝာယ သံဝတ္တတိ, ပုနပ္ပုနံ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ ပောနောဘဝိကာ။ သာ ပနေသာ ပုနဗ္ဘဝဿ အာယိကာပိ အတ္ထိ အဒါယိကာပိ, ပုနဗ္ဘဝာယ သံဝတ္တနိကာပိ အတ္ထိ အသံဝတ္တနိကာပိ, ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဥပဓိဝေပက္ကမတ္တာပိ။ သာ တိပ္ပကာရာပိ ပောနောဘဝိကာတိ နာမံ လဘတိ။ ပောနဗ္ဘဝိကာတိပိ ပာဌော, သောယေဝတ္ထော။ အဘိနန္ဒနသင်္ခါတေန နန္ဒိရာဂေန သဟ ဂတာတိ **နန္ဒိရာဂသဟဂတာ**။ နန္ဒိရာဂေန သဒ္ဓိံ အတ္ထတော ဧကတ္တမေဝ ဂတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတြ တတြာဘိနန္ဒိနီ**တိ ယတြ ယတြ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တတိ, တတြ တတြ အဘိနန္ဒိနီ။ ရူပါဒီသု တ အာရမ္မဏေသု တတြ တတြာဘိနန္ဒိနီ, ရူပါဘိနန္ဒိနီ သဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗဓမ္မာဘိနန္ဒိနီတိ အတ္ထော။ တတြ တတြာဘိနန္ဒီတိပိ ပာဌော, တတြ တတြ အဘိနန္ဒယတီတိ အတ္ထော။ **သေယျထိဒ**န္တိ နိပါတော, တဿ သာ ကတမာ ကုတိ စေတိ အတ္ထော။ **ကာမတဏှာ**တိ ကာမေ တဏှာ, ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ။ **ဘဝတဏှာ**တိ ဘဝေ တဏှာ။ ဘဝပတ္ထနာဝသေန ဥပ္ပန္နဿ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတဿ ရာဂဿ ရူပါရူပဘဝရာဂဿ စ ဈာနနိကန္တိယာ စ ဧတံ အဓိဝစနံ။ **ဝိဘဝတဏှာ**တိ ဝိဘဝေ တဏှာ။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ။

ကုအနိ တဿာ တဏှာယ ဝတ္ထုံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **သာ ခော ပနေသာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ဇာယတိ။ **နိဝိသတီ**တိ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တိဝသေန ပတိဋ္ဌာတိ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ကတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, နိဝိသမာနာ ကတ္ထ နိဝိသတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ယံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပ**န္တိ ယံ လောကသ္မိံ ပိယသဘာဝဉ္စေဝ မဓုရသဘာဝဉ္စ။ **စက္ခုံ လောကေ**တိအာဒီသု လောကသ္မိဉ္ဟိ စက္ခုအာဒီသု မမတ္တေန အဘိနိဝိဋ္ဌာ သတ္တာ သမ္ပတ္တိယံ ပတိဋ္ဌိတာ အတ္တနော စက္ခုံ အာဒါသာဒီသု နိမိတ္တဂ္ဂဟဏာနုသာရေန ဝိပ္ပသန္နံ ပဉ္စပသာဒံ သုဝဏ္ဏဝိမာနေ ဥဂ္ဃာဋိတမဏိသီဟပဉ္ဇရံ ဝိယ မညန္တိ, သောတံ ရဇတပနာဠိကံ ဝိယ ပာမင်္ဂသုတ္တကံ ဝိယ စ မညန္တိ, တုင်္ဂနာသာတိ လဒ္ဓဝေါဟာရံ ဃာနံ ဝဋ္ဋေတွာ ဌပိတဟရိတာလဝဋ္ဋိံ ဝိယ မညန္တိ, ဇိဝှံ ရတ္တကမ္ဗလပဋလံ ဝိယ မုဒုသိနိဒ္ဓမဓုရရသဒံ မညန္တိ, ကာယံ သာလလဋ္ဌိံ ဝိယ သုဝဏ္ဏတောရဏံ ဝိယ စ မညန္တိ, မနံ အညေသံ မနေန အသဒိသံ ဥဠာရံ မညန္တိ, ရူပံ သုဝဏ္ဏကဏိကာရပုပ္ဖာဒိဝဏ္ဏံ ဝိယ, သဒ္ဒံ မတ္တကရဝီကကောကိလမန္ဒဓမိတမဏိဝံသနိဃောသံ ဝိယ, အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓာနိ စတုသမုဋ္ဌာနိကဂန္ဓာရမ္မဏာဒီနိ "ကဿညဿ ဧဝရူပါနိ အတ္ထိ"တိ မညန္တိ, တေသံ ဧဝံ မညမာနာနံ တာနိ စက္ခာဒီနိ ပိယရူပါနိ စေဝ သာတရူပါနိ စ ဟောန္တိ။ အထ နေသံ တတ္ထ အနုပ္ပန္နာ စေဝ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ , ဥပ္ပန္နာ စ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တိဝသေန နိဝိသတိ။ တသ္မာ ထေရော "စက္ခုံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ**တိ ယဒါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒါ ဧတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။

သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသေ ယော တဿာယေဝ တဏှာယာတိ ဧတ္ထ ‘‘ယော တဿေဝ ဒုက္ခဿာ’’တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ယသ္မာ သမုဒယနိရောဓေနေဝ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ, နော အညထာ။ ယထာဟ –

‘‘ယထာပိ မူလေ အနုပဒ္ဒဝေ ဒဠှေ၊ ဆိန္နောပိ ရုက္ခော ပုနရေဝ ရူဟတိ။
ဧဝမ္ပိ တဏှာနုသယေ အနူဟတေ၊ နိဗ္ဗတ္တတီ ဒုက္ခမိဒံ ပုနပ္ပုန’’န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၃၈)။

တသ္မာ တံ ဒုက္ခနိရောဓံ ဒဿေန္တော သမုဒယနိရောဓေန ဒဿေတုံ ဧဝမာဟ။ သီဟသမာနဝုတ္တိနော ဟိ တထာဂတာ, တေ ဒုက္ခံ နိရောဓေန္တာ ဒုက္ခနိရောဓဉ္စ ဒဿေန္တာ ဟေတုမှိ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, န ဖလေ။ သုတာနုဝုတ္တိနော ပန အညတိတ္ထိယာ , တေ ဒုက္ခံ နိရောဓေန္တာ ဒုက္ခနိရောဓဉ္စ ဒဿေန္တာ အတ္တကိလမထာနုယောဂေန စေဝ တဿေဝ စ ဒေသနာယ ဖလေ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, န ဟေတုမှီတိ။ သီဟသမာနဝုတ္တိတာယ သတ္ထာ ဟေတုမှိ ပဋိပဇ္ဇန္တော ‘‘ယော တဿာယေဝ’’တိအာဒိမာဟ။ ဓမ္မသေနာပတိပိ သတ္ထာရာ ဝုတ္တက္ကမေနေဝတဟ။

တတ္ထ **တဿာယေဝ တဏှာယာ**တိ ယာ သာ တဏှာ ‘‘ပောနောဘဝိကာ’’တိ ဝတွာ ကာမတဏှာဒိဝသေန ဝိဘတ္တာ ဥပ္ပတ္တိနိဝေသနဝသေန စ ပေဟ္ဍာ ပကာသိတာ, တဿာယေဝ တဏှာယ။ **အသေသဝိရာဂနိရောဓော**တိ ဝိရာဂေါ ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ, ‘‘ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၅; သံ. နိ. ၃.၁၂; မဟာဝ. ၂၃) ဟိ ဝုတ္တံ။ ဝိရာဂေန နိရောဓော ဝိရာဂနိရောဓော, အနုသယသမုဂ္ဃာတတော အသေသော ဝိရာဂနိရောဓော အသေသဝိရာဂနိရောဓော။ အထ တ ဝိရာဂေါတိ ဟိ ပဟာနံ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ အသေသော ဝိရာဂေါ အသေသော နိရောဓောတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ ယောဇနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အတ္ထတော ပန သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ အသေသဝိရာဂနိရောဓောတိအာဒီနိ နိဗ္ဗာနဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ ပရမတ္ထတော ဟိ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ တဏှာ အသေသာ ဝိရဇ္ဇတိ နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ ‘‘တဿာယေဝ တဏှာယ အသေသဝိရာဂနိရောဓော’’တိ ဝုစ္စတိ။ နိဗ္ဗာနဉ္စ အာဂမ္မ တဏှာ စဇီယတိ ပဋိနိဿဇ္ဇီယတိ မုစ္စတိ န အလ္လီယတိ, ကာမဂုဏာလယေသု စေတ္ထ ဧကောပိ အာလယော နတ္ထိ, တသ္မာ နိဗ္ဗာနံ **စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော**တိ ဝုစ္စတိ။ ဧကမေဝ ဟိ နိဗ္ဗာနံ, နာမာနိ ပနဿ သဗ္ဗသင်္ခတာနံ နာမပဋိပက္ခဝသေန အနေကာနိ ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ – အသေသဝိရာဂေါ အသေသနိရောဓော စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိ အနာလယော ရာဂက္ခယော ဒောသက္ခယော မောဟက္ခယော တဏှာက္ခယော အနုပ္ပာဒော အပ္ပဝတ္တံ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတံ အနာယူဟနံ အပ္ပဋိသန္ဓိ အနုပပတ္တိ အဂတိ အဇာတံ အဇရံ အဗျာဓိ အမတံ အသောကံ အပရိဒေဝံ အနုပာယာသံ အသံကိလိဋ္ဌန္တိအာဒီနိ။

ဣဒါနိ မဂ္ဂေန ဆိန္နာယ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ အပ္ပဝတ္တိပ္ပတ္တာယပိ စ တဏှာယ ယေသု ဝတ္ထူသု တဿာ ဥပ္ပတ္တိ ဒဿိတာ, တတ္ထေဝ အဘာဝံ ဒဿေတုံ **သာ ခော ပနေသာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယထာ ပုရိသော ခေတ္တေ ဇာတံ တိတ္တကာလာဗုဝလ္လိံ ဒိသွာ အဂ္ဂတော ပဋ္ဌာယ မူလံ ပရိယေသိတွာ ဆိန္ဒေယျ, သာ အနုပုဗ္ဗေန မိလာယိတွာ အပ္ပညတ္တိံ ဂစ္ဆေယျ, တတော တသ္မိံ ခေတ္တေ တိတ္တကာလာဗု နိရုဒ္ဓာ ပဟီနာတိ ဝုစ္စေယျ, ဧဝမေဝ ခေတ္တေ တိတ္တကာလာဗု ဝိယ စက္ခာဒီသု တဏှာ။ သာ အရိယမဂ္ဂေန မူလစ္ဆိန္နာ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ အပ္ပဝတ္တိံ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ ဂတာ ပန တေသု ဝတ္ထူသု ခေတ္တေ တိတ္တကာလာဗု ဝိယ န ပညာယတိ။ ယထာ စ အဋဝိတော စောရေ အာနေတွာ နဂရဿ ဒက္ခိဏဒွါရေ ဃာတေယျုံ, တတော အဋဝိယံ စောရာ မတာတိ ဝါ မာရိတာတိ ဝါ ဝုစ္စေယျုံ, ဧဝမေဝ အဋဝိယံ စောရာ ဝိယ ယာ စက္ခာဒီသု တဏှာ, သာ ဒက္ခိဏဒွါရေ စောရာ ဝိယ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ နိရုဒ္ဓတ္တာ နိဗ္ဗာနေ နိရုဒ္ဓါ။ ဧဝံ နိရုဒ္ဓါ ပန တေသု ဝတ္ထူသု အဋဝိယံ စောရာ ဝိယ န ပညာယတိ။ တေနဿာ တတ္ထေဝ နိရောဓံ ဒဿေန္တော ‘‘စက္ခုံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတီ’’တိအာဒိမာဟ။ အထ တ တဏှုပ္ပာဒဝတ္ထူသု ပရိညာတတ္တာ ပရိညာတဝတ္ထူသုံ ပုန န ဥပ္ပဇ္ဇနတော အနုပ္ပာဒနိရောဓဝသေန တဏှုပ္ပာဒဝတ္ထူသ္မိံယေဝ နိရုဇ္ဈတီတိ ဝုစ္စတိ။ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပဇ္ဇနပဋိပက္ခဝသေန ပဟီယတီတိ ဝုတ္တံ, နိဝိသနပဋိပက္ခဝသေန နိရုဇ္ဈတီတိ။

နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသေ **အယမေဝ**တိ အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပနတ္ထံ နိယမနံ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၀၅)။ **အရိယော**တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, အရိယဘာဝကရတ္တာ, အရိယဖလပဋိလာဘကရတ္တာ စ အရိယော။ အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ အဿာတိ **အဋ္ဌင်္ဂိကော**။ သွာယံ စတုရင်္ဂိကာ ဝိယ သေနာ, ပဉ္စင်္ဂိကံ ဝိယ တူရိယံ အင်္ဂမတ္တမေဝ ဟောတိ, အင်္ဂဝိနိမုတ္တော နတ္ထိ။

ဣဒါနိ အင်္ဂမတ္တမေဝ မဂ္ဂေါ အင်္ဂဝိနိမုတ္တော နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော **သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပေ။ သမ္မာသမာဓီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သမ္မာ ဒဿနလက္ခဏာ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ**။ သမ္မာ အဘိနိရောပနလက္ခဏော **သမ္မာသင်္ကပ္ပော**။ သမ္မာ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ **သမ္မာဝါစာ**။ သမ္မာ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော **သမ္မာကမ္မန္တော**။ သမ္မာ ဝေါဒါပနလက္ခဏော **သမ္မာအာဇီဝေါ**။ သမ္မာ ပဂ္ဂဟလက္ခဏော **သမ္မာဝါယာမော**။ သမ္မာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ **သမ္မာသတိ**။ သမ္မာ သမာဓာနလက္ခဏော **သမ္မာသမာဓိ**။ တေသု ဧကေကဿ တီဏိ တီဏိ ကိစ္စာနိ ဟောန္တိ။ သေယျထိဒံ – သမ္မာဒိဋ္ဌိ တာဝ အညေဟိပိ အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသေဟိ သဒ္ဓိံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ, နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကရောတိ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ပဿတိ တပ္ပဋိစ္ဆာဒကမောဟဝိဓမနဝသေန အသမ္မောဟတော။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ တထေဝ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒီနိ စ ပဇဟန္တိ, နိဗ္ဗာနဉ္စ အာရမ္မဏံ ကရောန္တိ။ ဝိသေသတော ပနေတ္ထ သမ္မာသင်္ကပ္ပော သဟဇာတဓမ္မေ သမ္မာ အဘိနိရောပေတိ, သမ္မာဝါစာ သမ္မာ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာ သမုဋ္ဌာပေတိ, သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာ ဝေါဒါပေတိ, သမ္မာဝါယာမော သမ္မာ ပဂ္ဂဏှာတိ, သမ္မာသတိ သမ္မာ ဥပဋ္ဌာပေတိ, သမ္မာသမာဓိ သမ္မာ သမာဒဟတိ။

အပိစေသာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ နာမ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာက္ခဏာ နာနာရမ္မဏာ ဟောတိ, မဂ္ဂကာလေ ဧကက္ခဏာ ဧကာရမ္မဏာ။ ကိစ္စတော ပန ‘‘ဒုက္ခေ ဉာဏ’’န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာက္ခဏာ နာနာရမ္မဏာ ဟောန္တိ, မဂ္ဂကာလေ ဧကက္ခဏာ ဧကာရမ္မဏာ။ တေသု သမ္မာသင်္ကပ္ပော ကိစ္စတော နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပောတိအာဒီနိ တီဏိ နာမာနိ လဘတိ။ သမ္မာဝါစာဒယော တယော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိရတိယောပိ ဟောန္တိ စေတနာယောပိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဝိရတိယောယေဝ။ သမ္မာဝါယာမော သမ္မာသတီတိ ဣဒမ္ပိ ဒွယံ ကိစ္စတော သမ္မပ္ပဓာနသတိပဋ္ဌာနဝသေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ သမ္မာသမာဓိ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေပိ မဂ္ဂက္ခဏေပိ သမ္မာသမာဓိယေဝ။

ဣတိ ဣမေသု အဋ္ဌသု ဓမ္မေသု ဘဂဝတာ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ပဋိပန္နဿ ယောဂိနော ဗဟူပကာရတ္တာ ပဌမံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒေသိတာ။ အယဉ္ဟိ ‘‘ပညာပဇ္ဇောတော ပညာသတ္ထ’’န္တိ (ဓ. သ. ၁၆, ၂၀, ၂၉) စ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ ဧတာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိပဿနာဉာဏသင်္ခါတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ ကိလေသစောရေ ဃာတေန္တော ခေမေန ယောဂါဝစရော နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏာတိ။ တသ္မာ ပဌမံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒေသိတာ။

သမ္မာသင်္ကပ္ပော ပန တဿာ ဗဟူပကာရော။ တသ္မာ တဒနန္တရံ ဝုတ္တော။ ယထာ ဟိ ဟေရညိကော ဟတ္ထေန ပရိဝတ္တေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ စက္ခုနာ ကဟာပဏံ ဩလောကေန္တော ‘‘အယံ ကူဋော အယံ ဆေကော’’တိ ဇာနာတိ, ဧဝံ ယောဂါဝစရောပိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိတက္ကေန ဝိတက္ကေတွာ ဝိတက္ကေတွာ ဝိပဿနာပညာယ ဩလောကယမာနော ‘‘ဣမေ ဓမ္မာ ကာမာဝစရာ, ဣမေ ရူပါဝစရာဒယော’’တိ ဇာနာတိ။ ယထာ ဝါ ပန ပုရိသေန ကောဋိယံ ဂဟေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ဒိန္နံ မဟာရုက္ခံ တစ္ဆကော ဝါသိယာ တစ္ဆေတွာ ကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ဝိတက္ကေန ဝိတက္ကေတွာ ဝိတက္ကေတွာ ဒိန္နဓမ္မေ ယောဂါဝစရော ပညာယ ‘‘ဣမေ ဓမ္မာ ကာမာဝစရာ, ဣမေ ရူပါဝစရာ’’တိအာဒိနာ နယေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကမ္မေ ဥပနေတိ။ တသ္မာ သမ္မာသင်္ကပ္ပော သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အနန္တရံ ဝုတ္တော။

သွာယံ ယထာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ, ဧဝံ သမ္မာဝါစာယပိ ဥပကာရကော။ ယထာဟ – ‘‘ပုဗ္ဗေ ခော, ဂဟပတိ, ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ပစ္ဆာ ဝါစံ ဘိန္ဒတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၃)။ တသ္မာ တဒနန္တရံ သမ္မာဝါစာ ဝုတ္တာ။

ယသ္မာ ပန ‘‘ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ကရိဿာမာ’’တိ ပဌမံ ဝါစာယ သံဝိဒဟိတွာ လောကေ ကမ္မန္တေ ပယောဇေန္တိ, တသ္မာ ဝါစာ ကာယကမ္မဿ ဥပကာရိကာတိ သမ္မာဝါစာယ အနန္တရံ သမ္မာကမ္မန္တော ဝုတ္တော။

စတုဗ္ဗိဓံ ပန ဝစီဒုစ္စရိတံ, တိဝိဓံ ကာယဒုစ္စရိတံ ပဟာယ ဥဘယံ သုစရိတံ ပူရေန္တဿေဝ ယသ္မာ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလံ ပူရတိ, န ဣတရဿ , တသ္မာ တဒုဘယာနန္တရံ သမ္မာအာဇီဝေါ ဝုတ္တော။

ဧဝံ ဝိသုဒ္ဓာဇီဝေန ပန “ပရိသုဒ္ဓော မေ အာဇီဝေါ”တိ ဧတ္တာဝတာ ပရိတောသံ ကတွာ သုတ္တပ္ပမတ္တေန ဝိဟရိတုံ န ယုတ္တံ, အထ ခော သဗ္ဗကိရိယာပထေသု ဣဒံ ဝီရိယမာရဘိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ သမ္မာဝါယာမော ဝုတ္တော။

တတော အာရဒ္ဓဝီရိယေနာပိ ကာယာဒီသု စတူသု ဝတ္ထူသု သတိ သူပဋ္ဌိတာ ကာတဗ္ဗာတိ ဒဿေတုံ တဒနန္တရံ သမ္မာသတိ ဝုတ္တာ။

ယသ္မာ ပန ဧဝံ သူပဋ္ဌိတာယ သတိယာ သမာဓိဿ ဥပကာရာနုပကာရာနံ ဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေသိတွာ ပဟောတိ ဧကတ္တာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမာဓာတုံ, တသ္မာ သမ္မာသတိအနန္တရံ သမ္မာသမာဓိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသေ “ဒုက္ခေ ဉာဏ”န္တိအာဒိနာ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ဒဿိတံ။ တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ, ပစ္ဆိမာနိ ဒွေ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ, ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။ ပုရိမာနိ ဟိ ဒွေ သစ္စာနိ “ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒုက္ခံ, တဏှာ သမုဒယော”တိ ဧဝံ သင်္ခေပေန စ, “ကတမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ? ရူပက္ခန္ဓော”တိအာဒိနာ နယေန ဝိတ္ထာရေန စ အာစရိယသန္တိကေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဝါစာယ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေန္တော ယောဂါဝစရော ကမ္မံ ကရောတိ။ ဣတရေသု ပန ဒွီသု သစ္စေသု “နိရောဓသစ္စံ ဣဋ္ဌံ ကန္တံ မနာပံ, မဂ္ဂသစ္စံ ဣဋ္ဌံ ကန္တံ မနာပ”န္တိ ဧဝံ သဝနေနေဝ ကမ္မံ ကရောတိ။ သော ဧဝံ ကမ္မံ ကရောန္တော စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဧကပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ဧကာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။ ဒုက္ခံ ပရိညာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ, သမုဒယံ ပဟာနပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ, မဂ္ဂံ ဘာဝနာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန။ပေ.။ မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။

ဧဝမဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒွီသု သစ္စေသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏသမ္မသနပဋိဝေဓော ဟောတိ, ဒွီသု သဝနပဋိဝေဓောယေဝ။ အပရဘာဂေ တီသု ကိစ္စတော ပဋိဝေဓော ဟောတိ နိရောဓေ အာရမ္မဏပဋိဝေဓော။ တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ, သဝနဓာရဏသမ္မသနဉာဏံ လောကိယံ ကာမာဝစရံ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပန ပတ္တသစ္စဿ ဟောတိ, အယဉ္စ အာဒိကမ္မိကော။ တသ္မာ သာ ဣဓ န ဝုတ္တာ။ ဣမဿ စ ဘိက္ခုနော ပုဗ္ဗေ ပရိဂ္ဂဟတော “ဒုက္ခံ ပရိဇာနာမိ, သမုဒယံ ပဇဟာမိ, နိရောဓံ သစ္ဆိကရောမိ, မဂ္ဂံ ဘာဝေမီ”တိ အာဘောဂသမန္နာဟာရမနသိကာရပစ္စဝေက္ခဏာ နတ္ထိ, ပရိဂ္ဂဟတော ပဋ္ဌာယ ဟောတိ။ အပရဘာဂေ ပန ဒုက္ခံ ပရိညာတမေဝ ဟောတိ။ပေ.။ မဂ္ဂေါ ဘာဝိတောဝ ဟောတိ။

တတ္ထ ဒွေ သစ္စာနိ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရာနိ, ဒွေ ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသာနိ။ ဒုက္ခသစ္စဉှိ ဥပ္ပတ္တိတော ပါကဋံ, ခါဏုကဏ္ဋကပ္ပဟာရာဒီသု “အဟော ဒုက္ခ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတမ္ပိ အာပဇ္ဇတိ။ သမုဒယသစ္စံ ခါဒိတုကာမတာဘုဉ္ဇိတုကာမတာဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိတော ပါကဋံ။ လက္ခဏပဋိဝေဓတော ပန ဥဘယမ္ပိ ဂမ္ဘီရံ။ ဣတိ တာနိ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရာနိ။ ဣတရေသံ ပန ဒွိန္နံ ဒဿနတ္ထာယ ပယောဂေါ ဘဝဂ္ဂဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဟတ္ထပသာရဏံ ဝိယ, အဝီစိဖုသနတ္ထံ ပါဒပသာရဏံ ဝိယ, သတဓာ ဘိန္နဿ ဝါလဿ ကောဋိယာ ကောဋိပဋိပါဒနံ ဝိယ စ ဟောတိ။ ဣတိ တာနိ ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသာနိ။ ဧဝံ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရေသု ဂမ္ဘီရတ္တာ စ ဒုဒ္ဒသေသု စတူသု သစ္စေသု ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေန ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏုပ္ပတ္တိံ သန္ဓာယ ဣဒံ “ဒုက္ခေ ဉာဏ”န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပဋိဝေဓက္ခဏေ ပန ဧကမေဝ တံ ဉာဏံ ဟောတိ။

အပရေ ပနာဟု – စတုဗ္ဗိဓံ သစ္စေသု ဉာဏံ သုတမယဉာဏံ ဝဝတ္ထာနဉာဏံ သမ္မသနဉာဏံ အဘိသမယဉာဏန္တိ။ တတ္ထ ကတမံ သုတမယဉာဏံ? သံခိတ္တေန ဝါ ဝိတ္ထာရေန ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနိ သုတွာ ဇာနာတိ “ဣဒံ ဒုက္ခံ, အယံ သမုဒယော, အယံ နိရောဓော, အယံ မဂ္ဂေါ”တိ။ ဣဒံ **သုတမယဉာဏံ**။ ကတမံ ဝဝတ္ထာနဉာဏံ? သော သုတာနံ အတ္ထံ ဥပပရိက္ခတိ ဓမ္မတော စ လက္ခဏတော စ, “ဣမေ ဓမ္မာ ဣမသ္မိံ သစ္စေ ပရိယာပန္နာ, ဣမဿ သစ္စဿ ဣဒံ လက္ခဏ”န္တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကရောတိ။ ဣဒံ **ဝဝတ္ထာနဉာဏံ** ။ ကတမံ သမ္မသနဉာဏံ? သော ဧဝံ ယထာနုပုဗ္ဗံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဝဝတ္ထပေတွာ အထ ဒုက္ခမေဝ ဂဟေတွာ ယာဝ ဂေါတြဘုဉာဏံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော သမ္မသတိ။ ဣဒံ **သမ္မသနဉာဏံ** ။ ကတမံ အဘိသမယဉာဏံ? လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဧကေန ဉာဏေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ

အပုဗ္ဗံ အစရိမံ အဘိသမေတိ ''ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန, သမုဒယံ ပဟာနာဘိသမယေန, နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိသမယေန အဘိသမေတီ''တိ။ ဣဒံ **အဘိသမယဉာဏံ**နာမ။

သမ္မာသင်္ကပ္ပနိဒ္ဒေသေ ကာမတော နိဿဋောတိ **နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပော**။ ဗျာပါဒတော နိဿဋောတိ **အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပော**။ ဝိဟိံသာယ နိဿဋောတိ **အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပော**။ တတ္ထ နေက္ခမ္မဝိတက္ကော ကာမဝိတက္ကဿ ပဒဃာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အဗျာပါဒဝိတက္ကော ဗျာပါဒဝိတက္ကဿ, အဝိဟိံသာဝိတက္ကော ဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ။ တထာ နေက္ခမ္မအဗျာပါဒအဝိဟိံသာဝိတက္ကာ ကာမဗျာပါဒဝိဟိံသာဝိတက္ကာနံ ပစ္စနီကာ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

တတ္ထ ယောဂါဝစရော ကာမဝိတက္ကဿ ပဒဃာတနတ္ထံ ကာမဝိတက္ကံ ဝါ သမ္မသတိ အညံ ဝါ ပန ကိဉ္စိ သင်္ခါရံ။ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပော တဒင်္ဂဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒဃာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂံ ပါပေတိ။ အထဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပော သမုစ္ဆေဒဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒဃာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဗျာပါဒဝိတက္ကဿပိ ပဒဃာတနတ္ထံ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ, ဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ ပဒဃာတနတ္ထံ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ သမ္မသတိ။ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေတိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ ပာဠိယံ ဝိဘတ္တေသု အဋ္ဌတိံသာရမ္မဏေသု ဧကကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ အပစ္စနီကံ နာမ နတ္ထိ။ ဧကန္တတော ပန ကာမဝိတက္ကဿ တာဝ အသုဘေသု ပဌမဇ္ဈာနမေဝ ပစ္စနီကံ, ဗျာပါဒဝိတက္ကဿ မေတ္တာယ တိကစတုက္ကဇ္ဈာနာနိ, ဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ ကရုဏာယ တိကစတုက္ကဇ္ဈာနာနိ။ တသ္မာ အသုဘပရိကမ္မံ ကတွာ ဈာနံ သမာပန္နဿ သမာပတ္တိက္ခဏေ ဈာနသမ္ပယုတ္တော ဝိတက္ကော ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပစ္စနီကော ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေန္တဿ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပော တဒင်္ဂဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပစ္စနီကော ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂံ ပါပေန္တဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော သင်္ကပ္ပော သမုစ္ဆေဒဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပစ္စနီကော ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နော နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

မေတ္တာယ ပန ပရိကမ္မံ ကတွာ, ကရုဏာယ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဈာနံ သမာပန္နဿာတိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နော အဗျာပါဒသင်္ကပ္ပောတိ ဝုစ္စတိ, အဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝမေတေ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒယော ဝိပဿနာဈာနဝသေန ဥပ္ပတ္တီနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဣမေသု တီသု ဌာနေသု ဥပ္ပန္နဿ အကုသလသင်္ကပ္ပဿ ပဒစ္ဆေဒတော အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနော ဧကောဝ ကုသလသင်္ကပ္ပော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ သမ္မာသင်္ကပ္ပော နာမ။

သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသေပိ ယသ္မာ အညေနေဝ စိတ္တေန မုသာဝါဒါ ဝိရမတိ, အညေန အညေန ပိသုဏာဝါစာဒီဟိ, တသ္မာ ဧတာသ္ဝေပေတာ ဝေရမဏိယော ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန မိစ္ဆာဝါစာသင်္ခါတာယ စတုဗ္ဗိဓာယ အကုသလဒုဿီလျစေတနာယ ပဒစ္ဆေဒတော အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနာ ဧကာဝ သမ္မာဝါစာသင်္ခါတာ ကုသလဝေရမဏိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ သမ္မာဝါစာ နာမ။

သမ္မာကမ္မန္တနိဒ္ဒေသေပိ ယသ္မာ အညေနေဝ စိတ္တေန ပါဏာတိပါတာ ဝိရမတိ, အညေန အဒိန္နာဒါနာ, အညေန မိစ္ဆာစာရာ, တသ္မာ တိသ္ဝေပေတာ ဝေရမဏိယော ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန မိစ္ဆာကမ္မန္တသင်္ခါတာယ တိဝိဓာယ အကုသလဒုဿီလျစေတနာယ ပဒစ္ဆေဒတော အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနာ ဧကာဝ သမ္မာကမ္မန္တသင်္ခါတာ ကုသလဝေရမဏိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ သမ္မာကမ္မန္တော နာမ။

သမ္မာအာဇီဝနိဒ္ဒေသေ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **အရိယသာဝကော**တိ အရိယဿ ဗုဒ္ဓဿ သာဝကော။ **မိစ္ဆာ အာဇီဝံ ပဟာယာ**တိ ပာပကံ အာဇီဝံ ပဇဟိတွာ။ **သမ္မာအာဇီဝေနာ**တိ ဗုဒ္ဓပ္ပသတ္ထေန ကုသလအာဇီဝေန။ **ဇီဝိကံ ကပ္ပေတီ**တိ ဇီဝိတပ္ပဝတ္တိံ ပဝတ္တေတိ။ ဣဓာပိ ယသ္မာ အညေနေဝ စိတ္တေန ကာယဒွာရဝီတိက္ကမာ ဝိရမတိ, အညေနေ

ဝ ဝစိဒ္ဓတရဝိတိက္ကမာ, တသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာက္ခဏေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဒွိသု ဒွတရေသု သတ္တန္နံ ကမ္မပထာနံ ဝသေန ဥပ္ပန္နာယ မိစ္ဆာအာဇီဝဒုသ္သီလျစေတနာယ ပဒစ္ဆေဒတော အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနာ ဧကာဝ သမ္မာအာဇီဝသင်္ခါတာ ကုသလဝေရမဏီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ သမ္မာအာဇီဝေ နာမ။

သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေသေ **ဣဓ ဘိက္ခု** တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဋိပန္နကော ဘိက္ခု။ **အနုပ္ပန္နာန** န္တိ အနိဗ္ဗတ္တာနံ။ **ပာပကာန**န္တိ လာမကာနံ။ **အကုသလာနံ ဓမ္မာန** န္တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာနံ ဓမ္မာနံ။ **အနုပ္ပါဒါယ** တိ န ဥပ္ပါဒန တ္ထာယ။ **ဆန္ဒံ ဇနေတိ** တိ ကတ္တုကမျတာသင်္ခါတံ ကုသလစ္ဆန္ဒံ ဇနေတိ ဥပ္ပါဒေတိ။ **ဝါယမတီ**တိ ပယောဂံ ဇ နေတိ ပရက္ကမံ ကရောတိ။ **ဝီရိယံ အာရဘတီ**တိ ကာယိကံ စေတသိကံ ဝီရိယံ ကရောတိ။ **စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတီ** တိ တေ နေဝ သဟဇာတဝီရိယေန စိတ္တံ ဥက္ခိပတိ။ **ပဒဟတီ**တိ ပဓာနဝီရိယံ ကရောတိ။ ပဋိပါဋိယာ ပနေတာနိ စတ္တာရိပိ ပဒာနိ အာသေဝနာဘာဝနာဗဟုလီကမ္မသာတစ္စကိရိယာဟိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ဥပ္ပန္နာန န္တိ အနုပ္ပန္နာနန္တိ အဝတ္တဗ္ဗတံ အာပန္နာနံ။ **ပဟာနာယာ**တိ ပဇဟနတ္ထာယ။ **အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာန**န္တိ အနိဗ္ဗတ္တာနံ ကောသလ္လသမ္ဘူတာနံ ဓမ္မာနံ။ **ဥပ္ပါဒါယာ** တိ ဥပ္ပါဒနတ္ထာယ။ **ဥပ္ပန္နာန** န္တိ နိဗ္ဗတ္တာနံ။ **ဌိတိယာ**တိ ဌိတတ္ထာယ။ **အသမ္မောသာယာ** တိ အနဿနတ္ထံ။ **ဘိယ္ယောဘာဝါယာ** တိ ပုနပ္ပုနံ ဘာဝါယ။ **ဝေပုလ္လာယာ** တိ ဝိပုလဘာဝါယ။ **ဘာဝနာယာ**တိ ဝဍ္ဎိယာ။ **ပါရိပူရိယာ**တိ ပရိပူရဏတ္ထာယ။

ဧတေ ပန သမ္မာဝါယာမသင်္ခါတာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယာ, မဂ္ဂက္ခဏေ လောကုတ္တရာ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကမေဝ ဝီရိယံ စတုကိစ္စသာဓနဝသေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ တတ္ထ လောကိယာ ကဿပသံယုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှိ တတ္ထ –

> ''စတ္တာရောမေ ၊ အာဝုသော၊ သမ္မပ္ပဓာနာ။ ကတမေ စတ္တာရော? ဣဓာဝုသော၊ ဘိက္ခု 'အနုပ္ပန္နာ မေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု'န္တိ အာတပ္ပံ ကရောတိ၊ 'ဥပ္ပန္နာ မေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပ္ပဟီယမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု'န္တိ အာတပ္ပံ ကရောတိ၊ 'အနုပ္ပန္နာ မေ ကုသလာ ဓမ္မာ အနုပ္ပဇ္ဇမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု'န္တိ အာတပ္ပံ ကရောတိ၊ 'ဥပ္ပန္နာ မေ ကုသလာ ဓမ္မာ နိရုဇ္ဈမာနာ အနတ္ထာယ သံဝတ္တေယျု'န္တိ အာတပ္ပံ ကရောတီ''တိ (သံ. နိ. ၂.၁၄၅)။

တတ္ထ စ **အနုပ္ပန္နာ** တိ အသမုဒာစာရဝသေန ဝါ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေန ဝါ အနုပ္ပန္နာ။ အညထာ ဟိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနုပ္ပန္နာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နာမ နတ္ထိ, အနုပ္ပန္နာ ပန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ ဧတေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ပဟီယမာနာပိ ဧတေယေဝ ပဟီယန္တိ။

တတ္ထ ဧကစ္စဿ ဝတ္တဂန္ထဓုတင်္ဂသမာဓိဝိပဿနာနဝကမ္မဘဝါနံ အညတရဝသေန ကိလေသာ န သမုဒာစရန္တိ။ ကထံ? ဧကစ္စော ဟိ ဝတ္တသမ္ပန္နော ဟောတိ, အသီတိ ခန္ဓကဝတ္တာနိ စုဒ္ဒသ မဟာဝတ္တာနိ စေတိယင်္ဂဏ ဗောဓိယင်္ဂဏပါနီယမာဠကဥပေါသထာဂါရအာဂန္တုကဂမိကဝတ္တာနိ စ ကရောန္တဿေဝ ကိလေသာ ဩကာသံ န လ ဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ ဝတ္တာနိ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဘိန္နဝတ္တဿ စရတော အယောနိသောမနသိကာရံ သတိ ဝေါဿဂ္ဂံ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဒာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ဧကစ္စော ဂန္ထယုတ္တော ဟောတိ, ဧကမ္ပိ နိကာယံ ဂဏှာတိ ဒွေပိ တယောပိ စတ္တာရောပိ ပဉ္စပိ။ တဿ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အတ္ထဝသေန ပါဠိဝသေန အနုသန္ဓိဝသေန ပုဗ္ဗာပရဝသေန ဂဏှန္တဿ သဇ္ဈာယန္တဿ စိန္တေန္တဿ ဝါစေန္တဿ ဒေသေန္တဿ ပကာသေန္တဿ ကိလေသာ ဩကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပန ဿ ဂန္ထကမ္မံ ပဟာယ ကုသီတဿ စရတော အယောနိသောမနသိကာရသတိဝေါဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧ ဝမ္ပိ အသမုဒာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ဧကစ္စော ပန ဓုတင်္ဂဓရော ဟောတိ, တေရသ ဓုတင်္ဂဂုဏေ သမာဒါယ ဝတ္တတိ, တဿ ဓုတင်္ဂဂုဏေ ပရိဟရန္တဿ ကိလေသာ ဩကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ ဓုတင်္ဂာနိ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဗာဟုလ္လာယ အာဝတ္တဿ စရတော အယောနိသောမနသိကာရသတိဝေါဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဒာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ကေစ္စော အဠ္ဌသု သမာပတ္တီသု စိဏ္ဏဝသီ ဟောတိ, တဿ ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု အာဝဇ္ဇနဝသီအာဒီနံ ဝသေန ဝိဟရန္တဿ ကိလေသာ သြကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ ပရိဟီနဇ္ဈာနဿ တ ဝိဿဋ္ဌဇ္ဈာနဿ တ ဘဿာဒီသု အနုယုတ္တဿ ဝိဟရတော အယောနိသောမနသိကာရသတိတေဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဟတာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ကေစ္စော ပန ဝိပဿကော ဟောတိ, သတ္တသု တ အနုပဿနာသု (ပဋိ. မ. ၃.၃၅) အဋ္ဌာရသသု တ မဟာဝိပဿနာသု (ပဋိ. မ. ၁.၂၂) ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ, တဿ ဧဝံ ဝိဟရတော ကိလေသာ သြကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ ဝိပဿနာကမ္မံ ပဟာယ ကာယဒဠှိဗဟုလဿ ဝိဟရတော အယောနိသောမနသိကာရသတိတေဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဟတာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ကေစ္စော နဝကမ္မိကော ဟောတိ, ဥပေါသထာဂါရဘောဇနသာလာဒီနိ ကရောတိ, တဿ တေသံ ဥပကရဏာနိ စိန္တေန္တဿ ကိလေသာ သြကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ နဝကမ္မေ နိဋ္ဌိတေ တ ဝိဿဋ္ဌေ တ အယောနိသောမနသိကာရသတိတေဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဟတာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။

ကေစ္စော ပန ဗြဟ္မလောကတော အာဂတော သုဒ္ဓသတ္တော ဟောတိ, တဿ အနာသေဝနာယ ကိလေသာ သြကာသံ န လဘန္တိ။ အပရဘာဂေ ပနဿ လဒ္ဓာသေဝနဿ အယောနိသောမနသိကာရသတိတေဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝမ္ပိ အသမုဟတာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။ ဧဝံ တာဝ အသမုဟတာစာရဝသေန အနုပ္ပန္နတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထံ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေန? ဣဓေကစ္စော အနနုဘူတပုဗ္ဗံ မနာပိကာဒိဘေဒံ အာရမ္မဏံ လဘတိ, တဿ တတ္ထ အယောနိသောမနသိကာရသတိတေဿဂ္ဂေ အာဂမ္မ ရာဂါဒယော ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ အနနုဘူတာရမ္မဏဝသေန အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ နာမ။ ဧဝံ အနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ဥပ္ပာဒေ သတိ အတ္တနော အနတ္ထံ ပဿိတွာ တ တေသံ အနုပ္ပာဒာယ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာနုယောဂေန ပဌမံ သမ္မပ္ပဓာနံ ဘာဝေတိ, ဥပ္ပန္နေသု ပန တေသု တေသံ အပ္ပဟာနတော အတ္တနော အနတ္ထံ ပဿိတွာ တ တေသံ ပဟာနာယ ဒုတိယံ တထေဝ သမ္မပ္ပဓာနံ ဘာဝေတိ။

အနုပ္ပန္နာ ကုသလာ ဓမ္မာတိ သမထဝိပဿနာ စေဝ မဂ္ဂေ စ။ တေသံ အနုပ္ပာဒေ အတ္တနော အနတ္ထံ ပဿိတွာ တ တေသံ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ တထေဝ တတိယံ သမ္မပ္ပဓာနံ ဘာဝေတိ။ **ဥပ္ပန္နာ ကုသလာ ဓမ္မာ**တိ သမထဝိပဿနာဝ။ မဂ္ဂေ ပန သကိံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တ နိရုဇ္ဈမာနော အနတ္ထာယ သံဝတ္တနကော နာမ နတ္ထိ။ သော ဟိ ဖလဿ ပစ္စယံ ဒတွာဝ နိရုဇ္ဈတိ။ တာသံ သမထဝိပဿနာနံ နိရောဓတော အတ္တနော အနတ္ထံ ပဿိတွာ တ တာသံ ဌိတိယာ တထေဝ စတုတ္ထံ သမ္မပ္ပဓာနံ ဘာဝေတိ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကမေဝ ဝီရိယံ။

ယေ ဧဝံ အနုပ္ပန္နာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တေ ယထာ နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ တေသံ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒကိစ္စံ, ဥပ္ပန္နာနဉ္စ ပဟာနကိစ္စံ သာဓေတိ။ **ဥပ္ပန္နာ**တိ စေတ္ထ စတုဗ္ဗိဓံ ဥပ္ပန္နံ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ သြကာသကတုပ္ပန္နံ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နန္တိ။ တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂိသင်္ခါတံ **ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ** နာမ။ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓံ အနုဘူတာပဂတသင်္ခါတံ ကုသလာကုသလံ ဥပ္ပာဒါဒိတ္တယမနုပ္ပတွာ နိရုဒ္ဓံ ဘုတွာပဂတသင်္ခါတံ သေသသင်္ခတဉ္စ **ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ** နာမ။ “ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေ ကတာနိ ကမ္မာနီ”တိ ဧဝမာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၄၈) နယေန ဝုတ္တံ ကမ္မံ အတီတမ္ပိ သမာနံ အညံ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာကဿ သြကာသံ ကတွာ ဌိတတ္တာ တထာ ကတောကာသဉ္စ ဝိပာကံ အနုပ္ပန္နမ္ပိ သမာနံ ဧဝံ ကတေ သြကာသေ ဧကန္တေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော **သြကာသကတုပ္ပန္နံ** နာမ။ တာသု တာသု ဘူမီသု အသမူဟတံ အကုသလံ **ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ** နာမ။

ဧတ္ထ စ ဘူမိယာ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ – **ဘူမီ**တိ ဟိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ တေဘူမကာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ တေသု ခန္ဓေသု ဥပ္ပတ္တိရဟံ ကိလေသဇာတံ။ တေန ဟိ သာ ဘူမိလဒ္ဓာ နာမ ဟောတီတိ တသ္မာ ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာ စ ခေါ န အာရမ္မဏဝသေန။ အာရမ္မဏဝသေန ဟိ သဗ္ဗေပိ အတီတာနာဂတေ ပရိညာတေပိ စ ခီဏာသဝါနံ ခန္ဓေ အာရဗ္ဘ ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယဒိ စ တံ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ သိယာ, တဿ

အပ္ပဟောယ္ယတော န ကောစိ ဘဝမူလံ ပဇဟေယ္ယ။ ဝတ္တ္ၿပဝသေန ပန ဘူမိလဒ္ဓံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ ဝိပဿ နာယ အပရိညာတာ ခန္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တတ္ထ တတ္ထ ဥပ္ပာဒတော ပဘုတိ တေသု ဝဋ္ဋမူလံ ကိလေသဇာတံ အနုသေ တိ။ တံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ စ ယဿ ယေသု ခန္ဓေသု အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယိတာ ကိလေသာ, တဿ တေ ဧဝ ခန္ဓာ တေသံ ကိလေသာနံ ဝတ္ထု, န အညေသံ သန္တကာ ခန္ဓာ။ အတီတက္ခန္ဓေသု စ အပ္ပဟီနာနုသယိတာနံ ကိလေသာနံ အတီတက္ခန္ဓာ ဝ ဝတ္ထု, န ဣတရေ။ ဧသ နယော အနာဂတာဒီသု။ တထာ ကာမာဝစရက္ခန္ဓေသု အပ္ပဟီနာနုသယိတာနံ ကိလေသာနံ ကာမာ ဝစရက္ခန္ဓာ ဧဝ ဝတ္ထု, န ဣတရေ။ ဧသ နယော ရူပါရူပါဝစရေသု။ သောတာပန္နာဒီသု ပန ယဿ ယဿ အရိယပုဂ္ဂလ ဿ ခန္ဓေသု တံ တံ ဝဋ္ဋမူလံ ကိလေသဇာတံ တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနံ, တဿ တဿ တေ တေ ခန္ဓာ ပဟီနာနံ တေ သံ တေသံ ဝဋ္ဋမူလကာနံ ကိလေသာနံ အဝတ္ထုတော ဘူမီတိ သင်္ခံ န လဘန္တိ။ ပုထုဇ္ဇနဿ သဗ္ဗသော ဝဋ္ဋမူလ ကိလေသာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ ယံကိဉ္စိ ကရိယမာနံ ကမ္မံ ကုသလမကုသလံ ဝါ ဟောတိ, ဣစ္စဿ ကမ္မကိလေသပစ္စယာဝ ဋ္ဋံ ဝဋ္ဋတိ, တဿ တဿေဝ တံ ဝဋ္ဋမူလံ ရူပက္ခန္ဓေယေဝ, န ဝေဒနာဒီသု။ ဝိညာဏက္ခန္ဓေယေဝ ဝါ, န ရူပက္ခန္ဓာ ဒီသူတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? အဝိသေသေန ပဉ္စသုပိ ခန္ဓေသု အနုသယိတတ္တာ။ ကထံ? ပထဝီရသာဒိ ဝိယ ရုက္ခေ။ ယထာ ဟိ မဟာရုက္ခေ ပထဝီတလံ အဓိဋ္ဌာယ ပထဝီရသဉ္စ အာပေါရသဉ္စ နိဿာယ တပ္ပစ္စယာ မူလခန္ဓသာခာပ သာခာပလ္လဝပလာသပုပ္ဖဖလေဟိ ဝဍ္ဎိတွာ နဘံ ပူရေတွာ ယာဝ ကပ္ပါဝသာနာ ဗီဇပရမ္ပရာယ ရုက္ခပဝေဏိံ သန္တာန ယမာနေ ဌိတေ တံ ပထဝီရသာဒိမူလေယေဝ, န ခန္ဓာဒီသု။ ဖလေယေဝ ဝါ, န မူလာဒီသူတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? အဝိသေ သေန သဗ္ဗေသု မူလာဒီသု အနုဂတတ္တာတိ။ ယထာ ပန တဿေဝ ရုက္ခဿ ပုပ္ဖဖလာဒီသု နိဗ္ဗိန္နော ကောစိ ပုရိ သော စတူသု ဒိသာသု မဏ္ဍူကကဏ္ဋကံ နာမ ဝိသကဏ္ဋကံ အာကောဋေယျ, အထ သော ရုက္ခော တေန ဝိသသမ္ဖဿေ သေန ဖုဋ္ဌော ပထဝီရသအာပေါရသာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ အပ္ပသဝဓမ္မတံ အာဂမ္မ ပုန သန္တာနံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကု ဏေယျ, ဧဝမေဝ ခန္ဓပ္ပဝတ္တိယံ နိဗ္ဗိန္နော ကုလပုတ္တော တဿ ပုရိသဿ စတူသု ဒိသာသု ရုက္ခေ ဝိသယောဇနံ ဝိယ အတ္တနော သန္တာနေ စတုမဂ္ဂဘာဝနံ အာရဘတိ။ အထဿ သော ခန္ဓသန္တာနော တေန စတုမဂ္ဂဝိသသမ္ဖဿေန သဗ္ဗသော ဝဋ္ဋမူလကိလေသာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ ကိရိယဘာဝမတ္တံ ဥပဂတကာယကမ္မာဒိသဗ္ဗကမ္မပ္ပဘေဒော ဟု တွာ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝါနဘိနိဗ္ဗတ္တနဓမ္မတံ အာဂမ္မ ဘဝန္တရသန္တာနံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတိ, ကေဝလံ စရိမ ဝိညာဏနိရောဓေန နိရိန္ဓနော ဝိယ ဇာတဝေဒော အနုပါဒါနော ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ ဧဝံ ဘူမိယာ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပရမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ ဥပ္ပန္နံ သမုဒာစာရုပ္ပန္နံ အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နံ အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နံ အသမူဟတုပ္ပန္န န္တိ။ တတ္ထ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နမေဝ **သမုဒာစာရုပ္ပန္နံ**။ စက္ခာဒီနံ ပန အာပါထဂတေ အာရမ္မဏေ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနုပ္ပဇ္ဇ မာနမ္ပိ ကိလေသဇာတံ အာရမ္မဏဿ အဓိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဧဝ အပရဘာဂေ ဧကန္တေန ဥပ္ပတ္တိတော **အာရမ္မဏာဓိ ဂ္ဂဟိတုပ္ပန္န**န္တိ ဝုစ္စတိ။ သမထဝိပဿနာနံ အညတရဝသေန အဝိက္ခမ္ဘိတံ ကိလေသဇာတံ စိတ္တသန္တတိမနာရူ ဠှမ္ပိ ဥပ္ပတ္တိနိဝါရကဿ ဟေတုနော အဘာဝါ **အဝိက္ခမ္ဘိတုပ္ပန္နံ** နာမ။ သမထဝိပဿနာဝသေန ပန ဝိက္ခမ္ ဘိတမ္ပိ အရိယမဂ္ဂေန အသမူဟတတ္တာ ဥပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနတီတတ္တာ **အသမူဟတုပ္ပန္န**န္တိ ဝုစ္စတိ။ တိဝိဓမ္ပိ စေတံ အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတာဝိက္ခမ္ဘိတာသမူဟတုပ္ပန္နံ ဘူမိလဒ္ဓေနေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣစ္စေတသ္မိံ ဝုတ္တပ္ပဘေဒေ ဥပ္ပန္နေ ယဒေတံ ဝတ္တမာနဘူတာပဂတောကာသကတသမုဒာစာရသင်္ခါတံ ဥပ္ ပန္နံ, တံ အမဂ္ဂဝဇ္ဈတ္တာ ကေနစိ မဂ္ဂဉာဏေန ပဟာတဗ္ဗံ န ဟောတိ။ ယံ ပနေတံ ဘူမိလဒ္ဓာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတာဝိက္ ခမ္ဘိတာသမူဟတသင်္ခါတံ ဥပ္ပန္နံ, တဿ တံ ဥပ္ပန္နဘာဝံ နာသယမာနံ ယသ္မာ တံ တံ လောကိယလောကုတ္တရဉာ ဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ပဟာတဗ္ဗံ ဟောတီတိ။ ဧဝံ ယေ မဂ္ဂေ ကိလေသေ ပဇဟတိ, တေ သန္ဓာယ ''ဥပ္ ပန္နာန''န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အထ မဂ္ဂက္ခဏေ ကထံ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပာဒာယ ဘာဝနာ ဟောတိ, ကထဉ္စ ဥပ္ပန္နာနံ ဌိတိယာတိ? မ ဂ္ဂပ္ပဝတ္တိယာ ဧဝ။ မဂ္ဂေါ ဟိ ပဝတ္တမာနော ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗတ္တာ အနုပ္ပန္နော နာမ ဝုစ္စတိ။ အနာဂတပုဗ္ဗဉ္စ ဟိ ဌာနံ အာဂန္တွာ အနနုဘူတပုဗ္ဗံ ဝါ အာရမ္မဏံ အနုဘဝိတွာ ဝတ္တာရော ဘဝန္တိ ''အနာဂတဋ္ဌာနံ အာဂတမှ, အနနုဘူတံ အာရမ္မဏံ အနုဘဝါမ''တိ။ ယာဝဿ ပဝတ္တိ, အယမေဝ ဌိတိ နာမာတိ ဌိတိယာ ဘာဝေတီတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋ

တိ။ ဝေမေတဿ ဘိက္ခုနော ဣဒံ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ကေမေဝ ဝီရိယံ ''အနုပ္ပန္နာနံ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပာဒာယာ''တိအာဒီနိ စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ အယံ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ သမ္မပ္ပဓာနကထာ။ ဝေမေတ္ထ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာ သမ္မပ္ပဓာနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ။

သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသေ **ကာယေ**တိ ရူပကာယေ။ ရူပကာယော ဟိ ဣဓ အင်္ဂပစ္စင်္ဂာနံ ကေသာဒီနဉ္စ ဓမ္မာနံ သမူဟဋ္ဌေန ဟတ္ထိကာယရထကာယာဒယော ဝိယ ကာယောတိ အဓိပ္ပေတော။ ယထာ စ သမူဟဋ္ဌေန, ဧဝံ ကုစ္ဆိတာနံ အာယဋ္ဌေန။ ကုစ္ဆိတာနဉ္ဟိ ပရမဇေဂုစ္ဆာနံ သော အာယောတိပိ ကာယော။ **အာယော**တိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။ တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – အာယန္တိ တတောတိ အာယော။ ကေ အာယန္တိ? ကုစ္ဆိတာ ကေသာဒယော။ ဣတိ ကုစ္ဆိတာနံ အာယောတိ ကာယော။

ကာယာနုပဿီတိ ကာယံ အနုပဿနသီလော, ကာယံ ဝာ အနုပဿမာနော။ **ကာယေ**တိ စ ဝတွာပိ ပုန **ကာယာနုပဿီ**တိ ဒုတိယံ ကာယဂ္ဂဟဏံ အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနဃနဝိနိဗ္ဘောဂာဒိဒဿနတ္ထံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေန န ကာယေ ဝေဒနာနုပဿီ စိတ္တဓမ္မာနုပဿီ ဝါ, အထ ခော ကာယာနုပဿီယေဝါတိ ကာယသင်္ခာတေ ဝတ္ထုသ္မိံ ကာယာနုပဿနာကာရဿေဝ ဒဿနေန အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနံ ဒဿိတံ ဟောတိ။ တထာ န ကာယေ အင်္ဂပစ္စင်္ဂဝိနိမုတ္တဧကဓမ္မာနုပဿီ, နာပိ ကေသလောမာဒိဝိနိမုတ္တဣတ္ထိပုရိသာနုပဿီ။ ယောပိ စေတ္ထ ကေသလောမာဒိကော ဘူတုပာဒာယသမူဟသင်္ခာတော ကာယော, တတ္ထာပိ န ဘူတုပာဒာယဝိနိမုတ္တဧကဓမ္မာနုပဿီ, အထ ခော ရထသမ္ဘာရာနုပဿကော ဝိယ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမူဟာနုပဿီ, နဂရာဝယဝါနုပဿကော ဝိယ ကေသလောမာဒိသမူဟာနုပဿီ, ကဒလိက္ခန္ဓပတ္တဝဋ္ဋိဝိနိဘုဇ္ဇကော ဝိယ ရိတ္တမုဋ္ဌိဝိနိဝေဌကော ဝိယ စ ဘူတုပာဒာယသမူဟာနုပဿီယေဝါတိ သမူဟဝသေနေဝ ကာယသင်္ခာတဿ ဝတ္ထုနော နာနပ္ပကာရတော ဒဿနေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂော ဒဿိတော ဟောတိ။ န ဟေတ္ထ ယထာဝုတ္တသမူဟဝိနိမုတ္တော ကာယော ဝါ ဣတ္ထီ ဝါ ပုရိသော ဝါ အညော ဝါ ကောစိ ဓမ္မော ဒိဿတိ, ယထာဝုတ္တဓမ္မသမူဟမတ္တေယေဝ ပန တထာ တထာ သတ္တာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ကရောန္တိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

> ''ယံ ပဿတိ န တံ ဒိဋ္ဌံ, ယံ ဒိဋ္ဌံ တံ န ပဿတိ။
> အပဿံ ဗဇ္ဈတေ မူဠှော, ဗဇ္ဈမာနော န မုစ္စတီ''တိ။

ဃနဝိနိဗ္ဘောဂာဒိဒဿနတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ။ အာဒိသဒ္ဒေန စေတ္ထ အယမ္ပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော – အယဉ္ဟိ ဧတသ္မိံ ကာယေ ကာယာနုပဿီယေဝ, န အညဓမ္မာနုပဿီ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယထာ အနုဒကဘူတာယပိ မရီစိယာ ဥဒကာနုပဿိနော ဟောန္တိ, န ဧဝံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာသုဘဘူတေယေဝ ဣမသ္မိံ ကာယေ နိစ္စသုခတ္တသုဘဘာဝါနုပဿီ, အထ ခော ကာယာနုပဿီ

အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာသုဘာကာရသမူဟာနုပဿီယေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ ယွာယံ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ ''ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ။ပေ။ သော သတောဝ အဿသတီ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၄; မ. နိ. ၁.၁၀၇) နယေန အဿာသပဿာသာဒိ စုဏ္ဏကဇာတအဋ္ဌိကပရိယောသာနော ကာယော ဝုတ္တော, ယော စ ပရတော သတိပဋ္ဌာနကထာယံ ''ဣဓေကစ္စော ပထဝီကာယံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ, အာပောကာယံ, တေဇောကာယံ, ဝါယောကာယံ, ကေသကာယံ, လောမကာယံ, ဆဝိကာယံ, စမ္မကာယံ, မံသကာယံ, ရုဟိရကာယံ, နှာရုကာယံ, အဋ္ဌိကာယံ, အဋ္ဌိမိဉ္ဇကာယ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၅) ကာယော ဝုတ္တော, တဿ သဗ္ဗဿ ဣမသ္မိံယေဝ ကာယေ အနုပဿနတော ကာယေ ကာယာနုပဿီတိ ဧဝမ္ပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အထ ဝါ ကာယေ အဟန္တိ ဝါ မမန္တိ ဝါ ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗဿ ကဿစိ အနနုပဿနတော တဿ တဿေဝ ပန ကေသလောမာဒိကဿ နာနာဓမ္မသမူဟဿ အနုပဿနတော ကာယေ ကေသာဒိဓမ္မသမူဟသင်္ခာတကာယာနုပဿီတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အပိစ ''ဣမသ္မိံ ကာယေ အနိစ္စတော အနုပဿတိ, နော နိစ္စတော''တိအာဒိနာ အနုက္ကမေန ပရတော အာဂတနယဿ သဗ္ဗဿေဝ အနိစ္စလက္ခဏာဒိနော အာကာရသမူဟသင်္ခာတဿ ကာယဿ အနုပဿ

သနတောပိ ကာယေ ကာယာနုပဿီတိ ဧဝမ္ပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အယံ ပန စတုသတိပဋ္ဌာနသာဓာရဏော အတ္ထော။

ကာယေ ကာယာနုပဿီ တိ အဿာသပဿာသကာယာဒိကေ ဗဟုဓာ ဝုတ္တေ ကာယေ ကေကကာယာနုပဿီ။ **ဝိဟရတီ**တိ စတူသု ဣရိယာပထဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမာယောဂပရိဒီပနမေတံ, ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပတမာနံ အတ္တာနံ ဟရတိ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ **အာတာပီ**တိ ကာယပရိဂ္ဂဟကဝီရိယသမာယောဂပရိဒီပနမေတံ။ သော ဟိ ယသ္မာ တသ္မိံ သမယေ ယံ တံ ဝီရိယံ တီသု ဘဝေသု ကိလေသာနံ အာတာပနတော အာတာပောတိ ဝုစ္စတိ, တေန သမန္နာဂတော ဟောတိ , တသ္မာ ''အာတာပီ''တိ ဝုစ္စတိ။ **သမ္ပဇာနော** တိ ကာယပရိဂ္ဂဟကေန သမ္ပဇညသင်္ခာတေန ဉာဏေန သမန္နာဂတော။ **သတိမာ**တိ ကာယပရိဂ္ဂဟိကာယ သတိယာ သမန္နာဂတော။ အယံ ပန ယသ္မာ သတိယာ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပညာယ အနုပဿတိ ။ န ဟိ သတိဝိရဟိတဿ အနုပဿနာ နာမ အတ္ထိ။ တေနေတဟ – ''သတိဉ္စ ခွါဟံ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗတ္ထိကံ ဝဒါမီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။ တသ္မာ ဧတ္ထ ''ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတီ''တိ ဧတ္တာဝတာ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ ယသ္မာ အနာတာပိနော အန္တောသင်္ခေပော အန္တရာယကရော ဟောတိ, အသမ္ပဇာနော ဥပာယပရိဂ္ဂဟေ အနုပာယပရိဝဇ္ဇနေ စ သမ္မုယှတိ, မုဋ္ဌဿတိ ဥပါယာပရိစ္စာဂေ အနုပါယာပရိဂ္ဂဟေ စ အသမတ္ထော ဟောတိ, တေနဿ တံ ကမ္မဋ္ဌာနံ န သမ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ ယေသံ ဓမ္မာနံ အာနုဘာဝေန တံ သမ္ပဇ္ဇတိ, တေသံ ဒဿနတ္ထံ ''အာတာပီ သမ္ပဇာနော သတိမာ''တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣတိ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ သမ္ပယောဂင်္ဂဉ္စ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပဟာနင်္ဂံ ဒဿေတုံ **ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿ**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဝိနေယျာ** တိ တဒင်္ဂဝိနယေန ဝါ ဝိက္ခမ္ဘနဝိနယေန ဝါ ဝိနယိတွာ။ **လောကေ**တိ ယွာယံ ကာယော ပုဗ္ဗေ ပရိဂ္ဂဟိတော, သွေဝ ဣဓ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော နာမ။ တသ္မိံ လောကေ အဘိဇ္ဈံ ဒောမနဿဉ္စ ပဇဟိတွာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပနဿ န ကာယမတ္တေယေဝ အဘိဇ္ဈာဒော မနဿံ ပဟီယတိ, ဝေဒနာဒီသုပိ ပဟီယတိယေဝ, တသ္မာ ''ပဉ္စပိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော''တိ (ဝိဘ. ၃၆၂) ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။ လောကသင်္ခာတတ္တာယေဝ တေသံ ဓမ္မာနံ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေနေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယံ ပနာဟ – ''တတ္ထ ကတမော လောကော (ဝိဘ. ၅၃၈), သွေဝ ကာယော လောကော''တိ အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော။ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿန္တိ စ သမာသေတွာ ဝုတ္တံ။ သံယုတ္တင်္ဂုတ္တရဟဋ္ဌကထာရေသု ပန ဝိသုံ ကတွာ ပဌန္တိ။ သာ ပန အဘိဇ္ဈာယန္တိ ပတ္ထယန္တိ တာယ, သယံ ဝါ အဘိဇ္ဈာယတိ, အဘိဇ္ဈာယနမတ္တမေဝ ဝါ ဧသာတိ အဘိဇ္ဈာ။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ အဘိဇ္ဈာဂဟဏေန ကာမစ္ဆန္ဒော, ဒောမနဿဂဟဏေန ဗျာပါဒော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ, တသ္မာ နီဝရဏပရိယာပန္နဗလဝဓမ္မဒွယဒဿနေန နီဝရဏပ္ပဟာနံ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝိသေသေန ပနေတ္ထ အဘိဇ္ဈာဝိနယေန ကာယသမ္ပတ္တိမူလကဿ အနုရောဓဿ, ဒောမနဿဝိနယေန ကာယဝိပတ္တိမူလကဿ ဝိရောဓဿ, အဘိဇ္ဈာဝိနယေန စ ကာယေ အဘိရတိယာ, ဒောမနဿဝိနယေန ကာယဘာဝနာယ အနဘိရတိယာ, အဘိဇ္ဈာဝိနယေန ကာယေ အဘူတာနံ သုဘသုခဘာဝါဒီနံ ပက္ခေပဿ, ဒောမနဿဝိနယေန ကာယေ ဘူတာနံ အသုဘာသုခဘာဝါဒီနံ အပနယနဿ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ တေန ယောဂါဝစရဿ ယောဂါနုဘာဝေ ယောဂသမတ္ထတာ စ ဒီပိတာ ဟောတိ။ ယောဂါနုဘာဝေ ဟိ ဧသ, ယဒိဒံ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တော အရတိရတိသဟော အဘူတပက္ခေပဘူတာပနယနဝိရဟိတော စ ဟောတိ။ အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပမုတ္တော စေသ အရတိရတိသဟော အဘူတံ အပက္ခိပန္တော ဘူတဉ္စ အနပနေန္တော ယောဂသမတ္ထော ဟောတီတိ။

အပရော နယော – ''ကာယေ ကာယာနုပဿီ''တိ ဧတ္ထ အနုပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ။ ''ဝိဟရတီ''တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိဟာရေန ကမ္မဋ္ဌာနိကဿ ကာယပရိဟရဏံ။ ''အာတာပီ''တိအာဒီသု အာတာပေန သမ္မပ္ပဓာနံ, သတိသမ္ပဇညေန သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာနံ, ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏူပါယော ဝါ။ သတိယာ ဝါ ကာယာနုပဿနာဝသေန ပဋိလဒ္ဓ သမထော, သမ္ပဇညေန ဝိပဿနာ, အဘိဇ္ဈာဒောမနဿဝိနယေန ဘာဝနာဖလံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ တိအာဒီသု စ ဝေဒနာဒီနံ ပုန ဝစနေ ပယောဇနံ ကာယာနုပဿနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ယထာယောဂံ ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ ပန အသာဓာရဏတ္ထော – သုခါဒီသု အနေကပ္ပဘေဒါသု ဝေဒနာသု ဝိသုံ ဝိ

သံ့ အနိစ္စာဒိတော ဧကေကဝေဒနာနုပဿီတိ, သရာကဒိကေ သောဠသပ္ပဘေဒေ စိတ္တေ ဝိသုံ ဝိသုံ အနိစ္စာဒိတော ဧကေကစိတ္တာနုပဿီတိ, ကာယဝေဒနာစိတ္တာနိ ဌပေတွာ သေသတေဘူမကဓမ္မေသု ဝိသုံ ဝိသုံ အနိစ္စာဒိတော ဧကေကဓမ္မာနုပဿီတိ, သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၃၈၂; မ. နိ. ၁.၁၁၅) ဝုတ္တနယေန နီဝရဏာဒိဓမ္မာနုပဿီ တိ တ။ တတ္ထ စ ''ကာယေ''တိ ဧကဝစနံ သရီရဿ ဧကတ္တာ, ''စိတ္တေ''တိ ဧကဝစနံ စိတ္တဿ သဘာဝဘေဒာဘာဝ တော ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ စ ဝေဒနာဒယော အနုပဿိတဗ္ဗာ, တထာ အနုပဿန္တော ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ, စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ, ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ တာဝ ဝေဒနာ အနု ပဿိတဗ္ဗာ? သုခါ တာဝ ဝေဒနာ ဒုက္ခတော, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ သလ္လတော, အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ အနိစ္စတော အနုပဿ သိတဗ္ဗာ။ ယထာဟ –

> ''ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဒ၊ ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော။
> အဒုက္ခမသုခံ သန္တံ၊ အဒ္ဒက္ခိ နံ အနိစ္စတော။
> သ ဝေ သမ္မဒ္ဒသော ဘိက္ခု၊ ပရိဇာနာတိ ဝေဒနာ''တိ။ (သံ. နိ. ၄.၂၅၃)။

သဗ္ဗာ ဧဝ စေတာ ဒုက္ခတောပိ အနုပဿိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိန္တိ ဝ ဒာမီ''တိ (သံ. နိ. ၄.၂၅၉)။ သုခဒုက္ခတောပိ စ အနုပဿိတဗ္ဗာ။ ယထာဟ – ''သုခါ ဝေဒနာ ဌိတိသုခါ ဝိပရိဏာမဒုက္ခာ။ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဌိတိဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမသုခါ။ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဉာဏသုခါ အညာဏဒုက္ခာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅)။ အပိစ အနိစ္စာဒိသတ္တအနုပဿနာဝသေနာပိ အနုပဿိတဗ္ဗာ။

စိတ္တဓမ္မေသုပိ စိတ္တံ တာဝ အာရမ္မဏာဓိပတိသဟဇာတဘူမိကမ္မဝိပာကကိရိယာဒိနာနတ္တဘေဒာနံ အနိစ္စာဒိ သတ္တအနုပဿနာနံ သရာကဒိသောဠသဘေဒာနဉ္စ ဝသေန အနုပဿိတဗ္ဗံ, ဓမ္မာ သလက္ခဏသာမညလက္ခဏာနံ သုညတာဓမ္မဿ အနိစ္စာဒိသတ္တအနုပဿနာနံ သန္တာသန္တာဒီနဉ္စ ဝသေန အနုပဿိတဗ္ဗာ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ယဿ ကာယသင်္ခါတေ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿံ ပဟီနံ, တဿ ဝေဒနာဒိလောကေသုပိ တံ ပဟီနမေဝ, နာနာပုဂ္ဂလဝ သေန ပန နာနာက္ခဏိကသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဝသေန စ သဗ္ဗတ္ထ ဝုတ္တံ။ ယတော ဝ ဧကတ္ထ ပဟီနံ, သေသေသုပိ ပ ဟီနံ ဟောတိ။ တေနေဝဿ တတ္ထ ပဟာနဒဿနတ္ထမ္ပိ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

က္လတိ က္လမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ။ အညေနေဝ ဟိ စိတ္တေန ကာယံ ပ ရိဂ္ဂဏှာတိ, အညေန ဝေဒနံ, အညေန စိတ္တံ, အညေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကစိ တ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ အာဒိတော ဟိ ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာ နုပဿနာ နာမ, တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ။ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိ ယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ, တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပု ဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ။ ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ, တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဓမ္မာနုပဿီ နာမ။ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ, တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဓမ္မာနုပဿီ နာမ။ ဧဝံ တာဝ ဒေသနာ ပုဂ္ဂလေ တိဋ္ဌတိ။ ကာယေ ပန ''သုဘ''န္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ကာယပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ။ ဝေဒနာယ ''သုခါ''တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ဝေဒနာနုပဿနာ နာမ။ စိတ္တေ ''နိစ္စ''န္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ စိတ္တပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ စိတ္တာနုပဿနာ နာမ။ ဓမ္မေသု ''အတ္တာ''တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဓမ္မပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ။ က္လတိ ဧကာဝ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ စတုကိစ္စသာဓကတ္တေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ တေန ဝုတ္တံ ''လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခ ဏေ ပန ဧကစိတ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တီ''တိ။

သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသေ **ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ** တိ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စိတွာ ဝိနာ ဟုတွာ အပက္ကမိတွာ။ ယော ပနာယ မေတ္ထ ဧဝကာရော, သော နိယမတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ စ နိယမတ္ထော, တသ္မာ ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိ ဟရဏသမယေ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ကာမာနံ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပဋိပက္ခဘာဝံ ကာမပရိစ္စာဂေနေဝ စဿ အဓိဂမံ ဒီ

ပေတိ။ ကထံ? “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိ ဧဝဉှိ နိယမေ ကယိရမာနေ ဣဒံ ပညာယတိ – နူနိမဿ ဈာနဿ ကာမာ ပဋိပက္ခဘူတာ, ယေသု သတိ ဣဒံ န ပဝတ္တတိ, အန္ဓကာရေ သတိ ပဒီပေါဘာသော ဝိယ, တေသံ ပရိစ္စာဂေနေဝ စဿ အဓိဂမော ဟောတိ ဩရိမတီရပရိစ္စာဂေန ပါရိမတီရဿေဝ။ တသ္မာ နိယမံ ကရောတီတိ။

တတ္ထ သိယာ, ကသ္မာ ပနေသ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ ဝုတ္တော, န ဥတ္တရပဒေ, ကိံ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အဝိဝိစ္စာပိ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျာတိ? န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံနိဿရဏတော ဟိ ပုဗ္ဗပဒေ ဧသ ဝုတ္တော။ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော ဟိ ကာမရာဂပဋိပက္ခတော စ ဣဒံ ဈာနံ ကာမာနမေဝ နိဿရဏံ။ ယထာဟ – “ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မ”န္တိ (ဣတိဝု. ၇၂)။ ဥတ္တရပဒေပိ ပန ယထာ “ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော, ဣဓ ဒုတိယော သမဏော”တိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉; အ. နိ. ၄.၂၄၁) ဧတ္ထ ဧဝကာရော အာနေတွာ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော။ န ဟိ သက္ကာ ဣတော အညေဟိပိ နီဝရဏသင်္ခါတေဟိ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အဝိဝိစ္စ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုံ။ တသ္မာ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ”တိ ဧဝံ ပဒဒွယေပိ ဧသ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပဒဒွယေပိ စ ကိဉ္စာပိ ဝိဝိစ္စာတိ ဣမိနာ သာဓာရဏဝစနေန တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိဝေကာ စိတ္တကာယဥပဓိဝိဝေကာ စ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ, တထာပိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကာယဝိဝေကစိတ္တဝိဝေကဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ကာယဝိဝေကစိတ္တဝိဝေကသမုစ္ဆေဒဝိဝေကပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကနိဿရဏဝိဝေကာ။

ကာမေဟီတိ ဣမိနာ ပန ပဒေန ယေ စ မဟာနိဒ္ဒေသေ “ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ မနာပိကာ ရူပါ”တိအာဒိနာ (မဟာနိ. ၁) နယေန ဝတ္ထုကာမာ ဝုတ္တာ, ယေ စ တတ္ထေဝ ဝိဘင်္ဂေ စ “ဆန္ဒော ကာမော, ရာဂေါ ကာမော, ဆန္ဒရာဂေါ ကာမော, သင်္ကပ္ပော ကာမော, ရာဂေါ ကာမော, သင်္ကပ္ပရာဂေါ ကာမော”တိ (မဟာနိ. ၁; ဝိဘ. ၅၆၄) ဧဝံ ကိလေသကာမာ ဝုတ္တာ, တေ သဗ္ဗေပိ သင်္ဂဟိတာ ဣစ္စေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဧဝဉှိ သတိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ ဝတ္ထုကာမေဟိပိ ဝိဝိစ္စေဝါတိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ တေန ကာယဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။

ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီတိ ကိလေသကာမေဟိ သဗ္ဗာကုသလေဟိ ဝါ ဝိဝိစ္စာတိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ တေန စိတ္တဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပုရိမေန စေတ္ထ ဝတ္ထုကာမေဟိ ဝိဝေကဝစနတော ဧဝ ကာမသုခပရိစ္စာဂေါ, ဒုတိယေန ကိလေသကာမေဟိ ဝိဝေကဝစနတော နေက္ခမ္မသုခပရိဂ္ဂဟော ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ ဧဝံ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမဝိဝေကဝစနတောယေဝ စ ဧတေသံ ပဌမေန သံကိလေသဝတ္ထုပ္ပဟာနံ, ဒုတိယေန သံကိလေသပ္ပဟာနံ။ ပဌမေန လောလဘာဝဿ ဟေတုပရိစ္စာဂေါ, ဒုတိယေန ဗာလဘာဝဿ။ ပဌမေန စ ပယောဂသုဒ္ဓိ, ဒုတိယေန အာသယပေါသနံ ဝိဘာဝိတံ ဟောတီတိ ဝိညာတဗ္ဗံ။ ဧသ တာဝ နယော ကာမေဟီတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တကာမေသု ဝတ္ထုကာမပက္ခေ။

ကိလေသကာမပက္ခေ ပန ဆန္ဒောတိ စ ရာဂေါတိ စ ဧဝမာဒီဟိ အနေကဘေဒေါ ကာမစ္ဆန္ဒောဝ ကာမောတိ အဓိပ္ပေတော။ သော စ အကုသလပရိယာပန္နောပိ သမာနော “တတ္ထ ကတမေ ကာမာ, ဆန္ဒော ကာမော”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၆၄) နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဥပရိ ဈာနင်္ဂပဋိပက္ခတော ဝိသုံ ဝုတ္တော, ကိလေသကာမတ္တာ ဝါ ပုရိမပဒေ ဝုတ္တော, အကုသလပရိယာပန္နတ္တာ ဒုတိယပဒေ။ အနေကဘေဒတော စဿ ကာမတောတိ အဝတွာ ကာမေဟီတိ ဝုတ္တံ။ အညေသမ္ပိ စ ဓမ္မာနံ အကုသလဘာဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ “တတ္ထ ကတမေ အကုသလာ ဓမ္မာ, ကာမစ္ဆန္ဒော”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၆၄) နယေန **ဝိဘင်္ဂေ** ဥပရိ ဈာနင်္ဂပစ္စနီကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော နီဝရဏာနေဝ ဝုတ္တာနိ။ နီဝရဏာနိ ဟိ ဈာနင်္ဂပစ္စနီကာနိ, တေသံ ဈာနင်္ဂါနေဝ ပဋိပက္ခာနိ ဝိဒ္ဓံသကာနိ ဝိနာသကာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တထာ ဟိ “သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဋိပက္ခော, ပီတိ ဗျာပါဒဿ, ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ, သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ, ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယာ”တိ ပေဋကေ ဝုတ္တံ။

ဧဝမေတ္ထ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိ ဣမိနာ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ “ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီ”တိ ဣမိနာ ပဉ္စန္နမ္ပိ နီဝရဏာနံ။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန ပန ပဌမေန ကာမစ္ဆန္ဒဿ, ဒုတိယေန သေသနီဝရဏာနံ။ တထာ ပဌမေန တီသု အကုသလမူလေသု ပဉ္စကာမဂုဏဘေဒဝိသယဿ လောဘဿ, ဒုတိယေန အာဃာတဝတ္ထုဘေဒါဒိဝိသယာနံ ဒေါသမောဟာနံ။ ဩဃာဒီသု ဝါ ဓမ္မေသု ပဌမေန ကာမောဃကာမယောဂကာမာသဝကာမုပါဒါနအဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထကာမရာဂသံယောဇနာနံ, ဒုတိယေန အဝသေသဩဃယောဂါသဝုပါဒါနဂန္ထသံယောဇနာနံ။ ပဌမေန တဏှာယ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ, ဒုတိယေန အဝိဇ္ဇာယ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ။ အပိစ ပဌမေ

န လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပာဒါနံ, ဒုတိယေန သေသာနံ စတုန္နံ အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒါနံ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္တာဝတာ စ ပဌမဿ ဈာနဿ ပဟာနင်္ဂံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သမ္ပယောဂင်္ဂံ ဒဿေတုံ **သဝိတက္ကံ သဝိစာရ**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော **ဝိတက္ကော**။ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော **ဝိစာရော**။ သန္တေပိ စ နေသံ ကတ္ထစိ အဝိပ္ပယောဂေ ဩဠာရိကဋ္ဌေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ ဃဏ္ဋာဘိဃာတော ဝိယ စေတသော ပဌမာဘိနိပါတော ဝိတက္ကော, သုခုမဋ္ဌေန အနုမဇ္ဇနသဘာဝေန စ ဃဏ္ဋာနုရဝော ဝိယ အနုပ္ပဗန္ဓော ဝိစာရော။ ဝိပ္ဖာရတ စေတ္ထ ဝိတက္ကော ပဌမုပ္ပတ္တိကာလေ ပရိပ္ဖန္ဒနဘူတော စိတ္တဿ, အာကာသေ ဥပ္ပတိတုကာမဿ ပက္ခိနော ပက္ခဝိက္ခေပေါ ဝိယ, ပဒုမာဘိမုခပါတော ဝိယ စ ဂန္ဓာနုဗန္ဓစေတသော ဘမရဿ။ သန္တဝုတ္တိ ဝိစာရော နာတိပရိပ္ဖန္ဒနဘူတော စိတ္တဿ, အာကာသေ ဥပ္ပတိတဿ ပက္ခိနော ပက္ခပ္ပသာရဏံ ဝိယ, ပရိဗ္ဘမနံ ဝိယ စ ပဒုမာဘိမုခပတိတဿ ဘမရဿ ပဒုမဿ ဥပရိဘာဂေ။

ဒုကနိပါတဋ္ဌကထာယံ ပန "အာကာသေ ဂစ္ဆတော မဟာသကုဏဿ ဥဘောဟိ ပက္ခေဟိ တတံ ဂဟေတွာ ပက္ခေ သန္နိသီဒါပေတွာ ဂမနံ ဝိယ အာရမ္မဏေ စေတသော အဘိနိရောပနဘာဝေန ပဝတ္တော ဝိတက္ကော, တတဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပက္ခေ ဖန္ဒာပယမာနဿ ဂမနံ ဝိယ အနုမဇ္ဇနဘာဝေန ပဝတ္တော ဝိစာရော"တိ ဝုတ္တံ။ တံ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိယံ ယုဇ္ဇတိ။ သော ပန နေသံ ဝိသေသော ပဌမဒုတိယဈာနေသု ပါကဋော ဟောတိ။ အပိစ မလဂ္ဂဟိတံ ကံသဘာဇနံ ဧကေန ဟတ္ထေန ဒဠှံ ဂဟေတွာ ဣတရေန ဟတ္ထေန စုဏ္ဏတေလဝါလဏ္ဍုပကေန ပရိမဇ္ဇန္တဿ ဒဠှဂ္ဂဟဏဟတ္ထော ဝိယ ဝိတက္ကော, ပရိမဇ္ဇနဟတ္ထော ဝိယ ဝိစာရော။ တထာ ကုမ္ဘကာရဿ ဒဏ္ဍပ္ပဟာရေန စက္ကံ ဘမယိတွာ ဘာဇနံ ကရောန္တဿ ဥပ္ပီဠနဟတ္ထော ဝိယ ဝိတက္ကော, ဣတော စိတော စ သံသရဏဟတ္ထော ဝိယ ဝိစာရော။ တထာ မဏ္ဍလံ ကရောန္တဿ မဇ္ဈေ သန္နိရုမ္ဘိတွာ ဌိတကဏ္ဋကော ဝိယ အဘိနိရောပနော ဝိတက္ကော, ဗဟိ ပရိဗ္ဘမနကဏ္ဋကော ဝိယ အနုမဇ္ဇနော ဝိစာရော။ ဣတိ ဣမိနာ စ ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန သဟ ဝတ္တတိ ရုက္ခော ဝိယ ပုပ္ဖေန ဖလေန စာတိ ဣဒံ ဈာနံ "သဝိတက္ကံ သဝိစာရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

ဝိဝေကဇန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝိတ္တိ ဝိဝေကော, နီဝရဏဝိဂမောတိ အတ္ထော။ ဝိဝိတ္တောတိ တ ဝိဝေကော, နီဝရဏဝိဝိတ္တော ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသီတိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဝိဝေကာ, တသ္မိံ တ ဝိဝေကေ ဇာတန္တိ ဝိဝေကဇံ။ **ပီတိသုခ**န္တိ ဧတ္ထ ပီဏယတီတိ ပီတိ, သာ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ။ သာ ပနေသာ ခုဒ္ဒိကာ ပီတိ, ခဏိကာ ပီတိ, ဩက္ကန္တိကာ ပီတိ, ဥဗ္ဗေဂါ ပီတိ, ဖရဏာ ပီတီတိ ပဉ္စဝိဓာ ဟောတိ။

တတ္ထ **ခုဒ္ဒိကာ ပီတိ** သရီရေ လောမဟံသနမတ္တမေဝ ကာတုံ သက္ကောတိ။ **ခဏိကာ ပီတိ** ခဏေ ခဏေ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒသဒိသာ ဟောတိ။ **ဩက္ကန္တိကာ ပီတိ** သမုဒ္ဒတီရံ ဝီစိ ဝိယ ကာယံ ဩက္ကမိတွာ ဩက္ကမိတွာ ဘိဇ္ဇတိ။ **ဥဗ္ဗေဂါ ပီတိ** ဗလဝတီ ဟောတိ ကာယံ ဥဒ္ဓဂ္ဂံ ကတွာ အာကာသေ လင်္ဃာပနပ္ပမာဏပ္ပတ္တာ။ **ဖရဏာ ပီတိ** အတိဗလဝတီ ဟောတိ။ တာယ ဟိ ဥပ္ပန္နာယ သကလသရီရံ ဓမိတွာ ပူရိတဝတ္ထိ ဝိယ မဟတာ ဥဒကောဃေန ပက္ခန္ဒပဗ္ဗတကုစ္ဆိ ဝိယ စ အနုပရိဖုဋံ ဟောတိ။ သာ ပနေသာ ပဉ္စဝိဓာ ပီတိ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တီ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တီ ဒုဝိဓံ ပဿဒ္ဓိံ ပရိပူရေတိ ကာယပဿဒ္ဓိဉ္စ စိတ္တပဿဒ္ဓိဉ္စ။ ပဿဒ္ဓိ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တီ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တီ ဒုဝိဓမ္ပိ သုခံ ပရိပူရေတိ ကာယိကဉ္စ စေတသိကဉ္စ။ သုခံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တံ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တံ တိဝိဓံ သမာဓိံ ပရိပူရေတိ – ခဏိကသမာဓိံ, ဥပစာရသမာဓိံ, အပ္ပနာသမာဓိဉ္စာတိ။ တာသု စ ယာ အပ္ပနာသမာဓိဿ မူလံ ဟုတွာ ဝဍ္ဎမာနာ သမာဓိသမ္ပယောဂံ ဂတာ ဖရဏာ ပီတိ, အယံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အဓိပ္ပေတာ ပီတီတိ။

ဣတရံ ပန သုခယတီတိ သုခံ, ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သုခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ သုခနံ တ သုခံ, သုဋ္ဌု တ ခါဒတိ, ခဏတိ စ ကာယစိတ္တာဗာဓန္တိ သုခံ, သောမနဿဝေဒနာယေတံ နာမံ။ တံ သာတလက္ခဏံ။ သန္တေပိ စ နေသံ ကတ္ထစိ အဝိပ္ပယောဂေ ဣဋ္ဌာရမ္မဏပဋိလာဘတုဋ္ဌိ ပီတိ, ပဋိလဒ္ဓရသာနုဘဝနံ သုခံ။ ယတ္ထ ပီတိ, တတ္ထ သုခံ။ ယတ္ထ သုခံ, တတ္ထ န နိယမတော ပီတိ။ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတာ ပီတိ, ဝေဒနာက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတံ သုခံ။ ကန္တာရခိန္နဿ ဝနန္တုဒကဒဿနသဝနေသု ဝိယ ပီတိ, ဝနစ္ဆာယာပဝေသနဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ သုခံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ ပါကဋဘာဝတော စေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတိ အယဉ္စ ပီတိ ဣဒဉ္စ သုခံ အဿ ဈာနဿ, အသ္မိံ တ ဈာ

နေ အတ္ထီတိ ဣဒံ ဈာနံ “ပီတိသုခ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ အထ တ ပီတိ စ သုခဉ္စ ပီတိသုခံ ဓမ္မဝိနယာဒယော ဝိယ။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ အဿ ဈာနဿ, အသ္မိံ တ ဈာနေ အတ္ထီတိ ဧဝမ္ပိ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ။ ယထေဝ ဟိ ဈာနံ, ဧဝံ ပီတိသုခမ္ပေတ္ထ ဝိဝေကဇမေဝ ဟောတိ။ တဉ္စဿ အတ္ထီတိ တသ္မာ အလောပသမာသံ ကတွာ ဧကပဒေနေဝ “ဝိဝေကဇံပီတိသုခ”န္တိပိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။

ပဌမန္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမံ, ပဌမံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ ပဌမံ။ **ဈာန**န္တိ ဒုဝိဓံ ဈာနံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဉ္စ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဉ္စ။ တတ္ထ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပထဝီကသိဏာဒိအာရမ္မဏံ ဥပနိဇ္ဈာယန္တီတိ “အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန”န္တိ သင်္ချံ ဂတာ။ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ ပန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ။ တတ္ထ ဝိပဿနာ အနိစ္စာဒိလက္ခဏဿ ဥပနိဇ္ဈာနတော လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ, ဝိပဿနာယ ကတကိစ္စဿ မဂ္ဂေန ဣဇ္ဈနတော မဂ္ဂေါ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ, ဖလံ ပန နိရောဓသစ္စံ တထလက္ခဏံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ။ တေသု ဣဓ ပုဗ္ဗဘာဂေ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ, လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနတော လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနတော ပစ္စနီကဈာပနတော စ “ဈာန”န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇာ**တိ ဥပဂန္တွာ, ဟာပုဏိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပသမ္ပာဒယိတွာ တ, နိပ္ဖာဒေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိဟရတီ**တိ တဒနုရူပေန ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဣရိယတိ, ဝုတ္တပ္ပကာရဈာနသမင်္ဂီ ဟုတွာ အတ္တဘာဝဿ ဝုတ္တိံ အဘိနိပ္ဖာဒေတိ။

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဝိတက္ကဿ စ ဝိစာရဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဝူပသမာ သမတိက္ကမာ, ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အဟာတုဘာတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ န သန္တိ, အညေယေဝ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနေ ဖဿာဒယော, အညေ ဣဓ။ ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမော ဟောတီတိ ဒီပနတ္ထံ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ **အဇ္ဈတ္တ**န္တိ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ အတ္တနိ ဇာတံ, အတ္တသန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ အတ္ထော။

သမ္ပသာဒနန္တိ သမ္ပသာဒနံ ဝုစ္စတိ သဒ္ဓါ။ သမ္ပသာဒနယောဂတော ဈာနမ္ပိ သမ္ပသာဒနံ နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလဝတ္ထံ ဝိယ။ ယသ္မာ တ တံ ဈာနံ သမ္ပသာဒနသမန္နာဂတတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝူပသမနေန စ စေတသော သမ္ပသာဒယတိ, တသ္မာပိ သမ္ပသာဒနန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ သမ္ပသာဒနံ စေတသောတိ ဧဝံ ပဒသမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော, ပုရိမသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ စေတသောတိ ဧတံ ဧကောဒိဘာဝေန သဒ္ဓိံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

တတြာယံ အတ္ထယောဇနာ – ဧကော ဥဒေတီတိ **ဧကောဒိ,** ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ အနဇ္ဈာရူဠှတ္တာ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥဒေတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ ဧကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟိတော တ ဧကော အသဟာယော ဟုတွာ ဣတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ အထ တ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဥဒာယတီတိ ဥဒိ, ဥဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဧကော စ သော ဥဒိ စာတိ ဧကောဒိ။ သမာဓိဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣတိ ဣမံ ဧကောဒိံ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတီတိ ဣဒံ ဒုတိယံ ဈာနံ **ဧကောဒိဘာဝံ**။ သော ပနာယံ ဧကောဒိ ယသ္မာ စေတသော, န သတ္တဿ န ဇီဝဿ။ တသ္မာ ဧတံ “စေတသော ဧကောဒိဘာဝ”န္တိ ဝုတ္တံ။

နနု စာယံ သဒ္ဓါ ပဌမဇ္ဈာနေပိ အတ္ထိ, အယဉ္စ ဧကောဒိနာမကော သမာဓိ။ အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝ “သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝ”န္တိ စ ဝုတ္တန္တိ? ဝုစ္စတေ – အဒုဉှိ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေန ဝီစိတရင်္ဂသမာကုလမိဝ ဇလံ န သုပ္ပသန္နံ ဟောတိ, တသ္မာ သတိယာပိ သဒ္ဓါယ “သမ္ပသာဒန”န္တိ န ဝုတ္တံ။ န သုပ္ပသန္နတ္တာယေဝ စေတ္ထ သမာဓိပိ န သုဋ္ဌု ဟာကဋော။ တသ္မာ “ဧကောဒိဘာဝ”န္တိပိ န ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဈာနေ ဝိတက္ကဝိစာရပလိဗောဓာဘာဝေန လဒ္ဓောကာသာ ဗလဝတီ သဒ္ဓါ, ဗလဝသဒ္ဓါသဟာယပဋိလာဘေနေဝ စ သမာဓိပိ ဟာကဋော, တသ္မာ ဣဒမေဝ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ ဘာဝနာယ ပဟီနတ္တာ ဧတသ္မိံ, ဧတဿ တ ဝိတက္ကော နတ္ထီတိ အဝိတက္ကံ။ ဣမိနာဝ နယေန အဝိစာရံ။ ဧတ္ထာဟ – “နနု စ ‘ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ’တိ ဣမိနာပိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ။ အထ ကသ္မာ ပုန ဝုတ္တံ ‘အဝိတက္ကံ အဝိစာရ’န္တိ”? ဝုစ္စတေ – ဧဝမေတံ, သိဒ္ဓေါတယမတ္ထော, န ပနေတံ တဒတ္ထဒီပကံ,

နနု အတေစုမ္ပဟ “သြိဋ္ဌာရိကသ္သ ပန သြိဋ္ဌာရိကသ္သ အင်္ဂသ္သ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ သမဓိဂမော ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဧဝံ ဝုတ္တ”န္တိ။

အပိစ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဣဒံ သမ္ပသာဒနံ, န ကိလေသကာလုသ္သိယဿ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာ ဧကောဒိဘာဝံ, န ဥပစာရဇ္ဈာနမိဝ နီဝရဏပ္ပဟာနာ, န ပဌမဇ္ဈာနမိဝ စ အင်္ဂပါတုဘာဝာတိ ဧဝံ သမ္ပသာဒနဧကောဒိဘာဝါနံ ဟေတုပရိဒီပကမိဒံ ဝစနံ။ တထာ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဣဒံ အဝိတက္ကအဝိစာရံ, န တတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနာနိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ဝိယ စ အဘာဝါတိ ဧဝံ အဝိတက္ကအဝိစာရဘာဝဿ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ။ န ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကံ, ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကမေဝ ပန “အဝိတက္ကံ အဝိစာရ”န္တိ ဣဒံ ဝစနံ။ တသ္မာ ပုရိမံ ဝတွာပိ ပုန ဝတ္တဗ္ဗမေဝါတိ။

သမာဓိဇန္တိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိတော, သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဝါ ဇာတန္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပဌမမ္ပိ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဇာတံ, အထ ခေါ အယမေဝ သမာဓိ “သမာဓီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝိရဟေန အတိဝိယ အစလတ္တာ သုပ္ပသန္နတ္တာ စ။ တသ္မာ ဣမဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဣဒမေဝ “သမာဓိဇ”န္တိ ဝုတ္တံ။ **ပီတိသုခ**န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တနယမေဝ။ **ဒုတိယ**န္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ဒုတိယံ, ဣဒံ ဒုတိယံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ ဒုတိယံ။

ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ ဝိရာဂေါ နာမ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပီတိယာ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝါ သမတိက္ကမော ဝါ, ဥဘိန္နံ ပန အန္တရာ စသဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော, သော ဝူပသမံ ဝါ သမ္ပိဏ္ဍေတိ ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမံ ဝါ။ တတ္ထ ယဒါ ဝူပသမမေဝ သမ္ပိဏ္ဍေတိ, တဒါ ပီတိယာ ဝိရာဂါ စ, ကိဉ္စ ဘိယျော ဝူပသမာ စာတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမိဿာ စ ယောဇနာယ ဝိရာဂေါ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော ဟောတိ, တသ္မာ ပီတိယာ ဇိဂုစ္ဆနာ စ သမတိက္ကမာ စာတိ အယမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယဒါ ပန ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ, တဒါ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ, ကိဉ္စ ဘိယျော ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမိဿာ စ ယောဇနာယ ဝိရာဂေါ သမတိက္ကမနတ္ထော ဟောတိ, တသ္မာ ပီတိယာ စ သမတိက္ကမာ, ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာတိ အယမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကာမဉ္စေတေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဒုတိယဇ္ဈာနေယေဝ ဝူပသန္တာ, ဣမဿ ပန ဈာနဿ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဉ္စေတံ ဝုတ္တံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဟိ ဝုတ္တေ ဣဒံ ပညာယတိ “နူန ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမော မဂ္ဂေါ ဣမဿ ဈာနဿာ”တိ။ ယထာ စ တတိယေ အရိယမဂ္ဂေ အပ္ပဟီနာနမ္ပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ “ပဉ္စန္နံ သြိရမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပဟာနာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၇၃; မ. နိ. ၂.၁၃၃; သံ. နိ. ၅.၁၈၄; အ. နိ. ၃.၈၈) ဧဝံ ပဟာနံ ဝုစ္စမာနံ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ, တဒဓိဂမာယ ဥဿုက္ကာနံ ဥဿာဟဇနကံ, ဧဝမေဝ ဣမဓ အဝူပသန္တာနမ္ပိ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမော ဝုစ္စမာနော ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ။ တေနာယမတ္ထော ဝုတ္တော “ပီတိယာ စ သမတိက္ကမာ ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာ”တိ။

ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတီ တိ ဧတ္ထ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ, သမံ ပဿတိ အပက္ခပတိတာ ဟုတွာ ပဿတီတိ အတ္ထော။ တာယ ဝိသဒါယ ဝိပုလာယ ထာမဂတာယ သမန္နာဂတတ္တာ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ “ဥပေက္ခကော”တိ ဝုစ္စတိ။

ဥပေက္ခာ ပန ဒသဝိဓာ ဟောတိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ ဝီရိယုပေက္ခာ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝေဒနုပေက္ခာ ဝိပဿနုပေက္ခာ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ဈာနုပေက္ခာ ပါရိသုဒ္ဓုပေက္ခာတိ။

တတ္ထ ယာ “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝေါ ဘိက္ခု စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ နေဝ သုမနော ဟောတိ န ဒုမ္မနော, ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော”တိ (အ. နိ. ၆.၁) ဧဝမာဂတာ ခီဏာသဝဿ ဆသု ဒွါရေသု ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဆဠာရမ္မဏာပါထေ ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာဝါဝိဇဟနာကာရဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန “ဥပေက္ခာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; မ. နိ. ၁.၇၇) ဧဝမာဂတာ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ဥပေက္ခာသမ္ဘောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတ"န္တိ (မ. နိ. ၂.၂၄၇) ဧဝမာဂတာ သဟဇာတဓမ္မာနံ မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ကာလေန ကာလံ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မနသိကရောတီ"တိ (အ. နိ. ၃.၁၀၃) ဧဝမာဂတာ အနစ္စာရဒ္ဓနာတိသိထိလဝီရိယသင်္ခါတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဝီရိယုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ကတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ သမထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ကတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ? အဋ္ဌ သင်္ခါရုပေက္ခာ သမထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဒသ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၇) ဧဝမာဂတာ နီဝရဏာဒိပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **သင်္ခါရုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဥပေက္ခာသဟဂတ"န္တိ (ဓ. သ. ၁၅၀) ဧဝမာဂတာ အဒုက္ခမသုခသညိတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဝေဒနုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ "ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတံ, တံ ပဇဟတိ, ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတီ"တိ (မ. နိ. ၃.၇၁; အ. နိ. ၇.၅၅) ဧဝမာဂတာ ဝိစိနနေ မဇ္ဈတ္တဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဝိပဿနုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန ဆန္ဒာဒီသု ယေဝာပနကေသု အာဂတာ သဟဇာတာနံ သမဝာဟိတဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတီ"တိ (ဓ. သ. ၁၆၃; ဒီ. နိ. ၁.၂၃၀) ဧဝမာဂတာ အဂ္ဂသုခေပိ တသ္မိံ အပက္ခပါတဇနနီ ဥပေက္ခာ, အယံ **ဈာနုပေက္ခာ** နာမ။

ယာ ပန "ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာန"န္တိ (ဓ. သ. ၁၆၅; ဒီ. နိ. ၁.၂၃၂) ဧဝမာဂတာ သဗ္ဗပစ္စနီကပရိသုဒ္ဓာ ပစ္စနီကဝူပသမနေပိ အဗျာပါရဘူတာ ဥပေက္ခာ, အယံ **ပါရိသုဒ္ဓုပေက္ခာ** နာမ။

တတ္ထ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ စ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ စ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ စ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စ ဈာနုပေက္ခာ စ ပါရိသုဒ္ဓုပေက္ခာ စ အတ္ထတော ဧကာ, တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာဝ ဟောတိ။ တေန တေန အဝတ္ထာဘေဒေန ပနဿာယံ ဘေဒေါ။ ဧကဿာပိ သတော သတ္တဿ ကုမာရယုဝတ္ထေရသေနာပတိရာဇာဒိဝသေန ဘေဒေါ ဝိယ, တသ္မာ တာသု ယတ္ထ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ, န တတ္ထ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာဒယော။ ယတ္ထ ဝါ ပန ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ, န တတ္ထ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဒယော ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယထာ စေတာသံ အတ္ထတော ဧကီဘာဝေါ, ဧဝံ သင်္ခါရုပေက္ခာဝိပဿနုပေက္ခာနမ္ပိ။ ပညာ ဧဝ ဟိ သာ, ကိစ္စဝသေန ဒွိဓာ ဘိန္နာ။ ယထာ ဟိ ပုရိသဿ သာယံ ဂေဟံ ပဝိဋ္ဌံ သပ္ပံ အဇပဒဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ပရိယေသမာနဿ တံ ထုသကောဋ္ဌကေ နိပန္နံ ဒိသွာ "သပ္ပော နု ခေါ, နော"တိ အဝလောကေန္တဿ သောဝတ္ထိကတ္တယံ ဒိသွာ နိဗ္ဗေမတိကဿ "သပ္ပော, န သပ္ပော"တိ ဝိစိနနေ မဇ္ဈတ္တတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝမေဝ ယာ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဝိပဿနာဉာဏေန လက္ခဏတ္တယေ ဒိဋ္ဌေ သင်္ခါရာနံ အနိစ္စဘာဝါဒိဝိစိနနေ မဇ္ဈတ္တတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အယံ ဝိပဿနုပေက္ခာ။ ယထာ ပန တဿ ပုရိသဿ အဇပဒဒဏ္ဍေန ဂါဠှံ သပ္ပံ ဂဟေတွာ "ကိန္တာဟံ ဣမံ သပ္ပံ အဝိဟေဌေန္တော အတ္တာနဉ္စ ဣမိနာ အဍံသာပေန္တော မုဉ္စေယျ"န္တိ မုဉ္စနာကာရမေဝ ပရိယေသတော ဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တတာ ဟောတိ, ဧဝမေဝ ယာ လက္ခဏတ္တယဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ အာဒိတ္တေ ဝိယ တယော ဘဝေ ပဿတော သင်္ခါရဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တတာ, အယံ သင်္ခါရုပေက္ခာ။ ဣတိ ဝိပဿနုပေက္ခာယ သိဒ္ဓါယ သင်္ခါရုပေက္ခာပိ သိဒ္ဓါဝ ဟောတိ။ ဣမိနာ ပနေသာ ဝိစိနနဂဟဏေသု မဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေန ကိစ္စေန ဒွိဓာ ဘိန္နာတိ။ ဝီရိယုပေက္ခာ ပန ဝေဒနုပေက္ခာ စ အညမညဉ္စ အဝသေသာဟိ စ အတ္ထတော ဘိန္နာ ဧဝါတိ။ အာဟ စေတ္ထ –

> "မဇ္ဈတ္တဗြဟ္မဗောဇ္ဈင်္ဂဆဠင်္ဂဈာနသုဒ္ဓိယော။
> ဝိပဿနာ စ သင်္ခါရဝေဒနာ ဝီရိယံ ဣတိ။

ဝိတ္ထာရတော ဒသောပေက္ခာ၊ ဆ မဇ္ဈတ္တာဒိတော တတော။
ဒုဝေ ပညာ တတော ဒွိဟိ၊ စတဿော ဘဝန္တိမာ”တိ။

ဣတိ ဣမာသု ဥပေက္ခာသု ဈာနုပေက္ခာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ သာ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ။ ဧတ္ထာဟ – “နနု စာယံ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာဝ ဟောတိ, သာ စ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ, တသ္မာ တတြာပိ ‘ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတီ’တိ ဧဝမယံ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ, သာ ကသ္မာ န ဝုတ္တာ”တိ? အပရိဗျတ္တကိစ္စတော။ အပရိဗျတ္တဉှိ တဿ တတ္ထ ကိစ္စံ ဝိတက္ကာဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ, ဣဓ ပနာယံ ဝိတက္ကဝိစာရပီတီဟိ အနဘိဘူတတ္တာ ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ ဟုတွာ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ ဇာတာ, တသ္မာ ဝုတ္တာတိ။

ဣဒါနိ **သတော စ သမ္ပဇာနော** တိ ဧတ္ထ သရတီတိ သတော။ သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော။ ဣတိ ပုဂ္ဂလေန သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သရဏလက္ခဏာ သတိ။ အသမ္မောဟလက္ခဏံ သမ္ပဇညံ။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ ပုရိမဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ, မုဋ္ဌဿတိဿ ဟိ အသမ္ပဇာနဿ ဥပစာရမတ္တမ္ပိ န သမ္ပဇ္ဇတိ, ပဂေဝ အပ္ပနာ။ ဩဠာရိကတ္တာ ပန တေသံ ဈာနာနံ ဘူမိယံ ဝိယ ပုရိသဿ စိတ္တဿ ဂတိ သုခါ ဟောတိ, အဗျတ္တံ တတ္ထ သတိသမ္ပဇညကိစ္စံ။ ဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနေန ပန သုခုမတ္တာ ဣမဿ ဈာနဿ ပုရိသဿ ခုရဓာရာယံ ဝိယ သတိသမ္ပဇညကိစ္စပရိဂ္ဂဟိတာ ဧဝ စိတ္တဿ ဂတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဣဓေဝ ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စ ဘိယျော – ယထာ ဓေနုပဂေ ဝစ္ဆော ဓေနုတော အပနီတော အရက္ခိယမာနော ပုနဒေဝ ဓေနုံ ဥပဂစ္ဆတိ, ဧဝမိဒံ တတိယဇ္ဈာနသုခံ ပီတိတော အပနီတမ္ပိ သတိသမ္ပဇညာရက္ခေန အရက္ခိယမာနံ ပုနဒေဝ ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျ, ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ သိယာ။ သုခေ တပိ သတ္တာ သာရဇ္ဇန္တိ, ဣဒဉ္စ အတိမဓုရံ သုခံ တတော ပရံ သုခါဘာဝါ။ သတိသမ္ပဇညာနုဘာဝေန ပနေတ္ထ သုခေ အသာရဇ္ဇနာ ဟောတိ, နော အညထာတိ ဣမမ္ပိ အတ္ထဝိသေသံ ဒဿေတုံ ဣဒံ ဣဓေဝ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနိ **သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတီ** တိ ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂိနော သုခပဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ နတ္ထိ, ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ တဿ နာမကာယေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ, ယံ တ တံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ, တံသမုဋ္ဌာနေနဿ ယသ္မာ အတိပဏီတေန ရူပေန ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော, ယဿ ဖုဋ္ဌတ္တာ ဈာနာ ဝုဋ္ဌိတောပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ, တသ္မာ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော “သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတီ”တိ အာဟ။

ဣဒါနိ **ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ** တိ ဧတ္ထ ယံဈာနဟေတု ယံဈာနကာရဏာ တံ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဒေသေန္တိ ပညပေန္တိ ပဋ္ဌပေန္တိ ဝိဝရန္တိ ဝိဘဇန္တိ ဥတ္တာနီကရောန္တိ ပကာသေန္တိ, ပသံသန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ ကိန္တိ? ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ။ တံ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီတိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကသ္မာ ပန တံ တေ ဧဝံ ပသံသန္တီတိ? ပသံသာရဟတော။ အယဉှိ ယသ္မာ အတိမဓုရသုခေ သုခပါရမိပ္ပတ္တေပိ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပေက္ခကော, န တတ္ထ သုခါဘိသင်္ဂေန အာကဍ္ဎီယတိ။ ယထာ စ ပီတိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာယ သတိမာ။ ယသ္မာ စ အရိယကန္တံ အရိယဇနသေဝိတမေဝ စ အသံကိလိဋ္ဌံ သုခံ နာမကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ, တသ္မာ ပသံသာရဟော ဟောတိ။ ဣတိ ပသံသာရဟတော နံ အရိယာ တေ ဧဝံ ပသံသာရဟဟေတုဘူတေ ဂုဏေ ပကာသေန္တာ “ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ”တိ ဧဝံ ပသံသန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတိယ**န္တိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ တတိယံ, တတိယံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ တတိယံ။

သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ တိ ကာယိကသုခဿ စ ကာယိကဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ။ **ပုဗ္ဗေဝ** တိ တဉ္စ ခေါ ပုဗ္ဗေဝ, န စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ခဏေ။ **သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ** တိ စေတသိကသုခဿ စေတသိကဒုက္ခဿ စာတိ ဣမေသမ္ပိ ဒွိန္နံ ပုဗ္ဗေဝ အတ္ထင်္ဂမာ, ပဟာနာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကဒါ ပန နေသံ ပဟာနံ ဟောတိ? စတုန္နံ ဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေ။ သောမနဿဉှိ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေယေဝ ပဟီယတိ, ဒုက္ခဒေါမနဿသုခါနိ ပဌမဒုတိယတတိယာနံ ဥပစာရက္ခဏေသု။ ဧဝမေတေသံ ပဟာနက္ကမေန အဝုတ္တာ

နံ **ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၂၁၉ အာဒယော) ပန ဣန္ဒြိယာနံ ဥဒ္ဒေသက္ကမေနေဝ ဣဓာပိ ဝုတ္တာနံ သုခဒုက္ခသောမန ဿဒောမနဿာနံ ပဟာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယဒိ ပနေတာနိ တဿ တဿ ဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေယေဝ ပဟီယန္တိ , အထ ကသ္မာ "ကတ္ထ စုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပေ။ ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထ စုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ။ ကတ္ထ စုပ္ပန္နံ ဒောမနဿိန္ဒြိယံ, သုခိန္ဒြိယံ, သောမနဿိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သုခဿ စ ပဟာနာ။ပေ။ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထ စုပ္ပန္နံ သောမနဿိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီ"တိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၀) ဧဝံ ဈာနေသွေဝ နိရောဓော ဝုတ္တောတိ? အတိသယနိရောဓတ္တာ။ အတိသယနိရောဓော ဟိ နေသံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု, န နိရောဓောယေဝ။ နိရောဓောယေဝ ပန ဥပစာရက္ခဏေ, နာတိသယနိရောဓော။ တထာ ဟိ နာနာဝဇ္ဇနေ ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေ နိရုဒ္ဓဿာပိ ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ ဍံသမကသာဒိသမ္ဖဿေန ဝါ ဝိသမာသနူပတာပေန ဝါ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ, န တွေဝ အန္တောအပ္ပနာယံ။ ဥပစာရေ ဝါ နိရုဒ္ဓမ္ပေတံ န သုဋ္ဌု နိရုဒ္ဓံ ဟောတိ ပဋိပက္ခေန အဝိဟတတ္တာ။ အန္တောအပ္ပနာယံ ပန ပီတိဖရဏေန သဗ္ဗော ကာယော သုခောက္ကန္တော ဟောတိ, သုခောက္ကန္တကာယဿ စ သုဋ္ဌု နိရုဒ္ဓံ ဟောတိ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ ပဋိပက္ခေန ဝိဟတတ္တာ။ နာနာဝဇ္ဇနေယေဝ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿာပိ ဒောမနဿိန္ဒြိယဿ, ယသ္မာ ဧတံ ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေပိ ကာယကိလမထေ စိတ္တုပဃာတေ စ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝေ နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယတ္ထ ပန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တတ္ထ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ။ အပ္ပဟီနာယေဝ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ဝိတက္ကဝိစာရာတိ တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ, နတွေဝ ဒုတိယဇ္ဈာနေ ပဟီနပစ္စယတ္တာ။ တထာ တတိယဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿာပိ သုခိန္ဒြိယဿ ပီတိသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဖုဋ္ဌကာယဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ, နတွေဝ တတိယဇ္ဈာနေ။ တတိယဇ္ဈာနေ ဟိ သုခဿ ပစ္စယဘူတာ ပီတိ သဗ္ဗသော နိရုဒ္ဓာ ဟောတိ။ တထာ စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ ပဟီနဿာပိ သောမနဿိန္ဒြိယဿ အာသန္နတ္တာ, အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ ဥပေက္ခာယ အဘာဝေန သမ္မာ အနတိက္ကန္တတ္တာ စ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ, နတွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ။ တသ္မာ ဧဝ စ "ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီ"တိ တတ္ထ တတ္ထ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ။

ဧတ္ထာဟ – "အထေဝံ တဿ တဿ ဈာနဿူပစာရေ ပဟီနာပိ ဧတာ ဝေဒနာ ဣဓ ကသ္မာ သမာဟရီ"တိ ? သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ ။ ယာ ဟိ အယံ "အဒုက္ခမသုခ"န္တိ ဧတ္ထ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, သာ သုခုမာ ဒုဝိညေယျာ န သက္ကာ သုခေန ဂဟေတုံ, တသ္မာ ယထာ နာမ ဒုဋ္ဌဿ ယထာ တထာ ဝါ ဥပသင်္ကမိတွာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျဿ ဂေါဏဿ ဂဟဏတ္ထံ ဂေါပေါ ဧကသ္မိံ ဝဇေ သဗ္ဗာ ဂါဝေါ သမာဟရတိ, အထေကေကံ နီဟရန္တော ပဋိပါဋိယာ အာဂတံ "အယံ သော ဂဏှထ န"န္တိ တမ္ပိ ဂါဟာပေတိ, ဧဝမေဝံ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ သဗ္ဗာပိ ဧတာ သမာဟရိ။ ဧဝဉှိ သမာဟဋာ ဧတာ ဒဿေတွာ "ယံ နေဝ သုခံ, န ဒုက္ခံ, န သောမနဿံ, န ဒောမနဿံ, အယံ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ"တိ သက္ကာ ဟောတိ ဧသာ ဂါဟယိတုံ။

အပိစ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ပစ္စယဒဿနတ္ထဉ္စာပိ ဧတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သုခဒုက္ခပ္ပဟာနာဒယော ဟိ တဿာ ပစ္စယာ။ ယထာဟ – "စတ္တာရော ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာ။ ဣဓာဝုသော, ဘိက္ခု သုခဿ စ ပဟာနာ။ပေ။ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဣမေ ခေါ အာဝုသော, စတ္တာရော ပစ္စယာ အဒုက္ခမသုခါယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈)။ ယထာ ဝါ အညတ္ထ ပဟီနာပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒယော တတိယမဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ တတ္ထ ပဟီနာတိ ဝုတ္တာ , ဧဝံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထမ္ပေတဿ ဈာနဿေတာ ဣဓ ဝုတ္တာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပစ္စယဃာတေန ဝါ ဧတ္ထ ရာဂဒောသာနံ အတိဒူရဘာဝံ ဒဿေတုမ္ပေတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတာသု ဟိ သုခံ သောမနဿဿ ပစ္စယော, သောမနဿံ ရာဂဿ, ဒုက္ခံ ဒောမနဿဿ, ဒောမနဿံ ဒောသဿ။ သုခာဒိဃာတေန စ သပ္ပစ္စယာ ရာဂဒောသာ ဟတာတိ အတိဒူရေ ဟောန္တီတိ။

အဒုက္ခမသုခန္တိ ဒုက္ခာဘာဝေန အဒုက္ခံ။ သုခာဘာဝေန အသုခံ။ ဧတေနေတ္ထ ဒုက္ခသုခပဋိပက္ခဘူတံ တတိယဝေဒနံ ဒီပေတိ, န ဒုက္ခသုခါဘာဝမတ္တံ။ တတိယဝေဒနာ နာမ အဒုက္ခမသုခါ, ဥပေက္ခာတိပိ ဝုစ္စတိ။ သာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရီတာနုဘဝနလက္ခဏာ။ **ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ**န္တိ ဥပေက္ခာယ ဇနိတသတိပါရိသုဒ္ဓိံ။ ဣမသ္မိဉှိ ဈာနေ သုပရိသုဒ္ဓါ သတိ,

ယာ စ တသ္သာ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ, သာ ဥပေက္ခာယ ကတာ, န အညေန။ တသ္မာ ဧတံ ‘‘ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ’’န္တိ
ဝုစ္စတိ။ ယာယ စ ဥပေက္ခာယ ဧတ္ထ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ ဟောတိ, သာ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တတာတိ ဝေဒိတဗ္
ဗာ။ န ကေဝလဉ္စေတ္ထ တာယ သတိယေဝ ပရိသုဒ္ဓါ, အပိစ ခေါ သဗ္ဗေပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ, သတိသီသေန ပန
ဒေသနာ ဝုတ္တာ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အယံ ဥပေက္ခာ ဟေဋ္ဌာပိ တီသု ဈာနေသု ဝိဇ္ဇတိ, ယထာ ပန ဒိဝါ သူရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ သောမ္မ
ဘာဝေန စ အတ္တနော ဥပကာရကတ္တေန ဝါ သဘာဂါယ ရတ္တိယာ အလာဘာ ဒိဝါ ဝိဇ္ဇမာနာပိ စန္ဒလေခါ အပရိသုဒ္
ဓါ ဟောတိ အပရိယောဒါတာ, ဧဝမယမ္ပိ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာစန္ဒလေခါ ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါ
သဘာဂါယ စ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ အလာဘာ ဝိဇ္ဇမာနာပိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဘေဒေ အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ။ တသ္သာ စ
အပရိသုဒ္ဓါယ ဒိဝါ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ ပဘာ ဝိယ သဟဇာတာပိ သတိအာဒယော အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ။ တသ္
မာ တေသု ဧကမ္ပိ ‘‘ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ’’န္တိ န ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကတေဇာဘိဘဝါဘာဝါ သဘာ
ဂါယ စ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ ပဋိလာဘာ အယံ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာစန္ဒလေခါ အတိဝိယ ပရိသုဒ္ဓါ။ တသ္
သာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ ပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ ပဘာ ဝိယ သဟဇာတာပိ သတိအာဒယော ပရိသုဒ္ဓါ ဟောန္တိ ပရိယောဒါ
တာ။ တသ္မာ ဣဒမေဝ ‘‘ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ’’န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **စတုတ္ထန္တိ** ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ စတုတ္ထံ, စ
တုတ္ထံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ စတုတ္ထံ။

ဣမာနိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ နာနာ, မဂ္ဂက္ခဏေပိ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ သမာပတ္တိဝသေန နာနာ, မဂ္ဂက္ခဏေ
နာနာမဂ္ဂဝသေန။ ဧကသ္သ ဟိ ပဌမမဂ္ဂေ ပဌမဇ္ဈာနိကော ဟောတိ, ဒုတိယမဂ္ဂါဒယောပိ ပဌမဇ္ဈာနိကာ ဝါ ဒုတိယာ
ဒီသု အညတရဇ္ဈာနိကာ ဝါ။ ဧကသ္သ ပဌမမဂ္ဂေ ဒုတိယာဒီနံ အညတရဇ္ဈာနိကော ဟောတိ, ဒုတိယာဒယောပိ ဒုတိယာ
ဒီနံ အညတရဇ္ဈာနိကာ ဝါ ပဌမဇ္ဈာနိကာ ဝါ။ ဧဝံ စတ္တာရောပိ မဂ္ဂါ ဈာနဝသေန သဒိသာ ဝါ အသဒိသာ ဝါ ဧကစ္စသ
ဒိသာ ဝါ ဟောန္တိ။ အယံ ပနသ္သ ဝိသေသော ပါဒကဇ္ဈာနနိယမေန ဟောတိ။ ပဌမဇ္ဈာနလာဘိနော ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာ ဝုဋ္
ဌာယ ဝိပသ္သန္တသ္သ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေါ ပဌမဇ္ဈာနိကော ဟောတိ, မဂ္ဂင်္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ ပနေတ္ထ ပရိပုဏ္ဏာနေဝ
ဟောန္တိ။ ဒုတိယဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိပသ္သန္တသ္သ ဥပ္ပန္နော ဒုတိယဇ္ဈာနိကော ဟောတိ, မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပနေတ္ထ
သတ္တ ဟောန္တိ။ တတိယဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိပသ္သန္တသ္သ ဥပ္ပန္နော တတိယဇ္ဈာနိကော, မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပနေတ္ထ
သတ္တ, ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ ဆ ဟောန္တိ။ ဧသ နယော စတုတ္ထဇ္ဈာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နေဝသညာနာသညာယတနာ။ အာရု
ပ္ပေ စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဉ္စ ခေါ လောကုတ္တရံ, န လောကိယန္တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ ကထန္တိ? ဧတ္ထပိ
ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု ယတော ဝုဋ္ဌာယ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပဋိလဘိတွာ အရူပသမာပတ္တိံ ဘာဝေတွာ ယော အာရုပ္ပေ ဥ
ပ္ပန္နော, တံဈာနိကာဝ တသ္သ တတ္ထ တယော မဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ နိယမေတိ။ ကေစိ ပန ထေရာ
‘‘ဝိပသ္သနာယ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာ နိယမေန္တီ’’တိ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ‘‘ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော နိယမေတီ’’တိ ဝဒန္တိ။ ကေ
စိ ‘‘ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပသ္သနာ နိယမေတီ’’တိ ဝဒန္တိ။

တတြာယံ အနုပုဗ္ဗိကထာ – ဝိပသ္သနာနိယမေန ဟိ သုက္ခဝိပသ္သကသ္သ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေါပိ, သမာပတ္တိလာဘိ
နော ဈာနံ ပါဒကံ အကတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေါပိ, ပဌမဇ္ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ဥပ္ပါဒိ
တမဂ္ဂေါပိ ပဌမဇ္ဈာနိကောဝ ဟောတိ, သဗ္ဗေသု သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပဉ္စ ဈာနင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေ
သဉှိ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပသ္သနာ သောမနသ္သသဟဂတာပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာပိ ဟုတွာ ဝုဋ္ဌာနကာလေ သင်္ခါရုပေက္ခာ
ဘာဝံ ပတ္တာ သောမနသ္သသဟဂတာဝ ဟောတိ။

ပဉ္စကနယေ ဒုတိယတတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနာနိ ပါဒကာနိ ကတွာ ဥပ္ပါဒိတမဂ္ဂေသု ယထာက္ကမေနေဝ ဈာနံ စတု
ရင်္ဂိကံ တိဝင်္ဂိကံ ဒုဝင်္ဂိကဉ္စ ဟောတိ, သဗ္ဗေသု ပန သတ္တ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဟောန္တိ, စတုတ္ထေ ဆ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ အယံ
ဝိသေသော ပါဒကဇ္ဈာနနိယမေန စေဝ ဝိပသ္သနာနိယမေန စ ဟောတိ။ တေသမ္ပိ ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပသ္သနာ သောမနသ္သ
သဟဂတာပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာပိ ဟောတိ, ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ သောမနသ္သသဟဂတာဝ။

ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တိတမဂ္ဂေ ပန ဥပေက္ခာစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန ဒွေဝ ဈာနင်္ဂါနိ, ဗောဇ္ဈင်္ဂမ
ဂ္ဂင်္ဂါနိ ဆ သတ္တ စေဝ။ အယမ္ပိ ဝိသေသော ဥဘယနိယမဝသေန ဟောတိ။ ဣမသ္မိဉှိ နယေ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပသ္သနာ

သောမနဿသဟဂတာ တ ဥပေက္ခာသဟဂတာ တ ဟောတိ, ဝုဋ္ဌာနကမိနိ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ ဟောတိ။ အရူပဇ္ဈာနာနိ ဟာဒကာနိ ကတွာ ဥပ္ပာဒိတမဂ္ဂေပိ ဧသေဝ နယော။ ဣဓ ပန စတုက္ကနယေ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တဿ ဒုတိယဇ္ဈာနဿ အဘာဝ တံ အပနေတွာ သေသာနံ ဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ယေ ကေစိ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ နိဗ္ဗတ္တိတမဂ္ဂဿ အာသန္နပဒေသေ ဝုဋ္ဌိတသမာပတ္တိ အတ္တနာ သဒိသဘာဝံ ကရောတိ ဘူမိဝဏ္ဏော ဝိယ ဂေဓာဝဏ္ဏဿ။

ဒုတိယတ္ထေရဝါဒေ ပန ယတော ယတော သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ယေ ယေ သမာပတ္တိဓမ္မေ သမ္မသိတွာ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိတော ဟောတိ, တံတံသမာပတ္တိသဒိသော ဟောတိ။ တတ္ရာပိ စ ဝိပဿနာနိယမော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတိယတ္ထေရဝါဒေ အတ္တနော အဇ္ဈာသယာနုရူပေန ယံ ယံ ဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ ယေ ယေ ဈာနဓမ္မေ သမ္မသိတွာ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိတော, တံတံဈာနသဒိသော ဟောတိ။ ပာဒကဇ္ဈာနံ ပန သမ္မသိတဇ္ဈာနံ တ ဝိနာ အဇ္ဈာသယမတ္တေနေဝ တံ န ဣဇ္ဈတိ။ ဧတ္ထာပိ စ ဝိပဿနာနိယမော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ဝုစ္စတိ သမ္မာသမာဓိ တိ ယာ ဣမေသု စတူသု ဈာနေသု ဧကဂ္ဂတာ, အယံ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယော, အပရဘာဂေ လောကုတ္တရော သမ္မာသမာဓိ နာမ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဓမ္မသေနာပတိ မဂ္ဂသစ္စံ ဒေသေတိ။ တတ္ထ လောကိယမဂ္ဂေ သဗ္ဗာနေဝ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ယထာနုရူပံ ဆသု အာရမ္မဏေသု အညတရာရမ္မဏာနိ ဟောန္တိ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေ ပန စတုသစ္စပဋိဝေဓာယ ပဝတ္တဿ အရိယသာဝကဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ အဝိဇ္ဇာနုသယသမုဂ္ဃာတကံ ပညာစက္ခု သမ္မာဒိဋ္ဌိ, တထာ သမ္ပန္နဒိဋ္ဌိဿ တံသမ္ပယုတ္တော တိဝိဓမိစ္ဆာသင်္ကပ္ပသမုဂ္ဃာတကော စေတသော နိဗ္ဗာနပဒာဘိနိရောပနော သမ္မာသင်္ကပ္ပော, တထာ ပဿန္တဿ ဝိတက္ကေန္တဿ စ တံသမ္ပယုတ္တာဝ စတုဗ္ဗိဓဝစီဒုစ္စရိတသမုဂ္ဃာတိကာ မိစ္ဆာဝါစာယ ဝိရတိ သမ္မာဝါစာ, တထာ ဝိရမန္တဿ တံသမ္ပယုတ္တာဝ တိဝိဓမိစ္ဆာကမ္မန္တသမုစ္ဆေဒိကာ မိစ္ဆာကမ္မန္တာ ဝိရတိ သမ္မာကမ္မန္တော, တေသံယေဝ စဿ ဝါစာကမ္မန္တာနံ ဝေါဒါနဘူတာ တံသမ္ပယုတ္တာဝ ကုဟနာဒိသမုစ္ဆေဒိကာ မိစ္ဆာအာဇီဝါ ဝိရတိ သမ္မာအာဇီဝေါ, တဿာယေဝဿ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝသင်္ခါတာယ သီလဘူမိယံ ပတိဋ္ဌမာနဿ တဒနုရူပေါ တံသမ္ပယုတ္တောဝ ကောသဇ္ဇသမုစ္ဆေဒကော, အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ အကုသလကုသလာနံ အနုပ္ပာဒပ္ပဟာနုပ္ပာဒဋ္ဌိတိသာဓကော စ ဝီရိယာရမ္ဘော သမ္မာဝါယာမော, ဧဝံ ဝါယမန္တဿ တံသမ္ပယုတ္တောဝ မိစ္ဆာသတိဝိနိဒ္ဓုနကော, ကာယာဒီသု ကာယာနုပဿနာဒိသာဓကော စ စေတသော အသမ္မောသော သမ္မာသတိ။ ဧဝံ အနုတ္တရာယ သတိယာ သုဝိဟိတစိတ္တာရက္ခဿ တံသမ္ပယုတ္တာဝ မိစ္ဆာသမာဓိဝိဒ္ဓံသိကာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ သမ္မာသမာဓိ။ ဧသ လောကုတ္တရော အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။

ယော သဟ လောကိယေန မဂ္ဂေန ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါတိ သင်္ခံ ဂတော, သော ခော ပနေသ မဂ္ဂေါ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ကပ္ပာနံ ဝိဇ္ဇာယ သေသဓမ္မာနံ စရဏေန သင်္ဂဟိတတ္တာ ဝိဇ္ဇာ စေဝ စရဏဉ္စ။ တထာ တေသံ ဒွိန္နံ ဝိပဿနာယာနေန ဣတရေသံ သမထယာနေန သင်္ဂဟိတတ္တာ သမထော စေဝ ဝိပဿနာ စ။ တေသံ ဒွိန္နံ ပညာက္ခန္ဓေန တဒနန္တရာနံ တိဏ္ဏံ သီလက္ခန္ဓေန အဝသေသာနံ တိဏ္ဏံ သမာဓိက္ခန္ဓေန အဓိပညာအဓိသီလအဓိစိတ္တသိက္ခာဟိ စ သင်္ဂဟိတတ္တာ ခန္ဓတ္တယဉ္စေဝ သိက္ခတ္တယဉ္စ ဟောတိ။ ယေန သမန္နာဂတော အရိယသာဝကော ဒဿနသမတ္ထေဟိ စက္ခူဟိ ဂမနသမတ္ထေဟိ စ ပာဒေဟိ သမန္နာဂတော အဒ္ဓိကော ဝိယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော ဟုတွာ ဝိပဿနာယာနေန ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂံ သမထယာနေန အတ္တကိလမထာနုယောဂန္တိ အန္တဒ္ဝယံ ပရိဝဇ္ဇေတွာ မဇ္ဈိမပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ပညာက္ခန္ဓေန မောဟက္ခန္ဓံ, သီလက္ခန္ဓေန ဒောသက္ခန္ဓံ, သမာဓိက္ခန္ဓေန စ လောဘက္ခန္ဓံ ပဒာလေန္တော အဓိပညာသိက္ခာယ ပညာသမ္ပဒံ, အဓိသီလသိက္ခာယ သီလသမ္ပဒံ, အဓိစိတ္တသိက္ခာယ သမာဓိသမ္ပဒန္တိ တိဿော သမ္ပတ္တိယော ပတွာ အမတံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောတိ။ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏံ သတ္တတိံသဗော ဓိပက္ခိယဓမ္မရတနဝိစိတ္တံ သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခါတံ အရိယဘူမိံ ဩက္ကန္တော ဟောတီတိ။

မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သစ္စပကိဏ္ဏကဝဏ္ဏနာ

စတူသု ပန သစ္စေသု ဗာဓနလက္ခဏံ ဒုက္ခသစ္စံ, ပဘဝလက္ခဏံ သမုဒယသစ္စံ, သန္တိလက္ခဏံ နိရောဓသစ္စံ, နိယျာနလက္ခဏံ မဂ္ဂသစ္စံ, အပိစ ပဝတ္တိပဝတ္တကနိဝတ္တိနိဝတ္တကလက္ခဏာနိ ပဋိပာဋိယာ။ တထာ သင်္ခတတဏှာအသင်္ခတဒဿနလက္ခဏာနိ စ။

ကသ္မာ ပန စတ္တာရေဝ အရိယသစ္စာနိ ဝုတ္တာနိ အနူနာနိ အနဓိကာနီတိ စေ? အညဿ အသမ္ဘဝတော အညတရဿ စ အနပနေယျဘာဝတော။ န ဟိ ဧတေဟိ အညံ အဓိကံ ဝါ, ဧတေသံ ဝါ ဧကမ္ပိ အပနေတဗ္ဗံ သမ္ဘောတိ။ ယထာဟ –

“ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အာဂစ္ဆေယျ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ‘နေတံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, အညံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ ယံ သမဏေန ဂေါတမေန ဒေသိတံ, အဟမေတံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ဌပေတွာ အညံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပညပေဿာမီ’တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ”တိအာဒိ။

ယထာ စာဟ –

“ယော ဟိ ကောစိ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဧဝံ ဝဒေယျ ‘နေတံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ, ယံ သမဏေန ဂေါတမေန ဒေသိတံ, အဟမေတံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ ပစ္စက္ခာယ အညံ ဒုက္ခံ ပဌမံ အရိယသစ္စံ ပညပေဿာမီ’တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၆)။

အပိစ ပဝတ္တိမာစိက္ခန္တော ဘဂဝါ သဟေတုကံ အာစိက္ခိ, နိဝတ္တိဉ္စ သဥပါယံ။ ဣတိ ပဝတ္တိနိဝတ္တိတဒုဘယဟေတူနံ ဧတပ္ပရမတော စတ္တာရေဝ ဝုတ္တာနိ။ တထာ ပရိညေယျပဟာတဗ္ဗသစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေတဗ္ဗာနံ, တဏှာဝတ္ထုတဏှာတဏှာနိရောဓတဏှာနိရောဓူပါယာနံ, အာလယအာလယရာမတာအာလယသမုဂ္ဃာတအာလယသမုဂ္ဃာတူပါယာနဉ္စ ဝသေနာပိ စတ္တာရေဝ ဝုတ္တာနီတိ။

ဧတ္ထ စ ဩဠာရိကတ္တာ သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏတ္တာ စ သုဝိညေယျန္တိ ဒုက္ခသစ္စံ ပဌမံ ဝုတ္တံ။ တဿေဝ ဟေတုဒဿနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယသစ္စံ, ဟေတုနိရောဓာ ဖလနိရောဓောတိ ဉာပနတ္ထံ တတော နိရောဓသစ္စံ, တဒဓိဂမူပါယဒဿနတ္ထံ အန္တေ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဘဝသုခဿာဒဂဓိတာနံ ဝါ သတ္တာနံ သံဝေဂဇနနတ္ထံ ပဌမံ ဒုက္ခမာဟ။ တံ နေဝ အကတံ အာဂစ္ဆတိ, န ဣဿရနိမ္မာနာဒိတော ဟောတိ, ဣတော ပန ဟောတီတိ ဉာပနတ္ထံ တဒနန္တရံ သမုဒယံ။ တတော သဟေတုကေန ဒုက္ခေန အဘိဘူတတ္တာ သံဝိဂ္ဂမာနသာနံ ဒုက္ခနိဿရဏဂဝေသီနံ နိဿရဏဒဿနေန အဿာသဇနနတ္ထံ နိရောဓံ။ တတော နိရောဓာဓိဂမနတ္ထံ နိရောဓသမ္ပာပကံ မဂ္ဂန္တိ အယမေတေသံ ကမော။

ဧတေသု ပန ဘာရော ဝိယ ဒုက္ခသစ္စံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဘာရာဒါနမိဝ သမုဒယသစ္စံ, ဘာရနိက္ခေပနမိဝ နိရောဓသစ္စံ, ဘာရနိက္ခေပနူပါယော ဝိယ မဂ္ဂသစ္စံ။ ရောဂေါ ဝိယ ဝါ ဒုက္ခသစ္စံ, ရောဂနိဒါနမိဝ သမုဒယသစ္စံ, ရောဂဝူပသမော ဝိယ နိရောဓသစ္စံ, ဘေသဇ္ဇမိဝ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဒုဗ္ဘိက္ခမိဝ ဝါ ဒုက္ခသစ္စံ, ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိ ဝိယ သမုဒယသစ္စံ, သုဘိက္ခမိဝ နိရောဓသစ္စံ, သုဝုဋ္ဌိ ဝိယ မဂ္ဂသစ္စံ။ အပိစ ဝေရီဝေရမူလဝေရသမုဂ္ဃာတဝေရသမုဂ္ဃာတူပါယေဟိ, ဝိသရုက္ခရုက္ခမူလမူလုပစ္ဆေဒတဒုပစ္ဆေဒူပါယေဟိ, ဘယဘယမူလနိဗ္ဘယတဒဓိဂမူပါယေဟိ, ဩရိမတီရမဟောဃပါရိမတီရတံသမ္ပာပကဝါယာမေဟိ စ ယောဇေတွာပေတာနိ ဥပမာတော ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။

သဗ္ဗာနေဝ ပနေတာနိ သစ္စာနိ ပရမတ္ထေန ဝေဒကကာရကနိဗ္ဗုတဂမကာဘာဝတော သုညာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဒုက္ခမေဝ ဟိ န ကောစိ ဒုက္ခိတော၊ ကာရကော န ကိရိယာဝ ဝိဇ္ဇတိ။
အတ္ထိ နိဗ္ဗုတိ န နိဗ္ဗုတော ပုမာ၊ မဂ္ဂမတ္ထိ ဂမကော န ဝိဇ္ဇတီ”တိ။

အထ ဝါ –

ခုဝသုဘာသုခတ္တသုညံ၊ ပုရိမဒွယမတ္တသုညမမတပဒံ။
ခုဝသုခအတ္တဝိရဟိတော၊ မဂ္ဂေ ဣတိ သုညတာ တေသု။

နိရောဓေသုညာနိ တ တီဏိ, နိရောဓော စ သေသတ္တယသုညော။ ဖလသုညော တ တ္တေ ဟေတု သမုဒယေ ဒုက္ခဿ အဘာဝတော, မဂ္ဂေ စ နိရောဓဿ, န ဖလေန သဂဗ္ဘော ပကတိတဒီနံ ပကတိ ဝိယ။ ဟေတုသုညဥ္စ ဖလံ ဒုက္ခသမုဒယာနံ နိရောဓမဂ္ဂါနဥ္စ အသမတယာ, န ဟေတုသမဝေတံ ဟေတုဖလံ သမတယတဒီနံ ဒွိအဏုကာဒိ ဝိယ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

''တယမိဓ နိရောဓေသုညံ၊ တယေန တေနာပိ နိဗ္ဗုတိ သုညာ။
သုညော ဖလေန ဟေတု၊ ဖလမ္ပိ တံဟေတုနာ သုည''န္တိ။

သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ အညမညသဘာဂါနိ အဝိတထတော အတ္တသုညတော ဒုက္ကရပဋိဝေဓတော စ။ ယထာဟ –

''တံ ကိံ မညသိ၊ အာနန္ဒ၊ ကတမံ နု ခော ဒုက္ကရတရံ ဝါ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရံ ဝါ၊ ယော ဒူရတောဝ သုခုမေန တာဠစ္ဆိဂ္ဂဠေန အသနံ အတိပာတေယျ ပောင်္ခါနုပောင်္ခံ အဝိရာဓိတံ၊ ယော ဝါ သတ္တဓာ ဘိန္နဿ ဝါလဿ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျာ''တိ? ဧတဒေဝ၊ ဘန္တေ၊ ဒုက္ကရတရဉ္စေဝ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရဉ္စ။ ယော ဝါ သတ္တဓာ ဘိန္နဿ ဝါလဿ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျာတိ။ အထ ခော တေ၊ အာနန္ဒ၊ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတရံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ၊ ယေ 'ဣဒံ ဒုက္ခ'န္တိ ယထာဘူတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ။ပေ.။ 'အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ'တိ ယထာဘူတံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၁၅)။

ဝိသဘာဂါနိ သလက္ခဏဝဝတ္ထာနတော။ ပုရိမာနိ စ ဒွေ သဘာဂါနိ ဒုရဝဂါဟတ္တေန ဂမ္ဘီရတ္တာ လောကိယတ္တာ သာသဝတ္တာ စ, ဝိသဘာဂါနိ ဖလဟေတုဘေဒတော ပရိညေယျပဟာတဗ္ဗတော စ။ ပစ္ဆိမာနိပိ ဒွေ သဘာဂါနိ ဂမ္ဘီရတ္တေန ဒုရဝဂါဟတ္တာ လောကုတ္တရတ္တာ အနာသဝတ္တာ စ, ဝိသဘာဂါနိ ဝိသယဝိသယီဘေဒတော သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေတဗ္ဗတော စ။ ပဌမတတိယာနိ စာပိ သဘာဂါနိ ဖလာပဒေသတော, ဝိသဘာဂါနိ သင်္ခတာသင်္ခတတော ။ ဒုတိယစတုတ္ထာနိ စာပိ သဘာဂါနိ ဟေတုအပဒေသတော, ဝိသဘာဂါနိ ဧကန္တကုသလာကုသလတော။ ပဌမစတုတ္ထာနိ စာပိ သဘာဂါနိ သင်္ခတတော, ဝိသဘာဂါနိ လောကိယလောကုတ္တရတော။ ဒုတိယတတိယာနိ စာပိ သဘာဂါနိ နေဝသေက္ခနာသေက္ခဘာဝတော, ဝိသဘာဂါနိ သာရမ္မဏာနာရမ္မဏတော။

''ဣတိ ဧဝံ ပကာရေဟိ၊ နယေဟိ စ ဝိစက္ခဏော။
ဝိဇညာ အရိယသစ္စာနံ၊ သဘာဂဝိသဘာဂတ''န္တိ။

သဗ္ဗမေဝ စေတ္ထ ဒုက္ခံ ဧကဝိဓံ ပဝတ္တိဘာဝတော, ဒုဝိဓံ နာမရူပတော, တိဝိဓံ ကာမရူပာရူပူပပတ္တိဘဝဘေဒတော, စတုဗ္ဗိဓံ စတုအာဟာရဘေဒတော, ပဉ္စဝိဓံ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓဘေဒတော။ သမုဒယောပိ ဧကဝိဓော ပဝတ္တကဘာဝတော, ဒုဝိဓော ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာသမ္ပယုတ္တတော, တိဝိဓော ကာမဘဝဝိဘဝတဏှာဘေဒတော, စတုဗ္ဗိဓော စတုမဂ္ဂပ္ပဟေယျတော, ပဉ္စဝိဓော ရူပာဘိနန္ဒနာဒိဘေဒတော, ဆဗ္ဗိဓော ဆတဏှာကာယဘေဒတော။ နိရောဓောပိ ဧကဝိဓော အသင်္ခတဓာတုဘာဝတော, ပရိယာယတော ပန ဒုဝိဓော သဥပါဒိသေသအနုပါဒိသေသတော, တိဝိဓော ဘဝတ္တယဝူပသမတော, စတုဗ္ဗိဓော စတုမဂ္ဂါဓိဂမနီယတော, ပဉ္စဝိဓော ပဉ္စာဘိနန္ဒနဝူပသမတော, ဆဗ္ဗိဓော ဆတဏှာကာယက္ခယဘေဒတော။ မဂ္ဂောပိ ဧကဝိဓော ဘာဝေတဗ္ဗတော, ဒုဝိဓော သမထဝိပဿနာဘေဒတော, ဒဿနဘာဝနာဘေဒတော ဝါ, တိဝိဓော ခန္ဓတ္တယဘေဒတော။ အယဉှိ သပ္ပဒေသတ္တာ နဂရံ ဝိယ ရဇ္ဇေန နိပ္ပဒေသေဟိ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတော။ ယထာဟ –

''န ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, အရိယေန အဋ္ဌင်္ဂိကေန မဂ္ဂေန တယော ခန္ဓာ သင်္ဂဟိတာ, တီဟိ စ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ခန္ဓေဟိ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂော သင်္ဂဟိတော။ ယာ, စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါစာ ယော စ သမ္မာကမ္မန္တော ယော စ သမ္မာအာဇီဝေါ, ဣမေ ဓမ္မာ သီလက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ။ ယော စ သမ္မာဝါယာမော ယာ စ သမ္မာသတိ ယော စ သမ္မာသမာဓိ, ဣမေ ဓမ္မာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ။ ယာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော, ဣမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂)။

စတုဗ္ဗိဓော သောတာပတ္တိမဂ္ဂကဒိဝသေန။

အပိစ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ ဧကဝိဓာနိ အဝိတထတ္တာ, အဘိညေယျတ္တာ ဝါ။ ဒုဝိဓာနိ လောကိယလောကုတ္တရ တော, သင်္ခတာသင်္ခတတော ဝါ။ တိဝိဓာနိ ဒဿနဘာဝနာဟိ ပဟာတဗ္ဗတော အပ္ပဟာတဗ္ဗတော နေဝပဟာတဗ္ဗနာပ ဟာတဗ္ဗတော စ။ စတုဗ္ဗိဓာနိ ပရိညေယျပဟာတဗ္ဗသစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေတဗ္ဗတောတိ။

> ''ဧဝံ အရိယသစ္စာနံ, ဒုဗ္ဗောဓာနံ ဗုဓော ဝိဓိံ။
> အနေကဘေဒတော ဇညာ, ဟိတာယ စ သုခါယ စာ''တိ။

သစ္စပကိဏ္ဏကကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣဒါနိ ဓမ္မသေနာပတိ ဘဂဝတာ ဒေသိတက္ကမေနေဝ အဋ္ဌ သစ္စစတုက္ကံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော ''တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏ''န္တိအာဒိနာ သစ္စစတုက္ကဝသေန သုတမယေ ဉာဏံ နိဂမေတွာ ဒဿေတိ။ ဧဝံ ''သောတာဝဓာနေ ပညာ သုတ မယေ ဉာဏ''န္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ သဗ္ဗံ နိဂမေတွာ ဒဿေတီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌကထာယ

သုတမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သီလမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၃၇. သီလမယဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ပဉ္စ** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ **သီလာနီ**တိ ပရိစ္ဆိန္နဓမ္မနိဒဿနံ။ **ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ**န္တိအာဒိ ပဉ္စန္နံ သရူပတော ဒဿနံ။ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိတိအာဒီသု ယထာ နီလဝဏ္ဏယောဂတော ဝတ္ထမ္ပိ နီ လမဿ အတ္ထီတိ နီလန္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဂဏနဝသေန ပရိယန္တော ပရိစ္ဆေဒော အဿာ အတ္ထီတိ ပရိယန္တာ, ဥပ သမ္ပန္နသီလေ ပတ္တော အနုပသမ္ပန္နသီလဿ အဝသာနသဗ္ဘာဝတော ဝါ ပရိယန္တော အဝသာနံ အဿာ အတ္ ထီတိ ပရိယန္တာ။ သပရိယန္တာတိ ဝါ ဝတ္တဗ္ဗေ သကာရလောပေ ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော ''ဒကံ ဒကာသယာ ပဝိသ န္တီ''တိ (သံ. နိ. ၃.၇၈; အ. နိ. ၄.၃၃) ဧတ္ထ ဥကာရလောပေ ဝိယ။ ပရိသုဒ္ဓဘာဝေ ပါရိသုဒ္ဓိ, ပရိယန္တာ စ သာ ပါရိ သုဒ္ဓိ စာတိ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ, ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသင်္ခါတံ သီလံ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။ ဝုတ္တပဋိပက္ခေန န ပ ရိယန္တာတိ **အပရိယန္တာ,** နတ္ထိ ဧတိဿာ ပရိယန္တောတိပိ အပရိယန္တာ, ဝုဒ္ဓေ ဧတိဿာ ပရိယန္တောတိပိ အပရိ ယန္တာ။ သမာဒါနတော ပဘုတိ အခဏ္ဍိတတ္တာ ခဏ္ဍိတာပိ ကတပဋိကမ္မတ္တာ စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တကေနာပိ မလေန ဝိ ရဟိတတ္တာ စ ပရိသုဒ္ဓဇာတိမဏိ ဝိယ သုဓောတသုပရိကမ္မကတသုဝဏ္ဏံ ဝိယ စ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ အရိယမဂ္ဂဿ ပဒဋ္ဌာနဘူတာ အနူနနဋ္ဌေန **ပရိပုဏ္ဏာ**။ ဒိဋ္ဌိယာ ပဟီနတ္တာ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန အဂ္ဂဟိတတ္တာ **အပရာမဋ္ဌာ**။ အယံ ဝါ သီလေ ဒောသောတိ ကေနစိ စောဒကေန ပရာမသိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဝါ အပရာမဋ္ဌာ။ အရဟတ္တဖလက္ခ ဏေ သဗ္ဗဒရထပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ။ အနုပသမ္ပန္နာန** န္တိ အနဝသေသသမာဒါနဝသေန သီလသမ္ပဒါယ ဘုသံ သမ္ပန္နာတိ ဥပသမ္ပန္နာ, န ဥပသမ္ပန္နာ အနုပသမ္ပန္နာ။ တေသံ အနုပသမ္ပန္နာနံ။

ပရိယန္တသိက္ခာပဒာန န္တိ ဧတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန သိက္ခာ, ကောဋ္ဌာသဋ္ဌေန ပဒါနိ, သိက္ခိတဗ္ဗကောဋ္ဌာသာ နီတိ အတ္ထော။ အပိစ သီလေ ပတိဋ္ဌိတေန ဥပရိပတ္တဗ္ဗတ္တာ သဗ္ဗေ ကုသလာ ဓမ္မာ သိက္ခာ, သီလာနိ တာသံ သိက္ခာ နံ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန ပဒါနီတိ သိက္ခာနံ ပဒတ္တာ သိက္ခာပဒါနိ , ပရိယန္တာနိ သိက္ခာပဒါနိ ဧတေသန္တိ ပရိယန္တသိက္ခာပဒာ။ တေသံ ပရိယန္တသိက္ခာပဒာနံ။ ဧတ္ထ စ ဒွေဝ ပရိယန္တာ သိက္ခာပဒပရိယန္တော စ ကာလပရိယန္တော စ။ ကတမော သိက္ခာပဒပရိယန္တော? ဥပါသကောပါသိကာနံ ယထာသမာဒါနဝသေန ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ စတ္တာရိ ဝါ ပဉ္စ ဝါ အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ သိက္ခာပဒါနိ ဟောန္တိ, သိက္ခမာနသာမဏေရသာမဏေရီနံ ဒသ သိက္ခာပဒါနိ။ အယံ သိက္ခာပဒပရိယန္ တော။ ကတမော ကာလပရိယန္တော? ဥပါသကောပါသိကာ ဒါနံ ဒဒမာနာ ပရိဝေသနပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ, ဝိဟာရဂတာ ဝိဟာရပရိယန္တံ သီလံ သမာဒိယန္တိ, ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဘိယျော ဝါ ရတ္တိန္ဒိဝါနိ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ သီလံ သမာဒိယန္တိ။ အယံ ကာလပရိယန္တော။ ဣမေသု ဒွီသု ပရိယန္တေသု သိက္ခာပဒံ ပရိယန္တံ ကတွာ သ

မာဒိန္နံ သီလံ ဝီတိက္ကမနေန တ မရဏေန တ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတိ, ကာလံ ပရိယန္တံ ကတွာ သမာဒိန္နံ တံတံကာလာတိ က္ကမေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတိ။

အပရိယန္တသိက္ခာပဒာနန္တိ –

> ''နဝ ကောဋိသဟဿာနိ, အသီတိ သတကောဋိယော။
> ပညာသ သတသဟဿာနိ, ဆတ္တိံသ စ ပုနာပရေ။
>
> ''ဧတေ သံဝရဝိနယာ, သမ္ဗုဒ္ဓေန ပကာသိတာ။
> ပေယျာလမုခေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, သိက္ခာ ဝိနယသံဝရေ''တိ။ –

ဧဝံ ဂဏနဝသေန ပရိယန္တာနမ္ပိ သိက္ခာပဒာနံ အနဝသေသသမာဒာနဘာဝဝသေန လာဘယသဉာတိအင်္ဂဇီဝိတဟေတု အဒိဋ္ဌပရိယန္တဘာဝဝသေန ဥပရိ ရက္ခိတဗ္ဗသီလပရိစ္ဆေဒာဘာဝဝသေန စ နတ္ထိ ဧတေသံ ပရိယန္တောတိ အပရိယန္တာနိ။ အပရိယန္တာနိ သိက္ခာပဒာနိ ဧတေသန္တိ အပရိယန္တသိက္ခာပဒာ။ တေသံ အပရိယန္တသိက္ခာပဒာနံ, ဝုဍ္ဎပရိယန္တသိက္ခာပဒာနန္တိ တ အတ္ထော။

ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာနန္တိအာဒီသု –

> ''ပုထူနံ ဇနနာဒီဟိ, ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။
> ပုထုဇ္ဇနန္တောဂဓတ္တာ, ပုထုတယံ ဇနော ဣတိ''။ –

ဝုတ္တပုထုဇ္ဇနလက္ခဏာနတိက္ကမေပိ –

> ''ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ, ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စဗန္ဓုနာ။
> အန္ဓော ပုထုဇ္ဇနော ဧကော, ကလျာဏေကော ပုထုဇ္ဇနော''တိ။ –

ဝုတ္တပုထုဇ္ဇနဒွယေ ကလျာဏဓမ္မသမာဂမေန အန္ဓပုထုဇ္ဇနဘာဝံ အတိက္ကမ္မ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနဘာဝေ ဌိတာနံ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာနံ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုထုဇ္ဇနေသု တ ကလျာဏကာနံ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာနံ။

ကုသလဓမ္မေ ယုတ္တာနန္တိ ဧတ္ထ **ကုသလ**သဒ္ဒော တာဝ အာရောဂျာနဝဇ္ဇဆေကသုခဝိပါကေသု ဒိဿတိ။ အယဉှိ ''ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလံ, ကစ္စိ ဘောတော အနာမယ''န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၅.၁၄၆; ၂.၂၀.၁၂၉) အာရောဂျေ ဒိဿတိ။ ''ကတမော ပန, ဘန္တေ, ကာယသမာစာရော ကုသလော? ယော ခော, မဟာရာဇ, ကာယသမာစာရော အနဝဇ္ဇော''တိ (မ. နိ. ၂.၃၆၁) စ ''ပုန စပရံ, ဘန္တေ, ဧတဒနုတ္တရိယံ ယထာ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ ကုသလေသု ဓမ္မေသူ''တိ စ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၅) ဧဝမာဒီသု အနဝဇ္ဇေ။ ''ကုသလော တွံ ရထဿ အင်္ဂပစ္စင်္ဂာနံ (မ. နိ. ၂.၈၇), ကုသလာ နစ္စဂီတဿ သိက္ခိတာ စာတုရိတ္ထိယော''တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၉၄) ဆေကေ။ ''ကုသလာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာနံ သမာဒာနဟေတု (ဒီ. နိ. ၃.၈၀)။ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၄၃၁) သုခဝိပါကေ။ သွာယမိဓ အာရောဂျေပိ အနဝဇ္ဇေပိ သုခဝိပါကေပိ ဝဋ္ဋတိ။

ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ ကုစ္ဆိတေ ပာပကေ ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္ပေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တီတိ ကုသလာ။ ကုစ္ဆိတေန ဝါ အာကာရေန သယန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ကုသာ, တေ ကုသေ လုနန္တိ ဆိန္ဒန္တီတိ ကုသလာ။ ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ သာနတော တနုကရဏတော ကုသံ ဉာဏံ။ တေန ကုသေန လာတဗ္ဗာ ဂဟေတဗ္ဗာ ပဝတ္တေတဗ္ဗာတိ ကုသလာ, ယထာ ဝါ ကုသာ ဥဘယဘာဂဂတံ ဟတ္ထပ္ပဒေသံ လုနန္တိ, ဧဝမိမေပိ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နဘာဝေန ဥဘယဘာဂဂတံ သံကိလေသပက္ခံ လုနန္တိ, တသ္မာ ကုသာ ဝိယ လုနန္တီတိ ကုသလာ။ အပိစ အာရောဂျဋ္ဌေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန တ ကုသလာ။ ဣဓ ပန ယသ္မာ ဝိပဿနာကုသလမေဝ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ သေသေ ဝိဟာယ တဒ္ဒေဝ ဒသ္

သနတ္တံ “ကုသလဓမ္မေ”တိ ဧကဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာကုသလဓမ္မေ သာတစ္စကိရိယတာယ သက္ကစ္စကာရိတာယ စ ယုတ္တာနန္တိ အတ္ထော။

သေက္ခပရိယန္တေ ပရိပူရကာရီနန္တိ ဧတ္ထ တီသု သိက္ခာသု ဇာတာတိပိ သေက္ခာ, သတ္တန္နံ သေက္ခာနံ ဧတေတိပိ သေက္ခာ, သယမေဝ သိက္ခန္တီတိပိ သေက္ခာ ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဖလသကအာကမိမဂ္ဂဖလအနာကမိမဂ္ဂဖလအရဟတ္တမဂ္ဂဓမ္မာ ။ တေ သေက္ခာ ဓမ္မာ ပရိယန္တေ အဝသာနေ ဧတဿ, တေ တ သေက္ခာ ဓမ္မာ ပရိယန္တော ပရိစ္ဆေအေ ဧတဿာတိ သေက္ခပရိယန္တော။ တသ္မိံ သေက္ခပရိယန္တေ ဓမ္မေတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပရိပူရံ ပရိပုဏ္ဏတံ ကရောန္တီတိ ပရိပူရကာရိနော, ပရိပူရကာရော ပရိပူရကိရိယာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ တ ပရိပူရကာရိနော။ ဧတေသံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတေ သေက္ခပရိယန္တေ ပဋိပအာဓမ္မေ ဝိပဿနာဟရိပူရိယာ ပရိပူရကာရီနံ။ **ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခာန**န္တိ ဧတ္ထ **ကာယေ**တိ သရီရေ။ သရီရဉှိ အသုစိသဉ္စယတော ကုစ္ဆိတာနဉ္စ ကေသာဒီနံ စက္ခုရောကဒီနဉ္စ ရောဂသတာနံ အာယဘူတတ္တာ ကာယောတိ ဝုစ္စတိ။ **ဇီဝိတေ**တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယေ။ တဉှိ ဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ ဇီဝိတန္တိ ဝုစ္စတိ။ နတ္ထိ ဧတေသံ အပေက္ခာတိ အနပေက္ခာ, နိရာလယာတိ အတ္ထော။ ဧတေသံ တသ္မိံ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ အနပေက္ခာနံ။

ဣအာနိ တေသံ တေသု အနပေက္ခတ္တဿ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **ပရိစ္စတ္တဇီဝိတာန**န္တိ အာဟ။ ဘဂဝတော အာစရိယဿ တ သကဇီဝိတပရိစ္စာဂေနေဝ ဟိ တေ ကိလမမာနေပိ ကာယေ ဝိနဿမာနေပိ ဇီဝိတေ အနပေက္ခာ ဟောန္တီတိ။ **သတ္တန္နံ သေက္ခာန**န္တိ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာတိ လဒ္ဓနာမာနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာဒီနံ သတ္တန္နံ အရိယပုဂ္ဂလာနံ။ **တထာဂတသာဝကာန**န္တိ တထာဂတဿ သာဝကာနံ။ အဋ္ဌပိ ဟိ အရိယပုဂ္ဂလာ သဝနန္တေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ ဘဂဝတော ဒေသနံ အနုသိဋ္ဌိံ အဝေစ္စပ္ပသာဒယောဂေန သက္ကစ္စံ သုဏန္တီတိ သာဝကာ။ တေသုပိ အရဟတ္တဖလဋ္ဌေယေဝ ဝိသေသေတွာ ဒဿေန္တော **ခီဏာသတန**န္တိ အာဟ, အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန ပရိက္ခီဏာသဗ္ဗာသတနန္တိ အတ္ထော။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓာန**န္တိ တံ တံ ကာရဏံ ပဋိစ္စ ဧကောဝ အနာစရိယကော စတုသစ္စံ ဗုဇ္ဈိတတာတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော။ တာဒိသာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနံ။

တထာဂတာနန္တိ ဧတ္ထ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂတ တထာဂတော – တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာ ဂတောတိ တထာဂတော, တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ တထာဂတော, တထဒဿိတာယ တထာဂတော, တထတဒိတာယ တထာဂတော, တထာ ကာရိတာယ တထာဂတော, အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော။

ကထံ ဘဂတ **တထာ အာဂတောတိ တထာဂတော**? ယထာ သဗ္ဗလောကဟိတာယ ဥဿုက္ကမာပန္နာ ပုရိမကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ အာဂတာ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယေနာဘိနီဟာရေန ပုရိမကာ ဘဂဝန္တော အာဂတာ, တေနေဝ အမှာကမ္ပိ ဘဂတ အာဂတော။ အထ တ ယထာ ပုရိမကာ ဘဂဝန္တော အနသီလနေက္ခမ္မပညာဝီရိယခန္တိသစ္စာဓိဋ္ဌာနမေတ္တုပေက္ခာသင်္ခါတာ ဒသ ဟာရမိယော, ဒသ ဥပဟာရမိယော, ဒသ ပရမတ္ထဟာရမိယောတိ သမတိံသ ဟာရမိယော ပူရေတွာ အင်္ဂပရိစ္စာဂံ နယနဓနရဇ္ဇပုတ္တအရပရိစ္စာဂန္တိ ဣမေ ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ ပရိစ္စဇိတွာ, ပုဗ္ဗယောဂပုဗ္ဗစရိယဓမ္မက္ခာနဉာတတ္ထစရိယာဒယော ပူရေတွာ ဗုဒ္ဓိစရိယာယ ကောဋိံ ပတွာ အာဂတာ, တထာ အမှာကမ္ပိ ဘဂတ အာဂတော။ ယထာ စ ပုရိမကာ ဘဂဝန္တော စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနေ စတ္တာရော ဣဒ္ဓိဟာဒေ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ ဗြူဟေတွာ အာဂတာ, တထာ အမှာကမ္ပိ ဘဂတ အာဂတောတိ တထာဂတော။

> “ယထေဝ ဒီပင်္ကရဗုဒ္ဓအာဒယော၊ သဗ္ဗညုဘာဝံ မုနယော ဣဓာဂတာ။
> တထာ အယံ သက္ယမုနီပိ အာဂတော၊ တထာဂတော ဝုစ္စတိ တေန စက္ခုမာ”တိ။

ကထံ **တထာ ဂတောတိ တထာဂတော?** ယထာ သမ္ပတိဇာတာ ပုရိမကာ ဘဂဝန္တော ဂတာ။ ကထဉ္စ တေ ဂတာ? တေ ဟိ သမ္ပတိဇာတာ သမေဟိ ဟာဒေဟိ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာယ ဥတ္တရေနမုခါ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂတာ။ ယထာဟ “သမ္ပတိဇာတော, အာနန္ဒ, ဗောဓိသတ္တော သမေဟိ ဟာဒေဟိ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌဟိတွာ ဥတ္တရာဘိမုခော သတ္တပဒဝီ

တိဟာရေန ဂစ္ဆတိ သေတမ္ပိ ဆတ္တေ အနုဓာရယမာနေ, သဗ္ဗာ စ ဒိသာ အနုဝိလောကေတိ, အာသဘိဉ္စ တစံ ဘာ
သတိ 'အဂ္ဂေါဟမသ္မိ လောကဿ, ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ, သေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ, အယမန္တိမာ
ဇာတိ, နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ'''တိ (မ. နိ. ၃.၂၀၇; ဒီ. နိ. ၂.၃၁)။ တဉ္စဿ ဂမနံ တထံ အဟောသိ အဝိတထံ အနေကေသံ ဝိ
သေသာဓိဂမာနံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန။ ယဉ္ဟိ သော သမ္ပတိဇာတော သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂစ္ဆိ, ဣဒမဿ စတုရိဒ္ဓိ
ပါဒပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, ဥတ္တရမုခဘာဝေါ ပနဿ သဗ္ဗလောကုတ္တရဘာဝဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, သတ္တပဒဝီတိဟာ
ရော သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂရတနပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, "သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ ဝီတိပတန္တိ စာမရာ"တိ (သု. နိ. ၆၉၃) ဧတ္ထ ဝု
တ္တစာမရုက္ခေပေါ ပန သဗ္ဗတိတ္ထိယနိမ္မထနဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, သေတစ္ဆတ္တဓာရဏံ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိဝရဝိမလ
သေတစ္ဆတ္တပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, သဗ္ဗဒိသာနုဝိလောကနံ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္
တံ, အာသဘိတစာဘာသနံ ပန အပ္ပဋိဝတ္တိယဝရဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ တထာယံ ဘဂဝါပိ ဂတော။ တ
ဉ္စဿ ဂမနံ တထံ အဟောသိ အဝိတထံ တေသံယေဝ ဝိသေသာဓိဂမာနံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေန။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

> "မုဟုတ္တဇာတောဝ ဂဝံပတီ ယထာ၊ သမေဟိ ပါဒေဟိ ဖုသီ ဝသုန္ဓရံ။
> သော ဝိက္ကမီ သတ္တ ပဒါနိ ဂေါတမော၊ သေတဉ္စ ဆတ္တံ အနုဓာရယုံ မရူ။
>
> "ဂန္တွာန သော သတ္တ ပဒါနိ ဂေါတမော၊ ဒိသာ ဝိလောကေသိ သမာ သမန္တတော။
> အဋ္ဌင်္ဂုပေတံ ဂိရမဗ္ဘုဒီရယိ၊ သီဟော ယထာ ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိဋ္ဌိတော"တိ။

ဧဝံ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။

အထ ဝါ ယထာ ပုရိမကာ ဘဂဝန္တော, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထေဝ နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒံ။ပေ.။ ပဌမဇ္ဈာနေန နီ
ဝရဏေ။ပေ.။ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညံ။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗကိလေသေ ပဟာယ ဂတော။ ဧဝမ္ပိ တထာ ဂ
တောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော?** ပထဝီဓာတုယာ ကက္ခဠတ္တလက္ခဏံ တထံ အဝိတထံ, အာ
ပေါဓာတုယာ ပဂ္ဃရဏလက္ခဏံ, တေဇောဓာတုယာ ဥဏှတ္တလက္ခဏံ, ဝါယောဓာတုယာ ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ,
အာကာသဓာတုယာ အသမ္ဖုဋ္ဌလက္ခဏံ, ဝိညာဏဓာတုယာ ဝိဇာနနလက္ခဏံ။

ရူပဿ ရုပ္ပနလက္ခဏံ, ဝေဒနာယ ဝေဒယိတလက္ခဏံ, သညာယ သဉ္ဇာနနလက္ခဏံ, သင်္ခါရာနံ အဘိသင်္ခရ
ဏလက္ခဏံ, ဝိညာဏဿ ဝိဇာနနလက္ခဏံ။

ဝိတက္ကဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏံ, ဝိစာရဿ အနုမဇ္ဇနလက္ခဏံ, ပီတိယာ ဖရဏလက္ခဏံ, သုခဿ သာ
တလက္ခဏံ, စိတ္တေကဂ္ဂတာယ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ, ဖဿဿ ဖုသနလက္ခဏံ။

သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမောက္ခလက္ခဏံ, ဝီရိယိန္ဒြိယဿ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ, သတိန္ဒြိယဿ ဥပဋ္ဌာနလက္ခ
ဏံ, သမာဓိန္ဒြိယဿ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ, ပညိန္ဒြိယဿ ပဇာနနလက္ခဏံ။

သဒ္ဓါဗလဿ အဿဒ္ဓိယေ အကမ္ပိယလက္ခဏံ, ဝီရိယဗလဿ ကောသဇ္ဇေ, သတိဗလဿ မုဋ္ဌဿစ္
စေ, သမာဓိဗလဿ ဥဒ္ဓစ္စေ, ပညာဗလဿ အဝိဇ္ဇာယ အကမ္ပိယလက္ခဏံ။

သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ, ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ပဝိစယလက္ခဏံ, ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်
ဂဿ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ, ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဖရဏလက္ခဏံ, ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပသမလက္ခဏံ,
သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ, ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏံ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဒဿနလက္ခဏံ, သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏံ, သမ္မာဝါစာယ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏံ,
သမ္မာကမ္မန္တဿ သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ, သမ္မာအာဇီဝဿ ဝေါဒါနလက္ခဏံ, သမ္မာဝါယာမဿ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံ,

သမ္မာသတိယာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ, သမ္မာသမာဓိဿ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ။

အဝိဇ္ဇာယ အညာဏလက္ခဏံ, သင်္ခါရာနံ စေတနာလက္ခဏံ, ဝိညာဏဿ ဝိဇာနနလက္ခဏံ, နာမဿ နမနလက္ခဏံ, ရူပဿ ရုပ္ပနလက္ခဏံ, သဠာယတနဿ အာယတနလက္ခဏံ, ဖဿဿ ဖုသနလက္ခဏံ, ဝေဒနာယ ဝေဒယိတလက္ခဏံ, တဏှာယ ဟေတုလက္ခဏံ, ဥပါဒါနဿ ဂဟဏလက္ခဏံ, ဘဝဿ အာယူဟနလက္ခဏံ, ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ, ဇရာယ ဇီရဏလက္ခဏံ, မရဏဿ စုတိလက္ခဏံ။

ဓာတူနံ သုညတာလက္ခဏံ, အာယတနာနံ အာယတနလက္ခဏံ, သတိပဋ္ဌာနာနံ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ, သမ္မပ္ပဓာနာနံ ပဒဟနလက္ခဏံ, ဣဒ္ဓိပါဒါနံ ဣဇ္ဈနလက္ခဏံ, ဣန္ဒြိယာနံ အဓိပတိလက္ခဏံ, ဗလာနံ အကမ္ပိယလက္ခဏံ, ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ နိယျာနလက္ခဏံ, မဂ္ဂဿ ဟေတုလက္ခဏံ။

သစ္စာနံ တထလက္ခဏံ, သမထဿ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ, ဝိပဿနာယ အနုပဿနာလက္ခဏံ, သမထဝိပဿနာနံ ဧကရသလက္ခဏံ, ယုဂနဒ္ဓာနံ အနတိဝတ္တနလက္ခဏံ။

သီလဝိသုဒ္ဓိယာ သံဝရလက္ခဏံ, စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိယာ ဒဿနလက္ခဏံ။

ခယေ ဉာဏဿ သမုစ္ဆေဒလက္ခဏံ, အနုပ္ပာဒေ ဉာဏဿ ပဿဒ္ဓိလက္ခဏံ။

ဆန္ဒဿ မူလလက္ခဏံ, မနသိကာရဿ သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ, ဖဿဿ သမောဓာနလက္ခဏံ, ဝေဒနာယ သမောသရဏလက္ခဏံ, သမာဓိဿ ပမုခလက္ခဏံ, သတိယာ အာဓိပတေယျလက္ခဏံ, ပညာယ တတုတ္တရိလက္ခဏံ, ဝိမုတ္တိယာ သာရလက္ခဏံ, အမတောဂဓဿ နိဗ္ဗာနဿ ပရိယောသာနလက္ခဏံ တထံ အဝိတထံ။ တေံ တထလက္ခဏံ ဉာဏဂတိယာ အာဂတော အဝိရဇ္ဈိတွာ ပတ္တော အနုပ္ပတ္တောတိ တထာဂတော။ ဇေံ တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာဂတော?** တထဓမ္မာ နာမ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ ယထာဟ – ''စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, တထာနိ အဝိတထာနိ အနညထာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? 'ဣဒံ ဒုက္ခ'န္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတံ အဝိတထမေတံ အနညထမေတ''န္တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၀) ဝိတ္ထာရော။ တာနိ စ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိသမ္ဗောဓတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ ဂတသဒ္ဒော။

အပိစ ဇရာမရဏဿ ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော တထော အဝိတထော အနညထော။ပေ.။ သင်္ခါရာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော တထော အဝိတထော အနညထော။ တထာ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော တထော အဝိတထော အနညထော။ပေ.။ ဇာတိယာ ဇရာမရဏဿ ပစ္စယဋ္ဌော တထော အဝိတထော အနညထော။ တံ သဗ္ဗံ ဘဂဝါ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော။ တသ္မာပိ တထာနံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ တထာဂတော။ ဇေံ တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာဂတော။

ကထံ **တထဒဿိတာယ တထာဂတော** ? ဘဂဝါ ယံ သဒေဝကေ လောကေ။ပေ.။ သဒေဝမနုဿာယ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ စက္ခုဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တံ ရူပါရမ္မဏံ နာမ အတ္ထိ, တံ သဗ္ဗာကာရေန ဇာနာတိ ပဿတိ။ ဇေံ ဇာနတာ ပဿတာ စ တေန တံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိဝသေန ဝါ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတေသု လဗ္ဘမာနကပဒဝသေန ဝါ ''ကတမံ တံ ရူပံ ရူပါယတနံ? ယံ ရူပံ စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယ ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတက''န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၆၁၆) နယေန အနေကေဟိ နာမေဟိ တေရသဟိ ဝါရေဟိ ဒွိပညာသာယ နယေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနံ တထမေဝ ဟောတိ, ဝိတထံ နတ္ထိ ။ ဧသ နယော သောတဒွါရာဒီသုပိ အာပါထမာဂစ္ဆန္တေသု သဒ္ဒာဒီသု။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ ''ယံ, ဘိက္ခဝေ, သဒေဝကဿ လောကဿ။ပေ.။ သဒေဝမနုဿာယ ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုဝိစရိတံ မနသာ, တမဟံ ဇာနာမိ, တမဟံ အဗ္ဘညာသိံ, တံ တထာဂတဿ ဝိဒိတံ, တံ တထာဂတော န ဥပဋ္ဌာသီ''တိ (အ. နိ. ၄.၂၄)။ ဇေံ တထဒဿိတာယ တထာဂတော။ တတ္ထ တထဒဿီအတ္ထေ တထာဂတောတိ ပဒသမ္ဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကထံ **တထဝါဒိတာယ တထာဂတော**? ယံ ရတ္တိံ ဘဂဝါ ဗောဓိမဏ္ဍေ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော စတုန္နံ မာရာနံ မတ္ထကံ မဒ္ဒိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, ယဉ္စ ရတ္တိံ ယမကသာလာနမန္တရေ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ, ဧတ္ထန္တရေ ပဉ္စစတ္တာလီသဝဿပရိမာဏေ ကာလေ ပဌမဗောဓိယာပိ မဇ္ဈိမဗောဓိယာပိ ပစ္ဆိမဗောဓိယာပိ ယံ ဘဂဝတာ ဘာသိတံ သုတ္တံ ဂေယျံ။ပေ.။ ဝေဒလ္လံ, တံ သဗ္ဗံ အတ္ထတော စ ဗျဉ္ဇနတော စ အနုပဝဇ္ဇံ အနူနမနဓိကံ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ ရာဂမဒနိမ္မဒနံ ဒေါသမောဟမဒနိမ္မဒနံ, နတ္ထိ တတ္ထ ဝါလဂ္ဂမတ္တမ္ပိ ပက္ခလိတံ, သဗ္ဗံ တံ ဧကမုဒ္ဒိကာယ လဉ္ဆိတံ ဝိယ, ဧကနာဠိယာ မိတံ ဝိယ, ဧကတုလာယ တုလိတံ ဝိယ, စ တထမေဝ ဟောတိ။ ယထာဟ “ယဉ္စ, စုန္ဒ, ရတ္တိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ, ယဉ္စ ရတ္တိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ, သဗ္ဗံ တံ တထမေဝ ဟောတိ, နော အညထာ။ တသ္မာ ‘တထာဂတော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၈)။ ဂဒအတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ ဂတသဒ္ဒေါ။ ဧဝံ တထဝါဒိတာယ တထာဂတော။

အပိစ အာဂဒနံ အာဂဒေါ, ဝစနန္တိ အတ္ထော။ တထော အဝိပရီတော အာဂဒေါ အဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ ဧဝမေတသ္မိံ အတ္ထေ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထံ **တထာကာရိတာယ တထာဂတော**? ဘဂဝတော ဟိ ဝါစာယ ကာယော အနုလောမေတိ, ကာယဿာပိ ဝါစာ, တသ္မာ ယထာဝါဒီ တထာကာရီ ယထာကာရီ တထာဝါဒီ စ ဟောတိ။ ဧဝံဘူတဿ စဿ ယထာ ဝါစာ, ကာယောပိ တထာ ဂတော ပဝတ္တောတိ အတ္ထော။ ယထာ စ ကာယော, ဝါစာပိ တထာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ တထာဂတော။ တေနေဝါဟ – “ယထာဝါဒီ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာဝါဒီ။ ဣတိ ယထာဝါဒီ တထာကာရီ, ယထာကာရီ တထာဝါဒီ။ တသ္မာ ‘တထာဂတော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ။ ဧဝံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော။

ကထံ **အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော** ? ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ ဟေဋ္ဌာ အဝီစိံ ပရိယန္တံ ကတွာ တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု သဗ္ဗသတ္တေ အဘိဘဝတိ သီလေန သမာဓိနာ ပညာယ ဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေန, န တဿ တုလာ ဝါ ပမာဏံ ဝါ အတ္ထိ, အတုလော အပ္ပမေယျော အနုတ္တရော ရာဇာဓိရာဇာ ဒေဝါနံ အတိဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ။ တေနာဟ – “သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လောကေ။ပေ.။ သဒေဝမနုဿာယ တထာဂတော အဘိဘူ အနဘိဘူတော အညဒတ္ထု ဒသော ဝသဝတ္တီ။ တသ္မာ ‘တထာဂတော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၂၃)။

တတ္ထေဝံ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ – အဂဒေါ ဝိယ အဂဒေါ။ ကော ပနေသ? ဒေသနာဝိလာသော စေဝ ပုညုဿယော စ။ တေန ဟေသ မဟာနုဘာဝေါ ဘိသက္ကော ဒိဗ္ဗာဂဒေန သပ္ပေ ဝိယ သဗ္ဗပရပ္ပဝါဒိနော သဒေဝကဉ္စ လောကံ အဘိဘဝတိ။ ဣတိ သဗ္ဗလောကာဘိဘဝနေ တထော အဝိပရီတော ဒေသနာဝိလာသမယော စေဝ ပုညမယော စ အဂဒေါ အဿာတိ ဒကာရဿ တကာရံ ကတွာ တထာဂတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတော။

အပိစ တထာယ ဂတောတိပိ တထာဂတော, တထံ ဂတောတိပိ တထာဂတော။ **ဂတော**တိ အဝဂတော အတီတော ပတ္တော ပဋိပန္နောတိ အတ္ထော ။ တတ္ထ သကလံ လောကံ တီရဏပရိညာယ တထာယ ဂတော အဝဂတောတိ တထာဂတော, လောကသမုဒယံ ပဟာနပရိညာယ တထာယ ဂတော အတီတောတိ တထာဂတော, လောကနိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာယ တထာယ ဂတော ပတ္တောတိ တထာဂတော, လောကနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ တထံ ဂတော ပဋိပန္နောတိ တထာဂတော။ တေန ယံ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ – “လောကော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, လောကသ္မာ တထာဂတော ဝိသံယုတ္တော။ လောကသမုဒယော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, လောကသမုဒယော တထာဂတဿ ပဟီနော။ လောကနိရောဓော, ဘိက္ခဝေ , တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကနိရောဓော တထာဂတဿ သစ္ဆိကတော။ လောကနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ, လောကနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ တထာဂတဿ ဘာဝိတာ။ ယံ, ဘိက္ခဝေ, သဒေဝကဿ လောကဿ။ပေ.။ အနုဝိစရိတံ မနသာ, သဗ္ဗံ တံ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓံ။ တသ္မာ ‘တထာဂတော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၂၃)။ တဿ ဧဝမ္ပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣဒမ္ပိ စ တထာဂတဿ တထာဂတဘာဝဒီပနေ မုခမတ္တမေဝ။ သဗ္ဗာကာရေန ပန တထာဂတောဝ တထာဂတဿ တထာဂတဘာဝံ ဝဏ္ဏေယျ။ ယသ္မာ ပန သဗ္ဗဗုဒ္ဓါ တထာဂတဂုဏေနာပိ သမသမာ, တသ္မာ သဗ္ဗေသံ ဝသေန **တထာဂတာနန္တိ** အာဟ။

အရဟန္တာနန္တိ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, အရီနံ အရာနဉ္စ ဟတတ္တာ, ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာ, ပာပကရဏေ ရဟာဘာဝ တထာဂတော အရဟံ။ အာရကာ ဟိ သော သဗ္ဗကိလေသေဟိ သုဝိဒူရဝိဒူရေ ဌိတော မဂ္ဂေန သဝါသနာနံ ကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာတိ အရဟံ။

သော တတော အာရကာ နာမ၊ ယဿ ယေနာသမင်္ဂိတာ။
အသမင်္ဂီ စ ဒောသေဟိ၊ နာထော တေနာရဟံ မတော။

တေ စာနေန ကိလေသာရယော မဂ္ဂေန ဟတာတိ အရီနံ ဟတတ္တာပိ အရဟံ။

ယသ္မာ ရာဂါဒိသင်္ခါတာ၊ သဗ္ဗေပိ အရယော ဟတာ။
ပညာသတ္ထေန နာထေန၊ တသ္မာပိ အရဟံ မတော။

ယဉ္စေတံ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယနာဘိပုညာဒိအဘိသင်္ခါရာနံ ဇရာမရဏနေမိ အာသဝသမုဒယမယေန အက္ခေန ဝိဇ္ဈိတ္ဝာ တိဘဝရထေ သမာယောဇိတံ အနာဒိကာလပ္ပဝတ္တံ သံသာရစက္ကံ, တဿာနေန ဗောဓိမဏ္ဍေ ဝီရိယပါဒေဟိ သီလပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာယ သဒ္ဓာဟတ္ထေန ကမ္မက္ခယကရံ ဉာဏဖရသုံ ဂဟေတွာ သဗ္ဗေ အရာ ဟတာတိ အရာနံ ဟတတ္တာပိ အရဟံ။

အရာ သံသာရစက္ကဿ၊ ဟတာ ဉာဏာသိနာ ယတော။
လောကနာထေန တေနေသ၊ အရဟန္တိ ပဝုစ္စတိ။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္တာ စ စီဝရာဒိပစ္စယေ အရဟတိ ပူဇာဝိသေသဉ္စ။ တေနေဝ စ ဥပ္ပန္နေ တထာဂတေ ယေ ကေစိ မဟေသက္ခာ ဒေဝမနုဿာ, န တေ အညတ္ထ ပူဇံ ကရောန္တိ။ တထာ ဟိ ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ သိနေရုမတ္တေန ရတနဒာမေန တထာဂတံ ပူဇေသိ, ယထာဗလဉ္စ အညေ ဒေဝါ မနုဿာ စ ဗိမ္ဗိသာရကောသလရာဇာဒယော။ ပရိနိဗ္ဗုတမ္ပိ စ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဆန္နဝုတိကောဋိဓနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ အသောကမဟာရာဇာ သကလဇမ္ဗုဒီပေ စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ ပတိဋ္ဌာပေသိ, ကော ပန ဝါဒော အညေသံ ပူဇာဝိသေသာနန္တိ ပစ္စယာဒီနံ အရဟတ္တာပိ အရဟံ။

ပူဇာဝိသေသံ သဟ ပစ္စယေဟိ၊ ယသ္မာ အယံ အရဟတိ လောကနာထော။
အတ္ထာနုရူပံ အရဟန္တိ လောကေ၊ တသ္မာ ဇိနော အရဟတိ နာမမေတံ။

ယထာ စ လောကေ ယေ ကေစိ ပဏ္ဍိတမာနိနော ဗာလာ အသိလောကဘယေန ရဟော ပာပံ ကရောန္တိ, ဧဝမေသ န ကဒါစိ ကရောတီတိ ပာပကရဏေ ရဟာဘာဝတောပိ အရဟံ။

ယသ္မာ နတ္ထိ ရဟော နာမ၊ ပာပကမ္မေသု တာဒိနော။
ရဟာဘာဝေန တေနေသ၊ အရဟံ ဣတိ ဝိဿုတော။

ဧဝံ သဗ္ဗထာပိ –

အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စ၊ ကိလေသာရီန သော မုနိ။
ဟတသံသာရစက္ကာရော၊ ပစ္စယာဒီန စာရဟော။
န ရဟော ကရောတိ ပာပါနိ၊ အရဟံ တေန ဝုစ္စတီတိ။

ယသ္မာ ပန သဗ္ဗဗုဒ္ဓါ အရဟတ္တဂုဏေနာပိ သမသမာ, တသ္မာ သဗ္ဗေသံ ဝသေန ''အရဟန္တာန''န္တိ အာဟ။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါန န္တိ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ တထာ ဟေသ သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ, အဘိညေယျေ ဓမ္မေ အဘိညေယျတော ဗုဒ္ဓေါ, ပရိညေယျေ ဓမ္မေ ပရိညေယျတော, ပဟာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ

ပဟာတဗ္ဗတော, သစ္ဆိကာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ သစ္ဆိကာတဗ္ဗတော, ဘာဝေတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ဘာဝေတဗ္ဗတော။ တေနေတ ဟ –

> ''အဘိညေယျံ အဘိညာတံ၊ ဘာဝေတဗ္ဗဉ္စ ဘာဝိတံ။
> ပဟာတဗ္ဗံ ပဟီနံ မေ၊ တသ္မာ ဗုဒ္ဓောသ္မိ ဗြာဟ္မဏာ''တိ။ (မ. နိ. ၂.၃၉၉; သု. နိ. ၅၆၃)။

အထ ဝါ စက္ခု ဒုက္ခသစ္စံ, တဿ မူလကာရဏဘာဝေန သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ သမုဒယသစ္စံ, ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ, နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂသစ္စန္တိ ဧဝံ ဧကေကပဒုဒ္ဓာရေနာပိ သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ။ ဧသ နယော သောတဃာနဇိဝှာကာယမနေသု။ ဧတေနေဝ နယေန ရူပါဒီနိ ဆ အာယတနာနိ, စက္ခုဝိညာဏာဒယော ဆ ဝိညာဏကာယာ, စက္ခုသမ္ဖဿာဒယော ဆ ဖဿာ, စက္ခုသမ္ဖဿဇာဒယော ဆ ဝေဒနာ, ရူပသညာဒယော ဆ သညာ, ရူပသဉ္စေတနာဒယော ဆ စေတနာ, ရူပတဏှာဒယော ဆ တဏှာကာယာ, ရူပဝိတက္ကာဒယော ဆ ဝိတက္ကာ, ရူပဝိစာရာဒယော ဆ ဝိစာရာ, ရူပက္ခန္ဓာဒယော ပဉ္စက္ခန္ဓာ, ဒသ ကသိဏာနိ, ဒသ အနုဿတိယော, ဥဒ္ဓုမာတက သညာဒိဝသေန ဒသ သညာ, ကေသာဒယော ဒွတ္တိံသာကာရာ, ဒွါဒသာယတနာနိ, အဋ္ဌာရသ ဓာတုယော, ကာမဘဝါဒယော နဝ ဘဝါ, ပဌမာဒီနိ စတ္တာရိ ဈာနာနိ, မေတ္တာဘာဝနာဒယော စတဿော အပ္ပမညာ, စတဿော အရူပသမာပတ္တိယော, ပဋိလောမတော ဇရာမရဏာဒီနိ, အနုလောမတော အဝိဇ္ဇာဒီနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒင်္ဂါနိ စ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ တတ္ရာယံ ဧကပဒယောဇနာ – ဇရာမရဏံ ဒုက္ခသစ္စံ, ဇာတိ သမုဒယသစ္စံ, ဥဘိန္နံ နိဿရဏံ နိရောဓသစ္စံ, နိရောဓပ္ပဇာနနာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂသစ္စန္တိ ဧဝံ ဧကေကပဒုဒ္ဓာရေန သဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မာ သာမဉ္စ ဗုဒ္ဓေါ အနုဗုဒ္ဓေါ ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ ယံ ဝါ ပန ကိဉ္စိ အတ္ထိ နေယျံ နာမ, သဗ္ဗဿ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ ဝိမောက္ခန္တိကဉာဏဝသေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ တဿ ပန ဝိဘာဂေါ ဥပရိ အာဝိ ဘဝိဿတီတိ။ ယသ္မာ ပန သဗ္ဗဗုဒ္ဓာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏေနာပိ သမသမာ, တသ္မာ သဗ္ဗေသံ ဝသေန ''သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေန''န္တိ အာဟ။

၃၈. ဣဒါနိ ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိအပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလဒွယဝသေန ဧကေကမေဝ သီလံ ပဉ္စဓာ ဘိန္ဒိတွာ ဒဿေတုံ **အတ္ထိ သီလံ ပရိယန္တံ, အတ္ထိ သီလံ အပရိယန္တ**န္တိအာဒိမာဟ။ ဣတရေသု ပန တီသု သီလေသု တထာဝိဓော ဘေဒော နတ္ထီတိ။ တတ္ထ **လာဘပရိယန္တ**န္တိ လာဘေန ပရိယန္တော ဘေဒော ဧတဿာတိ လာဘပရိယန္တံ။ ဧဝံ သေသာနိပိ။ **ယသော**တိ ပနေတ္ထ ပရိဝါရော။ **ဉာတိ**တိ ဉာတိမိတ္တံ လောကော။ **ဧကစ္စော** တိ ဧကော။ **လာဘဟေတူ**တိ လာဘောယေဝ ဟေတု လာဘဟေတု, တသ္မာ လာဘဟေတုတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဟေတွတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ။ ''လာဘပစ္စယာ လာဘကာရဏာ''တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဟေတုမေဝ ဟိ ပဋိစ္စ ဧတံ ဖလမေတီတိ **ပစ္စယော** တိ စ, ဖလုပ္ပတ္တိံ ကာရယတီတိ **ကာရဏ**န္တိ စ ဝုစ္စတိ။

ယထာသမာဒိန္နန္တိ ယံ ယံ သမာဒိန္နံ ဂဟိတံ။ **ဝီတိက္ကမတီ** တိ အဇ္ဈာစရတိ။ **ဝေရူပါနီ**တိ ဧဝံသဘာဝါနိ, ဝုတ္တပ္ပကာရာနီတိ အဓိပ္ပါယော။ **သီလာနီ**တိ ဂဟဋ္ဌသီလာနိ ဝါ ဟောန္တု ပဗ္ဗဇိတသီလာနိ ဝါ, ယေသံ အာဒိမှိ ဝါ အန္တေ ဝါ ဧကံ ဘိန္နံ, တာနိ ပရိယန္တေ ဆိန္နသာဋကော ဝိယ **ခဏ္ဍာနိ**။ ယေသံ ဝေမဇ္ဈေ ဧကံ ဘိန္နံ, တာနိ မဇ္ဈေ ဝိနိဝိဒ္ဓသာဋကော ဝိယ **ဆိဒ္ဒါနိ**။ ယေသံ ပဋိပါဋိယာ ဒွေ ဝါ တီဏိ ဝါ ဘိန္နာနိ, တာနိ ပိဋ္ဌိယာ ဝါ ကုစ္ဆိယာ ဝါ ဥဋ္ဌိတေန ဒီဃဝဋ္ဋာဒိသဏ္ဌာနေန ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေန ကာဠရတ္တာဒီနံ အညတရသရီရဝဏ္ဏာ ကာဝီ ဝိယ **သဗလာနိ**။ ယေသံ အန္တရန္တရာ ဧကေကာနိ ဘိန္နာနိ, တာနိ အန္တရန္တရာ ဝိသဘာဂဝဏ္ဏဗိန္ဒုဝိစိတ္ရာ ကာဝီ ဝိယ **ကမ္မာသာနိ**။ အဝိသေသေန ဝါ သဗ္ဗာနိပိ သတ္တဝိဓေန မေထုနသံယောဂေန ကောဓုပနာဟာဒီဟိ စ ပါပဓမ္မေဟိ ဥပဟတတ္တာ ခဏ္ဍာနိ ဆိဒ္ဒါနိ သဗလာနိ ကမ္မာသာနီတိ။ တာနိယေဝ တဏှာဒာသဗျတော မောစေတွာ ဘုဇိဿဘာဝကရဏေန **န ဘုဇိဿာနိ**။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ဝိညူဟိ န ပသတ္ထတ္တာ **န ဝိညုပ္ပသတ္ထာနိ**။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ပရာမဋ္ဌတ္တာ, ကေနစိ ဝါ ''အယံ တေ သီလေသု ဒေါသော''တိ ပရာမဋ္ဌုံ သက္ကုဏေယျတာယ **ပရာမဋ္ဌာနိ**။ ဥပစာရသမာဓိံ အပ္ပနာသမာဓိံ ဝါ, အထ ဝါ မဂ္ဂသမာဓိံ ဖလသမာဓိံ ဝါ န သံဝတ္တယန္တီတိ **အသမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ**။ န သမာဓိသံဝတ္တနိကာနီတိပိ ပါဌော။

ကေစိ ပန ''ခဏ္ဍာနီတိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပတိဋ္ဌာဘူတတ္တာ, ဆိဒ္ဒါနီတိပိ ဧဝံ။ သဗလာနီတိ ဝိဝဏ္ဏကရဏတ္တာ, ကမ္မာသာနီတိပိ ဧဝံ။ န ဘုဇိဿာနီတိ တဏှာဒာသဗျံ ဂတတ္တာ။ န ဝိညုပ္ပသတ္ထာနီတိ ကုသလေဟိ ဂရဟိ

တတ္တာ။ ပရာမဋ္ဌာနီတိ တဏှာဟာယ ဂဟိတတ္တာ။ အသမာဓိသံဝတ္တနိကာနီတိ ဝိပ္ပဋိသာရဝတ္ထုဘူတတ္တာ”တိ ဝေမတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။

န အဝိပ္ပဋိသာရဝတ္ထုကာနီ တိ ဝိပ္ပဋိသာရာဝဟတ္တာ အဝိပ္ပဋိသာရဿ ပတိဋ္ဌာ န ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **န ပါမောဇ္ဇဝတ္ထုကာနီ**တိ အဝိပ္ပဋိသာရဇာယ ဒုဗ္ဗလပီတိယာ န ဝတ္ထုဘူတာနိ တဿာ အနာဝဟတ္တာ ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ **န ပီတိဝတ္ထုကာနီ**တိ ဒုဗ္ဗလပီတိဇာယ ဗလဝပီတိယာ န ဝတ္ထုဘူတာနိ။ **န ပဿဒ္ဓိဝတ္ထုကာနီ** တိ ဗလဝပီတိဇာယ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိယာ န ဝတ္ထုဘူတာနိ။ **န သုခဝတ္ထုကာနီ**တိ ပဿဒ္ဓိဇဿ ကာယိကစေတသိကသုခဿ န ဝတ္ထုဘူတာနိ။ **န သမာဓိဝတ္ထုကာနီ**တိ သုခဇဿ သမာဓိဿ န ဝတ္ထုဘူတာနိ။ **န ယထာဘူတဉာဏဒဿနဝတ္ထုကာနီ**တိ သမာဓိပဒဋ္ဌာနဿ ယထာဘူတဉာဏဒဿနဿ န ဝတ္ထုဘူတာနိ။

န ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယာ တိအာဒီသု **န**-ကာရမေဝ အာဟရိတွာ “န ဝိရာဂါယာ”တိအာဒိနာ နယေန သေသပဒေဟိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **န ဝိရာဂါယာ**တိအာဒီသု သနကာရော တ ဟဗ္ဗော။ တတ္ထ **ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယာ** တိ ဧကန္တေန ဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ န သံဝတ္တန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝိရာဂါယာ**တိ ဝဋ္ဋေ ဝိရဇ္ဇနတ္ထာယ။ **နိရောဓာယာ**တိ ဝဋ္ဋဿ နိရောဓနတ္ထာယ။ **ဥပသမာယာ**တိ နိရောဓိတဿ ပုန အနုပ္ပတ္တိဝသေန ဝဋ္ဋဿ ဥပသမနတ္ထာယ။ **အဘိညာယာ**တိ ဝဋ္ဋဿ အဘိဇာနနတ္ထာယ။ **သမ္ဗောဓာယာ** တိ ကိလေသနိဒ္ဒာဝိဂမေန ဝဋ္ဋတော ပဗုဇ္ဈနတ္ထာယ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ အမတနိဗ္ဗာနတ္ထာယ။

ယထာသမာဒိန္နံ သိက္ခာပဒံ ဝီတိက္ကမာယာ တိ ယထာသမာဒိန္နဿ သိက္ခာပဒဿ ဝီတိက္ကမနတ္ထာယ။ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဝသေန ပနေတ္ထ ဥပယောဂဝစနံ ကတံ။ **စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေတီ** တိ စိတ္တုပ္ပာဒသုဒ္ဓိယာ သီလဿ အတိဝိသုဒ္ဓဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ, န ပန စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေန သီလံ ဘိဇ္ဇတိ။ **ကိံ သော ဝီတိက္ကမိဿတီ** တိ ကိမတ္ထံ ဝီတိက္ကမံ ကရိဿတိ, နေဝ ဝီတိက္ကမံ ကရိဿတီတိ အတ္ထော။ **အခဏ္ဍာနီ** တိအာဒီနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ န ခဏ္ဍာနီတိပိ ဟဗ္ဗော။ “ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယာ”တိအာဒီသု ဧကန္တေန ဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယာတိအာဒိနာ နယေန ယောဇေတဗ္ဗံ ။ တ္ထေ ပန **နိဗ္ဗိဒါယာ** တိ ဝိပဿနာ။ **ဝိရာဂါယာ**တိ မဂ္ဂေါ။ **နိရောဓာယ ဥပသမာယာ**တိ နိဗ္ဗာနံ။ **အဘိညာယ သမ္ဗောဓာယာ** တိ မဂ္ဂေါ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ နိဗ္ဗာနမေဝ။ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဝိပဿနာ, ဒွီသု မဂ္ဂေါ, တီသု နိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တန္တိ ဧဝံ အဝတ္ထာနကထာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပရိယာယေန ပန သဗ္ဗာနိပေတာနိ မဂ္ဂဝေဝစနာနိပိ နိဗ္ဗာနဝေဝစနာနိပိ ဟောန္တိယေဝ။

၃၉. က္လအနိ ပရိယန္တာပရိယန္တဝသေန ဝိဇ္ဇမာနပဘေဒံ ဒဿေတွာ ပုန ဓမ္မဝသေန ဇာတိဝသေန ပစ္စယဝသေန သမ္ပယုတ္တဝသေန သီလဿ ပဘေဒံ ဒဿေတုံ **ကိံ သီလန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ သမုဋ္ဌာတိ ဧတေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ။ ပစ္စယဿေတံ နာမံ။ ကိံ သမုဋ္ဌာနမဿာတိ **ကိံသမုဋ္ဌာနံ** ။ ကတိနံ ဓမ္မာနံ သမောဓာနံ သမတယော အဿာတိ **ကတိဓမ္မသမောဓာနံ**။

စေတနာ သီလန္တိ ပာဏာတိပာတာဒီဟိ ဝိရမန္တဿ, ဝတ္တပဋိပတ္တိံ တ ပူရေန္တဿ စေတနာ။ **စေတသိကံ သီလန္တိ** ပာဏာတိပာတာဒီဟိ ဝိရမန္တဿ ဝိရတိ။ အပိစ စေတနာ သီလံ နာမ ပာဏာတိပာတာဒီနိ ပဇဟန္တဿ သတ္တ ကမ္မပထစေတနာ ။ စေတသိကံ သီလံ နာမ “အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန စေတသာ ဝိဟရတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၇) နယေန ဝုတ္တာ အနဘိဇ္ဈာအဗျာပာဒသမ္မာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ။ **သံဝရော သီလန္တိ** တ္ထေ ပဉ္စဝိဓော သံဝရော ဝေဒိတဗ္ဗော – ပာတိမောက္ခသံဝရော, သတိသံဝရော, ဉာဏသံဝရော, ခန္တိသံဝရော, ဝီရိယသံဝရောတိ။ တတ္ထ “က္လမိနာ ပာတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော”တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) အယံ **ပာတိမောက္ခသံဝရော** ။ “ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ, စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃; မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) အယံ **သတိ သံဝရော**။

> “ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ၊ (အဇိတာတိ ဘဂဝါ။)
> သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။
> သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ပိဓီယရေ”တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၁) –

အယံ **ဉာဏသံဝရော**။ ပစ္စယပဋိသေဝနမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ယော ပနာယံ ''ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော, အယံ **ခန္တိသံဝရော** နာမ။ ယော စာယံ ''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝါသေတီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) နယေန အာဂတော, အယံ **ဝီရိယသံဝရော** နာမ။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိပိ ဧတ္ထေဝ သမောဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဣတိ အယံ ပဉ္စဝိဓောပိ သံဝရော, ယာ စ ပါပဘီရုကာနံ ကုလပုတ္တာနံ သမ္ပတ္တဝတ္ထုတော ဝိရတိ, သဗ္ဗမေတံ သံဝရသီလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဝီတိက္ကမော သီလ**န္တိ သမာဒိန္နသီလဿ ကာယိကဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော။ ဣဒံ တာဝ **ကိံ သီလ**န္တိ ပဉှဿ ဝိဿဇ္ဇနံ။

ကတိ သီလာနီတိ ပဉှဿ ဝိဿဇ္ဇနေ **ကုသလသီလံ အကုသလသီလံ အဗျာကတသီလ**န္တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ လောကေ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ပကတိ သီလန္တိ ဝုစ္စတိ, ယံ သန္ဓာယ ''အယံ သုခသီလော, အယံ ဒုက္ခသီလော, အယံ ကလဟသီလော, အယံ မဏ္ဍနသီလော''တိ ဘဏန္တိ။ တသ္မာ တေန ပရိယာယေန အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန အကုသလသီလမ္ပိ သီလန္တိ ဝုတ္တံ။ တံ ပန ''သုတွာန သံဝရေ ပညာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၃၇) ဝစနတော ဣဓာဓိပ္ပေတသီလံ န ဟောတီတိ။

ယသ္မာ ပန စေတနာဒိဘေဒဿ သီလဿ သမ္ပယုတ္တစိတ္တံ သမုဋ္ဌာနံ, တသ္မာ **ကုသလစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ကုသလသီလ**န္တိအာဒိမာဟ။

သံဝရသမောဓာနံ သီလန္တိ သံဝရသမ္ပယုတ္တခန္ဓာ။ တေ ဟိ သံဝရေန သမာဂတာ မိဿီဘူတာတိ သံဝရသမောဓာနန္တိ ဝုတ္တာ။ ဧဝံ အဝီတိက္ကမသမောဓာနံ သီလမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တထာဘာဝေ ဇာတစေတနာ သမောဓာနံ သီလ**န္တိ သံဝရဘာဝေ အဝီတိက္ကမဘာဝေ ဇာတစေတနာသမ္ပယုတ္တာ ခန္ဓာ။ ယသ္မာ စ တီသုပိ စေတေသု တံသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ အဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ စေတနာသမောဓာနေန စေတသိကာနမ္ပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ စေတသိကသမောဓာနသီလံ ဝိသုံ န နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟေဋ္ဌာ စေတနာဒယော ဓမ္မာ ''သီလ''န္တိ ဝုတ္တာ။ န ကေဝလံ တေ ဧဝ သီလံ, တံသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပိ သီလမေဝါတိ ဒဿနတ္ထံ အယံ တိကော ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၄၀. ဣဒါနိ ယသ္မာ စေတနာစေတသိကာ သံဝရာဝီတိက္ကမာယေဝ ဟောန္တိ န ဝိသုံ, တသ္မာ သံဝရာဝီတိက္ကမေယေဝ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ သာဓာရဏက္ကမေန ယောဇေန္တော **ပါဏာတိပါတံ သံဝရဋ္ဌေန သီလံ, အဝီတိက္ကမဋ္ဌေန သီလ**န္တိအာဒိမာဟ။ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိအာဒယော ဟိ ယသ္မာ အတ္တနော အတ္တနော ပစ္စနီကံ သံဝရန္တိ, တံ န ဝီတိက္ကမန္တိ စ, တသ္မာ သံဝရဏတော အဝီတိက္ကမနတော စ သံဝရဋ္ဌေန သီလံ အဝီတိက္ကမဋ္ဌေန သီလံ နာမ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပါဏာတိပါတံ သံဝရဋ္ဌေနာ**တိ ပါဏာတိပါတဿ ပိဒဟနဋ္ဌေန သီလံ။ ကိံ တံ? ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ။ သာ စ တံ သံဝရန္တီယေဝ တံ န ဝီတိက္ကမတီတိ **အဝီတိက္ကမဋ္ဌေန** သီလံ။ ဧဝမေဝ **အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ** အာဒယော အနဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒသမ္မာဒိဋ္ဌိယော ယောဇေတဗ္ဗာ။

ပါဏာတိပါတန္တိအာဒီသု ပန ဒသသု အကုသလကမ္မပထေသု ပါဏဿ အတိပါတော **ပါဏာတိပါတော**။ ပါဏဝဓော ပါဏဃာတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပါဏော**တိ စေတ္ထ ဝေါဟာရတော သတ္တော, ပရမတ္ထတော ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ တသ္မိံ ပန ပါဏေ ပါဏသညိနော ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ ဝဓကစေတနာ ပါဏာတိပါတော။ သော ဂုဏဝိရဟိတေသု တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု ပါဏေသု ခုဒ္ဒကေ ပါဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ကသ္မာ? ပယောဂမဟန္တတာယ။ ပယောဂသမတ္တေပိ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ။ ဂုဏဝန္တေသု မနုဿာဒီသု အပ္ပဂုဏေ ပါဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟာဂုဏေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ သရီရဂုဏာနံ ပန သမဘာဝေ သတိ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနဉ္စ မုဒုတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, တိဗ္ဗတာယ မဟာသာဝဇ္ဇောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဿ ပဉ္စ သမ္ဘာရာ – ပါဏော, ပါဏသညိတာ, ဝဓကစိတ္တံ, ဥပက္ကမော, တေန မရဏန္တိ။

အဒိန္နဿ အာဒါနံ **အဒိန္နာဒါနံ**, ပရဿဟရဏံ, ထေယျံ, စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ **အဒိန္န**န္တိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ, ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောတိ, တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနော တဒါဒါယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ ထေယျစေတနာ အဒိန္နာဒါနံ။ တံ ဟီနေ ပရဿန္တကေ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ, ပဏီတေ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ ကသ္မာ? ဝတ္ထုပဏီတ

တာယ။ ဝတ္ထုသမတ္တေ သတိ ဂုဏာဓိကာနံ သန္တကေ ဝတ္ထုသ္မိံ မဟာသာဝဇ္ဇံ, တံ တံ ဂုဏာဓိကံ ဥပာဒာယ တတော တတော ဟီနဂုဏဿ သန္တကေ ဝတ္ထုသ္မိံ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။ တဿ ပဉ္စ သမ္ဘာရာ – ပရပရိဂ္ဂဟိတံ, ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိတာ ထေယျစိတ္တံ, ဥပက္ကမော, တေန ဟရဏန္တိ။

ကာမေသုတိ မေထုနသမာစာရေသု။ **မိစ္ဆာစာရော**တိ ဧကန္တနိန္ဒိတော လာမကာစာရော။ လက္ခဏတော ပန အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပာယေန ကာယဒွါရပ္ပဝတ္တာ အဂမနီယဋ္ဌာနဝီတိက္ကမစေတနာ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရော။

တတ္ထ **အဂမနီယဋ္ဌာနံ** နာမ ပုရိသာနံ တာဝ မာတုရက္ခိတာ, ပိတုရက္ခိတာ, မာတာပိတုရက္ခိတာ, ဘာတုရက္ခိတာ, ဘဂိနိရက္ခိတာ, ဉာတိရက္ခိတာ, ဂောတ္တရက္ခိတာ, ဓမ္မရက္ခိတာ, သာရက္ခာ, သပရိဒဏ္ဍာတိ မာတုရက္ခိတာဒယော ဒသ, ဓနက္ကီတာ, ဆန္ဒဝါသိနီ, ဘောဂဝါသိနီ, ပဋဝါသိနီ, ဩဒပတ္တကိနီ, ဩဘတစုမ္ဗဋာ, ဒာသီ စ, ဘရိယာ စ, ကမ္မကာရီ စ ဘရိယာ စ, ဓဇာဟဋာ မုဟုတ္တိကာတိ ဓနက္ကီတာဒယော ဒသာတိ ဝီသတိ ဣတ္ထိယော။ ဣတ္ထီသု ပန ဒွိန္နံ သာရက္ခသပရိဒဏ္ဍာနံ ဒသန္နဉ္စ ဓနက္ကီတာဒီနန္တိ ဒွါဒသန္နံ ဣတ္ထီနံ အညေ ပုရိသာ, ဣဒံ အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ။

သော ပနေသ မိစ္ဆာစာရော သီလာဒိဂုဏရဟိတေ အဂမနီယဋ္ဌာနေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တဿ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ – အဂမနီယဝတ္ထု, တသ္မိံ သေဝနစိတ္တံ, သေဝနပယောဂေ, မဂ္ဂေနမဂ္ဂပဋိပတ္တိအဓိဝါသနန္တိ။

မုသာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ အတ္ထဘဉ္ဇကော ဝစီပယောဂေ, ကာယပယောဂေ ဝါ။ ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန ပနဿ ပရဝိသံဝါဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မုသာဝါဒေါ။ အပရော နယော – **မုသာ**တိ အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထု။ **ဝါဒေါ**တိ တဿ ဘူတတော တစ္ဆတော ဝိညာပနံ။ လက္ခဏတော ပန အတထံ ဝတ္ထုံ တထတော ပရံ ဝိညာပေတုကာမဿ တထာဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မုသာဝါဒေါ။ သော ယမတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ, တဿ အပ္ပတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ အပိစ ဂဟဋ္ဌာနံ အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယ နတ္ထီတိအာဒိနယပ္ပဝတ္တော အပ္ပသာဝဇ္ဇော, သက္ခိနာ ဟုတွာ အတ္ထဘဉ္ဇနတ္ထံ ဝုတ္တော မဟာသာဝဇ္ဇော။ ပဗ္ဗဇိတာနံ အပ္ပကမ္ပိ တေလံ ဝါ သပ္ပိံ ဝါ လဘိတွာ ဟသာဓိပ္ပာယေန "အဇ္ဇ ဂါမေ တေလံ နဒီ မညေ သန္ဒတီ"တိ ပူရဏကထာနယေန ပဝတ္တော အပ္ပသာဝဇ္ဇော, အဒိဋ္ဌံယေဝ ပန ဒိဋ္ဌန္တိအာဒိနာ နယေန ဝဒန္တာနံ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တဿ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ – အတထံ ဝတ္ထု, ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ, တဇ္ဇော ဝါယာမော, ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနနန္တိ။

ယာယ စေတနာယ ယဿ တံ ဝါစံ ဘာသတိ, တဿ ဟဒယေ အတ္တနော ပိယဘာဝံ, ပရဿ စ သုညဘာဝံ ကရောတိ, သာ **ပိသုဏာ ဝါစာ**။ ယာယ ပန အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ ဖရုသံ ကရောတိ, ယာ ဝါစာ သယမ္ပိ ဖရုသာ နေဝ ကဏ္ဏသုခါ န ဟဒယသုခါ ဝါ, အယံ **ဖရုသာ ဝါစာ**။ ယေန သမ္ဖံ ပလပတိ နိရတ္ထကံ, သော **သမ္ဖပ္ပလာပေါ**။ တေသံ မူလဘူတာ စေတနာပိ ပိသုဏာဝါစာဒိနာမမေဝ လဘတိ။ သာ ဧဝ စ ဣဓ အဓိပ္ပေတာတိ။

တတ္ထ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ ပရေသံ ဝါ ဘေဒါယ အတ္တနော ပိယကမ္ယတာယ ဝါ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ပိသုဏာ ဝါစာ။ သာ ယဿ ဘေဒံ ကရောတိ, တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ, မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇာ။ တဿာ စတ္တာရော သမ္ဘာရာ – ဘိန္ဒိတဗ္ဗော ပရော, "ဣတိ ဣမေ နာနာ ဘဝိဿန္တိ"တိ ဘေဒပုရေက္ခာရတာ ဝါ "ဣတိ အဟံ ပိယော ဘဝိဿာမိ ဝိဿာသိကော"တိ ပိယကမ္ယတာ ဝါ, တဇ္ဇော ဝါယာမော, တဿ တဒတ္ထဝိဇာနနန္တိ။ ပရေ ပန အဘိန္နေ ကမ္မပထဘေဒေါ နတ္ထိ, ဘိန္နေယေဝ ဟောတိ။

ပရဿ မမ္မစ္ဆေဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ ဧကန္တဖရုသစေတနာ ဖရုသာ ဝါစာ။ မမ္မစ္ဆေဒကောပိ ပန ပယောဂေ စိတ္တသဏှတာယ ဖရုသာ ဝါစာ န ဟောတိ။ မာတာပိတရော ဟိ ကဒါစိ ပုတ္တကေ ဧဝမ္ပိ ဝဒန္တိ "စောရာ ဝေါ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ကရောန္တူ"တိ။ ဥပ္ပလပတ္တမ္ပိ စ နေသံ ဥပရိ ပတန္တံ န ဣစ္ဆန္တိ။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ စ ကဒါစိ နိဿိတကေ ဧဝံ ဝဒန္တိ "ကိံ ဣမေ အဟိရိကာ အနောတ္တပ္ပိနော, နိဒ္ဓမထ နေ"တိ။ အထ စ နေသံ အာဂမာဓိဂမသမ္ပတ္တိံ ဣစ္ဆန္တိ။ ယထာ စ စိတ္တသဏှတာယ ဖရုသာ ဝါစာ န ဟောတိ, ဧဝံ ဝစနသဏှတာယ အဖရုသာ ဝါစာပိ န ဟောတိ။ န ဟိ မာရာပေတုကာမဿ "ဣမံ သုခံ သယာပေထာ"တိ ဝစနံ အဖရုသာ ဝါစာ ဟောတိ, စိတ္တဖရုသ

တာယ ပနေသာ ဖရုသာ ဝါစာဝ။ သာ ယံ သန္ဓာယ ပဝတ္တိတာ, တဿ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ, မဟာဂုဏတာယ
မဟာသာဝဇ္ဇာ။ တဿာ တယော သမ္ဘာရာ – အက္ကောသိတဗ္ဗော ပရော, ကုပိတစိတ္တံ, အက္ကောသနာတိ။

အနတ္ထဝိညာပိကာ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ အကုသလစေတနာ သမ္ဖပ္ပလာပေါ။ သော အာသေဝနမန္ဒ
တာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော, အာသေဝနမဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ တဿ ဒွေ သမ္ဘာရာ – ဘာရတယုဒ္ဓသီတာဟရ
ဏာဒိနိရတ္ထကကထာပုရေက္ခာရတာ, တထာရူပိကထာကထနဉ္စာတိ။ ပရေ ပန တံ ကထံ အဂဏှန္တေ ကမ္မပထဘေ
ဒေါ နတ္ထိ, ပရေန သမ္ဖပ္ပလာပေ ဂဟိတေယေဝ ဟောတိ။

အဘိဇ္ဈာယတီတိ **အဘိဇ္ဈာ,** ပရဘဏ္ဍာဘိမုခီ ဟုတွာ တန္နိန္နတာယ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ သာ “အဟော
ဝတ ဣဒံ မမဿာ”တိ ဧဝံ ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ, အဒိန္နာဒါနံ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ မဟာသာဝဇ္ဇာ စ။ တဿာ
ဒွေ သမ္ဘာရာ – ပရဘဏ္ဍံ, အတ္တနော ပရိဏာမနဉ္စာတိ။ ပရဘဏ္ဍဝတ္ထုကေ ဟိ လောဘေ ဥပ္ပန္နေပိ န တာဝ ကမ္မပထ
ဘေဒေါ ဟောတိ, ယာဝ “အဟော ဝတ ဣဒံ မမဿာ”တိ အတ္တနော န ပရိဏာမေတီတိ။

ဟိတသုခံ ဗျာပါဒယတီတိ **ဗျာပါဒေါ**။ သော ပရဝိနာသာယ မနောပဒေါသလက္ခဏော, ဖရုသာ ဝါစာ ဝိယ အပ္ပ
သာဝဇ္ဇော မဟာသာဝဇ္ဇော စ။ တဿ ဒွေ သမ္ဘာရာ – ပရသတ္တော စ, တဿ စ ဝိနာသစိန္တာတိ။ ပရသတ္တဝတ္ထု
ကေ ဟိ ကောဓေ ဥပ္ပန္နေပိ န တာဝ ကမ္မပထဘေဒေါ ဟောတိ, ယာဝ “အဟော ဝတာယံ ဥစ္ဆိဇ္ဇေယျ ဝိနဿေယျာ”တိ
တဿ ဝိနာသံ န စိန္တေတီတိ။

ယထာဘုစ္စဂဟဏာဘာဝေန မိစ္ဆာ ပဿတီတိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**။ သာ “နတ္ထိ ဒိန္န”န္တိအာဒိနာ နယေန ဝိပရီတဒဿန
လက္ခဏာ, သမ္ဖပ္ပလာပေါ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ, မဟာသာဝဇ္ဇာ စ။ အပိစ အနိယတာ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ, နိယတာ မဟာသာ
ဝဇ္ဇာ။ တဿာ ဒွေ သမ္ဘာရာ – ဝတ္ထုနော စ ဂဟိတာကာရဝိပရီတတာ, ယထာ စ တံ ဂဏှာတိ, တထာဘာဝေန တဿုပ
ဋ္ဌာနန္တိ။ တတ္ထ နတ္ထိကာဟေတုကအကိရိယဒိဋ္ဌီဟိ ဧဝ ကမ္မပထဘေဒေါ ဟောတိ, န အညဒိဋ္ဌီဟိ။

ဣမေသံ ပန ဒသန္နံ အကုသလကမ္မပထာနံ ဓမ္မတော, ကောဋ္ဌာသတော, အာရမ္မဏတော, ဝေဒနာတော, မူလတောတိ
ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ **ဓမ္မတော**တိ ဧတေသု ဟိ သတ္တ ပဋိပါဋိယာ စေတနာဓမ္မာဝ ဟောန္တိ, အဘိဇ္ဈာဒယော တယော စေတနာ
သမ္ပယုတ္တာ။

ကောဋ္ဌာသတောတိ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စာတိ ဣမေ အဋ္ဌ ကမ္မပထာ ဧဝ ဟောန္တိ, နော မူလာနိ။ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒါ
ကမ္မပထာ စေဝ မူလာနိ စ။ အဘိဇ္ဈာ ဟိ မူလံ ပတွာ လောဘော အကုသလမူလံ ဟောတိ, ဗျာပါဒေါ ဒေါ
သော အကုသလမူလံ။

အာရမ္မဏတောတိ ပါဏာတိပါတော ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏတော သင်္ခါရာရမ္မဏော။ အဒိန္နာဒါနံ သတ္တာရမ္မ
ဏံ ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ။ မိစ္ဆာစာရော ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝသေန သင်္ခါရာရမ္မဏော, သတ္တာရမ္မဏောတိပိ ဧကေ။ မုသာဝါ
ဒေါ သတ္တာရမ္မဏော ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ။ တထာ ပိသုဏာ ဝါစာ။ ဖရုသာ ဝါစာ သတ္တာရမ္မဏာဝ။ သမ္ဖပ္ပ
လာပေါ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဝသေန သတ္တာရမ္မဏော ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ။ တထာ အဘိဇ္ဈာ။ ဗျာပါဒေါ သ
တ္တာရမ္မဏောဝ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တေဘူမကဓမ္မဝသေန သင်္ခါရာရမ္မဏာဝ။

ဝေဒနာတောတိ ပါဏာတိပါတော ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ရာဇာနော စောရံ ဒိသွာ ဟသမာနာပိ “ဂစ္ဆ
ထ ဘဏေ, မာရေထ န”န္တိ ဝဒန္တိ, သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာ ပန နေသံ ဒုက္ခသမ္ပယုတ္တာဝ ဟောတိ။ အဒိန္နာဒါနံ တိ
ဝေဒနံ။ တဉှိ ပရဘဏ္ဍံ ဒိသွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ ဂဏှတော သုခဝေဒနံ ဟောတိ, ဘီတတသိတဿ ဂဏှတော
ဒုက္ခဝေဒနံ, တထာ ဝိပါကနိဿန္ဒဖလာနိ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ။ ဂဟဏကာလေ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဌိတဿ ပန ဂဏှ
တော အဒုက္ခမသုခဝေဒနံ ဟောတိ။ မိစ္ဆာစာရော သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန ဒွိဝေဒနော, သန္နိဋ္ဌာပကစိတ္တေ ပန မဇ္ဈတ္တ
ဝေဒနော န ဟောတိ။ မုသာဝါဒေါ အဒိန္နာဒါနေ ဝုတ္တနယေနေဝ တိဝေဒနော, တထာ ပိသုဏာ ဝါစာ။ ဖရုသာ ဝါစာ ဒုက္ခ

ဝေဒနာ။ သမ္ဖပ္ပလာပေါ တိဝေဒနော။ ပရေသု ဟိ သာဓုကာရံ ဒေန္တေသု စေလာဒီနိ ဥက္ခိပန္တေသု ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ သီတာဟရဏဘာရတယုဒ္ဓာဒီနိ ကထနကာလေ သော သုခဝေဒနော ဟောတိ, ပဌမံ ဒိန္နဝေတနေန ဧကေန ပစ္ဆာ အာဂန္တွာ “အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ကထေဟီ”တိ ဝုတ္တေ “နိရဝသေသံ ယထာနုသန္ဓိကံ ပကိဏ္ဏကကထံ ကထေဿာမိ နု ခေါ, နော”တိ ဒေါမနဿိတဿ ကထနကာလေ ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ, မဇ္ဈတ္တဿ ကထယတော အဒုက္ခမသုခဝေဒနော ဟောတိ။ အဘိဇ္ဈာ သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန ဒွိဝေဒနာ, တထာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ဗျာပါဒေါ ဒုက္ခဝေဒနော။

မူလတောတိ ပါဏာတိပါတော ဒေါသမောဟဝသေန ဒွိမူလကော ဟောတိ, အဒိန္နာဒါနံ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ လောဘမောဟဝသေန ဝါ, မိစ္ဆာစာရော လောဘမောဟဝသေန, မုသာဝါဒေါ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ လောဘမောဟဝသေန ဝါ။ တထာ ပိသုဏာ ဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပေါ စ။ ဖရုသာ ဝါစာ ဒေါသမောဟဝသေန, အဘိဇ္ဈာ မောဟဝသေန ဧကမူလာ, တထာ ဗျာပါဒေါ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ လောဘမောဟဝသေန ဒွိမူလာတိ။

အကုသလကမ္မပထကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ပန ဝိရတိယော, အနဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒသမ္မာဒိဋ္ဌိယော စာတိ ဣမေ ဒသ ကုသလကမ္မပထာ နာမ။ ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ဧတာယ ဝိရမန္တိ, သယံ ဝါ ဝိရမတိ, ဝိရမဏမတ္တမေဝ ဝါ ဧတန္တိ **ဝိရတိ**။ ယာ ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ဝိရမန္တဿ ကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဝိရတိ, သာ ပဘေဒတော တိဝိဓာ ဟောတိ သမ္ပတ္တဝိရတိ သမာဒါနဝိရတိ သမုစ္ဆေဒဝိရတီတိ။ တတ္ထ အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ အတ္တနော ဇာတိဝယဗာဟုသစ္စာဒီနိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ “အယုတ္တံ အမှာကံ ဧဝရူပံ ပါပံ ကာတု”န္တိ သမ္ပတ္တဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ **သမ္ပတ္တဝိရတိ** နာမ။ သမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ ပန သိက္ခာပဒသမာဒါနေ စ တတုတ္တရိ စ အတ္တနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇိတွာ ဝတ္ထုံ အဝီတိက္ကမန္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဝိရတိ **သမာဒါနဝိရတိ** နာမ။ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ပန ဝိရတိ **သမုစ္ဆေဒဝိရတိ** နာမ, ယဿာ ဥပ္ပတ္တိတော ပဘုတိ အရိယပုဂ္ဂလာနံ “ပါဏံ ဃာတေဿာမာ”တိအာဒိစိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။

ဣဒါနိ အကုသလကမ္မပထာနံ ဝိယ ဣမေသံ ကုသလကမ္မပထာနံ ဓမ္မတော, ကောဋ္ဌာသတော, အာရမ္မဏတော, ဝေဒနာတော, မူလတောတိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ **ဓမ္မတော**တိ ဧတေသုပိ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ စေတနာပိ ဝဋ္ဋန္တိ ဝိရတိယောပိ, အန္တေ တယော စေတနာသမ္ပယုတ္တာဝ။

ကောဋ္ဌာသတောတိ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ ကမ္မပထာ ဧဝ, နော မူလာနိ, အန္တေ တယော ကမ္မပထာ စေဝ မူလာနိ စ။ အနဘိဇ္ဈာ ဟိ မူလံ ပတွာ အလောဘော ကုသလမူလံ ဟောတိ, အဗျာပါဒေါ အဒေါသော ကုသလမူလံ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ အမောဟော ကုသလမူလံ။

အာရမ္မဏတော တိ ပါဏာတိပါတာဒီနံ အာရမ္မဏာနေဝ ဧတေသံ အာရမ္မဏာနိ။ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗတောယေဝ ဟိ ဝေရမဏီ နာမ ဟောတိ။ ယထာ ပန နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ ကိလေသေ ပဇဟတိ, ဧဝံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိအာရမ္မဏာပေတေ ကမ္မပထာ ပါဏာတိပါတာဒီနိ ဒုဿီလျာနိ ပဇဟန္တီတိ။

ဝေဒနာတောတိ သဗ္ဗေ သုခဝေဒနာ ဝါ ဟောန္တိ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ ဝါ။ ကုသလံ ပတွာ ဟိ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ နာမ နတ္ထိ။

မူလတောတိ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အလောဘအဒေါသအမောဟဝသေန တိမူလာ ဟောန္တိ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အလောဘအဒေါသဝသေန ဒွိမူလာ။ အနဘိဇ္ဈာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အဒေါသအမောဟဝသေန ဒွိမူလာ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ အဒေါသဝသေန ဧကမူလာ။ အလောဘော ပန အတ္တနာဝ အတ္တနော မူလံ န ဟောတိ။ အဗျာပါဒေပိ ဧသေဝ နယော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အလောဘအဒေါသဝသေန ဒွိမူလာဝါတိ။

၉၆. ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန သီလံ ဒဿေတုံ ‘‘ကုသလာနိ ကာယကမ္မာဒီနံ အရဟတ္တမဂ္ဂပရိယောသာနာနံ သတ္တ
တတိံသဓမ္မာနံ ဝသေန ဒဿေတုံ **နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒံ သံဝရဋ္ဌေန သီလံ, အဝီတိက္ကမဋ္ဌေန သီလ**န္တိအာဒိ
မာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒံ သံဝရတိ န ဝီတိက္ကမတိ, တသ္မာ နေက္ခမ္မံ သီလန္တိ အဓိပ္ပာ
ယော။ ပစ္စတ္တတ္ထေ တ ကရဏဝစနံ, နေက္ခမ္မန္တိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသု။ ဟဋ္ဌိယံ ပန နေက္ခမ္မအဗ္ဗ
ယာပာဒေ ဒဿေတုံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သေသံ သင်္ခိပိတုံ အန္တေ အရဟတ္တမဂ္ဂေနေဝ ဒဿိတော။

၉၇. သံဝရအဝီတိက္ကမဝသေန သီလံ ဒဿေတုံ ‘‘ကုသလာနိ တေသံယေဝ ဒ္ဝိန္နံ ပဘေဒဒဿနတ္ထံ **ပဉ္စ သီလာနိ
ပာဏာတိပာတဿ ပဟာနံ သီလ**န္တိအာဒိမာဟ။ ဧတ္ထ စ ပာဏာတိပာတဿ ပဟာနံ သီလံ, ပာဏာတိပာတာ ဝေရမဏီ
သီလံ, ပာဏာတိပာတဿ ပဋိပက္ခစေတနာ သီလံ, ပာဏာတိပာတဿ သံဝရော သီလံ, ပာဏာတိပာတဿ အဝီတိက္က
မော သီလန္တိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ **ပဟာန**န္တိ စ ကောစိ ဓမ္မော နာမ နတ္ထိ အညတ္ရ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ ပာဏာတိပ
ာတာဒီနံ အနုပ္ပာဒမတ္တတော။ ယသ္မာ ပန တံ တံ ပဟာနံ တဿ တဿ ကုသလဿ ဓမ္မဿ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဥပဓာ
ရဏံ ဟောတိ, ဝိပ္ပကိဏ္ဏသဘာဝါကရဏေန စ သမောဓာနံ, တသ္မာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေနေဝ ဥပဓာရဏသမောဓာနသင်္ခာ
တေန သီလနဋ္ဌေန သီလန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣတရေ စတ္တာရော ဓမ္မာ တတော တတော ဝေရမဏိဝသေန တဿ တဿ
သံဝရဝသေန တဒုဘယသမ္ပယုတ္တစေတနာဝသေန တံ တံ အဝီတိက္ကမန္တဿ အဝီတိက္ကမဝသေန စ စေတသော
ပဝတ္တိသဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တာ။

အထ တ ပဟာနမ္ပိ ဓမ္မတော အတ္ထိယေဝ။ ကထံ? ပဟီယတေ အနေန ပာဏာတိပာတာဒိပဋိပက္ခော, ပဇဟတိ တ
တံ ပဋိပက္ခန္တိ ပဟာနံ။ ကိံ တံ? သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ခန္ဓာ။ အညေ ပန အာစရိယာ ‘‘နေက္ခမ္မာဒီသုပိ ‘ဝေရမဏီ သီလ’န္
တိ ဝစနမတ္တံ ဂဟေတုံ သဗ္ဗကုသလေသုပိ နိယတယေတပနကဘူတာ ဝိရတိ နာမ အတ္ထီ’’တိ ဝဒန္တိ, န တထာ ဣဓာ
တိ။ ဧဝမိမေဟိ ပဟာနာဒီဟိ ပဉ္စဟိ ပဒေဟိ ဝိသေသေတုံ ပရိယန္တပရိယန္တသီလဒွဝယေ အပရိယန္တသီလမေဝ ဝုတ္
တံ။ တသ္မာ ဧဝ ဟိ **ဧဝရူပါနိ သီလာနိ စိတ္တဿ အဝိပ္ပဋိသာရာယ သံဝတ္တန္တိ**။ပေ.။ **သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ သစ္ဆိက
ရောန္တော သိက္ခတီ**တိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ **အဝိပ္ပဋိသာရာယ သံဝတ္တန္တီ**တိ ‘‘သံဝရော အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာယာ’’တိ (ပရိ. ၃၆၆) စ ‘‘အဝိပ္ပဋိသာရ
တ္ထာနိ ခော, အာနန္ဒ, ကုသလာနိ သီလာနိ အဝိပ္ပဋိသာရာနိသံသာနီ’’တိ (အ. နိ. ၁၀.၁; ၁၁.၁) စ ဝစနတော အဝိပ္ပဋိသာ
ရတ္ထာယ သံဝတ္တန္တိ။ ‘‘အဝိပ္ပဋိသာရော ပါမောဇ္ဇတ္ထာယာ’’တိ (ပရိ. ၃၆၆) စ ‘‘ယောနိသော မနသိကရောတော
ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတီ’’တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၄) စ ဝစနတော **ပါမောဇ္ဇာယ သံဝတ္တန္တိ**။ ‘‘ပါမောဇ္ဇံ ပီတတ္ထာယာ’’တိ (ပရိ.
၃၆၆) စ ‘‘ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတီ’’တိ (အ. နိ. ၅.၂၆; သံ. နိ. ၅.၃၇၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၂၂) စ ဝစနတော **ပီတိယာ သံဝတ္တန္
တိ**။ ‘‘ပီတိ ပဿဒ္ဓတ္ထာယာ’’တိ (ပရိ. ၃၆၆) စ ‘‘ပီတိမနဿ ကာယော ပဿမ္ဘတီ’’တိ (အ. နိ. ၅.၂၆; သံ. နိ.
၅.၃၇၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၂၂) စ ဝစနတော **ပဿဒ္ဓိယာ သံဝတ္တန္တိ**။ ‘‘ပဿဒ္ဓိ သုခတ္ထာယာ’’တိ (ပရိ. ၃၆၆) စ ‘‘ပဿ
ဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒေတီ’’တိ (အ. နိ. ၅.၂၆; သံ. နိ. ၅.၃၇၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၂၂) စ ဝစနတော **သောမနဿာယ သံဝတ္တန္
တိ**။ စေတသိကံ သုခဉှိ သောမနဿန္တိ ဝုစ္စတိ။ **အာသေဝနာယာ**တိ ဘုသာ သေဝနာ အာသေဝနာ။ ကဿ အာသေ
ဝနာ? အနန္တရံ သောမနဿဝစနေန သုခဿ ဝုတ္တတ္တာ သုခံ သိဒ္ဓံ။ ‘‘သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီ’’တိ (အ. နိ.
၅.၂၆; သံ. နိ. ၅.၃၇၆; ဒီ. နိ. ၃.၃၂၂) စ ဝစနတော တေန သုခေန သမာဓိ သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ ဧဝံ သိဒ္ဓဿ သမာဓိဿ
အာသေဝနာ။ တဿ သမာဓိဿ **အာသေဝနာယ သံဝတ္တန္တိ**, ပဂုဏဗလဝဘာဝါယ သံဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။
ဘာဝနာယာတိ တဿေဝ သမာဓိဿ ဝုဒ္ဓိယာ။ **ဗဟုလီကမ္မာယာ**တိ တဿေဝ သမာဓိဿ ပုနပ္ပုနံ ကိရိယာယ။ အ
ဝိပ္ပဋိသာရာဒိပဝတ္တိယာ မူလကာရဏံ ဟုတွာ သမာဓိဿ သဒ္ဒိန္ဒြိယာဒိအလင်္ကာရသာဓနေန **အလင်္ကာရာယ သံဝ
တ္တန္တိ**။ အဝိပ္ပဋိသာရာဒိကဿ သမာဓိသမ္ဘာရဿ သာဓနေန **ပရိက္ခာရာယ သံဝတ္တန္တိ**။ ‘‘ယေ စ ခော ဣမေ ပဗ္ဗ
ဇိတေန ဇီဝိတပရိက္ခာရာ သမုဒာနေတဗ္ဗာ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၉၂) ဝိယ ဟိ ဧတ္ထ သမ္ဘာရတ္ထော ပရိက္ခာရသဒ္ဒေါ။
‘‘ရထော သီလပရိက္ခာရော, ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော’’တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၅၄) ပန အလင်္ကာရတ္ထော။ ‘‘သတ္တဟိ န
ဂရပရိက္ခာရေဟိ သုပရိက္ခတံ ဟောတီ’’တိအာဒီသု (အ. နိ. ၇.၆၇) ပရိတရတ္ထော။ ဣဓ ပန အလင်္ကာရပရိတရာနံ ဝိသုံ
အာဂတတ္တာ သမ္ဘာရတ္ထောတိ ဝုတ္တံ။ သမ္ဘာရတ္ထော စ ပစ္စယတ္ထောတိ။ မူလကာရဏဘာဝေနေဝ သမာဓိသမ္ပယု

တ္တဖဿာဒိမွေသမ္ပတ္တိံသာဓေနေန **ပရိတရာယ သံဝတ္တန္တိ** ။ သမာဓိဿ ဝိပဿနာယ စ ပဒဋ္ဌာနဘာဝဟပနေန ဝသီဘာဝဟပနေန စ ပရိပုဏ္ဏဘာဝသာဓနေတော **ဟာရိပူရိယာ သံဝတ္တန္တိ** ။

ဧဝံ သီလူပနိဿယေန သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ သမာဓိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ''သမာဟိတေ စိတ္တေ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ, ယထာဘူတံ ဇာနံ ပဿံ နိဗ္ဗိန္ဒတိ, နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ, ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၃; ဒီ. နိ. ၃.၃၅၉) ဝစနတော သီလမူလကာနိ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာနိ ယထာဘူတဉာဏဒဿနာဒီနိ ဒဿေန္တော **ကေန္တနိဗ္ဗိအာယာ** တိအာဒိမာဟ။ နိဗ္ဗိအာယ ဟိ ဒဿိတာယ တဿာ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ဒဿိတမေဝ ဟောတိ။ တသ္မိဉှိ အသတိ နေဝ နိဗ္ဗိဒာ န သိဇ္ဈတီတိ။ တာနိ ပန ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ပနေတ္ထ သပ္ပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟော။

ဧဝံ အမတမဟာနိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ သီလပ္ပယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တဿ သီလဿ အဓိသီလသိက္ခာဘာဝံ တမ္မူလကာ စ အဓိစိတ္တအဓိပညာသိက္ခာ ဒဿေတုကာမော **ဝေရူပာနံ သီလာနံ သံဝရပာရိသုဒ္ဓိ အဓိသီလ** န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ သံဝရောယေဝ ပာရိသုဒ္ဓိ **သံဝရပာရိသုဒ္ဓိ** ။ ဝေရူပာနံ အပရိယန္တဘူတာနံ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတာနံ သီလာနံ သံဝရပာရိသုဒ္ဓိ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတတ္တာ သေသသီလတော အဓိကံ သီလန္တိ **အဓိသီလ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ **သံဝရပာရိသုဒ္ဓိယာ ဌိတံ စိတ္တ**န္တိ ဒေသာယ သီလသံဝရပာရိသုဒ္ဓိယာ ပတိဋ္ဌိတံ စိတ္တံ သုဋ္ဌု အဝိပ္ပဋိသာရာဒိနံ အာဝဟနတော န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ, သမာဓိသ္မိံ ပတိဋ္ဌာတီတိ အတ္ထော။ အဝိက္ခေပောယေဝ ပာရိသုဒ္ဓိ **အဝိက္ခေပပာရိသုဒ္ဓိ** ။ သော သဗ္ဗမလဝိရဟိတော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော သမာဓိ သေသသမာဓိတော အဓိကတ္တာ **အဓိစိတ္တ** န္တိ ဝုစ္စတိ။ စိတ္တသီသေန ဟေတ္ထ သမာဓိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **သံဝရပာရိသုဒ္ဓိံ သမ္မာ ပဿတီ** တိ ပရိသုဒ္ဓံ သီလသံဝရံ ဉာတပရိညာဝသေန တီရဏပရိညာဝသေန စ သမ္မာ ပဿတိ, ဧဝမေဝ အဝိက္ခေပပာရိသုဒ္ဓိသင်္ခါတံ ပရိသုဒ္ဓံ သမာဓိံ သမ္မာ ပဿတိ။ ဧဝံ ပဿတော စဿ ဒဿနသင်္ခါတာ ပာရိသုဒ္ဓိ **ဒဿနပာရိသုဒ္ဓိ** ။ သာယေဝ သေသပညာယ အဓိကတ္တာ **အဓိပညာ**တိ ဝုစ္စတိ။ **ယော တတ္ထာ**တိ ယော တတ္ထ သံဝရအဝိက္ခေပဒဿနေသု။ **သံဝရဋ္ဌော** တိ သံဝရဘာဝေါ။ ဧဝမေဝ အဝိက္ခေပဋ္ဌဒဿနဋ္ဌာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဓိသီလမေဝ သိက္ခာ **အဓိသီလသိက္ခာ**။ ဧဝံ ဣတရာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ တိဿော သိက္ခာယော ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တာသံ ပရိပူရိက္ကမံ ဒဿေတုံ **ဣမာ တိဿော သိက္ခာယော အာဝဇ္ဇန္တော သိက္ခတီ**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော – ပစ္စေကံ ပရိပူရေတုံ အာဝဇ္ဇန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, အာဝဇ္ဇေတွာ ''အယံ နာမ သိက္ခာ''တိ ဇာနန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, ဇာနိတွာ ပုနပ္ပုနံ ပဿန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, ပဿိတွာ ယထာဒိဋ္ဌံ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, ပစ္စဝေက္ခိတွာ တတ္ထေဝ စိတ္တံ အစလံ ကတွာ ပတိဋ္ဌပေန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, တံတံသိက္ခာသမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါဝီရိယသတိသမာဓိပညာဟိ သကသကကိစ္စံ ကရောန္တောပိ သိက္ခတိ နာမ, အဘိညေယျာဘိဇာနနာဒိကာလေပိ တံ တံ ကိစ္စံ ကရောန္တော တိဿောပိ သိက္ခာယော သိက္ခတိ နာမာတိ ။ ပုန **ပဉ္စ သီလာနီ**တိအာဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗကိလေသာန** န္တိအာဒီသု ပန အရဟန္တာနံ သုဋ္ဌု ဝိပ္ပဋိသာရာဒိအဘာဝတော အာသေဝနာဒိဘာဝတော စ တာနိ ပဒါနိ ယုဇ္ဇန္တေဝ။ **ကေန္တနိဗ္ဗိအာယာ** တိအာဒီနိ ပန သတိပဋ္ဌာနသမ္မပ္ပဓာနာနိ ဝိယ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

၄၂. သံဝရပာရိသုဒ္ဓိံ သမ္မာ ပဿတိ, အဝိက္ခေပပာရိသုဒ္ဓိံ သမ္မာ ပဿတီ တိ ဣဒံ ပန ဝစနဒွယံ ဖလသမာပတ္တတ္ထာယ ဝိပဿနာဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ, ဒုတိယဝစနံ ပန နိရောဓသမာပတ္တတ္ထာယ ဝိပဿနာဝသေနာပိ ယုဇ္ဇတိ။ **အာဝဇ္ဇန္တော သိက္ခတီ** တိအာဒီသု ပဉ္စသု ဝစနေသု အရဟတော သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝေပိ အသေက္ခသီလက္ခန္ဓာဒိသဘာဝတော ''သိက္ခတီ''တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဒ္ဓါယ အဓိမုစ္စန္တော သိက္ခတီ** တိအာဒီနိ ပန မဂ္ဂက္ခဏညေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနိ။ အညာနိပိ ဥပစာရပ္ပနာဝိပဿနာမဂ္ဂဝသေန ဝုတ္တာနိ ဝစနာနိ ယထာယောဂံ ယောဇေတဗ္ဗာနီတိ။

သီလမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သမာဓိဘာဝနာမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄၃. သမာဓိဘာဝနာမယဉာဏနိဒ္ဒေသေ အာဒိတော တာဝ ဧကကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒသကာ သမာဓိပ္ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **ဧကော သမာဓီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ** တိ နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပာဘာဝတော ဧကံ အာ

ရမ္မဏံ အဂ္ဂံ ဥတ္တမံ အသ္သာတိ ကေဂ္ဂေ, ကေဂ္ဂသ္သ ဘာဝေါ ကေဂ္ဂတာ။ သာ ပန ကေဂ္ဂတာ စိတ္တသ္သ, န သတ္တသ္သာတိ ဒဿနတ္ထံ "စိတ္တသ္သာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဒုကေ **လောကိယော**တိ လောကော ဝုစ္စတိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝဋ္ဋံ, တသ္မိံ ပရိယာပန္နဘာဝေန လောကေ နိယုတ္တောတိ လောကိယော။ **လောကုတ္တရော** တိ ဥတ္တိဏ္ဏောတိ ဥတ္တရော, လောကေ အပရိယာပန္နဘာဝေန လောကတော ဥတ္တရောတိ လောကုတ္တရော။ တိကေ သဝိတက္ကော စ သော သဝိစာရော စာတိ **သဝိတက္ကသဝိစာရော**။ ဧဝံ **အဝိတက္ကအဝိစာရော**။ ဝိတက္ကဝိစာရေသု ဝိစာရောဝ မတ္တာ ပမာဏံ ဧတသ္သာတိ ဝိစာရမတ္တော, ဝိစာရတော ဥတ္တရိ ဝိတက္ကေန သဒ္ဓိံ သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ အဝိတက္ကော စ သော ဝိစာရမတ္တော စာတိ **အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တော** ။ တီသုပိ ဝိဇ္ဇောဒံ ကတ္တတပိ ပဌနံ။ စတုက္ကပဉ္စကာ ဝုတ္တတ္ထာ ။ ဆက္ကေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သတိယေဝ အနုသ္သတိ, ပဝတ္တိတဗ္ဗဋ္ဌာနမ္ဟိယေဝ ဝါ ပဝတ္တတ္တာ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတသ္သ ကုလပုတ္တသ္သ အနုရူပါ သတီတိပိ အနုသ္သတိ, ဗုဒ္ဓံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **ဗုဒ္ဓါနုသ္သတိ** ။ အရဟတာဒိဗုဒ္ဓဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ တသ္သာ ဗုဒ္ဓါနုသ္သတိယာ ဝသေန စိတ္တသ္သ ကေဂ္ဂတာယေဝ ဥဒ္ဓစ္စသင်္ခါတသ္သ ဝိက္ခေပသ္သ ပဋိပက္ခဘာဝတော န ဝိက္ခေပေါတိ **အဝိက္ခေပေါ** ။ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **ဓမ္မာနုသ္သတိ** ။ သွာက္ခာတတာဒိဓမ္မဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ သင်္ဃံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **သင်္ဃာနုသ္သတိ** ။ သုပ္ပဋိပန္နတာဒိသင်္ဃဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ ။ သီလံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **သီလာနုသ္သတိ** ။ အတ္တနော အခဏ္ဍတာဒိသီလဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ စာဂံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **စာဂါနုသ္သတိ** ။ အတ္တနော မုတ္တစာဂတာဒိစာဂဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဒေဝတာ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုသ္သတိ **ဒေဝတာနုသ္သတိ** ။ ဒေဝတာ သက္ခိဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ အတ္တနော သဒ္ဓါဒိဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။

သတ္တကေ **သမာဓိကုသလတာ**တိ ဧကဝိဓာဒိဘေဒေန အနေကဘေဒေ သမာဓိမှိ "အယမေဝံဝိဓော သမာဓိ, အယမေဝံဝိဓော သမာဓီ"တိ ဆေကဘာဝေါ။ သမာဓိပရိစ္ဆေဒကပညာယေတံ အဓိဝစနံ။ သမာဓိဥပ္ပါဒနဝိဓာနေပိ ဆေကဘာဝေါ သမာဓိကုသလတာ။

သမာဓိသ္သ သမာပတ္တိကုသလတာ တိ ဥပ္ပါဒိတသ္သ သမာဓိသ္သ သမာပဇ္ဇနေ ဆေကဘာဝေါ။ ဧတေန သမာပဇ္ဇနဝသိတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။

သမာဓိသ္သ ဌိတိကုသလတာ တိ သမာပန္နသ္သ သမာဓိသ္သ သန္တတိဝသေန ယထာရုစိ ဌပနေ ဆေကဘာဝေါ။ ဧတေန အဓိဋ္ဌာနဝသိတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ အထ ဝါ နိမိတ္တဂ္ဂဟဏေန စသ္သ ပုန ဝါ အာကာရေ သမ္ပာဒယတော အပ္ပနာမတ္တမေဝ ဣဇ္ဈတိ, န စိရဋ္ဌာနံ။ စိရဋ္ဌာနံ ပန သမာဓိပရိပန္ထာနံ ဓမ္မာနံ သုဝိသောဓိတတ္တာ ဟောတိ။ ယော ဟိ ဘိက္ခု ကာမာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒံ န သုဋ္ဌု ဝိက္ခမ္ဘေတွာ, ကာယပဿဒ္ဓိဝသေန ကာယဒုဋ္ဌုလ္လံ န သုပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓံ ကတွာ, အာရမ္ဘဓာတုမနသိကာရာဒိဝသေန ထိနမိဒ္ဓံ န သုဋ္ဌု ပဋိဝိနောဒေတွာ, သမထနိမိတ္တမနသိကာရာဒိဝသေန ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ န သုဋ္ဌု သမူဟတံ ကတွာ, အညေပိ သမာဓိပရိပန္ထေ ဓမ္မေ န သုဋ္ဌု ဝိသောဓေတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, သော အဝိသောဓိတံ အာသယံ ပဝိဋ္ဌဘမရော ဝိယ, အသုဒ္ဓံ ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌရာဇာ ဝိယ စ ခိပ္ပမေဝ နိက္ခမတိ။ ယော ပန သမာဓိပရိပန္ထေ ဓမ္မေ သုဋ္ဌု ဝိသောဓေတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, သော သုဝိသောဓိတံ အာသယံ ပဝိဋ္ဌဘမရော ဝိယ, သုပရိသုဒ္ဓံ ဥယျာနံ ပဝိဋ္ဌရာဇာ ဝိယ စ သကလမ္ပိ ဒိဝသဘာဂံ အန္တောသမာပတ္တိယံယေဝ ဟောတိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

> "ကာမေသု ဆန္ဒံ ပဋိဃံ ဝိနောဒယေ၊ ဥဒ္ဓစ္စထိနံ ဝိစိကိစ္ဆပဉ္စမံ။
> ဝိဝေကပါမောဇ္ဇကရေန စေတသာ၊ ရာဇာဝ သုဒ္ဓန္တဂတော တဟိံ ရမေ"တိ ။

တသ္မာ "စိရဋ္ဌိတိကာမေန ပါရိပန္ထိကဓမ္မေ သောဓေတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗ"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ တံ ဝိဓိံ သမ္ပာဒေတွာ သမာဓိသ္သ စိရဋ္ဌိတိကရဏေ ဆေကဘာဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သမာဓိသ္သ ဝုဋ္ဌာနကုသလတာ တိ သန္တတိဝသေန ယထာရုစိ ပဝတ္တသ္သ သမာဓိသ္သ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလေယေဝ ဝုဋ္ဌာနေန သမာဓိသ္သ ဝုဋ္ဌာနေ ဆေကဘာဝေါ။ "ယသ္သ ဟိ ဓမ္မံ ပုရိသော ဝိဇညာ"တိအာဒီသု (ဇာ.

၁.၁၀.၁၅၂) ဝိယ နိဿက္ကတ္ထေ တ သာမိဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဇောတေန ဝုဋ္ဌာနဝသိတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။

သမာဓိဿ ကလ္လတာကုသလတာ တိ အဂိလာနဘာဝေ အရောဂဘာဝေ ကလ္လတာ။ ဂိလာနော ဟိ အကလ္လကောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိနယေပိ ဝုတ္တံ "နာဟံ, ဘန္တေ, အကလ္လကော"တိ (ပာရာ. ၁၅၁)။ အနင်္ဂဏသုတ္တဝတ္ထသုတ္တေသု (မ. နိ. ၁.၅၇ အာဒယော, ၇၀ အာဒယော) ဝုတ္တာနံ ဈာနပဋိလာဘပစ္စနီကာနံ ပာပကာနံ ဣစ္ဆာဝစရာနံ အဘာဝေန စ အဘိဇ္ဈာဒီနံ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသာနံ ဝိဂမေန စ သမာဓိဿ အဂိလာနဘာဝကရဏေ ဆေကဘာဝေ သမာဓိဿ ကလ္လတာကုသလတာ, ကိလေသဂေလညရဟိတဘာဝေ ကုသလတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ **ကလ္လတာ** တိ ကမ္မညတာ ကမ္မညတာပရိယာယတ္တာ ကလ္လဝစနဿ။ "ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ"တိ (ဓ. သ. ၁၁၆၂) ဟိ ဝုတ္တံ "ကလ္လစိတ္တံ မုဒုစိတ္တံ ဝိနီဝရဏစိတ္တ"န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၈; မ. နိ. ၂.၃၉၅; မဟာဝ. ၂၆) စ။ တတ္ထ ကလ္လသဒ္ဒော ကမ္မညတ္ထော။ တသ္မာ ကသိဏာနုလောမတော ကသိဏပဋိလောမတော ကသိဏာနုလောမပဋိလောမတော ဈာနာနုလောမတော ဈာနပဋိလောမတော ဈာနာနုလောမပဋိလောမတော ဈာနုက္ကန္တိကတော ကသိဏုက္ကန္တိကတော ဈာနကသိဏုက္ကန္တိကတော အင်္ဂသင်္ကန္တိတော အာရမ္မဏသင်္ကန္တိတော အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိတော အင်္ဂဝဝတ္ထာနတော အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနတောတိ ဣမေဟိ စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ, အင်္ဂါရမ္မဏဝဝတ္ထာနတောတိ ဣမိနာ သဟ ပဉ္စဒသဟိ ဝါ အာကာရေဟိ စိတ္တပရိဒမနေန သမာဓိဿ ကမ္မညဘာဝကရဏေ ကုသလဘာဝေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သမာဓိဿ ဂောစရကုသလတာ တိ သမာဓိဿ ဂောစရေသု ကသိဏာဒီသု အာရမ္မဏေသု တံ တံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတုကာမတာယ ယထာရုစိ အာဝဇ္ဇနကရဏဝသေန တေသု အာရမ္မဏေသု ဆေကဘာဝေ။ ဇောတေန ကသိဏာဝဇ္ဇနဝသေန အာဝဇ္ဇနဝသိတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ အထ ဝါ တသ္မိံ တသ္မိံ ဒိသာဘာဂေ ကသိဏဖရဏဝသေန ဇဝံ ဖုဋ္ဌဿ ကသိဏဿ စိရဋ္ဌာနဝသေန စ သမာဓိဿ ဂောစရေသု ဆေကဘာဝေ။

သမာဓိဿ အဘိနီဟာရကုသလတာ တိ ဇေတ္တနယေန ဟေဋ္ဌာဟေဋ္ဌာသမာဓိံ ဥပရူပရိသမာဓိဘာဝူပနယနေန အဘိနီဟရဏေ အဘိနိန္နာမနေ ဆေကဘာဝေ။ ဥပစာရဇ္ဈာနဥ္ဟိ ဝသိပ္ပတ္တံ ပဌမဇ္ဈာနတ္ထာယ ဝိပဿနတ္ထာယ တ အဘိနီဟရတိ, ဇဝံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိအတ္ထာယ ဝိပဿနတ္ထာယ တ, စတုတ္ထဇ္ဈာနံ အရူပသမာပတ္တတ္ထာယ အဘိညတ္ထာယ ဝိပဿနတ္ထာယ တ, အာကာသာနဉ္စာယတနာဒယော ဝိညာဏဉ္စာယတနာဒိအတ္ထာယ ဝိပဿနတ္ထာယ တ အဘိနီဟရတီတိ ဇဝံ သမာဓိဿ တတ္ထ တတ္ထ အဘိနီဟာရကုသလတာ။ ယသ္မာ ပန ကုသလတာ နာမ ပညာ, သာ သမာဓိ န ဟောတိ, တသ္မာ သမာဓိပရိဏာယကပညာဝသေန သတ္တဝိဓော သမာဓိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကေစိ ပန အာစရိယာ "သမာဓိကုသလတာတိ ယေန မနသိကာရေန စိတ္တံ န ဝိက္ခိပတိ, တတ္ထ ကုသလတာ။ သမာပတ္တိကုသလတာတိ ယေန မနသိကာရေန သမာပဇ္ဇန္တဿ ဈာနင်္ဂါနိ ပာတုဘဝန္တိ, တတ္ထ ကုသလတာ။ ဌိတိကုသလတာတိ ယေန မနသိကာရေန အပ္ပိတော သမာဓိ န ဝိက္ခိပတိ, တတ္ထ ကုသလတာ။ ဝုဋ္ဌာနကုသလတာတိ နီဝရဏဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ ပဌမဇ္ဈာနေ, အင်္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ တီသု ဈာနေသု, အာရမ္မဏဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ အရူပသမာပတ္တီသု, ဝိက္ခေပဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ ဝိသယာဓိမတ္တေသု, သန္တဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ ပရိယန္တကာလေ စ အဝသာနကရဏီယကာလေ စ။ ကလ္လတာကုသလတာတိ စိတ္တဖာသုတာယ သရီရဖာသုတာယ အာဟာရဖာသုတာယ သေနာသနဖာသုတာယ ပုဂ္ဂလဖာသုတာယ စ သမာဓိဿ ကလ္လတာ ဟောတီတိ ဇာနာတိ။ ဂောစရကုသလတာတိ အာရမ္မဏဿ ပရိစ္ဆေဒံ ကာတုံ ဇာနာတိ, ဒိသာဖရဏံ ကာတုံ ဇာနာတိ, ဝဍ္ဎေတုံ ဇာနာတိ။ အဘိနီဟာရကုသလတာတိ တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာ မနသိကာရေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတိ, ဥပစာရေ ဝသိပ္ပတ္တေ ပဌမဇ္ဈာနေ အဘိနီဟရတိ, ဇဝံ ဥပရူပရိဈာနေသု အဘိညာသု အရူပသမာပတ္တီသု ဝိပဿနာသု စ အဘိနီဟရတိ။ ဇဝံ တတ္ထ တတ္ထ အဘိနီဟာရကုသလတာ"တိ ဇဝမေတေသံ ပဒာနံ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။

အဋ္ဌကံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ နဝကေ **ရူပာဝစရော**တိ "ကတမေ ဓမ္မာ ရူပာဝစရာ? ဟေဋ္ဌတော ဗြဟ္မလောကံ ပရိယန္တံ ကရိတွာ ဥပရိတော အကနိဋ္ဌေ ဒေဝေ အန္တော ကရိတွာ"တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၂၈၉) နယေန ဝုတ္တေသု ရူပာဝစရဓမ္မေသု ပရိယာပန္နော။ တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – ရူပက္ခန္ဓသင်္ခါတံ ရူပံ ဧတ္ထ အဝစရတိ, န ကာမောတိ ရူပာဝ

စရော။ ရူပက္ခန္ဓောပိ ဟိ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ “ရူပက္ခန္ဓော ရူပ”န္တိအာဒီသု (ယမ. ၁.ခန္ဓယမက.၂) ဝိယ။ သော ပန ဗြဟ္မ မဟာရိသဗ္ဗဗြဟ္မပုရောဟိတမဟာဗြဟ္မာနံ ပရိတ္တာဘအပ္ပမာဏာဘအာဘဿရာနံ ပရိတ္တသုဘအပ္ပမာဏသုဘသု ဘကိဏှာနံ အသညသတ္တဝေဟပ္ဖလာနံ အဝိဟာတပ္ပသုဒဿသုဒဿီအကနိဋ္ဌာနဉ္စ ဝသေန သောဠသဝိဓော ပဒေ သော။ သော ရူပာဝစရသင်္ခါတော ပဒေသော ဥတ္တရပဒလောပံ ကတွာ “ရူပ”န္တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မိံ ရူပေ အဝစရတီတိ ရူ ပါဝစရော။ ရူပဘဝေ တ ရူပံ, တသ္မိံ အဝစရတီတိ ရူပါဝစရံ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ဧသော သမာဓိ ကာမဘဝေပိ အဝစရတိ, ယထာ ပန သင်္ဂါမေ အဝစရဏတော သင်္ဂါမာဝစရောတိ လဒ္ဓနာမော နာဂေ နဂရေ စရန္တောပိ သင်္ဂါမာဝစရောတိ ဝု စ္စတိ, ထလစရာ ဇလစရာ စ ပါဏိနော အထလေ အဇလေ စ ဌိတာပိ ထလစရာ ဇလစရာတိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမယံ အညတ္ထ အဝစရန္တောပိ ရူပါဝစရောတိ ဝုတ္တော။ အပိစ ရူပဘဝသင်္ခါတေ ရူပေ ပဋိသန္ဓိံ အဝစာရေတီတိပိ ရူပါဝစရော။ **ဟီ နော**တိ လာမကော။ ဟီနုတ္တမာနံ မဇ္ဈေ ဘဝေ **မဇ္ဈော** ။ မဇ္ဈိမောတိပိ ဟဉ္ဇော, သောယေဝတ္ထော။ ပဓာနဘာဝံ နီတော **ပဏီတော,** ဥတ္တမောတိ အတ္ထော။ ဧတေ ပန အာယူဟနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယဿ ဟိ အာယူဟနက္ခဏေ ဆန္ဒော တ ဟီနော ဟောတိ ဝီရိယံ တ စိတ္တံ တ ဝီမံသာ တ, သော ဟီနော နာမ။ ယဿ တေ ဓမ္မာ မဇ္ဈိမာ, သော မဇ္ဈိမော။ ယ ဿ ပဏီတာ, သော ပဏီတော။ ဥပ္ပာဒိတမတ္တော တ ဟီနော, နာတိသုဘာဝိတော မဇ္ဈိမော, အတိသုဘာဝိတော ဝသိပ္ပ ပတ္တော ပဏီတော။ **အရူပါဝစရော** ရူပါဝစရေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

သုညတော သမာဓီတိအာဒီသု “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ”တိ ဝိပဿနာပဋိပာဋိယာ ဝိပဿန္တ တဿ အနတ္တာနုပဿနာယ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနေ ဇာတေ ယသ္မာ သာ ဝိပဿနာ အတ္တဝိရဟိတေသု သင်္ခါရေသု သုည တော ပဝတ္တာ, တသ္မာ သုညတာ နာမ ဟောတိ။ တာယ သိဒ္ဓော အရိယမဂ္ဂသမာဓိ **သုညတော သမာဓိ** နာမ ဟောတိ, သုညတဝသေန ပဝတ္တသမာဓီတိ အတ္ထော။ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တာကာရေန ဟိ သော ပဝတ္တတိ။ အနိစ္စာနုပဿ နာယ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနေ ဇာတေ ယသ္မာ သာ ဝိပဿနာ နိစ္စနိမိတ္တပဋိပက္ခဝသေန ပဝတ္တာ, တသ္မာ အနိမိတ္တာ နာမ ဟောတိ။ တာယ သိဒ္ဓော အရိယမဂ္ဂသမာဓိ **အနိမိတ္တော သမာဓိ** နာမ ဟောတိ, နိစ္စနိမိတ္တဝိရဟိတော သမာဓီတိ အတ္ထော။ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တာကာရေန ဟိ သော ပဝတ္တတိ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနေ ဇာတေ ယသ္မာ သာ ဝိ ပဿနာ ပဏိဓိပဋိပက္ခဝသေန ပဝတ္တာ, တသ္မာ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ ဟောတိ။ တာယ သိဒ္ဓော အရိယမဂ္ဂသမာဓိ **အပ္ပ ပဏိဟိတော သမာဓိ** နာမ ဟောတိ, ပဏိဓိဝိရဟိတော သမာဓီတိ အတ္ထော။ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တာကာရေန ဟိ သော ပ ဝတ္တတိ။ တာဒိသာ ဧဝ တယော ဖလသမာဓယောပိ ဧတေဟိယေဝ တီဟိ သမာဓီဟိ ဂဟိတာ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ လောကုတ္တရသမာဓိနံ ပန ပဏီတတ္တာ ဟီနာဒိဘေဒော န ဥဒ္ဓဋော။

ဒသကေ **ဥဒ္ဓုမာတကသညာဝသေနာ** တိအာဒီသု ဘတ္တာ ဝိယ တယုနာ ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒာနာ ယထာနုက္ကမံ သ မုဂ္ဂတေန သူနဘာဝေန ဥဒ္ဓုမာတတ္တာ ဥဒ္ဓုမာတံ, ဥဒ္ဓုမာတမေဝ **ဥဒ္ဓုမာတကံ,** ပဋိကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဓုမာတန္တိ ဥဒ္ဓုမာတကံ။ တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိနီလံ ဝုစ္စတိ ဝိပရိဘိန္နဝဏ္ဏံ, ဝိနီလမေဝ **ဝိနီလကံ,** ပဋိ ကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလန္တိ ဝိနီလကံ။ မံသုဿဒဋ္ဌာနေသု ရတ္တဝဏ္ဏဿ, ပုဗ္ဗသန္နိစယဋ္ဌာနေသု သေတဝဏ္ဏ ဿ, ယေဘုယျေန စ နီလဝဏ္ဏဿ နီလဋ္ဌာနေ နီလသာဋကပါရုတဿေဝ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပရိ ဘိန္နဋ္ဌာနေသု ဝိဿန္ဒမာနပုဗ္ဗံ ဝိပုဗ္ဗံ, ဝိပုဗ္ဗမေဝ **ဝိပုဗ္ဗကံ,** ပဋိကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဝိပုဗ္ဗန္တိ ဝိပုဗ္ဗကံ။ တထာရူပ ဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိစ္ဆိဒ္ဒံ ဝုစ္စတိ ဒွိဓာ ဆိန္နေန အပဓာရိတံ, ဝိစ္ဆိဒ္ဒမေဝ **ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ,** ပဋိကူလ တ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဝိစ္ဆိဒ္ဒန္တိ ဝိစ္ဆိဒ္ဒကံ။ ဝေမဇ္ဈေ ဆိန္နဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဣတော စ ဧတ္တော စ ဝိဝိဓာကာရေန သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ ခါယိတန္တိ ဝိက္ခာယိတံ, ဝိခါယိတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဝိက္ခာယိတန္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိ က္ခာယိတမေဝ **ဝိက္ခာယိတကံ,** ပဋိကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဝိက္ခာယိတန္တိ ဝိက္ခာယိတကံ။ တထာရူပဿ ဆဝသရီရ ဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိဝိဓံ ခိတ္တံ ဝိက္ခိတ္တံ, ဝိက္ခိတ္တမေဝ **ဝိက္ခိတ္တကံ,** ပဋိကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ ဝိက္ခိတ္တန္တိ ဝိက္ခိတ္တကံ။ အညေန ဟတ္ထံ အညေန ပါဒံ အညေန သီသန္တိ ဧဝံ တတော တတော ခိတ္တဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဟတဉ္စ တံ ပုရိမနယေနေဝ ဝိက္ခိတ္တကဉ္စာတိ **ဟတဝိက္ခိတ္တကံ** ။ ကာကပဒာကာရေန အင်္ဂပစ္စင်္ဂေသု သတ္ထေန ဟနိတွာ ဝုတ္တနယေန ဝိက္ခိတ္တဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ လောဟိတံ ကိရတိ ဝိက္ခိပတိ ဣ တော စိတော စ ပဂ္ဃရတီတိ **လောဟိတကံ**။ ပဂ္ဃရိတလောဟိတမက္ခိတဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပုဠဝါ ဝုစ္ စန္တိ ကိမယော, ပုဠဝေ ကိရတီတိ **ပုဠဝကံ**။ ကိမိပရိပုဏ္ဏဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ အဋ္ဌိယေဝ **အဋ္ဌိကံ,** ပဋိ ကူလတ္တာ တ ကုစ္ဆိတံ အဋ္ဌီတိ အဋ္ဌိကံ။ အဋ္ဌိသင်္ခလိကာယပိ ဧကဋ္ဌိကဿပိ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဣမာနိ စ ပန ဥဒ္ဓုမာ တကာဒီနိ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တာနမ္ပိ နိမိတ္တေသု ပဋိလဒ္ဓဈာနာနမ္ပိ ဧတာနေဝ နာမာနိ။ ဣဓ ပန ဥဒ္ဓုမာတကနိ

မိတ္တေ ပဋိကူလာကာရကဟိကာ အပ္ပနာဝသေန ဥပ္ပန္နာ သညာ ဥဒ္ဓုမာတကသညာ, တဿာ ဥဒ္ဓုမာတကသညာယ ဝသေန **ဥဒ္ဓုမာတကသညာဝသေန** ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဉ္စပညာသ သမာဓီ**တိ ကေကာဒိဝသေန ဝုတ္တာ။

၄၄. ဧဝံ ကေကာဒိဝသေန သမာဓိပ္ပဘေဒံ ဒဿေတွာ ဣဒာနိ အညေနပိ ပရိယာယေန သမာဓိံ ဒဿေတုကာမော **အပိစာ**တိ အညံ ပရိယာယာရမ္ဘံ ဒဿေတွာ **ပဉ္စဝီသတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သမာဓိဿ သမာဓဋ္ဌာ** တိ သမာဓိဿ သမာဓိဘာဝေ သဘာဝ, ယေဟိ သဘာဝေဟိ သော သမာဓိ ဟောတိ, တေ တဿိ အတ္ထာ နာမ။ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန သမာဓီ**တိ သဒ္ဓာဒီဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ တသ္မာ ပရိဂ္ဂဟိတသဘာဝေန သမာဓိ။ တာနေဝ စ ဣန္ဒြိယာနိ အညမညပရိဝာရာနိ ဟောန္တိ, ဘာဝနာဟာရိပူရိယာ ပရိပုဏ္ဏာနိ စ ဟောန္တိ။ တသ္မာ **ပရိဝာရဋ္ဌေန ပရိပူရဋ္ဌေန သမာဓိ**။ တေသံယေဝ သမာဓိဝသေန ဧကာရမ္မဏမပေက္ခိတွာ **ဧကဂ္ဂဋ္ဌေန,** နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပဟာဘာဝမပေက္ခိတွာ **အဝိက္ခေပဋ္ဌေန,** လောကုတ္တရဿေဝ မဟတာ ဝီရိယဗလပဂ္ဂဟေန ပတ္တဗ္ဗတ္တာ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿေဝ စ ပရိဟာနိဝသေန ဝိသာရာဘာဝတော ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတပဂ္ဂဟဋ္ဌအဝိသာရဋ္ဌာ ဣဓ န ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကိလေသကာလုဿိယဿာဘာဝေန **အနာဝိလဋ္ဌေန သမာဓိ** ။ အဝိကမ္ပတ္တာ **အနိဉ္ဇနဋ္ဌေန သမာဓိ** ။ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သမုစ္ဆေဒဝသေန တ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏေ စ အဓိမုတ္တတ္တာ **ဝိမုတ္တဋ္ဌေန သမာဓိ** ။

ဧကတ္တုပဋ္ဌာနဝသေန စိတ္တဿ ဌိတတ္တာ တိ သမာဓိယောဂေနေဝ ဧကာရမ္မဏေ ဘုသံ ပတိဋ္ဌာနဝသေန စိတ္တဿ အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတတ္တာ။ အဋ္ဌသု ယုဂလေသု ဧသတိ နေသတိ, အာဒိယတိ နာဒိယတိ, ပဋိပဇ္ဇတိ န ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဣမာနိ တီဏိ ယုဂလာနိ အပ္ပနာဝီထိတော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥပစာရဿ မုဒုမဇ္ဈာဓိမတ္တတာဝသေန ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ, ဈာယတိ ဈာပေတီတိ ဣဒံ အပ္ပနာဝီထိယံ ဥပစာရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧသိတတ္တာ နေသိတတ္တာ, အာဒိန္နတ္တာ အနာဒိန္နတ္တာ, ပဋိပန္နတ္တာ နပ္ပဋိပန္နတ္တာ, ဈာတတ္တာ န ဈာပိတတ္တာတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ယုဂလာနိ အပ္ပနာဝသေန ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ **သမံ ဧသတီတိ သမာဓီ**တိအာဒီသု **သမ**န္တိ အပ္ပနံ။ သာ ဟိ ပစ္စနီကဓမ္မေ သမေတိ နာသေတီတိ သမာ, ပစ္စနီကဝိသမာဘာဝတော ဝာ သမဘူတာတိ သမာ။ တံ သမံ ဧသတိ အဇ္ဈာသယဝသေန ဂဝေသတိ။ **ဣတီ**သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထော, ယသ္မာ သမံ ဧသတိ, တသ္မာ သမာဓီတိ အတ္ထော။ **ဝိသမံ နေသတီ**တိ တံ တံ ဈာနပစ္စနီကသင်္ခာတံ ဝိသမံ န ဧသတိ။ မုဒုဘူတော ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂသမာဓိ အာဒိဘူတတ္တာ **သမံ ဧသတိ, ဝိသမံ နေသတိ** နာမ။ မဇ္ဈိမဘူတော ထိရဘူတတ္တာ **သမံ အာဒိယတိ, ဝိသမံ နာဒိယတိ** နာမ။ အဓိမတ္တဘူတော အပ္ပနာဝီထိယာ အာသန္နဘူတတ္တာ **သမံ ပဋိပဇ္ဇတိ, ဝိသမံ နပ္ပဋိပဇ္ဇတိ** နာမ။ **သမံ ဈာယတီ**တိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ, သမံ ဟုတွာ ဈာယတိ, သမေန တ အာကာရေန ဈာယတီတိ အတ္ထော။ အပ္ပနာဝီထိယဉှိ သမာဓိ ပစ္စနီကဓမ္မဝိဂမေန သန္တတ္တာ, သန္တာယ အပ္ပနာယ အနုကူလဘာဝေန စ ဌိတတ္တာ သမေနာကာရေန ပဝတ္တတိ။ **ဈာယတီ**တိ စ ပဇ္ဇလတီတိ အတ္ထော "ဧတေ မဏ္ဍလမာဠေ ဒီပာ ဈာယန္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၅၉) သဗ္ဗရတ္တိံ, သဗ္ဗရတ္တိယော စ တေလပ္ပဒီပေ ဈာယတိ, တေလပ္ပဒီပေ စေတ္ထ ဈာယေယျာ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၅၅-၂၅၆) ဝိယ။ သမံ ဇာယတီတိပိ ဟဋ္ဌော , သမေနာကာရေန ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဈာယတိ ဈာပေတီတိ ယုဂလတ္တာ ပန ပုရိမဟဋ္ဌောဝ သုန္ဒရတရော။ **ဈာပေတီ**တိ စ ဒဟတီတိ အတ္ထော။ သော ဟိ သမာဓိပစ္စနီကဓမ္မေ ဒူရတရကရဏေန ဒဟတိ နာမ။ သေနာနေသနာဒီနံ ပန အပ္ပနာယ သိဒ္ဓတ္တာ "ဧသိတတ္တာ နေသိတတ္တာ"တိအာဒီဟိ အပ္ပနာသမာဓိ ဝုတ္တော။ **သမံ ဈာတတ္တာ** တိ သမံ ဇလိတတ္တာ။ သမံ ဇာတတ္တာတိပိ ဟဋ္ဌော။ ဣတိ ဣမေသံ အဋ္ဌန္နံ ယုဂလာနံ ဝသေန သောဠသ, ပုရိမာ စ နဝါတိ ဣမေ ပဉ္စဝီသတိ သမာဓိဿ သမာဓဋ္ဌာ။

သမော စ ဟိတော စ သုခော စာတိ သမာဓီတိ ဣဒံ ပန ပဉ္စဝီသတိယာ အာကာရေဟိ သာဓိတဿ သမာဓိဿ အတ္ထသာနေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမော**တိ သမသဒ္ဒဿ, သံသဒ္ဒဿ တ အတ္ထော။ သော ဟိ ပစ္စနီကက္ခောဘဝိသမဝိရဟိတတ္တာ သမော။ **ဟိတော**တိ အာဓိသဒ္ဒဿ အတ္ထော, အာရမ္မဏေ အာဟိတော နိစ္စလဘာဝကရဏေန ပတိဋ္ဌာပိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဥဘယေန သမော စ အာဟိတော စာတိ သမာဓီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သုခော**တိ သန္တဋ္ဌေန သုခော။ "ယာယံ, ဘန္တေ, အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ, သန္တသ္မိံ ဧသာ ပဏီတေ သုခေ ဝုတ္တာ ဘဂဝတာ"တိ (မ. နိ. ၂.၈၈) စ "ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ"တိ စ ဝုတ္တတ္တာ တေန သန္တတ္တေန သုခသဒ္ဒေန ဥပေက္ခာသဟဂတသမာဓိပိ ဂဟိတော ဟောတိ။ အနိယာမေန ဟိ သဗ္ဗသမာဓယော ဣဓ ဝုစ္စန္တိ။ တေန စ သုခသဒ္ဒေန အာဟိတ

ဘာဝဿ ကာရဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မာ သန္တော, တသ္မာ ကောရမ္မဏေ အာဟိတောတိ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

သမာဓိဘာဝနာမယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄၅. ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတီ** တိအာဒီသု တိဋ္ဌန္တိ တောယ သင်္ခါရာတိ ဌိတိ။ ကာ သာ? အဝိဇ္ဇာ။ သာ ဟိ သင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒာယ နိဗ္ဗတ္တိယာ ဌိတိ ကာရဏတ္တာ **ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိ** ။ ဥပ္ပန္နာနံ ပဝတ္တိယာပိ ကာရဏတ္တာ **ပဝတ္တဋ္ဌိတိ** ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ဇနကပစ္စယဿ ဇနနက္ခဏေယေဝ ကိစ္စာနုဘာဝေ ဟောတိ, တေန ပန ဇနိတာနံယေဝ ပဝတ္တတ္တာ သကက္ခဏေ ပဝတ္တိယာပိ ကာရဏံ နာမ ဟောတိ, သန္တတိဝသေန တ ပဝတ္တိယာ ကာရဏတ္တာ အတ္ထော ။ **ပဝတ္တ** န္တိ စ နပုံသကေ ဘာဝဝစနမေတံ, တသ္မာ ပဝတ္တံ ပဝတ္တီတိ အတ္ထတော ဧကံ။ ပဝတ္တိသဒ္ဒဿ ပန ဟာကဋ္ဋတ္တာ တေန ယောဇေတ္ဗာ အတ္ထော ဝုတ္တော။ ဘာဝေပိ ဌိတိသဒ္ဒဿ သိဒ္ဓတ္တာ န ကေွလ ဘာဝေ ဌိတိသဒ္ဒော, ကာရဏေ ဌိတိသဒ္ဒောတိ ဒဿနတ္ထံ **နိမိတ္တဋ္ဌိတီ** တိ ဝုတ္တံ, နိမိတ္တဘူတာ ဌိတီတိ အတ္ထော, ကာရဏဘူတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ န ကေဝလံ နိမိတ္တမတ္တံ ဟောတိ, အထ ခော သင်္ခါရဇနနေ သဗ္ဗာပာရာ ဝိယ ဟုတွာ အာယူဟတိ တယမတီတိ ပစ္စယသမတ္ထတံ ဒဿေန္တော **အာယူဟနဋ္ဌိတီ** တိ အာဟ, အာယူဟနဘူတာ ဌိတီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရေ ဥပ္ပာဒယမာနာ ဥပ္ပာဒေ သံယောဇေတိ နာမ, ဃဋ္ဋေတီတိ အတ္ထော။ သင်္ခါရေ ပဝတ္တယမာနာ ပဝတ္တိယံ ပလိဗုန္ဓတိ နာမ, ဗန္ဓတီတိ အတ္ထော။ တသ္မာ **သညောဂဋ္ဌိတိ ပလိဗောဓဋ္ဌိတီ** တိ ဝုတ္တာ။ သညောဂဘူတာ ဌိတိ, ပလိဗောဓဘူတာ ဌိတီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဝ သင်္ခါရေ ဥပ္ပာဒယမာနာ ဥပ္ပာဒာယ ပဝတ္တိယာ စ မူလကာရဏဋ္ဌေန သမုဒယော နာမ, သမုဒယဘူတာ ဌိတီတိ **သမုဒယဋ္ဌိတိ,** မူလကာရဏဘူတာ ဌိတီတိ အတ္ထော။ အဝိဇ္ဇာဝ သင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒေ ဇနကပစ္စယတ္တာ, ပဝတ္တိယံ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယတ္တာ **ဟေတုဋ္ဌိတိ ပစ္စယဋ္ဌိတီ**တိ ဝုတ္တာ, ဟေတုဘူတာ ဌိတိ, ပစ္စယဘူတာ ဌိတီတိ အတ္ထော။ ဇနကပစ္စယော ဟိ ဟေတူတိ, ဥပတ္ထမ္ဘကော ပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဘဝေ ဇာတိယာ, ဇာတိ ဇရာမရဏဿာ တိ ဧတ္ထ ပန ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိ သညောဂဋ္ဌိတိ ဟေတုဋ္ဌိတီတိ ဥပ္ပာဒဝသေန ယောဇိတာနိ ပဒါနိ ဇာတိဇရာမရဏဝန္တာနံ ခန္ဓာနံ ဝသေန ပရိယာယေန ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ကေစိ ပန “ဥပ္ပာဒာယ ဌိတိ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတီ”တိ ဧဝမာဒိနာ နယေနေတ္ထ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။ **အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယော** တိ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဘာဝံ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇာယပိ ပစ္စယသမ္ဘူတတ္တာ တဿာ အပိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏဒဿနတ္ထံ **ဥဘောပေတေ ဓမ္မာ ပစ္စယသမုပ္ပန္နာတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ**တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဇာတိ ပစ္စယော, ဇရာမရဏံ ပစ္စယသမုပ္ပန္န**န္တိ ပန ပရိယာယေန ဝုတ္တံ။ **အတီတမ္ပိ အဒ္ဓါန** န္တိ အတိက္ကန္တမ္ပိ ကာလံ။ **အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓါန** န္တိ အပ္ပတ္တမ္ပိ ကာလံ။ ဥဘယတ္ထာပိ အစ္စန္တသံယောဂတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။

၄၆. ဣဒါနိ နတကာရတာရာနန္တရံ တေ နတကာရေ ဝိဟာယ ဟေတုပဋိစ္စပစ္စယပဒေဟေဝ ယောဇေတွာ **အဝိဇ္ဇာ ဟေတု, သင်္ခါရာ ဟေတုသမုပ္ပန္နာ**တိအာဒယော တယော တရာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ နတကာရတရေ ဇနကဥပတ္ထမ္ဘကဝသေန ပစ္စယော ဝုတ္တော။ ဣဓ ပန ဟေတုတရဿ ပစ္စယတရဿ စ ဝိသုံ အာဂတတ္တာ **ဟေတူ**တိ ဇနကပစ္စယတ္တံ, **ပစ္စယော** တိ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဧကေကဿာပိ အဝိဇ္ဇာဒိကဿ ပစ္စယဿ ဥဘယထာ သမ္ဘဝတော။ ပဋိစ္စတရေ **အဝိဇ္ဇာ ပဋိစ္စာ** တိ အတ္တနော ဥပ္ပာဒေ သင်္ခါရာနံ အဝိဇ္ဇာပေက္ခတ္တာ သင်္ခါရေဟိ အဝိဇ္ဇာ ပဋိမုခံ တေဗ္ဗာ ဂန္တဗ္ဗာတိ ပဋိစ္စာ။ တေန အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရုပ္ပာဒနသမတ္ထတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ **သင်္ခါရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ**တိ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇံ ပဋိစ္စ တဒဘိမုခံ ပဝတ္တနတော ပဋိမုခံ ကတွာ န ဝိဟာယ သမံ ဥပ္ပန္နာ။ ဧဝံ သေသေသုပိ လိင်္ဂါနုရူပေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ အဝိဇ္ဇာ ပဋိစ္စာတိ ဥဿုက္ကဝသေန တ ဟဒ္ဓော, အတ္ထော ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အတ္တနော ပစ္စယေ ပဋိစ္စ ပဝတ္တာတိ ဟဒသေသဝသေန ယောဇေတဗ္ဗော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ စတူသုပိ စ ဧတေသု တရေသု ဒွါဒသန္နံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနံ ပစ္စယဿေဝ ဝသေန ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏဿ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တာ အဝိဇ္ဇာဒီနံ ကောဒသန္နံယေဝ အင်္ဂါနံ ဝသေန ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ, ဇရာမရဏဿ ပန အင်္ဂေ ဌိတတ္တာ တဿ ဝသေန န နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ဇရာ

မရဏဿာပိ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပာယာသာနံ ပစ္စယတ္တာ ဇရာမရဏံ တေသံ ပစ္စယံ ကတွာ ဥပပရိက္ခမာနဿ တဿာပိ ဇရာမရဏဿ ဝသေန ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ ယုဇ္ဇတေဝ။

၄၇. ဣဒါနိ တာနေဝ ဒွာဒသ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနိ ဝီသတိအာကာရဝသေန ဝိဘဇိတွာ စတုသင်္ခေပတိယဒ္ဓတိသန္ဓိယော ဒဿေတွာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ** န္တိ ပုရိမေ ကမ္မဘဝေ, အတီတဇာတိယံ ကမ္မဘဝေ ကရိယမာနေတိ အတ္ထော။ **မောဟော အဝိဇ္ဇာ**တိ ယော တဒါ ဒုက္ခာဒီသု မောဟော, ယေန မူဠ္ဟော ကမ္မံ ကရောတိ, သာ အဝိဇ္ဇာ။ **အာယူဟနာ သင်္ခါရာ** တိ တံ ကမ္မံ ကရောန္တဿ ပုရိမစေတနာယော, ယထာ ''ဒါနံ ဒဿာမီ''တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ မာသမ္ပိ သံဝစ္ဆရမ္ပိ ဒါနူပကရဏာနိ သဇ္ဇေန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ပုရိမစေတနာယော။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ပန ဟတ္ထေ ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပယတော စေတနာ ဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဧကာဝဇ္ဇနေသု ဝါ ဆသု ဇဝနေသု စေတနာ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ နာမ, သတ္တမဇဝနေ စေတနာ ဘဝေါ။ ယာ ကာစိ ဝါ ပန စေတနာ ဘဝေါ, တံသမ္ပယုတ္တာ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ နာမ။

နိကန္တိ တဏှာ တိ ယာ ကမ္မံ ကရောန္တဿ တဿ ဖလေ ဥပပတ္တိဘဝေ နိကာမနာ ပတ္ထနာ, သာ တဏှာ နာမ။ **ဥပဂမနံ ဥပါဒါန**န္တိ ယံ ကမ္မဘဝဿ ပစ္စယဘူတံ ''ဣဒံ ကတွာ အသုကသ္မိံ နာမ ကာမေ ကာမေ ဇဝိဿာမိ''တိ ဝါ ''ဣဒံ ကတွာ အသုကသ္မိံ နာမ ဌာနေ ကာမေ သေဝိဿာမီ''တိ ဝါ ''အတ္တာ ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿတိ သုဥစ္ဆိန္နော ဟောတီ''တိ ဝါ ''သုခီ ဟောတိ ဝိဂတပရိဠာဟော''တိ ဝါ ''သီလဗ္ဗတံ သုခေန ပရိပူရတီ''တိ ဝါ ပဝတ္တံ ဥပဂမနံ ဒဠှဂ္ဂဟဏံ, ဣဒံ ဥပါဒါနံ နာမ။ **စေတနာ ဘဝေါ**တိ အာယူဟနာဝသာနေ ဝုတ္တာ စေတနာ ဘဝေါ နာမ။ **ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ** န္တိ အတီတဇာတိယာ ကမ္မဘဝေ ကရိယမာနေ ပဝတ္တာ။ **ဣဓ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ**တိ ပစ္စုပ္ပန္နပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယဘူတာ။

ဣဓ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏန္တိ ယံ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝဿ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ဥပ္ပန္နတ္တာ ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ, တံ ဝိညာဏံ။ **ဩက္ကန္တိ နာမရူပ** န္တိ ယာ ဂဗ္ဘေ ရူပါရူပဓမ္မာနံ ဩက္ကန္တိ အာဂန္တွာ ပဝိသနံ ဝိယ, ဣဒံ နာမရူပံ။ **ပသာဒေါ အာယတန**န္တိ ယော ပသန္နဘာဝေါ, ဣဒံ အာယတနံ။ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဧကဝစနံ ကတံ။ ဧတေန စက္ခာဒီနိ ပဉ္စာယတနာနိ ဝုတ္တာနိ။ ''ပဘဿရမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တဉ္စ ခော အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ''န္တိ (အ. နိ. ၁.၄၉) ဝုတ္တ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ အဓိပ္ပေတန္တိ ဝဓနတော ဣဓာပိ မနာယတနဿ ဝိပါကဘူတတ္တာ, တဿ စ ကိလေသကာလုဿိယာဘာဝေန ပသန္နတ္တာ ပသာဒဝစနေန မနာယတနမ္ပိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဖုဋ္ဌော ဖဿော**တိ ယော အာရမ္မဏံ ဖုဋ္ဌော ဖုသန္တော ဥပ္ပန္နော, အယံ ဖဿော။ **ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ**တိ ယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန ဝါ သဠာယတနပစ္စယေန ဝါ ဖဿေန သဟ ဥပ္ပန္နံ ဝိပါကဝေဒယိတံ, အယံ ဝေဒနာ။ **ဣဓုပပတ္တိဘဝသ္မိံ ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ**တိ ပစ္စုပ္ပန္နေ ဝိပါကဘဝေ အတီတဇာတိယံ ကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယေန ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။

ဣဓ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာန န္တိ ပရိပက္ကာယတနဿ ကမ္မကရဏကာလေ မောဟာဒယော ဒဿိတာ။ **အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ**တိ အနာဂတေ ပဋိသန္ဓိယာ။ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိ **ဝိညာဏ**န္တိအာဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနိ။

ကထံ ပန ဒွါဒသဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂေဟိ ဣမေ ဝီသတိ အာကာရာ ဂဟိတာ ဟောန္တီတိ? အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာတိ ဣမေ ဒွေဝ အတီတဟေတုယော သရူပတော ဝုတ္တာ။ ယသ္မာ ပန အဝိဒွါ ပရိတဿတိ, ပရိတဿိတော ဥပါဒိယတိ, တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ, တသ္မာ တေဟိ ဒွီဟိ ဂဟိတေဟိ တဏှုပါဒါနဘဝါပိ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ ပစ္စုပ္ပန္နေ ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာ သရူပတော ဝုတ္တာယေဝ။ တဏှုပါဒါနဘဝါ ပစ္စုပ္ပန္နဟေတုယော သရူပတော ဝုတ္တာ ။ ဘဝေ ပန ဂဟိတေ တဿ ပုဗ္ဗဘာဂါ တံသမ္ပယုတ္တာ ဝါ သင်္ခါရာ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ, တဏှုပါဒါနဂ္ဂဟဏေန စ တံသမ္ပယုတ္တာ။ ယာယ ဝါ မူဠ္ဟော ကမ္မံ ကရောတိ, သာ အဝိဇ္ဇာ ဂဟိတာဝ ဟောတိ။ အနာဂတေ ဇာတိ ဇရာမရဏန္တိ ဒွေဝ သရူပေန ဝုတ္တာနိ, ဇာတိဇရာမရဏဂ္ဂဟဏေန ပန ဝိညာဏာဒီနိ ပဉ္စ အနာဂတဖလာနိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ တေသံယေဝ ဟိ ဇာတိဇရာမရဏာနီတိ ဧဝံ ဒွါဒသဟိ အင်္ဂေဟိ ဝီသတိ အာကာရာ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။

''အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ, ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။

ဣ္ကအနိ ဟေတတေ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စက”န္တိ။ –

ကထာယ အယမေဝတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဣ္ကတိမေ**တိ ဣ္ကတိ ဣ္ကမေ။ ဣ္ကတိ ဣ္ကမေတိ တ ဟဂ္ဂော။

စတုသင်္ခေပေ တိ စတုရော ရာသီ။ အတီတေ ပဉ္စ ဟေတုဓမ္မာ ဧကော ဟေတုသင်္ခေပော, ပစ္စုပ္ပန္နေ ပဉ္စ ဖလဓမ္မာ ဧကော ဖလသင်္ခေပော, ပစ္စုပ္ပန္နေ ပဉ္စ ဟေတုဓမ္မာ ဧကော ဟေတုသင်္ခေပော, အနာဂတေ ပဉ္စ ဖလဓမ္မာ ဧကော ဖလသင်္ခေပော။

တယော အဒ္ဓေ တိ တယော ကာလေ။ ပဌမပဉ္စကဝသေန အတီတကာလော, ဒုတိယတတိယပဉ္စကဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နကာလော, စတုတ္ထပဉ္စကဝသေန အနာဂတကာလော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တိသန္ဓိန္တိ တယော သန္ဓယော အဿာတိ တိသန္ဓိ, တံ တိသန္ဓိံ။ အတီတဟေတုပစ္စုပ္ပန္နဖလာနမန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓိ, ပစ္စုပ္ပန္နဖလအနာဂတဟေတူနမန္တရာ ဧကော ဖလဟေတုသန္ဓိ, ပစ္စုပ္ပန္နဟေတုအနာဂတဖလာနမန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓိ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဟဒ္ဒိယံ သရူပတော အာဂတဝသေန ပန အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ ဧကော သင်္ခေပော, ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာ ဒုတိယော, တဏှုပါဒါနဘဝါ တတိယော, ဇာတိဇရာမရဏံ စတုတ္ထော။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာတိ ဒွေ အင်္ဂါနိ အတီတကာလာနိ, ဝိညာဏာဒီနိ ဘဝဝသာနာနိ အဋ္ဌ ပစ္စုပ္ပန္နကာလာနိ , ဇာတိဇရာမရဏန္တိ ဒွေ အနာဂတကာလာနိ။ သင်္ခါရဝိညာဏာနံ အန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓိ, ဝေဒနာတဏှာနမန္တရာ ဧကော ဖလဟေတုသန္ဓိ, ဘဝဇာတီနမန္တရာ ဧကော ဟေတုဖလသန္ဓိ။

ဝီသတိယာ အာကာရေဟီတိ ဝီသတိယာ ကောဋ္ဌာသေဟိ။ စတုသင်္ခေပေ စ တယော အဒ္ဓေ စ တိသန္ဓိံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဉ္စ ဝီသတိယာ အာကာရေဟိ ဇာနာတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဇာနာတီတိ သုတာနုသာရေန ဘာဝနာရမ္မဉာဏေန ဇာနာတိ။ **ပဿတီ** တိ ဉာတမေဝ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ဟတ္ထတလေ အာမလကံ ဝိယ စ ဖုဋ္ဌံ ကတ္ဂတ ဉာဏေနေဝ ပဿတိ။ **အညာတီ**တိ ဒိဋ္ဌမရိယာဒေနေဝ အာသေဝနံ ကရောန္တော ဉာဏေနေဝ ဇာနာတိ။ မရိယာဒတ္တော ဟိ ဧတ္ထ အာကာရော။ **ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ ဘာဝနာဟရိပူရိယာ နိဋ္ဌံ ဟပေန္တော ဉာဏေနေဝ ပဋိဝေဓံ ကရောတိ။ သလက္ခဏဝသေန တ ဇာနာတိ, သရသဝသေန ပဿတိ, ပစ္စုပဋ္ဌာနဝသေန အညာတိ, ပဒဋ္ဌာနဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။

တတ္ထ **ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ** တိ ပစ္စယဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** တိ တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာ။ ကထမိဒံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ စေ? ဘဂဝတော ဝစနေန။ ဘဂဝတာ ဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မဒေသနာသုတ္တေ –

> “ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ, ဇာတိပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇရာမရဏံ, ဥပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာနံ အနုပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာနံ ဌိတာဝ သာ ဓာတု ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ, တံ တထာဂတော အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ အဘိသမေတိ, အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတ္ဂတ အဘိသမေတ္ဂတ အာစိက္ခတိ ဒေသေတိ ပညာပေတိ ပဋ္ဌပေတိ ဝိဝရတိ ဝိဘဇတိ ဥတ္တာနီကရောတိ ‘ပဿထာ’တိ စာဟ။ ဇာတိပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇရာမရဏံ, ဘဝပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, ဇာတိ။ပေ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ။ ဥပ္ပာဒါ ဝါ တထာဂတာနံ။ပေ။ ဥတ္တာနီကရောတိ ‘ပဿထာ’တိ စာဟ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခါရာ။ ဣ္ကတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ယာ တတြတထတာ အဝိတထတာ အနညထတာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ”တိ (သံ. နိ. ၂.၂၀) –

ဧဝံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဒေသေန္တေန တထတာဒီဟိ ဝေဝစနေဟိ ပစ္စယဓမ္မာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေတိ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ ဇရာမရဏာဒီနံ ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ, ဒုက္ခာနုဗန္ဓနရသော ကုမ္မဂ္ဂပစ္စုပဋ္ဌာနော, အယမ္ပိ သပစ္စယ

တ္တာ အတ္တနော ဝိသေသပစ္စယပဒဋ္ဌာနော။

ဥပ္ပာဒ တ အနုပ္ပာဒ တ တိ ဥပ္ပာဒေ တ အနုပ္ပာဒေ တ, တထာဂတေသု ဥပ္ပန္နေသုပိ အနုပ္ပန္နေသုပီတိ အတ္ထော။ **ဌိတာဝ သာ ဓာတူ**တိ ဌိတောဝ သော ပစ္စယသဘာဝေ, န ကဒာစိ ဇာတိဇရာမရဏဿ ပစ္စယော န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ** တိ ဇာတိပစ္စယောယေဝ။ ဇာတိပစ္စယေန ဟိ ဇရာမရဏသင္ခာတော ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မော တအာယတ္တတာယ တိဋ္ဌတိ, ဇာတိပစ္စယောဝ ဇရာမရဏဓမ္မံ နိယမေတိ, တသ္မာ ဇာတိ "ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာတိယေဝ ဣမဿ ဇရာမရဏဿ ပစ္စယောတိ ဣဒပ္ပစ္စယော, ဣဒပ္ပစ္စယောဝ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ တ** န္တိ တံ ပစ္စယံ။ **အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတီ** တိ ဉာဏေန အဘိသမ္ဗုဇ္ဈတိ။ **အဘိသမေတီ**တိ ဉာဏေန အဘိသမာဂစ္ဆတိ။ **အာစိက္ခတီ** တိ ကထေတိ။ **ဒေသေတီ**တိ ဒဿေတိ။ **ပညာပေတီ**တိ ဇာနာပေတိ။ **ပဋ္ဌပေတီ** တိ ဉာဏမုခေ ဌပေတိ။ **ဝိဝရတီ**တိ ဝိဝရိတ္ဝာ ဒဿေတိ။ **ဝိဘဇတီ**တိ ဝိဘာဂတော ဒဿေတိ။ **ဥတ္တာနီကရောတီ** တိ ဟာကဋံ ကရောတိ။ **ဣတိ ခေါ**တိ ဧဝံ ခေါ။ **ယာ တတြာ** တိ ယာ တေသု "ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏ"န္တိအာဒီသု ။ သော ပနာယံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ အနူနာဓိကေဟေဝ တဿ တဿ ဓမ္မဿ သမ္ဘဝတော **တထတာ**တိ, သာမဂ္ဂိံ ဥပဂတေသု ပစ္စယေသု မုဟုတ္တမ္ပိ တတော နိဗ္ဗတ္တနဓမ္မာနံ အသမ္ဘဝာဘာဝတော **အဝိတထတာ** တိ, အညဓမ္မပစ္စယေဟိ အညဓမ္မာနုပ္ပတ္တိတော **အနညထတာ**တိ, ယထာဝုတ္တာနံ ဧတေသံ ဇရာမရဏာဒီနံ ပစ္စယတော တ ပစ္စယသမူဟတော တ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** တိ ဝုတ္တော။ တတြာယံ ဝစနတ္ထော – ဣမေသံ ပစ္စယာ ဣဒပ္ပစ္စယာ, ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာ, ဣဒပ္ပစ္စယာနံ တ သမူဟော ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ လက္ခဏံ ပနေတ္ထ သဒ္ဒသတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သမ္မသနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄၈. သမ္မသနဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ယံ ကိဉ္စီ** တိ အနဝသေသပရိယာဒါနံ။ **ရူပ**န္တိ အတိပ္ပသင္ဂနိယမနံ။ ဧဝံ ပဒဒ္ဝယေနာပိ ရူပဿ အသေသပရိဂ္ဂဟော ကတော ဟောတိ။ အထဿ အတီတာဒိနာ ဝိဘာဂံ အာရဘတိ။ တဉှိ ကိဉ္စိ အတီတံ ကိဉ္စိ အနာဂတာဒိဘေဒန္တိ။ ဧသ နယော ဝေဒနာဒီသုပိ။ တတ္ထ ရူပံ တာဝ အဒ္ဓာသန္တတိသမယခဏဝသေန စတုဓာ အတီတံ နာမ ဟောတိ, တထာ အနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ။ တတ္ထ **အဒ္ဓာဝသေန** တာဝ ဧကဿ ဧကသ္မိံ ဘဝေ ပဋိသန္ဓိတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, စုတိတော ဥဒ္ဓံ အနာဂတံ, ဥဘိန္နမန္တရေ ပစ္စုပ္ပန္နံ။ **သန္တတိဝသေန** သဘာဂဧကဥတုသမုဋ္ဌာနံ ဧကာဟာရသမုဋ္ဌာနဉ္စ ပုဗ္ဗာပရိယဘာဝေန ဝတ္တမာနမ္ပိ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ ဝိသဘာဂဥတုအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ။ စိတ္တဇံ ဧကဝီထိဧကဇဝနဧကသမာပတ္တိသမုဋ္ဌာနံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ, ကမ္မသမုဋ္ဌာနဿ ပာဋိယေက္ကံ သန္တတိဝသေန အတီတာဒိဘေဒေါ နတ္ထိ, တေသညေဝ ပန ဥတုအာဟာရစိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနဝသေန တဿ အတီတာဒိဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သမယဝသေန** ဧကမုဟုတ္တပုဗ္ဗဏှသာယန္ဟရတ္တိန္ဒိဝါဒီသု သမယေသု သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ တံ တံ သမယံ ပစ္စုပ္ပန္နံ နာမ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတံ, ပစ္ဆာ အနာဂတံ။ **ခဏဝသေန** ဥပ္ပာဒါဒိခဏတ္တယပရိယာပန္နံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အနာဂတံ, ပစ္ဆာ အတီတံ။ အပိစ အတိက္ကန္တဟေတုပစ္စယကိစ္စံ အတီတံ, နိဋ္ဌိတဟေတုကိစ္စမနိဋ္ဌိတပစ္စယကိစ္စံ ပစ္စုပ္ပန္နံ, ဥဘယကိစ္စမသမ္ပတ္တံ အနာဂတံ။ သကိစ္စက္ခဏေ တ ပစ္စုပ္ပန္နံ, တတော ပုဗ္ဗေ အနာဂတံ, ပစ္ဆာ အတီတံ။ ဧတ္ထ စ ခဏာဒိကထာဝ နိပ္ပရိယာယာ သေသာ သပရိယာယာ။

အဇ္ဈတ္တန္တိ ပဉ္စသုပိ ခန္ဓေသု ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ အတ္တနော သန္တာနေ ပဝတ္တံ ဟဋ္ဌိပုဂ္ဂလိကံ ရူပံ အဇ္ဈတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတော ဗဟိဘူတံ ပန ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ တ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓံ တ ရူပံ **ဗဟိဒ္ဓါ** နာမ။ **ဩဠာရိက**န္တိ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗသင်္ခာတာ ပထဝီတေဇောဝါတယော စာတိ ဒ္ဝါဒသဝိဓံ ရူပံ ဃဋ္ဋနဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတော ဩဠာရိကံ။ သေသံ ပန အာပေါဓာတု ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဟဒယဝတ္ထု ဩဇာ အာကာသဓာတု ကာယဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ ရူပဿ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ဥပစယော သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာတိ သောဠသဝိဓံ ရူပံ ဃဋ္ဋနဝသေန အဂဟေတဗ္ဗတော **သုခုမံ။ ဟီနံ တ ပဏီတံ တာ**တိ ဧတ္ထ ဟီနပဏီတဘာဝေ ပရိယာယတော နိပ္ပရိယာယတော စ။ တတ္ထ အကနိဋ္ဌာနံ ရူပတော သုဒဿီနံ ရူပံ ဟီနံ, တဒေဝ သုဒဿ

သာနံ ရူပတော ပဏီတံ။ ဇဝံ ယာဝ နရကသတ္တာနံ ရူပံ, တာဝ ပရိယာယတော ဟီနပဏီတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နိပ္ပရိယာယ တော ပန ယတ္ထ အကုသလဝိပာကံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဟီနံ။ ယတ္ထ ကုသလဝိပာကံ, တံ ပဏီတံ။ **ယံ ဒူရေ သန္တိကေ တ** တိ ဇတ္ထ ယံ သုခုမံ, တဒေဝ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈသဘာဝတ္တာ ဒူရေ။ ယံ ဩဠာရိကံ, တဒေဝ သုပ္ပဋိဝိဇ္ဈသဘာဝတ္တာ သန္တိ ကေ။

သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထေတိ ဧကံ သမ္မသနံ, ဒုက္ခတော ဝဝတ္ထေတိ ဧကံ သမ္မသနံ, အနတ္တတော ဝဝတ္ ထေတိ ဧကံ သမ္မသနန္တိ ဇတ္ထ အယံ ဘိက္ခု "ယံ ကိဉ္စိ ရူပ"န္တိ ဇဝံ အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌံ သဗ္ဗမ္ပိ ရူပံ အတီတတ္တိကေ န စေဝ စတူဟိ အဇ္ဈတ္တာဒိဒုကေဟိ စာတိ ဧကာဒသဟိ ဩကာသေဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထေ တိ အနိစ္စန္တိ သမ္မသတိ။ ကထံ? ပရတော ဝုတ္တနယေန။ ဝုတ္တဉှေတံ – "ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ ခ ယဋ္ဌေနာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈)။ တသ္မာ ဧသ ယံ အတီတံ ရူပံ, တံ ယသ္မာ အတီတေယေဝ ခီဏံ, နယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ယံ အနာဂတံ ရူပံ အနန္တရဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, တမ္ပိ တတ္ထေဝ ခီယိဿတိ, န တတော ပရံ ဘဝံ ဂမိဿတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ယံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ရူပံ, တံ ဣဓေဝ ခီယတိ, န ဣတော ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ယံ အဇ္ဈတ္တံ ရူပံ, တမ္ပိ အဇ္ဈတ္တမေဝ ခီယတိ, န ဗဟိဒ္ဓာဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန, ယံ ဗဟိဒ္ဓာ ဩဠာရိကံ သုခုမံ ဟီနံ ပဏီတံ ဒူရေ သန္တိကေ, တမ္ပိ ဇတ္ထေဝ ခီယတိ, န ဒူရဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာတိ သမ္မသတိ။ ဣဒံ သဗ္ဗမ္ပိ "အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာ"တိ ဇတဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ, ပဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။

သဗ္ဗမေဝ စေတံ ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေနာတိ သမ္မသတိ။ **ဘယဋ္ဌေနာ** တိ သပ္ပဋိဘယတာယ။ ယဉှိ အနိစ္စံ, တံ ဘယာ ဝဟံ ဟောတိ သီဟောပမသုတ္တေ (အ. နိ. ၄.၃၃; သံ. နိ. ၃.၇၈) ဒေဝတာနံ ဝိယ။ ဣတိ ဣဒမ္ပိ "ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေနာ"တိ ဇတ ဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ, ပဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။

ယထာ စ ဒုက္ခံ, ဇဝံ သဗ္ဗမ္ပိ တံ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေနာတိ သမ္မသတိ။ **အသာရကဋ္ဌေနာ** တိ "အတ္တာ နိ ဝါသီ ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ"တိ ဇဝံ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တသာရဿ အဘာဝေန။ ယဉှိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ, အတ္တ နောပိ အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပီဠနံ ဝါ ဝါရေတုံ န သက္ကောတိ, ကုတော တဿ ကာရကာဒိဘာဝေ။ တေနာဟ – "ရူ ပဉ္စ ဟိဒံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္တာ အဘဝိဿ, နယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တေယျာ"တိအာဒိ (သံ. နိ. ၃.၅၉)။ ဣတိ ဣဒံ "အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေနာ"တိ ဇတဿ ဝသေန ဧကံ သမ္မသနံ, ပဘေဒတော ပန ဧကာဒသဝိဓံ ဟောတိ။ ဧသေဝ န ယော ဝေဒနာဒီသု။ ဣတိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ဧကာဒသ ဧကာဒသ ကတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ပဉ္စပညာသ သမ္မသနာနိ ဟော န္တိ, အနိစ္စတော ပဉ္စပညာသ , ဒုက္ခတော ပဉ္စပညာသ, အနတ္တတော ပဉ္စပညာသာတိ တိဝိဓာနုပဿနာဝသေန သဗ္ဗာနိ ပဉ္စ သဋ္ဌိသတသမ္မသနာနိ ဟောန္တိ။

ဧကေစိ ပန "သဗ္ဗံ ရူပံ, သဗ္ဗံ ဝေဒနံ, သဗ္ဗံ သညံ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရေ, သဗ္ဗံ ဝိညာဏန္တိ ပဒမ္ပိ ပက္ခိပိတွာ ဧကေ ကသ္မိံ ခန္ဓေ ဒွာဒသ ဒွာဒသ ကတွာ ပဉ္စသု သဋ္ဌိ, အနုပဿနာတော အသီတိသတသမ္မသနာနီ"တိ ဝဒန္တိ။

အတီတာဒိဝိဘာဂေ ပနေတ္ထ သန္တတိဝသေန ခဏာဒိဝသေန စ ဝေဒနာယ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေ ဝေဒိ တဗ္ဗော။ တတ္ထ **သန္တတိဝသေန** ဧကဝီထိဧကဇဝနဧကသမာပတ္တိပရိယာပန္နာ ဧကဝိဓဝိသယသမာယောဂပ္ပဝတ္ တာ စ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ **ခဏာဒိဝသေန** ခဏတ္တယပရိယာပန္နာ ပုဗ္ဗန္တာပရ န္တမဇ္ဈဂတာ သကိစ္စဉ္စ ကုရုမာနာ ဝေဒနာ ပစ္စုပ္ပန္နာ, တတော ပုဗ္ဗေ အတီတာ, ပစ္ဆာ အနာဂတာ။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာ ဘေဒော နိယကဇ္ဈတ္တဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဩဠာရိကသုခုမဘာဝေ "အကုသလာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ, ကုသလာဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ"တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄) နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တေန ဇာတိသဘာဝပုဂ္ဂလလောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဇာတိဝသေန** တာဝ အကုသလာ ဝေဒနာ သာဝဇ္ဇကိရိယဟေတုတော, ကိလေသသန္တာပဘာဝတော စ အဝူပသန္တဝုတ္တီတိ ကုသလဝေဒနာယ ဩဠာရိကာ, သဗျာပာရတော သဥဿာဟတော သဝိပာကတော ကိလေသသန္တာပဘာဝတော သာဝဇ္ဇတော စ ဝိပာကာဗျ ယာကတာယ ဩဠာရိကာ, သဝိပာကတော ကိလေသသန္တာပဘာဝတော သဗျာဗဇ္ဈတော သာဝဇ္ဇတော စ ကိရိယာဗျာ ကတာယ ဩဠာရိကာ။ ကုသလာဗျာကတာ ပန ဝုတ္တဝိပရိယာယတော အကုသလာယ ဝေဒနာယ သုခုမာ။ ဒွေပိ ကု

သလာကုသလာ ဝေဒနာ သဗ္ဗာဟရတော သဥဒ္ဒာဟတော သဝိဟာကတော စ ယထာယောဂံ ဒုဝိဓာယပိ အဗ္ယာကတာ ယ ဩဠာရိကာ, ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဒုဝိဓာပိ အဗ္ယာကတာ တာဟိ သုခုမာ။ ဧဝံ တာဝ ဇာတိဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သဘာဝဝသေန ပန ဒုက္ခာ ဝေဒနာ နိရဿာဒတော သဝိပ္ဖာရတော ခောဘကရဏတော ဥဗ္ဗေဇနီယတော အဘိဘဝနတော စ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ ပန ဒွေ သာတတော သန္တတော ပဏီတတော မနာပတော မဇ္ဈတ္တတော စ ယထာယောဂံ ဒုက္ခာယ သုခုမာ။ ဥဘော ပန သုခဒုက္ခာ သဝိပ္ဖာရတော ဥဗ္ဗေဇနီယတော ခောဘကရဏတော ပာကဋတော စ အဒုက္ခမသုခာယ ဩဠာရိကာ, သာ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန တဒုဘယတော သုခုမာ။ ဧဝံ သဘာဝဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပုဂ္ဂလဝသေန ပန အသမာပန္နဿ ဝေဒနာ နာနာရမ္မဏေ ဝိက္ခိတ္တဘာဝတော သမာပန္နဿ ဝေဒနာယ ဩဠာရိကာ, ဝိပရိယာယေန ဣတရာ သုခုမာ။ ဧဝံ ပုဂ္ဂလဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ပန သာသဝ ဝေဒနာ လောကိယာ, သာ အာသဝုပ္ပတ္တိဟေတုတော ဩဃနိယတော ယောဂနိယတော ဂန္ထနိယတော နီဝရဏိယတော ဥပာဒါနိယတော သံကိလေသိကတော ပုထုဇ္ဇနသာဓာရဏတော စ အနာသဝာယ ဩဠာရိကာ, အနာသဝာ စ ဝိပရိယာယေန သာသဝာယ သုခုမာ။ ဧဝံ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတ္ထ ဇာတိအာဒိဝသေန သမ္ဘေဒော ပရိဟရိတဗ္ဗော။ အကုသလဝိပာကကာယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ဟိ ဝေဒနာ ဇာတိဝသေန အဗ္ယာကတတ္တာ သုခုမာပိ သမာနာ သဘာဝါဒိဝသေန ဩဠာရိကာ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ –

> ''အဗ္ယာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ, ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ။ သမာပန္နဿ ဝေဒနာ သုခုမာ, အသမာပန္နဿ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ။ အနာသဝာ ဝေဒနာ သုခုမာ, သာသဝာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ''တိ (ဝိဘ. ၁၁)။

ယထာ စ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ, ဧဝံ သုခါဒယောပိ။ တာပိ ဟိ ဇာတိဝသေန ဩဠာရိကာ, သဘာဝါဒိဝသေန သုခုမာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ယထာ ဇာတိအာဒိဝသေန သမ္ဘေဒော န ဟောတိ, တထာ ဝေဒနာနံ ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သေယျထိဒံ, အဗ္ယာကတာ ဇာတိဝသေန ကုသလာကုသလာဟိ သုခုမာ။ တတ္ထ ကတမာ အဗ္ယာကတာ? ကိံ ဒုက္ခာ? ကိံ သုခါ? ကိံ သမာပန္နဿ? ကိံ အသမာပန္နဿ? ကိံ သာသဝါ? ကိံ အနာသဝါတိ? ဧဝံ သဘာဝါဒိဘေဒော န ပရာမသိတဗ္ဗော။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။

အပိစ ''တံ တံ ဝါ ပန ဝေဒနံ ဥပါဒါယုပါဒါယ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ သုခုမာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ''တိ ဝစနတော အကုသလာဒီသုပိ လောဘသဟဂတာယ ဒေါသသဟဂတာ ဝေဒနာ အဂ္ဂိ ဝိယ နိဿယဒဟနတော ဩဠာရိကာ, လောဘသဟဂတာ သုခုမာ။ ဒေါသသဟဂတာပိ နိယတာ ဩဠာရိကာ, အနိယတာ သုခုမာ။ နိယတာပိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာသုပိ အသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ လောဘသဟဂတာ ပန ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ သာပိ နိယတာ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာ အသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ, ဣတရာ သုခုမာ။ အဝိသေသေန စ အကုသလာ ဗဟုဝိပါကာ ဩဠာရိကာ, အပ္ပဝိပါကာ သုခုမာ။ ကုသလာ ပန အပ္ပဝိပါကာ ဩဠာရိကာ, ဗဟုဝိပါကာ သုခုမာ။

အပိစ ကာမာဝစရကုသလာ ဩဠာရိကာ, ရူပါဝစရာ သုခုမာ, တတော အရူပါဝစရာ, တတော လောကုတ္တရာ။ ကာမာဝစရာ စ ဒါနမယာ ဩဠာရိကာ, သီလမယာ သုခုမာ။ သီလမယာပိ ဩဠာရိကာ, တတော ဘာဝနာမယာ သုခုမာ။ ဘာဝနာမယာပိ ဒုဟေတုကာ ဩဠာရိကာ, တိဟေတုကာ သုခုမာ။ တိဟေတုကာပိ သသင်္ခါရိကာ ဩဠာရိကာ, အသင်္ခါရိကာ သုခုမာ ။ ရူပါဝစရာ စ ပဌမဇ္ဈာနိကာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကာ သုခုမာဝ။ အရူပါဝစရာ စ အာကာသာနဉ္စာယတနသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ နေဝသညာနာသညာယတနသမ္ပယုတ္တာ သုခုမာဝ။ လောကုတ္တရာ စ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဩဠာရိကာ။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သုခုမာဝ။ ဧသ နယော တံတံဘူမိဝိပါကကိရိယာဝေဒနာသု ဒုက္ခါဒိအသမာပန္နာဒိသာသဝါဒိဝသေန ဝုတ္တဝေဒနာသု စ။ ဩကာသဝသေန စာပိ နိရယေ ဒုက္ခာ ဩဠာရိကာ, တိရစ္ဆာနယောနိယံ သုခုမာ။ပေ.။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီသု သုခုမာဝ။ ယထာ စ ဒုက္ခာ, ဧဝံ သုခါပိ သဗ္ဗတ္ထ ယထာနုရူပံ ယောဇေတ

ဗ္ဗာ။ ဝတ္တုဝသေန စာပိ ဟီနဝတ္ထုကာ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ, ပဏီတဝတ္ထုကာ သုခုမာ။ ဟီနပဏီတဘေဒေ ယာ ဩဠာရိကာ, သာ ဟီနာ။ ယာ စ သုခုမာ, သာ ပဏီတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဒူရသန္တိကပဒေ ပန “အကုသလာ ဝေဒနာ ကုသလာဗျာကတာဟိ ဝေဒနာဟိ ဒူရေ, အကုသလာ ဝေဒနာ အကုသလာယ ဝေဒနာယ သန္တိကေ”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၁၃) နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဝိဘတ္တာ။ တသ္မာ အကုသလာ ဝေဒနာ ဝိသဘာဂတော အသံသဋ္ဌတော အသရိက္ခတော စ ကုသလာဗျာကတာဟိ ဒူရေ, တထာ ကုသလာဗျာကတာ အကုသလာယ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတရေသု။ အကုသလာ ပန ဝေဒနာ သဘာဂတော သံသဋ္ဌတော သရိက္ခတော စ အကုသလာယ သန္တိကေတိ ဣဒံ ဝေဒနာယ အတီတာဒိဝိဘာဂေ ဝိတ္ထာရကထာမုခံ။ တံတံဝေဒနာသမ္ပယုတ္တာနံ ပန သညာဒီနမ္ပိ ဧဝံ ဧဝမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယေ ပနေတ္ထ ဝေဒနာဒီသု **စက္ခု။ပေ.။ ဇရာမရဏန္တိ** ပေယျာလေန သံခိတ္တေသု စ ဓမ္မေသု လောကုတ္တရဓမ္မာ အာဂတာ, တေ အသမ္မသနူပဂတ္တာ ဣမသ္မိံ အဓိကာရေ န ဂဟေတဗ္ဗာ။ တေ ပန ကေဝလံ တေန တေန ပဒေန သင်္ဂဟိတဓမ္မဒဿနဝသေန စ အဘိညေယျနိဒ္ဒေသေ အာဂတနယေန စ ဝုတ္တာ။ ယေပိ စ သမ္မသနူပဂာ, တေသု ယေ ယဿ ပာကဋာ ဟောန္တိ, သုခေန ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ, တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ။ ဇာတိဇရာမရဏဝသေန ဝိသုံ သမ္မသနာဘာဝေပိ ဇာတိဇရာမရဏဝန္တေသုယေဝ ပန သမ္မသိတေသု တာနိပိ သမ္မသိတာနိ ဟောန္တီတိ ပရိယာယေန တေသမ္ပိ ဝသေန သမ္မသနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထေတီ** တိအာဒိနာ နယေန အတီတတ္တိကဿေဝ စ ဝသေန သမ္မသနဿ ဝုတ္တတ္တာ အဇ္ဈတ္တာဒိဘေဒံ အနာမသိတ္ဝာပိ အတီတတ္တိကဿေဝ ဝသေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာပိ အနိစ္စာဒိတော သမ္မသနံ ကာတဗ္ဗမေဝ။

ယံ ပန အနိစ္စံ, တံ ယသ္မာ နိယမတော သင်္ခတာဒိဘေဒံ ဟောတိ, တေနဿ ပရိယာယဒဿနတ္ထံ, နာနာကာရေဟိ တ မနသိကာရပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ **ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အနိစ္စံ သင်္ခတ** န္တိအာဒိမာဟ ။ တဒုဟိ ဟုတ္ဝာ အဘာဝတ္ထေန **အနိစ္စံ,** အနိစ္စန္တိကတာယ အာဒိအန္တဝန္တတာယ တ အနိစ္စံ။ ပစ္စယေဟိ သမာဂန္တွာ ကတတ္တာ **သင်္ခတံ** ။ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ နိဿာယ သမံ, သဟ တ ဥပ္ပန္နတ္တာ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ** ။ ဧတေန ပစ္စယေဟိ ကတေပိ ပစ္စယာနံ အဗျာပာရတံ ဒဿေတိ။ **ခယဓမ္မန္တိ** ခီယနဓမ္မံ ခီယနပကတိကံ။ **ဝယဓမ္မန္တိ** နဿနဓမ္မံ။ နယိဒံ မန္ဒီဘာဝဂ္ခယဝသေန ခယဓမ္မံ, ကေဝလံ ဝိဂမနပကတိကံ။ ပဟူတဿ မန္ဒီဘာဝေပိ ဟိ လောကေ ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ **ဝိရာဂဓမ္မန္တိ** နယိဒံ ကုဟိဉ္စိ ဂမနဝသေန ဝယဓမ္မံ, ကေဝလံ သဘာဝတတိက္ကမနပကတိကံ။ “ဝိရာဂေ နာမ ဗိဂုစ္ဆနံ တ သမတိက္ကမော တ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **နိရောဓဓမ္မန္တိ** နယိဒံ သဘာဝတတိက္ကမေန ပုနရာဝတ္တိဓမ္မံ, ကေဝလံ အပုနရာဝတ္တိ နိရောဓေန နိရုဇ္ဈနပကတိကန္တိ ပုရိမပုရိမပဒဿ အတ္ထဝိဝရဏဝသေန ပစ္ဆိမပစ္ဆိမပဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အထ တ ဧကဘဝပရိယာပန္နရူပဘင်္ဂဝသေန ခယဓမ္မံ, ဧကသန္တတိပရိယာပန္နရူပက္ခယဝသေန ဝယဓမ္မံ, ရူပသတ္တသ ခဏဘင်္ဂဝသေန ဝိရာဂဓမ္မံ, တိဏ္ဏမ္ပိ အပုနပ္ပဝတ္တိဝသေန နိရောဓဓမ္မန္တိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဇရာမရဏံ အနိစ္စန္တိအာဒီသု ဇရာမရဏံ န အနိစ္စံ, အနိစ္စသဘာဝတနံ ပန ခန္ဓာနံ ဇရာမရဏတ္တာ အနိစ္စံ နာမ ဇာတံ။ သင်္ခတာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အန္တရပေယျာလေ ဇာတိယာပိ အနိစ္စာဒိတာယ ဧသေဝ နယော။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိအာဒိ န ဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တံ, ကေဝလံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿ ဧကေကအင်္ဂဝသေန သင်္ခိပိတွာ ဝဝတ္ထာနတော သမ္မသနဉာဏံ နာမ ဟောတီတိ ပရိယာယေန ဝုတ္တံ။ န ပနေတံ ကလာပသမ္မသနဉာဏံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏမေဝ တံ ဟောတီတိ။ **အသတိ ဇာတိယာ**တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော, အသတိယာ ဇာတိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အသတိ သင်္ခါရေသူ** တိ ဝစနဝိပလ္လာသော ကတော, အသန္တေသု သင်္ခါရေသူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ, အသတီ**တိအာဒိ “ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ, အသတိ ဘဝေ နတ္ထိ ဇာတီ”တိအာဒိနာ နယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။

သမ္မသနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဥဒယဗ္ဗယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄၉. ဣဒါနိ အနန္တရံ ဝုတ္တဿ သမ္မသနဉာဏဿ နာနာနယေဟိ ဘာဝနာထိရကရဏေန ဟရံ ဂန္တွာ ဌိတေန အနိစ္စာဒိတော ဒိဋ္ဌေ သင်္ခါရေ ဥဒယဗ္ဗယေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿနတ္ထံ ဝုတ္တဿ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏဿ နိဒ္ဒေသေ **ဇာတံ ရူပန္တိ**အာဒီသု သန္တတိဝသေန ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ရူပံ။ **တဿ** ဇာတဿ ရူပဿ **နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ** ဇာတိ ဥပ္ပာဒံ အဘိနဝာကာရံ **ဥဒယောတိ, ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ** ခယံ ဘင်္ဂံ **ဝယောတိ, အနုပဿနာ** ပုနပ္ပုနံ နိသာမနာ, ဥဒယဗ္ဗယ အနုပဿနာဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဇာတိဇရာမရဏဝန္တာနံယေဝ ဥဒယဗ္ဗယဿ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ ဇာတိဇရာမရဏာနံ ဥဒယဗ္ဗယာဘာဝတော ဇာတိဇရာမရဏံ အနာမသိတွာ **ဇာတံ စက္ခု။ပေ.။ ဇာတော ဘဝေါ**တိ ပေယျာလံ ကတံ။ သော ဧဝံ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿန္တော ဧဝံ ဇာနာတိ "ဣမေသံ ခန္ဓာနံ ဥပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပန္နာနံ ရာသိ ဝါ နိစယော ဝါ နတ္ထိ, ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ရာသိတော ဝါ နိစယတော ဝါ အာဂမနံ နာမ နတ္ထိ, နိရုဇ္ဈမာနာနမ္ပိ ဒိသာဝိဒိသာဂမနံ နာမ နတ္ထိ, နိရုဒ္ဓါနမ္ပိ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ရာသိတော နိစယတော နိဓာနတော အဝဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ ပန ဝီဏာယ ဝါဒိယမာနာယ ဥပ္ပန္နသဒ္ဒဿ နေဝ ဥပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ သန္နိစယော အတ္ထိ, န ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သန္နိစယတော အာဂတော, န နိရုဇ္ဈမာနဿ ဒိသာဝိဒိသာဂမနံ အတ္ထိ, န နိရုဒ္ဓေါ ကတ္ထစိ သန္နိစိတော တိဋ္ဌတိ, အထ ခေါ ဝီဏဉ္စ ဥပဝီဏဉ္စ ပုရိသဿ စ တဇ္ဇံ ဝါယာမံ ပဋိစ္စ အဟုတွာ သမ္ဘောတိ, ဟုတွာ ပဋိဝေတိ, ဧဝံ သဗ္ဗေပိ ရူပါရူပိနော ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ"တိ။

၅၀. ဧဝံ သင်္ခေပတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယံ ပဿန္တော ကတိ လက္ခဏာနိ ပဿတီ**တိအာဒီဟိ ရာသိတော ဂဏနံ ပုစ္ဆိတွာ, ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယံ ပဿန္တော **ပဉ္စဝီသတိ လက္ခဏာနိ ပဿတီ**တိအာဒီဟိ ရာသိတောဝ ဂဏနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ, ပုန **ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ကတိ လက္ခဏာနိ ပဿတီ**တိအာဒီဟိ ဝိဘာဂတော ဂဏနံ ပုစ္ဆိတွာ **ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတီ**တိအာဒီဟိ ဝိဘာဂတော ဂဏနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ, ပုန **ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿန္တော ကတမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတီ**တိအာဒီဟိ လက္ခဏဝိဘာဂံ ပုစ္ဆိတွာ ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ။

တတ္ထ **အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော**တိ "ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ"တိ ဝုတ္တာယ အဝိဇ္ဇာယ သတိ ဣမသ္မိံ ဘဝေ ရူပဿ ဥပ္ပာဒော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ပစ္စယသမုဒယဋ္ဌေနာ**တိ ပစ္စယဿ ဥပ္ပန္နဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ အဝိဇ္ဇာတဏှာကမ္မာနိ စေတ္ထ ဣဓ ပဋိသန္ဓိဟေတုဘူတာ အတီတပစ္စယာ ။ ဣမေသု စ တီသု ဂဟိတေသု သင်္ခါရုပါဒါနာနိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ **အာဟာရသမုဒယာ**တိ ပဝတ္တိပစ္စယေသု ကဗဠီကာရာဟာရဿ ဗလဝတ္တာ သောယေဝ ဂဟိတော။ တသ္မိံ ပန ဂဟိတေ ပဝတ္တိဟေတုဘူတာနိ ဥတုစိတ္တာနိပိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ **နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏ**န္တိ အဒ္ဓါသန္တတိခဏဝသေန ရူပဿ ဥပ္ပာဒံ, ဥပ္ပာဒောယေဝ သင်္ခတလက္ခဏတ္တာ လက္ခဏန္တိ စ ဝုတ္တော။ **ပဉ္စ လက္ခဏာနီ**တိ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကမ္မာဟာရာ နိဗ္ဗတ္တိ စာတိ ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ။ အဝိဇ္ဇာဒယောပိ ဟိ ရူပဿ ဥဒယော လက္ခီယတိ ဧတေဟီတိ လက္ခဏာနိ။ နိဗ္ဗတ္တိ ပန သင်္ခတလက္ခဏမေဝ, တမ္ပိ သင်္ခတန္တိ လက္ခီယတိ ဧတေနာတိ လက္ခဏံ။

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အနာဂတဘဝဿ ပစ္စယဘူတာယ ဣမသ္မိံ ဘဝေ အဝိဇ္ဇာယ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန နိရောဓေ ကတေ ပစ္စယာဘာဝတော အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပာဒော နိရောဓော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေနာ**တိ ပစ္စယဿ နိရုဒ္ဓဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ နိရောဓော စေတ္ထ အနာဂတပဋိသန္ဓိပစ္စယာနံ ဣဓ အဝိဇ္ဇာတဏှာကမ္မာနံယေဝ နိရောဓော။ **အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓော**တိ ပဝတ္တိပစ္စယဿ ကဗဠီကာရာဟာရဿ အဘာဝေ တံသမုဋ္ဌာနရူပါဘာဝေါ ဟောတိ။ **ဝိပရိဏာမလက္ခဏ**န္တိ အဒ္ဓါသန္တတိခဏဝသေန ရူပဿ ဘင်္ဂံ, ဘင်္ဂေါယေဝ သင်္ခတလက္ခဏတ္တာ လက္ခဏန္တိ ဝုတ္တော။ ဣဓ **ပဉ္စ လက္ခဏာနီ**တိ အဝိဇ္ဇာတဏှာကမ္မာဟာရာနံ အဘာဝေါ နိရောဓော စတ္တာရိ, ဝိပရိဏာမော ဧကန္တိ ပဉ္စ။ ဧသ နယော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီသု။ အယံ ပန ဝိသေသော – အရူပက္ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ အဒ္ဓါသန္တတိဝသေန, န ခဏဝသေန။ ဖဿော ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓာနံ ပဝတ္တိပစ္စယော, တံနိရောဓာ စ တေသံ နိရောဓော။ နာမရူပံ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ပဝတ္တိပစ္စယော, တံနိရောဓာ စ တဿ နိရောဓောတိ။

ကေစိ ပနာဟု – "စတုဓာ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေ အတီတာဒိဝိဘာဂံ အနာမသိတွာဝ သဗ္ဗသာမညဝသေန အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ဥဒေတီတိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဘာဝမတ္တံ ဂဏှာတိ, န ဥပ္ပာဒံ။ အဝိဇ္ဇာဒိနိရောဓာ နိရုဇ္ဈတီတိ အနုပ္ပဇ္ဇမာနဘာဝ

မတ္တံ ဂဏှာတိ, န ဘင်္ဂံ။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပာဒံ ဘင်္ဂံ ဂဏှာတီ”တိ။

ဝိပဿမာနော ပန ဝိပဿကော ပဌမံ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယံ မနသိကရိတွာ ဝိပဿနာကာလေ အဝိဇ္ဇာဒိကေ စတုရော ဓမ္မေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တေယေဝ ခန္ဓေ ဂဟေတွာ တေသံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတိ, ဧဝဉ္စ တဿ ဝိပဿကဿ “ဧဝံ ရူပါဒီနံ ဥဒယော, ဧဝံ ဝယော, ဧဝံ ရူပါဒယော ဥဒေန္တိ, ဧဝံ ဝေန္တီ”တိ ပစ္စယတော စ ခဏတော စ ဝိတ္ထာရေန ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော “ဣတိ ကိရ ဣမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ, ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ”တိ ဉာဏံ ဝိသဒတရံ ဟောတိ, သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနယလက္ခဏဘေဒါ ပါကဋာ ဟောန္တိ ။ ယဉ္ဟိ သော အဝိဇ္ဇာဒိသမုဒယာ ခန္ဓာနံ သမုဒယံ အဝိဇ္ဇာဒိနိရောဓာ စ ခန္ဓာနံ နိရောဓံ ပဿတိ, ဣဒမဿ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ။ ယံ ပန နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏဝိပရိဏာမလက္ခဏာနိ ပဿန္တော ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတိ, ဣဒမဿ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ။ ဥပ္ပတ္တိက္ခဏေယေဝ ဟိ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ, ဘင်္ဂက္ခဏေ စ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ။

ဣစ္စဿေဝံ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဒွေဓာ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနေန သမုဒယသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ ဇနကာဝဗောဓတော။ ခဏတော ဥဒယဒဿနေန ဒုက္ခသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ ဇာတိဒုက္ခာဝဗောဓတော။ ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန နိရောဓသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ ပစ္စယာနုပ္ပာဒေန ပစ္စယဝတံ အနုပ္ပာဒါဝဗောဓတော။ ခဏတော ဝယဒဿနေန ဒုက္ခသစ္စမေဝ ပါကဋံ ဟောတိ မရဏဒုက္ခာဝဗောဓတော။ ယဉ္စဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ, မဂ္ဂေါတယံ လောကိကောတိ မဂ္ဂသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ တတြ သမ္မောဟဝိဃာတတော။

ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန အနုလောမော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ပါကဋော ဟောတိ “ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၄; သံ. နိ. ၂.၂၁; ဥဒါ. ၁) အဝဗောဓတော။ ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန ပဋိလောမော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ပါကဋော ဟောတိ “ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၄၀၆; သံ. နိ. ၂.၂၁; ဥဒါ. ၂) အဝဗောဓတော။ ခဏတော ပန ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ ပါကဋာ ဟောန္တိ သင်္ခတလက္ခဏာဝဗောဓတော။ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တော ဟိ သင်္ခတာ, တေ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာတိ။

ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန ဧကတ္တနယော ပါကဋော ဟောတိ ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓေန သန္တာနဿ အနုပစ္ဆေဒါဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ ခဏတော ဥဒယဒဿနေန နာနတ္တနယော ပါကဋော ဟောတိ နဝနဝါနံ ဥပ္ပာဒါဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ သဿတဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန အဗျာပါရနယော ပါကဋော ဟောတိ ဓမ္မာနံ အဝသဝတ္တိဘာဝါဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ အတ္တဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ ပစ္စယတော ပန ဥဒယဒဿနေန ဧဝံဓမ္မတာနယော ပါကဋော ဟောတိ ပစ္စယာနုရူပေန ဖလဿုပ္ပာဒါဝဗောဓတော။ အထ သုဋ္ဌုတရံ အကိရိယဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။

ပစ္စယတော စဿ ဥဒယဒဿနေန အနတ္တလက္ခဏံ ပါကဋံ ဟောတိ ဓမ္မာနံ နိရီဟကတ္တပစ္စယပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာဝဗောဓတော။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန အနိစ္စလက္ခဏံ ပါကဋံ ဟောတိ ဟုတွာ အဘာဝါဝဗောဓတော, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဝိဝေကာဝဗောဓတော စ။ ဒုက္ခလက္ခဏမ္ပိ ပါကဋံ ဟောတိ ဥဒယဗ္ဗယေဟိ ပဋိပီဠနာဝဗောဓတော။ သဘာဝလက္ခဏမ္ပိ ပါကဋံ ဟောတိ ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နာဝဗောဓတော ။ သဘာဝလက္ခဏေ သင်္ခတလက္ခဏဿ တာဝကာလိကတ္တမ္ပိ ပါကဋံ ဟောတိ, ဥဒယက္ခဏေ ဝယဿ, ဝယက္ခဏေ စ ဥဒယဿ အဘာဝါဝဗောဓတောတိ။

တဿေဝံ ပါကဋီဘူတသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒနယလက္ခဏဘေဒဿ “ဧဝံ ကိရ နာမိမေ ဓမ္မာ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တီ”တိ နိစ္စနဝါဝ ဟုတွာ သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ နိစ္စနဝါ, သူရိယုဂ္ဂမနေ ဥဿာဝဗိန္ဒု ဝိယ ဥဒကပုဗ္ဗုဠကော ဝိယ ဥဒကေ ဒဏ္ဍရာဇိ ဝိယ အာရဂ္ဂေ သာသပေါ ဝိယ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒေါ ဝိယ စ ပရိတ္တဋ္ဌာယိနော မာယာမရီစိသုပိနန္တအလာတစက္ကဂန္ဓဗ္ဗနဂရဖေဏကဒလိအာဒယော ဝိယ အသာရာ နိဿာရာတိ စာပိ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ဧတ္တာဝတာ တေန “ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နဉ္စ ဝယံ ဥပေတီ”တိ ဣမိနာ အာကာရေန သမပညာသ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ နာမ ပဌမံ တရုဏဝိပဿနာဉာဏံ အဓိဂတံ ဟောတိ, ယဿာဓိဂမာ “အာရဒ္ဓဝိပဿကော”တိ သင်္ချံ ဂစ္ဆတိ။ ဣမသ္မိံ ဉာဏေ ဌိတဿ ဩဘာသာဒယော ဒသ ဝိပဿနူပက္ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ယေသံ ဥပ္ပတ္တိယာ အကုသလော ယောဂါဝစရော တေသု မဂ္ဂဉာဏသညီ ဟုတွာ အမဂ္ဂမေ

ဝ “မဂ္ဂေါ”တိ ဂဏှာတိ, ဥပက္ကိလေသဇဋာဇဋိတော စ ဟောတိ။ ကုသလော ပန ယောဂါဝစရော တေသု ဝိပဿနံ အာရောပေန္တော ဥပက္ကိလေသဇဋံ ဝိဇဋေန္တော “နေတေ ဓမ္မာ န မဂ္ဂေါ, ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ပန ဝီထိပဋိပန္နံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂေါ”တိ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဝဝတ္ထပေတိ။ တဿေဝံ မဂ္ဂဉ္စ အမဂ္ဂဉ္စ ဉတွာ ဌိတံ ဉာဏံ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နာမ။

ဧတ္တာဝတာ စ ပန တေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။ ကထံ? နာမရူပပရိဂ္ဂဟေ သတိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟာသမ္ဘဝတော ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏဝစနေနေဝ ဝုတ္တေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိသင်္ခါတေန နာမရူပဝဝတ္ထာပနေန ဒုက္ခသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ, ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိသင်္ခါတေန ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဏေန သမုဒယသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ, ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနေန စ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန ဒုက္ခသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ, ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနေန သမုဒယသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ, ပစ္စယတော ဝယဒဿနေန နိရောဓသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ, ယဉ္စဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ, မဂ္ဂေါတယံ လောကိကောတိ တတ္ထ သမ္မောဟဝိဃာတတော ဣမိဿဉ္စ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယံ ဝိပဿတော သမ္မာ မဂ္ဂဿ အဝဓာရဏေန မဂ္ဂသစ္စဿ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ။ ဧဝံ လောကိယေန တာဝ ဉာဏေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဝဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတီတိ။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၁. သော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယံ ဌိတော ယောဂါဝစရော မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာပနေန ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဝီထိပဋိပန္နံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ “မဂ္ဂေါ”တိ ဉတွာ တိလက္ခဏသလ္လက္ခဏေန တဿေဝ မဂ္ဂဿ သုဝိသဒကရဏတ္ထံ ပုန ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနံ အာရဘိတွာ ဥဒယဗ္ဗယေန ပရိစ္ဆိန္နေ သင်္ခါရေ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿတိ။ ဧဝံ တဿ တံ ဉာဏံ တိက္ခံ ဟုတွာ ဝဟတိ, သင်္ခါရာ လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, ဉာဏေ တိက္ခေ ဝဟန္တေ သင်္ခါရေသု လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု ဥပ္ပာဒံ အတိက္ကမိတွာ ဘင်္ဂေ ဧဝ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ။ နိရောဓာဓိမုတ္တတ္တာ ဝါ ဥဒယံ ပဟာယ ဘင်္ဂေယေဝ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတိ။ တေသိံ ဌာနေ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒါနိ တဿ ဉာဏဿ နိဒ္ဒေသေ **ရူပါရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတီ**တိ ရူပါရမ္မဏံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ။ အထ ဝါ ရူပါရမ္မဏဘာဝေ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ**တိ တံ ရူပါရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါယ ဇာနိတွာ, ခယတော ဝယတော ဒိသွာတိ အတ္ထော။ **တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတီ**တိ ယေန စိတ္တေန တံ ရူပါရမ္မဏံ ခယတော ဝယတော ဒိဋ္ဌံ, တဿ စိတ္တဿ အပရေန စိတ္တေန ဘင်္ဂံ အနုပဿတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟု ပောရာဏာ – “ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘော ဝိပဿတီ”တိ။ **စိတ္တ**န္တိ စေတ္ထ သသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။

အနုပဿတီတိ အနု အနု ပဿတိ, အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ပုနပ္ပုနံ ပဿတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **အနုပဿတီတိ ကထံ အနုပဿတိ, အနိစ္စတော အနုပဿတီ**တိအာဒိ ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဘင်္ဂေါ နာမ အနိစ္စတာယ ပရမာ ကောဋိ, တသ္မာ ဘင်္ဂါနုပဿကော ယောဂါဝစရော သဗ္ဗံ ရူပဂတံ အနိစ္စတော အနုပဿတိ, နော နိစ္စတော။ တတော အနိစ္စဿ ဒုက္ခတ္တာ, ဒုက္ခဿ စ အနတ္တတ္တာ, တဒေဝ ဒုက္ခတော အနုပဿတိ, နော သုခတော။ အနတ္တတော အနုပဿတိ, နော အတ္တတော ။ ယသ္မာ ပန ယံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ, န တံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ။ ယဉ္စ န အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ, န တတ္ထ ရဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ ဧသ တသ္မိံ ဘင်္ဂါနုပဿနာနုသာရေန “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဒိဋ္ဌေ ရူပဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ, နော နန္ဒတိ။ ဝိရဇ္ဇတိ, နော ရဇ္ဇတိ။ သော ဧဝံ ဝိရဇ္ဇန္တော လောကိကေနေဝ တာဝ ဉာဏေန ရာဂံ နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတိ, သမုဒယံ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သော ဧဝံ ဝိရတ္တော ယထာ ဒိဋ္ဌံ ရူပဂတံ, တထာ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အနွယဉာဏဝသေန နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတိ။ နိရောဓတောဝ မနသိ ကရောတိ, နိရောဓမေဝဿ ပဿတိ, နော သမုဒယန္တိ အတ္ထော။ သော ဧဝံ ပဋိပန္နော ပဋိနိဿဇ္ဇတိ, နော အာဒိယတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? အယမ္ပိ ဟိ အနိစ္စာဒိအနုပဿနာ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ ကိလေသာနံ ပရိစ္စဇနတော, သင်္ခတဒောသဒဿနေန စ တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ ပက္ခန္ဒနတော ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စေဝ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ စာတိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ တာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ယထာဝုတ္တေန နယေန ကိလေသေ စ ပရိစ္စဇတိ, နိဗ္ဗာနေ စ ပက္ခန္ဒတိ။ နာပိ နိ

ဗ္ဗတ္တနဝသေန ကိလေသေ အာဒိယတိ, န အဒေသဒဿိတာဝသေန သင္ခတာရမ္မဏံ။ တေန ဝုစ္စတိ **ပဋိနိဿဇ္ဇ တိ, နော အာဒိယတီ**တိ။

၅၂. ဣာအနိဿ တေဟိ ဉာဏေဟိ ယေသံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတီ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နန္ဒိ**န္တိ သပ္ပီတိကံ တဏှံ။ **ရာဂ**န္တိ သေသံ တဏှံ။ **သမုဒယ**န္တိ ရာဂ ဿ ဥပ္ပတ္တိံ။ အထ ဝါ ရူပဂတဿ ဥဒယံ။ **အာဒာန**န္တိ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန ကိလေသာနံ အာဒာနံ။ ဝေဒနာရမ္မဏတာ တိအာဒီနိ ဣမ စ ဟေဋ္ဌာ စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ကထာသု ပန **ဝတ္ထုသင်္ကမနာ** တိ ရူပာဒီသု ဧကေကဿ ဘင်္ဂ ဒိသွာ ပုန ယေန စိတ္တေန ဘင်္ဂေါ ဒိဋ္ဌော, တဿ သာပိ ဘင်္ဂဒဿနဝသေန ပုရိမဝတ္ထုတော အညဝတ္ထုသင်္ကမနာ။ **ပညာယ စ ဝိဝဋ္ဋနာ** တိ ဥဒယံ ပဟာယ ဝယေ သန္တိဋ္ဌ နာ။ **အာဝဇ္ဇနာ ဗလဉ္စေဝ** တိ ရူပာဒီသု ဧကေကဿ ဘင်္ဂ ဒိသွာ ပုန ဘင်္ဂါရမ္မဏဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂဒဿန တ္ထံ အနန္တရမေဝ အာဝဇ္ဇနသမတ္ထတာ။ **ပဋိသင်္ခါ ဝိပဿနာ** တိ ဧသာ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနာ နာမ။ **အာရမ္မဏအန္ဝယေန ဥဘော ဧကဝဝတ္ထနာ** တိ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌဿ အာရမ္မဏဿ အန္ဝယေန အနုဂမနေန ယထာ ဣဒံ, တထာ အတီတေပိ သင်္ခါရဂတံ ဘိဇ္ဇိ, အနာဂတေပိ ဘိဇ္ဇိဿတီတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဧကသဘာဝေနေဝ ဝဝတ္ထာပနန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ပောရာဏေဟိ –

> ''သံဝိဇ္ဇမာနမှိ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော၊ တဒန္ဝယံ နေတိ အတီတနာဂတေ။
> သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရဂတာ ပလောကိနော၊ ဥဿာဝဗိန္ဒူ သူရိယေဝ ဥဂ္ဂတေ''တိ။

နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဘင်္ဂဝသေန ဧကဝဝတ္ထာနံ ကတွာ တသ္မိံယေဝ ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ တဂ္ဂရုတာ တန္နိန္နတာ တပ္ပောဏတာ တပ္ပဗ္ဘာရတာတိ အတ္ထော။ **ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ** တိ ဧသာ ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ** တိ ပုရိမဉ္စ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ ဇာနိတွာ။ **ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတီ**တိ တဿာရမ္မဏဿ ဘင်္ဂ ဒိသွာ တဒာရမ္မဏဿ စိတ္တဿ စ ဘင်္ဂ အနုပဿတိ။ **သုညတော စ ဥပဋ္ဌာန** န္တိ တဿေဝံ ဘင်္ဂမနုပဿတော ''သင်္ခါရာဝ ဘိဇ္ဇန္တိ, တေသံ ဘေဒော မရဏံ, န အညော ကောစိ အတ္ထီ''တိ သုညတော ဥပဋ္ဌာနံ ဣဇ္ဈတိ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

> ''ခန္ဓာ နိရုဇ္ဈန္တိ န စတ္ထိ အညော၊ ခန္ဓာန ဘေဒော မရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။
> တေသံ ခယံ ပဿတိ အပ္ပမတ္တော၊ မဏိံဝ ဝိဇ္ဈံ ဝဇိရေန ယောနိသော''တိ။

အဓိပညာ ဝိပဿနာ တိ ယာ စ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ, ယာ စ ဘင်္ဂါနုပဿနာ, ယဉ္စ သုညတော ဥပဋ္ဌာနံ, အယံ အဓိပညာ ဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကုသလော တီသု အနုပဿနာသူ** တိ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု တီသု ဆေ ကော ဘိက္ခု။ **စတဿော စ ဝိပဿနာသူ** တိ နိဗ္ဗိဒါဒီသု စ စတူသု ဝိပဿနာသု။ **တယော ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာ** တိ ခယတော ဝယတော သုညတောတိ ဣမသ္မိဉ္စ တိဝိဓေ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာယ။ **နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ** တိ သဿတ ဒိဋ္ဌိအာဒီသု နာနပ္ပကာရာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတိ။ သော ဧဝံ အဝေဓမာနော ''အနိရုဒ္ဓမေဝ နိရုဇ္ဈတိ, အဘိန္နမေဝ ဘိဇ္ဇ တီ''တိ ပဝတ္တမနသိကာရော ဒုဗ္ဗလဘာဇနဿ ဝိယ ဘိဇ္ဇမာနဿ, သုခုမရဇဿေဝ ဝိပ္ပကိရိယမာနဿ, တိလာ နံ ဝိယ ဘဇ္ဇိယမာနာနံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိပဝတ္တနိမိတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဘေဒမေဝ ပဿတိ။ သော ယထာ နာမ စက္ခုမာ ပုရိသော ပေါက္ခရဏီတီရေ ဝါ နဒီတီရေ ဝါ ဌိတော ထူလဖုသိတကေ ဒေဝေ ဝဿန္တေ ဥဒကပိဋ္ဌေ မဟန္တမဟန္တာနိ ဥဒကပုဗ္ဗုဠကာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သီဃံ သီဃံ ဘိဇ္ဇမာနာနိ ပဿေယျ, ဧဝမေဝ သဗ္ဗ ေဗ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ ဘိဇ္ဇန္တီတိ ပဿတိ။ ဧဝရူပဉ္ဟိ ယောဂါဝစရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ –

> ''ယထာ ပုဗ္ဗုဠကံ ပဿေ၊ ယထာ ပဿေ မရီစိကံ။
> ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စုရာဇာ န ပဿတီ''တိ။ (ဓ. ပ. ၁၇၀)။

တဿေဝံ ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တိ ဘိဇ္ဇန္တီ''တိ အဘိဏှံ ပဿတော အဋ္ဌာနိသံသပရိဝါရံ ဘင်္ဂါနုပ ဿနာဉာဏံ ဗလပ္ပတ္တံ ဟောတိ။ တတြိမေ အဋ္ဌာနိသံသာ – ဘဝဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနံ, ဇီဝိတနိကန္တိပရိစ္စာဂေါ, သဒါယု

တ္တပယုတ္တတာ, ဝိသုဒ္ဓာဇီဝိတာ, ဥဿုက္ကပ္ပဟာနံ, ဝိဂတဘယတာ, ခန္တိသောရစ္စပဋိလာဘော, အရတိရတိသဟနတာတိ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

> ''ကမ္မာနိ အင္ဂုဂ္ဂုဏာမုတ္တမာနိ၊ ဒိသ္ဝာ တဟိံ သမ္မသတိ ပုနပ္ပုနံ။
> အာဒိတ္တစေလဿိရသူပမော မုနိ၊ ဘင္ဂာနုပဿီ အမတဿ ပတ္တိယာ''တိ။

ဘင္ဂါနုပဿနာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အာဒီနဝဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၃. အာဒီနဝဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဥပ္ပာဒေါ** တိ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ခန္ဓ ဥပ္ပတ္တိ။ **ပဝတ္တ** န္တိ တထာဥပ္ပန္နဿ ပဝတ္တိ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ **အာယူဟနာ**တိ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိဟေတုဘူတံ ကမ္မံ။ **ပဋိသန္ဓီ** တိ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ဂတီ**တိ ယာယ ဂတိယာ သာ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ **နိဗ္ဗတ္တီ** တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ။ **ဥပပတ္တီ** တိ ''သမာပန္နဿ တ ဥပပန္နဿ တ''တိ (ဓ. သ. ၁၂၈၉) ဧဝံ ဝုတ္တာ ဝိပာကပ္ပဝတ္တိ ။ **ဇာတီ**တိ ဇရာဒီနံ ပစ္စယဘူတာ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ နိပ္ပရိယာယတော တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တမာနာနံ သတ္တာနံ ယေ ယေ ခန္ဓာ ပာတုဘဝန္တိ, တေသံ ပဌမပာတုဘာဝေါ ဇာတိ။ **ဇရာ**တိ ခဏ္ဍိစ္စာဒိသမ္မတော သန္တတိယံ ဧကဘဝပရိယာပန္နခန္ဓသန္တာနဿ ပုရာဏဘာဝေါ။ **သောကော**တိ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ စိတ္တသန္တာပေါ။ **ပရိဒေဝေါ**တိ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ ဝစီပလာပေါ။ **ဥပါယာသော**တိ ဘုသော အာယာသော, ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခပ္ပဘာဝိတော ဒေါသောယေဝ။ ဧတ္ထ စ ဥပ္ပာဒါဒယော ပဉ္စေဝ အာဒီနဝဉာဏဿ ဝတ္ထုဝသေန ဝုတ္တာ, သေသာ တေသံ ဝေဝစနဝသေန။ ''နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတီ''တိ ဣဒဉှိ ဒွယံ ဥပ္ပာဒဿ စေဝ ပဋိသန္ဓိယာ စ ဝေဝစနံ, ''ဂတိ ဥပပတ္တီ''တိ ဣဒံ ဒွယံ ပဝတ္တဿ, ဇရာဒယော နိမိတ္တဿာတိ။ တေနာဟ –

> ''ဥပ္ပာဒဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ၊ နိမိတ္တံ ဒုက္ခန္တိ ပဿတိ။
> အာယူဟနံ ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ အာဒီနဝေ ဣဒ''န္တိ။ စ
> ''ဣဒံ အာဒီနဝေ ဉာဏံ၊ ပဉ္စဋ္ဌာနေသု ဇာယတီ''တိ။ စ

သဗ္ဗပဒေသု စ **ဘယန္တိ** ဣစ္စေတဿ ဝစနဿ ဘယံ ဣတီတိ ပဒစ္ဆေဒေါ ။ **ဘယန္တိ** ပီဠာယောဂတော သပ္ပဋိဘယတာယ ဘယံ။ **ဣတီ**တိ ဘယတုပဋ္ဌာနဿ ကာရဏနိဒ္ဒေသော။

အနုပ္ပာဒေါ ခေမန္တိ သန္တိပဒေ ဉာဏ န္တိအာဒိ ပန အာဒီနဝဉာဏဿ ပဋိပက္ခဉာဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဘယတုပဋ္ဌာနေန ဝါ အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဥဗ္ဗိဂ္ဂဟဒယာနံ အဘယမ္ပိ အတ္ထိ ခေမံ နိရာဒီနဝန္တိ အဿာသဇနနတ္ထမ္ပိ ဇေတံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ ယဿ ဥပ္ပာဒါဒယော ဘယတော သူပဋ္ဌိတာ ဟောန္တိ, တဿ တပ္ပဋိပက္ခနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ ဘယတုပဋ္ဌာနဝသေန သိဒ္ဓဿ အာဒီနဝဉာဏဿ အာနိသံသဒဿနတ္ထမ္ပေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အနုပ္ပာဒေါ အပ္ပဝတ္တ** န္တိအာဒိ နိဗ္ဗာနမေဝ။ **သန္တိပဒေ** တိ သန္တိကောဋ္ဌာသေ, နိဗ္ဗာနေတိ အတ္ထော။ အနုသ္ဝ သဝဝသေနာပိ ဟိ သန္တိပဒန္တိ နာမမတ္တံ ဂဟေတွ ဥပ္ပန္နံ ဉာဏမ္ပိ ''သန္တိပဒေ ဉာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ။

ဥပ္ပာဒေါ ဘယံ, အနုပ္ပာဒေါ ခေမ န္တိအာဒိ ဝိပက္ခပဋိပက္ခဝသေန ဥဘယံ သမာသေတွ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဉာဏံ ဂဟေတွ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ ယံ ဘယံ, တံ ယသ္မာ နိယမတော ဒုက္ခံ။ ယဉ္စ ဒုက္ခံ, တံ ဝဋ္ဋာမိသလောကာမိသကိလေသာမိသေဟိ အဝိပ္ပမုတ္တတ္တာ သာမိသမေဝ။ ယဉ္စ သာမိသံ, တံ သင်္ခါရမတ္တမေဝ။ တသ္မာ **ဥပ္ပာဒေါ ဒုက္ခန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒီနဝေ ဉာဏ**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သန္တေပိ ဘယာကာရေန ဒုက္ခာကာရေန သာမိသာကာရေန သင်္ခါရာကာရေနာတိ ဧဝံ အာကာရနာနတ္တတော ပဝတ္တိဝသေနေတ္ထ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥပ္ပာဒေါ ဘယံ, ဒုက္ခံ, သာမိသံ, သင်္ခါရာ စာတိ ဥပ္ပာဒါဒိလိင်္ဂမနပေက္ခိတွာ ''နေတံ ခော သရဏံ ခေမံ, နေတံ သရဏမုတ္တမ''န္တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၈၉) ဝိယ အတ္တနော လိင်္ဂါပေက္ခမေဝ ဝုတ္တံ။ သင်္ခါရာတိ စ ဧကတ္တမနပေက္ခိတွာ ''အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ, အသင်္ခတာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၇-၈) ဝိယ ဗဟုဝစနံ ကတံ, ဥပ္ပာဒါဒီနံ တ သင်္ခါရေကဒေသတ္တာ ''ဥတ္တရေ ပဉ္စာလာ, ဒက္ခိဏေ ပဉ္စာလာ''တိအာဒီသု ဝိယ ဗဟုန္နံ ဧကဒေသေပိ ဗဟုဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ခေမံ သုခံ နိ**

ရာမိသံ နိဗ္ဗာနန္တိ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝုတ္တာကာရာနံ ပဋိပက္ခဝသေန စတုဓာ ဝုတ္တံ။ **ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတီ**တိ အာဒီနဝေ ဉာဏံ ပဇာနန္တော ဥပ္ပာဒါဒိဝတ္ထုကာနိ ပဉ္စ, အနုပ္ပာဒါဒိဝတ္ထုကာနိ ပဉ္စာတိ ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ သစ္ဆိက ရောတိ။ **ဒွိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ** တိ အာဒီနဝဉာဏဿ စေဝ သန္တိပဒဉာဏဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာယ။ **နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ** တိ ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနာဒိဝသေန ပဝတ္တာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတီတိ။

အာဒီနဝဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၄. သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဥပ္ပာဒ** ဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ **ဒုက္ခန္တိ ဘယန္တိ သာမိသန္တိ သင်္ခါရာ** တိ ဥပ္ပာဒါဒိမုဉ္စနုဉာဏဿ ကာရဏဝစနာနိ။ ဝေဠ လက္ခဏတော သင်္ခါရုပေက္ခံ ဒဿေတုံ ဣတအနိ အတ္ထတော ဒ ဿေတုံ **ဥပ္ပာဒေ သင်္ခါရာ, တေ သင်္ခါရေ အဇ္ဈုပေက္ခတီတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သင်္ခါရေ အဇ္ဈုပေက္ခတီ**တိ တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဝိပဿနာဉာဏေန လက္ခဏတ္တယဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ လက္ခဏ ဝိစိနနေ ပဟီနဗ္ယာပာရဿ အာဒိတ္တေ ဝိယ တယော ဘဝေ ပဿတော သင်္ခါရဂ္ဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တဿ တံ ဝိပဿ နာဉာဏံ တေ သင်္ခါရေ ဝိသေသေန စ ဣက္ခတိ, ဂဟဏေန ဝဇ္ဇိတဥ္စ ဟုတွာ ဣက္ခတိ ဩလောကေတီတိ သင်္ခါရု ပေက္ခာ နာမာတိ အတ္ထော။ ယထာ လောကေ ဝိသေသေန ဇယန္တော အဓိဇယတီတိ, အန္နေန ဝဇ္ဇိတော ဝသန္တော ဥ ပဝသတီတိ ဝုစ္စတိ။ ပုန သင်္ခါရေ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿိတွာ ဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တဘာဝသဏ္ဌိတံ သင်္ခါရုပေက္ခမ္ပိ အနိစ္စာဒိတော ဝိပဿိတွာ တဿာပိ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဂဟဏေ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတာယ သင်္ခါရုပေက္ခာ ယ သဗ္ဘာဝတော **ယေ စ သင်္ခါရာ ယာ စ ဥပေက္ခာ** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၅၅. ဣအနိ သင်္ခါရုပေက္ခာယ စိတ္တာဘိနီဟာရဘေဒံ ဒဿေတုံ **ကတိဟာကာရေဟီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သင်္ခါရုပေက္ခာယာ**တိ ဘုမ္မဝစနံ။ **စိတ္တဿ အဘိနီဟာရော** တိ သင်္ခါရုပေက္ခာလာဘိနော တတော အညဿ စိတ္တဿ သင်္ခါရုပေက္ခာဘိမုခံ ကတွာ ဘုသံ ဟရဏံ။ အဘိမုခတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ **အဘိ**သဒ္ဒော, ဘုသတ္ထော **နီ**သဒ္ဒော။ **ကတိဟာကာရေဟီ**တိ ပုစ္ဆိတံ ပုစ္ဆံ **အဋ္ဌဟာကာရေဟီ** တိ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဒုတိယပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနေနေဝ တေ အဋ္ဌ ကာရေ ဒဿေတုကာမော တေ အဒဿေတွာဝ **ပုထုဇ္ဇနဿ ကတိဟာကာရေဟီ** တိအာဒိ ပုစ္ဆံ အကာသိ။ **ပုထုဇ္ဇန ဿာ**တိ ဧတ္ထ ပန –

> ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ၊ ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စဗန္ဓုနာ။
> အန္ဓော ပုထုဇ္ဇနော ဧကော၊ ကလျာဏေကော ပုထုဇ္ဇနောတိ။

တတ္ထ ယဿ ခန္ဓဓာတုအာယတနာဒီသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏပစ္စဝေက္ခဏာဒီနိ နတ္ထိ, အယံ အန္ဓပုထုဇ္ဇနော။ ယဿ တာနိ အတ္ထိ, သော ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော။ ဒုဝိဓောပိ ပနေသ –

> ပုထူနံ ဇနနာဒီဟိ၊ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။
> ပုထုဇ္ဇနန္တောဂဓတ္တာ၊ ပုထုဝါယံ ဇနော ဣတိ။

သော ဟိ ပုထူနံ နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသာဒီနံ ဇနနာဒီဟိ ကာရဏေဟိ **ပုထုဇ္ဇနော** ။ ယထာဟ – ‘‘ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု အဝိဟတသက္ကာယဒိဋ္ဌိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု သတ္ထာရာနံ မုခုလ္လောကိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု သဗ္ဗဂတီဟိ အဝုဋ္ဌိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဘိသင်္ခါရေ အဘိသင်္ခရောန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဩဃေဟိ ဝုယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာသန္တာပေဟိ သန္တပ္ပေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာပရိဠာဟေဟိ ပရိဍယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ရတ္တာ ဂိဒ္ဓါ ဂဓိတာ မုစ္ဆိတာ အဇ္ဈောသန္နာ လဂ္ဂါ လဂ္ဂိတာ ပလိဗုဒ္ဓါတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ အာဝုတာ နိဝုတာ ဩဝုတာ ပိဟိတာ ပဋိစ္ဆန္နာ ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ’’တိ (မဟာနိ. ၉၄)။ ပုထူနံ ဝါ ဂဏနပထာတီတာနံ အရိယဓမ္မပရမ္မုခါနံ နီစဓမ္မသမာစာရာနံ ဇနာနံ အန္တောဂဓတ္တာပိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ဝါ အယံ ဝိသုံယေဝ သင်္ခံ ဂတော, ဝိသံသဋ္ဌော သီလသုတာဒိဂုဏယုတ္တေဟိ အရိယေဟိ ဇနောတိပိ ပုထုဇ္ဇနော။ တေသု ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော ဣဓာဓိပ္ပေတော ဣတရဿ ဘာဝနာယ ဧဝ အဘာဝတော။

သေက္ခသ္သာ တိ ဧတ္ထ သတ္တ သေက္ခာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဖလသကဒါဂါမိမဂ္ဂဖလအနာဂါမိမဂ္ဂဖလအရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာ။ တေ ဟိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခာ။ တေသု သောတာပတ္တိသကဒါဂါမိအနာဂါမိဖလဋ္ဌာ တယော ဣဓာဓိပ္ပေတာ မဂ္ဂဋ္ဌာနံ သင်္ခာရုပေက္ခာယ စိတ္တာဘိနီဟာရာဘာဝါ။

ဝီတရာဂဿာ တိ ဧတ္ထ သမုစ္ဆေဒဝိဂမေန ဝိဂတော ရာဂေါ အဿာတိ ဝီတရာဂေါ။ အရဟာဝေါ ဧဝံ အဓိဝစနံ။ တီသုပိ ပဒေသု ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဧကဝစနံ ကတံ။

သင်္ခါရုပေက္ခံ အဘိနန္ဒတီ တိ တသ္မိံ ဥပေက္ခာဝိဟာရေ ဖာသုဝိဟာရသညံ ပဋိလဘိတ္ဝာ ဖာသုဝိဟာရနိကန္တိယာ သင်္ခါရုပေက္ခာဘိမုခော ဟုတွာ နန္ဒတိ, သပ္ပီတိကံ တဏှံ ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။ **ဝိပဿတီ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္ထံ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓာ ပဿတိ, သေက္ခော ဥပရိမဂ္ဂတ္ထံ, ဝီတရာဂေါ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ ဝိပဿတိ။ **ပဋိသင်္ခါယ** တိ အနိစ္စာဒိဝသေနေဝ ဥပပရိက္ခိတ္ဝာ။ ယသ္မာ ပန သောတာပန္နာဒယော အရိယာ သကံ သကံ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇမာနာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒီဟိ နဝဟိ ဝိပဿနာဉာဏေဟိ အဝိပဿိတ္ဝာ သမာပဇ္ဇိတုံ န သက္ကောန္တိ, တသ္မာ **ပဋိသင်္ခါယ ဝါ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတီ** တိ ဝုတ္တံ။

ဖလသမာပတ္တိယာ ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ပန တေသံ ဣဒံ ပဉှာကမ္မံ – ကာ ဖလသမာပတ္တိ? ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ? ကေ န သမာပဇ္ဇန္တိ? ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တိ? ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ? ကထံ ဌာနံ? ကထံ ဝုဋ္ဌာနံ? ကိံ ဖလဿ အနန္တရံ? ကဿ စ ဖလံ အနန္တရန္တိ?

တတ္ထ **ကာ ဖလသမာပတ္တီ** တိ? ယာ အရိယဖလဿ နိရောဓေ အပ္ပနာ။

ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ? ကေ န သမာပဇ္ဇန္တီ တိ? သဗ္ဗေပိ ပုထုဇ္ဇနာ န သမာပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ? အနဓိဂတတ္တာ။ အရိယာ ပန သဗ္ဗေပိ သမာပဇ္ဇန္တိ။ ကသ္မာ ? အဓိဂတတ္တာ။ ဥပရိမာ ပန ဟေဋ္ဌိမံ န သမာပဇ္ဇန္တိ ပုဂ္ဂလန္တရဘာဝူပဂမနေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ, ဟေဋ္ဌိမာ စ ဥပရိမံ အနဓိဂတတ္တာ။ အတ္တနော အတ္တနောယေဝ ပန ဖလံ သဗ္ဗေပိ သမာပဇ္ဇန္တီတိ ဣဒမေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ။

ကေစိ ပန ''သောတာပန္နသကဒါဂါမိနောပိ န သမာပဇ္ဇန္တိ, ဥပရိမာ ဒွေယေဝ သမာပဇ္ဇန္တီ''တိ ဝဒန္တိ။ ဣဒဉ္စ နေသံ ကာရဏံ – ဧတေ ဟိ သမာဓိသ္မိံ ပရိပူရကာရိနောတိ။ တံ ပုထုဇ္ဇနဿာပိ အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓံ လောကိယသမာဓိံ သမာပဇ္ဇနတော အကာရဏမေဝ။ ကိံဧတ္ထ ကာရဏာကာရဏစိန္တာယ။ နနု ဣဓေဝ ဟဋ္ဌိယံ ''ကတမေ ဒသ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ကတမေ ဒသ ဂေါတြဘုဓမ္မာ ဝိပဿနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၆၀) ဣမေသံ ပဉှာနံ ဝိဿဇ္ဇနေ ''သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တတ္ထာယ သကဒါဂါမိဖလသမာပတ္တတ္ထာယာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၆၀) ဝိသုံ ဝိသုံ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ သဗ္ဗေပိ အရိယာ အတ္တနော အတ္တနော ဖလံ သမာပဇ္ဇန္တီတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။

ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တီ တိ? ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ။ ယထာ ဟိ ရာဇာနော ရဇ္ဇသုခံ, ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗသုခမနုဘဝန္တိ, ဧဝံ အရိယာ ''လောကုတ္တရသုခံ အနုဘဝိဿာမာ''တိ အဒ္ဓာနပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တိ။

ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ, ကထံ ဌာနံ, ကထံ ဝုဋ္ဌာန န္တိ? ဒွီဟိ တာဝ အာကာရေဟိ အဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ နိဗ္ဗာနတော အညဿ အာရမ္မဏဿ အမနသိကာရာ, နိဗ္ဗာနဿ စ မနသိကာရာ။ ယထာဟ – ''ဒွေ ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ သမာပတ္တိယာ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ အမနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈)။ အယံ ပနေတ္ထ သမာပဇ္ဇနက္ကမော – ဖလသမာပတ္တတ္ထိကေန ဟိ အရိယသာဝကေန ရဟောဂတေန ပဋိသလ္လီနေန ဥဒယဗ္ဗယာဒိဝသေန သင်္ခါရာ ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ တဿ ပဝတ္တာနုပုဗ္ဗဝိပဿနဿ သင်္ခါရာရမ္မဏဂေါတြဘုဉာဏာနန္တရံ ဖလသမာပတ္တိဝသေန နိရောဓေ စိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဖလသမာပတ္တိနိန္နတာယ စေတ္ထ သေက္ခဿာပိ ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န မဂ္ဂေါ။ ယေ ပန ဝဒန္တိ ''သောတာပန္နော 'ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိဿာမီ'တိ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ သကဒါဂါမီ ဟောတိ, သကဒါဂါမီ စ အနာဂါ

မိ''တိ။ တေ ဝတ္တဗ္ဗာ ''ဇဝံ သတိ အနာကမီ အရဟာ ဘဝိဿတိ, အရဟာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ စ ဗုဒ္ဓေါ''တိ။

တသ္မာ န ကိဉ္စိ ဇတံ, ဟဋ္ဌိမဝသေနေဝ စ ပဋိက္ခိတ္တန္တိပိ န ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဣဒမေဝ ပန ဂဟေတဗ္ဗံ။ သေက္ခဿ သာပိ ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န မဂ္ဂေါ။ ဖလဉ္စဿ သစေ အနေန ပဌမဇ္ဈာနိကော မဂ္ဂေါ အဓိဂတော ဟောတိ, ပဌမဇ္ဈာနိကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သစေ ဒုတိယာဒီသု အညတရဇ္ဈာနိကော, ဒုတိယာဒီသု အညတရဇ္ဈာနိကမေဝါတိ ဇဝံ တာဝဿ သာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။

''တယော ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ဌိတိယာ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ အမနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ မနသိကာရော, ပုဗ္ဗေ စ အဘိသင်္ခါရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈) ဝစနတော ပနဿာ တီဟာကာရေဟိ ဌာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗေ စ အဘိသင်္ခါရော** တိ သမာပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ကာလပရိစ္ဆေဒော။ ''အသုကသ္မိံ နာမ ကာလေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ''တိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ဟိဿာ ယာဝ သော ကာလော နာဂစ္ဆတိ, တာဝ ဌာနံ ဟောတိ။ ဇဝမဿ ဌာနံ ဟောတိ။

''ဒွေ ခေါ, အာဝုသော, ပစ္စယာ အနိမိတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနာယ သဗ္ဗနိမိတ္တာနဉ္စ မနသိကာရော, အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ အမနသိကာရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၈) ဝစနတော ပနဿာ ဒွီဟာကာရေဟိ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တတ္ထ **သဗ္ဗနိမိတ္တာန** န္တိ ရူပနိမိတ္တဝေဒနာသညာသင်္ခါရဝိညာဏနိမိတ္တာနံ။ ကာမဉ္စ န သဗ္ဗာနေဝေတာနိ ဇကတော မနသိ ကရောတိ, သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ပနေတံ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ယံ ဘဝင်္ဂဿ အာရမ္မဏံ ဟောတိ, တံ မနသိက ရောတော ဖလသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတီတိ ဇဝမဿာ ဝုဋ္ဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကိံ ဖလဿ အနန္တရံ, ကဿ စ ဖလံ အနန္တရ န္တိ? ဖလဿ တာဝ ဖလမေဝ တ အနန္တရံ ဟောတိ ဘဝင်္ဂံ တ။ ဖလံ ပန အတ္ထိ မဂ္ဂါနန္တရံ, အတ္ထိ ဖလာနန္တရံ, အတ္ထိ ဂောတြဘုအနန္တရံ, အတ္ထိ နေဝသညာနာသညာယတနာနန္တရ န္တိ။ တတ္ထ မဂ္ဂဝီထိယံ မဂ္ဂါနန္တရံ, ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ ဖလာနန္တရံ, ဖလသမာပတ္တီသု ပုရိမံ ပု ရိမံ ဂောတြဘုအနန္တရံ။ **ဂောတြဘူ** တိ စေတ္ထ အနုလောမံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉှေတံ ပဋ္ဌာနေ ''အရဟတော အနုလော မံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ သေက္ခာနံ အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စ ယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇)။ ယေန ဖလေန နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တံ နေဝသညာနာသညာယတနာနန္တရန္တိ။ တတ္ထ ဌပေတွာ မဂ္ဂဝီထိယံ ဥပ္ပန္နဖလံ အဝသေသံ သဗ္ဗံ ဖလသမာပတ္တိဝသေန ပဝတ္တံ နာမ။ ဇဝမေတံ မဂ္ဂဝီထိယံ တ ဖလသမာပတ္တိယံ တ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန –

''ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထံ၊ အမတာရမ္မဏံ သုဘံ။
ဝန္တလောကာမိသံ သန္တံ၊ သာမညဖလမုတ္တမ''န္တိ။

အယမေတ္ထ ဖလသမာပတ္တိကထာ။

တဒဓိမုတ္တတာ တိ တံ သင်္ခါရုပေက္ခံ အညေန တာဒိသေနေဝ ဝိပဿနာဉာဏေန အဓိမုတ္တတာ။ **သုည တဝိဟာရေန တ**တိအာဒီသု ဖလသမာပတ္တိ ဝိနာ ဝိပဿနာဝိဟာရေနေဝ ဝိဟရိတုကာမဿ အရဟတော အတ္တာဘိနိ ဝေသံ ဘယတော ဒိသွာ သုညတာဓိမုတ္တဿ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝယံ ပဿန္တဿ ဝိပဿနတ္တယဝိဟာရော သုညတဝိဟာရော နာမ, သင်္ခါရနိမိတ္တံ ဘယတော ဒိသွာ အနိမိတ္တာဓိမုတ္တဿ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝယံ ပဿန္တဿ ဝိပဿနတ္တယဝိဟာရော အနိမိတ္တဝိဟာရော နာမ, တဏှာပဏိဓိံ ဘယတော ဒိသွာ အပ္ပဏိဟိတာဓိမုတ္တဿ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝယံ ပဿန္တဿ ဝိပဿနတ္တယဝိဟာရော အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရော နာမ။ တထာ ဟိ ပရတော ဝုတ္တံ –

''အဘိနိဝေသံ ဘယတော သမ္ပဿမာနော သုညတေ အဓိမုတ္တတ္တာ ဖုဿ ဖုဿ ဝယံ ပဿတိ, သုညတော ဝိဟာရော။ နိမိတ္တံ ဘယတော သမ္ပဿမာနော အနိမိတ္တေ အဓိမုတ္တတ္တာ ဖုဿ ဖုဿ ဝယံ

ပဿတိ, အနိမိတ္တော ဝိဟာရော။ ပဏိဓိံ ဘယတော သမ္ပဿမာနော အပ္ပဏိဟိတေ အဓိမုတ္တတ္တာ ဖုဿ ဖုဿ ဝယံ ပဿတိ, အပ္ပဏိဟိတော ဝိဟာရော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၈)။

ဆဠင်္ဂုပေက္ခာသဘာဝေန စ ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညာဒိဝိဟာရသဘာဝေန စ အရဟတောယေဝ သဗ္ဗာကာရေန စိတ္တံ ဝသေ ဝတ္တတိ, တတော အယံ ဝိပဿနာဝိဟာရော အရဟတောယေဝ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝီတရာဂေ သင်္ခါရုပေက္ခံ ဝိပဿတိ တ**တိ ဧတ္ထ ပန တိဓာ စ ဘယံ, တိဓာ စ အဓိမုတ္တိ အနာပဇ္ဇိတ္ဝာ ကေဝလံ ဝိပဿနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝဉှိ သတိ ပုဗ္ဗာပရဝိသေသော ဟောတိ။

၅၆. ဣဒါနိ ဒွိန္နံ တိဏ္ဏံ ပုဂ္ဂလာနံ ဝသေန သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဧကတ္တနာနတ္တဘေဒံ ဒဿေတုကာမော **ကထံ ပုထုဇ္ဇနဿ စ သေက္ခဿ စ**ာတိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စိတ္တဿ အဘိနန္ဒနာ ဟောတိ**တိ ဧကော ဟောတိ, သကတ္တေ ဘာဝဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာတိ ဝုတ္တံ, တထာ ဧကော ဝ ဧကတ္တံ။ **အဘိနန္ဒနာ**ရောတိ သာမိအတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ တ, အဘိနန္ဒနာရဿာတိ အတ္ထော။ ''သော ဒေသော သမ္မဇ္ဇိတ္ဝာ''တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၁၆၈) ဝိယ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **စိတ္တံ ကိလိဿတိ** တိ ဝိပဿနာနိကန္တိသင်္ခါတေန လောဘကိလေသေန စိတ္တံ ကိလိဿတိ, တာပီယတိ ဗာဓီယတီတိ အတ္ထော။ **ဘာဝနာယ ပရိပန္ထော ဟောတီ**တိ ပဋိလဒ္ဓာယ ဝိပဿနာဘာဝနာယ ဥပဃာတော ဟောတိ။ **ပဋိဝေဓဿ အန္တရာယော ဟောတီ**တိ ဝိပဿနာဘာဝနာယ ပဋိလဘိတဗ္ဗဿ သစ္စပ္ပဋိဝေဓဿ ပဋိလာဘန္တရာယော ဟောတိ။ **အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတီ**တိ သင်္ခါရုပေက္ခာသမ္ပယုတ္တကမ္မဿ ဗလဝတ္တာ တေနေဝ သုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ဒီယမာနာယ အဘိနန္ဒနသင်္ခါတော လောဘကိလေသော အနာဂတေ ကာမာဝစရသုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတိ ။ ယသ္မာ ကိလေသသဟာယံ ကမ္မံ ဝိပာကံ ဇနေတိ, တသ္မာ ကမ္မံ ဇနကပစ္စယော ဟောတိ, ကိလေသော ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော။ သေက္ခဿ ပန **ဥတ္တရိပဋိဝေဓဿ** တိ သကအာကမိမဂ္ဂဒိဝသေန သစ္စပ္ပဋိဝေဓဿ။ **အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတီ**တိ သောတွာသု သောတာပန္နသကဒာဂါမီနံ အနဓိဂတဇ္ဈာနာနံ သင်္ခါရုပေက္ခာကမ္မေန ဒီယမာနာယ ကာမာဝစရသုဂတိပဋိသန္ဓိယာ အဘိနန္ဒနကိလေသော ပစ္စယော ဟောတိ, ဈာနလာဘီနံ ပန အနာဂါမိဿ စ ဗြဟ္မလောကေယေဝ ပဋိသန္ဓာနတော ပစ္စယော န ဟောတိ, အနုလောမကေတ္ဝာဘူဟိ စ ဒီယမာနာယ ပဋိသန္ဓိယာ အယမေဝ ကိလေသော ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အနိစ္စတောတိ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စန္တိကတာယ အာဒိအန္တဝန္တတာယ စ အနိစ္စတော။ **ဒုက္ခတော**တိ အဘိဏှံ ပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနတာယ ဒုက္ခဝတ္ထုတာယ စ ဒုက္ခတော။ **အနတ္တတော**တိ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ သာမိနိဝါသီကာရကဝေဒကာဘာဝေန စ အနတ္တတော။ **အနုပဿနဋ္ဌေနာ** တိ အနု အနု အနိစ္စာဒိတော ပဿနဋ္ဌေန။ **အဘိနန္ဒနာရော နာနတ္တံ ဟောတီ** တိ အဘိနန္ဒနာရော နာနာ ဟောတီတိ တ အဘိနန္ဒနာရဿ နာနာဘာဝေ ဟောတီတိ တ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကုသလာတိ အာရောဂျဋ္ဌေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန စ။ **အဗျာကတာ** တိ ကုသလာကုသလဘာဝေန န ဗျာကတာ။ **ကိဉ္စိကာလေ သုဝိဒိတာ** တိ ဝိပဿနာကာလေ သုဋ္ဌု ဝိဒိတာ။ **ကိဉ္စိကာလေ န သုဝိဒိတာ** တိ အဘိနန္ဒနကာလေ န သုဋ္ဌု ဝိဒိတာ။ **အစ္စန္တံ သုဝိဒိတာ** တိ အဘိနန္ဒနာယ ပဟီနတ္တာ ဧကန္တေန သုဝိဒိတာ။ **ဝိဒိတဋ္ဌေန စ အဝိဒိတဋ္ဌေန စာ**တိ ဧတ္ထ ပုထုဇ္ဇနသေက္ခာနံ သုဝိဒိတဋ္ဌောပိ ဝီတရာဂဿ အစ္စန္တသုဝိဒိတဋ္ဌောပိ ဝိဒိတဋ္ဌောဝ ဟောတိ, ဒွိန္နမ္ပိ န သုဝိဒိတဋ္ဌော အဝိဒိတဋ္ဌောဝ။

အတိတ္တတ္တာ တိ ဝိပဿနာယ ကရဏီယဿ အပရိယောသိတတ္တာ အပ္ပဏီတဘာဝေန။ တဗ္ဗိပရီတေန **တိတ္တတ္တာ**။ **တိဏ္ဏံ သညောဇနာနံ ပဟာနာယာ**တိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသာနံ ပဟာနတ္ထံ။ ပစ္ဆိမဘဝိကာပိ ဗောဓိသတ္တာ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ အပစ္ဆိမဘဝိကာ ပန ဝိပဿနံ သင်္ခါရုပေက္ခံ ဟပေတွာ ဌပေန္တိ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပဋိလာဘတ္ထာယာ** တိ အသမာသေတွာ ပဌန္တိ, သမာသေတွာ ဟဌော သုန္ဒရတရော။ **သေက္ခော တိဏ္ဏံ သညောဇနာနံ ပဟီနတ္တာ**တိ သောတာပန္နသကဒာဂါမိအနာဂါမီနံ သာမညေန ဝုတ္တံ။ သကဒာဂါမိအနာဂါမီနမ္ပိ ဟိ တာနိ ပဟီနာနေဝ။ **ဥတ္တရိပဋိလာဘတ္ထာယာ** တိ ဥပရူပရိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္ထံ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထာ**

ယာတိ ဒိဋ္ဌေ ဝ ဓမ္မေ ပစ္စက္ခေ အတ္တဘာဝေ ယော သုခော ဝိဟာရော, တဒတ္ထာယ။ **ဝိဟာရသမာပတ္တတ္ထေနာ** တိ သေက္ခဿ ဖလသမာပတ္တတ္ထေန, ဝီတရာဂဿ ဝိပဿနာဝိဟာရဖလသမာပတ္တတ္ထေန။

၅၇. ဣဒါနိ သင်္ခါရုပေက္ခာနံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတုံ **ကတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သမထဝသေနာ**တိ သမာဓိဝသေန။ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ **နီဝရဏေ ပဋိသင်္ခါ** တိ ပဉ္စ နီဝရဏာနိ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ **သန္တိဋ္ဌနာ** တိ နီဝရဏာနံ ပဟာနာဘိမုခီဘူတတ္တာ တေသံ ပဟာနေပိ အဗျာပာရဘာဝူပဂမနေန မဇ္ဈတ္တတာယ သန္တိဋ္ဌနာ။ **သင်္ခါရုပေက္ခာသူ** တိ နီဝရဏပ္ပဟာနေ ဗျာပာရာကရဏေန နီဝရဏသင်္ခါတာနံ သင်္ခါရာနံ ဥပေက္ခနာသု။ ဧသ နယော ဝိတက္ကဝိစာရာဒီသု စ။ သမထေ သင်္ခါရုပေက္ခာ နာမ အပ္ပနာဝီထိယာ အာသန္နပုဗ္ဗဘာဂေ ဗလပ္ပတ္တတာဘာဝနာမယဉာဏံ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပဋိလာဘတ္ထာယာ** တိအာဒီသု စတူသု မဂ္ဂဝါရေသု သုညတာနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂာနံ အညတရညတရော မဂ္ဂေါ လဗ္ဘတိ။ **သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တတ္ထာယာ** တိအာဒီသု စတူသု ဖလဝါရေသု ပန အပ္ပဏိဟိတာ ဖလသမာပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? "သုညတဝိဟာရသမာပတ္တတ္ထာယ အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ္တတ္ထာယာ"တိ ဣတရာသံ ဒွိန္နံ ဖလသမာပတ္တီနံ ဝိသုံ ဝုတ္တတ္တာ။ အနိစ္စာနုပဿနာဝုဋ္ဌာနဝသေန ဟိ အနိမိတ္တမဂ္ဂေါ, တထေဝ ဖလသမာပတ္တိကာလေ အနိမိတ္တဖလသမာပတ္တိ, ဒုက္ခာနုပဿနာဝုဋ္ဌာနဝသေန အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂဖလသမာပတ္တိယော, အနတ္တာနုပဿနာဝုဋ္ဌာနဝသေန သုညတမဂ္ဂဖလသမာပတ္တိယော သုတ္တန္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧတ္ထ စ စတူသု မဂ္ဂဝါရေသု **ဥပ္ပါဒ** န္တိအာဒီနိ ပဉ္စ မူလပဒါနိ, **ဂတိ** န္တိအာဒီနိ ဒသ ဝေဝစနပဒါနီတိ ပန္နရသ ပဒါနိ ဝုတ္တာနိ။ ဆသု ပန ဖလသမာပတ္တိဝါရေသု ပဉ္စ မူလပဒါနေဝ ဝုတ္တာနိ။ တံ ကသ္မာ ဣတိ စေ? သင်္ခါရုပေက္ခာယ တိက္ခဘာဝေ သတိ ကိလေသပ္ပဟာနေ သမတ္ထဿ မဂ္ဂဿ သမ္ဘဝတော တဿာ တိက္ခဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝေဝစနပဒေဟိ သဟ ဒဠှံ ကတွာ မူလပဒါနိ ဝုတ္တာနိ။ ဖလဿ နိရုဿာဟဘာဝေန သန္တသဘာဝတ္တာ မဂ္ဂါယတ္တတ္တာ စ မန္ဒဘူတာပိ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဖလဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ မူလပဒါနေဝ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၅၈. ဣဒါနိ ဇာတိဝသေန ပုစ္ဆိတွာ လဗ္ဘမာနဝသေန ဝိဿဇ္ဇေတုံ **ကတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ ကုသလာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပန္နရသ သင်္ခါရုပေက္ခာ** တိ သမထဝသေန အဋ္ဌ, စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ တိဏ္ဏံ ဖလာနံ ဝသေန သတ္တာတိ ပန္နရသ။ သမထဝသေန အဋ္ဌ သင်္ခါရုပေက္ခာ အရဟတော နီဝရဏပဋိသင်္ခါအဘာဝတော, ဝိတက္ကဝိစာရာဒီနံ ပဟာနဗျာပာရံ ဝိနာ သုခေန ပဟာနတော စ သင်္ခါရုပေက္ခာနာမဿ အနနုရူပတ္တာ ကတွာ တာသံ အဗျာကတတာ န ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အရဟတော ပန ဖလသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇန္တေန သင်္ခါရုပေက္ခံ ဝိနာ သမာပဇ္ဇိတုံ န သက္ကာတိ တိဿော သင်္ခါရုပေက္ခာ အဗျာကတာတိ ဝုတ္တာ။ အပ္ပဏိဟိတသုညတာနိမိတ္တဝသေန ဟိ အရဟတော တိဿော သင်္ခါရုပေက္ခာ။

ဣဒါနိ သင်္ခါရုပေက္ခာနံ သံဝဏ္ဏနာဝသေန ဝုတ္တာသု တီသု ကထာသု **ပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာ ပညာ** တိ သင်္ခါရုပေက္ခာ ။ **အဋ္ဌ စိတ္တဿ ဂောစရာ** တိ သမထဝသေန ဝုတ္တာ အဋ္ဌ သင်္ခါရုပေက္ခာ သမာဓိဿ ဝိသယာ, ဘူမိယောတိ အတ္ထော။ "စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယ"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂) ဝိယ စိတ္တသီသေန သမာဓိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော, "ဂောစရေ, ဘိက္ခဝေ, စရထ သကေ ပေတ္တိကေ ဝိသယေ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၃၇၂) ဝိယ ဂောစရသဒ္ဒေန ဝိသယော။ ယဉှိ ယဒာယတ္တံ, တဿေသော ဝိသယောတိ ဝုစ္စတိ။ **ပုထုဇ္ဇနဿ ဒွေဝ** တိ သမထဝသေန ဝိပဿနာဝသေန စ။ **တယော သေက္ခဿာ** တိ သမထဝိပဿနာသမာပတ္တိဝသေန။ **တယော စ ဝီတရာဂဿာ** တိ အပ္ပဏိဟိတသုညတာနိမိတ္တဖလသမာပတ္တိဝသေန။ "တိဿော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "တယော"တိ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ တယော သင်္ခါရုပေက္ခာ ဓမ္မာတိ ဝါ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ယေဟိ စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋတီ** တိ ယေဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာဓမ္မေဟိ ဝိတက္ကဝိစာရာဒိတော, ဥပ္ပါဒာဒိတော ဝါ စိတ္တံ အပဂစ္ဆတိ။ ဝီတရာဂဿာပိ ဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာသဗ္ဘာဝတော စ သင်္ခါရတော စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋိတွာ နိဗ္ဗာနံ ပက္ခန္ဒတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဋ္ဌ သမာဓိဿ ပစ္စယာ** တိ သမထဝသေန ဝုတ္တာ အဋ္ဌ အပ္ပနာသမ္ပာပကတ္တာ အပ္ပနာသမာဓိဿ ပစ္စယာ။ **ဒသ ဉာဏဿ ဂောစရာ** တိ ဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တာ ဒသ မဂ္ဂဉာဏဿ ဖလဉာဏဿ စ ဘူမိယော။ **တိဏ္ဏံ ဝိမောက္ခာန ပစ္စယာ** တိ သုညတာနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခာ

နံ ဥပနိဿယပစ္စယာ။ **နာနာဒိဋ္ဌိသု န ကမ္ပတီ** တိ ဘင်္ဂံ အဝိဿဇ္ဇိတွာဝ သင်္ခါရေ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိပဿန္တော သဿတဒိဋ္ဌိအာဒီသု နာနပ္ပကာရာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတီတိ။

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဂေါတြဘုဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၅၉. ဂေါတြဘုဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အဘိဘုယျတီ** တိ အဘိဘဝတိ အတိက္ကမတိ။ **ဗဟိဒ္ဓါ သင်္ခါရနိမိတ္တ** န္တိ သကသန္တာနပ္ပဝတ္တအကုသလက္ခန္ဓတော ဗဟိဒ္ဓါဘူတံ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ လောကိကသင်္ခါရာ ဟိ ကိလေသာနံ နိမိတ္တတ္တာ, နိမိတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော ဝါ နိမိတ္တန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ **အဘိဘုယျတီတိ ဂေါတြဘူ** တိ စ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တာဘိဘဝနတော ဂေါတြဘုဘာဝေ ဝုတ္တော။ **ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘူ** တိ အရိယဂေါတ္တဘာဝနတော ဂေါတြဘုဘာဝေ ဝုတ္တော။ **အဘိဘုယျိတွာ ပက္ခန္ဒတီတိ ဂေါတြဘူ** တိ ဥဘော အတ္ထေ သမာသေတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝုဋ္ဌာတီတိ ဂေါတြဘူ**တိ စ **ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဂေါတြဘူ** တိ စ မာတိကာယ ဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနပဒာနုရူပေန ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တာဘိဘဝနတ္တောယေဝ ဝုတ္တော။ သမထဝသေန ဝုတ္တဂေါတြဘူနံ ပန နီဝရဏာဒိဂေါတ္တာဘိဘဝနတော ဂေါတြဘူတိ, ‘‘သောတာပတ္တိဖလသမာပတ္တတ္ထာယာ’’တိအာဒီသု ဆသု သမာပတ္တိဝါရေသု ဥပ္ပာဒါဒိဂေါတ္တာဘိဘဝနတော ဂေါတြဘူတိ, ‘‘သကဒါဂါမိမဂ္ဂံ ပဋိလာဘတ္ထာယာ’’တိအာဒီသု တီသု မဂ္ဂဝါရေသု သောတာပန္နာဒိဂေါတ္တာဘိဘဝနတော ဂေါတြဘူတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဂေါတ္တတ္ထော စေတ္ထ ဗီဇတ္ထော။ ဝတ္တနိပကရဏေ ကိရ ဝုတ္တံ – ဂေါတ္တံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗပရိပန္ထေဟိ ဂုတ္တတ္တာ, တံ ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဂေါတြဘူတိ, အဋ္ဌ သမာပတ္တိယောပိ ဂေါတ္တံ ဂေါတြဘုပရိပန္ထေဟိ ဂုတ္တတ္တာ, တံ ဂေါတ္တံ ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဂေါတြဘူတိ ဝုတ္တံ။ ‘‘စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ ယေဝ ဂေါတြဘု နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ, စတဿန္နံ ဖလသမာပတ္တီနံ ဂေါတြဘု သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဖလသမာပတ္တိနိန္နတ္တာ’’တိ ဝဒန္တိ။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ – ‘‘တဿ ပဝတ္တာနုပုဗ္ဗဝိပဿနဿ သင်္ခါရာရမ္မဏဂေါတြဘုဉာဏာနန္တရံ ဖလသမာပတ္တိဝသေန နိရောဓေ စိတ္တံ အပ္ပေတီ’’တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၆၃)။ တေနေဝေတ္ထ မဂ္ဂဝါရေသု သောဠသမံ ကတွာ ဂဟိတဿ ဗဟိဒ္ဓါသင်္ခါရနိမိတ္တပဒဿ သမာပတ္တိဝါရေသု ဆဋ္ဌံ ကတွာ ဂဟဏံ န ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတရထာ ဟိ မူလပဒဂဟဏေန ဂဟေတဗ္ဗံ ဘဝေယျ။

အညေ ပန ‘‘ယော နိဗ္ဗာနေ ပဌမာဘောဂေါ ပဌမသမန္နာဟာရော, အယံ ဝုစ္စတိ ဂေါတြဘူ’’တိ ဝဒန္တိ။ တံ ဖလံ သန္ဓာယ န ယုဇ္ဇတိ။ **ပန္နရသ ဂေါတြဘုဓမ္မာ ကုသလာ** တိ ဧတ္ထ အရဟတော အဘိဘဝိတဗ္ဗနီဝရဏာဘာဝတော ဝိတက္ကဝိစာရာဒီနံ သုခေနေဝ ပဟာတဗ္ဗဘာဝတော စ အဘိဘဝနဋ္ဌေန ဂေါတြဘုနာမံ နာရဟန္တီတိ ကတွာ ဂေါတြဘူနံ အဗျာကတတာ န ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အရဟတာ ပန ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တေန သင်္ခါရေ အနဘိဘုယျ သမာပဇ္ဇိတုံ န သက္ကာတိ ‘‘တယော ဂေါတြဘုဓမ္မာ အဗျာကတာ’’တိ ဝုတ္တာ။ ကေစိ ပန ‘‘အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ ဧဝ ဣစ္ဆ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, တသ္မာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိဂေါတြဘူ ကုသလာ ဟောန္တီ’’တိ ဝဒန္တိ။ တထာ သင်္ခါရုပေက္ခာယပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၆၀. သာမိသဉ္စ တိအာဒီသု ဝဋ္ဋာမိသလောကာမိသကိလေသာမိသာနံ ကိလေသာမိသေန သာမိသံ သနိကန္တိကတ္တာ။ ကိံ တံ? အဋ္ဌဝိဓံ သမထဂေါတြဘုဉာဏံ။ **ဝဋ္ဋာမိသ** န္တိ စေတ္ထ တေဘူမကဝဋ္ဋမေဝ။ **လောကာမိသ** န္တိ ပဉ္စကာမဂုဏာ။ **ကိလေသာမိသ** န္တိ ကိလေသာ ဧဝ။ **နိရာမိသ** န္တိ ဒသဝိဓံ ဝိပဿနာဂေါတြဘုဉာဏံ အနိကန္တိကတ္တာ။ န ဟိ အရိယာ ဂေါတြဘုသ္မိံ နိကန္တိံ ကရောန္တိ။ ဟေတ္ထကေ ‘‘သာမိသဉ္စေ’’တိ လိခန္တိ, တံ န သုန္ဒရတရံ။ ဧဝမေဝ ပဏိဟိတဉ္စ အပ္ပဏိဟိတံ သညုတ္တဉ္စ ဝိသညုတ္တံ ဝုဋ္ဌိတဉ္စ အဝုဋ္ဌိတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နိကန္တိပဏိဓိယာ ဟိ **ပဏိဟိ တံ** ပတ္ထိတန္တိ အတ္ထော။ တဒဘာဝေန **အပ္ပဏိဟိတံ** ။ နိကန္တိသညောဂေနေဝ **သညုတ္တံ** ။ တဒဘာဝေန **ဝိသညုတ္တံ။ ဝုဋ္ဌိတ** န္တိ ဝိပဿနာဂေါတြဘုဉာဏမေဝ။ တဉှိ နိကန္တိစ္ဆေဒကတ္တာ ဝုဋ္ဌိတံ နာမ။ ဣတရံ **အဝုဋ္ဌိတံ** ။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌာနတ္တာ တ ဝုဋ္ဌိတံ။ ဖလဂေါတြဘုပိ ဟိ နိဗ္ဗာနဇ္ဈာသယဝသေန နိဗ္ဗာနာဘိမုခီဘူတတ္တာ ဗဟိဒ္ဓါသင်္ခါရနိမိတ္တာ ဝုဋ္ဌိတံ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဟေဋ္ဌာဘိဘဝနဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနတရေသုပိ ဖလဂေါတြဘု အဇ္ဈာသယဝသေန နိဗ္ဗာနာဘိမုခီဘူတတ္တာ အဘိဘုယျတိ ဝုဋ္ဌာတိ ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တိဏ္ဏံ ဝိမောက္ခာန ပစ္စယာ** တိ တိဏ္ဏံ လောကုတ္တရဝိမောက္ခာနံ သမထဂေါတြဘု ပကတူပနိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ, ဝိပဿနာဂေါတြဘု အနန္တရသမနန္

တရူပနိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ။ **ပညာ ယဿ ပရိစ္စိတာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂပညာ ယဿ ပရိစိတာ ပရိစိဏ္ဏာ။ **ကုသလော
ဝိဝဋ္ဋေ ဝုဋ္ဌာနေ**တိ အသမ္မောဟဝသေနေဝ ဝိဝဋ္ဋသင်္ခါတေ ကေတုဘုညာဏေ ကုသလော ဆေကော, ပုဗ္ဗဘာဂညာဏေ
န တ ကုသလော။ **နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတီ** တိ သမုစ္ဆေဒေန ပဟီနာသု နာနပ္ပကာရာသု ဒိဋ္ဌီသု န ဝေဓတီတိ။

ကေတုဘုညာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. မဂ္ဂညာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၁. မဂ္ဂညာဏနိဒ္ဒေသေ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝုဋ္ဌာတီ** တိ ဒိဋ္ဌာနုသယပ္ပဟာနေန သမုစ္ဆေဒဝသေန ဒွတသဋ္ဌိဘေဒတော
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော ဝုဋ္ဌာတိ။ **တဒနုဝတ္တကကိလေသေဟီ** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယောဂဝသေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဉပနိဿယေန စ ဉပ္ပဇ္ဇ
မာနေဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအနုဝတ္တမာနေဟိ နာနာဝိဓေဟိ ကိလေသေဟိ။ တေန တဒေကဋ္ဌကိလေသပ္ပဟာနံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒု
ဝိဓေဟိ ဧကဋ္ဌံ သဟဇေကဋ္ဌံ ပဟာနေကဋ္ဌဉ္စ။ တာယ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ ဧကသ္မိံ စိတ္တေ, ဧကသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ တ ယာဝ ပ
ဟာနာ ဌိတာတိ တဒေကဋ္ဌာ။ ဒိဋ္ဌိယာ ဟိ ပဟီယမာနာယ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တေသု ဒွီသု အသင်္ခါရိကစိတ္တေသု တာယ
ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတာ လောဘော မောဟော ဉဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ ကိလေသာ, ဒွီသု သသင်္ခါရိက
စိတ္တေသု တာယ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတာ လောဘော မောဟော ထိနံ ဉဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ
ကိလေသာ **သဟဇေကဋ္ဌဝသေန** ပဟီယန္တိ။ ဒိဋ္ဌိကိလေသေယေဝ ပဟီယမာနေ တေန သဟ ဧကသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဌိတာ
အပာယဂမနီယာ လောဘော ဒောသော မောဟော မာနော ဝိစိကိစ္ဆာ ထိနံ ဉဒ္ဓစ္စံ အဟိရိကံ အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမေ
ကိလေသာ **ပဟာနေကဋ္ဌဝသေန** ပဟီယန္တိ။ **ခန္ဓေဟီ** တိ တဒနုဝတ္တကေဟေဝ ခန္ဓေဟိ, တံ ဒိဋ္ဌိံ အနုဝတ္တမာနေဟိ
သဟဇေကဋ္ဌေဟိ စ ပဟာနေကဋ္ဌေဟိ စ စတူဟိ အရူပက္ခန္ဓေဟိ, တံသမုဋ္ဌာနရူပေဟိ တ သဟ ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒိကိလေသပစ္စယာ အနာဂတေ ဉပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗေဟိ ဝိပာကက္ခန္ဓေဟိ။ **ဗဟိဒ္ဓာ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေဟီ** တိ ယထာဝု
တ္တကိလေသက္ခန္ဓတော ဗဟိဘူတေဟိ သဗ္ဗသင်္ခါရနိမိတ္တေဟိ။ **မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာ ဝုဋ္ဌာတီ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ
န ပဟာတဗ္ဗေသု စတူသု ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တေသု, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတေ စာတိ ပဉ္စသု စိတ္တေသု အပာယဂမနီယသေသာ
ကုသလစိတ္တေသု စ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာ ဝုဋ္ဌာတိ။

မိစ္ဆာတစာယ ဝုဋ္ဌာတီ တိ မုသာတဒတော စေဝ အပာယဂမနီယပိသုဏဖရုသသမ္ဖပ္ပလာပေဟိ စ ဝုဋ္ဌာတိ ။ **မိစ္ဆာ
ကမ္မန္တာ ဝုဋ္ဌာတီ**တိ ပာဏာတိပာတာဒိန္နာအနမိစ္ဆာစာရေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ။ **မိစ္ဆာအာဇီဝ ဝုဋ္ဌာတီ** တိ ကုဟနာ လပနာ နေမိ
တ္တိကတာ နိပ္ပေသိကတာ လာဘေနလာဘံနိဇိဂီသနတာ, အာဇီဝဟေတုကေဟိ တ သတ္တဟိပိ ကာယဝစီကမ္မေဟိ ဝုဋ္ဌာ
တိ။ မိစ္ဆာတယာမမိစ္ဆာသတိမိစ္ဆာသမာဓီဟိ ဝုဋ္ဌာနံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဝုဋ္ဌာနေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မိစ္ဆာသတီ**တိ စ
သတိယာ ပဋိပက္ခာကာရေန ဉပ္ပဇ္ဇမာနာ အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒမတ္တမေဝ။ ဉပရိမဂ္ဂတ္တယေ “ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိ
ဋ္ဌိ”တိအာဒီနိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ယထာ ပဌမဇ္ဈာနိကေ ပဌမမဂ္ဂေ လဗ္ဘန္တိ, တထေဝ လဗ္ဘန္တိ။ တတ္ထ ပဌမမဂ္ဂေ
သမ္မာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒီနံ ပဇဟနဋ္ဌေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
ဧဝံ သန္တေ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ ဒွာသဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟီနတ္တာ ဉပရိမဂ္ဂတ္တယေန ပဟာတဗ္ဗာ ဒိဋ္ဌိ နာမ နတ္ထိ။

တတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ နာမံ ကထံ ဟောတီတိ? ယထာ ဝိသံ အတ္ထိ တ ဟောတု မာ တ, အဂဒေါ အဂဒေါတ္ဝေဝ ဝုစ္စ
တိ, ဧဝံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အတ္ထိ တ ဟောတု မာ တ, အယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဧဝ နာမ။ ယဒိ ဧဝံ နာမမတ္တမေဝေတံ ဟောတိ, ဉပရိမဂ္ဂတ္
တယေ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ကိစ္စာဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ, မဂ္ဂင်္ဂါနိ န ပရိပူရေန္တိ။ တသ္မာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သကိစ္စကာ ကာတဗ္
ဗာ, မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပရိပူရေတဗ္ဗာနီတိ။ သကိစ္စကာ စေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ယထာလာဘနိယမေန ဒီပေတဗ္ဗာ။ ဉပရိမဂ္ဂတ္တယ
ဝဇ္ဈော ဟိ ဧကော မာနော အတ္ထိ, သော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ, သာ တံ မာနံ ပဇဟတီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ သောတာပတ္တိမဂ္
ဂသ္မိဉှိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ။ သောတာပန္နဿ ပန သကဒာဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဈော မာနော အတ္ထိ, တံ မာနံ ပဇဟ
တီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ တဿေဝ သတ္တအကုသလစိတ္တသဟဇာတော သင်္ကပ္ပော အတ္ထိ, တေဟေဝ စိတ္တေဟိ တစင်္ဂ
စောပနံ အတ္ထိ, ကာယင်္ဂစောပနံ အတ္ထိ, ပစ္စယပရိဘောဂေါ အတ္ထိ, သဟဇာတတယာမော အတ္ထိ, အဿတိယ
ဘာတော အတ္ထိ, သဟဇာတစိတ္တေကဂ္ဂတာ အတ္ထိ, ဧတေ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒယော နာမ။ သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ သမ္မာသင်္
ကပ္ပာဒယော တေသံ ပဟာနေန သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ အဋ္ဌင်္ဂါနိ သကိစ္စကာနိ
ဟောန္တိ။ သကဒာဂါမိဿ အနာဂါမိမဂ္ဂဝဇ္ဈော မာနော အတ္ထိ, သော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ တဿေဝ သတ္တဟိ စိ

တ္တေပဟိ သဟဇာတာ သင္ကပ္ပာဒယော အတ္ထိ။ တေသံ ပဟာနေန အနာကမိမဂ္ဂေ အင္ဂနံ့ အင္ဂကံ သကိစ္စကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနာကမိဿ အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဈော မာနော အတ္ထိ, သော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ ယာနိ ပနဿ ပဥ္စ အကုသလစိတ္တာနိ, တေဟိ သဟဇာတာ သင်္ကပ္ပာဒယော အတ္ထိ။ တေသံ ပဟာနေန အရဟတ္တမဂ္ဂေ အင္ဂနံ့ အင္ဂကနံ သကိစ္စကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သြဋ္ဌာရိကာတိ ကာယဝစီဒွါရေ ဝီတိက္ကမဿ ပစ္စယဘာဝေန ထူလဘူတမ္ပဟာ။ **ကာမရာဂသညောဇနာ**တိ မေထုနရာဂသင္ခါတာ သညောဇနာ။ သော ဟိ ကာမဘဝေ သညောဇေတီတိ သညောဇနန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ပဋိဃသညောဇနာ**တိ ဗ္ယာပာဒသညောဇနာ။ သော ဟိ အာရမ္မဏေ ပဋိဟညတီတိ ပဋိဃန္တိ ဝုစ္စတိ။ တေ ဧဝ ထာမဂတဋ္ဌေန သန္တာနေ အနုသေန္တီတိ **အနုသယာ။ အဏုသဟဂတာ**တိ အဏုဘူတာ, သုခုမဘူတာတိ အတ္ထော။ တဗ္ဗာဝေ ဟိ တ္တေ သဟဂတသဒ္ဒော။ သကအာကမိဿ ဟိ ကာမရာဂဗ္ယာပာအ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ အဏုဘူတာ အဓိစ္စုပ္ပတ္တိယာ စ ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ စ။ တဿ ဟိ ဗာလပုထုဇ္ဇနဿ ဝိယ ကိလေသာ အဘိဏှံ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ကအာစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စ ဗာလပုထုဇ္ဇနဿ ဝိယ မဒ္ဒန္တာ ဖရန္တာ ဆာဒေန္တာ အန္ဓအန္ဓံ ကရောန္တာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဒွီဟိ ပန မဂ္ဂေဟိ ပဟီနတ္တာ မန္ဒမန္ဒာ တနုကာကာရာ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဝီတိက္ကမံ ဟာပေတုံ သမတ္ထာ န ဟောန္တိ။ ဧဝံ တနုဘူတာ အနာကမိမဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ **ရူပရာဂ**တိ ရူပဘဝေ ဆန္ဒရာဂ။ **အရူပရာဂ**တိ အရူပဘဝေ ဆန္ဒရာဂ။ **မာနာ**တိ ဥန္နတိလက္ခဏာ။ **ဥဒ္ဓစ္စာ** တိ အဝူပသမလက္ခဏာ။ **အဝိဇ္ဇာယာ**တိ အန္ဓလက္ခဏာယ။ **ဘဝရာဂနုသယာ**တိ ရူပရာဂရူပရာဂဝသေန ပဝတ္တဘဝရာဂနုသယာ။

၆၂. ဣအနိ မဂ္ဂဉာဏသံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တော **အဇာတံ ဈာပေတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စ **အဇာတံ ဈာပေတိ ဇာတေန, ဈာနံ တေန ပဝုစ္စတီ**တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဟုတွာဘူတေန တေန တေန လောကုတ္တရဇ္ဈာနေန တံသမင္ဂိပုဂ္ဂလော အဇာတမေဝ တံ တံ ကိလေသံ ဈာပေတိ ဒဟတိ သမုစ္ဆိန္ဒတိ, တေန ကာရဏေန တံ လောကုတ္တရံ ဈာနန္တိ ပဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။ **ဈာနဝိမောက္ခေ ကုသလတာ** တိ တသ္မိံ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တေ ဝိတက္ကာဒိကေ ဈာနေ စ ဝိမောက္ခသင္ခါတေ အရိယမဂ္ဂေ စ အသမ္မောဟဝသေန ကုသလတာယ ပဋမမဂ္ဂေနေဝ ပဟီနာသု နာနာဒိဋ္ဌီသု န ကမ္ပတိ။ ဈာနံ နာမ ဒုဝိဓံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဉ္စ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဉ္စ။ လောကိယပဌမဇ္ဈာနာဒိကံ ကသိဏာဒိအာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဋ္ဌေန ဈာနံ, ဝိပဿနာသင္ခါရာနံ သဘာဝသာမညလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဋ္ဌေန ဈာနံ, လောကုတ္တရံ နိဗ္ဗာနေ တထလက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဋ္ဌေန ဈာနံ။ ဣဓ ပန ကေတုရဘုနာပိ သာဓာရဏံ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဋ္ဌံ အနာမသိတွာ အသာဓာရဏေန ကိလေသဈာပနဋ္ဌေန ဈာနံ ဝုတ္တံ။ ဝိမောက္ခဋ္ဌော ပနေတ္ထ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု အဓိမုစ္စနဋ္ဌော ကိလေသေဟိ စ သုဋ္ဌု မုစ္စနဋ္ဌော။

သမာဒဟိတွာ ယထာ စေ ဝိပဿတီ တိ အပ္ပနူပစာရခဏိကသမာဓီနံ အညတရေန သမာဓိနာ ပဌမံ စိတ္တသမာဓာနံ ကတွာ ပစ္ဆာ ယထာ ဝိပဿတိ စ။ သမုစ္စယတ္တော စေ-သဒ္ဒော ဝိပဿနံ သမုစ္စိနောတိ။ **ဝိပဿမာနော တထာ စေ သမာဒဟေ**တိ ဝိပဿနာ နာမေသာ လူခဘူတာ နိရဿာအ, သမထော စ နာမ သိနိဒ္ဓဘူတော သအဿာအော။ တသ္မာ တာယ လူခဘူတံ စိတ္တံ သိနေဟေတုံ ဝိပဿမာနော တထာ စ သမာဒဟေ။ ဝိပဿမာနော ပုန သမာဓိံ ပဝိသိတွာ စိတ္တသမာဓာနဉ္စ တထေဝ ကရေယျ, ယထေဝ ဝိပဿနန္တိ အတ္ထော။ ဣဓ စေ-သဒ္ဒော သမာဒဟနံ သမုစ္စိနောတိ။ ဥဘယတ္ထာပိ ကထာဗန္ဓာနုဝတ္တနေန စေ-ကာရော ကတော, အတ္ထော ပန စ-ကာရတ္ထော ဧဝ။ **ဝိပဿနာ စ သမထော တဒါ အဟု**တိ ယသ္မာ သမထဝိပဿနာနံ ယုဂနဒ္ဓဘာဝေ သတိ အရိယမဂ္ဂပာတုဘာဝေ ဟောတိ, တသ္မာ အရိယမဂ္ဂဇနနသမတ္ထတ္တာ ယဒါ တဒုဘယသမာယောဂေ ဟောတိ, တဒါ ဝိပဿနာ စ သမထော စ အဟု, သမထဝိပဿနာ ဘူတာ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ တာ စ သမထဝိပဿနာ အရိယမဂ္ဂာဘိမုခီကာလေ စ မဂ္ဂက္ခဏေ စ **သမာနဘာဂ ယုဂနဒ္ဓါ ဝတ္တရေ** သမာနော သမော ဘာဂေ ကောဋ္ဌာသော ဧတေသန္တိ သမာနဘာဂ, ယုဂေ နဒ္ဓါ ဝိယာတိ ယုဂနဒ္ဓါ, အညမညံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန သမဓုရာ သမဗလာတိ အတ္ထော။ ဝိတ္ထာရော ပနဿ ယုဂနဒ္ဓကထာယံ အာဝိဘဝိဿတိ။

ဒုက္ခာ သင္ခါရာ သုခါ, နိရောဓော ဣတိ ဒဿနံ။ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌိတာ ပညာ, ဖဿေတိ အမတံ ပဒန္တိ ဒုက္ခာ သင္ခါရာ, သုခော နိရောဓော နိဗ္ဗာနန္တိ ပဋိပန္နဿ တတော နိဗ္ဗာနဒဿနံ အရိယမဂ္ဂဉာဏံ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌိတာ ပညာ နာမ။ သာ ဧဝ စ ပညာ အမတံ ပဒံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏဖုသနေန ဖုသတိ, ပဋိလဘတီတိ အတ္ထော။ နိဗ္ဗာနဉ္စဟိ အတ

ပ္ပကင်္ဌေန အမတသဒိသန္တိ အမတံ, နာသ္သ မတံ မရဏံ ဝယော အတ္ထီတိပိ အမတံ, ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဌာယ မဟာတာ ဥဿာဟေန မဟတိယာ ပဋိပဒာယ ပဇ္ဇတိ ပဋိပဇ္ဇီယတီတိ ပဒန္တိ ဝုစ္စတိ။

ဝိမောက္ခစရိယံ ဇာနာတီ တိ ဝိမောက္ခပဝတ္တိံ အသမ္မောဟဝသေန ဇာနာတိ, ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဇာနာတိ။ ''ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနော ဝိမောက္ခော, ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနာ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ, ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနာနံ အနုလောမာ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ, ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ စတ္တာရော ဝိမောက္ခာ''တိ ဟိ ဥပရိ ဝိမောက္ခကထာယံယေဝ (ပဋိ. မ. ၁.၂ဝ၉ အာဒယော) အာဂတာ ဝိမောက္ခစရိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသံ ဝိတ္ထာရော တတ္ထေဝ အာဂတော။ **နာနတ္တေကတ္တကောဝိဒေ**တိ တေသံ ဝိမောက္ခာနံ နာနာဘာဝေ ဧကဘာဝေ စ ကုသလော။ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝိမောက္ခဝသေန ဟိ တေသံ ဧကတ္တံ, စတုအရိယမဂ္ဂဝသေန နာနတ္တံ, ဧကေကဿာပိ တ အရိယမဂ္ဂဿ အနုပဿနာဘေဒေန နာနတ္တံ, အရိယမဂ္ဂဘာဝေန ဧကတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဒွိဝိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ** တိ ဒဿနသင်္ခါတဿ စ ဘာဝနာသင်္ခါတဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိဝိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာယ။ **ဒဿန** န္တိ ဟိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ။ သော ဟိ ပဌမံ နိဗ္ဗာနဒဿနတော ဒဿနန္တိ ဝုတ္တော။ ဂေါတြဘု ပန ကိဉ္စာပိ ပဌမတရံ နိဗ္ဗာနံ ပဿတိ, ယထာ ပန ရညော သန္တိကံ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အာဂတော ပုရိသော ဒူရတောဝ ရထိကာယ စရန္တံ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဂတံ ရာဇာနံ ဒိသွာပိ ''ဒိဋ္ဌော တေ ရာဇာ''တိ ပုဋ္ဌော ဒိသွာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ အကတတ္တာ ''န ပဿာမီ''တိ အာဟ, ဧဝမေဝ နိဗ္ဗာနံ ဒိသွာ ကတ္တဗ္ဗဿ ကိလေသပ္ပဟာနဿာဘာဝါ န ''ဒဿန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉှိ ဉာဏံ မဂ္ဂဿ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ **ဘာဝနာ**တိ သေသမဂ္ဂတ္တယံ။ တဉှိ ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌသ္မိံယေဝ ဓမ္မေ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ကိဉ္စိ ပဿတိ, တသ္မာ ''ဘာဝနာ''တိ ဝုစ္စတိ။ ဟေဋ္ဌာ ပန ဘာဝနာမဂ္ဂဿ အပရိနိဋ္ဌိတတ္တာ ''ဒွိဝိန္နံ ဉာဏာန''န္တိ အဝတွာ သောတာပတ္တိသကဒာဂါမိအနာဂါမိမဂ္ဂလာဘိနော သန္ဓာယ ''ဈာနဝိမောက္ခေ ကုသလတာ''တိ ဝုတ္တံ, အရဟတ္တမဂ္ဂလာဘိနော ပန ဘာဝနာမဂ္ဂဿ ပရိနိဋ္ဌိတတ္တာ ''ဒွိဝိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ''တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မဂ္ဂဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဖလဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၃. ဖလဉာဏနိဒ္ဒေသေ **တံပယောဂပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ** တိ တဿ အဗ္ဘုတ္တဗဟိဒ္ဓာ ဝုဋ္ဌာနပယောဂဿ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ။ မဂ္ဂေါ ဟိ သကက္ခဏေ ကိလေသပ္ပဟာနေန ဥဘတော ဝုဋ္ဌာနပယောဂံ ကရောတိ နာမ, ဖလက္ခဏေ ကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာ မဂ္ဂဿ ဥဘတော ဝုဋ္ဌာနပယောဂေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေ ဝူပသန္တော နာမ ဟောတိ။ **ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ မဂ္ဂါနန္တရံ သကိံ တ ဒွိက္ခတ္တုံ တ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဖလသမာပတ္တိကာလေ ပန ဗဟုက္ခတ္တုံ, နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ ဒွိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သဗ္ဗမ္ပိ ဟိ တံ ပယောဂပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **မဂ္ဂဿေတံ ဖလ** န္တိ ဖလံ အပေက္ခိတွာ နပုံသကဝစနံ ကတံ။ သကဒာဂါမိမဂ္ဂက္ခဏာဒီသုပိ ဧကေကမဂ္ဂဝသေနေဝ ဝုဋ္ဌာနယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဖလဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃. ဝိမုတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၄. ဝိမုတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိ** တိ ဝိဇ္ဇမာနဋ္ဌေန သတိ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတေ ကာယေ, သယံ တ သတီ တသ္မိံ ကာယေ ဒိဋ္ဌီတိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ **ဝိစိကိစ္ဆာ**တိ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ, သဘာဝံ တ ဝိစိနန္တော ဧတာယ ကိစ္ဆတိ ကိလမတီတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။ **သီလဗ္ဗတပရာမာသော** တိ သီလေန သုဒ္ဓိ ဝတေန သုဒ္ဓိ သီလဗ္ဗတေန သုဒ္ဓီတိ ဂဟိတအဘိနိဝေသော။ သော ဟိ သဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ပရတော အာမသတီတိ သီလဗ္ဗတပရာမာသော။ ဥဘိန္နံ သမာနေပိ ဒိဋ္ဌိဘာဝေ တက္ကဉ္စ ပရူပဒေသဉ္စ ဝိနာ ပကတိယာ ဧဝ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဂဟဏတော ပကတိဘူတာယ ဝီသတိဝတ္ထုကာယ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ပဟာနေနေဝ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနဒဿနတ္ထံ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။ သီလဗ္ဗတပရာမာသော ပန ''သုဒ္ဓိပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇာမာ''တိ ပဋိပန္နာနံ ပဋိပဒာယ မိစ္ဆာဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တိဏ္ဏမ္ပိ အနုသယပ္ပဟာနေနေဝ ပဟာနံ ဒဿေတုံ **ဒိဋ္ဌာနုသယော ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော** တိ ဝုတ္တံ, န ဝိသုံ ကိလေသတ္တာ။ **ဥပက္ကိလေသာ** တိ ကိလေ

သေန္တိ ဥပတာပေန္တိ ဝိဗာဓေန္တီတိ ကိလေသာ, ထာမဂတဋ္ဌေန ဘုသာ ကိလေသာတိ ဥပက္ကိလေသာ။ **သမ္မာ သမုစ္ဆိန္နာ ဟောန္တီ**တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန အနုပ္ပာဒနိရောဓေန သမ္မာ သမုစ္ဆိန္နာ ဟောန္တိ။ **သပရိယုဋ္ဌာနေဟီ** တိ စိတ္တံ ပရိယောနန္ဓန္တာနိ ဥဋ္ဌေန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ပရိယုဋ္ဌာနာနိ, သမုဒာစာရပ္ပတ္တာနံ ကိလေသာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သဟ ပရိယုဋ္ဌာနေဟီတိ သပရိယုဋ္ဌာနာနိ။ တေဟိ သပရိယုဋ္ဌာနေဟိ အနုသယိတဥပက္ကိလေသေဟိ။ **စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ ဟောတီ**တိ တေသံ အဘာဗ္ဗုပ္ပတ္တိကဘူတတ္တာ သန္တတိဝသေန ပဝတ္တမာနံ စိတ္တံ တတော ဝိမုတ္တံ နာမ ဟောတိ။ တဒေဝ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တတ္တာ **သုဝိမုတ္တံ။ တံဝိမုတ္တိဉာတဋ္ဌေနာ** တိ တဿာ ဝိမုတ္တိယာ ဇာနနဋ္ဌေန။

ဝိမုတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၅. ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏနိဒ္ဒေသေ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ ဟေတုဋ္ဌေန ပဌမံ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝတွာ ပုန မဂ္ဂင်္ဂဘူတေ စ အမဂ္ဂင်္ဂဘူတေ စ ဓမ္မေ "ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဓိ"တိ လဒ္ဓနာမဿ အရိယဿ အင်္ဂဘာဝေန ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဝိသုံ ဒဿေသိ။ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယသမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဟိ မဂ္ဂင်္ဂါနေဝ, ပီတိပဿဒ္ဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အမဂ္ဂင်္ဂါနိ။ ပုန ဗလဝသေန ဣန္ဒြိယဝသေန စ ဝိသုံ နိဒ္ဒိဋ္ဌေသု သဒ္ဓာ ဧဝ အမဂ္ဂင်္ဂဘူတာ။ ပုန မဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတေ ယေဝ ဓမ္မေ ရာသိဝသေန ဒဿေန္တော **အာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန သတိပဋ္ဌာနာ** တိ ကောဝ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ သတိ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု သုဘသုခနိစ္စအတ္တသညာပဟာနကိစ္စသာဓနဝသေန စတုတာရော သတိပဋ္ဌာနာ နာမ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဧကမေဝ ဝီရိယံ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ပဟာနာနုပ္ပတ္တိကိစ္စဿ, အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိကိစ္စဿ သာဓနဝသေန စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ နာမ။

တထဋ္ဌေန သစ္စာ တိ ဒုက္ခဘာတဒီသု အဝိသံဝာဒကဋ္ဌေန စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ။ တောနေဝ စေတ္ထ ပဋိဝေဓဋ္ဌေန တဒာ သမုဒာဂတာနိ, "အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာန"န္တိ ဝိသုံ ဝုတ္တံ နိဗ္ဗာနဉ္စ, သေသာ ပန ဓမ္မာ ပဋိလာဘဋ္ဌေန တဒာ သမုဒာဂတာ။ "တထဋ္ဌေန သစ္စာ တဒာ သမုဒာဂတာ"တိ ဝစနတော မဂ္ဂဖလပရိယောသာနေ အဝဿံ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပစ္စဝေက္ခတီတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။ "ကတံ ကရဏီယံ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာတိ ပဇာနာတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၈) ဝစနတော စ "ဒုက္ခံ မေ ပရိညာတံ, သမုဒယော မေ ပဟီနော, နိရောဓော မေ သစ္ဆိကတော, မဂ္ဂေါ စ မေ ဘာဝိတော"တိ ပစ္စဝေက္ခဏံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ တထာ ပစ္စဝေက္ခဏံ ယုဇ္ဇတိ စ။ **သမုဒယော**တိ စေတ္ထ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈောယေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧတ္ထ ဝုတ္တသမုဒယပစ္စဝေက္ခဏဝသေနေဝ အဋ္ဌကထာယံ ဒုဝိဓံ ကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာန ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဣဓ သရူပေနေဝ အာဂတာနီတိ ဝုတ္တာနိ။ ကေဝလံ ဒုက္ခပစ္စဝေက္ခဏမေဝ န ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စာပိ န ဝုတ္တံ, အထ ခေါ ဟဋသဒ္ဒဝတော ယုတ္တိသဒ္ဒဝတော စ ဂဟေတဗ္ဗမေဝ။ သစ္စပဋိဝေဓတ္တဉ္ဟိ ပဋိပန္နဿ နိဋ္ဌိတေ သစ္စပဋိဝေဓေ သယံ ကတကိစ္စပစ္စဝေက္ခဏံ ယုတ္တမေဝတိ။ **အဝိက္ခေပဋ္ဌေန သမထော** တိအာဒိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော ဧဝ သမထဝိပဿနာဓမ္မေ ဧကရသဋ္ဌေန အနတိဝတ္တနဋ္ဌေန စ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ **သံဝရဋ္ဌေန သီလဝိသုဒ္ဓီ**တိ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝါ ဧဝ။ **အဝိက္ခေပဋ္ဌေန စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** တိ သမ္မာသမာဓိ ဧဝ။ **ဒဿနဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ။ **ဝိမုတ္တဋ္ဌေနာ** တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေဟိ မုစ္စနဋ္ဌေန, နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ တဒဓိမုစ္စနဋ္ဌေန။ **ဝိမောက္ခော** တိ သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခော, အရိယမဂ္ဂေါယေဝ။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ** တိ သစ္စပဋိဝေဓဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ, သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ။ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန ဝိမုတ္တိ** တိ မဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ ပဇဟနဋ္ဌေန တတော မုစ္စနတော ဝိမုတ္တိ, အရိယမဂ္ဂေါယေဝ။ **သမုစ္ဆေဒဋ္ဌေန ခယေ ဉာဏ** န္တိ ကိလေသသမုစ္ဆိန္ဒနဋ္ဌေန ကိလေသက္ခယကရေ အရိယမဂ္ဂေ ဉာဏံ, သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ။

ဆန္ဒာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကေဝလဉ္စေတ္ထ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ မဂ္ဂဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာကာရေန ဒဿိတာ။ **ဝိမုတ္တီ** တိ စေတ္ထ မဂ္ဂဝိမုတ္တိယေဝ။ "တထဋ္ဌေန သစ္စာ"တိ ဧတ္ထ ဂဟိတမ္ပိ စ နိဗ္ဗာနံ ဣဓ ပရိယောသာနဘာဝဒဿနတ္ထံ ပုန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဖလက္ခဏေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ ပန **ဟေတုဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ**တိ ဖလမဂ္ဂဘာဝေနေဝ။ **သမ္မပ္ပဓာနာ** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ စတုကိစ္စသာဓကဿ ဝီရိယကိစ္စဿ ဖလဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ သိဒ္ဓတ္တာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အညထာ ဟိ ဖလက္ခဏေ သမ္မပ္ပဓာနာ ဧဝ န လဗ္ဘန္တိ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ မဂ္ဂက္ခဏေ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ ဥဒ္ဒရန္တေန ထေရေန "ဖလက္ခဏေ ဌပေတွာ စတ္တာ

ရော သမ္ပပ္ပဓာနေ အဝသေသာ တေတ္တိံသ ဓမ္မာ လဗ္ဘန္တီ''တိ။ ဧဝမေဝ ပဋိဝေဓကိစ္စာဒိသိဒ္ဓိဝသေန သစ္စာဒီနိပိ ယထာယောဂံ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **ဝိမောက္ခော** တိ စ ဖလဝိမောက္ခော။ **ဝိမုတ္တိ** တိ ဖလဝိမုတ္တိ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌေန အနုပ္ပာဒေ ဉာဏံ** ဝုတ္တတ္တမေဝ။ **ဝုဋ္ဌဟိတွာ** တိ အန္တရာ ဝုဋ္ဌာနာဘာဝ ဖလာဝသာနေန ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ဣမေ ဓမ္မာ တဒါ သမုဒာဂတာ**တိ ဣမေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ဓမ္မာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဖလက္ခဏေ စ သမုဒာဂတာတိ ပစ္စဝေက္ခတီတိ ဣတိ-သဒ္ဒံ ဟဋ္ဌသေသံ ကတွာ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၅. ဝတ္ထုနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၆. ဝတ္ထုနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ **စက္ခုံ အဇ္ဈတ္တံ ဝဝတ္ထေတီ** တိ အဇ္ဈတ္တဘူတံ စက္ခုံ ဝဝတ္ထပေတိ။ ယထာ သော စက္ခုံ ဝဝတ္ထပေတိ, တထာ ဝတ္ထုကာမော **ကထံ စက္ခုံ အဇ္ဈတ္တံ ဝဝတ္ထေတီ** တိ ပုစ္ဆိတွာ ပုန **စက္ခု အဝိဇ္ဇာသမ္ဘူတန္တိ ဝဝတ္ထေတီ**တိအာဒိနာ ဝဝတ္ထာပနာကာရံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ အဝိဇ္ဇာတဏှာ ကမ္မာ အတီတာ ဥပတ္ထမ္ဘကဟေတုယော, ကမ္မံ အတီတံ ဇနကဟေတု, အာဟာရော ဣဒါနိ ဥပတ္ထမ္ဘကဟေတု။ ဧတေန စက္ခုပ္ပတ္တိကာနိ ဥတုစိတ္တာနိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ **စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယာ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ, စတ္တာရိ မဟာဘူတာနိ ဥပာဒိယိတွာ ပဝတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဧတေန ပသာဒစက္ခုဘာဝေ ဒဿိတော ဟောတိ, သသမ္ဘာရဘာဝေ ပဋိက္ခိတ္တော။ **ဥပ္ပန္န** န္တိ အဒ္ဓာဝသေန, သန္တတိခဏဝသေန တ ပစ္စုပ္ပန္နံ။ **သမုဒာဂတ**န္တိ ဟေတုတော သမုဋ္ဌိတံ။ ဧတ္တာဝတာ ဝိပဿနာပုဗ္ဗဘာဂေ စက္ခုဝတ္ထာနံ ဒဿိတံ။ **အဟုတွာ သမ္ဘူတ** န္တိအာဒီဟိ အနိစ္စာနုပဿနာ။ ပုဗ္ဗေ ဥဒယာ အဝိဇ္ဇမာနတော အဟုတွာ သမ္ဘူတံ, ဥဒ္ဓံ ဝယာ အဘာဝတော ဟုတွာ န ဘဝိဿတိ။ **အန္တဝန္တတော** တိ အန္တော အဿ အတ္ထီတိ အန္တဝ, အန္တဝ ဧဝ အန္တဝန္တော ယထာ ''သတိမန္တော, ဂတိမန္တော, ဓိတိမန္တော စ ယော ဣသိ''တိ (ထေရဂ. ၁၀၅၂)။ တတော အန္တဝန္တတော, ဘင်္ဂဝိဇ္ဇမာနတောတိ အတ္ထော။ **အဒ္ဓုဝ** န္တိ သဗ္ဗာဝတ္ထာနိပာတိတာယ, ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ န ထိရံ။ **အသဿတ** န္တိ န နိစ္စံ။ **ဝိပရိဏာမဓမ္မ**န္တိ ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ဝိပရိဏာမပကတိကံ။ **စက္ခု အနိစ္စ**န္တိအာဒီနိ **စက္ခုံ အနိစ္စတော** တိအာဒီနိ စ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ **မနော**တိ ဣဓ ဘဝင်္ဂမနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ **အဝိဇ္ဇာသမ္ဘူတော** တိအာဒိ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ **အာဟာရသမ္ဘူတော** တိ ဧတ္ထ သမ္ပယုတ္တဖဿာဟာရမနောသဉ္စေတနာဟာရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဥပ္ပန္နော** တိ စ အဒ္ဓာသန္တတိဝသေန။

ဝတ္ထုနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ဂောစရနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၇. ဂောစရနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ရူပေ ဗဟိဒ္ဓာ ဝဝတ္ထေတီ** တိ အဇ္ဈတ္တတော ဗဟိဒ္ဓာဘူတေ ရူပာယတနဓမ္မေ ဝဝတ္ထပေတီတိ အတ္ထော။ **အဝိဇ္ဇာသမ္ဘူတာ** တိအာဒိ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နကမ္မဇရူပတ္တာ ဝုတ္တံ။ အာဟာရောပိ ဟိ ကမ္မဇရူပဿ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော ဟောတိ။ သဒ္ဒဿ ပန ဥတုစိတ္တသမုဋ္ဌာနတ္တာ အဝိဇ္ဇာသမ္ဘူတာဒိစတုက္កံ န ဝုတ္တံ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ သယံ မဟာဘူတတ္တာ ''စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယာ''တိ န ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မာ** တိ စေတ္ထ ဘဝင်္ဂမနောသမ္ပယုတ္တာ တယော အရူပိနော ခန္ဓာ, ဓမ္မာယတနပရိယာပန္နာနိ သုခုမရူပာနိ စ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနိ, သဗ္ဗာနိပိ ရူပာဒီနိ စ။ အပိစ ယာနိ ယာနိ ယေန ယေန သမုဋ္ဌဟန္တိ, တာနိ တာနိ တေန တေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဣတရထာ ဟိ သကသန္တာနပရိယာပန္နာပိ ရူပာဒယော ဓမ္မာ သဗ္ဗေ န သင်္ဂဏှေယျုံ။ ယသ္မာ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပာဒယောပိ ဝိပဿနူပဂါ, တသ္မာ တေသံ ကမ္မသမ္ဘူတပဒေန သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေပိ ဟိ သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏကမ္မပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနာ။ အညေ ပန ''အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓာ ရူပာဒယော အဝိပဿနူပဂါ''တိ ဝဒန္တိ။ တံ ပန –

> ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ, ယဒါ ပညာယ ပဿတိ။
> အထ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဒုက္ခေ, ဧသ မဂ္ဂေါ ဝိသုဒ္ဓိယာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၇၇) –

အာဒိကာယ ဟဋ္ဌိယာ ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဝုတ္တဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ – ''ဣမေကစ္စော အာဒိတောဝ အဇ္ဈတ္တသင္ခါရေ အဘိနိဝိသိတွာ ဝိပဿတိ, ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဗဟိဒ္ဓာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ, တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပာဒိန္နသင္ခါရေပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ဝိပဿတီ''တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၈၄)။ တသ္မာ ပရေသံ စက္ခာဒိဝဝတ္ထာနမ္ပိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပာဒိဝဝတ္ထာနမ္ပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝ, တသ္မာ တေဘူမကသင္ခါရာ အဝိပဿနူပကာ နာမ နတ္ထိ။

ဧကစရနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၇. စရိယာနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆၈. စရိယာနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဝိညာဏစရိယာ**တိအာဒီသု အာရမ္မဏေ စရတီတိ စရိယာ, ဝိညာဏမေဝ စရိယာ **ဝိညာဏစရိယာ**။ အညာဏေန စရဏံ , အညာဏေန ဝါ စရတိ, အညာဏေ ဝါ စရတိ, အညာဏဿ ဝါ စရဏန္တိ **အညာဏစရိယာ**။ ဉာဏမေဝ စရိယာ, ဉာဏေန ဝါ စရိယာ, ဉာဏေန ဝါ စရတိ, ဉာဏေ ဝါ စရတိ, ဉာဏဿ ဝါ စရဏန္တိ **ဉာဏစရိယာ။ ဒဿနတ္ထာယာ**တိ ရူပဒဿနတ္ထာယ ပဝတ္တာ။ **အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ** တိ ဘဝင်္ဂသန္တာနတော အပနေတွာ ရူပာရမ္မဏေ စိတ္တသန္တာနံ အာဝဇ္ဇေတိ နာမေတီတိ အာဝဇ္ဇနံ, ဝိပာကာဘာဝတော ကရဏမတ္တန္တိ ကိရိယာ, ကုသလာကုသလဝသေန န ဗျာကတာတိ အဗျာကတာ။ **ဒဿနဋ္ဌော** တိ ပဿန္တိ တေန, သယံ ဝါ ပဿတိ, ဒဿနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ ဒဿနံ, ဒဿနမေဝ အတ္ထော ဒဿနဋ္ဌော။ **စက္ခုဝိညာဏ**န္တိ ကုသလဝိပာကံ ဝါ အကုသလဝိပာကံ ဝါ။ **ဒိဋ္ဌတ္တာ** တိ အဒိဋ္ဌေ သမ္ပဋိစ္ဆနဿ အဘာဝတော စက္ခုဝိညာဏေန ရူပာရမ္မဏဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ။ **အဘိနိရောပနာ ဝိပာကမနောဓာတူ**တိ ဒိဋ္ဌာရမ္မဏမေဝ အာရောပေတီတိ အဘိနိရောပနာ, ဥဘယဝိပာကာ သမ္ပဋိစ္ဆနမနောဓာတု။ **အဘိနိရောပိတတ္တာ** တိ ရူပာရမ္မဏံ အဘိရုဠှတ္တာ။ **ဝိပာကမနောဝိညာဏဓာတူ**တိ ဥဘယဝိပာကာ သန္တီရဏမနောဝိညာဏဓာတု။ သေ နယော သောတဒွါရာဒီသုပိ။ သန္တီရဏာနန္တရံ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနေ အဝုတ္တေပိ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ ဝုတ္တတ္တာ လဗ္ဘတီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ဝိဇာနနတ္ထာယ** တိ ဆမ္မာရမ္မဏဿ စေဝ ရူပာဒိအာရမ္မဏဿ စ ဝိဇာနနတ္ထာယ။ **အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ** တိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ။ **ဝိဇာနနဋ္ဌော** တိ တဒနန္တရ ဇဝနဝသေန အာရမ္မဏဿ ဝိဇာနနမေဝ အတ္ထော, န အညော။ ဥပရိ အကုသလဇဝနာနံ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလဇဝနာနဉ္စ ဝိသုံ ဝုတ္တတ္တာ သေသဇဝနာနိ ဣဓ ဂဟေတဗ္ဗာနိ သိယုံ။ ''ကုသလေဟိ ကမ္မေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ စရတီတိ ဝိညာဏစရိယာ''တိအာဒိဝစနတော (ပဋိ. မ. ၁.၇၀) ပန ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တဇဝနမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဆသု ဒွါရေသု အဟေတုကာနံယေဝ စိတ္တာနံ ဝုတ္တတ္တာ ဒွေ အာဝဇ္ဇနာနိ ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏာနိ ဒွေ သမ္ပဋိစ္ဆနာနိ တီဏိ သန္တီရဏာနိ ဧကံ ဟသိတုပ္ပာဒစိတ္တန္တိ အဋ္ဌာရသ အဟေတုကစိတ္တာနိယေဝ ဝိညာဏစရိယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

၆၉. ဣဒါနိ ဝိသယဝိဇာနနမတ္တဋ္ဌေန ဝိညာဏစရိယာတိ ဒဿေတုံ **နီရာဂါ စရတီ**တိအာဒိမာဟ, ဝိညာဏဉှိ ရာဂါဒိသမ္ပယောဂေ သဒ္ဓါဒိသမ္ပယောဂေ စ အဝတ္ထန္တရံ ဟပုဏာတိ, တေသု အသတိ သကာဝတ္ထာယမေဝ တိဋ္ဌတိ။ တသ္မာ နီရာဂါဒိဝစနေန တေသံ ဝုတ္တဝိညာဏာနံ ဝိညာဏကိစ္စမတ္တံ ဒဿေတိ။ နတ္ထိ ဧတိဿာ ရာဂေါတိ နီရာဂါ။ နိရာဂါတိ ရဿံ ကတွာပိ ပဌန္တိ ။ သော ပန ရဇ္ဇနဝသေန **ရာဂေါ**။ ဣတရေသု ဒုဿနဝသေန **ဒောသော**။ မုယှနဝသေန **မောဟော**။ မညနဝသေန **မာနော**။ ဝိပရီတဒဿနဝသေန **ဒိဋ္ဌိ** ။ ဥဒ္ဓတဘာဝေ, အဝူပသန္တဘာဝေ ဝါ **ဥဒ္ဓစ္စံ**။ **ဝိစိကိစ္ဆာ** ဝုတ္တတ္ထာ။ အနုသေန္တီတိ **အနုသယာ**။ ''နိရနုသယာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **နာနုသယာ**တိ ဝုတ္တံ, သောယေဝတ္ထော။ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပတ္တာနမေဝေတ္ထ အဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ န ဟိ ဝိညာဏစရိယာ ပဟီနာနုသယာနံယေဝ ဝုတ္တာ။ ယာ စ နီရာဂါဒိနာမာ, သာ ရာဂါဒီဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာဝ နာမ ဟောတီတိ ပရိယာယန္တရဒဿနတ္ထံ **ရာဂဝိပ္ပယုတ္တာ** တိ အာဒိမာဟ။ ပုန အညေဟိ စ ဝိပ္ပယုတ္တတံ ဒဿေတုံ **ကုသလေဟိ ကမ္မေဟီ** တိအာဒိမာဟ။ ကုသလာနိယေဝ ရာဂါဒိဝဇ္ဇဘာဝတ **အနဝဇ္ဇာနိ** ။ ပရိသုဒ္ဓဘာဝကရေဟိ ဟိရိဩတ္တပ္ပေဟိ ယုတ္တတ္တာ **သုက္ကာနိ** ။ ပဝတ္တိသုခတ္တာ သုခော ဥဒယော ဥပ္ပတ္တိ ဧတေသန္တိ **သုခုဒ္ရယာနိ,** သုခဝိပာကတ္တာ ဝါ သုခော ဥဒယော ဝဍ္ဍိ ဧတေသန္တိ သုခုဒ္ရယာနိ။ ဝုတ္တဝိပက္ခေန အကုသလာနိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ **ဝိညာတေ စရတီ**တိ ဝိညာဏေန ဝိညာယမာနံ အာရမ္မဏံ ဝိညာတံ နာမ, တသ္မိံ ဝိညာတေ အာရမ္မဏေ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလဝတ္ထံ ဝိယ ဝိညာဏယောဂတော ဝိညာတံ ဝိညာဏံ နာမ ဟောတိ, တသ္မိံ ဝိညာဏေ စရတီတိ **ဝိညာဏစရိယာ**တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိညာဏဿ ဧဝရူပါ စရိယာ ဟောတီ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ဝိညာဏဿ ဝုတ္တပ္ပကာရာ စရိယာ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ''ဝိညာဏဿ စရိ

ယာ’’တိ စ တေဟာရဝသေန ဝုစ္စတိ, ဝိညာဏတော ပန ဝိသုံ စရိယာ နတ္ထိ။ **ပကတိပရိသုဒ္ဓမိဒံ စိတ္တံ နိက္ကိလေသဋ္ဌေ**
နာတိ ဣဒံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ စိတ္တံ ရာဂါဒိကိလေသာဘာဝေန ပကတိယာ ဧဝ ပရိသုဒ္ဓံ။ တသ္မာ ဝိဇာနနမတ္တမေဝ စရိယာ
တိ **ဝိညာဏစရိယာ**တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိက္ကိလေသဋ္ဌေနာတိပိ ပါဌော။

အညာဏစရိယာယ **မနာပိယေသူ**တိ မနသိ အပ္ပေန္တိ ပဝိသန္တိ, မနံ ဝါ အပ္ပာယန္တိ ဝဍ္ဎေန္တီတိ မနာပါနိ, မနာ
ပါနိယေဝ မနာပိယာနိ။ တေသု မနာပိယေသု။ တာနိ ပန ဣဋ္ဌာနိ ဝါ ဟောန္တု အနိဋ္ဌာနိ ဝါ, ဂဟဏဝသေန မနာပိယာနိ။ န
ဟိ ဣဋ္ဌသ္မိံယေဝ ရာဂေါ အနိဋ္ဌသ္မိံယေဝ ဒေါသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ရာဂဿ ဇဝနတ္ထာယ** တိ သန္တတိဝသေန ရာဂ
ဿ ဇဝနတ္ထာယ ပဝတ္တာ။ **အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ** တိ စက္ခုဒွါရေ အယောနိသော မနသိကာရဘူတာ အာဝဇ္
ဇနကိရိယာဗျာကတာ မနောဓာတု။ **ရာဂဿ ဇဝနာ** တိ ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တုံ ရာဂဿ ပဝတ္တိ, ပုနပ္ပုနံ ပဝ
တ္တော ရာဂေါယေဝ။ **အညာဏစရိယာ**တိ အညာဏေန ရာဂဿ သမ္ပဝတ္တော အညာဏေန ရာဂဿ စရိယာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **တဒုဘယေန အသမပေက္ခနသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိ** န္တိ ရာဂဒေါသဝသေန သမပေက္ခ
နဝိရဟိတေ ရူပါရမ္မဏသင်္ခါတေ ဝတ္ထုသ္မိံ။ **မောဟဿ ဇဝနတ္ထာယ** တိ ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စဝသေန မောဟဿ ဇဝန
တ္ထာယ။ **အညာဏစရိယာ**တိ အညာဏဿေဝ စရိယာ, န အညဿ။ **ဝိနိဗန္ဓဿာ** တိအာဒီနိ မာနာဒီနံ သဘာဝဝစနာနိ။
တတ္ထ **ဝိနိဗန္ဓဿာ** တိ ဥန္နတိဝသေန ဝိနိဗန္ဓိတ္ဝာ ဌိတဿ။ **ပရာမဋ္ဌာယာ** တိ ရူပဿ အနိစ္စဘာဝါတိ အတိက္ကမိ
တွာ ပရတော နိစ္စဘာဝါဒိ အာမဋ္ဌာယ ဂဟိတာယ။ **ဝိက္ခေပဂတဿာ** တိ ရူပါရမ္မဏေ ဝိက္ခိတ္တဘာဝံ ဂတဿ။ **အ**
နိဋ္ဌင်္ဂတာယာတိ အသန္နိဋ္ဌာနဘာဝံ ဂတာယ။ **ထာမဂတဿာ** တိ ဗလပ္ပတ္တဿ။ **ဓမ္မေသူ** တိ ရူပါဒီသု ဝါ ဓမ္မာရ
မ္မဏဘူတေသု ဝါ ဓမ္မေသု။

၇၀. ယသ္မာ ရာဂါဒယော အညာဏေန ဟောန္တိ, တသ္မာ ရာဂါဒိသမ္ပယောဂေန အညာဏံ ဝိသေသေန္တော **သရာ**
ဂ စရတီတိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သရာဂ စရတီ**တိ မောဟမာနဒိဋ္ဌိမာနာနုသယဒိဋ္ဌာနုသယအဝိဇ္ဇာနုသယဇဝနဝသေန စရိ
ယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သဒေါသာ စရတီ**တိ မောဟအဝိဇ္ဇာနုသယဇဝနဝသေန။ **သမောဟာ စရတီ**တိ ရာဂဒေါသမာနဒိဋ္ဌိဥဒ္ဓစ္စ
ဝိစိကိစ္ဆာနုသယဇဝနဝသေန။ **သမာနာ စရတီ**တိ ရာဂမောဟကာမရာဂဘဝရာဂအဝိဇ္ဇာနုသယဇဝနဝသေန။ **သဒိဋ္ဌိ စရတီ** တိ
ရာဂမောဟကာမရာဂအဝိဇ္ဇာနုသယဇဝနဝသေန။ **သဥဒ္ဓစ္စာ စရတိ သဝိစိကိစ္ဆာ စရတီ** တိ မောဟအဝိဇ္ဇာနုသယဇဝနဝသေန။
သာနုသယာ စရတီတိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဧကေကံ အနုသယံ မူလံ ကတွာ တသ္မိံ စိတ္တေ လဗ္ဘမာနကသေ
သာနုသယဝသေန သာနုသယတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ **ရာဂသမ္ပယုတ္တာ** တိအာဒိ သရာဂါဒိဝေဝစနမေဝ။ သာ ဧဝ ဟိ စရိ
ယာ သမ္ပယောဂဝသေန သဟ ရာဂါဒီဟိ ဝတ္တတီတိ သရာဂါဒိအာဒီနိ နာမာနိ လဘတိ။ ရာဂါဒီဟိ သမံ ဧကုပ္ပာဒေကနိ
ရောဓေကဝတ္ထုကာရမ္မဏာဒီဟိ ပကာရေဟိ ယုတ္တာတိ **ရာဂသမ္ပယုတ္တာနီ** တိအာဒီနိ နာမာနိ လဘတိ။ သာယေဝ စ
ယသ္မာ ကုသလာဒီဟိ ကမ္မေဟိ ဝိပ္ပယုတ္တာ, အကုသလာဒီဟိ ကမ္မေဟိ သမ္ပယုတ္တာ, တသ္မာပိ အညာဏစရိယာ
တိ ဒဿေတုံ **ကုသလေဟိ ကမ္မေဟီ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အညာတေ**တိ မောဟဿ အညာဏလက္ခဏတ္တာ ယ
ထာသဘာဝေန အညာတေ အာရမ္မဏေ။ သေသံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

၇၁. ဉာဏစရိယာယံ ယသ္မာ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာဒီနံ အနန္တရပစ္စယဘူတာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ နတ္ထိ, တသ္
မာ တေသံ အတ္ထာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတံ အဝတွာ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာဒယော ဝုတ္တာ။ အနုလောမဉာဏတ္
ထာယ ဧဝ ဟိ အာဝဇ္ဇနာ ဟောတိ, တတော ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ။ **ဖလသမာပတ္တိ** တိ စေတ္ထ မဂ္ဂါနန္တရ
ဇာ ဝါ ဟောတု ကာလန္တရဇာ ဝါ, ဥဘောပိ အဓိပ္ပေတာ။ **နီရာဂ စရတီ**တိအာဒီသု ရာဂါဒီနံ ပဋိပက္ခဝသေန နီရာဂါဒိတာ
ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဝိညာဏစရိယာယံ ရာဂါဒီနံ အဘာဝမတ္တဋ္ဌေန။ **ဉာတေ**တိ ယထာသဘာဝတော ဉာတေ။ **အညာ ဝိညာဏစ**
ရိယာတိအာဒီဟိ တိဿန္နံ စရိယာနံ အညမညမသမ္မိဿတံ ဒဿေတိ။ ဝိညာဏကိစ္စမတ္တဝသေန ဟိ အဟေတုကစိတ္
တုပ္ပာဒ ဝိညာဏစရိယာ, အညာဏကိစ္စဝတံ ဒွါဒသန္နံ အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒာနံ ဝသေနေဝ အညာဏစရိယာ, ဝိသေ
သေန ဉာဏကိစ္စကာရီနံ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနံ ဝသေန ဉာဏစရိယာ။ ဧဝမိမာ အညမညမသမ္မိဿာ စ, ဝိပဿနံ ဌပေ
တွာ သဟေတုကကာမာဝစရကိရိယာကုသလာ စ, သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါကာ စ, ရူပါဝစရာရူပါဝစရကုသလာဗျာ
ကတာ စ တီဟိ စရိယာဟိ ဝိနိမုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာယ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာယ ဉာဏစရိယာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌ
တ္တာ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဘူတာနိ သေက္ခာသေက္ခာနံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ ဉာဏစရိယာယ သင်္ဂဟိတာ
နီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တာနိပိ ဟိ ဝိသေသေန ဉာဏကိစ္စကရာနေဝါတိ။

၁၈. ဘူမိနာနတ္တညာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၂. ဘူမိနာနတ္တညာဏနိဒ္ဒေသေ **ဘူမိယော**တိ ဘာက ပရိစ္ဆေဒာ တ။ **ကာမာဝစရာ**တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓော ကာမော ကိလေသကာမော ဝတ္ထုကာမော စ။ ကိလေသကာမော ဆန္ဒရာဂေ, ဝတ္ထုကာမော တေဘူမကဝဋ္ဋံ။ ကိလေသကာမော ကာမေတီတိ ကာမော, ဝတ္ထုကာမော ကာမီယတီတိ ကာမော။ သော ဒုဝိဓော ကာမော ပဝတ္တိဝသေန ယသ္မိံ ပဒေသေ အဝစရတိ, သော ပဒေသော ကာမော ဧတ္ထ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရော။ သော ပန ပဒေသော စတုန္နံ အပာယာနံ, မနုဿလောကဿ, ဆန္နဉ္စ ဒေဝလောကာနံ ဝသေန ဧကာဒသဝိဓော ။ ယထာ ဟိ ယသ္မိံ ပဒေသေ သသတ္ထာ ပုရိသာ အဝစရန္တိ, သော ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ဒွိပဒစတုပ္ပဒေသု အဝစရန္တေသု တေသံ အဘိလက္ခိတတ္တာ "သသတ္ထာဝစရော"တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ရူပာဝစရာဒီသု တတ္ထ အဝစရန္တေသု တေသံ အဘိလက္ခိတတ္တာ အယံ ပဒေသော "ကာမာဝစရော"တေ့ဝ ဝုစ္စတိ။ သ္വာယံ ယထာ ရူပဘဝေ ရူပံ, ဧဝံ ဥတ္တရပဒလောပံ ကတွာ "ကာမော"တေ့ဝ ဝုစ္စတိ။ တပ္ပဋိဗဒ္ဓေါ ဧကေကော ဓမ္မော ဣမသ္မိံ ဧကာဒသဝိဓပဒေသသင်္ခာတေ ကာမေ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရော။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ဧတ္ထ ကေစိ ဓမ္မာ ရူပာရူပဘဝေသုပိ အဝစရန္တိ, ယထာ ပန သင်္ဂါမေ အဝစရဏတော "သင်္ဂါမာဝစရော"တိ လဒ္ဓနာမော နာဂေ နဂရေ စရန္တောပိ "သင်္ဂါမာဝစရော"တေ့ဝ ဝုစ္စတိ, ထလဇလစရာ စ ပါဏိနော အထလေ အဇလေ စ ဌိတာပိ "ထလစရာ ဇလစရာ"တေ့ဝ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝံ တေ အညတ္ထ အဝစရန္တာပိ ကာမာဝစရာယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဝါ ဧတေသု ဝုတ္တပ္ပကာရေသု ဓမ္မေသု ကာမော အဝစရတီတိ ကာမာဝစရာ။ ကာမဉ္စေသ ရူပာရူပာဝစရဓမ္မေသုပိ အဝစရတိ, ယထာ ပန "ဝဒတီတိ ဝစ္ဆော, မဟိယံ သေတီတိ မဟိံသော"တိ ဝုတ္တေ န ယတ္တကာ ဝဒန္တိ, မဟိယံ ဝါ သေန္တိ, သဗ္ဗေသံ တံ နာမံ ဟောတိ။ ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧတ္ထ သဗ္ဗေတေ ဓမ္မေ ဧကရာသိံ ကတွာ ဝုတ္တာဘူမိသဒ္ဒမပေက္ခိတွာ ကာမာဝစရာတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝစနံ ကတံ။ ရူပာဝစရာတိ အာဒီသု ရူပဘဝေ ရူပံ, တသ္မိံ ရူပေ အဝစရန္တီတိ **ရူပာဝစရာ**။ အရူပဘဝေ အရူပံ, တသ္မိံ အရူပေ အဝစရန္တီတိ **အရူပာဝစရာ**။ တေဘူမကဝဋ္ဋေ ပရိယာပန္နာ အန္တောဂဓာတိ ပရိယာပန္နာ, တသ္မိံ န ပရိယာပန္နာတိ **အပရိယာပန္နာ** ။

ကာမာဝစရာဒိဘူမိနိဒ္ဒေသေသု **ဟေဋ္ဌတော** တိ ဟေဋ္ဌာဘာဂေန။ **အဝီစိနိရယန္တိ** ဇာလာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဝါ ဝေဒနာနံ ဝါ ဝီစိ အန္တရံ ဆိဒ္ဒံ ဧတ္ထ နတ္ထီတိ အဝီစိ။ သုခသင်္ခါတော အယော ဧတ္ထ နတ္ထီတိ နိရယော, နိရတိအတ္ထေနပိ နိရယော။ **ပရိယန္တံ ကရိတွာ** တိ တံ အဝီစိသင်္ခါတံ နိရယံ အန္တံ ကတွာ။ **ဥပရိတော**တိ ဥပရိဘာဂေန။ **ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ ဒေဝေ**တိ ပရနိမ္မိတေသု ကာမေသု ဝသံ ဝတ္တနတော ဧဝံလဒ္ဓနာမေ ဒေဝေ။ **အန္တော ကရိတွာ**တိ အန္တော ပက္ခိပိတွာ။ **ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ** တိ ယေ ဧတသ္မိံ ဩကာသေ။ **ယန္တိ** စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **ဧတ္ထာဝစရာ** တိ ဣမိနာ ယသ္မာ တသ္မိံ အန္တရေ အညေပိ စရန္တိ ကဒါစိ ကတ္ထစိ သမ္ဘဝတော, တသ္မာ တေသံ အသင်္ဂဏှနတ္ထံ အဝစရာတိ ဝုတ္တံ။ တေန ယေ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဩဂါဠှာ ဟုတွာ စရန္တိ, သဗ္ဗတ္ထ သဒါ စ သမ္ဘဝတော, အဓောဘာဂေ စ စရန္တိ အဝီစိနိရယဿ ဟေဋ္ဌာ ဘူတုပါဒါယ ပဝတ္တိဘာဝေန, တေသံ သင်္ဂဟော ကတော ဟောတိ။ တေ ဟိ ဩဂါဠှာ စရန္တိ, အဓောဘာဂေ စ စရန္တီတိ အဝစရာ။ **ဧတ္ထ ပရိယာပန္နာ** တိ ဣမိနာ ပန ယသ္မာ ဧတေ ဧတ္ထာဝစရာ အညတ္ထာပိ အဝစရန္တိ, န ပန တတ္ထ ပရိယာပန္နာ ဟောန္တိ, တသ္မာ တေသံ အညတ္ထာပိ အဝစရန္တာနံ ပရိဂ္ဂဟော ကတော ဟောတိ။

ဣဒါနိ တေ ဧတ္ထ ပရိယာပန္နေ ဓမ္မေ ရာသိသုညတာပစ္စယဘာဝတော စေဝ သဘာဝတော စ ဒဿေန္တော **ခန္ဓဓာတုအာယတနာ**တိအာဒိမာဟ။ **ဗြဟ္မလောက** န္တိ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိသင်္ခါတံ ဗြဟ္မဋ္ဌာနံ။ **အကနိဋ္ဌေ** တိ ဥတ္တမဋ္ဌေန န ကနိဋ္ဌေ။ **သမာပန္နဿ** တိ သမာပတ္တိံ သမာပန္နဿ။ ဧတေန ကုသလဇ္ဈာနံ ဝုတ္တံ။ **ဥပပန္နဿ** တိ ဝိပါကဝသေန ဗြဟ္မလောကေ ဥပပန္နဿ။ ဧတေန ဝိပါကဇ္ဈာနံ ဝုတ္တံ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ** တိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပစ္စက္ခေ အတ္တဘာဝေ သုခော ဝိဟာရော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော, သော အဿ အတ္ထီတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရီ, အရဟာ။ တဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရိဿ။ ဧတေန ကိရိယဇ္ဈာနံ ဝုတ္တံ။ **စေတသိကာ**တိ စေတသိ ဘဝါ စေတသိကာ, စိတ္တသမ္ပယုတ္တာတိ အတ္ထော။ **အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂေ** တိ အာကာသာနဉ္စာယတနသင်္ခါတံ ဘဝံ ဥပဂတေ။ ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော။ **မဂ္ဂါ** တိ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ။ **မဂ္ဂဖလာနီ** တိ စတ္တာရိ အရိယမဂ္ဂဖလာနိ။ **အသင်္ခတာ စ ဓာတူ** တိ ပစ္စယေဟိ အကတာ နိဗ္ဗာနဓာတု။

အပရာပိ စတဿော ဘူမိယော တိ ဧကေကစတုက္ကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ** တိ ကာယာနု
ပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ တ
ဿတ္ထော – ပတိဋ္ဌာတီတိ ပဋ္ဌာနံ, ဥပဋ္ဌာတိ ဩက္ကန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ သတိယေဝ
ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနံ။ အထ ဝါ သရဏဋ္ဌေန သတိ, ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပဋ္ဌာနံ, သတိ စ သာ ပဋ္ဌာနဉ္စာတိပိ သတိပဋ္ဌာနံ။
အာရမ္မဏဝသေန ဗဟုကာ တာ သတိယောတိ သတိပဋ္ဌာနာ။ **စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ** တိ အနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ
အနုပ္ပာဒာယ သမ္မပ္ပဓာနံ, ဥပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ပဟာနာယ သမ္မပ္ပဓာနံ, အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပာဒာယ သမ္
မပ္ပဓာနံ, ဥပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဌိတိယာ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ပဒဟန္တိ ဝါယမန္တိ ဧတေနာတိ ပဓာနံ, ဝီရိယဿေတံ နာမံ ။
သမ္မပ္ပဓာန န္တိ အဝိပရီတပ္ပဓာနံ ကာရဏပ္ပဓာနံ ဥပာယပ္ပဓာနံ ယောနိသောပဓာနံ။ ဧကမေဝ ဝီရိယံ ကိစ္စဝသေန စတု
ဓာ ကတွာ သမ္မပ္ပဓာနာတိ ဝုတ္တံ။ **စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ** တိ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ, စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ, ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒေါ, ဝီ
မံသိဒ္ဓိပါဒေါ။ တဿတ္ထော ဝုတ္တောယေဝ။ **စတ္တာရိ ဈာနာနိ** တိ ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန ပ
ဉ္စင်္ဂိကံ ပဌမဇ္ဈာနံ။ ပီတိသုခစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန တိဝင်္ဂိကံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ, သုခစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန ဒုဝင်္ဂိကံ
တတိယဇ္ဈာနံ, ဥပေက္ခာစိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေန ဒုဝင်္ဂိကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ။ ဣမာနိ ဟိ အင်္ဂါနိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဋ္
ဌေန ဈာနန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ **စတဿော အပ္ပမညာယော** တိ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, ဥပေက္ခာ။ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန အပ္ပ
မညာယော။ ဧတာယော ဟိ အာရမ္မဏဝသေန အပ္ပမာဏေ ဝါ သတ္တေ ဖရန္တိ, ဧကံ သတ္တမ္ပိ ဝါ အနဝသေသဖရဏ
ဝသေန ဖရန္တီတိ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန အပ္ပမညာယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ **စတဿော အရူပသမာပတ္တိယော** တိ အာကာ
သာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိ, ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ္တိ, အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိ, နေဝသညာနာသညာယ
တနသမာပတ္တိ။ **စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ** ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။

စတဿော ပဋိပဒါတိ ‘‘ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ, ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ, သုခါ ပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ, သု
ခါ ပဋိပဒါ ခိပ္ပာဘိညာ’’တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁) ဝုတ္တာ စတဿော ပဋိပဒါ။ **စတ္တာရိ အာရမ္မဏာနိ** တိ ပရိတ္တံ ပရိတ္
တာရမ္မဏံ, ပရိတ္တံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ, အပ္ပမာဏံ ပရိတ္တာရမ္မဏံ, အပ္ပမာဏံ အပ္ပမာဏာရမ္မဏန္တိ (ဓ. သ. ၁၈၁ အာ
ဒယော) ဝုတ္တာနိ စတ္တာရိ အာရမ္မဏာနိ။ ကသိဏာဒိအာရမ္မဏာနံ အဝဝတ္ထာပေတဗ္ဗတော အာရမ္မဏဝန္တာနိ ဈာ
နာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **စတ္တာရော အရိယဝံသာ** တိ အရိယာ ဝုစ္စန္တိ ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ တထာဂတသာဝ
ကာ စ, တေသံ အရိယာနံ ဝံသာ တန္တိယော ပဝေဏိယောတိ အရိယဝံသာ။ ကေ ပန တေ? စီဝရသန္တောသော ပိဏ္ဍပါတ
သန္တောသော သေနာသနသန္တောသော ဘာဝနာရာမတာတိ ဣမေ စတ္တာရော။ ဂိလာနပစ္စယသန္တောသော ပိဏ္ဍပါ
တသန္တောသေ ဝုတ္တေ ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိ။ ယော ဟိ ပိဏ္ဍပါတေ သန္တုဋ္ဌော, သော ကထံ ဂိလာနပစ္စယေ အ
သန္တုဋ္ဌော ဘဝိဿတိ။

စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ တိ စတ္တာရိ ဇနသင်္ဂဏှနကာရဏာနိ – ဒါနဉ္စ ပေယျဝဇ္ဇဉ္စ အတ္ထစရိယာ စ
သမာနတ္တတာ စာတိ ဣမာနိ စတ္တာရိ။ **ဒါနန္တိ** ယထာရဟံ ဒါနံ။ **ပေယျဝဇ္ဇ** န္တိ ယထာရဟံ ပိယဝစနံ။ **အတ္ထစရိ
ယာ**တိ တတ္ထ တတ္ထ ကတ္တဗ္ဗဿ ကရဏဝသေန ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗာနုသာသနဝသေန စ ဝုဒ္ဓိကိရိယာ။ **သမာ
နတ္တတာ**တိ သဟ မာနေန သမာနော, သပရိမာဏော သပရိဂဏနောတိ အတ္ထော။ သမာနော ပရဿ အတ္တာ ဧတေ
နာတိ သမာနတ္တော, သမာနတ္တဿ ဘာဝေါ သမာနတ္တတာ, ‘‘အယံ မယာ ဟီနော, အယံ မယာ သဒိသော, အယံ
မယာ အဓိကော’’တိ ပရိဂဏေတွာ တဒနုရူပေန ဥပစရဏံ ကရဏန္တိ အတ္ထော။ ‘‘သမာနသုခဒုက္ခတာ သမာနတ္တ
တာ’’တိ စ ဝဒန္တိ။

စတ္တာရိ စက္ကာနိ တိ ဧတ္ထ စက္ကံ နာမ ဒါရုစက္ကံ, ရတနစက္ကံ, ဓမ္မစက္ကံ, ဣရိယာပထစက္ကံ, သမ္ပတ္တိစက္
ကန္တိ ပဉ္စဝိဓံ။ တတ္ထ ‘‘ယံ ပန တံ, ဒေဝ, စက္ကံ ဆဟိ မာသေဟိ နိဋ္ဌိတံ ဆာရတ္တူနေဟီ’’တိ (အ. နိ. ၃.၁၅) ဣဒံ ဒါရုစ
က္ကံ။ ‘‘စက္ကံ ဝတ္တယတော ပရိဂ္ဂဟေတွာ’’တိ (ဇာ. ၁.၁၃.၆၈) ဣဒံ ရတနစက္ကံ။ ‘‘မယာ ပဝတ္တိတံ စက္က’’န္တိ
(သု. နိ. ၅၆၂) ဣဒံ ဓမ္မစက္ကံ။ ‘‘စတုစက္ကံ နဝဒွါရ’’န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၉) ဣဒံ ဣရိယာပထစက္ကံ။ ‘‘စတ္တာရိမာနိ , ဘိ
က္ခဝေ, စက္ကာနိ, ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေဝမနုဿာနံ စတုစက္ကံ ဝတ္တတိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? ပတိရူပဒေသဝါ
သော, သပ္ပုရိသူပဿယော, အတ္တသမ္မာပဏိဓိ, ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ’’တိ (အ. နိ. ၄.၃၁) ဣဒံ သမ္ပတ္တိစက္ကံ။ ဣဓာပိ
ဧတဒေဝ အဓိပ္ပေတံ။ တတ္ထ **ပတိရူပဒေသဝါသော**တိ ယတ္ထ စတဿော ပရိသာ သန္ဒိဿန္တိ, ဧဝရူပေ အနုစ္ဆဝိ
ကေ ဒေသေ ဝါသော။ **သပ္ပုရိသူပဿယော** တိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ သပ္ပုရိသာနံ အဝဿယနံ သေဝနံ ဘဇနံ။ **အတ္တသမ္မာပဏိဓီ**တိ

အတ္တနော သမ္မာ ပတိဋ္ဌာပနံ။ သစေ ပုဗ္ဗေ အဿဒ္ဓာဒီဟိ သမန္နာဂတော ဟောတိ, တာနိ ပဟာယ သဒ္ဓာဒီသု ပတိဋ္ဌာပနံ။ **ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ** တိ ပုဗ္ဗေ ဥပစိတကုသလတာ။ ဣဒမေဝ စေတ္ထ ပမာဏံ။ ယေန ဟိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ကုသလကမ္မံ ကတံ ဟောတိ, တဒေဝ ကုသလံ တံ ပုရိသံ ပတိရူပဒေသေ ဥပနေတိ, သပ္ပုရိသေ ဘဇာပေတိ, သော ဧဝ ပုဂ္ဂလော အတ္တာနံ သမ္မာ ဌပေတီတိ။

စတ္တာရိ ဓမ္မပဒါနီ တိ စတ္တာရော ဓမ္မကောဋ္ဌာသာ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒံ, အဗျာပာဒော ဓမ္မပဒံ, သမ္မာသတိ ဓမ္မပဒံ, သမ္မာသမာဓိ ဓမ္မပဒံ။ **အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒံ** နာမ အလောဘော တ အနဘိဇ္ဈာဝသေန အဓိဂတဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနိ တ။ **အဗျာပာဒော ဓမ္မပဒံ** နာမ အဒောသော တ မေတ္တာသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ တ။ **သမ္မာသတိ ဓမ္မပဒံ** နာမ သူပဋ္ဌိတဿတိ တ သတိသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ တ။ **သမ္မာသမာဓိ ဓမ္မပဒံ** နာမ အဋ္ဌသမာပတ္တိ တ အဋ္ဌသမာပတ္တိသီသေန အဓိဂတဈာနာဒီနိ တ။ ဒသအသုဘဝသေန တ အဓိဂတဈာနာဒီနိ အနဘိဇ္ဈာ ဓမ္မပဒံ, စတုဗ္ဗြဟ္မဝိဟာရဝသေန အဓိဂတာနိ အဗျာပာဒော ဓမ္မပဒံ, ဒသာနုဿတိအာဟာရေပဋိကူလသညာဝသေန အဓိဂတာနိ သမ္မာသတိ ဓမ္မပဒံ, ဒသကသိဏအာနာပာနဝသေန အဓိဂတာနိ သမ္မာသမာဓိ ဓမ္မပဒန္တိ။ **ဣမာ စတဿော ဘူမိယော**တိ ဧကေကံ စတုက္ကဝသေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဘူမိနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၉. ဓမ္မနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၃. ဓမ္မနာနတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ကမ္မပထေ**တိ ကမ္မာနိ စ တာနိ ပထာ စ အပာယဂမနာယာတိ ကမ္မပထာ, တေ ကမ္မပထေ။ **ဒသ ကုသလကမ္မပထာ** နာမ ပါဏာတိပါတာ အဒိန္နာဒါနာ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီတိ တီဏိ ကာယသုစရိတာနိ, မုသာဝါဒာ ပိသုဏာယ ဝါစာယ ဖရုသာယ ဝါစာယ သမ္ဖပ္ပလာပာ ဝေရမဏီတိ စတ္တာရိ ဝစီသုစရိတာနိ, အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပာဒော သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ တီဏိ မနောသုစရိတာနိ။ **ဒသ အကုသလကမ္မပထာ** နာမ ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောတိ တီဏိ ကာယဒုစ္စရိတာနိ, မုသာဝါဒော ပိသုဏာ ဝါစာ ဖရုသာ ဝါစာ သမ္ဖပ္ပလာပောတိ စတ္တာရိ ဝစီဒုစ္စရိတာနိ, အဘိဇ္ဈာ ဗျာပာဒော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ တီဏိ မနောဒုစ္စရိတာနိ။ ကုသလာကုသလာပိ စ ပဋိသန္ဓိဇနကာယေဝ ကမ္မပထာတိ ဝုတ္တာ, ဝုတ္တာဝသေသာ ပဋိသန္ဓိဇနနေ အနေကန္တိ ကတ္တာ ကမ္မပထာတိ န ဝုတ္တာ။ ဩဠာရိကကုသလာကုသလဂဟဏေနေဝ သေသကုသလာကုသလာပိ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ရူပန္တိ** ဘူတောပါဒါယဘေဒတော အဋ္ဌဝီသတိဝိဓံ ရူပံ။ **ဝိပါကန္တိ** ကာမာဝစရကုသလဝိပါကာနံ သောဠသန္နံ, အကုသလဝိပါကာနံ သတ္တန္နဉ္စ ဝသေန တေဝီသတိဝိဓံ ဝိပါကံ။ **ကိရိယန္တိ** တိဏ္ဏမဟေတုကကိရိယာနံ, အဋ္ဌန္နံ သဟေတုကကိရိယာနဉ္စ ဝသေန ဧကာဒသဝိဓံ ကာမာဝစရကိရိယံ။ ဝိပါကာဘာဝတော ကိရိယာမတ္တာတိ ကိရိယာ။ တွောဝတာ ကာမာဝစရမေဝ ရူပဗျာကတဝိပါကာဗျာကတကိရိယာဗျာကတဝသေန ဝုတ္တံ။

ဣဓဋ္ဌဿာ တိ ဣမသ္မိံ လောကေ ဌိတဿ။ ယေဘုယ္ယေန မနုဿလောကေ ဈာနဘာဝနာသဗ္ဘာဝတော မနုဿလောကဝသေန ဝုတ္တံ, ဈာနာနိ ပန ကအစိ ကရဟစိ ဒေဝလောကေပိ လဗ္ဘန္တိ, ရူပီဗြဟ္မလောကေပိ တတ္ရူပပတ္တိကဟေဋ္ဌူပပတ္တိကဥပရူပပတ္တိကာနံ ဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ သုဒ္ဓါဝါသေ ပန အရူပာဝစရေ စ ဟေဋ္ဌူပပတ္တိကာ နတ္ထိ။ ရူပာရူပာဝစရေသု အဘာဝိတဈာနာ ဟေဋ္ဌာ နိဗ္ဗတ္တမာနာ ကာမာဝစရသုဂတိယံယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, န ဒုဂ္ဂတိယံ။ **တတ္ရူပပန္နဿာ** တိ ဝိပါကဝသေန ဗြဟ္မလောကေ ဥပပန္နဿ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ဝတ္တမာနာနိ စတ္တာရိ ဝိပါကဈာနာနိ။ ရူပာရူပာဝစရဈာနသမာပတ္တီသု ကိရိယာဗျာကတာနိ န ဝုတ္တာနိ။ ကိဉ္စာပိ န ဝုတ္တာနိ, အထ ခော ကုသလေဟိ သမာနပဝတ္တိတ္တာ ကုသလေသု ဝုတ္တေသု ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ယထာ ပဋ္ဌာနေ "ကုသလာကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၀၆, ၄၀၉) ကုသလဇဝနဂ္ဂဟဏေနေဝ ကိရိယဇဝနံ သင်္ဂဟိတံ, ဧဝမိဓာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သာမညဖလာနီ**တိ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ။ ဧတေန လောကုတ္တရဝိပါကာဗျာကတံ ဝုတ္တံ။ **နိဗ္ဗာန** န္တိ နိဗ္ဗာနာဗျာကတံ။

ပါမောဇ္ဇမူလကာ တိ ပါမောဇ္ဇံ မူလံ အာဒိ ဧတေသန္တိ ပါမောဇ္ဇမူလကာ, ပါမောဇ္ဇာဒိကာတိ အတ္ထော။ ပါမောဇ္ဇေန ဟိ သမာဂတာနေဝ ဟောန္တိ။ **အနိစ္စတော မနသိကရောတော ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတီ** တိ ဧတ္ထ ယောနိသောမန

သိကရောတောယေဝ ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ, န အယောနိသောမနသိကရောတော။ အယောနိသောမနသိကရောတော ကုသလု
ပ္ပတ္တိယေဝ နတ္ထိ, ပဂေဝ ဝိပဿနာ။ ကသ္မာ သရူပေန ဝုတ္တန္တိ စေ? ပါမောဇ္ဇဿ ဗလဝဘာဝဒဿနတ္ထံ။ ပါ
မောဇ္ဇေ ဟိ အသတိ ပန္တေသု စ သေနာသနေသု အဓိကုသလေသု စ ဓမ္မေသု အရတိ ဥက္ကဏ္ဌိတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ
သတိ ဘာဝနာယေဝ ဥက္ကမတိ။ ပါမောဇ္ဇေ ပန သတိ အရတိအဘာဝတော ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ။ ယောနိသောမနသိ
ကာရဿ ပန မူလဘာဝေန ဘာဝနာယ ဗဟူပကာရတ္တံ ဒဿေတုံ ဥပရိ နဝကံ ဝက္ခတိ။

“ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄) –

ဝစနတော ဝိပဿကဿ ဝိပဿနာပစ္စယာ ပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကွစိ ပန ကလာပသမ္မသနပစ္စယာ ပါမောဇ္ဇံ ဂဟေ
တဗ္ဗံ။ ပမုဒိတဿ ဘာဝေါ ပါမောဇ္ဇံ, ဒုဗ္ဗလာ ပီတိ။ အာဒိကမ္မတ္ထေ ပ-ကာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပမုဒိတဿာတိ** တေန
ပါမောဇ္ဇေန ပမုဒိတဿ တုဋ္ဌဿ။ ပမောဒိတဿာတိပိ ပါဌော။ သောယေဝတ္ထော။ **ပီတီတိ** ဗလဝပီတိ။ **ပီတိမနဿ
သာတိ** ပီတိယုတ္တမနဿ။ ယုတ္တသဒ္ဒဿ လောပေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယထာ အဿရထောတိ ။ **ကာယောတိ** နာမကာ
ယော, ရူပကာယေန သဟ တ။ **ပဿမ္ဘတီ**တိ ဝူပသန္တဒရထော ဟောတိ။ **ပဿဒ္ဓကာယော**တိ ဥဘယပဿဒ္ဓိ
ယောဂေန နိဗ္ဗုတကာယော။ **သုခံ ဝေဒေတီတိ** စေတသိကံ သုခံ ဝိန္ဒတိ, ကာယိကသုခေန သဟ တ။ **သုခိနောတိ** သုခသမင်
ဂိဿ။ **စိတ္တံ သမာဓိယတီ**တိ စိတ္တံ သမံ အာဓိယတိ, ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ။ **သမာဟိတေ စိတ္တေ**တိ ဘာဝနာဘာဝလက္ခ
ဏတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ။ စိတ္တသမာဟိတဘာဝေန ဟိ ယထာဘူတဇာနနံ လက္ခီယတိ။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ** ဥဒယဗ္ဗ
ယညာဏာဒိဝသေန သင်္ခါရာနံ ယထာသဘာဝံ ဇာနာတိ။ **ပဿတီ**တိ တံယေဝ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ဖုဋံ ကတွာ ပညာစက္ခုနာ ပ
ဿတိ။ **နိဗ္ဗိန္ဒတီ**တိ နဝဝိဓဝိပဿနာညာဏယောဂေန သင်္ခါရေသု ဥက္ကဏ္ဌတိ။ **နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတီ**တိ တံ ဝိပဿနံ
သိခံ ပါပေန္တော မဂ္ဂညာဏယောဂေန သင်္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇတော ဟောတိ။ **ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ**တိ ဝိရာဂသင်္ခါတမဂ္ဂဟေ
တု ဖလဝိမုတ္တိယာ နိဗ္ဗာနေ အဓိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ ကေသုစိ ပန ပေါတ္ထကေသု ဣမသ္မိံ ဌာနေ “သမာဟိတေန စိတ္တေ
န ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ”တိအာဒိ သစ္စနယော လိခိတော, သောပိ စ ကေသုစိ ပေါတ္ထကေသု “ဣဒံ
ဒုက္ခန္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတီ”တိအာဒိနာ နယေန လိခိတော။ တဒုဘယေပိ ဗျဉ္ဇနတောယေဝ ဝိသေသော, န
အတ္ထတော။ “နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတီ”တိ ဟိ မဂ္ဂညာဏဿ ဝုတ္တတ္တာ မဂ္ဂညာဏေ စ သိဒ္ဓေ စတုသစ္စာဘိသမယကိစ္စံ
သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ စတုသစ္စနယေန ဝုတ္တပါဌောပိ ဣမိနာ ပါဌေန အတ္ထတော အဝိသိဋ္ဌောယေဝ။

၇၄. ဣဒါနိ **အနိစ္စတော**တိအာဒီဟိ အာရမ္မဏဿ အဝိသေသေတွာ ဝုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏံ ဝိသေသေန္တော
ရူပံ အနိစ္စတော မနသိ ကရောတီတိအာဒိမာဟ။ **ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ**တိ ယောနိသောမနသိကာရော မူလံ ပတိဋ္ဌာ
ဧတေသန္တိ ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ။ ယောနိသောမနသိကာရံ မုဉ္စိတွာယေဝ ဟိ ပါမောဇ္ဇာဒယော နဝ န
ဟောန္တိ။ **သမာဟိတေန စိတ္တေနာ**တိ ကာရဏဘူတေန စိတ္တေန။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ**တိ ပညာယ ပဇာနာတိ။
“ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတီ”တိ ဝုစ္စမာနေ အနုဿဝဝသေန ပုဗ္ဗဘာဂသစ္စာနုဗောဓောပိ သင်္ဂယှ
တိ။ **ယောနိသောမနသိကာရော**တိ စ ဥပါယေန မနသိကာရော။

ဓာတုနာနတ္တံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဖဿနာနတ္တန္တိ စက္ခာဒိဓာတုနာနတ္တံ ပဋိစ္စ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိနာနတ္တံ
ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **ဖဿနာနတ္တံ ပဋိစ္စာ**တိ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိနာနတ္တံ ပဋိစ္စ။ **ဝေဒနာနာနတ္တ**န္တိ စက္ခုသ
မ္ဖဿဇာဒိဝေဒနာနာနတ္တံ ။ **သညာနာနတ္တ**န္တိ ကာမသညာဒိနာနတ္တံ။ **သင်္ကပ္ပနာနတ္တ**န္တိ ကာမသင်္ကပ္ပာဒိ
နာနတ္တံ။ **ဆန္ဒနာနတ္တ**န္တိ သင်္ကပ္ပနာနတ္တတာယ ရူပေ ဆန္ဒော သဒ္ဒေ ဆန္ဒောတိ ဧဝံ ဆန္ဒနာနတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
ပရိဠာဟနာနတ္တန္တိ ဆန္ဒနာနတ္တတာယ ရူပပရိဠာဟော သဒ္ဒပရိဠာဟောတိ ဧဝံ ပရိဠာဟနာနတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပရိ
ယေသနာနာနတ္တ**န္တိ ပရိဠာဟနာနတ္တတာယ ရူပပရိယေသနာဒိနာနတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **လာဘနာနတ္တ**န္တိ ပရိယေသ
နာနာနတ္တတာယ ရူပပဋိလာဘာဒိနာနတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။

ဓမ္မနာနတ္တညာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၀-၂၄. ညာဏပဉ္စကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၅. ဉာဏပဉ္စကနိဒ္ဒေသေ တေသံ ပဉ္စန္နံ ဉာဏာနံ အနုပုဗ္ဗသမ္ဗန္ဓသဗ္ဘာဝတော ဧကတော ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာနိ ကတာနိ။ **အဘိညာတာ ဟောန္တီ** တိ ဓမ္မသဘာဝလက္ခဏဇာနနဝသေန သုဋ္ဌု ဉာတာ ဟောန္တိ။ **ဉာတာ ဟောန္တီ** တိ ဉာတပရိညာဝသေန သဘာဝတော ဉာတတ္တာ ဉာတာ နာမ ဟောန္တိ။ ယေန ဉာဏေန တေ ဓမ္မာ ဉာတာ ဟောန္တိ, တံ ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏံ, ပဇာနနဋ္ဌေန ပညာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣမိနာဝ နယေန သေသဉာဏာနိပိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ **ပရိညာတာ ဟောန္တီ**တိ သာမညလက္ခဏဝသေန သမန္တတော ဉာတာ ဟောန္တိ။ **တီရိတာ ဟောန္တီ** တိ တီရဏပရိညာဝသေန အနိစ္စာဒိတော ဥပပရိက္ခိတာ သမာပိတာ နာမ ဟောန္တိ။ **ပဟီနာ ဟောန္တီ** တိ အနိစ္စာနုပဿနာဒိနာ ဉာဏေန နိစ္စသညာဒယော ဘင္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ပဟီနာ ဟောန္တိ။ **ပရိစ္စတ္တာ ဟောန္တီ** တိ ပဟာနဝသေနေဝ ဆဍ္ဍိတာ နာမ ဟောန္တိ။ **ဘာဝိတာ ဟောန္တီ** တိ ဝဍ္ဎိတာ ပရိဘာဝိတာ စ ဟောန္တိ။ **ဧကရသာ ဟောန္တီ** တိ သကိစ္စသာဓနေပဋိပက္ခပဟာနေန ဧကကိစ္စာ ဟောန္တိ, ပစ္စနီကတော တ ဝိမုတ္တိဝသေန ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသာ ဟောန္တိ။ **သစ္ဆိကတာ ဟောန္တီ** တိ ပဋိလာဘဝသေန ဖလဓမ္မော ပဋိဝေဓဝသေန နိဗ္ဗာနဓမ္မောတိ ပစ္စက္ခကတာ ဟောန္တိ။ **ဖဿိတာ ဟောန္တီ** တိ ပဋိလာဘဖုသနေန ပဋိဝေဓဖုသနေန စ ဖဿိတာ အနုဘူတာ ဟောန္တိ။ ဣမာနိ ပဉ္စ ဉာဏာနိ ဟေဋ္ဌာ သုတမယဉာဏဝသေန ဝုတ္တာနိ, ဣဓ သကိစ္စသာဓနဝသေန။

ဉာဏပဉ္စကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၅-၂၈. ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၆. ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသေ ယသ္မာ ဓမ္မေ အဝုတ္တေ တဿ ကိစ္စံ န သက္ကာ ဝတ္တုံ, တသ္မာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ပဋိပာဋိံ အနာဒိယိတွာ ပဌမံ ဓမ္မာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ဓမ္မာဒီနံ အတ္ထာ ဝုတ္တာယေဝ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓမ္မော** တိအာဒီဟိ ဓမ္မသဒ္ဒေ ဒပရိယာပန္နေ ဓမ္မေ ဝတွာ နာနတ္တသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **အညော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓမ္မော** တိအာဒိမာဟ။ ''အညော ဓမ္မော''တိ ဟိ ဝုတ္တေ ဓမ္မာနံ နာနတ္တံ ဒဿိတံ ဟောတိ။ **ပဋိဝိဒိတာ**တိ အဘိမုခဘာဝေန ဝိဒိတာ ဟာကဋ္ဌာ နာမ ဟောန္တိ။ တေန ပဋိသမ္ဘိဒာပဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော။ **အဓိမောက္ခဋ္ဌော အတ္ထော** တိအာဒီဟိ တေသံ သဒ္ဓာဒီနံ အဓိမုစ္စနာဒိကိစ္စံ အတ္ထော နာမာတိ ဒဿေတိ။ **သန္ဒဿေတု** န္တိ ပရံ ဉာပေတုကာမဿ ပရံ သန္ဒဿေတုံ။ ပရဿ ပန ဝစနံ သုဏန္တဿာပိ လဗ္ဘတိယေဝ။ **ဗျဉ္ဇနနိရုတ္တာဘိလာပာ** တိ နာမဗျဉ္ဇနံ နာမနိရုတ္တိ နာမာဘိလာပော။ နာမဉ္ဟိ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတီတိ ဗျဉ္ဇနံ, ''သင်္ခတမဘိသင်္ခရောန္တီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ သင်္ခာရာတိ ဝုစ္စန္တီ''တိ (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဧဝံ နိဒ္ဒါရေတွာ သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနတ္တာ နိရုတ္တိ, အဘိလပီယတိ ဧတေန အတ္ထောတိ အဘိလာပောတိ ဝုစ္စတိ။

နာမဉ္စ နာမေတံ စတုဗ္ဗိဓံ – သာမညနာမံ, ဂုဏနာမံ, ကိတ္တိမနာမံ, ဩပပါတိကနာမန္တိ။ တတ္ထ ပဌမကပ္ပိကေသု မဟာဇနေန သမ္မန္နိတွာ ဌပိတတ္တာ ''မဟာသမ္မတော''တိ ရညော နာမံ **သာမညနာမံ**။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''မဟာဇနသမ္မတောတိ ခော, ဝါသေဋ္ဌ, 'မဟာသမ္မတော မဟာသမ္မတော'တွေဝ ပဌမံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၃၁)။ ''ဓမ္မကထိကော ပံသုကူလိကော ဝိနယဓရော တိပိဋကဓရော သဒ္ဓေါ သတော''တိ ဧဝရူပံ ဂုဏတော အာဂတနာမံ **ဂုဏနာမံ**။ ''ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ''တိအာဒီနိပိ တထာဂတဿ အနေကာနိ နာမသတာနိ ဂုဏနာမာနေဝ။ တေန ဝုတ္တံ –

> ''အသင်္ချေယျာနိ နာမာနိ, သဂုဏေန မဟေသိနော။
> ဂုဏေဟိ နာမမုဒ္ဓေယျံ, အပိ နာမသဟဿတော''တိ။

ယံ ပန ဇာတဿ ကုမာရကဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဒက္ခိဏေယျာနံ သက္ကာရံ ကတွာ သမီပေ ဌိတာ ဉာတကာ ကပ္ပေတွာ ပကပ္ပေတွာ ''အယံ အသုကော နာမာ''တိ နာမံ ကရောန္တိ, ဣဒံ **ကိတ္တိမနာမံ**။ ယာ ပန ပုရိမပညတ္တိ အပရပညတ္တိယံ ပတတိ, ပုရိမဝေဟာရော ပစ္ဆိမဝေဟာရေ ပတတိ။ သေယျထိဒံ, ပုရိမကပ္ပေပိ စန္ဒော စန္ဒောယေဝ နာမ, ဧတရဟိပိ စန္ဒောယေဝ။ အတီတေ သူရိယော, သမုဒ္ဒေါ, ပထဝီ, ပဗ္ဗတော ပဗ္ဗတောယေဝ နာမ, ဧတရဟိပိ ပဗ္ဗတောယေဝါတိ, ဣဒံ **ဩပပါတိကနာမံ**။ ဣဒံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ နာမံ ဧကံ နာမမေဝ ဟောတိ , တံ လောကသင်္ကေတ

မတ္တာသိဒ္ဓံ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနံ။ အညေ ပန ''နာမံ နာမ အတ္ထဇောတကော သဒ္ဒော''တိ ဝဒန္တိ။ ဖလဟောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်္ဂါနံ ဝုတ္တနယာနုသာရေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၉-၃၁. ဉာဏတ္တယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၇၈. ဉာဏတ္တယနိဒ္ဒေသေ **နိမိတ္တ** န္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ **အနိမိတ္တေ** တိ သင်္ခါရနိမိတ္တပဋိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ။ **အဓိမုတ္တတ္တာ** တိ တန္နိန္နဘာဝေန စိတ္တဿ ဝိဿဋ္ဌတ္တာ။ **ဖုဿ ဖုဿ ဝယံ ပဿတီ** တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ ဉာဏေန ဖုသိတွာ ဖုသိတွာ တဿ ဘင်္ဂံ ဝိပဿနာဉာဏေနေဝ ပဿတိ။ ဧတေန ဘင်္ဂါနုပဿနာ သိဒ္ဓါ။ သာ အနိစ္စာနုပဿနံ သာဓေတိ, အနိစ္စဿ ဒုက္ခတ္တာ သာ ဒုက္ခာနုပဿနံ, ဒုက္ခဿ အနတ္တတ္တာ သာ အနတ္တာနု ပဿနန္တိ ဧဝမေတ္ထ တိဿော အနုပဿနာ ဝုတ္တာ ဟောန္တိ။ **အနိမိတ္တော ဝိဟာရော** တိ နိမိတ္တံ ဘယတော ဒိ ဋ္ဌတ္တာ သော ဝိပဿနတ္တယဝိဟာရော အနိမိတ္တဝိဟာရော နာမ ဟောတိ။ **ပဏိဓိန္တိ** တဏှံ။ **အပ္ပဏိဟိတေ** တိ တဏှာပဋိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ။ **အဘိနိဝေသန္တိ** အတ္တာဘိနိဝေသံ။ **သုညတေ**တိ အတ္တဝိရဟိတေ နိဗ္ဗာနေ။ **သုညတော** တိ သုညံယေဝ သုညတော။ **ပဝတ္တံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ** တိ ဝိပာကပ္ပဝတ္တံ သင်္ခါရုပေက္ခာယ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ။ သုဂတိသင်္ခါတဝိပာကပ္ပဝတ္တာဘိနန္ဒိနော ဟိ သတ္တာ။ အယံ ပန ဖလသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇိတုကာမော တံ ပဝတ္တံ, သဗ္ဗဉ္စ သင်္ခါရဂတံ အနိစ္စာဒိတော ပဿိတွာ အဇ္ဈုပေက္ခတိယေဝ။ ဧဝဉ္ဟိ ဒိဋ္ဌေ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကောတိ, န အညထာ။ **အာဝဇ္ဇိတွာ** တိ အာဝဇ္ဇနေန အာဝဇ္ဇိတွာ။ **သမာပဇ္ဇတီ** တိ ဖလသမာပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇတိ။ **အနိမိတ္တာ သမာပတ္တီ** တိ နိမိတ္တံ ဘယတော ဒိသွာ သမာပန္နတ္တာ အနိမိတ္တာ သမာပတ္တိ နာမ။ **အနိမိတ္တဝိဟာရသမာပတ္တီ**တိ ဝိပဿနာဝိဟာရဝသေန စ ဖလသမာပတ္တိဝသေန စ တဒုဘယံ နာမ ဟောတိ။

၇၉. ဣဒါနိ သင်္ခါရနိမိတ္တမေဝ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေန္တော **ရူပနိမိတ္တ** န္တိအာဒိမာဟ။ ဇရာမရဏဂ္ဂဟဏေ ဝ တ္တဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။ ''အညော အနိမိတ္တဝိဟာရော''တိအာဒီဟိ ဝုတ္တေယေဝ နိဂမေတွာ ဒဿေတိ။ သဗ္ဗေ ပေန **ဝိဟာရဋ္ဌေ ဉာဏံ** နာမ ဖလသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗဘာဂေ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏေ ဌိတဿ ဝိပဿနာဝိဟာရနာနတ္တေ ဉာဏံ **သမာပတ္တဋ္ဌေ ဉာဏံ** နာမ ဖလသမာပတ္တိနာနတ္တေ ဉာဏံ။ **ဝိဟာရသမာပတ္တဋ္ဌေ ဉာဏံ** နာမ တဒုဘယနာနတ္တေ ဉာဏံ။ ဝိပဿနာဝိဟာရေနေဝ ဝီတိနာမေတုကာမော ဝိပဿနာဝိဟာရမေဝ ပဝတ္တေတိ, ဖလသမာပ တ္တိဝိဟာရေနေဝ ဝီတိနာမေတုကာမော ဝိပဿနာပဋိပာဋိယာ ဥဿက္ကိတွာ ဖလသမာပတ္တိဝိဟာရမေဝ ပဝတ္တေ တိ, တဒုဘယေန ဝီတိနာမေတုကာမော တဒုဘယံ ပဝတ္တေတိ။ ဧဝံ ပုဂ္ဂလာဓိပ္ပာယဝသေန တိဝိဓံ ဇာတံ။ သေသမေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တမေဝ။

ဉာဏတ္တယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၂. အာနန္တရိကသမာဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၀. အာနန္တရိကသမာဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **နေက္ခမ္မဝသေနာ** တိအာဒီသု နေက္ခမ္မအဗျာပာဒအာလောကသညာအ ဝိက္ခေပဓမ္မဝဝတ္ထာနဉာဏပာမောဇ္ဇာနိ သုက္ခဝိပဿကဿ ဥပစာရဇ္ဈာနသမ္ပယုတ္တာ တဿ တဿ ကိလေ သဿ ဝိပက္ခဘူတာ သတ္တ ဓမ္မာ ဧကစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဧဝ။ **စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ အဝိက္ခေပေါ** တိ ဧကဂ္ဂဿ ဘာဝေါ ဧကဂ္ဂတာ, နာနာရမ္မဏေ န ဝိက္ခိပတိ တေန စိတ္တန္တိ အဝိက္ခေပေါ, စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာသင်္ခါတော အဝိ က္ခေပေါတိ အတ္ထော။ **သမာဓီ**တိ ဧကာရမ္မဏေ သမံ အာဓီယတိ တေန စိတ္တန္တိ သမာဓိ နာမာတိ အတ္ထော။ **တဿ သမာဓိဿ ဝသေနာ**တိ ဥပစာရသမာဓိနာပိ သမာဟိတစိတ္တဿ ယထာဘူတာဝဗောဓတော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ သမာဓိဿ ဝသေန။ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဉာဏ** န္တိ မဂ္ဂဉာဏံ ယထာကမ္မေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ခီယန္တီ** တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ခီယန္တိ။ **ဣတီ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ အတ္ထဿ နိဂမနံ။ **ပဌမံ သမထော**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ သမာဓိ ဟောတိ။ **ပစ္ဆာ ဉာဏ** န္တိ အပရဘာဂေ မဂ္ဂက္ခဏေ ဉာဏံ ဟောတိ။

ကာမာသတေတိ ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေ။ **ဘတသတေ**တိ ရူပာရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေ စျာနနိကန္တိ သဿတဒိဋ္ဌိ သဟဇာတော ရာဂေ ဘဝဝသေန ပတ္ထနာ။ **ဒိဋ္ဌာသတေ** တိ ဒွာသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော။ **အဝိဇ္ဇာသတေ**တိ ဒုက္ခာဒီသု အဋ္ဌသု ဌာနေသု အညာဏံ။ ဘုမ္မဝစနေန ဩကာသပုစ္ဆံ ကတွာ "သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနာ"တိအာဒိနာ အာသဝက္ခယကရေန မဂ္ဂေန အာသဝက္ခယံ ဒဿေတွာ "ဧတ္ထာ"တိ ဩကာသဝိသဇ္ဇနံ ကတံ, မဂ္ဂက္ခဏေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အန ဝသေသော**တိ နတ္ထိ ဧတဿ အဝသေသောတိ အနဝသေသော။ **အပာယဂမနီယော**တိ နိရယတိရစ္ဆာနယောနိပေတ္တိဝိသယာသုရကာယာ စတ္တာရော သုခသင်္ခါတာ အယာ အပေတတ္တာ အပါယာ, ယဿ သံဝိဇ္ဇတိ , တံ ပုဂ္ဂလံ အပာယေ ဂမေတီတိ အပါယဂမနီယော။ အာသဝက္ခယကထာ ဒုဘတောဝုဋ္ဌာနကထာယံ ဝုတ္တာ။

အဝိက္ခေပဝသေနာ တိ ပဝတ္တမာနဿ သမာဓိဿ ဥပနိဿယဘူတသမာဓိဝသေန။ **ပထဝီကသိဏဝသေနာ**တိ အာဒီသု ဒသ ကသိဏာနိ တဒာရမ္မဏိကအပ္ပနာသမာဓိဝသေန ဝုတ္တာနိ, ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာဒယော မရဏဿတိ ဥပသမာနုဿတိ စ ဥပစာရဇ္ဈာနဝသေန ဝုတ္တာ, အာနာပာနဿတိ ကာယဂတာသတိ စ အပ္ပနာသမာဓိဝသေန ဝုတ္တာ, ဒသ အသုဘာ ပဌမဇ္ဈာနဝသေန ဝုတ္တာ။

ဗုဒ္ဓံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **ဗုဒ္ဓါနုဿတိ** ။ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟ"န္တိအာဒိဗုဒ္ဓဂုဏာရမ္မဏာယ (မ. နိ. ၁.၇၄; အ. နိ. ၃.၇၁; ၉.၂၇) သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ, တဿာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ ဝသေန။ တထာ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **ဓမ္မာနုဿတိ** ။ "သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော"တိအာဒိဓမ္မဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ သင်္ဃံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **သင်္ဃာနုဿတိ** ။ "သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသင်္ဃော"တိ အာဒိသင်္ဃဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ သီလံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **သီလာနုဿတိ** ။ အတ္တနော အခဏ္ဍတာဒိသီလဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ စာဂံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **စာဂါနုဿတိ** ။ အတ္တနော မုတ္တစာဂတာဒိစာဂဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဒေဝတာ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **ဒေဝတာနုဿတိ**။ ဒေဝတာ သက္ခိံ ဌာနေ ဌပေတွာ အတ္တနော သဒ္ဓါဒိဂုဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ အာနာပာနေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ သတိ **အာနာပာနဿတိ** ။ အာနာပာနနိမိတ္တာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ မရဏံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ သတိ **မရဏဿတိ** ။ ဧကဘဝပရိယာပန္နဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒသင်္ခါတမရဏာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ကုစ္ဆိတာနံ ကေသာဒီနံ ပဋိကူလာနံ အာယတ္တာ အာကရတ္တာ ကာယောတိသင်္ခါတေ သရီရေ ဂတာ ပဝတ္တာ, တာဒိသံ တ ကာယံ ဂတာ သတိ **ကာယဂတာသတိ**။ "ကာယဂတသတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ရဿံ အကတွာ "ကာယဂတာသတီ"တိ ဝုတ္တာ။ တထေဝ ဣဓာပိ ကာယဂတာသတိဝသေနာတိ ဝုတ္တံ။ ကေသာဒိကေသု ကာယကောဋ္ဌာသေသု ပဋိကူလနိမိတ္တာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဥပသမံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ အနုဿတိ **ဥပသမာနုဿတိ** ။ သဗ္ဗဒုက္ခူပသမာရမ္မဏာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ဒသ အသုဘာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ။

၈၁. ဒီဃံ အဿာသဝသေနာ တိအာဒီနိ အပ္ပနူပစာရသမာဓိဘေဒံယေဝ ဒဿေတုံ ဝုတ္တာနိ။ **ဒီဃံ အဿာသဝသေနာ**တိ ဒီဃန္တိ ဝုတ္တအဿာသဝသေန။ "ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော ဒီဃံ အဿသာမီတိ ပဇာနာတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၄; မ. နိ. ၁.၁၀၇; ၃.၁၄၈) ဟိ ဝုတ္တံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ**တိ သဗ္ဗဿ အဿာသပဿာသကာယဿ ပဋိသံဝေဒီ။ **ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရ** န္တိ ဩဠာရိကံ အဿာသပဿာသသင်္ခါတံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿမ္ဘေန္တော ဝူပသမေန္တော။ "ဒီဃံ ရဿံ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရ"န္တိ ဣမိနာဝ စတုက္ကေန အပ္ပနာသမာဓိ ဝုတ္တော။ **ပီတိပဋိသံဝေဒီ**တိ ပီတိံ ပါကဋံ ကရောန္တော။ **စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ** တိ သညာဝေဒနာသင်္ခါတံ စိတ္တသင်္ခါရံ ပါကဋံ ကရောန္တော။ **အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တ** န္တိ စိတ္တံ မောဒေန္တော။ **သမာဒဟံ စိတ္တ**န္တိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ ဌပေန္တော။ **ဝိမောစယံ စိတ္တ** န္တိ စိတ္တံ နီဝရဏာဒီဟိ ဝိမောစေန္တော။ **ပီတိပဋိသံဝေဒီ သုခပဋိသံဝေဒီ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရ** န္တိ စတုက္ကဒွယံ **စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ သမာဒဟံ စိတ္တံ ဝိမောစယံ စိတ္တ**န္တိ စတုက္ကဒွယံ အပ္ပနာသမာဓိဝသေန ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တသမာဓိဝသေန စ ဝုတ္တာနိ။ **အနိစ္စာနုပဿီ** တိ အနိစ္စာနုပဿနာဝသေန။ **ဝိရာဂါနုပဿီ** တိ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဝသေန။ **နိရောဓာနုပဿီ** တိ ဘင်္ဂါနုပဿနာဝသေန။ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ** တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာဝသေန။ သာ ဟိ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ။ သင်္ခတဒောသဒဿနေန စ တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ ပက္ခန္ဒတိ။ ဣဒံ စတုက္ကံ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တသမာဓိဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ **အဿာသဝသေန**

ပဋ္ဌာနသဝသေနာတိ စေတ္ထ အဋ္ဌာနပဋ္ဌာနပဝတ္တိမတ္တံ ဂဟေတ္ဝာ ဝုတ္တံ, န တအာရမ္မဏကရဏဝသေန။ ဝိတ္ထာရော ပနေတ္ထ အာနာပာနကထာယံ အာဝိဘဝိဿတိ။

အာနန္တရိကသမာဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၃. အရဏဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၂. အရဏဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသေ အနိစ္စာနုပဿနာဒယော ဝုတ္တတ္ထာ။ **သုညတော ဝိဟာရော**တိ အနတ္တာနုပဿနာယ ဝုဋ္ဌိတဿ သုညတာကာရေနေဝ ပဝတ္တာ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ။ **အနိမိတ္တော ဝိဟာရော** တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ ဝုဋ္ဌိတဿ အနိမိတ္တာကာရေန ပဝတ္တာ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ။ **အပ္ပဏိဟိတော ဝိဟာရော** တိ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ဝုဋ္ဌိတဿ အပ္ပဏိဟိတာကာရေန ပဝတ္တာ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ။ **သုညတေ အဓိမုတ္တတာ**တိ သုညတေ ဖလသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗဘာဂပညာဝသေန အဓိမုတ္တတာ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဌမံ ဈာနန္တ္တိ**အာဒီဟိ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတုကာမဿ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ ဈာနသမာပတ္တိယော ဝုတ္တာ။ အရဟတောယေဝ ဟိ ဝိပဿနာဖလသမာပတ္တိပဏိဟိတာဓိမုတ္တိဈာနသမာပတ္တိယော သဗ္ဗကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာ ''အရဏဝိဟာရော''တိ ဝတ္တုံ အရဟန္တိ။

ပဌမေန ဈာနေန နီဝရဏေ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရောတိ ပဌမဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ပဌမေန ဈာနေန နီဝရဏေ ဟရတီတိ တံ ပဌမံ ဈာနံ အရဏဝိဟာရောတိ အတ္ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အရဟတော နီဝရဏာဘာဝေပိ နီဝရဏပက္ခတ္တာ ပဌမဿ ဈာနဿ နီဝရဏေ ဟရတီတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာဖလသမာပတ္တိပဏိဟိတာဓိမုတ္တိဝသေန တိဏ္ဏ အရဏဝိဟာရဉာဏံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ ကသ္မာ ဈာနသမာပတ္တိယောဝ အရဏဝိဟာရောတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ စေ? ဥဒ္ဒေသဝသေနေဝ တာသံ တိဿန္နံ အရဏဝိဟာရတာယ သိဒ္ဓတ္တာ။ ဖလသမာပတ္တိဝိပဿနာယ ပန ဘူမိဘူတာနံ ဈာနသမာပတ္တီနံ အရဏဝိဟာရတာ အဝုတ္တေ န သိဇ္ဈတိ, တသ္မာ အသိဒ္ဓမေဝ သာဓေတုံ ''ပဌမံ ဈာနံ အရဏဝိဟာရော''တိ အာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တာသဉ္စဟိ အရဏဝိဟာရတာ ဥဒ္ဒေသဝသေန အသိဒ္ဓာပိ နိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္တာ သိဒ္ဓာတိ။ တေသံ တ ယောဇိတနယေနေဝ ''အနိစ္စာနုပဿနာ နိစ္စသညံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, ဒုက္ခာနုပဿနာ သုခသညံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, အနတ္တာနုပဿနာ အတ္တသညံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, သုညတော ဝိဟာရော အသုညတံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, အနိမိတ္တော ဝိဟာရော နိမိတ္တံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, အပ္ပဏိဟိတော ဝိဟာရော ပဏိဓိံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, သုညတာဓိမုတ္တတာ အသုညတာဓိမုတ္တိံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, အနိမိတ္တာဓိမုတ္တတာ နိမိတ္တာဓိမုတ္တိံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော, အပ္ပဏိဟိတာဓိမုတ္တတာ ပဏိဟိတာဓိမုတ္တိံ ဟရတီတိ အရဏဝိဟာရော''တိ ယောဇေတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

အရဏဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၄. နိရောဓသမာပတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၃. နိရောဓသမာပတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **သမထဗလန္တိ** ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပစ္စနီကဓမ္မေ သမေတီတိ သမထော, သောယေဝ အကမ္ပနီယဋ္ဌေန ဗလံ။ အနာဂါမိအရဟန္တာနံယေဝ သမာဓိပဋိပက္ခဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟာနေန သမာဓိသ္မိံ ပရိပူရကာရိဘာဝပ္ပတ္တတ္တာ တေသံယေဝ သမာဓိ ဗလပ္ပတ္တောတိ ကတွာ ''သမထဗလ''န္တိ ဝုစ္စတိ, န အညေသံ။ သမာဓိဗလန္တိပိ ဟဒွော။ **ဝိပဿနာဗလ** န္တိ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ, သာယေဝ အကမ္ပနီယဋ္ဌေန ဗလံ။ တေသံယေဝ ဥဘိန္နံ ဗလပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာဉာဏံ။ တတ္ထ သမထဗလံ အနုပုဗ္ဗေန စိတ္တသင်္ခါရဝူပသမနတ္ထံ နိရောဓေ စ ပဋိဟဒနတ္ထံ, ဝိပဿနာဗလံ ပဝတ္တေ အာဒီနဝဒဿနတ္ထံ နိရောဓေ စ အာနိသံသဒဿနတ္ထံ။

နီဝရဏေတိ နိမိတ္တတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ, နီဝရဏနိမိတ္တံ နီဝရဏပစ္စယာတိ အတ္ထော။ ကရဏတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မဝစနံ, နီဝရဏေနာတိ အတ္ထော။ **န ကမ္ပတီ** တိ ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော။ အထ ဝါ ဈာနန္တိ ဈာနင်္ဂါနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ ပဌမေန ဈာနေန တံသမ္ပယုတ္တသမာဓိ နီဝရဏေ န ကမ္ပတိ။ အယမေဝ စေတ္ထ ယောဇနာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ **ဥဒ္ဓစ္စေ စ** တိ

ဥဒ္ဒစ္စသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒေ ဥဒ္ဒစ္စေ စ။ **ဥဒ္ဒစ္စန္တိ** စ ဥဒ္ဓတဘာဝေ , တံ အဝူပသမလက္ခဏံ။ **ဥဒ္ဒစ္စသဟဂတကိလေသေ စာ**တိ ဥဒ္ဒစ္စေန သဟဂတေ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ ဂတေ ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ္တေ မောဟအဟိရိကအနောတ္တပ္ပကိလေသေ စ။ **ခန္ဓေ စာ**တိ ဥဒ္ဒစ္စသမ္ပယုတ္တစတုက္ခန္ဓေ စ။ **န ကမ္ပတိ န စလတိ န ဝေဓတီ**တိ အညမညဝေဝစနာနိ။ ဥဒ္ဒစ္စေ န ကမ္ပတိ, ဥဒ္ဒစ္စသဟဂတကိလေသေ န စလတိ, ဥဒ္ဒစ္စသဟဂတက္ခန္ဓေ န ဝေဓတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာဖလံ သတ္တန္နံယေဝ အနုပဿနာနံ ဝုတ္တတ္တာ တာသံယေဝ ဝသေန ဝိပဿနာဖလံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဝိဇ္ဇာယ စာ**တိ ဒုတိယသုပိ အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒေသု အဝိဇ္ဇာယ စ။ **အဝိဇ္ဇာသဟဂတကိလေသေ စာ**တိ ယထာယောဂံ အဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တလောဘဒောသမာနဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာထိနဥဒ္ဒစ္စအဟိရိကအနောတ္တပ္ပကိလေသေ စ။

ဝစီသင်္ခါရာတိ ဝိတက္ကဝိစာရာ။ ''ပုဗ္ဗေ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ပစ္ဆာ တစံ ဘိန္ဒတိ, တသ္မာ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဝစီသင်္ခါရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဝစနတော တစံ သင်္ခရောန္တီ ဥပ္ပာဒေန္တီတိ ဝစီသင်္ခါရာ။ **ကာယသင်္ခါရာ**တိ အဿာသပဿာသာ။ ''အဿာသပဿာသာ ခော, အာဝုသော ဝိသာခ, ကာယိကာ ဧတေ ဓမ္မာ ကာယပဋိဗဒ္ဓါ, တသ္မာ အဿာသပဿာသာ ကာယသင်္ခါရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဝစနတော ကာယေန သင်္ခရီယန္တီတိ ကာယသင်္ခါရာ။ **သညာဝေဒယိတနိရောဓန္တိ** သညာယ ဝေဒနာယ စ နိရောဓံ။ **စိတ္တသင်္ခါရာ**တိ သညာ စ ဝေဒနာ စ။ ''စေတသိကာ ဧတေ ဓမ္မာ စိတ္တပဋိဗဒ္ဓါ, တသ္မာ သညာ စ ဝေဒနာ စ စိတ္တသင်္ခါရော''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဝစနတော စိတ္တေန သင်္ခရီယန္တီတိ စိတ္တသင်္ခါရာ။

၈၄. ဉာဏစရိယာသု အနုပဿနာဝသာနေ, ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာဂဟဏေန တ တဿာ အာဒိဘူတာ စရိယာကထာယ ဉာဏစရိယာတိ ဝုတ္တာ သေသာနုပဿနာပိ ဂဟိတာ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟီ**တိ စ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေ, အနာဂါမိဿ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇာဟိ စုဒ္ဒသဟိပိ ဟောတိ ပရိပုဏ္ဏဖလတ္တာ။

၈၅. **နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟီ**တိ ဧတ္ထ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ အဋ္ဌ, ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ပဋိလာဘတ္ထာယ သဗ္ဗတ္ထ ဥပစာရဇ္ဈာနဝသေန ဧကာတိ နဝ သမာဓိစရိယာ။ ဖလစရိယာနံ ကိံ နာနတ္တံ? သမထဖလေနပိ ဟိ ''နေက္ခမ္မဝသေနာ''တိအာဒီဟိ သတ္တဟိ ပရိယာယေဟိ ဥပစာရသမာဓိ ဝုတ္တော, ပေယျာလဝိတ္ထာရတော ''ပဌမဇ္ဈာနဝသေနာ''တိအာဒီဟိ သမသတ္တတိယာ တရေဟိ ယထာယောဂံ အပ္ပနူပစာရသမာဓိ ဝုတ္တော, သမာဓိစရိယာယပိ ''ပဌမံ ဈာန''န္တိအာဒီဟိ အဋ္ဌဟိ ပရိယာယေဟိ အပ္ပနာသမာဓိ ဝုတ္တော။ **ပဌမံ ဈာနံ ပဋိလာဘတ္ထာယာ**တိအာဒီဟိ အဋ္ဌဟိ ပရိယာယေဟိ ဥပစာရသမာဓိ ဝုတ္တောတိ ဥဘယတ္ထာပိ အပ္ပနူပစာရသမာဓိယေဝ ဝုတ္တော။ ဧဝံ သန္တေပိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဗလာနိ ဝသီဘာဝဋ္ဌေန စရိယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိပဿနာဖလေ ပန သတ္တ အနုပဿနာဝ ''ဝိပဿနာဖလ''န္တိ ဝုတ္တာ, ဉာဏစရိယာယ သတ္တ စ အနုပဿနာ ဝုတ္တာ, ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာဒယော နဝ စ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။ ဣဒံ နေသံ နာနတ္တံ။ သတ္တ အနုပဿနာ ပန အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဗလာနိ ဝသီဘာဝဋ္ဌေန စရိယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

''ဝသီဘာဝတာ ပညာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၃၄ မာတိကာ) ဧတ္ထ ဝုတ္တဝသိယော ဝိဘဇိတုံ **ဝသီတိ ပဉ္စ ဝသိယော**တိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝေဟာရေန ဝုတ္တံ။ ဝသော ဧဝ ဝသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ တာ ဝသိယော ဝိဘဇန္တော **အာဝဇ္ဇနဝသီ**တိအာဒိမာဟ။ အာဝဇ္ဇနာယ ဝသော အာဝဇ္ဇနဝသော, သော အဿ အတ္ထီတိ အာဝဇ္ဇနဝသီ။ ဧသေဝ နယော သေသေသု။ **ပဌမံ ဈာနံ ယတ္ထိစ္ဆက**န္တိ ယတ္ထ ယတ္ထ ပဒေသေ ဣစ္ဆတိ ကမေတ အရညေ တ, တတ္ထ တတ္ထ အာဝဇ္ဇတိ။ **ယဒိစ္ဆက**န္တိ ယဒာ ယဒာ ကာလေ သီတကာလေ တ ဥဏှကာလေ တ, တဒာ တဒာ အာဝဇ္ဇတိ။ အထ တ ယံ ယံ ပဌမံ ဈာနံ ဣစ္ဆတိ ပထဝီကသိဏာရမ္မဏံ တ သေသာရမ္မဏံ တ, တံ တံ အာဝဇ္ဇတိ။ ဧကေကကသိဏာရမ္မဏဿာပိ ဈာနဿ ဝသိတာနံ ဝုတ္တတ္တာ ပုရိမယောဇနာယေဝ သုန္ဒရတရာ။ **ယာဝတိစ္ဆက**န္တိ ယာဝတကံ ကာလံ ဣစ္ဆတိ အစ္ဆရာသင်္ဃာတမတ္တံ သတ္တာဟံ တ, တာဝတကံ ကာလံ အာဝဇ္ဇတိ။ **အာဝဇ္ဇနာယာ**တိ မနောဒွာရာဝဇ္ဇနာယ။ **ဒန္ဓာယိတတ္တ**န္တိ အဝသဝတ္တိဘာဝေ, အလသဘာဝေ တ။ **သမာပဇ္ဇတီ**တိ ပဋိပဇ္ဇတိ, အပ္ပေတီတိ အတ္ထော။ **အဓိဋ္ဌာတီ**တိ အန္တောသမာပတ္တိယံ အဓိကံ ကတွာ တိဋ္ဌတိ။ **ဝုဋ္ဌာနဝသိယံ** ပဌမံ ဈာနန္တိ နိဿက္ကေ ဥပယောဂဝစနံ, ပဌမဇ္ဈာနာတိ အတ္ထော။ **ပစ္စဝေက္ခတီ**တိ ပစ္စဝေက္ခဏဇဝနေဟိ နိဝတ္တိတွာ ပဿတိ။ အယမေတ္ထ ဟဋ္ဌဝဏ္ဏနာ။

အယံ ပန အတ္ထပ္ပကာသနာ – ပဌမဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဝိတက္ကံ အာဝဇ္ဇယတော ဘဝင်္ဂံ ဉပစ္ဆိန္ဒိတွာ ပဝ တ္တာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဝိတက္ကာရမ္မဏာနေဝ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ, တတော ဒွေ ဘဝင်္ဂါနိ, တတော ပုန ဝိ စာရာရမ္မဏံ အာဝဇ္ဇနံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဇဝနာနီတိ ဧဝံ ပဉ္စသု ဈာနင်္ဂေသု ယဒာ နိရန္တရံ စိတ္တံ ပေသေတုံ သက္ကော တိ, အထဿ အာဝဇ္ဇနဝသီ သိဒ္ဓါဝ ဟောတိ။ အယံ ပန မတ္ထကပ္ပတ္တာ ဝသီ ဘဂဝတော ယမကပာဋိဟာရိယေဝ လဗ္ဘ ဘတိ။ ဣတော ပရံ သီဃတရာ အာဝဇ္ဇနဝသီ နာမ နတ္ထိ။ အညေသံ ပန အန္တရန္တရာ ဘဝင်္ဂတရေ ဂဏာနာ နတ္ထိ။ မဟာ မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ နန္ဒောပနန္ဒဒမနေ ဝိယ သီဃံ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာ သမာပဇ္ဇနဝသီ နာမ။ အစ္ဆရာမတ္တံ တ ဒသစ္ဆရာမတ္တံ တ ခဏံ သမာပတ္တိံ ဌပေတုံ သမတ္ထတာ အဓိဋ္ဌာနဝသီ နာမ။ တထေဝ တတော လဟုံ ဝုဋ္ဌာနသမတ္ထတာ ဝုဋ္ဌာနဝသီ နာမ။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ ပန အာဝဇ္ဇနဝသိယာ ဧဝ ဝုတ္တာ။ ပစ္စဝေက္ခဏဇ ဝနာနေဝ ဟိ တတ္ထ အာဝဇ္ဇနာနန္တရာနီတိ။ ဣတိ အာဝဇ္ဇနဝသိယာ သိဒ္ဓါယ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ သိဒ္ဓါ ဟောတိ, အ ဓိဋ္ဌာနဝသိယာ စ သိဒ္ဓါယ ဝုဋ္ဌာနဝသီ သိဒ္ဓါ ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ "အယံ ပန မတ္ထကပ္ပတ္တာ ဝသီ ဘဂဝတော ယမကပာဋိဟာရိယေဝ လဗ္ဘတိ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ပာဋိဟာရိယကာလေ ဈာနင်္ဂပစ္စဝေက္ခဏာနံ အဘာဝတော နာနာဝိဓ ဝဏ္ဏာဒိနိမ္မာနဿ နာနာကသိဏဝသေန ဣဇ္ဈနတော တံတံကသိဏာရမ္မဏံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတုကာမဿ ယထာရုစိ လဟုံ တသ္မိံ ကသိဏေ ဝုတ္တနယေန အာဝဇ္ဇနပဝတ္တနသမတ္ထတာ အာဝဇ္ဇနဝသီ, တအာဝဇ္ဇနဝီထိယံယေဝ တသ္ သ ဈာနဿ အပ္ပနာသမတ္ထတာသမာပဇ္ဇနသမတ္ထတာ သမာပဇ္ဇနဝသီ။ ဧဥဟိ ဝုစ္စမာနေ ယုတ္တိ စ န ဝိရုဇ္ဈတိ, ဝသီပဋိပာဋိ စ ယထာက္ကမေနေဝ ယုဇ္ဇတိ။ ဈာနင်္ဂပစ္စဝေက္ခဏာယံ ပန "မတ္ထကပ္ပတ္တာယေဝ ပဉ္စ ဇဝနာနိ"တိ ဝုတ္ တတ္တာ ဝုတ္တနယေန သတ္တသုပိ ဇဝနေသု ဇဝန္တေသု ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီယေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေ "ပဌမဇ္ဈာနံ အာဝဇ္ဇတိ"တိ ဝစနံ န ယုဇ္ဇတီတိ စေ? ယထာ ကသိဏေ ပဝတ္တံ ဈာနံ ကာရဏောပစာရေန ကသိဏန္တိ ဝုတ္တံ, တထာ ဈာနပစ္စယံ ကသိဏံ "သုခော ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒော"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၉၄) ဝိယ ဖလောပစာရေန ဈာနန္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာပရိ စ္ဆိန္နေ ကာလေ ဌတွာ ဝုဋ္ဌိတဿ နိဒ္ဒါယ ပဗုဒ္ဓဿ ပုန နိဒ္ဒောက္ကမနေ ဝိယ ပုန ဈာနောက္ကမနေ သတိပိ အဓိဋ္ဌ ဌာနဝသီယေဝ နာမ, ယထာပရိစ္ဆေဒေန ဝုဋ္ဌိတဿ ပန ဝုဋ္ဌာနေယေဝ အဓိဋ္ဌာနေ သတိပိ ဝုဋ္ဌာနဝသီ နာမ ဟောတီတိ အယံ တေသံ ဝိသေသော။

နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဝိဘာဝနတ္ထံ ပန ဣဒံ ပဉ္ဟာကမ္မံ – ကာ နိရောဓသမာပတ္တိ, ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တိ, ကတ္ထ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကထဉ္စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ, ကထံ ဌာနံ, ကထံ ဝုဋ္ဌာနံ, ဝုဋ္ဌိတဿ ကိံနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ, မတဿ စ သမာပန္နဿ စ ကော ဝိသေသော, နိရောဓသမာပတ္ တိ ကိံ သင်္ခတာ အသင်္ခတာ လောကိယာ လောကုတ္တရာ နိပ္ဖန္နာ အနိပ္ဖန္နာတိ?

တတ္ထ **ကာ နိရောဓသမာပတ္တီ**တိ? ယာ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေန စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ အပ္ပဝတ္တိ။

ကေ တံ သမာပဇ္ဇန္တိ, ကေ န သမာပဇ္ဇန္တီတိ? သဗ္ဗေပိ ပုထုဇ္ဇနာ သောတာပန္နာ သကဒါဂါမိနော သုက္ခဝိပ ဿကာ စ အနာဂါမီ အရဟန္တော န သမာပဇ္ဇန္တိ, အဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘိနော ပန အနာဂါမိနော စ ခီဏာသဝာ စ သ မာပဇ္ဇန္တိ။

ကတ္ထ သမာပဇ္ဇန္တီတိ? ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ။ ကသ္မာ? အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ စတုဝေါကာရဘ ဝေ ပန ပဌမဇ္ဈာနာဒီနံ ဉပ္ပတ္တိယေဝ နတ္ထိ, တသ္မာ န သက္ကာ တတ္ထ သမာပဇ္ဇိတုံ။

ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တီတိ? သင်္ခါရာနံ ပဝတ္တိဘေဒေ ဉက္ကဏ္ဌိတွာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အစိတ္တကာ ဟုတွာ "နိ ရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ"တိ သမာပဇ္ဇန္တိ။

ကထံ စဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတီတိ? သမထဝိပဿနာဝသေန ဉဿက္ကိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စဿ နေဝ သညာနာသညာယတနံ နိရောဓယတော ဧဝမဿာ သမာပဇ္ဇနံ ဟောတိ။ ယော ဟိ သမထဝသေနေဝ ဉဿက္ကတိ, သော နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိံ ပတွာ တိဋ္ဌတိ။ ယော ဝိပဿနာဝသေနေဝ ဉဿက္ကတိ, သော ဖလသ မာပတ္တိံ ပတွာ တိဋ္ဌတိ။ ယော ပန ဉဘယဝသေန ဉဿက္ကိတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ နိရောဓေတိ, သော တံ သမာပဇ္ဇတီတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။

အယံ ပန ဝိတ္ထာရော – ဣဓ ဘိက္ခု နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတုကာမော ကတဘတ္တကိစ္စော သုဓောတဟတ္ထပါဒော ဝိဝိတ္တေ ဩကာသေ သုပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ သော ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။ ဝိပဿနာ ပနေသာ တိဝိဓာ ဟောတိ – သင်္ခါရပရိဂ္ဂဏှနကဝိပဿနာ, ဖလသမာပတ္တိဝိပဿနာ, နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာတိ။ တတ္ထ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဏှနကဝိပဿနာ မန္ဒာ ဝါ ဟောတု တိက္ခာ ဝါ, မဂ္ဂဿ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိယေဝ။ ဖလသမာပတ္တိဝိပဿနာ တိက္ခာဝ ဝဋ္ဋတိ မဂ္ဂဘာဝနာသဒိသာ။ နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာ ပန နာတိမန္ဒာ နာတိတိက္ခာ ဝဋ္ဋတိ။ တသ္မာ ဧသ နာတိမန္ဒာယ နာတိတိက္ခာယ ဝိပဿနာယ တေ သင်္ခါရေ ဝိပဿတိ။ တတော ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ တထေဝ ဝိပဿတိ။ တတော တတိယဇ္ဈာနံ။ ပေ.။ တတော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ သင်္ခါရေ တထေဝ ဝိပဿတိ။ အထ အာကိဉ္စညာယတနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ စတုဗ္ဗိဓံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကရောတိ – နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပနံ, သင်္ဃပဋိမာနနံ, သတ္ထုပက္ကောသနံ, အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒန္တိ။

တတ္ထ **နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန**န္တိ ယံ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓံ န ဟောတိ, နာနာဗဒ္ဓံ ဟုတွာ ဌိတံ ပတ္တစီဝရံ ဝါ မဉ္စပီဌံ ဝါ နိဝါသဂေဟံ ဝါ အညံ ဝါ ပန ကိဉ္စိ ပရိက္ခာရဇာတံ, တံ ယထာ န ဝိကုပ္ပတိ, အဂ္ဂိဥဒကဝါတစောရဥန္ဒူရာဒီနံ ဝသေန န ဝိနဿတိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ တတြိဒံ အဓိဋ္ဌာနဝိဓာနံ – "ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ဣမသ္မိံ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ မာ အဂ္ဂိနာ ဈာယတု, မာ ဥဒကေန ဝုယှတု, မာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသတု, မာ စောရေဟိ ဟရီယတု, မာ ဥန္ဒူရာဒီဟိ ခဇ္ဇတူ"တိ။ ဧဝံ အဓိဋ္ဌိတေ တံ သတ္တာဟံ တဿ န ကောစိ ပရိဿယော ဟောတိ, အနဓိဋ္ဌဟတော ပန အဂ္ဂိအာဒီဟိ ဝိနဿတိ။ ဣဒံ နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပနံ နာမ။ ယံ ပန ဧကာဗဒ္ဓံ ဟောတိ နိဝါသနပါရုပနံ ဝါ နိသိန္နာသနံ ဝါ, တတ္ထ ဝိသုံ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ နတ္ထိ, သမာပတ္တိယာဝ နံ ရက္ခတိ။

သင်္ဃပဋိမာနနန္တိ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ပဋိမာနနံ ဥဒိက္ခနံ။ ယာဝ ဧသော ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ, တာဝ သင်္ဃကမ္မဿ အကရဏန္တိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ န ပဋိမာနနံ ဧတဿ ပုဗ္ဗကိစ္စံ, ပဋိမာနနာဝဇ္ဇနံ ပန ပုဗ္ဗကိစ္စံ။ တသ္မာ ဧဝံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ – "သစေ မယိ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နေ သင်္ဃော အပလောကနကမ္မာဒီသု ကိဉ္စိဒေဝ ကမ္မံ ကတ္တုကာမော ဟောတိ, ယာဝ မံ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂန္တွာ န ပက္ကောသတိ, တာဝဒေဝ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ"တိ။ ဧဝံ ကတွာ သမာပန္နော ဟိ တသ္မိံ သမယေ ဝုဋ္ဌာတိယေဝ။ ယော ပန ဧဝံ န ကရောတိ, သင်္ဃော စ သန္နိပတိတွာ တံ အပဿန္တော "အသုကော ဘိက္ခု ကုဟိ"န္တိ ပုစ္ဆိတွာ "နိရောဓံ သမာပန္နော"တိ ဝုတ္တေ ကိဉ္စိ ဘိက္ခုံ ပေသေတိ "ဂစ္ဆ တံ သင်္ဃဿ ဝစနေန ပက္ကောသာ"တိ။ အထဿ တေန ဘိက္ခုနာ သဝနူပစာရေ ဌတွာ "သင်္ဃော တံ အာဝုသော ပဋိမာနေတီ"တိ ဝုတ္တမတ္တေယေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဧဝံဂရုကာ ဟိ သင်္ဃဿ အာဏာ နာမ။ တသ္မာ တံ အာဝဇ္ဇိတွာ ယထာ သယမေဝ ဝုဋ္ဌာတိ, ဧဝံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

သတ္ထုပက္ကောသနန္တိ ဣဓာပိ သတ္ထုပက္ကောသနာဝဇ္ဇနမေဝ ဣမဿ ပုဗ္ဗကိစ္စံ။ တသ္မာ တမ္ပိ ဧဝံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ – "သစေ မယိ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိန္နေ သတ္ထာ ဩတိဏ္ဏေ ဝတ္ထုသ္မိံ သိက္ခာပဒံ ဝါ ပညပေတိ, တထာရူပါယ ဝါ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ယာဝ မံ ကောစိ အာဂန္တွာ န ပက္ကောသတိ, တာဝဒေဝ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ"တိ။ ဧဝံ ကတွာ နိသိန္နော ဟိ တသ္မိံ သမယေ ဝုဋ္ဌာတိယေဝ။ ယော ပန ဧဝံ န ကရောတိ, သတ္ထာ စ သင်္ဃေ သန္နိပတိတေ တံ အပဿန္တော "အသုကော ဘိက္ခု ကုဟိ"န္တိ ပုစ္ဆိတွာ "နိရောဓံ သမာပန္နော"တိ ဝုတ္တေ ကိဉ္စိ ဘိက္ခုံ ပေသေတိ "ဂစ္ဆ တံ မမ ဝစနေန ပက္ကောသာ"တိ။ အထဿ တေန ဘိက္ခုနာ သဝနူပစာရေ ဌတွာ "သတ္ထာ အာယသ္မန္တံ အာမန္တေတီ"တိ ဝုတ္တမတ္တေယေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဧဝံဂရုကဉှိ သတ္ထုပက္ကောသနံ။ တသ္မာ တံ အာဝဇ္ဇိတွာ ယထာ သယမေဝ ဝုဋ္ဌာတိ, ဧဝံ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒောတိ ဇီဝိတဒ္ဓါနဿ ပရိစ္ဆေဒော။ ဣမိနာ ဟိ ဘိက္ခုနာ အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒေ ကုသလေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ "အတ္တနော အာယုသင်္ခါရာ သတ္တာဟံ ပဝတ္တိဿန္တိ, န ပဝတ္တိဿန္တီ"တိ အာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ သစေ ဟိ သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ နိရုဇ္ဈနကေ အာယုသင်္ခါရေ အနာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇတိ, တဿ နိရောဓသမာပတ္တိ မရဏံ ပဋိဗာဟိတုံ န သက္ကောတိ။ အန္တောနိရောဓေ မရဏဿ နတ္ထိတာယ အန္တရာဝ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာတိ, တသ္မာ ဧတံ အာဝဇ္ဇိတွာဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ အဝသေသဉှိ အနာဝဇ္ဇိတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ, ဣဒံ ပန အာဝဇ္ဇိတဗ္

ဗမေတတိ ဝုတ္တံ။ သော ဧဝံ အာကိဉ္စညာယတနံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ တတ္ထ ဝုဋ္ဌာယ ကမ္မံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတ္ဝာ နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပဇ္ဇတိ။ အထေကံ ဒ္ဝေ စိတ္တဝါရေ အတိက္ကမိတ္ဝာ အစိတ္တကော ဟောတိ, နိရောဓံ ဖုသတိ။ ကသ္မာ ပနဿ ဒွိန္နံ စိတ္တာနံ ဥပရိ စိတ္တာနိ နပ္ပဝတ္တန္တီတိ? နိရောဓဿ ပယောဂတ္တာ။ ဣဒဉှိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဒ္ဝေ သမထဝိပဿနာဓမ္မေ ယုဂနဒ္ဓေ ကတ္ဝာ အဋ္ဌသမာပတ္တိအာရောဟနံ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဿ ပယောဂေ, န နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိယာတိ နိရောဓဿ ပယောဂတ္တာ ဒွိန္နံ စိတ္တာနံ ဥပရိ နပ္ပဝတ္တန္တိ။

ကထံ ဌာနန္တိ? ဧဝံ သမာပန္နာယ ပနဿာ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန စေဝ အန္တရာ အာယုက္ခယသင်္ဃဘေဒမာနနသတ္ထုပက္කောသနာဘာဝေန စ ဌာနံ ဟောတိ။

ကထံ ဝုဋ္ဌာန န္တိ? အနာဂါမိဿ အနာဂါမိဖလသမာပတ္တိယာ အရဟတော အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိယာတိ ဧဝံ ဒ္ဝေဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။

ဝုဋ္ဌိတဿ ကိံနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတီ တိ? နိဗ္ဗာနနိန္နံ။ ဝုတ္တဉှေတံ – "သညာဝေဒယိတနိရောဓသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌိတဿ ခေါ, အာဝုသော ဝိသာခ, ဘိက္ခုနော ဝိဝေကနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ ဝိဝေကပေါဏံ ဝိဝေကပဗ္ဘာရ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၄)။

မတဿ စ သမာပန္နဿ စ ကော ဝိသေသော တိ? အယမ္ပိ အတ္ထော သုတ္တေ ဝုတ္တောယေဝ။ ယထာဟ – "ယော စာယံ, အာဝုသော, မတော ကာလင်္ကတော, တဿ ကာယသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, ဝစီသင်္ခါရာ, စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, အာယု ပရိက္ခီဏော, ဥသ္မာ ဝူပသန္တာ, ဣန္ဒြိယာနိ ပရိဘိန္နာနိ။ ယ္ဝာယံ ဘိက္ခု သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နော, တဿပိ ကာယသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, ဝစီသင်္ခါရာ, စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ, အာယု အပရိက္ခီဏော, ဥသ္မာ အဝူပသန္တာ, ဣန္ဒြိယာနိ အပရိဘိန္နာနီ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၇)။

နိရောဓသမာပတ္တိ ကိံ သင်္ခတာ တိအာဒိပုစ္ဆာယံ ပန "သင်္ခတာ"တိပိ "အသင်္ခတာ"တိပိ "လောကိယာ"တိပိ "လောကုတ္တရာ"တိပိ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ကသ္မာ? သဘာဝတော နတ္ထိတာယ။ ယသ္မာ ပန သမာပဇ္ဇန္တဿ ဝသေန သမာပန္နော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ နိပ္ဖန္နာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ, နော အနိပ္ဖန္နာတိ။

"ဣတိ သန္တာ သမာပတ္တိ, အယံ အရိယနိသေဝိတာ။
ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနမိတိ သင်္ခမုပာဂတာ"တိ။

နိရောဓသမာပတ္တိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၅. ပရိနိဗ္ဗာနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၆. ပရိနိဗ္ဗာနဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **သမ္ပဇာနော** တိ သာတ္ထကသမ္ပဇညံ, သပ္ပာယသမ္ပဇညံ, ဂေါစရသမ္ပဇညံ, အသမ္မောဟသမ္ပဇညန္တိ ဣမေဟိ စတူဟိ သမ္ပဇညေဟိ သမ္ပဇာနော။ **ပဝတ္တ** န္တိ သဗ္ဗတ္ထ ယထာနုရူပံ ပရိယုဋ္ဌာနပဝတ္တဉ္စ အနုသယပ္ပဝတ္တဉ္စ။ **ပရိယာဒိယတီ**တိ ဥပစာရပ္ပနာဝသေန ဝုတ္တေသု ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန, ဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တေသု တဒင်္ဂဝသေန, မဂ္ဂဝသေန ဝုတ္တေသု သမုစ္ဆေဒဝသေန ခေပေတိ အပ္ပဝတ္တံ ကရောတိ။ ပေယျာလမုခေန ဟိ ဒုတိယာဒိဈာနသမာပတ္တိမဟာဝိပဿနာမဂ္ဂာ သံခိတ္တာ။ ယသ္မာ တေံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ပဝတ္တံ ဉာဏံ ပရိနိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝိက္ခမ္ဘနပရိနိဗ္ဗာနံ တဒင်္ဂပရိနိဗ္ဗာနံ သမုစ္ဆေဒပရိနိဗ္ဗာနန္တိပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ ဧတေဟိ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ဝုတ္တံ။ **အထ ဝာ ပနာ** တိအာဒီဟိ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ နိဒ္ဒိသတိ။ **အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ** တိ ဒုဝိဓာ ဟိ နိဗ္ဗာနဓာတု သဉပါဒိသေသာ စ အနုပါဒိသေသာ စ။ တတ္ထ ဥပါဒီယတေ "အဟံ မမာ"တိ ဘုသံ ဂဏှီယတီတိ ဥပါဒိ, ခန္ဓပဉ္စကသ္မေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါဒိယေဝ သေသော အဝသိဋ္ဌောတိ ဥပါဒိသေသော, သဟ ဥပါဒိသေသေန ဝတ္တတီတိ သဉပါဒိသေသာ။ နတ္ထေတ္ထ ဥပါဒိသေသောတိ အနုပါဒိသေသာ။ သဉပါဒိသေသာ ပဌမံ ဝုတ္တာ။ အယံ ပန အနုပါဒိသေသာ။

တာယ အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ **စက္ခုပ္ပဝတ္တ** န္တိ စက္ခုပ္ပဝတ္တိ စက္ခုသမုဒာစာရော။ **ပရိယာဒိယတီ**တိ ခေပိ ယတိ မဒ္ဒိယတီတိ။ သေ နယော သေသေသု။

ပရိနိဗ္ဗာနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၆. သမသီသဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၇. သမသီသဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ပဉ္စက္ခန္ဓာ** တိအာဒီဟိ ဒသဟိ ရာသီဟိ သဗ္ဗဓမ္မသင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ န ဟိ ဧ ကေကသ္မိ ဝသေန အာယတနဓာတုရာသိဝဇ္ဇေဟိ သေသေဟိ အဋ္ဌဟိ ရာသီဟိ ဝိသုံ ဝိသုံ သဗ္ဗဓမ္မော သင်္ဂယှတီ တိ။ ယသ္မာ ပန လောကုတ္တရဓမ္မာ ပဟေတုသမုစ္ဆေဒေန သမုစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗာ န ဟောန္တိ, တသ္မာ သဗ္ဗဓမ္မသဒ္ဒေန သ င်္ဂဟိတာပိ လောကုတ္တရဓမ္မာ သမုစ္ဆေဒဝသေန သမ္မာဝတော ဣဓ န ဂဟေတဗ္ဗာ, ပဟေတုသမုစ္ဆေဒေန သမုစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗာ ဧဝ တေဘူမကဓမ္မာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ **သမ္မာ သမုစ္ဆိန္ဒတီ** တိ ယထာယောဂံ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဟာန ဝသေန ပရိယုဋ္ဌာနံ အနုသယဉ္စ နိရောဓေန္တော သမ္မာ သမုစ္ဆိန္ဒတိ။ ဇံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ သမ္မာ သမုစ္ဆေဒံ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **နိရောဓေတီ**တိ အနုပ္ပာဒနိရောဓေန နိရောဓေတိ။ ဣမိနာ သမုစ္ဆေဒတ္တော ဝုတ္တော။ **န ဥပဋ္ဌာတီ** တိ ဇံ နိရောဓေ ကတေ သော သော ဓမ္မော ပုန န ဥပတိဋ္ဌတိ, န ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ နိရောဓတ္တော ဝုတ္တော။ ဇံ အနုပဋ္ဌဟနဓမ္မဝသေန အနုပဋ္ဌာနဘာဝေ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **သမန္တိ** ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ သမိတတ္တာ သမံ။ တာနိ ပန နေက္ခမ္မာဒီနိ သတ္တ, ရူပာရူပဇ္ဈာနာနိ အဋ္ဌ, မဟာဝိပဿနာ အဋ္ဌာရသ, အရိယမဂ္ဂ စတ္တာရောတိ သတ္တတိံ သ ဟောန္တိ။

တေရသ သီသာနိ သီသဘူတာနံ သဗ္ဗေသံ သင်္ဂဟဝသေန ဝုတ္တာနိ။ ဣဓ ပန သဒ္ဓာဒီနိ အဋ္ဌေဝ သီသာနိ ယုဇ္ဇန္တိ။ န ဟိ အရဟတော တဏှာဟာဒီနိ ပဉ္စ သီသာနိ သန္တိ။ **ပလိဗောဓသီသ**န္တိ ပလိဗုန္ဓနံ ပလိဗောဓော, နိဗ္ဗာနမဂ္ဂဝရဏ န္တိ အတ္ထော။ **သီသ**န္တိ ပဓာနံ, အဓိကန္တိ အတ္ထော။ ပလိဗောဓောယေဝ သီသံ, တံသမ္ပယုတ္တာဒိသဗ္ဗပလိဗောဓေ သု တ သီသန္တိ ပလိဗောဓသီသံ။ သေ နယော သေသေသု။ ဝိသေသတော ပန **ဝိနိဗန္ဓန** န္တိ ဥန္နတိဝသေန သံသာရေ ဗန္ဓ နံ။ **ပရာမာသော**တိ အတိနိဝေသော။ **ဝိက္ခေပေ** တိ ဝိပ္ပကိဏ္ဏတာ။ **ကိလေသော**တိ ကိလိဿနံ။ **အဓိမောက္ခော** တိ အ ဓိမုစ္စနံ။ **ပဂ္ဂဟော** တိ ဥဿာဟနံ။ **ဥပဋ္ဌာန** န္တိ အပိလာပနံ။ **အဝိက္ခေပေ** တိ အဝိပ္ပကိဏ္ဏတာ။ **ဒဿန** န္တိ ယ ထာသဘာဝပဋိဝေဓော။ **ပဝတ္တ** န္တိ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓပဝတ္တံ။ **ဂောစရော**တိ အာရမ္မဏံ။ ဣမေသု ဒွတ္တိံသသုပိ တေရသေသု ပဓာနဋ္ဌော သီသဋ္ဌော။ **ဝိမောက္ခော** တိ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမုတ္တီသု ပဉ္စသု နိဿ ရဏဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **သင်္ခါရသီသ** န္တိ သဗ္ဗသင်္ခတသင်္ခါရာနံ သီသံ, ကောဋိ အဝသာနန္တိ အတ္ထော။ ဧတေန အနုပာ ဒိသေသပရိနိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တံ။ သင်္ခါရာဘာဝမတ္တဝသေန တ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနမေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နေက္ခမ္မာဒိကံ သမဉ္စ သဒ္ဓာဒိကံ သီသဉ္စ, သမသီသံ တ အဿ အတ္ထီတိ သမသီသီတိ။ အထ တ တေရသန္နံ သီသာနံ တဏှာဟာဒီနိ ပဉ္စ သီ သာနိ သမုဒယသစ္စံ, သဒ္ဓာဒီနိ ပဉ္စ မဂ္ဂသစ္စံ, ပဝတ္တသီသံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဒုက္ခသစ္စံ, ဂောစရသီသဉ္စ သင်္ခါရသီသဉ္စ နိရောဓသစ္စန္တိ ဣမေသံ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ကေသိဉ္စိ ရောဂေ တ ကေသိဉ္စိ ဣရိယာပထေ တ ကေသိဉ္စိ သဘာဝဇီဝိတိ န္ဒြိယေ တ အဘိသမယော စ အနုပာဒိသေသပရိနိဗ္ဗာနဉ္စ ယဿ ဟောတိ, သော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသမာနဉ္စ ဣမေသဉ္စ သီသာနံ အတ္ထိတာယ သမသီသီတိ ဝုစ္စတိ။

သမသီသဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၇. သလ္လေခဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၈. သလ္လေခဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ရာဂေ ပုထူ**တိ ရာဂေ ဝိသုံ, လောကုတ္တရေဟိ အသမ္ဗိန္နောတိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသု။ **ရာဂေ**တိ ရဉ္ဇနဋ္ဌေန။ **ဒေသော**တိ ဒုဿနဋ္ဌေန။ **မောဟော**တိ မုယှနဋ္ဌေန။ ရဉ္ဇနလက္ခ ဏော ရာဂေ, ဒုဿနလက္ခဏော ဒေသော, မုယှနလက္ခဏော မောဟောတိ ဣမေ တယော သီသကိလေသေ ဝတ္တ ဣအနိ ပဘေဒတော ဒဿေန္တော **ကောဓော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ကုဇ္ဈနလက္ခဏော **ကောဓော**တိ ဣဓ သတ္တဝတ္ထု ကော အဓိပ္ပေတော။ ဥပနန္ဓနလက္ခဏော **ဥပနာဟော,** ဒဠှဟဘာဝပ္ပတ္တော ကောဓောယေဝ။ ပရဂုဏမက္ခနလက္ခ ဏော **မက္ခော,** ပရဂုဏပုဉ္ဆနန္တိ အတ္ထော။ ယုဂဂ္ဂဟလက္ခဏော **ပဠာသော,** ယုဂဂ္ဂဟဝသေန ပရဂုဏဒဿနန္တ

တိ အတ္ထော။ ပရသမ္ပတ္တိခီယနလက္ခဏာ **ဣဿာ,** ဥသူယနာတိ အတ္ထော ။ အတ္တသမ္ပတ္တိနိဂူဟနလက္ခဏံ **မစ္ဆရိယံ,** ''မယှံ အစ္ဆရိယံ မာ ပရဿ ဟောတူ''တိ အတ္ထော။ အတ္တနာ ကတပါပပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ **မာယာ,** ပဋိစ္ဆာဒနဋ္ဌေန မာယာ ဝိယာတိ အတ္ထော။ အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနဂုဏပ္ပကာသနလက္ခဏံ **သာဌေယျံ,** သဌဘာဝေါတိ အတ္ထော။ စိတ္တဿ ဥဒ္ဓုမာတဘာဝလက္ခဏော **ထမ္ဘော,** ထဒ္ဓဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ကရဏုတ္တရိယလက္ခဏော **သာရမ္ဘော** ။ ဥန္နတိလက္ခဏော **မာနော**။ အဗ္ဘုန္နတိလက္ခဏော **အတိမာနော**။ မတ္တဘာဝလက္ခဏော **မဒေါ**။ ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု စိတ္တဝေါသဂ္ဂလက္ခဏော **ပမာဒေါ**။

ဧဝံ ဝိသုံ ဝိသုံ ကိလေသဝသေန ပုထူ ဒဿေတွာ ဝုတ္တကိလေသေ စ အဝုတ္တေ စ အညေ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ဒဿေတုံ **သဗ္ဗေ ကိလေသာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌဓမ္မသမ္ပရာယေသု သတ္တေ ကိလေသေန္တိ ဥပတာပေန္တိ ဝိဗာဓေန္တီတိ ကိလေသာ။ အကုသလကမ္မပထသင်္ဂဟိတာ စ အသင်္ဂဟိတာ စ။ ဒုဋ္ဌု စရိတာ, ဒုဋ္ဌာ တ စရိတာတိ **ဒုစ္စရိတာ**။ တေ ပန ကာယဒုစ္စရိတံ ဝစီဒုစ္စရိတံ မနောဒုစ္စရိတန္တိ တိပ္ပကာရာ။ ဝိပါကံ အဘိသင်္ခရောန္တီတိ **အဘိသင်္ခါရာ**။ တေပိ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရောတိ တိပ္ပကာရာ။ ဝိပါကဝသေန ဘဝံ ဂစ္ဆန္တီတိဘဝဂါမိနော , ဘဝဂါမိနော ကမ္မာ **ဘဝဂါမိကမ္မာ** ။ ဣမိနာ အဘိသင်္ခါရဘာဝေပိ သတိ အဝေဒနီယာနိ ကမ္မာနိ ပဋိက္ခိတ္တာနိ ဟောန္တီတိ အယံ ဝိသေသော။ ''ဒုစ္စရိတာ''တိ စ ''ကမ္မာ''တိ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **နာနတ္တေကတ္တန္တိ** တွေ ဥဒ္ဒေသေ ဧကတ္တသဒ္ဒဿ အဘာဝေပိ နာနတ္တေကတ္တာနံ အညမညာပေက္ခတ္တာ ဧကတ္တမ္ပိ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန ''နာနတ္တေကတ္တ''န္တိ ဥဒ္ဒေသော ကတော။ နာနတ္တသလ္လေခကေ ဧကတ္တေ ဒဿိတေ သလ္လေခဉာဏံ သုခေန ဒဿီယတီတိ။ **နာနတ္တ** န္တိ အနဝဋ္ဌိတတ္တာ သပရိဖန္ဒတ္တာ စ နာနာသဘာဝေါ။ **ဧကတ္တ**န္တိ အဝဋ္ဌိတတ္တာ အပရိဖန္ဒတ္တာ စ ဧကသဘာဝေါ။

စရဏတေဇောတိ စရန္တိ တေန အဂတံ ဒိသံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တီတိ စရဏံ။ ကိံ တံ? သီလံ။ တဒေဝ ပဋိပက္ခတာပနဋ္ဌေန တေဇော။ **ဂုဏတေဇော**တိ သီလေန လဒ္ဓပတိဋ္ဌော သမာဓိတေဇော။ **ပညာတေဇော**တိ သမာဓိနာ လဒ္ဓပတိဋ္ဌော ဝိပဿနာတေဇော။ **ပုညတေဇော**တိ ဝိပဿနာဟိ လဒ္ဓပတိဋ္ဌော အရိယမဂ္ဂကုသလတေဇော။ **ဓမ္မတေဇော**တိ စတုန္နံ တေဇာနံ ပတိဋ္ဌာဘူတော ဗုဒ္ဓဝစနတေဇော။ **စရဏတေဇေန တေဇိတတ္တာ** တိ သီလတေဇေန တိခိဏီကတတ္တာ။ **ဒုဿီလျတေဇ**န္တိ ဒုဿီလဘာဝသင်္ခါတံ တေဇံ။ တမ္ပိ ဟိ သန္တာနံ တာပနတော တေဇော နာမ။ **ပရိယာဒိယတီ**တိ ခေပေတိ။ **အဂုဏတေဇ**န္တိ သမာဓိဿ ပဋိပက္ခံ ဝိက္ခေပတေဇံ။ **ဒုပ္ပညတေဇ** န္တိ ဝိပဿနာဉာဏပဋိပက္ခံ မောဟတေဇံ။ **အပုညတေဇ**န္တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသပ္ပဟာနေန ကိလေသသဟာယံ အကုသလကမ္မတေဇံ။ န ကေဝလဉ္စေဟတံ အပုညမေဝ ခေပေတိ, ''အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ကမ္မံ အကဏှံ အသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ ကမ္မံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၂၃၃; ဒီ. နိ. ၃.၃၁၂; မ. နိ. ၂.၁၈) ဝစနတော ကုသလကမ္မမ္ပိ ခေပေတိယေဝ။ ပုညတေဇပဋိပက္ခဝသေန အပုညတေဇမေဝ ဝုတ္တံ။ **အဓမ္မတေဇ**န္တိ နာနာတိတ္ထိယာနံ သမယဝစနတေဇံ။ ဣမဿ ဉာဏဿ ဥဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တေ ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပ္ပေ ရာဂဒယော ဧကူနဝီသတိ ပုထု ဒုဿီလျတေဇာ ဟောန္တိ။ ''အဘိသင်္ခါရာ, ဘဝဂါမိကမ္မာ''တိ တွေ အပုညာဘိသင်္ခါရာ အကုသလကမ္မဉ္စ အပုညတေဇာ ဟောန္တိ, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရာနိ လောကိယကုသလကမ္မာနိ ပုညတေဇေနေဝ ခေပနီယတော အပုညတေဇပက္ခိကာဝ ဟောန္တိ။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပဉ္စဒသ နာနတ္တာ အဂုဏတေဇာ ဟောန္တိ, နိစ္စသညာဒယော အဋ္ဌာရသ နာနတ္တာ ဒုပ္ပညတေဇာ ဟောန္တီတိ, စတုမဂ္ဂဝဇ္ဈာ စတ္တာရော နာနတ္တာ အပုညတေဇာ ဟောန္တိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝဇ္ဈနာနတ္တေန အဓမ္မတေဇော သင်္ဂဟေတဗ္ဗော။

နိဒ္ဒေသေ သလ္လေခပဋိပက္ခေန အသလ္လေခေန သလ္လေခံ ဒဿေတုကာမေန အသလ္လေခပုဗ္ဗကော သလ္လေခော နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ နေက္ခမ္မာဒယော သတ္တတိံသ ဧကတ္တဓမ္မာဝ ပစ္စနီကာနံ သလ္လိခနတော ''သလ္လေခော''တိ ဝုတ္တာ။ တသ္မိံ နေက္ခမ္မာဒိကေ သတ္တတိံသပဘေဒေ သလ္လေခေ ဉာဏံ **သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏ** န္တိ။

သလ္လေခဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၈. ဝီရိယာရမ္ဘဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈၉. ဝီရိယာရမ္ဘဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အနုပ္ပန္နာန** န္တိ ကေသိဉ္စိ အတ္တဘာဝေ, ကေသိဉ္စိ တ အာရမ္မဏေ အနိဗ္ဗတ္တာနံ။ အနမတဂ္ဂေ ဟိ သံသာရေ အနုပ္ပန္နာ အကုသလာ နာမ နတ္ထိ, ကုသလာ ပန အတ္ထိ။ **ဟာပကာန**န္တိ လာမကာနံ။ **အကုသလာနံ ဓမ္မာန**န္တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာနံ ဓမ္မာနံ။ **အနုပ္ပာဒာယာ** တိ န ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ။ **ဥပ္ပန္နာန** န္တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တာနံ။ **ပဟာနာယာ**တိ ပဇဟနတ္ထာယ။ **အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာန** န္တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနိဗ္ဗတ္တပုဗ္ဗာနံ ကောသလ္လသမ္ဘူတာနံ ဓမ္မာနံ။ **ဥပ္ပာဒာယာ** တိ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ။ **ဥပ္ပန္နာန** န္တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တာနံ။ **ဌိတိယာ**တိ ဌိတတ္ထာယ။ **အသမ္မောသာယာ** တိ အဝိနာသတ္ထာယ။ **ဘိယ္យောဘာဝာယာ** တိ ပုနပ္ပုနဘာဝာယ။ **ဝေပုလ္လာယာ** တိ ဝိပုလဘာဝာယ။ **ဘာဝနာယာ**တိ ဝဍ္ဎိယာ။ **ပါရိပူရိယာ**တိ ပရိပူရဏတ္ထာယ။

ဣဒါနိ အကုသလေသု ကာမစ္ဆန္ဒံ, ကုသလေသု နေက္ခမ္မံ ဝိသေသေတွာ ဒဿေတုံ **အနုပ္ပန္နဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကာမစ္ဆန္ဒော** တိ သမာဓိပဋိပက္ခော ကာမရာဂေါ။ **နေက္ခမ္မ** န္တိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ, ပဌမဇ္ဈာနံ တ, သဗ္ဗေ ဝါ တ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မံ။

ဣဒါနိ သဗ္ဗကိလေသာနံ သဗ္ဗကိလေသပဋိပက္ခဿ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ စ ဝသေန ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **အနုပ္ပန္နာနံ သဗ္ဗကိလေသာန**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥပ္ပန္နဿ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဌိတိယာ** တိအာဒီသု ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နဿ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဌိတိက္ခဏဘင်္ဂက္ခဏဝသေန "ဌိတိယာ"တိအာဒိယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာယမ္ပိ "ယာ စဿ ပဝတ္တိ, အယမေဝ ဌိတိ နာမာ"တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၄၀၆) ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန "အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော"တိ ဝဒန္တိ။

ဝီရိယာရမ္ဘဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃၉. အတ္ထသန္ဒဿနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၀. အတ္ထသန္ဒဿနဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ပဉ္စက္ခန္ဓာ** တိအာဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ **ပကာသေတီ**တိ ဟာကင်္ဒုံ ကရောတိ, သောတူနံ ဉာဏစက္ခုနာ ဒဿနံ သမ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။ **နာနာဓမ္မာ** တိ လောကိယလောကုတ္တရာ သဗ္ဗဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ ကသ္မာ ပကာသနာနိဒ္ဒေသေ လောကိယာ ဧဝ ဝုတ္တာတိ စေ? အနိစ္စာဒိဝသေန ပကာသနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ။ လောကုတ္တရာနဉ္စ အသမ္မသနူပဂတ္တာ လောကုတ္တရာ န ဝုတ္တာ။ နာနာဓမ္မနိဒ္ဒေသေန ပန အတ္ထသန္ဒဿနနိဒ္ဒေသေန စ တေသံ သင်္ဂဟိတတ္တာ ယထာ တေ ပကာသေတဗ္ဗာ, တထာ ပကာသနာ ပကာသနာယေဝ။ **ပဇဟန္တော** တိ သောတာရံ ပဇဟာပေန္တောတိ အတ္ထော။ **သန္ဒဿေတီ** တိ သောတူနံ သမ္မာ ဒဿေတိ။ ကေစိ ပန "ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဟီနတ္တာ နေက္ခမ္မတ္ထံ သန္ဒဿေတီ"တိအာဒိနာ နယေန ပဌန္တိ။ တေသံ ဥဇုကမေဝ သောတူနံ ဒေသေပ္ပဟာနေ ဂုဏပဋိလာဘေ စ ကတေ သိခာပ္ပတ္တံ ဒေသနာဉာဏံ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ အယံ နယော ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အတ္ထသန္ဒဿနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄၀. ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၁. ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဧကသင်္ဂဟိတာ** တိ သဗ္ဗေ သင်္ခတာသင်္ခတာ ဓမ္မာ ဧကေန သင်္ဂဟိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ။ **တထဋ္ဌေနာ** တိ ဘူတဋ္ဌေန, အတ္တနော အတ္တနော သဘာဝဝသေန ဝိဇ္ဇမာနတ္တေနာတိ အတ္ထော။ **အနတ္တဋ္ဌေနာ** တိ ကာရကဝေဒကသင်္ခါတေန အတ္တနာ ရဟိတဋ္ဌေန။ **သစ္စဋ္ဌေနာ** တိ အဝိသံဝါဒကဋ္ဌေန, အတ္တနော သဘာဝညထတ္တာဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေနာ** တိ သဘာဝတော ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌေန။ ဣမိနာ လောကုတ္တရဉာဏေန အသမ္မောဟတော အာရမ္မဏတော စ ပဋိဝေဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အဘိဇာနနဋ္ဌေနာ** တိ လောကိယေန ဉာဏေန အာရမ္မဏတော, လောကုတ္တရေန ဉာဏေန အသမ္မောဟတော အာရမ္မဏတော စ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝတော အဘိဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌေန။ "သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျ"န္တိ (သံ. နိ. ၄.၄၆) ဟိ ဝုတ္တံ။ **ပရိဇာနနဋ္ဌေနာ**တိ ဝုတ္တနယေနေဝ လောကိယလောကုတ္တရေဟိ ဉာဏေဟိ သဘာဝတော အဘိညာတာနံ ဓမ္မာနံ အနိစ္စာဒိတော နိယျာနာဒိတော စ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌေန။ "သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, ပရိညေယျ"န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မဋ္ဌေ**

ဋ္ဌေနာတိ သဘာဝဓာရဏာဒိနာ ဓမ္မဋ္ဌေန။ **ဓာတုဋ္ဌေနာ** တိ နိဇ္ဇီဝတာဒိနာ ဓာတုဋ္ဌေန။ **ဉာတဋ္ဌေနာ** တိ လောကိယလော ကုတ္တရေဟိ ဉာဏေဟိ ဉာတုံ သက္ကုဏေယျဋ္ဌေန။ ယထာ ဒဋ္ဌုံ သက္ကုဏေယျာဒိနာ အတ္ထေန "ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတံ ဝိညာတံ ရူပ"န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝမိဓာပိ ဉာတုံ သက္ကုဏေယျတ္တာ ဉာတဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌေနာ** တိ အာရမ္မဏတော ပစ္စက္ခကာတဗ္ဗဋ္ဌေန။ **ဖုသနဋ္ဌေနာ** တိ ပစ္စက္ခကတဿ အာရမ္မဏတော ပုနပ္ပုနံ ဖုသိတဗ္ဗဋ္ဌေန။ **အဘိသမယဋ္ဌေနာ** တိ လောကိကေန ဉာဏေန အဘိသမာဂန္တဗ္ဗဋ္ဌေန။ ကိဉ္စာပိ ဟိ "တထဋ္ဌေ ပညာ သစ္စဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏံ, အဘိညာပညာ ဉာတဋ္ဌေ ဉာဏံ, သစ္ဆိကိရိယာပညာ ဖဿနဋ္ဌေ ဉာဏ"န္တိ ဧကေကမေဝ ဉာဏံ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယဉ္စ –

"သမတာယေ ခဏေ ကာလေ၊ သမူဟေ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု။
ပဋိလာဘေ ပဟာနေ စ၊ ပဋိဝေဓေ စ ဒိဿတီ"တိ ။ –

ကထာဝဏ္ဏနာယံ အဘိသမယသဒ္ဒဿ ပဋိဝေဓတ္ထော ဝုတ္တော, ဣဓ ပန ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန တေသံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဋ္ဌကထာယမေဝ ဟိ သော လောကိယဉာဏဝသေန ဓမ္မာဘိသမယော ဝုတ္တောတိ။

ကာမစ္ဆန္ဒော နာနတ္တ န္တိ ဝိက္ခေပသဘာဝတော နာနာရမ္မဏတ္တာ စ နာနာသဘာဝတောတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သဗ္ဗကိလေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **နေက္ခမ္မံ ဧကတ္တ** န္တိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသဘာဝတော နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပါဘာဝတော စ ဧကသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ သဗ္ဗကုသလာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣဓ ပေယျာလေန သံခိတ္တာနံ ဗျာပာဒါဒီနံ အကုသလာနံ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာဒီနံ ပန ဟေဋ္ဌိမာနံ ဟေဋ္ဌိမာနံ ဥပရိမတော ဥပရိမတော ဩဠာရိကဋ္ဌေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ဧကသင်္ဂဟိတနာနတ္တေကတ္တာနံ ပဋိဝေဓော မဂ္ဂက္ခဏေ သစ္စပဋိဝေဓေန သိဇ္ဈတိ, တသ္မာ "ပဋိဝေဓော"တိ ပဒံ ဥဒ္ဓရိတွာ သစ္စာဘိသမယံ ဒဿေသိ။

ပရိညာ ပဋိဝေဓံ ပဋိဝိဇ္ဈတီ တိ ပရိညာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။ သေ နယော သေသေသု။ သစ္စာဘိသမယကာလသ္မိဉှိ မဂ္ဂဉာဏဿ ဧကက္ခဏေ ပရိညာ, ပဟာနံ, သစ္ဆိကိရိယာ, ဘာဝနာတိ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ နာဝါ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကက္ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ ကရောတိ, ဩရိမံ တီရံ ပဇဟတိ, သောတံ ဆိန္ဒတိ, ဘဏ္ဍံ ဝဟတိ, ပါရိမံ တီရံ အပ္ပေတိ, ဧဝမေဝ မဂ္ဂဉာဏံ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကက္ခဏေ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အဘိသမေတိ, ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန အဘိသမေတိ, သမုဒယံ ပဟာနာဘိသမယေန အဘိသမေတိ, မဂ္ဂံ ဘာဝနာဘိသမယေန အဘိသမေတိ, နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန အဘိသမေတိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? နိရောဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စဝသေန စတ္တာရိပိ သစ္စာနိ ပာပုဏာတိ ပဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ။ ယထာ ဩရိမံ တီရံ ပဇဟတိ, ဧဝံ မဂ္ဂဉာဏံ ဒုက္ခံ ပရိဇာနာတိ။ ယထာ သောတံ ဆိန္ဒတိ, ဧဝံ သမုဒယံ ပဇဟတိ။ ယထာ ဘဏ္ဍံ ဝဟတိ, ဧဝံ သဟဇာတာဒိပစ္စယတာယ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ယထာ ပါရိမံ တီရံ အပ္ပေတိ, ဧဝံ ပါရိမတီရဘူတံ နိရောဓံ သစ္ဆိကရောတီတိ ဧဝံ ဥပမာသံသန္ဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒဿနံ ဝိသုဇ္ဈတီ တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသတမပ္ပဟာနေန ဉာဏဒဿနံ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ ပာပုဏာတိ။ **ဒဿနံ ဝိသုဒ္ဓ**န္တိ တဿ တဿ ဖလဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ တဿ တဿ မဂ္ဂဉာဏဿ ကိစ္စသိဒ္ဓိပ္ပတ္တိတော ဉာဏဒဿနံ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ ပတ္တံ ဟောတိ။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဧကသင်္ဂဟိတာယ နာနတ္တေကတ္တပဋိဝေဓပညာယ မဂ္ဂဖလဉာဏေဟိ သိဒ္ဓိတော အဋ္ဌေ မဂ္ဂဖလဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ။

ဒဿနဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄၁-၄၂. ခန္တိဉာဏပရိယောဂါဟဏဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၂-၉၃. ခန္တိဉာဏပရိယောဂါဟဏဉာဏနိဒ္ဒေသေသု **ရူပံ အနိစ္စတော ဝိဒိတ**န္တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ အနိစ္စန္တိ ဉာတံ။ **ရူပံ ဒုက္ခတော ဝိဒိတ**န္တိ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ဒုက္ခန္တိ ဉာတံ။ **ရူပံ အနတ္တတော ဝိဒိတ**န္တိ အနတ္တာနုပဿနာယ အနတ္တာတိ ဉာတံ။ **ယံ ယံ ဝိဒိတံ, တံ တံ ခမတီ**တိ ယံ ယံ ရူပံ အနိစ္စာဒိတော ဝိဒိတံ, တံ တံ ရူပံ အနိစ္စာဒိတော ခမတိ ရုစ္စတိ။ "ရူပံ အနိစ္စတော ဝိဒိတံ, ယံ ယံ ဝိဒိတံ, တံ တံ ခမတီ"တိ ဝိသုံ ဝိသုဉ္စ ကတွာ ကေသုစိ ပောတ္ထကေသု လိခိတံ။ "ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရာ အနိစ္စတော ဝိဒိတာ"တိအာဒိနာ လိင်္ဂဝစနာနိ ပရိဝတ္တေတွာ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ **ဖုသတီ**

တိ ဝိပဿနာဉာဏဖုသနေန ဖုသတိ ဖရတိ။ **ပရိယောဂဟတီ**တိ ဝိပဿနာဉာဏေန ပဝိသတိ။ ပရိယောကဟတီတိပိ ပာဌော။

ခန္တိဉာဏပရိယောကဟဏဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄၃. ပဒေသဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၄. ပဒေသဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသေ ယေနာကာရေန မာတိကာယ ဥဒ္ဒိဋ္ဌော ပဒေသော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော, တံ ဒဿေန္တော **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ**တိ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တဝေဒနာပိ ဝဋ္ဋတိ ဒိဋ္ဌိံ ဥပနိဿယံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာ ကုသလာကုသလဝေဒနာပိ ဝိပာကဝေဒနာပိ။ တတ္ထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာ အကုသလာဝ ဟောတိ, ဒိဋ္ဌိံ ပန ဥပနိဿာယ ကုသလာပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ အကုသလာပိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ ဟိ ဒိဋ္ဌိံ ဥပနိဿာယ ပက္ခဒိဝသေသု ယာဂုဘတ္တာဒီနိ ဒေန္တိ, အန္ဓကုဋ္ဌိအာဒီနံ ဝတ္တံ ပဋ္ဌပေန္တိ, စတုမဟာပထေ သာလံ ကရောန္တိ, ပောက္ခရဏိံ ခဏာပေန္တိ, ပုပ္ဖာရာမံ ဖလာရာမံ ရောပေန္တိ, နဒီဝိဒုဂ္ဂေသု သေတုံ အတ္ထရန္တိ, ဝိသမံ သမံ ကရောန္တိ။ ဣတိ တေသံ ကုသလာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပန နိဿာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိကေ အက္ကောသန္တိ ပရိဘာသန္တိ ဝဓဗန္ဓာဒီနိ ကရောန္တိ, ပာဏံ ဝဓိတွာ ဒေဝတာနံ ဥပဟရန္တိ။ ဣတိ နေသံ အကုသလာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိပာကဝေဒနာ ပန ဘဝန္တရဂတာနံ ဟောတိ။ သာ ပန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သဟဇာတာယ ဝေဒနာယ သဟဇာတအညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, သမနန္တရနိရုဒ္ဓာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပစ္စုပ္ပန္နမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ အနန္တရသမနန္တရူပနိဿယအာသေဝနနတ္ထိဝိဂတပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ဂရုံ ကတွာ အဘိနန္ဒန္တဿ လောဘသဟဂတဝေဒနာယ အာရမ္မဏအာရမ္မဏာဓိပတိအာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ, သဗ္ဗာကုသလေဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အာရမ္မဏမတ္တံ ကရောန္တဿ သဗ္ဗာကုသလဝေဒနာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဝိပဿန္တဿ ကုသလာဗျာကတဝေဒနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ကုသလာကုသလဝေဒနာနံ ဘဝန္တရေ ဝိပာကဝေဒနာနဉ္စ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာ တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, တသ္မာ ယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ ဝေဒယိတံ ဝုတ္တံ, တဒေဝ "မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကေစိ ပန "မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ ဝိပဿနာက္ခဏေ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ စာ"တိ ဝဒန္တိ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတ န္တိ တတ္ထာပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တဝေဒနာပိ ဝဋ္ဋတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဥပနိဿယံ ကတွာ ဥပ္ပန္နာ ကုသလာကုသလဝေဒနာပိ ဝိပာကဝေဒနာပိ။ တတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာ ကုသလာဝ ဟောတိ, သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ပန ဥပနိဿာယ ဗုဒ္ဓပူဇာ ဒီပမာလာရောပနံ မဟာဓမ္မဿဝနံ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ ဒိသာဘာဂေ စေတိယပတိဋ္ဌာပနန္တိ ဧဝမာဒီနိ ပုညာနိ ကရောန္တိ။ ဣတိ နေသံ ကုသလာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိမေဝ နိဿာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကေ အက္ကောသန္တိ ပရိဘာသန္တိ, အတ္တာနံ ဥက္ကံသန္တိ, ပရံ ဝမ္ဘေန္တိ။ ဣတိ နေသံ အကုသလာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိပာကဝေဒနာ ပန ဘဝန္တရဂတာနံယေဝ ဟောတိ။ သာ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိ သဟဇာတာယ သမနန္တရနိရုဒ္ဓာယ ပစ္စုပ္ပန္နာယ ဝေဒနာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝုတ္တပစ္စယေဟေဝ ပစ္စယော ဟောတိ, လောကိကသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပစ္စဝေက္ခဏသမ္ပယုတ္တာယ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယ နိကန္တိသမ္ပယုတ္တာယ စ ဝေဒနာယ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ, မဂ္ဂဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပစ္စဝေက္ခဏသမ္ပယုတ္တာယ ဝေဒနာယ အာရမ္မဏအာရမ္မဏာဓိပတိအာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယဝသေန ပစ္စယော ဟောတိ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာပိ ဝေဒယိတန္တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, တသ္မာ ယံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ ဝေဒယိတံ ဝုတ္တံ, တဒေဝ "သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဝူပသမပစ္စယာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ယဿ ယဿ ဟိ "ဝူပသမပစ္စယာ"တိ ဝုစ္စတိ, တဿ တဿ ပဋိပက္ခဓမ္မပစ္စယာဝ တံ တံ ဝေဒယိတံ အဓိပ္ပေတံ။ မိစ္ဆာဉာဏာဒီသု ပန **မိစ္ဆာဉာဏံ** နာမ ပာပကိရိယာသု ဥပာယစိန္တာ။ အထ ဝါ မိစ္ဆာဉာဏံ မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ **သမ္မာဉာဏံ** နာမ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိံ လောကုတ္တရသမ္မာဒိဋ္ဌိဉ္စ ဌပေတွာ အဝသေသကုသလာဗျာကတံ ဉာဏံ။ **မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ** နာမ ပာပာဓိမုတ္တိတာ။ အထ ဝါ အယာထာဝဝိမုတ္တိ အနိယျာနိကဝိမုတ္တိ အဝိမုတ္တဿေဝ သ

တော ဝိမုတ္တိသညီတိ။ **သမ္မာဝိမုတ္တိ** နာမ ကလျာဏာဓိမုတ္တိတာ ဖလဝိမုတ္တိ စ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ။

ဆန္ဒပစ္စယာပီတိအာဒီသု ပန ဆန္ဒော နာမ လောဘော, ဆန္ဒပစ္စယာ အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တသမ္ပယုတ္တဝေဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဆန္ဒဝူပသမပစ္စယာ** ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာဝ။ **ဝိတက္ကပစ္စယာ** ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာ။ **ဝိတက္ကဝူပသမပစ္စယာ** ဒုတိယဇ္ဈာနဝေဒနာ။ **သညာပစ္စယာ** ဌပေတွာ ပဌမဇ္ဈာနံ သေသာ ဆ သမာပတ္တိဝေဒနာ။ **သညာဝူပသမပစ္စယာ** နေဝသညာနာသညာယတနဝေဒနာ။

ဆန္ဒော စ အဝူပသန္တော ဟောတီ တိအာဒီသု သစေ ဆန္ဒဝိတက္ကသညာ အဝူပသန္တာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **တပ္ပစ္စယာ**တိ သော ဆန္ဒဝိတက္ကသညာနံ အဝူပသမော ဧဝ ပစ္စယော တပ္ပစ္စယော, တသ္မာ တပ္ပစ္စယာ။ ဆန္ဒဝိတက္ကသညာ အဝူပသမပစ္စယာ ဝေဒနာ ဟောတီတိ အတ္ထော။ သာ အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တသမ္ပယုတ္တဝေဒနာ ဟောတိ။ သစေ ဆန္ဒော ဝူပသန္တော ဝိတက္ကသညာ အဝူပသန္တာ။ **တပ္ပစ္စယာ** တိ သော ဆန္ဒဿ ဝူပသမော ဝိတက္ကသညာနံ အဝူပသမော ဧဝ ပစ္စယော တပ္ပစ္စယော, တသ္မာ တပ္ပစ္စယာ။ သာ ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာဝ။ သစေ ဆန္ဒဝိတက္ကာ ဝူပသန္တာ သညာ အဝူပသန္တာ။ **တပ္ပစ္စယာ** တိ သော ဆန္ဒဝိတက္ကာနံ ဝူပသမော သညာယ အဝူပသမော ဧဝ ပစ္စယော တပ္ပစ္စယော, တသ္မာ တပ္ပစ္စယာ။ သာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝေဒနာဝ။ သစေ ဆန္ဒဝိတက္ကသညာ ဝူပသန္တာ။ **တပ္ပစ္စယာ** တိ သော ဆန္ဒဝိတက္ကသညာနံ ဝူပသမော ဧဝ ပစ္စယော တပ္ပစ္စယော, တသ္မာ တပ္ပစ္စယာ။ သာ နေဝသညာနာသညာယတနဝေဒနာဝ။ ကေစိ ပန ''ဆန္ဒော နာမ အပ္ပနံ ပာပုဏိဿာမီတိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဓမ္မစ္ဆန္ဒော, အပ္ပနာပ္ပတ္တဿ သော ဆန္ဒော ဝူပသန္တော ဟောတိ။ ပဌမဇ္ဈာနေ ဝိတက္ကော ဟောတိ, ဒုတိယဇ္ဈာနပ္ပတ္တဿ ဝိတက္ကော ဝူပသန္တော ဟောတိ။ သတ္တသု သမာပတ္တီသု သညာ ဟောတိ, နေဝသညာနာသညာယတနံ သမာပန္နဿ စ နိရောဓံ သမာပန္နဿ စ သညာ ဝူပသန္တာ ဟောတီ''တိ ဧဝံ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ဣဓ ပန နိရောဓသမာပတ္တိ န ယုဇ္ဇတိ။ **အပ္ပတ္တဿ** **ပတ္တိယာ** တိ အရဟတ္တဖလဿ ပတ္တတ္ထာယ။ **အတ္ထိ အာယဝံ** န္တိ အတ္ထိ ဝီရိယံ။ အာယာဝန္တံပိ ဟဒ္ဒော။ **တသ္မိမ္ပိ ဌာနေ အနုပ္ပတ္တေ** တိ တဿ ဝီရိယဿ ဝသေန တသ္မိံ အရဟတ္တဖလဿ ကာရဏေ အရိယမဂ္ဂေ အနုပ္ပတ္တေ ။ **တပ္ပစ္စယာပိ ဝေဒယိတ** န္တိ အရဟတ္တဿ ဌာနပစ္စယာ ဝေဒယိတံ။ တေန စတုမဂ္ဂသဟဇာတာ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဝေဒနာ ဂဟိတာ။ ကေစိ ပန ''အာယဝန္တိ ပဋိပတ္တိ။ တသ္မိမ္ပိ ဌာနေ အနုပ္ပတ္တေတိ တဿာ ဘူမိယာ ပတ္တိယာ''တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။

ပဒေသဝိဟာရဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄၄-၄၉. ဝိဝဋ္ဋဉာဏဆက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၉၅. ဝိဝဋ္ဋဉာဏဆက္ကနိဒ္ဒေသေ **နေက္ခမ္မာဓိပတတ္တာ ပညာ** တိ နေက္ခမ္မံ အဓိကံ ကတွာ နေက္ခမ္မာဓိကဘာဝေန ပဝတ္တာ ပညာ။ **ကာမစ္ဆန္ဒတော သညာယ ဝိဝဋ္ဋတီ** တိ နေက္ခမ္မာဓိပတိကတပညာသမ္ပယုတ္တသညာယ ဟေတုဘူတာယ, ကရဏဘူတာယ တ ကာမစ္ဆန္ဒတော ဝိဝဋ္ဋတိ ပရာဝတ္တတိ, ပရမ္မုခီ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော သေသေသု။

၉၆. **ကာမစ္ဆန္ဒော နာနတ္တ** န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒော သန္တဝုတ္တိတာယ အဘာဝတော န ဧကသဘာဝတော။ **နေက္ခမ္မံ ဧကတ္တ** န္တိ နေက္ခမ္မံ သန္တဝုတ္တိဘာဝတော ဧကသဘာဝတော။ **နေက္ခမ္မေကတ္တံ စေတယတော** တိ ကာမစ္ဆန္ဒေ အာဒီနဝဒဿနေန နေက္ခမ္မံ ပဝတ္တယတော။ **ကာမစ္ဆန္ဒတော စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋတီ** တိ ဒိဋ္ဌာဒီနဝတော ကာမစ္ဆန္ဒတော နေက္ခမ္မက္ခဏေ စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋတိ။ ဧသ နယော သေသေသု။

၉၇. **ကာမစ္ဆန္ဒံ ပဇဟန္တော** တိ နေက္ခမ္မပဝတ္တိက္ခဏေ ကာမစ္ဆန္ဒံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန ပဇဟန္တော။ **နေက္ခမ္မဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ပဋိလဒ္ဓဿ နေက္ခမ္မဿ ဝသေန တံသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ အဓိတိဋ္ဌတိ အဓိကံ ကရောန္တော တိဋ္ဌတိ, ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ ဧသ နယော သေသေသု။

၉၈. **စက္ခုံ သုညံ အတ္တေန တ** တိ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဿ ကာရကဝေဒကသင်္ခါတဿ အတ္တနော အဘာဝတ စက္ခု အတ္တေန စ သုညံ။ ယဉ္ဟိ ယတ္ထ န ဟောတိ, တေန တံ သုညံ နာမ ဟောတိ။ **အတ္တနိယေန တ**တိ အတ္တနော အဘာဝေနေ

ဝ အတ္တနော သန္တကဿပိ အဘာဝ အတ္တနော သန္တကေန စ သုညံ။ လောကဿ အတ္တာတိ စ အတ္တနိယန္တိ စ ဥ ဘယထာ ကပ္ပေတဗ္ဗဘာဝေန သုညတ္တာ ပန အတ္တာဘာဝေ စ အတ္တနိယာဘာဝေ စ ဝုတ္တော။ **နိစ္စေ န တ**တိ ဘင်္ဂ အတိက္ကမိတွာ တိဋ္ဌနကဿ ကဿစိ အဘာဝတော နိစ္စေန စ သုညံ။ **ဓုဝေန တ**တိ ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ထိရဿ ကဿစိ အဘာဝတော ဓုဝေန စ သုညံ။ **သဿတေန တ** တိ သဗ္ဗကာလေပိ ဝိဇ္ဇမာနဿ ကဿစိ အဘာဝတော သဿတေန စ သုညံ။ **အဝိပရိဏာမဓမ္မေန တ** တိ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ဒွိဓာ အပရိဝတ္တမာနပကတိကဿ ကဿစိ အဘာဝတော အဝိပရိဏာမဓမ္မေန စ သုညံ။ အထ တ နိစ္စဘာဝေန စ ဓုဝဘာဝေန စ သဿတဘာဝေန စ အဝိပရိဏာမဓမ္မဘာဝေန စ သုညန္တိ အတ္ထော။ သမုစ္စယတ္ထော တ-သဒ္ဒော။ **ယထာဘူတံ ဇာနတော ပဿတော** တိ ဣစ္စေဝံ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏေန ယထာသဘာဝေန ဇာနန္တဿ စက္ခုနာ ဝိယ စ ပဿန္တဿ။ **စက္ခာဘိနိဝေသတော ဉာဏံ ဝိဝဋ္ဋတီ**တိ စက္ခု အတ္တာတိ တ အတ္တနိယန္တိ တ ပဝတ္တမာနတော ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသတော တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝသေန ဉာဏံ ဝိဝဋ္ဋတိ။ သေ နယော သေသေသု။

၉၉. နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒံ တေသဇ္ဇတီ တိ နေက္ခမ္မလာဘီ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မေန တပ္ပဋိပက္ခံ ကာမစ္ဆန္ဒံ ပရိစ္စဇတိ။ **တေသဂ္ဂေ ပညာ** တိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ တေသဂ္ဂဘူတေ နေက္ခမ္မေ တံသမ္ပယုတ္တာ ပညာ။ သေ နယော သေသေသု။ **ပိဋ္ဌနဋ္ဌာ** ဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။ **ပရိဇာနန္တော ဝိဝဋ္ဋတီ** တိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ, မဂ္ဂသမင်္ဂိပုဂ္ဂလော ဒုက္ခဿ စတုဗ္ဗိဓံ အတ္တံ ကိစ္စဝသေန ပရိဇာနန္တော ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝသေန ဝိဝဋ္ဋတိ, ဉာဏဝိဝဋ္ဋနေပိ ဉာဏသမင်္ဂီ ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဝုတ္တော။

၁၀၀. တထဋ္ဌေ ပညာတိ တေဿ ပုဂ္ဂလဿေဝ တထဋ္ဌေ ဝိဝဋ္ဋနာ ပညာ။ သေ နယော သေသေသု။ ဣဒအနိ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧဝ ကိစ္စဝသေန အာကာရနာနတ္တတော ဆ ဝိဝဋ္ဋဉာဏာနိ ဒဿေတုံ **သညာဝိဝဋ္ဋော** တိအာဒိမာတိကံ ဌပေတွာ တံ အတ္ထတော ဝိဘဇန္တော **သဉ္ဇာနန္တော ဝိဝဋ္ဋတီ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သဉ္ဇာနန္တော ဝိဝဋ္ဋတီတိ သညာဝိဝဋ္ဋော**တိ ယသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နေက္ခမ္မာဒီ အဓိပတိတော သဉ္ဇာနန္တော ယောဂီ ပစ္ဆာ နေက္ခမ္မသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ တံ ဉာဏံ သညာဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ **စေတယန္တော ဝိဝဋ္ဋတီတိ စေတောဝိဝဋ္ဋော**တိ ယသ္မာ ယောဂီ နေက္ခမ္မေကတ္တာဒီနိ စေတယန္တော သမ္ပယုတ္တဉာဏေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ တံ ဉာဏံ စေတောဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ **ဝိဇာနန္တော ဝိဝဋ္ဋတီတိ စိတ္တဝိဝဋ္ဋော** တိ ယသ္မာ ယောဂီ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန စိတ္တာဓိဋ္ဌာနေန ဝိဇာနန္တော တံသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ တံ ဉာဏံ စိတ္တဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ **ဉာဏံ ကရောန္တော ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဉာဏဝိဝဋ္ဋော** တိ ယသ္မာ ယောဂီ ဆဗ္ဗိဓံ အဇ္ဈတ္တိကာယတနံ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏေန သုညတော ဝိဒိတံ ကရောန္တော တေနေဝ ဉာဏေန ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ တံ ဉာဏံ ဉာဏဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ **တေသဇ္ဇန္တော ဝိဝဋ္ဋတီတိ ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋော**တိ ယသ္မာ ယောဂီ နေက္ခမ္မာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနိ တေသဇ္ဇန္တော တံသမ္ပယုတ္တဉာဏေန ကာမစ္ဆန္ဒာဒိတော ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ တံ ဉာဏံ ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ **တထဋ္ဌေ ဝိဝဋ္ဋတီတိ သစ္စဝိဝဋ္ဋော**တိ ယသ္မာ ယောဂီ စတုဗ္ဗိဓေ တထဋ္ဌေ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဝသေန ဝိဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ မဂ္ဂဉာဏံ သစ္စဝိဝဋ္ဋော နာမာတိ အတ္ထော။ မဂ္ဂဉာဏမေဝ တ တထဋ္ဌေ ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနဘာဝေန ဝိဝဋ္ဋတီတိ သစ္စဝိဝဋ္ဋောတိ အတ္ထော။

ယတ္ထ သညာဝိဝဋ္ဋော တိအာဒိ သစ္စဝိဝဋ္ဋဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္တာ သစ္စဝိဝဋ္ဋဉာဏက္ခဏေယေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ ဟိ သဗ္ဗာနိ ယုဇ္ဇန္တိ။ ကထံ? ဉာဏဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏဉ္စဟိ ဝဇ္ဇေတွာ သေသေသု အရိယမဂ္ဂေ သရူပေနေဝ အာဂတော။ ဝိပဿနာကိစ္စဿ ပန မဂ္ဂေနေဝ သိဇ္ဈနတော ဝိပဿနာကိစ္စသိဒ္ဓိဝသေန ဉာဏဝိဝဋ္ဋဉာဏမ္ပိ မဂ္ဂက္ခဏေ ယုဇ္ဇတိ။ မဂ္ဂဉာဏေနေဝ တ "စက္ခု သုည"န္တိအာဒိ ကိစ္စဝသေန ပဋိဝိဒ္ဓမေဝ ဟောတီတိ မဂ္ဂက္ခဏေ တံ ဉာဏံ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ အတ္ထယောဇနာ ပနေတ္ထ "ယတ္ထ မဂ္ဂက္ခဏေ သညာဝိဝဋ္ဋော, တတ္ထ စေတောဝိဝဋ္ဋော။ ယတ္ထ မဂ္ဂက္ခဏေ စေတောဝိဝဋ္ဋော , တတ္ထ သညာဝိဝဋ္ဋော"တိ ဧဝမာဒိနာ နယေန သဗ္ဗသံသန္ဒနေသု ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ အထ တ သညာဝိဝဋ္ဋစေတောဝိဝဋ္ဋစိတ္တဝိဝဋ္ဋဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋေသု စ တုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ အာဂတတ္တာ သစ္စဝိဝဋ္ဋော အာဂတောယေဝ ဟောတိ။ ဉာဏဝိဝဋ္ဋော စ သစ္စဝိဝဋ္ဋေနေဝ ကိစ္စဝသေန သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သညာစေတောစိတ္တဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋေသ္ဝေဝ စ ပေယျာလေ ဝိတ္ထာရိယမာနေ "အနတ္တာနုပဿနာဓိပတတ္တာ ပညာ အဘိနိဝေသတော သညာယ ဝိဝဋ္ဋတီတိ အဓိပတတ္တာ ပညာ သညာဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ"န္တိ စ, "အဘိနိဝေသော နာနတ္တံ, အနတ္တာနုပဿနာ ဧကတ္တံ။ အနတ္တာနုပဿနေကတ္တံ စေတယတော အဘိနိဝေ

သတော စိတ္တံ ဝိဝဋ္ဋတီတိ နာနတ္တေ ပညာ စေတောဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ”န္တိ စ, “အဘိနိဝေသံ ပဇဟန္တော အနုတ္တာနုပ
ဿနာဝသေန စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတီတိ အဓိဋ္ဌာနေ ပညာ စိတ္တဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ”န္တိ စ, “အနုတ္တာနုပဿနာယ အဘိနိ
ဝေသံ တေသဇ္ဇတီတိ တေသဂ္ဂေ ပညာ ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏ”န္တိ စ ဟဋ္ဌသမ္ဘဝတော ဉာဏဝိဝဋ္ဋေ ဉာဏမ္ပိ တေ
သု အာဂတမေဝ ဟောတိ။ ဉာဏဝိဝဋ္ဋေ စ အနုတ္တာနုပဿနာယ ဝုဋ္ဌာယ အရိယမဂ္ဂံ ပဋ္ဌိလဒ္ဓဿ ကိစ္စဝသေန
“စက္ခုံ သုညံ အတ္တေန တ အတ္တနိယေန တ”တိအာဒိယုဇ္ဇနတော သစ္စဝိဝဋ္ဋော လဗ္ဘတိ, တသ္မာ ဧကေကသ္မိံ ဝိဝဋ္ဋ
ဋ္ဋေ သေသာ ပဉ္စ ပဉ္စ ဝိဝဋ္ဋာ လဗ္ဘန္တိ။ တသ္မာ ဧဝံ “ယတ္ထ သညာဝိဝဋ္ဋော, တတ္ထ စေတောဝိဝဋ္ဋော”တိအာဒိကာနိ
သံသန္ဒနာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝိဝဋ္ဋဉာဏဆက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၀. ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၁. ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏနိဒ္ဒေသံ **ဣဓ ဘိက္ခူ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဘိက္ခု။ **ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတ**န္တိ
ဧတ္ထ ဆန္ဒဟေတုကော သမာဓိ, ဆန္ဒာဓိကော တ သမာဓိ ဆန္ဒသမာဓိ, ကတ္တုကမျတာဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကရိတွာ ပဋ္ဌိ
လဒ္ဓသမာဓိဿေတံ အဓိဝစနံ။ ပဓာနဘူတာ သင်္ခါရာ ပဓာနသင်္ခါရာ, စတုကိစ္စသာဓကဿ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဿ
သေတံ အဓိဝစနံ။ စတုကိစ္စသာဓနဝသေန ဗဟုဝစနံ ကတံ။ **သမန္နာဂတ**န္တိ ဆန္ဒသမာဓိနာ စ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ စ ဥ
ပေတံ။ **ဣဒ္ဓိပာဒ**န္တိ နိပ္ဖတ္တိပရိယာယေန တ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန, ဣဇ္ဈန္တိ တောယ သတ္တာ ဣဒ္ဓာ ဝုဒ္ဓာ ဥက္ကံသဂ
တာ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ တ ပရိယာယေန ဣဒ္ဓီတိ သင်္ခံ ဂတာနံ ဥပစာရဇ္ဈာနာဒိကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ ဆန္ဒ
သမာဓိပဓာနသင်္ခါရာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပါဒဘူတံ သေသစိတ္တစေတသိကရာသိန္တိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉှိ ဣဒ္ဓိပါဒ
ဝိဘင်္ဂေ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ “ဣဒ္ဓိပါဒောတိ တထာဘူတဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော”တိ (ဝိဘ.
၄၃၄)။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယေ စ “ဣဒ္ဓိပါဒောတိ တထာဘူတဿ ဖဿော ဝေဒနာ။ပေ.။ ပဂ္ဂါဟော အဝိက္ခေပေါ”တိ
(ဝိဘ. ၄၄၇) ဝုတ္တံ။ တသ္မာ “သေသစိတ္တစေတသိကရာသိ”န္တိ ဧတ္ထ? ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရေသု ဧကေကံ ဣဒ္ဓိ
မိံ ကတွာ ဒွီဟိ ဒွီဟိ သဟ သေသဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ စတ္တာရော ခန္ဓာ သဗ္ဗေ စ ဖဿာဒယော ဓမ္
မာ သင်္ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထေဝ ဟိ ဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကရိတွာ
ပဋ္ဌိလဒ္ဓသမာဓိ ဆန္ဒသမာဓီတိ ဝုတ္တော, ဧဝံ ဝီရိယံ စိတ္တံ ဝီမံသံ အဓိပတိံ ကရိတွာ ပဋ္ဌိလဒ္ဓသမာဓိ ဝီမံသာသမာဓီတိ ဝု
စ္စတိ။ ဝေမေကေကသ္မိံ ဣဒ္ဓိပါဒေ ဆန္ဒာဒယော ဝီရိယာဒယော စိတ္တာဒယော ဝီမံသာဒယောတိ တယော တယော ဓမ္
မာ ဣဒ္ဓီပိ ဟောန္တိ ဣဒ္ဓိပါဒာပိ, သေသာ ပန သမ္ပယုတ္တကာ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိပါဒာယေဝ ။ ယသ္မာ တ
ဣမေ တယော တယော ဓမ္မာ သမ္ပယုတ္တကေဟိ စတူဟိ ခန္ဓေဟိ သဒ္ဓိံယေဝ ဣဇ္ဈန္တိ, န ဝိနာ တေဟိ, တသ္မာ
တေန ပရိယာယေန သဗ္ဗေ စတ္တာရောပိ ခန္ဓာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ နာမ ဟောန္တိ, ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန ပါဒာ နာမာတိပိ ဝေဒိ
တဗ္ဗံ။

ဝီရိယသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတန္တိ ဧတ္ထ ပန ဝီရိယန္တိ စ ပဓာနသင်္ခါရောတိ စ ဧကောယေဝ။ ကသ္မာ
ဒွိဓာ ဝုတ္တန္တိ စေ? ဝီရိယဿ အဓိပတိဘာဝဒဿနဝသေနေတ္ထ ပဌမံ ဝီရိယဂ္ဂဟဏံ ကတံ, တဿေဝ စတုကိစ္စ
သာဓကတ္တဒဿနတ္ထံ ပဓာနသင်္ခါရဝစနံ ကတံ။ ဧဝံ ဒွိဓာ ဝုတ္တတ္တာ ဧဝ စေတ္ထာပိ တယော တယော ဓမ္မာတိ
ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန “ဝိဘင်္ဂေ ‘ဣဒ္ဓီတိ ယာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ဣဒ္ဓိ သမိဒ္ဓိ ဣဇ္ဈနာ သမိဇ္ဈနာ’တိ (ဝိဘ. ၄၃၄) ဝု
တ္တတ္တာ ဣဒ္ဓိ နာမ အနိပ္ဖန္နာ, ဣဒ္ဓိပါဒော နိပ္ဖန္နော”တိ ဝဒန္တိ။ ဣဓ ပန ဣဒ္ဓိပိ ဣဒ္ဓိပါဒောပိ နိပ္ဖန္နော လက္
ခဏတ္တယာရောပနတော သန္နိဋ္ဌာနံ ကတံ။ ဣဒ္ဓိ သမိဒ္ဓီတိအာဒီဟိ ဣဇ္ဈနာကာရေန ဓမ္မာ ဧဝ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဘာဝေတီတိ အာသေဝတိ။ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ (ဝိဘ. ၄၃၁ အာဒယော) ဝိယ ဣဓာပိ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝနာ လောကိယာ
ဧဝ။ တသ္မာ ဣဒ္ဓိဝိဓံ တာဝ သမ္ပာဒေတုကာမော လောကိယံ ဣဒ္ဓိပါဒံ ဘာဝေန္တော ပထဝီကသိဏာဒီသု အဋ္ဌသု ကသိ
ဏေသု အဓိကတဝသိပ္ပတ္တအဋ္ဌသမာပတ္တိကော ကသိဏာနုလောမတော ကသိဏပဋိလောမတော ကသိဏာနုလောမ
ပဋိလောမတော ဈာနာနုလောမတော ဈာနပဋိလောမတော ဈာနာနုလောမပဋိလောမတော ဈာနုက္ကန္တိကတော ကသိဏုက္
ကန္တိကတော ဈာနကသိဏုက္ကန္တိကတော အင်္ဂသင်္ကန္တိကတော အာရမ္မဏသင်္ကန္တိကတော အင်္ဂါရမ္မဏသ
င်္ကန္တိကတော အင်္ဂဝဝတ္ထာနတော အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနတောတိ ဣမေဟိ စုဒ္ဒသဟိ အာကာရေဟိ စိတ္တံ ပရိဒမေ

တ္တတ ဆန္ဒသီသဝီရိယသီသစိတ္တသီသဝီမံသာသီသဝသေန ပုနပ္ပုနံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ။ အင်္ဂါရမ္မဏဝဝတ္ထာနမ္ပိ ကေ စိ ဣစ္ဆန္တိ။ ပုဗ္ဗဟေတုသမ္ပန္နေန ပန ကသိဏေသု စတုက္ကဇ္ဈာနမတ္တေ စိဏ္ဏဝသိနာပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီတိ တံ တံ ဈာနံ သမာဓိ ဘာဝေန္တော “အနုပုဗ္ဗနုနံ ဟာပနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပာဒာယာ”တိအာဒိကံ (ဝိဘ. ၄၃၂) စ တုပ္ပကာရံ ဝီရိယံ အဓိဋ္ဌာတိ, တသ္မိ စ ဟာနိဝုဒ္ဓိယော ဉတ္တတ ဝီရိယသမတံ အဓိဋ္ဌာတိ။ သော ဇဝံ စတူသု ဣဒ္ဓိပာဒေ သု စိတ္တံ ပရိဘာဝေတ္တတ ဣဒ္ဓိဝိဓံ သမာဒေတိ။

သော ဣမေသု စတူသု ဣဒ္ဓိပာဒေသူ တိအာဒီသု **သော**တိ သော ဘာဝိတစတုရိဒ္ဓိပာဒော ဘိက္ခု။ **စတူသု ဣဒ္ဓိပာဒေ သု စိတ္တံ ပရိဘာဝေတီ**တိ ပုနပ္ပုနံ ဆန္ဒာဒီသု ဧကေကံ အဓိပတိံ ကတ္တတ ဈာနသမာပဇ္ဇနဝသေန တေသု စိတ္တံ ပရိဘာ ဝေတိ နာမ, ဆန္ဒာဒိတာသနံ ကဟာပေတီတိ အတ္ထော။ **ပရိဒမေတီ**တိ နိဗ္ဗိသေဝနံ ကရောတိ။ ပုရိမံ ပန္ထိမဿ ကာရဏ ဝစနံ။ ပရိဘာဝိတဉ္ဟိ စိတ္တံ ပရိဒမိတံ ဟောတီတိ။ **မုဒုံ ကရောတီ**တိ တထာ ဒန္တံ စိတ္တံ ဝသိပ္ပတ္တံ ကရောတိ။ ဝသေ ဝတ္တမာနဉ္ဟိ စိတ္တံ “မုဒူ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ကမ္မနိယန္တိ** ကမ္မက္ခမံ ကမ္မယောဂ္ဂံ ကရောတိ။ မုဒု ဟိ စိတ္တံ ကမ္မနိယံ ဟောတိ သုဓန္တမိဝ သုဝဏ္ဏံ, တဉ္စ ပန ဣဒ္ဓိဝိဓကမ္မက္ခမံ။ **သော**တိ သော ပရိဘာဝိတစိတ္တော ဘိက္ခု။ **ကာယမ္ပိ စိ တ္တေ သမောဒဟတီ**တိအာဒိ ဣဒ္ဓိကရဏကာလေ ယထာသုခံ စိတ္တစာရဿ ဣဇ္ဈနတ္ထံ ယောဂဝိဓာနံ ဒဿေတုံ ဝု တ္တံ။ တတ္ထ **ကာယမ္ပိ စိတ္တေ သမောဒဟတီ** တိ အတ္တနော ကရဇကာယမ္ပိ ပာဒကဇ္ဈာနစိတ္တေ သမောဒဟတိ ပဝေ သေတိ အာရောပေတိ, ကာယံ စိတ္တာနုဂတိကံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဇဝံ ကရဏံ အဒိဿမာနေန ကာယေန ဂမနဿ ဥပကာရာယ ဟောတိ။ **စိတ္တမ္ပိ ကာယေ သမောဒဟတီ** တိ ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တံ အတ္တနော ကရဇကာယေ သမောဒဟ တိ အာရောပေတိ , စိတ္တမ္ပိ ကာယာနုဂတိကံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဇဝံ ကရဏံ ဒိဿမာနေန ကာယေန ဂမနဿ ဥ ပကာရာယ ဟောတိ။ သမာဒဟတီတိပိ ပါဌော, ပတိဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ **ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတီ** တိ ပါဒ ကဇ္ဈာနစိတ္တံ ဂဟေတ္တတ ကရဇကာယေ အာရောပေတိ ကာယာနုဂတိကံ ကရောတိ, ဣဒံ စိတ္တံ ကာယေ သမောဒဟန ဿ ဝေဝစနံ။ **စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတီ** တိ ကရဇကာယံ ဂဟေတ္တတ ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တေ အာရောပေတိ, စိ တ္တာနုဂတိကံ ကရောတိ, ဣဒံ ကာယံ စိတ္တေ သမောဒဟနဿ ဝေဝစနံ။ **အဓိဋ္ဌာတီ** တိ “ဇဝံ ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာတိ။ သမောဒဟနဿ အတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ ပရိဏာမေ ဝုတ္တော, ပရိဏာမဿ အတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ အဓိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ။ ယ သ္မာ သမောဒဟတီတိ မူလပဒံ, ပရိဏာမေတိ အဓိဋ္ဌာတီတိ တဿ အတ္ထနိဒ္ဒေသပဒာနိ , တသ္မာ တေသံ ဒ္ဝိန္နံယေဝ ပဒာနံ ဝသေန ပရိဏာမေတ္တတတိ အဓိဋ္ဌဟိတ္တတတိ ဝုတ္တံ, န ဝုတ္တံ သမောဒဟိတ္တတတိ။

သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ကာယေ သြက္ကမိတ္တတ ဝိဟရတီ တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနေန သဟဇာတသုခသညဉ္စ လဟု သညဉ္စ သမာပဇ္ဇနဝသေန ကရဇကာယေ သြက္ကမိတ္တတ ပဝေသေတ္တတ ဝိဟရတိ။ တာယ သညာယ သြက္ကန္တကာယ ဿ ပနဿ ကရဇကာယောပိ တူလပိစု ဝိယ လဟုကော ဟောတိ။ **သော**တိ သော ကတယောဂဝိဓာနော ဘိက္ခု။ **တထာ ဘာဝိတေန စိတ္တေနာ**တိ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ ကရဏဝစနံ, ဟေတုအတ္ထေ တ, တထာဘာဝိတေန စိတ္တေန ဟေ တုဘူတေနာတိ အတ္ထော။ **ပရိသုဒ္ဓေနာ** တိ ဥပေက္ခာသတိပာရိသုဒ္ဓိဘာဝတော ပရိသုဒ္ဓေန။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ **ပရိ ယောဒာတေန,** ပဘဿရေနာတိ အတ္ထော။ **ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏာယာ** တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသေ, ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပေ တ ဉာဏတ္ထာ ယ။ **စိတ္တံ အဘိနီဟရတီ** တိ သော ဘိက္ခု ဝုတ္တပ္ပကာရဝသေန တသ္မိံ စိတ္တေ အဘိညာပာဒကေ ဇာတေ ဣဒ္ဓိဝိဓဉ ဏာဓိဂမတ္ထာယ ပရိကမ္မစိတ္တံ အဘိနီဟရတိ, ကသိဏာရမ္မဏတော အပနေတ္တတ ဣဒ္ဓိဝိဓာဘိမုခံ ပေသေတိ။ **အဘိနိန္န နာမေတီ**တိ အဓိဂန္တဗ္ဗဣဒ္ဓိဟေဏံ ဣဒ္ဓိပဗ္ဘာရံ ကရောတိ။ **သော**တိ သော ဇဝံ ကတစိတ္တာဘိနီဟာရော ဘိက္ခု။ **အနေကဝိဟိတန္တိ** အနေကဝိဓံ နာနပ္ပကာရကံ။ **ဣဒ္ဓိဝိဓ** န္တိ ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသံ, ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပံ တ။ **ပစ္စနုဘောတီ** တိ ပ စ္စနုဘဝတိ, ဖဿေတိ သစ္ဆိကရောတိ ပါပုဏာတီတိ အတ္ထော။

၁၀၂. ဣဒါနိဿ အနေကဝိဟိတဘာဝံ ဒဿေန္တော **ဧကောပိ ဟုတ္တတ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကောပိ ဟုတ္တတ** တိ ဣဒ္ဓိကရဏတော ပုဗ္ဗေ ပကတိယာ ဧကောပိ ဟုတ္တတ။ **ဗဟုဓာ ဟောတီ**တိ ဗဟုန္နံ သန္တိကေ စင်္ကမိတုကာမော တ, သဇ္ဈာယံ တ ကတ္တုကာမော, ပဉ္ဟံ တ ပုစ္ဆိတုကာမော ဟုတ္တတ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဟောတိ။ ကထံ ပနာယမေဝံ ဟောတိ? ဣဒ္ဓိယာ ဘူမိပာဒပဒမူလဘူတေ ဓမ္မေ သမ္ပာဒေတ္တတ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတ္တတ ဝုဋ္ဌာယ သစေ သတံ ဣစ္ဆတိ, “သတံ ဟောမိ သတံ ဟောမီ”တိ ပရိကမ္မံ ကတ္တတ ပုန ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတ္တတ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာ တိ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဟေဝ သတံ ဟောတိ။ သဟဿာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ဇဝံ န ဣဇ္ဈတိ, ပုန ပရိကမ္မံ ကတ္တတ ဒုတိယမ္ပိ သမာပဇ္ဇိတ္တတ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သံယုတ္တဋ္ဌကထာယဉ္ဟိ “ဧကဝါရံ ဒွေဝါရံ သမာပဇ္ဇိ

တုံ ဝဍ္ဎတီ”တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟဒကဗ္ဗာနစိတ္တံ နိမိတ္တာရမ္မဏံ, ပရိကမ္မစိတ္တာနိ သတာရမ္မဏာနိ တ သဟာသ္
သာရမ္မဏာနိ တ။ တာနိ စ ခော ဝဏ္ဏဝသေနေဝ, နော ပဏ္ဏတ္တိဝသေန။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တမ္ပိ တထေဝ သတာရမ္မဏံ
တ သဟာသ္သာရမ္မဏံ တ, တံ ပဌမပ္ပနာစိတ္တမိဝ ကေတ္ရဘုအနန္တရံ ဧကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ ။
တတ္ထ ယေ တေ ဗဟူ နိမ္မိတာ, တေ အနိယမေတ္ဝာ နိမ္မိတတ္တာ ဣဒ္ဓိမတာ သဒိသာဝ ဟောန္တိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု
တ ဘာသိတတုဏှီဘာဝတာဒီသု တ ယံ ယံ ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံတဒေဝ ကရောန္တိ။ သစေ ပန နာနာဝဏ္ဏေ ကာတုကာ
မော ဟောတိ, ကေစိ ပဌမဝယေ ကေစိ မဇ္ဈိမဝယေ ကေစိ ပစ္ဆိမဝယေ, တထာ ဒီဃကေသေ ဥပဍ္ဎမုဏ္ဍေ မိဿက
ကေသေ ဥပဍ္ဎရတ္တစီဝရေ ပဏ္ဍုကစီဝရေ ပဒဘာဏဓမ္မကထာသရဘညပဉှပုစ္ဆနပဉှဝိဿဇ္ဇနရဇနပစနစီဝရ
သိဗ္ဗနဓောဝနာဒီနိ ကရောန္တေ, အပရေပိ တ နာနပ္ပကာရကေ ကာတုကာမော ဟောတိ, တေန ပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာ
ယ “တ္တကာ ဘိက္ခူ ပဌမဝယာ ဟောန္တု”တိအာဒိနာ နယေန ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာ
တဗ္ဗံ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဣစ္ဆိတပ္ပကာရာယေဝ ဟောန္တီတိ။ သေ နယော “ဗဟုဓာပိ ဟုတ္ဝာ ဧကော ဟော
တီ”တိအာဒီသု။ အယံ ပန ဝိသေသော – ဣမိနာ ဟိ ဘိက္ခုနာ ဧဝံ ဗဟုဘာဝံ နိမ္မိနိတ္ဝာ ပုန “ဧကောဝ ဟုတ္ဝာ စင်္ကမိဿ
သာမိ, သဇ္ဈာယံ ကရိဿာမိ, ပဉှံ ပုစ္ဆိဿာမီ”တိ စိန္တေတ္ဝာ တ “အယံ ဝိဟာရော အပ္ပဘိက္ခုကော, သစေ ကေစိ
အာဂမိဿန္တိ, ကုတော ဣမေ တ္တကာ ဧကသဒိသာ ဘိက္ခူ အဒ္ဓာ ထေရဿ သော အာနုဘာဝောတိ မံ ဇာနိဿန္
တီ”တိ အပ္ပိစ္ဆတာယ တ အန္တရာဝ “ဧကော ဟောမီ”တိ ဣစ္ဆန္တေန ပာဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ “ဧ
ကော ဟောမီ”တိ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ “ဧကော ဟောမီ”တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္
တေန သဒ္ဓိံယေဝ ဧကော ဟောတိ။ ဧဝံ အကရောန္တော ပန ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေန သယမေဝ ဧကော ဟောတိ။

အာဝိဘာဝန္တိ ပာကဋဘာဝံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ **တိရောဘာဝ**န္တိ ပဋိစ္ဆန္နဘာဝံ ကရောတီတိ အတ္ထော။
အာဝိဘာဝံ ပစ္စနုဘောတိ, တိရောဘာဝံ ပစ္စနုဘောတီတိ ပုရိမေန တ သမ္ဗန္ဓော။ တတြာယံ ဣဒ္ဓိမာ အာဝိဘာဝံ ကတ္
တုကာမော အန္ဓကာရံ တ အာလောကံ ကရောတိ, ပဋိစ္ဆန္နံ တ ဝိဝဋံ ကရောတိ, အနာပာထံ တ အာပာထံ ကရောတိ။
ကထံ? အယဉှိ ယထာ ပဋိစ္ဆန္နောပိ ဒူရေ ဌိတောပိ တ ဒိဿတိ, ဧဝံ အတ္တာနံ တ ပရံ တ ကတ္တုကာမော ပာဒကဇ္
ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ “ဣဒံ အန္ဓကာရံ အာလောကဇာတံ ဟောတူ”တိ တ, “ဣဒံ ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝဋံ ဟောတူ”တိ တ, “ဣဒံ အ
နာပာထံ အာပာထံ ဟောတူ”တိ တ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတိ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနာ ယ
ထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ ပရေ ဒူရေ ဌိတာပိ ပဿန္တိ, သယမ္ပိ ပဿိတုကာမော ပဿတိ။ တိရောဘာဝံ ကတ္တုကာ
မော ပန အာလောကံ တ အန္ဓကာရံ ကရောတိ, အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ တ ပဋိစ္ဆန္နံ, အာပာထံ တ အနာပာထံ ကရောတိ။ ကထံ? အ
ယဉှိ ယထာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နောပိ သမီပေ ဌိတောပိ တ န ဒိဿတိ, ဧဝံ အတ္တာနံ တ ပရံ တ ကတ္တုကာမော ပာဒကဇ္ဈာ
နာ ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာ “ဣဒံ အာလောကဋ္ဌာနံ အန္ဓကာရံ ဟောတူ”တိ တ, “ဣဒံ အပ္ပဋိစ္ဆန္နံ ပဋိစ္ဆန္နံ ဟောတူ”တိ တ,
“ဣဒံ အာပာထံ အနာပာထံ ဟောတူ”တိ တ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ပရိကမ္မံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတိ။ သဟ အဓိဋ္
ဌာနာ ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ ပရေ သမီပေ ဌိတာပိ န ပဿန္တိ, သယမ္ပိ အပဿိတုကာမော န ပဿတိ။ အပိစ
သဗ္ဗမ္ပိ ပာကဋပာဋိဟာရိယံ အာဝိဘာဝော နာမ, အပာကဋပာဋိဟာရိယံ တိရောဘာဝော နာမ။ တတ္ထ ပာကဋပာဋိဟာရိ
ယေ ဣဒ္ဓိပိ ပညာယတိ ဣဒ္ဓိမာပိ။ တံ ယမကပာဋိဟာရိယေန ဒီပေတဗ္ဗံ။ အပာကဋပာဋိဟာရိယေ ဣဒ္ဓိယေဝ ပညာ
ယတိ, န ဣဒ္ဓိမာ။ တံ မဟကသုတ္တေန (သံ. နိ. ၄.၃၄၆) စ ဗြဟ္မနိမန္တနိကသုတ္တေန (မ. နိ. ၁.၅၀၁ အာဒယော) စ ဒီ
ပေတဗ္ဗံ။

တိရောကုဋ္ဋန္တိ ပရကုဋ္ဋံ, ကုဋ္ဋဿ ပရဘာဂန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေ နယော **တိရောပာကာရတိရောပဗ္ဗတေ
သု။ ကုဋ္ဋော**တိ စ ဂေဟဘိတ္တိ။ **ပာကာရော**တိ ဂေဟဝိဟာရဂါမာဒီနံ ပရိက္ခေပပာကာရော။ **ပဗ္ဗတော** တိ ပံသုပဗ္ဗ
တော တ ပါသာဏပဗ္ဗတော တ။ **အသဇ္ဇမာနော** တိ အလဂ္ဂမာနော။ **သေယျထာပိ အာကာသေ** တိ အာကာသေ ဝိယ။
ဧဝံ ဂန္တုကာမေန ပန အာကာသကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဝုဋ္ဌာယ ကုဋ္ဋံ တ ပာကာရံ တ ပဗ္ဗတံ တ အာဝဇ္ဇိတ္ဝာ ကတ
ပရိကမ္မေန “အာကာသော ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော, အာကာသောဝ ဟောတိ။ အဓော ဩတရိတုကာမဿ, ဥဒ္ဓံ
တ အာရောဟိတုကာမဿ သုသိရော ဟောတိ, ဝိနိဝိဇ္ဈိတ္ဝာ ဂန္တုကာမဿ ဆိဒ္ဒော။ သော တတ္ထ အသဇ္ဇမာနော
ဂစ္ဆတိ။ သစေ ပနဿ ဘိက္ခုနော အဓိဋ္ဌဟိတ္ဝာ ဂစ္ဆန္တဿ အန္တရာ ပဗ္ဗတော တ ရုက္ခော တ ဥဋ္ဌေတိ, ကိံ
ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗန္တိ? ဒေါသော နတ္ထိ။ ပုန သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ အဓိဋ္ဌာနဉှိ ဥပဇ္ဈာယဿ သန္တိကေ နိ
ဿယဂ္ဂဟဏသဒိသံ ဟောတိ။ ဣမိနာ ပန ဘိက္ခုနာ “အာကာသော ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌိတတ္တာ အာကာသော ဟောတိ
ယေဝ။ ပုရိမာဓိဋ္ဌာနဗလေနေဝ စဿ အန္တရာ အညော ပဗ္ဗတော တ ရုက္ခော တ ဥတုမယော ဥဋ္ဌဟိဿတီတိ အဋ္ဌ

ဌာနမေတံ။ အညေန ဣဒ္ဓိမတာ နိမ္မိတေ ပန ပဌမံ နိမ္မာနံ ဗလဝံ ဟောတိ။ ဣတရေန တဿ ဥဒ္ဓံ ဝါ အဓော ဝါ ဂန္တဗ္ဗံ။

ပထဝိယာပိ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ **ဥမ္မုဇ္ဇ**န္တိ ဥဋ္ဌာနံ, **နိမုဇ္ဇ**န္တိ သံသီဒနံ, ဥမ္မုဇ္ဇဉ္စ နိမုဇ္ဇဉ္စ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ။ ဧဝံ ကတ္တုကာမေန ပန အာပောကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဥဋ္ဌာယ “ဧတ္တကေ ဌာနေ ပထဝီ ဥဒကံ ဟောတူ”တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနာ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ဌာနေ ပထဝီ ဥဒကမေဝ ဟောတိ။ သော တတ္ထ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရောတိ သေယျထာပိ ဥဒကေ။ န ကေဝလဉ္စ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇမေဝ, နှာနပါနမုခဓောဝနဘဏ္ဍကဓောဝနာဒီသု ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ကရောတိ။ န ကေဝလဉ္စ ဥဒကမေဝ ကရောတိ, သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ “ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ဧတ္တကံ ဟောတူ”တိ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ အဓိဋ္ဌဟန္တဿ ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ ဥဒ္ဓရိတွာ ဘာဇနဂတံ ကရောန္တဿ သပ္ပိ သပ္ပိယေဝ ဟောတိ, တေလာဒီနိ တေလာဒီနိယေဝ, ဥဒကံ ဥဒကမေဝ။ သော တတ္ထ တေမိတုကာမောဝ တေမေတိ, န တေမိတုကာမော န တေမေတိ။ တဿေဝ စ သာ ပထဝီ ဥဒကံ ဟောတိ, သေသဇနဿ ပထဝီယေဝ။ တတ္ထ မနုဿာ ပတ္တိကာပိ ဂစ္ဆန္တိ, ယာနာဒီဟိပိ ဂစ္ဆန္တိ, ကသိကမ္မာဒီနိပိ ကရောန္တိယေဝ။ သစေ ပနာယံ “တေသမ္ပိ ဥဒကံ ဟောတူ”တိ ဣစ္ဆတိ, ဟောတိယေဝ။ ပရိစ္ဆိန္နကာလံ ပန အတိက္ကမိတွာ ယံ ပကတိယာ ဃဋတဠာကာဒီသု ဥဒကံ, တံ ဌပေတွာ အဝသေသံ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနံ ပထဝီယေဝ ဟောတိ။

ဥဒကေပိ အဘိဇ္ဇမာနေ ဂစ္ဆတီတိ ဧတ္ထ ယံ ဥဒကံ အက္ကမိတွာ သံသီဒတိ, တံ ဘိဇ္ဇမာနန္တိ ဝုစ္စတိ, ဝိပရီတံ အဘိဇ္ဇမာနံ။ ဧဝံ ဂန္တုကာမေန ပန ပထဝီကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ “ဧတ္တကေ ဌာနေ ဥဒကံ ပထဝီ ဟောတူ”တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနာ ယထာပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနေ ဥဒကံ ပထဝီယေဝ ဟောတိ။ သော တတ္ထ ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ ပထဝိယံ။ န ကေဝလဉ္စ ဂစ္ဆတိ, ယံ ယံ ဣရိယာပထံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ကပ္ပေတိ။ န ကေဝလဉ္စ ပထဝိမေဝ ကရောတိ, မဏိသုဝဏ္ဏပဗ္ဗတရုက္ခာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆတိ, တံ တံ ဝုတ္တနယေနေဝ အာဝဇ္ဇိတွာ အဓိဋ္ဌာတိ, ယထာဓိဋ္ဌိတမေဝ ဟောတိ။ တဿေဝ စ တံ ဥဒကံ ပထဝီ ဟောတိ, သေသဇနဿ ဥဒကမေဝ ။ မစ္ဆကစ္ဆပာ စ ဥဒကကာကာဒယော စ ယထာရုစိ ဝိစရန္တိ။ သစေ ပနာယံ အညေသမ္ပိ မနုဿာနံ တံ ပထဝိံ ကာတုံ ဣစ္ဆတိ, ကရောတိယေဝ။ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလာတိက္ကမေန ပန ဥဒကမေဝ ဟောတိ။

အာကာသေပိ ပလ္လင်္ကေန ကမတီတိ အန္တလိက္ခေ သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓာသနေန ဂစ္ဆတိ။ **ပက္ခီ သကုဏော**တိ ပက္ခေဟိ ယုတ္တော သကုဏော, န အပရိပုဏ္ဏပက္ခော လူနပက္ခော ဝါ။ တာဒိသော ဟိ အာကာသေ ဂန္တုံ န သက္ကောတိ။ ဧဝမာကာသေ ဂန္တုကာမေန ပန ပထဝီကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ သစေ နိသိန္နော ဂန္တုမိစ္ဆတိ, ပလ္လင်္ကပ္ပမာဏံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သစေ နိပန္နော ဂန္တုကာမော ဟောတိ, မဉ္စပ္ပမာဏံ, သစေ ပဒသာ ဂန္တုကာမော ဟောတိ, မဂ္ဂပ္ပမာဏန္တိ ဧဝံ ယထာနုရူပံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ “ပထဝီ ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သဟ အဓိဋ္ဌာနာ ပထဝီယေဝ ဟောတိ။ အာကာသေ ဂန္တုကာမေန စ ဘိက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနာပိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အန္တရာ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဝါ ပဗ္ဗတရုက္ခာဒယော ဟောန္တိ, နာဂသုပဏ္ဏာဒယော ဝါ ဥသူယန္တာ မာပေန္တိ, တေသံ ဒဿနတ္ထံ။ တေ ပန ဒိသွာ ကိံ ကာတဗ္ဗန္တိ? ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ “အာကာသော ဟောတူ”တိ ပရိကမ္မံ ကတွာ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အပိစ ဩကာသေ ဩရောဟဏတ္ထမ္ပိ ဣမိနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အယဉှိ သစေ အနောကာသေ နှာနတိတ္ထေ ဝါ ဂါမဒွါရေ ဝါ ဩရောဟတိ, မဟာဇနဿ ပါကဋော ဟောတိ, တသ္မာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပဿိတွာ အနောကာသံ ဝဇ္ဇေတွာ ဩကာသေ ဩတရတီတိ။

ဣမေပိ စန္ဒိမသူရိယေ ဧဝံမဟိဒ္ဓိကေ ဧဝံမဟာနုဘာဝေတိ ဧတ္ထ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဒွာစတ္တာလီသယောဇနသဟဿုပရိ စရဏေန မဟိဒ္ဓိကတာ, တီသု ဒီပေသု ဧကက္ခဏေ အာလောကကရဏေန မဟာနုဘာဝတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဧဝံ ဥပရိစရဏာလောကကရဏေဟိ ဝါ မဟိဒ္ဓိကေ, တေနေဝ မဟိဒ္ဓိကတ္တေန မဟာနုဘာဝေ ။ **ပရာမသတီ**တိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, ဧကဒေသေ ဝါ ဖုသတိ။ **ပရိမဇ္ဇတီ**တိ သမန္တတော အာဒါသတလံ ဝိယ ပရိမဇ္ဇတိ။ အယံ ပနဿ ဣဒ္ဓိ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနဝသေနေဝ ဣဇ္ဈတိ, နတ္ထေတ္ထ ကသိဏသမာပတ္တိနိယမော။ သွာယံ ယဒိ ဣစ္ဆတိ ဂန္တွာ ပရာမသိတုံ, ဂန္တွာ ပရာမသတိ။ သစေ ပန ဣဓေဝ နိသိန္နော ဝါ နိပန္နော ဝါ ပရာမသိတုကာမော ဟောတိ, “ဟတ္ထ

ထဟာသေ ဟောတူ''တိ အဓိပ္ပာယ်။ အဓိပ္ပာယ်နဗုလေန ဝဏ္ဏာ မုတ္တာတာလဖလံ ဝိယ အာဂန္တုက ဟတ္ထဟာသေ ဌိတေ တ ပရာမသတိ, ဟတ္ထံ တ ဝမေတုံ ပရာမသတိ။ ဟတ္ထံ ဝမေတ္တွာ ပန ကိံ ဥပဟာဒိန္နကံ ဝါမုတိ အနုပဟာဒိန္နကံ တ တိ? ဥပဟာဒိန္နကံ နိဿာယ အနုပဟာဒိန္နကံ ဝါမုတိ။ ယော ဧဝံ ကတ္ဂတ န ကေဝလံ စန္ဒိမသူရိယေ ပရာမသတိ, သစေ ဣစ္ဆ ဆတိ, ဟာဒကထလိကံ ကတ္ဂတ ဟာဒေ ဌပေတိ, ပီဌံ ကတ္ဂတ နိသီဒတိ, မဉ္စံ ကတ္ဂတ နိပဇ္ဇတိ, အပဿေနဖလကံ ကတ္ဂတ အပဿယတိ။ ယထာ စ ဧကော, ဧဝံ အပရောပိ။ အနေကေသုပိ ဟိ ဘိက္ခုသတသဟဿေသု ဧဝံ ကရောန္တေသု တေသဥ စ ကေမေကဿ တထေဝ ဣဇ္ဈတိ။ စန္ဒိမသူရိယာနဉ္စ ဂမနမ္ပိ အာလောကကရဏမ္ပိ တထေဝ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ဟ တိသဟဿေသု ဥဒကပူရေသု သဗ္ဗပာတီသု စန္ဒမဏ္ဍလာနိ ဒိဿန္တိ, ပာကတိကမေဝ စန္ဒဿ ဂမနံ အာလောက ကရဏဉ္စ ဟောတိ, တထူပမမေတံ ဟဒ္ဓိပာဟိရိယံ။ **ယာဝ ဗ္ရဟ္မလောကာပိ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတီ** တိ ဗ္ရဟ္မလောကံ ပရိစ္ဆေဒံ ကတ္ဂတ ဇေတ္တန္တရေ အနေကဝိဓံ အဘိညံ ကရောန္တော အတ္တနော ကာယေန ဝသံ ဣဿရိယံ ဝတ္တေတိ။ ဝိတ္ထာရော ပနေတ္ထ ဣဒ္ဓိကထာယံ အာဝိဘဝိဿတီတိ။

ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၁. သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၃. သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဒူရေပိ သဒ္ဒာန** န္တိအာဒိ ဒိဗ္ဗသောတံ ဥပ္ပာဒေတုကာမဿ အာဒိကမ္မိကဿ ဘိက္ခုနော ဥပာယသန္ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဒူရေပိ သဒ္ဒာနံ သဒ္ဒနိမိတ္တ** န္တိ ဒူရေ သဒ္ဒာနံ အန္တ ရေ သဒ္ဒံ။ သဒ္ဒောယေဝ ဟိ နိမိတ္တကရဏဝသေန သဒ္ဒနိမိတ္တံ။ ''ဒူရေ''တိ ဝုတ္တေပိ ပကတိသောတဿ အာပာထ ဌာနေယေဝ။ **ဩဠာရိကာန** န္တိ ထူလာနံ။ **သုခုမာန** န္တိ အဏူနံ။ **သဏှသဏှာန** န္တိ သဏှတောပိ သဏှာနံ, အတိ သဏှာနန္တိ အတ္ထော။ ဧတေန ပရမသုခုမာ သဒ္ဒာ ဝုတ္တာ ဟောန္တိ။ ဣမံ ဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတုကာမေန အာဒိကမ္မိ ကေန စ္ဈာယိနာ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ပရိကမ္မသမာဓိစိတ္တေန ပဌမတရံ ပကတိသောတပထေ ဒူရေ ဩဠာရိကော အရညေ သီဟာဒီနံ သဒ္ဒော အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗော။ ဝိဟာရေ ဃဏ္ဍိသဒ္ဒော ဘေရိသဒ္ဒော သင်္ခသဒ္ဒော သာမဏေရဒဟရဘိက္ခူနံ သဗ္ဗထာမေန သဇ္ဈာယန္တာနံ သဇ္ဈာယနသဒ္ဒော ပကတိကထံ ကထေန္တာနံ ''ကိံ, ဘန္တေ, ကိံ, အာဝုသော''တိအာဒိသဒ္ဒော သကုဏသဒ္ဒော တတသဒ္ဒော ပဒသဒ္ဒော ပက္ကုထိတဥဒကဿ စိစ္စိဋာယနသဒ္ဒော အာတပေ သုဿမာနတာလပဏ္ဏသဒ္ဒော ကုန္ထကိပိလ္လိကာဒိသဒ္ဒောတိ ဧဝံ သဗ္ဗဩဠာရိကတော ပဘုတိ ယထာက္ကမေန သုခုမသုခုမသဒ္ဒာ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ ကရောန္တေန စ ပုရတ္ထိမာဒီသု ဒသသု ဒိသာသု ကမေန ဧကေကိဿာ ဒိသာယ သဒ္ဒနိမိတ္တံ ဝုတ္တနယေန မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ မနသိ ကရောန္တေန စ ယေ သဒ္ဒာ ပကတိသောတဿ သုယျန္တိ, တေသု ပကတိသောတမောဓာယ မနောဒွါရိကေန စိတ္တေန မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ တဿ တေ သဒ္ဒာ ပကတိစိတ္တဿာပိ ပာကဋာ ဟောန္တိ, ပရိကမ္မ သမာဓိစိတ္တဿ ပန အတိဝိယ ပာကဋာ ဟောန္တိ။ တဿေဝံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ မနသိကရောတော ဣဒါနိ ဒိဗ္ဗသောတ ဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ တေသု သဒ္ဒေသု အညတရံ အာရမ္မဏံ ကတ္ဂတ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မိံ နိရုဒ္ဓေ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ ယေသံ ပုရိမာနိ တီဏိ စတ္တာရိ ဝါ ပရိကမ္မောပစာရာနုလောမဂေါတြဘုနာမကာ နိ ကာမာဝစရာနိ, စတုတ္ထံ ပဉ္စမံ ဝါ အပ္ပနာစိတ္တံ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ။ တတ္ထ ယံ တေန အပ္ပနာစိတ္တေန သဒ္ဒံ ဥပ္ပန္နံ ဉာဏံ, အယံ ဒိဗ္ဗသောတဓာတု။ တံ ထာမဂတံ ကရောန္တေန ''ဧတ္ထန္တရေ သဒ္ဒံ သုဏာမီ''တိ ဧကင်္ဂုလမတ္တံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ, တတော ဒွင်္ဂုလစတုရင်္ဂုလအဋ္ဌင်္ဂုလဝိဒတ္ထိရတနအန္တောဂဗ္ဘပမုခ- ပာသာဒ ပရိဝေဏသင်္ဃာရာမဂေါစရဂါမဇနပဒာဒိဝသေန ယာဝ စက္ကဝါဠံ, တတော ဝါ ဘိယျောပိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ အဓိဂတာဘိညော ဧသ ပါဒကဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ဖုဋ္ဌောကာသဗ္ဘန္တရဂတေ သဒ္ဒေ ပုန ပါဒက ဇ္ဈာနံ အသမာပဇ္ဇိတွာပိ အဘိညာဉာဏေန သုဏာတိယေဝ။ ဧဝံ သုဏန္တော စ သစေပိ ယာဝဗြဟ္မလောကာ သင်္ခ ဘေရိပဏဝါဒိသဒ္ဒေဟိ ဧကကောလာဟလံ ဟောတိ, ပာဋိယေက္ကံ ဝဝတ္ထာပေတုကာမတာယ သတိ ''အယံ သင်္ခသဒ္ဒော, အယံ ဘေရိသဒ္ဒော''တိ ဝဝတ္ထာပေတုံ သက္ကောတိယေဝ။ အဘိညာဉာဏေန သုတေ သာတ္ထကေ သဒ္ဒေ ပစ္ဆာ ကာမာဝစရစိတ္တေန အတ္ထံ ဇာနာတိ။ ဒိဗ္ဗသောတံ ပကတိသောတဝသေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, နော ဗဟိရဒ္ဓါ။ ပစ္ဆာ ပကတိသောတေ ဝိနဋ္ဌေပိ ဒိဗ္ဗသောတံ န ဝိနဿတီတိ ဝဒန္တိ။

သော ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ တိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗာ။ ဒေဝတနဉှိ သုစရိတကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ပိတ္တသေမှဟရုဓိရာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓါ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တတာယ ဒူရေပိ အာရမ္မဏသမ္ပဋိစ္ဆနသမတ္တာ ဒိဗ္ဗာ ပသာဒသောတဓာတု ဟောတိ။ အယဉ္စာပိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဝီရိယဘာဝနာဗလနိဗ္ဗတ္တာ ဉာဏသောတဓာတု တာဒိသာယေတတိ ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာ ဒိဗ္ဗာ။ အပိစ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ, အတ္တနာ စ ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿိတတ္တာပိ ဒိဗ္ဗာ, သဝနဋ္ဌေန နိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု, သောတဓာတုကိစ္စကရဏေန စ သောတဓာတု ဝိယာတိပိ သောတဓာတု။ တာယ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ။ **ဝိသုဒ္ဓါယာ** တိ ပရိသုဒ္ဓါယ နိရုပက္ကိလေသာယ။ **အတိက္ကန္တမာနုသိကာယာ** တိ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ သဒ္ဒသဝနေန မာနုသိကံ မံသသောတဓာတုံ အတိက္ကန္တာယ ဝီတိဝတ္တိတွာ ဌိတာယ။ **ဥဘော သဒ္ဒေ သုဏာတီ** တိ ဒွေ သဒ္ဒေ သုဏာတိ။ ကတမေ ဒွေ? **ဒိဗ္ဗေ စ မာနုသေ စ,** ဒေဝတနဉ္စ မနုဿာနဉ္စ သဒ္ဒေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဒေသပရိယာဒာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ယေ ဒူရေ သန္တိကေ စာ** တိ ယေ သဒ္ဒါ ဒူရေ ပရစက္ကဝာဠေပိ, ယေ စ သန္တိကေ အန္တမသော သဒေဟသန္နိဿိတပါဏကသဒ္ဒါပိ, တေ သုဏာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန နိပ္ပဒေသပရိယာဒာနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၂. စေတောပရိယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၄. စေတောပရိယဉာဏနိဒ္ဒေသေ **သော ဧဝံ ပဇာနာတီ**တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝိဓာနံ ဥပဒိသတိ။ **ဣဒံ ရူပံ သောမနဿိန္ဒြိယသမုဋ္ဌိတ**န္တိအာဒိ အာဒိကမ္မိကေန ဇာနိတဗ္ဗာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ ဝိဓာနံ။ ကထံ? ဧတဉှိ ဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတုကာမေန ဇာနိတဗ္ဗံ ပဉ္စမံ တာဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗံ။ ဧတဉှိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝသေန ဣဇ္ဈတိ, တံ ဧတဿ ပရိကမ္မံ။ တသ္မာ ဧတေန ဘိက္ခုနာ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပရဿ ဟဒယရူပံ နိဿာယ ဝတ္တမာနဿ လောဟိတဿ ဝဏ္ဏံ ပဿိတွာ ပဿိတွာ စိတ္တံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ တဉှိ လောဟိတံ ကုသလသောမနဿေ ဝတ္တမာနေ ရတ္တံ ဟောတိ နိဂြောဓပက္ကဝဏ္ဏံ, အကုသလသောမနဿေ ဝတ္တမာနေ တဒေဝ လုဠိတံ ဟောတိ, ဒောမနဿေ ဝတ္တမာနေ ကာဠကံ ဟောတိ ဇမ္ဗုပက္ကဝဏ္ဏံ လုဠိတံ။ ကုသလုပေက္ခာယ ဝတ္တမာနာယ ပသန္နံ ဟောတိ တိလတေလဝဏ္ဏံ။ အကုသလုပေက္ခာယ ဝတ္တမာနာယ တဒေဝ လုဠိတံ ဟောတိ။ တသ္မာ ဧတေန "ဣဒံ ရူပံ သောမနဿိန္ဒြိယသမုဋ္ဌိတံ, ဣဒံ ရူပံ ဒောမနဿိန္ဒြိယသမုဋ္ဌိတံ, ဣဒံ ရူပံ ဥပေက္ခိန္ဒြိယသမုဋ္ဌိတ"န္တိ ပရဿ ဟဒယလောဟိတဝဏ္ဏံ ပဿိတွာ ပဿိတွာ စိတ္တံ ပရိယေသန္တေန စေတောပရိယဉာဏံ ထာမဂတံ ကာတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ထာမဂတေ ဟိ တသ္မိံ အနုက္ကမေန သဗ္ဗမ္ပိ ကာမာဝစရာဒိဘေဒံ စိတ္တံ ပဇာနာတိ စိတ္တာ စိတ္တမေဝ သင်္ကမန္တော ဝိနာ ဟဒယရူပဒဿနေန။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ အဋ္ဌကထာယံ –

> "အာရုပ္ပေ ပရဿ စိတ္တံ ဇာနိတုကာမော ကဿ ဟဒယရူပံ ပဿတိ, ကဿိန္ဒြိယဝိကာရံ ဩလောကေတီတိ? န ကဿစိ။ ဣဒ္ဓိမတော ဝိသယော ဧသ, ယဒိဒံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ စိတ္တံ အာဝဇ္ဇန္တော သောဠသပ္ပဘေဒံ စိတ္တံ ဇာနာတိ။ အကတာဘိနိဝေသဿ ပန ဝသေန အယံ ကထာ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၀၁)။

ပရသတ္တာန န္တိ အတ္တာနံ ဌပေတွာ သေသသတ္တာနံ။ **ပရပုဂ္ဂလာန** န္တိ ဣဒမ္ပိ ဣမိနာ ဧကတ္ထမေဝ, ဝေနေယျဝသေန ပန ဒေသနာဝိလာသေန စ ဗျဉ္ဇနနာနတ္တံ ကတံ။ **စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ပဇာနာတီ** တိ အတ္တနော စိတ္တေန တေသံ စိတ္တံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သရာဂါဒိဝသေန နာနပ္ပကာရတော ဇာနာတိ။ **သရာဂံ** တတိအာဒီသု တ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော။ တတ္ထ အဋ္ဌဝိဓံ လောဘသဟဂတစိတ္တံ **သရာဂံ** စိတ္တံ နာမ, အဝသေသံ စတုဘူမကကုသလာဗျာကတစိတ္တံ **ဝီတရာဂံ** နာမ။ ဒွေ ဒောမနဿစိတ္တာနိ, ဒွေ ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စစိတ္တာနီတိ ဣမာနိ ပန စတ္တာရိ စိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ ဝီတရာဂပဒေန သင်္ဂဏှန္တိ။ ဒုဝိဓံ ပန ဒောမနဿသဟဂတံ စိတ္တံ **သဒောသံ** စိတ္တံ နာမ, သဗ္ဗမ္ပိ စတုဘူမကံ ကုသလာဗျာကတံ **ဝီတဒောသံ** နာမ။ သေသာနိ ဒသ အကုသလစိတ္တာနိ ဣမသ္မိံ ဒုကေ သင်္ဂဟံ န ဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ထေရာ တာနိပိ ဝီတဒောသပဒေန သင်္ဂဏှန္တိ။ **သမောဟံ ဝီတမောဟ**န္တိ ဧတ္ထ ပန မောဟေကဟေတုကဝသေန ဝိစိကိစ္ဆာဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဒွယမေဝ **သမောဟံ**။ မောဟဿ ပန သဗ္ဗာကုသလေသု သမ္ဘဝတော ဒွါဒသဝိဓမ္ပိ အကုသလံ စိတ္တံ "သမောဟ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဝသေသံ ကုသလာဗျာကတံ **ဝီတမောဟံ**။ ထိနမိဒ္ဓါနုဂတံ ပန **သံခိတ္တံ,** ဥဒ္ဓစ္စာနုဂတံ **ဝိက္ခိတ္တံ** ။ ရူပာဝစရာရူပာဝစရံ **မဟဂ္ဂ**

တံ, အဝသေသံ **အမဟဂ္ဂတံ** ။ သဗ္ဗမ္ပိ တေဘူမကံ **သဥတ္တရံ,** လောကုတ္တရံ **အနုတ္တရံ** ။ ဥပစာရပ္ပတ္တံ အပ္ပနာပ္ပ
တ္တဉ္စ **သမာဟိတံ,** တဒုဘယမသမ္ပတ္တံ **အသမာဟိတံ**။ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမု
တ္တိပ္ပတ္တံ **ဝိမုတ္တံ,** ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ဧတံ ဝိမုတ္တိမပ္ပတ္တံ **အဝိမုတ္တန္တိ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတိ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ ဘိက္ခု
သောဠသပ္ပဘေဒမ္ပိ စိတ္တံ ပဇာနာတိ။ ပုထုဇ္ဇနာ ပန အရိယာနံ မဂ္ဂဖလစိတ္တံ န ဇာနန္တိ, အရိယာပိ စ ဟေဋ္ဌိမာ
ဟေဋ္ဌိမာ ဥပရိမာနံ ဥပရိမာနံ မဂ္ဂဖလစိတ္တံ န ဇာနန္တိ, ဥပရိမာ ဥပရိမာ ပန ဟေဋ္ဌိမာနံ ဟေဋ္ဌိမာနံ စိတ္တံ ဇာနန္တီ
တိ။

စေတောပရိယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၃. ပုဗ္ဗေနိတသာနုဿတိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၅. ပုဗ္ဗေနိတသာနုဿတိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဧဝံ ပဇာနာတီ**တိအာဒိ စတူသု ဣဒ္ဓိပာဒေသု ပရိဘာဝိတစိတ္တဿ
ပုဗ္ဗေနိတသာနုဿတိဉာဏံ ဥပ္ပာဒေတုကာမဿ တဒုပ္ပာဒနဝိဓာနဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ကမတော ဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာ
ဒံ ပဿိတွတ ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာသင်္ခါတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဖလသင်္ခေပံ ပဿတိ, တဿ ပစ္စယံ
ပုရိမဘဝေ ကမ္မကိလေသသင်္ခါတံ ဟေတုသင်္ခေပံ ပဿတိ, တဿ ပစ္စယံ ပုရိမဘဝေယေဝ ဖလသင်္ခေပံ ပဿတိ,
တဿ ပစ္စယံ တတိယဘဝေ ဟေတုသင်္ခေပံ ပဿတိ။ ဧဝံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဒဿနေန ဇာတိပရမ္ပရံ ပဿတိ။ ဧဝံ
ဗဟူပကာရော ပုဗ္ဗေနိတသာနုဿတိဉာဏဿ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမနသိကာရော ။ တတ္ထ “ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟော
တိ, ဣမဿုပ္ပာဒာ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဣဒံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနိဒ္ဒေသဿ ဥဒ္ဒေသဝစနံ။ ဧဝံ တေသံ အညတရဝစနေနေ
ဝ အတ္ထေ သိဒ္ဓေ ဒွိဓာ ဝစနံ ကသ္မာတိ စေ? အတ္ထနာနတ္တသဗ္ဘာဝတော။ ကထံ? **ဣမသ္မိံ သတီ** တိ ဣမသ္မိံ ပစ္
စယေ ဝိဇ္ဇမာနေ။ ဣဒံ သဗ္ဗပစ္စယာနံ သာဓာရဏဝစနံ။ **ဣဒံ ဟောတီ**တိ ဣဒံ ပစ္စယုပ္ပန္နံ ဘဝတိ။ ဣဒံ သဗ္ဗပစ္စယုပ္ပန္
နာနံ သာဓာရဏဝစနံ။ ဣမိနာ သကလေန ဝစနေန အဟေတုကတအော ပဋိသိဒ္ဓော ဟောတိ။ ယေ ဟိ ဓမ္မာ ပစ္စယသမ္ဘာတ
ဟောန္တိ, န ပစ္စယာဘာတ, တေ အဟေတုကာ နာမ န ဟောန္တီတိ။ **ဣမဿုပ္ပာဒာ** တိ ဣမဿ ပစ္စယဿ ဥပ္ပာဒ
ဟေတု။ ဣဒံ သဗ္ဗပစ္စယာနံ ဥပ္ပာဒဝန္တတာဒီပနဝစနံ။ **ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဣဒံ ပစ္စယုပ္ပန္နံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ သဗ္ဗပစ္စယု
ပ္ပန္နာနံ တတော ဥပ္ပဇ္ဇမာနတာဒီပနဝစနံ။ ဣမိနာ သကလေန ဝစနေန သဿတာဟေတုကတအော ပဋိသိဒ္ဓော ဟော
တိ။ ယေ ဟိ ဥပ္ပာဒဝန္တော ဓမ္မာ, တေ အနိစ္စာ။ တသ္မာ သတိပိ သဟေတုကတ္တေ အနိစ္စဟေတုကာ ဧတေ ဓမ္မာ န
လောကေ နိစ္စသမ္မတပကတိပုရိသာဒိဟေတုကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယဒိဒန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တသန္ဒဿနံ။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ** တိ ဧတ္ထ ယံ ပဋိစ္စ ဖလမေတိ, သော ပစ္စ
ယော။ **ပဋိစ္စာ** တိ န ဝိနာ, အပစ္စက္ခိတွာတိ အတ္ထော။ **ဧတီ**တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စာတိ အတ္ထော။ အပိစ
ဥပကာရကတ္ထော ပစ္စယတ္ထော, အဝိဇ္ဇာ စ သာ ပစ္စယော စာတိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယော။ တသ္မာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ သမ္
ဘဝန္တီတိ ယောဇနာ။ ဧဝံ သမ္ဘဝန္တီ-သဒ္ဒဿ သေသပဒေဟိပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ သောကာဒီသု စ သောစနံ
သောကော။ ပရိဒေဝနံ **ပရိဒေဝော**။ ဒုက္ခတီတိ **ဒုက္ခံ** ။ ဥပ္ပာဒဋ္ဌိတိဝသေန ဒွေဓာ ခနတီတိပိ ဒုက္ခံ။ ဒုမ္မနဿ ဘာ
တေ **ဒောမနဿံ** ။ ဘုသော အာယာသော **ဥပဟယာသော။ သမ္ဘဝန္တီ** တိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ **ဧဝ**န္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒဿနံ။
တေန အဝိဇ္ဇာဒီဟေဝ ကာရဏေဟိ, န ဣဿရနိမ္မာနာဒီဟီတိ ဒဿေတိ။ **ဧတဿာ** တိ ယထာဝုတ္တဿ။ **ကေဝလ
ဿာ**တိ အသမ္မိဿဿ, သကလဿ တ။ **ဒုက္ခက္ခန္ဓဿာ** တိ ဒုက္ခသမူဟဿ, န သတ္တဿ န သုခသုဘာဒီ
နံ။ **သမုဒယော**တိ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဟောတီ**တိ သမ္ဘဝတိ။

တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ? ဒုက္ခေ အညာဏံ, ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ
ပဋိပဒာယ အညာဏံ, ပုဗ္ဗန္တေ အညာဏံ, အပရန္တေ အညာဏံ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ အညာဏံ, ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသ
မုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အညာဏံ။ ကတမေ သင်္ခါရာ? ပုညာဘိသင်္ခါရော, အပုညာဘိသင်္ခါရော, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါ
ရော, ကာယသင်္ခါရော, ဝစီသင်္ခါရော, စိတ္တသင်္ခါရော။ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ ပဉ္စ ရူပာဝစရကုသလ
စေတနာ ပုညာဘိသင်္ခါရော, ဒွာဒသ အကုသလစေတနာ အပုညာဘိသင်္ခါရော, စတဿော အရူပာဝစရကုသလ
စေတနာ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော။ ကာယသဉ္စေတနာ ကာယသင်္ခါရော, ဝစီသဉ္စေတနာ ဝစီသင်္ခါရော, မနောသဉ္
စေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ “ဣမေ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟောန္တီ”တိ? အဝိဇ္ဇာဘာဝေ ဘာဝ တော။ ယဿ ဟိ ဒုက္ခာဒီသု အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတံ အညာဏံ အပ္ပဟီနံ ဟောတိ။ သော ဒုက္ခေ တာဝ ပုဗ္ဗန္တာဒီသု စ အညာ ဏေန သံသာရဒုက္ခံ သုခသညာယ ဂဟေတွာ တဿေဝ ဟေတုဘူတေ တိဝိဓေပိ သင်္ခါရေ အာရဘတိ။ သမုဒယေ အ ညာဏေန ဒုက္ခဟေတုဘူတေပိ တဏှာပရိက္ခာရေ သင်္ခါရေ သုခဟေတုတော မညမာနော အာရဘတိ။ နိရောဓေ ပန မဂ္ဂေ စ အညာဏေန ဒုက္ခဿ အနိရောဓဘူတေပိ ဂတိဝိသေသေ ဒုက္ခနိရောဓသညီ ဟုတွာ နိရောဓဿ စ အမဂ္ဂဘူတေ သုပိ ယညာမရတပာဒီသု နိရောဓမဂ္ဂသညီ ဟုတွာ ဒုက္ခနိရောဓံ ပတ္ထယမာနော ယညာမရတပာဒိမုခေန တိဝိဓေပိ သင်္ခါ ရေ အာရဘတိ။

အပိစ သော တာယ စတူသု သစ္စေသု အပ္ပဟီနာဝိဇ္ဇတာယ ဝိသေသတော ဇာတိဇရာရောဂမရဏာဒိအနေကာဒီနဝ ဝေါကိဏ္ဏမ္ပိ ပုညဖလသင်္ခါတံ ဒုက္ခံ ဒုက္ခတော အဇာနန္တော တဿ အဓိဂမာယ ကာယဝစီစိတ္တသင်္ခါရဘေဒံ ပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ ဒေဝစ္ဆရကာမကော ဝိယ မရုပပါတံ။ သုခသမ္မတဿာပိ စ တဿ ပုညဖလဿ အန္တေ မဟာပရိဠာဟဇနိကံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အပ္ပဿာဒတဉ္စ အပဿန္တောပိ တပ္ပစ္စယံ ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ ပုညာ ဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ သလဘော ဝိယ ဒီပသိခါဘိနိပါတံ, မဓုဗိန္ဒုဂိဒ္ဓော ဝိယ စ မဓုလိတ္တသတ္ထဓာရာလေဟနံ။ ကာ မူပသေဝနာဒီသု စ သဝိပါကေသု အာဒီနဝံ အပဿန္တော သုခသညာယ စေဝ ကိလေသာဘိဘူတတာယ စ ဒွါရတ္တယ ပ္ပဝတ္တမ္ပိ အပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ ဗာလော ဝိယ ဂူထကီဠနံ, မရိတုကာမော ဝိယ စ ဝိသခါဒနံ။ အာရုပ္ပဝိပါကေ သု စာပိ သင်္ခါရဝိပရိဏာမဒုက္ခတံ အနဝဗုဇ္ဈမာနော သဿတာဒိဝိပလ္လာသေန စိတ္တသင်္ခါရဘူတံ အာနေဉ္ဇာဘိသ င်္ခါရံ အာရဘတိ ဒိသာမူဠှော ဝိယ ပိသာစနဂရာဘိမုခမဂ္ဂဂမနံ။ ဧဝံ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဘာဝတောဝ သင်္ခါရဘာဝေါ, န အဘာဝတော, တသ္မာ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ “ဣမေ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟောန္တီ”တိ။

ဧတ္ထာဟ – ဂဏှာမ တာဝ ဧတံ “အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော”တိ။ ဣဒံ ပနာယမေကာဝ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စ ယော, ဥဒာဟု အညေပိ ပစ္စယာ သန္တီတိ? ကိံ ပနေတ္ထ ယဒိ တာဝ ဧကာဝ, ဧကကာရဏဝါဒေါ အာပဇ္ဇတိ။ အထ အညေ ပိ သန္တိ, “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ ဧကကာရဏနိဒ္ဒေသော နုပပဇ္ဇတီတိ? န နုပပဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ –

“ဧကံ န ဧကတော ဣဓ, နာနေကမနေကတောပိ နော ဧကံ။
ဖလမတ္ထိ အတ္ထိ ပန ဧက-ဟေတုဖလဒီပနေ အတ္ထော”။

ဘဂဝါ ဟိ ကတ္ထစိ ပဓာနတ္တာ ကတ္ထစိ ပါကဋတ္တာ ကတ္ထစိ အသာဓာရဏတ္တာ ဒေသနာဝိလာသဿ စ ဝေနေယျာနဉ္စ အနုရူပတော ဧကမေဝ ဟေတုံ ဖလဉ္စ ဒီပေတိ။ တသ္မာ အယမ်ပိ အဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ဝ တ္ထာရမ္မဏသဟဇာတဓမ္မာဒီသု သင်္ခါရကာရဏေသု “အဿာဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝဍ္ဎတီ”တိ (သံ. နိ. ၂.၅၂) စ, “အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော”တိ (မ. နိ. ၁.၁၀၄) စ ဝစနတော အညေသမ္ပိ တဏှာဒီနံ သင်္ခါရဟေ တူနံ ဟေတူတိ ပဓာနတ္တာ, “အဝိဒွါ, ဘိက္ခဝေ, အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတီ”တိ ပါကဋတ္တာ, အသာဓာရဏတ္တာ စ သင်္ခါရာနံ ဟေတုဘာဝေန ဒီပိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတေနေဝ စ ဧကေကဟေတုဖလဒီပနပရိ ဟာရဝစနေန သဗ္ဗတ္ထ ဧကေကဟေတုဖလဒီပနေ ပယောဇနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

ဧတ္ထာဟ – ဧဝံ သန္တေပိ ဧကန္တာနိဋ္ဌဖလာယ သာဝဇ္ဇာယ အဝိဇ္ဇာယ ကထံ ပုညာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရပစ္စယတ္တံ ယုဇ္ဇတီ? န ဟိ နိမ္ဗဗီဇတော ဥစ္ဆု ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ ကထံ န ယုဇ္ဇိဿတိ? လောကသ္မိဉ္ဟိ –

“ဝိရုဒ္ဓော စာဝိရုဒ္ဓော စ, သဒိသာသဒိသော တထာ။
ဓမ္မာနံ ပစ္စယော သိဒ္ဓေါ, ဝိပါကာ ဧဝ တေ စ န”။

ဣတိ အယံ အဝိဇ္ဇာ ဝိပါကဝသေန ဧကန္တာနိဋ္ဌဖလာ, သဘာဝဝသေန စ သာဝဇ္ဇာပိ သမာနာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဧတေ သံ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒီနံ ယထာနုရူပံ ဌာနကိစ္စသဘာဝဝိရုဒ္ဓါဝိရုဒ္ဓပစ္စယဝသေန သဒိသာသဒိသပစ္စယဝသေန စ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အပိစ –

“စုတူပပါတေ သံသာရေ၊ သင်္ခါရာနဉ္စ လက္ခဏော။
ယော ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န-ဓမ္မေသု စ ဝိမုယှတိ။

“အဘိသင်္ခရောတိ သော တေ၊ သင်္ခါရေ တိဝိဓေ ယတော။
အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယော တေသံ၊ တိဝိဓာနံ အယံ တတော။

“ယထာပိ နာမ ဇစ္စန္ဓော၊ နရော အပရိဏာယကော။
ဧကဒါ ယာတိ မဂ္ဂေန၊ ဥမ္မဂ္ဂေနာပိ ဧကဒါ။

“သံသာရေ သံသရံ ဗာလော၊ တထာ အပရိဏာယကော။
ကရောတိ ဧကဒါ ပုညံ၊ အပုညမပိ ဧကဒါ။

“ယဒါ စ ဉတွာ သော ဓမ္မံ၊ သစ္စာနိ အဘိသမေဿတိ။
တဒါ အဝိဇ္ဇူပသမာ၊ ဥပသန္တော စရိဿတီ”တိ။

သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ ဆ ဝိညာဏကာယာ စက္ခုဝိညာဏံ သောတဝိညာဏံ ဃာနဝိညာဏံ ဇိဝှါဝိညာဏံ ကာယဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ။ တတ္ထ စက္ခုဝိညာဏံ ကုသလဝိပါကံ အကုသလဝိပါကန္တိ ဒုဝိဓံ။ တထာ သောတဃာနဇိဝှါကာယဝိညာဏာနိ။ မနောဝိညာဏံ ဒွေဝ ဝိပါကမနောဓာတုယော, တိဿော အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော, အဋ္ဌ သဟေတုကဝိပါကစိတ္တာနိ, ပဉ္စ ရူပါဝစရာနိ, စတ္တာရိ အရူပါဝစရာနီတိ ဗာဝီသတိဝိဓံ။ ဣတိ သဗ္ဗာနိ ဗာတ္တိံသ လောကိယဝိပါကဝိညာဏာနိ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ “ဣဒံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဝိညာဏံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဟောတီ”တိ? ဥပစိတက မ္မာဘာဝေ ဝိပါကာဘာဝတော။ ဝိပါကဉှေတံ, ဝိပါကဉ္စ န ဥပစိတကမ္မာဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယဒိ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယ, သဗ္ဗေသံ သဗ္ဗဝိပါကာနိ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, န စ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဇာနိတဗ္ဗမေတံ “သင်္ခါရပစ္စယာ ဣဒံ ဝိညာဏံ ဟောတီ”တိ။ သဗ္ဗမေဝ ဟိ ဣဒံ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓိဝသေန ဒွေဓာ ပဝတ္တတိ။ တတ္ထ ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏာနိ ဒွေ မနောဓာတုယော သောမနဿသဟဂတာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတူတိ ဣမာနိ တေရသ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေ ပဝတ္တိယံယေဝ ပဝတ္တန္တိ, သေသာနိ ဧကူနဝီသတိ တီသု ဘဝေသု ယထာနုရူပံ ပဝတ္တိယမ္ပိ ပဋိသန္ဓိယမ္ပိ ပဝတ္တန္တိ။

“လဒ္ဓပ္ပစ္စယမိတိ ဓမ္မမတ္တမေတံ ဘဝန္တရမုပေတိ။
နာဿ တတော သင်္ကန္တိ၊ န တတော ဟေတုံ ဝိနာ ဟောတိ”။

ဣတိ ဟေတံ လဒ္ဓပ္ပစ္စယံ ရူပါရူပဓမ္မမတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဘဝန္တရမုပေတီတိ ဝုစ္စတိ, န သတ္တော, န ဇီဝေါ။ တဿ စ နာပိ အတီတဘဝတော ဣဓ သင်္ကန္တိ အတ္ထိ, နာပိ တတော ဟေတုံ ဝိနာ ဣဓ ပါတုဘာဝေါ။ တွေ စ ပုရိမံ စဝနတော စုတိ, ပစ္ဆိမံ ဘဝန္တရာဒိပဋိသန္ဓာနတော ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ။

ဧတ္ထာဟ – နနု ဧဝံ အသင်္ကန္တိပါတုဘာဝေ သတိ ယေ ဣမသ္မိံ မနုဿတ္တဘာဝေ ခန္ဓာ, တေသံ နိရုဒ္ဓတ္တာ, ဖ လပ္ပစ္စယဿ စ ကမ္မဿ တတ္ထ အဂမနတော, အညဿ အညတော စ တံ ဖလံ သိယာ ။ ဥပဘုဉ္ဇကေ စ အသတိ ကဿ တံ ဖလံ သိယာ။ တသ္မာ န သုန္ဒရမိဒံ ဝိဓာနန္တိ။ တတြိဒံ ဝုစ္စတိ –

“သန္တာနေ ယံ ဖလံ ဧတံ၊ နာညဿ န စ အညတော။
ဗီဇာနံ အဘိသင်္ခါရော၊ ဧတဿတ္ထဿ သာဓကော။

“ဖလဿုပ္ပတ္တိယာ ဧဝ၊ သိဒ္ဓါ ဘုဉ္ဇကသမ္မုတိ။
ဖလုပ္ပါဒေန ရုက္ခဿ၊ ယထာ ဖလတိ သမ္မုတီ”တိ။

ယောပိ ဝဒေယျ "ဧဝံ သန္တေပိ ဧတေ သင်္ခါရာ ဝိဇ္ဇမာနာ တ ဖလဿ ပစ္စယာ သိယုံ အဝိဇ္ဇမာနာ တ။ ယဒိ စ ဝိဇ္ဇမာနာ, ပဝတ္တိက္ခဏေယေဝ နေသံ ဝိပာကေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ အထာပိ အဝိဇ္ဇမာနာ, ပဝတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ပစ္ဆာ စ နိစ္စံ ဖလာဝဟာ သိယု"န္တိ။ သော ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော –

"ကတတ္တာ ပစ္စယာ ဧတေ၊ န စ နိစ္စံ ဖလာဝဟာ။
ပာဋိဘောဂါဒိကံ တတ္ထ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ နိဒဿန"န္တိ။

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဣဓ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ နာမံ, စတ္တာရိ စ မဟာဘူတာနိ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယရူပံ ရူပံ။ အဘာဝကဂဗ္ဘသေယျကာနံ အဏ္ဍဇာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝတ္ထုဒသကံ ကာယဒသကန္တိ ဝီသတိ ရူပာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ တေဝီသတိ ဓမ္မာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဘာဝကာနံ ဘာဝဒသကံ ပက္ခိပိတွာ တေတ္တိံသ, ဩပပါတိကသတ္တေသု ဗြဟ္မကာယိကာဒီနံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ စက္ခုသောတဝတ္ထုဒသကာနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယနဝကဉ္စာတိ ဧကူနစတ္တာလီသ ရူပာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ ဒွာစတ္တာလီသ ဓမ္မာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။ ကာမဘဝေ ပန သေသဩပပါတိကာနံ သံသေဒဇာနံ တ သဘာဝကပရိပုဏ္ဏာယတနာနံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယဝတ္ထုဘာဝဒသကာနီတိ သတ္တတိ ရူပာနိ, တယော စ အရူပိနော ခန္ဓာတိ ဧတေ တေသတ္တတိ ဓမ္မာ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။ ဧသ ဥက္ကံသော။ အဝကံသေန ပန တံတံဒသကဝိကလာနံ တဿ တဿ ဝသေန ဟာပေတွာ ဟာပေတွာ ပဋိသန္ဓိယံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပသင်္ခါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အရူပီနံ ပန တယောဝ အရူပိနော ခန္ဓာ, အသညာနံ ရူပတော ဇီဝိတိန္ဒြိယနဝကမေဝါတိ။ ဧသ တာဝ ပဋိသန္ဓိယံ နယော။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ "ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ ဝိညာဏပစ္စယာ ဟောတီ"တိ? သုတ္တတော ယုတ္တိတော စ။ သုတ္တေ ဟိ "စိတ္တာနုပရိဝတ္တိနော ဓမ္မာ"တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၆၂) နယေန ဗဟုဓာ ဝေဒနာဒီနံ ဝိညာဏပစ္စယတာ သိဒ္ဓါ။ ယုတ္တိတော ပန –

စိတ္တဇေန ဟိ ရူပေန၊ ဣဓ ဒိဋ္ဌေန သိဇ္ဈတိ။
အဒိဋ္ဌဿာပိ ရူပဿ၊ ဝိညာဏံ ပစ္စယော ဣတိ။

နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနန္တိ နာမံ ဝုတ္တမေဝ။ ဣဓ ပန ရူပံ နိယမတော စတ္တာရိ ဘူတာနိ ဆ ဝတ္ထူနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ ဧကာဒသဝိဓံ။ သဠာယတနံ – စက္ခာယတနံ, သောတာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ကာယာယတနံ, မနာယတနံ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ "နာမရူပံ သဠာယတနဿ ပစ္စယော"တိ? နာမရူပဘာဝေ ဘာဝတော။ တဿ တဿ ဟိ နာမဿ ရူပဿ စ ဘာဝေ တံ တံ အာယတနံ ဟောတိ, န အညထာတိ။

သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ –

"ဆဠေဝ ဖဿာ သင်္ခေပါ၊ စက္ခုသမ္ဖဿအာဒယော။
ဝိညာဏမိဝ ဗာတ္တိံသ၊ ဝိတ္ထာရေန ဘဝန္တိ တေ"။

ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာတိ –

"ဒွါရတော ဝေဒနာ ဝုတ္တာ၊ စက္ခုသမ္ဖဿဇာဒိကာ။
ဆဠေဝ တာ ပဘေဒေန၊ ဣဓ ဗာတ္တိံသ ဝေဒနာ"။

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာတိ –

"ရူပတဏှာဒိဘေဒေန၊ ဆ တဏှာ ဣဓ ဒီပိတာ။
ဧကေကာ တိဝိဓာ တတ္ထ၊ ပဝတ္တာကာရတော မတာ။

“ဒုက္ခီ သုခံ ပတ္ထယတိ၊ သုခီ ဘိယျောပိ ဣစ္ဆတိ။
ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ၊ သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ။

“တဏှာဟာယ ပစ္စယာ တသ္မာ၊ ဟောန္တိ တိဿောပိ ဝေဒနာ။
ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ ဣတိ ဝုတ္တာ မဟေသိနာ”။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနန္တိ စတ္တာရိ ဥပါဒါနာနိ – ကာမုပါဒါနံ, ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ, သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ, အတ္တဝါဒုပါဒါနံ။ **ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါတိ** ဣဓ ကမ္မဘဝေါ အဓိပ္ပေတော။ ဥပပတ္တိဘဝေါ ပန ပဒုဒ္ဓာရဝသေန ဝုတ္တော။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတီတိ** ကမ္မဘဝပစ္စယာ ပဋိသန္ဓိခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ။

တတ္ထ သိယာ – ကထံ ပနေတံ ဇာနိတဗ္ဗံ “ဘဝေါ ဇာတိယာ ပစ္စယော”တိ စေ? ဗာဟိရပစ္စယသမတ္တေပိ ဟီနပဏီတာဒိဝိသေသဒဿနတော။ ဗာဟိရာနဉ္ဟိ ဇနကဇနနိသုက္ကသောဏိတာဟာရာဒီနံ ပစ္စယာနံ သမတ္တေပိ သတ္တာနံ ယမကာနမ္ပိ သတံ ဟီနပ္ပဏီတတာဒိဝိသေသော ဒိဿတိ။ သော စ န အဟေတုကော သဗ္ဗဒာ စ သဗ္ဗေသဉ္စ အဘာဝတော, န ကမ္မဘဝတော အညဟေတုကော တဒဘိနိဗ္ဗတ္တကသတ္တာနံ အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ အညဿ ကာရဏဿ အဘာဝတောတိ ကမ္မဘဝဟေတုကောယေဝ။ ကမ္မဉ္ဟိ သတ္တာနံ ဟီနပ္ပဏီတတာဒိဝိသေသဿ ဟေတု။ တေနာဟ ဘဂဝါ – “ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇတိ, ယဒိဒံ ဟီနပ္ပဏီတတာယာ”တိ (မ. နိ. ၃.၂၈၉)။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိအာဒီသု ယသ္မာ အသတိ ဇာတိယာ ဇရာမရဏံ နာမ သောကာဒယော ဝါ ဓမ္မာ န ဟောန္တိ, ဇာတိယာ ပန သတိ ဇရာမရဏဉ္စေဝ ဇရာမရဏသင်္ခာတဒုက္ခဓမ္မဖုဋ္ဌဿ စ ဗာလဿ ဇရာမရဏာဘိသမ္ဗန္ဓာ ဝါ တေန တေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အနဘိသမ္ဗန္ဓာ ဝါ သောကာဒယော စ ဓမ္မာ ဟောန္တိ, တသ္မာ အယံ ဇာတိ ဇရာမရဏဿ စေဝ သောကာဒီနဉ္စ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သော တထာဘာဝိတေန စိတ္တေနာ တိအာဒီသု **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယာ** တိ တေဿ ဉာဏဿ အဓိဂမာယ, ပတ္တိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနေကဝိဟိတန္တိ** အနေကဝိဓံ နာနပ္ပကာရံ, အနေကေဟိ ဝါ ပကာရေဟိ ပဝတ္တိတံ, သံဝဏ္ဏိတန္တိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသ** န္တိ သမနန္တရာတီတံ ဘဝံ အာဒိံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဝုတ္ထသန္တာနံ။ **အနုဿရတီ** တိ ခန္ဓပဋိပါဋိဝသေန စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ အနုဂန္တွာ အနုဂန္တွာ သရတိ။ ဣမဉ္ဟိ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဆ ဇနာ အနုဿရန္တိ တိတ္ထိယာ ပကတိသာဝကာ မဟာသာဝကာ အဂ္ဂသာဝကာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ ဗုဒ္ဓါတိ။ တတ္ထ **တိတ္ထိယာ** စတ္တာလီသံယေဝ ကပ္ပေ အနုဿရန္တိ , န တတော ပရံ။ ကသ္မာ? ဒုဗ္ဗလပညတ္တာ။ တေသဉ္ဟိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဝိရဟိတတ္တာ ဒုဗ္ဗလာ ပညာ ဟောတိ။ **ပကတိသာဝကာ** ကပ္ပသတမ္ပိ ကပ္ပသဟဿမ္ပိ အနုဿရန္တိယေဝ ဗလဝပညတ္တာ။ အသီတိ **မဟာသာဝကာ** သတသဟဿကပ္ပေ အနုဿရန္တိ။ ဒွေ **အဂ္ဂသာဝကာ** ဧကမသင်္ချေယျံ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ** ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဉ္စ။ ဧတ္တကော ဟိ တေသံ အဘိနီဟာရော။ **ဗုဒ္ဓါနံ** ပန ပရိစ္ဆေဒေါ နာမ နတ္ထိ။ တိတ္ထိယာ စ ခန္ဓပဋိပါဋိမေဝ သရန္တိ, ပဋိပါဋိံ မုဉ္စိတွာ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန သရိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ယထာ အန္ဓာ ယဋ္ဌိံ အမုဉ္စိတွာဝ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ တေ ခန္ဓပဋိပါဋိံ အမုဉ္စိတွာဝ သရန္တိ။ ပကတိသာဝကာ ခန္ဓပဋိပါဋိယာပိ အနုဿရန္တိ, စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနာပိ သင်္ကမန္တိ, တထာ အသီတိ မဟာသာဝကာ။ ဒွိန္နံ ပန အဂ္ဂသာဝကာနံ ခန္ဓပဋိပါဋိကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဧကဿ အတ္တဘာဝဿ စုတိံ ဒိသွာ ပဋိသန္ဓိံ ပဿန္တိ, ပုန အပရဿ စုတိံ ဒိသွာ ပဋိသန္ဓိန္တိ ဧဝံ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေနေဝ သင်္ကမန္တာ ဂစ္ဆန္တိ, တထာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန နေဝ ခန္ဓပဋိပါဋိကိစ္စံ, န စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန သင်္ကမနကိစ္စံ အတ္ထိ။ တေသဉ္ဟိ အနေကာသု ကပ္ပကောဋီသု ဟေဋ္ဌာ ဝါ ဥပရိ ဝါ ယံ ယံ ဌာနံ ဣစ္ဆန္တိ, တံ တံ ပါကဋမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ အနေကာပိ ကပ္ပကောဋိယော သင်္ခိပိတွာ ယံ ယံ ဣစ္ဆန္တိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ ဩက္ကမန္တာ သီဟောက္ကန္တဝသေန ဂစ္ဆန္တိ။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တာနဉ္စ နေသံ ဉာဏံ အန္တရန္တရာသု ဇာတီသု အသဇ္ဇမာနံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနမေဝ ဂဏှာတိ။

ဣမေသု ပန ဆသု ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တေသု တိတ္ထိယာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဒဿနံ ခဇ္ဇောပနကပ္ပဘာသဒိသံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ, ပကတိသာဝကာနံ ဒီပပ္ပဘာသဒိသံ, မဟာသာဝကာနံ ဥက္ကာပဘာသဒိသံ, အဂ္ဂသာဝကာနံ ဩသဓိတာရကာပဘာသဒိသံ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ စန္ဒပ္ပဘာသဒိသံ။ ဗုဒ္ဓါနံ ရသ္မိသဟဿပဋိမဏ္ဍိတသရဒသူရိယမဏ္ဍလသဒိသံ ဟု

တ္တတ ဥပဋ္ဌာတိ။ တိတ္ထိယာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿရဏံ အန္ဓာနံ ယဋ္ဌိကောဋိဂမနံ ဝိယ ဟောတိ။ ပကတိသာဝကာနံ ဒဏ္ဍ
ကသေတုဂမနံ ဝိယ, မဟာသာဝကာနံ ဇင်္ဃသေတုဂမနံ ဝိယ, အဂ္ဂသာဝကာနံ သကဋသေတုဂမနံ ဝိယ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနံ ဇင်္
ဃမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ, ဗုဒ္ဓါနံ မဟာသကဋမဂ္ဂဂမနံ ဝိယ ဟောတိ။ ဣမသ္မိံ ပန အဓိကာရေ သာဝကာနံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿ
သရဏံ အဓိပ္ပေတံ။

တသ္မာ ဧဝံ အနုဿရိတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ဘိက္ခုနာ ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တေန ရဟောဂ
တေန ပဋိသလ္လီနေန ပဋိပါဋိယာ စတ္တာရိ ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဝုတ္တနယေန
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သဗ္ဗပစ္ဆိမာ နိသဇ္ဇာ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ တတော အာသနပညာပနံ သေနာသနပ္ပဝေသ
နံ ပတ္တစီဝရပဋိသာမနံ ဘောဇနကာလော အာဂမနကာလော ကမတော ပိဏ္ဍာယ စရိတကာလော ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပ
ဝိဋ္ဌကာလော ဝိဟာရတော နိက္ခမနကာလော စေတိယဗောဓိဝန္ဒနကာလော ပတ္တဓောဝနကာလော ပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏကာ
လော ပတ္တပဋိဂ္ဂဟဏတော ယာဝ မုခဓောဝနာ ကတကိစ္စံ ပစ္စူသကာလေ ကတကိစ္စံ, မဇ္ဈိမယာမေ ပဌမယာမေ ကတ
ကိစ္စန္တိ ဧဝံ ပဋိလောမက္ကမေန သကလံ ရတ္တိန္ဒိဝံ ကတကိစ္စံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဧတ္တကံ ပန ပကတိစိတ္တဿပိ
ပါကဋံ ဟောတိ, ပရိကမ္မသမာဓိစိတ္တဿ ပန အတိပါကဋမေဝ။ သစေ ပနေတ္ထ ကိဉ္စိ န ပါကဋံ ဟောတိ, ပုန ပါဒက
ဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဧတ္တကေန ဒီပေ ဇလိတေ ဝိယ ပါကဋံ ဟောတိ ။ ဧဝံ ပဋိလောမက္က
မေနေဝ ဒုတိယဒိဝသေပိ တတိယစတုတ္ထပဉ္စမဒိဝသေသုပိ ဒသာဟေပိ အဍ္ဎမာသေပိ မာသေပိ သံဝစ္ဆရေပိ ကတကိစ္စံ
အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ဒသ ဝဿာနိ ဝီသတိ ဝဿာနီတိ ယာဝ ဣမသ္မိံ ဘဝေ အတ္တနော ပဋိသန္ဓိ, တာဝ
အာဝဇ္ဇန္တေန ပုရိမဘဝေ စုတိက္ခဏေ ပဝတ္တံ နာမရူပံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ပဟောတိ ဟိ ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခု ပဌမဝါရေနေ
ဝ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ နာမရူပံ အာရမ္မဏံ ကာတုံ။ ယသ္မာ ပန ပုရိမဘဝေ နာမရူပံ အသေသံ နိရုဒ္ဓံ,
အညံ ဥပ္ပန္နံ, တသ္မာ တံ ဌာနံ အာဟုန္ဒရိကံ အန္ဓတမမိဝ ဟောတိ ဒုဒ္ဒသံ ဒုပ္ပညေန။ တေနာပိ ‘‘န သက္ကောမ
ဟံ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ နာမရူပါရမ္မဏံ ကာတု’’န္တိ ဓုရနိက္ခေပော န ကာတဗ္ဗော။ တဒေဝ ပန ပါဒ
ကဇ္ဈာနံ ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဝုဋ္ဌာယ တံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ကရောန္တော ဟိ သေယျထာပိ နာမ ဗလဝါ ပုရိသော ကူဋာဂါရကဏ္ဏိကတ္ထာယ မဟာရုက္ခံ ဆိန္ဒန္တော
သာခါပလာသစ္ဆေဒနမတ္တေနေဝ ဖရသုဓာရာယ ဝိပန္နာယ မဟာရုက္ခံ ဆိန္ဒိတုံ အသက္ကောန္တောပိ ဓုရနိက္ခေပံ အက
တွာဝ ကမ္မာရသာလံ ဂန္တွာ တိခိဏံ ဖရသုံ ကာရာပေတွာ ပုန အာဂန္တွာ ဆိန္ဒေယျ, ပုန ဝိပန္နာယ စ ပုနပိ တ
ထေဝ ကာရေတွာ ဆိန္ဒေယျ, သော ဧဝံ ဆိန္ဒန္တော ဆိန္နဿ ဆိန္နဿ ပုန ဆေတ္တဗ္ဗာဘာဝတော အဆိန္နဿ
သ စ ဆေဒနတော နစိရဿေဝ မဟာရုက္ခံ ပါတေယျ, ဧဝမေဝ ပါဒကဇ္ဈာနာ ဝုဋ္ဌာယ ပုဗ္ဗေ အာဝဇ္ဇိတံ အနာဝဇ္ဇိ
တွာ ပဋိသန္ဓိမေဝ အာဝဇ္ဇန္တော တံ နစိရဿေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ စုတိက္ခဏေ နာမရူပံ အာရမ္မဏံ ကရေယျ
ယာတိ။ တတ္ထ ပစ္ဆိမနိသဇ္ဇတော ပဘုတိ ယာဝ ပဋိသန္ဓိတော အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တံ ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ
နာမ န ဟောတိ, တံ ပန ပရိကမ္မသမာဓိဉာဏံ နာမ ဟောတိ။ ‘‘အတီတံသဉာဏ’’န္တိ ပေတံ ဧကေ ဝဒန္တိ ။ တံ အတီတံသ
ဉာဏဿ ရူပါဝစရတ္တာ ရူပါဝစရံ သန္ဓာယ ဝစနံ န ယုဇ္ဇတိ။ ယဒါ ပနဿ ဘိက္ခုနော ပဋိသန္ဓိံ အတိက္ကမ္မ စုတိက္
ခဏေ ပဝတ္တံ နာမရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန အပ္ပနာစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္
ဇတိ, တဒဿ တေန စိတ္တေန သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ နာမ။ တေန ဉာဏေန သမ္ပယုတ္တာ
ယ သတိယာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ။

တတ္ထ **သေယျထိဒ**န္တိ အာရဒ္ဓပ္ပကာရဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ တေနေဝ ယွာယံ ပုဗ္ဗေနိဝါသော အာရဒ္
ဓော, တဿ ပကာရပ္ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧကမ္ပိ ဇာတိ**န္တိ ဧကမ္ပိ ပဋိသန္ဓိ
မူလံ စုတိပရိယောသာနံ ဧကဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ။ ဧသ နယော **ဒွေပိ ဇာတိယော**တိအာဒီသု။ **အနေကေပိ သံဝဋ္ဋ
ကပ္ပေ**တိအာဒီသု ပန ပရိဟာယမာနော ကပ္ပော သံဝဋ္ဋကပ္ပော, တဒါ သဗ္ဗေသံ ဗြဟ္မလောကေ သန္နိပတနတော။ ဝဍ္ဎ
မာနော ကပ္ပော ဝိဝဋ္ဋကပ္ပော, တဒါ ဗြဟ္မလောကတော သတ္တာနံ ဝိဝဋ္ဋနတော။ တတ္ထ သံဝဋ္ဋေန သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ
ဂဟိတော ဟောတိ တံမူလကတ္တာ။ ဝိဝဋ္ဋေန စ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ။ ဧဝဉှိ သတိ ‘‘စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပဿ အသ
င်္ချေယျာနိ။ ကတမာနိ စတ္တာရိ? ယဒါ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပော သံဝဋ္ဋတိ, တံ န သုကရံ သင်္ခါတုံ။ ယဒါ, ဘိက္ခဝေ,
ကပ္ပော သံဝဋ္ဋော တိဋ္ဌတိ။ပေ.။ ယဒါ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပော ဝိဝဋ္ဋတိ။ပေ.။ ယဒါ, ဘိက္ခဝေ, ကပ္ပော ဝိဝဋ္ဋော တိဋ္ဌ
တိ, တံ န သုကရံ သင်္ခါတု’’န္တိ (အ. နိ. ၄.၁၅၆) ဝုတ္တာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။

တတ္ထ တယော သံဝဋ္ဋာ – တေဇောသံဝဋ္ဋော, အာပေါသံဝဋ္ဋော, တယောသံဝဋ္ဋောတိ။ တိဿော သံဝဋ္ဋသီမာ – အာဘဿရာ, သုဘကိဏှာ, ဝေဟပ္ဖလာတိ။ ယဒါ ကပ္ပော တေဇေန သံဝဋ္ဋတိ, အာဘဿရတော ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂိနာ ဍယှတိ။ ယဒါ အာပေန သံဝဋ္ဋတိ, သုဘကိဏှတော ဟေဋ္ဌာ ဥဒကေန ဝိလီယတိ။ ယဒါ ဝါယုနာ သံဝဋ္ဋတိ, ဝေဟပ္ဖလတော ဟေဋ္ဌာ ဝါတေန ဝိဒ္ဓံသီယတိ။ ဝိတ္ထာရတော ပန သဒါပိ ဧကံ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ။ ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တံ နာမ တိဝိဓံ ဟောတိ – ဇာတိက္ခေတ္တံ, အာဏာက္ခေတ္တံ, ဝိသယက္ခေတ္တဉ္စ။ တတ္ထ **ဇာတိက္ခေတ္တံ** ဒသသဟဿစက္ကဝာဠပရိယန္တံ ဟောတိ, ယံ တထာဂတဿ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏာဒီသု ကမ္ပတိ။ **အာဏာက္ခေတ္တံ** ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠပရိယန္တံ, ယတ္ထ ရတနပရိတ္တံ, ခန္ဓပရိတ္တံ, ဓဇဂ္ဂပရိတ္တံ, အာဋာနာဋိယပရိတ္တံ , မောရပရိတ္တန္တိ ဣမေသံ ပရိတ္တာနံ အာနုဘာဝေါ ဝတ္တတိ။ **ဝိသယက္ခေတ္တံ** အနန္တမပရိမာဏံ, ယံ ''ယာဝတာ ဝါ ပန အာကင်္ခေယျာ''တိ (အ. နိ. ၃.၈၁) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယံ ယံ တထာဂတော အာကင်္ခတိ, တံ တံ ဇာနာတိ။ ဧဝမေတေသု တီသု ဗုဒ္ဓက္ခေတ္တေသု ဧကံ အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိနဿတိ, တသ္မိံ ပန ဝိနဿန္တေ ဇာတိက္ခေတ္တံ ဝိနဋ္ဌမေဝ ဟောတိ, ဝိနဿန္တဉ္စ ဧကတောဝ ဝိနဿတိ, သဏ္ဌဟန္တဉ္စ ဧကတောဝ သဏ္ဌဟတိ။

တဿေဝံ ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ – ယသ္မိံ သမယေ ကပ္ပော အဂ္ဂိနာ နဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝာဠေ ဧကံ မဟာဝဿံ ဝဿတိ။ မနုဿာ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ သဗ္ဗဗီဇာနိ နီဟရိတွာ ဝပန္တိ။ သဿေသု ပန ဂေါခါယိတကမတ္တေသု ဇာတေသု ဂဒ္ရဘရဝံ ရဝန္တော ဧကဗိန္ဒုမ္ပိ န ဝဿတိ, တဒါ ပစ္ဆိန္နံ ပစ္ဆိန္နမေဝ ဝဿံ ဟောတိ။ ဝဿူပဇီဝိနော သတ္တာ ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, ပုပ္ဖဖလူပဇီဝိနိယော စ ဒေဝတာ။ ဧဝံ ဒီဃေ အဒ္ဓါနေ ဝီတိဝတ္တေ တတ္ထ တတ္ထ ဥဒကံ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆတိ။ အထာနုက္ကမေန မစ္ဆကစ္ဆပာပိ ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, နေရယိကသတ္တာပိ။ တတ္ထ ''နေရယိကာ သတ္တမသူရိယပါတုဘာဝေ ဝိနဿန္တီ''တိ ဧကေ။ ဈာနံ ဝိနာ နတ္ထိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ, ဧတေသဉ္စ ကေစိ ဒုဗ္ဘိက္ခပီဠိတာ, ကေစိ အဘဗ္ဗာ ဈာနာဓိဂမာယ, တေ ကထံ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ? ဒေဝလောကေ ပဋိလဒ္ဓဈာနဝသေန။ တဒါ ဟိ ''ဝဿသတသဟဿဿ အစ္စယေန ကပ္ပဝုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတီ''တိ လောကဗျူဟာ နာမ ကာမာဝစရဒေဝါ မုတ္တသိရာ ဝိကိဏ္ဏကေသာ ရုဒမုခါ အဿူနိ ဟတ္ထေဟိ ပုဉ္ဆမာနာ ရတ္တဝတ္ထနိဝတ္ထာ အတိဝိယ ဝိရူပဝေသဓာရိနော ဟုတွာ မနုဿပထေ ဝိစရန္တာ ဧဝံ အာရောစေန္တိ – ''မာရိသာ, မာရိသာ, ဣတော ဝဿသတသဟဿဿ အစ္စယေန ကပ္ပဝုဋ္ဌာနံ ဘဝိဿတိ, အယံ လောကော ဝိနဿိဿတိ, မဟာသမုဒ္ဒေါပိ ဥဿုဿိဿတိ, အယဉ္စ မဟာပထဝီ သိနေရု စ ပဗ္ဗတရာဇာ ဥဍ္ဍယှိဿန္တိ ဝိနဿိဿန္တိ, ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ လောကဝိနာသော ဘဝိဿတိ။ မေတ္တံ, မာရိသာ, ဘာဝေထ။ ကရုဏံ။ မုဒိတံ။ ဥပေက္ခံ, မာရိသာ, ဘာဝေထ။ မာတရံ ဥပဋ္ဌဟထ, ပိတရံ ဥပဋ္ဌဟထ, ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိနော ဟောထာ''တိ။ တေသံ ဝစနံ သုတွာ ယေဘုယျေန မနုဿာ စ ဘုမ္မာ ဒေဝါ စ သံဝေဂဇာတာ အညမညံ မုဒုစိတ္တာ ဟုတွာ မေတ္တာဒီနိ ပုညာနိ ကရိတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ တတ္ထ ဒိဗ္ဗသုဓာဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ တယောကသိဏေ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဈာနံ ပဋိလဘန္တိ။ တဒညေ ပန အပရာပရိယဝေဒနီယေန ကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ အပရာပရိယဝေဒနီယကမ္မရဟိတော ဟိ သံသာရေ သံသရန္တော နာမ သတ္တော နတ္ထိ။ တေပိ တတ္ထ တထေဝ ဈာနံ ပဋိလဘန္တိ။ ဧဝံ ဒေဝလောကေ ပဋိလဒ္ဓဈာနဝသေန သဗ္ဗေပိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ။

ဝဿူပစ္ဆေဒတော ပန ဥဒ္ဓံ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ဒုတိယော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, တသ္မိံ ပါတုဘူတေ နေဝ ရတ္တိပရိစ္ဆေဒော, န ဒိဝါပရိစ္ဆေဒော ပညာယတိ။ ဧကော သူရိယော ဥဒေတိ, ဧကော အတ္ထံ ဂစ္ဆတိ, အဝိစ္ဆိန္နသူရိယသန္တာပောဝ လောကော ဟောတိ။ ယထာ စ ပကတိသူရိယေ သူရိယဒေဝပုတ္တော ဟောတိ, ဧဝံ ကပ္ပဝိနာသကသူရိယေ နတ္ထိ။ တတ္ထ ပကတိသူရိယေ ဝတ္တမာနေ အာကာသေ ဝလာဟကာပိ ဓူမသိခာပိ စရန္တိ။ ကပ္ပဝိနာသကသူရိယေ ဝတ္တမာနေ ဝိဂတဓူမဝလာဟကံ အာဒါသမဏ္ဍလံ ဝိယ နိမ္မလံ နဘံ ဟောတိ။ ဌပေတွာ ပဉ္စ မဟာနဒိယော သေသကုန္နဒီအာဒီသု ဥဒကံ သုဿတိ။

တတောပိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန တတိယော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, ယဿ ပါတုဘာဝါ မဟာနဒိယောပိ သုဿန္တိ။

တတောပိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန စတုတ္ထော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, ယဿ ပါတုဘာဝါ ဟိမဝတိ မဟာနဒီနံ ပဘဝါ – “သီဟပပါတော, ဟံသပါတနော, ကဏ္ဏမုဏ္ဍကော, ရထကာရဒဟော, အနောတတ္တဒဟော, ဆဒ္ဒန္တဒဟော, ကုဏာလဒဟော”တိ ဣမေ သတ္တ မဟာသရာ သုဿန္တိ။

တတောပိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ပဉ္စမော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, ယဿ ပါတုဘာဝါ အနုပုဗ္ဗေန မဟာသမုဒ္ဒေ အင်္ဂုလိပဗ္ဗတေမနမတ္တမ္ပိ ဥဒကံ န သဏ္ဌာတိ။

တတောပိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန ဆဋ္ဌော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, ယဿ ပါတုဘာဝါ သကလစက္ကဝါဠံ ဧကဓူမံ ဟောတိ ပရိယာဒိန္နသိနေဟံ ဓူမေန။ ယထာ စိဒံ, ဧဝံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠာနိပိ။

တတောပိ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန သတ္တမော သူရိယော ပါတုဘဝတိ, ယဿ ပါတုဘာဝါ သကလစက္ကဝါဠံ ဧကဇာလံ ဟောတိ သဒ္ဓိံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠေဟိ။ ယောဇနသတိကာဒိဘေဒာနိ သိနေရုကူဋာနိပိ ပလုဇ္ဇိတွာ အာကာသေယေဝ အန္တရဓာယန္တိ။ သာ အဂ္ဂိဇာလာ ဥဋ္ဌဟိတွာ စာတုမဟာရာဇိကေ ဂဏှာတိ။ တတ္ထ ကနကဝိမာနရတနဝိမာနမဏိဝိမာနာနိ ဈာပေတွာ တာဝတိံသဘဝနံ ဂဏှာတိ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိံ ဂဏှာတိ။ တတ္ထ တယောပိ ဗြဟ္မလောကေ ဈာပေတွာ အာဘဿရေ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ သာ ယာဝ အဏုမတ္တမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ အတ္ထိ, တာဝ န နိဗ္ဗာယတိ။ သဗ္ဗသင်္ခါရပရိက္ခယာ ပန သပ္ပိတေလဈာပနဂ္ဂိသိခာ ဝိယ ဆာရိကမ္ပိ အနဝသေသေတွာ နိဗ္ဗာယတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရော။

အထ ဒီဃဿ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန မဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဌမံ သုခုမံ သုခုမံ ဝဿတိ။ အနုပုဗ္ဗေန ကုမုဒနာဠယဋ္ဌိမုသလတာလက္ခန္ဓာဒိပ္ပမာဏာဟိ ဓာရာဟိ ဝဿန္တော ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠေသု သဗ္ဗံ ဒဍ္ဎဋ္ဌာနံ ပူရေတွာ အန္တရဓာယတိ။ တံ ဥဒကံ ဟေဋ္ဌာ စ တိရိယဉ္စ ဝါတော သမုဋ္ဌဟိတွာ ဃနံ ကရောတိ ပရိဝဋုမံ ပဒုမိနိပတ္တေ ဥဒကဗိန္ဒုသဒိသံ။ ကထံ တာဝ မဟန္တံ ဥဒကရာသိံ ဃနံ ကရောတီတိ စေ? ဝိဝရသမ္ဘဝတော။ တံ ဟိဿ တဟိံ တဟိံ ဝိဝရံ ဒေတိ။ တံ ဧဝံ ဝါတေန သမ္ပိဏ္ဍိယမာနံ ဃနံ ကရိယမာနံ ပရိက္ခယမာနံ အနုပုဗ္ဗေန ဟေဋ္ဌာ ဩတရတိ။ ဩတိဏ္ဏေ ဩတိဏ္ဏေ ဥဒကေ ဗြဟ္မလောကဋ္ဌာနေ ဗြဟ္မလောကာ, ဥပရိ စတုကာမာဝစရဒေဝလောကဋ္ဌာနေ စ ဒေဝလောကာ ပါတုဘဝန္တိ။ ပုရိမပထဝိဋ္ဌာနံ ဩတိဏ္ဏေ ပန ဗလဝဝါတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေ တံ ပိဟိတဒွါရေ ဓမကရဏေ ဌိတဥဒကမိဝ နိရုဿာသံ ကတွာ ရုမ္ဘန္တိ။ မဓုရောဒကံ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆမာနံ ဥပရိ ရသပထဝိံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သာ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နာ စေဝ ဟောတိ ဂန္ဓရသသမ္ပန္နာ စ နိရုဒကပါယာသဿ ဥပရိ ပဋလံ ဝိယ။ တဒါ စ အာဘဿရဗြဟ္မလောကေ ပဌမတရာဘိနိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာ အာယုက္ခယာ ဝါ ပုညက္ခယာ ဝါ တတော စဝိတွာ ဣဓူပပဇ္ဇန္တိ။ တေ ဟောန္တိ သယံပဘာ အန္တလိက္ခစရာ။ တေ **အဂ္ဂညသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၂၀) ဝုတ္တနယေန တံ ရသပထဝိံ သာယိတွာ တဏှာဘိဘူတာ အာလုပ္ပကာရကံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဥပက္ကမန္တိ။

အထ တေသံ သယံပဘာ အန္တရဓာယတိ, အန္ဓကာရော ဟောတိ။ တေ အန္ဓကာရံ ဒိသွာ ဘာယန္တိ။ တတော နေသံ ဘယံ နာသေတွာ သူရဘာဝံ ဇနယန္တံ ပရိပုဏ္ဏပညာသယောဇနံ သူရိယမဏ္ဍလံ ပါတုဘဝတိ။ တေ တံ ဒိသွာ “အာလောကံ ပဋိလဘိမှာ”တိ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ ဟုတွာ “အမှာကံ ဘီတာနံ ဘယံ နာသေတွာ သူရဘာဝံ ဇနယန္တော ဥဋ္ဌိတော, တသ္မာ သူရိယော ဟောတူ”တိ သူရိယောတွေဝဿ နာမံ ကရောန္တိ။ အထ သူရိယေ ဒိဝသံ အာလောကံ ကတွာ အတ္ထင်္ဂတေ “ယမ္ပိ အာလောကံ လဘိမှ, သောပိ နော နဋ္ဌော”တိ ပုန ဘီတာ ဟောန္တိ, တေသံ ဧဝံ ဟောတိ “သာဓု ဝတဿ သစေ အညံ အာလောကံ လဘေယျာမာ”တိ။ တေသံ စိတ္တံ ဉတွာ ဝိယ ဧကူနပညာသယောဇနံ စန္ဒမဏ္ဍလံ ပါတုဘဝတိ။ တေ တံ ဒိသွာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ ဟုတွာ “အမှာကံ ဆန္ဒံ ဉတွာ ဝိယ ဥဋ္ဌိတော, တသ္မာ စန္ဒော ဟောတူ”တိ စန္ဒောတွေဝဿ နာမံ ကရောန္တိ။

ဧဝံ စန္ဒိမသူရိယေသု ပါတုဘူတေသု နက္ခတ္တာနိ တာရကရူပါနိ ပါတုဘဝန္တိ။ တတော ပဘုတိ ရတ္တိန္ဒိဝါ ပညာယန္တိ အနုက္ကမေန စ မာသဍ္ဎမာသဥတုသံဝစ္ဆရာ။ စန္ဒိမသူရိယာနံ ပန ပါတုဘူတဒိဝသေယေဝ သိနေရုစက္ကဝါဠဟိမဝန္တပဗ္ဗတာ ပါတုဘဝန္တိ ။ တေ စ ခော အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဖဂ္ဂုဏပုဏ္ဏမဒိဝသေယေဝ ပါတုဘဝန္တိ။ ကထံ? ယထာ နာမ ကင်္ဂုဘတ္တေ ပစ္စမာနေ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ပုဗ္ဗုဠကာ ဥဋ္ဌဟန္တိ, ဧကေ ပဒေသာ ထူပထူပါ ဟောန္တိ,

ဧကော နိန္နနိန္နာ ဧကော သမသမာ, ဧဝမေဝံ ထူပထူပဋ္ဌာနေ ပဗ္ဗတာ ဟောန္တိ နိန္နနိန္နဋ္ဌာနေ သမုဒ္ဒါ သမသမဋ္ဌာနေ
ဒီပါတိ။

အထ တေသံ သတ္တာနံ ရသပထဝိံ ပရိဘုဉ္ဇန္တာနံ ကမေန ဧကစ္စေ ဝဏ္ဏဝန္တော, ဧကစ္စေ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ ဟောန္တိ။
တတ္ထ ဝဏ္ဏဝန္တော ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ အတိမညန္တိ။ တေသံ အတိမာနပစ္စယာ သာ ရသပထဝီ အန္တရဓာယတိ, ဘူမိပပ္ပဋ
ကော ပါတုဘဝတိ။ အထ တေသံ တေနေဝ နယေန သောပိ အန္တရဓာယတိ, ပဒါလတာ ပါတုဘဝတိ။ တေနေဝ နယေန
သာပိ အန္တရဓာယတိ, အကဋ္ဌပါကော သာလိ ပါတုဘဝတိ အကဏော အထုသော သုဒ္ဓေါ သုဂန္ဓော တဏ္ဍုလပ္ဖလော။
တတော နေသံ ဘာဇနာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေ သာလိံ ဘာဇနေ ဌပေတွာ ပါသာဏပိဋ္ဌိယံ ဌပေန္တိ။ သယမေဝ ဇာလာသိခာ
ဥဋ္ဌဟိတွာ တံ ပစတိ။ သော ဟောတိ ဩဒနော သုမနဇာတိပုပ္ဖသဒိသော။ န တဿ သူပေန ဝါ ဗျဉ္ဇနေန ဝါ ကရဏီ
ယံ အတ္ထိ, ယံ ယံ ရသံ ဘုဉ္ဇိတုကာမာ ဟောန္တိ, တံ တံ ရသောဝ ဟောတိ။ တေသံ တံ ဩဠာရိကံ အာဟာရံ အာဟရယ
တံ တတော ပဘုတိ မုတ္တကရီသံ သဉ္ဇာယတိ။ အထ နေသံ တဿ နိက္ခမနတ္ထာယ ဝဏမုခါနိ ပဘိဇ္ဇန္တိ ။ ပုရိသဿ
ပုရိသဘာဝေါ, ဣတ္ထိယာ ဣတ္ထိဘာဝေါ ပါတုဘဝတိ။ တတြ သုဒံ ဣတ္ထီ ပုရိသံ, ပုရိသော စ ဣတ္ထိံ အတိဝေလံ ဥ
ပနိဇ္ဈာယတိ။ တေသံ အတိဝေလံ ဥပနိဇ္ဈာယနပစ္စယာ ကာမပရိဠာဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတော မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝန္တိ။
တေ အသဒ္ဓမ္မပဋိသေဝနပစ္စယာ ဝိညူဟိ ဂရဟိယမာနာ ဝိဟေဌိယမာနာ တဿ အသဒ္ဓမ္မဿ ပဋိစ္ဆာဒနဟေတု အ
ကာရာနိ ကရောန္တိ။ တေ အကာရံ အဇ္ဈာဝသမာနာ အနုက္ကမေန အညတရဿ အလသဇာတိကဿ သတ္တဿ ဒိဋ္ဌာ
ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇန္တာ သန္နိဓိံ ကရောန္တိ။ တတော ပဘုတိ ကဏောပိ ထုသောပိ တဏ္ဍုလံ ပရိယောနန္ဓတိ, လာယိတဋ္ဌာ
ဌာနမ္ပိ န ပဋိဝိရူဟတိ။ တေ သန္နိပတိတွာ အနုတ္ထုနန္တိ "ပါပကာ ဝတ ဘော ဓမ္မာ သတ္တေသု ပါတုဘူတာ, မယဉှိ
ပုဗ္ဗေ မနောမယာ အဟုမှာ"တိ **အဂ္ဂညသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၂၈) ဝုတ္တနယေန ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ တတော မရိယာ
ဒံ ဌပေန္တိ။

အထ အညတရော သတ္တော အညဿ ဘာဂံ အဒိန္နံ အာဒိယတိ။ တံ ဒွိက္ခတ္တုံ ပရိဘာသိတွာ တတိယတရေ
ပါဏိလေဍ္ဍုဒဏ္ဍေဟိ ပဟရန္တိ။ တေ ဧဝံ အဒိန္နာဒါနဂရဟမုသာဝါဒဒဏ္ဍာဒါနေသု ဥပ္ပန္နေသု သန္နိပတိတွာ စိန္
တယန္တိ "ယံနူန မယံ ဧကံ သတ္တံ သမ္မန္နေယျာမ, ယော နော သမ္မာ ခီယိတဗ္ဗံ ခီယေယျ, ဂရဟိတဗ္ဗံ ဂရဟေယျ
ယ, ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗံ ပဗ္ဗာဇေယျ။ မယံ ပနဿ သာလီနံ ဘာဂံ အနုပဒဿာမာ"တိ။ ဧဝံ ကတသန္နိဋ္ဌာနေသု ပန သတ္
တေသု ဣမသ္မိံ တာဝ ကပ္ပေ အယမေဝ ဘဂဝါ ဗောဓိသတ္တဘူတော တေန သမယေန တေသု သတ္တေသု အဘိရူပတ
ရော စ ဒဿနီယတရော စ မဟေသက္ခတရော စ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော ပဋိဗလော နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟံ ကာတုံ။ တေ တံ ဥပသင်္ကမိ
တွာ ယာစိတွာ သမ္မန္နိံသု။ သော "တေန မဟာဇနေန သမ္မတောတိ **မဟာသမ္မတော,** ခေတ္တာနံ အဓိပတီတိ **ခတ္တိ
ယော,** ဓမ္မေန သမေန ပရေ ရဉ္ဇေတီတိ **ရာဇာ"**တိ တီဟိ နာမေဟိ ပညာယိတ္ထ။ ယဉှိ လောကေ အစ္ဆရိယဋ္ဌာနံ,
ဗောဓိသတ္တောဝ တတ္ထ အာဒိပုရိသောတိ။ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တံ အာဒိံ ကတွာ ခတ္တိယမဏ္ဍလေ သဏ္ဌိတေ အနုပုဗ္ဗေန
ဗြာဟ္မဏာဒယောပိ ဝဏ္ဏာ သဏ္ဌဟိံသု။ တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ဇာလူပစ္ဆေဒော, ဣဒမေက
မသင်္ချေယျံ **သံဝဋ္ဋော** တိ ဝုစ္စတိ။ ကပ္ပဝိနာသကဇာလူပစ္ဆေဒတော ယာဝ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိပူရ
ကော သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယမသင်္ချေယျံ **သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** တိ ဝုစ္စတိ။ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃတော ယာဝ စန္ဒိမသူ
ရိယပါတုဘာဝေါ, ဣဒံ တတိယမသင်္ချေယျံ **ဝိဝဋ္ဋော** တိ ဝုစ္စတိ။ စန္ဒိမသူရိယပါတုဘာဝတော ယာဝ ပုန ကပ္ပဝိနာသ
ကမဟာမေဃော, ဣဒံ စတုတ္ထမသင်္ချေယျံ **ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီ** တိ ဝုစ္စတိ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ဧကော မဟာ
ကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ တာဝ အဂ္ဂိနာ ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယသ္မိံ ပန သမယေ ကပ္ပော ဥဒကေန နဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာတိ ပုဗ္ဗေ
ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော – ယထာ တတ္ထ ဒုတိယော သူရိယော, ဧဝမိဓ ကပ္ပဝိနာသ
ကော ခါရုဒကမဟာမေဃော ဥဋ္ဌာတိ။ သော အာဒိတော သုခုမံ သုခုမံ ဝဿန္တော အနုက္កမေန မဟာဓာရာဟိ ကောဋိ
သတသဟဿစက္ကဝါဠာနံ ပူရေန္တော ဝဿတိ။ ခါရုဒကေန ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌာ ပထဝီပဗ္ဗတာဒယော ဝိလီယန္တိ။ ဥဒကံ သ
မန္တတော ဝါတေဟိ ဓာရီယတိ။ ပထဝိတော ယာဝ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိံ ဥဒကံ ဂဏှာတိ, တတ္ထ တယောပိ ဗြဟ္မလော
ကေ ဝိလီယာပေတွာ သုဘကိဏှေ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ တံ ယာဝ အဏုမတ္တမ္ပိ သင်္ခါရဂတံ အတ္ထိ, တာဝ န ဝူပသ
မ္မတိ။

ဥဒကာနုဂတံ ပန သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ အဘိဘဝိတွာ သဟသာ ဝူပသမ္မတိ, အန္တရဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရောတိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တသဒိသံ။ ကေဝလံ ပနိဓ အာဘဿရဗြဟ္မလောကံ အာဒိံ ကတွာ လောကော ပါတုဘဝတိ။ သုဘကိဏှတော စ စဝိတွာ အာဘဿရဋ္ဌာနာဒီသု သတ္တာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ကပ္ပဝိနာသကခါရူဒကူပစ္ဆေဒေါ, ဣဒမေကံ အသင်္ခေယျံ။ ဥဒကူပစ္ဆေဒတော ယာဝ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယမသင်္ခေယျံ။ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃတော။ပေ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ဧကော မဟာကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ ဥဒကေန ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယသ္မိံ ပန သမယေ ကပ္ပော ဝါတေန ဝိနဿတိ, အာဒိတောဝ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃော ဝုဋ္ဌဟိတွာတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အယံ ပန ဝိသေသော – ယထာ တတ္ထ ဒုတိယသူရိယော, ဧဝမိဓ ကပ္ပဝိနာသနတ္ထံ ဝါတော သမုဋ္ဌာတိ။ သော ပဌမံ ထူလရဇံ ဥဋ္ဌာပေတိ, တတော သဏှရဇံ သုခုမဝါလိကံ ထူလဝါလိကံ သက္ခရပါသာဏာဒယောတိ ယာဝ ကူဋာဂါရမတ္တေ ပါသာဏေ ဝိသမဋ္ဌာနေ ဌိတမဟာရုက္ခေ စ ဥဋ္ဌာပေတိ။ တေ ပထဝိတော နဘမုဂ္ဂတာ န ပုန ပတန္တိ, တတ္ထေဝ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ အထာနုက္ကမေန ဟေဋ္ဌာမဟာပထဝိယာ ဝါတော သမုဋ္ဌဟိတွာ ပထဝိံ ပရိဝတ္တေတွာ ဥဒ္ဓံ မူလံ ကတွာ အာကာသေ ခိပတိ။ ယောဇနသတပ္ပမာဏာ ပထဝိပ္ပဒေသာ ဒွိယောဇနတိယောဇနစတုယောဇနပဉ္စယောဇနသတပ္ပမာဏာပိ ဘိဇ္ဇိတွာ ဝါတဝေဂုက္ခိတ္တာ အာကာသေယေဝ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတမ္ပိ သိနေရုပဗ္ဗတမ္ပိ ဝါတော ဥက္ခိပိတွာ အာကာသေ ခိပတိ။ တေ အညမညံ အဘိဟန္တွာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ ဝိနဿန္တိ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ဘူမဋ္ဌကဝိမာနာနိ စ အာကာသဋ္ဌကဝိမာနာနိ စ ဝိနာသေန္တော ဆ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ ဝိနာသေတွာ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠာနိ ဝိနာသေတိ။ တတ္ထ စက္ကဝါဠာ စက္ကဝါဠေဟိ, ဟိမဝန္တာ ဟိမဝန္တေဟိ, သိနေရူ သိနေရူဟိ အညမညံ သမာဂန္တွာ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ ဟုတွာ ဝိနဿန္တိ။ ပထဝိတော ယာဝ တတိယဇ္ဈာနဘူမိံ ဝါတော ဂဏှာတိ, တတ္ထ တယော ဗြဟ္မလောကေ ဝိနာသေတွာ ဝေဟပ္ဖလေ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ ဝိနာသေတွာ သယမ္ပိ ဝိနဿတိ။ ဟေဋ္ဌာအာကာသေန သဟ ဥပရိအာကာသော ဧကော ဟောတိ မဟန္ဓကာရောတိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တသဒိသံ။ ဣဓ ပန သုဘကိဏှဗြဟ္မလောကံ အာဒိံ ကတွာ လောကော ပါတုဘဝတိ။ ဝေဟပ္ဖလတော စ စဝိတွာ သုဘကိဏှဋ္ဌာနာဒီသု သတ္တာ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ တတ္ထ ကပ္ပဝိနာသကမဟာမေဃတော ယာဝ ကပ္ပဝိနာသကဝါတူပစ္ဆေဒေါ, ဣဒမေကံ အသင်္ခေယျံ။ ဝါတူပစ္ဆေဒတော ယာဝ သမ္ပတ္တိမဟာမေဃော, ဣဒံ ဒုတိယမသင်္ခေယျံ။ပေ။ ဣမာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ဧကော မဟာကပ္ပော ဟောတိ။ ဧဝံ ဝါတေန ဝိနာသော စ သဏ္ဌဟနဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကိံ ကာရဏာ ဧဝံ လောကော ဝိနဿတိ? အကုသလမူလကာရဏာ။ အကုသလမူလေသု ဟိ ဥဿန္နေသု ဧဝံ လောကော ဝိနဿတိ။ သော စ ခေါ ရာဂေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ ဝိနဿတိ, ဒေါသေ ဥဿန္နတရေ ဥဒကေန ဝိနဿတိ။ ကေစိ ပန “ဒေါသေ ဥဿန္နတရေ အဂ္ဂိနာ, ရာဂေ ဥဒကေနာ”တိ ဝဒန္တိ။ မောဟေ ဥဿန္နတရေ ဝါတေန ဝိနဿတိ။ ဧဝံ ဝိနဿန္တောပိ စ နိရန္တရမေဝ သတ္တ ဝါရေ အဂ္ဂိနာ နဿတိ, အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဥဒကေန။ ပုန သတ္တ ဝါရေ အဂ္ဂိနာ, အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဥဒကေနာတိ ဧဝံ အဋ္ဌမေ အဋ္ဌမေ ဝါရေ ဝိနဿန္တော သတ္တက္ခတ္တုံ ဥဒကေန ဝိနဿိတွာ ပုန သတ္တ ဝါရေ အဂ္ဂိနာ နဿတိ။ ဧတ္တာဝတာ တေသဋ္ဌိ ကပ္ပာ အတီတာ ဟောန္တိ။ ဧတ္ထန္တရေ ဥဒကေန နဿနဝါရံ သမ္ပတ္တမ္ပိ ပဋိဗာဟိတွာ လဒ္ဓောကာသော ဝါတော ပရိပုဏ္ဏစတုသဋ္ဌိကပ္ပာယုကေ သုဘကိဏှေ ဝိဒ္ဓံသေန္တော လောကံ ဝိနာသေတိ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တောပိ စ ကပ္ပာနုဿရဏကော ဘိက္ခု ဧတေသု ကပ္ပေသု အနေကေပိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနေကေပိ သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ အနုဿရတိ။ **သံဝဋ္ဋကပ္ပေ ဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ** တိ စ ကပ္ပဿ အဍ္ဎံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ** တိ သကလကပ္ပံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ ကထံ အနုဿရတီတိ စေ? **အမုတြာသိ**န္တိအာဒိနာ နယေန။ တတ္ထ **အမုတြာသိ** န္တိ အမုမှိ သံဝဋ္ဋကပ္ပေ အဟံ အမုမှိ ဘဝေ ဝါ ယောနိယာ ဝါ ဂတိယာ ဝါ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ ဝါ သတ္တာဝါသေ ဝါ သတ္တနိကာယေ ဝါ အာသိံ။ **ဧဝံနာမော**တိ တိဿော ဝါ ဖုဿော ဝါ။ **ဧဝံဂေါတ္တော** တိ ကစ္စာနော ဝါ ကဿပေါ ဝါ။ ဣဒမဿ အတီတဘဝေ အတ္တနော နာမဂေါတ္တာနုဿရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ သစေ ပန တသ္မိံ ကာလေ အတ္တနော ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ ဝါ လူခပဏီတဇီဝိကဘာဝံ ဝါ သုခဒုက္ခဗဟုလတံ ဝါ အပ္ပါယုကဒီဃာယုကဘာဝံ ဝါ အနုဿရိတုကာမော ဟောတိ, တမ္ပိ အနုဿရတိယေဝ။ တေနာဟ “ဧဝံဝဏ္ဏော။ပေ။

ဝေမာယုပရိယန္တော”တိ။ တတ္ထ **ဝေံဝဏ္ဏော**တိ ဩဒါတော တ သာမော တ။ **ဝေမာဟာရော**တိ သာလိမံသောဒနာဟာရော တ ပဝတ္တဖလဘောဇနော တ။ **ဝေံသုခဒုက္ခပ္ပဋိသံဝေဒီ** တိ အနေကပ္ပကာရေန ကာယိကစေတသိကာနံ သာမိသနိရာမိသာဒိပ္ပဘေဒာနံ တ သုခဒုက္ခာနံ ပဋိသံဝေဒီ။ **ဝေမာယုပရိယန္တော** တိ ဧဝံ ဝဿသတပရိမာဏာယုပရိယန္တော တ စတုရာသီတိကပ္ပသတသဟဿာယုပရိယန္တော တ။

သော တတော စုတော အမုတြ ဥဒပါဒိ န္တိ သော အဟံ တတော ဘဝတော ယောနိတော ဂတိတော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတော သတ္တာဝါသတော သတ္တနိကာယတော တ စုတော ပုန အမုကသ္မိံ နာမ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ တ ဥဒပါဒိံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ အထ တတြာပိ ဘဝေ ယောနိယာ ဂတိယာ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယာ သတ္တာဝါသေ သတ္တနိကာယေ တ ပုန အဟောသိံ။ **ဝေံနာမော**တိအာဒိ ဝုတ္တနယမေဝ။ အပိစ ယသ္မာ **အမုတြာသိ**န္တိ ဣဒံ အနုပုဗ္ဗေန အာရောဟန္တဿ ယာဝဒိစ္ဆကံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၁၀) အနုဿရဏံ, **သော တတော စုတော**တိ ပဋိနိဝတ္တန္တဿ ပစ္စဝေက္ခဏံ, တသ္မာ **ဣဓူပပန္နော** တိ ဣမိဿာ ဣဓူပပတ္တိယာ အနန္တရမေဝဿ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ **အမုတြ ဥဒပါဒိ** န္တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တတြာပါသိ** န္တိ ဧဝမာဒိ ပနဿ တတြ ဣမိဿာ ဥပပတ္တိယာ အနန္တရေ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနေ နာမဂေါတ္တာဒီနံ အနုဿရဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **သော တတော စုတော ဣဓူပပန္နော**တိ သွာဟံ တတော အနန္တရူပပတ္တိဋ္ဌာနတော စုတော ဣဓ အမုကသ္မိံ နာမ ခတ္တိယကုလေ တ ဗြာဟ္မဏကုလေ တ နိဗ္ဗတ္တောတိ။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ။ **သာကာရံ သဥဒ္ဒေသ**န္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဥဒ္ဒေသံ, ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ နာမဂေါတ္တေန ဟိ သတ္တော တိဿော ဖုဿော ကဿပေါတိ ဥဒ္ဒိသီယတိ, ဝဏ္ဏာဒီဟိ သာမော ဩဒါတောတိ နာနတ္တတော ပညာယတိ။ တသ္မာ နာမဂေါတ္တံ ဥဒ္ဒေသော, ဣတရေ အာကာရာတိ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၄. ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၆. ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အာလောကသညံ မနသိ ကရောတီ**တိ ဒိဝါ တ ရတ္တိံ တ သူရိယဇောတိစန္ဒမဏိအာလောကံ အာလောကောတိ မနသိ ကရောတိ။ ဧဝံ မနသိကရောန္တော စ အာလောကောတိ သညံ မနသိ ပဝတ္တနတော “အာလောကသညံ မနသိ ကရောတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဒိဝါသညံ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ဧဝံ အာလောကသညံ မနသိကရိတွာ ဒိဝါတိ သညံ ဌပေတိ။ **ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္တိ** န္တိ ယထာ ဒိဝါ အာလောကော ဒိဋ္ဌော, တထေဝ ရတ္တိမ္ပိ မနသိ ကရောတိ။ **ယထာ ရတ္တိံ တထာ ဒိဝါ** တိ ယထာ ရတ္တိံ အာလောကော ဒိဋ္ဌော, တထေဝ ဒိဝါပိ မနသိ ကရောတိ။ **ဣတိ ဝိဝဋေန စေတသာ**တိ ဧဝံ အပိဟိတေန စိတ္တေန။ **အပရိယောနဒ္ဓေနာ** တိ သမန္တတော အနဒ္ဓေန။ **သပ္ပဘာသံ စိတ္တံ ဘာဝေတီ** တိ သဩဘာသံ စိတ္တံ ဝဍ္ဎေတိ။ ဧတေန ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ပရိကမ္မာလောကာရမ္မဏံ စိတ္တံ ကထိတံ။ အာလောကကသိဏာရမ္မဏံ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ တ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တဿေဝံ ဘာဝယတော ဩဘာသဇာတံ စိတ္တံ ဟောတိ ဝိဂတန္ဓကာရာဝရဏံ။ တေန ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ ဥပ္ပာဒေတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ကုလပုတ္တေန ဣမိဿာယေဝ ဟဋ္ဌိယာ အနုသာရေန ကသိဏာရမ္မဏံ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ သဗ္ဗာကာရေန အဘိနီဟာရက္ခမံ ကတွာ “တေဇောကသိဏံ ဩဒါတကသိဏံ အာလောကကသိဏ”န္တိ ဣမေသု တီသု ကသိဏေသု အညတရံ အာသန္နံ ကာတဗ္ဗံ, ဥပစာရဇ္ဈာနဂေါစရံ ကတွာ ဝဍ္ဎေတွာ ဌပေတဗ္ဗံ, န တတ္ထ အပ္ပနာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပာယော။ သစေ ဟိ ဥပ္ပာဒေတိ, ပါဒကဇ္ဈာနနိဿယံ ဟောတိ, န ပရိကမ္မနိဿယံ။ ဣမေသု စ ပန တီသု အာလောကကသိဏံယေဝ သေဋ္ဌတရံ, တဒနုလောမေန ပန ဣတရံ ကသိဏဒွယမ္ပိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ အာလောကကသိဏံ ဣတရေသံ တ အညတရံ အာရမ္မဏံ ကတွာ စတ္တာရိ ဈာနာနိ ဥပ္ပာဒေတွာ ပုန ဥပစာရဘူမိယံယေဝ ဌတွာ ကသိဏံ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ ဝဍ္ဎိတဝဍ္ဎိတဋ္ဌာနဿ အန္တောယေဝ ရူပဂတံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ရူပဂတံ ပဿတော ပနဿ တေန ဗ္ယာဟာရေန ပရိကမ္မစိတ္တေန အာလောကဖရဏံ အကုဗ္ဗတော ပရိကမ္မဿ တရော အတိက္ကမတိ, တတော အာလောကော အန္တရဓာယတိ, တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ။ အထာနေန ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ ပဝိသိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ အာလောကော ဖရိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အနုက္ကမေန အာလောကော ထာမဂတော ဟောတီတိ။ “ဧတ္တ အာလောကော ဟောတူ”တိ ယတ္တကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ, တတ္ထ အာလောကော တိဋ္ဌတိယေဝ။ ဒိဝသမ္ပိ နိသီဒိတွာ ပဿတော ရူပဒဿနံ ဟောတိ။ တတ္ထ ယဒါ တဿ ဘိက္ခုနော မံသစက္ခုဿ အနာပါထဂတံ အန္တောကုစ္ဆိဂတံ ဟဒယဝတ္ထုနိဿိတံ ဟေဋ္ဌာပထဝီတလနိဿိတံ တိရော

ကုဋ္ဋပဗ္ဗတပာကာရဂတံ ပရစက္ကုတဋ္ဋဂတန္တိ ဣဒံ ရူပံ ဉာဏစက္ခုဿ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, မံသစက္ခုနာ ဒိဿမာ
နံ ဝိယ ဟောတိ, တအာ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ တဒေဝ စေတ္ထ ရူပဒဿနသမတ္ထံ, န ပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တာနိ။

တတ္ရာယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုနော ဥပ္ပတ္တိက္ကမော – ဝုတ္တပ္ပကာရမေတံ ရူပမာရမ္မဏံ ကတွာ မနောဒွာရာဝဇ္ဇနေ
ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ တဒေဝ ရူပမာရမ္မဏံ ကတွာ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဝါ ဇဝနာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒံ ပန ဉာဏံ "သတ္တာနံ စုတူပပာတေ ဉာဏ"န္တိပိ "ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ"န္တိပိ ဝုစ္စတိ။ တံ ပနေတံ ပုထုဇ္ဇန
ဿ ပရိပန္ထော ဟောတိ။ သော ဟိ "ယတ္ထ ယတ္ထ အာလောကော ဟောတု"တိ အဓိဋ္ဌာတိ, တံ တံ ပထဝိသမုဒ္ဒပဗ္
ဗတေ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာပိ ဧကာလောကံ ဟောတိ။ အထဿ တတ္ထ ဘယာနကာနိ ယက္ခရက္ခသာဒိရူပါနိ ပဿတော
ဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန စိတ္တဝိက္ခေပံ ပတွာ ဈာနဝိဗ္ဘန္တကော ဟောတိ။ တသ္မာ ရူပဒဿနေ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိ
တဗ္ဗံ။

သတ္တာနံ စုတူပပာတဉာဏာယာ တိ သတ္တာနံ စုတိယာ စ ဥပပာတေ စ ဉာဏာယ။ ယေန ဉာဏေန သတ္တာနံ စုတိ
စ ဥပပာတော စ ဉာယတိ, တဒတ္ထံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ** တိ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဝိသု
ဒ္ဓေနာ**တိ စုတူပပာတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသုဒ္ဓံ။ ယော ဟိ စုတိမတ္တမေဝ ပဿတိ, န ဥပပာတံ, သော
ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ဥပပာတမေဝ ပဿတိ, န စုတိံ, သော နဝသတ္တပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ ယော ပန
တဒုဘယံ ပဿတိ, သော ယသ္မာ ဒုဝိဓမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဂတမတိဝတ္တတိ, တသ္မာဿ တံ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတု
ဟောတိ။ ဥဘယမ္ပေတံ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ ပဿန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – "စုတူပပာတဒဿနေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟေတုတ္တာ ဝိသု
ဒ္ဓ"န္တိ။ မနုဿူပစာရံ အတိက္ကမိတွာ ရူပဒဿနေန **အတိက္ကန္တမာနုသကံ,** မာနုသကံ ဝါ မံသစက္ခုံ အတိက္က
န္တတ္တာ အတိက္ကန္တမာနုသကံ။ တေန ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန။

သတ္တေ ပဿတီ တိ မနုဿာနံ မံသစက္ခုနာ ဝိယ သတ္တေ ဩလောကေတိ။ **စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ** တိ ဧတ္ထ
စုတိက္ခဏေ ဥပပတ္တိက္ခဏေ ဝါ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ, ယေ ပန အာသန္နစုတိကာ ဣဒါနိ စဝိဿန္တိ။ တေ
စဝမာနာ။ ယေ စ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာ သမ္ပတိနိဗ္ဗတ္တာ ဝါ, တေ **ဥပပဇ္ဇမာနာ** တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဧဝရူပေ စဝမာနေ
စ ဥပပဇ္ဇမာနေ စ ပဿတီတိ ဒဿေတိ။ **ဟီနေ**တိ မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟီနာနံ ဇာတိကုလဘောဂါဒီနံ ဝ
သေန ဟီဠိတေ ဩဟီဠိတေ ဩညာတေ အဝညာတေ။ **ပဏီတေ**တိ အမောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ တဗ္ဗိပရီတေ။ **သုဝ
ဏ္ဏေ**တိ အဒောသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ။ **ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ** တိ ဒောသနိဿန္ဒယုတ္တ
တ္တာ အနိဋ္ဌာကန္တာမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ, အနဘိရူပေ ဝိရူပေတိပိ အတ္ထော။ **သုဂတေ**တိ သုဂတိဂတေ, အလောဘနိဿ
န္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ အဍ္ဎေ မဟဒ္ဓနေ။ **ဒုဂ္ဂတေ** တိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ, လောဘနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဒေ အပ္
ပန္နပါနေ။ **ယထာကမ္မူပဂေ** တိ ယံ ယံ ကမ္မံ ဥပစိတံ, တေန တေန ဥပဂတေ။ တတ္ထ ပုရိမေဟိ "စဝမာနေ"တိအာဒီဟိ ဒိ
ဗ္ဗစက္ခုကိစ္စံ ဝုတ္တံ, ဣမိနာ ပန ပဒေန ယထာကမ္မူပဂဉာဏကိစ္စံ။

တဿ စ ဉာဏဿ အယမုပ္ပတ္တိက္ကမော – ဣဓ ဘိက္ခု ဟေဋ္ဌာနိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နေရယိ
ကေ သတ္တေ ပဿတိ မဟာဒုက္ခမနုဘဝမာနေ, တံ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ ကရောတိ "ကိံ နု ခော
ကမ္မံ ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ ဒုက္ခမနုဘဝန္တီ"တိ။ အထဿ "ဣဒံ နာမ ကတွာ"တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏမုပ္
ပဇ္ဇတိ။ တထာ ဥပရိဒေဝလောကာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ နန္ဒနဝနမိဿကဝနဖာရုသကဝနာဒီသု သတ္တေ ပဿ
သတိ မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနေ, တမ္ပိ ဒဿနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကိစ္စမေဝ။ သော ဧဝံ မနသိ ကရောတိ "ကိံ နု ခော ကမ္မံ
ကတွာ ဣမေ သတ္တာ ဧတံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တီ"တိ။ အထဿ "ဣဒံ နာမ ကတွာ"တိ တံကမ္မာရမ္မဏံ ဉာဏမု
ပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣဒံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ နာမ။ ဣမဿ ဝိသုံ ပရိကမ္မံ နာမ နတ္ထိ။ ယထာ စိမဿ, ဧဝံ အနာဂတံသဉာဏဿ
သာပိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပါဒကာနေဝ ဟိ ဣမာနိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ သဟေဝ ဣဇ္ဈန္တိ။

ကာယ ဝတ သောန္တော တိအာဒီသု **ကာယ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌာနံ နိဒဿနဝစနံ။ **ဝတာ**တိ အနုလောမဝစနတ္ထေ နိ
ပါတော။ **ဘောန္တော** တိ ဘဝန္တော။ ဒုဋ္ဌု စရိတံ, ဒုဋ္ဌံ ဝါ စရိတံ ကိလေသပူတိကတ္တာတိ ဒုစ္စရိတံ, ကာယေန ဒုစ္စရိတံ,
ကာယတော ဝါ ဥပ္ပန္နံ ဒုစ္စရိတန္တိ **ကာယဒုစ္စရိတံ** ။ ဣတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သမန္နာဂတာ** တိ သမင်္ဂီဘူတာ။
အရိယာနံ ဥပဝါဒကာတိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ အရိယာနံ အန္တမသော ဂိဟိသောတာပန္နာနမ္ပိ အနတ္ထကာမာ ဟုတွ

တ အန္တိမဝတ္ထုနာ တ ဂုဏပရိဒီပနေန တ ဥပတဒကာ, အဏ္ဏောသကာ ဂရဟကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ “နတ္ထိ ကြ
မေသံ သမဏဓမ္မော, အဿမဏာ ဧတေ”တိ ဝဒန္တော အန္တိမဝတ္ထုနာ ဥပဝဒတိ, “နတ္ထိ ကြမေသံ ဈာနံ တ ဝိမောက္ခော
တ မဂ္ဂေါ တ ဖလံ တ”တိအာဒီနိ ဝဒန္တော ဂုဏပရိဒီပနေန ဥပဝဒတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ ဇာနံ တ ဥပဝဒေယျ အ
ဇာနံ တ, ဥဘယထာပိ အရိယူပတာဒော ဟောတိ။ ဘာရိယံ ကမ္မံ အာနန္တရိယသဒိသံ သဂ္ဂါဝရဏံ မဂ္ဂါဝရဏဉ္စ, သ
တေကိစ္ဆံ ပန ဟောတိ။ တဿာ ယော အရိယံ ဥပဝဒတိ, တေန ဂန္တွာ သစေ အတ္တနာ ဝုဍ္ဎတရော ဟောတိ, ဥက္ကုဋိကံ
နိသီဒိတွာ “အဟံ အာယသ္မန္တံ ကြဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ, တံ မေ ခမာဟီ”တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ နဝကတရော ဟောတိ,
ဝန္ဒိတွာ ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ “အဟံ, ဘန္တေ, တုမှေဟ ကြဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ, တံ မေ ခမ
ထာ”တိ ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ ဒိသာပက္ကန္တော ဟောတိ, သယံ တ ဂန္တွာ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒိကေ တ ပေသေတွာ
ခမာပေတဗ္ဗော။ သစေ နာပိ ဂန္တုံ န ပေသေတုံ သက္ကာ ဟောတိ, ယေ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ဘိက္ခူ ဝသန္တိ, တေသံ သန္တိ
ကံ ဂန္တွာ သစေ နဝကတရာ ဟောန္တိ, ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတွာ, သစေ ဝုဍ္ဎတရာ, ဝုဍ္ဎေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတွ
တ “အဟံ, ဘန္တေ, အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ ကြဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ, ခမတု မေ သော အာယသ္မာ”တိ ဝတွာ ခမာပေတ
ဗ္ဗော။ သမ္မုခာ အက္ခမန္တေပိ ဧတဒေဝ ကာတဗ္ဗံ။ သစေ ဧကစာရိကဘိက္ခု ဟောတိ, နေဝ တဿ ဝသနဋ္ဌာနံ, န ဂတ
ဋ္ဌာနံ ပညာယတိ, ဧကဿ ပဏ္ဍိတဿ ဘိက္ခုနော သန္တိကံ ဂန္တွာ “အဟံ, ဘန္တေ, အသုကံ နာမ အာယသ္မန္တံ
ကြဒဉ္စိဒဉ္စ အဝစံ, တံ မေ အနုဿရတော ဝိပ္ပဋိသာရော ဟောတိ, ကိံ ကရောမီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သော ဝက္ခတိ “တုမှ
ဟေ မာ စိန္တယိတ္ထ, ထေရော တုမှာကံ ခမတိ, စိတ္တံ ဝူပသမေထာ”တိ။ တေနာပိ အရိယဿ ဂတဒိသာဘိမုခေန အ
ဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာ “ခမထာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ယဒိ သော ပရိနိဗ္ဗုတော ဟောတိ, ပရိနိဗ္ဗုတမဉ္စဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ယာဝ သိ
ဝထိကံ ဂန္တွာပိ ခမာပေတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ကတေ နေဝ သဂ္ဂါဝရဏံ, န မဂ္ဂါဝရဏံ ဟောတိ, ပာကတိကမေဝ ဟောတီတိ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ ဝိပရီတဒဿနာ။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိဓကမ္မာ, ယေ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
မူလကေသု ကာယကမ္မာဒီသု အညေပိ သမာဒပေန္တိ။ ဧတ္ထ စ ဝစီဒုစ္စရိတဂ္ဂဟဏေနေဝ အရိယူပဝါဒေ, မနောဒုစ္စရိ
တဂ္ဂဟဏေန စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟိတာယပိ ကြမေသံ ဒွိန္နံ ပုန ဝစနံ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
မဟာသာဝဇ္ဇော ဟိ အရိယူပဝါဒော အာနန္တရိယသဒိသတ္တာ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “သေယျထာပိ, သာရိပုတ္တ, ဘိက္ခု
သီလသမ္ပန္နော သမာဓိသမ္ပန္နော ပညာသမ္ပန္နော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အညံ အာရာဓေယျ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ သာရိပုတ္တ ဝ
အာမိ တံ တစံ အပ္ပဟာယ တံ စိတ္တံ အပ္ပဟာယ တံ ဒိဋ္ဌိံ အပ္ပဋိနိဿဇ္ဇိတွာ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော, ဧဝံ နိရယေ”တိ
(မ. နိ. ၁.၁၄၉)။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော စ မဟာသာဝဇ္ဇတရံ နာမ အညံ နတ္ထိ။ ယထာဟ – “နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ
သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ မဟာသာဝဇ္ဇံ, ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇာနီ”တိ (အ. နိ.
၁.၃၁၀)။

ကာယဿ ဘေဒါတိ ဥပာဒိန္နက္ခန္ဓပရိစ္စာဂါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ တဒနန္တရံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ။
အထ တ **ကာယဿ ဘေဒါ**တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒါ။ **ပရံ မရဏာ**တိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဒံ။ **အပာယန္တိ** ဧဝမာဒိ
သဗ္ဗံ နိရယဝေဝစနမေဝ။ နိရယော ဟိ သဂ္ဂမောက္ခဟေတုဘူတာ ပုညသမ္မတာ အယာ အပေတတ္တာ, သုခါနံ တ အာ
ယဿ အဘာဝတ အပါယော။ ဒုက္ခဿ ဂတိ ပဋိသရဏန္တိ **ဒုဂ္ဂတိ,** ဒောသဗဟုလတာယ တ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္
တာ ဂတိ ဒုဂ္ဂတိ။ ဝိဝသာ နိပတန္တိ တတ္ထ ဒုက္ကဋကာရိနောတိ **ဝိနိပါတော,** ဝိနဿန္တာ တ ဧတ္ထ ပတန္တိ သမ္ဘိဇ္ဇ
ဇမာနင်္ဂပစ္စင်္ဂာတိပိ ဝိနိပါတော။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော အယောတိ **နိရယော**။

အထ တ အပါယဂ္ဂဟဏေန တိရစ္ဆာနယောနိံ ဒီပေတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိ ဟိ အပါယော သုဂတိတော အပေတတ္
တာ, န ဒုဂ္ဂတိ မဟေသက္ခာနံ နာဂရာဇာဒီနံ သမ္ဘဝတော။ ဒုဂ္ဂတိဂ္ဂဟဏေန ပေတ္တိဝိသယံ။ သော ဟိ အပါယော
စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သုဂတိတော အပေတတ္တာ ဒုက္ခဿ စ ဂတိဘူတတ္တာ, န တု ဝိနိပါတော အသုရသဒိသံ အဝိနိပတိတ
တ္တာ။ ဝိနိပါတဂ္ဂဟဏေန အသုရကာယံ။ သော ဟိ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန အပါယော စေဝ ဒုဂ္ဂတိ စ သဗ္ဗသမုဿ
သယေဟိ စ ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတောတိ ဝုစ္စတိ။ နိရယဂ္ဂဟဏေန အဝီစိအာဒိမနေကပ္ပကာရံ နိရယမေဝာတိ။ **ဥပပန္န
နာ**တိ ဥပဂတာ, တတ္ထ အဘိနိဗ္ဗတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန သုက္ကပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ပန ဝိသေသော – တတ္ထ သုဂတိဂ္ဂဟဏေန မနုဿဂတိပိ သင်္ဂယှတိ, သဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန ဒေဝဂတိယေဝ။
တတ္ထ သုန္ဒရာ ဂတီတိ **သုဂတိ**။ ရူပါဒီဟိ ဝိသယေဟိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂေါတိ **သဂ္ဂေါ**။ သော သဗ္ဗောပိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌ

ဌေန **လောကော**တိ အယံ ဝစနတ္ထော။ က္ကတိ “ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ”တိအာဒိ သဗ္ဗံ နိဂမနဝစနံ။ ဧဝံ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပဿတီတိ အယမေတ္ထ သင္ခေပတ္ထောတိ။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဥ္စဉာဏပကိဏ္ဏကံ

က္ကမေသု ပဥ္စသု ဉာဏေသု **က္ကဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ** ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန သတ္တသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိဉာဏံ** ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **စေတောပရိယဉာဏံ** ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ**

ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအတီတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ** ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန စတူသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ** ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအတီတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏဝသေန ပဥ္စသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတိ။ **အနာဂတံသဉာဏံ** ပရိတ္တမဟဂ္ဂတအပ္ပမာဏမဂ္ဂအနာဂတအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဝသေန အဋ္ဌသု အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တတီတိ။

ပဥ္စဉာဏပကိဏ္ဏကံ နိဋ္ဌိတံ။

၅၅. အာသဝက္ခယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၇. အာသဝက္ခယဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာ** ဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ **ကတိ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတီ** တိ ကေကဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနနိယမနတ္ထံ ပုစ္ဆာ။ **ဧကံ ဌာနံ ဂစ္ဆတီ** တိ ဧကသ္မိံ ဌာနေ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပ္ပတ္တိသြိကာသဋ္ဌာနဥ္ဟိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဆ ဌာနာနီ**တိ ဆ မဂ္ဂဖလက္ခဏေ။ က္ကန္ဒြိယာနံ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီသု တီသု ဧကေကမေဝ အဓိကံ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခပရိဝါရံ ဟောတီ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယထာ “သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမောက္ခဋ္ဌော”တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၁၂) အဓိမောက္ခာဒယော သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနံ ကိစ္စဝသေန ဝုတ္တာ, ဧဝမိဓာပိ “အဓိမောက္ခပရိဝါရံ ဟောတီ”တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခတ္ထေန ပရိဝါရံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ပရိဝါရန္တိ** စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **ပညိန္ဒြိယ** န္တိ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယမေဝ ပဇာနနသဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ကတ္တ ဝုတ္တံ။ အဘိဓမ္မေပိ (ဝိဘ. ၂၁၉) ဟိ ပညာယ ကိစ္စဝိသေသဒဿနတ္ထံ မဂ္ဂက္ခဏေ စ ဖလက္ခဏေ စ ဧကာဝ ပညာ အဋ္ဌဓာ ဝိဘတ္တာ။ **အဘိသန္ဒနပရိဝါရန္တိ** သွှာနိယစုဏ္ဏာနံ ဥဒကံ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ သိနေဟနကိစ္စေန ပရိဝါရံ ဟောတိ။ က္ကဒံ သောမနဿသမ္ပယုတ္တမဂ္ဂဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တမဂ္ဂေ ပန သောမနဿိန္ဒြိယဋ္ဌာနေ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံ ပန သမ္ပယုတ္တာနံ နာတိဥပဗ္ရူဟနပရိဝါရန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျပရိဝါရ** န္တိ ပဝတ္တာ သန္တတိ ပဝတ္တသန္တတိ, ဝတ္တမာနသန္တာနန္တိ အတ္ထော။ အဓိပတိဘာဝေါ အာဓိပတေယျံ, ပဝတ္တသန္တတိယာ အာဓိပတေယျံ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျံ။ ဝတ္တမာနဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပရိပဝတ္တိယာ စ ပစ္စယတ္တာ ပုဗ္ဗာပရဝသေန ပဝတ္တသန္တတိယာ အဓိပတိဘာဝေန အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယဿ ပရိဝါရံ ဟောတိ။

သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတာ ဓမ္မာ တိအာဒိ သဗ္ဗေသံ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တကာနံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတာ** တိ မဂ္ဂသမုဋ္ဌိတာ ဧဝ, န အညေ။ ယသ္မာ ပန မဂ္ဂသမုဋ္ဌိတမ္ပိ ရူပံ ကုသလာဒိနာမံ န လဘတိ, တသ္မာ တံ အပနေန္တော **ဌပေတွာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပ** န္တိ အာဟ။ သဗ္ဗေဝ ဟိ တေ ဓမ္မာ ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒီဟိ အတ္ထေဟိ **ကုသလာ**။ တေ အာရမ္မဏံ ကတ္တ ပဝတ္တမာနာ နတ္ထိ ဧတေသံ အာသဝတိ **အနာသဝာ**။ ဝဋ္ဋမူလံ ဆိန္ဒန္တာ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတ္တ ဝဋ္ဋတော နိယ္ယန္တီတိ **နိယျာနိကာ** ။ ကုသလာကုသလသင်္ခါတာ စယာ အပေတတ္တာ အပစယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတ္တ ပဝတ္တနတော အပစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ **အပစယဂါမိနော,** ပဝတ္

တံ အပစိနန္တာ ဝိဒ္ဓံသေန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိပိ အပစယဂါမိနော။ လောကေ အပရိယာပန္နဘာဝေန လောကတော ဥတ္တရာ ဥတ္တိဏ္ဏာတိ **လောကုတ္တရာ**။ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ဧတေသန္တိ **နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ**။

ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနီ တိအာဒိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပရိတရဘာဝဿ စ တေန သဟဂတာဒိဘာဝဿ စ အာဒိဝုတ္တအာကာရာနဉ္စ ဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဋ္ဌိန္ဒြိယာနီ** တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန ပညိန္ဒြိယေန သဟ အဋ္ဌ။ **သဟဇာတပရိတရာ**တိ အဋ္ဌသု ဧကေကေန သဟ ဣတရေ ဣတရေ သတ္တ သဟဇာတာ ဟုတွာ တဿ သဟဇာတပရိတရာ ဟောန္တိ။ တထေဝ အညံ အညဿ အညံ အညဿာတိ ဧဝံ **အညမညပရိတရာ** ဟောန္တိ။ တထေဝ အညမညံ **နိဿယပရိတရာ သမ္ပယုတ္တပရိတရာ** စ ဟောန္တိ။ **သဟဂတာ**တိ တေန အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယေန သဟ ဧကုပ္ပာဒါဒိဘာဝံ ဂတာ။ **သဟဇာတာ**တိ တေနေဝ သဟ ဇာတာ။ **သံသဋ္ဌာ** တိ တေနေဝ သဟ မိဿိတာ။ **သမ္ပယုတ္တာ** တိ တေနေဝ သမံ ဧကုပ္ပာဒါဒိပကာရေဟိ ယုတ္တာ။ **တေဝ**တိ တေ ဧဝ အဋ္ဌ ဣန္ဒြိယဓမ္မာ။ **တဿာ** တိ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယဿ။ **အာကာရာ**တိ ပရိတရကောဋ္ဌာသာ။

ဖလက္ခဏေ ဇာတာ ဓမ္မာ သဗ္ဗေဝ အဗျာကတာ ဟောန္တိ တိ ရူပဿပိ အဗျာကတတ္တာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပေန သဟ ဝုတ္တာ။ မဂ္ဂဿေဝ ကုသလတ္တာ နိယျာနိကတ္တာ အပစယဂါမိတ္တာ စ ဖလက္ခဏေ ''ကုသလာ''တိ စ ''နိယျာနိကာ''တိ စ ''အပစယဂါမိနော''တိ စ န ဝုတ္တံ။ **ဣတီ**တိအာဒိ ဝုတ္တပ္ပကာရနိဂမနံ။ တတ္ထ **အဋ္ဌဋ္ဌကာနီ**တိ အဋ္ဌသု မဂ္ဂဖလေသု ဧကေကဿ အဋ္ဌကဿ ဝသေန အဋ္ဌ ဣန္ဒြိယအဋ္ဌကာနိ။ **စတုသဋ္ဌိ ဟောန္တိ** တိ စတုသဋ္ဌိ အာကာရာ ဟောန္တိ။ **အာသဝတ**တိအာဒိ ပဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ ။ ဣဓ အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဈေယေဝ အာသဝေ အဝတွာ သေသမဂ္ဂတ္တယဝဇ္ဈာနမ္ပိ ဝစနံ အာသဝက္ခယဝစနသာမညမတ္တေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏမေဝ ဟိ ကေစိ အာသဝေ အသေသေတွာ အာသဝတနံ ခေပနတော ''ခယေ ဉာဏ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာယေဝ စ အရဟာယေဝ ခီဏာသဝောတိ ဝုစ္စတီတိ။

အာသဝက္ခယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၆-၆၃. သစ္စဉာဏစတုက္ကဒွယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၀၈-၉. သစ္စဉာဏစတုက္ကဒွယနိဒ္ဒေသေ **ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော** တိအာဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ **မဂ္ဂသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ ဒုက္ခေပေတံ ဉာဏ**န္တိအာဒိ အနန္တရစတုက္ကေ ဝိယ ကောဘိသမယဝသေန ဝုတ္တံ။ ဒုဝိဓေဟိ သစ္စဉာဏံ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ။ လောကိကံ ဒုဝိဓံ အနုဗောဓဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဉ္စ။ **အနုဗောဓဉာဏံ** အာဒိကမ္မိကဿ အနုဿဝာဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ, ဒုက္ခေ သမုဒယေ စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန။ **ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ** ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စဿ စတူသုပိ သစ္စေသု အာရမ္မဏကရဏဝသေန။ လောကုတ္တရံ ပဋိဝေဓဉာဏံ နိရောဓမာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စတော စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ယထာဟ – ''ယော, ဘိက္ခဝေ, ဒုက္ခံ ပဿတိ, ဒုက္ခသမုဒယမ္ပိ သော ပဿတိ, ဒုက္ခနိရောဓမ္ပိ ပဿတိ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒမ္ပိ ပဿတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၀၀) သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဣဓာပိ ဣမိနာ တရေန ဣဒမေဝ ဝုတ္တံ။ တံ ပန လောကုတ္တရမ္ပိ ''ဒုက္ခေ ဉာဏ''န္တိအာဒီနိ နာမာနိ လဘတီတိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန လောကိကဉာဏမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ တသ္မာယေဝ စ **တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခေ ဉာဏ** န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ဒုက္ခံ အာရဗ္ဘာ** တိ ဒုက္ခသစ္စံ အာလမ္ဗိတွာ, အာရမ္မဏံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ပညာ**တိအာဒီသု တဿ တဿ အတ္ထဿ ပာကဋကရဏသင်္ခာတေန ပညာပနဋ္ဌေန **ပညာ,** တေန တေန ဝါ အနိစ္စာဒိနာ ပကာရေန ဓမ္မေ ဇာနာတီတိပိ ပညာ။ ဣဒမဿာ သဘာဝပဒံ။ ပဇာနနာကာရော **ပဇာနနာ**။ အနိစ္စာဒီနိ ဝိစိနာတီတိ **ဝိစယော။ ပဝိစယော** တိ ဥပသဂ္ဂေန ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ, ပကာရေန ဝိစယောတိ အတ္ထော။ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝိစိနာတီတိ **ဓမ္မဝိစယော**။ အနိစ္စာဒီနံ သမ္မာ လက္ခဏဝသေန **သလ္လက္ခဏာ**။ သာ ဧဝ ဥပသဂ္ဂနာနတ္တေန **ဥပလက္ခဏာ ပစ္စုပလက္ခဏာ** တိ ဝုတ္တာ။ ဘုသံ လက္ခဏာ တေ တေ အနိစ္စာဒိဓမ္မေ ပဋိစ္စ ဥပလက္ခဏာတိ အတ္ထော။ ပဏ္ဍိတဘာဝေါ **ပဏ္ဍိစ္စံ**။ ကုသလဘာဝေါ **ကောသလ္လံ**။ နိပုဏဘာဝေါ **နေပုညံ**။ အနိစ္စာဒီနံ ဝိဘာဝနဝသေန **ဝေဘဗျာ**။ အနိစ္စာဒီနံ စိန္တနကဝသေန **စိန္တာ,** ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ အနိစ္စာဒီနိ စိန္တာပေတီတိပိ စိန္တာ။ အနိစ္စာဒီနိ ဥပပရိက္ခတီတိ **ဥပပရိက္ခာ။ ဘူရီ**တိ ပထဝီ။ အယမ္ပိ သ

ဏှာပဟင္ဒေန ဝိတ္ထတတ္တေန စ ဘူရိ ဝိယာတိ ဘူရိ။ အထ ဝါ ပညာယေဝ ဘူတေ အတ္တေ ရမတီတိ ဘူရီတိ ဝုစ္စတိ။ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ **မေဓာ,** ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ။ ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ယာထာဝလက္ခဏပဋိဝေဓေ ပရိနေတီတိ **ပရိဏာယိကာ**။ ဓမ္မေ အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓာ ပဿတီတိ **ဝိပဿနာ** ။ သမ္မာ ပကာရေဟိ အနိစ္စာဒီနိ ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော, တဿ ဘာဝေါ **သမ္ပဇညံ**။ ဥပ္ပထပဋိပန္နေ သိန္ဓဝေ ဝီထိအာရောပနတ္ထံ ပတောဒော ဝိယ ဥပ္ပထေ ဓာဝနကံ ကူဋစိတ္တံ ဝီထိအာရောပနတ္ထံ ဝိဇ္ဈတီတိ ပတောဒော ဝိယ **ပတောဒော**။

ဒဿနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကရောတီတိ ဣန္ဒြိယံ, ပညာသင်္ခာတံ ဣန္ဒြိယံ **ပညိန္ဒြိယံ** ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? နယိဒံ "ပုရိသဿ ဣန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယ"န္တိအာဒိ ဝိယ ပညာယ ဣန္ဒြိယံ ပညိန္ဒြိယံ။ အထ ခေါ ပညာ ဧဝ ဣန္ဒြိယံ ပညိန္ဒြိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဝိဇ္ဇာယ န ကမ္ပတီတိ **ပညာဗလံ**။ ကိလေသစ္ဆေဒနဋ္ဌေန ပညာဝ သတ္ထံ **ပညာသတ္ထံ**။ အစ္စုဂ္ဂတဋ္ဌေန ပညာဝ ပာသာဒေါ **ပညာပာသာဒေါ**။ အာလောကနဋ္ဌေန ပညာဝ အာလောကော **ပညာအာလောကော**။ ဩဘာသနဋ္ဌေန ပညာဝ ဩဘာသော **ပညာဩဘာသော**။ ပဇ္ဇောတနဋ္ဌေန ပညာဝ ပဇ္ဇောတော **ပညာပဇ္ဇောတော**။ ပညဝတော ဟိ ဧကပလ္လင်္ကေန နိသိန္နဿ ဒသသဟဿိလောကဓာတု ဧကာလောကာ ဧကောဘာသာ ဧကပဇ္ဇောတာ ဟောတိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ။ ဣမေသု ပန တီသု ပဒေသု ဧကပဒေနာပိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ သိဒ္ဓေ ယာနိ ပနေတာနိ ဘဂဝတာ "စတ္တာရောမေ, ဘိက္ခဝေ, အာလောကာ။ ကတမေ စတ္တာရော? စန္ဒာလောကော, သူရိယာလောကော, အဂ္ဂိလောကော, ပညာလောကော။ ဣမေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရော အာလောကာ။ ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, ဣမေသံ စတုန္နံ အာလောကာနံ ယဒိဒံ ပညာလောကော"။ တထာ "စတ္တာရောမေ , ဘိက္ခဝေ, ဩဘာသာ။ စတ္တာရောမေ, ဘိက္ခဝေ, ပဇ္ဇောတာ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၄၄-၁၄၅) သုတ္တာနံ အဓိပ္ပာယဝသေန သုတ္တာနိ ဒေသိတာနိ။ တဒနုရူပေနေဝ ဣဓာပိ ထေရေန ဒေသနာ ကတာ။ အတ္ထော ဟိ အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနော သုဝိဘတ္တော ဟောတိ, အညထာ စ အညော ဗုဇ္ဈတိ, အညထာ အညောတိ။ ရတိကရဏဋ္ဌေန ပန ရတိအာယကဋ္ဌေန ရတိဇနကဋ္ဌေန စိတ္တီကတဋ္ဌေန ဒုလ္လဘပါတုဘာဝဋ္ဌေန အတုလဋ္ဌေန အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌေန စ ပညာဝ ရတနံ **ပညာရတနံ**။

န တေန သတ္တာ မုယှန္တိ, သယံ ဝါ အာရမ္မဏေ န မုယှတီတိ **အမောဟော။ ဓမ္မဝိစယ**ပဒံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ကသ္မာ ပနေတံ ပုန ဝုတ္တန္တိ? အမောဟဿ မောဟပဋိပက္ခဘာဝဒီပနတ္ထံ။ တေနေတံ ဒီပေတိ "ယွာယံ အမောဟော, သော န ကေဝလံ မောဟတော အညော ဓမ္မော, မောဟဿ ပန ပဋိပက္ခော ဓမ္မဝိစယသင်္ခာတော အမောဟော နာမ ဣဓ အဓိပ္ပေတော"တိ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ** တိ ယာထာဝနိယျာနိကကုသလဒိဋ္ဌိ ။ "တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ, တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ, တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏ"န္တိ ပုစ္ဆာဝစနာနိ သင်္ခေပဝသေန ဝုတ္တာနီတိ။

သစ္စဉာဏစတုက္ကဒွယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆၄-၆၇. သုဒ္ဓိကပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၀. သုဒ္ဓိကပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဣမေသံ ဉာဏာနံ ပဘေဒအဘာဝတောယေဝ ဟေဋ္ဌာ ဝိယ ပဘေဒံ အဒဿေတွာ ဝတ္ထုမေဝ **အတ္ထေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပညာပဘေဒအဘာဝေပိ အတ္ထနာ ပဋိဝိဒ္ဓစတုသစ္စဓမ္မတ္တဝသေန နာနတ္တသဗ္ဘာဝတော **အတ္ထနာနတ္တေ ပညာ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏ** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နာနတ္တေ** တိ အတ္ထာဒီနံ အနေကဘာဝေ။ **ဝဝတ္ထာနေ** တိ အတ္ထာဒီနံ နိစ္ဆယနေ။ **သလ္လက္ခဏေ** တိ အတ္ထာဒီနံ သမ္မာဒဿနေ။ **ဥပလက္ခဏေ** တိ အတ္ထာဒီနံ ဘုသံဒဿနေ။ **ပဘေဒေ**တိ အတ္ထာဒီနံ နာနာဘေဒေ။ **ပဘာဝနေ** တိ အတ္ထာဒီနံ ဟဒယင်္ဂီကရဏေန ဥပ္ပါဒနေ။ **ဇောတနေ**တိ အတ္ထာဒီနံ ဒီပနေ။ **ဝိရောစနေ**တိ အတ္ထာဒီနံ ဝိဝိဓာ ဒီပနေ။ **ပကာသနေ**တိ အတ္ထာဒီနံ ပဘာသနေ ။ "နာနတ္တေ"တိ မူလပဒံ ကတ္ဝာ သဗ္ဗသာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ "ဝဝတ္ထာနေ"တိ သောတာပန္နဿ ဝသေန, "သလ္လက္ခဏေ ဥပလက္ခဏေ"တိ သကဒါဂါမိဿ ဝသေန, "ပဘေဒေ ပဘာဝနေ"တိ အနာဂါမိဿ ဝသေန, "ဇောတနေ ဝိရောစနေ ပကာသနေ"တိ အရဟတော ဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဧဝမေတ္ထ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာတိ။

သုဒ္ဓိကပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

ပဌမော ဘာဂော နိဋ္ဌိတော။

॥ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ॥

ခုဒ္ဒကနိကာယေ

ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

၆၈. ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၁. ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ **တထာဂတဿာ** တိ ဝစနေ ဥဒ္ဒေသေ သရူပတော အဝိဇ္ဇမာနေပိ
''ဆ ဉာဏာနိ အသာဓာရဏာနိ သာဝကေဟီ''တိ (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၇၃) ဝုတ္တတ္တာ ''တထာဂတဿာ''တိ ဝုတ္တ
မေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ ဥဒ္ဒေသေ အတ္ထတော သိဒ္ဓဿ တထာဂတဝစနဿ နိဒ္ဒေသေ ဂဟဏံ ကတံ။ **သတ္တေ ပ
ဿတီ**တိ ရူပါဒီသု ဆန္ဒရာဂေန သတ္တတာယ လဂ္ဂတာယ သတ္တာ, တေ သတ္တေ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏေန
စက္ခုနာ ပဿတိ ဩလောကေတိ။ **အပ္ပရဇက္ခေ** တိ ပညာမယေ အက္ခိမှိ အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇော ယေသန္တိ အပ္ပရဇက္
ခာ, အပ္ပံ ရာဂါဒိရဇော ယေသန္တိ တ အပ္ပရဇက္ခာ။ တေ အပ္ပရဇက္ခေ။ **မဟာရဇက္ခေ** တိ ပညာမယေ အက္ခိမှိ မဟ
န္တံ ရာဂါဒိရဇော ယေသန္တိ မဟာရဇက္ခာ, မဟန္တံ ရာဂါဒိရဇော ယေသန္တိ တ မဟာရဇက္ခာ။ **တိက္ခိန္ဒြိယေ မု
ဒိန္ဒြိယေ**တိ တိက္ခာနိ သဒ္ဓါဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ ယေသန္တိ တိက္ခိန္ဒြိယာ, မုဒူနိ သဒ္ဓါဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ ယေသန္တိ မု
ဒိန္ဒြိယာ။ **သွာကာရေ ဒွာကာရေ**တိ သုန္ဒရာ သဒ္ဓါဒယော အာကာရာ ကောဋ္ဌာသာ ယေသန္တိ သွာကာရာ, ကုစ္ဆိ
တာ ဂရဟိတာ သဒ္ဓါဒယော အာကာရာ ကောဋ္ဌာသာ ယေသန္တိ ဒွာကာရာ။ **သုဝိညာပယေ ဒုဝိညာပယေ**တိ ယေ က
ထိတံ ကာရဏံ သလ္လက္ခေန္တိ သုခေန သက္ကာ ဟောန္တိ ဝိညာပေတုံ, တေ သုဝိညာပယာ, တဗ္ဗိပရီတာ ဒုဝိညာပယာ။
အပ္ပေကစ္စေ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနော တိ အပိ ဧကေ ပရလောကဉ္စေဝ ရာဂါဒိဝဇ္ဇဉ္စ ဘယတော ပဿန္
တေ, ဣမဿ ပန ပဒဿ နိဒ္ဒေသေ ပရလောကဿေဝ န ဝုတ္တတ္တာ ခန္ဓာဒိလောကေ စ ရာဂါဒိဝဇ္ဇေ စ ပရံ ဗာဠ္
ဟံ ဘယံ ပဿနသီလာတိ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနော။ တေ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနေတိ ဧဝမတ္ထော
ဂဟေတဗ္ဗော။ **အပ္ပေကစ္စေ န ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနော** တိ တဗ္ဗိပရီတေ။ **လောကော**တိ စ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇန
ဋ္ဌေန။ **ဝဇ္ဇ** န္တိ စ ဝဇ္ဇနီယဋ္ဌေန။ ဧတ္တာဝတာ ဥဒ္ဒေသဿ နိဒ္ဒေသော ကတော ဟောတိ။

ပုန နိဒ္ဒေသဿ ပဋိနိဒ္ဒေသံ ကရောန္တော **အပ္ပရဇက္ခေ မဟာရဇက္ခေ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ တီသု ရတနေသု
ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတာ သဒ္ဓါ အဿ အတ္ထီတိ **သဒ္ဓော** ။ သော သဒ္ဓါသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အဿဒ္ဓိယရဇဿ
စေဝ အဿဒ္ဓိယမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပ္ပကတ္တာ **အပ္ပရဇက္ခော** ။ နတ္ထိ ဧတဿ သဒ္ဓါတိ **အဿ
ဒ္ဓော**။ သော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ရဇဿ မဟန္တတ္တာ **မဟာရဇက္ခော** ။ အာရဒ္ဓံ ဝီရိယမနေနာတိ **အာရဒ္ဓဝီရိယော** ။
သော ကောသဇ္ဇရဇဿ စေဝ ကောသဇ္ဇမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပ္ပကတ္တာ အပ္ပရဇက္ခော။ ဟီနဝီရိယ
တ္တာ ကုစ္ဆိတေန အာကာရေန သီဒတီတိ ကုသီဒေါ, ကုသီဒေါ ဧဝ **ကုသီတော**။ သော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ရဇဿ မဟန္
တတ္တာ မဟာရဇက္ခော။ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ ဌိတာ သတိ အဿာတိ **ဥပဋ္ဌိတဿတိ** ။ သော မုဋ္ဌဿစ္စရဇဿ
စေဝ မုဋ္ဌဿစ္စမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပ္ပကတ္တာ အပ္ပရဇက္ခော။ မုဋ္ဌာ နဋ္ဌာ သတိ အဿာတိ **မုဋ္ဌ
ဿတိ**။ သော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ရဇဿ မဟန္တတ္တာ မဟာရဇက္ခော။ အပ္ပနာသမာဓိနာ ဥပစာရသမာဓိနာ တ
အာရမ္မဏေ သမံ, သမ္မာ တ အာဟိတော ဌိတောတိ **သမာဟိတော,** သမာဟိတစိတ္တောတိ တ သမာဟိတော။ သော ဥဒ္ဓစ္စရ

ဇဿ စေဝ ဥဒ္ဒစ္စမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပ္ပကတ္တာ အပ္ပရဇက္ခော။ န သမာဟိတော **အသမာဟိတော**။ သော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ရဇဿ မဟန္တတ္တာ မဟာရဇက္ခော။ ဥဒယတ္ထကမိနီ ပညာ အဿ အတ္ထီတိ **ပညဝါ**။ သော မောဟရဇဿ စေဝ မောဟမူလကဿ သေသာကုသလရဇဿ စ အပ္ပကတ္တာ အပ္ပရဇက္ခော။ မောဟမူဠှတ္တာ ဒုဋ္ဌာ ပညာ အဿာတိ **ဒုပ္ပညော** ။ သော ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ရဇဿ မဟန္တတ္တာ မဟာရဇက္ခော။ **သဒ္ဓော ပုဂ္ဂလော တိက္ခိန္ဒြိယော**တိ ဗဟုလံ ဉပ္ပဇ္ဇမာနာယ ဗလဝတိယာ သဒ္ဓာယ သဒ္ဓော, တေနေဝ သဒ္ဓိန္ဒြိယေန တိက္ခိန္ဒြိယော။ **အဿဒ္ဓော ပုဂ္ဂလော မုဒိန္ဒြိယော** တိ ဗဟုလံ ဉပ္ပဇ္ဇမာနေန အဿဒ္ဓိယေန အဿဒ္ဓော, အန္တရန္တရာ ဉပ္ပဇ္ဇမာနေန ဒုဗ္ဗလေန သဒ္ဓိန္ဒြိယေန မုဒိန္ဒြိယော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သဒ္ဓော ပုဂ္ဂလော သွာကာရော**တိ တာယ ဧဝ သဒ္ဓာယ သောဘနာကာရော။ **အဿဒ္ဓော ပုဂ္ဂလော ဒွာကာရော** တိ တေနေဝ အဿဒ္ဓိယေန ဝိရူပါကာရော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သုဝိညာပယော**တိ သုခေန ဝိညာပေတုံ သက္ကုဏေယျော။ **ဒုဝိညာပယော**တိ ဒုက္ခေန ဝိညာပေတုံ သက္ကုဏေယျော။ **ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ** တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ ပညာသမ္ပန္နဿေဝ သဒ္ဓါဒီနိ သုပရိသုဒ္ဓါနိ ဟောန္တိ, တသ္မာ သုပရိသုဒ္ဓသဒ္ဓါဒိသမ္ပန္နော တံသမ္ပယုတ္တာယ, သုပရိသုဒ္ဓသဒ္ဓါဒိသမ္ပန္နောပိ တ တပ္ပစ္စယာယ ပညာယ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ ဟောတိ။ တသ္မာ ဧဝ ဟိ သဒ္ဓါဒယောပိ စတ္တာရော "ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ"တိ ဝုတ္တာ။

၁၁၂. က္ကအနိ "ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝီ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ လောကဉ္စ ဝဇ္ဇဉ္စ ဒဿေတုံ **လောကော**တိ အာဒိမာဟ။ ဧတ္ထ ခန္ဓာ ဧဝ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကောတိ **ခန္ဓလောကော** ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝိပတ္တိဘဝလောကော**တိ အပာယလောကော။ သော ဟိ အနိဋ္ဌဖလတ္တာ ဝိရူပေ လာဘောတိ ဝိပတ္တိ, ဘဝတီတိ ဘဝေ, ဝိပတ္တိ ဧဝ ဘဝေ ဝိပတ္တိဘဝေ, ဝိပတ္တိဘဝေ ဧဝ လောကော ဝိပတ္တိဘဝလောကော။ **ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကော**တိ အပာယူပဂံ ကမ္မံ။ တဉ္ဟိ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာ ဖလန္တိ သမ္ဘဝေ, ဝိပတ္တိယာ သမ္ဘဝေ ဝိပတ္တိသမ္ဘဝေ, ဝိပတ္တိသမ္ဘဝေ ဧဝ လောကော ဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကော။ **သမ္ပတ္တိဘဝလောကော**တိ သုဂတိလောကော။ သော ဟိ ဣဋ္ဌဖလတ္တာ သုန္ဒရော လာဘောတိ သမ္ပတ္တိ, ဘဝတီတိ ဘဝေ, သမ္ပတ္တိ ဧဝ ဘဝေ သမ္ပတ္တိဘဝေ, သမ္ပတ္တိဘဝေ ဧဝ လောကော သမ္ပတ္တိဘဝလောကော။ **သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော** တိ သုဂတူပဂံ ကမ္မံ။ တဉ္ဟိ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာ ဖလန္တိ သမ္ဘဝေ, သမ္ပတ္တိယာ သမ္ဘဝေ သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေ, သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝေ ဧဝ လောကော သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော။ **ဧကော လောကော**တိအာဒီနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။

ဝဇ္ဇန္တိ နပုံသကဝစနံ အသုကောတိ အနိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ကတံ။ **ကိလေသာ**တိ ရာဂါဒယော။ **ဒုစ္စရိတာ** တိ ပါဏာတိပါတာဒယော။ **အဘိသင်္ခါရာ** တိ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒယော။ **ဘဝဂါမိကမ္မာ** တိ အတ္တနော ဝိပါကအနုဝသေန ဘဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဘဝဂါမိနော, အဘိသင်္ခါရေသုပိ ဝိပါကဇနကာနေဝ ကမ္မာနိ ဝုတ္တာနိ။ **က္ကတိ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရနိဒ္ဒေသနံ။ **က္ကမသ္မိဉ္စ လောကေ က္ကမသ္မိဉ္စ ဝဇ္ဇေ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေ လောကေ စ ဝဇ္ဇေ စ။ **တိဗ္ဗာ ဘယသညာ** တိ ဗလဝတီ ဘယသညာ။ **တိဗ္ဗာ** တိ ပရသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော, **ဘယသညာ**တိ ဘယသဒ္ဒဿ, လောကဝဇ္ဇဒွယမ္ပိ ဟိ ဘယဝတ္ထုတ္တာ သဃဉ္စ သဘယတ္တာ ဘယံ, ဘယမိတိ သညာ ဘယသညာ။ **ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတီ** တိ တံ တံ ပဋိစ္စ ဉပေစ္စ ဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ **သေယျထာပိ ဉက္ခိတ္တာသိကေ ဝဓကေ** တိ ယထာ နာမ ပဟရိတုံ ဉစ္စာရိတခဂ္ဂေ ပစ္စာမိတ္တေ တိဗ္ဗာ ဘယသညာ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ, ဧဝမေဝ လောကေ စ ဝဇ္ဇေ စ တိဗ္ဗာ ဘယသညာ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ **က္ကမေဟိ ပညာသာယ အာကာရေဟီ**တိ အပ္ပရဇက္ခပဉ္စကာဒီသု ဒသသု ပဉ္စကေသု ဧကေကသ္မိံ ပဉ္စန္နံ ပဉ္စန္နံ အာကာရာနံ ဝသေန ပညာသာယ အာကာရေဟိ။ **က္ကမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ** တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ။ **ဇာနာတီ**တိ တထာဂတော ပညာယ ပဇာနာတိ။ **ပဿတီ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ကရောတိ။ **အညာတီ**တိ သဗ္ဗာကာရမရိယာအာပိ ဇာနာတိ။ **ပဋိဝိဇ္ဈတီ**တိ ကေဒေသံ အသေသေတွာ နိရဝသေသဒဿနဝသေန ပညာယ ပအာလေတီတိ။

က္ကန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆၉. အာသယာနုသယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၃. အာသယာနုသယဉာဏနိဒ္ဒေသေ **က္ကဓ တထာဂတော**တိအာဒိ ပဉ္စဓာ ဌပိတော နိဒ္ဒေသော။ တတ္ထ **အာသယာနုသယာ** ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။ **စရိတ**န္တိ ပုဗ္ဗေ ကတံ ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ။ **အဓိမုတ္တိ** န္တိ သမ္ပတိ ကုသလေ အကု

သလေ တ စိတ္တတေသဂ္ဂေ။ **ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗေ** တိ ဘဗ္ဗေ စ အဘဗ္ဗေ စ။ အရိယာယ ဇာတိယာ သမ္ဘဝန္တိ ဇာယန္တီတိ ဘဗ္ဗာ။ ဝတ္တမာနသမီပေ ဝတ္တမာနဝစနံ။ ဘဝိဿန္တိ ဇာယိဿန္တီတိ တ ဘဗ္ဗာ, ဘာဇနေဘူတာတိ အတ္ထော။ ယေ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓဿ အနုစ္ဆဝိကာ ဥပနိဿယသမ္ပန္နာ, တေ ဘဗ္ဗာ။ ဝုတ္တပဋိပက္ခာ အဘဗ္ဗာ။

ကတမော သတ္တာနံ အာသယော တိအာဒိ နိဒ္ဒေသဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော။ တတ္ထ **သဿတော** တိ နိစ္စော။ **လောကော**တိ အတ္တာ။ ဣဓ သရီရံယေဝ နဿတိ, အတ္တာ ပန ဣဓ ပရတ္ထ စ သောယေဝါတိ မညန္တိ။ သော ဟိ သယံ ယေဝ အာလောကေတီတိ ကတွာ ''လောကော''တိ မညန္တိ။ **အသဿတော** တိ အနိစ္စော။ အတ္တာ သရီရေနေဝ သဟ နဿတီတိ မညန္တိ။ **အန္တဝါ** တိ ပရိတ္တေ ကသိဏေ ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတွာ တံပရိတ္တကသိဏာရမ္မဏံ စိတ္တံ သပရိယန္တော အတ္တာတိ မညန္တိ။ **အနန္တဝါ** တိ န အန္တဝါ အပ္ပမာဏေ ကသိဏေ ဈာနံ ဥပ္ပာဒေတွာ တံအပ္ပမာဏကသိဏာရမ္မဏံ စိတ္တံ အပရိယန္တော အတ္တာတိ မညန္တိ။ **တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ** ဇီဝေ စ သရီရဉ္စ တံယေဝ။ **ဇီဝေ**တိ အတ္တာ, လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန နပုံသကဝစနံ ကတံ။ **သရီရန္တိ** ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓပဉ္စကံ။ **အညံ ဇီဝံ အညံ သရီရန္တိ** အညော ဇီဝေ အညံ ခန္ဓပဉ္စကံ။ **ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ**တိ ခန္ဓာ ဣဓေဝ ဝိနဿန္တိ, သတ္တော မရဏတော ပရံ ဟောတိ ဝိဇ္ဇတိ န နဿတိ။ ''တထာဂတော''တိ စေတ္ထ သတ္တာဓိဝစနန္တိ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ပန ''တထာဂတောတိ အရဟာ''တိ ဝဒန္တိ။ ဣမေ ''န ဟောတီ''တိ ပက္ခေ ဒောသံ ဒိသွာ ဧဝံ ဂဏှန္တိ။ **န ဟောတိ တထာဂတော ပရံ မရဏာ**တိ ခန္ဓာပိ ဣဓေဝ နဿန္တိ, တထာဂတော စ မရဏတော ပရံ န ဟောတိ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ ဝိနဿတိ။ ဣမေ ''ဟောတီ''တိ ပက္ခေ ဒောသံ ဒိသွာ ဧဝံ ဂဏှန္တိ။ **ဟောတိ စ န စ ဟောတီ**တိ ဣမေ ဧကေကပက္ခပရိဂ္ဂဟေ ဒောသံ ဒိသွာ ဥဘယပက္ခံ ဂဏှန္တိ။ **နေဝ ဟောတိ န န ဟောတီ**တိ ဣမေ ဥဘယပက္ခပရိဂ္ဂဟေ ဥဘယဒောသာပတ္တိံ ဒိသွာ ''ဟောတီတိ စ န ဟောတိ, နေဝ ဟောတီတိ စ န ဟောတီ''တိ အမရာဝိက္ခေပပက္ခံ ဂဏှန္တိ။

အယံ ပနေတ္ထ အဋ္ဌကထာနယော – ''သဿတော လောကောတိ ဝါ''တိအာဒီဟိ ဒသဟာကာရေဟိ ဒိဋ္ဌိပဘေဒောဝ ဝုတ္တော။ တတ္ထ **သဿတော လောကော** တိ စ ခန္ဓပဉ္စကံ လောကောတိ ဂဟေတွာ ''အယံ လောကော နိစ္စော ဓုဝေ သဗ္ဗကာလိကော''တိ ဂဏှန္တဿ သဿတန္တိ ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ **အသဿတော** တိ တမေဝ လောကံ ''ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ ဝိနဿတီ''တိ ဂဏှန္တဿ ဥစ္ဆေဒဂ္ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ **အန္တဝါ** တိ ပရိတ္တကသိဏလာဘိနော သုပ္ပမတ္တေ ဝါ သရာဝမတ္တေ ဝါ ကသိဏေ သမာပန္နဿ အန္တောသမာပတ္တိယံ ပဝတ္တိတရူပါရူပဓမ္မေ ''လောကော''တိ စ ကသိဏပရိစ္ဆေဒန္တေန ''အန္တဝါ''တိ စ ဂဏှန္တဿ ''အန္တဝါ လောကော''တိ ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ သာ သဿတဒိဋ္ဌိပိ ဟောတိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပိ။ ဝိပုလကသိဏလာဘိနော ပန တသ္မိံ ကသိဏေ သမာပန္နဿ အန္တောသမာပတ္တိယံ ပဝတ္တိတရူပါရူပဓမ္မေ ''လောကော''တိ စ ကသိဏပရိစ္ဆေဒန္တေန ''န အန္တဝါ''တိ စ ဂဏှန္တဿ ''အနန္တဝါ လောကော''တိ ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ သာ သဿတဒိဋ္ဌိပိ ဟောတိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပိ။ **တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ** ဘေဒနဓမ္မဿ သရီရဿေဝ ''ဇီဝ''န္တိ ဂဟိတတ္တာ ''သရီရေ ဥစ္ဆိဇ္ဇမာနေ ဇီဝံ မ္ပိ ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ''တိ ဥစ္ဆေဒဂ္ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ ဒုတိယပဒေ သရီရတော အညဿ ဇီဝဿ ဂဟိတတ္တာ ''သရီရေ ဥစ္ဆိဇ္ဇမာနေပိ ဇီဝံ န ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ''တိ သဿတဂ္ဂဟဏာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ **ဟောတိ တထာဂတော**တိ အာဒီသု ''သတ္တော တထာဂတော နာမ, သော ပရံ မရဏာ ဟောတီ''တိ ဂဏှတော ပဌမာ သဿတဒိဋ္ဌိ။ ''န ဟောတီ''တိ ဂဏှတော ဒုတိယာ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ ''ဟောတိ စ န စ ဟောတီ''တိ ဂဏှတော တတိယာ ဧကစ္စသဿတဒိဋ္ဌိ။ ''နေဝ ဟောတိ န န ဟောတီ''တိ ဂဏှတော စတုတ္ထာ အမရာဝိက္ခေပဒိဋ္ဌီတိ။

ဣတီတိ ဝုတ္တပ္ပကာရဒိဋ္ဌိနိဿယနိဒဿနံ။ **ဘဝဒိဋ္ဌိသန္နိဿိတာ ဝါ သတ္တာ ဟောန္တိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိသန္နိဿိတာ ဝါ**တိ ဘဝေ ဝုစ္စတိ သဿတော, သဿတဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ, ဘဝေတိ ဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိဘဝေ ဝုစ္စတိ ဥစ္ဆေဒော, ဥစ္ဆေဒဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနဒိဋ္ဌိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ, ဝိဘဝေတိ ဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ဒသဝိဓာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ စာတိ ဒွိဓာဝ ဟောတိ။ တာသု ဒွီသု ဧကေကံ သန္နိဿိတာ အပဿိတာ အလ္လီနာ သတ္တာ ဟောန္တိ။

ဧတေ တေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မာ တိ ဧတ္ထ ''အဂ္ဂိတော ဝါ ဥဒကတော ဝါ မိထုဘေဒါ ဝါ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၂) ဝိယ ဝါ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော။ ဧတေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ သဿတုစ္ဆေဒဝသေန ဒွေဝ ပက္ခေ စ န ဥပဂန္တွာ အနလ္လီယိတွာ ပဟာယာတိ အတ္ထော။ ''အနုလောမိကာ ဝါ ခန္တီ''တိ ဝိကပ္ပတ္ထော ဝါ။ **ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စ**

စသမုပ္ပန္နေသူတိ ဣမေသံ ဇရာမရဏာဒီနံ ပစ္စယာ ဣဒပ္ပစ္စယာ, ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ ဣဒပ္ပစ္စယတာ, ဣဒပ္ပစ္စယာနံ တ သ
မူဟော ဣဒပ္ပစ္စယတာ။ လက္ခဏံ ပနေတ္ထ သဒ္ဒသတ္ထတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ တေ တေ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ သဟ သမ္မာ
စ ဥပ္ပန္နာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ။ တသ္သာ ဣဒပ္ပစ္စယတာယ စ တေသု ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု စ ဓမ္မေသု။ **အနုလောမိကာ**
တိ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုလောမတော အနုလောမိကာ။ **ခန္တီ**တိ ဉာဏံ။ ဉာဏဉှိ ခမနတော ခန္တိ။ **ပဋိလဒ္ဓာ ဟောတီ**
တိ သတ္တေဟိ အဓိဂတာ ဟောတိ။ ဣဒပ္ပစ္စယတာယ ခန္တိယာ ဥစ္ဆေဒတ္တာနုပဂမော ဟောတိ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ
ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ အာယတ္တဝုတ္တိတ္တာ ပစ္စယာနုပရမဒဿနေန ဖလာနုပရမဒဿနတော။ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္
မေသု ခန္တိယာ သဿတတ္တာနုပဂမော ဟောတိ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ နဝနဝါနံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒဒဿန
တော။ ဧဝမေတေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မဒဿနေန န ဥစ္ဆေဒော န သဿ
တောတိ ပဝတ္တံ သမ္မာဒဿနံ “အနုလောမိကာ ခန္တီ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ တဒုဘယဒိဋ္ဌိပဋိပက္ခဘူတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝုတ္
တာ ဟောတိ။ **ယထာဘူတံ တ ဉာဏ**န္တိ ယထာဘူတံ ယထာသဘာဝံ နေယျံ။ တတ္ထ ပဝတ္တဉာဏမ္ပိ ဝိသယတေဟာ
ရေန “ယထာဘူတဉာဏ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တံ ပန သင်္ခါရုပေက္ခာပရိယန္တံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ ဟေဋ္ဌာ ပန
“ယထာဘူတဉာဏဒဿန”န္တိ ဘယတူပဋ္ဌာနဉာဏံ ဝုတ္တံ။ ယထာဘူတံ တ ဉာဏံ သတ္တေဟိ ပဋိလဒ္ဓံ ဟောတီတိ
သမ္ဗန္ဓော။

ဣအနိ “သဿတော လောကော”တိအာဒီဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတံ “ဧတေ တ ပနာ”တိအာဒီဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတံ
သတ္တသန္တာနံ ဒဿေတွာ တ “ကာမံ သေဝန္တညေဝ”တိအာဒီဟိ သေသာကုသလေဟိ သေသကုသလေဟိ စ ပရိဘာဝိတံ
သတ္တသန္တာနံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ပုဂ္ဂလံ တထာဂတော ဇာနာတီတိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ **သေဝန္**
တန္တိ စ အဘိဏှသမုဒာစာရဝသေန သေဝမာနံ။ ပုဗ္ဗေ အာသေဝိတဝသေန ကိလေသကာမော ဂရု အဿာတိ **ကာမ**
ဂရုကော။ တထေဝ ကာမော အာသယေ သန္တာနေ အဿာတိ **ကာမာသယော**။ သန္တာနဝသေနေဝ ကာမေ အဓိမုတ္တော လ
ဂ္ဂေါတိ **ကာမာဓိမုတ္တော**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **နေက္ခမ္မာ**ဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ ကာမာဒီဟိ စ တီဟိ သေ
သာကုသလာ, နေက္ခမ္မာဒီဟိ တီဟိ သေသကုသလာ ဂဟိတာဝ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “အယံ သတ္တာနံ အာသ
ယော”တိ တီဓာ ဝုတ္တံ သန္တာနမေဝ ဒဿေတိ။

အယံ ပနေတ္ထ အဋ္ဌကထာနယော – “ဣတိ ဘဝဒိဋ္ဌိသန္နိဿိတာ တ”တိ ဧဝံ သဿတဒိဋ္ဌိံ တ သန္နိဿိတာ။
သဿတဒိဋ္ဌိ ဟိ ဧတ္ထ ဘဝဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တာ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌီတိ။ သဗ္ဗဒိဋ္ဌီနဉှိ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌီဟိ သင်္
ဂဟိတတ္တာ သဗ္ဗေပိမေ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ သတ္တာ ဣမာဝ ဒွေ ဒိဋ္ဌိယော သန္နိဿိတာ ဟောန္တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “ဒွ
ယနိဿိတော ခွာယံ, ကစ္စာန, လောကော ယေဘုယျေန အတ္ထိတဉ္စေဝ နတ္ထိတဉ္စာ”တိ (သံ. နိ. ၂.၁၅)။ ဧတ္ထ
ဟိ **အတ္ထိတာ** တိ သဿတံ။ **နတ္ထိတာ**တိ ဥစ္ဆေဒော။ အယံ တာဝ ဝဋ္ဋနိဿိတာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ သတ္တာနံ အာသယော။
ဣအနိ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတာနံ သုဒ္ခသတ္တာနံ အာသယံ ဒဿေတုံ “ဧတေ တ ပန ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မာ”တိအာဒိ ဝု
တ္တံ။ တတ္ထ “ဧတေ တ ပနာ”တိ ဧတေယေဝ။ “ဥဘော အန္တေ”တိ သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတေ ဒွေ အန္တေ။
“အနုပဂမ္မာ”တိ န အလ္လီယိတွာ။ “ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသူ”တိ ဣဒပ္ပစ္စယတာယ စေဝ ပဋိစ္စ
သမုပ္ပန္နဓမ္မေသု စ။ “အနုလောမိကာ ခန္တီ”တိ ဝိပဿနာဉာဏံ။ “ယထာဘူတံ ဉာဏ”န္တိ မဂ္ဂဉာဏံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ
ဟောတိ – ယာ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ စေဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မေသု စ ဧတေ ဥဘော သဿတုစ္ဆေဒအန္တေ အနုပဂန္တွာ
တ ဝိပဿနာ ပဋိလဒ္ဓာ, ယဉ္စ တတော ဥတ္တရိ မဂ္ဂဉာဏံ, အယံ သတ္တာနံ အာသယော။ အယံ ဝဋ္ဋနိဿိတာနဉ္စ ဝိ
ဝဋ္ဋနိဿိတာနဉ္စ သဗ္ဗေသမ္ပိ သတ္တာနံ အာသယော ဣဒံ ဝသနဋ္ဌာနန္တိ။ အယံ အာစရိယာနံ သမာနဋ္ဌကထာ။

ဝိတဏ္ဍဝါဒီ ပနာဟ “မဂ္ဂေါ နာမ တသံ ဝိဒ္ဓံသေန္တော ဂစ္ဆတိ, တွံ မဂ္ဂေါ တသောတိ ဝဒေသီ”တိ? သော ဝ
တ္တဗ္ဗော “တွံ အရိယတသဘာဏကော ဟောသိ န ဟောသီ”တိ? သစေ “န ဟောမီ”တိ ဝဒတိ, “တွံ အဘာဏကတာ
ယ န ဇာနာသီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ သစေ “ဘာဏကောသ္မီ”တိ ဝဒတိ, “သုတ္တံ အာဟရာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ သစေ အာဟ
ရတိ, ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ အာဟရတိ, သယံ အာဟရိတဗ္ဗံ “ဒသယိမေ, ဘိက္ခဝေ, အရိယာဝါသာ, ယဒရိယာ
အာဝသိံသု ဝါ အာဝသန္တိ ဝါ အာဝသိဿန္တိ ဝါ”တိ (အ. နိ. ၁၀.၁၉)။ ဧဝဉှိ သုတ္တံ မဂ္ဂဿ တသဘာဝံ ဒီပေ
တိ။ တသ္မာ သုကထိတမေဝေတန္တိ။ ဣမံ ပန ဘဂဝါ သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနန္တော ဣမေသဉ္စ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ဣမေသ
ဉ္စ ဝိပဿနာဉာဏမဂ္ဂဉာဏာနံ အပ္ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ဇာနာတိ ဧဝ။ တသ္မာယေဝ စ “ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာ
တီ”တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ။

အနုသယနိဒ္ဒေသေ **အနုသယာ**တိ ကေနဋ္ဌေန အနုသယာ? အနုသယနဋ္ဌေန။ ကော ဧသ အနုသယနဋ္ဌော နာမာတိ?
အပ္ပဟီနဋ္ဌော။ ဧတေ ဟိ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန တဿ တဿ သန္တာနေ အနုသေန္တိ နာမ။ တသ္မာ "အနုသယာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။
အနုသေန္တီ တိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ အထာပိ သိယာ – အနုသယနဋ္ဌော နာမ အပ္ပဟီနာ
ကာရော, သော စ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝတ္တုံ န ယုဇ္ဇတိ, တသ္မာ န အနုသယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။ တတ္ရိဒံ ပဋိဝစနံ – န အပ္ပဟီနာ
ကာရော, အနုသယောတိ ပန အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ထာမဂတကိလေသော ဝုစ္စတိ။ သော စိတ္တသမ္ပယုတ္တော သာရမ္မဏော
သပ္ပစ္စယဋ္ဌေန သဟေတုကော ဧကန္တာကုသလော အတီတောပိ ဟောတိ အနာဂတောပိ ပစ္စုပ္ပန္နောပိ, တသ္မာ ဥပ္ပ
ဇ္ဇတီတိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတီတိ။ တတ္ရိဒံ ပမာဏံ – ဣဓေဝ တာဝ အဘိသမယကထာယ (ပဋိ. မ. ၃.၂၁) "ပစ္စုပ္ပန္နေ ကိ
လေသေ ပဇဟတီ"တိ ပုစ္ဆံ ကတွာ အနုသယာနံ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝဿ အတ္ထိတာယ "ထာမဂတော အနုသယံ ပဇဟ
တီ"တိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မသင်္ဂဏိယံ မောဟဿ ပဒဘာဇနေ "အဝိဇ္ဇာနုသယော အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာနံ အဝိဇ္ဇာလင်္ဂီ မောဟော
အကုသလမူလံ, အယံ တသ္မိံ သမယေ မောဟော ဟောတီ"တိ (ဓ. သ. ၃၉၀) အကုသလစိတ္တေန သဒ္ဓိံ မောဟဿ ဥပ္ပ
ပန္နဘာဝေ ဝုတ္တော ။ ကထာဝတ္ထုသ္မိံ "အနုသယာ အဗျာကတာ အနုသယာ အဟေတုကာ အနုသယာ စိတ္တဝိပ္ပ
ယုတ္တာ"တိ သဗ္ဗေ တအ ပဋိသေဓိတာ။ အနုသယယမကေ သတ္တန္နံ မဟာဝါရာနံ အညတရသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝါရေ "ယ
ဿ ကာမရာဂါနုသယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿ ပဋိဃာနုသယော ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိအာဒိ (ယမ. ၂.အနုသယယမက.၃၀၀) ဝု
တ္တံ။ တသ္မာ "အနုသေန္တီတိ အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ"တိ ယံ ဝုတ္တံ, တံ ဣမိနာ တန္တိပ္ပမာဏေန
ယုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယမ္ပိ "စိတ္တသမ္ပယုတ္တော သာရမ္မဏော"တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တမ္ပိ သုဝုတ္တမေဝ။ အနုသ
ယော ဟိ နာမေသ ပရိနိပ္ဖန္နော စိတ္တသမ္ပယုတ္တော အကုသလဓမ္မောတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။

ကာမရာဂါနုသယောတိအာဒီသု ကာမရာဂေါ စ သော အပ္ပဟီနဋ္ဌေန အနုသယော စာတိ ကာမရာဂါနုသယော။ သေ
သပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကာမရာဂါနုသယော စေတ္ထ လောဘသဟဂတစိတ္တေသု သဟဇာတဝသေန အာရမ္မဏဝ
သေန စ မနာပေသု အဝသေသကာမာဝစရဓမ္မေသု အာရမ္မဏဝသေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော လောဘော။ **ပဋိဃာနုသယော** စ
ဒောမနဿသဟဂတစိတ္တေသု သဟဇာတဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ အမနာပေသု အဝသေသကာမာဝစရဓမ္မေသု
အာရမ္မဏဝသေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဒောသော။ **မာနာနုသယော** ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တလောဘသဟဂတစိတ္တေသု
သဟဇာတဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ ဒုက္ခဝေဒနာဝဇ္ဇေသု အဝသေသကာမာဝစရဓမ္မေသု ရူပာရူပါဝစရဓမ္မေသု စ
အာရမ္မဏဝသေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော မာနော။ **ဒိဋ္ဌာနုသယော** စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တေသု။ **ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော**
ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတေ။ **အဝိဇ္ဇာနုသယော** ဒွါဒသသု အကုသလစိတ္တေသု သဟဇာတဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ။
တယောပိ အဝသေသတေဘူမကဓမ္မေသု အာရမ္မဏဝသေနေဝ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာမောဟာ။ ဘဝရာဂါနုသယော
စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ သဟဇာတဝသေန န ဝုတ္တော, အာရမ္မဏဝသေနေဝ ပန ရူပာရူပါဝစ
ရဓမ္မေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော လောဘော ဝုတ္တော။

၁၁၄. ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တာနံ အနုသယာနံ အနုသယနဋ္ဌာနံ ဒဿေန္တော **ယံ လောကေ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယံ
လောကေ ပိယရူပန္တိ** ယံ ဣမသ္မိံ လောကေ ပိယဇာတိကံ ပိယသဘာဝံ။ **သာတရူပန္တိ** သာတဇာတိကံ အဿာဒပဒဋ္ဌာ
နံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ။ **ဧတ္ထ သတ္တာနံ ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတီ** တိ ဧတသ္မိံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ သတ္တာနံ အပ္ပဟီနဋ္ဌ
ဋ္ဌေန ကာမရာဂါနုသယော အနုသေတိ။ "ပိယရူပံ သာတရူပ"န္တိ စ ဣဓ ကာမာဝစရဓမ္မောယေဝ အဓိပ္ပေတော။ ယထာ
နာမ ဥဒကေ နိမုဂ္ဂဿ ဟေဋ္ဌာ စ ဥပရိ စ သမန္တာ စ ဥဒကမေဝ ဟောတိ, ဧဝမေဝ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ ရာဂုပ္ပတ္တိ နာမ
သတ္တာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏာ။ တထာ အနိဋ္ဌာရမ္မဏေ ပဋိဃုပ္ပတ္တိ။ **ဣတိ ဣမေသု ဒွီသု ဓမ္မေသူ** တိ ဧဝံ ဣမေ
သု ဒွီသု ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏဓမ္မေသု။ **အဝိဇ္ဇာနုပတိတာ**တိ ကာမရာဂပဋိဃသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ အာရမ္မဏကရဏဝ
သေန အဝိဇ္ဇာ အနုပတိတာ အနုဂတာ။ ဝိစ္ဆေဒံ ကတွာပိ ပါဌော။ **တဒေကဋ္ဌော** တိ တာယ အဝိဇ္ဇာယ သဟဇေကဋ္ဌဝ
သေန ဧကတော ဌိတော။ **မာနော စ ဒိဋ္ဌိ စ ဝိစိကိစ္ဆာ စာ** တိ နဝဝိဓမာနော, ဒွါသဋ္ဌိဝိဓာ ဒိဋ္ဌိ, အဋ္ဌဝတ္ထုကာ ဝိစိကိစ္ဆာ, တ
ဒေကဋ္ဌော မာနော စ တဒေကဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌိ စ တဒေကဋ္ဌာ ဝိစိကိစ္ဆာ စာတိ ယောဇနာ။ **ဒဋ္ဌဗ္ဗာ** တိ ပဿိတဗ္ဗာ အဝဂန္တဗ္ဗ
ဗာ။ တယော ဧကတော ကတွာ ဗဟုဝစနံ ကတံ။ ဘဝရာဂါနုသယော ပနေတ္ထ ကာမရာဂါနုသယေနေဝ သင်္ဂဟိတောတိ
ဝေဒိတဗ္ဗော။

စရိတနိဒ္ဒေသေ တေရသ စေတနာ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** ။ ဒွါဒသ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** ။ စတဿော **အာနေဉ္ဇာ
ဘိသင်္ခါရော**။ တတ္ထ ကာမာဝစရော **ပရိတ္တဘူမကော** ။ ဣတရော **မဟာဘူမကော**။ တီသုပိ တ ဧတေသု ယော ကောစိ

အပ္ပဝိပါကော **ပရိတ္တဘူမကော,** မဟာဝိပါကော **မဟာဘူမကော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၁၅. အဓိမုတ္တိနိဒ္ဒေသေ **သန္တိ** တိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ **ဟီနာဓိမုတ္တိကာ** တိ လာမကဇ္ဈာသယာ။ **ပဏီတာဓိမုတ္တိကာ**
တိ ကလျာဏဇ္ဈာသယာ။ **သေဝန္တိ** တိ နိဿယန္တိ အလ္လီယန္တိ။ **ဘဇန္တိ** တိ ဥပသင်္ကမန္တိ။ **ပယိရုပါသန္တိ** တိ
ပုနပ္ပုနံ ဥပသင်္ကမန္တိ။ သစေ ဟိ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ န သီလဝန္တော ဟောန္တိ, အန္တေဝါသိကသဒ္ဓိဝိဟာရိကာ
သီလဝန္တော, တေ အတ္တနော အာစရိယုပဇ္ဈာယေပိ န ဥပသင်္ကမန္တိ, အတ္တနော သဒိသေ သာရုပ္ပေ ဘိက္ခူယေဝ ဥပသ
င်္ကမန္တိ။ သစေပိ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ သာရုပ္ပါ ဘိက္ခူ, ဣတရေ အသာရုပ္ပါ, တေပိ န အာစရိယုပဇ္ဈာယေ ဥပသင်္က
မန္တိ, အတ္တနော သဒိသေ ဟီနာဓိမုတ္တိကေယေဝ ဥပသင်္ကမန္တိ။ ဧဝံ ဥပသင်္ကမနံ ပန န ကေဝလံ ဧတရဟိယေဝ,
အတီတာနာဂတေပီတိ ဒဿေတုံ **အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာန** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာန** န္တိ အတီတသ္မိံ
ကာလေ, အစ္စန္တသံယောဂတ္ထေ တ ဥပယောဂဝစနံ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ဣဒံ ပန ဒုဿီလာနံ ဒုဿီလသေဝ
နမေဝ, သီလဝန္တာနံ သီလဝန္တသေဝနမေဝ, ဒုပ္ပညာနံ ဒုပ္ပညသေဝနမေဝ, ပညဝန္တာနံ ပညဝန္တသေဝနမေဝ ကော နိ
ယမေတီတိ? အဇ္ဈာသယဓာတု နိယမေတီတိ။

ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ ဆဍ္ဍေတဗ္ဗေ ပဌမံ နိဒ္ဒိသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗေ ပစ္ဆာ နိဒ္ဒိသိတုံ ဥဒ္ဒေသဿ ဥပ္ပဋိပါဋိ
ယာ ပဌမံ အဘဗ္ဗာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ဥဒ္ဒေသေ ပန ဒွန္ဒသမာသေ အစ္စိတဿ စ မန္ဒက္ခရဿ စ ပဒဿ ပုဗ္ဗနိပါတလက္
ခဏဝသေန ဘဗ္ဗသဒ္ဒော ပုဗ္ဗံ ပယုတ္တော။ **ကမ္မာဝရဏေနာ** တိ ပဉ္စဝိဓေန အာနန္တရိယကမ္မေန။ **သမန္နာဂတာ** တိ
သမင်္ဂီဘူတာ။ **ကိလေသာဝရဏေနာ**တိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ။ ဣမာနိ ဒွေ သဂ္ဂမဂ္ဂာနံ အာဝရဏတော အာဝရဏာနိ။
ဘိက္ခုနိဒူသကာဒီနိ ကမ္မာနိပိ ကမ္မာဝရဏေနေဝ သင်္ဂဟိတာနိ။ **ဝိပါကာဝရဏေနာ**တိ အဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ။ ယသ္မာ
ပန ဒုဟေတုကာနမ္ပိ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓော နတ္ထိ, တသ္မာ ဒုဟေတုကာ ပဋိသန္ဓိပိ ဝိပါကာဝရဏမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, **အ
ဿဒ္ဓါ**တိ ဗုဒ္ဓါဒီသု သဒ္ဓါရဟိတာ။ **အစ္ဆန္ဒိကာ** တိ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒရဟိတာ။ ဥတ္တရကုရုကာ မနုသ္
သာ အစ္ဆန္ဒိကဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ။ **ဒုပ္ပညာ** တိ ဘဝင်္ဂပညာယ ပရိဟီနာ။ ဘဝင်္ဂပညာယ ပန ပရိပုဏ္ဏာယပိ ယဿ ဘဝင်
ဂံ လောကုတ္တရဿ ပါဒကံ န ဟောတိ, သောပိ ဒုပ္ပညောယေဝ နာမ။ **အဘဗ္ဗာ နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္**
မေသု သမ္မတ္တန္တိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခါတံ အရိယမဂ္ဂံ ဩက္ကမိတုံ အဘဗ္ဗာ။ အရိယမဂ္ဂေါ
ဟိ သမ္မာ သဘာဝေါတိ သမ္မတ္တံ, သောယေဝ အနန္တရဖလဒါနေ, သယမေဝ ဝါ အစလဘာဝတော နိယာမော, တံ ဩက်
ကမိတုံ ပဝိသိတုံ အဘဗ္ဗာ။ **န ကမ္မာဝရဏေနာ** တိအာဒီနိ ဝုတ္တဝိပရိယာယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။

အာသယာနုသယဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇၀. ယမကပါဋိဟီရဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၆. ယမကပါဋိဟီရဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အသာဓာရဏံ သာဝကေဟီ**တိ သေသာသာဓာရဏဉာဏနိဒ္ဒေသေ အညဝစနေ
ဟိ ဩကာသာဘာဝတော န ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန အညဝစနာဘာဝတော ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဥပရိမကာယတော**တိ နာဘိ
ယာ ဥဒ္ဓံ သရီရတော။ **အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတီ** တိ တေဇောကသိဏာရမ္မဏံ ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ
“ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိဇာလာ ဝုဋ္ဌာတူ”တိ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ အနန္တရံ အဘိညာဉာဏေန “ဥပရိမကာယ
တော အဂ္ဂိဇာလာ ဝုဋ္ဌာတူ”တိ အဓိဋ္ဌိတေ သဟ အဓိဋ္ဌာနာ ဥပရိမကာယတော အဂ္ဂိဇာလာ ဝုဋ္ဌာတိ။ သာ ဟိ ဣဓ ရာ
သဋ္ဌေန ခန္ဓောတိ ဝုတ္တာ။ **ဟေဋ္ဌိမကာယတော** တိ နာဘိတော ဟေဋ္ဌာ သရီရတော။ **ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ** တိ အာ
ပေါကသိဏာရမ္မဏံ ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ “ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ဝုဋ္ဌာတူ”တိ အာဝဇ္ဇိတွာ
ပရိကမ္မံ ကတွာ အနန္တရံ အဘိညာဉာဏေန “ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ဝုဋ္ဌာတူ”တိ အဓိဋ္ဌိတေ သဟ အဓိဋ္
ဌာနာ ဟေဋ္ဌိမကာယတော ဥဒကဓာရာ ဝုဋ္ဌာတိ။ ဥဘယတ္ထာပိ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဝသေန ပဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ။ အဓိဋ္ဌာ
နဿ အာဝဇ္ဇနဿ စ အန္တရေ ဒွေ ဘဝင်္ဂစိတ္တာနိ ဝတ္တန္တိ။ တသ္မာယေဝ ယုဂဠာ ဟုတွာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဥဒ
ကဓာရာ ပဝတ္တန္တိ, အန္တရံ န ပညာယတိ။ အညေသံ ပန ဘဝင်္ဂပရိစ္ဆေဒော နတ္ထိ ။ **ပုရတ္ထိမကာယတော** တိ အဘိမု
ခပဿတော။ **ပစ္ဆိမကာယတော**တိ ပိဋ္ဌိပဿတော။ **ဒက္ခိဏအက္ခိတော ဝါမအက္ခိတော** တိအာဒိ သမာသပါဌောယေ
ဝ, န အညော။ ဒက္ခိဏနာသိကာသောတတော ဝါမနာသိကာသောတတောတိ ပါဌော သုန္ဒရော။ ရဿံ ကတွာပိ ပဌန္တိ။
အံသကူဋတောတိ ဧတ္ထ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန ကူဋော ဝိယာတိ ကူဋော, အံသောယေဝ ကူဋော အံသကူဋော။ **အင်္ဂုလင်္ဂု**

လေဟိတိ အင်္ဂုလိဟိ အင်္ဂုလီဟိ။ **အင်္ဂုလန္တရိကာဟိ** တိ အင်္ဂုလီနံ အန္တရိကာဟိ။ **ဧကေကလောမတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, ဧကေကလောမတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ**တိ ဥဘယတ္ထာပိ အာမေဍိတဝစနေန သဗ္ဗလောမာနံ ပရိယာဒိန္နတ္တာ ဧကေကလောမတောဝ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဥဒကဓာရာ ယုဂလာ ယုဂလာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **လောမကူပတော လောမကူပတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, လောမကူပတော လောမကူပတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ကေသုစိ ပောတ္ထကေသု ''ဧကေကလောမတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ။ လောမကူပတော လောမကူပတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိ, လောမကူပတော လောမကူပတော အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ပဝတ္တတိ, ဧကေကလောမတော ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတီ''တိ လိခိတံ။ တမ္ပိ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ဟဋ္ဌိဟီရသ္သ အတိသုခုမတ္တာဒီပနတော ပန ပုရိမပာဌောယေဝ သုန္ဒရတရော။

ဣဓာနိ **ဆန္နံ ဝဏ္ဏာန**န္တိ ကော သမ္ဗန္ဓော? ဟေဋ္ဌာ ''ဥပရိမကာယတော''တိအာဒီဟိ အနေကေဟိ သရီရာဝယဝေဟိ ဝုတ္တာ။ တေန သရီရာဝယဝသမ္ဗန္ဓော ပဝတ္တတီတိ ဝစနသမ္ဗန္ဓေန စ ယမကပာဋိဟီရာဓိကာရေန စ ဆန္နံ ဝဏ္ဏာနံ သရီရာဝယဝဘူတာနံ ရသ္မိယော ယမကာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာမိဝစနသမ္ဗန္ဓေန စ အဝသ္သံ ''ရသ္မိယော''တိ ဟာဒသေသော ဣစ္ဆိတဗ္ဗောယေဝ။ **နီလာန**န္တိ ဥမာပုပ္ဖဝဏ္ဏာနံ။ **ပီတကာန**န္တိ ကဏိကာရပုပ္ဖဝဏ္ဏာနံ။ **လောဟိတကာန**န္တိ ဣန္ဒဂောပကဝဏ္ဏာနံ။ **ဩဒါတာန**န္တိ ဩသဓိတာရကဝဏ္ဏာနံ။ **မဉ္ဇိဋ္ဌာန**န္တိ မန္ဒရတ္တဝဏ္ဏာနံ။ **ပဘဿရာန**န္တိ ပဘာသနပကတိကာနံ ပဘဿရဝဏ္ဏာနံ။ ပဘဿရဝဏ္ဏော ဝိသုံ အဝိဇ္ဇမာနေပိ ဝုတ္တေသု ပဉ္စသု ဝဏ္ဏေသု ယေ ယေ ပဘာ သမုဇ္ဇလာ, တေ တေ ပဘဿရာ။ တထာ ဟိ တထာဂတဿ ယမကပာဋိဟီရံ ကရောန္တဿ ယမကပာဋိဟီရဉာဏဗလေနေဝ ကေသမဿုန္နဉ္စေဝ အက္ခီနဉ္စ နီလဋ္ဌာနေဟိ နီလရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဂဂနတလံ အဉ္ဇနစုဏ္ဏသမောကိဏ္ဏံ ဝိယ ဥမာပုပ္ဖနီလုပ္ပလဒလသဉ္ဆန္နံ ဝိယ ဝီတိပတန္တမဏိတာလဝဏ္ဋံ ဝိယ ပသာရိတမေစကပဋံ ဝိယ စ ဟောတိ။ ဆဝိတော စေဝ အက္ခီနဉ္စ ပီတကဋ္ဌာနေဟိ ပီတရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဒိသာဘာဂါ သုဝဏ္ဏရသနိသိဉ္စမာနာ ဝိယ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋပသာရိတာ ဝိယ ကုင်္ကုမစုဏ္ဏကဏိကာရပုပ္ဖသမ္ပရိကိဏ္ဏာ ဝိယ စ ဝိရောစန္တိ။ မံသလောဟိတေဟိ စေဝ အက္ခီနဉ္စ ရတ္တဋ္ဌာနေဟိ လောဟိတရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဒိသာဘာဂါ စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏရဉ္ဇိတာ ဝိယ သုပက္ကလာခါရသနိသိဉ္စမာနာ ဝိယ ရတ္တကမ္ဗလပရိက္ခိတ္တာ ဝိယ ဇယသုမနပာလိဘဒ္ဒကဗန္ဓုဇီဝကကုသုမသမ္ပရိကိဏ္ဏာ ဝိယ စ ဝိရောစန္တိ။ အဋ္ဌီဟိ စေဝ ဒန္တေဟိ စ အက္ခီနဉ္စ သေတဋ္ဌာနေဟိ ဩဒါတရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဒိသာဘာဂါ ရဇတကုဋေဟိ အာသိဉ္စမာနခီရဓာရာသမ္ပရိကိဏ္ဏာ ဝိယ ပသာရိတရဇတပဋ္ဋဝိတာနာ ဝိယ ဝီတိပတန္တရဇတတာလဝဏ္ဋာ ဝိယ ကုန္ဒကုမုဒသိန္ဒုဝါရသုမနမလ္လိကာဒိကုသုမသဉ္ဆန္နာ ဝိယ စ ဝိရောစန္တိ။ ဟတ္ထတလပာဒတလာဒီဟိ မန္ဒရတ္တဋ္ဌာနေဟိ မဉ္ဇိဋ္ဌရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဒိသာဘာဂါ ပဝါဠဇာလပရိက္ခိတ္တာ ဝိယ ရတ္တကုရဝကကုသုမသမောကိဏ္ဏာ ဝိယ စ ဝိရောစန္တိ။ ဥဏ္ဏာနခါဒီဟိ ပဘဿရဋ္ဌာနေဟိ ပဘဿရရသ္မိယော နိက္ခမန္တိ, ယာသံ ဝသေန ဒိသာဘာဂါ ဩသဓိတာရကပုဉ္ဇပုဏ္ဏာ ဝိယ ဝိဇ္ဇုပဋလာဒိပရိပုဏ္ဏာ ဝိယ စ ဝိရောစန္တိ။

ဘဂဝါ စင်္ကမတီတိအာဒိ ''ဘဂဝတော စ နိမ္မိတာနဉ္စ နာနာဣရိယာပထကရဏံ ယမကပာဋိဟီရေနေဝ ဟောတီ''တိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တေသဉ္စဟိ နိမ္မိတာနံ ဣရိယာပထာ ယုဂလာဝ ဟုတွာ ဝတ္တန္တိ။ ယဒိ နိမ္မိတာ ဗဟုကာ ဟောန္တိ, ''နိမ္မိတော''တိအာဒိ ကသ္မာ ဧကဝစနံ ကတန္တိ စေ? နိမ္မိတေသုပိ ဧကေကဿ နာနာဣရိယာပထဘာဝဒဿနတ္ထံ။ ဗဟုဝစနေန ဟိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေပိ နိမ္မိတာ သကိံ ဧကေကဣရိယာပထိကာ ဝိယ ဟောန္တိ။ ဧကဝစနေန ပန ဝုတ္တေ နိမ္မိတေသု ဧကေကော နာနာဣရိယာပထိကောတိ ဉာယတိ။ တသ္မာ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ စူဠပန္ထကတ္ထေရောပိ တာဝ နာနာဣရိယာပထိကဘိက္ခူနံ သဟဿံ မာပေသိ, ကိံ ပန ဘဂဝါ ယမကပာဋိဟီရေ ဗဟူ နိမ္မိတေ န ကရိဿတိ။ စူဠပန္ထကတ္ထေရံ မုဉ္စိတွာ အညေသံ သာဝကာနံ ကောဝဇ္ဇနေန နာနာဣရိယပထိကာနံ နာနာရူပာနဉ္စ နိမ္မာနံ န ဣဇ္ဈတိ။ အနိယမေတွာ ဟိ နိမ္မိတာ ဣဒ္ဓိမတာ သဒိသာဝ ဟောန္တိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု ဘာသိတတုဏှီဘာဝါဒီသု ဝါ ယံ ယံ ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံ တဒေဝ ကရောန္တိ, ဝိသဒိသကရဏံ နာနာကိရိယာကရဏဉ္စ ''ဧတ္တကာ ဉဒိသာ ဟောန္တု, ဧတ္တကာ ဣမံ နာမ ကရောန္တူ''တိ ဝိသုံ ဝိသုံ အာဝဇ္ဇိတွာ အဓိဋ္ဌာနေန ဣဇ္ဈတိ။ တထာဂတဿ ပန ဧကာဝဇ္ဇနာဓိဋ္ဌာနေနေဝ နာနပ္ပကာရနိမ္မာနံ ဣဇ္ဈတိ။ ဧဝမေဝ အဂ္ဂိက္ခန္ဓဥဒကဓာရာနိမ္မာနေ စ နာနာဝဏ္ဏနိမ္မာနေ စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **ဘဂဝါ စင်္ကမတီ**တိ အာကာသေ ဝါ ပထဝိယံ ဝါ စင်္ကမတိ။ **နိမ္မိတော**တိ ဣဒ္ဓိယာ မာပိတဗုဒ္ဓရူပံ။ **တိဋ္ဌတိ ဝါ**တိအာဒီနိပိ အာကာသေ ဝါ ပထဝိယံ ဝါ။ **ကပ္ပေတီ**တိ ကရောတိ။ **ဘဂဝါ တိဋ္ဌတီ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၇၁. မဟာကရုဏာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၇. မဟာကရုဏာဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဗဟုကေဟိ အာကာရေဟီ**တိ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနေဟိ ဧကူနနဝုတိယာ ပကာရေဟိ။ **ပဿန္တာန**န္တိ ဉာဏစက္ခုနာ စ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ စ ဩလောကေန္တာနံ။ **ဩက္ကမတီ**တိ ဩတရတိ ပဝိသတိ။ **အာဒိတ္တော**တိ ဒုက္ခလက္ခဏဝသေန ပီဠာယောဂတော သန္တာပနဋ္ဌေန အာဒီပိတော။ “ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခ”န္တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ဝုတ္တတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခတဿ စေဝ ဒုက္ခလက္ခဏဝသေန ပီဠိတတ္တာ ဒုက္ခဿ စ ကရုဏာယ မူလဘူတတ္တာ ပဌမံ ဒုက္ခလက္ခဏဝသေန “အာဒိတ္တော”တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရာဂါဒီဟိ အာဒိတ္တတံ ပန ဥပရိ ဝက္ခတိ။ အထ ဝါ **အာဒိတ္တော**တိ ရာဂါဒီဟိယေဝ အာဒိတ္တော။ ဥပရိ ပန “တဿ နတ္ထညော ကောစိ နိဗ္ဗာပေတာ”တိ အတ္ထာပေက္ခနဝသေန ပုန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ **လောကသန္နိဝါသော**တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော, တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန သန္နိဝသန္တိ ဧတ္ထ သတ္တာတိ သန္နိဝါသော, လောကောဝ သန္နိဝါသော လောကသန္နိဝါသော။ ဒုက္ခိတံ ခန္ဓသန္တာနံ ဥပာဒါယ သတ္တဝေါဟာရသဗ္ဘာဝတော လောကသန္နိဝါသယောဂတော သတ္တသမူဟောပိ လောကသန္နိဝါသော။ သောပိ စ သဟခန္ဓကောယေဝ။ **ဥယျုတ္တော**တိ အနေကေသု ကိစ္စေသု နိစ္စဗျာပာရတာယ ကတယောဂေါ ကတဥဿာဟော, သတတကိစ္စေသု သဥဿုက္ကောတိ အတ္ထော။ ဃဋ္ဋနယုတ္တောတိ ဝါ ဥယျုတ္တော။ **ပယာတော**တိ ပဗ္ဗတေယျာ နဒီ ဝိယ အနဝဋ္ဌိတဂမနေန မရဏာယ ယာတုံ အာရဒ္ဓော။ **ကုမ္မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော**တိ ကုစ္ဆိတံ မိစ္ဆာမဂ္ဂံ ပဋိပန္နော။ ဥပရိ ပန “ဝိပထပက္ခန္ဒော”တိ နာနာပဒေဟိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။

ဥပနီယတီတိ ဇရာဝသေန မရဏာယ ဥပနီယတိ ဟရီယတိ။ ဇရာ ဟိ “အာယုနော သံဟာနီ”တိ (သံ. နိ. ၂.၂) ဝုတ္တာ။ **အဒ္ဓုဝေါ**တိ န ထိရော, သဒါ တထေဝ န ဟောတိ။ ယသ္မာ အဒ္ဓုဝေါ, တသ္မာ ဥပနီယတီတိ ပုရိမဿ ကာရဏဝစနမေတံ။ ဧတေန သကာရဏံ ဇရာဒုက္ခံ ဝုတ္တံ။ တံ ဇရာဒုက္ခံ ဒိသွာ ဇရာဟရိတုကာမတာယပိ ဝိညူ ပဗ္ဗဇန္တိ။ **အတာဏော**တိ တာယိတုံ ရက္ခိတုံ သမတ္ထေန ရဟိတော, အနာရက္ခောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနဘိဿရော**တိ အဘိသရိတွာ အဘိဂန္တွာ ဗျာဟရဏေန အဿာသေတုံ သမတ္ထေန ရဟိတော, အသဟာယောတိ ဝါ အတ္ထော။ ယသ္မာ အနဘိဿရော, တသ္မာ အတာဏောတိ ပုရိမဿ ကာရဏဝစနမေတံ။ ဧတေန သကာရဏံ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခံ ဝုတ္တံ။ တံ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခံ ဒိသွာ ဉာတိဟရိတုကာမတာယပိ ဝိညူ ပဗ္ဗဇန္တိ။ **အဿကော**တိ သကဘဏ္ဍရဟိတော။ **သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယ**န္တိ သကဘဏ္ဍန္တိ သလ္လက္ခိတံ သဗ္ဗံ ပဟာယ လောကေန ဂန္တဗ္ဗံ။ ယသ္မာ သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယံ, တသ္မာ အဿကောတိ ပုရိမဿ ကာရဏဝစနမေတံ။ ဧတေန သကာရဏံ မရဏဒုက္ခံ ဝုတ္တံ။ တံ ဒိသွာ ဘောဂဟရိတုကာမတာယပိ ဝိညူ ပဗ္ဗဇန္တိ။ အညတ္ထ “ကမ္မဿကာ မာဏဝ သတ္တာ”တိ (မ. နိ. ၃.၂၈၉) ဝုတ္တံ, ဣဓ စ ရဋ္ဌပာလသုတ္တေ စ “အဿကော လောကော”တိ (မ. နိ. ၂.၃၀၅) ဝုတ္တံ, တံ ကထံ ယုဇ္ဇတီတိ စေ? ပဟာယ ဂမနီယံ သန္ဓာယ “အဿကော”တိ ဝုတ္တံ, ကမ္မံ ပန န ပဟာယ ဂမနီယံ။ တသ္မာ “ကမ္မဿကာ”တိ ဝုတ္တံ။ ရဋ္ဌပာလသုတ္တေယေဝ စ ဧဝမေတံ ဝုတ္တံ “တွံ ပန ယထာကမ္မံ ဂမိဿသီ”တိ (မ. နိ. ၂.၃၀၆)။ **ဦနော**တိ ဟရိပူရိရဟိတော။ **အတိတ္တော**တိ ဘိယျော ဘိယျော ပတ္ထနာယပိ န သုဟိတော ။ ဣဒံ ဦနဘာဝဿ ကာရဏဝစနံ။ **တဏှာဒါသော**တိ တဏှာယ ဝသေ ဝတ္တနတော တဏှာယ ဒါသဘူတော။ ဣဒံ အတိတ္တဘာဝဿ ကာရဏဝစနံ။ ဧတေန ဣစ္ဆာရောဂပဒေသေန သကာရဏံ ဗျာဓိဒုက္ခံ ဝုတ္တံ။ တံ ဗျာဓိဒုက္ခံ ဒိသွာ ဗျာဓိဟရိတုကာမတာယပိ ဝိညူ ပဗ္ဗဇန္တိ။ **အတာယနော**တိ ပုတ္တာဒီဟိပိ တာယနဿ အဘာဝတော အတာယနော အနာရက္ခော, အလဗ္ဘနေယျခေမော ဝါ။ **အလေဏော**တိ အလ္လီယိတုံ နိဿိတုံ အနရဟော အလ္လီနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စာကာရကော။ **အသရဏော**တိ နိဿိတာနံ န ဘယသာရကော န ဘယဝိနာသကော။ **အသရဏီဘူတော**တိ ပုရေ ဥပ္ပတ္တိယာ အတ္တနော အဘာဝေနေဝ အသရဏော, ဥပ္ပတ္တိသမကာလမေဝ အသရဏီဘူတောတိ အတ္ထော။

ဥဒ္ဓတောတိ သဗ္ဗာကုသလေသု ဥဒ္ဓစ္စဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သတ္တသန္တာနေ စ အကုသလုပ္ပတ္တိဗာဟုလ္လတော အကုသလသမင်္ဂီလောကော တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဥဒ္ဓတော။ **အဝူပသန္တော**တိ အဝူပသမနလက္ခဏဿ ဥဒ္ဓစ္စဿေဝ ယောဂေန အဝူပသန္တော ဘန္တမိဂပဋိဘာဂေါ။ “ဥပနီယတိ လောကော”တိအာဒီသု စတူသု စ “ဥဒ္ဓတော လောကော”တိ စ ပဉ္စသု ဌာနေသု လောကောတိ အာဂတံ, သေသေသု လောကသန္နိဝါသောတိ။ ဥဘယထာပိ လောကောယေဝ။ **သသလ္လော**တိ ပီဠာဇနကတာယ အန္တောတုဒနတာယ ဒုန္နီဟရဏီယတာယ စ သလ္လာတိ သင်္ခံ ဂတေဟိ ရာဂါဒီဟိ သ

လ္လေဟိ သဟဇတ္တနကော။ **ဝိဒ္ဓော** တိ မိကဒယော ကအစိ ပရေဟိ ဝိဒ္ဓ ဟောန္တိ, အယံ ပန လောကော နိစ္စံ အတ္တနာ ဝ ဝိဒ္ဓော။ **ပုထုသလ္လေဟီ** တိ "သတ္တ သလ္လာနိ – ရာဂသလ္လံ, ဒောသသလ္လံ, မောဟသလ္လံ, မာနသလ္လံ, ဒိဋ္ဌိသလ္လံ, ကိလေသသလ္လံ, ဒုစ္စရိတသလ္လ"န္တိ (မဟာနိ. ၁၇၄) ဝုတ္တေဟိ သတ္တဟိ သလ္လေဟိ။ **တသ္သာ** တိ တသ္သ လောကသန္နိဝါသသ္သ။ **သလ္လာနံ ဥဒ္ဓတာ** တိ တေသံ သလ္လာနံ သတ္တသန္တာနတော ဥဒ္ဓရိတာ ပုဂ္ဂလော။ **အညတ္ရ မယာ**တိ မံ ဌပေတွာ။ ယေပိ ဘဂဝတော သာဝကာ သလ္လာနိ ဥဒ္ဓရန္တိ, တေသံ ဘဂဝတော ဝစနေနေဝ ဥဒ္ဓရဏတော ဘဂဝာဝ ဥဒ္ဓရတိ နာမ။ **အဝိဇ္ဇန္ဓကာရာဝရဏော** တိ အဝိဇ္ဇာ ဧဝ သဘာဝဒဿနစ္ဆာဒနေန အန္ဓံ ဝိယ ကရောတီတိ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရော, သော ဝ သဘာဝတဝဂမနနိဝါရဏေန အာဝရဏံ တေဿာတိ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရာဝရဏော။ **ကိလေသပဉ္ဇရပက္ခိတ္တော**တိ ကိလေသာ ဧဝ ကုသလဂမနသန္နိရုဇ္ဈနဋ္ဌေန ပဉ္ဇရောတိ ကိလေသပဉ္ဇရော, အဝိဇ္ဇာပဘဝေ ကိလေသပဉ္ဇရေ ပက္ခိတ္တော ဟတိတော။ **အာလောကံ ဒဿေတာ** တိ ပညာလောကံ ဒဿနသီလော, ပညာလောကဿ ဒဿေတာတိ တ အတ္တော။ **အဝိဇ္ဇာဂတော**တိ အဝိဇ္ဇံ ဂတော ပဝိဋ္ဌော။ န ကေဝလံ အဝိဇ္ဇာယ အာဝရဏမတ္တမေဝ, အထ ခော ဂဟနဂတော ဝိယ အဝိဇ္ဇာကောသဿ အန္တော ပဝိဋ္ဌောတိ ပုရိမတော ဝိသေသော။ **အဏ္ဍဘူတော** တိအာဒယော စ ဝိသေသာယေဝ။ **အဏ္ဍဘူတော** တိ အဏ္ဍေ ဘူတော နိဗ္ဗတ္တော။ ယထာ ဟိ အဏ္ဍေ နိဗ္ဗတ္တာ ဧကစ္စေ သတ္တာ "အဏ္ဍဘူတာ"တိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမယံ လောကော အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသေ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ "အဏ္ဍဘူတော"တိ ဝုစ္စတိ။ **ပရိယောနဒ္ဓော**တိ တေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသေန သမန္တတော ဩနဒ္ဓော ဗဒ္ဓော ဝေဌိတော။

တန္တာကုလကဇာတော တိ တန္တံ ဝိယ အာကုလဘူတော။ ယထာ နာမ ဒုန္နိက္ခိတ္တံ မူသိကစ္ဆိန္နံ ပေသကာရာနံ တန္တံ တဟိံ တဟိံ အာကုလံ ဟောတိ, ဣဒံ အဂ္ဂံ ဣဒံ မူလန္တိ အဂ္ဂေန တ အဂ္ဂံ, မူလေန တ မူလံ သမာနေတုံ ဒုက္ကရံ ဟောတိ, ဧဝမေဝ သတ္တာ ပစ္စယာကာရေ ခလိတာ အာကုလာ ဗျာကုလာ ဟောန္တိ, န သက္ကောန္တိ ပစ္စယာကာရံ ဥဇုံ ကာတုံ။ တတ္ထ တန္တံ ပစ္စတ္တပုရိသကာရေ ဌတွာ သက္ကာပိ ဘဝေယျ ဥဇုံ ကာတုံ, ဌပေတွာ ပန ဒွေ ဗောဓိသတ္တေ အညော သတ္တော အတ္တနော ဓမ္မတာယ ပစ္စယာကာရံ ဥဇုံ ကာတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ။ ယထာ ပန အာကုလံ တန္တံ ကဉ္ဇိကံ ဒတွာ ကောစ္ဆေန ပဟဋံ တတ္ထ တတ္ထ ကုလကဇာတံ ဟောတိ ဂဏ္ဌိဗဒ္ဓံ, ဧဝမယံ လောကော ပစ္စယေသု ပက္ခလိတွာ ပစ္စယေ ဥဇုံ ကာတုံ အသက္ကောန္တော ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတဝသေန ကုလကဇာတော ဟောတိ ဂဏ္ဌိဗဒ္ဓော။ ယေ ဟိ ကေစိ ဒိဋ္ဌိယော နိဿိတာ, သဗ္ဗေ တေ ပစ္စယံ ဥဇုံ ကာတုံ န သက္ကောန္တိယေဝ။ **ကုလာဂဏ္ဍိကဇာတော**တိ ကုလာဂဏ္ဍိကံ ဝိယ ဘူတော။ ကုလာဂဏ္ဍိကံ ဝုစ္စတိ ပေသကာရကဉ္ဇိကသုတ္တံ။ "ကုလာ နာမ သကုဏိကာ, တဿာ ကုလာဝကော"တိပိ ဧကေ။ ယထာ တဒုဘယမ္ပိ အာကုလံ အဂ္ဂေန တ အဂ္ဂံ, မူလေန တ မူလံ သမာနေတုံ ဒုက္ကရန္တိ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **မုဉ္ဇပဗ္ဗဇဘူတော** တိ မုဉ္ဇတိဏံ ဝိယ ပဗ္ဗဇတိဏံ ဝိယ စ ဘူတော မုဉ္ဇတိဏပဗ္ဗဇတိဏသဒိသော ဇာတော။ ယထာ တာနိ တိဏာနိ ကောဋ္ဋေတွာ ကောဋ္ဋေတွာ ကတရဇ္ဇု ဇိဏ္ဏကာလေ ကတ္ထစိ ပတိတံ ဂဟေတွာ တေသံ တိဏာနံ "ဣဒံ အဂ္ဂံ ဣဒံ မူလ"န္တိ အဂ္ဂေန တ အဂ္ဂံ, မူလေန တ မူလံ သမာနေတုံ ဒုက္ကရံ, တမ္ပိ ပစ္စတ္တပုရိသကာရေ ဌတွာ သက္ကာ ဘဝေယျ ဥဇုံ ကာတုံ, ဌပေတွာ ပန ဒွေ ဗောဓိသတ္တေ အညော သတ္တော အတ္တနော ဓမ္မတာယ ပစ္စယာကာရံ ဥဇုံ ကာတုံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ။ ဧဝမယံ လောကော ပစ္စယာကာရံ ဥဇုံ ကာတုံ အသက္ကောန္တော ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဂတဝသေန ဂဏ္ဌိဇာတော ဟုတွာ အပာယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပာတံ သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ။

တတ္ထ **အပာယော**တိ နိရယော တိရစ္ဆာနယောနိ ပေတ္တိဝိသယော အသုရကာယော။ သဗ္ဗေပိ ဟိ တေ ဝဍ္ဎိသင်္ခါတဿ အာယဿ အဘာဝတော "အပာယော"တိ ဝုစ္စန္တိ။ တထာ ဒုက္ခဿ ဂတိဘာဝတော **ဒုဂ္ဂတိ** ။ သုခသမုဿယတော ဝိနိပတိတတ္တာ **ဝိနိပါတော**။ ဣတရော ပန –

"ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတိ"။

တံ သဗ္ဗမ္ပိ နာတိဝတ္တတိ နာတိက္ကမတိ။ အထ ခော စုတိတော ပဋိသန္ဓိံ, ပဋိသန္ဓိတော စုတိန္တိ ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ စုတိပဋိသန္ဓိယော ဂဏှမာနော တီသု ဘဝေသု စတူသု ယောနီသု ပဉ္စသု ဂတီသု သတ္တသု ဝိညာဏဋ္ဌိတီသု နဝသု သတ္တာဝါသေသု မဟာသမုဒ္ဒေ ဝါတုက္ခိတ္တနာဝါ ဝိယ ယန္တေကေဏော ဝိယ စ ပရိဗ္ဘမတိယေဝ။ **အဝိဇ္ဇာဝိသဒောသသလ္လိတ္တော**တိ အဝိဇ္ဇာယေဝ အကုသလုပ္ပာဒနေန ကုသလဇီဝိတနာသနတော ဝိသန္တိ အဝိဇ္ဇာဝိသံ, တဒေဝ သန္တာနဒူသနတော အဝိဇ္ဇာဝိသဒောသော, တေန အနုသယပရိယုဋ္ဌာနဒုစ္စရိတဘူတေန ဘုသံ လိတ္တော မက္ခိတောတိ အဝိဇ္ဇာဝိသဒောသသ

လ္လိတ္တော။ **ကိလေသကလလီဘူတော**တိ အဝိဇ္ဇာဒိမူလကာ ကိလေသာ ဧဝ ဩသီဒနဋ္ဌေန ကလလံ ကဒ္ဒမောတိ ကိလေသကလလံ, တဒသ္သ အတ္ထီတိ ကိလေသကလလီ, ဧဝံဘူတော။ **ရာဂဒေါသမောဟဇဋာဇဋိတော**တိ လောဘပဋိဃာဝိဇ္ဇာသင်္ခါတာ ရာဂဒေါသမောဟာ ဧဝ ရူပါဒီသု အာရမ္မဏေသု ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန ဝေဠုဂုမ္ဗာဒီနံ သာခါဇာလသင်္ခါတာ ဇဋာ ဝိယာတိ ဇဋာ, တာယ ရာဂဒေါသမောဟဇဋာယ ဇဋိတော။ ယထာ နာမ ဝေဠုဇဋာဒီဟိ ဝေဠုအာဒယော, ဧဝံ တာယ ဇဋာယ အယံ လောကော ဇဋိတော ဝိနဒ္ဓော သံသိဗ္ဗိတောတိ အတ္ထော။ **ဇဋံ ဝိဇဋေတာ**တိ ဣမံ ဧဝံ တေဓာတုကံ လောကံ ဇဋေတွာ ဌိတံ ဇဋံ ဝိဇဋေတာ သံဆိန္ဒိတာ သမ္ပဒာလယိတာ။

တဏှာသင်္ဃာဋပဋိမုက္ကောတိ တဏှာ ဧဝ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ပဝတ္တိတော သင်္ဃဋိတဋ္ဌေန သင်္ဃာဋောတိ တဏှာသင်္ဃာဋော, တသ္မိံ တဏှာသင်္ဃာဋေ ပဋိမုက္ကော အနုပဝိဋ္ဌော အန္တောဂတောတိ တဏှာသင်္ဃာဋပဋိမုက္ကော။ **တဏှာဇာလေန ဩတ္ထဋော**တိ တဏှာ ဧဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန ဇာလန္တိ တဏှာဇာလံ, တေန တဏှာဇာလေန ဩတ္ထဋော သမန္တတော ဆာဒိတော ပလိဝေဌိတော။ **တဏှာသောတေန ဝုယှတီ**တိ တဏှာ ဧဝ သံသာရေ အာကဍ္ဎနဋ္ဌေန သောတောတိ တဏှာသောတော, တေန တဏှာသောတေန ဝုယှတိ အာကဍ္ဎိယတိ။ **တဏှာသညောဇနေန သညုတ္တော**တိ တဏှာ ဧဝ လောကံ ဝဋ္ဋသ္မိံ သံယောဇနတော ဗန္ဓနတော သံယောဇနန္တိ တဏှာသံယောဇနံ, တေန တဏှာသံယောဇနေန သညုတ္တော ဗဒ္ဓော။ **တဏှာနုသယေန အနုသဋော**တိ တဏှာ ဧဝ အနုသယနဋ္ဌေန အနုသယောတိ တဏှာနုသယော, တေန တဏှာနုသယေန အနုသဋော အနုဂတော ထာမဂတော။ **တဏှာသန္တာပေန သန္တပ္ပတီ**တိ တဏှာ ဧဝ ပဝတ္တိကာလေ ဖလကာလေ စ လောကံ သန္တာပေတီတိ သန္တာပော, တေန တဏှာသန္တာပေန သန္တပ္ပတိ သန္တာပီယတိ။ **တဏှာပရိဠာဟေန ပရိဍယှတီ**တိ တဏှာ ဧဝ ဗလဝဘူတာ ပဝတ္တိကာလေ ဖလကာလေ စ သမန္တတော ဒဟနဋ္ဌေန မဟာပရိဠာဟောတိ တဏှာပရိဠာဟော, တေန တဏှာပရိဠာဟေန ပရိဍယှတိ သမန္တတော ဍဟီယတိ။ **ဒိဋ္ဌိသင်္ဃာဋာ**ဒယော ဣမိနာဝ နယေန ယောဇေတဗ္ဗာ။

အနုဂတောတိ အနုပဝိဋ္ဌော။ **အနုသဋော**တိ အနုဿဝိတော။ **အဘိဘူတော**တိ ပီဠိတော။ **အဇ္ဈာဟတော**တိ အဘိအာဟတော အဘိမုခံ ဘုသံ ပဟတော။ **ဒုက္ခေ ပတိဋ္ဌိတော**တိ ဒုက္ခေ ခန္ဓပဉ္စကေ သုခဝိပလ္လာသေန ပတိဋ္ဌိတော အဘိနိဝိဋ္ဌော။

တဏှာယ ဥဍ္ဍိတောတိ တဏှာယ ဥလ္လင်္ဃိတော။ စက္ခုံ ဟိ တဏှာရဇ္ဇုနာ အာဝုနိတွာ ရူပနာဂဒန္တေ ဥဍ္ဍိတံ, သောတာဒီနိ တဏှာရဇ္ဇုနာ အာဝုနိတွာ သဒ္ဒာဒိနာဂဒန္တေသု ဥဍ္ဍိတာနိ။ တံသမင်္ဂီလောကောပိ ဥဍ္ဍိတောယေဝ နာမ။ **ဇရာပါကာရပရိက္ခိတ္တော**တိ အနတိက္ကမနီယဋ္ဌေန ပါကာရဘူတာယ ဇရာယ ပရိဝါရိတော။ **မစ္စုပါသေန ပရိက္ခိတ္တော**တိ ဒုမ္မောစနီယဋ္ဌေန ပါသဘူတေန မရဏေန ဗဒ္ဓော။ **မဟာဗန္ဓနဗဒ္ဓော**တိ ဒုပ္ပဟတ္တာ ဒုစ္ဆေဒတ္တာ စ မဟန္တေဟိ ဗန္ဓနေဟိ ဗဒ္ဓော။ **ရာဂဗန္ဓနေနာ**တိ ရာဂေါ ဧဝ ဗန္ဓတိ သံသာရတော စလိတုံ န ဒေတီတိ ရာဂဗန္ဓနံ။ တေန ရာဂဗန္ဓနေန။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ကိလေသဗန္ဓနေနာ**တိ ဝုတ္တာဝသေသေန ကိလေသဗန္ဓနေန။ **ဒုစ္စရိတဗန္ဓနေနာ**တိ တိဝိဓေန။ သုစရိတံ ပန ဗန္ဓနမောက္ခဿ ဟေတုဘူတံ ဗန္ဓနမောက္ခဘူတဉ္စ အတ္ထိ။ တသ္မာ တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

ဗန္ဓနံ မောစေတာတိ တဿ ဗန္ဓနံ မောစေတာ။ ဗန္ဓနာ မောစေတာတိပိ ပါဌော, ဗန္ဓနတော တံ မောစေတာတိ အတ္ထော။ **မဟာသမ္ဗာဓပဋိပန္နော**တိ ကုသလသဉ္စာရပီဠနေန မဟာသမ္ဗာဓသင်္ခါတံ ရာဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိကိလေသဒုစ္စရိတဂဟနံ ပဋိပန္နော။ **ဩကာသံ ဒဿေတာ**တိ လောကိယလောကုတ္တရသမာဓိပညာဩကာသံ ဒဿေတာ။ **မဟာပလိဗောဓေန ပလိဗုဒ္ဓော**တိ မဟာနိဝါရဏေန နိဝုတော။ မဟာလေပေန ဝါ လိတ္တော။ **ပလိဗောဓာ**တိ စ ရာဂါဒိသတ္တဝိဓာ ဧဝ။ “တဏှာဒိဋ္ဌိပလိဗောဓာ”တိ ဧကေ။ **ပလိဗောဓံ ဆေတာ**တိ တံ ပလိဗောဓံ ဆိန္ဒိတာ။ **မဟာပပါတေ**တိ ပဉ္စဂတိပပါတေ, ဇာတိဇရာမရဏပပါတေ ဝါ။ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဒုရုတ္တရဏဋ္ဌေန ပပါတော။ **ပပါတာ ဥဒ္ဓတာ**တိ တမှာ ပပါတတော ဥဒ္ဓရိတာ။ **မဟာကန္တာရပဋိပန္နော**တိ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏသောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသကန္တာရံ ပဋိပန္နော။ သဗ္ဗမ္ပိ တံ ဒုရတိက္ကမနဋ္ဌေန ကန္တာရော, တံ **ကန္တာရံ တာရေတာ**။ ကန္တာရာ တာရေတာတိ ဝါ ပါဌော။ **မဟာသံသာရပဋိပန္နော**တိ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ခန္ဓသန္တာနံ ပဋိပန္နော။ **သံသာရာ မောစေတာ**တိ သံသာရတော မောစေတာ။ သံသာရံ မောစေတာတိ ဝါ ပါဌော။ **မဟာဝိဒုဂ္ဂေ**တိ သံသာရဝိဒုဂ္ဂေ။ သံသာရောယေဝ ဟိ ဒုဂ္ဂမနဋ္ဌ

ဌေန ဝိဒုက္ကော။ **သမ္ပရိဝတ္တသာယီ** တိ ဘုသံ နိဝတ္တိတွာ စရတိ။ **မဟာပလိပေ**တိ မဟန္တေ ကာမကဒ္ဒမေ။ ကာမော ဟိ
ဩသီဒနဋ္ဌေန ပလိပေါ။ **ပလိပန္နော** တိ လဂ္ဂေါ။ မဟာပလိပပလိပန္နောတိပိ ပါဌော။

အဗ္ဘာဟတော တိ သဗ္ဗောပဒ္ဒဝေဟိ အဗ္ဘာဟတော။ **ရာဂဂ္ဂိနာ** တိ ရာဂါဒယောယေဝ အနုဒဟနဋ္ဌေန အဂ္ဂိ,
တေန ရာဂဂ္ဂိနာ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဥန္နီတကော** တိ ဥဂ္ဂဟေတွာ နီတော, ဇာတိယာ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဇရာဒိဥပ
ဒ္ဒုတာယ နီတောတိ အတ္ထော။ က-ကာရော ပနေတ္ထ အနုကမ္ပာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဟညတိ နိစ္စမတာဏော**တိ ပရိတ္တာယ
ကေန ရဟိတော သတတံ ပီဠီယတိ။ **ပတ္တဒဏ္ဍော** တိ ရာဇာဒီဟိ လဒ္ဓအာဏော။ **တက္ကရော**တိ စောရော။ **ဝဇ္ဈဗန္ဓနဗဒ္ဒ
ဓော**တိ ရာဂါဒိဝဇ္ဈဗန္ဓနေဟိ ဗဒ္ဓော။ **အာဃာတနပစ္စုပဋ္ဌိတော** တိ မရဏာမမ္မဂါဟိုကဋ္ဌာနံ ဥပေစ္စ ဌိတော။ **ကောစိ ဗ
န္ဓနာ မောစေတာ**။ ကောစိ ဗန္ဓနံ မောစေတာတိပိ ပါဌော။ **အနာထော**တိ နတ္ထိ တေသံ နာထော ဣဿရော, သယံ တ န
နာထော န ဣဿရောတိ အနာထော, အသရဏောတိ တ အတ္ထော။ **ပရမကာပညပ္ပတ္တော** တိ ဇရာဒိပဋိဗာဟနေ အပ္ပ
ဟုတာယ အတိဝိ ကပဏဘာဝံ ပတ္တော။ **တာယေတာ**တိ ရက္ခိတာ။ တာယိတာတိ တ ပါဌော သုန္ဒရော ။ **ဒုက္ခာဘိတုန္န
နော**တိ ဇာတိဒုက္ခာဒီဟိ အနေကေဟိ ဒုက္ခေဟိ အဘိတုန္နော အတိဗ္ဗာဓိတော အတိကမ္ပိတော စ။ **စိရရတ္တံ ပီဠို
တော**တိ ဒုက္ခေဟေဝ ဒီဃမဒ္ဓာနံ ပီဠိတော ဃဋ္ဋိတော။ **ဂဓိတော**တိ ဂေဓေန ဂိဒ္ဓော, အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထေန တ ဂန္ထိ
တော။ **နိစ္စံ ပိပါသိတော** တိ ဟတုံ ဘုဉ္ဇိတုံ ဣစ္ဆာ ပိပါသာ, သာ တဏှာ ဧဝ, တဏှာပိပါသာယ နိရန္တရံ ပိပါသိ
တော။

အန္ဓော တိ ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခုတိ သင်္ခံ ဂတာယ ပညာယ အဘာဝတော ကာဏော။ ပညာ ဟိ ဓမ္မသဘာဝံ ပဿ
သတိ။ **အစက္ခုကော**တိ တံ ပန အန္ဓတ္တံ န ပဋ္ဌာ သမ္ဘူတံ, ပကတိယာ ဧဝ အဝိဇ္ဇမာနစက္ခုကောတိ တမေဝ အန္ဓတ္တ
တံ ဝိသေသေတိ။ **ဟတနေတ္တော** တိ နယနဋ္ဌေန နေတ္တန္တိ သင်္ခံ ဂတာယ ပညာယ အဘာဝတောယေဝ ဝိနဋ္ဌနေတ္တ
တကော။ သမဝိသမံ ဒဿေန္တံ အတ္တဘာဝံ နေတီတိ နေတ္တန္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ပညာယ သုဂတိဥ္စ အဂတိဥ္စ နယတိ။ ဟ
တနေတ္တတ္တာယေဝဿ နေတုအဘာဝံ ဒဿေန္တော **အပရိဏာယကော**တိ အာဟ, အဝိဇ္ဇမာနနေတ္တကောတိ အ
တ္ထော။ အညောပိဿ နေတာ န ဝိဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိပထပက္ခန္ဒော** တိ ဝိပရီတော, ဝိသမော တ ပထော ဝိပ
ထော, တံ ဝိပထံ ပက္ခန္ဒော ပဝိဋ္ဌော ပဋိပန္နောတိ ဝိပထပက္ခန္ဒော, မိစ္ဆာပထသင်္ခာတံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပဋိပန္နောတိ အတ္
ထော။ **အဉ္ဇသာပရဒ္ဓော** တိ အဉ္ဇသေ ဥဇုမဂ္ဂသ္မိံ မဇ္ဈိမပဋိပဒာယ အပရဒ္ဓော ဝိရဒ္ဓော။ **အရိယပထံ အာနေတာ**တိ
အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဥပနေတာ ပဋိပါဒယိတာ။ **မဟောဃပက္ခန္ဒော** တိ ယဿ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တံ ဝဋ္ဋသ္မိံ ဩဟနန္
တိ ဩသီဒာပေန္တီတိ ဩဃာ, ပကတိဩဃတော မဟန္တာ ဩဃာတိ မဟောဃာ။ တေ ကာမောဃော ဘဝေါဃော ဒိဋ္ဌ
ဓောဃော အဝိဇ္ဇောဃောတိ စတုပ္ပဘေဒာ။ တေ မဟောဃေ ပက္ခန္ဒော ပဝိဋ္ဌောတိ မဟောဃပက္ခန္ဒော, သံသာရသင်္
ခါတံ မဟောဃံ တ ပက္ခန္ဒောတိ။

၁၁၈. ဣဒာနိ ဧကေတ္တရိကနယော။ တတ္ထ **ဒွီဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟီ** တိ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌီဟိ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌိယေဝ
ဒိဋ္ဌိဂတံ "ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ"န္တိအာဒီနိ (အ. နိ. ၉.၁၁) ဝိယ။ ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတော တ ဒိဋ္ဌိယာ ဂတမတ္တမေဝေတန္တိ ဒိ
ဋ္ဌိဂတံ, ဒိဋ္ဌိသု ဂတံ ဣဒံ ဒဿနံ ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိအန္တောဂဓတ္တာတိပိ ဒိဋ္ဌိဂတံ။ ဒွာသဋ္ဌိတေသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိယောပိ ဟိ
သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌီတိ ဒွေဝဝ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ တသ္မာ သင်္ခေပေန သဗ္ဗာ ဒိဋ္ဌိယော အန္တော ကရောန္
တော "ဒွီဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟီ"တိ ဝုတ္တံ ။ **ပရိယုဋ္ဌိတော** တိ ပရိယုဋ္ဌာနံ ပတ္တော သမုဒာစာရံ ပတ္တော, ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္
ပအနေန ကုသလစာရဿ ဂဟဏံ ပတ္တောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဘဂဝတာ – "ဒွီဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဋ္ဌိဂတေ
ဟိ ပရိယုဋ္ဌိတာ ဒေဝမနုဿာ ဩလီယန္တိ ဧကေ, အတိဓာဝန္တိ ဧကေ, စက္ခုမန္တော စ ပဿန္တီ"တိအာဒိ (ဣတိဝု.
၄၉)။

တီဟိ ဒုစ္စရိတေဟီ တိ တိဝိဓကာယဒုစ္စရိတေန စတုဗ္ဗိဓဝစီဒုစ္စရိတေန တိဝိဓမနောဒုစ္စရိတေန။ **ဝိပ္ပဋိပန္နော** တိ
ဝိရူပံ ပဋိပန္နော, မိစ္ဆာပဋိပန္နောတိ အတ္ထော။ **ယောဂေဟိ ယုတ္တော** တိ ဝဋ္ဋသ္မိံ ယောဇေန္တီတိ ယောဂါ, ဤတိအတ္
ထေန တ ယောဂါ, တေဟိ ယောဂေဟိ ယုတ္တော သမပ္ပိတော။ **စတုယောဂယောဇိတော**တိ ကာမယောဂေန, ဘဝယော
ဂေန, ဒိဋ္ဌိယောဂေန, အဝိဇ္ဇာယောဂေနာတိ ဣမေဟိ စတူဟိ ယောဂေဟိ သကဋသ္မိံ ယောဂေ ဝိယ ဝဋ္ဋသ္မိံ ယောဇိတော။
ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေါ ကာမယောဂေါ။ ရူပာရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေါ, ဈာနနိကန္တိ စ, သဿတဒိဋ္ဌိသဟဇာတော

ရာဂေ ဘဝဝသေန ပတ္ထနာ ဘဝယောဂေါ။ ဒ္ဓိတသဉ္စ ဒိဋ္ဌိယော ဒိဋ္ဌိယောဂေါ။ အဋ္ဌသု ဌာနေသု အညာဏံ အဝိဇ္ဇာ ယောဂေါ။ တေ ဇဝ စတ္တာရော ဖလဝဘူတာ ဿဃာ, ဒုဗ္ဗလဘူတာ ယောဂါ။

စတူဟိ ဂန္ထေဟိ တိ ယသ္သ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တံ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝဋ္ဋသ္မိံ ဂန္ထေန္တိ ဃဋ္ဋေန္တီတိ ဂန္ထာ။ တေ အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထော, ဗျာပာဒော ကာယဂန္ထော, သီလဗ္ဗတပရာမာသော ကာယဂန္ထော, ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော ကာယဂန္ထောတိ စတုပ္ပဘေဒာ။ အဘိဇ္ဈာယန္တိ တာယ, သယံ ဝါ အဘိဇ္ဈာယတိ, အဘိဇ္ဈာယနမတ္တမေဝ ဝါ သော တိ အဘိဇ္ဈာ, လောဘောယေဝ။ နာမကာယံ ဂန္ထေတိ စုတိပဋိသန္ဓိဝသေန ဝဋ္ဋသ္မိံ ဃဋ္ဋေတီတိ ကာယဂန္ထော။ ဗျာပဇ္ဇတိ တေန စိတ္တံ ပူတိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ, ဗျာပာဒယတိ ဝါ ဝိနယာစာရရူပသမ္ပတ္တိဟိတသုခါဒီနီတိ ဗျာပာဒေါ။ ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သီလေန သုဒ္ဓိ ဝတေန သုဒ္ဓိ သီလဝတေန သုဒ္ဓီတိ ပရာမသနံ သီလဗ္ဗတပရာမာသော။ သဗ္ဗညုဘာသိတမ္ပိ ပဋိက္ခိပိတွာ ''သဿတော လောကော, ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည''န္တိအာဒိနာ အာကာရေန အဘိနိဝိသတီတိ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော။ တေဟိ စတူဟိ ဂန္ထေဟိ ဂန္ထိတော, ဗဒ္ဓောတိ အတ္ထော။

စတူဟိ ဥပာဒာနေဟီတိ ဘုသံ အာဒိယန္တိ ဒဠှဂ္ဂါဟံ ဂဏှန္တီတိ ဥပာဒာနာ။ တေ ကာမုပာဒာနံ ဒိဋ္ဌုပာဒာနံ သီလဗ္ဗတုပါဒာနံ အတ္တဝါဒုပါဒာနန္တိ စတုပ္ပဘေဒာ။ ဝတ္ထုသင်္ခါတံ ကာမံ ဥပါဒိယတီတိ ကာမုပါဒာနံ, ကာမော စ သော ဥပါဒာနဉ္စာတိပိ ကာမုပါဒာနံ။ ဒိဋ္ဌိ စ သာ ဥပါဒာနဉ္စာတိ ဒိဋ္ဌုပါဒာနံ, ဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတီတိပိ ဒိဋ္ဌုပါဒာနံ။ ''သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ''တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၁၄၇) ဟိ ပုရိမဒိဋ္ဌိံ ဥတ္တရဒိဋ္ဌိ ဥပါဒိယတိ။ သီလဗ္ဗတံ ဥပါဒိယတီတိ သီလဗ္ဗတုပါဒာနံ, သီလဗ္ဗတဉ္စ တံ ဥပါဒာနဉ္စာတိပိ သီလဗ္ဗတုပါဒာနံ။ ဂေါသီလဂေါဝတာဒီနိ ဟိ ဧဝံ ဝိသုဒ္ဓီတိ အဘိနိဝေသတော သယမေဝ ဥပါဒာနာနိ။ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ, ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာတိ ဥပါဒါနံ။ ကိံ ဝဒန္တိ, ဥပါဒိယန္တိ ဝါ? အတ္တာနံ။ အတ္တနော ဝါဒုပါဒာနံ အတ္တဝါဒုပါဒာနံ, အတ္တဝါဒမတ္တမေဝ ဝါ အတ္တာတိ ဥပါဒိယန္တိ ဧတေနာ တိ အတ္တဝါဒုပါဒာနံ။ ဌပေတွာ ဣမာ ဒွေ ဒိဋ္ဌိယော သဗ္ဗာပိ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌုပါဒာနံ။ တေဟိ စတူဟိ ဥပါဒာနေဟိ။ **ဥပါဒီ ယတီ**တိ ဘုသံ ဂဏှီယတိ။ ဥပါဒီယတီတိ ဝါ ဟဉ္ဉော, လောကော ဥပါဒာနေဟိ တံ တံ အာရမ္မဏံ ဘုသံ ဂဏှာတီတိ အတ္ထော။

ပဉ္စဂတိသမာရုဠှောတိ သုကတဒုက္ကဋကာရဏေဟိ ဂမ္မတိ ဥပသင်္ကမီယတီတိ ဂတိ, သဟောကာသကာ ခန္ဓာ။ နိရယော တိရစ္ဆာနယောနိ ပေတ္တိဝိသယော မနုဿာ ဒေဝါတိ ဣမာ ပဉ္စ ဂတိယော တေကမ္မနဘာဝေန ဘုသံ အာရုဠှော။ **ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟီ**တိ ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗသင်္ခါတေဟိ ပဉ္စဟိ ဝတ္ထုကာမကောဋ္ဌာသေဟိ။ **ရဇ္ဇတီ** တိ အယောနိသောမနသိကာရံ ပဋိစ္စ ရာဂုပ္ပာဒနေန တေဟိ ရဉ္ဇီယတိ, သာရဇ္ဇော ကရီယတီတိ အတ္ထော။ **ပဉ္စဟိ နီဝရဏေ ဟီ**တိ စိတ္တံ နီဝရန္တိ ပရိယောနန္ဓန္တီတိ နီဝရဏာ။ ကာမစ္ဆန္ဒဗျာပာဒထိနမိဒ္ဓဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိစိကိစ္ဆာသင်္ခါတေဟိ ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ။ **ဩတ္ထဋော** တိ ဥပရိတော ပိဟိတော။

ဆဟိ ဝိဝါဒမူလေဟီတိ ဆဟိ ဝိဝါဒဿ မူလေဟိ။ ယထာဟ –

''ဆယိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဝါဒမူလာနိ။ ကတမာနိ ဆ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ကောဓနော ဟောတိ ဥပနာဟီ။ ယော သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ကောဓနော ဟောတိ ဥပနာဟီ။ သော သတ္ထရိပိ အဂါရဝေါ ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော, ဓမ္မေပိ, သင်္ဃေပိ, သိက္ခာယပိ န ပရိပူရကာရီ။ ယော သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သတ္ထရိ အဂါရဝေါ ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော, ဓမ္မေပိ, သင်္ဃေပိ, သိက္ခာယပိ န ပရိပူရကာရီ, သော သင်္ဃေ ဝိဝါဒံ ဇနေတိ။ ယော ဟောတိ ဝိဝါဒော ဗဟုဇနာဟိတာယ ဗဟုဇနာသုခါယ ဗဟုနော ဇနဿ အနတ္ထာယ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ ဒေဝမနုဿာနံ။ ဧဝရူပံ စေ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဝါဒမူလံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ သမနုပဿေယျာထ, တတြ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, တဿေဝ ပါပကဿ ဝိဝါဒမူလဿ ပဟာနာယ ဝါယမေယျာထ။ ဧဝရူပံ စေ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဝါဒမူလံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ န သမနုပဿေယျာထ။ တတြ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, တဿေဝ ပါပကဿ ဝိဝါဒမူလဿ အာယတိံ အနဝဿဝါယ ပဋိပဇ္ဇေယျာထ။ ဧဝမေတဿ ပါပကဿ ဝိဝါဒမူလဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ ဧဝမေတဿ ပါပကဿ ဝိဝါဒမူလဿ အာယတိံ အနဝဿဝေါ ဟောတိ။

“ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု မက္ခီ ဟောတိ ပဠာသီ။ ဣဿုကီ ဟောတိ မစ္ဆရီ။ သဌော ဟောတိ မာယာဝီ။ ဟပိစ္ဆော ဟောတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသီ ဟောတိ အာဓာနဂ္ဂာဟီ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ။ ယော သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသီ ဟောတိ အာဓာနဂ္ဂာဟီ ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ, သော သတ္ထရိပိ။ပေ။ အာယတိံ အနဝဿဝေ ဟောတီ”တိ (ပရိ. ၂၇၂; အ. နိ. ၆.၃၆)။

တတ္ထ **ကောဓနော**တိ ကုဇ္ဈနလက္ခဏေန ကောဓေန သမန္နာဂတော။ **ဥပနာဟီ**တိ ဝေရအပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနလက္ခဏေန ဥပနာဟေန သမန္နာဂတော။ **အဟိတာယ ဒုက္ခာယ ဒေဝမနုဿာန**န္တိ ဒ္ဝိန္နံ ဘိက္ခူနံ ဝိဝါဒေါ ကထံ ဒေဝမနုဿာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တတီတိ? ကောသမ္ဗကက္ခန္ဓကေ (မဟာဝ. ၄၅၁ အာဒယော) ဝိယ ဒ္ဝီသု ဘိက္ခူသု ဝိဝါဒံ အာပန္နေသု တသ္မိံ ဝိဟာရေ တေသံ အန္တေဝါသိကာ ဝိဝဒန္တိ, တေသံ ဩဝါဒံ ဂဏှန္တော ဘိက္ခုနိသင်္ဃော ဝိဝဒတိ, တတော တေသံ ဥပဋ္ဌာကာပိ ဝိဝဒန္တိ။ အထ မနုဿာနံ အာရက္ခဒေဝတာ ဒွေ ကောဋ္ဌာသာ ဟောန္တိ။ ဓမ္မဝါဒီနံ အာရက္ခဒေဝတာ ဓမ္မဝါဒိနိယော ဟောန္တိ အဓမ္မဝါဒီနံ အဓမ္မဝါဒိနိယော။ တတော အာရက္ခဒေဝတာနံ မိတ္တာ ဘုမ္မဋ္ဌဒေဝတာ ဘိဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ပရမ္ပရာယ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ ဌပေတွာ အရိယသာဝကေ သဗ္ဗေ ဒေဝမနုဿာ ဒွေ ကောဋ္ဌာသာ ဟောန္တိ။ ဓမ္မဝါဒီဟိ ပန အဓမ္မဝါဒိနောဝ ဗဟုတရာ ဟောန္တိ။ တတော ယံ ဗဟုကေဟိ ဂဟိတံ, သဗ္ဗံ တံ သစ္စန္တိ ဓမ္မံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဗဟုတရာဝ အဓမ္မံ ဂဏှန္တိ။ တေ အဓမ္မံ ပုရက္ခတွာ ဝိဟရန္တာ အပာယေသု နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဧဝံ ဒ္ဝိန္နံ ဘိက္ခူနံ ဝိဝါဒေါ ဒေဝမနုဿာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ ဟောတိ။ **အဇ္ဈတ္တံ ဝါ** တိ တုမှာကံ အဗ္ဘန္တရပရိသာယ ဝါ။ **ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ** တိ ပရေသံ ပရိသာယ ဝါ။ **မက္ခီ** တိ ပရေသံ ဂုဏမက္ခဏလက္ခဏေန မက္ခေန သမန္နာဂတော။ **ပဠာသီ**တိ ယုဂဂ္ဂါဟလက္ခဏေန ပဠာသေန သမန္နာဂတော။ **ဣဿုကီ** တိ ပရေသံ သက္ကာရာဒိဣဿာယနလက္ခဏာယ ဣဿာယ သမန္နာဂတော။ **မစ္ဆရီ** တိ အာဝါသမစ္ဆရိယာဒီဟိ ပဉ္စဟိ မစ္ဆရိယေဟိ သမန္နာဂတော။ **သဌော**တိ ကေရာဋိကော။ **မာယာဝီ**တိ ကတပါပပဋိစ္ဆာဒကော။ **ဟပိစ္ဆော** တိ အသန္တသမ္ဘာဝနိစ္ဆကော ဒုဿီလော။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ** တိ နတ္ထိကဝါဒီ အဟေတုကဝါဒီ အကိရိယဝါဒီ။ **သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသီ** တိ သယံ ဒိဋ္ဌိမေဝ ပရာမသတိ။ **အာဓာနဂ္ဂာဟီ** တိ ဒဠှဂ္ဂါဟီ။ **ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂီ** တိ န သက္ကာ ဟောတိ ဂဟိတံ ဝိဿဇ္ဇာပေတုံ။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ ပန “တတ္ထ ကတမာနိ ဆ ဝိဝါဒမူလာနိ? ကောဓော မက္ခော ဣဿာ သာဌေယျံ ဟပိစ္ဆတာ သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသိတာ, ဣမာနိ ဆ ဝိဝါဒမူလာနီ”တိ (ဝိဘ. ၉၄၄) ပဓာနဝသေန ဧကေကောယေဝ ဓမ္မော ဝုတ္တော။

ဆဟိ တဏှာကာယေဟီတိ “ရူပတဏှာ, သဒ္ဒတဏှာ, ဂန္ဓတဏှာ, ရသတဏှာ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ, ဓမ္မတဏှာ”တိ (ဝိဘ. ၉၄၄) ဝုတ္တာဟိ ဆဟိ တဏှာဟိ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဧကေကာယေဝ တဏှာ အနေကဝိသယတ္တာ ဧကေကသ္မိံပိ ဝိသယေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိတော အနေကာ ဟောန္တိ, တသ္မာ သမူဟဋ္ဌေန ကာယသဒ္ဒေန ယောဇေတွာ တဏှာကာယာတိ ဝုတ္တံ။ တဏှာကာယာတိ ဝုတ္တေပိ တဏှာ ဧဝ။ **ရဇ္ဇတီ** တိ သယံ အာရမ္မဏေ ရဇ္ဇတိ, သာရဇ္ဇတော ဟောတိ။

ဆဟိ ဒိဋ္ဌိဂတေဟီ တိ သဗ္ဗာသဝသုတ္တေ ဝုတ္တေဟိ။ ဝုတ္တဥှိ တတ္ထ –

“တဿ ဧဝံ အယောနိသော မနသိကရောတော ဆန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ အညတရာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ‘အတ္ထိ မေ အတ္တာ’တိ ဝါ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ‘နတ္ထိ မေ အတ္တာ’တိ ဝါ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ‘အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သဉ္ဇာနာမီ’တိ ဝါ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ‘အတ္တနာဝ အနတ္တာနံ သဉ္ဇာနာမီ’တိ ဝါ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ‘အနတ္တနာဝ အတ္တာနံ သဉ္ဇာနာမီ’တိ ဝါ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အထ ဝါ ပနဿ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဟောတိ ‘ယော မေ အယံ အတ္တာ ဝဒေါ ဝေဒေယျော တတြ တတြ ကလျာဏပါပကာနံ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ ပဋိသံဝေဒေတိ, သော စ ခေါ ပန မေ အယံ အတ္တာ နိစ္စော ဓုဝေါ သဿတော အဝိပရိဏာမဓမ္မော သဿတိသမံ တထေဝ ဌဿတီ’”တိ (မ. နိ. ၁.၁၉)။

တတ္ထ **အတ္ထိ မေ အတ္တာ** တိ သဿတဒိဋ္ဌိ သဗ္ဗကာလေသု အတ္တနော အတ္ထိတံ ဂဏှာတိ။ **သစ္စတော ထေတတော**တိ ဘူတတော စ ထိရတော စ, “ဣဒံ သစ္စ”န္တိ သုဋ္ဌု ဒဠှဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နတ္ထိ မေ အတ္တာ**တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ သတော သတ္တဿ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဘဝဂ္ဂဟဏတော။ အထ ဝါ ပုရိမာပိ တီသု ကာလေသု အတ္

ထိတိ ဂဟဏတော သဿတဒိဋ္ဌိ, ပစ္စုပ္ပန္နမေဝ အတ္ထီတိ ဂဏှန္တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ, ပစ္ဆိမာပိ အတီတာနာဂတေသု န တ္ထီတိ ဂဟဏတော ''ဘသ္တန္တာ အာဟုတိယော''တိ ဂဟိတဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ ဝိယ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ အတီတေ ဧဝ နတ္ထီတိ ဂဏှ ဟန္တီ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နကဿ ဝိယ သဿတဒိဋ္ဌိ။ **အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သဉ္ဇာနာမီ** တိ သညာက္ခန္ဓသီသေန ခန္ဓေ အတ္တာတိ ဂဟေတွာ သညာယ အဝသေသက္ခန္ဓေ သဉ္ဇာနတော ဣမိနာ အတ္တနာ ဣမံ အတ္တာနံ သဉ္ဇာနာမီတိ ဟောတိ။ **အတ္တနာဝ အနတ္တာန** န္တိ သညာက္ခန္ဓံယေဝ အတ္တာတိ ဂဟေတွာ, ဣတရေ စတ္တာရောပိ အနတ္တာတိ ဂဟေတွာ သညာယ တေ သဉ္ဇာနတော ဧဝံ ဟောတိ။ **အနတ္တနာဝ အတ္တာန** န္တိ သညာက္ခန္ဓံ အနတ္တာတိ ဂဟေတွာ, ဣတရေ စတ္တာရောပိ အတ္တာတိ ဂဟေတွာ သညာယ တေ သဉ္ဇာနတော ဧဝံ ဟောတိ။ သဗ္ဗာပိ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယောဝ။ **ဝဒေါ ဝေဒေယျော** တိအာဒယော ပန သဿတဒိဋ္ဌိယာ ဧဝ အဘိနိဝေသာကာရာ။ တတ္ထ ဝဒတီတိ ဝဒေါ, ဝစီကမ္မဿ ကာရကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝေဒယတီတိ ဝေဒေယျော, ဇာနာတိ အနုဘဝတိ စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကိံ ဝေဒေတီတိ? **တတြ တတြ ကလျာဏပာပကာနံ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ ပဋိသံဝေဒေတိ** ။ **တတြ တတြာ** တိ တေသု တေသု ယောနိဂတိဋ္ဌိတိနိဝါသနိကာယေသု အာရမ္မဏေသု တ။ **နိစ္စော** တိ ဥပ္ပါဒဝယရဟိတော။ **ဓုဝေ**တိ ထိရော သာရ ဘူတော။ **သဿတော** တိ သဗ္ဗကာလိကော။ **အဝိပရိဏာမဓမ္မော** တိ အတ္တနော ပကတိဘာဝံ အဝိဇဟနဓမ္မော, ကကဏ္ဍ ကော ဝိယ နာနပ္ပကာရတံ နာပဇ္ဇတိ။ **သဿတိသမ** န္တိ စန္ဒသူရိယသမုဒ္ဒမဟာပထဝီပဗ္ဗတာ လောကဝေါဟာရေန သဿတိယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ သဿတီဟိ သမံ သဿတိသမံ။ ယာဝ သဿတိယော တိဋ္ဌန္တိ, တာဝ တထေဝ ဌဿ တီတိ ဂဏှတော ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဟောတိ။

ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ ပန ''တတြ တတြ ဒီဃရတ္တံ ကလျာဏပာပကာနံ ကမ္မာနံ ဝိပါကံ ပစ္စနုဘောတိ, န သော ဇာတော နာဟောသိ, န သော ဇာတော န ဘဝိဿတိ, နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော အဝိပရိဏာမဓမ္မောတိ တ ပနသ္ သ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ (ဝိဘ. ၉၄၈) ဆ ဒိဋ္ဌိ ဧဝံ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။

တတ္ထ **န သော ဇာတော နာဟောသီ**တိ သော အတ္တာ အဇာတိဓမ္မတော န ဇာတော နာမ, သဒါ ဝိဇ္ဇမာနောယေဝါ တိ အတ္ထော။ တေနေဝ အတီတေ နာဟောသိ, အနာဂတေ န ဘဝိဿတိ။ ယော ဟိ ဇာတော, သော အဟောသိ။ ယော စ ဇာယိဿတိ, သော ဘဝိဿတီတိ ဝုစ္စတိ။ အထ တ **န သော ဇာတော နာဟောသီ**တိ သော သဒါ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ အတီ တေပိ န ဇာတု န အဟောသိ, အနာဂတေပိ န ဇာတု န ဘဝိဿတိ။ **အနုသယာ** ဝုတ္တတ္ထာ။

သတ္တဟိ သညောဇနေဟီတိ သတ္တကနိပါတေ ဝုတ္တေဟိ။ ဝုတ္တဥှိ တတ္ထ –

> ''သတ္တိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, သံယောဇနာနိ။ ကတမာနိ သတ္တ? အနုနယသံယောဇနံ, ပဋိဃသံယောဇနံ, ဒိဋ္ဌိသံ ယောဇနံ, ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇနံ, မာနသံယောဇနံ, ဘဝရာဂသံယောဇနံ, အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ။ ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တ သံယောဇနာနီ''တိ (အ. နိ. ၇.၈)။

တတ္ထ **အနုနယသံယောဇန**န္တိ ကာမရာဂသံယောဇနံ။ သဗ္ဗာနေဝေတာနိ ဗန္ဓနဋ္ဌေန သံယောဇနာနိ။

သတ္တဟိ မာနေဟီတိ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တေဟိ။ ဝုတ္တဥှိ တတ္ထ –

> ''မာနော , အတိမာနော, မာနာတိမာနော, ဩမာနော, အဓိမာနော, အသ္မိမာနော, မိစ္ဆာမာနော''တိ (ဝိဘ. ၉၅၀)။

တတ္ထ **မာနော**တိ သေယျာဒိဝသေန ပုဂ္ဂလံ အနာမသိတွာ ဇာတိအာဒီသု ဝတ္ထုဝသေနေဝ ဥန္နတိ။ **အတိမာနော** တိ ဇာတိအာဒီဟိ ''မယာ သဒိသော နတ္ထီ''တိ အတိက္ကမိတွာ ဥန္နတိ။ **မာနာတိမာနော**တိ ''အယံ ပုဗ္ဗေ မယာ သဒိ သော, ဣဒါနိ အဟံ သေဋ္ဌော, အယံ ဟီနတရော''တိ ဥပ္ပန္နမာနော။ **ဩမာနော**တိ ဇာတိအာဒီဟိ အတ္တာနံ ဟေဋ္ဌာ က တွာ ပဝတ္တမာနော, ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနောယေဝ။ **အဓိမာနော**တိ အနဓိဂတေယေဝ စတုသစ္စဓမ္မေ အဓိဂတောတိ မာနော။ အယံ ပန အဓိမာနော ပရိသုဒ္ဓသီလဿ ကမ္မဋ္ဌာနေ အပ္ပမတ္တဿ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ ပစ္စယပရိဂ္ဂ ဂဟေန ဝိတိဏ္ဏကင်္ခဿ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ပုထုဇ္

ဇနေသ္သ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န အဉ္ဉေသံ။ **အသ္မိမာနော** တိ ရူပာဒီသု ခန္ဓေသု အသ္မီတိ မာနော, ''အဟံ ရူပ''န္တိအာဒိဝသေန ဥပ္ပန္နမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မိစ္ဆာမာနော**တိ ဟပကေန ကမ္မာယတနာဒိနာ ဥပ္ပန္နမာနော။

လောကဓမ္မာ ဝုတ္တတ္ထာ။ **သမ္မုရိဝတ္တတီ** တိ လောကဓမ္မေဟိ ဟေတုဘူတေဟိ လာဘာဒီသု စတူသု အနုရောဓဝသေန, အလာဘာဒီသု စတူသု ပဋိဝိရောဓဝသေန ဘုသံ နိဝတ္တတိ, ပကတိဘာဝံ ဇဟာတီတိ အတ္ထော။ **မိစ္ဆတ္တာ** ပိ ဝုတ္တတ္ထာ။ **နိယ္ယာတော** တိ ဂတော ပက္ခန္ဒော, အဘိဘူတောတိ အတ္ထော။

အဋ္ဌဟိ ပုရိသအေသေဟီ တိ အဋ္ဌကနိဟတေ ဥပမာဟိ သဟ, ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင္ဂေ ဥပမံ ဝိနာ ဝုတ္တေဟိ။ ဝုတ္တဥဟိ တတ္ထ –

''ကတမေ အဋ္ဌ ပုရိသအေသာ? ဣဓ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော 'န သရာမိ န သရာမီ'တိ အသ္သတိယာဝ နိဗ္ဗေဌေတိ။ အယံ ပဌမော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော စောဒကံယေဝ ပဋိပ္ဖရတိ 'ကိံ နု ခော တုယှံ ဗာလသ္သ အဗျတ္တသ္သ ဘဏိတေန, တွံပိ နာမ မံ ဘဏိတဗ္ဗံ မညသီ'တိ? အယံ ဒုတိယော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော စောဒကံယေဝ ပစ္စာရောပေတိ 'တွံပိ ခောသိ ဣတ္ထန္နာမံ အာပတ္တိံ အာပန္နော, တွံ တာဝ ပဌမံ ပဋိကရောဟီ'တိ။ အယံ တတိယော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော အညေနညံ ပဋိစရတိ, ဗဟိဒ္ဓာ ကထံ အပနာမေတိ, ကောပဉ္စ ဒောသဉ္စ အပ္ပစ္စယဉ္စ ပာတုကရောတိ။ အယံ စတုတ္ထော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော သင်္ဃမဇ္ဈေ ဗာဟာဝိက္ခေပကံ ဘဏတိ။ အယံ ပဉ္စမော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော အနာဒိယိတွာ သင်္ဃံ အနာဒိယိတွာ စောဒကံ သာပတ္တိကောဝ ယေန ကာမံ ပက္ကမတိ။ အယံ ဆဋ္ဌော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော 'နေဝါဟံ အာပန္နောမှိ, န ပနာဟံ အနာပန္နောမှီ'တိ သော တုဏှီဘူတော သင်္ဃံ ဝိဟေသေတိ။ အယံ သတ္တမော ပုရိသအေသော။

''ပုန စပရံ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုံ အာပတ္တိယာ စောဒေန္တိ။ သော ဘိက္ခု ဘိက္ခူဟိ အာပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဧဝမာဟ – 'ကိံ နု ခော တုမှေဟ အာယသ္မန္တော အတိဗာဠှံ မယိ ဗျာဝဋာ? ဣဒါနာဟံ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တိဿာမီ'တိ။ သော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တိတွာ ဧဝမာဟ 'ဣဒါနိ ခော တုမှေဟ အာယသ္မန္တော အတ္တမနာ ဟောထာ'တိ။ အယံ အဋ္ဌမော ပုရိသအေသော။ ဣမေ အဋ္ဌ ပုရိသအေသာ''တိ (ဝိဘ. ၉၅၇; အ. နိ. ၈.၁၄)။

တတ္ထ **ပုရိသအေသာ**တိ ပုရိသာနံ အေသာ, တေ ပန ပုရိသသန္တာနံ ဒူသေန္တီတိ အေသာ။ **န သရာမိ န သရာမီ**တိ ''မယာ ဧတသ္သ ကမ္မသ္သ ကတဘာဝံ နသ္သရာမိ န သလ္လက္ခေမီ''တိ ဧဝံ အသ္သတိဘာဝေန နိဗ္ဗေဌေတိ မောစေ

တိ။ **စောဒကံယေဝ ပဋိပ္ဖရတီ** တိ ပဋိဝိရုဒ္ဓော ဟုတွာ ဖရတိ, ပဋိအာဏိဘာဝေန တိဋ္ဌတိ။ **ကိံ နု ခော တုယှံဟန္တိ** တုယှံ ဟံ ဗာလဿ အဗှတ္တဿ ဘဏိတေန နာမ ကိံ, ယော တွံ နေဝ ဝတ္ထုံ, န အာပတ္တိံ, န စောဒနံ ဇာနာသီတိ ဒီပေတိ။ တွံမ္ပိ နာမ ဇေ ကိဉ္စိ အဇာနန္တော ဘဏိတဗ္ဗံ မညသီတိ အဇ္ဈောတ္ထရတိ။ **ပစ္စာရောပေတီ** တိ "တွံမ္ပိ ခော သီ"တိအာဒီနိ ဝဒန္တော ပတိအာရောပေတိ။ **ပဋိကရောဟီ**တိ ဒေသနာကမိနိံ ဒေသေဟိ, ဝုဋ္ဌာနကမိနိတော ဝုဋ္ဌာဟိ, တတော သုဒ္ဓန္တေ ပတိဋ္ဌိတော အညံ စောဒေဿသီတိ ဒီပေတိ။ **အညေနညံ ပဋိစရတီ**တိ အညေန ကာရဏေန, ဝစနေန တ အညံ ကာရဏံ, ဝစနံ တ ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ "အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ"တိ ဝုတ္တော "ကော အာပန္နော, ကိံ အာပန္နော, ကိသ္မိံ အာပန္နော, ကထံ အာပန္နော, ကံ ဘဏထ, ကိံ ဘဏထာ"တိ ဘဏတိ။ "ဧဝရူပံ ကိဉ္စိ တယာ ဒိဋ္ဌ"န္တိ ဝုတ္တေ "န သုဏာမီ"တိ သောတံ ဥပနေတိ။ **ဗဟိဒ္ဓာ ကထံ အပနာမေတီ** တိ "ဣတ္ထန္နာမံ အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ"တိ ပုဋ္ဌော "ပာဋလိပုတ္တံ ဂတောမှာ"တိ ဝတွာ ပုန "န တဝ ပာဋလိပုတ္တဂမနံ ပုစ္ဆာမာ"တိ ဝုတ္တေ တတော ရာဇဂေဟံ ဂတောမှာ"တိ။ "ရာဇဂေဟံ တ ယာဟိ ဗြာဟ္မဏဂေဟံ တ, အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ"တိ။ "တတ္ထ မေ သူကရမံသံ လဒ္ဓ"န္တိ အာဒီနိ ဝဒန္တော ကထံ ဗဟိဒ္ဓာ ဝိက္ခိပတိ။ **ကောပန္တိ** ကုပိတဘာဝံ, **ဒေါသန္တိ** ဒုဋ္ဌဘာဝံ။ ဥဘယမ္ပေတံ ကောဓဿေဝ နာမံ။ **အပ္ပစ္စယ** န္တိ အသန္တုဋ္ဌာကာရံ, ဒောမနဿဿေတံ နာမံ။ **ဟတုကရောတီ**တိ ဒဿေတိ ပကာသေတိ။ **ဗာဟာဝိက္ခေပကံ ဘဏတီ** တိ ဗာဟံ ဝိက္ခိပိတွာ ဝိက္ခိပိတွာ အလဇ္ဇိဝစနံ ဝဒတိ။ **အနာဒိယိတွာ**တိ စိတ္တီကာရေန အဂ္ဂဟေတွာ အဝဇာနိတွာ, အနာဒရော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **ဝိဟေသေတီ**တိ ဝိဟေဌေတိ ဗာဓတိ။ **အတိဗာဋ္ဌဟန္တိ** အတိဒဠှံ အတိပ္ပမာဏံ။ **မယိ ဗျာဝဋာ** တိ မယိ ဗျာပာရံ အာပန္နာ။ **ဟီနာယာဝတ္တိတွာ** တိ ဟီနဿ ဂိဟိဘာဝဿ အတ္ထာယ အာဝတ္တိတွာ, ဂိဟီ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **အတ္တမနာ ဟောထာ**တိ တုဋ္ဌစိတ္တာ ဟောထ, "မယာ လဘိတဗ္ဗံ လဘထ, မယာ ဝသိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ဝသထ, ဖာသုဝိဟာရော တေ မယာ ကတော"တိ အဓိပ္ပာယေန ဝဒတိ။ **ဒုဿ္သတီ**တိ ဒုဋ္ဌော ဟောတိ။

နဝဟိ အာဃာတဝတ္ထူဟီ တိ သတ္တေသု ဥပ္ပတ္တိဝသေနေဝ ကထိတာနိ။ ယထာဟ –

"နဝယိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, အာဃာတဝတ္ထူနိ။ ကတမာနိ နဝ? 'အနတ္ထံ မေ အစရီ'တိ အာဃာတံ ဗန္ဓတိ, 'အနတ္ထံ မေ စရတီ'တိ အာဃာတံ ဗန္ဓတိ, 'အနတ္ထံ မေ စရိဿတီ'တိ အာဃာတံ ဗန္ဓတိ, 'ပိယဿ မေ မနာပဿ အနတ္ထံ အစရိ, အနတ္ထံ စရတိ, အနတ္ထံ စရိဿတီ'တိ အာဃာတံ ဗန္ဓတိ, 'အပ္ပိယဿ မေ အမနာပဿ အတ္ထံ အစရိ, အတ္ထံ စရတိ, အတ္ထံ စရိဿတီ'တိ အာဃာတံ ဗန္ဓတိ။ ဣမာနိ ခော, ဘိက္ခဝေ, နဝ အာဃာတဝတ္ထူနီ"တိ (အ. နိ. ၉.၂၉)။

တတ္ထ **အာဃာတဝတ္ထူနီ** တိ အာဃာတကာရဏာနိ။ **အာဃာတန္တိ** စေတ္ထ ကောပေါ, သောယေဝ ဥပရူပရိ ကောပဿ ဝတ္ထုတ္တာ အာဃာတဝတ္ထု။ **အာဃာတံ ဗန္ဓတီ** တိ ကောပံ ဗန္ဓတိ ကရောတိ ဥပ္ပာဒေတိ။ "အတ္ထံ မေ နာစရိ, န စရတိ, န စရိဿတိ။ ပိယဿ မေ မနာပဿ အတ္ထံ နာစရိ, န စရတိ, န စရိဿတိ။ အပ္ပိယဿ မေ အမနာပဿ အနတ္ထံ နာစရိ, န စရတိ, န စရိဿတီ"တိ (မဟာနိ. ၈၅; ဝိဘ. ၉၆၀; ခ. သ. ၁၀၆၆) နိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာနိ အပရာနိပိ နဝ အာဃာတဝတ္ထူနိ ဣမေဟေဝ နဝဟိ သင်္ဂဟိတာနိ။ **အာဃာတိတော**တိ ဃဋ္ဋိတော။

နဝဝိဓမာနေဟီတိ ကတမေ နဝဝိဓမာနာ? သေယျဿ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော, သေယျဿ သဒိသောဟမသ္မီတိ မာနော, သေယျဿ ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနော။ သဒိသဿ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော, သဒိသဿ သဒိသောဟမသ္မီတိ မာနော, သဒိသဿ ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနော။ ဟီနဿ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော, ဟီနဿ သဒိသောဟမသ္မီတိ မာနော, ဟီနဿ ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနော။ ဣမေ နဝဝိဓမာနာ (ဝိဘ. ၉၆၂)။

တတ္ထ ပန **သေယျဿ သေယျောဟမသ္မီတိ မာနော** ရာဇူနဉ္စေဝ ပဗ္ဗဇိတာနဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ရာဇာ ဟိ "ရဋ္ဌေန ဝါ ဓနေန ဝါ ဝါဟနေဟိ ဝါ ကော မယာ သဒိသော အတ္ထီ"တိ ဧတံ မာနံ ကရောတိ, ပဗ္ဗဇိတောပိ "သီလဓုတင်္ဂါဒီဟိ ကော မယာ သဒိသော အတ္ထီ"တိ ဧတံ မာနံ ကရောတိ။

သေယျဿ သဒိသောဟမသ္မီတိ မာနော ပိ ဧတေသံယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ရာဇာ ဟိ "ရဋ္ဌေန ဝါ ဓနေန ဝါ ဝါဟနေဟိ ဝါ အညရာဇူဟိ သဒ္ဓိံ မယှံ ကိံ နာနာကရဏ"န္တိ ဧတံ မာနံ ကရောတိ, ပဗ္ဗဇိတောပိ "သီလဓုတင်္ဂါဒီဟိ အညေ

န ဘိက္ခုနာ မယ္ဟံ ကိံ နာနာကရဏ''န္တိ တေံ မာနံ ကရောတိ။

သေယျသ္သ ဟီနောဟမသ္မီတိ မာနော ပိ ဧတေသံယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယသ္သ ဟိ ရညော ရဋ္ဌံ ဝါ ဓနံ ဝါ ဝါဟနာဒီနိ ဝါ နာတိသမ္ပန္နာနိ ဟောန္တိ, သော ''မယ္ဟံ ရာဇာတိ ဝေါဟာရသုခမတ္တကမေဝ, ကိံ ရာဇာ နာမ အဟ''န္တိ တေံ မာနံ ကရောတိ, ပဗ္ဗဇိတောပိ အပ္ပလာဘသက္ကာရော ''အဟံ ဓမ္မကထိကော ဗဟုသ္သုတော မဟာထေရောတိ ကထာမတ္တမေဝ, ကိံ ဓမ္မကထိကော နာမာဟံ, ကိံ ဗဟုသ္သုတော နာမာဟံ, ကိံ မဟာထေရော နာမာဟံ, ယသ္သ မေ လာဘသက္ကာရော နတ္ထီ''တိ တေံ မာနံ ကရောတိ။

သဒိသသ္သ သေယ္ယောဟမသ္မီတိ မာနာ ဒယော အမစ္စာဒီနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အမစ္စော ဝါ ဟိ ရဋ္ဌိယော ဝါ ''ဘောဂယာနဝါဟနာဒီဟိ ကော မယာ သဒိသော အညော ရာဇပုရိသော အတ္ထီ''တိ ဝါ, ''မယ္ဟံ အညေဟိ သဒ္ဓိံ ကိံ နာနာကရဏ''န္တိ ဝါ, ''အမစ္စောတိ နာမမေဝ မယ္ဟံ, ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တမ္ပိ မေ နတ္ထိ, ကိံ အမစ္စော နာမာဟ''န္တိ ဝါ တေံ မာနံ ကရောတိ။

ဟီနသ္သ သေယ္ယောဟမသ္မီတိ မာနာ ဒယော အသာဒီနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အသော ဟိ ''မာတိတော ဝါ ပိတိတော ဝါ ကော မယာ သဒိသော အညော အသော နာမ အတ္ထိ, အညေ ဇီဝိတုံ အသက္ကောန္တာ ကုစ္ဆိဟေတု အသာ နာမ ဇာတာ, အဟံ ပန ပဝေဏိအာဂတတ္တာ သေယ္ယော''တိ ဝါ, ''ပဝေဏိအာဂတဘာဝေန ဥဘတောသုဒ္ဓိကအသတ္တေန အသုက အသေန နာမ သဒ္ဓိံ မယ္ဟံ ကိံ နာနာကရဏ''န္တိ ဝါ, ''ကုစ္ဆိဝသေနာဟံ အသဗ္ဗံ ဥပဂတော, မာတာပိတုကောဋ္ဌိယာ ပန မေ အသဋ္ဌာနံ နတ္ထိ, ကိံ အသော နာမ အဟ''န္တိ ဝါ တေံ မာနံ ကရောတိ။ ယထာ စ အသော, ဧဝံ ပုက္ကုသစဏ္ဍာလာဒယောပိ တေံ မာနံ ကရောန္တိယေဝ။ ဧတ္ထ စ သေယ္ယသ္သ သေယ္ယောဟမသ္မီတိ ဥပ္ပန္နမာနောဝ ယာထာဝမာနော, ဣတရေ ဒွေ အယာထာဝမာနာ။ တထာ သဒိသသ္သ သဒိသောဟမသ္မီတိ ဟီနသ္သ ဟီနောဟမသ္မီတိ ဥပ္ပန္နမာနောဝ ယာထာဝမာနော, ဣတရေ ဒွေ အယာထာဝမာနာ။ တတ္ထ ယာထာဝမာနာ အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဈာ, အယာထာဝမာနာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝဇ္ဈာတိ။

တဏှာမူလကာ ဝုတ္တာယေဝ။ **ရဇ္ဇတီ** တိ န ကေဝလံ ရာဂေနေဝ ရဇ္ဇတိ, အထ ခော တဏှာမူလကာနံ ပရိယေသနာဒီနမ္ပိ သမ္ဘဝတော တဏှာမူလကေဟိ သဗ္ဗေဟိ အကုသလဓမ္မေဟိ ရဇ္ဇတိ, ယုဇ္ဇတိ ဗဇ္ဈတီတိ အဓိပ္ပာယော။

ဒသဟိ ကိလေသဝတ္ထူဟီ တိ ကတမာနိ ဒသ ကိလေသဝတ္ထူနိ? လောဘော, ဒေါသော, မောဟော, မာနော, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ထိနံ, ဥဒ္ဓစ္စံ, အဟိရိကံ, အနောတ္တပ္ပန္တိ ဣမာနိ ဒသ ကိလေသဝတ္ထူနိ (ဝိဘ. ၉၆၆)။

တတ္ထ ကိလေသာ ဧဝ **ကိလေသဝတ္ထူနိ,** ဝသန္တိ ဝါ ဧတ္ထ အခီဏာသဝါ သတ္တာ လောဘာဒီသု ပတိဋ္ဌိတတ္တာတိ ဝတ္ထူနိ, ကိလေသာ စ တေ တပ္ပတိဋ္ဌာနံ သတ္တာနံ ဝတ္ထူနိ စာတိ ကိလေသဝတ္ထူနိ။ ယသ္မာ စေတ္ထ အနန္တရ ပစ္စယာဒိဘာဝေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာပိ ကိလေသာ ဝသန္တိ ဧဝ နာမ, တသ္မာ ကိလေသာနံ ဝတ္ထူနီတိပိ ကိလေသဝတ္ထူနိ။ လုဗ္ဘန္တိ တေန, သယံ ဝါ လုဗ္ဘတိ, လုဗ္ဘနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **လောဘော**။ ဒုသ္သန္တိ တေန, သယံ ဝါ ဒုသ္သတိ, ဒုသ္သနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **ဒေါသော**။ မုယ္ဟန္တိ တေန, သယံ ဝါ မုယ္ဟတိ, မုယ္ဟနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **မောဟော**။ မညတီတိ **မာနော။ ဒိဋ္ဌိ** အာဒယော ဝုတ္တတ္ထာဝ ။ န ဟိရီယတီတိ အဟိရိကော, တသ္သ ဘာဝေါ **အဟိရိကံ**။ န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပီ, တသ္သ ဘာဝေါ **အနောတ္တပ္ပံ** ။ တေသု အဟိရိကံ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ အဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏံ, အနောတ္တပ္ပံ တေဟေဝ အသာရဇ္ဇနလက္ခဏံ, **ကိလိသ္သတီ** တိ ဥပတာပီယတိ ဝိဗာဓီယတိ။

ဒသဟိ အာဃာတဝတ္ထူဟီ တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေဟိ နဝဟိ စ ''အဋ္ဌာနေ ဝါ ပနာဃာတော ဇာယတီ''တိ (ဓ. သ. ၁ဝ၆၆) ဝုတ္တေန စာတိ ဒသဟိ။ အနတ္ထံ မေ အစရီတိအာဒီနိပိ ဟိ အဝိကပ္ပေတ္ဝာ ခါဏုကဏ္ဍကာဒိမ္ပိပိ အဋ္ဌာနေ အာဃာတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဒသဟိ အကုသလကမ္မပထေဟီတိ ကတမေ ဒသ အကုသလကမ္မပထာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၆ဝ)? ပါဏာတိပါတော, အဒိန္နာဒာနံ, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော, မုသာဝါဒော, ပိသုဏာ ဝါစာ, ဖရုသာ ဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပေါ, အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

ႅကမေ ဒသ အကုသလကမ္မပထာ။ တတ္ထ အကုသလကမ္မာနိ စ တာနိ ပထာ စ ဒုဂ္ဂတိယာတိ **အကုသလကမ္မပထာ။ သမန္နာဂတောတိ** သမင်္ဂီဘူတော။

ဒသဟိ သညောဇနေဟီတိ ကတမာနိ ဒသ သံယောဇနာနိ (ဓ. သ. ၁၁၁၈)? ကာမရာဂသံယောဇနံ, ပဋိဃသံယောဇနံ, မာနသံယောဇနံ, ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ, ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇနံ, သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇနံ, ဘဝရာဂသံယောဇနံ, ဣဿာသံယောဇနံ, မစ္ဆရိယသံယောဇနံ, အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ, ဣမာနိ ဒသ သံယောဇနာနိ။ **မိစ္ဆတ္တာ** ဝုတ္တာယေဝ။

ဒသဝတ္ထုကာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာတိ ကတမာ ဒသဝတ္ထုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (ဝိဘ. ၉၇၁)? နတ္ထိ ဒိန္နံ, နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ, နတ္ထိ ဟုတံ, နတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော, နတ္ထိ အယံ လောကော, နတ္ထိ ပရော လောကော, နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ, နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ, နတ္ထိ လောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ သမ္မဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ ယေ ဣမဉ္စ လောကံ ပရဉ္စ လောကံ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ပဝေဒေန္တီ။ အယံ ဒသဝတ္ထုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

တတ္ထ **ဒသဝတ္ထုကာ**တိ ဒသ ဝတ္ထူနိ ဧတိဿာတိ ဒသဝတ္ထုကာ။ **နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ** ဒိန္နံ နာမ အတ္ထိ, သက္ကာ ကဿစိ ကိဉ္စိ အတုန္တိ ဇာနာတိ။ ဒိန္နဿ ပန ဖလံ ဝိပါကော နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **နတ္ထိ ယိဋ္ဌန္တိ** ယိဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ မဟာယာဂေ, တံ ယဇိတုံ သက္ကာတိ ဇာနာတိ။ ယိဋ္ဌဿ ပန ဖလံ ဝိပါကော နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **ဟုတန္တိ** အာဟုနပါဟုနမင်္ဂလကိရိယာ, တံ ကာတုံ သက္ကာတိ ဇာနာတိ။ တဿ ပန ဖလံ ဝိပါကော နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **သုကတဒုက္ကဋာနန္တိ** ဧတ္ထ ဒသ ကုသလကမ္မပထာ သုကတကမ္မာနိ နာမ, ဒသ အကုသလကမ္မပထာ ဒုက္ကဋကမ္မာနိ နာမ။ တေသံ အတ္ထိဘာဝံ ဇာနာတိ။ ဖလံ ဝိပါကော ပန နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **နတ္ထိ အယံ လောကော**တိ ပရလောကေ ဌိတော ဣမံ လောကံ နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **နတ္ထိ ပရော လောကော**တိ ဣဓလောကေ ဌိတော ပရလောကံ နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **နတ္ထိ မာတာ နတ္ထိ ပိတာ**တိ မာတာပိတူနံ အတ္ထိဘာဝံ ဇာနာတိ။ တေသု ကတပစ္စယေန ကောစိ ဖလံ ဝိပါကော နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ**တိ စဝနကဥပပဇ္ဇနကသတ္တာ နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **သမ္မဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ**တိ အနုလောမပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ ဓမ္မိကသမဏဗြာဟ္မဏာ လောကသ္မိံ နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။ **ယေ ဣမဉ္စ လောကံ။ပေ။ ပဝေဒေန္တီ**တိ ဣမဉ္စ ပရဉ္စ လောကံ အတ္တနာဝ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဉတွာ ပဝေဒနသမတ္ထော သဗ္ဗညူ ဗုဒ္ဓေါ နတ္ထီတိ ဂဏှာတိ။

အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာတိ “သဿတော လောကော”တိအာဒိကံ ဧကေကံ အန္တံ ဘာဂံ ဂဏှာတီတိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ။ အထ ဝါ အန္တဿ ဂဟော အန္တဂ္ဂဟော, အန္တဂ္ဂဟော အဿာ အတ္ထီတိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ။ တာယ အန္တဂ္ဂါဟိကာယ။ သာ ပန ဝုတ္တာယေဝ။

အဋ္ဌသတတဏှာပပဉ္စသတေဟီတိ အဋ္ဌုတ္တရံ သတံ အဋ္ဌသတံ။ သံသာရေ ပပဉ္စေတီတိ စိရံ ဝသာပေတီတိ ပပဉ္စော, တဏှာ ဧဝ ပပဉ္စော တဏှာပပဉ္စော, အာရမ္မဏဘေဒေန ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိဝသေန စ တဏှာနံ ဗဟုကတ္တာ ဗဟုဝစနံ ကတွာ တဏှာပပဉ္စာနံ သတံ တဏှာပပဉ္စသတံ။ တေန “တဏှာပပဉ္စသတေနာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဝစနဝိပလ္လာသဝသေန “တဏှာပပဉ္စသတေဟီ”တိ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ အဋ္ဌသတန္တိ သင်္ခါတေန တဏှာပပဉ္စသတေနာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဋ္ဌ အဗ္ဗောဟာရိကာနိ ကတွာ သတမေဝ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ ပန တဏှာဝိစရိတာနီတိ အာဂတံ။ ယထာဟ –

> “အဋ္ဌာရသ တဏှာဝိစရိတာနိ အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပါဒာယ, အဋ္ဌာရသ တဏှာဝိစရိတာနိ ဗာဟိရဿ ဥပါဒာယ, တဒေကဇ္ဈံ အဘိသညုဟိတွာ အဘိသင်္ခိပိတွာ ဆတ္တိံသ တဏှာဝိစရိတာနိ ဟောန္တိ။ ဣတိ အတီတာနိ ဆတ္တိံသ တဏှာဝိစရိတာနိ, အနာဂတာနိ ဆတ္တိံသ တဏှာဝိစရိတာနိ, ပစ္စုပ္ပန္နာနိ ဆတ္တိံသ တဏှာဝိစရိတာနိ တဒေကဇ္ဈံ အဘိသညုဟိတွာ အဘိသင်္ခိပိတွာ အဋ္ဌတဏှာဝိစရိတသတံ ဟောတီ”တိ (ဝိဘ. ၈၄၂)။

တဏှာပပဉ္စာယေဝ ပနေတ္ထ **တဏှာဝိစရိတာနီ**တိ ဝုတ္တာ။ တဏှာသမုဒါစာရာ တဏှာပဝတ္တိယောတိ အတ္ထော။ **အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပါဒါယာ**တိ အဇ္ဈတ္တိကံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပါဒါယ။ ဣဒဉှိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ။ ဝိတ္ထာရော ပနဿ တဿ နိဒ္ဒေသေ (ဝိဘ. ၉၇၃) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန အပရော နယော – ရူပ

ရမ္မဏာယေဝ ကာမတဏှာ, ဘဝတဏှာ, ဝိဘဝတဏှာတိ တိဿော တဏှာ ဟောန္တိ, တထာ သဒ္ဒါဒိအာရမ္မဏာတိ ဆသု အာရမ္မဏေသု အဋ္ဌာရသ တဏှာ ဟောန္တိ, အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ အဋ္ဌာရသ, ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ အဋ္ဌာရသာတိ ဆတ္တိံသ ဟောန္တိ။ တာ ဧဝ အတီတာရမ္မဏာ ဆတ္တိံသ, အနာဂတာရမ္မဏာ ဆတ္တိံသ, ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ဆတ္တိံသာတိ အဋ္ဌတဏှာဝိစရိတသတံ ဟောတိ။ **ပပဉ္စိတော** တိ အာရမ္မဏေ, သံသာရေ ဝါ ပပဉ္စိတော စိရတသိတော။

ဒွတ္တိံသဋ္ဌာယ ဒိဋ္ဌိဂတေဟီ တိ "ကတမာနိ ဒွတ္တိံသ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဝေယျာကရဏေ ဝုတ္တာနိ ဘဂဝတာ? စတ္တာရော သဿတဝါဒါ, စတ္တာရော ဧကစ္စသဿတိကာ, စတ္တာရော အန္တာနန္တိကာ, စတ္တာရော အမရာဝိက္ခေပိကာ, ဒွေ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ, သောဠသ သညီဝါဒါ, အဋ္ဌ အသညီဝါဒါ, အဋ္ဌ နေဝသညီနာသညီဝါဒါ, သတ္တ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ, ပဉ္စ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါတိ ဣမာနိ ဒွတ္တိံသ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဝေယျာကရဏေ ဝုတ္တာနိ ဘဂဝတာ"တိ (ဝိဘ. ၉၇၇)။ ဝိတ္ထာရော ပနေတ္ထ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဟဉ္စမှိ တိဏ္ဏော တိ အဟဉ္စ စတုရောဃံ, သံသာရသမုဒ္ဒံ ဝါ တိဏ္ဏော အမှိ ဘဝာမိ။ **မုတ္တော** တိ ရာဂါဒိဗန္ဓနေဟိ မုတ္တော။ **ဒန္တော** တိ နိဗ္ဗိသေဝနော နိပ္ပရိဖ္ဖန္ဒော။ **သန္တော** တိ သီတိဘူတော။ **အဿတ္ထော** တိ နိဗ္ဗာနဒဿနေ လဒ္ဓဿာသော။ **ပရိနိဗ္ဗုတော** တိ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတော။ **ပဟောမီ**တိ သမတ္ထောမှိ။ **ခော**က္ကာတိ ဇေံသတ္တေ နိပါတော။ **ပရေ စ ပရိနိဗ္ဗာပေတု** န္တိ ဧတ္ထ ပရေ စ-သဒ္ဒေ "ပရေ စ တာရေတု"န္တိအာဒီဟိပိ ယောဇေတဗ္ဗောတိ။

မဟာကရုဏာဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇၂-၇၃. သဗ္ဗညုတဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၁၉. သဗ္ဗညုတဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ကတမံ တထာဂတဿ သဗ္ဗညုတဉာဏ** န္တိ ပုစ္ဆိတွာ တေန သမဂတိကတ္တာ တေနေဝ သဟ အနာဝရဏဉာဏံ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ န ဟိ အနာဝရဏဉာဏံ ဓမ္မတော ဝိသုံ အတ္ထိ, ဧကမေဝ ဟေတံ ဉာဏံ အာကာရဘေဒတော ဒွေဓာ ဝုစ္စတိ သဒ္ဒိန္ဒြိယသဒ္ဓါဗလာဒီနိ ဝိယ။ သဗ္ဗညုတဉာဏမေဝ ဟိ နတ္ထိ ဧတဿ အာဝရဏန္တိ, ကေနစိ ဓမ္မေန, ပုဂ္ဂလေန ဝါ အာဝရဏံ ကာတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အနာဝရဏန္တိ ဝုစ္စတိ အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓတ္တာ သဗ္ဗဓမ္မာနံ။ အညေ ပန အာဝဇ္ဇိတွာပိ န ဇာနန္တိ။ ကေစိ ပနာဟု "မနောဝိညာဏံ ဝိယ သဗ္ဗာရမ္မဏိကတ္တာ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ။ တံယေဝ ဉာဏံ ဣန္ဒ္ရဝဇိရံ ဝိယ ဝိသယေသု အပ္ပဋိဟတတ္တာ အနာဝရဏဉာဏံ။ အနုပုဗ္ဗသဗ္ဗညုတာပဋိက္ခေပဟေ သဗ္ဗညုတဉာဏံ, သကိံသဗ္ဗညုတာပဋိက္ခေပဟေ အနာဝရဏဉာဏံ, ဘဂဝတ သဗ္ဗညုတဉာဏပဋိလာဘေနပိ သဗ္ဗညူတိ ဝုစ္စတိ, န စ အနုပုဗ္ဗသဗ္ဗညူ။ အနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘေနပိ သဗ္ဗညူတိ ဝုစ္စတိ, န စ သကိံသဗ္ဗညူ"တိ။

သဗ္ဗံ သင်္ခတမသင်္ခတံ အနဝသေသံ ဇာနာတီ တိ ဧတ္ထ **သဗ္ဗ**န္တိ ဇာတိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မာနံ နိဿေသပရိယာဒာနံ။ **အနဝသေသ**န္တိ ဧကေကဿေဝ ဓမ္မဿ သဗ္ဗာကာရဝသေန နိဿေသပရိယာဒာနံ။ **သင်္ခတမသင်္ခတ** န္တိ ဒွိဓာ ပဘေဒဒဿနံ။ သင်္ခတဉ္ဟိ ဧကော ပဘေဒော, အသင်္ခတံ ဧကော ပဘေဒော။ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတန္တိ သင်္ခတံ။ ခန္ဓပဉ္စကံ။ တထာ န သင်္ခတန္တိ အသင်္ခတံ။ နိဗ္ဗာနံ။ သင်္ခတံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာဒီဟိ အာကာရေဟိ အနဝသေသံ ဇာနာတိ, အသင်္ခတံ သုညတာနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတာဒီဟိ အာကာရေဟိ အနဝသေသံ ဇာနာတိ။ နတ္ထိ ဧတဿ သင်္ခတဿ အသင်္ခတဿ စ အဝသေသောတိ အနဝသေသံ။ သင်္ခတံ အသင်္ခတဉ္စ။ အနေကဘေဒအပိ ပညတ္တိ ပစ္စယေဟိ အကတတ္တာ အသင်္ခတပက္ခံ ဘဇတိ။ သဗ္ဗညုတဉာဏဉ္ဟိ သဗ္ဗာပိ ပညတ္တိယော အနေကဘေဒတော ဇာနာတိ။ အထ ဝါ **သဗ္ဗ**န္တိ သဗ္ဗဓမ္မဂ္ဂဟဏံ။ **အနဝသေသ**န္တိ နိပ္ပဒေသဂ္ဂဟဏံ။ **တတ္ထ အာဝရဏံ နတ္ထီ** တိ တတ္ထ တသ္မိံ အနဝသေသေ သင်္ခတာသင်္ခတေ နိဿင်္ဂတ္တာ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ အာဝရဏံ နတ္ထီတိ တဒေဝ သဗ္ဗညုတဉာဏံ အနာဝရဏဉာဏံ နာမာတိ အတ္ထော။

၁၂၀. ဣဒါနိ အနေကဝိသယဘေဒတော ဒဿေတုံ **အတီတ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အတီတံ အနာဂတံ ပစ္စုပ္ပန္န**န္တိ ကာလဘေဒတော ဒဿိတံ, **စက္ခုံ စေဝ ရူပာ စာ**တိအာဒိ ဝတ္ထာရမ္မဏဘေဒတော။ **ဧဝံ တံ သဗ္ဗ**န္တိ တေသံ စက္ခုရူပါနံ အနဝသေသပရိယာဒာနံ။ ဧဝံ သေသေသု။ **ယာဝတာ**တိ အနဝသေသပရိယာဒာနံ။ **အနိစ္စဋ္ဌ** န္တိအာဒိ သာမညလက္

ခဏဘေဒတော ဒဿိတံ။ **အနိစ္စဋ္ဌ**န္တိ စ အနိစ္စာကာရံ။ ပစ္စတ္တတ္ထေ ဝါ ဥပယောဂဝစနံ။ ဧသ နယော ဧဒိသေသု။ **ရူပဿာ** တိအာဒိ ခန္ဓဘေဒတော ဒဿိတံ။ **စက္ခုဿ။ပေ။ ဇရာမရဏဿာ** တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပေယျာလနယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဘိညာယာ**တိအာဒီသု ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဉာဏာနေဝ။ **အဘိညဋ္ဌ**န္တိ အဘိဇာနနသဘာဝံ။ ဧသ နယော ဧဒိသေသု။ **ခန္ဓာနံ ခန္ဓဋ္ဌ**န္တိအာဒိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကုသလေ ဓမ္မေ** တိအာဒိ ကုသလတ္တိကဝသေန ဘေဒေါ။ **ကာမာဝစရေ ဓမ္မေ** တိအာဒိ စတုဘူမကဝသေန။ ဥဘယတ္ထာပိ “သဗ္ဗေ ဇာနာတီ”တိ ဗဟုဝစနပါဌော သုန္ဒရော။ ဧကဝစနသောတေ ပတိတတ္တာ ပန ပေါတ္ထကေသု ဧကဝစနေန လိခိတံ။ **ဒုက္ခဿာ** တိအာဒိ စုဒ္ဒသန္နံ ဗုဒ္ဓဉာဏာနံ ဝိသယဘေဒေါ။ **ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တေ ဉာဏ**န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဝတွာ သဗ္ဗညုတညာဏံ ကသ္မာ န ဝုတ္တန္တိ စေ? ဝုစ္စမာနဿ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ဝိသယဘေဒတော ဟိ သဗ္ဗညုတညာဏေ ဝုစ္စမာနေ တံ ဉာဏံ န ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ, သဗ္ဗညုတညာဏံ ပန သဗ္ဗညုတညာဏဿ ဝိသယော ဟောတိယေဝ။

ပုန ကာဠကာရာမသုတ္တန္တာဒီသု (အ. နိ. ၄.၂၄) ဝုတ္တနယေန သဗ္ဗညုတညာဏဘူမိံ ဒဿေန္တော **ယာဝတာ သဒေဝကဿ လောကဿာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သဟ ဒေဝေဟိ **သဒေဝကဿ** ။ သဟ မာရေန **သမာရကဿ** ။ သဟ ဗြဟ္မုနာ **သဗြဟ္မကဿ** လောကဿ။ သဟ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ **သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ** ။ သဟ ဒေဝမနုဿေဟိ **သဒေဝမနုဿာယ** ပဇာယ။ ပဇာတတ္တာ **ပဇာ**တိ သတ္တလောကဿ ပရိယာယဝစနမေတံ။ တတ္ထ သဒေဝကဝစနေန ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ, သမာရကဝစနေန ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ, သဗြဟ္မကဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ, သဿမဏဗြာဟ္မဏိဝစနေန သာသနဿ ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ သမိတပါပဗာဟိတပါပသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏဉ္စ, ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ, သဒေဝမနုဿဝစနေန သမ္မုတိဒေဝသေသမနုဿဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝမေတ္ထ တီဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကော, ဒွီဟိ ပဇာဝသေန သတ္တလောကော ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပရော နယော – သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပါဝစရလောကော ဂဟိတော, သမာရကဂ္ဂဟဏေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော, သဗြဟ္မကဂ္ဂဟဏေန ရူပါဝစရဗြဟ္မလောကော, သဿမဏဗြာဟ္မဏာဒိဂ္ဂဟဏေန စတုပရိသဝသေန, သမ္မုတိဒေဝေဟိ ဝါ သဟ မနုဿလောကော, အဝသေသသတ္တလောကော ဝါ။

အပိစေတ္ထ သဒေဝကဝစနေန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော သဗ္ဗဿာပိ လောကဿ ဒိဋ္ဌာဒိဇာနနသဘာဝံ သာဓေတိ။ တတော ယေသံ သိယာ “မာရော မဟာနုဘာဝေါ ဆကာမာဝစရိဿရော ဝသဝတ္တီ, ကိံ တဿာပိ ဒိဋ္ဌာဒိံ ဇာနာတီ”တိ, တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော “သမာရကဿာ”တိ အာဟ။ ယေသံ ပန သိယာ “ဗြဟ္မာ မဟာနုဘာဝေါ ဧကင်္ဂုလိယာ ဧကသ္မိံ စက္ကဝာဠသဟဿေ အာလောကံ ဖရတိ, ဒွီဟိ။ပေ။ ဒသဟိ အင်္ဂုလီဟိ ဒသသု စက္ကဝာဠသဟဿေသု အာလောကံ ဖရတိ, အနုတ္တရဉ္စ ဈာနသမာပတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ, ကိံ တဿာပိ ဒိဋ္ဌာဒိံ ဇာနာတီ”တိ, တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော “သဗြဟ္မကဿာ”တိ အာဟ။ တတော ယေသံ သိယာ “ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏာ သာသနဿ ပစ္စတ္ထိကာ, ကိံ တေသမ္ပိ ဒိဋ္ဌာဒိံ ဇာနာတီ”တိ, တေသံ ဝိမတိံ ဝိဓမေန္တော “သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယာ”တိ အာဟ။ ဧဝံ ဥက္ကဋ္ဌာနံ ဒိဋ္ဌာဒိဇာနနသဘာဝံ ပကာသေတွာ အထ သမ္မုတိဒေဝေ အဝသေသမနုဿေ စ ဥပါဒာယ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန သေသသတ္တလောကဿ ဒိဋ္ဌာဒိဇာနနသဘာဝံ ပကာသေတိ။ အယမေတ္ထ အနုသန္ဓိက္ကမော။ ပေါရာဏာ ပနာဟု – **သဒေဝကဿာ** တိ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကဿ ။ **သမာရကဿာ** တိ မာရေန သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကဿ။ **သဗြဟ္မကဿာ** တိ ဗြဟ္မေဟိ သဒ္ဓိံ အဝသေသလောကဿ။ ဧဝံ သဗ္ဗေပိ တိဘဝူပဂေ သတ္တေ တီဟာကာရေဟိ တီသု ပဒေသု ပက္ခိပိတွာ ပုန ဒွီဟာကာရေဟိ ပရိယာဒါတုံ **သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယာ**တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ပဉ္စဟိ ပဒေဟိ တေန တေန အာကာရေန တေဓာတုကမေဝ ပရိယာဒိန္နံ ဟောတီတိ။

ဒိဋ္ဌန္တိ ရူပါယတနံ။ **သုတ**န္တိ သဒ္ဒါယတနံ။ **မုတ**န္တိ ပတွာ ဂဟေတဗ္ဗတော ဂန္ဓာယတနံ, ရသာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ။ **ဝိညာတ**န္တိ သုခဒုက္ခာဒိဓမ္မာရမ္မဏံ။ **ပတ္တ**န္တိ ပရိယေသိတွာ ဝါ အပရိယေသိတွာ ဝါ ပတ္တံ။ **ပရိယေသိတ**န္တိ ပတ္တံ ဝါ အပ္ပတ္တံ ဝါ ပရိယေသိတံ။ **အနုဝိစရိတံ မနသာ**တိ စိတ္တေန အနုသဉ္စရိတံ။ **သဗ္ဗံ ဇာနာတီ**တိ ဣမိနာ ဧတံ ဒဿေတိ – ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ “နီလံ ပီတ”န္တိအာဒိ (ဓ. သ. ၆၁၉) ရူပါရမ္မဏံ စက္ခုဒွါရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ, အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ရူပါရမ္မဏံ ဒိသွာ သုမနော ဝါ ဒုမ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတောတိ တံ သဗ္ဗံ တထာဂတဿ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဇာနာတိ။

တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ “ဘေရိသဒ္ဒော, မုဒိင်္ဂသဒ္ဒော”တိ
အာဒိ သဒ္ဒာရမ္မဏံ သောတဒွါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, “မူလဂန္ဓော တစဂန္ဓော”တိအာဒိ (ဓ. သ. ၆၂၄-၆၂၇) ဂန္ဓာ
ရမ္မဏံ ဃာနဒွါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, “မူလရသော, ခန္ဓရသော”တိအာဒိ (ဓ. သ. ၆၂၈-၆၃၁) ရသာရမ္မဏံ ဇိဝှာ
ဒွါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, “ကက္ခဠံ, မုဒုက”န္တိအာဒိ (ဓ. သ. ၆၄၇-၆၅၀) ပထဝီဓာတုတေဇောဓာတုဝါယောဓာတု
ဘေဒံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ကာယဒွါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရ
မ္မဏံ ဖုသိတွာ သုမနော ဝါ ဒုမ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတောတိ တံ သဗ္ဗံ တထာဂတဿ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဇာနာ
တိ။ တထာ ယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု ဣမဿ သဒေဝကဿ လောကဿ သုခဒုက္ခာဒိဘေဒံ ဓမ္မာရမ္မဏံ
မနောဒွါရေ အာပာထံ အာဂစ္ဆတိ, အယံ သတ္တော ဣမသ္မိံ ခဏေ ဣမံ နာမ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝိဇာနိတွာ သုမနော ဝါ ဒု
မ္မနော ဝါ မဇ္ဈတ္တော ဝါ ဇာတောတိ တံ သဗ္ဗံ တထာဂတဿ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဇာနာတိ။ ဣမဿ ပန မဟာဇနဿ
သ ပရိယေသိတွာ အပ္ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ, ပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ။ အပရိယေသိတွာ အပ္ပတ္တမ္ပိ အတ္
ထိ, အပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပိ အတ္ထိ။ သဗ္ဗံ တထာဂတဿ သဗ္ဗညုတညာဏေန အပ္ပတ္တံ နာမ နတ္ထီတိ။

၁၂၁. ပုန အပရေန ပရိယာယေန သဗ္ဗညုတညာဏဘာဝသာဓနတ္ထံ **န တဿာ** တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **န တဿ
အဒိဋ္ဌမိဓတ္ထိ ကိဉ္စီ**တိ တဿ တထာဂတဿ ဣဓ ဣမသ္မိံ တေဓာတုကေ လောကေ, ဣမသ္မိံ ပစ္စုပ္ပန္နကာလေ
ဝါ ပညာစက္ခုနာ အဒိဋ္ဌံ နာမ ကိဉ္စိ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ န အတ္ထိ န သံဝိဇ္ဇတိ။ **အတ္ထီ** တိ ဣဒံ ဝတ္တမာနကာလိကံ အာခ္
ယာတပဒံ။ ဣမိနာ ပစ္စုပ္ပန္နကာလိကဿ သဗ္ဗဓမ္မဿ ဉာတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ကထာဗန္ဓသုခတ္ထံ ပနေတ္ထ ဒ-
ကာရော သံယုတ္တော။ **အထော အဝိညာတ**န္တိ ဧတ္ထ **အထော**တိ ဝစနောပာဒာနေ နိပါတော။ **အဝိညာတ**န္တိ အတီ
တကာလိကံ အဝိညာတံ နာမ ကိဉ္စိ ဓမ္မဇာတံ။ နာဟောသီတိ ပာဌသေသော။ အဗ္ဗယဘူတဿ အတ္ထိသဒ္ဒဿ ဂဟ
ဏေ ပာဌသေသံ ဝိနာပိ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ဣမိနာ အတီတကာလိကဿ သဗ္ဗဓမ္မဿ ဉာတဘာဝံ ဒဿေတိ ။ **အဇာနိတဗ္
ဗ**န္တိ အနာဂတကာလိကံ အဇာနိတဗ္ဗံ နာမ ဓမ္မဇာတံ န ဘဝိဿတိ, နတ္ထိ ဝါ။ ဣမိနာ အနာဂတကာလိကဿ သဗ္ဗဓမ္မ
ဿ ဉာတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဇာနနကိရိယာဝိသေသနမတ္တမေဝ ဝါ ဧတ္ထ အ-ကာရော။ **သဗ္ဗံ အဘိညာသိ ယဒတ္ထိ နေ
ယျ**န္တိ ဧတ္ထ ယံ တေကာလိကံ ဝါ ကာလဝိမုတ္တံ ဝါ နေယျံ ဇာနိတဗ္ဗံ ကိဉ္စိ ဓမ္မဇာတံ အတ္ထိ, တံ သဗ္ဗံ တထာဂ
တော အဘိညာသိ အဓိဂေန သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ ဧတ္ထ အတ္ထိသဒ္ဒေန တေကာလိကဿ ကာလဝိမုတ္
တဿ စ ဂဟဏာ အတ္ထိ-သဒ္ဒော အဗ္ဗယဘူတောယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တထာဂတော တေန သမန္တစက္ခူ** တိ ကာလဝ
သေန ဩကာသဝသေန စ နိပ္ပဒေသတ္တာ သမန္တာ သဗ္ဗတော ပဝတ္တံ ဉာဏစက္ခု အဿာတိ သမန္တစက္ခူ။ တေန ယ
ထာဝုတ္တေန ကာရဏေန တထာဂတော သမန္တစက္ခု, သဗ္ဗညူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣမိဿာ ကထာယ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ
ယ ဒေသနာယ သဗ္ဗညုတညာဏံ သာဓိတံ။

ပုန ဗုဒ္ဓဉာဏာနံ ဝိသယဝသေန သဗ္ဗညုတညာဏံ ဒဿေတုကာမော **သမန္တစက္ခူတိ ကေနဋ္ဌေန သမန္တစက္ခူ** တိ
အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ကထာယ **သမန္တစက္ခူ** တိ ဝုတ္တပဒေ ယံ တံ သမန္တစက္ခု, တံ ကေနဋ္ဌေန သမန္တစက္ခူတိ အတ္
ထော။ အတ္တော ပနဿ **ယာဝတာ ဒုက္ခဿ ဒုက္ခဋ္ဌော** တိအာဒီဟိ ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိ။ သဗ္ဗညုတညာဏဉ္ဟိ
သမန္တစက္ခု။ ယထာဟ – “သမန္တစက္ခု ဝုစ္စတိ သဗ္ဗညုတညာဏ”န္တိ (စူဠနိ. ဓောတကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၃၂)။ တသ္မိံ
သဗ္ဗညုတညာဏဋ္ဌေ ဝုတ္တေ သမန္တစက္ခုဋ္ဌော ဝုတ္တောယေဝ ဟောတီတိ။ ဗုဒ္ဓဿေဝ ဉာဏာနီတိ **ဗုဒ္ဓဉာဏာနိ။ ဒုက္
ခေ ဉာဏာ**ဒီနိပိ ဟိ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓဿေဝ ဘဂဝတော ပဝတ္တန္တိ, ဣတရေသံ ပန ဧကဒေသမတ္တေနေဝ ပဝတ္
တန္တိ။ **သာဝကသာဓာရဏာနီ**တိ ပန ဧကဒေသေနာပိ အတ္ထိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗော ဉာတော** တိ သဗ္ဗော ဉ
ဏေန ဉာတော။ **အညာတော ဒုက္ခဋ္ဌော နတ္ထီ** တိ ဝုတ္တမေဝ အတ္ထံ ပဋိသေဓေန ဝိဘာဝေတိ။ **သဗ္ဗော ဒိဋ္ဌော** တိ န
ကေဝလံ ဉာတမတ္တောယေဝ, အထ ခော စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌော ဝိယ ကတော။ **သဗ္ဗော ဝိဒိတော** တိ န ကေဝလံ ဒိဋ္ဌမတ္တော
ယေဝ, အထ ခော ပါကဋော။ **သဗ္ဗော သစ္ဆိကတော** တိ န ကေဝလံ ဝိဒိတောယေဝ, အထ ခော တတ္ထ ဉာဏပဋိလာဘဝ
သေန ပစ္စက္ခီကတော။ **သဗ္ဗော ဖဿိတော** တိ န ကေဝလံ သစ္ဆိကတောယေဝ, အထ ခော ပုနပ္ပုနံ ယထာရုစိ သမုဒာ
စာရဝသေန ဖုဋ္ဌောတိ။ အထ ဝါ **ဉာတော** သဘာဝလက္ခဏဝသေန။ **ဒိဋ္ဌော** သာမညလက္ခဏဝသေန။ **ဝိဒိတော** ရသဝ
သေန။ **သစ္ဆိကတော** ပစ္စုပဋ္ဌာနဝသေန ။ **ဖဿိတော** ပဒဋ္ဌာနဝသေန။ အထ ဝါ ဉာတော ဉာဏုပ္ပာဒဝသေန။ ဒိဋ္ဌော
စက္ခုပ္ပာဒဝသေန။ ဝိဒိတော ပညုပ္ပာဒဝသေန။ သစ္ဆိကတော ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒဝသေန။ ဖဿိတော အာလောကုပ္ပာဒဝသေ
န။ “ယာဝတာ ဒုက္ခဿ ဒုက္ခဋ္ဌော, သဗ္ဗော ဒိဋ္ဌော, အဒိဋ္ဌော ဒုက္ခဋ္ဌော နတ္ထီ”တိအာဒိနာ နယေန စ “ယာဝတာ
သဒေဝကဿ လောကဿ။ပေ.။ အနုဝိစရိတံ မနသာ, သဗ္ဗံ ဉာတံ, အညာတံ နတ္ထီ”တိအာဒိနာ နယေန စ ဝိတ္ထာရော

ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဌမံ ဝုတ္တကထာ နိဂမနဝသေန ပုန ဝုတ္တာ။ တံနိဂမနေယေဝ ဟိ ကတေ ဉာဏနိဂမနမ္ပိ ကတမေဝ ဟောတီတိ။

သဗ္ဗညုတညာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

ဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒိဋ္ဌိကထာ

၁. အဿာဒဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၂၂. ဣဒါနိ ဉာဏကထာနန္တရံ ကထိတာယ ဒိဋ္ဌိကထာယ အနုပုဗ္ဗအနုဝဏ္ဏနာ အနုပ္ပတ္တာ။ အယဉ္ဟိ ဒိဋ္ဌိကထာ ဉာဏကထာယ ကတဉာဏပရိစယဿ သမဓိဂတသမ္မာဒိဋ္ဌိဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမလဝိသောဓနာ သုကရာ ဟောတိ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ သုပရိသုဒ္ဓါ ဟောတီတိ ဉာဏကထာနန္တရံ ကထိတာ။ တတ္ထ **ကာ ဒိဋ္ဌီ** တိအာဒိကာ ပုစ္ဆာ။ **ကာ ဒိဋ္ဌီတိ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌီ**တိအာဒိကံ ပုစ္ဆိတပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇနံ။ **ကထံ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌီ** တိအာဒိကော ဝိဿဇ္ဇိတဝိဿဇ္ဇနဿ ဝိတ္ထာရနိဒ္ဒေသော, **သဗ္ဗာဝ တာ ဒိဋ္ဌိယော အဿာဒဒိဋ္ဌိယော** တိအာဒိကာ ဒိဋ္ဌိသုတ္တသံသန္ဒနာတိ ဧဝမိမေ စတ္တာရော ပရိစ္ဆေဒါ။ တတ္ထ ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေ တာဝ **ကာ ဒိဋ္ဌီ** တိ ဓမ္မပုစ္ဆာ, သဘာဝပုစ္ဆာ။ **ကတိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနီ**တိ ဟေတုပုစ္ဆာ ပစ္စယပုစ္ဆာ, ကိတ္တကာနိ ဒိဋ္ဌီနံ ကာရဏာနီတိ အတ္ထော။ **ကတိ ဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနာနီ** တိ သမုဒါစာရပုစ္ဆာ ဝိကာရပုစ္ဆာ။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဟိ သမုဒါစာရဝသေန စိတ္တံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဥဋ္ဌဟန္တီတိ ဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနာနိ နာမ ဟောန္တိ။ **ကတိ ဒိဋ္ဌိယော** တိ ဒိဋ္ဌီနံ သင်္ချာပုစ္ဆာ ဂဏနာပုစ္ဆာ။ **ကတိ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသာ** တိ ဝတ္ထုပ္ပဘေဒဝသေန အာရမ္မဏနာနတ္တဝသေန ဒိဋ္ဌိပ္ပဘေဒပုစ္ဆာ။ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဟိ တံ တံ ဝတ္ထုံ တံ တံ အာရမ္မဏံ အဘိနိဝိသိတွာ ပရာမသန္တီတိ ဒိဋ္ဌိပရာမာသာတိ ဝုစ္စန္တိ။ **ကတမော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနသမုဂ္ဃာတော** တိ ဒိဋ္ဌီနံ ပဋိပက္ခပုစ္ဆာ ပဟာနူပါယပုစ္ဆာ။ ဒိဋ္ဌိကာရဏာနိ ဟိ ခန္ဓာဒီနိ ဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာတေန တာသံ ကာရဏာနိ န ဟောန္တီတိ တာနိ စ ကာရဏာနိ သမုဂ္ဃာတိတာနိ နာမ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ သမ္မာ ဘုသံ ဟညန္တိ ဧတေနာတိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနသမုဂ္ဃာတောတိ ဝုစ္စတိ။

ဣဒါနိ တေသံ ဆန္နံ ပုစ္ဆာနံ **ကာ ဒိဋ္ဌီ** တိအာဒီနိ ဆ ဝိဿဇ္ဇနာနိ။ တတ္ထ **ကာ ဒိဋ္ဌီ** တိ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗပုစ္ဆာ။ **အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌီ** တိ ဝိဿဇ္ဇနံ။ သာ ပန အနိစ္စာဒိကေ ဝတ္ထုသ္မိံ နိစ္စာဒိဝသေန အဘိနိဝိသတိ ပတိဋ္ဌဟတိ ဒဠှံ ဂဏှာတီတိ **အဘိနိဝေသော**။ အနိစ္စာဒိအာကာရံ အတိက္ကမိတွာ နိစ္စန္တိအာဒိဝသေန ဝတ္တမာနော ပရတော အာမသတိ ဂဏှာတီတိ **ပရာမာသော**။ အထ တ နိစ္စန္တိအာဒိကံ ပရံ ဥတ္တမံ သစ္စန္တိ အာမသတိ ဂဏှာတီတိ ပရာမာသော, အဘိနိဝေသော စ သော ပရာမာသော စာတိ **အဘိနိဝေသပရာမာသော**။ ဧဝံပကာရော ဒိဋ္ဌီတိ ကိစ္စတော ဒိဋ္ဌိသဘာဝံ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ **တီဏိ သတန္တိ** တီဏိ သတာနိ, ဝစနဝိပလ္လာသော ကတော။ **ကတမော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနသမုဂ္ဃာတော**တိ ပုစ္ဆံ အနုဒ္ဓရိတွာဝ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနသမုဂ္ဃာတော** တိ ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ။

၁၂၃. ဣဒါနိ **ကထံ အဘိနိဝေသပရာမာသော**တိအာဒိ ဝိတ္ထာရနိဒ္ဒေသော။ တတ္ထ **ရူပန္တိ** ဥပယောဂဝစနံ။ ရူပံ အဘိနိဝေသပရာမာသောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ရူပန္တိ** စေတ္ထ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော ကသိဏရူပဉ္စ။ "ဧတံ မမာ"တိ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌိ, "ဧသောဟမသ္မီ"တိ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌိ, "ဧသော မေ အတ္တာ"တိ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌီတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဧတန္တိ** သာမညဝစနံ။ တေနေဝ "ဝေဒနံ ဧတံ မမ, သင်္ခါရေ ဧတံ မမာ"တိ နပုံသကဝစနံ ကေဝစနဉ္စ ကတံ။ ဧသောတိ ပန ဝတ္တဗ္ဗမပေက္ခိတွာ ပုလ္လိင်္ဂေကဝစနံ ကတံ။ **ဧတံ မမာ**တိ တဏှာမညနာမူလိကာ ဒိဋ္ဌိ။ **ဧသောဟမသ္မီ** တိ မာနမညနာမူလိကာ ဒိဋ္ဌိ။ **ဧသော မေ အတ္တာ** တိ ဒိဋ္ဌိမညနာ ဧဝ။ ကေစိ ပန "ဧတံ မမာတိ မမံကာရကပ္ပနာ, ဧသောဟမသ္မီတိ အဟံကာရကပ္ပနာ, ဧသော မေ အတ္တာတိ အဟံကာရမမံကာရကပ္ပိတော အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, တထာ ယထာက္ကမေနေဝ တဏှာမူလနိဝေသော မာနပဂ္ဂဟော, တဏှာမူလနိဝိဋ္ဌော မာနပဂ္ဂဟိတော, အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, သင်္ခါရာနံ ဒုက္ခလက္ခဏာဒဿနံ, သင်္ခါရာနံ အနိစ္စလက္ခဏာဒဿနံ, သင်္ခါရာနံ တိလက္ခဏာဒဿနဟေတုကော အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, ဒုက္ခေ အသုဘေ စ သုခံ သုဘန္တိ ဝိပလ္လာသဂတဿ, အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဝိပလ္လာသဂတဿ, စတုဗ္ဗိဓဝိပလ္လာသဂတဿ စ အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဿ အာကာရကပ္ပနာ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဿ အနာဂတပဋိလာဘကပ္ပနာ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု ကပ္ပနိဿိတဿ အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, နန္ဒိယာ အတီတမန္ဝာဂမေတိ, နန္ဒိယာ အနာဂတံ ပဋိကင်္ခတိ, ပစ္စုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု သံဟီရတိ အတ္တာဘိနိဝေသောတိ စ, ပုဗ္ဗန္တေ အညာဏဟေတုကာ ဒိဋ္ဌိ, အပရန္တေ အညာဏဟေတုကာ ဒိဋ္ဌိ, ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ ဣဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု အညာဏဟေတုကော အတ္တာဘိနိဝေသော"တိ စ ဧတေသံ တိဏ္ဏံ ဝစနာနံ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။

ဒိဋ္ဌိယော ပနေတ္ထ ပဉ္စမံ ပဉ္စက္ခန္ဓဝတ္ထုကာ။ တတော ဆအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနဝိညာဏ- ကာယသမ္ဖဿ သကာယဝေဒနာကာယသညာကာယစေတနာကာယတဏှာကာယဝိတက္ကဝိစာရဓာတုဒသကသိဏ- ဒွတ္တိံသာကာရဝတ္ထုကာ ဒိဋ္ဌိယော ဝုတ္တာ။ ဒွတ္တိံသာကာရေသု စ ယတ္ထ ဝိသုံ အဘိနိဝေသော န ယုဇ္ဇတိ, တတ္ထ သကလသရီရာဘိနိ ဝေသဝသေနေဝ ဝိသုံ အဘိနိဝေသော ဝိယ ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတော ဒွာဒသာယတနအဋ္ဌာရသဓာတုဧကူနဝီသတိ ဣန္ဒြိယဝသေန ယောဇနာ ကတာ။ တီဏိ ဧကန္တလောကုတ္တရိန္ဒြိယာနိ န ယောဇိတာနိ။ န ဟိ လောကုတ္တရဝတ္ထုကာ ဒိ ဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ သဗ္ဗတ္ထာပိ စ လောကိယလောကုတ္တရမိဿေသု ဓမ္မေသု လောကုတ္တရေ ဌပေတွာ လောကိ ယာ ဧဝ ဂဟေတဗ္ဗာ။ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပဉ္စ န ဂဟေတဗ္ဗမေဝ။ တတော တေဓာတုကဝသေန နဝဝိဓဘဝဝသေန ဈာနဗ္ရ ဟ္မဝိဟာရသမာပတ္တိဝသေန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂဝသေန စ ယောဇနာ ကတာ။ ဇာတိဇရာမရဏာနံ ဝိသုံ ဂဟဏေ ပရိဟာ ရော ဝုတ္တနယော ဧဝ။ သဗ္ဗာနိ စေတာနိ ရူပဒိကာနိ ဇရာမရဏန္တာနိ အဋ္ဌနဝုတိသတံ ပဒါနိ ဘဝန္တိ။

၁၂၄. ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနေသု **ခန္ဓာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ ဝိသတိဝတ္ထုကာယပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံယေဝ ဝတ္ထုတ္တာ ‘‘ယေ ဟိ ကေစိ, ဘိက္ခဝေ, သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ အတ္တာနံ သမနုပဿမာနာ သမနုပဿန္တိ, သဗ္ဗေ တေ ပ ဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓေသုယေဝ သမနုပဿန္တိ, ဧတေသံ ဝါ အညတရ’’န္တိ (သံ. နိ. ၃.၄၇) ဝုတ္တတ္တာ စ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **အဝိဇ္ဇာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ အဝိဇ္ဇာယ အန္ဓီကတာနံ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပတ္တိတော ‘‘ယာယံ, ဘန္တေ, ဒိဋ္ဌိ ‘အ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ’တိ, အယံ နု ခော, ဘန္တေ, ဒိဋ္ဌိ ကိံ ပဋိစ္စ ပညာယတီတိ? မဟတီ ခော ဧသာ, ကစ္စာန, ဓာတု, ယဒိဒံ အဝိဇ္ဇာဓာတု။ ဟီနံ, ကစ္စာန, ဓာတုံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟီနာ သညာ ဟီနာ ဒိဋ္ဌိ’’တိ (သံ. နိ. ၂.၉၇) ဝစနတော စ အဝိဇ္ဇာ ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **ဖဿောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ တေန ဖဿေန ဖုဋ္ဌဿ ဒိဋ္ဌိဥပ္ပတ္တိတော ‘‘ယေ တေ, ဘိက္ခဝေ, သမဏဗြာဟ္မဏာ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကာ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနော ပုဗ္ဗန္တံ အာရဗ္ဘ အနေကဝိဟိတာနိ အဓိဝုတ္တိပဒါနိ အဘိဝဒန္တိ, တဒပိ ဖဿပစ္စယာ’’တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၂၃) ဝစနတော စ ဖဿော ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **သညာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ အာကာရမတ္တဂ္ဂဟဏေန အယာထာဝသဘာဝဂဟဏတော သညာယ –

‘‘ယာနိ စ တီဏိ ယာနိ စ သဋ္ဌိ၊ သမဏပ္ပဝါဒသိတာနိ ဘူရိပည။
သညက္ခရသညနိဿိတာနိ၊ ဩသရဏာနိ ဝိနေယ္ယ ဩဃတမဂါ’’တိ။ (သု. နိ. ၅၄၃) –

ဝစနတော ‘‘သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါ’’တိ (သု. နိ. ၈၈၀; မဟာနိ. ၁၀၉) ဝစနတော စ သညာ ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **ဝိတက္ကောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန**န္တိ အာကာရပရိဝိတက္ကေန ဒိဋ္ဌိဥပ္ပတ္တိတော –

‘‘နဟေဝ သစ္စာနိ ဗဟူနိ နာနာ၊ အညတြ သညာယ နိစ္စာနိ လောကေ။
တက္ကဉ္စ ဒိဋ္ဌီသု ပကပ္ပယိတွာ၊ သစ္စံ မုသာတိ ဒွယဓမ္မမာဟူ’’တိ။ (သု. နိ. ၈၉၂) –

ဝစနတော စ ဝိတက္ကော ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **အယောနိသောမနသိကာရောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ အယောနိသော မနသိကာရဿ အကုသလာနံ အသာဓာရဏဟေတုတ္တာ ‘‘တဿေဝံ အယောနိသော မနသိကရောတော ဆန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ အညတရာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၁၉) ဝစနတော စ အယောနိသော မနသိကာရော ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ ။ **ပာပမိတ္တောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ ပာပမိတ္တဿ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနေန ဒိဋ္ဌိဥပ္ပတ္တိတော ‘‘ဗာဟိရံ, ဘိက္ခဝေ, အင်္ဂန္တိ ကရိတွာ န အညံ ဧကင်္ဂ မ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ မဟတော အနတ္ထာယ သံဝတ္တတိ။ ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ပာပမိတ္တတာ’’တိ (အ. နိ. ၁.၁၁၀) ဝစနတော စ ပာပမိတ္တော ဒိဋ္ဌိနံ ကာရဏံ။ **ပရတောပိ ဃောသော ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ ဒုရက္ခာတဓမ္မဿဝနေန ဒိ ဋ္ဌိဥပ္ပတ္တိတော ‘‘ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, ဟေတူ ဒွေ ပစ္စယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပာဒာယ ပရတော စ ဃောသော အယောနိ သော စ မနသိကာရော’’တိ (အ. နိ. ၂.၁၂၆) ဝစနတော စ ပရတော ဃောသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပဋိသညုတ္တကထာ ဒိဋ္ဌီနံ ကာရဏံ။

ဣာအနိ **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန** န္တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဝိဝရန္တော **ခန္ဓာ ဟေတု ခန္ဓာ ပစ္စယော** တိအာဒိမာဟ။ ခန္ဓာ ဧဝ ဒိဋ္ဌီနံ **ဥပာ ဒါယ,** ဇနကဟေတု စေဝ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော စာတိ အတ္ထော။ **သမုဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ** တိ သမုဋ္ဌဟန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဧ တေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ, ကာရဏန္တိ အတ္ထော။ တေန သမုဋ္ဌာနဋ္ဌေန, ဒိဋ္ဌိကာရဏဘာဝေနာတိ အတ္ထော။

၁၂၅. ဣာအနိ ကိစ္စဘေဒေန ဒိဋ္ဌိဘေဒံ ဒဿေန္တော **ကတမာနိ အဋ္ဌာရသ ဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနာနီ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယာ ဒိဋ္ဌိ** တိ ဣာအနိ ဝုစ္စမာနာနံ အဋ္ဌာရသန္နံ ပဒာနံ သာဓာရဏံ မူလပဒံ။ ယာ ဒိဋ္ဌိ, တဒေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ, ယာ ဒိဋ္ဌိ, တဒေဝ ဒိဋ္ဌိဂဟနန္တိ သဗ္ဗေဟိ သမ္ဗန္ဓော ကာတဗ္ဗော။ အယာထာဝဒဿနဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိ, တဒေဝ ဒိဋ္ဌိသု ဂတံ ဒဿနံ ဒ္ဝာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိအန္တောဂဓတ္တာတိ **ဒိဋ္ဌိဂတံ** ။ ဟေဋ္ဌာပိဿ အတ္ထော ဝုတ္တောယေဝ။ ဒ္ဝိန္နံ အန္တာနံ ဧကန္တဂတတ္တာပိ **ဒိဋ္ဌိဂတံ** ။ သာ ဧဝ ဒိဋ္ဌိ ဒုရတိက္ကမနဋ္ဌေန **ဒိဋ္ဌိဂဟနံ** တိဏဂဟနဝနဂဟနပဗ္ဗတဂဟနာနိ ဝိယ။ သာသင္ကသပ္ပဋိဘယဋ္ဌေန **ဒိဋ္ဌိကန္တာရံ** စောရကန္တာရဝါဠကန္တာရနိရုဒကကန္တာရဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရာ ဝိယ။ ဓမ္မသင်္ဂဏိယံ "ဒိဋ္ဌိကန္တာရော"တိ သကလိင်္ဂေနေဝ အာဂတံ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝိနိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန ပဋိလောမဋ္ဌေန စ **ဒိဋ္ဌိဝိသူကံ** ။ မိစ္ဆာဒဿနဉှိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သမ္မာဒဿနံ ဝိနိဝိဇ္ဈတိ စေဝ ဝိလောမေတိ စ။ ဓမ္မသင်္ဂဏိယံ (ဓ. သ. ၃၉၂, ၁၁၀၅) "ဒိဋ္ဌိဝိသူကာယိက"န္တိ အာဂတံ။ ကဒာစိ သဿတဿ, ကဒာစိ ဥစ္ဆေဒဿ ဂဟဏတော ဒိဋ္ဌိယာ ဝိရူပံ ဖန္ဒိတန္တိ **ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတံ**။ ဒိဋ္ဌိဂတိကော ဟိ ဧကသ္မိံ ပတိဋ္ဌာတုံ န သက္ကောတိ, ကဒာစိ သဿတံ အနုဿရတိ, ကဒာစိ ဥစ္ဆေဒံ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အနတ္ထေ သံယောဇေတီတိ **ဒိဋ္ဌိသညောဇနံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အန္တောတုဒနဋ္ဌေန ဒုန္နီဟရဏီယဋ္ဌေန စ သလ္လန္တိ **ဒိဋ္ဌိသလ္လံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ပီဠာကရဏဋ္ဌေန သမ္ဗာဓောတိ **ဒိဋ္ဌိသမ္ဗာဓော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ မောက္ခာဝရဏဋ္ဌေန ပလိဗောဓောတိ **ဒိဋ္ဌိပလိဗောဓော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒုမ္မောစနီယဋ္ဌေန ဗန္ဓနန္တိ **ဒိဋ္ဌိဗန္ဓနံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒုရုတ္တရဋ္ဌေန ပပါတောတိ **ဒိဋ္ဌိပပါတော**။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ထာမဂတဋ္ဌေန အနုသယောတိ **ဒိဋ္ဌာနုသယော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အတ္တာနံ သန္တာပေတီတိ **ဒိဋ္ဌိသန္တာပော**။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အတ္တာနံ အနုဒဟတီတိ **ဒိဋ္ဌိပရိဠာဟော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ကိလေသကာယံ ဂန္ထေတီတိ **ဒိဋ္ဌိဂန္ထော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဘုသံ အာဒိယတီတိ **ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ "သစ္စ"န္တိအာဒိဝသေန အဘိနိဝိသတီတိ **ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဣဒံ ပရန္တိ အာမသတိ, ပရတော ဝါ အာမသတီတိ **ဒိဋ္ဌိပရာမာသော** ။

၁၂၆. ဣာအနိ ရာသိဝသေန သောဠသ ဒိဋ္ဌိယော ဥဒ္ဒိသန္တော **ကတမာ သောဠသ ဒိဋ္ဌိယော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သုခသောမနဿသင်္ခါတေ အဿာဒေ ဒိဋ္ဌိ **အဿာဒဒိဋ္ဌိ** ။ အတ္တာနံ အနုဂတာ ဒိဋ္ဌိ **အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ** ။ နတ္ထီတိ ပဝတ္တတ္တာ ဝိပရီတာ ဒိဋ္ဌိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**။ သတိ ကာယေ ဒိဋ္ဌိ, သန္တီ ဝါ ကာယေ ဒိဋ္ဌိ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ ကာယော**တိ စေတ္ထ ခန္ဓပဉ္စကံ, ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတော သက္ကာယော ဝတ္ထု ပတိဋ္ဌာ ဧတိဿာတိ **သက္ကာယဝတ္ထုကာ** ။ သဿတန္တိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ **သဿတဒိဋ္ဌိ** ။ ဥစ္ဆေဒောတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ **ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ**။ သဿတာဒိအန္တံ ဂဏှာတီတိ **အန္တဂ္ဂါဟိကာ,** အန္တဂ္ဂါဟော ဝါ အဿာ အတ္ထီတိ အန္တဂ္ဂါဟိကာ။ အတီတသင်္ခါတံ ပုဗ္ဗန္တံ အနုဂတာ ဒိဋ္ဌိ **ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိ**။ အနာဂတသင်္ခါတံ အပရန္တံ အနုဂတာ ဒိဋ္ဌိ **အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ** ။ အနတ္ထေ သံယောဇေတီတိ **သညောဇနိကာ**။ အဟင်္ကာရဝသေန အဟန္တိ ဥပ္ပန္နေန မာနေန ဒိဋ္ဌိယာ မူလဘူတေန ဝိနိဗန္ဓာ ဃဋိတာ ဥပ္ပာဒိတာ ဒိဋ္ဌိ **အဟန္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာ ဒိဋ္ဌိ**။ တထာ မမင်္ကာရဝသေန မမန္တိ ဥပ္ပန္နေန မာနေန ဝိနိဗန္ဓာ ဒိဋ္ဌိ **မမန္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာ ဒိဋ္ဌိ** ။ အတ္တနော ဝဒနံ ကထနံ အတ္တဝါဒေါ, တေန ပဋိသညုတ္တာ ဗဒ္ဓါ ဒိဋ္ဌိ **အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ** ။ အတ္တာနံ လောကောတိ ဝဒနံ ကထနံ လောကဝါဒေါ, တေန ပဋိသညုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ **လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ** ။ ဘဝေါ ဝုစ္စတိ သဿတံ, သဿတဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ **ဘဝဒိဋ္ဌိ** ။ ဝိဘဝေါ ဝုစ္စတိ ဥစ္ဆေဒေါ, ဥစ္ဆေဒဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ **ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ** ။

၁၂၇-၁၂၈. ဣာအနိ တီဏိ သတံ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသေ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ကတမေ တီဏိ သတံ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသာ** တိ ပုစ္ဆိတွာ တေ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ဝိသုံ ဝိသုံ အဘိနိဝေသဝိဿဇ္ဇနေနေဝ တေ ဝိဿဇ္ဇေတုကာမော **အဿာဒဒိဋ္ဌိယာ, ကတိဟာကာရေဟိ အဘိနိဝေသော ဟောတီ**တိအာဒိနာ နယေန သောဠသန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ အဘိနိဝေသာကာရဂဏနံ ပုစ္ဆိတွာ ပုန **အဿာဒဒိဋ္ဌိယာ ပဉ္စတိံသာယ အာကာရေဟိ အဘိနိဝေသော ဟောတီ** တိ တာသံ သောဠသန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ အဘိနိဝေသာကာရဂဏနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ပုန တာနိ ဂဏနာနိ ဝိဿဇ္ဇေန္တော **အဿာဒဒိဋ္ဌိယာ ကတမေဟိ ပဉ္စတိံသာယ အာကာရေဟိ အဘိနိဝေသော ဟောတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ရူပံ ပဋိစ္စ** တိ ရူပက္ခန္ဓံ ပဋိစ္စ။ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿ**န္တိ "အယံ မေ ကာယော ဤဒိသော"တိ ရူပသမ္ပဒံ နိဿာယ ဂေဟဿိတံ ရာဂသမ္ပယုတ္တံ သုခံ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေနဋ္ဌေန သုခဉ္စ သောမနဿဉ္စ။ တံယေဝ **ရူပဿ အဿာဒော** တိ ရူပနိဿယော အဿာဒော။ တဉှိ သုခံ တဏှာဝသေန အဿာဒီယတိ ဥပဘုဉ္ဇီယတီတိ အဿာဒော။ **အဘိနိဝေသပရာမာသော ဒိဋ္ဌီ**တိ သော အဿာဒော သဿတောတိ ဝါ ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿတီတိ ဝါ သဿတံ ဝါ ဥစ္ဆိဇ္ဇမာနံ ဝါ အတ္တာနံ သုခိတံ ကရောတီတိ ဝါ အဘိနိဝေသပရာမာသော ဟောတိ။ တသ္မာ ယာ စ ဒိဋ္ဌိ ယော စ အဿာဒောတိ အဿာဒဒဿ ဒိဋ္ဌိ ဘာဝတဘာဝေပိ အဿာဒံ ဝိနာ သာ ဒိဋ္ဌိ န ဟောတီတိ ကတွာ ဥဘယမ္ပိ သမုစ္စိတံ။ **အဿာဒဒိဋ္ဌီ** တိ အဿာဒေ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ နာနာသုတ္တေဟိ သံသန္ဒေတွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဉ္စ ဂရဟိတုကာမော **အဿာဒဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ**တိအာဒိ
မာဟ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တီ**တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသကမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဒိဋ္ဌိယာ ဝိပတ္တိ။ **ဒိဋ္ဌိဝိပန္နော**တိ ဝိပန္နာ ဝိနဋ္ဌာ
သမ္မာဒိဋ္ဌိ အဿာတိ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နော, ဝိပန္နဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဝါ ဝိပန္နော ဝိနဋ္ဌောတိ ဒိဋ္ဌိဝိပန္နော။
န သေဝိတဗ္ဗော ဥပသင်္ကမနေန။ **န ဘဇိတဗ္ဗော** စိတ္တေန။ **န ပယိရုပါသိတဗ္ဗော** ဥပသင်္ကမိတွာ နိသီဒနေန။ **တံ
ကိဿ ဟေတူ**တိ "တံ သေဝနာဒိကံ ကေန ကာရဏေန န ကာတဗ္ဗ"န္တိ တဿ ကာရဏပုစ္ဆာ။ **ဒိဋ္ဌိ ဟိဿ ပါပိကာ**
တိ ကာရဏဝိဿဇ္ဇနံ။ ယသ္မာ အဿ ပုဂ္ဂလဿ ဒိဋ္ဌိ ပါပိကာ, တသ္မာ တံ သေဝနာဒိကံ န ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္
ထော။ **ဒိဋ္ဌိယာ ရာဂေ**တိ "သုန္ဒရာ မေ ဒိဋ္ဌီ"တိ ဒိဋ္ဌိံ အာရဗ္ဘ ဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပန္နရာဂေ ။ **ဒိဋ္ဌိရာဂရတ္တော**တိ
တေန ဒိဋ္ဌိရာဂေန ရင်္ဂေန ရတ္တံ ဝတ္ထံ ဝိယ ရတ္တော။ **န မဟပ္ဖလ**န္တိ ဝိပါကဖလေန။ **န မဟာနိသံသ**န္တိ နိဿန္ဒ
ဖလေန။

ပုရိသပုဂ္ဂလဿာတိ ပုရိသသင်္ခါတဿ ပုဂ္ဂလဿ။ လောကိယဝေါဟာရေန ဟိ ပုရိ ဝုစ္စတိ သရီရံ, တသ္မိံ ပု
ရိသ္မိံ သေတိ ပဝတ္တတီတိ ပုရိသော, ပုံ ဝုစ္စတိ နိရယော, တံ ပုံ ဂလတိ ဂစ္ဆတီတိ ပုဂ္ဂလော။ ယေဘုယျေန ဟိ သတ္
တာ သုဂတိတော စုတာ ဒုဂ္ဂတိယံယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ **တံ ကိဿ ဟေတူ**တိ တံ န မဟပ္ဖလတ္တံ ကေန ကာရဏေန ဟော
တိ။ **ဒိဋ္ဌိ ဟိဿ ပါပိကာ**တိ ယသ္မာ အဿ ပုဂ္ဂလဿ ဒိဋ္ဌိ ပါပိကာ, တသ္မာ န မဟပ္ဖလံ ဟောတီတိ အတ္ထော။
ဒွေဝ ဂတိယောတိ ပဉ္စသု ဂတီသု ဒွေဝ ဂတိယော။ ဝိပဇ္ဇမာနာယ ဒိဋ္ဌိယာ **နိရယော**။ သမ္ပဇ္ဇမာနာယ **တိရစ္ဆာန
ယောနိ။ ယဉ္စေဝ ကာယကမ္မ**န္တိ သကလိင်္ဂဓာရဏပဋိပအနုယောဂအဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မာဒိ ကာယကမ္မံ။
ယဉ္စ ဝစီကမ္မန္တိ သကသမယပရိယာပုဏနသဇ္ဈာယနဒေသနာသမာဒပနာဒိ ဝစီကမ္မံ။ **ယဉ္စ မနောကမ္မ**န္တိ ဣဓ
လောကစိန္တာပဋိသံယုတ္တဉ္စ ပရလောကစိန္တာပဋိသံယုတ္တဉ္စ ကတာကတစိန္တာပဋိသံယုတ္တဉ္စ မနောကမ္မံ။ တိ
ဏကဋ္ဌခေညဗီဇေသု သတ္တဒိဋ္ဌိဿ အနာနုပုဗ္ဗအနုပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂေသု စ ကာယဝစီမနောကမ္မာနိ။ **ယထာဒိဋ္ဌီ**တိ
ယာ အယံ ဒိဋ္ဌိ, တဿာနုရူပံ။ **သမတ္တ**န္တိ ပရိပုဏ္ဏံ။ **သမာဒိန္န**န္တိ ဂဟိတံ။

အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝုတ္တံ – တဒေတံ ယထာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတကာယကမ္မံ, ဒိဋ္ဌိသဟဇာတကာယကမ္မံ, ဒိဋ္ဌာနုလောမိက
ကာယကမ္မန္တိ တိဝိဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ "ပါဏံ ဟနတော အဒိန္နံ အာဒိယတော မိစ္ဆာစရတော နတ္ထိ တတောနိဒါနံ ပါပံ,
နတ္ထိ ပါပဿ အာဂမော"တိ ယံ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိကဿ သတော ပါဏာတိပါတအဒိန္နာဒါနမိစ္ဆာစာရသင်္ခါတံ ကာယကမ္မံ,
ဣဒံ **ယထာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတကာယကမ္မံ** နာမ။ "ပါဏံ ဟနတော အဒိန္နံ အာဒိယတော မိစ္ဆာစရတော နတ္ထိ တတောနိဒါနံ ပါပံ,
နတ္ထိ ပါပဿ အာဂမော"တိ ယံ ဣမာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဣမိနာ ဒဿနေန သဟဇာတံ ကာယကမ္မံ, ဣဒံ **ဒိဋ္ဌိသဟဇာတ
ကာယကမ္မံ** နာမ။ တဒေဝ ပန သမတ္တံ သမာဒိန္နံ ဂဟိတံ ပရာမဋ္ဌံ **ဒိဋ္ဌာနုလောမိကကာယကမ္မံ** နာမ။ ဝစီကမ္မမနောက
မ္မေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ ပန မုသာ ဘဏတော ပိသုဏံ ဘဏတော ဖရုသံ ဘဏတော သမ္ဖံ ပလပတော အဘိဇ္ဈာ
လုနော ဗျာပန္နစိတ္တဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ သတော နတ္ထိ တတောနိဒါနံ ပါပံ, နတ္ထိ ပါပဿ အာဂမောတိ ယောဇနာ
ကာတဗ္ဗာ။ လိင်္ဂဓာရဏာဒိပရိယာပုဏနာဒိလောကစိန္တာဒိဝသေန ဝုတ္တနယော စေတ္ထ သုန္ဒရော။

စေတနာဒီသု ဒိဋ္ဌိသဟဇာတာ စေတနာ **စေတနာ** နာမ။ ဒိဋ္ဌိသဟဇာတာ ပတ္ထနာ **ပတ္ထနာ** နာမ။ စေတနာပတ္ထ
နာနံ ဝသေန စိတ္တဋ္ဌပနာ **ပဏိဓိ** နာမ။ တေဟိ ပန စေတနာဒီဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဖဿာဒယော သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပ
န္နာ ဓမ္မာ **သင်္ခါရာ** နာမ။ **အနိဋ္ဌာယာ**တိအာဒီဟိ ဒုက္ခမေဝ ဝုတ္တံ။ ဒုက္ခဉှိ သုခကာမေဟိ သတ္တေဟိ န ဧသိတတ္
တာ **အနိဋ္ဌံ** ။ အပ္ပိယတ္တာ **အကန္တံ** ။ မနဿ အဝဍ္ဎနတော, မနသိ အဝိသပ္ပနတော စ **အမနာပံ**။ အာယတိံ အဘဒ္ဒ
တာယ **အဟိတံ**။ ပီဠနတော **ဒုက္ခ**န္တိ။ **တံ ကိဿ ဟေတူ**တိ တံ ဧဝံ သံဝတ္တနံ ကေန ကာရဏေန ဟောတီတိ အတ္ထော။
ဣဒါနိဿ ကာရဏံ **ဒိဋ္ဌိ ဟိဿ ပါပိကာ**တိ။ ယသ္မာ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဒိဋ္ဌိ ပါပိကာ လာမကာ, တသ္မာ ဧဝံ သံဝ
တ္တတီတိ အတ္ထော။ **အလ္လာယ ပထဝိယာ နိက္ခိတ္တ**န္တိ ဥဒကေန တိန္တာယ ဘူမိယာ ရောပိတံ။ **ပထဝီရသံ အာ
ပေါရသ**န္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ပထဝိယာ စ သမ္ပဒံ အာပဿ စ သမ္ပဒံ။ ဗီဇနိက္ခိတ္တဋ္ဌာနေ ဟိ န သဗ္ဗာ ပထဝီ
န သဗ္ဗော အာပေါ စ ဗီဇံ ဖလံ ဂဏှာပေတိ။ ယော ပန တေသံ ပဒေသော ဗီဇံ ဖုသတိ, သောယေဝ ဗီဇံ ဖလံ ဂဏှာပေ
တိ။ တသ္မာ ဗီဇပေါသနာယ ပစ္စယဘူတောယေဝ သော ပဒေသော ပထဝီရသော အာပေါရသောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ရသသဒ္
ဒဿ ဟိ သမ္ပတ္တိ စ အတ္ထော။ ယထာဟ "ကိစ္စသမ္ပတ္တိအတ္ထေန ရသော နာမ ပဝုစ္စတီ"တိ။ လောကေ စ "သုရသော ဂ
န္ဓဗ္ဗော"တိ ဝုတ္တေ သုသမ္ပန္နော ဂန္ဓဗ္ဗောတိ အတ္ထော ဉာယတိ။ **ဥပါဒိယတီ**တိ ဂဏှာတိ။ ယော ဟိ ပဒေသော
ပစ္စယော ဟောတိ, တံ ပစ္စယံ လဘမာနံ ဗီဇံ တံ ဂဏှာတိ နာမ။ **သဗ္ဗံ တ**န္တိ သဗ္ဗံ တံ ရသဇာတံ။ **တိတ္တကတ္တာယာ**

တိ သော ပထဝီရသော အာပောရသော စ အတိတ္တကော သမာနောပိ တိတ္တကံ ဗီဇံ နိဿာယ နိမ္ဗရုက္ခာဒီနံ တေသံ ဖလာနဉ္စ တိတ္တကဘာတယ သံဝတ္တတိ။ **ကဋုကတ္တာယာ**တိ ဣဒံ ပုရိမဿေဝ ဝေဝစနံ။

“ဝဏ္ဏဂန္ဓရသူပေတော၊ အမ္ဗောယံ အဟုတ ပုရေ။
တမေဝ ပူဇံ လဘမာနော၊ ကေနမ္ဗော ကဋုကပ္ဖလော”တိ။ (ဇာ. ၁.၂.၇၁) –

အာဂတဋ္ဌာနေ ဝိယ ဟိ ဣဓာပိ တိတ္တကမေဝ အပ္ပိယဋ္ဌေန ကဋုကန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အသာတတ္တာယာ** တိ အမဓုရဘာတယ။ အသာဒုတ္တာယာတိပိ ပာဌော, အသာဒုဘာတယာတိ အတ္ထော။ **သာဒူ**တိ ဟိ မဓုရံ။ **ဗီဇံ ဟိဿာ** တိ အဿ နိမ္ဗဗာဒိကဿ ဗီဇံ။ **ဧဝမေဝ**န္တိ ဧဝံ ဧဝံ။ ယသ္မာ သုခာ ဝေဒနာ ပရမော အဿာဒော, တသ္မာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဒုက္ခဝေဒနာဝသေန အာဒီနဝေ ဒဿိတေတိ။ ပုန အဋ္ဌာရသဘေဒေန ဒိဋ္ဌိယာ အာဒီနဝံ ဒဿေတုံ **အဿာဒဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ** တိအာဒိမာဟ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ **ဣမေဟိ အဋ္ဌာရသဟိ အာကာရေဟိ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တဿ သညောဂေ** တိ ဒိဋ္ဌိယာ ဧဝ သံသာရေ ဗန္ဓနံ ဒဿေတိ။

၁၂၉. ယသ္မာ ပန ဒိဋ္ဌိဘူတာနိပိ သညောဇနာနိ အတ္ထိ အဒိဋ္ဌိဘူတာနိပိ, တသ္မာ တံ ပဘေဒံ ဒဿေန္တော **အတ္ထိ သညောဇနာနိ စေတ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ ကာမရာဂသညောဇနဿေဝ **အနုနယသညောဇန**န္တိ အာဂတဋ္ဌာနမ္ပိ အတ္ထိ, တသ္မာ အနုနယသညောဇနန္တိ ဝုတ္တံ။ ကာမရာဂဘာဝံ အပ္ပတ္တော ပဝတ္တံ လောဘံ သန္ဓာယ ဇတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသသခန္ဓာယတနာဒိမူလကေသုပိ တရေသု ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝေဒနာပရမတ္တာ စ အဿာဒဿ ဝေဒနာပရိယောသာနာ ဧဝ ဒေသနာ ကတာ။ သညာဒယော န ဂဟိတာ။ **ဣမေဟိ ပဉ္စတိံသာယ အာကာရေဟီ**တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာဒီနိ ပဉ္စ ဆက္ကာနိ စာတိ ဣမာနိ ပဉ္စတိံသ ဝတ္ထူနိ နိဿာယ ဥပ္ပန္နအဿာဒရမ္မဏဝသေန ပဉ္စတိံသာယ အာကာရေဟိ။

အဿာဒဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အတ္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၃၀. အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယံ **အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော** တိ အာဂမာဓိဂမာဘာဝါ ဉေယျော အဿုတဝါ ဣတိ။ ယဿ ဟိ ခန္ဓဓာတုအာယတနသစ္စပစ္စယာကာရသတိပဋ္ဌာနာဒီသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝိနိစ္ဆယဝိရဟိတတ္တာ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိပဋိသေဓကော နေဝ အာဂမော, ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂန္တဗ္ဗဿ အနဓိဂတတ္တာ န စ အဓိဂမော အတ္ထိ, သော အာဂမာဓိဂမာနံ အဘာဝါ ဉေယျော အဿုတဝါ ဣတိ။ **သုတဝါ**န္တိ ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနာဂမော စ သုတဖလတ္တာ ပဟေတုတေဟာရဝသေန အဓိဂမော စ, တံ သုတံ အဿ အတ္ထီတိ သုတဝါ, န သုတဝါ အဿုတဝါ။ သွာယံ –

ပုထူနံ ဇနနာဒီဟိ၊ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော။
ပုထုဇ္ဇနန္တောဂဓတ္တာ၊ ပုထုဝာယံ ဇနော ဣတိ။

သော ဟိ ပုထူနံ နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသာဒီနံ ဇနနာဒီဟိ ကာရဏေဟိ **ပုထုဇ္ဇနော** ။ ယထာဟ – “ပုထု ကိလေသေ ဇနေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု အဝိဟတသက္ကာယဒိဋ္ဌိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု သတ္ထာရာနံ မုခုလ္လောကိကာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု သဗ္ဗဂတီဟိ အဝုဋ္ဌိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဘိသင်္ခါရေ အဘိသင်္ခရောန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာဩဃေဟိ ဝုယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာသန္တာပေဟိ သန္တပ္ပေန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု နာနာပရိဠာဟေဟိ ပရိဒယှန္တီတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ရတ္တာ ဂိဒ္ဓာ ဂဓိတာ မုစ္ဆိတာ အဇ္ဈောသန္နာ လဂ္ဂါ လဂ္ဂိတာ ပလိဗုဒ္ဓါတိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ အာဝုတာ နိဝုတာ ဩဝုတာ ပိဟိတာ ပဋိစ္ဆန္နာ ပဋိကုဇ္ဇိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ”တိ (မဟာနိ. ၉၄)။ ပုထူနံ ဝါ ဂဏနပထမတီတာနံ အရိယဓမ္မပရမ္မုခာနံ နီစဓမ္မသမုဒာစာရာနံ ဇနာနံ အန္တောဂဓတ္တာပိ ပုထုဇ္ဇနာ, ပုထု ဝါ အယံ, ဝိသုံယေဝ သင်္ခံ ဂတော ဝိသံသဋ္ဌော သီလသုတာဒိဂုဏယုတ္တေဟိ အရိယေဟိ ဇနောတိပိ ပုထုဇ္ဇနော။ ဧဝမေတေဟိ “အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော”တိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ ယေ တေ –

“ဒုဝေ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ၊ ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စဗန္ဓုနာ။

အန္ဓော ပုထုဇ္ဇနော ကောေ၊ ကလျာဏေကော ပုထုဇ္ဇနော''တိ။ –

ဒွေ၀ ပုထုဇ္ဇနာ ဝုတ္တာ, တေသု အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အရိယာနံ အဒဿာဝီ တိအာဒီသု **အရိယာ**တိ အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ, အနယေ န ဣရိယနတော, အယေ စ ဣရိယနတော, သဒေဝကေန စ လောကေန အရဏီယတော ဗုဒ္ဓါ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စ ဗုဒ္ဓသာဝကာ စ ဝုစ္စန္တိ, ဗုဒ္ဓါ ဧဝ ဝါ ဣဓ အရိယာ။ ယထာဟ – ''သဒေဝကေ, ဘိက္ခဝေ, လောကေ။ပေ.။ တထာဂတော အရိယောတိ ဝုစ္စတီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၉၈)။

သပ္ပုရိသာ တိ ဧတ္ထ ပန ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တထာဂတသာဝကာ စ ''သပ္ပုရိသာ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေ ဟိ လောကုတ္တရဂုဏယောဂေန သောဘနာ ပုရိသာတိ သပ္ပုရိသာ။ သဗ္ဗေယေဝ တ တေ ဒွေဓာပိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓါပိ ဟိ အရိယာ စ သပ္ပုရိသာ စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓသာဝကာပိ။ ယထာဟ –

''ယော ဝေ ကတညူ ကတဝေဒိ ဓီရော၊ ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စ ဟောတိ။
ဒုခိတဿ သက္ကစ္စ ကရောတိ ကိစ္စံ၊ တထာဝိဓံ သပ္ပုရိသံ ဝဒန္တီ''တိ။ (ဇာ. ၂.၁၇.၇၈)။

ဧတ္ထ ဟိ ''ကတညူ ကတဝေဒိ ဓီရော''တိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝုတ္တော, ''ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စာ''တိ ဗုဒ္ဓသာဝကော, ''ဒုခိတဿ သက္ကစ္စ ကရောတိ ကိစ္စ''န္တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ။ ဣဒါနိ ယော တေသံ အရိယာနံ အဒဿနသီလော , န စ ဒဿနေ သာဓုကာရီ, သော ''အရိယာနံ အဒဿာဝီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ စက္ခုနာ အဒဿာဝီ ဉာဏေန အဒဿာဝီတိ ဒုဝိဓော။ တေသု ဉာဏေန အဒဿာဝီ ဣဓာဓိပ္ပေတော။ မံသစက္ခုနာ ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ တ အရိယာ ဒိဋ္ဌာပိ အဒိဋ္ဌာဝ ဟောန္တိ တေသံ စက္ခူနံ ဝဏ္ဏမတ္တဂဟဏတော န အရိယဘာဝဂေါစရတော။ သောဏသိင်္ဂါလာဒယောပိ ဟိ စက္ခုနာ အရိယေ ပဿန္တိ, န စ တေ အရိယာနံ ဒဿာဝိနော, တသ္မာ စက္ခုနာ ဒဿနံ န ဒဿနံ, ဉာဏေန ဒဿနမေဝ ဒဿနံ။ ယထာဟ – ''ကိံ တေ, ဝက္ကလိ, ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန, ယော ခေါ, ဝက္ကလိ, ဓမ္မံ ပဿတိ, သော မံ ပဿတီ''တိ (သံ. နိ. ၃.၈၇)။ တသ္မာ စက္ခုနာ ပဿန္တောပိ ဉာဏေန အရိယေဟိ ဒိဋ္ဌံ အနိစ္စာဒိလက္ခဏံ အပဿန္တော အရိယာဓိဂတဉ္စ ဓမ္မံ အနဓိဂစ္ဆန္တော အရိယကရဓမ္မာနံ အရိယဘာဝဿ စ အဒိဋ္ဌတ္တာ ''အရိယာနံ အဒဿာဝီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ တိ သတိပဋ္ဌာနာဒိဘေဒေ အရိယဓမ္မေ အကုသလော။ **အရိယဓမ္မေ အဝိနီတော** တိ ဧတ္ထ ပန –

ဒုဝိဓော ဝိနယော နာမ၊ ဧကမေကေတ္ထ ပဉ္စဓာ။
အဘာဝတော တဿ အယံ၊ ''အဝိနီတော''တိ ဝုစ္စတိ။

အယဉ္ဟိ သံဝရဝိနယော ပဟာနဝိနယောတိ ဒုဝိဓော ဝိနယော။ ဧတ္ထ စ ဒုဝိဓေပိ ဝိနယေ ဧကမေကော ဝိနယော ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတိ။ **သံဝရဝိနယော**ပိ ဟိ သီလသံဝရော, သတိသံဝရော, ဉာဏသံဝရော, ခန္တိသံဝရော, ဝီရိယသံဝရောတိ ပဉ္စဝိဓော။ **ပဟာနဝိနယော**ပိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ, ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ, နိဿရဏပ္ပဟာနန္တိ ပဉ္စဝိဓော။

တတ္ထ ''ဣမိနာ ပါတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော''တိ (ဝိဘ. ၅၁၁) အယံ **သီလသံဝရော**။ ''ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၃; မ. နိ. ၁.၂၉၅; သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆) အယံ **သတိသံဝရော**။

''ယာနိ သောတာနိ လောကသ္မိံ၊ (အဇိတာတိ ဘဂဝါ)
သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။
သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ၊ ပညာယေတေ ပိဓီယရေ''တိ။ (သု. နိ. ၁၀၄၁; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၄) –

အယံ **ဉာဏသံဝရော**။ ‘‘ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၄; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) အယံ **ခန္တိသံဝရော**။ ‘‘ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၁၄; ၆.၅၈) အယံ **ဝီရိယသံဝရော**။ သဗ္ဗောပိ စာယံ သံဝရော ယထာသကံ သံဝရိတဗ္ဗာနံ ဝိနေတဗ္ဗာနဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ သံဝရဏတော ‘‘သံဝရော’’, ဝိနယနတော ‘‘ဝိနယော’’တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ တာဝ သံဝရဝိနယော ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တထာ ယံ နာမရူပပရိစ္ဆေဒာဒီသု ဝိပဿနာဉာဏေသု ပဋိပက္ခဘာဝတော ဒီပာလောကေနေ ဝိယ တမဿ တေန တေန ဝိပဿနာဉာဏေန တဿ တဿ အနတ္ထဿ ပဟာနံ, သေယျထိဒံ – နာမရူပဝဝတ္ထာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန အဟေတုဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌီနံ, ကင်္ခာဝိတရဏေန ကထံကထီဘာဝဿ, ကလာပသမ္မသနေန ‘‘အဟံ မမာ’’တိ ဂါဟဿ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယ, ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ, ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ, ဘယဒဿနေန သဘယေ အဘယသညာယ, အာဒီနဝဒဿနေန အဿာဒသညာယ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနေန အဘိရတိသညာယ, မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏေန အမုဉ္စိတုကမျတာယ, ဥပေက္ခာဉာဏေန အနုပေက္ခာယ, အနုလောမဉာဏေန ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ နိဗ္ဗာနေ စ ပဋိလောမဘာဝဿ, ဂောတြဘုနာ သင်္ခါရနိမိတ္တဂါဟဿ ပဟာနံ, ဧတံ **တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ** နာမ။

ယံ ပန ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ ပဝတ္တိဘာဝနိဝါရဏတော ဃဋပ္ပဟာရေန ဝိယ ဥဒကပိဋ္ဌေ သေဝါလဿ တေသံ တေသံ နီဝရဏာဒိဓမ္မာနံ ပဟာနံ, ဣဒံ **ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္တာ တံတံ မဂ္ဂဝတော အတ္တနော သန္တာနေ ‘‘ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာ’’တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၂၇၇; ဝိဘ. ၆၂၈) နယေန ဝုတ္တဿ သမုဒယပက္ခိကဿ ကိလေသဂဏဿ အစ္စန္တအပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ပဟာနံ, ဣဒံ **သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ ပန ဖလက္ခဏေ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ ကိလေသာနံ, ဣဒံ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ** နာမ။ ယံ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋတ္တာ ပဟီနသဗ္ဗသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ, ဣဒံ **နိဿရဏပ္ပဟာနံ** နာမ။ သဗ္ဗမ္ပိ စေတံ ပဟာနံ ယသ္မာ စာဂဋ္ဌေန ပဟာနံ, ဝိနယနဋ္ဌေန ဝိနယော, တသ္မာ ‘‘ပဟာနဝိနယော’’တိ ဝုစ္စတိ, တံတံပဟာနဝတော ဝါ တဿ တဿ ဝိနယဿ သမ္ဘဝတောပေတံ ‘‘ပဟာနဝိနယော’’တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ပဟာနဝိနယောပိ ပဉ္စဓာ ဘိဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝမယံ သင်္ခေပတော ဒုဝိဓော, ပဘေဒတော စ ဒသဝိဓော ဝိနယော ဘိန္နသံဝရတ္တာ ပဟာတဗ္ဗဿ စ အပ္ပဟီနတ္တာ ယသ္မာ ဧတဿ အဿုတဝတော ပုထုဇ္ဇနဿ နတ္ထိ, တသ္မာ အဘာဝတော တဿ အယံ ‘‘အဝိနီတော’’တိ ဝုစ္စတီတိ။ ဧသ နယော **သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ သပ္ပုရိသဓမ္မဿ အကောဝိဒေ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော** တိ ဧတ္ထာပိ။ နိန္နာနာကာရဏဉှိ ဧတံ အတ္ထတော။ ယထာဟ – ‘‘ယေဝ တေ အရိယာ, တေဝ တေ သပ္ပုရိသာ။ ယေဝ တေ သပ္ပုရိသာ, တေဝ တေ အရိယာ။ ယောဝ သော အရိယာနံ ဓမ္မော, သောဝ သော သပ္ပုရိသာနံ ဓမ္မော။ ယောဝ သော သပ္ပုရိသာနံ ဓမ္မော, သောဝ သော အရိယာနံ ဓမ္မော။ ယေဝ တေ အရိယဝိနယာ, တေဝ တေ သပ္ပုရိသဝိနယာ။ ယေဝ တေ သပ္ပုရိသဝိနယာ, တေဝ တေ အရိယဝိနယာ။ အရိယေတိ ဝါ သပ္ပုရိသေတိ ဝါ, အရိယဓမ္မေတိ ဝါ သပ္ပုရိသဓမ္မေတိ ဝါ, အရိယဝိနယေတိ ဝါ သပ္ပုရိသဝိနယေတိ ဝါ ဧသေသေ ဧကေ ဧကဋ္ဌေ သမေ သမဘာဂေ တဇ္ဇာတေ တညေဝါ’’တိ။

ကသ္မာ ပန ထေရော **အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယာ ကတမေဟိ ဝီသတိယာ အာကာရေဟိ အဘိနိဝေသော ဟောတီ** တိ ပုစ္ဆိတွာ တံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ‘‘ဣဓ အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော’’တိ ဧဝံ ပုထုဇ္ဇနံ နိဒ္ဒိသီတိ? ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ တံ အတ္ထံ အာဝိကာတုံ ပဌမံ ပုထုဇ္ဇနံ နိဒ္ဒိသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၃၁. ဧဝံ ပုထုဇ္ဇနံ နိဒ္ဒိသိတွာ ဣဒါနိ အဘိနိဝေသုဒ္ဒေသံ ဒဿေန္တော **ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ** တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ** တိ ရူပက္ခန္ဓံ ကသိဏရူပဉ္စ ‘‘အတ္တာ’’တိ ဒိဋ္ဌိပဿနာယ သမနုပဿတိ။ နိဒ္ဒေသေ ပနဿ ရူပက္ခန္ဓေ အဘိနိဝေသော ပဉ္စက္ခန္ဓာဓိကာရတ္တာ ပာကဋောတိ တံ အဝတွာ ကသိဏရူပမေဝ ‘‘ရူပ’’န္တိ သာမညဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာန** န္တိ အရူပံ ‘‘အတ္တာ’’တိ ဂဟေတွာ တံ အတ္တာနံ ရူပဝန္တံ သမနုပဿတိ။ **အတ္တနိ ဝါ ရူပ** န္တိ အရူပမေဝ ‘‘အတ္တာ’’တိ ဂဟေတွာ တသ္မိံ အတ္တနိ ရူပံ သမနုပဿတိ။ **ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာန** န္တိ အရူပမေဝ ‘‘အတ္တာ’’တိ ဂဟေတွာ တံ အတ္တာနံ ရူပသ္မိံ သမနုပဿတိ။

တတ္ထ **ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ** တိ သုဒ္ဓရူပမေဝ ''အတ္တာ''တိ ကထိတံ။ **ရူပဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ, အတ္တနိ ဝါ ရူပံ, ရူပသ္မိံ ဝါ အတ္တာနံ, ဝေဒနံ အတ္တတော သမနုပဿတိ, သညံ, သင်္ခါရေ, ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီ**တိ ဣမေသု သတ္တသု ဌာနေသု အရူပံ ''အတ္တာ''တိ ကထိတံ။ **ဝေဒနာဝန္တံ ဝါ အတ္တာနံ, အတ္တနိ ဝါ ဝေဒနံ, ဝေဒနာယ ဝါ အတ္တာန**န္တိ ဧဝံ စတူသု ခန္ဓေသု တိဏ္ဏံ တိဏ္ဏံ ဝသေန ဒွာဒသသု ဌာနေသု ရူပါရူပမိဿကော အတ္တာ ကထိတော။ တာ ပန ဝီသတိပိ ဒိဋ္ဌိယော မဂ္ဂါဝရဏာ, န သဂ္ဂါဝရဏာ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝဇ္ဈာ။

ဣဓာနိ တံ နိဒ္ဒိသန္တော **ကထံ ရူပ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပထဝီကသိဏ**န္တိ ပထဝီမဏ္ဍလံ နိဿာယ ဥပ္ပာဒိတံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တသင်္ခါတံ သကလဖရဏဝသေန ပထဝီကသိဏံ။ **အဟ**န္တိ အတ္တာနမေဝ သန္ဓာယ ဂဏှာတိ။ **အတ္တာန**န္တိ အတ္တာနံ။ **အဒွယ**န္တိ ဧကမေဝ။ **တေလပ္ပဒီပဿာ** တိ တေလယုတ္တဿ ပဒီပဿ။ **ဈာယတော**တိ ဇလတော။ **ယာ အစ္စိ, သော ဝဏ္ဏော** တိအာဒိ အစ္စိံ မုဉ္စိတွာ ဝဏ္ဏဿ အဘာဝတော ဝုတ္တံ။ **ယာ စ ဒိဋ္ဌိ ယဉ္စ ဝတ္ထု** တိ တဒုဘယံ ဧကတော ကတွာ ရူပဝတ္ထုကာ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။

အာပောကသိဏာဒီနိ အာပာဒီနိ နိဿာယ ဥပ္ပာဒိတကသိဏနိမိတ္တာနေဝ။ ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိဏံ ပန ရူပဇ္ဈာနဿ အာရမ္မဏံ ဟောန္တမ္ပိ အာကာသကသိဏန္တိ ဝုစ္စမာနေ အရူပဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေန သံကိဏ္ဏံ ဟောတီတိ န ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရူပါဝိကာရတ္တာ ဝိညာဏကသိဏံ န ဂဟေတဗ္ဗမေဝါတိ။ **ဣဓေကစ္စော ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီ**တိ စတ္တာရော ခန္ဓေ အဘိန္ဒိတွာ ဧကတော ဂဟဏဝသေန ဝုတ္တံ။ သော ဟိ စိတ္တစေတသိကာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ကရဏေ အသမတ္ထတ္တာ သဗ္ဗေ ဧကတော ကတွာ ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတိ။ **ဣဓမိနာ ရူပေန ရူပဝါ**တိ ဧတ္ထ သရီရရူပမ္ပိ ကသိဏရူပမ္ပိ လဗ္ဘတိ။ **ဆာယာသမ္ပန္နော** တိ ဆာယာယ သမ္ပန္နော အဝိရဠော။ **တမေနာ**တိ ဧတ္ထ နေ-သဒ္ဒော နိပာတမတ္တံ, တမေတန္တိ ဝါ အတ္ထော။ **ဆာယာဝါ**တိ ဝိဇ္ဇမာနစ္ဆာယော ။ ရူပံ အတ္တာတိ အဂ္ဂဟိတေပိ ရူပံ အမုဉ္စိတွာ ဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပန္နတ္တာ **ရူပဝတ္ထုကာ**တိ ဝုတ္တံ။

အတ္တနိ ရူပံ သမနုပဿတီ တိ သရီရရူပဿ ကသိဏရူပဿ စ စိတ္တနိဿိတတ္တာ တသ္မိံ အရူပသမုဒါယေ အတ္တနိ တံ ရူပံ သမနုပဿတိ။ **အယံ ဂန္ဓော** တိ ဃာယိတဂန္ဓံ အာဟ။ **ဣမသ္မိံ ပုပ္ဖေ** တိ ပုပ္ဖနိဿိတတ္တာ ဂန္ဓဿ ဧဝမာဟ။

ရူပသ္မိံ အတ္တာနံ သမနုပဿတီ တိ ယတ္ထ ရူပံ ဂစ္ဆတိ, တတ္ထ စိတ္တံ ဂစ္ဆတိ။ တသ္မာ ရူပနိဿိတံ စိတ္တံ ဂဟေတွာ တံ အရူပသမုဒါယံ အတ္တာနံ တသ္မိံ ရူပေ သမနုပဿတိ။ ဩဋ္ဌာရိကတ္တာ ရူပဿ ဩဠာရိကာဓာရံ ကရဏ္ဍကမာဟ။

၁၃၂. **ဣဓေကစ္စော စက္ခုသမ္ဖဿဇံ ဝေဒန** န္တိအာဒီသု ဝိသုံ ဝိသုံ ဝေဒနာယ ဒိဋ္ဌိဂဟဏေ အသတိပိ ဝေဒနာတိ ဧကဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတေ သဗ္ဗာသံ ဝေဒနာနံ အန္တောဂဓတ္တာ ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ ဝိသုံ ဝိသုံ ယောဇနာ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သော ဟိ အနုဘဝနဝသေန ဝေဒနာယ ဩဠာရိကတ္တာ ဝေဒနံယေဝ ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတိ။ **သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏံ ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ** တိ သညာဒယော အရူပဓမ္မေ ရူပဉ္စ ဧကတော ကတွာ ''အတ္တာ''တိ သမနုပဿတိ။ ဥမ္မတ္တကော ဝိယ ဟိ ပုထုဇ္ဇနော ယထာ ယထာ ဥပဋ္ဌာတိ, တထာ တထာ ဂဏှာတိ။

၁၃၃. **စက္ခုသမ္ဖဿဇံ သည** န္တိအာဒီသု သဉ္ဇာနနဝသေန သညာယ ပာကဋတ္တာ သညံ ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတိ။ သေသံ ဝေဒနာယ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၃၄. **စက္ခုသမ္ဖဿဇံ စေတန** န္တိအာဒီသု သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နေသု ဓမ္မေသု စေတနာယ ပဓာနတ္တာ ပာကဋတ္တာ စ စေတနာ ဧဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ တာယ ဣတရေပိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာဝ ဟောန္တိ။ သော ပန စေတသိကဘာဝဝသေန ပာကဋတ္တာ စေတနံ ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

၁၃၅. **စက္ခုဝိညာဏ**န္တိအာဒီသု ဝိဇာနနဝသေန စိတ္တဿ ပာကဋတ္တာ စိတ္တံ ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတိ။ သေသမေတ္ထာပိ ဝုတ္တနယမေဝ။

အတ္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၃၆. မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ။ အယံ ပန အပရော နယော – **နတ္ထိ ဒိန္န**န္တိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကတ္တာ အနဖလံ ပဋိက္ခိပတိ။ **နတ္ထိ ယိဋ္ဌ**န္တိ ဧတ္ထ **ယိဋ္ဌ**န္တိ ခုဒ္ဒကယညော။ **ဟုတ**န္တိ မဟာယညော။ ဒွိန္နမ္ပိ ဖလံ ပဋိက္ခိပတိ။ **နတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပာကော**တိ အနဖလသ္သ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ သီလာဒီနံ ပုညကမ္မာနံ, ပာဏာတိပာတာဒီနံ ပာပကမ္မာနံ ဖလံ ပဋိက္ခိပတိ။ **နတ္ထိ အယံ လောကော**တိ ပုရေ ကတေန ကမ္မုနာ။ **နတ္ထိ ပရော လောကော**တိ ဣဓ ကတေန ကမ္မုနာ။ **နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ**တိ တေသု ကတကမ္မာနံ ဖလံ ပဋိက္ခိပတိ။ **နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ**တိ ကမ္မဟေတုကံ ဥပပတ္တိံ ပဋိက္ခိပတိ။ **နတ္ထိ လောကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ။ပေ.။ ပဝေဒေန္တီ**တိ ဣဓလောကပရလောကေ ပသ္သိတုံ အဘိညာပဋိလာဘာယ ပဋိပဒံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဣဓ ဟာပိဋ္ဌယံ ပန **နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ ဝတ္ထု**တိ နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ ဝုစ္စမာနံ အနံ, တသ္သာ ဒိဋ္ဌိယာ ဝတ္ထုတိ အတ္ထော ။ **ဧဝံဝါဒော မိစ္ဆာ**တိ ဧဝံ နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ တဒေ ဝစနံ မိစ္ဆာ ဝိပရီတောတိ အတ္ထော။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သက္ကာယဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၃၇. သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပန အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယေဝ, အညတ္ထ အာဂတပရိယာယဝစနဒသ္သနတ္ထံ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သဿတဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၃၈. သက္ကာယဝတ္ထုကာယ သဿတဒိဋ္ဌိယာတိ ကမ္မဓာရယသမာသော။ **ရူပဝန္တံ ဝာ အတ္တာန**န္တိအာဒီနံ ပန္န နရသန္နံ ဝစနာနံ အန္တေ သမနုပဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော ကာတဗ္ဗော, ဟဒ္ဓော တ။ အညထာ ဟိ န ဃဋီယတီတိ။ ဧဝံ ''ရူပဝန္တံ ဝာ အတ္တာနံ သမနုပဿတီ''တိ ဧကမေဝ ဒဿေတ္ဝာ သေသာ စုဒ္ဒသ သံခိတ္တာ။

သဿတဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၃၉. သက္ကာယဝတ္ထုကာယ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ ဧဝံ ''ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ''တိ ဧကမေဝ ဒဿေတ္ဝာ သေသာ စတဿော သံခိတ္တာ။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အန္တဂ္ဂါဟိကာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၀. အန္တဂ္ဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ ပဌမတာရေ အာကာရပုစ္ဆာ။ ဒုတိယေ အာကာရဂဟဏံ။ တတိယေ အာကာရဝိဘင်္ဂ သဇ္ဇနံ။ တတ္ထ **လောကော**တိ အတ္တာ။ **သော အန္တော**တိ အညမညပဋိပက္ခေသု သဿတုစ္ဆေဒန္တေသု သဿတဂ္ဂဟေ သဿတန္တော, အသဿတဂ္ဂဟေ ဥစ္ဆေဒန္တော။ **ပရိတ္တံ ဩကာသ**န္တိ သုပ္ပမတ္တံ ဝာ သရာဝမတ္တံ ဝာ ခုဒ္ဒကံ ဌာနံ။ **နီလကတော ဖရတီ**တိ နီလန္တိ အာရမ္မဏံ ကရောတိ။ **အယံ လောကော**တိ အတ္တာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ပရိဝဋုမော**တိ သမန္တတော ပရိစ္ဆေဒဝတော။ **အန္တသညီ**တိ အန္တဝတိသညီ။ အန္တော အဿ အတ္ထီတိ အန္တဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ယံ ဖရတီ**တိ ယံ ကသိဏရူပံ ဖရတိ။ **တံ ဝတ္ထု စေဝ လောကော စာ**တိ တံ ကသိဏရူပံ အာရမ္မဏဥ

စေဝ အာလောကိယဋ္ဌေန လောကော စ။ **ယေန ဖရတီ**တိ ယေန စိတ္တေန ဖရတိ။ **သော အတ္တာ စေဝ လောကော စာ** တိ အတ္တာနမပေက္ခိတ္ဝာ ပုလ္လိင်္ဂံ ကတံ, တံ စိတ္တံ အတ္တာ စေဝ အာလောကနဋ္ဌေန လောကော စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အန္တဝါ** တိ အန္တော။ **ပရိဝဋုမော ဖရတီ**တိ အာလောကကသိဏဝသေန တေဇောကသိဏဝသေန ပရိဝဋုမက သိဏဝသေန တ ပရိဝဋုမသောတိ ဖရတိ။ နီလာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ပဘဿရကသိဏာနံယေဝ ဂဟိတတ္တာ ပထဝီအာပောတ ယောကသိဏဝသေန အတ္တာဘိနိဝေသော န ဟောတီတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။

ဝိပုလံ ပရိဝဋုမန္တိ ခလမဏ္ဍလမတ္တာဒိဝသေန မဟန္တံ ဌာနံ။ **အနန္တဝါ** တိ ဝုဒ္ဓအနန္တဝါ။ **အပရိယန္တော** တိ ဝုဒ္ဓအပရိယန္တော။ **အနန္တသညီ**တိ အနန္တောတိသညီ။ **တံ ဇီဝ**န္တိ သော ဇီဝေါ။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **ဇီ ဝေတိ** စ အတ္တာ ဇဝေါ။ ရူပာဒီနိ ပဉ္စပိ ပရိဝဇ္ဇမဋ္ဌေန သရီရံ။ **ဇီဝံ န သရီရ**န္တိ အတ္တသဘာဝေါ ဇီဝေ ရူပသဘာဝံ သရီ ရံ န ဟောတိ။ သေ နယော ဝေဒနာဒီသု။ **တထာဂတော**တိ သတ္တော။ အရဟန္တိ ဧကေ။ **ပရံ မရဏာ**တိ မရဏတော ဥဒ္ဓံ, ပရလောကေတိ အတ္ထော။ **ရူပံ ဣဓေဝ မရဏဓမ္မ**န္တိ အတ္တနော ဟာကဋ္ဌကန္ဓသီသေန ပဉ္စက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏံ, တံ ဣမသ္မိံယေဝ လောကေ နဿနပကတိကန္တိ အတ္ထော။ သေသက္ခန္ဓေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ကာယဿ ဘေဒာ** တိ ခန္ဓပဉ္စကသဘာဝတဿ ကာယဿ ဘေဒတော ပရံ။ ဣမိနာ ဝစနေန "ပရံ မရဏာ"တိ ဧတဿ ဥဒ္ဒေသဿ အတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဟောတိပီ**တိအာဒီသု **ဟောတီ**တိ မူလပဒံ။ စတူသုပိ အပိ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော။ **တိဋ္ဌတီ** တိ သဿတတ္တာ တိဋ္ဌတိ, န စဝတီတိ အတ္ထော။ "ဟောတီ"တိ ပဒဿ တ အတ္ထဝိသေသနတ္ထံ "တိဋ္ဌတီ"တိ ပဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ အဏ္ဍဇဇလာဗုဇယောနိပဝေသဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ, **နိဗ္ဗတ္တတီ** တိ သံသေဒဇပရိဝဋုမပပါတိ ကယောနိပဝေသဝသေန နိဗ္ဗတ္တတိ နာမာတိ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ** တိ ပဗန္ဓာဘာဝဝသေန။ **ဝိနဿ တီ**တိ ဘင်္ဂဝသေန။ **န ဟောတိ ပရံ မရဏာ**တိ ပုရိမပဒာနံ အတ္ထဝိဝရဏံ, စုတိတော ဥဒ္ဓံ န ဝိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **ဟောတိ စ န စ ဟောတီ**တိ ဧကစ္စသဿတိကာနံ ဒိဋ္ဌိ, ဧကေန ပရိယာယေန ဟောတိ, ဧကေန ပရိယာယေန န ဟောတီ တိ အတ္ထော။ ဇီဝဘာဝေန ဟောတိ, ပုဗ္ဗဇီဝဿ အဘာဝေန န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နေဝ ဟောတိ န န ဟောတီ** တိ အမရာဝိက္ခေပိကာနံ ဒိဋ္ဌိ, ဟောတီတိ စ နေဝ ဟောတိ, န ဟောတီတိ စ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ အနုတဒဘယာ မု သာတဒဘယာ စ မန္ဒတ္တာ မောမူဟတ္တာ စ ပုဗ္ဗဝုတ္တနယဿ ပဋိက္ခေပမတ္တံ ကရောတိ။ **ဣမေဟိ ပညာသာယ အာကာရေဟီ**တိ ယထာဝုတ္တာနံ ဒသန္နံ ပဉ္စကာနံ ဝသေန ပညာသာယ အာကာရေဟီတိ။

အန္တဂ္ဂာဟိကာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၁. ပုဗ္ဗန္တာပရန္တာနုဒိဋ္ဌီသု သဿတံ ဝဒန္တီတိ **သဿတဝါဒါ** ။ အထ ဝါ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ, ဒိဋ္ဌိ ဂတဿေတံ အဓိဝစနံ။ သဿတန္တိ ဝါဒေါပိ သဿတယောဂေန သဿတော, သဿတော ဝါဒေါ ဧတေသန္တိ သဿတဝါဒါ။ တထာ ဧကစ္စံ သဿတန္တိ ဝါဒေါ ဧကစ္စသဿတော, သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **ဧကစ္စသဿ တိကာ**။ တထာ အန္တဝါ, အနန္တဝါ, အန္တဝါ စ အနန္တဝါ စ, နေဝန္တဝါ နာနန္တဝါတိ ပဝတ္တော ဝါဒေါ အန္တ ဝါနန္တော, သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **အန္တာနန္တိကာ** ။ န မရတီတိ အမရာ။ ကာ သာ? "ဧဝမ္ပိ မေ နော"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၆၂-၆၃) နယေန ပရိယန္တရဟိတဿ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ ဒိဋ္ဌိ စေဝ ဝါစာ စ။ ဝိဝိဓော ခေပေါ ဝိက္ခေပေါ, အမ ရာယ ဒိဋ္ဌိယာ, ဝါစာယ ဝါ ဝိက္ခေပေါ အမရာဝိက္ခေပေါ, သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **အမရာဝိက္ခေပိကာ** ။ အပရော န ယော – အမရာ နာမ မစ္ဆဇာတိ , သာ ဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနာဒိဝသေန ဥဒကေ သန္ဒာဝမာနာ ဂဟေတုံ န သက္ကာ ဟောတိ, ဧ ဝမေဝံ အယမ္ပိ ဝါဒေါ ဣတော စိတော စ သန္ဒာဝတိ, ဂာဟံ န ဥပဂစ္ဆတီတိ အမရာဝိက္ခေပေါတိ ဝုစ္စတိ, သော ဧတေ သံ အတ္ထီတိ အမရာဝိက္ခေပိကာ။ **အဓိစ္စသမုပ္ပန္နော** တိ အကာရဏသမုပ္ပန္နော အတ္တာ စ လောကော စာတိ ဒဿ နံ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ, တံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ** ။

ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၂. သညိံ ဝဒန္တီတိ **သညီတအာ**။ အသညိံ ဝဒန္တီတိ **အသညီတအာ**။ နေဝသညိနာသညိံ ဝဒန္တီတိ **နေဝသညီနာသညီတအာ**။ အထ တ သညီတိ ပဝတ္တော တအော သညီတအော, သော ယေသံ အတ္ထီတိ တေ သညီတအာ, တထာ အသညီတအာ, နေဝသညီနာသညီတအာ စ။ ဥစ္ဆေဒံ ဝဒန္တီတိ **ဥစ္ဆေဒတအာ**။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မော** တိ ပစ္စက္ခဓမ္မော, တတ္ထ တတ္ထ ပဋိလဒ္ဓအတ္တဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ, ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဒုက္ခဝူပသမောတိ အတ္ထော, တံ ဝဒန္တီတိ **ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနတအာ** ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ ဝိတ္ထာရိယမာနေ သာဋ္ဌကထံ သကလံ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တံ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဧဝဉ္စ သတိ အတိပပဉ္စော ဟောတီတိ န ဝိတ္ထာရိတော။ တဒတ္ထိကေဟိ တံ အပေက္ခိတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗော။

အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀-၁၂. သညောဇနိကာဒိဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၃. ယသ္မာ သညောဇနိကာ ဒိဋ္ဌိ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိသာဓာရဏာ, တသ္မာ တဿာ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိသညောဇနတ္တာ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိသာဓာရဏော အတ္ထော နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ သော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနာနေဝ။

၁၄၄. မာနဝိနိဗဒ္ဓဒိဋ္ဌိသု **စက္ခု အဟန္တိ အဘိနိဝေသပရာမာသော** တိ မာနပုဗ္ဗကော အဘိနိဝေသပရာမာသော။ န ဟိ ဒိဋ္ဌိ မာနသမ္ပယုတ္တာ ဟောတိ။ တေနေဝ စ မာနဝိနိဗန္ဓာတိ ဝုတ္တံ, မာနပဋိဗန္ဓာ မာနမူလကာတိ အတ္ထော။

၁၄၅. **စက္ခု မမန္တိ အဘိနိဝေသပရာမာသော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ ပန "မမာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "မမ"န္တိ အနုနာသိကာဂမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ "အဟ"န္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာယ ရူပာဒီနိပိ အဇ္ဈတ္တိကာနေဝ။ န ဟိ ကသိဏရူပံ ဝိနာ ဗာဟိရာနိ "အဟ"န္တိ ဂဏှာတိ။ "မမ"န္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာယ ပန ဗာဟိရာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။ ဗာဟိရာနိပိ ဟိ "မမ"န္တိ ဂဏှာတိ။ ယသ္မာ ပန ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အနိဋ္ဌတ္တာ မာနဝတ္ထု န ဟောတိ, တသ္မာ ဆ ဝေဒနာ တာသံ မူလပစ္စယာ ဆ ဖဿာ စ န ဂဟိတာ။ သညာဒယော ပန ဣဋ္ဌ ပက္ခိန္နတ္တာ န ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သံယောဇနိကာဒိဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃. အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၆. **အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ** အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယေဝ။ အတ္တာတိ ဝါဒေန ပဋိသံယုတ္တတ္တာ ပုန ဧဝံ ဝုတ္တာ။

အတ္တဝါဒပဋိသံယုတ္တဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. လောကဝါဒပဋိသံယုတ္တဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၇. **အတ္တာ စ လောကော စာ** တိ သော ဧဝ အတ္တာ စ အာလောကနဋ္ဌေန လောကော စာတိ အတ္ထော။ **သဿတော** တိ သဿတဝါဒါနံ ဒိဋ္ဌိ။ **အသဿတော** တိ ဥစ္ဆေဒဝါဒါနံ။ **သဿတော စ အသဿတော စာ** တိ ဧကစ္စသဿတိကာနံ။ **နေဝ သဿတော နာသဿတော** တိ အမရာဝိက္ခေပိကာနံ။ **အန္တဝါ** တိ ပရိတ္တကသိဏလာဘီနံ တက္ကိကာနဉ္စ နိဂဏ္ဌာဇီဝိကာနဉ္စ။ အထ တ ဥစ္ဆေဒဝါဒိနော "သတ္တော ဇာတိယာ ပုဗ္ဗန္တဝါ, မရဏေန အပရန္တဝါ"တိ ဝဒန္တိ။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ "သတ္တော ဇာတိယာ ပုဗ္ဗန္တဝါ"တိ ဝဒန္တိ။ **အနန္တဝါ** တိ အပ္ပမာဏကသိဏလာဘီနံ။ သဿတဝါဒိနော ပန "ပုဗ္ဗန္တာပရန္တာ နတ္ထိ, တေန အနန္တဝါ"တိ ဝဒန္တိ။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နိကာ "အပရန္တေန အနန္တဝါ"တိ ဝဒန္တိ။

အန္တဝါ စ အနန္တဝါ စာ တိ ဥဒ္ဓမဓော အဝဍ္ဎိတ္ဝာ တိရိယံ ဝဍ္ဎိတကသိဏာနံ။ **နေဝ အန္တဝါ န အနန္တဝါ** တိ အမရာဝိက္ခေပိကာနံ။

လောကတဒပဋိသံယုတ္တဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၅-၁၆. ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄၈. ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌီနံ ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိတော ဝိသုံ အဘိနိဝေသာဘာဝတော ဝိသုံ နိဒ္ဒေသံ အကတွာ ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌီနံယေဝ ဝသေန "ဩလီယနံ အတိဓာဝန"န္တိ ဧကေကံ အာကာရံ နိဒ္ဒိသိတုံ ပုစ္ဆံ အကတွာ စ **ဩလီယနာဘိနိဝေသော ဘဝဒိဋ္ဌိ, အတိဓာဝနာဘိနိဝေသော ဝိဘဝဒိဋ္ဌီ**တိ အာဟ။ တတ္ထ "ဘဝနိရောဓာယ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ စိတ္တံ န ပက္ခန္ဒတီ"တိ (ဣတိဝု. ၄၉) ဝုတ္တဩလီယနာဘိနိဝေသော, သဿတသညာယ နိဗ္ဗာနတော သင်္ကောစနာဘိနိဝေသောတိ အတ္ထော။ "ဘဝေနေဝ ခေါ ပနေကေ အဋ္ဋီယမာနာ ဟရာယမာနာ ဇိဂုစ္ဆမာနာ ဝိဘဝံ အဘိနန္ဒန္တီ"တိ ဝုတ္တအတိဓာဝနာဘိနိဝေသော, ဥစ္ဆေဒသညာယ နိရောဓကေမိနိပဋိပအတိက္ကမနာဘိနိဝေသောတိ အတ္ထော။

ဣဒါနိ တာဝ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော သဗ္ဗဒိဋ္ဌီသု ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **အဿာဒဒိဋ္ဌိယာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ အဿာဒဒိဋ္ဌိကာ သဿတံ ဝါ ဥစ္ဆေဒံ ဝါ နိဿာယ "နတ္ထိ ကာမေသု ဒေါသော"တိ ဂဏှာတိ, တသ္မာ ပဉ္စတိံသာကာရာပိ အဿာဒဒိဋ္ဌိယော **သိယာ ဘဝဒိဋ္ဌိယော, သိယာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဧကေကာပိ ဒိဋ္ဌိယော သဿတဂ္ဂဟဝသေန ဘဝဒိဋ္ဌိယော ဘဝေယျုံ, ဥစ္ဆေဒဂ္ဂဟဝသေန ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော ဘဝေယျုန္တိ အတ္ထော။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယာ ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ, ဝေဒနံ။ သညံ။ သင်္ခါရေ။ ဝိညာဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီတိ ပဉ္စသု ရူပာဒိတော အတ္တနော အနညတ္တာ တေသု ဥစ္ဆိန္နေသု အတ္တာ ဥစ္ဆိန္နောတိ ဂဟဏတော **ပဉ္စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တံ။ သေသေသု ပဉ္စဒသသု ဌာနေသု ရူပာဒိတော အတ္တနော အညတ္တာ တေသု ဥစ္ဆိန္နေသုပိ "အတ္တာ သဿတော"တိ ဂဟဏတော **ပန္နရသ ဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တံ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ "သဗ္ဗာဝ တာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော"တိ ဥစ္ဆေဒဝသေန ပဝတ္တတ္တာ အန္တတနန္တတဒိဋ္ဌိသု ပရိတ္တာရမ္မဏအပ္ပမာဏာရမ္မဏဈာနလာဘိနော ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ရူပဓာတုယာ စဝိတွာ သတ္တေ အညတ္ထ ဥပပန္နေ ပဿိတွာ ဘဝဒိဋ္ဌိံ အပဿိတွာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ။ တသ္မာ တတ္ထ **သိယာ ဘဝဒိဋ္ဌိယော, သိယာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တံ။ **ဟောတိ စ န စ ဟောတီ**တိ တတ္ထ **ဟောတိ စာ**တိ ဘဝဒိဋ္ဌိ, **န စ ဟောတီ**တိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ။ **နေဝ ဟောတိ န န ဟောတီ**တိ တတ္ထ **နေဝ ဟောတီ**တိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ, **န န ဟောတီ**တိ ဘဝဒိဋ္ဌိ။ တသ္မာ တတ္ထ "သိယာ"တိ ဝုတ္တံ။

ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိယာ ဧကစ္စသဿတိကာ သဿတဉ္စ ပညပေန္တိ, အသဿတဉ္စ ပညပေန္တိ။ တသ္မာ သာ ဘဝဒိဋ္ဌိ စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ စ ဟောတိ။ စတ္တာရော အန္တာနန္တိကာ အန္တာနန္တံ အတ္တာနံ ပညပေန္တိ ။ တသ္မာ သာ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိသဒိသာ ဘဝဒိဋ္ဌိ စ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ စ။ စတ္တာရော အမရာဝိက္ခေပိကာ ဘဝဒိဋ္ဌိံ ဝါ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိံ ဝါ နိဿာယ ဝါစာဝိက္ခေပံ အာပဇ္ဇန္တိ, အဝသေသာ ပန ဘဝဒိဋ္ဌိယောဝ။ တသ္မာ တေ တေ သန္ဓာယ "သိယာ"တိ ဝုတ္တံ။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိယာ သတ္တ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော, အဝသေသာ ဘဝဒိဋ္ဌိယော။ တသ္မာ တေ တေ သန္ဓာယ "သိယာ"တိ ဝုတ္တံ။ သညောဇနိကဒိဋ္ဌိယာ သဗ္ဗဒိဋ္ဌီနံ ဝသေန "သိယာ"တိ ဝုတ္တံ။ အဟန္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာယ ဒိဋ္ဌိယာ စက္ခာဒီနံ အဟန္တိ ဂဟိတတ္တာ တေသံ ဝိနာသေ အတ္တာ ဝိနဋ္ဌော ဟောတီတိ **သဗ္ဗာဝ တာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တံ။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယော ဝိယ မမန္တိ မာနဝိနိဗန္ဓာယ ဒိဋ္ဌိယာ စက္ခာဒိတော အတ္တနော အညတ္တာ တေသံ ဝိနာသေပိ အတ္တာ န ဝိနဿတီတိ **သဗ္ဗာဝ တာ ဘဝဒိဋ္ဌိယော** တိ ဝုတ္တံ။ လောကတဒပဋိသံယုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ "သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ"တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၄၇) နယေန ဝုတ္တတ္တာ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိ ဟာကဋ္ဌာယေဝ။ တ္တောဝတာ အဿာဒဒိဋ္ဌာဒိကာ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိပရိယောသာနာ သောဠသ ဒိဋ္ဌိယော တီဏိသတဉ္စ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ စ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စ အတ္တတဒပဋိသညုတ္တာ ဒိဋ္ဌိ စ အတ္ထတော ဧကာ ပရိယာယေန တိဝိဓာ ဝုတ္တာ။ သညောဇနိကာ ပန ဒိဋ္ဌိ အဝတ္ထာဘေဒေန သဗ္ဗာပိ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။

ဣဒါနိ **သဗ္ဗာဝ တာ ဒိဋ္ဌိယော အဿာဒဒိဋ္ဌိယော** တိအာဒိ အညေန ပရိယာယေန ယထာယောဂံ ဒိဋ္ဌိသံသန္ဒနာ။ တတ္ထ **သဗ္ဗာဝ တာ ဒိဋ္ဌိယော** တိ ယထာဝုတ္တာ အနဝသေသာ ဒိဋ္ဌိယော။ ဒိဋ္ဌိရာဂရတ္တတ္တာ တဏှာဟာဿာဒနိဿိတတ္တာ စ **အဿာဒဒိဋ္ဌိယော,** အတ္တသိနေဟာနုဂတတ္တာ **အတ္တာနုဒိဋ္ဌိယော,** ဝိပရီတဒဿနတ္တာ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော,** ခန္ဓဝတ္ထုကတ္တာ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိယော,** ဧကေကဿ အန္တဿ ဂဟိတတ္တာ **အန္တဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌိယော,** အနတ္

ထသံယောဇနိကတ္တာ **သညောဇနိကာ ဒိဋ္ဌိယော,** အတ္တတဒေန ယုတ္တတ္တာ **အတ္တတဒပဋိသံယုတ္တာ** ဒိဋ္ဌိယော တိ ဣမာ သတ္တ ဒိဋ္ဌိယော သဗ္ဗဒိဋ္ဌိသင်္ဂဟိကာ, သေသာ ပန နဝ ဒိဋ္ဌိယော န သဗ္ဗဒိဋ္ဌိသင်္ဂဟိကာ။

ဣအာနိ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တာ သဗ္ဗာဝ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဒွီသုယေဝ ဒိဋ္ဌီသု သင်္ခိပိတ္ဝာ သတ္တာနံ ဒိဋ္ဌိဒွယနိသ္သယံ ဒဿေန္တော **ဘဝဥ္စ ဒိဋ္ဌိ** န္တိကထမာဟ။ သဗ္ဗာပိ ဟိ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဘဝဒိဋ္ဌိ တ ဟောန္တိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ တ။ **ဘဝဥ္စ ဒိဋ္ဌိံ ဝိဘဝဥ္စ ဒိဋ္ဌိ**န္တိ တ္ထေ ပန စ-သဒ္ဒော ဒိဋ္ဌိမေဝ သမုစ္စိနောတိ, န နိဿယံ။ န ဟိ ကောေ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိဒွယံ နိဿယတိ။ ယထာဟ – "ဣတိ ဘဝဒိဋ္ဌိသန္နိဿိတာ တ သတ္တာ ဟောန္တိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိသန္နိဿိတာ တ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃)။ **တက္ကိကာ** တိ တက္ကေန ဝဒန္တီတိ တက္ကိကာ။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ သဘာဝပဋိဝေဓပညာယ အဘာဝတ ကေဝလံ တက္ကေန ဝတ္တန္တိ။ ယေပိ စ ဈာနလာဘိနော အဘိညာလာဘိနော တ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှန္တိ, တေပိ တက္ကေတွာ ဂဟဏတော တက္ကိကာ ဧဝ။ **နိဿိတာသေ** တိ နိဿိတာတိ အတ္ထော။ ကေမေဝ ပဒံ, "သေ"တိ နိပါတမတ္တံ တ။ **တေသံ နိရောဓမှိ န ဟတ္ထိ ဉာဏ** န္တိ ဒိဋ္ဌိနိဿယဿ ကာရဏဝစနမေတံ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိနိရောဓေ နိဗ္ဗာနေ ယသ္မာ တေသံ ဉာဏံ နတ္ထိ, တသ္မာ တေ ဒိဋ္ဌိဒွယံ နိဿိတာတိ အတ္ထော။ "န ဟိ အတ္ထိ ဉာဏ"န္တိ တ္ထေ ဟိ-ကာရော ကာရဏောပဒေသေ နိပါတော။ **ယတ္ထာယံ လောကော ဝိပရီတသညီ** တိ ယတ္ထ သုခေ နိရောဓမှိ အယံ သဒေဝကော လောကော "ဒုက္ခ"မိတိ ဝိပရီတသညီ ဟောတိ, တသ္မိံ နိရောဓမှိ န ဟတ္ထိ ဉာဏန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဒုက္ခမိတိ ဝိပရီတသညိတာယ ဣဒံ သုတ္တံ –

> "ရူပါ သဒ္ဒါ ရသာ ဂန္ဓာ၊ ဖဿာ ဓမ္မာ စ ကေဝလာ။
> ဣဋ္ဌာ ကန္တာ မနာပါ စ၊ ယာဝတတ္ထီတိ ဝုစ္စတိ။
>
> "သဒေဝကဿ လောကဿ၊ ဧတေ ဝေါ သုခသမ္မတာ။
> ယတ္ထ စေတေ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ တံ နေသံ ဒုက္ခသမ္မတံ။
>
> "သုခန္တိ ဒိဋ္ဌမရိယေဟိ၊ သက္ကာယဿုပရောဓနံ။
> ပစ္စနီကမိဒံ ဟောတိ၊ သဗ္ဗလောကေန ပဿတံ။
>
> "ယံ ပရေ သုခတော အာဟု၊ တဒရိယာ အာဟု ဒုက္ခတော။
> ယံ ပရေ ဒုက္ခတော အာဟု၊ တဒရိယာ သုခတော ဝိဒူ။
>
> "ပဿ ဓမ္မံ ဒုရာဇာနံ၊ သမ္မူဠှေတ္ထဝိဒ္ဒသု။
> နိဝုတာနံ တမော ဟောတိ၊ အန္ဓကာရော အပဿတံ။
>
> "သတဉ္စ ဝိဝဋံ ဟောတိ၊ အာလောကော ပဿတာမိဝ။
> သန္တိကေ န ဝိဇာနန္တိ၊ မဂါ ဓမ္မဿကောဝိဒါ။
>
> "ဘဝရာဂပရေတေဟိ၊ ဘဝသောတာနုသာရိဘိ။
> မာရဓေယျာနုပန္နေဟိ၊ နာယံ ဓမ္မော သုသမ္ဗုဓော။
>
> "ကော နု အညတြ မရိယေဘိ၊ ပဒံ သမ္ဗုဒ္ဓုမရဟတိ။
> ယံ ပဒံ သမ္မဒညာယ၊ ပရိနိဗ္ဗန္တိ အနာသဝါ"တိ။ (သု. နိ. ၇၆၄-၇၇၁)။

၁၄၉. ဣအာနိ သဗ္ဗာသံ ဒိဋ္ဌီနံ ဒိဋ္ဌိဒွယဘာဝံ ဒိဋ္ဌိသမုဂ္ဃာတကဥ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ သုတ္တတော ဒဿေတုကာမော, **ဒွီဟိ ဘိက္ခဝေ** တိ သုတ္တံ အာဟရိ။ တတ္ထ **ဒေဝ**တိ ဗ္ရဟ္မာနောပိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဩလီယန္တီ** တိ သင်္ကုစန္တိ။ **အတိဓာဝန္တီ**တိ အတိက္ကမိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ **စက္ခုမန္တော** တိ ပညဝန္တော။ စ-သဒ္ဒော အတိရေကတ္ထော။ **ဘဝါရာမာ**တိ ဘဝေ အာရာမော အဘိရမဋ္ဌာနံ ဧတေသန္တိ ဘဝါရာမာ။ **ဘဝရတာ**တိ ဘဝေ အဘိရတာ။ **ဘဝသမ္မုဒိတာ** တိ ဘဝေန သန္တုဋ္ဌာ။ **ဒေသိယမာနေ**တိ တထာဂတေန တ တထာဂတသာဝကေန တ ဒေသိယမာနေ။ **န ပက္ခန္ဒတီ** တိ ဓမ္မဒေသနံ တ

ဘဝနိရောဓံ တ န ပဝိသတိ။ **န ပသီဒတီ**တိ တတ္ထ ပသာဒံ န ဟပုဏာတိ။ **န သန္တိဋ္ဌတီ** တိ တတ္ထ န ပတိဋ္ဌာတိ။ **နာဓိမုစ္စတီ**တိ တတ္ထ ဃနဘာဝံ န ဟပုဏာတိ။ တွောဝတာ သသ္သတဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။

အင္ဂီယမာနာ တိ ဒုက္ခံ ဟပုဏမာနာ။ **ဟရာယမာနာ**တိ လဇ္ဇံ ဟပုဏမာနာ။ **ဇိဂုစ္ဆမာနာ** တိ ဇိဂုစ္ဆံ ဟပုဏမာနာ။ **ဝိဘဝံ အဘိနန္ဒန္တီ**တိ ဥစ္ဆေဒံ ပဋိစ္စ တုသ္သန္တိ, ဥစ္ဆေဒံ ပတ္ထယန္တီတိ တ အတ္တွော။ **ကိရာ**တိ အနုသ္သဝနတ္ထေ နိပာတော။ **ဘော**တိ အာလပနမေတံ။ **သန္တ** န္တိ နိဗ္ဗုတံ။ **ပဏီတ**န္တိ ဒုက္ခာဘာဝတော ပဏီတံ, ပဓာနဘာဝံ နီတန္တိ တ ပဏီတံ။ **ယာထာဝ**န္တိ ယထာသဘာဝံ။ တွောဝတာ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။

ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **ဘူတ**န္တိ ဟေတုတော သဉ္ဇာတံ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခာတံ ဒုက္ခံ။ **ဘူတတော ပသ္သတီ** တိ ဣဒံ ဘူတံ ဒုက္ခန္တိ ပသ္သတိ။ **နိဗ္ဗိဒါယ** တိ ဝိပသ္သနတ္ထာယ။ **ဝိရာကယာ**တိ အရိယမဂ္ဂတ္ထာယ။ **နိရောဓာယာ**တိ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ။ **ပဋိပန္နော ဟောတီ** တိ တဒနုရူပံ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ **ဧဝံ ပသ္သန္တီ** တိ ဣမိနာ ပကာရေန ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယဉာဏေန, ပဋိဝေဓကာလေ လောကုတ္တရဉာဏေန ပသ္သန္တိ။ တွောဝတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝုတ္တာ။

ဣဒါနိ ဒ္ဝီဟိ ကထာဟိ တသ္သာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အာနိသံသံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ယော ဘူတံ ဘူတတော ဒိသ္ဝာ**တိ ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန အဘိသမေတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ဘူတသ္သ စ အတိက္ကမ** န္တိ နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန အဘိသမေတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ယထာဘူတေဓိမုစ္စတီ** တိ မဂ္ဂဘာဝနာဘိသမယဝသေန ယထာသဘာဝေ နိရောဓေ "ဇတံ သန္တံ, ဇတံ ပဏီတ"န္တိ အဓိမုစ္စတိ။ **ဘဝတဏှာ ပရိက္ခယာ** တိ သမုဒယသ္သ ပဟာနေနာတိ အတ္ထော။ အသတိပိ စေတ္ထ သစ္စာနံ နာနာဘိသမယတ္တေ "ဒိသ္ဝာ"တိ ပုဗ္ဗကာလိကဝစနံ သဒ္ဒိ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါယ တေဟာရဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ န ဟိ ပုဗ္ဗံ ပသ္သိတ္ဝာ ပစ္ဆာ အဓိမုစ္စတိ။ စတုသစ္စာဘိသမယော သမာနကာလမေဝ ဟောတိ။ သမာနကာလေပိ တ ပုဗ္ဗကာလိကာနိ ပဒါနိ ဘဝန္တိတိ န အေသော။ **သ ဝေ**တိ ဧကံသေန သော အရဟံ။ **ဘူတပရိညာတော** တိ ဒုက္ခံ ပရိညာတတ။ **ဝီတတဏှော ဟာ**တိ ဝိဂတတဏှော ဟာ။ **ဘဝါဘဝေ**တိ ခုဒ္ဒကေ စ မဟန္တေ စ ဘဝေ။ ဝုဒ္ဓိအတ္ထေပိ ဟိ အ-ကာရသ္သ သမ္ဘဝတော **အဘာတေ**တိ မဟာဘဝေ။ သော ပန ခုဒ္ဒကမဟန္တဘာဝေ ဥပဟအယုဟအယ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ တ **ဘဝေ**တိ သသ္သတေ။ **အဘဝေ**တိ ဥစ္ဆေဒေ။ တဒုဘယေပိ ဒိဋ္ဌိရာကဘာဝေန ဝီတတဏှော ဟာ။ **ဘူတသ္သ ဝိဘဝ** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခသ္သ သမုစ္ဆေဒာ။ **နာဂစ္ဆတိ ပုနဗ္ဘဝ** န္တိ အရဟတော ပရိနိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တံ။

၁၅၀. တယော ပုဂ္ဂလာ တိအာဒိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဂရဟဏတ္ထံ သမ္မာဒိဋ္ဌိကပသံသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဝိရူပဘာဝံ ပန္နာ ဂတာ ဒိဋ္ဌိ ဇတေသန္တိ **ဝိပန္နဒိဋ္ဌိ** ။ သုန္ဒရဘာဝံ ပန္နာ ဂတာ ဒိဋ္ဌိ ဇတေသန္တိ **သမ္ပန္နဒိဋ္ဌိ။ တိတ္ထိယော** တိ တိတ္ထံ ဝုစ္စတိ ဒိဋ္ဌိ, တံ ပဋိပန္နတ္တာ တိတ္ထေ သာဓု, တိတ္ထံ ယသ္သ အတ္ထီတိ တ တိတ္ထိယော။ ဣတော ဗဟိဒ္ဓာ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတော။ **တိတ္ထိယသာဝကော**တိ တေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိမာပန္နော ဂဟဋ္ဌော။ **ယော စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော**တိ တဒုဘယဘာဝံ အနုပဂန္တွာ ယာယ ကာယစိ ဒိဋ္ဌိယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော။

တထာဂတောတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓောပိ ဇတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတော။ **တထာဂတသာဝကော**တိ မဂ္ဂပ္ပတ္တော ဖလပ္ပတ္တော စ။ **ယော စ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော** တိ တဒုဘယဝိနိမုတ္တော လောကိယသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော။

ကထာသု **ကောဓနော**တိ ယော အဘိဏှံ ကုဇ္ဈတိ, သော။ **ဥပနာဟီ**တိ တမေဝ ကောဓံ ဝဍ္ဎေတွာ ဥပနန္ဓနသီလော။ **ဟပမက္ခီ** တိ လာမကဘူတမက္ခတ။ **မာယာဝီ**တိ ကတပာပပဋိစ္ဆာဒနတ။ **ဝသလော**တိ ဟီနဇစ္စော။ **ဝိသုဒ္ဓော** တိ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ ဝိသုဒ္ဓော။ **သုဒ္ဓတံ ဂတော** တိ မဂ္ဂဖလသင်္ခာတံ သုဒ္ဓဘာဝံ ဂတော။ **မေဓာဝီ**တိ ပညတ။ ဣမာယ ကထာယ လောကုတ္တရသမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ဧဝ ထောမိတော။

ဝိပန္နဒိဋ္ဌိယော သမ္ပန္နဒိဋ္ဌိယော တိ ပုဂ္ဂလတေဟာရံ ပဟာယ ဓမ္မမေဝ ဂရဟန္တော ထောမေန္တော စ အာဟ။ **ဇတံ မမာ**တိ တဏှာမညနဝသေန ဒိဋ္ဌိ။ **ဧသောဟမသ္မီ** တိ မာနမညနမူလိကာ ဒိဋ္ဌိ။ **ဧသော မေ အတ္တာ** တိ ဒိဋ္ဌိမညနမေဝ။

ဇတံ မမာတိ ကာ ဒိဋ္ဌီ တိအာဒီဟိ တိသ္သန္နံ ဝိပန္နဒိဋ္ဌီနံ ဝိဘာဂဥ္စ ဂဏနဥ္စ ကာလသင်္ဂဟဥ္စ ပုစ္ဆိတ္ဝာ တ ဝိသ္သဇ္ဇနံ ကတံ။ တတ္ထ **ကာ ဒိဋ္ဌီ** တိ အနေကာသု ဒိဋ္ဌီသု ကတမာ ဒိဋ္ဌီတိ အတ္ထော။ **ကတမန္တာနုဂ္ဂဟိတာ** တိ ပုဗ္ဗန္တာ

ပရန္တသဋ္ဌာတကာလဒ္ဝယေ ကတမေန ကာလေန အနုဂ္ဂဟိတာ, အနုဗဒ္ဓာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ''ဇေ တံ မမာ''တိ ပရာမသန္တော ''ဇေတံ မမ အဟောသိ, ဇေ မမ အဟောသိ, တ္တေကာ မမ အဟောသီ''တိ အတီတံ ဝတ္ထုံ အပဒိသိတ္ဝာ ပရာမသတိ, တသ္မာ **ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိ** ဟောတိ။ **ပုဗ္ဗန္တာနုဂ္ဂဟိတာ** စ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ ယသ္မာ ''ဇေသောဟမသ္မိ''တိ ပရာမသန္တော ''ကာမိနာဟံ သီလေန တ ဝတေန တ တပေန တ ဗြဟ္မစရိယေန တ ဇေသောသ္မိ ဝိသုဇ္ဈိသ္သာမီ''တိ အနာဂတဖလံ ဥပဟာအယ ပရာမသတိ, တသ္မာ **အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ** ဟောတိ။ **အပရန္တာနုဂ္ဂဟိတာ** စ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ ယသ္မာ ''ဇေသော မေ အတ္တာ''တိ ပရာမသန္တော အတီတာနာဂတံ ဥပဟာဒိန္နသန္တတိ ဥပဟာအယ ''ဇေသော မေ အတ္တာ''တိ ပရာမသတိ, သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝသေန စ ပရာမသတိ, တသ္မာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဟောတိ။ **ပုဗ္ဗန္တာပရန္တာနုဂ္ဂဟိတာ** စ တာ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ။ ယသ္မာ ပန သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခာယေဝ ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော ဟောန္တိ, သက္ကာယဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌာနေနေဝ စ ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော သမုဋ္ဌာတံ ဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခေန ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနီ**တိ ဝုတ္တာ, သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိဒ္ဝတရေန ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခာနီတိ ဟဋ္ဌော သုန္ဒရတရော။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပမုခာ အာဒိ ဇေတေသန္တိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခာနိ။ ကာနိ တာနိ? ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ။

''ကာ ဒိဋ္ဌိ''တိ ပုစ္ဆာယ ဝီသတိဝတ္ထုကာ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ, ဝီသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌီတိ ဝိသ္သဇ္ဇနံ။ ''ကတိ ဒိဋ္ဌိယော''တိ ပုစ္ဆာယ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပ္ပမုခာနိ ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနီတိ ဝိသ္သဇ္ဇနံ။ သာယေဝ ပန သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ''ဇေသော မေ အတ္တာ''တိ ဝစနသာမညေန အတ္တာနုဒိဋ္ဌီတိ ဝုတ္တာ။ တသ္သာ ဝုတ္တာယ အတ္တတဒပဋ္ဌိသညုတ္တာ ဒိဋ္ဌိပိ ဝုတ္တာယေဝ ဟောတိ။

၁၅၁. ယေ ကေစိ, ဘိက္ခဝေ တိအာဒိသုတ္တာဟရဏံ သမ္မန္နဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလသမ္ဗန္ဓေန သမ္မန္နဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလဝိဘာဂဒသ္သနတ္ထံ ကတံ။ တတ္ထ **နိဋ္ဌံ ဂတာ** တိ မဂ္ဂဉာဏဝသေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဘဂဝတိ နိစ္ဆယံ ဂတာ, နိဗ္ဗေမတိကာတိ အတ္ထော။ နိဋ္ဌာဂတာတိ ဟဋ္ဌော သမာသပဒံ ဟောတိ, အတ္ထော ပန သောယေဝ။ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာ** တိ ဒိဋ္ဌိယာ သုန္ဒရဘာဝံ ဂတာ။ **ဣဓ နိဋ္ဌာ** တိ ဣမိသ္သာ ကာမဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာနံ။ **ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌာ** တိ ဣမံ ကာမဘဝံ ဝိဇဟိတ္ဝာ သုဒ္ဓာဝါသဗြဟ္မလောကေ ပရိနိဗ္ဗာနံ။ **သတ္တက္ခတ္တုပရမသ္သာ** တိ သတ္တက္ခတ္တုံပရမာ သတ္တတရပရမာ ဘဝူပပတ္တိ အတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏံ အသ္သ, တတော ပရံ အဋ္ဌမံ ဘဝံ နာဒိယတီတိ သတ္တက္ခတ္တုပရမော။ တသ္သ သတ္တက္ခတ္တုပရမသ္သ သောတာပန္နသ္သ။ **ကောလံကောလသ္သာ** တိ ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတီတိ ကောလံကောလော။ သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယတော ဟိ ပဋ္ဌာယ နီစေ ကုလေ ဥပပတ္တိ နာမ နတ္ထိ, မဟာဘောဂကုလေသုယေဝ နိဗ္ဗတ္တတီတိ အတ္ထော။ တသ္သ ကောလံကောလသ္သ သောတာပန္နသ္သ။ **ဧကဗီဇိသ္သာ** တိ ခန္ဓဗီဇံ နာမ ကထိတံ။ ယသ္သ ဟိ သောတာပန္နသ္သ ဧကံယေဝ ခန္ဓဗီဇံ အတ္ထိ, ဧကံ အတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏံ, သော ဧကဗီဇီ နာမ။ တသ္သ ဧကဗီဇိသ္သ သောတာပန္နသ္သ။ ဘဂဝတာ ဂဟိတနာမဝသေနေဝေတာနိ ဇေတေသံ နာမာနိ။ တ္တေကဥဟိ ဌာနံ ဂတော သတ္တက္ခတ္တုပရမော နာမ ဟောတိ, တ္တေကံ ကောလံကောလော, တ္တေကံ ဧကဗီဇီတိ ဘဂဝတာ ဇေတေသံ နာမံ ဂဟိတံ။ ဘဂဝတာ ဟိ ''အယံ တ္တေကံ ဌာနံ ဂမိသ္သတိ, အယံ တ္တေကံ ဌာနံ ဂမိသ္သတီ''တိ ဥတ္ဝာ တေသံ တာနိ တာနိ နာမာနိ အဂ္ဂဟေသိ။ မုဒုပညော ဟိ သောတာပန္နော သတ္တ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တေန္တော သတ္တက္ခတ္တုပရမော နာမ, မဇ္ဈိမပညော ပရံ ဆဋ္ဌံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေန္တော ကောလံကောလော နာမ , တိက္ခပညော ဧကံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေန္တော ဧကဗီဇီ နာမ။ တံ ပနေတံ တေသံ မုဒုမဇ္ဈိမတိက္ခပညတံ ပုဗ္ဗဟေတု နိယမေတိ။ ဣမေ တယောပိ သောတာပန္နာ ကာမဘဝဝသေန ဝုတ္တာ, ရူပာရူပဘဝေ ပန ဗဟုကာပိ ပဋိသန္ဓိယော ဂဏှန္တိ။ **သကဒာဂါမိသ္သာ** တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန သကိံ ကာမဘဝံ အာဂစ္ဆတီတိ သကဒာဂါမီ။ တသ္သ သကဒာဂါမိသ္သ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ အရဟာ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ အရဟာ။ အရဟတ္တံပိ ဟဋ္ဌော။ **ဣဓ နိဋ္ဌာ** တိ ကာမဘဝံ သံသရန္တေယေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ရူပာရူပဘဝေ ဥပ္ပန္နာ ပန အရိယာ ကာမဘဝေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ။

အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိသ္သာ တိ အာယုဝေမဇ္ဈသ္သ အန္တရာယေဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယနတော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ။ သော ပန ဥပ္ပန္နသမနန္တရာ ပရိနိဗ္ဗာယီ, အာယုဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယီ, အာယုဝေမဇ္ဈံ ပတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ တိဝိဓော ဟောတိ။ တသ္သ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိသ္သ အနာဂါမိနော။ **ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယိသ္သာ** တိ အာယုဝေမဇ္ဈံ အတိက္ကမိတ္ဝာ တ ကာလကိရိယံ ဥပဂန္တွာ တ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယန္တသ္သ အနာဂါမိနော။ **အသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယိသ္သာ** တိ အသင်္ခာရေန အပ္ပယောဂေန အဓိမတ္တပ္ပယောဂံ အကတွာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗ

ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယနဓမ္မဿ အနာဂါမိနော။ **သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိဿာ** တိ သသင်္ခါရေန ဒုက္ခေန ကသိရေန အဓိမတ္တပ္ပယောဂံ ကတွာဝ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယနဓမ္မဿ အနာဂါမိနော။ **ဥဒ္ဓံသောတဿ အကနိဋ္ဌဂါမိနော**တိ ဥဒ္ဓံတဟိဘာဝေန ဥဒ္ဓမဿ တဏှာသောတံ ဝဋ္ဋသောတံ တတိ ဥဒ္ဓံသောတော, ဥဒ္ဓံ တ ဂန္တွာ ပဋိလဘိတဗ္ဗတော ဥဒ္ဓမဿ မဂ္ဂသောတန္တိ ဥဒ္ဓံသောတော, အကနိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတီတိ အကနိဋ္ဌဂါမီ။ တဿ ဥဒ္ဓံသောတဿ အကနိဋ္ဌဂါမိနော အနာဂါမိဿ။ အယံ ပန အနာဂါမီ စတုပ္ပဘေဒော – ယော အဝိဟတော ပဋ္ဌာယ စတ္တာရော ဗြဟ္မလောကေ သောဓေတွာ အကနိဋ္ဌံ ဂန္တွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ နာမ။ ယော ဟေဋ္ဌာ တယော ဗြဟ္မလောကေ သောဓေတွာ သုဒဿီဗြဟ္မလောကေ ဌတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌဂါမီ နာမ။ ယော ဣတော အကနိဋ္ဌမေဝ ဂန္တွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ န ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီ နာမ။ ယော ဟေဋ္ဌာ စတူသု ဗြဟ္မလောကေသု တတ္ထ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယံ န ဥဒ္ဓံသောတော န အကနိဋ္ဌဂါမီ နာမာတိ။ ဣမေ ပဉ္စ အနာဂါမိနော သုဒ္ဓါဝါသံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ အနာဂါမိနော ပန ရူပရာဂာရူပရာဂာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ အာကင်္ခမာနာ သေသရူပာရူပဘဝေသုပိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ သုဒ္ဓါဝါသေ နိဗ္ဗတ္တာ ပန အညတ္ထ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ **အဝေစ္စပ္ပသန္နာ**တိ အရိယမဂ္ဂဝသေန ဉာဏေန ဇာနိတွာ ဗုဇ္ဈိတွာ အစလပ္ပသာဒေန ပသန္နာ။ **သောတာပန္နာ** တိ အရိယမဂ္ဂသောတံ အာပန္နာ။ ဣမိနာ သဗ္ဗေပိ အရိယဖလဋ္ဌာ ပုဂ္ဂလာ ဂဟိတာတိ။

ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌကထာယ

ဒိဋ္ဌိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အာနာပါနဿတိကထာ

၁. ဂဏနဝါရဝဏ္ဏနာ

၁၅၂. ဣဒါနိ ဒိဋ္ဌိကထာနန္တရံ ကထိတာယ **အာနာပါနဿတိ** ကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ အနုပ္ပတ္တာ။ အယဉှိ **အာနာပါနဿတိ** ကထာ ဒိဋ္ဌိကထာယ သုဝိဒိတဒိဋ္ဌာဒီနဝဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမလဝိသောဓနေန သုဝိသုဒ္ဓစိတ္တဿ ယထာဘူတာဝဗောဓာယ သမာဓိဘာဝနာ သုကရာ ဟောတိ, သဗ္ဗသမာဓိဘာဝနာသု စ သဗ္ဗသဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနံ ဗောဓိမူလေ ဣမိနာဝ သမာဓိနာ သမာဟိတစိတ္တာနံ ယထာဘူတာဝဗောဓတော အယမေဝ သမာဓိဘာဝနာ ပဓာနာတိ စ ဒိဋ္ဌိကထာနန္တရံ ကထိတာ။ တတ္ထ **သောဠသဝတ္ထုကံ အာနာပါနဿတိသမာဓိံ ဘာဝယတော သမဓိကာနိ ဒွေ ဉာဏသတာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ**တိ ဉာဏဂဏနုဒ္ဒေသော, **အဋ္ဌ ပရိပန္ထေ ဉာဏာနီ** တိအာဒိ ဉာဏဂဏနနိဒ္ဒေသော, **ကတမာနိ အဋ္ဌ ပရိပန္ထေ ဉာဏာနီ**တိအာဒိ။ **ဣမာနိ တေဝီသတိ ဝိမုတ္တိသုခေ ဉာဏာနီ**တိပရိယန္တံ သဗ္ဗဉာဏာနံ ဝိတ္ထာရနိဒ္ဒေသော, အန္တေ **သောဠသဝတ္ထုကံ အာနာပါနဿတိသမာဓိံ ဘာဝယတော** တိအာဒိ နိဂမနန္တိ ဧဝံ တာဝ ပါဠိဝဝတ္ထာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ ဂဏနုဒ္ဒေသေ ဂဏနဝါရေ တာဝ **သောဠသဝတ္ထုက**န္တိ ဒီဃံ ရဿံ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရန္တိ ကာယာနုပဿနာစတုက္ကံ, ပီတိပဋိသံဝေဒီ သုခပဋိသံဝေဒီ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရန္တိ ဝေဒနာနုပဿနာစတုက္ကံ, စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ သမာဒဟံ စိတ္တံ ဝိမောစယံ စိတ္တန္တိ စိတ္တာနုပဿနာစတုက္ကံ, အနိစ္စာနုပဿီ ဝိရာဂါနုပဿီ နိရောဓာနုပဿီ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီတိ ဓမ္မာနုပဿနာစတုက္ကန္တိ ဣမေသံ စတုန္နံ စတုက္ကာနံ ဝသေန သောဠသ ဝတ္ထူနိ ပတိဋ္ဌာ အာရမ္မဏာနိ အဿာတိ သောဠသဝတ္ထုကော။ တံ သောဠသဝတ္ထုကံ။ သမာသဝသေန ပနေတ္ထ ဝိဘတ္တိလောပေါ ကတော။ **အာန**န္တိ အဗ္ဘန္တရံ ပဝိသနဝါတော။ **အပါန**န္တိ ဗဟိနိက္ခမနဝါတော။ ကေစိ ပန ဝိပရိယာယေန ဝဒန္တိ။ အပါနဉှိ အပေတံ အာနတောတိ အပါနန္တိ ဝုစ္စတိ, နိဒ္ဒေသေ (ပဋိ. မ. ၁.၁၆၀) ပန နာ-ကာရဿ ဒီဃတ္တမဗ္ဘုပေက္ခိတွာ အာပါနန္တိ။ တသ္မိံ အာနာပါနေ သတိ အာနာပါနဿတိ, အဿာသပဿာသပရိဂ္ဂါဟိကာယ သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ အာနာပါနဿတိယာ ယုတ္တော သမာဓိ, အာနာပါနဿတိယံ ဝါ သမာဓိ အာနာပါနဿတိသမာဓိ။ **ဘာဝယတော**တိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ ဘာဝေန္တဿ။ **သမဓိကာနီ**တိ သဟ အဓိကေန ဝတ္တန္တီတိ သမဓိကာနိ, သာတိရေကာနီတိ အတ္ထော။ မ-ကာရော ပနေတ္ထ ပဒသန္ဓိကရော။ ကေစိ ပန “သံအဓိကာနီ”တိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ သတိ ဒွေ ဉာဏသတာနိယေဝ အဓိကာနီတိ အာပဇ္ဇတိ, တံ န ယုဇ္ဇတိ။ ဣမာနိ ဟိ ဝီသတိအဓိကာနိ ဒွေ ဉာဏသတာနိ ဟောန္တီတိ။

ပရိပန္ထေ ဉာဏာနီ တိ ပရိပန္ထံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တဉာဏာနိ။ တထာ **ဥပကာရေ ဥပက္ကိလေသေ ဉာဏာနိ**။ **ဝေါဒါနေ ဉာဏာနီ**တိ ဝေါဒါယတိ, တေန စိတ္တံ ပရိသုဒ္ဓံ ဟောတီတိ ဝေါဒါနံ။ ကိံ တံ? ဉာဏံ။ “ဝေါဒါနေ ဉာဏာနီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “သုတမယေ ဉာဏ”န္တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. မာတိကာ ၁.၁; ပဋိ. မ. ၁.၁) ဝိယ “ဝေါဒါနေ ဉာဏာနီ”တိ ဝုတ္တံ။ သတော သမ္ပဇာနော ဟုတွာ ကရောတီတိ သတောကာရီ, တဿ **သတောကာရိဿ ဉာဏာနိ**။ **နိဗ္ဗိဒါဉာဏာနီ**တိ နိဗ္ဗိဒါဘူတာနိ ဉာဏာနိ။ **နိဗ္ဗိဒါနုလောမဉာဏာနီ** တိ နိဗ္ဗိဒါယ အနုကူလာနိ ဉာဏာနိ။ နိဗ္ဗိဒါနုလောမိဉာဏာနီတိပိ ပါဌော, နိဗ္ဗိဒါနုလောမော ဧတေသံ အတ္ထီတိ နိဗ္ဗိဒါနုလောမီတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗိဒါပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉာဏာနီ** တိ နိဗ္ဗိဒါယ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယံ ဉာဏာနိ။ **ဝိမုတ္တိသုခေ ဉာဏာနီ**တိ ဝိမုတ္တိသုခေန သမ္ပယုတ္တာနိ ဉာဏာနိ။

ကတမာနိ အဋ္ဌာ တိအာဒီဟိ ပရိပန္ထူပကာရာနံ ပဋိပက္ခဝိပက္ခယုဂလတ္တာ တေသု ဉာဏာနိ သဟေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **ကာမစ္ဆန္ဒနေက္ခမ္မာ** ဒီနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ **ဥပကာရ**န္တိ စ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဝသေန နပုံသကဝစနံ ကတံ။ **သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ**တိ ဝုတ္တာဝသေသာ ယေ ကေစိ အကုသလာ ဓမ္မာ။ တထာ သဗ္ဗေပိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ **ကုသလာ ဓမ္မာ**။ “ပရိပန္ထော ဥပကာရ”န္တိ စ တံ တဒေဝ အပေက္ခိတွာ ဧကဝစနံ ကတံ။ ဧတ္ထ စ **ပရိပန္ထေ ဉာဏာနိ** စ **ဥပကာရေ ဉာဏာနိ** စ ပုစ္ဆိတွာ တေသံ အာရမ္မဏာနေဝ ဝိဿဇ္ဇိတွာ တေဟေဝ တာနိ ဝိဿဇ္ဇိတာနိ ဟောန္တီတိ တဒါရမ္မဏာနိ ဉာဏာနိ နိဂမေတွာ ဒဿေသိ။ **ဥပက္ကိလေသေ ဉာဏာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဂဏနဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သောဠသဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၅၃. သောဠသဟိ အာကာရေဟီတိ ဥဘယပက္ခဝသေန ဝုတ္တေဟိ သောဠသဟိ ဉာဏကောဋ္ဌာသေဟိ။ **ဥဒုစိတံ စိတ္တံ သမုဒုစိတ**န္တိ ဥပစာရဘူမိယံ စိတ္တံ ဥဒ္ဓံ ဥစိတံ, သမ္မာ ဥဒ္ဓံ ဥစိတံ, ဥပရူပရိ ကတပရိစယံ သမ္မာ ဥပရူပရိ ကတပရိစယန္တိ အတ္ထော။ ဥဒုဇိတံ စိတ္တံ သမုဒုဇိတန္တိပိ ပာဌော။ ဥပရိဘာဝတယ ဇိတံ, ဥပရိဘာဝကရေဟိ တ ဉာဏေဟိ ဇိတံ **ဥဒုဇိတံ။ သမုဒုဇိတ**န္တိ သမာ ဥပရိဘာဝတယ, ဥပရိဘာဝကရေဟိ တ ဉာဏေဟိ ဇိတံ။ **သမာ**တိ စေတ္ထ ဝိသမဘာဝပဋိက္ခေပေါ။ ဣမသ္မိံ ပာဌေ ဥ, ဒု-ဣတိ ဒွေဝ ဒွေဝ ဥပသဂ္ဂ ဟောန္တိ။ ဥဇုဇိတံ စိတ္တံ သမ္မာဇုဇိတန္တိပိ ပာဌော။ ဧတ္ထာပိ ဇိတတ္တောယေဝ။ ဥဇု အဇုတိ ဣဒံ ပန နိပာတမတ္တမေဝတိ ဝဒန္တိ။ ဝီဏောပမဋ္ဌကထာယ တဇ္ဇိတံ သုတဇ္ဇိတန္တိ စ အတ္ထော ဝုတ္တော, သော ဣဓ န ယုဇ္ဇတိ။ **ကေတ္တော သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ဥပစာရဘူမိယံ တာဝ နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပဟ ဘာဝေန ကေတ္တော ပတိဋ္ဌာတိ။ **နိယ္ယာနာဝရဏဋ္ဌေန နီဝရဏာ** တိ ဧတ္ထ အရတိပိ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ အာဝရဏဋ္ဌေ ဋ္ဌေန နီဝရဏာတိ ဝုတ္တာ။ **နိယ္ယာနာဝရဏဋ္ဌေနာ** တိ နိယ္ယာနာနံ အာဂမနမဂ္ဂပိဒဟနဋ္ဌေန။ နိယ္ယာနတရဏဋ္ဌေနာတိ ပိ ပာဌော, နိယ္ယာနာနံ ပဋိက္ခေပနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **နေက္ခမ္မံ အရိယာနံ နိယ္ယာန** န္တိ မဂ္ဂဋ္ဌာနံ အရိယာနံ နိယ္ယာနသင္ခါတတ္တာ အရိယမဂ္ဂဿ ဟေတုတ္တာ ဖလူပစာရေန အရိယာနံ နိယ္ယာနံ။ တေန စ ဟေတုဘူတေန မဂ္ဂက္ခ ဏေ အရိယာ နိယ္ယန္တိ နိဂစ္ဆန္တိ။ ကေစိ ပန ''နိယ္ယာနန္တိ မဂ္ဂေ''တိ ဝဒန္တိ။ ဣဓ ဥပစာရဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ မဂ္ဂက္ခဏေ စ အာလောကသညာယ သဗ္ဗကုသလဓမ္မာနဉ္စ အဘာဝတ တံ န ယုဇ္ဇတိ။ **နိဝုတတ္တာ** တိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ။ **နပ္ပဇာနာတီ** တိ ပုဂ္ဂလဝသေန ဝုတ္တံ။

ဝိသုဒ္ဓစိတ္တဿာ တိ ဥပစာရဘူမိယံယေဝ။ **ခဏိကသမောဓာနာ**တိ စိတ္တက္ခဏေ စိတ္တက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇန တော ခဏော ဧတေသံ အတ္ထီတိ ခဏိကာ, ဥပက္ကိလေသာ, ခဏိကာနံ သမောဓာနော သမာဂမော ပဗန္ဓော ခဏိကသ မောဓာနော။ တသ္မာ ခဏိကသမောဓာနာ, ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပက္ကိလေသာ ခဏိကပ္ပဗန္ဓဝသေန ခဏိကပရမ္ပရာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န ဧကစိတ္တက္ခဏဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သောဠသဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဥပက္ကိလေသဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

ပဌမစ္ဆက္ကံ

၁၅၄. ပဌမစ္ဆက္ကေ **အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာန** န္တိ အဇ္ဈတ္တရူပဝိသနတတာဿ နာသိကဂ္ဂံ တ မုခနိမိ တ္တံ တ အာဒိ, ဟဒယံ မဇ္ဈံ, နာဘိ ပရိယောသာနံ။ တံ တဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော ယောဂိ ဿ ဌာနနာနတ္တာနုဂမနေန စိတ္တံ အဇ္ဈတ္တံ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ, တံ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပဂတံ စိတ္တံ ကေတ္တော အသ ဏ္ဌဟနတော သမာဓိဿ ပရိပန္ထော။ **ပဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာန** န္တိ ဗဟိနိက္ခမနတတာဿ နာဘိ အာဒိ, ဟဒယံ မဇ္ဈံ, နာသိကဂ္ဂံ တ မုခနိမိတ္တံ တ ဗဟိအာကာသော တ ပရိယောသာနံ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတ ဗ္ဗာ။ **အဿာသပဋိကင်္ခနာ နိကန္တိတဏှာစရိယာ** တိ ''နာသိကာတတာယတ္တမိဒံ ကမ္မဋ္ဌာန''န္တိ သလ္လက္ခေ တွတ ဩဠာရိကောဠာရိကဿ အဿာသဿ ပတ္ထနာသင်္ခါတာ နိကာမနာ ဧဝ တဏှာပဝတ္တိ။ တဏှာပဝတ္တိယာ သတိ ကေတ္တော အသဏ္ဌဟနတော သမာဓိဿ ပရိပန္ထော။ **ပဿာသပဋိကင်္ခနာ နိကန္တီ** တိ ပုန အဿာသပုဗ္ဗက ဿ ပဿာသဿ ပတ္ထနာသင်္ခါတာ နိကန္တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အဿာသေနာဘိတုန္န ဿာ**တိ အတိဒီဃံ အတိရဿံ တ အဿာသံ ကရောန္တဿ အဿာသမူလကဿ ကာယစိတ္တကိလမထဿ သဗ္ဘာဝတော တေန အဿာသေန ဝိဒ္ဓဿ ပီဠိတဿ။ **ပဿာသပဋိလာဘေ မုစ္ဆနာ** တိ အဿာသေန ပီဠိတတ္တာယေဝ ပဿာသေ အဿာဒသညိနော ပဿာသံ ပတ္ထယတော တသ္မိံ ပဿာသပဋိလာဘေ ရဇ္ဇနာ။ ပဿာသ မူလကေပိ ဧသေဝ နယော။

ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ အနုဝဏ္ဏနတ္ထံ ဝုတ္တေသု ကထာဗန္ဓေသု **အနုဂစ္ဆနာ** တိ အနုဂစ္ဆမာနာ။ **သတီ**တိ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဝိက္ခေပဟေတုဘူတာ သတိ။ ဝိက္ခိပတိ အနေန စိတ္တန္တိ ဝိက္ခေပေါ။ ကော သော? အဿာသော။ အ ဇ္ဈတ္တံ ဝိက္ခေပေါ အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပေါ, တဿ အာကင်္ခနာ **အဇ္ဈတ္တဝိက္ခေပာကင်္ခနာ,** အသမ္မာမနသိကာရဝသေန

အဇ္ဈတ္တဝိကၡေပကသ္သ အသ္သာသသ္သ အာကင္ခနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေနေဝ နယေန ဗဟိဒ္ဓာဝိကၡေပပတ္ထနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ယေဟီ**တိ ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ။ **ဝိက္ခိပ္ပမာနသ္သာ** တိ ဝိက္ခိပိယမာနသ္သ ဝိကၡေပံ အာပာဒိယမာနသ္သ။ **နော စ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ** တိ စိတ္တံ အသ္သာသပသ္သာသာရမ္မဏေ စ နာဓိမုစ္စတိ, ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ စ န ဝိမုစ္စတိ။ စိတ္တံ နော စ ဝိမုစ္စတိ ပရပတ္တိယာ စ ဟောန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိမောက္ခံ အပ္ပဇာနန္တာ** တိ သော တ အဇ္ဈော တ အာရမ္မဏာဓိမုတ္တိဝိမောက္ခဥ္စ ပစ္စနီကဝိမုတ္တိဝိမောက္ခဥ္စ ဧဝံ အပ္ပဇာနန္တာ။ **ပရပတ္တိယာ** တိ ပရပစ္စယံ ပရသဒ္ဒဟနံ အရဟန္တိ, န အတ္တပစ္စက္ခံ ဉာဏန္တိ "ပရပစ္စယိကာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "ပရပတ္တိယာ"တိ ဝုတ္တံ။ အတ္ထော ပန သောယေဝ။

ဒုတိယစ္ဆက္ကံ

၁၅၅. ဒုတိယစ္ဆက္ကေ **နိမိတ္တ** န္တိ အသ္သာသပသ္သာသာနံ ဖုသနဋ္ဌာနံ။ အသ္သာသပသ္သာသာ ဟိ ဒီဃနာသိကသ္သ နာသာပုဋံ ဃဋ္ဋေန္တာ ပဝတ္တန္တိ, ရသ္သနာသိကသ္သ ဥတ္တရောဋ္ဌံ။ ယဒိ ဟိ အယံ ယောဂီ တံ နိမိတ္တမေဝ အာဝဇ္ဇတိ, တသ္သ နိမိတ္တမေဝ အာဝဇ္ဇမာနသ္သ အသ္သာသေ စိတ္တံ ဝိကမ္ပတိ, န ပတိဋ္ဌာတီတိ အတ္ထော။ တသ္သ တသ္မိံ စိတ္တေ အပ္ပတိဋ္ဌိတေ သမာဓိသ္သ အဘာဝတော တံ ဝိကမ္ပနံ သမာဓိသ္သ ပရိပန္ထော။ ယဒိ အသ္သာသမေဝ အာဝဇ္ဇတိ, တသ္သ စိတ္တံ အဗ္ဘန္တရပဝေသနဝသေန ဝိကၡေပံ အာဝဟတိ, နိမိတ္တေ န ပတိဋ္ဌာတိ, တသ္မာ နိမိတ္တေ ဝိကမ္ပတိ။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ကထာသု **ဝိက္ခိပ္ပတေ** တိ ဝိက္ခိပီယတိ ဝိကၡေပံ အာပာဒီယတိ။

တတိယစ္ဆက္ကံ

၁၅၆. တတိယစ္ဆက္ကေ **အတီတာနုဓာဝနံ စိတ္တ** န္တိ ဖုသနဋ္ဌာနံ အတိက္ကမိတွာ ဂတံ အသ္သာသံ တ ပသ္သာသံ တ အနုဂစ္ဆမာနံ စိတ္တံ။ **ဝိက္ခေပါနုပတိတ** န္တိ ဝိကၡေပေန အနုဂတံ, ဝိကၡေပံ တ သယံ အနုပတိတံ အနုဂတံ။ **အနာဂတပဋိကင္ခနံ စိတ္တ** န္တိ ဖုသနဋ္ဌာနံ အပ္ပတ္တံ အသ္သာသံ တ ပသ္သာသံ တ ပဋိကင္ခမာနံ ပစ္စာသီသမာနံ စိတ္တံ။ **ဝိကမ္ပိတ** န္တိ တသ္မိံ အပ္ပတိဋ္ဌာနေနေဝ ဝိကၡေပေန ဝိကမ္ပိတံ။ **လီန**န္တိ အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟိ သင်္ကုစိတံ။ **ကောသဇ္ဇာနုပတိတ** န္တိ ကုသီတဘာဝာနုဂတံ။ **အတိပဂ္ဂဟိတ** န္တိ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟိ အတိဥဿာဟိတံ။ ၉ **ဥဒ္ဓစ္စာနုပတိတ**န္တိ ဝိက္ခေပါနုဂတံ။ **အဘိနတ**န္တိ အသ္သာဒဝတ္ထုသု ဘုသံ နတံ အလ္လီနံ။ **အပနတ**န္တိ နိရသ္သာဒဝတ္ထုသု ပတိဟတံ, တတော အပဂတံ တ, အပဂတနတံ တ, န တတော အပဂတန္တိ အတ္ထော။ **ရာဂါနုပတိတ**န္တိ တေတ္ထ အသ္သာသပသ္သာသနိမိတ္တံ မနသိကရောတော ဥပ္ပန္နပီတိသုခေ တ ပုဗ္ဗေ ဟသိတလပိတကီဠိတဝတ္ထုသု တ ရာဂေ အနုပတတိ။ **ဗျာပါဒာနုပတိတ** န္တိ တတ္ထ မနသိကာရေ နိရသ္သာဒဂတစိတ္တသ္သ ဥပ္ပန္နဒောမနသ္သဝသေန တ ပုဗ္ဗေ သမုဒာစိဏ္ဏေသု အာဃာတဝတ္ထုသု တ ဗျာပါဒေ အနုပတတိ။ ကထာသု **န သမာဓိယတီ**တိ န သမာဟိတံ ဟောတိ။ **အဓိစိတ္တ** န္တိ စိတ္တသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော အဓိကော သမာဓိ။

၁၅၇. ဧတ္တာဝတာ တီဟိ ဆက္ကေဟိ အဋ္ဌာရသ ဥပက္ကိလေသေ နိဒ္ဒိသိတွာ ဣဒါနိ တေသံ ဥပက္ကိလေသာနံ သမာဓိသ္သ ပရိပန္ထဘာဝသာဓနေန အာဒီနဝံ ဒသ္သေန္တော ပုန **အသ္သာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာန** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ သာရဒ္ဓာ စ ဟောန္တိ** တိ ဝိကၡေပသမုဋ္ဌာနရူပဟနံ ဝသေန ရူပကာယောပိ, ဝိကၡေပသန္တတိဝသေန စိတ္တမ္ပိ မဟာတာ ဒေါသေန ခုဘိတာ သဒရထာ စ ဟောန္တိ။ တတော မန္ဒတရေန **ဣဉ္ဇိတာ** ကမ္ပိတာ, တတော မန္ဒတရေန **ဖန္ဒိတာ** စလိတာ ဟောန္တိ။ ဗလတပိ မဇ္ဈိမောပိ မန္ဒောပိ ဒေါသော ဟောတိယေဝ, န သက္ကာ ဒေါသေန န ဘဝိတုန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စိတ္တံ ဝိကမ္ပိတတ္တာ** တိ စိတ္တသ္သ ဝိကမ္ပိတတ္တာ။ ကထာသု **ပရိပုဏ္ဏာ အဘာဝိတာ**တိ ယထာ ပရိပုဏ္ဏာ ဟောတိ, တထာ အဘာဝိတာ။ **ဣဉ္ဇိတော** တိ ကမ္ပိတော။ **ဖန္ဒိတော** တိ မန္ဒကမ္ပိတော။ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏာနံ အနန္တရတ္တာ "ဣမေဟိ စ ပန နီဝရဏေဟီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၅၃) အစ္စန္တသမီပနိဒ္ဒေသနဝစနံ ကတံ။ ဣဓ ပန နိဂမနေ နီဝရဏာနံ သန္တရတ္တာ **တေဟိ စ ပန နီဝရဏေဟီ**တိ ပရမ္မုခနိဒ္ဒေသနဝစနံ ကတံ။

ဥပက္ကိလေသဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝေါဒါနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၅၈. **တေအာနေ ဉာဏာနီ**တိ ဝိသုဒ္ဓဉာဏာနိ။ **တံ ဝိဝဋ္ဋယိတ္ဝာ** တိ ယံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ အတီတာနုဓာဝနံ စိတ္တံ ဝိက္ခေပဟာနုပတိတံ, တံ ဝိဝဋ္ဋယိတ္ဝာတိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **ကေဌာနေ သမာဒဟတီ** တိ အဿာသပဿာသာနံ ဖုသနဋ္ဌာနေ သမံ အာဒဟတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ **တတ္ထေဝ အဓိမောစေတီ** တိ ဧကဋ္ဌာနေတိ ဝုတ္တေ အဿာသပဿာသာနံ ဖုသနဋ္ဌာနေယေဝ သန္နိဋ္ဌပေတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကရောတိ။ **ပဂ္ဂဏှာတိတ္ဝာ** တိ ဓမ္မဝိစယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ပဂ္ဂဟေတွာ။ **ဝိနိဂ္ဂဏှာတိတ္ဝာ** တိ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဝိနိဂ္ဂဏှာတိတွာ။ ''သတိန္ဒြိယဝီရိယိန္ဒြိယေဟိ ပဂ္ဂဟေတွာ, သတိန္ဒြိယသမာဓိန္ဒြိယေဟိ ဝိနိဂ္ဂဟေတွာ''တိပိ ဝဒန္တိ။ **သမ္ပဇာနော ဟုတ္ဝာ** တိ အသုဘဘာဝနာဒီဟိ။ ပုန **သမ္ပဇာနော ဟုတ္ဝာ** တိ မေတ္တာဘာဝနာဒီဟိ။ ယေန ရာဂေန အနုပတိတံ, ယေန ဗျာပာဒေန အနုပတိတံ, တံ ပဇဟာတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ တံ စိတ္တံ ဉာဒိသန္တိ သမ္ပဇာနန္တော တပ္ပဋိပက္ခေန ရာဂံ ပဇဟတိ, ဗျာပာဒံ ပဇဟာတီတိ တ အတ္ထော။ **ပရိသုဒ္ဓ** န္တိ နိရုပက္ကိလေသံ။ **ပရိယောဒာတ**န္တိ ပဘဿရံ။ **ဧကတ္တဂတံ ဟောတီ** တိ တံ တံ ဝိသေသံ ပတ္တဿ တံ တံ ဧကတ္တံ ဂတံ ဟောတိ။

ကတမေ တေ ဧကတ္တာတိ က္လေ ယုဇ္ဇမာနာယုဇ္ဇမာနေပိ ဧကတ္တေ ဧကတော ကတွာ ပုစ္ဆတိ။ **အနူပသဂ္ဂုပဋ္ဌာနေကတ္တ**န္တိ အနဝတ္တုသင်္ခာတဿ အနဿ ဥပသဂ္ဂေ တေသဇ္ဇနံ အနူပသဂ္ဂေ, အနဝတ္တုပရိစ္စာဂစေတနာ။ တဿ ဥပဋ္ဌာနံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဥပဂန္တွာ ဌာနံ အနူပသဂ္ဂုပဋ္ဌာနံ, တဒေဝ ဧကတ္တံ, တေန တ ဧကတ္တံ ဧကဂ္ဂဘာဝေ အနူပသဂ္ဂုပဋ္ဌာနေကတ္တံ။ အနတေသဂ္ဂုပဋ္ဌာနေကတ္တန္တိ ဟဋ္ဌော သုန္ဒရတရော, သော ဝေတ္ထော။ ဝေနေ ပဒုဒ္ဓာရဝသေန စာဂနုဿတိသမာဓိ ဝုတ္တော။ ပဒုဒ္ဓာရဝသေန ဝုတ္တောပိ စေသ က္လတရေသံ တိဏ္ဏံ မ္ပိ ဧကတ္တာနံ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိ, တသ္မာ က္လေ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိသာခာပိ ဟိ မဟာဥပာသိကာ အာဟ –
''က္လေ, ဘန္တေ, ဒိသာသု ဝဿံဝုဋ္ဌာ ဘိက္ခူ သာဝတ္ထိံ အာဂစ္ဆိဿန္တိ ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ, တေ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိဿန္တိ 'က္လတ္ထန္နာမော, ဘန္တေ, ဘိက္ခု ကာလင်္ကတော, တဿ ကာ ဂတိ, ကော အဘိသမ္ပရာယော'တိ? တံ ဘဂဝ ဗျာကရိဿတိ သောတာပတ္တိဖလေ တ သကဒာဂါမိဖလေ တ အနာဂါမိဖလေ တ အရဟတ္တေ တ။ တျာဟံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိဿာမိ 'အာဂတပုဗ္ဗာ နု ခေါ, ဘန္တေ, တေန အယျေန သာဝတ္ထီ'တိ? သစေ မေ ဝက္ခန္တိ 'အာဂတပုဗ္ဗာ တေန ဘိက္ခုနာ သာဝတ္ထီ'တိ။ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂစ္ဆိဿာမိ နိဿံသယံ ပရိဘုတ္တံ တေန အယျေန ဝဿိကသာဋိကာ တ အာဂန္တုကဘတ္တံ တ ဂမိကဘတ္တံ တ ဂိလာနဘတ္တံ တ ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ္တံ တ ဂိလာနဘေသဇ္ဇံ တ ဓုဝယာဂု တာတိ။ တဿာ မေ တဒနုဿရန္တိယာ ပာမောဇ္ဇံ ဇာယိဿတိ, ပမုဒိတာယ ပီတိ ဇာယိဿတိ, ပီတိမနာယ ကာယော ပဿမ္ဘိဿတိ, ပဿဒ္ဓကာယာ သုခံ ဝေဒယိဿာမိ, သုခိနိယာ စိတ္တံ သမာဓိယိဿတိ, သာ မေ ဘဝိဿတိ က္လန္ဒြိယဘာဝနာ ဗလဘာဝနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာ''တိ (မဟာဝ. ၃၅၁)။ အထ တ ဧကတ္တေသု ပဌမံ ဥပစာရသမာဓိဝသေန ဝုတ္တံ, ဒုတိယံ အပ္ပနာသမာဓိဝသေန, တတိယံ ဝိပဿနာဝသေန, စတုတ္ထံ မဂ္ဂဖလဝသေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သမထဿ နိမိတ္တံ **သမထနိမိတ္တံ** ။ ဝယော ဘင်္ဂေါ ဧဝ လက္ခဏံ **ဝယလက္ခဏံ။ နိရောဓော** နိဗ္ဗာနံ။ သေသမေတေသု တီသု ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။

စာဂါဓိမုတ္တာန န္တိ အနေ အဓိမုတ္တာနံ။ **အဓိစိတ္တ** န္တိ ဝိပဿနာပာဒကသမာဓိ။ **ဝိပဿကာန** န္တိ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ တီဟိ အနုပဿနာဟိ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တာနံ။ **အရိယပုဂ္ဂလာန** န္တိ အဋ္ဌန္နံ။ ဒုတိယာဒီနိ တီဏိ ဧကတ္တာနိ အာနာပာနဿတိဝသေန သေသကမ္မဋ္ဌာနဝသေန စ ယုဇ္ဇန္တိ။ **စတူဟိ ဌာနေဟီ**တိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ။
သမာဓိဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနံ ဝသေန ''ဧကတ္တဂတံ စိတ္တံ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိပက္ခန္ဒဉ္စေဝ ဟောတိ ဥပေက္ခာနုဗြူဟိတဉ္စ ဉာဏေန စ သမ္ပဟံသိတ''န္တိ ဥဒ္ဒေသပဒါနိ။ ''ပဌမဿ ဈာနဿ ကော အာဒီ''တိအာဒီနိ တေသံ ဥဒ္ဒေသပဒါနံ ဝိတ္ထာရေတုကမျတာပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမာနိ နိဒ္ဒေသပဒါနိ။ တတ္ထ **ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိပက္ခန္ဒ** န္တိ ပဋိပဒါ ဧဝ နီဝရဏမလဝိသောဓနတော ဝိသုဒ္ဓိ, တံ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိံ ပက္ခန္ဒံ ပဝိဋ္ဌံ။ **ဥပေက္ခာနုဗြူဟိတ** န္တိ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ဗြူဟိတံ ဝဍ္ဎိတံ။ **ဉာဏေန စ သမ္ပဟံသိတ** န္တိ ပရိယောဒပကေန ဉာဏေန သမ္ပဟံသိတံ ပရိယောဒပိတံ ဝိသောဓိတံ။ **ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိ** နာမ သသမ္ဘာရိကော ဥပစာရော, **ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာ** နာမ အပ္ပနာ, **သမ္ပဟံသနာ** နာမ ပစ္စဝေက္ခဏာတိ ဧဝမေကေ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ယသ္မာ ပန ''ဧကတ္တဂတံ စိတ္တံ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိပက္ခန္ဒဉ္စေဝ ဟောတီ''တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တသ္မာ အန္တောအပ္ပနာယမေဝ အာဂမနဝသေန ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိ, တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ကိစ္စဝသေန ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာ, ဓမ္မာနံ အနတိဝတ္တနာဒိဘာဝသာဓနေန ပရိယောဒပကဿ ဉာဏဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိဝသေန သမ္ပဟံသနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
ကထံ? ယသ္မိဉ္ဟိ တရေ အပ္ပနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မိံ ယော နီဝရဏသင်္ခါတော ကိလေသဂဏော တဿ ဈာနဿ ပရိပန္ထော, တတော စိတ္တံ ဝိသုဇ္ဈတိ, ဝိသုဒ္ဓတ္တာ အာဝရဏဝိရဟိတံ ဟုတွာ မဇ္ဈိမံ သမထနိမိတ္တံ ပဋိပဇ္ဇတိ။ **မဇ္ဈိမံ**

သမထနိမိတ္တံ နာမ သမပ္ပဝတ္တော အပ္ပနာသမာဓိယေဝ။ တဒနန္တရံ ပန ပုရိမစိတ္တံ ကေသန္တတိပရိဏာမနယေန တ ထတ္တံ ဥပဂစ္ဆမာနံ မဇ္ဈိမံ သမထနိမိတ္တံ **ပဋိပဇ္ဇတိ** နာမ။ ဧဝံ **ပဋိပန္နတ္တာ** တထတ္တုပဂမနေန **တတ္ထ ပက္ခန္ဒတိ** နာမ။ ဧဝံ တာဝ ပုရိမစိတ္တေ ဝိဇ္ဇမာနာကာရနိပ္ဖာဒိကာ ပဌမဿ ဈာနဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေယေဝ အာဂမနဝသေန ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ ဝိသုဒ္ဓဿ ပန တဿ ပုန ဝိသောဓေတဗ္ဗာဘာဝတော ဝိသောဓနေ ဗျာပာရံ အကရောန္တော **ဝိသုဒ္ဓံ စိတ္တံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ** နာမ။ သမထဘာဝူပဂမနေန သမထပဋိပန္နဿ ပုန သမာဒါနေ ဗျာပာရံ အကရောန္တော **သမထပဋိပန္နံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ** နာမ။ သမထပဋိပန္နဘာဝတော ဧဝ စဿ ကိလေသသံသဂ္ဂံ ပဟာယ ဧကတ္တေန ဥပဋ္ဌိတဿ ပုန ဧကတ္တုပဋ္ဌာနေ ဗျာပာရံ အကရောန္တော **ဧကတ္တုပဋ္ဌာနံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ** နာမ။ ဧဝံ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ကိစ္စဝသေန ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယေ ပနေတေ ဧဝံ ဥပေက္ခာနုဗြူဟိတေ တတ္ထ ဇာတာ သမာဓိပညာသင်္ခာတာ ယုဂနဒ္ဓဓမ္မာ အညမညံ အနတိဝတ္တမာနာ ဟုတွာ ပဝတ္တာ, ယာနိ စ သဒ္ဓာဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ နာနာကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသာနိ ဟုတွာ ပဝတ္တာနိ, ယံ စေသ တဒုပဂံ တေသံ အနတိဝတ္တနဧကရသဘာဝါနံ အနုစ္ဆဝိကံ ဝီရိယံ ဝါဟယတိ, ယာ စဿ တသ္မိံ ခဏေ ပဝတ္တာ အာသေဝနာ, သဗ္ဗေပိ တေ အာကာရာ ယသ္မာ ဉာဏေန သံကိလေသဝေါဒါနေသု တံ တံ အာဒီနဝဉ္စ အာနိသံသဉ္စ ဒိသွာ တထာ တထာ သမ္ပဟံသိတတ္တာ ဝိသောဓိတတ္တာ ပရိယောဒါပိတတ္တာ နိပ္ဖန္နာ, တသ္မာ ဓမ္မာနံ အနတိဝတ္တနာဒိဘာဝသာဓနေန ပရိယောဒါပကဿ ဉာဏဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိဝသေန သမ္ပဟံသနာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဥပေက္ခာဝသေန ဉာဏံ ပာကဋံ ဟောတိ, ယထာဟ – ''တထာပဂ္ဂဟိတံ စိတ္တံ သာဓုကံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ, ဥပေက္ခာဝသေန ပညာဝသေန ပညိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိ။ ဥပေက္ခာဝသေန နာနတ္တကိလေသေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ, ဝိမောက္ခဝသေန ပညာဝသေန ပညိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတိ။ ဝိမုတ္တတ္တာ တေ ဓမ္မာ ဧကရသာ ဟောန္တိ, ဧကရသဋ္ဌေန ဘာဝနာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၀၁)။ တသ္မာ ဉာဏကိစ္စဘူတာ **သမ္ပဟံသနာ ပရိယောဒာနန္တိ** ဝုတ္တာ။

ဧဝံ တိဝတ္တဂတ န္တိအာဒီနိ တဿေဝ စိတ္တဿ ထောမနဝစနာနိ။ တတ္ထ **ဧဝံ တိဝတ္တဂတ** န္တိ ဧဝံ ယထာဝုတ္တေန ဝိဓိနာ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိပက္ခန္ဒနဥပေက္ခာနုဗြူဟနာဉာဏသမ္ပဟံသနာဝသေန တိဝိဓဘာဝံ ဂတံ။ **ဝိတက္ကသမ္ပန္န** န္တိ ကိလေသက္ခောဘဝိရဟိတတ္တာ ဝိတက္ကေန သုန္ဒရဘာဝံ ပန္နံ ဂတံ။ **စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္န** န္တိ တသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ နိရန္တရပ္ပဝတ္တိသင်္ခာတေန အဓိဋ္ဌာနေန သမ္ပန္နံ အနူနံ။ ယထာ အဓိဋ္ဌာနဝသိယံ အဓိဋ္ဌာနန္တိ ဈာနပ္ပဝတ္တိ, တထာ ဣဓာပိ စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနန္တိ စိတ္တေကဂ္ဂတာပိ ယုဇ္ဇတိ။ တေန ဟိ ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတိ, န ဧတ္ထ ဝိက္ခိပတီတိ။ ''သမာဓိသမ္ပန္န''န္တိ ဝိသုံ ဝုတ္တတ္တာ ပန ဝုတ္တနယေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အထ တ သမာဓိဿေဝ ဈာနသင်္ဂဟိတတ္တာ **စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနသမ္ပန္န** န္တိ ဈာနင်္ဂပဉ္စကဝသေန ဝုတ္တံ။ **သမာဓိသမ္ပန္န** န္တိ ဣန္ဒြိယသင်္ဂဟိတတ္တာ ဣန္ဒြိယပဉ္စကဝသေန, ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီသု ပန အလဗ္ဘမာနာနိ ပအနိ ပဟာယ လဗ္ဘမာနကဝသေန **ပီတိသမ္ပန္န** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အနိစ္စာနုပဿနာ ဒီသု အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု ဝိတက္ကာဒယော ပရိပုဏ္ဏာယေဝ တာသံ ကာမာဝစရတ္တာ။ တောသု စ အပ္ပနာယ အဘာဝတော ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိအာဒယော ခဏိကသမာဓိဝသေန ယောဇေတဗ္ဗာ။ စတူသု မဂ္ဂေသု ပဌမဇ္ဈာနိကဝသေန ဝိတက္ကာဒီနံ လဗ္ဘနတော လဗ္ဘမာနကဝသေနေဝ ဝိတက္ကာဒယော ပရိပုဏ္ဏာ ဝုတ္တာ။ ဒုတိယဇ္ဈာနိကာဒီသု ဟိ မဂ္ဂေသု ဝိတက္ကာဒယော ဈာနေသု ဝိယ ပရိဟာယန္တီတိ။ ဇ္ဈာဝတာ တေရသ တေအနဉာဏာနိ ဝိတ္ထာရတော နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ ကထံ? ဧကဋ္ဌာနေ သမာဒပနေန တတ္ထေဝ အဓိမုစ္စနေန ကောသဇ္ဇပ္ပဇဟနေန ဥဒ္ဓစ္စပ္ပဇဟနေန ရာဂပ္ပဇဟနေန ဗျာပာဒပ္ပဇဟနေန သမ္ပယုတ္တာနိ ဆ ဉာဏာနိ, စတူဟိ ဧကတ္တေဟိ သမ္ပယုတ္တာနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ, ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိဥပေက္ခာနုဗြူဟနာသမ္ပဟံသနာဟိ သမ္ပယုတ္တာနိ တီဏိ ဉာဏာနီတိ ဧဝံ တေရသ ဉာဏာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။

၁၅၉. ဧဝံ သင်္ခေပိ အာနာပာနဿတိသမာဓိဘာဝနာဝသေန တေသံ နိပ္ဖတ္တိံ ဒဿေတုကာမော တာနိ ဉာဏာနိ အနိဂမေတွာဝ **နိမိတ္တံ အဿာသပဿာသာ** တိအာဒိနာ နယေန စောဒနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ အာနာပာနဿတိသမာဓိဘာဝနာဝိဓိံ ဒဿေတွာ အန္တေ တာနိ ဉာဏာနိ နိဂမေတွာ ဒဿေသိ။ တတ္ထ **နိမိတ္တံ** ဝုတ္တမေဝ။ **အနာရမ္မဏာမေကစိတ္တဿာ** တိ အနာရမ္မဏာ ဧကစိတ္တဿ။ မ-ကာရော ပနေတ္ထ ပဒသန္ဓိကရော။ အနာရမ္မဏမေကစိတ္တဿာတိ

ပိ ဟဒ္ဒေ, စေကေသု စိတ္တဿ အာရမ္မဏံ န ဘဝန္တီတိ အတ္ထော။ **တယော ဓမ္မေ** တိ နိမိတ္တာဒယော တယော ဓမ္
မေ။ **ဘာဝနာ**တိ အာနာပာနဿတိသမာဓိဘာဝနာ။ **ကထ**န္တိ ပဉ္စမံ ဝုတ္တာယ စောဒနာကထာယ အနန္တရံ ဝုတ္တာယ ပရိ
ဟာရကထာယ အတ္ထံ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ **န စိမေ**တိ န စ ဣမေ။ န စမေတိပိ ဟဒ္ဒေ, သောယေဝ ပဒစ္ဆေဒေ။
ကထံ န စ အဝိဒိတာ ဟောန္တိ, ကထံ န စ စိတ္တံ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတီတိ ဧဝံ ကထံ သဒ္ဒေါ သေသေသုပိ ပဒ္ဓေသုပိ ယောဇေတဗ္
ဗော။ **ပဓာနဉ္စ ပညာယတီ** တိ အာနာပာနဿတိသမာဓိဘာဝနာရမ္ဘကံ ဝီရိယံ သန္ဒိဿတိ။ ဝီရိယဉှိ ပဒဟန္တိ တေ
နာတိ ပဓာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ပယောဂဉ္စ သာဓေတီ** တိ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘကံ ဈာနဉ္စ ယောဂီ နိပ္ဖာဒေတိ။ ဈာနဉှိ နီဝရဏဝိ
က္ခမ္ဘနာယ ပယုဉ္ဇိယတီတိ ပယောဂေါတိ ဝုတ္တံ။ **ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတီ** တိ သံယောဇနပ္ပဟာနကရံ မဂ္ဂဉ္စ ပဋိလဘ
တိ။ မဂ္ဂေါ ဟိ သမထဝိပဿနာနံ အာနိသံသတ္တာ ဝိသေသောတိ ဝုတ္တော။ ဝိသေသဿ စ ပမုခဘူတတ္တာ စ-ကာ
ရေန သမုစ္စယော န ကတော။

ဣဒါနိ တံ ပုစ္ဆိတမတ္ထံ ဥပမာယ သာဓေန္တော **သေယျထာပိ ရုက္ခော** တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော – ယထာ
နာမ ကကစေန ဖာလနတ္ထံ တသိယာ တစ္ဆိတော တ ရုက္ခော ဖာလနကာလေ နိစ္စလဘာဝတ္ထံ **သမေ** ဘူမိပဒေသေ ပယော
ဂက္ခမံ ကတော တ ဌပိတော။ **ကကစေနာ**တိ ဟတ္ထကကစေန။ **အာဂတေ**တိ ရုက္ခံ ဖုသိတ္ွာ အတ္တနော သမီပဘာဂံ အာဂ
တေ။ **ဂတေ**တိ ရုက္ခံ ဖုသိတ္ွာ ပရဘာဂံ ဂတေ။ တ-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယတ္ထော။ **န အဝိဒိတာ ဟောန္တိ** တိ ရုက္ခေ ကက
စဒန္တေဟိ ဖုဋ္ဌံ ပုရိသေန ပေက္ခမာနံ ဌာနံ အပ္ပတ္ွာ တေသံ အာဂမနဂမနာဘာဝတော သဗ္ဗေပိ ကကစဒန္တာ ဝိဒိတာဝ
ဟောန္တိ။ **ပဓာန**န္တိ ရုက္ခစ္ဆေဒနဝီရိယံ။ **ပယောဂ**န္တိ ရုက္ခစ္ဆေဒနကိရိယံ။ ''ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတီ''တိ ဝဓနံ ဥပမာယ
နတ္ထိ။ **ဥပနိဗန္ဓနာ နိမိတ္တ**န္တိ ဥပနိဗန္ဓနာယ သတိယာ နိမိတ္တဘူတံ ကာရဏဘူတံ နာသိကဂ္ဂံ တ မုခနိမိတ္တံ တာ။ ဥပ
နိဗန္ဓတိ တေနာယ အာရမ္မဏေ စိတ္တန္တိ ဥပနိဗန္ဓနာ နာမ သတိ။ **နာသိကဂ္ဂေ တ** တိ ဒီဃနာသိကော နာသိကဂ္ဂေ။ **မုခ
နိမိတ္တေ တ**တိ ရဿနာသိကော ဥတ္တရောဋ္ဌေ။ ဥတ္တရောဋ္ဌော ဟိ မုခေ သတိယာ နိမိတ္တန္တိ မုခနိမိတ္တန္တိ ဝု
တ္တော။ **အာဂတေ**တိ ဖုဋ္ဌဌာနတော အဗ္ဘန္တရံ အာဂတေ။ **ဂတေ**တိ ဖုဋ္ဌဌာနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဂတေ။ **န အဝိဒိတာ
ဟောန္တီ**တိ ဖုသနဋ္ဌာနံ အပ္ပတ္ွာ အဿာသပဿာသာနံ အာဂမနဂမနာဘာဝတော သဗ္ဗေပိ တေ ဝိဒိတာ ဧဝ ဟောန္
တိ။ **ကမ္မနိယံ ဟောတီ**တိ ယေန ဝီရိယေန ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ ကမ္မနိယံ ဘာဝနာကမ္မက္ခမံ ဘာဝနာကမ္မယောဂ္ဂံ ဟော
တိ။ **ဣဒံ** ဝီရိယံ **ပဓာနံ** နာမာတိ ဖလေန ကာရဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥပက္ကိလေသာ ပဟီယန္တိ** တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန နီဝ
ရဏာနိ ပဟီယန္တိ။ **ဝိတက္ကာ ဝူပသမ္မန္တိ** တိ နာနာရမ္မဏစာရိနော အနဝဋ္ဌိတာ ဝိတက္ကာ ဥပသမံ ဂစ္ဆန္တိ။ ယေန
ဈာနေန ဥပက္ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, ဝိတက္ကာ ဝူပသမ္မန္တိ။ **အယံ ပယောဂေါ**တိ ပယောဂမပေက္ခိတ္ွာ ပုလ္လိင်္ဂနိ
ဒ္ဒေသော ကတော။ **သညောဇနာ ပဟီယန္တိ** တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈာ သညောဇနာ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန ပဟီယန္တိ။ **အနု
သယာ ဗျန္တီဟောန္တီ**တိ ပဟီနာနံ ပုန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မကတ္တာ ဝိဂတော ဥပ္ပာဒန္တော တ ဝယန္တော တ ဧတေသန္တိ
ဗျန္တာ, ပုဗ္ဗေ အဗျန္တာ ဗျန္တာ ဟောန္တီတိ ဗျန္တီဟောန္တိ, ဝိနဿန္တီတိ အတ္ထော။ သညောဇနပ္ပဟာနံ
အနုသယပ္ပဟာနေနေ ဟောတိ, န အညထာတိ ဒဿနတ္ထံ အနုသယပ္ပဟာနမာဟ။ ယေန မဂ္ဂေန သညောဇနာ ပဟီယန္
တိ အနုသယာ ဗျန္တီဟောန္တိ, **အယံ ဝိသေသော**တိ အတ္ထော။ စတုတ္ထစတုက္ကေ အရိယမဂ္ဂဿာပိ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ
ဣဓ အရိယမဂ္ဂေါ ဝုတ္တော။ ဧကစိတ္တဿ အာရမ္မဏဒ္ဓယာဘာဝဿ အဝုတ္တေပိ သိဒ္ဓတ္တာ တံ အဝိဿဇ္
ဇေတ္ွာဝ **ဧဝံ ဣမေ တယော ဓမ္မာ ဧကစိတ္တဿ အာရမ္မဏာ န ဟောန္တိ** တိ နိဂမနံ ကတံ။

၁၆၀. ဣဒါနိ တံ ဘာဝနာသိဒ္ဓိသာဓကံ ယောကဝစရံ ထုနန္တော **အာနာပာနဿတိ ယဿ** တိ ကထံ ဝတ္ွာ တဿ
သာ နိဒ္ဒေသမာဟ။ တတ္ထ အာနာပာနဿတိယော **ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတာ, တထာ ပရိပုဏ္ဏာ သုဘာဝိတာ အနုပုဗ္ဗံ
ပရိစိတာ** ယဿ အတ္ထိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ **သော ဣမံ လောကံ ပဘာသေတိ**။ ကိံ ဝိယ? **အဗ္ဘာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ** ယထာ
အဗ္ဘာဒီဟိ မုတ္တော စန္ဒိမာ ဣမံ ဩကာသလောကံ ပဘာသေတိ, တထာ သော ယောကဝစရော ဣမံ ခန္ဓာဒိလောကံ ပ
ဘာသေတီတိ ကထာယ သမ္ဗန္ဓော။ ''အဗ္ဘာ မုတ္တောဝ စန္ဒိမာ''တိ စ ပဒဿ နိဒ္ဒေသေ မဟိကာဒီနမ္ပိ ဝုတ္တတ္ွ
တာ တတ္ထ အာဒိသဒ္ဒလောပော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထာနိဒ္ဒေသေ **နော ပဿာသော နော အဿာသော** တိ
သော သောယေဝ အတ္ထော ပဋိသေဓေန ဝိသေသေတ္ွာ ဝုတ္တော။ **ဥပဋ္ဌာနံ သတီ** တိ အသမ္မုဿနတာယ တမေဝ အ
ဿာသံ ဥပဂန္တ္ွာ ဌာနံ သတိ နာမာတိ အတ္ထော။ တထာ **ပဿာသံ** ။ ဧတ္တာဝတာ အာနာပာနေသု သတိ အာနာပာန
ဿတီတိ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။

ဣဒါနိ သတိဝသေနေဝ ‘‘ယဿာ’’တိ ဝုတ္တံ ပုဂ္ဂလံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ယော အဿသတိ, တဿုပဋ္ဌာတိ။ ယော ပဿသတိ, တဿုပဋ္ဌာတီ**တိ ဝုတ္တံ။ ယော အဿသတိ, တဿ သတိ အဿာသံ ဥပဂန္တွာ တိဋ္ဌတိ။ ယော ပဿသတိ, တဿ သတိ ပဿာသံ ဥပဂန္တွာ တိဋ္ဌတီတိ အတ္ထော။ **ပရိပုဏ္ဏာ**တိ ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂပရမ္ပရာယ အရဟတ္တမဂ္ဂပ္ပတ္တိယာ ပရိပုဏ္ဏာ။ တေယေဝ ဟိ ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဓမ္မေ သန္ဓာယ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန** တိအာဒိမာဟ။ တေ ဟိ ဓမ္မာ ဣမိနာ ယောဂိနာ ပရိဂ္ဂယှမာနတ္တာ ပရိဂ္ဂဟာ, တေန **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန ပရိပုဏ္ဏာ**။ တတ္ထ သဗ္ဗေသံ စိတ္တစေတသိကာနံ အညမညပရိဝါရတ္တာ **ပရိဝါရဋ္ဌေန ပရိပုဏ္ဏာ**။ ဘာဝနာပါရိပူရိဝသေန **ပရိပူရဋ္ဌေန ပရိပုဏ္ဏာ။ စတဿော ဘာဝနာ**တိအာဒီနိ သုဘာဝိတာတိ ဝုတ္တပဒဿ အတ္ထဝသေန ဝုတ္တာနိ။ စတဿော ဘာဝနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာယေဝ။ **ယာနီကတာ**တိ ယုတ္တယာနသဒိသာ ကတာ။ **ဝတ္ထုကတာ**တိ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေန ဝတ္ထုသဒိသာ ကတာ။ **အနုဋ္ဌိတာ**တိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာ။ **ပရိစိတာ**တိ သမန္တတော စိတာ ဥပစိတာ။ **သုသမာရဒ္ဓါ**တိ သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓါ သုကတာ။ **ယတ္ထ ယတ္ထ အာကင်္ခတီ**တိ ယေသု ယေသု ဈာနေသု ယာသု ယာသု ဝိပဿနာသု သစေ ဣစ္ဆတိ။ **တတ္ထ တတ္ထာ**တိ တေသု တေသု ဈာနေသု တာသု တာသု ဝိပဿနာသု။ **ဝသိပ္ပတ္တော**တိ ဝသီဘာဝံ ဗဟုဘာဝံ ပတ္တော။ **ဗလပ္ပတ္တော**တိ သမထဝိပဿနာဗလပ္ပတ္တော။ **ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော**တိ ဝိသာရဒဘာဝံ ပဂဗ္ဘဘာဝံ ပတ္တော။ **တေ ဓမ္မာ**တိ သမထဝိပဿနာ ဓမ္မာ။ **အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓါ**တိ အာဝဇ္ဇနာယတ္တာ, အာဝဇ္ဇိတမတ္တေယေဝ တဿ သန္တာနေန, ဉာဏေန ဝါ သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ **အာကင်္ခပဋိဗဒ္ဓါ**တိ ရုစိအာယတ္တာ, ရောစိတမတ္တေယေဝ ဝုတ္တနယေန သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ **မနသိကာရော** ပနေတ္ထ အာဝဇ္ဇနာယ စိတ္တုပ္ပာဒေါ။ အာကင်္ခနာယ ဝေဝစနဝသေန အတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ ဝုတ္တော။ **တေန ဝုစ္စတိ ယာနီကတာ**တိ ဧဝံ ကတတ္တာယေဝ တေ ယုတ္တယာနသဒိသာ ကတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံန္တိ ယောဂေသု ဝတ္ထူသု ဧကေကသ္မိံ။ **သွာဓိဋ္ဌိတ**န္တိ သုပတိဋ္ဌိတံ။ **သူပဋ္ဌိတာ**တိ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတာ။ သမ္ပယုတ္တစိတ္တသတီနံ သဟေဝ သကသကကိစ္စကရဏတော အနုလောမပဋိလောမဝသေန ယောဇေတွာ တေ ဒွေဝ ဓမ္မာ ဒဿိတာ။ **တေန ဝုစ္စတိ ဝတ္ထုကတာ**တိ ဧဝံ ဘူတတ္တာယေဝ ကတပတိဋ္ဌာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယေန ယေန စိတ္တံ အဘိနီဟရတီ**တိ ပုဗ္ဗပ္ပဝတ္တိတော အပနေတွာ ယတ္ထ ယတ္ထ ဘာဝနာဝိသေသေ စိတ္တံ ဥပနေတိ။ **တေန တေန သတိ အနုပရိဝတ္တတီ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံယေဝ ဘာဝနာဝိသေသေ သတိ အနုကူလာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗပ္ပဝတ္တိတော နိဝတ္တိတွာ ပဝတ္တတိ။ ‘‘ယေန, တေနာ’’တိ စေတ္ထ ‘‘ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမီ’’တိအာဒီသု (ခု. ပါ. ၅.၁; သု. နိ. မင်္ဂလသုတ္တ) ဝိယ ဘုမ္မတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တေန ဝုစ္စတိ အနုဋ္ဌိတာ**တိ ဧဝံ ကရဏတောယေဝ တံ တံ ဘာဝနံ အနုဂန္တွာ ဌိတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာနာပါနဿတိယာ သတိပဓာနတ္တာ ဝတ္ထုကတာနုဋ္ဌိတပဒေသု သတိယာ သဟ ယောဇနာ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယသ္မာ ပန ပရိပုဏ္ဏာယေဝ ပရိစိတာ ဟောန္တိ ဝဍ္ဎိတာ လဒ္ဓါသေဝနာ, တသ္မာ ‘‘ပရိပုဏ္ဏာ’’တိပဒေ ဝုတ္တာ တယော အတ္ထာ ‘‘ပရိစိတာ’’တိပဒေပိ ဝုတ္တာ, စတုတ္ထော ဝိသေသတ္ထောပိ ဝုတ္တော။ တတ္ထ **သတိယာ ပရိဂ္ဂဏှန္တော**တိ သမ္ပယုတ္တာယ, ပုဗ္ဗဘာဂယ ဝါ သတိယာ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ယောဂီ။ **ဇိနာတိ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ**တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန လာမကေ ကိလေသေ ဇိနာတိ အဘိဘဝတိ။ အယဉ္စ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဓမ္မဒေသနာ။ ဓမ္မေသု ဟိ ဇိနန္တေသု တံဓမ္မသမင်္ဂိပုဂ္ဂလောပိ ဇိနာတိ နာမ။ တေ စ ဓမ္မာ သတိံ အဝိဟာယ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေ ဇိနိတုမာရဒ္ဓါ ဇိတာတိ ဝုစ္စန္တိ ယထာ ‘‘ဘုဉ္ဇိတုမာရဒ္ဓေါ ဘုတ္တော’’တိ ဝုစ္စတိ။ လက္ခဏံ ပနေတ္ထ သဒ္ဒသတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ သန္တေပိ ‘‘ပရိဇိတာ’’တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဇ-ကာရဿ စ-ကာရံ ကတွာ ‘‘ပရိစိတာ’’တိ ဝုတ္တံ, ယထာ သမ္မာ ဂဒေါ အဿာတိ သုဂတောတိ အတ္ထဝိကပ္ပေ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရော နိရုတ္တိလက္ခဏေန ကတော, ဧဝမိဓာပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပရိစိတာတိ ပဒံ ကတ္တုသာဓနံ, ပုရိမာနိ တီဏိ ကမ္မသာဓနာနိ။

စတ္တာရော သုသမာရဒ္ဓါတိ စတ္တာရော သုသမာရဒ္ဓတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, အတ္ထသဒ္ဒဿ လောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သုသမာရဒ္ဓါတိ ပဒဿ အတ္ထာပိ ဟိ ဣမေ သုသမာရဒ္ဓါတိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, သုသမာရဒ္ဓဓမ္မာ ဝါ။ စတုရတ္ထဘေဒတော စတ္တာရောတိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န ဓမ္မဘေဒတော။ ယသ္မာ ပန သုဘာဝိတာယေဝ သုသမာရဒ္ဓါ ဟောန္တိ, န အညေ, တသ္မာ တယော ဘာဝနတ္ထာ ဣဓာပိ ဝုတ္တာ။ အာသေဝနတ္ထောပိ တီသု ဝုတ္တေသု ဝုတ္တောဝ ဟောတိ, တသ္မာ တံ အဝတွာ တပ္ပစ္စနီကာနံ သုသမူဟတတ္ထော ဝုတ္တော။ ပစ္စနီကသမုဂ္ဃာတေန ဟိ အာရဒ္ဓပရိယောသာနံ ပညာယတိ, တေန သုသမာရဒ္ဓဿ သိဒ္ဓပ္ပတ္တော အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ တတ္ထ **တ**

ပုစ္ဆနီကာနန္တိ တေသံ ဧ္ဈာနုဝိပဿနာမဂ္ဂါနံ ပဋိပက္ခဘူတာနံ။ **ကိလေသာန**န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ နိစ္စသညာဒိသမ္ပယု
တ္တာနံ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနဉ္စ။ **သုသမုဟတတ္တာ** တိ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒဝသေန သုဋ္ဌု သမူဟတတ္တာ နာ
သိတတ္တာ။ ဟေတ္ထကေသု ပန “သုသမုဃာတတတ္တာ”တိ လိခန္တိ, တံ န သုန္ဒရံ။

၁၆၁. ပုန တသ္သေဝ ပဒဿ အညမ္ပိ အတ္ထဝိကပ္ပံ ဒဿေန္တော **သုသမ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတ္ထ
ဇာတာ**တိ တသ္မိံ သိခါပ္ပတ္တဘာဝနာဝိသေသေ ဇာတာ။ **အနဝဇ္ဇာ** တိ ကိလေသာနံ အာရမ္မဏဘာတနုပဂမနေန ကိလေ
သဒေါသဝိရဟိတာ။ **ကုသလာ**တိ ဇာတိဝသေန ကုသလာ။ **ဗောဓိပက္ခိယာ** တိ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဓီတိ လဒ္ဓနာမဿ အရိ
ယဿ ပက္ခေ ဘဝတ္တာ ဗောဓိပက္ခိယာ။ **ပက္ခေ ဘဝတ္တာ** တိ ဟိ ဥပကာရဘာဝေ ဌိတတ္တာ။ တေ စ “စတ္တာရော
သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, အရိ
ယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”တိ (မ. နိ. ၃.၃၅; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၂; မိ. ပ. ၅.၄.၁) သတ္တတိံသ ဓမ္မ
မာ။ **ဣဒံ သမ**န္တိ ဣဒံ မဂ္ဂက္ခဏေ ဓမ္မဇာတံ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသေ သမေတိ ဝိနာသေတီတိ သမံ နာမ။ **နိရော
ဓော နိဗ္ဗာန**န္တိ ဒုက္ခနိရောဓတ္တာ နိရောဓော, တနုသင်္ခာတာယ တဏှာယ အဘာဝတ နိဗ္ဗာနံ။ **ဣဒံ သုသမ**န္တိ ဣဒံ နိ
ဗ္ဗာနံ သဗ္ဗသင်္ခတဝိသမာပဂတတ္တာ သုဋ္ဌု သမန္တိ သုသမံ နာမ။ **ဉာတ**န္တိ ဗောဓိပက္ခိယသင်္ခာတံ သမံ အသမ္မ
မောဟတော ဉာဏေန ဉာတံ, နိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ သုသမံ အာရမ္မဏတော ဉာဏေန ဉာတံ။ တဒေဝ ဒွယံ တေနေဝ စက္ခုနာ
ဝိယ **ဒိဋ္ဌံ။ ဝိဒိတ** န္တိ တဒေဝ ဒွယံ သန္တာနေ ဥပ္ပာဒနေန အာရမ္မဏကရဏေန စ ပဋိလဒ္ဓံ။ ဉာတံ ဝိယ ပညာယ **သစ္ဆိ
ကတံ ဖဿိတဉ္စ**။ “အသလ္လီနံ အသမ္မုဋ္ဌာ အသာရဒ္ဓော ဧကဂ္ဂ”န္တိ ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပဒဿ အတ္ထပ္ပ
ပကာသနံ။ တတ္ထ **အာရဒ္ဓ** န္တိ ပဂ္ဂဟိတံ။ **အသလ္လီန** န္တိ အသင်္ကုစိတံ။ **ဥပဋ္ဌိတာ** တိ ဥပဂန္တွာ ဌိတာ။ **အသမ္မုဋ္ဌ
ဌာ**တိ အဝိနဋ္ဌာ။ **ပဿဒ္ဓော** တိ နိဗ္ဗုတော။ **အသာရဒ္ဓော** တိ နိဒ္ဒရထော။ **သမာဟိတ**န္တိ သမံ ဌပိတံ။ **ဧကဂ္ဂ** န္တိ အဝိ
က္ခိတ္တံ။

“စတ္တာရော သုသမာရဒ္ဓာ”တိအာဒိ သကလဿ သုသမာရဒ္ဓဝစနဿ မူလတ္ထော။ “အတ္ထိ သမ”န္တိအာဒိ
ပန သုသမဝစနဿ, “ဉာတ”န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓဝစနဿ ဝိကပ္ပတ္ထာ။ တတ္ထာယံ ပဒတ္ထသံသန္ဒနာ – “သမာ စ
သုသမာ စ သမသုသမာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဒေသသရူပေကသေသံ ကတွာ “သုသမာ” ဣစ္စေဝ ဝုတ္တာ ယထာ နာမဉ္စ
စ ရူပဉ္စ နာမရူပဉ္စ နာမရူပန္တိ။ “ဣဒံ သမံ, ဣဒံ သုသမ”န္တိ ပန အနညာပေက္ခံ ကတွာ နပုံသကဝစနံ ကတံ။ ယသ္မာ
ပန ဉာတမ္ပိ ဒိဋ္ဌန္တိ ဝုစ္စတိ, ဒိဋ္ဌဉ္စ အာရဒ္ဓဉ္စ အတ္ထတော ဧကံ။ ဝိဒိတသစ္ဆိကတဖဿိတာနိ ပန ဉာတဝေဝစနာ
နိ, တသ္မာ ဉာတန္တိ အာရဒ္ဓတ္ထောယေဝ ဝုတ္တော ဟောတိ။

အာရဒ္ဓံ ဟောတိ ဝီရိယံ အသလ္လီန န္တိ အယံ ပန အာရဒ္ဓဝစနဿ ဥဇုကတ္ထောယေဝ။ **ဥပဋ္ဌိတာ သတိ** တိအာ
ဒီနိ ပန သမ္ပယုတ္တဝီရိယဿ ဥပကာရကဓမ္မဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ, န အာရဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထဒဿနတ္ထံ။ ပုရိ
မေန အတ္ထေန သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာတိ သုသမာရဒ္ဓာ စ, ဣမိနာ အတ္ထေန သုသမာ အာရဒ္ဓာတိ သုသမာရဒ္ဓာ စ ဧကသေ
သေ ကတေ “သုသမာရဒ္ဓာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣမမတ္ထံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ “တေန ဝုစ္စတိ သုသမာရဒ္ဓာ”တိ ဝုတ္တံ။

အနုပုဗ္ဗန္တိ ယထာနုက္ကမေနာတိ အတ္ထော, ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗံ အနူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒီဃံ အဿာသဝသေနာ** တိ ဒီဃ
န္တိ ဝုတ္တအဿာသဝသေန။ **ပုရိမာ ပုရိမာ**တိ ပုရိမာ ပုရိမာ သတိ။ တေေန ပုဗ္ဗန္တိပဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော
ဟောတိ။ **ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ** တိ သတိယေဝ။ တေေန အနူတိပဒဿ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဥဘယေန ပုဗ္ဗဉ္စ
အနု စ ပရိစိတာတိ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဥပရိ သောဠသ ဝတ္ထူနိ ဝိတ္ထာရေတွာ ဝစနတော ဣဓ သင်္ခိပိတွာ
“ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ”တိ အန္တိမမေဝ ဒဿိတံ။ ယသ္မာ သိခါပ္ပတ္တဘာဝနဿ သဗ္ဗာပိ အာနာပာနဿတိယော
ပုနပ္ပုနံ ယထာရုစိ ပဝတ္တနတော အနုပရိစိတာပိ ဟောန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – “အညမညံ ပရိစိတာ စေဝ ဟောန္တိ အနုပရိ
စိတာ စာ”တိ။

ယထတ္ထာ တိ ယထာသဘာဝတ္ထာ။ **အတ္တဒမထတ္ထော** တိ အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ အတ္တနော နိဗ္ဗိသေဝနတွ
ထော။ **သမထတ္ထော** တိ သီတိဘာဝတ္ထော။ **ပရိနိဗ္ဗာပနတ္ထော** တိ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန။ **အဘိညတ္ထော** တိ သဗ္ဗ
ဓမ္မဝသေန။ **ပရိညတ္ထာ** ဒယော မဂ္ဂဉာဏကိစ္စဝသေန။ **သစ္စာဘိသမယတ္ထော** စတုန္နံ သစ္စာနံ ဧကပဋိဝေဓဒဿနဝသေ
န။ **နိရောဓေ ပတိဋ္ဌာပကတ္ထော** အာရမ္မဏကရဏဝသေန။

ဗုဒ္ဓောတိပဒဿ အဘာဝေပိ ဗုဒ္ဓေနာတိပဒေ ယော သော ဗုဒ္ဓေါ, တံ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန **ဗုဒ္ဓောတိ** ဝုတ္တံ။ **သယမ္ဘူ**တိ ဥပဒေသံ ဝိနာ သယမေဝ ဘူတော။ **အနာစရိယကောတိ** သယမ္ဘူပဒဿ အတ္ထဝိဝရဏံ။ ယော ဟိ အာစရိယံ ဝိနာ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, သော သယမ္ဘူ နာမ ဟောတိ။ **ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသူ** တိအာဒိ အနာစရိယကဘာဝဿ အတ္ထပ္ပကာသနံ။ **အနနုဿုတေသူ** တိ အာစရိယံ အနနုဿုတေသု။ **သာမန္တိ** သယမေဝ။ **အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ** တိ ဘုသံ သမ္မာ ပဋိဝိဇ္ဈိ။ **တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ ပာပုဏီ** တိ တေသု စ သစ္စေသု သဗ္ဗညုဘာဝံ ပာပုဏိ။ ယထာ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တာ သဗ္ဗညုနော ဟောန္တိ, တထာ သစ္စာနံ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တောတိပိ ပာဌော။ **ဗလေသု စ ဝသီဘာဝန္တိ** ဒသသု စ တထာဂတဗလေသု ဣဿရဘာဝံ ပာပုဏိ။ ယော သော ဧဝံ ဘူတော, သော ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏနိမိတ္တာနုတ္တရဝိမောက္ခာဓိဂမပရိဘာဝိတံ ခန္ဓသန္တာနံ ဥပာဒာယ ပဏ္ဏတ္တိကော, သဗ္ဗညုတပဒဋ္ဌာနံ ဝါ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓိမုပာဒာယ ပဏ္ဏတ္တိကော သတ္တဝိသေသော ဗုဒ္ဓေါ။ ဧတ္တာဝတာ အတ္ထတော ဗုဒ္ဓဝိဘာဝနာ ကတာ ဟောတိ။

၁၆၂. ဣဒါနိ ဗျဉ္ဇနတော ဝိဘာဝေန္တော **ဗုဒ္ဓောတိ ကေနဋ္ဌေန ဗုဒ္ဓေါ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယထာ လောကေ အဝဂန္တာ အဝဂတောတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ **ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ** ။ ယထာ ပဏ္ဏသောသာ ဝါတာ ပဏ္ဏသုသာတိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝံ **ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ။ သဗ္ဗညုတာယ ဗုဒ္ဓေါ**တိ သဗ္ဗဓမ္မဗုဇ္ဈနသမတ္ထာယ ဗုဒ္ဓိယာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သဗ္ဗဒဿာဝိတာယ ဗုဒ္ဓေါ** တိ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဉာဏစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌတ္တာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနညနေယျတာယ ဗုဒ္ဓေါ**တိ အညေန အဗောဓနီယတော သယမေဝ ဗုဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိသဝိတာယ ဗုဒ္ဓေါ**တိ နာနာဂုဏဝိသဝနတော ပဒုမမိဝ ဝိကသနဋ္ဌေန ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ခီဏာသဝသင်္ခာတေန ဗုဒ္ဓေါ** တိအာဒီဟိ ဆဟိ ပရိယာယေဟိ စိတ္တသင်္ကောစကရဓမ္မပ္ပဟာနေန နိဒ္ဒက္ခယဝိဗုဒ္ဓေါ ပုရိသော ဝိယ သဗ္ဗကိလေသနိဒ္ဒက္ခယဝိဗုဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သင်္ခါ သင်္ခါတန္တိ အတ္ထတော ဧကတ္တာ **သင်္ခါတေနာ** တိ ဝစနဿ ကောဋ္ဌာသေနာတိ အတ္ထော။ တဏှာလေပဒိဋ္ဌိလေပါဘာဝေန **နိရူပလေပသင်္ခါတေန** ။ သဝါသနာနံ သဗ္ဗကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာ ဧကန္တဝစနေန ဝိသေသေတွာ **ဧကန္တဝီတရာဂေ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဧကန္တနိက္ကိလေသော** တိ ရာဂဒောသမောဟာဝသေသေဟိ သဗ္ဗကိလေသေဟိ နိက္ကိလေသော။ **ဧကာယနမဂ္ဂံ ဂတောတိ ဗုဒ္ဓေါ** တိ ဂမနတ္ထာနံ ဓာတူနံ ဗုဇ္ဈနတ္ထတ္တာ ဗုဇ္ဈနတ္ထာပိ ဓာတုယော ဂမနတ္ထာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဧကာယနမဂ္ဂံ ဂတတ္တာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧကာယနမဂ္ဂေါ**တိ စေတ္ထ –

> ''မဂ္ဂေါ ပန္ထော ပထော ပဇ္ဇော၊ အဉ္ဇသံ ဝဋုမာယနံ။
> နာဝါ ဥတ္တရသေတူ စ၊ ကုလ္လော စ ဘိသိ သင်္ကမော''တိ ။ (စူဠနိ. ပာရာယနတ္ထုတိဂါထာနိဒ္ဒေသ ၁၀၁) –

မဂ္ဂဿ ဗဟူသု နာမေသု အယနနာမေန ဝုတ္တော။ တသ္မာ ဧကမဂ္ဂဘူတော မဂ္ဂေါ, န ဒွေဓာပထဘူတောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဧကေန အယိတဗ္ဗော မဂ္ဂေါတိ ဧကာယနမဂ္ဂေါ။ **ဧကေနာ**တိ ဂဏသင်္ဂဏိကံ ပဟာယ ပဝိဝေကေန စိတ္တေန။ **အယိတဗ္ဗော** တိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗော။ အယန္တိ ဝါ ဧတေနာတိ အယနော, သံသာရတော နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ ဧကေသံ အယနော ဧကာယနော။ **ဧကေ**တိ သေဋ္ဌာ, သဗ္ဗသတ္တသေဋ္ဌာ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ, တသ္မာ ဧကာယနမဂ္ဂေါတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အယနဘူတော မဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အယတီတိ ဝါ အယနော, ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ ဧကသ္မိံ အယနော မဂ္ဂေါတိ ဧကာယနမဂ္ဂေါ, ဧကသ္မိံယေဝ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပဝတ္တမာနော မဂ္ဂေါ, န အညတ္ထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အပိ စ ဧကံ အယတီတိ ဧကာယနော, ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာမုခဘာဝနာနယပ္ပဝတ္တောပိ အပရဘာဂေ ဧကံ နိဗ္ဗာနမေဝ ဂစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ ဧကာယနမဂ္ဂေါတိ ဧကနိဗ္ဗာနဂမနမဂ္ဂေါတိ အတ္ထော။ **ဧကော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ ဗုဒ္ဓေါ**တိ န ပရေဟိ ဗုဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓေါ, ကိံ ပန သယမေဝ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ ဗုဒ္ဓောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဗုဒ္ဓိဝိဟတတ္တာ ဗုဒ္ဓိပဋိလာဘာ ဗုဒ္ဓေါ** တိ ဗုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓံ ဗောဓောတိ ပရိယာယဝစနမေတံ။ တတ္ထ ယထာ နီလရတ္တဂုဏယောဂါ နီလော ပဋော ရတ္တော ပဋောတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဗုဒ္ဓဂုဏယောဂါ ဗုဒ္ဓောတိ ဉာပေတုံ ဝုတ္တံ။

တတော ပရံ **ဗုဒ္ဓောတိ နေတံ နာမန္တိ**အာဒိ ''အတ္ထမနုဂတာ အယံ ပညတ္တီ''တိ ဉာပနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မိတ္တာ** သဟာယာ။ **အမစ္စာ** ဘစ္စာ။ **ဉာတီ** ပိတုပက္ခိကာ။ **သာလောဟိတာ** မာတုပက္ခိကာ။ **သမဏာ** ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတာ။ **ဗြာဟ္မဏာ** ဘောဝါဒိနော, သမိတပါပဗာဟိတပါပါ ဝါ။ **ဒေဝတာ** သက္ကာဒယော ဗြဟ္မာနော စ။ **ဝိမောက္ခန္တိက** န္တိ ဝိ

မောက္ခော အရဟတ္တမဂ္ဂေါ, ဝိမောက္ခဿ အန္တော အရဟတ္တဖလံ, တသ္မိံ ဝိမောက္ခန္တေ ဉာဏံ ဝိမောက္ခန္တိကံ နာမ။ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဟိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သိဇ္ဈတိ, အရဟတ္တဖလောဒယေ သိဒ္ဓံ ဟောတိ, တသ္မာ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဝိမောက္ခန္တေ ဘဝံ ဟောတိ။ တံ နေမိတ္တိကမ္ပိ နာမံ ဝိမောက္ခန္တေ ဘဝံ နာမ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – ''ဝိမောက္ခန္တိကမေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာန''န္တိ။ **ဗောဓိယာ မူလေ သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ** တိ မဟာဗောဓိရုက္ခမူလေ ယထာဝုတ္တက္ခဏေ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘေန သဟ။ **သစ္ဆိကာ ပညတ္တိ** တိ အရဟတ္တဖလသစ္ဆိကိရိယာယ, သဗ္ဗဓမ္မသစ္ဆိကိရိယာယ တ ဇာတာ ပညတ္တိ။ **ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓေါ**တိ ယာ အယံ ဗုဒ္ဓေါတိ ပညတ္တိ, အယံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါတိ ဝိဘာဝနာ။

''ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတာ''တိကထာဟဒဿ ပန ဣမိနာ ပဒဘာဇနီယေ ဝုတ္တတ္ထေန အယံ သံသန္ဒနာ – အာနာပာနဿတိယော စ ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတာ, ယေန ပကာရေန ဒေသိတာ။ ယထာသဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတာ ဒသ ယထတ္ထာ စ ယထာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတာ, ယေန ပကာရေန ဒေသိတာတိ ပကာရတ္ထဿ စ ယထာသဒ္ဒဿ, သဘာဝတ္ထဿ စ ယထာသဒ္ဒဿ သရူပေကသေသဝသေန ဧကသေသံ ကတွာ ''ယထာ''တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဒဘာဇနီယေ ပနဿ ယထတ္ထေသု ဧကေကဿ ယောဇနာဝသေန ''ဒေသိတော''တိ ဧကဝစနံ ကတံ။

''သောတိ ဂဟဋ္ဌော ဝါ ဟောတိ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ''တိ ဝုတ္တတ္တာ အာဒိပဒေပိ ယဿ ဂဟဋ္ဌဿ ဝါ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝါတိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ လောကတ္ထော ဝုတ္တောယေဝ။ **ပဘာသေတီ**တိ အတ္တနော ဉာဏဿ ပာကဋံ ကရောတီတိ အတ္ထော ။ **အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ** တိ သာဝကပါရမိဉာဏေနပိ ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝေန။ **ဩဘာသေတီ**တိ ကာမာဝစရဘူတံ လောကံ။ **ဘာသေတီ**တိ ရူပါဝစရဘူတံ လောကံ။ **ပဘာသေတီ**တိ အရူပါဝစရဘူတံ လောကံ။

အရိယဉာဏန္တိ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ။ **မဟိကာ မုတ္တော** တိ မဟိကာယ မုတ္တော။ **မဟိကာ**တိ နီဟာရော ဝုစ္စတိ။ မဟိယာ မုတ္တောတိပိ ပာဌော။ **ဓူမရဇာ မုတ္တော** တိ ဓူမတော စ ရဇတော စ မုတ္တော။ **ရာဟုဂဟဏာ ဝိပ္ပမုတ္တော**တိ ရာဟုနော စန္ဒဿ အာသန္နုပက္ကိလေသတ္တာ ဒွီဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **ဘာသတေ** ဣတိ သဩဘာသတေ့။ **တပတေ** ဣတိ သတေဇတ္တေ့။ **ဝိရောစတေ** ဣတိ ရုစိရတ္တေ့။ **ဧဝမေဝန္တိ** ဧဝံ ဧဝံ။ ယသ္မာ ပန စန္ဒောပိ သယံ ဘာသန္တော တပန္တော ဝိရောစန္တော ဣမံ ဩကာသလောကံ ဩဘာသေတိ, ဘိက္ခု စ ပညာယ ဘာသန္တော တပန္တော ဝိရောစန္တော ဣမံ ခန္ဓာဒိလောကံ ပညာယ ဩဘာသေတိ, တသ္မာ ဥဘယတ္ရာပိ ''ဘာသေတီ''တိ အဝတွာ ''ဘာသတေ'' ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ ဧဝဥ္ဟိ ဝုတ္တေ ဟေတုအတ္ထောပိ ဝုတ္တော ဟောတိ။ အတိဝိသဒတရာဘာသူရိယောပမံ အဂ္ဂဟေတွာ ကသ္မာ စန္ဒောပမာ ဂဟိတာတိ စေ? သဗ္ဗကိလေသပရိဠာဟဝူပသမေန သန္တဿ ဘိက္ခုနော သန္တဂုဏယုတ္တစန္ဒောပမာ အနုစ္ဆဝိကာတိ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ အာနာပာနဿတိဘာဝနာသိဒ္ဓိသာဓကံ ယောကာဝစရံ ထုနိတွာ **ဣမာနိ တေရသ ဝေဒါနေ ဉာဏာနီ**တိ တာနိ ဉာဏာနိ နိဂမေတွာ ဒဿေတီတိ။

တေအနဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သတောကာရိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၆၃. သတောကာရိဉာဏနိဒ္ဒေသေ မာတိကာယံ **ဣဓ ဘိက္ခူ** တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဘိက္ခု။ အယဉ္ဟိ ဧတ္ထ ဣဓ-သဒ္ဒေါ သဗ္ဗပ္ပကာရအာနာပာနဿတိသမာဓိနိဗ္ဗတ္တကဿ ပုဂ္ဂလဿ သန္နိဿယဘူတသာသနပရိဒီပနော, အညသာသနဿ တထာဘာဝပဋိသေဓနော စ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – ''ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော။ပေ.။ သုညာ ပရပ္ပဝါဒါ သမဏေဘိ အညေဟီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉; အ. နိ. ၄.၂၄၁)။

အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ သုညာဂါရဂတော ဝါတိ ဣဒမဿ အာနာပာနဿတိသမာဓိ ဘာဝနာနုရူပသေနာသနပရိဂ္ဂဟပရိဒီပနံ။ ဣမဿ ဟိ ဘိက္ခုနော ဒီဃရတ္တံ ရူပါဒီသု အာရမ္မဏေသု အနုဝိသဋံ စိတ္တံ အာနာပာနဿတိသမာဓိအာရမ္မဏံ အဘိရုဟိတုံ န ဣစ္ဆတိ, ကူဋဂေါဏယုတ္တရထော ဝိယ ဥပ္ပထမေဝ ဓာဝတိ။ တသ္မာ သေယျထာပိ နာမ ဂေါပေါ ကူဋဓေနုယာ သဗ္ဗံ ခီရံ ပိဝိတွာ ဝဍ္ဎိတံ ကူဋဝစ္ဆံ ဒမေတုကာမော ဓေနုတော အပနေတွာ ဧကမန္တေ မဟန္တံ ထမ္ဘံ နိခဏိတွာ တတ္ထ ယောတ္တေန ဗန္ဓေယျ, အထဿ သော ဝစ္ဆော ဣတော စိတော စ ဝိပ္ဖန္ဒိတွာ ပလာယိတုံ အသက္ကောန္တော တမေဝ ထမ္ဘံ ဥပနိသီဒေယျ ဝါ ဥပနိပဇ္ဇေယျ ဝါ, ဧဝမေဝ ဣမိနာပိ ဘိက္ခု

နာ ဒီဃရတ္တံ ရူပာရမ္မဏာဒိရသပာနဝမိုတံ ဒုဋ္ဌစိတ္တံ ဒမေတုကာမေန ရူပာဒိအာရမ္မဏတော အပနေတွာ အရညံ ဝာ ရုက္ခမူလံ ဝာ သုညာဂါရံ ဝာ ပဝေသေတွာ တတ္ထ အဿာသပဿာသထမ္ဘေ သတိယောတ္တေန ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ဧဝမဿ တံ စိတ္တံ ဣတော စိတော စ ဝိပ္ဖန္ဒိတွာပိ ပုဗ္ဗေ အာစိဏ္ဏာရမ္မဏံ အလဘမာနံ သတိယောတ္တံ ဆိန္ဒိတွာ ပလာယိတုံ အသက္ကောန္တံ တမေဝာရမ္မဏံ ဥပစာရပ္ပနာဝသေန ဥပနိသီဒတိ စေဝ ဥပနိပဇ္ဇတိ စ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

> ''ယထာ ထမ္ဘေ နိဗန္ဓေယျ၊ ဝစ္ဆံ ဒမံ နရော ဣဓ။
> ဗန္ဓေယျေဝံ သကံ စိတ္တံ၊ သတိယာရမ္မဏေ ဒဠှ''န္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၁၇; ပာရာ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၅; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၄; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၇) –

ဧဝမဿ တံ သေနာသနံ ဘာဝနာနုရူပံ ဟောတိ။ အထ ဝါ ယသ္မာ ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနပ္ပဘေဒေ မုဒ္ဓဘူတံ သဗ္ဗဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ ဝိသေသာဓိဂမဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပဒဋ္ဌာနံ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ ဣတ္ထိပုရိသဟတ္ထိအဿာဒိသဒ္ဒသမာကုလံ ဂါမန္တံ အပရိစ္စဇိတွာ န သုကရံ ဘာဝေတုံ သဒ္ဒကဏ္ဋကတ္တာ ဈာနဿ။ အဂါမကေ ပန အရညေ သုကရံ ယောဂါဝစရေန ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အာနာပါနစတုက္កဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တဒေဝ ပါဒကံ ကတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ အဂ္ဂဖလံ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတုံ။ တသ္မာ တဿ အနုရူပံ သေနာသနံ ဥပဒိသန္တော ဘဂဝါ ''အရညဂတော ဝါ''တိအာဒိမာဟ, တထေဝ ထေရော။

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယော ဝိယ ဟိ ဘဂဝါ, သော ယထာ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယော နဂရဘူမိံ ပဿိတွာ သုဋ္ဌု ဥပပရိက္ခိတွာ ''ဧတ္ထ နဂရံ မာပေထာ''တိ ဥပဒိသတိ, သောတ္ထိနာ စ နဂရေ နိဋ္ဌိတေ ရာဇကုလတော မဟာသက္ကာရံ လဘတိ, ဧဝမေဝံ ယောဂါဝစရဿ အနုရူပံ သေနာသနံ ဥပပရိက္ခိတွာ ''ဧတ္ထ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗ''န္တိ ဥပဒိသတိ, တတော တတ္ထ ကမ္မဋ္ဌာနမနုယုတ္တေန ယောဂိနာ ကမေန အရဟတ္တေ ပတ္တေ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝတ သော ဘဂဝါ''တိ မဟန္တံ သက္ကာရံ လဘတိ။ အယံ ပန ဘိက္ခု ''ဒီပိသဒိသော''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ဟိ မဟာဒီပိရာဇာ အရညေ တိဏဂဟနံ ဝါ ဝနဂဟနံ ဝါ ပဗ္ဗတဂဟနံ ဝါ နိဿာယ နိလီယိတွာ ဝနမဟိံသဂေါကဏ္ဏသူကရာဒယော မိဂေ ဂဏှာတိ, ဧဝမေဝံ အယံ အရညာဒီသု ကမ္မဋ္ဌာနမနုယုဉ္ဇန္တော ဘိက္ခု ယထာက္ကမေန သောတာပတ္တိသကဒါဂါမိအနာဂါမိအရဟတ္တမဂ္ဂေ စေဝ အရိယဖလာနိ စ ဂဏှာတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

> ''ယထာပိ ဒီပိကော နာမ၊ နိလီယိတွာ ဂဏှတေ မိဂေ။
> တထေဝါယံ ဗုဒ္ဓပုတ္တော၊ ယုတ္တယောဂေါ ဝိပဿကော။
> အရညံ ပဝိသိတွာန၊ ဂဏှာတိ ဖလမုတ္တမ''န္တိ။ (မိ. ပ. ၆.၁.၅)။

တေနဿ ပရက္ကမဇဝယောဂ္ဂဘူမိံ အရညသေနာသနံ ဒဿေန္တော ''အရညဂတော ဝါ''တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **အရညဂတော**တိ ဥပရိ ဝုတ္တလက္ခဏံ ယံကိဉ္စိ ပဝိဝေကသုခံ အရညံ ဂတော။ **ရုက္ခမူလဂတော**တိ ရုက္ခသမီပံ ဂတော။ **သုညာဂါရဂတော**တိ သုညံ ဝိဝိတ္တောကာသံ ဂတော။ ဧတ္ထ စ ဌပေတွာ အရညဉ္စ ရုက္ခမူလဉ္စ အဝသေသသတ္တဝိဓသေနာသနံ ဂတောပိ ''သုညာဂါရဂတော''တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ နဝဝိဓဉှိ သေနာသနံ။ ယထာဟ – ''သော ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇတိ အရညံ ရုက္ခမူလံ ပဗ္ဗတံ ကန္ဒရံ ဂိရိဂုဟံ သုသာနံ ဝနပတ္ထံ အဗ္ဘောကာသံ ပလာလပုဉ္ဇ''န္တိ (ဝိဘ. ၅၀၈)။ ဧဝမဿ ဥတုတ္တယာနုကူလံ ဓာတုစရိယာနုကူလဉ္စ အာနာပါနဿတိဘာဝနာနုရူပံ သေနာသနံ ဥပဒိသိတွာ အလီနာနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကံ သန္တမိရိယာပထံ ဥပဒိသန္တော **နိသီဒတီ**တိ အာဟ။ အထဿ နိသဇ္ဇာယ ဒဠှဘာဝံ အဿာသပဿာသာနံ ပဝတ္တနသမတ္ထတံ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟူပါယဉ္စ ဒဿေန္တော **ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပလ္လင်္က**န္တိ သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓါသနံ။ **အာဘုဇိတွာ**တိ ဗန္ဓိတွာ။ **ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယာ**တိ ဥပရိမသရီရံ ဥဇုကံ ဌပေတွာ အဋ္ဌာရသ ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကေ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိပါဒေတွာ။ ဧဝဉှိ နိသိန္နဿ စမ္မမံသနှာရူနိ န ပဏမန္တိ။ အထဿ ယာ တေသံ ပဏမနပစ္စယာ ခဏေ ခဏေ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တာသု အနုပ္ပဇ္ဇမာနာသု စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပရိပတတိ, ဝုဒ္ဓိံ ဖာတိံ ဥပဂစ္ဆတိ။

ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ တိ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ သတိံ ဌပယိတွာ။ **သော သတောဝ အဿသတိ သတော ပဿသတီ**တိ သော ဘိက္ခု ဧဝံ နိသီဒိတွာ ဧဝဉ္စ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ တံ သတိံ အဝိဇဟန္တော သတော ဧဝ အဿသတိ သတော ပဿသတိ, သတောကာရီ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ ယေဟိ ပကာရေဟိ သတောကာရီ ဟောတိ, တေ ပကာရေ ဒဿေတုံ **ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော** တိ ဒီဃံ ဝါ အဿာသံ ပဝတ္တယန္တော။ တထာ **ရဿံ** ။ ယာ ပန နေသံ ဒီဃရဿတာ, သာ ကာလဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကဒါစိ ဟိ မနုဿာ ဟတ္ထိအဟိအာဒယော ဝိယ ကာလဝသေန ဒီဃံ အဿသန္တိ စ ပဿသန္တိ စ, ကဒါစိ သုနခသသာဒယော ဝိယ ရဿံ။ အညထာ ဟိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာ အဿာသပဿာသာ ဒီဃရဿာ နာမ န ဟောန္တိ။ တသ္မာ တေ ဒီဃံ ကာလံ ပဝိသန္တာ စ နိက္ခမန္တာ စ ဒီဃာ, ရဿံ ကာလံ ပဝိသန္တာ စ နိက္ခမန္တာ စ ရဿာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတြာယံ ဘိက္ခု ဥပရိ ဝုတ္တေဟိ နဝဟာကာရေဟိ ဒီဃံ အဿသန္တော စ ပဿသန္တော စ **ဒီဃံ အဿသာမိ, ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ,** တထာ **ရဿံ** ။

ဧဝံ ပဇာနတော စ –

"ဒီဃော ရဿော စ အဿာသော၊ ပဿာသောပိ စ တာဒိသော။
စတ္တာရော ဝဏ္ဏာ ဝတ္တန္တိ၊ နာသိကဂ္ဂေဝ ဘိက္ခုနော"တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၁၉; ဟရာ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၅)။

နဝန္နဉ္စဿ အာကာရာနံ ဧကေနာကာရေန ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ** တိ သကလဿ အဿာသကာယဿာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပာကဋံ ကရောန္တော အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ သကလဿ ပဿာသကာယဿာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပာကဋံ ကရောန္တော ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ ဧဝံ ဝိဒိတံ ကရောန္တော ပာကဋံ ကရောန္တော ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန အဿသတိ စေဝ ပဿသတိ စ။ တသ္မာ "အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဧကဿ ဟိ ဘိက္ခုနော စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏဝိသဋေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၁၉; ဟရာ. ၂.၁၆၅) အဿာသကာယေ, ပဿာသကာယေ ဝါ အာဒိ ပာကဋော ဟောတိ, န မဇ္ဈပရိယောသာနံ။ သော အာဒိမေဝ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သက္ကောတိ, မဇ္ဈပရိယောသာနေ ကိလမတိ။ ဧကဿ မဇ္ဈံ ပာကဋံ ဟောတိ, န အာဒိပရိယောသာနံ။ သော မဇ္ဈမေဝ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သက္ကောတိ, အာဒိပရိယောသာနေ ကိလမတိ။ ဧကဿ ပရိယောသာနံ ပာကဋံ ဟောတိ, န အာဒိမဇ္ဈံ။ သော ပရိယောသာနံယေဝ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သက္ကောတိ, အာဒိမဇ္ဈေ ကိလမတိ။ ဧကဿ သဗ္ဗံ ပာကဋံ ဟောတိ, သော သဗ္ဗမ္ပိ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သက္ကောတိ , န ကတ္ထစိ ကိလမတိ။ တာဒိသေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ – "သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ"တိအာဒိ။

တတ္ထ **သိက္ခတီ** တိ ဧဝံ ဃဋတိ ဝါယမတိ။ ယော ဝါ တထာဘူတဿ သံဝရော, အယမေတ္ထ အဓိသီလသိက္ခာ။ ယော တထာဘူတဿ သမာဓိ, အယံ အဓိစိတ္တသိက္ခာ။ ယာ တထာဘူတဿ ပညာ, အယံ အဓိပညာသိက္ခာတိ ဣမာ တိဿော သိက္ခာယော တသ္မိံ အာရမ္မဏေ တာယ သတိယာ တေန မနသိကာရေန သိက္ခတိ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ ယသ္မာ ပုရိမနယေန ကေဝလံ အဿသိတဗ္ဗံ ပဿသိတဗ္ဗမေဝ စ, န အညံ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗံ, ဣတော ပဋ္ဌာယ ပန ဉာဏုပ္ပာဒနာဒီသု ယောဂေါ ကရဏီယော။ တသ္မာ တတ္ထ "အဿသာမီတိ ပဇာနာတိ ပဿသာမီတိ ပဇာနာတိ"စ္စေဝ ဝတ္တမာနကာလဝသေန ပါဠိံ ဝတွာ ဣတော ပဋ္ဌာယ ကတ္တဗ္ဗဿ ဉာဏုပ္ပာဒနာဒိနော အာ-ကာရဿ ဒဿနတ္ထံ "သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီ"တိအာဒိနာ နယေန အနာဂတကာလဝသေန ပါဠိ အာရောပိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ။ပေ။ သိက္ခတီ တိ ဩဠာရိကံ အဿာသပဿာသသင်္ခါတံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿမ္ဘေန္တော ပဋိပ္ပဿမ္ဘေန္တော နိရောဓေန္တော ဝူပသမေန္တော အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။

တတြေဝံ ဩဠာရိကသုခုမတာ စ ပဿဒ္ဓိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ – ဣမဿ ဟိ ဘိက္ခုနော ပုဗ္ဗေ အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ကာယော စ စိတ္တဉ္စ သဒရထာ ဟောန္တိ ဩဠာရိကာ။ ကာယစိတ္တာနံ ဩဠာရိကတ္တေ အဝူပသန္တေ အဿာသပ

သ္သာသာပိ ဩဠာရိကာ ဟောန္တိ, ဗလဝတရာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ, နာသိကာ နပ္ပဟောတိ, မုခေန အဿသန္တောပိ ပဿသန္တောပိ တိဋ္ဌတိ။ ယဒာ ပနဿ ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောန္တိ, တဒါ တေ သန္တာ ဟောန္တိ ဝူပသန္တာ။ တေသု ဝူပသန္တေသု အဿာသပဿာသာ သုခုမာ ဟုတွာ ပဝတ္တန္တိ, “အတ္ထိ နု ခေါ, နတ္ထီ”တိ ဝိစေတဗ္ဗာကာရပ္ပတ္တာ ဟောန္တိ။ သေယျထာပိ ပုရိသဿ ဓာဝိတွာ ပဗ္ဗတာ ဝါ ဩရောဟိတွာ မဟာဘာရံ ဝါ သီသတော ဩရောပေတွာ ဌိတဿ ဩဠာရိကာ အဿာသပဿာသာ ဟောန္တိ, နာသိကာ နပ္ပဟောတိ, မုခေန အဿသန္တောပိ ပဿသန္တောပိ တိဋ္ဌတိ။ ယဒါ ပနေသ တံ ပရိဿမံ ဝိနောဒေတွာ နှာတွာ စ ပိဝိတွာ စ အလ္လသာဋကံ ဟဒယေ ကတွာ သီတာယ ဆာယာယ နိပန္နော ဟောတိ, အထဿ တေ အဿာသပဿာသာ သုခုမာ ဟောန္တိ “အတ္ထိ နု ခေါ, နတ္ထီ”တိ ဝိစေတဗ္ဗာကာရပ္ပတ္တာ, ဧဝမေဝံ ဣမဿ ဘိက္ခုနော အပရိဂ္ဂဟိတကာလေတိ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိဿ ပုဗ္ဗေ အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ “ဩဠာရိကောဠာရိကေ ကာယသင်္ခါရေ ပဿမ္ဘေမီ”တိ အာဘောဂသမန္နာဟာရမနသိကာရော နတ္ထိ, ပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပန အတ္ထိ။ တေနဿ အပရိဂ္ဂဟိတကာလတော ပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ကာယသင်္ခါရော သုခုမော ဟောတိ။ တေနာဟု ပေါရာဏာ –

> “သာရဒ္ဓေ ကာယေ စိတ္တေ စ၊ အဓိမတ္တံ ပဝတ္တတိ။
> အသာရဒ္ဓမှိ ကာယမှိ၊ သုခုမံ သမ္ပဝတ္တတီ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၂၀; ပဋိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၅)။

ပရိဂ္ဂဟေပိ ဩဠာရိကော, ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေ သုခုမော။ တသ္မိမ္ပိ ဩဠာရိကော, ပဌမဇ္ဈာနေ သုခုမော။ ပဌမဇ္ဈာနေ စ ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ စ ဩဠာရိကော, ဒုတိယဇ္ဈာနေ သုခုမော။ ဒုတိယဇ္ဈာနေ စ တတိယဇ္ဈာနူပစာရေ စ ဩဠာရိကော, တတိယဇ္ဈာနေ သုခုမော။ တတိယဇ္ဈာနေ စ စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ စ ဩဠာရိကော, စတုတ္ထဇ္ဈာနေ အတိသုခုမော အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပာပုဏာတိ။ ဣဒံ တာဝ **ဒီဃဘာဏကသံယုတ္တဘာဏကာနံ** မတံ။

မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပန “ပဌမဇ္ဈာနေ ဩဠာရိကော, ဒုတိယဇ္ဈာနူပစာရေ သုခုမော”တိ ဧဝံ ဟေဋ္ဌိမဟေဋ္ဌိမဇ္ဈာန တော ဥပရူပရိဇ္ဈာနူပစာရေပိ သုခုမတရံ ဣစ္ဆန္တိ။ သဗ္ဗေသံယေဝ ပန မတေန အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပဝတ္တကာယ သင်္ခါရော ပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ, ပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပဝတ္တကာယသင်္ခါရော ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေ။ ပေ.။ စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ ပဝတ္တကာယသင်္ခါရော စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ပဋိပ္ပဿမ္ဘတိ။ အယံ တာဝ သမထေ နယော။

ဝိပဿနာယံ ပန အပရိဂ္ဂဟိတကာလေ ပဝတ္တကာယသင်္ခါရော ဩဠာရိကော, မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, ဥပါဒါရူပပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, သကလရူပပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, အရူပပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနေ သုခုမော။ သောပိ ဩဠာရိကော, လက္ခဏာရမ္မဏိက ဝိပဿနာယ သုခုမော။ သောပိ ဒုဗ္ဗလဝိပဿနာယ ဩဠာရိကော, ဗလဝဝိပဿနာယ သုခုမော။ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ပုရိမဿ ပုရိမဿ ပစ္ဆိမေန ပစ္ဆိမေန ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝမေတ္ထ ဩဠာရိကသုခုမတာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယံ တာဝေတ္ထ ကာယာနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တဿ ပဌမစတုက္ကဿ အနုပုဗ္ဗပဒ ဝဏ္ဏနာ။

ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စတုက္ကံ အာဒိကမ္မိကဿ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ, ဣတရာနိ ပန တီဏိ စတုက္ကာနိ ဧတ္ထ ပတ္တဇ္ဈာနဿ ဝေဒနာစိတ္တဓမ္မာနုပဿနာဝသေန, တသ္မာ ဣမံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေတွာ အာနာပာန စတုက္ကဇ္ဈာနပဒဋ္ဌာနာယ ဝိပဿနာယ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ပာပုဏိတုကာမေန အာဒိကမ္မိကေန ကု လပုတ္တေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေန သီလပရိသောဓနာဒီနိ သဗ္ဗကိစ္စာနိ ကတွာ သတ္တင်္ဂသမန္နာဂတဿ အာစရိယဿ သန္တိကေ ပဉ္စသန္ဓိကံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ တတြိမေ ပဉ္စ သန္ဓယော ဥဂ္ဂဟော ပရိပုစ္ဆာ ဥပဋ္ဌာနံ အပ္ပနာ လက္ခဏန္တိ။ တတ္ထ **ဥဂ္ဂဟော** နာမ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥဂ္ဂဏှနံ။ **ပရိပုစ္ဆာ** နာမ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ပရိပုစ္ဆနံ။ **ဥပဋ္ဌာနံ** နာမ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥပဋ္ဌာနံ။ **အပ္ပနာ** နာမ ကမ္မဋ္ဌာနဿ အပ္ပနာ။ **လက္ခဏံ** နာမ ကမ္မဋ္ဌာနဿ လက္ခဏံ, “ဧဝံ လက္ခဏမိဒံ ကမ္မဋ္ဌာန”န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနသဘာဝူပဓာရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဧဝံ ပဉ္စသန္ဓိကံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဏှန္တဿ အတ္တနာပိ န ကိလမတိ, အာစရိယမ္ပိ န ဝိဟေသေတိ။ တသ္မာ ထောကံ
ဥဒ္ဒိသာပေတွာ ဗဟုံ ကာလံ သဇ္ဈာယိတွာ ဧဝံ ပဉ္စသန္ဓိကံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဟေတွာ အာစရိယဿ သန္တိကေ တ အ
ညတ္ထ ဝါ ဝုတ္တပ္ပကာရေ သေနာသနေ ဝသန္တေန ဥပစ္ဆိန္န
ခုဒ္ဒကပလိဗောဓေန ကတဘတ္တကိစ္စေန ဘတ္တသမ္မဒံ ပဋိဝိနောဒေတွာ သုခနိသိန္နေန ရတနတ္တယဂုဏာနုဿရ
ဏေန စိတ္တံ သမ္ပဟံသေတွာ အာစရိယုဂ္ဂဟတော ဧကပဒမ္ပိ အပရိဟာပေန္တေန ဣဒံ အာနာပာနဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ
မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ တတြာယံ မနသိကာရဝိဓိ –

“ဂဏနာ အနုဗန္ဓနာ, ဖုသနာ ဌပနာ သလ္လက္ခဏာ။
ဝိဝဋ္ဋနာ ပါရိသုဒ္ဓိ, တေသဉ္စ ပဋိပဿနာ”တိ။

တတ္ထ **ဂဏနာ**တိ ဂဏနာယေဝ။ **အနုဗန္ဓနာ**တိ အနုဂမနာ။ **ဖုသနာ**တိ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ **ဌပနာ**တိ အပ္ပနာ။ **သလ္လက္ခဏာ**
တိ ဝိပဿနာ။ **ဝိဝဋ္ဋနာ**တိ မဂ္ဂေါ။ **ပါရိသုဒ္ဓီ**တိ ဖလံ။ **တေသဉ္စ ပဋိပဿနာ**တိ ပစ္စဝေက္ခဏာ။ တတ္ထ ဣမိနာ
အာဒိကမ္မိကေန ကုလပုတ္တေန ပဌမံ ဂဏနာယ ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ ဂဏေန္တေန ပန ပဉ္စန္နံ ဟေဋ္ဌာ န
ဌပေတဗ္ဗံ, ဒသန္နံ ဥပရိ န နေတဗ္ဗံ, အန္တရာ ခဏ္ဍံ န ဒဿေတဗ္ဗံ။ ပဉ္စန္နံ ဟေဋ္ဌာ ဌပေန္တဿ ဟိ သမ္ဗာဓေ
ဩကာသေ စိတ္တုပ္ပါဒော ဝိပ္ဖန္ဒတိ သမ္ဗာဓေ ဝဇေ သန္နိရုဒ္ဓဂေါဂဏော ဝိယ။ ဒသန္နံ ဥပရိ နေန္တဿ ဂဏနနိဿိ
တောဝ စိတ္တုပ္ပါဒော ဟောတိ။ အန္တရာ ခဏ္ဍံ ဒဿေန္တဿ “သိခါပ္ပတ္တံ နု ခော မေ ကမ္မဋ္ဌာနံ, နော”တိ
စိတ္တံ ဝိကမ္ပတိ, တသ္မာ ဧတေ ဒောသေ ဝဇ္ဇေတွာ ဂဏေတဗ္ဗံ။

ဂဏေန္တေန စ ပဌမံ ဒန္ဓဂဏနာယ **ဓညမာပကဂဏနာယ** ဂဏေတဗ္ဗံ။ ဓညမာပကော ဟိ နာဠိံ ပူရေတွာ “ဧက”န္
တိ ဝတွာ ဩကိရတိ, ပုန ပူရေန္တော ကိဉ္စိ ကစဝရံ ဒိသွာ ဆဍ္ဍေန္တော “ဧကံ ဧက”န္တိ ဝဒတိ။ ဧသေဝ နယော ဒွေ
ဒွေတိအာဒီသု။ ဧဝမေဝံ ဣမိနာပိ အဿာသပဿာသေသု ယော ဥပဋ္ဌာတိ, တံ ဂဟေတွာ “ဧကံ ဧက”န္တိအာဒိံ က
တွာ ယာဝ “ဒသ ဒသာ”တိ ပဝတ္တမာနံ ပဝတ္တမာနံ ဥပလက္ခေတွာဝ ဂဏေတဗ္ဗံ။ တဿ ဧဝံ ဂဏယတော နိက္ခမ
န္တာ စ ပဝိသန္တာ စ အဿာသပဿာသာ ပါကဋာ ဟောန္တိ။

အထာနေန တံ ဒန္ဓဂဏနံ ဓညမာပကဂဏနံ ပဟာယ သီဃဂဏနာယ **ဂောပါလကဂဏနာယ** ဂဏေတဗ္ဗံ။ ဆေကော
ဟိ ဂောပါလကော သက္ခရာဒယော ဥစ္ဆင်္ဂေန ဂဟေတွာ ရဇ္ဇုဒဏ္ဍဟတ္ထော ပါတောဝ ဝဇံ ဂန္တွာ ဂါဝေ ပိဋ္ဌိယံ
ပဟရိတွာ ပလိဃတ္ထမ္ဘမတ္ထကေ နိသိန္နော ဒွါရံ ပတ္တံ ပတ္တံယေဝ ဂါဝံ “ဧကော ဒွေ”တိ သက္ခရံ ခိပိတွာ
ခိပိတွာ ဂဏေတိ။ တိယာမရတ္တိံ သမ္ဗာဓေ ဩကာသေ ဒုက္ခံ ဝုတ္ထဂေါဂဏော နိက္ခမန္တော အညမညံ ဥပနိဃံသန္
တော ဝေဂေန ဝေဂေန ပုဉ္ဇပုဉ္ဇော ဟုတွာ နိက္ခမတိ။ သော ဝေဂေန ဝေဂေန “တီဏိ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဒသာ”တိ ဂဏေတိ
ယေဝ, ဧဝမဿာပိ ပုရိမနယေန ဂဏယတော အဿာသပဿာသာ ပါကဋာ ဟုတွာ သီဃံ သီဃံ ပုနပ္ပုနံ သဉ္စရန္တိ။
တတော တေန “ပုနပ္ပုနံ သဉ္စရန္တီ”တိ ဉတွာ အန္တော စ ဗဟိ စ အဂ္ဂဟေတွာ ဒွါရပ္ပတ္တံ ဒွါရပ္ပတ္တံယေဝ
ဂဟေတွာ “ဧကော ဒွေ တီဏိ စတ္တာရိ ပဉ္စ, ဧကော ဒွေ တီဏိ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဆ, ဧကော ဒွေ တီဏိ စတ္တာရိ ပဉ္စ ဆ
သတ္တ။ပေ.။ အဋ္ဌ နဝ ဒသာ”တိ သီဃံ သီဃံ ဂဏေတဗ္ဗမေဝ။ ဂဏနာပဋိဗဒ္ဓေ ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနေ ဂဏနဗလေနေဝ စိတ္တံ
ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ အရိတ္တုပတ္ထမ္ဘနဝသေန စဏ္ဍသောတေ နာဝါဌပနမိဝ။

တဿေဝံ သီဃံ သီဃံ ဂဏယတော ကမ္မဋ္ဌာနံ နိရန္တရံ ပဝတ္တံ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ အထ “နိရန္တရံ ပဝ
တ္တတီ”တိ ဉတွာ အန္တော စ ဗဟိ စ ဝါတံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဂေန ဝေဂေန ဂဏေတဗ္ဗံ။ အန္တော
ပဝိသနဝါတေန ဟိ သဒ္ဓိံ စိတ္တံ ပဝေသယတော အဗ္ဘန္တရံ ဝါတဗ္ဗာဟတံ မေဒပူရိတံ ဝိယ ဟောတိ။ ဗဟိနိက္ခမနဝါ
တေန သဒ္ဓိံ စိတ္တံ နီဟရတော ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏေ စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိ။ ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ
ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ တေန ဝုတ္တံ – “အန္တော စ ဗဟိ စ ဝါတံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုရိမနယေ
နေဝ ဝေဂေန ဝေဂေန ဂဏေတဗ္ဗ”န္တိ။

ကီဝစိရံ ပနေတံ ဂဏေတဗ္ဗန္တိ? ယာဝ ဝိနာ ဂဏနာယ အဿာသပဿာသာရမ္မဏေ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ။ ဗဟိ ဝိ
သဋဝိတက္ကဝိစ္ဆေဒံ ကတွာ အဿာသပဿာသာရမ္မဏေ သတိ သဏ္ဌာပနတ္ထံယေဝ ဟိ ဂဏနာတိ။

ဇဝံ ဂဏနာယ မနသိ ကတ္တတ **အနုဗန္ဓနာယ** မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ **အနုဗန္ဓနာ** နာမ ဂဏနံ ပဋိသံဟရိတ္တတ သတိယာ နိရန္တရံ အဿာသပဿာသာနံ အနုဂမနံ။ တဉ္စ ခေါ န အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာနုဂမနဝသေန။ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာနိ တဿာနုဂမနေ အာဒီနဝေ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာယေဝ။

တသ္မာ အနုဗန္ဓနာယ မနသိကရောန္တေန န အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဝသေန မနသိ ကာတဗ္ဗံ, အပိစ ခေါ **ဖုသနာဝသေန** စ **ဌပနာဝသေန** စ မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ ဂဏနာနုဗန္ဓနာဝသေန ဝိယ ဟိ ဖုသနာဌပနာဝသေန ဝိသုံ မနသိကာရော နတ္ထိ, ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌဋ္ဌာနေယေဝ ပန ဂဏေန္တော ဂဏနာယ စ ဖုသနာယ စ မနသိ ကရောတိ, တတ္ထေဝ ဂဏနံ ပဋိသံဟရိတ္တတ တေ သတိယာ အနုဗန္ဓန္တော, အပ္ပနာဝသေန စ စိတ္တံ ဌပေန္တော ''အနုဗန္ဓနာယ စ ဖုသနာယ စ ဌပနာယ စ မနသိ ကရောတီ''တိ ဝုစ္စတိ။ သွာယမတ္ထော **အဋ္ဌကထာသု** ဝုတ္တပင်္ဂုဠအေတရိကောပမာဟိ ပါဠိယံ ဟုတ္တယံ ဝုတ္တကကစူပမာယ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတြာယံ **ပင်္ဂုဠောပမာ** – သေယျထာပိ ပင်္ဂုဠော အေလာယ ကီဠတံ မာတာပုတ္တာနံ အေလံ ခိပိတ္တတ တတ္ထေဝ အေလာထမ္ဘမူလေ နိသိန္နော ကမေန အာဂစ္ဆန္တဿ စ ဂစ္ဆန္တဿ စ အေလာဖလကဿ ဥဘော ကောဋိ ယော မဇ္ဈဉ္စ ပဿတိ, န စ ဥဘောကောဋိမဇ္ဈာနံ ဒဿနတ္ထံ ဗျာဝဋော ဟောတိ, ဧဝမေဝ ဘိက္ခု သတိဝသေန ဥပနိဗန္ဓနတ္ထမ္ဘမူလေ ဌတွာ အဿာသပဿာသအေလံ ခိပိတွာ တတ္ထေဝ နိမိတ္တေ သတိယာ နိသီဒန္တော ကမေန အာဂစ္ဆန္တာနဉ္စ ဂစ္ဆန္တာနဉ္စ ဖုဋ္ဌဋ္ဌာနေ အဿာသပဿာသာနံ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆန္တော တတ္ထေဝ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၂၅) စိတ္တံ ဌပေတ္တတ ပဿတိ, န စ တေသံ ဒဿနတ္ထံ ဗျာဝဋော ဟောတိ။ အယံ ပင်္ဂုဠောပမာ။

အယံ ပန **အေတရိကောပမာ** – သေယျထာပိ အေတရိကော နဂရဿ အန္တော စ ဗဟိ စ ပုရိသေ ''ကော တွံ, ကုတော တ အာဂတော, ကုဟိံ တ ဂစ္ဆသိ, ကိံ တ တေ ဟတ္ထေ''တိ န ဝီမံသတိ။ န ဟိ တဿ တေ ဘာရာ, ဒွါရပ္ပတ္တံ ဒွါရပ္ပတ္တံယေဝ ပန ဝီမံသတိ, ဧဝမေဝ ဣမဿ ဘိက္ခုနော အန္တောပဝိဋ္ဌဝါတာ စ ဗဟိနိက္ခန္တဝါတာ စ န ဘာရာ ဟောန္တိ, ဒွါရပ္ပတ္တာ ဒွါရပ္ပတ္တာယေဝ ဘာရာတိ အယံ အေတရိကောပမာ။

ကကစူပမာ ပန ''နိမိတ္တံ အဿာသပဿာသာ''တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၅၉) နယေန ဣဓ ဝုတ္တာယေဝ။ ဣဓ ပနဿ အာဂတာဂတဝသေန အမနသိကာရမတ္တမေဝ ပယောဇနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောတော ကဿစိ န စိရေနေဝ နိမိတ္တဉ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အဝသေသဈာနင်္ဂပဋိမဏ္ဍိတာ အပ္ပနာသင်္ခါတာ ဌပနာ စ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ကဿစိ ပန ဂဏနာဝသေနေဝ မနသိကာရကာလတော ပဘုတိ ယထာ သာရဒ္ဓကာယဿ မဉ္စေ တ ပီဌေ တ နိသီဒတော မဉ္စပီဌံ ဩနမတိ ဝိကူဇတိ, ပစ္စတ္ထရဏံ ဝလိံ ဂဏှာတိ, အသာရဒ္ဓကာယဿ ပန နိသီဒတော နေဝ မဉ္စပီဌံ ဩနမတိ န ဝိကူဇတိ, န ပစ္စတ္ထရဏံ ဝလိံ ဂဏှာတိ, တူလပိစုပူရိတံ ဝိယ မဉ္စပီဌံ ဟောတိ ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အသာရဒ္ဓော ကာယော လဟုကော ဟောတိ, ဧဝမေဝံ ဂဏနာဝသေန မနသိကာရကာလတော ပဘုတိ အနုက္ကမတော ဩဠာရိကအဿာသပဿာသနိရောဓဝသေန ကာယဒရထေ ဝူပသန္တေ ကာယောပိ စိတ္တမ္ပိ လဟုကံ ဟောတိ, သရီရံ အာကာသေ လင်္ဃနာကာရပ္ပတ္တံ ဝိယ ဟောတိ။

တဿ ဩဠာရိကေ အဿာသပဿာသေ နိရုဒ္ဓေ သုခုမအဿာသပဿာသနိမိတ္တာရမ္မဏံ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ ။ တသ္မိမ္ပိ နိရုဒ္ဓေ အပရာပရံ တတော သုခုမတရံ သုခုမတရံ အဿာသပဿာသနိမိတ္တာရမ္မဏံ ပဝတ္တတိယေဝ။ သွာယမတ္ထော ဥပရိ ဝုတ္တကံသထာလောပမာယ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယထာ ဟိ အညာနိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ဥပရူပရိ ဝိဘူတာနိ ဟောန္တိ, န တထာ ဣဒံ။ ဣဒံ ပန ဥပရူပရိ ဘာဝေန္တဿ သုခုမတ္တံ ဂစ္ဆတိ, ဥပဋ္ဌာနမ္ပိ န ဥပဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ အနုပဋ္ဌဟန္တေ ပန တသ္မိံ တေန ဘိက္ခုနာ ''အာစရိယံ ပုစ္ဆိဿာမီ''တိ တ ''နဋ္ဌံ အနိ မေ ကမ္မဋ္ဌာန''န္တိ တ ဥဋ္ဌာယာသနာ န ဂန္တဗ္ဗံ။ ဣရိယာပထံ ဝိကောပေတ္တတ ဂစ္ဆတော ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနံ နဝနဝမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာ ယထာနိသိန္နေနေဝ ဒေသတော အာဟရိတဗ္ဗံ။

တတြာယံ အာဟရဏူပမာယောဇနာ – တေန ဘိက္ခုနာ ကမ္မဋ္ဌာနဿ အနုပဋ္ဌာနဘာဝံ ဉတွာ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခိတဗ္ဗံ "ဣမေ အဿာသပဿာသာ နာမ ကတ္ထ အတ္ထိ, ကတ္ထ နတ္ထိ။ ကဿ တ အတ္ထိ, ကဿ တ နတ္ထီ"တိ။ အထေဝံ ပဋိသဉ္စိက္ခတော "ဣမေ အန္တောမာတုကုစ္ဆိယံ နတ္ထိ, ဥဒကေ နိမုဂ္ဂါနံ နတ္ထိ, တထာ အသညီဘူတာနံ မတာနံ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပန္နာနံ ရူပာရူပဘဝသမင်္ဂီနံ နိရောဓသမာပန္နာန"န္တိ ဉတွာ ဧဝံ အတ္တနာဝ အတ္တာ ပဋိစောဒေတဗ္ဗော "နနု, တွံ ပဏ္ဍိတ, နေဝ မာတုကုစ္ဆိဂတော, န ဥဒကေ နိမုဂ္ဂေါ, န အသညီဘူတော, န မတော, န စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပန္နော, န ရူပာရူပဘဝသမင်္ဂီ, န နိရောဓသမာပန္နော။ အတ္ထိယေဝ တေ အဿာသပဿာသာ, မန္ဒပညတာယ ပန ပရိဂ္ဂဟေတုံ န သက္ကောသီ"တိ။ အထာနေန ပကတိဖုဋ္ဌဝသေန စိတ္တံ ဌပေတွာ မနသိကာရော ပဝတ္တေတဗ္ဗော။ ဣမေ ဟိ ဒီဃနာသိကဿ နာသာပုဋံ ဃဋ္ဋေန္တာ ပဝတ္တန္တိ, ရဿနာသိကဿ ဥတ္တရောဋ္ဌံ။ တသ္မာနေန ဣမံ နာမ ဌာနံ ဃဋ္ဋေန္တီတိ နိမိတ္တံ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထဝသံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ ဘဂဝတာ – "နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, မုဋ္ဌဿတိဿ အသမ္ပဇာနဿ အာနာပာနဿတိဘာဝနံ ဝဒါမီ"တိ (မ. နိ. ၃.၁၄၉; သံ. နိ. ၅.၉၉၂)။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ယံ ကိဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာနံ သတဿ သမ္ပဇာနဿေဝ သမ္ပဇ္ဇတိ, ဣတော အညံ ပန မနသိကရောန္တဿ ပါကဋံ ဟောတိ။ ဣဒံ ပန အာနာပာနဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ ဂရုကံ ဂရုကဘာဝနံ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓပုတ္တာနံ မဟာပုရိသာနံယေဝ မနသိကာရဘူမိဘူတံ, န စေဝ ဣတ္တရံ, န စ ဣတ္တရသတ္တသမာသေဝိတံ။ ယထာ ယထာ မနသိ ကရီယတိ, တထာ တထာ သန္တဉ္စေဝ ဟောတိ သုခုမဉ္စ။ တသ္မာ ဧတ္ထ ဗလဝတီ သတိ စ ပညာ စ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။

ယထာ ဟိ မဋ္ဌသာဋကဿ တုန္နကရဏကာလေ သူစိပိ သုခုမာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, သူစိပါသဝေဓနမ္ပိ တတော သုခုမတရံ, ဧဝမေဝ မဋ္ဌသာဋကသဒိသဿ ဣမဿ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဘာဝနာကာလေ သူစိပဋိဘာဂါ သတိပိ သူစိပါသဝေဓနပဋိဘာဂါ တံသမ္ပယုတ္တာ ပညာပိ ဗလဝတီ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တာဟိ စ ပန သတိပညာဟိ သမန္နာဂတေန ဘိက္ခုနာ န တေ အဿာသပဿာသာ အညတြ ပကတိဖုဋ္ဌောကာသာ ပရိယေသိတဗ္ဗာ။

ယထာ ဟိ ကဿကော ခေတ္တံ ကသိတွာ ဗလီဗဒ္ဒေ မုဉ္စိတွာ ဂေါစရမုခေ ကတွာ ဆာယာယ နိသိန္နော ဝိသမေယျ, အထဿ တေ ဗလီဗဒ္ဒါ ဝေဂေန အဋဝိံ ပဝိသေယျုံ။ ယော ဟောတိ ဆေကော ကဿကော, သော ပုန တေ ဂဟေတွာ ယောဇေတုကာမော န တေသံ အနုပဒံ ဂန္တွာ အဋဝိံ အာဟိဏ္ဍတိ။ အထ ခော ရသ္မိဉ္စ ပတောဒဉ္စ ဂဟေတွာ ဥဇုကမေဝ တေသံ နိပါတနတိတ္ထံ ဂန္တွာ နိသီဒတိ ဝါ နိပဇ္ဇတိ ဝါ။ အထ တေ ဂောဏေ ဒိဝသဘာဂံ စရိတွာ နိပါတနတိတ္ထံ ဩတရိတွာ နှာတွာ စ ပိဝိတွာ စ ပစ္စုတ္တရိတွာ ဌိတေ ဒိသွာ ရသ္မိယာ ဗန္ဓိတွာ ပတောဒေန ဝိဇ္ဈန္တော အာနေတွာ ယောဇေတွာ ပုန ကမ္မံ ကရောတိ။ ဧဝမေဝ တေန ဘိက္ခုနာ န တေ အဿာသပဿာသာ အညတြ ပကတိဖုဋ္ဌောကာသာ ပရိယေသိတဗ္ဗာ။ သတိရသ္မိံ ပန ပညာပတောဒဉ္စ ဂဟေတွာ ပကတိဖုဋ္ဌောကာသေ စိတ္တံ ဌပေတွာ မနသိကာရော ပဝတ္တေတဗ္ဗော။ ဧဝံ ဟိဿ မနသိကရောတော န စိရဿေဝ တေ ဥပဋ္ဌဟန္တိ နိပါတနတိတ္ထေ ဝိယ ဂောဏာ။ တတော တေန သတိရသ္မိယာ ဗန္ဓိတွာ တသ္မိံယေဝ ဌာနေ ယောဇေတွာ ပညာပတောဒေန ဝိဇ္ဈန္တေန ပုနပ္ပုနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ တဿေဝမနုယုဉ္ဇတော န စိရဿေဝ နိမိတ္တံ ဥပဋ္ဌာတိ။ တံ ပနေတံ န သဗ္ဗေသံ ဧကသဒိသံ ဟောတိ, အပိစ ခော ကဿစိ သုခသမ္ဖဿံ ဥပ္ပာဒယမာနော တူလပိစု ဝိယ ကပ္ပာသပိစု ဝိယ ဝါတဓာရာ ဝိယ စ ဥပဋ္ဌာတီတိ ဧကစ္စေ အာဟု။

အယံ ပန **အဋ္ဌကထာသု ဝိနိစ္ဆယော** – ဣဒဉ္ဟိ ကဿစိ တာရကရူပံ ဝိယ မဏိဂုဠိကာ ဝိယ မုတ္တာဂုဠိကာ ဝိယ စ, ကဿစိ ခရသမ္ဖဿံ ဟုတွာ ကပ္ပာသဋ္ဌိ ဝိယ ဒါရုသာရသူစိ ဝိယ စ, ကဿစိ ဒီဃပမင်္ဂသုတ္တံ ဝိယ ကုသုမဒါမံ ဝိယ ဓူမသိခါ ဝိယ စ, ကဿစိ ဝိတ္ထတံ မက္ကဋကသုတ္တံ ဝိယ ဝလာဟကပဋလံ ဝိယ ပဒုမပုပ္ဖံ ဝိယ ရထစက္ကံ ဝိယ စန္ဒမဏ္ဍလံ ဝိယ သူရိယမဏ္ဍလံ ဝိယ စ ဥပဋ္ဌာတိ, တဉ္စ ပနေတံ ယထာ သမ္ဗဟုလေသု ဘိက္ခူသု သုတ္တန္တံ သဇ္ဈာယိတွာ နိသိန္နေသု ဧကေန ဘိက္ခုနာ "တုမှာကံ ကီဒိသံ ဟုတွာ ဣဒံ သုတ္တံ ဥပဋ္ဌာတီ"တိ ဝုတ္တေ ဧကော "မယှံ မဟတီ ပဗ္ဗတေယျာ နဒီ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတီ"တိ အာဟ။ အပရော "မယှံ ဧကာ ဝနရာဇိ ဝိယ"။ အညော "မယှံ ဧကော သီတစ္ဆာယော သာခါသမ္ပန္နော ဖလဘာရဘရိတော ရုက္ခော ဝိယာ"တိ။ တေသဉ္ဟိ တံ ဧကမေဝ သုတ္တံ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ဧဝံ ဧကမေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတိ။ သညဇဉ္ဟိ ဧတံ သညာနိဒာနံ သညာပဘဝံ, တသ္မာ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတေ ပန နိမိတ္တေ တေန ဘိက္ခုနာ အာစရိယဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ အာရောစေတဗ္ဗံ “မယှံ, ဘန္တေ, ဧဝရူပံ နာမ ဥပဋ္ဌာတီ”တိ။ အာစရိယေန ပန “နိမိတ္တမိဒံ, အာဝုသော, ကမ္မဋ္ဌာနံ ပုနပ္ပုနံ မနသိ ကရောဟိ သပ္ပုရိသာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ အထာနေန နိမိတ္တေယေဝ စိတ္တံ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဧဝမဿာယံ ဣတော ပဘုတိ ဌပနာဝသေန ဘာဝနာ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ပောရာဏေဟိ –

“နိမိတ္တေ ဌပယံ စိတ္တံ၊ နာနာကာရံ ဝိဘာဝယံ။
ဓီရော အဿာသပဿာသေ၊ သကံ စိတ္တံ နိဗန္ဓတီ”တိ။ (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၅; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၃၂)။

တဿေဝံ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနတော ပဘုတိ နီဝရဏာနိ ဝိက္ခမ္ဘိတာနေဝ ဟောန္တိ, ကိလေသာ သန္နိသိန္နာဝ, စိတ္တံ ဥပစာရသမာဓိနာ သမာဟိတမေဝ။ အထာနေန တံ နိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏတော မနသိ ကာတဗ္ဗံ, န လက္ခဏတော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ, အပိစ ခော ခတ္တိယမဟေသိယာ စက္ကဝတ္တိဂဗ္ဘော ဝိယ ကဿကေန သာလိယဝဂဗ္ဘော ဝိယ စ အာဝါသာဒီနိ သတ္တ အသပ္ပာယာနိ ဝဇ္ဇေတွာ တာနေဝ သတ္တ သပ္ပာယာနိ သေဝန္တေန သာဓုကံ ရက္ခိတဗ္ဗံ, အထ နံ ဧဝံ ရက္ခိတွာ ပုနပ္ပုနံ မနသိကာရဝသေန ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဠှိံ ဂမယိတွာ ဒသဝိဓံ အပ္ပနာကောသလ္လံ သမ္ပာဒေတဗ္ဗံ, ဝီရိယသမတာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ တဿေဝံ ဃဋေန္တဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တာနုက္ကမေန တသ္မိံ နိမိတ္တေ စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနာနိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ ဧဝံ နိဗ္ဗတ္တစတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနော ပနေတ္ထ ဘိက္ခု သလ္လက္ခဏာဝိဝဋ္ဋနာဝသေန ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎေတွာ ပါရိသုဒ္ဓိံ ပတ္တုကာမော တဒေဝ ဈာနံ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဝသိပ္ပတ္တံ ပဂုဏံ ကတွာ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတိ။ ကထံ? သော ဟိ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ အဿာသပဿာသာနံ သမုဒယော ကရဇကာယော စ စိတ္တဉ္စာတိ ပဿတိ။ ယထာ ဟိ ကမ္မာရဂဂ္ဂရိယာ ဓမမာနာယ ဘဿဉ္စ ပုရိသဿ စ တဇ္ဇံ ဝါယာမံ ပဋိစ္စ ဝါတော သဉ္စရတိ, ဧဝမေဝံ ကာယဉ္စ စိတ္တဉ္စ ပဋိစ္စ အဿာသပဿာသာတိ။ တတော အဿာသပဿာသေ စ ကာယဉ္စ ရူပန္တိ, စိတ္တဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တေ စ ဓမ္မေ အရူပန္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။

ဧဝံ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ တဿ ပစ္စယံ ပရိယေသတိ, ပရိယေသန္တော စ တံ ဒိသွာ တီသုပိ အဒ္ဓါသု နာမရူပဿ ပဝတ္တိံ အာရဗ္ဘ ကင်္ခံ ဝိတရတိ, ဝိတိဏ္ဏကင်္ခော ကလာပသမ္မသနဝသေန “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥပ္ပန္နေ ဩဘာသာဒယော ဒသ ဝိပဿနုပက္ကိလေသေ ပဟာယ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တံ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ “မဂ္ဂေါ”တိ ဝဝတ္ထပေတွာ ဥဒယံ ပဟာယ ဘင်္ဂါနုပဿနံ ပတွာ နိရန္တရံ ဘင်္ဂါနုပဿနေန ဘယတော ဥပဋ္ဌိတေသု သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒန္တော ဝိရဇ္ဇန္တော ဝိမုစ္စန္တော ယထာက္ကမေန စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂေ ပါပုဏိတွာ အရဟတ္တဖလေ ပတိဋ္ဌာယ ဧကူနဝီသတိဘေဒဿ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏဿ ပရိယန္တံ ပတ္တော သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော ဟောတိ။ ဧတ္တာဝတာ စဿ ဂဏနံ အာဒိံ ကတွာ ဝိပဿနာပရိယောသာနာ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ သမတ္တာ ဟောတီတိ။ အယံ သဗ္ဗာကာရတော ပဌမစတုက္ကဝဏ္ဏနာ။

ဣတရေသု ပန တီသု စတုက္ကေသု ယသ္မာ ဝိသုံ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာနယော နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ အနုပဒဝဏ္ဏနာနယေနေဝ တေသံ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပီတိပဋိသံဝေဒီ**တိ ပီတိံ ပဋိသံဝိဒိတံ ကရောန္တော ပါကဋံ ကရောန္တော အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ တတ္ထ ဒွီဟာကာရေဟိ ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ အာရမ္မဏတော စ အသမ္မောဟတော စ။

ကထံ **အာရမ္မဏတော** ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ? သပ္ပီတိကေ ဒွေ ဈာနေ သမာပဇ္ဇတိ, တဿ သမာပတ္တိက္ခဏေ ဈာနပဋိလာဘေန အာရမ္မဏတော ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ အာရမ္မဏဿ ပဋိသံဝိဒိတတ္တာ။

ကထံ **အသမ္မောဟတော**? သပ္ပီတိကေ ဒွေ ဈာနေ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ ပီတိံ ခယတော ဝယတော သမ္မသတိ, တဿ ဝိပဿနာက္ခဏေ လက္ခဏပဋိဝေဓေန အသမ္မောဟတော ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ။ ဧတေနေဝ နယေန အဝသေသပဒါနိပိ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဣဒံ ပနေတ္ထ ဝိသေသမတ္တံ – တိဏ္ဏံ ဈာနာနံ ဝသေန သုခပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ။ စတုန္နမ္ပိ ဈာနာနံ ဝသေန စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝိဒိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **စိတ္တသင်္ခါရော**တိ ဝေဒနာသညာက္ခန္ဓာ။ **ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရ**န္တိ ဩဠာရိကံ ဩဠာရိကံ စိတ္တသင်္ခါရံ ပဿမ္ဘေန္တော, နိ

ရောဓေန္တောတိ အတ္ထော။ သော ဝိတ္ထာရတော ကာယသင်္ခါရေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစေတ္ထ **ပီတိ**ပဒေ ပီတိသီသေန ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, **သုခ**ပဒေ သရူပေနေဝ ဝေဒနာ။ ဒွီသု စိတ္တသင်္ခါရပဒေသု “သညာ စ ဝေဒနာ စ စေတသိကာ, ဧတေ ဓမ္မာ စိတ္တပဋိဗဒ္ဓာ စိတ္တသင်္ခါရာ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၇၄; မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဝစနတော သညာသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာတိ ဧဝံ ဝေဒနာနုပဿနာနယေန ဣဒံ စတုက္ကံ ဘာသိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတိယစတုက္ကေပိ စတုန္နံ ဈာနာနံ ဝသေန စိတ္တပဋိသံဝိဒိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တ**န္တိ စိတ္တံ မောဒေန္တော ပမောဒေန္တော ဟာသေန္တော ပဟာသေန္တော အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ တတ္ထ ဒွီဟာကာရေဟိ အဘိပ္ပမောဒော ဟောတိ သမာဓိဝသေန စ ဝိပဿနာဝသေန စ။

ကထံ **သမာဓိဝသေန**? သပ္ပီတိကေ ဒွေ ဈာနေ သမာပဇ္ဇတိ, သော သမာပတ္တိက္ခဏေ သမ္ပယုတ္တာယ ပီတိယာ စိတ္တံ အာမောဒေတိ ပမောဒေတိ။ ကထံ **ဝိပဿနာဝသေန**? သပ္ပီတိကေ ဒွေ ဈာနေ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ ပီတိံ ခယတော ဝယတော သမ္မသတိ။ ဧဝံ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ ပီတိံ အာရမ္မဏံ ကတွာ စိတ္တံ အာမောဒေတိ ပမောဒေတိ။ ဧဝံ ပဋိပန္နော “အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ”တိ ဝုစ္စတိ။

သမာဒဟံ စိတ္တန္တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝသေန အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော, တာနိ ဝါ ပန ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ခယတော ဝယတော သမ္မသတော ဝိပဿနာက္ခဏေ လက္ခဏပဋိဝေဓေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ, ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာယ ဝသေနပိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော “သမာဒဟံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ”တိ ဝုစ္စတိ။

ဝိမောစယံ စိတ္တန္တိ ပဌမဇ္ဈာနေန နီဝရဏေဟိ စိတ္တံ မောစေန္တော ဝိမောစေန္တော, ဒုတိယေန ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ, တတိယေန ပီတိယာ, စတုတ္ထေန သုခဒုက္ခေဟိ စိတ္တံ မောစေန္တော ဝိမောစေန္တော, တာနိ ဝါ ပန ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ခယတော ဝယတော သမ္မသတိ။ သော ဝိပဿနာက္ခဏေ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညာတော စိတ္တံ မောစေန္တော ဝိမောစေန္တော, ဒုက္ခာနုပဿနာယ သုခသညာတော, အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသညာတော, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ နန္ဒိတော, ဝိရာဂါနုပဿနာယ ရာဂတော, နိရောဓာနုပဿနာယ သမုဒယတော, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ အာဒါနတော စိတ္တံ မောစေန္တော ဝိမောစေန္တော အဿသတိ စေဝ ပဿသတိ စ။ တေန ဝုစ္စတိ – “ဝိမောစယံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ”တိ။ ဧဝံ စိတ္တာနုပဿနာဝသေန ဣဒံ စတုက္ကံ ဘာသိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စတုတ္ထစတုက္ကေ ပန **အနိစ္စာနုပဿီ**တိ ဧတ္ထ တာဝ အနိစ္စံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, အနိစ္စတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, အနိစ္စာနုပဿနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, အနိစ္စာနုပဿီ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **အနိစ္စ**န္တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ ကသ္မာ? ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တဘာဝါ။ **အနိစ္စတာ**တိ တေသံယေဝ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တံ, ဟုတွာ အဘာဝေါ ဝါ, နိဗ္ဗတ္တာနံ တေနေဝာကာရေန အဋ္ဌတွာ ခဏဘင်္ဂေန ဘေဒေါတိ အတ္ထော။ **အနိစ္စာနုပဿနာ**တိ တဿာ အနိစ္စတာယ ဝသေန ရူပါဒီသု “အနိစ္စ”န္တိ အနုပဿနာ။ **အနိစ္စာနုပဿီ**တိ တာယ အနုပဿနာယ သမန္နာဂတော။ တသ္မာ ဧဝံဘူတော အဿသန္တော စ ပဿသန္တော စ ဣဓ “အနိစ္စာနုပဿီ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝိရာဂါနုပဿီတိ ဧတ္ထ ပန ဒွေ ဝိရာဂါ ခယဝိရာဂေါ စ အစ္စန္တဝိရာဂေါ စ။ တတ္ထ **ခယဝိရာဂေါ**တိ သင်္ခါရာနံ ခဏဘင်္ဂေါ။ **အစ္စန္တဝိရာဂေါ**တိ နိဗ္ဗာနံ။ **ဝိရာဂါနုပဿနာ**တိ တဒုဘယဒဿနဝသေန ပဝတ္တာ ဝိပဿနာ စ မဂ္ဂေါ စ။ တာယ ဒုဝိဓာယပိ အနုပဿနာယ သမန္နာဂတော ဟုတွာ အဿသန္တော စ ပဿသန္တော စ “ဝိရာဂါနုပဿီ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နိရောဓာနုပဿီ**ပဒေပိ ဧသေဝ နယော။

ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီတိ ဧတ္ထာပိ ဒွေ ပဋိနိဿဂ္ဂါ ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ စ။ ပဋိနိဿဂ္ဂေါယေဝ အနုပဿနာ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ, ဝိပဿနာမဂ္ဂါနမေတံ အဓိဝစနံ။ **ဝိပဿနာ**တိ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ, သင်္ခတဒေါသဒဿနေန စ တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္န

တာယ ပက္ခန္ဒတီတိ **ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ** စေဝ **ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ** စာတိ ဝုစ္စတိ။ **မဂ္ဂေါ** သမုစ္ဆေဒဝသေန သဒ္ဓိံ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရေဟိ ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ, အာရမ္မဏကရဏေန စ နိဗ္ဗာနေ ပက္ခန္ဒတီတိ **ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စေဝ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ** စာတိ ဝုစ္စတိ။ ဥဘယမ္ပိ ပန ပုရိမပုရိမဉာဏာနံ အနုအနု ပဿနတော အနုပဿနာတိ ဝုစ္စတိ။ တာယ ဒုဝိဓာယပိ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ သမန္နာဂတော ဟုတွာ အဿသန္တော စ ပဿသန္တော စ ''ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧတ္ထ စ ''အနိစ္စာနုပဿီ''တိ တရုဏဝိပဿနာယ ဝသေန ဝုတ္တံ, ''ဝိရာဂါနုပဿီ''တိ တတော ဗလဝတရာယ သင်္ခါရေသု ဝိရဇ္ဇနသမတ္ထာယ ဝိပဿနာယ ဝသေန, ''နိရောဓာနုပဿီ''တိ တတော ဗလဝတရာယ ကိလေသနိရောဓနသမတ္ထာယ ဝိပဿနာယ ဝသေန , ''ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ''တိ မဂ္ဂဿ အာသန္နဘူတာယ အတိတိက္ခာယ ဝိပဿနာယ ဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ပန မဂ္ဂေါပိ လဗ္ဘတိ, သော အဘိန္နောယေဝ။ ဧဝမိဒံ စတုက္ကံ သုဒ္ဓဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တံ, ပုရိမာနိ ပန တီဏိ သမထဝိပဿနာဝသေနာတိ။

အာနာပာနဿတိမာတိကာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆၄. ဣဒါနိ ယထာနိက္ခိတ္တံ မာတိကံ ပဋိပာဋိယာ ဘာဇေတွာ ဒဿေတုံ **ကထံ ဣမိဿာ ဒိဋ္ဌိယာ** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **ဣမိဿာ ဒိဋ္ဌိယာ** တိအာဒီဟိ ဒသဟိ ပဒေဟိ သိက္ခတ္တယသင်္ခာတံ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓသာသနမေဝ ကထိတံ။ တဥ္ဟိ ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ ဒိဋ္ဌတ္တာ **ဒိဋ္ဌိ** တိ ဝုစ္စတိ, တဿေဝ ခမနဝသေန **ခန္တိ,** ရုစ္စနဝသေန **ရုစိ,** ဂဟဏဝသေန **အာဒါယော,** သဘာဝဋ္ဌေန **ဓမ္မော,** သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဝိနယော,** တဒုဘယေနပိ **ဓမ္မဝိနယော,** ပဝုတ္တဝသေန **ပါဝစနံ,** သေဋ္ဌစရိယဋ္ဌေန **ဗြဟ္မစရိယံ** , အနုသိဋ္ဌိဒါနဝသေန **သတ္ထုသာသန** န္တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ ''ဣမိဿာ ဒိဋ္ဌိယာ''တိအာဒီသု ဣမိဿာ ဗုဒ္ဓဒိဋ္ဌိယာ, ဣမိဿာ ဗုဒ္ဓခန္တိယာ, ဣမိဿာ ဗုဒ္ဓရုစိယာ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓအာဒါယေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓဓမ္မေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓဝိနယေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓဓမ္မဝိနယေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓပါဝစနေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓဗြဟ္မစရိယေ, ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓသတ္ထုသာသနေတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစေတံ သိက္ခတ္တယသင်္ခာတံ သကလံ ပါဝစနံ ဘဂဝတာ ဒိဋ္ဌတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ စ ဒိဋ္ဌိ။ ဘဂဝတော ခမနဝသေန ခန္တိ။ ရုစ္စနဝသေန ရုစိ။ ဂဟဏဝသေန အာဒါယော ။ အတ္တနော ကာရကံ အပါယေ အပတမာနံ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော။ သောဝ သံကိလေသပက္ခံ ဝိနေတီတိ ဝိနယော။ ဓမ္မော စ သော ဝိနယော စာတိ ဓမ္မဝိနယော, ကုသလဓမ္မေဟိ တ အကုသလဓမ္မာနံ ဧသ ဝိနယောတိ ဓမ္မဝိနယော။ တေနေဝ ဝုတ္တံ – ''ယေ စ ခေါ တွံ, ဂေါတမိ, ဓမ္မေ ဇာနေယျာသိ ဣမေ ဓမ္မာ ဝိရာဂါယ သံဝတ္တန္တိ, နော သရာဂါယ။ပေ.။ ဧကံသေန, ဂေါတမိ, ဓာရေယျာသိ ဧသော ဓမ္မော ဧသော ဝိနယော ဧတံ သတ္ထုသာသန''န္တိ (အ. နိ. ၈.၅၃; စူဠဝ. ၄၀၆)။ ဓမ္မေန တ ဝိနယော, န ဒဏ္ဍာဒီဟီတိ ဓမ္မဝိနယော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဒဏ္ဍေနေကေ ဒမယန္တိ၊ အင်္ကုသေဟိ ကသာဟိ စ။
> အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန၊ နာဂေ ဒန္တော မဟေသိနာ''တိ။ (မ. နိ. ၂.၃၅၂; စူဠဝ. ၃၄၂)။

တထာ ''ဓမ္မေန နယမာနာနံ, ကာ ဥသူယာ ဝိဇာနတ''န္တိ (မဟာဝ. ၆၃)။ ဓမ္မာယ တ ဝိနယော ဓမ္မဝိနယော။ အနဝဇ္ဇဓမ္မတ္ထံ ဟေသ ဝိနယော, န ဘဝဘောဂါမိသတ္ထံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''နယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ ဇနကုဟနတ္ထ''န္တိ (ဣတိဝု. ၃၅; အ. နိ. ၄.၂၅) ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ ပုဏ္ဏတ္ထေရောပိ အာဟ – ''အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထံ ခေါ, အာဝုသော, ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၉)။ ဝိသုဒ္ဓံ တ နယတီတိ ဝိနယော, ဓမ္မတော ဝိနယော ဓမ္မဝိနယော။ သံသာရဓမ္မတော ဟိ သောကာဒိဓမ္မတော တ ဧသ ဝိသုဒ္ဓံ နိဗ္ဗာနံ နယတိ, ဓမ္မဿ တ ဝိနယော, န တိတ္ထိကရာနန္တိ ဓမ္မဝိနယော။ ဓမ္မဘူတော ဟိ ဘဂဝါ, တဿေဝ ဧသ ဝိနယော။ ယသ္မာ တ ဓမ္မာ ဧဝ အဘိညေယျာ ပရိညေယျာ ပဟာတဗ္ဗာ ဘာဝေတဗ္ဗာ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ စ, တသ္မာ ဧသ ဓမ္မေသု ဝိနယော, န သတ္တေသု န ဇီဝေသု စာတိ ဓမ္မဝိနယော။ သာတ္ထသဗျဉ္ဇနတာဒီဟိ အညေသံ ဝစနတော ပဓာနံ ဝစနန္တိ ပဝစနံ, ပဝစနမေဝ ပါဝစနံ။ သဗ္ဗစရိယာဟိ ဝိသိဋ္ဌစရိယဘာဝေန ဗြဟ္မစရိယံ။ ဒေဝမနုဿာနံ သတ္ထုဘူတဿ ဘဂဝတော သာသနန္တိ သတ္ထုသာသနံ, သတ္ထုဘူတံ တ သာသနန္တိပိ သတ္ထုသာသနံ။ ''ယော ဝေါ, အာနန္ဒ, မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော, သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္ထာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၆) ဟိ ဓမ္မဝိနယောဝ သတ္ထာတိ ဝုတ္တော။ ဧဝမေတေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပန ဣမသ္မိံယေဝ သာသနေ သဗ္ဗာကာရအာနာပါနဿတိသမာဓိနိဗ္ဗတ္တကော

ဘိက္ခု ဝိဇ္ဇတိ, န အညတ္ထ, တသ္မာ တတ္ထ တတ္ထ ''ဣမိသ္သာ''တိ စ ''ဣမသ္မိံ''န္တိ စ အယံ နိယမော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ''ဣဓာ''တိမာတိကာယ နိဒ္ဒေသသ္သ အတ္ထော။

ပုထုဇ္ဇနကလ္ယာဏကော တတိအာဒိနာ စ ဘိက္ခုသဒ္ဒသ္သ ဝစနတ္ထံ အဝတွာ ဣဓာဓိပ္ပေတဘိက္ခုယေဝ ဒဿိတော။ တတ္ထ ပုထုဇ္ဇနော စ သော ကိလေသာနံ အသမုစ္ဆိန္နတ္တာ, ကလ္ယာဏော စ သီလာဒိပဋိပတ္တိယုတ္တတ္တာ တိ ပုထုဇ္ဇနကလ္ယာဏော, ပုထုဇ္ဇနကလ္ယာဏောဝ **ပုထုဇ္ဇနကလ္ယာဏကော** ။ အဓိသီလာဒီနိ သိက္ခတီတိ **သေက္ခော**။ သောတာပန္နော တ သကဒာဂါမီ တ အနာဂါမီ တ။ အကုပ္ပော စလယိတုမသက္ကုဏေယ္ယော အရဟတ္တဖလဓမ္မော အဿာတိ **အကုပ္ပဓမ္မော** ။ သောပိ ဟိ ဣမံ သမာဓိ ဘာဝေတိ။

အရညနိဒ္ဒေသေ ဝိနယပရိယာယေန တာဝ ''ဌပေတွာ ကာမဉ္စ ကာမူပစာရဉ္စ အဝသေသံ အရညံ''န္တိ (ပာရာ. ၉၂) အာဂတံ။ သုတ္တန္တပရိယာယေန အာရညကံ ဘိက္ခုံ သန္ဓာယ ''အာရညကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမံ''န္တိ (ပာစိ. ၅၇၃) အာဂတံ။ ဝိနယသုတ္တန္တာ ပန ဥဘောပိ ပရိယာယဒေသနာ နာမ, အဘိဓမ္မော နိပ္ပရိယာယဒေသနာတိ အဘိဓမ္မပရိယာယေန (ဝိဘ. ၅၂၉) အရညံ ဒဿေတုံ **နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ** တိ ဝုတ္တံ, ဣန္ဒခီလတော ဗဟိ နိက္ခမိတွာတိ အတ္ထော။ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလန္တိပိ ပာဌော, ဣန္ဒခီလံ အတိက္ကမိတွာ ဗဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဣန္ဒခီလော** တိ စေတ္ထ ကမဿ တ နဂရဿ တ ဥမ္မာရော။

ရုက္ခမူလနိဒ္ဒေသေ ရုက္ခမူလဿ ပာကဋတ္တာ တံ အဝတွာဝ **ယတ္ထာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ ရုက္ခမူလေ။ အာသန္တိ နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ **အာသနံ။ ပညတ္တ** န္တိ ဌပိတံ။ **မဉ္စော တ** တိအာဒီနိ အာသနဿ ပဘေဒဝစနာနိ။ မဉ္စောပိ ဟိ နိသဇ္ဇာယပိ ဩကာသတ္တာ ဣဓ အာသနေသု ဝုတ္တော။ သော ပန မသာရကဗုန္ဒိကာဗဒ္ဓကုဠီရပာဒကအာဟစ္စပာဒကာနံ အညတရော။ **ပီဌံ** တေသံ အညတရမေဝ။ **ဘိသီ**တိ ဥဏ္ဏာဘိသိစောဠဘိသိဝါကဘိသိတိဏဘိသိပဏ္ဏာဘိသီနံ အညတရာ။ **တဋ္ဋိကာ** တိ တာလပဏ္ဏာဒီဟိ စိနိတွာ ကတာ။ **စမ္မခဏ္ဍော** တိ နိသဇ္ဇာရဟော ယော ကောစိ စမ္မခဏ္ဍော။ **တိဏသန္ထရာ** ဒယော တိဏာဒီနိ ဂုမ္ဗေတွာ ကတာ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ရုက္ခမူလေ။ **စင်္ကမတိ** တတိအာဒီဟိ ရုက္ခမူလဿ စတုဣရိယာပထပဝတ္တနယောဂ္ယတာ ကထိတာ။ ''ယတ္ထာ''တိအာဒီဟိ သဗ္ဗပဒေဟိ ရုက္ခမူလဿ သန္ဒစ္ဆာယတာ ဇနဝိဝိတ္တတာ စ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ **ကေနစီ**တိ ကေနစိ သမူဟေန။ တံ သမူဟံ ဘိန္ဒိတွာ တ ဝိတ္ထာရေန္တော **ဂဟဋ္ဌေဟိ တ ပဗ္ဗဇိတေဟိ တ** တိ အာဟ။ **အနာကိဏ္ဏ** န္တိ အသံကိဏ္ဏံ အသမ္ဗာဓံ။ ယဿ သေနာသနဿ သမန္တာ ကဝုတမ္ပိ အမုယောဇနမ္ပိ ပဗ္ဗတဂဟနံ ဝနဂဟနံ နဒီဂဟနံ ဟောတိ, န ကောစိ အဝေလာယ ဥပသင်္ကမိတုံ သက္ကောတိ, ဣဒံ သန္တိကေပိ အနာကိဏ္ဏံ နာမ။ ယံ ပန အမုယောဇနိကံ တ ယောဇနိကံ တ ဟောတိ, ဣဒံ ဒူရတာယ ဧဝ အနာကိဏ္ဏံ နာမ။

ဝိဟာရေတိ အမုယောကဒိမုတ္တကော အဝသေသာတသော။ **အမုယောကေ** တိ သုပဏ္ဏဝင်္ကဂေဟံ။ **ဟာသာဒေ** တိ ဒွေ ကဏ္ဏိကာ ဂဟေတွာ ကတော ဒီဃပာသာဒော။ **ဟမ္မိယ** န္တိ ဥပရိအာကာသတလေ ပတိဋ္ဌိတကူဋာဂာရပာသာဒောယေဝ။ **ဂုဟာ**တိ ဣဋ္ဌကာဂုဟာ သိလာဂုဟာ အရုဂုဟာ ပံသုဂုဟာတိ ဧဝ္ဝံဟိ ခန္ဓကဋ္ဌကထာယံ (စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၂၉၄) ဝုတ္တံ။ ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာယံ ပန **ဝိဟာရေ**တိ သမန္တာ ပရိဟာရပထံ အန္တောယေဝ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိတဋ္ဌာနာနိ စ ဒဿေတွာ ကတသေနာသနံ။ **ဂုဟာ**တိ ဘူမိဂုဟာ, ယတ္ထ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဒီပံ လဒ္ဓုံ ဝဋ္ဋတိ။ ပဗ္ဗတဂုဟာ တ ဘူမိဂုဟာ တတိ ဣဒံ ဒွယံ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ မာတိကာယ သဗ္ဗကာလသာဓာရဏလက္ခဏဝသေန ''နိသီဒတီ''တိ ဝတ္တမာနဝစနံ ကတံ, ဣဓ ပန နိသိန္နဿ ဘာဝနာရမ္ဘသမ္ဘာဝတော နိသဇ္ဇာရမ္ဘပရိယောသာနဒဿနတ္ထံ **နိသိန္နော** တိ နိဋ္ဌာန ဝစနံ ကတံ။ ယသ္မာ ပန ဥဇုံ ကာယံ ပဏိဓာယ နိသိန္နဿ ကာယော ဥဇုကော ဟောတိ, တသ္မာ ဗျဉ္ဇနေ အာဒရံ အက တွာ အဓိပ္ပေတမ ဧဝ ဒဿေန္တော **ဥဇုကော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဌိတော သုပဏိဟိတော**တိ ဥဇုကံ ပဏိဟိတတ္တာ ဥဇုကော ဟုတွာ ဌိတော, န သယမေတတိ အတ္ထော။ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော** တိ ပရိဂ္ဂဟိတဋ္ဌော။ ကိံ ပရိဂ္ဂဟိတံ? နိယျာနံ။ ကိံ နိယျာနံ? အာနာပာနဿတိသမာဓိယေဝ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂ နိယျာနံ။ တေနာပာန**နိယျာနဋ္ဌော** တိ မုခ သဒ္ဒဿ ဇေဋ္ဌကတ္ထဝသေန သံသာရတော နိယျာနဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော** တိ သဘာဝဋ္ဌောယေဝ။ သဗ္ဗေဟိ ပနေတေဟိ ပဒေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနံ သတိံ ကတွာတိ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ကေစိ ပန ''ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော တိ သတိယာ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော, နိယျာနဋ္ဌောတိ အဿာသပဿာသာနံ ပဝိသနနိက္ခမနဒွာရဋ္ဌော''တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ပရိဂ္ဂဟိတအဿာသပဿာသနိယျာနံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁၆၅. ဗာတ္တိံသာယ အာကာရေဟိ တိ တာသု တာသု အဝတ္ထာသု ယထာက္ကမေန လဗ္ဘမာနာနံ အနဝသေသပရိယာအနဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဒီဃံ အဿာသဝသေနာ** တိ မာတိကာယ "ဒီဃ"န္တိဝုတ္တအဿာသဝသေန။ ဧဝံ သေသေသု။ **ကေဂုတ** န္တိ ကေဂုဘာဝံ။ **အဝိက္ခေပ** န္တိ အဝိက္ခိပနံ။ ကေဂုတာ ဧဝ ဟိ နာနာရမ္မဏေသု စိတ္တဿ အဝိက္ခိပနတော အဝိက္ခေပေါတိ ဝုစ္စတိ။ **ပဇာနတော**တိ အသမ္မောဟဝသေန ပဇာနန္တဿ, ဝိန္ဒန္တဿာတိ တ အတ္ထော။ "အဝိက္ခေပော မေ ပဋိလဒ္ဓေါ"တိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဇာနန္တဿ တ။ **တာယ သတိယာ**တိ တာယ ဥပဋ္ဌိတာယ သတိယာ။ **တေန ဉာဏေနာ**တိ တေန အဝိက္ခေပဇာနနဉာဏေန။ **သတော ကာရီ ဟောတီ**တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ဧဝ သတိ သတီတိ အဓိပ္ပေတာ, ယထာဟ – "သတိမာ ဟောတိ ပရမေန သတိနေပက္ကေန သမန္နာဂတော"တိ (ဝိဘ. ၄၆၇)။ တသ္မာ "သတော"တိ ဝစနေနေဝ ဉာဏမ္ပိ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။

၁၆၆. အဒ္ဓာနသင်္ခာတေ တိ ဒီဃသင်္ခါတေ ကာလေ။ ဒီဃော ဟိ မဂ္ဂေ အဒ္ဓါနောတိ ဝုစ္စတိ။ အယမ္ပိ ကာလော ဒီဃတ္တာ အဒ္ဓါနော ဝိယ အဒ္ဓါနောတိ ဝုတ္တော။ "အဿသတီ"တိ စ "ပဿသတီ"တိ စ အဿာသဉ္စ ပဿာသဉ္စ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝတ္တပေ ဘာဝနာယ နိရန္တရပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ "အဿသတိပိ ပဿသတိပီ"တိ ပုန သမာသေတ္တ ဝုတ္တံ။ **ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဘာဝနာဘိဝုဒ္ဓိယာ ဘိယျောဘာဝါယ ဆန္ဒော ဇာယတိ။ **သုခုမတရ**န္တိ ပဿမ္ဘနသဗ္ဘာဝတော ဝုတ္တံ။ **ပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဘာဝနာပာရိပူရိယာ ပီတိ ဇာယတိ။ **အဿာသပဿာသာပိ စိတ္တံ ဝိဝတ္တတီ**တိ အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တေ ပကတိအဿာသပဿာသတော စိတ္တံ နိဝတ္တတိ။ **ဥပေက္ခာ သဏ္ဍာတီ** တိ တသ္မိံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိပတ္တိယာ ပုန သမာဓာနေ ဗျာပါရာဘာဝတော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ သဏ္ဍာတိ နာမ။ **နဝဟာကာရေဟီ**တိ ဧတ္ထ ဘာဝနာရမ္ဘတော ပဘုတိ ပုရေ ဆန္ဒုပ္ပါဒါ "အဿသတိပိ ပဿသတိပီ"တိ ဝုတ္တာ တယော အာကာရာ, ဆန္ဒုပ္ပါဒတော ပဘုတိ ပုရေ ပါမောဇ္ဇုပ္ပါဒါ တယော, ပါမောဇ္ဇုပ္ပါဒတော ပဘုတိ တယောတိ နဝ အာကာရာ။ **ကာယော**တိ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏာပိ အဿာသပဿာသာ သမူဟဋ္ဌေန ကာယော။ ပကတိအဿာသပကတိပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တမ္ပိ အဿာသပဿာသာတိ နာမံ လဘတိ။ **ဥပဋ္ဌာနံ သတီ** တိ တံ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ တိဋ္ဌတီတိ သတိ ဥပဋ္ဌာနံ နာမ။ **အနုပဿနာ ဉာဏ**န္တိ သမထဝသေန နိမိတ္တကာယာနုပဿနာ, ဝိပဿနာဝသေန နာမကာယရူပကာယာနုပဿနာ ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ **ကာယော ဥပဋ္ဌာန** န္တိ သော ကာယော ဥပေစ္စ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ သတီတိ ဥပဋ္ဌာနံ နာမ။ **နော သတီ**တိ သော ကာယော သတိ နာမ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **တာယ သတိယာ**တိ ဣအနိ ဝုတ္တာယ သတိယာ။ **တေန ဉာဏေနာ**တိ ဣအနေဝ ဝုတ္တေန ဉာဏေန။ **တံ ကာယံ အနုပဿတီ** တိ သမထဝိပဿနာဝသေန ယထာဝုတ္တံ ကာယံ အနုဂန္တွာ စ ဈာနသမ္ပယုတ္တဉာဏေန တ ဝိပဿနာဉာဏေန တ ပဿတိ။

မာတိကာယ ကာယာဒီနံ ပအနံ အဘာဝေပိ ဣမဿ စတုက္ကဿ ကာယာနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တတ္တာ ဣအနိ ဝတ္တဗ္ဗံ "ကာယေ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ"တိ ဝစနံ သန္ဓာယ ကာယပဒနိဒ္ဒေသော ကတော။ **ကာယေ ကာယာနုပဿနာ**တိ ဗဟုဝိဓေ ကာယေ တဿ တဿ ကာယဿ အနုပဿနာ။ အထ တ ကာယေ ကာယာနုပဿနာ, န အညဓမ္မာနုပဿနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာသုဘဘူတေ ကာယေ န နိစ္စသုခတ္တသုဘာနုပဿနာ, အထ ခော အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာသုဘတော ကာယဿေဝ အနုပဿနာ။ အထ တ ကာယေ အဟန္တိ တ မမန္တိ တ ဣတ္ထီတိ တ ပုရိသောတိ တ ဂဟေတဗ္ဗဿ ကဿစိ အနနုပဿနတော တဿေဝ ကာယမတ္တဿ အနုပဿနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပရိ **ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿနာ** တိအာဒီသု တီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သတိယေဝ ဥပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနံ, ကာယာနုပဿနာယ သမ္ပယုတ္တံ သတိပဋ္ဌာနံ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, တဿ ဘာဝနာ **ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ**။

၁၆၇. တံ ကာယန္တိ အနိဒ္ဒိဋ္ဌေပိ နာမရူပကာယေ ကာယသဒ္ဒေန တဿာပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ကတ္တ ဝုတ္တံ။ အနိစ္စာနုပဿနာဒယော ဟိ နာမရူပကာယေ ဧဝ လဗ္ဘန္တိ, န နိမိတ္တကာယေ။ အနုပဿနာ စ ဘာဝနာ စ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။ **ဒီဃံ အဿာသပဿာသဝသေနာ** တိအာဒိ အာနာပာနဿတိဘာဝနာယ အာနိသံသံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တဿာ ဟိ သတိဝေပုလ္လတာဉာဏဝေပုလ္လတာ စ အာနိသံသော။ တတ္ထ **စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော**တိ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနဿ ဝိပဿနာကာလေ စိတ္တေကဂ္ဂတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ဝိဒိတာ ဝေဒနာ**တိ သာမညာ တော ဥဒယဒဿနေန ဝိဒိတာ ဝေဒနာ။ **ဝိဒိတာ ဥပဋ္ဌဟန္တီ** တိ ခယတော ဝယတော သုညတော ဝိဒိတာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ **ဝိဒိတာ အဗ္ဘတ္ထံ ဂစ္ဆန္တီ**တိ သာမညာတော ဝယဒဿနေန ဝိဒိတာ ဝိနာသံ ဂစ္ဆန္တိ, ဘိဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။

သညာဝိတက္ကေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကွမေသု ပန တီသု ဝုတ္တေသု သေသာ ရူပဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ ဟောန္တိ။ ကသ္မာ ပန ကွမေ တယော ဧဝ ဝုတ္တာတိ စေ? ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟတ္တာ။ ဝေဒနာသု တာဝ သုခဒုက္ခာ ပာကဋာ, ဥပေက္ခာ ပန သုခုမာ ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟာ, န သုဋ္ဌု ပာကဋာ။ သာပိ စဿ ပာကဋာ ဟောတိ, သညာ အာကာရမတ္တဂ္ဂါဟကတ္တာ န ယထာသဘာဝဂ္ဂါဟိနီ ။ သာ စ သဘာဝသာမညလက္ခဏဂ္ဂါဟကေန ဝိပဿနာဉာဏေန သမ္ပယုတ္တာ အတိ ဝိယ အပာကဋာ။ သာပိ စဿ ပာကဋာ ဟောတိ, ဝိတက္ကော ဉာဏပတိရူပကတ္တာ ဉာဏတော ဝိသုံ ကတွာ ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟော။ ဉာဏပတိရူပကော ဟိ ဝိတက္ကော။ ယထာဟ – ''ယာ စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော, ကွမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂)။ သောပိ စဿ ဝိတက္ကော ပာကဋော ဟောတီတိ ဧဝံ ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟေသု ဝုတ္တေသု သေသာ ဝုတ္တာဝ ဟောန္တီတိ။ ကွမေသံ ပန ပဒါနံ နိဒ္ဒေသေ **ကထံ ဝိဒိတာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ** တိ ပုစ္ဆိတွာ တံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ဝေဒနုပ္ပာဒဿ ဝိဒိတတ္တေယေဝ ဝိဿဇ္ဇိတေ ဝေဒနာယ ဝိဒိတတ္တံ ဝိဿဇ္ဇိတံ ဟောတီတိ **ကထံ ဝေဒနာယ ဥပ္ပာဒေ ဝိဒိတော ဟောတီ**တိအာဒိမာဟ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ**တိ အာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။ ကွမိနာဝ နယေန သညာဝိတက္ကာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိတက္ကတရေ ပန ''ဖဿသမုဒယာ ဖဿနိရောဓာ''တိ အဝတွာ ဖဿဋ္ဌာနေ **သညာသမုဒယာ သညာနိရောဓာ**တိ ဝုတ္တံ။ တံ ကသ္မာ ကွတိ စေ? သညာမူလကတ္တာ ဝိတက္ကဿ။ ''သညာနာနတ္တံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သင်္ကပ္ပနာနတ္တ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၉) ဟိ ဝုတ္တံ။

အနိစ္စတော မနသိကရောတောတိအာဒီသု စ ''ဝေဒနံ အနိစ္စတော မနသိကရောတော''တိအာဒိနာ နယေန တသ္မိံ တသ္မိံ တရေ သော သောယေဝ ဓမ္မော ယောဇေတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပန ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝိပဿနာကိစ္စကရဏေ အသမတ္ထတ္တာ ဝိပဿနာယ အနုပကာရိကာ, တသ္မာယေဝ စ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု နာဂတာ။ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယ ပန သညာယ ကိစ္စမေဝ အပရိဗျတ္တံ, တသ္မာ သာ ဝိပဿနာယ ဧကန္တမနုပကာရိကာ ဧဝ။ ဝိတက္ကံ ပန ဝိနာ ဝိပဿနာကိစ္စမေဝ နတ္ထိ။ ဝိတက္ကသဟာယာ ဟိ ဝိပဿနာ သကကိစ္စံ ကရောတိ။ ယထာဟ –

> ''ပညာ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ အာရမ္မဏံ နိစ္ဆေတုံ န သက္ကောတိ, ဝိတက္ကေ ပန အာကောဋေတွာ အာကောဋေတွာ ဒေန္တေ သက္ကောတိ။ ကထံ? ယထာ ဟိ ဟေရညိကော ကဟာပဏံ ဟတ္ထေ ဌပေတွာ သဗ္ဗဘာဂေသု ဩလောကေတုကာမော သမာနောပိ န စက္ခုတလေနေဝ ပရိဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ, အင်္ဂုလိပဗ္ဗေဟိ ပန ပရိဝတ္တေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ကွတော စိတော စ ဩလောကေတုံ သက္ကောတိ, ဧဝမေဝ န ပညာ အတ္တနော ဓမ္မတာယ အနိစ္စာဒိဝသေန အာရမ္မဏံ နိစ္ဆေတုံ သက္ကောတိ, အဘိနိရောပနလက္ခဏေန ပန အာဟနနပရိယာဟနနရသေန ဝိတက္ကေန အာကောဋေန္တေန ဝိယ ပရိဝတ္တေန္တေန ဝိယ စ အာဒါယာဒါယ ဒိန္နမေဝ နိစ္ဆေတုံ သက္ကောတီ''တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၆၈)။

တသ္မာ ဝေဒနာသညာနံ ဝိပဿနာယ အနုပကာရတ္တာ လက္ခဏမတ္တဝသေနေဝ ဒဿေတုံ ''ဝေဒနာယ သညာယာ''တိ တတ္ထ တတ္ထ ဧကဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော။ ယတ္တကော ပန ဝိပဿနာယ ဘေဒော, တတ္တကော ဧဝ ဝိတက္ကဿာတိ ဒဿေတုံ ''ဝိတက္ကာန''န္တိ တတ္ထ တတ္ထ ဗဟုဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၆၈. ပုန **ဒီဃံ အဿာသပဿာသဝသေနာ** တိအာဒိ အာနာပာနဿတိဘာဝနာယ သမ္ပတ္တိံ ဘာဝနာဖလဉ္စ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမောဓာနေတီ**တိ အာရမ္မဏံ ဌပေတိ, အာရမ္မဏံ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ တ အတ္ထော။ သမောဒဟနဋ္ဌာဟရာဘာဝေပိ ဘာဝနာဟရိပူရိယာ ဧဝ သမောဒဟတိ နာမ။ **ကေစရန္တိ** ဝိပဿနာက္ခဏေ သင်္ခါရာရမ္မဏံ, မဂ္ဂက္ခဏေ ဖလက္ခဏေ စ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ။ **သမတ္ထ** န္တိ သမမေဝ အတ္ထော, သမဿ တ အတ္ထောတိ သမတ္ထော။ တံ သမတ္ထံ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **မဂ္ဂံ သမောဓာနေတီ** တိ မဂ္ဂဖလက္ခဏေယေဝ ကေစရံ နိဗ္ဗာနမေဝ။ **အယံ ပုဂ္ဂလော** တိ အာနာပာနဿတိဘာဝနံ အနုယုတ္တော ယောဂါဝစရော။ **ကွမသ္မိံ အာရမ္မဏေ** တိ ဧတ္ထ ပန ''ကာယေ''တိပဒေန သင်္ဂဟိတေ နာမရူပကာယသင်္ခါတေ သင်္ခတာရမ္မဏေ တေနေဝ ကမေန မဂ္ဂေ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ စ။ **ယံ တဿာ** တိအာဒီဟိ အာရမ္မဏကေစရသဒ္ဒါနံ ကေတ္ထတာ ဝုတ္တာ။ **တဿာ** တိ တဿ ပုဂ္ဂလဿ။ **ပဇာနာတီတိ ပုဂ္ဂလော ပဇာနနာ ပညာ**တိ ပုဂ္ဂလော ပညာယ ပဇာနာတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာန** န္တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ သင်္ခါရာရမ္မဏဿ, မဂ္ဂဖလက္ခဏေ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာနံ သတိ။ ဧတ္ထ စ ကမ္မတ္ထေ သာမိဝစနံ ယထာ ရညော ဥပဋ္ဌာနန္တိ။ **အဝိက္ခေပေ** တိ သမာဓိ။ **အဓိဋ္ဌာန** န္တိ ယထာဝုတ္တသင်္ခါရာရမ္မဏံ

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဥ္စ။ တဥ္ဟိ အဓိဋ္ဌာတိ ဧတ္ထ စိတ္တန္တိ အဓိဋ္ဌာနံ။ **တေအာနန္တိ** ဉာဏံ။ တဥ္ဟိ တေအာယတိ ဝိသုဇ္ဈတီ တေန စိတ္တန္တိ တေအာနံ။ လီနပက္ခိကော သမာဓိ အလီနဘာဝပ္ပတ္တိယာ သမဘူတတ္တာ **သမံ,** ဥဒ္ဒစ္စပက္ခိကံ ဉာဏံ အနုဒ္ဓတဘာဝပ္ပတ္တိယာ သမဘူတတ္တာ သမံ။ တေန ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလက္ခဏေသု သမထဝိပဿနာနံ ယုဂနဒ္ဓဘာဝေန ဝုတ္တာ ဟောတိ။ သတိ ပန သဗ္ဗတ္ထိကတ္တာ တဒုဘယသမတာယ ဥပကာရိကာတိ သမံ, အာရမ္မဏံ သမတာဓိဋ္ဌာနတ္တာ သမံ။ **အနဝဇ္ဇဋ္ဌော** တိ ဝိပဿနာယ အနဝဇ္ဇသဘာဝေါ။ **နိက္ကိလေသဋ္ဌော** တိ မဂ္ဂဿ နိက္ကိလေသသဘာဝေါ။ နိက္ကိလေသဋ္ဌောတိ တ ဟဋ္ဌော။ **တေအာနဋ္ဌော** တိ ဖလဿ ပရိသုဒ္ဓသဘာဝေါ။ **ပရမဋ္ဌော** တိ နိဗ္ဗာနဿ သဗ္ဗဓမ္မုတ္တမသဘာဝေါ။ **ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ တံ တံ သဘာဝံ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ဧတ္ထ စ "အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာန"န္တိအာဒီဟိ သမ္မာ ပဋိဝေဓော ဝုတ္တော။ ဧတ္ထေဝ စ တေအာနဋ္ဌပဋိဝေဓော ဝုတ္တတ္တာ တေန ဧကလက္ခဏာ အနဝဇ္ဇဋ္ဌနိက္ကိလေသဋ္ဌပရမဋ္ဌာ လက္ခဏဟာရဝသေန ဝုတ္တာယေဝ ဟောန္တိ။ ယထာဟ –

> "ဝုတ္တမှိ ဧကဓမ္မေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ ကေစိ။
> ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ၊ သော ဟာရော လက္ခဏော နာမာ"တိ။ (နေတ္တိ. ၄.၅ နိဒ္ဒေသဝါရ)။

အနဝဇ္ဇဋ္ဌော နိက္ကိလေသဋ္ဌော စေတ္ထ အဝိက္ခေပသင်္ခါတဿ သမဿ အတ္ထော ပယောဇနန္တိ သမတ္ထော, တေအာနဋ္ဌော ဝိပဿနာမဂ္ဂတေအာနံ သန္ဓာယ သမမေဝ အတ္ထောတိ သမတ္ထော, ဖလတေအာနံ သန္ဓာယ မဂ္ဂတေအာနသင်္ခါတဿ သမဿ အတ္ထောတိ သမတ္ထော, ပရမဋ္ဌော ပန သမမေဝ အတ္ထောတိ တ နိဗ္ဗာနပယောဇနတ္တာ သဗ္ဗဿ သမဿ အတ္ထောတိ တ သမတ္ထော, တံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမဉ္စ သမတ္ထဉ္စ ဧကဒေသသရူပေကသေသံ ကတွာ **သမတ္ထဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ ဝုတ္တံ။ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂဓမ္မာ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလက္ခဏေပိ လဗ္ဘန္တိ, မဂ္ဂေ စ တိဿော စ ဝိသုဒ္ဓိယော မဂ္ဂဖလက္ခဏေယေဝ, ဝိမောက္ခော စ ဝိဇ္ဇာ စ ခယေ ဉာဏဉ္စ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ, ဝိမုတ္တိ စ အနုပ္ပာဒေ ဉာဏဉ္စ ဖလက္ခဏေယေဝ, သေသာ ဝိပဿနာက္ခဏေပီတိ။ ဓမ္မတရေ **ဣမေ ဓမ္မေ ဣမသ္မိံ အာရမ္မဏေ သမောဓာနေတီ**တိ နိဗ္ဗာနံ ဌပေတွာ သေသာ ယထာယောဂံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣဒံ ပန ယေဘုယ္ယဝသေန ဝုတ္တံ။ အဝုတ္တတ္တာ ပနေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ ဧဝ။ ဧကေကစတုက္ကဝသေနေတ္ထ နိယျာနေ ဒဿိတေပိ စတုက္ကန္တောဂဓဿ ဧကေကဿာပိ ဘာဂဿ နိယျာနဿ ဥပနိဿယတ္တာ ဧကေကဘာဂဝသေန နိယျာနံ ဒဿိတံ။ န ဟိ ဧကေကံ ဝိနာ နိယျာနံ ဟောတီတိ။

ဒီဃံအဿာသပဿာသနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆၉. ရဿနိဒ္ဒေသေ **ဣတ္တရသင်္ခါတေ** တိ ပရိတ္တသင်္ခါတေ ကာလေ။ သေသမေတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၇၀. သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီနိဒ္ဒေသေ အရူပဓမ္မေသု ဝေဒနာယ သြဋ္ဌာရိကတ္တာ သုခဂ္ဂဟဏတ္တံ ပဌမံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏသံဝေဒိကာ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, တတော ယံ ဝေဒေတိ, တံ သဉ္ဇာနာတီတိ ဧဝံ ဝေဒနာဝိသယဿ အာကာရဂ္ဂဟိကာ သညာ, တတော သညာဝသေန အဘိသင်္ခါရိကာ စေတနာ, တတော "ဖုဋ္ဌော ဝေဒေတိ, ဖုဋ္ဌော သဉ္ဇာနာတိ, ဖုဋ္ဌော စေတေတီ"တိ (သံ. နိ. ၄.၉၃) ဝစနတော ဖဿော, တတော သဗ္ဗေသံ သာဓာရဏလက္ခဏော မနသိကာရော, စေတနာဒီဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓော ဝုတ္တော။ ဧဝံ တီသု ခန္ဓေသု ဝုတ္တေသု တံနိဿယော ဝိညာဏက္ခန္ဓော ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။ **နာမဉ္စ** တိ ဝုတ္တပ္ပကာရံ နာမဉ္စ။ **နာမကာယော စာ**တိ ဣဒံ ပန နာမေန နိဗ္ဗာနဿာပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ လောကုတ္တရာနဉ္စ အဝိပဿနုပဂတ္တာ တံ အပနေတုံ ဝုတ္တံ။ "ကာယော"တိ ဟိ ဝစနေန နိဗ္ဗာနံ အပနီတံ ဟောတိ နိဗ္ဗာနဿ ရာသိဝိနိမုတ္တတ္တာ။ **ယေ စ ဝုစ္စန္တိ စိတ္တသင်္ခါရာ** တိ "သညာ စ ဝေဒနာ စ စေတသိကာ ဧတေ ဓမ္မာ စိတ္တပဋိဗဒ္ဓာ စိတ္တသင်္ခါရာ"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၇၄; မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဧဝံ ဝုစ္စမာနာပိ စိတ္တသင်္ခါရာ ဣဓ နာမကာယေနေဝ သင်္ဂဟိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မဟာဘူတာ**တိ မဟန္တပာတုဘာဝတော မဟာဘူတသာမညတော မဟာပရိဟာရတော မဟာဝိကာရတော မဟန္တဘူတတ္တာ စာတိ မဟာဘူတာ။ တေ ပန – ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယောတိ စတ္တာရော။ **စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယရူပန္တိ** ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ, စတ္တာရော မဟာဘူတေ ဥပာဒာယ နိဿာယ အမုဥ္စိတွာ ပဝတ္တရူပန္တိ အတ္ထော။ တံ ပန – စက္ခု သောတံ ဃာနံ ဇိဝှာ ကာယော ရူပံ သဒ္ဒေါ ဂန္ဓော ရသော ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဟဒယဝတ္ထု ဩဇာ ကာယဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တိ အာကာသဓာတု ရူပဿ လဟုတာ

မုဒုတာ ကမ္မညတ္တာ ဥပစယော သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာတိ စတုဝီသတိဝိဓံ။ **အဿာသော စ ပဿာသော စာ** တိ ဟ
ကတိကောယေဝ။ အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တမ္ပိ တဒေဝ နာမံ လဘတိ ပထဝီကသိဏာဒီ
နိ ဝိယ။ ရူပသရိက္ခကတ္တာ ရူပန္တိ စ နာမံ လဘတိ ''ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတီ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၀၄; ဒီ. နိ. ၃.၃၃၈)
ဝိယ။ **နိမိတ္တဉ္စ ဥပနိဗန္ဓနာ** တိ သတိဥပနိဗန္ဓနာယ နိမိတ္တဘူတံ အဿာသပဿာသာနံ ဖုသနဋ္ဌာနံ။ **ယေ စ ဝုစ္စန္
တိ ကာယသင်္ခါရာ**တိ ''အဿာသပဿာသာ ကာယိကာ ဧတေ ဓမ္မာ ကာယပဋိဗဒ္ဓာ ကာယသင်္ခါရာ''တိ (ပဋိ. မ.
၁.၁၇၁; မ. နိ. ၁.၄၆၃) ဧဝံ ဝုစ္စမာနာပိ ကာယသင်္ခါရာ ကြမ ရူပကာယေနေဝ သင်္ဂဟိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တေ ကာယာ ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တီ တိ ဈာနက္ခဏေ အဿာသပဿာသနိမိတ္တကာယာ ဝိပဿနာက္ခဏေ အဝ
သေသရူပာရူပကာယာ အာရမ္မဏတော ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တိ, မဂ္ဂက္ခဏေ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဒိတာ ဟောန္တိ။ အ
ဿာသပဿာသဝသေန ပဋိလဒ္ဓဈာနဿ ယောဂိဿ ဥပ္ပန္နဝိပဿနာမဂ္ဂေပိ သန္ဓာယ **ဒီဃံ အဿာသပဿ
သာသဝသေနာ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အာဝဇ္ဇတော ပဇာနတော တိအာဒီနိ သီလကထာယံ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ တေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ ကာယေ အန္တောကရိ
တွာ ''သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ''တိ ဝုတ္တံ။

သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿာသပဿာသာနံ သံဝရဋ္ဌေနာ တိအာဒီသု ''သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ''တိဝုတ္တအဿ
သာသပဿာသတော ဥပ္ပန္နဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂေသု သံဝရောယေဝ **သံဝရဋ္ဌေန သီလဝိသုဒ္ဓိ** ။ အဝိက္ခေပေါယေဝ
အဝိက္ခေပဋ္ဌေန စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ။ ပညာယေဝ **ဒဿနဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ** ။ ဈာနဝိပဿနာသု ဝိရတိအဘာဝေပိ ဟဟ
ဘာဝမတ္တမေဝ **သံဝရော** နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၇၁. ပဿမ္ဘယ န္တိအာဒီနံ နိဒ္ဒေသေ **ကာယိကာ**တိ ရူပကာယေ ဘဝါ။ **ကာယပဋိဗဒ္ဓာ** တိ ကာယံ ပဋိဗဒ္ဓါ ကာ
ယံ နိဿိတာ, ကာယေ သတိ ဟောန္တိ, အသတိ န ဟောန္တိ, တသ္မာယေဝ တေ ကာယေန သင်္ခရီယန္တီတိ **ကာယသင်္
ခါရာ။ ပဿမ္ဘေန္တော**တိ နိဗ္ဗာပေန္တော သန္နိသီဒါပေန္တော။ ပဿမ္ဘနဝစနေနေဝ ဩဠာရိကာနံ ပဿမ္ဘနံ
သိဒ္ဓံ။ **နိရောဓေန္တော** တိ ဩဠာရိကာနံ အနုပ္ပာဒနေန နိရောဓေန္တော။ **ဝူပသမေန္တော** တိ ဩဠာရိကေယေဝ ဧကသန္တ
တိပရိဏာမနယေန သန္တဘာဝံ နယန္တော။ **သိက္ခတီ** တိ အဓိကာရဝသေန အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီတိ သမ္ဗန္
ဓော, တိဿော သိက္ခာ သိက္ခတီတိ တ အတ္ထော။

ကြအနိ ဩဠာရိကပဿမ္ဘနံ ဒဿေတုံ **ယထာရူပေဟီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယထာရူပေဟီ**တိ ယာဒိသေဟိ။
အာနမနာတိ ပစ္ဆတော နမနာ။ **ဝိနမနာ**တိ ဥဘယပဿတော နမနာ။ **သန္နမနာ** တိ သဗ္ဗတောပိ နမန္တဿ သုဋ္ဌု နမနာ။
ပဏာမနာတိ ပုရတော နမနာ။ **ဣဉ္ဇနာ** တိ ကမ္ပနာ။ **ဖန္ဒနာ** တိ ဤသကံ စလနာ။ **ပကမ္ပနာ** တိ ဘုသံ ကမ္ပနာ။ ယထာရူပေ
ဟိ ကာယသင်္ခါရေဟိ ကာယဿ အာနမနာ။ပေ.။ ပကမ္ပနာ, တထာရူပံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿမ္ဘယန္တိ စ, ယာ ကာ
ယဿ အာနမနာ။ပေ.။ ပကမ္ပနာ, တဉ္စ ပဿမ္ဘယန္တိ စ သမ္ဗန္ဓော ကာတဗ္ဗော။ ကာယသင်္ခါရေသု ဟိ ပဿမ္
ဘိတေသု ကာယဿ အာနမနာဒယော စ ပဿမ္ဘိတာယေဝ ဟောန္တီတိ။ ယထာရူပေဟိ ကာယသင်္ခါရေဟိ ကာယဿ
သ န အာနမနာဒိကာ ဟောတိ, တထာရူပံ သန္တံ သုခုမမ္ပိ ကာယသင်္ခါရံ ပဿမ္ဘယန္တိ စ, ယာ ကာယဿ န အာနမ
နာဒိကာ, တဉ္စ သန္တံ သုခုမံ ပဿမ္ဘယန္တိ စ သမ္ဗန္ဓတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သန္တံ သုခုမ** န္တိ စ ဘာဝနပုံသကဝစနမေတံ။
ဣတိ ကိရာတိ ဧတ္ထ **ဣတိ** ဧဝမတ္ထေ, **ကိရ** ယဒိအတ္ထေ။ ယဒိ ဧဝံ သုခုမကေပိ အဿာသပဿာသေ ပဿမ္ဘ
ယံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတီတိ စောဒကေန စောဒနာ အာရဒ္ဓာ ဟောတိ။ အထ တ **ကိရာ**တိ
စောဒကဝစနတ္တာ အသဒ္ဒဟနတ္ထေ အသဟနတ္ထေ ပရောက္ခတ္ထေ စ ယုဇ္ဇတိယေဝ, ဧဝံ သုခုမာနမ္ပိ ပဿမ္ဘ
နံ သိက္ခတီတိ န သဒ္ဒဟာမိ န သဟာမိ အပစ္စက္ခံ မေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဧဝံ သန္တေ တိ ဧဝံ သုခုမာနံ ပဿမ္ဘနေ သန္တေ။ **တတူပလဒ္ဓိယာ စ ပဘာဝနာ န ဟောတီ** တိ အဿာသပဿ
သာသတတဿ ဥပလဒ္ဓိယာ။ **ဥပလဒ္ဓီ** တိ ဝိညာဏံ။ အဿာသပဿာသတတံ ဥပလဗ္ဘမာနဿ တအာရမ္မဏဿ
ဘာဝနာဝိညာဏဿ ပဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ န ဟောတိ, တဿ အာရမ္မဏဿ ဘာဝနာ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **အဿ
သာသပဿာသာနဉ္စ ပဘာဝနာ န ဟောတီ**တိ ဘာဝနာယ သုခုမကာနမ္ပိ အဿာသပဿာသာနံ နိရောဓနတော တေ

သဋ္ဌ ဥပဟာဒနာ ပဝတ္တနာ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **အာနာပာနဿတိယာ စ ပဘာဝနာ န ဟောတီ** တိ အဿာသပဿာသာဘာဝတောယေဝ တဒာရမ္မဏာယ ဘာဝနာဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာယ သတိယာ စ ပဝတ္တနာ န ဟောတိ။ တသ္မာ ယေဝ တံသမ္ပယုတ္တဿ အာနာပာနဿတိသမာဓိဿ စ ဘာဝနာ န ဟောတိ။ **န စ နံ တ**န္တိ ဧတ္ထ **စ န**န္တိ နိပါတမတ္တံ "ဘိက္ခူ စ န"န္တိအာဒီသု (ပါရာ. ၂၇၃) ဝိယ။ တံ ဝုတ္တဝိဓိံ သမာပတ္တိံ ပဏ္ဍိတာ န သမာပဇ္ဇန္တိပိ တတော န ဝုဋ္ဌဟန္တိပီတိ သမ္ဗန္ဓော။ စောဒနာပက္ခဿ ပရိဟာရဝစနေ **ဣတိ ကိရာ**တိ ဧဝမေဝ။ ဧတ္ထ ဝေကာရဧတ္ထ ကိရသဒ္ဒော ဒဠှဗ္ဗော။ **ဧဝံ သန္တေ** တိ ဧဝံ ပဿမ္ဘနေ သန္တေ ဧဝ။

ယထာ ကထံ ဝိယာတိ ယထာ တံ ဝုတ္တဝိဓာနံ ဟောတိ, တထာ တံ ကထံ ဝိယာတိ ဥပမံ ပုစ္ဆတိ။ ဣာဒနိ **သေယ္ယထာပီ**တိ တံ ဥပမံ ဒဿေတိ။ **ကံသေ**တိ ကံသမယဘာဇနေ။ **နိမိတ္တ** န္တိ တေသံ သဒ္ဒာနံ အာကာရံ။ "နိမိတ္တ"န္တိ စ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ, နိမိတ္တဿာတိ အတ္ထော။ သဒ္ဒနိမိတ္တဋ္ဌ သဒ္ဒတော အနညံ။ **သုဂ္ဂဟိတတ္တာ** တိ သုဋ္ဌု ဥဂ္ဂဟိတတ္တာ။ သုဂဟိတတ္တာတိပိ ပါဌော, သုဋ္ဌု ဂဟိတတ္တာတိ အတ္ထော။ **သုမနသိကတတ္တာ** တိ သုဋ္ဌု အာဝဇ္ဇိတတ္တာ။ **သူပဓာရိတတ္တာ** တိ သုဋ္ဌု စိတ္တေ ဌပိတတ္တာ။ **သုခုမသဒ္ဒနိမိတ္တာရမ္မဏတာပီ** တိ တဒာ သုခုမာနမ္ပိ သဒ္ဒာနံ နိရုဒ္ဓတ္တာ အနုဂ္ဂဟိတသဒ္ဒနိမိတ္တဿ အနာရမ္မဏမ္ပိ သုခုမတရံ သဒ္ဒနိမိတ္တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ သုခုမတရံ သဒ္ဒနိမိတ္တာရမ္မဏမ္ပိ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ, သုခုမတရသဒ္ဒနိမိတ္တာရမ္မဏဘာဝတောပီတိ တ အတ္ထော။ ဣမိနာဝ နယေန အပ္ပနာယမ္ပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဿမ္ဘယ န္တိအာဒီသု "ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခာရ"န္တိ ဝုတ္တာ အဿာသပဿာသာ ကာယောတိ တ "ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခာရ"န္တိ ဧတ္ထ အဿာသပဿာသာ ကာယောတိ တ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဘာဝနာဝိသုဒ္ဓိယာ ကာယသင်္ခာရေ ပဿမ္ဘမာနေပိ ဩဠာရိကံ ကာယသင်္ခာရံ ပဿမ္ဘေမီတိ ယောဂိနော အာဘောဂေ သတိ တေနာဒရေန အတိဝိယ ပဿမ္ဘတိ။ အနုပဋ္ဌဟန္တမ္ပိ သုခုမံ သုအာနယံ ဟောတိ။

အဋ္ဌ အနုပဿနာဉာဏာနီ တိ "ဒီဃံ ရဿံ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခာရ"န္တိ ဝုတ္တေသု စတူသု ဝတ္ထူသု အဿာသဝသေန စတဿော, ပဿာသဝသေန စတဿောတိ အဋ္ဌ အနုပဿနာဉာဏာနိ။ **အဋ္ဌ စ ဥပဋ္ဌာနာနုဿတိယော**တိ "ဒီဃံ အဿာသဝသေန စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတီ"တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၇၀) နယေန ဝုတ္တေသု စတူသု ဝတ္ထူသု အဿာသဝသေန စတဿော, ပဿာသဝသေန စတဿောတိ အဋ္ဌ စ ဥပဋ္ဌာနာနုဿတိယော။ အဋ္ဌ စုပဋ္ဌာနာနုဿတိယောတိပိ ပါဌော။ **စတ္တာရိ သုတ္တန္တိကဝတ္ထူနီ**တိ ဘဂဝတာ အာနာပာနဿတိသုတ္တန္တေ (မ. နိ. ၃.၁၄၄ အာဒယော) ဝုတ္တတ္တာ ပဌမစတုက္ကဝသေန စတ္တာရိ သုတ္တန္တိကဝတ္ထူနီတိ။

ပဌမစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၇၂. ဒုတိယစတုက္ကဿ ပီတိပဋိသံဝေဒီနိဒ္ဒေသေ **ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပီတိ ပါမောဇ္ဇ** န္တိ ဧတ္ထ **ပီတီ**တိ မူလပဒံ။ **ပါမောဇ္ဇ**န္တိ တဿ အတ္ထပဒံ, ပမုဒိတဘာဝောတိ အတ္ထော။ **ယာ ပီတိ ပါမောဇ္ဇ** န္တိအာဒီသု ယာ "ပီတီ"တိ စ "ပါမောဇ္ဇ"န္တိ စ ဧဝမာဒီနိ နာမာနိ လဘတိ, သာ ပီတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ပီတီ**တိ သဘာဝပဒံ။ ပမုဒိတဿ ဘာဝေါ **ပါမောဇ္ဇံ** ။ အာမောဒနာကာရော **အာမောဒနာ**။ ပမောဒနာကာရော **ပမောဒနာ**။ ယထာ တ ဘေသဇ္ဇာနံ တ တေလာနံ တ ဥဏှောဒကသီတောဒကာနံ တ ဧကတောကရဏံ မောဒနာတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝမယမ္ပိ ဓမ္မာနံ ဧကတောကရဏေန **မောဒနာ,** ဥပသဂ္ဂဝသေန ပန ပဒံ မဏ္ဍေတွာ **အာမောဒနာ ပမောဒနာ**တိ ဝုတ္တံ။ ဟာသေတီတိ **ဟာသော,** ပဟာသေတီတိ **ပဟာသော,** ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရာနမေတံ အဓိဝစနံ။ **ဝိတ္တီ** တိ ဝိတ္တံ, ဓနဿေတံ နာမံ။ အယံ ပန သောမနဿပစ္စယတ္တာ ဝိတ္တိသရိက္ခတာယ ဝိတ္တိ။ ယထာ ဟိ ဓနိနော ဓနံ ပဋိစ္စ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ပီတိမတောပိ ပီတိံ ပဋိစ္စ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ "ဝိတ္တီ"တိ ဝုတ္တာ။ တုဋ္ဌိသဘာဝသဏ္ဌိတာယ ဟိ ပီတိယာ ဧတံ နာမံ။ ပီတိမာ ပန ပုဂ္ဂလော ကာယစိတ္တာနံ ဥဂ္ဂတတ္တာ အဗ္ဘုဂ္ဂတတ္တာ "ဥဒဂ္ဂေါ"တိ ဝုစ္စတိ, ဥဒဂ္ဂဿ ဘာဝေါ **ဩဒဂျံ** ။ အတ္တနော မနတာ **အတ္တမနတာ**။ အနဘိရဒ္ဓဿ ဟိ မနော ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တာ န အတ္တနော မနော နာမ ဟောတိ, အဘိရဒ္ဓဿ သုခပဒဋ္ဌာနတ္တာ အတ္တနော မနော နာမ ဟောတိ, ဣတိ အတ္တနော မနတာ အတ္တမနတာ, သကမနတာ သကမနဿ ဘာဝေါတိ အတ္ထော။ သာ ပန ယသ္မာ န အညဿ ကဿစိ အတ္တနော မနတာ, စိတ္တဿေဝ ပနေသော ဘာဝေါ

စေတသိကော ဓမ္မော, တသ္မာ **အတ္တမနတာ စိတ္တဿာ** တိ ဝုတ္တာ။ သေသမေတ္ထ စ ဥပရိ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ယောဇေတဗ္ဗတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၇၃. သုခပဋ္ဌိသံဝေဒိနိဒ္ဒေသေ **ဒွေ သုခါနီ**တိ သမထဝိပဿနာဘူမိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ကာယိကဉှိ သုခံ ဝိပဿနာယ ဘူမိ, စေတသိကံ သုခံ သမထဿ စ ဝိပဿနာယ စ ဘူမိ။ **ကာယိက**န္တိ ပသာဒကာယံ ဝိနာ အနုပ္ပတ္တိတော ကာယေ နိယုတ္တန္တိ ကာယိကံ။ **စေတသိက**န္တိ အဝိပ္ပယောဂဝသေန စေတသိ နိယုတ္တန္တိ စေတသိကံ။ တတ္ထ ကာယိကပဒေန စေတသိကံ သုခံ ပဋ္ဌိက္ခိပတိ, သုခပဒေန ကာယိကံ ဒုက္ခံ။ တထာ စေတသိကပဒေန ကာယိကံ သုခံ ပဋ္ဌိက္ခိပတိ, သုခပဒေန စေတသိကံ ဒုက္ခံ။ **သာတ**န္တိ မဓုရံ သုမဓုရံ။ **သုခ**န္တိ သုခမေဝ, န ဒုက္ခံ။ **ကာယသမ္ဖဿဇ** န္တိ ကာယသမ္ဖဿေ ဇာတံ။ **သာတံ သုခံ ဝေဒယိတ**န္တိ သာတံ ဝေဒယိတံ, န အသာတံ ဝေဒယိတံ။ သုခံ ဝေဒယိတံ, န ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ။ ပရတော တီဏိ ပဒါနိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တာနိ။ သာတာ ဝေဒနာ, န အသာတာ။ သုခါ ဝေဒနာ, န ဒုက္ခာတိ အယမေဝ ပနေတ္ထ အတ္ထော။

စေတသိကသုခနိဒ္ဒေသော ဝုတ္တပဋ္ဌိပက္ခနယေန ယောဇေတဗ္ဗော။ **တေ သုခါ**တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော, တာနိ သုခါနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသမေတ္ထ စတုက္ကေ ဟေဋ္ဌာ ပဌမစတုက္ကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ စတုတ္ထ တာရိ သုတ္တန္တိကဝတ္ထူနိ ဒုတိယစတုက္ကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။

ဒုတိယစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၇၆. တတိယစတုက္ကနိဒ္ဒေသေ **စိတ္တ** န္တိ မူလပဒံ။ **ဝိညာဏ**န္တိ အတ္ထပဒံ။ **ယံ စိတ္တ** န္တိအာဒိ ပီတိယံ ဝုတ္တနယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **စိတ္တ** န္တိအာဒီသု စိတ္တဝိစိတ္တတာယ စိတ္တံ။ အာရမ္မဏံ မိနမာနံ ဇာနာတီတိ **မနော။ မာနသ**န္တိ မနောယေဝ။ ''အန္တလိက္ခစရော ပါသော, ယွာယံ စရတိ မာနသော''တိ (သံ. နိ. ၁.၁၅၁; မဟာဝ. ၃၃) ဟိ ဧတ္ထ ပန သမ္ပယုတ္တကဓမ္မော မာနသောတိ ဝုတ္တော။

''ကထဉှိ ဘဂဝါ တုယှံ, သာဝကော သာသနေ ရတော။
အပ္ပတ္တမာနသော သေက္ခော, ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတာ''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၅၉) –

ဧတ္ထ အရဟတ္တံ မာနသန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန မနောဝ မာနသံ။ ဗျဉ္ဇနဝသေန ဟေတံ ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။

ဟဒယန္တိ စိတ္တံ။ ''စိတ္တံ ဝါ တေ ခိပိဿာမိ, ဟဒယံ ဝါ တေ ဖာလေဿာမီ''တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃၇; သု. နိ. အာဠဝကသုတ္တ) ဧတ္ထ ဥရော ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။ ''ဟဒယာ ဟဒယံ မညေ အညာယ တစ္ဆတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၆၃) ဧတ္ထ စိတ္တံ။ ''ဝက္ကံ ဟဒယ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀) ဧတ္ထ ဟဒယဝတ္ထု။ ဣဓ ပန စိတ္တမေဝ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန ''ဟဒယ''န္တိ ဝုတ္တံ။ တဒေဝ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန **ပဏ္ဍရံ** ။ ဘဝင်္ဂံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ – ''ပဘဿရမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တဉ္စ ခေါ အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ''န္တိ (အ. နိ. ၁.၄၉)။ တတော နိက္ခန္တတ္တာ ပန အကုသလမ္ပိ ဂင်္ဂါယ နိက္ခန္တာ နဒီ ဂင်္ဂါ ဝိယ, ဂောဓာဝရိတော နိက္ခန္တာ ဂောဓာဝရီ ဝိယ စ ''ပဏ္ဍရ''န္တေွဝ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန အာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ စိတ္တံ ဥပက္ကိလေသေန ကိလေသော န ဟောတိ, သဘာဝတော ပရိသုဒ္ဓမေဝ ဟောတိ, ဥပက္ကိလေသယောဂေ ပန သတိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ, တသ္မာပိ ''ပဏ္ဍရ''န္တိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။

မနော မနာယတနန္တိ ဣဓ ပန မနောဂဟဏံ မနဿေဝ အာယတနဘာဝဒီပနတ္ထံ။ တေနေတံ ဒီပေတိ – ''နယိဒံ ဒေဝါယတနံ ဝိယ မနဿ အာယတနတ္တာ မနာယတနံ, အထ ခေါ မနော ဧဝ အာယတနံ မနာယတန''န္တိ။

အာယတနဋ္ဌော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ မနတေ ဣတိ မနော, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု – နာဠိယာ မိနမာနော ဝိယ မဟာတုလာယ ဓာရယမာနော ဝိယ စ အာရမ္မဏံ ဇာနာတီတိ မနော, တဒေဝ မနနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ, မနောဝ ဣန္ဒြိယံ **မနိန္ဒြိယံ** ။

ဝိဇာနာတီတိ **ဝိညာဏံ**။ ဝိညာဏမေဝ ခန္ဓော **ဝိညာဏက္ခန္ဓော**။ ရုဠှိတော ခန္ဓော ဝုတ္တော။ ရာသဋ္ဌေန ဟိ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဧကဒေသော ဧကံ ဝိညာဏံ။ တသ္မာ ယထာ ရုက္ခဿ ဧကဒေသံ ဆိန္ဒန္တော ရုက္ခံ ဆိန္ဒတီတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝမေဝ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဧကဒေသဘူတံ ဧကမ္ပိ ဝိညာဏံ ရုဠှိတော "ဝိညာဏက္ခန္ဓော"တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန ရာသဋ္ဌောယေဝ ခန္ဓဋ္ဌော န ဟောတိ, ကောဋ္ဌာသဋ္ဌောပိ ခန္ဓဋ္ဌောယေဝ, တသ္မာ ကောဋ္ဌာသဋ္ဌေန ဝိညာဏကောဋ္ဌာသောတိပိ အတ္ထော။ **တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု** တိ တေသံ ဖဿာဒီနံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အနုစ္ဆဝိကာ မနောဝိညာဏဓာတု။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ ပဒေ ဧကမေဝ စိတ္တံ မိနနဋ္ဌေန မနော, ဝိဇာနနဋ္ဌေန ဝိညာဏံ, သဘာဝဋ္ဌေန, နိဿတ္တဋ္ဌေန ဝါ ဓာတူတိ တီဟိ နာမေဟိ ဝုတ္တံ။

အဇ္ဈတ္တိကာ တိ အဓိကာ တုဋ္ဌိ။

၁၇၈. သမာဓိနိဒ္ဒေသေ အစလဘာဝေန အာရမ္မဏေ တိဋ္ဌတီတိ **ဌိတိ**။ ပရတော ပဒဒွယံ ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝဍ္ဎိတံ။ အပိစ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏမှိ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ တိဋ္ဌတီတိ **သဏ္ဌိတိ**။ အာရမ္မဏံ ဩဂါဟေတွာ အနုပဝိသိတွာ တိဋ္ဌတီတိ **အဝဋ္ဌိတိ**။ ကုသလပက္ခသ္မိဉ္ဟိ စတ္တာရော ဓမ္မာ အာရမ္မဏံ ဩဂါဟန္တိ သဒ္ဓါ သတိ သမာဓိ ပညာတိ။ တေနေဝ သဒ္ဓါ "ဩကပ္ပနာ"တိ ဝုတ္တာ, သတိ "အပိလာပနတာ"တိ, သမာဓိ "အဝဋ္ဌိတိ"တိ, ပညာ "ပရိယောဂါဟနာ"တိ။ အကုသလပက္ခေ ပန တယော ဓမ္မာ အာရမ္မဏံ ဩဂါဟန္တိ တဏှာ ဒိဋ္ဌိ အဝိဇ္ဇာတိ။ တေနေဝ တေ "ဩဃာ"တိ ဝုတ္တာ။ ဥဒ္ဓစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တဿ ဝိသာဟာရဿ ပဋိပက္ခတော **အဝိသာဟာရော,** အဝိသာဟာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဥဒ္ဓစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေနေဝ ဂစ္ဆန္တံ စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိ နာမ, အယံ ပန တထာ န ဟောတီတိ **အဝိက္ခေပေါ**။ ဥဒ္ဓစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေနေဝ စိတ္တံ ဝိသာဟဋံ နာမ ဟောတိ, ဣတော စိတော စ ဟရီယတိ, အယံ ပန အဝိသာဟဋဿ မာနသဿ ဘာဝေါတိ **အဝိသာဟဋမာနသတာ**။

သမထောတိ တိဝိဓော သမထော စိတ္တသမထော အဓိကရဏသမထော သဗ္ဗသင်္ခါရသမထောတိ။ တတ္ထ အဋ္ဌသု သမာပတ္တီသု စိတ္တေကဂ္ဂတာ **စိတ္တသမထော** နာမ။ တဉှိ အာဂမ္မ စိတ္တစလနံ စိတ္တဝိပ္ဖန္ဒနံ သမ္မတိ ဝူပသမ္မတိ, တသ္မာ သော "စိတ္တသမထော"တိ ဝုစ္စတိ။ သမ္မုခါဝိနယာဒိသတ္တဝိဓော **အဓိကရဏသမထော** နာမ။ တဉှိ အာဂမ္မ တာနိ တာနိ အဓိကရဏာနိ သမ္မန္တိ ဝူပသမ္မန္တိ, တသ္မာ သော "အဓိကရဏသမထော"တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ပန သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ သမ္မန္တိ ဝူပသမ္မန္တိ, တသ္မာ တံ **သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော** တိ ဝုစ္စတိ။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ စိတ္တသမထော အဓိပ္ပေတော။ သမာဓိလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **သမာဓိန္ဒြိယံ**။ ဥဒ္ဓစ္စေ န ကမ္ပတီတိ **သမာဓိဗလံ**။ **သမ္မာသမာဓီ**တိ ယာထာဝသမာဓိ နိယျာနိကသမာဓိ ကုသလသမာဓိ။

၁၇၉. ရာဂတော ဝိမောစယံ စိတ္တ န္တိအာဒီဟိ ဒသဟိ ကိလေသဝတ္ထူဟိ ဝိမောစနံ ဝုတ္တံ။ ထိနဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ မိဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ, ဥဒ္ဓစ္စဂ္ဂဟဏေနေဝ စ ကုက္ကုစ္စဂ္ဂဟဏံ ကတံ ဟောတီတိ အညေသု ဟဋ္ဌေသု သဟစာရိတ္တာ ကိလေသဝတ္ထုတော ဝိမောစနဝစနေနေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာနာဒီဟိ နီဝရဏာဒိတော ဝိမောစနံ, အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စသညာဒိတော စ ဝိမောစနံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ။ **ကထံ တံ စိတ္တံ အနုပဿတီ** တိ ဧတ္ထ ပေယျာလေ စ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စသညာဒီနံ ပဟာနံ ဝုတ္တမေဝ။ စတ္တာရိ သုတ္တန္တိကဝတ္ထူနိ တတိယစတုက္ကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။

တတိယစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၈၀. စတုတ္ထစတုက္ကနိဒ္ဒေသေ "အနိစ္စေ နပ္ပံသက"န္တိ ဝစနတော အသုကန္တိ အနိစ္စဋ္ဌတ္တာ "အနိစ္စန္တိ ကိံ အနိစ္စ"န္တိ နပ္ပံသကဝစနေန ပုစ္ဆာ ကတာ။ **ဥပ္ပာဒဝယဋ္ဌေနာ** တိ ဥပ္ပာဒဝယသင်္ခါတေန အတ္ထေန, ဥပ္ပာဒဝယသဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ ပဉ္စက္ခန္ဓာ သဘာဝလက္ခဏံ, ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥပ္ပာဒဝယာ ဝိကာရလက္ခဏံ။ ဧတေန ဟုတွာ အဘာဝေန အနိစ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနေဝ စ အဋ္ဌကထာယံ "သင်္ခတလက္ခဏဝသေန အနိစ္စတာတိ တေသံယေဝ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တ"န္တိ စ ဝတွာပိ "ဟုတွာ အဘာဝေါ တ"တိ ဝုတ္တံ။ ဧတေန ဟုတွာ အဘာဝတာကာရော အနိစ္စလက္ခဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ "ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿန္တော ဣမာနိ ပညာသ လက္ခဏာနီ"တိ ပေယျာလံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မာ** တိ ရူပက္ခန္ဓာဒယော ယထာဝုတ္တဓမ္မာ။

ဝိရာဂါနုပဿီနိဒ္ဒေသေ **ရူပေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ**တိ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ ပရတော ဝုတ္တေဟိ အနိစ္စဋ္ဌာဒီဟိ ရူပက္ခန္ဓေ အာဒီနဝံ ဒိသွာ။ **ရူပဝိရာဂေ**တိ နိဗ္ဗာနေ။ နိဗ္ဗာနဉှိ အာဂမ္မ ရူပံ ဝိရဇ္ဇတိ အပုနရုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပဇ္ဇနေန နိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ နိဗ္ဗာနံ “ရူပဝိရာဂေ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဆန္ဒဇာတော ဟောတီ**တိ အနုဿဝဝသေန ဥပ္ပန္နဓမ္မစ္ဆန္ဒော ဟောတိ။ **သဒ္ဓါဓိမုတ္တော** တိ တသ္မိံယေဝ နိဗ္ဗာနေ သဒ္ဓါယ စ အဓိမုတ္တော နိစ္ဆိတော။ **စိတ္တဉ္စဿ သွာဓိဋ္ဌိတန္တိ** အဿ ယောဂိဿ စိတ္တံ ခယဝိရာဂသင်္ခါတေ ရူပဘင်္ဂေ အာရမ္မဏဝသေန, အစ္စန္တဝိရာဂသင်္ခါတေ ရူပဝိရာဂေ နိဗ္ဗာနေ အနုဿဝဝသေန သုဋ္ဌု အဓိဋ္ဌိတံ သုဋ္ဌု ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ရူပေ ဝိရာဂါနုပဿီ** တိ ရူပဿ ခယဝိရာဂေ ရူပေ ဝိရာဂေတိ ပကတိဘုမ္မဝစနေန ဝုတ္တော။ ရူပဿ အစ္စန္တဝိရာဂေ ရူပေ ဝိရာဂေတိ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနေန ဝုတ္တော။ တံ ဒုဝိဓမ္ပိ ဝိရာဂံ အာရမ္မဏတော အဇ္ဈာသယတော စ အနုပဿနသီလော “ရူပေ ဝိရာဂါနုပဿီ”တိ ဝုတ္တော။ သေ နယော ဝေဒနာဒီသု။ နိရောဓာနုပဿီပဒနိဒ္ဒေသေပိ ဧသေဝ နယော။

၁၈၁. ကတိဟာကာရေဟီတိအာဒိ ပနေတ္ထ ဝိသေသော – တတ္ထ အဝိဇ္ဇာဒီနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂါနံ အာဒီနဝနိရောဓဒဿနေနေဝ ရူပာဒီနမ္ပိ အာဒီနဝနိရောဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ တေသမ္ပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂနတိဝတ္တနတော။ ကမ္မိနာ ဧဝ စ ဝိသေသဝစနေန ဝိရာဂါနုပဿနတော နိရောဓာနုပဿနာယ ဝိသိဋ္ဌဘာဝတော ဝုတ္တော ဟောတိ။ တတ္ထ **အနိစ္စဋ္ဌေနာ**တိ ခယဋ္ဌေန, ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန ဝါ။ **ဒုက္ခဋ္ဌေနာ** တိ ဘယဋ္ဌေန, ပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဝါ။ **အနတ္တဋ္ဌေနာ** တိ အသာရကဋ္ဌေန, အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန ဝါ။ **သန္တာပဋ္ဌေနာ** တိ ကိလေသသန္တာပနဋ္ဌေန။ **ဝိပရိဏာမဋ္ဌေနာ** တိ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ဒွိဓာ ပရိဏာမနဋ္ဌေန။ **နိဒာနနိရောဓေနာ**တိ မူလပစ္စယာဘာဝေန။ **နိရုဇ္ဈတီ** တိ န ဘဝတိ။ **သမုဒယနိရောဓေနာ** တိ အာသန္နပစ္စယာဘာဝေန။ မူလပစ္စယော ဟိ ဒူရဋ္ဌော အသဟာယဘာဝေန ဝိယ နိဒါနန္တိ ဝုတ္တော, အာသန္နပစ္စယော ဒူရဋ္ဌော တတပိတ္တသေမှာ ဝိယ သမုဒယောတိ ဝုတ္တော။ နိဒါနဉှိ နိဒ္ဒယေန ဒဒာတိ ဖလမိတိ နိဒါနံ, သမုဒယော ပန သုဋ္ဌု ဥဒေတိ ဧတသ္မာ ဖလမိတိ သမုဒယော။ **ဇာတိနိရောဓေနာ**တိ မူလပစ္စယဿ ဥပ္ပတ္တိအဘာဝေန။ **ပဘဝနိရောဓေနာ**တိ အာသန္နပစ္စယဿ ဥပ္ပတ္တိအဘာဝေန။ ဇာတိယေဝ ဟိ ပဘဝတိ ဧတသ္မာ ဒုက္ခန္တိ ပဘဝောတိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။ **ဟေတုနိရောဓေနာ**တိ ဇနကပစ္စယာဘာဝေန။ **ပစ္စယနိရောဓေနာ**တိ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယာဘာဝေန။ မူလပစ္စယောပိ ဟိ အာသန္နပစ္စယော စ ဇနကပစ္စယော ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော စ ဟောတိယေဝ။ ဧတေဟိ တိက္ခဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂနိရောဓော, မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒနိရောဓော ဝုတ္တော ဟောတိ။ **ဉာဏုပ္ပာဒေနာ** တိ တိက္ခဝိပဿနာဉာဏဿ တ မဂ္ဂဉာဏဿ တ ဥပ္ပာဒေန။ **နိရောဓုပဋ္ဌာနေနာ** တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ ပစ္စက္ခတော ခယနိရောဓဿ အနုဿဝဝသေန နိရောဓသင်္ခါတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဥပဋ္ဌာနေန, မဂ္ဂက္ခဏေ ပစ္စက္ခတော စ နိဗ္ဗာနဿ ဥပဋ္ဌာနေန။ ဧတေဟိ ဝိသယဝိသယိနိယမော ကတော ဟောတိ, တဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒနိရောဓာ စ ဝုတ္တော ဟောတိ။

၁၈၂. ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီပဒနိဒ္ဒေသေ **ရူပံ ပရိစ္စဇတီ** တိ အာဒီနဝဒဿနေန နိရပေက္ခတာယ ရူပက္ခန္ဓံ ပရိစ္စဇတိ။ **ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ** တိ ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန ပဋိနိဿဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဋိနိဿဂ္ဂပဒဿ ပရိစ္စာဂတ္ထော ဝုတ္တော, တသ္မာ ကိလေသာနံ ပဇဟနန္တိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ ကိလေသေ တဒင်္ဂဝသေန ပရိစ္စဇတိ, မဂ္ဂေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန။ **ရူပနိရောဓေ နိဗ္ဗာနေ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ** တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ တံနိန္နတာယ ပက္ခန္ဒတိ, မဂ္ဂေါ အာရမ္မဏကရဏေန။ **ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ** တိ ပက္ခန္ဒနဋ္ဌေန ပဋိနိဿဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ပဋိနိဿဂ္ဂပဒဿ ပက္ခန္ဒနတ္ထော ဝုတ္တော, တသ္မာ စိတ္တဿ နိဗ္ဗာနေ ဝိဿဇ္ဇနန္တိ အတ္ထော။ စတ္တာရိ သုတ္တန္တိကဝတ္ထူနိ စတုတ္ထစတုက္ကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ကမ္မသ္မိံ စတုက္ကေ ဇရာမရဏေ ဝတ္တဗ္ဗံဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သတိပဋ္ဌာနေသု စ “ကာယေ ကာယာနုပဿနာ, စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿနာ”တိ ကာယစိတ္တာနံ ဧကတ္တဝေဟာရဝသေန ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော။ “ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿနာ, ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿနာ”တိ ဝေဒနာဓမ္မာနံ နာနတ္တဝေဟာရဝသေန ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

စတုတ္ထစတုက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စ သတောကာရိဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ။

၆. ဉာဏရာသိဆက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၈၃. ဣာအနိ ဆပဢိ ရာသီဟိ ဥဒ္ဒိဌဉာဏေသု စတုဝီသတိသမာဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ တာဝ ကာယာနုပဿနာဒီနံ တိဏ္ဏံ စတုက္ကာနံ ဝသေန ဒွာဒသန္နံ ဝတ္ထူနံ ဧကေကသ္မိံ အဿာသဝသေန ဧကော, ပဿာသဝသေန ဧကောတိ ဒွေ ဒွေ သမာဓီတိ ဒွာဒသသု ဝတ္ထူသု စတုဝီသတိ သမာဓယော ဟောန္တိ။ ဈာနက္ခဏေ တေဟိ သမ္ပယုတ္တာနိ စတုဝီသတိသမာဓိဝသေန ဉာဏာနိ။

ဒွာသတ္တတိဝိပဿနာဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဒီဃံ အဿာသာ** တိ "ဒီဃ"န္တိဝုတ္တအဿာသတော။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဒီဃံ အဿာသဟေတု ဈာနံ ပဋိလဘိတွာ သမာဟိတေန စိတ္တေန ဝိပဿနာက္ခဏေ အနိစ္စတော အနုပဿနဋ္ဌေန ဝိပဿနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေ နယော ဥတ္တရတ္ရာပိ။ တေသံယေဝ ဒွာဒသန္နံ ဝတ္ထူနံ ဧကေကသ္မိံ အဿာသဝသေန တိဿော, ပဿာသဝသေန တိဿောတိ ဆ ဆ အနုပဿနာတိ ဒွာဒသသု ဝတ္ထူသု ဒွာသတ္တတိ အနုပဿနာ ဟောန္တိ။ တာ ဧဝ ဒွာသတ္တတိ အနုပဿနာ ဒွာသတ္တတိဝိပဿနာဝသေန ဉာဏာနိ။

နိဗ္ဗိဒာဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အနိစ္စာနုပဿီ အဿသ** န္တိ အနိစ္စာနုပဿီ ဟုတွာ အဿသန္တော, အနိစ္စာနုပဿီ ဟုတွာ ဝတ္တေန္တောတိ အတ္ထော။ "အဿသ"န္တိ စ ဣဒံ ဝစနံ ဟေတုအတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတီတိ နိဗ္ဗိဒာဉာဏ**န္တိ ကလာပသမ္မသနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဘင်္ဂါနုပဿနာ ပဝတ္တဝိပဿနာဉာဏေန သင်္ခါရာနံ ယထာသဘာဝံ ဇာနာတိ, စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌမိဝ စ တေနေဝ ဉာဏစက္ခုနာ ပဿတိ။ တသ္မာ နိဗ္ဗိဒာဉာဏံ နာမာတိ အတ္ထော, သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏံ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပရိ ဘယတူပဋ္ဌာနာဒီနံ မုဉ္စိတုကမျတာဒီနဥ္စ ဉာဏာနံ ဝိသုံ အာဂတတ္တာ ဣမာ ယထာဝုတ္တာနေဝ ဝိပဿနာဉာဏာနိ နိဗ္ဗိဒာဉာဏာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

နိဗ္ဗိဒာနုလောမဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အနိစ္စာနုပဿီ အဿသ** န္တိ အနိစ္စာနုပဿိနော အဿသန္တဿ။ သာမိအတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ။ **ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ** တိဝစနေနေဝ ဘယတုပဋ္ဌာနအာဒီနဝါနုပဿနာနိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ တိဏ္ဏံ ဧကလက္ခဏတ္တာ။ ဣမာနိ တီဏိ ဉာဏာနိ အနန္တရာ ဝုတ္တာနံ နိဗ္ဗိဒာဉာဏာနံ အနုကူလဘာဝေန အနုလောမတော နိဗ္ဗိဒါနုလောမဉာဏာနီတိ ဝုတ္တာနိ။

နိဗ္ဗိဒါပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **အနိစ္စာနုပဿီ အဿသ** န္တိ အနန္တရသဒိသမေဝ။ **ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ ပညာ**တိဝစနေနေဝ မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါနုပဿနာသင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ တိဏ္ဏံ ဧကလက္ခဏတ္တာ။ "ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ"တိဝစနေနေဝ အနုလောမဉာဏမဂ္ဂဉာဏာနိပိ ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏအနုလောမဉာဏာနိပိ ဟိ နိဗ္ဗိဒာယ သိခါပ္ပတ္တတ္တာ နိဗ္ဗိဒာဇနနဗျာပာရပ္ပဟာနေန နိဗ္ဗိဒာပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉာဏာနိ နာမ ဟောန္တိ။ မဂ္ဂဉာဏံ ပန နိဗ္ဗိဒာပဋိပ္ပဿဒ္ဓန္တေ ဥပ္ပဇ္ဇနတော နိဗ္ဗိဒာပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉာဏံ နာမ ဟောတီတိ အတိဝိယ ယုဇ္ဇတီတိ။ နိဗ္ဗိဒာနုလောမဉာဏေသု ဝိယ အာဒိဘူတံ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ အဂ္ဂဟေတွာ "ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ"တိ အန္တေ ဉာဏဒွယဂ္ဂဟဏံ မဂ္ဂဉာဏသင်္ဂဟဏတ္ထံ။ မုဉ္စိတုကမျတာတိ ဟိ ဝုတ္တေ အနုလောမဉာဏံ သင်္ဂယှတိ, န မဂ္ဂဉာဏံ။ မဂ္ဂဉာဏဉှိ မုဉ္စိတုကမျတာ နာမ န ဟောတိ, ကိစ္စသိဒ္ဓိယံ သန္တိဋ္ဌနတော ပန သန္တိဋ္ဌနာ နာမ ဟောတိ။ အဋ္ဌကထာယမ္ပိ စ "ဖုသနာတိ အပ္ပနာ"တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒဥ္စ မဂ္ဂဉာဏံ နိဗ္ဗာနေ အပ္ပနာတိ ကတွာ သန္တိဋ္ဌနာ နာမ ဟောတီတိ "သန္တိဋ္ဌနာ"တိဝစနေန မဂ္ဂဉာဏမ္ပိ သင်္ဂယှတိ။ နိဗ္ဗိဒါနုလောမဉာဏာနိပိ အတ္ထတော နိဗ္ဗိဒာဉာဏာနေဝ ဟောန္တီတိ တာနိပိ နိဗ္ဗိဒာဉာဏေဟိ သင်္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗိဒါပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉာဏာနီတိ နိဗ္ဗိဒါဂဟဏမေဝ ကတံ, န နိဗ္ဗိဒါနုလောမဂ္ဂဟဏံ။ တီသုပိ စေတေသု ဉာဏဋ္ဌကနိဒ္ဒေသေသု စတုတ္ထဿ ဓမ္မာနုပဿနာစတုက္ကဿ ဝသေန ဝုတ္တာနံ စတုန္နံ ဝတ္ထူနံ ဧကေကသ္မိံ အဿာသဝသေန ဧကံ, ပဿာသဝသေန ဧကန္တိ ဒွေ ဒွေ ဉာဏာနီတိ စတူသု ဝတ္ထူသု အဋ္ဌ ဉာဏာနိ ဟောန္တိ။

ဝိမုတ္တိသုခဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ပဟီနတ္တာ** တိ ပဟာနံ ဒဿေတွာ တဿ ပဟာနဿ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနတ္တံ ဒဿေန္တော **သမုစ္ဆိန္နတ္တာ** တိ အာဟ။ **ဝိမုတ္တိသုခေ ဉာဏ**န္တိ ဖလဝိမုတ္တိသုခသမ္ပယုတ္တဉာဏဥ္စ ဖလဝိမုတ္တိသုခါရမ္မဏပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဥ္စ။ အနုသယဝတ္ထုဿ ကိလေသဿ ပဟာနေန ပရိယုဋ္ဌာနဒုစ္စရိတဝတ္ထုပ္ပဟာနံ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ ပုန အနုသယာနံ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ ဧကဝီသတိဖလဉာဏံ သန္ဓာယ ပဟီနကိလေသဂဏနာယပိ ဉာဏဂဏနာ ကတာ ဟောတိ, ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဥ္စ သန္ဓာယ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဂဏနာယ ဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဂဏနာ ကတာ ဟောတီတိ။

ဉာဏရာသိဆက္ကနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌကထာယ

အာနာပါနဿတိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဣန္ဒြိယကထာ

၁. ပဌမသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၈၄. ဣဒါနိ အာနာပါနဿတိကထာနန္တရံ ကထိတာယ ဣန္ဒြိယကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ အနုပ္ပတ္တာ။ အယဉ္ဟိ ဣန္ဒြိယကထာ အာနာပါနဿတိဘာဝနာယ ဥပကာရကာနံ ဣန္ဒြိယာနံ အဘာဝေ အာနာပါနဿတိဘာဝနာယ အဘာဝတော တဒုပကာရကာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝိသောဓနာဒိဝိဓိဒဿနတ္ထံ အာနာပါနဿတိကထာနန္တရံ ကထိတာတိ တဉ္စ ကထေတဗ္ဗံ ဣန္ဒြိယကထံ အတ္တနာ ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတံ ဝိညာတာဓိပ္ပာယသုတ္တန္တိကဒေသနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ တဒတ္ထပ္ပကာသနဝသေန ကထေတုကာမော ပဌမံ တာဝ **ဧဝံ မေ သုတ**န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ဧဝ**န္တိ နိပါတပဒံ။ **မေ**တိအာဒီနိ နာမပဒါနိ။ **ဝိဟရတီ**တိ ဧတ္ထ **ဝိ**-ဣတိ ဥပသဂ္ဂပဒံ, **ဟရတီ**တိ အာချာတပဒန္တိ ဣမိနာ တာဝ နယေန ပဒဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အတ္ထတော ပန ဥပမူပဒေသဂရဟပသံသနာကာရဝစနဂ္ဂဟဏေသု **ဧဝံ**-သဒ္ဒော ဒိဿတိ နိဒဿနတ္ထေ စ အဝဓာရဏတ္ထေ စ။ ဣဓ ပန ဧဝံသဒ္ဒော အာကာရတ္ထေ နိဒဿနတ္ထေ စ ဝိညုဇနေန ပဝုတ္တော, တထေဝ အဝဓာရဏတ္ထေ စ။

တတ္ထ အာကာရတ္ထေန **ဧဝံ**သဒ္ဒေန ဧတမတ္ထံ ဒီပေတိ – နာနာနယနိပုဏမနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ ဝိဝိဓပါဋိဟာရိယံ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓဂမ္ဘီရံ သဗ္ဗသတ္တာနံ သကသကဘာသာနုရူပတော သောတပထမာဂစ္ဆန္တံ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ သဗ္ဗပ္ပကာရေန ကော သမတ္ထော ဝိညာတုံ, သဗ္ဗထာမေန ပန သောတုကာမတံ ဇနေတွာပိ ဧဝံ မေ သုတံ, မယာပိ ဧကေနာကာရေန သုတန္တိ။

နိဒဿနတ္ထေန "နာဟံ သယမ္ဘူ, န မယာ ဣဒံ သစ္ဆိကတ"န္တိ အတ္တာနံ ပရိမောစေန္တော "ဧဝံ မေ သုတံ, မယာပိ ဧဝံ သုတ"န္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ နိဒဿေတိ။

အဝဓာရဏတ္ထေန ထေရော သာရိပုတ္တော "ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ မဟာပညာနံ ယဒိဒံ သာရိပုတ္တော"တိ (အ. နိ. ၁.၁၈၈-၁၈၉), "နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကပုဂ္ဂလမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယော ဧဝံ တထာဂတေန အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ သမ္မဒေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတိ ယထယိဒံ, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တော။ သာရိပုတ္တော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတေန အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ သမ္မဒေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတီ"တိဧဝမာဒိနာ (အ. နိ. ၁.၁၈၇) နယေန ဘဂဝတာ ပသတ္ထဘာဝါနုရူပံ အတ္တနော ဓာရဏဗလံ ဒဿေန္တော သတ္တာနံ သောတုကာမတံ ဇနေတိ "ဧဝံ မေ သုတံ, တဉ္စ ခော အတ္ထတော ဝါ ဗျဉ္ဇနတော ဝါ အနူနမနဓိကံ, ဧဝမေဝ, န အညထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗ"န္တိ။

မေသဒ္ဒော ကရဏသမ္ပဒါနသာမိအတ္ထေသု ဒိဿတိ။ ဣဓ ပန "မယာ သုတံ, မမ သုတ"န္တိ စ အတ္ထဒွယေ ယုဇ္ဇတိ။

သုတန္တိ အယံသဒ္ဒော သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စ ဝိဿုတဂမနကိလိန္နဥပစိတအနုယောဂသောတဝိညေယျေသု ဒိဿတိ ဝိညာတေပိ စ သောတဒွါရာနုသာရေန။ ဣဓ ပနဿ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတန္တိ ဝါ ဥပဓာရဏန္တိ ဝါ အတ္ထော။ မေ-သဒ္ဒဿ ဟိ မယာတိအတ္ထေ သတိ "ဧဝံ မယာ သုတံ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတ"န္တိ ယုဇ္ဇတိ, မမာတိအတ္ထေ သတိ "ဧဝံ မမ သုတံ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရဏ"န္တိ ယုဇ္ဇတိ။

အပိစ "ဧဝံ မေ သုတ"န္တိ အတ္တနာ ဥပ္ပါဒိတဘာဝံ အပ္ပဋိဇာနန္တော ပုရိမသဝနံ ဝိဝရန္တော "သမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ မယာ တဿ ဘဂဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒဿ ဒသဗလဓရဿ အာသဘဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော သီဟနာဒနာဒိနော သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဿ ဓမ္မိဿရဿ ဓမ္မရာဇဿ ဓမ္မာဓိပတိနော ဓမ္မဒီပဿ ဓမ္မသရဏဿ သဒ္ဓမ္မဝရစက္က

ကဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝစနံ, န ဧတ္ထ အတ္ထော တ ခမ္မေ တ ပဒေ တ ဗျဉ္ဇနေ တ ကင်္ခာ တ ဝိမတိ တ ကာ တဗ္ဗာ”တိ ဣမသ္မိံ ခမ္မေ အဿဒ္ဓိယံ ဝိနာသေတိ, သဒ္ဓါသမ္ဘဒံ ဥပ္ပာဒေတီတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဝိနာသယတိ အဿဒ္ဓံ၊ သဒ္ဓံ ဝဍ္ဎေတိ သာသနေ။
ဧဝံ မေ သုတမိစ္စေဝံ၊ ဝဒံ ဂေါတမသာဝကော”တိ။

ဧကန္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော။ **သမယန္တိ** ပရိစ္ဆိန္နနိဒ္ဒေသော။ **ဧကံ သမယန္တိ** အနိယမိတပရိဒီပနံ။ တတ္ထ **သမယ**သဒ္ဒေါ –

သမဝါယေ ခဏေ ကာလေ၊ သမူဟေ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု။
ပဋိလာဘေ ပဟာနေ စ၊ ပဋိဝေဓေ စ ဒိဿတိ။

ဣဓ ပနဿ ကာလော အတ္ထော။ တေန သံဝစ္ဆရဥတုမာသဒ္ဓမာသရတ္တိန္ဒိဝပုဗ္ဗဏှဟမဇ္ဈန္ဟိကသာယန္ဟ ပဌမ- မဇ္ဈိမပစ္ဆိမယာမမုဟုတ္တာဒီသု ကာလပ္ပဘေဒဘူတေသု သမယေသု ဧကံ သမယန္တိ ဒီပေတိ။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဧတေသု သံဝစ္ဆရာဒီသု သမယေသု ယံ ယံ သုတ္တံ ယမှိ ယမှိ သံဝစ္ဆရေ ဥတုမှိ မာသေ ပက္ခေ ရတ္တိဘာဂေ ဒိဝသဘာဂေ တ ဝုတ္တံ, သဗ္ဗံ တံ ထေရဿ သုဝိဒိတံ သုဝဝတ္ထာပိတံ ပညာယ။ ယသ္မာ ပန “ဧဝံ မေ သုတံ အသုကသံဝစ္ဆရေ အသုကဥတုမှိ အသုကမာသေ အသုကပက္ခေ အသုကရတ္တိဘာဂေ အသုကဒိဝသ ဘာဂေ တ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တေ န သက္ကာ သုခေန ဓာရေတုံ တ ဥဒ္ဒိသိတုံ တ ဥဒ္ဒိသာပေတုံ တ, ဗဟု စ ဝတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ, တသ္မာ ဧကေနေဝ ပဒေန တမတ္ထံ သမောဓာနေတွာ “ဧကံ သမယ”န္တိ အာဟ။

ယေ တ ဣမေ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိသမယော ဇာတိသမယော သံဝေဂသမယော အဘိနိက္ခမနသမယော ဒုက္ကရကာရိ ကသမယော မာရဝိဇယသမယော အဘိသမ္ဗောဓိသမယော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော ဒေသနာသမယော ပရိနိဗ္ဗာနသမ ယောတိဝေမာဒယော ဘဂဝတော ဒေဝမနုဿေသု အတိဝိယ ပကာသာ အနေကကာလပ္ပဘေဒာ ဧဝ သမယာ, တေသု သမယေသု ဒေသနာသမယသင်္ခါတံ ဧကံ သမယန္တိ ဒီပေတိ။ ယော စာယံ ဉာဏကရုဏာကိစ္စသမယေသု ကရုဏာကိစ္စ သမယော, အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိသမယေသု ပရဟိတပဋိပတ္တိသမယော, သန္နိပတိတာနံ ကရဏီယဒွဝယသမ ယေသု ဓမ္မိကထာသမယော, ဒေသနာပဋိပတ္တိသမယေသု ဒေသနာသမယော, တေသုပိ သမယေသု အညတရံ သမယံ သ န္ဓာယ “ဧကံ သမယ”န္တိ အာဟ။

ယသ္မာ ပန “ဧကံ သမယ”န္တိ အစ္စန္တသံယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ ယဉ္ဟိ သမယံ ဘဂဝါ ဣမံ အညံ တ သု တ္တန္တံ ဒေသေသိ, အစ္စန္တမေဝ တံ သမယံ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ, တသ္မာ တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ ဣဓ ဥ ပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော ကတောတိ။

တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“တံ တံ အတ္ထမပေက္ခိတွာ၊ ဘုမ္မေန ကရဏေန စ။
အညတြ သမယော ဝုတ္တော၊ ဥပယောဂေန သော ဣဓာ”တိ။

ပေါရာဏာ ပန ဝဏ္ဏယန္တိ – “တသ္မိံ သမယေ”တိ တ “တေန သမယေနာ”တိ တ “တံ သမယ”န္တိ တ အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ ဧသ, သဗ္ဗတ္ထ ဘုမ္မမေဝတ္ထောတိ။ တသ္မာ “ဧကံ သမယ”န္တိ ဝုတ္တေပိ “ဧကသ္မိံ သမယေ”တိ အ တ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘဂဝါတိ ဂရု။ ဂရုဉှိ လောကေ “ဘဂဝါ”တိ ဝဒန္တိ။ အယဉ္စ သဗ္ဗဂုဏဝိသိဋ္ဌတာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဂရု, တသ္မာ “ဘဂဝါ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပေါရာဏေဟိပိ ဝုတ္တံ –

“ဘဂဝါတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ၊ ဘဂဝါတိ ဝစနမုတ္တမံ။

ဂရု ကရဝယုတ္တော သော၊ ဘဂဝါ တေန ဝုစ္စတီ''တိ။

အပိစ –

''ဘာဂ္ယဝါ ဘဂ္ဂဝါ ယုတ္တော၊ ဘဂေဟိ စ ဝိဘတ္တဝါ။
ဘတ္တဝါ ဝန္တဂမနော၊ ဘဝေသု ဘဂဝါ တတော''တိ။ –

ဣမိဿာပိ ကထာယ ဝသေန အဿ ပဒဿ ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော စ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဗုဒ္ဓါနုဿတိနိဒ္ဒေသေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၂၃ အာဒယော) ဝုတ္တောယေဝ။

ဧတ္တာဝတာ စေတ္ထ **ဧဝ**န္တိ ဝစနေန ဒေသနာသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ, **မေ သုတ**န္တိ သာဝကသမ္ပတ္တိံ, **ဧကံ သမယ**န္တိ ကာလသမ္ပတ္တိံ, **ဘဂဝါ**တိ ဒေသကသမ္ပတ္တိံ။

သာဝတ္ထိယန္တိ ဧတ္ထ စ သဝတ္ထဿ ဣသိနော နိဝါသဋ္ဌာနဘူတာ နဂရီ သာဝတ္ထီ, ယထာ ကာကန္ဒီ မာကန္ဒီတိ ဧဝံ တာဝ အက္ခရစိန္တကာ။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပန ဘဏန္တိ – ယံ ကိဉ္စိ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂံ သဗ္ဗမေတ္ထ အတ္ထီတိ သာဝတ္ထီ, သတ္ထသမာယောဂေ စ ကိံ ဘဏ္ဍမတ္ထီတိ ပုစ္ဆိတေ သဗ္ဗမတ္ထီတိပိ ဝစနမုပါဒါယ သာဝတ္ထီ။

''သဗ္ဗဒာ သဗ္ဗူပကရဏံ၊ သာဝတ္ထိယံ သမောဟိတံ။
တသ္မာ သဗ္ဗမုပါဒါယ၊ သာဝတ္ထီတိ ပဝုစ္စတီ''တိ။ –

တဿံ **သာဝတ္ထိယံ**။ သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ **ဝိဟရတီ**တိ အဝိသေသေန ဣရိယာပထဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေသု အညတရဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနမေတံ, ဣဓ ပန ဌာနဂမနာသနသယနပ္ပဘေဒေသု ဣရိယာပထေသု အညတရဣရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ။ တေန ဌိတောပိ ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိန္နောပိ သယာနောပိ ဘဂဝါ ''ဝိဟရတိ''စ္စေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ဟိ ဘဂဝါ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အပရေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အပရိပတန္တမတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတိ, တသ္မာ ''ဝိဟရတီ''တိ ဝုစ္စတိ။

ဇေတဝနေတိ ဧတ္ထ အတ္တနော ပစ္စတ္ထိကဇနံ ဇိနာတီတိ ဇေတော, ရညော ဝါ အတ္တနော ပစ္စတ္ထိကဇနေ ဇိတေ ဇာတောတိ ဇေတော, မင်္ဂလကမျတာယ ဝါ တဿ ဧဝံနာမမေဝ ကတန္တိ ဇေတော, ဝနယတီတိ ဝနံ, အတ္တသမ္ပဒါယ သတ္တာနံ ဘတ္တိံ ကာရေတိ, အတ္တနိ သိနေဟံ ဥပ္ပာဒေတီတိ အတ္ထော။ ဝနုတေ ဣတိ ဝါ ဝနံ, နာနာဝိဓကုသုမဂန္ဓသမ္မောဒမတ္တကောကိလာဒိဝိဟင်္ဂါဘိရုတေဟိ မန္ဒမာရုတစလိတရုက္ခသာခါဝိဋပပလ္လဝပလာသေဟိ ''ဧထ မံ ပရိဘုဉ္ဇထာ''တိ ပါဏိနော ယာစတိ ဝိယာတိ အတ္ထော။ ဇေတဿ ဝနံ ဇေတဝနံ။ တဉှိ ဇေတေန ရာဇကုမာရေန ရောပိတံ သံဝဍ္ဎိတံ ပရိပါလိတံ, သော စ တဿ သာမီ အဟောသိ, တသ္မာ ဇေတဝနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ ဇေတဝနေ။ ဝနဉ္စ နာမ ရောပိမံ သယံဇာတန္တိ ဒုဝိဓံ။ ဣဒဉ္စ ဝေဠုဝနာဒီနိ စ ရောပိမာနိ, အန္ဓဝနမဟာဝနာဒီနိ သယံဇာတာနိ။

အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေတိ သုဒတ္တော နာမ သော ဂဟပတိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမဝသေန။ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိတာယ ပန ဝိဂတမစ္ဆေရတာယ ကရုဏာဒိဂုဏသမင်္ဂိတာယ စ နိစ္စကာလံ အနာထာနံ ပိဏ္ဍမဒါသိ, တေန အနာထပိဏ္ဍိကောတိ သင်္ခံ ဂတော။ အာရမန္တိ ဧတ္ထ ပါဏိနော, ဝိသေသေန ဝါ ပဗ္ဗဇိတာတိ အာရာမော, တဿ ပုပ္ဖဖလာဒိသောဘာယ နာတိဒူရနစ္စာသန္နတာဒိပဉ္စဝိဓသေနာသနင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ စ တတော တတော အာဂမ္မ ရမန္တိ အဘိရမန္တိ, အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဟုတွာ နိဝသန္တီတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဝါ သမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ တတ္ထ ဂတေပိ အတ္တနော အဗ္ဘန္တရံ အာနေတွာ ရမာပေတီတိ အာရာမော။ သော ဟိ အနာထပိဏ္ဍိကေန ဂဟပတိနာ ဇေတဿ ရာဇကုမာရဿ ဟတ္ထတော အဋ္ဌာရသဟိ ဟိရညကောဋီဟိ ကောဋိသန္ထရေန ကိဏိတွာ အဋ္ဌာရသဟိ ဟိရညကောဋီဟိ သေနာသနာနိ ကာရာပေတွာ အဋ္ဌာရသဟိ ဟိရညကောဋီဟိ ဝိဟာရမဟံ နိဋ္ဌာပေတွာ ဧဝံ စတုပညာသဟိရညကောဋိပရိစ္စာဂေန ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိယျာတိတော, တသ္မာ ''အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမော''တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မိံ **အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ**။

တ္ထ စ ''ဇေတဝနေ''တိ၀စနံ ပုရိမသာမိပရိကိတ္တနံ, ''အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ''တိ ပစ္ဆိမသာမိပရိကိတ္တနံ။ ကိမေတေသံ ပရိကိတ္တနေ ပယောဇနန္တိ? ပုညကာမာနံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနံ။ တတ္ထ ဟိ ဒွါရကောဋ္ဌကပါသာဒမာပနေ ဘူမိဝိက္ကယလဒ္ဓါ အဋ္ဌာရသ ဟိရညကောဋိယော အနေကကောဋိအဂ္ဃနကာ ရုက္ခာ စ ဇေတဿ ပရိစ္စာဂေါ, စတုပဉ္ဉာသ ဟိရညကောဋိယော အနာထပိဏ္ဍိကဿ ။ ဣတိ တေသံ ပရိကိတ္တနေန ဧဝံ ပုညကာမာ ပုညာနိ ကရောန္တီတိ ဒဿေန္တော အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော အညေပိ ပုညကာမေ တေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနေ နိယောဇေတိ။

တတ္ထ သိယာ – ယဒိ တာဝ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ, ''ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ''တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ အထ တတ္ထ ဝိဟရတိ, ''သာဝတ္ထိယ''န္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ န ဟိ သက္ကာ ဥဘယတ္ထ ဧကံ သမယံ ဝိဟရိတုန္တိ။ န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, နနု အဝေါစုမှ ''သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစန''န္တိ။ တသ္မာ ယထာ ဂင်္ဂါယမုနာဒီနံ သမီပေ ဂေါယူထာနိ စရန္တာနိ ''ဂင်္ဂါယ စရန္တိ, ယမုနာယ စရန္တီ''တိ ဝုစ္စန္တိ, ဧဝမိဓာပိ ယဒိဒံ သာဝတ္ထိယာ သမီပေ ဇေတဝနံ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမော, တတ္ထ ဝိဟရန္တော ဝုစ္စတိ ''သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ''တိ။ ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ ဟိဿ သာဝတ္ထိဝစနံ, ပဗ္ဗဇိတာနုရူပနိဝါသဋ္ဌာနနိဒဿနတ္ထံ သေသဝစနံ။

တတ္ထ သာဝတ္ထိကိတ္တနေန အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဘဂဝတော ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏံ ဒဿေတိ, ဇေတဝနာဒိကိတ္တနေန ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟကရဏံ။ တထာ ပုရိမေန ပစ္စယဂ္ဂဟဏတော အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ, ပစ္ဆိမေန ဝတ္ထုကာမပ္ပဟာနတော ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနူပါယံ။ အထ ဝါ ပုရိမေန စ ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂံ, ပစ္ဆိမေန ဝိဝေကာဓိမုတ္တိံ။ ပုရိမေန ကရုဏာယ ဥပဂမနံ, ပစ္ဆိမေန ပညာယ အပဂမနံ။ ပုရိမေန သတ္တာနံ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒနာဓိမုတ္တတံ, ပစ္ဆိမေန ပရဟိတသုခကရဏေ နိရုပလေပတံ။ ပုရိမေန ဓမ္မိကသုခာပရိစ္စာဂနိမိတ္တံ ဖာသုဝိဟာရံ, ပစ္ဆိမေန ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနုယောဂနိမိတ္တံ။ ပုရိမေန မနုဿာနံ ဥပကာရဗဟုလတံ, ပစ္ဆိမေန ဒေဝတာနံ။ ပုရိမေန လောကေ ဇာတဿ လောကေ သံဝဍ္ဎဘာဝံ, ပစ္ဆိမေန လောကေန အနုပလိတ္တတံ။ ပုရိမေန ''ဧကပုဂ္ဂလော, ဘိက္ခဝေ, လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟုဇနဟိတာယ ဗဟုဇနသုခာယ လောကာနုကမ္ပာယ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခာယ ဒေဝမနုဿာနံ။ ကတမော ဧကပုဂ္ဂလော? တထာဂတော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ''တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၀) ဝစနတော ယဒတ္ထံ ဘဂဝါ ဥပ္ပန္နော, တဒတ္ထပရိဒီပနံ, ပစ္ဆိမေန ယတ္ထ ဥပ္ပန္နော, တဒနုရူပဝိဟာရပရိဒီပနံ။ ဘဂဝါ ဟိ ပဌမံ လုမ္ဗိနိဝနေ, ဒုတိယံ ဗောဓိမဏ္ဍေတိ လောကိယလောကုတ္တရာယ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝနေယေဝ ဥပ္ပန္နော, တေနဿ ဝနေယေဝ ဝိဟာရံ ဒဿေတီတိ ဧဝမာဒိနာ နယေနေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတြာ တိ ဒေသကာလပရိဒီပနံ။ တဉှိ ယံ သမယံ ဝိဟရတိ, တတြ သမယေ, ယသ္မိဉ္စ ဇေတဝနေ ဝိဟရတိ, တတြ ဇေတဝနေတိ ဒီပေတိ။ ဘာသိတဗ္ဗယုတ္တေ ဝါ ဒေသကာလေ ဒီပေတိ။ န ဟိ ဘဂဝါ အယုတ္တေ ဒေသေ ကာလေ ဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ''အကာလော ခေါ တာဝ ဗာဟိယာ''တိအာဒိ (ဥဒါ. ၁၀) စေတ္ထ သာဓကံ။ **ခေါ**တိ ပဒပူရဏမတ္တေ အဝဓာရဏတ္ထေ အာဒိကာလတ္ထေ ဝါ နိပါတော။ **ဘဂဝါ**တိ လောကဂရုဒီပနံ။ **ဘိက္ခူ** တိ ကထာသဝနယုတ္တပုဂ္ဂလဝစနံ။ အပိစေတ္ထ ''ဘိက္ခကောတိ ဘိက္ခု, ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ ဘိက္ခူ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၁၀; ပါရာ. ၄၅) နယေန ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အာမန္တေသီ** တိ အာလပိ အဘာသိ သမ္ဗောဓေသိ, အယမေတ္ထ အတ္ထော။ အညတြ ပန ဉာပနေပိ ပက္ကောသနေပိ။ **ဘိက္ခဝေ** တိ အာမန္တနာကာရဒီပနံ။ တေန တေသံ ဘိက္ခူနံ ဘိက္ခနသီလတာဘိက္ခနဓမ္မတာဘိက္ခနေသာဓုကာရိတာဒိဂုဏယောဂသိဒ္ဓေန ဝစနေန ဟီနာဓိကဇနသေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော ဥဒ္ဓတဒီနဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတိ။ ''ဘိက္ခဝေ''တိ ဣမိနာ စ ကရုဏာဝိပ္ဖာရသောမ္မဟဒယနယနနိပါတပုဗ္ဗင်္ဂမေန ဝစနေန တေ အတ္တနော မုခာဘိမုခေ ကရောန္တော တေနေဝ ကထေတုကမျတာဒီပကေန ဝစနေန နေသံ သောတုကမျတံ ဇနေတိ။ တေနေဝ စ သမ္ဗောဓနတ္ထေန ဝစနေန သာဓုကသဝနမနသိကာရေပိ တေ နိယောဇေတိ။ သာဓုကသဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။

အပရေသုပိ ဒေဝမနုဿေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု ကသ္မာ ဘိက္ခူယေဝ အာမန္တေသီတိ စေ? ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌာသန္နသဒာသန္နိဟိတဘာဝတော။ သဗ္ဗပရိသသာဓာရဏာ ဟိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ။ ပရိသာယ စ ဇေဋ္ဌာ ဘိက္ခူ ပဌမုပ္ပန္နတ္တာ, သေဋ္ဌာ အနဂါရိယဘာဝံ အာဒိံ ကတွာ သတ္ထု စရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ သကလသာသနပဋိဂ္ဂါဟကတ္တာ စ, အာသန္နာ

နာ တတ္ထ နိသိန္နေသု သတ္ထုသန္နိကတ္တာ, သဒါသန္နိဟိတာ သတ္ထုသန္တိကာဝစရတ္တာ, ဓမ္မဒေသနာယ စ တေ ဧဝ ဘာဇနံ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပတ္တိသဗ္ဘာဝတော။

တတ္ထ သိယာ – ကိမတ္ထံ ပန ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ပဌမံ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ, န ဓမ္မမေဝ ဒေသေသီတိ? သတိဇနနတ္ထံ။ ပရိသာယ ဟိ ဘိက္ခူ အညံ စိန္တေန္တာပိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာပိ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တာပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောန္တာပိ နိသိန္နာ ဟောန္တိ, တေ အနာမန္တေတွာ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ “အယံ ဒေသနာ ကိံနိဒါနာ ကိံပစ္စယာ ကတမာယ အတ္ထုပ္ပတ္တိယာ ဒေသိတာ”တိ သလ္လက္ခေတုံ အသက္ကောန္တာ ဝိက္ခေပံ အာပဇ္ဇေယျုံ, ဒုဂ္ဂဟိတံ ဝါ ဂဏှေယျုံ။ တေန တေသံ သတိဇနနတ္ထံ ဘဂဝါ ပဌမံ အာမန္တေတွာ ပစ္ဆာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဘဒန္တေတိ ဂါရဝဝစနမေတံ, သတ္ထုနော ပဋိဝစနဒါနံ ဝါ။ အပိစေတ္ထ “ဘိက္ခဝေ”တိ ဝဒမာနော ဘဂဝါ တေ ဘိက္ခူ အာလပတိ, “ဘဒန္တေ”တိ ဝဒမာနာ တေ ဘဂဝန္တံ ပစ္စာလပန္တိ။ တထာ “ဘိက္ခဝေ”တိ ဘဂဝါ အာဘာသတိ, “ဘဒန္တေ”တိ တေ ပစ္စာဘာသန္တိ။ “ဘိက္ခဝေ”တိ ပဋိဝစနံ အာပေတိ, ဘဒန္တေတိ ပဋိဝစနံ ဒေန္တိ။ **တေ ဘိက္ခူ**တိ ယေ ဘဂဝါ အာမန္တေသိ။ **ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ**န္တိ ဘဂဝတော အာမန္တနံ ပဋိအဿောသုံ, အဘိမုခါ ဟုတွာ သုဏိံသု သမ္ပဋိစ္ဆိံသု ပဋိဂ္ဂဟေသုန္တိ အတ္ထော။ **ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစာ**တိ ဘဂဝါ ဧတံ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ သကလသုတ္တံ အဝေါစ။

ဧတ္တာဝတာ စ ယံ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန ကမလကုဝလယုဇ္ဇလဝိမလသာဓုရသသလိလာယ ပေါက္ခရဏိယာ သုခါဝတရဏတ္ထံ နိမ္မလသိလာတလရစနဝိလာသသောဘိတရတနသောပါနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏမုတ္တာတလသဒိသဝါလိကာကိဏ္ဏပဏ္ဍရဘူမိဘာဂံ တိတ္ထံ ဝိယ, သုဝိဘတ္တဘိတ္တိဝိစိတ္တဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တဿ နက္ခတ္တပထံ ဖုသိတုကာမတာယ ဝိယ, ဝိဇမ္ဘိတသမုဿယဿ ပါသာဒဝရဿ သုခါရောဟဏတ္ထံ ဒန္တမယသဏှမုဒုဖလကကဉ္စနလတာဝိနဒ္ဓမဏိဂဏပ္ပဘာသမုဒယုဇ္ဇလသောဘံ သောပါနံ ဝိယ, သုဝဏ္ဏဝလယနူပုရာဒိသင်္ဃဋ္ဋနသဒ္ဒသမ္မိဿိတကထိတဟသိတမဓုရဿရဂေဟဇနဝိစရိတဿ ဥဠာရိဿရိယဝိဘဝသောဘိတဿ မဟာကုလဿ သုခပ္ပဝေသနတ္ထံ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာပဝါဠာဒိဇုတိဝိဿရဝိဇ္ဇောတိတသုပ္ပတိဋ္ဌိတဝိသာလဒွါရဗာဟံ မဟာဒွါရံ ဝိယ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာဉာဏဂမ္ဘီရဘာဝသံသူစကဿ ဣမဿ သုတ္တဿ သုခါဝဂါဟဏတ္ထံ ကာလဒေသဒေသကပရိသာပဒေသပဋိမဏ္ဍိတံ နိဒါနံ ဘာသိတံ, တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။

သုတ္တန္တေ **ပဉ္စာ**တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော။ **ဣမာနိ ဣန္ဒြိယာနီ**တိ ပရိစ္ဆိန္နဓမ္မနိဒဿနံ။ ဣန္ဒြိယဋ္ဌော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော။

၁၈၅. ဣဒါနိ ဣမံ သုတ္တန္တံ ဒေသေတွာ ဣမသ္မိံ သုတ္တန္တေ ဝုတ္တာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာဝိဓာနံ ဘာဝိတတ္တံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဉ္စ ဒဿေတုကာမော **ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိသုဇ္ဈန္တီ**တိ ဝိသုဒ္ဓိံ ပါပုဏန္တိ။ **အဿဒ္ဓေ**တိ တီသု ရတနေသု သဒ္ဓါဝိရဟိတေ။ **သဒ္ဓေ**တိ တီသု ရတနေသု သဒ္ဓါသမ္ပန္နေ။ **သေဝတော**တိ စိတ္တေန သေဝန္တဿ။ **ဘဇတော**တိ ဥပသင်္ကမန္တဿ။ **ပယိရုပါသတော**တိ သက္ကစ္စံ ဥပနိသီဒန္တဿ။ **ပသာဒနီယေ သုတ္တန္တေ**တိ ပသာဒဇနကေ ရတနတ္တယဂုဏပဋိသံယုတ္တေ သုတ္တန္တေ။ **ကုသီတေ**တိ ကုစ္ဆိတေန အာကာရေန သီဒန္တီတိ ကုသီဒါ, ကုသီဒါ ဧဝ ကုသီတာ။ တေ ကုသီတေ။ **သမ္မပ္ပဓာနေ**တိ စတုကိစ္စသာဓကဝီရိယပဋိသံယုတ္တသုတ္တန္တေ။ **မုဋ္ဌဿတီ**တိ နဋ္ဌဿတိကေ။ **သတိပဋ္ဌာနေ**တိ သတိပဋ္ဌာနာဓိကာရကေ သုတ္တန္တေ။ **ဈာနဝိမောက္ခေ**တိ စတုတ္ထဈာနအဋ္ဌဝိမောက္ခတိဝိဓဝိမောက္ခာဓိကာရကေ သုတ္တန္တေ။ **ဒုပ္ပညေ**တိ နိပ္ပညေ, ပညာဘာဝတော ဝါ ဒုဋ္ဌာ ပညာ ဧတေသန္တိ ဒုပ္ပညာ။ တေ ဒုပ္ပညေ။ **ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယ**န္တိ စတုသစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိပဋိသံယုတ္တေ သုတ္တန္တေ, ဉာဏကထာသဒိသေ ဝါ။ **သုတ္တန္တက္ခန္ဓေ**တိ သုတ္တန္တကောဋ္ဌာသေ။ **အဿဒ္ဓိယ**န္တိအာဒီသု **အဿဒ္ဓိယ**န္တိ အဿဒ္ဓဘာဝံ။ အဿဒ္ဓိယေ အာဒီနဝဒဿာဝီ အဿဒ္ဓိယံ ပဇဟန္တော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဘာဝေတိ, သဒ္ဓိန္ဒြိယေ အာနိသံသဒဿာဝီ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဘာဝေန္တော အဿဒ္ဓိယံ ပဇဟတိ။ ဧသ နယော သေသေသု။ **ကောသဇ္ဇ**န္တိ ကုသီတဘာဝံ။ **ပမာဒ**န္တိ သတိဝိပ္ပဝါသံ။ **ဥဒ္ဓစ္စ**န္တိ ဥဒ္ဓတဘာဝံ, ဝိက္ခေပန္တိ အတ္ထော။ **ပဟီနတ္တာ**တိ အပ္ပနာဝသေန ဈာနပါရိပူရိယာ ပဟီနတ္တာ။ **သုပ္ပဟီနတ္တာ**တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝသေန ဝိပဿနာပါရိပူရိယာ သုဋ္ဌု ပဟီနတ္တာ။ **ဘာဝိတံ ဟောတိ သုဘာဝိတ**န္တိ ဝုတ္တက္ကမေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာယ

ဟိ ဝိပက္ခဝသေန ပဟီနတ္တာ ‘‘သုပ္ပဟီနတ္တာ’’တိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။ တသ္မာယေဝ စ ‘‘သုဘာဝိတ’’န္တိ, န တထာ ဈာနေန။ ယသ္မာ ပန ပဟာတဗ္ဗာနံ ပဟာနေန ဘာဝနာသိဒ္ဓိ, ဘာဝနာသိဒ္ဓိယာ စ ပဟာတဗ္ဗာနံ ပဟာနသိဒ္ဓိ ဟောတိ, တသ္မာ ယမကံ ကတ္ဝာ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။

၁၈၆. ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိတရေ **ဘာဝိတာနိ စေဝ ဟောန္တိ သုဘာဝိတာနိ စာ** တိ ဘာဝိတာနံယေဝ သုဘာဝိတတာ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာနိ စ သုပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာနိ စာ**တိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာနံယေဝ သုပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတာ ဝုတ္တာ။ ဖလက္ခဏေ မဂ္ဂကိစ္စနိဗ္ဗတ္တိဝသေန ဘာဝိတတာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သမုစ္ဆေဒဝိသုဒ္ဓိယော** တိ မဂ္ဂဝိသုဒ္ဓိယောယေဝ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိသုဒ္ဓိယော** တိ ဖလဝိသုဒ္ဓိယော ဧဝ။

ဣတိ ဣမာနိ တထာ ဝုတ္တဝိဓာနာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ကာရကပုဂ္ဂလဝသေန ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **ကတိနံ ပုဂ္ဂလာန** န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သဝနေန ဗုဒ္ဓော**တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေတော ဓမ္မကထာသဝနေန စတုသစ္စံ ဗုဒ္ဓတ, ဉာတတတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဘာဝိတိန္ဒြိယဘာဝဿ ကာရဏဝစနံ။ ဘာဝနာဘိသမယဝသေန ဟိ မဂ္ဂဿ ဗုဒ္ဓတ္တာ ဖလက္ခဏေ ဘာဝိတိန္ဒြိယော ဟောတိ။ အဌန္နမ္ပိ အရိယာနံ တထာဂတဿ သာဝကတ္တာ ဝိသေသေတွာ အရဟတ္တဖလဋ္ဌမေဝ ဒဿေန္တော **ခီဏာသဝေ**တိ အာဟ။ သောယေဝ ဟိ သဗ္ဗကိစ္စနိပ္ဖတ္တိယာ **ဘာဝိတိန္ဒြိယော** တိ ဝုတ္တော။ ဣတရေပိ ပန တံတံမဂ္ဂကိစ္စနိပ္ဖတ္တိယာ ပရိယာယေန ဘာဝိတိန္ဒြိယာ ဧဝ။ တသ္မာ ဧဝ စ စတူသု ဖလက္ခဏေသု ‘‘ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဘာဝိတာနိ စေဝ ဟောန္တိ သုဘာဝိတာနိ စာ’’တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန တေသံ ဥပရိမဂ္ဂတ္ထာယ ဣန္ဒြိယဘာဝနာ အတ္ထိယေဝ, တသ္မာ တေ န နိပ္ပရိယာယေန ဘာဝိတိန္ဒြိယာ။ **သယံ ဘူတဋ္ဌေနာ** တိ အနာစရိယော ဟုတွာ သယမေဝ အရိယာယ ဇာတိယာ ဘူတဋ္ဌေန ဇာတဋ္ဌေန ဘဂဝါ။ သောပိ ဟိ ဘာဝနာသိဒ္ဓိဝသေန ဖလက္ခဏေ သယမ္ဘူ နာမ ဟောတိ။ ဧဝံ သယံ ဘူတဋ္ဌေန ဘာဝိတိန္ဒြိယော။ **အပ္ပမေယ္ယဋ္ဌေနာ** တိ အနန္တဂုဏယောဂတော ပမာဏေတုံ အသက္ကုဏေယ္ယဋ္ဌေန။ ဘဂဝါ ဖလက္ခဏေ ဘာဝနာသိဒ္ဓိတော အပ္ပမေယျောတိ။ တသ္မာယေဝ ဘာဝိတိန္ဒြိယော။

ပဉ္စမသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၈၇. ပုန အညံ သုတ္တန္တံ နိက္ခိပိတွာ ဣန္ဒြိယဝိဓာနံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ပဉ္စိမာနိ, ဘိက္ခဝေ** တိအာဒိကံ သုတ္တန္တံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ယေ ဟိ ကေစီ**တိ အနဝသေသပရိယာဒာနံ, **ဟိ**-ကာရော ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော။ **သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ**တိ လောကဝေါဟာရဝသေန ဝုတ္တံ။ **သမုဒယ**န္တိ ပစ္စယံ။ **အတ္ထင်္ဂမ** န္တိ ဥပ္ပန္နာနံ အဘာဝဂမနံ, အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒံ ဝါ။ **အဿာဒ** န္တိ အာနိသံသံ။ **အာဒီနဝ**န္တိ ဒောသံ။ **နိဿရဏ** န္တိ နိဂ္ဂမနံ။ **ယထာဘူတ** န္တိ ယထာသဘာဝံ။ **သမဏေသူ**တိ သမိတပါပေသု။ **သမဏသမ္မတာ** တိ န မယာ သမဏာတိ သမ္မတာ။ ‘‘သမ္မတာ’’တိ ဝတ္တမာနကာလဝသေန ဝုစ္စမာနေ သဒ္ဒလက္ခဏဝသေန ‘‘မေ’’တိ ဆဋ္ဌေ သာမိဝစနမေဝ ဟောတိ။ **ဗြာဟ္မဏေသူ** တိ ဗာဟိတပါပေသု။ **သာမညတ္ထ** န္တိ သမဏဘာဝဿ အတ္ထံ။ **ဗြဟ္မညတ္ထ** န္တိ ဗြာဟ္မဏဘာဝဿ အတ္ထံ။ ဒွေပိ ဧကေနာပိ အရဟတ္တဖလမေဝ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ **သာမညတ္ထ** န္တိ ဟေဋ္ဌာ တီဏိ ဖလာနိ။ **ဗြဟ္မညတ္ထ** န္တိ အရဟတ္တဖလံ။ သာမညဗြဟ္မညန္တိ ဟိ အရိယမဂ္ဂေယေဝ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ပစ္စက္ခေယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ**တိ အတ္တနာယေဝ အဓိကေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ကတွာ။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇာ** တိ ပာပုဏိတွာ, နိပ္ဖာဒေတွာ ဝါ။

၁၈၈. သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ ပဉ္စမံ ဣန္ဒြိယသမုဒယာဒီနံ ပဘေဒဂဏနံ ပုစ္ဆိတွာ ပုန ပဘေဒဂဏနာ ဝိဿဇ္ဇိတာ။ တတ္ထ **အသီတိသတ**န္တိ အသီတိဥတ္တရံ သတံ။ ပဏ္ဏိတေပိ ‘‘အသီတိသတ’’န္တိ ဝုတ္တေပိ အာကာရေဟီတိ ယောဇနာ။

ပုန ပဘေဒဂဏနာပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမေ ဂဏနာနိဒ္ဒေသေ **အဓိမောက္ခတ္ထာယာ** တိ အဓိမုစ္စနတ္ထာယ သဒ္ဒဟနတ္ထာယ။ **အာဝဇ္ဇနာယ သမုဒယော** တိ မနောဒွာရာဝဇ္ဇနစိတ္တဿ သမုဒယော။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ သမုဒယော** တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ပစ္စယော, သဒ္ဓံ ဥပ္ပာဒေဿာမီတိ ပုဗ္ဗဘာဂဝဇ္ဇနံ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဥပနိဿယပစ္စယော, သဒ္ဓိန္ဒြိယဇဝနဿ အာဝဇ္ဇနံ ပဌမဿ ဇဝနဿ အနန္တရပစ္စယော, ဒုတိယဇဝနာဒီနံ ဥပနိဿယပစ္စယော။ **အဓိမောက္ခဝသေ**

နာတိ ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တအဓိမောက္ခဝသေန။ **ဆန္ဒဿ သမုဒယော**တိ ပုဗ္ဗာဘာကဝဇ္ဇနပစ္စယာ ဥပ္ပန္နဿ အဓိမောက္ခသမ္ပယုတ္တဿ ယေတပနကဘူတဿ ဓမ္မစ္ဆန္ဒဿ သမုဒယော။ သော ပန သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ သဟဇာတ အညမညနိဿယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတဝသေန ပစ္စယော ဟောတိ, ဆန္ဒာဓိပတိကာလေ အဓိပတိပစ္စယော စ ဟောတိ, သောယေဝ ဒုတိယဿ အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယာသေဝနနတ္ထိဝိဂတဝသေန ပစ္စယော ဟောတိ။ ဣမိနာဝ နယေန မနသိကာရဿပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ကေဝလဉှိ ဟေတ္ထ **မနသိကာရော**တိ သာရဏလက္ခဏော ယေတပနကမနသိကာရော။ အဓိပတိပစ္စယတာ ပနဿ န ဟောတိ။ သမ္ပယုတ္တေသု ဣမေသံ ဒွိန္နံယေဝ ဂဟဏံ ဗလဝပစ္စယတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဝသေနာ**တိ ဘာဝနာဘိဝုဍ္ဎိယာ ဣန္ဒြိယဘာဝံ ပတ္တဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဝသေန။ **ကေတ္တုပဋ္ဌာန**န္တိ ကောရမ္မဏေ အစလဘာဝေန ဘုသံ ဌာနံ ဥပရူပရိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယေ ဝုတ္တနယေနေဝ သေသိန္ဒြိယာနိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဧဝမေကေကဿ ဣန္ဒြိယဿ စတ္တာရော စတ္တာရော သမုဒယာတိ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝီသတိ သမုဒယာ ဟောန္တိ။ ပုန စတုန္နံ သမုဒယာနံ ဧကေကသ္မိံ သမုဒယေ ပဉ္စ ပဉ္စ ဣန္ဒြိယာနိ ယောဇေတွာ ဝီသတိ သမုဒယာ ဝုတ္တာ။ ပဌမဝီသတိ နာနာမဂ္ဂဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, ဒုတိယဝီသတိ ဧကမဂ္ဂဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ စတ္တာလီသ အာကာရာ ဟောန္တိ။ အတ္ထင်္ဂမတာရောပိ ဣမိနာဝ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော ပန အတ္ထင်္ဂမော ဣန္ဒြိယဘာဝနံ အနနုယုတ္တဿ အပ္ပဋိလဒ္ဓာ ပဋိလာဘတ္ထင်္ဂမော, ဣန္ဒြိယဘာဝနာယ ပရိဟီနဿ ပဋိလဒ္ဓပရိဟာနိ အတ္ထင်္ဂမော, ဖလပ္ပတ္တဿ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိအတ္ထင်္ဂမော။ **ကေတ္တအနုပဋ္ဌာန**န္တိ ကေတ္တေ အနုပဋ္ဌာနံ။

က. အဿာဒနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၈၉. အဿာဒနိဒ္ဒေသေ **အဿဒ္ဓိယဿ အနုပဋ္ဌာန**န္တိ အဿဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော သဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ပသာဒနီယသုတ္တန္တေ ပစ္စဝေက္ခတော တတ္ထ ယောနိသောမနသိကာရံ ဗဟုလီကရောတော စ အဿဒ္ဓိယဿ အနုပဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ **အဿဒ္ဓိယပရိဠာဟဿ အနုပဋ္ဌာန**န္တိ ဧတ္ထ အဿဒ္ဓဿ သဒ္ဓါက ထာယ ပဝတ္တမာနာယ ဒုက္ခံ အေမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ အဿဒ္ဓိယပရိဠာဟော။ **အဓိမောက္ခစရိယာယ ဝေသာရဇ္ဇ**န္တိ သဒ္ဓါဝတ္ထုဝသေန တ ဘာဝနာယ တ ဝသိပ္ပတ္တဿ သဒ္ဓါပဝတ္တိယာ ဝိသာရဒဘာဝတေ ဟောတိ။ **သန္တော စ ဝိဟာရာဓိဂမော**တိ သမထဿ တ ဝိပဿနာယ တ ပဋိလာဘော။ **သုခံ သောမနဿ**န္တိ ဧတ္ထ စေတသိကသုခဘာဝဒဿနတ္ထံ သောမနဿဝစနံ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယသမုဋ္ဌိတပဏီတရူပဖုဋ္ဌကာယဿ ကာယိကသုခမ္ပိ လဗ္ဘတိယေဝ။ သုခသောမနဿဿ ပဓာနဿာဒတ္တာ “အယံ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဿာဒော”တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာဝ နယေန သေသိန္ဒြိယဿာဒာပိ ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ခ. အာဒီနဝနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၀. အာဒီနဝနိဒ္ဒေသေ **အနိစ္စဋ္ဌေနာ**တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အနိစ္စဋ္ဌေန။ သော အနိစ္စဋ္ဌော သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အာဒီနဝေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတရဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဣမေ သမုဒယတ္ထင်္ဂမဿာဒါဒီနဝါ လောကိယိန္ဒြိယာနမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဂ. နိဿရဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၁. နိဿရဏနိဒ္ဒေသေ **အဓိမောက္ခဋ္ဌေနာ**တိအာဒီသု ဧကေကသ္မိံ ဣန္ဒြိယေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ပဉ္စဝီသတိ နိဿရဏာနိ မဂ္ဂဖလဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ **တတော ပဏီတတရသဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ပဋိလာဘာ**တိ တတော ဝိပဿနာက္ခဏေ ပဝတ္တသဒ္ဓိန္ဒြိယတော မဂ္ဂက္ခဏေ ပဏီတတရဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ပဋိလာဘဝသေန။ **ပုရိမတရသဒ္ဓိန္ဒြိယာ နိဿဋံ ဟောတီ**တိ တသ္မိံ မဂ္ဂက္ခဏေ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ပုရိမတရတော ဝိပဿနာက္ခဏေ ပဝတ္တသဒ္ဓိန္ဒြိယတော နိက္ခန္တံ ဟောတိ။ ဣမိနာဝ နယေန ဖလက္ခဏေ သဒ္ဓိန္ဒြိယမ္ပိ ဥဘယတ္ထ သေသိန္ဒြိယာနိပိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

၁၉၂. ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဉ္စဟိ ဣန္ဒြိယေဟီတိ ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေ ပဉ္စဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိအဋ္ဌသမာပတ္တိဝသေန အဋ္ဌ နိဿရဏာနိ, အနိစ္စာနုပဿနာဒိအဋ္ဌာရသမဟာဝိပဿနာဝသေန အဋ္ဌာရသ နိဿရဏာနိ, သောတာ

ပတ္တိမဂ္ဂဒိဝသေန အဌ လောကုတ္တရနိဿရဏာနိ။ ဇံ ဈာနသမာပတ္တိမဟာဝိပဿနာမဂ္ဂဖလဝသေန စတုတ္တိံသ နိဿရဏာနိ ပုရိမပုရိမသမတိက္ကမတော နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ **နေက္ခမ္မေ ပဋ္ဌိဋ္ဌိယာနီ** တိအာဒီနိ ပန သတ္တတိံသ နိဿရဏာနိ ပဋိပက္ခပဟာနဝသေန ပဋိပက္ခတော နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ တတ္ထ နေက္ခမ္မာဒီသု သတ္တသု သတ္တ နိဿရဏာနိ ဥပစာရဘူမိဝသေန ဝုတ္တာနိ, ဖလာနိ ပန ပဋိပက္ခပဟာနာဘာဝတော န ဝုတ္တာနိ။

၁၉၃. **ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေဟီ** တိ ယာဝ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါ ဒိဋ္ဌိယာ သဟ ဧကသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဌိတာတိ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာ။ တေဟိ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေဟိ။ **ဩဠာရိကေဟီ**တိ ထူလေဟိ ကာမရာဂဗျာပါဒေဟိ။ **အဏုသဟဂတေဟီ**တိ သုခုမဘူတေဟိ ကာမရာဂဗျာပါဒေဟိယေဝ။ **သဗ္ဗကိလေသေဟီ**တိ ရူပရာဂါဒီဟိ။ တေသု ဟိ ပဟီနေသု သဗ္ဗကိလေသာ ပဟီနာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ''သဗ္ဗကိလေသေဟီ''တိ ဝုတ္တံ။ အဝုတ္တတ္တာနိ ပနေတ္ထ ပအနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာနေတာတိ။ **သဗ္ဗေသညေဝ ခီဏာသဝါနံ တတ္ထ တတ္ထ ပဋ္ဌိဋ္ဌိယာနီ**တိ ''အဓိမောက္ခဋ္ဌေနာ''တိအာဒီသု ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေသု ဌာနေသု တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ပဋ္ဌိဋ္ဌိယာနိ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ ခီဏာသဝါနံ ယထာယောဂံ တတော တတော နိဿဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ ဣမသ္မိံ တရေ ပဌမံ ဝုတ္တနယာ ဇေဝ ယထာယောဂံ ခီဏာသဝဝသေန ဝုတ္တာ။

ကထံ ပနေတာနိ နိဿရဏာနိ အသီတိသတံ ဟောန္တီတိ? ဝုစ္စတေ – မဂ္ဂဖလဝသေန ဝုတ္တာနိ ပဥ္စဝီသတိ, သမတိက္ကမဝသေန ဝုတ္တာနိ စတုတ္တိံသ, ပဋိပက္ခဝသေန ဝုတ္တာနိ သတ္တတိံသာတိ ပဌမတရေ သဗ္ဗာနိ ဆန္နဝုတိ နိဿရဏာနိ ဟောန္တိ, တောနိယေဝ ဒုတိယတရေ ခီဏာသဝါနံ ဝသေန ဒွတ္တဒသသု အပနီတေသု စတုရာသီတိ ဟောန္တိ။ ဣတိ ပုရိမာနိ ဆန္နဝုတိ, ဣမာနိ စ စတုရာသီတီတိ အသီတိသတံ ဟောန္တိ။ ကတမာနိ ပန ဒွတ္တဒသ ခီဏာသဝါနံ အပနေတဗ္ဗာနိ? သမတိက္ကမတော ဝုတ္တေသု မဂ္ဂဖလဝသေန ဝုတ္တာနိ အဌ နိဿရဏာနိ, ပဋိပက္ခတော ဝုတ္တေသု မဂ္ဂဝသေန ဝုတ္တာနိ စတ္တာရီတိ ဣမာနိ ဒွတ္တဒသ အပနေတဗ္ဗာနိ။ အရဟတ္တဖလဝသေန ဝုတ္တာနိ ကသ္မာ အပနေတဗ္ဗာနီတိ စေ? သဗ္ဗပဌမံ ဝုတ္တာနံ ပဥ္စဝီသတိယာ နိဿရဏာနံ မဂ္ဂဖလဝသေနေဝ လဗ္ဘနတော။ အရဟတ္တဖလဝသေန နိဿရဏာနိ ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တိ ။ ဟေဋ္ဌိမံ ဟေဋ္ဌိမံ ပန ဖလသမာပတ္တိံ ဥပရိမာ ဥပရိမာ န သမာပဇ္ဇန္တိယေဝတိ ဟေဋ္ဌာ တိဏ္ဏံပိ ဖလာနိ န လဗ္ဘန္တိယေဝ။ ဈာနသမာပတ္တိဝိပဿနာနေက္ခမ္မာဒီနိ စ ကိရိယာဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ ပဉ္စပိ စေတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ပုဗ္ဗမေဝ ပဋိပက္ခာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ပဋိပက္ခတော နိဿဋ္ဌာနေဝ ဟောန္တီတိ။

ဒုတိယသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၄. ပုန အညံ သုတ္တန္တံ နိက္ခိပိတွာ ဣန္ဒြိယဝိဓာနံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ပဥ္စိမာနိ, ဘိက္ခဝေ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သောတာပတ္တိယင်္ဂေသု** တိ ဧတ္ထ သောတော အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ, သောတဿ အာပတ္တိ ဘုသံ ပာပုဏနံ သောတာပတ္တိ, သောတာပတ္တိယာ အင်္ဂါနိ သမ္ဘာရာနိ သောတာပတ္တိအင်္ဂါနိ။ သောတာပန္နတာယ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိလာဘအင်္ဂါနိ။ သပ္ပုရိသသံသေဝေ သောတာပတ္တိအင်္ဂံ, သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သောတာပတ္တိအင်္ဂံ, ယောနိသောမနသိကာရော သောတာပတ္တိအင်္ဂံ, ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ သောတာပတ္တိအင်္ဂံ, ဣမာနိ စတ္တာရိ သောတာပတ္တိအင်္ဂါနိ။ သေသာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ ဇဝ။ ဣဒ္ဓဥ္စ ဣမေသံ ဣန္ဒြိယာနံ သကဝိသယေ ဇေဋ္ဌကဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ယထာ ဟိ စတ္တာရော သေဋ္ဌိပုတ္တာ ရာဇာတိရာဇပဉ္စမေသု သဟာယေသု ''နက္ခတ္တံ ကီဠိဿာမာ''တိ ဝီထိံ ဩတိဏ္ဏေသု ဧကဿ သေဋ္ဌိပုတ္တဿ ဂေဟံ ဂတကာလေ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ''ဣမေသံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ ဒေထ, ဣမေသံ ဂန္ဓမာလာလင်္ကာရာဒီနိ ဒေထာ''တိ ဂေဟေ ဝိစာရေတိ, ဒုတိယဿ တတိယဿ စတုတ္ထဿ ဂေဟံ ဂတကာလေ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ''ဣမေသံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ ဒေထ, ဣမေသံ ဂန္ဓမာလာလင်္ကာရာဒီနိ ဒေထာ''တိ ဂေဟေ ဝိစာရေတိ, အထ သဗ္ဗပစ္ဆာ ရညော ဂေဟံ ဂတကာလေ ကိဉ္စာပိ ရာဇာ သဗ္ဗတ္ထ ဣဿရောဝ, ဣမသ္မိံ ပန ကာလေ အတ္တနော ဂေဟေယေဝ ''ဣမေသံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ ဒေထ, ဣမေသံ ဂန္ဓမာလာလင်္ကာရာဒီနိ ဒေထာ''တိ ဝိစာရေတိ, ဧဝမေဝ သဒ္ဓါပဉ္စမကေသု ဣန္ဒြိယေသု တေသု သဟာယေသု ဧကတော ဝီထိံ ဩတရန္တေသု ဝိယ ဧကာရမ္မဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေသုပိ ယထာ ပဌမဿ ဂေဟေ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ဝိစာရေတိ , ဇံ သောတာပတ္တိအင်္ဂါနိ ပတွာ အဓိမောက္ခလက္ခဏံ သဒ္ဓိန္ဒြိယမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ ဒုတိယဿ ဂေဟေ

ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ဝိစာရေတိ, ဇဝံ သမ္မပ္ပဓာနာနိ ပတ္ဝတ ပဂ္ဂဟဏာလက္ခဏံ ဝီရိယိန္ဒြိယမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ တတိယဿ ဂေဟေ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ဝိစာရေတိ, ဇဝံ သတိပဋ္ဌာနာနိ ပတ္ဝတ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏံ သတိန္ဒြိယမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ စတုတ္ထဿ ဂေဟေ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ဂေဟသာမိကောဝ ဝိစာရေတိ, ဇဝံ ဈာနာနိ ပတ္ဝတ အဝိက္ခေပလက္ခဏံ သမာဓိန္ဒြိယမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ဟောန္တိ။ သဗ္ဗပစ္ဆာ ရညော ဂေဟံ ဂတကာလေ ပန ယထာ ဣတရေ စတ္တာရော တုဏှီ နိသီဒန္တိ, ရာဇာဝ ဝိစာရေတိ, ဇဝံ အရိယသစ္စာနိ ပတ္ဝတ ပဇာနနလက္ခဏံ ပညိန္ဒြိယမေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ, သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ဟောန္တီတိ။

က. ပဘေဒဂဏနနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၅. သုတ္တန္တဿ ပဘေဒဂဏနာပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမေဝ ပဘေဒဂဏနနိဒ္ဒေသေ **သပ္ပုရိသသံသေဝေ**တိ သောဘနာနံ ပုရိသာနံ သမ္မာ သေဝနေ။ **အဓိမောက္ခာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ**တိ အဓိမောက္ခသင်္ခာတေန သေသိန္ဒြိယေသု အဓိပတိဘာဝဋ္ဌေန, သေသိန္ဒြိယာနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **သဒ္ဓမ္မသဝနေ** တိ သတံ ဓမ္မေ, သောဘနော ဝါ ဓမ္မောတိ သဒ္ဓမ္မော။ တဿ သဒ္ဓမ္မဿ သဝနေ။ **ယောနိသောမနသိကာရေ**တိ ဥပာယေန မနသိကာရေ။ **ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိယာ**တိ ဧတ္ထ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မေ အနုဂတော ဓမ္မော ဓမ္မာနုဓမ္မော, သီလသမာဓိပညာသင်္ခာတဿ ဓမ္မာနုဓမ္မဿ ပဋိပတ္တိ ပဋိပဇ္ဇနံ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ။ **သမ္မပ္ပဓာနာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ခ. စရိယာတရဝဏ္ဏနာ

၁၉၆. စရိယာတရေပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေဝလံ ပဌမတရော ဣန္ဒြိယာနံ ဥပ္ပာဒနကာလဝသေန ဝုတ္တော, စရိယာတရော ဥပ္ပန္နာနံ အာသေဝနကာလဝသေန စ ပာရိပူရိကာလဝသေန စ ဝုတ္တော။ စရိယာ ပကတိ ဥဿန္နတာတိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ။

စာရဝိဟာရနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၇. ဣအနိ စရိယာသမ္ဗန္ဓေနေဝ စာရဝိဟာရနိဒ္ဒေသဝသေန အပရေန ပရိယာယေန ဣန္ဒြိယဝိဓာနံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **စာရော စ ဝိဟာရော စာ**တိအာဒိကံ ဥဒ္ဒေသံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ တဿ နိဒ္ဒေသမာဟ။ တတ္ထ ဥဒ္ဒေသေ တာဝ ယထာ စရန္တံ ဝိဟရန္တံ ဝိညူ သဗြဟ္မစာရီ ဂမ္ဘီရေသု ဌာနေသု ဩကပ္ပေယျုံ – အဒ္ဓာ အယမာယသ္မာ ပတ္တော ဝါ ပာပုဏိဿတိ ဝါတိ, တထာ ဣန္ဒြိယသမ္ဗန္ဓဿ စာရော စ ဝိဟာရော စ ဝိညူဟိ သဗြဟ္မစာရီဟိ အနုဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ ပဋိဝိဒ္ဓေါတိ ဥဒ္ဒေသဿ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေ စရိယာ စာရောယေဝ။ စာရော စရိယာတိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ။ တသ္မာ ''စာရော''တိပဒဿ နိဒ္ဒေသေ ''စရိယာ''တိ ဝုတ္တံ။ **ဣရိယာပထစရိယာ**တိ ဣရိယာပထာနံ စရိယာ, ပဝတ္တနန္တိ အတ္ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အာယတနစရိယာ** ပန အာယတနေသု သတိသမ္ပဇညာနံ စရိယာ။ **ပတ္တီ** တိ ဖလာနိ။ တာနိ ဟိ ပာပုဏိယန္တီတိ ''ပတ္တီ''တိ ဝုတ္တာ။ သတ္တလောကဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကာ အတ္ထာ **လောကတ္ထာ** တိ အယံ ဝိသေသော။

ဣအနိ တာသံ စရိယာနံ ဘူမိံ ဒဿေန္တော **စတူသု ဣရိယာပထေသူ**တိအာဒိမာဟ။ **သတိပဋ္ဌာနေသူ** တိ အာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာနေသု။ သတိပဋ္ဌာနေသုပိ ဝုစ္စမာနေသု သတိတော အနညာနိ တေဟာရဝသေန အညာနိ ဝိယ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **အရိယသစ္စေသူ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂလောကိယသစ္စဉာဏေန ဝိသုံ ဝိသုံ သစ္စပရိဂ္ဂဟဝသေန ဝုတ္တံ။ **အရိယမဂ္ဂေသု သာမညဖလေသူ**တိ စ တေဟာရဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ **ပဒေသေ**တိ လောကတ္ထစရိယာယ ဧကဒေသေ။ နိပ္ပဒေသတော ဟိ လောကတ္ထစရိယံ ဗုဒ္ဓာ ဧဝ ကရောန္တိ။ ပုန တာ ဧဝ စရိယာယော ကာရကပုဂ္ဂလဝသေန ဒဿေန္တော **ပဏိဓိသမ္ပန္နာနန္တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပဏိဓိသမ္ပန္နာ နာမ ဣရိယာပထာနံ သန္တတ္တာ ဣရိယာပထဂုတ္တိယာ သမ္ပန္နာ အက မ္ပိတဣရိယာပထာ ဘိက္ခုဘာဝါနုရူပေန သန္တေန ဣရိယာပထေန သမ္ပန္နာ။ ဣန္ဒြိယေသု **ဂုတ္တဒွါရာန** န္တိ စက္ခာ ဒီသု ဆသု ဣန္ဒြိယေသု အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ပဝတ္တနကေကဒွါရဝသေန ဂုတ္တံ ဒွါရံ ဧတေသန္တိ ဂုတ္တ ဒွါရာ။ တေသံ ဂုတ္တဒွါရာနံ။ **ဒွါရ**န္တိ စေတ္ထ ဥပ္ပတ္တိဒွါရဝသေန စက္ခာဒယော ဧဝ။ **အပ္ပမာဒဝိဟာရီနန္တိ**

သီလာဒီသု အပ္ပမာဒဝိဟာရဝတံ။ **အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာန** န္တိ ဝိပဿနာယ ပာဒကဘာဝေန အဓိစိတ္တသင်္ခါတံ သမာဓိ မနုယုတ္တာနံ။ **ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာန** န္တိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒတော အာဒိ ကတ္ဝာ ယာဝ ကေတုဘာ, တာဝ ပဝတ္တေန ဉာဏေန သမ္ပ န္နာနံ။ **သမ္မာပဋိပန္နာန** န္တိ စတုမဂ္ဂက္ခဏေ။ **အဓိဂတဖလာန**န္တိ စတုဖလက္ခဏေ။

အဓိမုစ္စန္တော တိ အဓိမောက္ခံ ကရောန္တော။ **သဒ္ဓါယ စရတီ** တိ သဒ္ဓါဝသေန ပဝတ္တတိ။ **ပဂ္ဂဏှန္တော** တိ စတုသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယေန ပဒဟန္တော။ **ဥပဋ္ဌာပေန္တော** တိ သတိယာ အာရမ္မဏံ ဥပဋ္ဌာပေန္တော။ **အဝိက္ခေပံ က ရောန္တော**တိ သမာဓိဝသေန ဝိက္ခေပံ အကရောန္တော။ **ပဇာနန္တော** တိ စတုသစ္စပဇာနနပညာယ ပကာရေန ဇာနန္တော။ **ဝိဇာနန္တော** တိ ဣန္ဒြိယသမ္ပယုတ္တဇဝနပုဗ္ဗင်္ဂမေန အာဝဇ္ဇနဝိညာဏေန အာရမ္မဏံ ဝိဇာနန္တော။ **ဝိညာဏ စရိယာယာ**တိ အာဝဇ္ဇနဝိညာဏစရိယဝသေန။ **ဧဝံ ပဋိပန္နဿာ** တိ သဟဇဝနာယ ဣန္ဒြိယစရိယာယ ပဋိပန္နဿ။ **ကု သလာ ဓမ္မာ အာယာပေန္တီ**တိ သမထဝိပဿနာဝသေန ပဝတ္တာ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘုသံ ယာပေန္တိ, ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **အာယတနစရိယာယာ**တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘုသံ ယတနစရိယာယ, ဃဋ္ဋနစရိယာယ ပဝတ္တနစရိယာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိသေသမဓိဂစ္ဆတီ** တိ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန ဝိသေသံ အဓိဂစ္ဆတိ။ **ဒ ဿနစရိယာ**ဒယော ဝုတ္တတ္ထာယေဝ။

သဒ္ဓါယ ဝိဟရတီ တိအာဒီသု သဒ္ဓါဒိသမင်္ဂိဿ ဣရိယာပထဝိဟာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အနုဗုဒ္ဓေ**ာတိ အနုမာနဗုဒ္ဓိ ယာ။ **ပဋိဝိဒ္ဓေ**ာ တိ ပစ္စက္ခဗုဒ္ဓိယာ။ ယသ္မာ အဓိမောက္ခာဒီသု အနုဗုဒ္ဓေသု ပဋိဝိဒ္ဓေသု စ စာရော စ ဝိဟာရော စ အနု ဗုဒ္ဓေ ဟောတိ ပဋိဝိဒ္ဓေ, တသ္မာ အနုဗောဓပဋိဝေဓေသု အဓိမောက္ခာဒယော စ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။

ဧဝံ သဒ္ဓါယ စရန္တ န္တိအာဒီသု **ဧဝ**န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရံ နိဒ္ဒိသန္တော ယထာသဒ္ဒဿ အတ္ထံ နိဒ္ဒိသတိ။ **ဝိညူ** တိအာဒီသုပိ ယထာသဘာဝံ ဇာနန္တီတိ ဝိညူ။ ဝိညာတံ သဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တိ ပာကဋံ ကရောန္တီတိ **ဝိဘာဝီ**။ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ, ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ, မေဓာ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **မေ ဓာဝီ**။ ဉာဏဂတိယာ ပဏ္ဍန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ **ပဏ္ဍိတာ** ။ ဗုဒ္ဓိသမ္ပဒာယ သမန္နာဂတတ္တာ **ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နာ** ။ သဟ ဗ္ရဟ္မံ စရိယံ ဥတ္တမံ ပဋိပဒံ စရန္တီတိ **သဗ္ရဟ္မစာရိနော** ။ အပလောကနကမ္မာဒိစတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ ဧကတော ကရဏဝသေန **ဧကံ ကမ္မံ** ။ တထာ ပဉ္စဝိဓော ပာတိမောက္ခုဒ္ဒေသော **ဧကုဒ္ဒေသော** ။ သမာ သိက္ခာ ဧတေသန္တိ သမ သိက္ခာ, သမသိက္ခာနံ ဘာဝေါ **သမသိက္ခတာ** ။ သမသိက္ခာတာတိပိ ပဌန္တိ။ ယေသံ ဧကံ ကမ္မံ ဧကော ဥဒ္ဒေသော သမသိ က္ခတာ, တေ သဗ္ရဟ္မစာရီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “ဈာနာနီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **ဈာနာ**တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **ဝိ မောက္ခာ**တိ တယော တ အဋ္ဌ တ ဝိမောက္ခာ။ **သမာဓီ**တိ သဝိတက္ကသဝိစာရအဝိတက္ကဝိစာရမတ္တအဝိတက္ကာဝိစာရာ တယော သမာဓိ။ **သမာပတ္တိယော** တိ သုညတာနိမိတ္တာပ္ပဏိဟိတာ။ **အဘိညာယော**တိ ဆ အဘိညာ။

ဧကော အံသော ဘာဂေါ, န ဒုတိယောတိ ဧကံသော, ဧကံသဿ အတ္ထဿ ဝစနံ **ဧကံသဝစနံ**။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ ဝိသေသတော ပန သမံ, သမန္တာ တ သေတိ ပဝတ္တတီတိ သံသယော, နတ္ထေတ္ထ သံသယော တိ **နိဿံသယော** ။ ကေသမ္မိံ ယေဝ အနိစ္ဆယတာ ဟုတွာ ကတရမ္ပိ ကင်္ခတီတိ ကင်္ခာ, နတ္ထေတ္ထ ကင်္ခာတိ **နိက္ခ ကင်္ခော**။ ဒွိဓာ ဘာဝေါ ဒွေဇ္ဈံ, နတ္ထေတ္ထ ဒွေဇ္ဈန္တိ **အဒွေဇ္ဈော** ။ ဒွိဓာ ဧလယတိ ကမ္ပေတီတိ ဒွေဇ္ဈဟကံ, နတ္ထေတ္ထ ဒွေဇ္ဈဟကန္တိ **အဒွေဇ္ဈဟကော**။ နိယောဂေန နိယမေန ဝစနံ **နိယောဂဝစနံ**။ နိယ္ယောဂဝစနန္တိပိ ပဌန္ တိ။ အပဏ္ဏကဿ အဝိရဒ္ဓဿ နိယျာနိကဿ အတ္ထဿ ဝစနံ **အပဏ္ဏကဝစနံ။ အဝတ္ထာပနဝစန** န္တိ နိစ္ ဆယဝစနံ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟေတံ ဝိစိကိစ္ဆာဘာဝဿ ဝေဝစနံ။ ပိယဿ အတ္ထဿ သဗ္ဘာဝတော ဝစနံ, ပိယမေတာတိ **ပိ ယဝစနံ**။ တထာ **ဂရုဝစနံ**။ သဟ ကရဝေန ဂရုဘာဝေန သကာရဝံ။ ပတိဿယနံ ပတိဿယော ပရံ ဂရုံ ကတွာ နိဿယနံ အပဿယနန္တိ အတ္ထော။ ပတိဿဝနံ တ ပတိဿတေ, နိတတဝုတ္တိတာယ ပရဝစနသဝနန္တိ အတ္ထော။ ဥဘာယ ထာပိ ပရဇေဋ္ဌကဘာဝဿေတံ နာမံ။ သဟ ကရဝေန ဝတ္တတီတိ သကရဝံ။ သဟ ပတိဿယေန, ပတိဿဝေန တ ဝ တ္တတီတိ သပ္ပတိဿယံ။ “သပ္ပတိဿဝ”န္တိ တ ဝတ္တဗ္ဗေ ယ-ကာရံ, ဝ-ကာရံ တ လောပံ ကတွာ “သပ္ပတိသ္ သ”န္တိ ဝုတ္တံ။ အဓိကံ ဝိသိဋ္ဌံ ဝစနံ အဓိဝစနံ, သကရဝဥ တံ သပ္ပတိဿဥ္စာတိ သကရဝသပ္ပတိဿံ, သကရဝသ ပ္ပတိဿံ အဓိဝစနံ **သကရဝသပ္ပတိဿာဓိဝစနံ** ။ ဥဘာယတ္ထာပိ ဝေဝစနဝိကပ္ပနာနတ္တဝသေန ပုနပ္ပုနံ **တေန္တိ** ဝု တ္တံ။ **ပတ္တော တ ဟာပုဏိဿတိ တ** တိ ဈာနာဒီနိယေဝတတိ။

၄. စတုတ္ထသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၈. ပုန ပဌမသုတ္တမေဝ နိက္ခိပိတွာ အပရေန အာကာရေန ဣန္ဒြိယာနိ နိဒ္ဒိသတိ။ တတ္ထ **ကတိဟာကာရေဟိ ကေနဋ္ဌေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာနီ**တိ ကတိဟိ အာကာရေဟိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ **ကေနဋ္ဌေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာနီ**တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာကာရေ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗဋ္ဌဉ္စ ပုစ္ဆတိ။ **ဆဟာကာရေဟိ တေနဋ္ဌေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာနီ**တိ ဆဟိ အာကာရေဟိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ, တေနေဝ ဆအာကာရသင်္ခာတေနဋ္ဌေန ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ **အာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ**တိ အဓိပတိဘာဝဋ္ဌေန။ **အာဒိဝိသောဓနဋ္ဌေနာ**တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိဘူတဿ သီလဿ ဝိသောဓနဋ္ဌေန။ **အဓိမတ္တဋ္ဌေနာ**တိ ဗလဝဋ္ဌေန ။ ဗလဝဉှိ အဓိကာ မတ္တာ ပမာဏံ အဿာတိ အဓိမတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ **အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ**တိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **ပရိယာဒာနဋ္ဌေနာ**တိ ခေပနဋ္ဌေန။ **ပတိဋ္ဌာပကဋ္ဌေနာ**တိ ပတိဋ္ဌာပနဋ္ဌေန။

က. အာဓိပတေယျဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၉၉. အာဓိပတေယျဋ္ဌနိဒ္ဒေသေ **အဿဒ္ဓိယံ ပဇဟတော**တိအာဒိ ဧကေကဿေဝ ဣန္ဒြိယဿ ပဋိပက္ခပဇဟနဝသေန ဧကေက္ခဏေပိ အတ္တနော အတ္တနော ပဋိပက္ခပဟာနကိစ္စသာဓနေ အဓိပတိဘာဝသာဓနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ သေသာနိ စတ္တာရိ ဣန္ဒြိယာနိ တံသမ္ပယုတ္တာနေဝ ဝုတ္တာနိ။ နာနာက္ခဏေသု တ ဧကေကံ ဣန္ဒြိယံ ဓုရံ ကတွာ တဿ တဿ ပဋိပက္ခဿ တံ တံ ဣန္ဒြိယံ ဓုရင်္ဂမံ ကတွာ သေသာနိ တဒန္ဝယာနိ ကတွာ ဝုတ္တန္တိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကာမစ္ဆန္ဒံ ပဇဟတော**တိအာဒိ ပန ဧကက္ခဏဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။

ခ. အာဒိဝိသောဓနဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၀၀. အာဒိဝိသောဓနဋ္ဌနိဒ္ဒေသေ **အဿဒ္ဓိယသံဝရဋ္ဌေန သီလဝိသုဒ္ဓီ**တိ အဿဒ္ဓိယဿ နိဝါရဏဋ္ဌေန ဝိရတိအတ္ထေန သီလမလဝိသောဓနတော သီလဝိသုဒ္ဓိ နာမ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အာဒိဝိသောဓနာ**တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဥပနိဿယဝသေန အာဒိဘူတဿ သီလဿ ဝိသောဓနာ။ ဣမိနာဝ နယေန သေသာနိပိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိသံဝရဏမူလကာနိ စ ဣန္ဒြိယာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ဂ. အဓိမတ္တဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၀၁. အဓိမတ္တဋ္ဌနိဒ္ဒေသေ **သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဘာဝနာယ ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ သဒ္ဓဿ ပုဂ္ဂလဿ သဒ္ဓာပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မံ သုတွာ တ သဒ္ဓိန္ဒြိယဘာဝနာယ အဿာဒံ ဒိသွာ တ သဒ္ဓိန္ဒြိယေ ကုသလော ဓမ္မစ္ဆန္ဒော ဇာယတိ။ **ဟမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ဆန္ဒဇာတတ္တာ ဒုဗ္ဗလပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ပမုဒိတတ္တာ ဗလဝပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ပီတိယာ ပီဏိတတ္တာ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ပဿဒ္ဓကာယစိတ္တတ္တာ စေတသိကံ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ။ **ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ သုခေန အဘိသန္နတ္တာ ဉာဏောဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **သံဝေဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ ဉာဏောဘာသေန ဝိဒိတသင်္ခါရာဒီနဝတ္တာ သင်္ခါရပဝတ္တိယံ သံဝေဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **သံဝေဇေတွာ စိတ္တံ သမာဒဟတီ**တိ သံဝေဂံ ဥပ္ပာဒေတွာ တေနေဝ သံဝေဂေန စိတ္တံ သမာဟိတံ ကရောတိ။ **သာဓုကံ ပဂ္ဂဏှာတီ**တိ လီနုဒ္ဓတဘာဝံ မောစေတွာ သုဋ္ဌု ပဂ္ဂဏှာတိ။ **သာဓုကံ အဇ္ဈုပေက္ခတီ**တိ ဝီရိယဿ သမံ ဟုတွာ ပဝတ္တတ္တာ ပုန ဝီရိယသမတာနိယောဇနေ ဗျာပာရံ အကရောန္တော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာဝသေန သာဓုကံ အဇ္ဈုပေက္ခတိ နာမ။ **ဥပေက္ခာဝသေနာ**တိ သမတာဟိတလက္ခဏာယ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ဝသေန။ **နာနတ္တကိလေသေဟီ**တိ ဝိပဿနာယ ပဋိပက္ခဘူတေဟိ နာနာသဘာဝေဟိ ကိလေသေဟိ။ **ဝိမောက္ခဝသေနာ**တိ ဘင်္ဂါနုပဿနတော ပဋ္ဌာယ နာနတ္တကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စနဝသေန။ **ဝိမုတ္တတ္တာ**တိ နာနတ္တကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ။

တေ ဓမ္မာတိ ဆန္ဒာဒယော ဓမ္မာ။ **ဧကရသာ ဟောန္တီ**တိ ဝိမုတ္တိရသေန ဧကရသာ ဟောန္တိ။ **ဘာဝနာဝသေနာ**တိ ဧကရသဘာဝနာဝသေန။ **တတော ပဏီတတရေ ဝိဝဋ္ဋန္တီ**တိ တေန ကာရဏေန ဝိပဿနာရမ္မဏတော ပဏီတတရေ နိ

ဗ္ဗာနာရမ္မဏော ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာသင်္ခါတေန ဂေါတြဘုဉာဏေန ဆန္ဒာဒယော ဓမ္မာ နိဝတ္တန္တိ, သင်္ခါရာရမ္မ
ဏတော အပဂန္တွာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ **ဝိဝဋ္ဋနာဝသေနာ** တိ ဧဝံ ဂေါတြဘုခဏေ သင်္ခါရာ
ရမ္မဏတော ဝိဝဋ္ဋနဝသေန။ **ဝိဝဋ္ဋိတတ္တာ တတော တေသဇ္ဇတီ** တိ မဂ္ဂသမင်္ဂိပုဂ္ဂလော မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒက္ခ
ဏေယေဝ ဒုဘတောဝုဋ္ဌာနဝသေန ဝိဝဋ္ဋိတတ္တာ တေနေဝ ကာရဏေန ကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ တေသဇ္ဇတိ။ **တေသဇ္ဇိ
တတ္တာ တတော နိရုဇ္ဈန္တီ**တိ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေယေဝ ကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ တေသဇ္ဇိတတ္တာ တေနေဝ
ကာရဏေန ကိလေသာ စ ခန္ဓာ စ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓဝသေန နိရုဇ္ဈန္တိ။ **တေသဇ္ဇိတတ္တာ** တိ စ အာသံသာယံ ဘူတဝစ
နံ ကတံ။ ကိလေသနိရောဓေ သတိ ခန္ဓနိရောဓသေမ္ဘာဝတော စ ခန္ဓနိရောဓော ဝုတ္တော။ **နိရောဓဝသေနာ**တိ ယထာဝုတ္
တနိရောဓဝသေန။ တသ္မေဝ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဒွေဝ တေသဂ္ဂေ ဒဿေတုကာမော **နိရောဓဝသေန ဒွေဝ တေ
သဂ္ဂာ**တိအာဒိမာဟ။ ဒွေဝပိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။ **အဿဒ္ဓိယဿ ပဟာနာယ ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိအာဒီသုပိ
ဣမိနာဝ နယေန ဝိတ္ထာရတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝီရိယိန္ဒြိယာဒိမူလကေသုပိ တရေသု ဧသေဝ နယော။ ဣမိနာဝ န
ယေန အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌနိဒ္ဒေသောပိ ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေဝလဉှေတ္ထ **အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ဝိသေသော, ပတိဋ္ဌာတီ
တိ အတ္ထော။

ဃ-င. ပရိယာအနဋ္ဌပတိဋ္ဌာပကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၀၂-၂၀၃. ပရိယာအနဋ္ဌနိဒ္ဒေသေ **ပရိယာဒိယတီ**တိ ခေပေတိ။ ပတိဋ္ဌာပကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေ **သဒ္ဓော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ
အဓိမောက္ခေ ပတိဋ္ဌာပေတီ**တိ သဒ္ဓါသမ္ပန္နော “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ အနတ္တာ”တိ အဓိမုစ္စန္တော
သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ဣမိနာ ပုဂ္ဂလဝိသေသေန ဣန္ဒြိယဘာဝနာဝိသေသော နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **သဒ္ဓဿ
သ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ အဓိမောက္ခေ ပတိဋ္ဌာပေတီ**တိ သဒ္ဓါသမ္ပန္နဿ ပုဂ္ဂလဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ တံယေဝ သဒ္ဓံ ပတိဋ္ဌ
ဋ္ဌာပေတိ။ တထာ အဓိမုစ္စန္တံ အဓိမောက္ခေ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ။ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယဘာဝနာဝိသေသေန ပုဂ္ဂလဝိသေသော
နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ဧဝံ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှန္တော ပဂ္ဂဟေ ပတိဋ္ဌာပေတိ, သတိံ ဥပဋ္ဌာပေန္တော ဥပဋ္ဌာနေ ပတိဋ္ဌာပေတိ, စိ
တ္တံ သမာဒဟန္တော အဝိက္ခေပေ ပတိဋ္ဌာပေတိ, အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ ပဿန္တော ဒဿနေ ပတိဋ္ဌာပေတီ
တိ သေသေသုပိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ယောဂါဝစရော**တိ သမထယောဂေ, ဝိပဿနာယောဂေ တ အဝစရတီတိ ယော
ဂါဝစရော။ **အဝစရတီ**တိ ပဝိသိတွာ စရတီတိ။

စတုတ္ထသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဣန္ဒြိယသမောဓာနဝဏ္ဏနာ

၂၀၄. ဣဒါနိ သမာဓိံ ဘာဝယတော ဝိပဿနံ ဘာဝယတော စ ဣန္ဒြိယသမောဓာနံ ဒဿေတုကာမော ပဉ္စမံ တာဝ
ဥပဋ္ဌာနကောသလ္လပ္ပဘေဒံ နိဒ္ဒိသိတုံ **ပုထုဇ္ဇနော သမာဓိံ ဘာဝေန္တော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပုထုဇ္ဇနော သမာဓိံ
ဘာဝေန္တော**တိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သမာဓိံ ဘာဝေန္တော။ သေက္ခဿ ဝီတရာဂဿ စ ပန လောကုတ္တရောပိ သမာဓိ
လဗ္ဘတိ။ **အာဝဇ္ဇိတတ္တာ** တိ ကသိဏာဒိနိမိတ္တဿ အာဝဇ္ဇိတတ္တာ, ကသိဏာဒိပရိကမ္မံ ကတွာ တတ္ထ ဥပ္ပာ
ဒိတနိမိတ္တတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အာရမ္မဏူပဋ္ဌာနကုသလော** တိ တဿ ဥပ္ပာဒိတဿ နိမိတ္တဿေဝ ဥပဋ္
ဌာနေ ကုသလော။ **သမထနိမိတ္တူပဋ္ဌာနကုသလော** တိ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟိ ဥဒ္ဓတေ စိတ္တေ ပဿဒ္ဓိသမာဓိ
ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဝသေန စိတ္တောပသမနိမိတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **ပဂ္ဂဟနိမိတ္တူပဋ္ဌာနကု
သလော**တိ အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟိ လီနေ စိတ္တေ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာဝသေန စိတ္တပဂ္ဂဟနိ
မိတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **အဝိက္ခေပူပဋ္ဌာနကုသလော** တိ အနုဒ္ဓတာလီနစိတ္တဿ သမ္ပယုတ္တဿ သ
မာဓိဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **ဩဘာသူပဋ္ဌာနကုသလော** တိ ပညာပယောဂမန္ဒတာယ နိရဿာဒေ စိတ္တေ အဋ္ဌ
သံဝေဂဝတ္ထုပစ္စဝေက္ခဏေန စိတ္တံ သံဝေဇေတွာ ဉာဏောဘာသဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **အဋ္ဌ သံဝေဂဝတ္ထူနိ**
နာမ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာနိ စတ္တာရိ, အပာယဒုက္ခံ ပဉ္စမံ, အတီတေ ဝဋ္ဋမူလကံ ဒုက္ခံ, အနာဂတေ ဝဋ္ဋမူလကံ ဒုက္
ခံ, ပစ္စုပ္ပန္နေ အာဟာရပရိယေဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခန္တိ။ **သမ္ပဟံသနူပဋ္ဌာနကုသလော** တိ ဥပသမသုခာနဓိဂမေန နိရဿ
သာဒေ စိတ္တေ ဗုဒ္ဓဓမ္မသင်္ဃဂုဏာနုဿရဏေန စိတ္တံ ပသာဒေန္တော သမ္ပဟံသနဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **ဥပေ
က္ခူပဋ္ဌာနကုသလော**တိ ဥဒ္ဓတာဒိအေသဝိရဟိတေ စိတ္တေ နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟာဒီသု ဗျာပာရာဘာဝကရဏေန ဥပေက္ခာ

ယ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **သေက္ခော** တိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခတီတိ သေက္ခော။ **ကေတ္တုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ ပဟီနတ္တာ နေက္ခမ္မာဒီနော ကေတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။

ဝီတရာဂေတိ သဗ္ဗသော ပဟီနရာဂတ္တာ ဝီတရာဂေ ခီဏာသဝေ။ **ဉာဏုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ အရဟာ ဓမ္မေသု ဝိဂတသမ္မောဟတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ အသမ္မောဟဉာဏဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **ဝိမုတ္တုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိယာ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **ဝိမုတ္တီ** တိ ဟိ သဗ္ဗကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အရဟတ္တဖလ ဝိမုတ္တိ အဓိပ္ပေတာ။

၂၀၅. ဝိပဿနာဘာဝနာယ ဥပဋ္ဌာနာနုပဋ္ဌာနေသု **အနိစ္စတော**တိအာဒီနိ **နိစ္စတော**တိအာဒီနိ စ သီလကထာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဟဒ္ဒတော ပန “အာယူဟနာနုပဋ္ဌာနကုသလော ဝိပရိဏာမုပဋ္ဌာနကုသလော အနိမိတ္တုပဋ္ဌာနကုသလော နိမိတ္တာနုပဋ္ဌာနကုသလော အပ္ပဏိဟိတုပဋ္ဌာနကုသလော ပဏိဓိအနုပဋ္ဌာနကုသလော အဘိနိဝေသာနုပဋ္ဌာနကုသလော”တိ ဧတေသု သာမိဝစနေန သမာသပဒစ္ဆေဒော ကာတဗ္ဗော။ သေသေသု ပန နိဿက္ကဝစနေန ဟဒ္ဒော။

၂၀၆. **သုညတုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ ပနေတ္ထ သုညတော ဥပဋ္ဌာနကုသလောတိ တ သုညတာယ ဥပဋ္ဌာနကုသလောတိ တ ပဒစ္ဆေဒော ကာတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပန နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂနိရောဓပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာတိ ဣမာ အဋ္ဌ မဟာဝိပဿနာ အတ္တနော သဘာဝဝိသေသေန ဝိသေသိတာ, န အာရမ္မဏဝိသေသေန, တသ္မာ ဣမာသံ အဋ္ဌန္နံ “အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတီ”တိအာဒီနိ ဝစနာနိ ဝိယ “နိဗ္ဗိဒါတော ဥပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတီ”တိအာဒီနိ ဝစနာနိ န ယုဇ္ဇန္တိ။ တသ္မာ ဧဝ ဣမာ အဋ္ဌ န ယောဇိတာ။ အာဒီနဝါနုပဿနာ ပန “သုညတုပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတိ, အဘိနိဝေသာနုပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတီ”တိ ဣမိနာ ယုဂလကဝစနေနေဝ အတ္ထတော “အာဒီနဝတော ဥပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတိ, အာလယာဘိနိဝေသာနုပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတီ”တိ ယောဇိတာဝ ဟောတီတိ သရူပေန န ယောဇိတာ။ ဣတိ ပုရိမာ စ အဋ္ဌ, အယဥ္စ အာဒီနဝါနုပဿနာတိ အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု ဣမာ နဝ အယောဇေတွာ ဣတရာ ဧဝ နဝ ယောဇိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဉာဏုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ သေက္ခော ဝိပဿနုပက္ကိလေသာနံ အဘာဝတော ဝိပဿနာဘာဝနာယ ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ သမာဓိဘာဝနာယ ပန နိကန္တိသဗ္ဘာဝတော ဉာဏုပဋ္ဌာနေ ကုသလောတိ န ဝုတ္တော။

ဝိသညောဂုပဋ္ဌာနကုသလော တိ “ကာမယောဂဝိသညောဂေ ဘဝယောဂဝိသညောဂေ ဒိဋ္ဌိယောဂဝိသညောဂေ အဝိဇ္ဇာယောဂဝိသညောဂေ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၂) စတုန္နံ ဝုတ္တဿ ဝိသညောဂဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **သညောဂါနုပဋ္ဌာနကုသလော**တိ ကာမယောဂဘဝယောဂဒိဋ္ဌိယောဂအဝိဇ္ဇာယောဂဝသေန စတုန္နံ ဝုတ္တဿ သညောဂဿ အနုပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ **နိရောဓုပဋ္ဌာနကုသလော** တိ “ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော နိဗ္ဗာနနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတိ နိဗ္ဗာနပောဏံ နိဗ္ဗာနပဗ္ဘာရံ ဝိဝေကဋ္ဌံ နေက္ခမ္မာဘိရတံ ဗျန္တီဘူတံ သဗ္ဗသော အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိ ဓမ္မေဟီ”တိ (အ. နိ. ၁၀.၉၀; ပဋိ. မ. ၂.၄၄ အတ္ထတော သမာနံ) ဝုတ္တခီဏာသဝဗလဝသေန နိဗ္ဗာနနိန္နစိတ္တတ္တာ ခီဏာသဝေ၀ နိရောဓသင်္ခါတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။

အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလဝသေနာ တိအာဒီသု **ကုသလန္တိ** ဉာဏံ။ ဉာဏမ္ပိ ဟိ ကုသလပုဂ္ဂလယောဂတော ကုသလံ ယထာ ပဏ္ဍိတပုဂ္ဂလယောဂတော “ပဏ္ဍိတာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၁၀၃)။ တသ္မာ ကောသလ္လဝသေနာတိ အတ္ထော။

၂၀၇. ဣဒါနိ **စတုသဋ္ဌိယာ အာကာရေဟီ** တိအာဒိ ဉာဏကထာယံ (ပဋိ. မ. ၁.၁၀၇) ဝုတ္တမ္ပိ ဣန္ဒြိယကထာသမ္ဗန္ဓေန ဣဓာနေတွာ ဝုတ္တံ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၂၀၈. ပုန သမန္တစက္ခုသမ္ဗန္ဓေန ဣန္ဒြိယဝိဓာနံ ဝတ္တုကာမော **န တဿ အဒိဋ္ဌမိဓတ္ထိ ကိဉ္စီ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သမန္တစက္ခု** တိ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ **ပညိန္ဒြိယဿ ဝသေနာ** တိအာဒိနာ ပဥ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ အဝိယောဂိတံ ဒဿေတိ။ **သဒ္ဒဟန္တော ပဂ္ဂဏှာတီ** တိအာဒိဟိ ဧကေကိန္ဒြိယမူလကေဟိ ပဥ္စဟိ စတုက္ကေဟိ ပဥ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ နိန္နပယောဂကာလေ တ မဂ္ဂက္ခဏေ တ ဧကရသဘာဝံ အညမညပစ္စယဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။ **သဒ္ဒဟိတတ္တာ ပဂ္ဂဟိ**

တန္တိအာဒီဟိ ဧကေကိန္ဒြိယမူလကေဟိ ပဉ္စဟိ စတုက္ကေဟိ ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ နိဗ္ဗတ္တိကာလေ တ ဖလကာလေ တ ဧကရသဘာဝံ အညမညပစ္စယဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။ ပုန ဗုဒ္ဓစက္ခုသမ္ဗန္ဓေန ဣန္ဒြိယဝိဓာနံ ဝတ္တုကာမော **ယံ ဗုဒ္ဓစက္ခု**တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **ဗုဒ္ဓစက္ခု** တိ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏံ အာသယာနုသယဉာဏဉ္စ။ **ဗုဒ္ဓဉာဏ**န္တိ စ ဣဒံ တဒေဝ ဒွယံ, သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝါတိ။

ဣန္ဒြိယသမောဓာနဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

ဣန္ဒြိယကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝိမောက္ခကထာ

၁. ဝိမောက္ခုဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၀၉. ဣဒါနိ ဣန္ဒြိယကထာနန္တရံ ကထိတာယ ဝိမောက္ခကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ အနုပ္ပတ္တာ။ အယဉှိ ဝိမောက္ခကထာ ဣန္ဒြိယဘာဝနာနုယုတ္တဿ ဝိမောက္ခသဗ္ဘာဝတော ဣန္ဒြိယကထာနန္တရံ ကထိတာ။ တတ္ထ ကထေန္တော ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတသုတ္တန္တဒေသနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ ကထေသိ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **သုညတော ဝိမောက္ခော**တိအာဒီသု သုညတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော အရိယမဂ္ဂေါ သုညတော ဝိမောက္ခော။ သော ဟိ သုညတာယ ဓာတုယာ ဥပ္ပန္နတ္တာ သုညတော, ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမောက္ခော။ ဧတေနေဝ နယေန အနိမိတ္တာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော **အနိမိတ္တော,** အပ္ပဏိဟိတာကာရေန နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော **အပ္ပဏိဟိတော** တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧကော ဟိ အာဒိတောဝ အနိစ္စတော သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ယသ္မာ ပန န အနိစ္စတော သမ္မသနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, ဒုက္ခတောပိ အနတ္တတောပိ သမ္မသိတဗ္ဗမေဝ, တသ္မာ ဒုက္ခတောပိ အနတ္တတောပိ သမ္မသတိ။ တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ အနိစ္စတော စေ သမ္မသနကာလေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အယံ **အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ သစေ ပနဿ ဒုက္ခတော အနတ္တတော သမ္မသနကာလေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အယံ **အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ ဒုက္ခတော, အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ ဧသ နယော ဒုက္ခတော အနတ္တတော အဘိနိဝိသိတွာ ဝုဋ္ဌာနေသုပိ။ ဧတ္ထ စ ယောပိ အနိစ္စတော အဘိနိဝိဋ္ဌော, ယောပိ ဒုက္ခတော, ယောပိ အနတ္တတော။ ဝုဋ္ဌာနကာလေ စေ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တယောပိ ဇနာ အဓိမောက္ခဗဟုလာ ဟောန္တိ, သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, အနိမိတ္တဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တိ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ သဒ္ဓါနုသာရိနော ဟောန္တိ, သတ္တသု ဌာနေသု သဒ္ဓါဝိမုတ္တာ။ သစေ ပန ဒုက္ခတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တယောပိ ဇနာ ပဿဒ္ဓိဗဟုလာ ဟောန္တိ, သမာဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တိ, သဗ္ဗတ္ထ ကာယသက္ခိနော ဟောန္တိ။ ယဿ ပနေတ္ထ အရူပဇ္ဈာနံ ပာဒကံ ဟောတိ, သော အဂ္ဂဖလေ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ဟောတိ။ အထ နေသံ အနတ္တတော ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တယောပိ ဇနာ ဝေဒဗဟုလာ ဟောန္တိ, ပညိန္ဒြိယံ ပဋိလဘန္တိ, သုညတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တိ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ဓမ္မာနုသာရိနော ဟောန္တိ, ဆသု ဌာနေသု ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တာ, အဂ္ဂဖလေ ပညာဝိမုတ္တာတိ။

အပိစ မဂ္ဂေါ နာမ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ နာမံ လဘတိ သရသေန ဝါ ပစ္စနီကေန ဝါ သဂုဏေန ဝါ အာရမ္မဏေန ဝါ အာဂမနေန ဝါ။ သစေ ဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာ အနိစ္စတော သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ဝုဋ္ဌာတိ, အနိမိတ္တဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ သစေ ဒုက္ခတော သမ္မသိတွာ ဝုဋ္ဌာတိ, အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ သစေ အနတ္တတော သမ္မသိတွာ ဝုဋ္ဌာတိ, သုညတဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စတိ။ ဣဒံ **သရသတော** နာမံ နာမ။ အနိစ္စာနုပဿနာယ ပန သင်္ခါရာနံ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွာ နိစ္စနိမိတ္တဓုဝနိမိတ္တသဿတနိမိတ္တာနိ ပဟာယ အာဂတတ္တာ အနိမိတ္တော, ဒုက္ခာနုပဿနာယ သုခသညံ ပဟာယ ပဏိဓိပတ္ထနံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတော, အနတ္တာနုပဿနာယ အတ္တသတ္တပုဂ္ဂလသညံ ပဟာယ သင်္ခါရေ သုညတော ဒိဋ္ဌတ္တာ သုညတောတိ ဣဒံ **ပစ္စနီကတော** နာမံ နာမ။ ရာဂါဒီဟိ ပန သုညတ္တာ သုညတော, ရူပနိမိတ္တာဒီနံ, ရာဂနိမိတ္တာဒီနံယေဝ ဝါ အဘာဝေန အနိမိတ္တော, ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝတော အပ္ပဏိဟိတောတိ ဣဒမဿ **သဂုဏတော** နာမံ နာမ။ သောယံ သုညံ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတဉ္စ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီတိပိ သုညတော အနိမိတ္တော အပ္ပဏိဟိတောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣဒမဿ **အာရမ္မဏတော** နာမံ နာမ။ အာဂမနံ ပန ဒုဝိဓံ ဝိပဿနာဂမနံ မဂ္ဂါဂမနဉ္စ။ တတ္ထ မဂ္ဂေ ဝိပဿနာဂမနံ လဗ္ဘတိ, ဖလေ မဂ္ဂါဂမနံ။ အနတ္တာနုပဿနာ ဟိ သုညတာ နာမ, သုညတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ သုညတော, သုညတမဂ္ဂဿ ဖလံ သုညတံ။ အနိစ္စာနုပဿနာ အနိမိတ္တာ နာမ, အနိမိတ္တဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တော။ ဣဒံ ပန နာမံ အဘိဓမ္မပရိယာယေ န လဗ္ဘတိ, သုတ္တန္တပရိယာယေ ပန လဗ္ဘတိ။ တတ္ထ ဟိ ဂေါတြဘုဉာဏံ အနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ အနိမိတ္တနာမကံ ဟုတွာ သယံ အာဂမနီယဋ္ဌာနေ ဌတွာ မဂ္ဂဿ နာမံ ဒေတီတိ ဝဒန္တိ။ တေန မဂ္ဂေါ အနိမိတ္တောတိ ဝုတ္တော။ မဂ္ဂါဂမနေန ဖလံ အနိမိတ္တန္တိ ယုဇ္ဇတိယေဝ။ ဒုက္ခာနုပဿနာ သင်္ခါရေသု ပဏိဓိံ သုက္ခာပေတွာ အာဂတတ္တာ အပ္ပဏိဟိတာ နာမ, အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေါ အပ္ပဏိဟိတော, အပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂဿ ဖလံ အပ္ပဏိဟိတန္တိ ဧဝံ ဝိ

ပဿနာ အတ္တနော နာမံ မဂ္ဂဿ ဒေတိ, မဂ္ဂေ ဖလဿာတိ ဣဒံ **အာဂမနတော** နာမံ နာမ။ ဇဝံ သဗ္ဗာရုပေက္ခာ ဝိမောက္ခဝိသေသံ နိယမေတီတိ။

ဇဝံ ဘဂဝတာ ဒေသိတေ တယော မဟာဝုတ္တုကေ ဝိမောက္ခေ ဥဒ္ဒိသိတွာ တံနိဒ္ဒေသဝသေနေဝ အပရေပိ ဝိမောက္ခေ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **အပိစ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဝိမောက္ခာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အပိစာ**တိ အပရပရိယာယဒဿနံ။ ကထံ တေ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဟောန္တိ, နနု တေ ပဉ္စသတ္တတီတိ? သစ္စံ ယထာရုတဝသေန ပဉ္စသတ္တတိ။ ဘဂဝတာ ပန ဒေသိတေ တယော ဝိမောက္ခေ ဌပေတွာ အညဝိမောက္ခေ နိဒ္ဒိသနတော ဣမေသံ တဒဝရောဓတော စ ဣမေ တယော န ဂဏေတဗ္ဗာ, အဇ္ဈတ္တဝိမောက္ခာဒယော တယောပိ ဝိမောက္ခာ စတုဓာ ဝိတ္ထာရဝစနေယေဝ အန္တောဂဓတ္တာ န ဂဏေတဗ္ဗာ, "ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော, အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော"တိ ဇတ္ထ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော ပဌမံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌေန ဧကနာမိကတ္တာ န ဂဏေတဗ္ဗော, ဇဝံ ဣမေသု သတ္တသု အပနီတေသု သေသာ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဝိမောက္ခာ ဟောန္တိ။ ဇဝံ သန္တေ သုညတဝိမောက္ခာဒယော တယော ပုန ကသ္မာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာတိ စေ? ဥဒ္ဒေသေန သင်္ဂဟေတွာ တေသမ္ပိ နိဒ္ဒေသကရဏတ္ထံ။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနာဒယော ပန တယော ပဘေဒံ ဝိနာ မူလရာသိဝသေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ, ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခဝသေန ပုန အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခော ဥဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနာဒီသု အဇ္ဈတ္တတော ဝုဋ္ဌာတီတိ **အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနော**။ အနုလောမေန္တီတိ **အနုလောမာ**။ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ အပဂမာ **အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ**။ **ရူပီ** တိ အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒီသု ဥပ္ပာဒိတံ ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ, တံ ရူပမဿ အတ္ထီတိ ရူပီ **ရူပါနိ ပဿတီ** တိ ဗဟိဒ္ဓာ နီလကသိဏာဒိရူပါနိ ဈာနစက္ခုနာ ပဿတိ။ ဣမိနာ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာဝတ္ထုကေသု ကသိဏေသု ဈာနပဋိလာဘော ဒဿိတော။ **အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ** တိ အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ, အတ္တနော ကေသာဒီသု အနုပ္ပာဒိတရူပာဝစရဇ္ဈာနောတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ ဗဟိဒ္ဓာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဗဟိဒ္ဓာဝ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနတာ ဒဿိတာ။ **သုဘန္တေဝ အဓိမုတ္တော** တိ "သုဘ"မိစ္စေဝ အာရမ္မဏေ အဓိမုတ္တော။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ အန္တောအပ္ပနာယံ "သုဘ"န္တိ အာဘောဂေါ နတ္ထိ, ယော ပန အပ္ပဋိကူလာကာရေန သတ္တာရမ္မဏံ ဖရန္တော ဝိဟရတိ, သော ယသ္မာ "သုဘ"န္တေဝ အဓိမုတ္တော ဟောတိ, တသ္မာ ဇဝံ ဥဒ္ဒေသော ကတောတိ။ အပ္ပိတပ္ပိတသမယေ ဇဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိသဗ္ဘာဝတော **သမယဝိမောက္ခော** ။ သောယေဝ သကိစ္စကရဏဝသေန အပ္ပိတသမယေ ဇဝ နိယုတ္တောတိ **သာမယိကော**။ သာမာယိကောတိပိ ပာဌော။ ကောပေတုံ ဘဉ္ဇိတုံ သက္ကုဏေယျတာယ **ကုပ္ပော** ။ လောကံ အနတိက္ကမနတော လောကေ နိယုတ္တောတိ **လောကိကော**။ လောကိယောတိပိ ပာဌော။ လောကံ ဥတ္တရတိ, ဥတ္တိဏ္ဏောတိ တ **လောကုတ္တရော** ။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သဟ အာသဝေဟီတိ **သာသဝော**။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သမ္ပယောဂဝသေန စ နတ္ထေတ္ထ အာသဝာတိ **အနာသဝော**။ ရူပသင်္ခာတေန သဟ အာမိသေနာတိ **သာမိသော**။ သဗ္ဗသော ရူပာရူပပ္ပဟာနာ နိရာမိသတောပိ နိရာမိသတရောတိ **နိရာမိသာ နိရာမိသတရော**။ **ပဏိဟိတော**တိ တဏှာဝသေန ပဏိဟိတော ပတ္ထိတော။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သညောဇနေဟိ သံယုတ္တတ္တာ **သညုတ္တော**။ **ဧကတ္တဝိမောက္ခော**တိ ကိလေသေဟိ အနဇ္ဈာရုဠှတ္တာ ဧကသဘာဝေ ဝိမောက္ခော။ **သညာဝိမောက္ခော** တိ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ ဝိပရီတသညာယ ဝိမုစ္စနတော သညာဝိမောက္ခော။ တဒေဝ ဝိပဿနာဉာဏံ သမ္မောဟတော ဝိမုစ္စနဝသေန ဉာဏမေဝ ဝိမောက္ခောတိ **ဉာဏဝိမောက္ခော**။ **သီတိသိယာဝိမောက္ခော** တိ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ သီတိ ဘဝေယျာတိ ပဝတ္တော ဝိမောက္ခော သီတိသိယာဝိမောက္ခော ။ သီတိသိကာဝိမောက္ခောတိပိ ပာဌော, သီတိဘာဝိကာယ ဝိမောက္ခောတိ တဿ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။ **ဈာနဝိမောက္ခော** တိ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒံ လောကိယလောကုတ္တရဘေဒဉ္စ ဈာနမေဝ ဝိမောက္ခော။ **အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော** တိ အနုပါဒိယိတွာ ဂဟဏံ အကတွာ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

ဝိမောက္ခုဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝိမောက္ခနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၁ဝ. **ကတမော**တိအာဒိကေ ဥဒ္ဒေသဿ နိဒ္ဒေသေ **ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတီ** တိ ဇဝံ ဥပပရိက္ခတိ။ **သုညမိဒန္တိ** ဣဒံ ခန္ဓပဉ္စကံ သုညံ။ ကေန သုညံ? အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ။ တတ္ထ **အတ္တေန ဝါ** တိ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတဿ အတ္တနော အဘာဝ တေန အတ္တနာ စ သုညံ။ **အတ္တနိယေန ဝါ**တိ တဿ ပရိကပ္ပိတဿ အတ္တနော သန္တကေန စ သုညံ။

အတ္တနော အဘာဝေနေဝ အတ္တနိယာဘာဝေ။ အတ္တနိယဋ္ဌ နာမ နိစ္စံ တ သိယာ သုခံ တ, တဒုဘယမ္ပိ နတ္ထိ။ တေန နိစ္စပဋိက္ခေပေန အနိစ္စာနုပဿနာ, သုခပဋိက္ခေပေန ဒုက္ခာနုပဿနာ စ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ **သုညမိဒံ အတ္တေန တ** တိ အနတ္တာနုပဿနာယေဝ ဝုတ္တာ။ **သောတိ** သော ဧဝံ တီဟိ အနုပဿနာဟိ ဝိပဿမာနော ဘိက္ခု။ **အဘိနိဝေသံ န ကရောတီ**တိ အနတ္တာနုပဿနာဝသေန အတ္တာဘိနိဝေသံ န ကရောတိ။

နိမိတ္တံ န ကရောတီ တိ အနိစ္စာနုပဿနာဝသေန နိစ္စနိမိတ္တံ န ကရောတိ။ **ပဏိဓိံ န ကရောတီ**တိ ဒုက္ခာနုပဿနာဝသေန ပဏိဓိံ န ကရောတိ။ ဣမေ တယော ဝိမောက္ခာ ပရိယာယေန ဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂဝသေနာပိ လဗ္ဘန္တိ, နိပ္ပရိယာယေန ပန သမုစ္ဆေဒဝသေန မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ။ စတ္တာရိ ဈာနာနိ အဇ္ဈတ္တံ နီဝရဏာဒီဟိ ဝုဋ္ဌာနတော **အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနော ဝိမောက္ခော**။ စတသ္သော အရူပသမာပတ္တိယော အာရမ္မဏေဟိ ဝုဋ္ဌာနတော **ဗဟိဒ္ဓာဝုဋ္ဌာနော ဝိမောက္ခော**။ အာရမ္မဏမ္ပိ ဟိ ဗာဟိရာယတနာနိ ဝိယ ဣဓ “ဗဟိဒ္ဓာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဣမေ ဒွေဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမောက္ခာ, ဒုဘတော ဝုဋ္ဌာနော ပန သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခော။

နီဝရဏေဟိ ဝုဋ္ဌာတီ တိအာဒီဟိ အဇ္ဈတ္တဝုဋ္ဌာနံ သရူပတော ဝုတ္တံ။ **ရူပသညာယာ**တိအာဒီဟိ ကသိဏာဒိအာရမ္မဏာသမတိက္ကမဿ ဟာကဋ္ဌတ္တာ တံ အဝတွာ သုတ္တန္တေသု ဝုတ္တရူပသညာဒိသမတိက္ကမော ဝုတ္တော။ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမာသာ** တိ သမာသပဒံ, သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ ဝိစိကိစ္ဆာယ သီလဗ္ဗတပရာမာသာတိ ဝိစ္ဆေဒော။ အယမေဝ တ ဟဒ္ဓော။

၂၁၁. ဝိတက္ကော စာ တိအာဒီဟိ ဈာနာနံ သမာပတ္တီနဉ္စ ဥပစာရဘူမိယော ဝုတ္တာ။ **အနိစ္စာနုပဿနာ** တိအာဒီဟိ စတုန္နံ မဂ္ဂာနံ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ ဝုတ္တာ။ **ပဋိလာဘော တ**တိ ပဋ္ဌိဝိဝေသိပ္ပတ္တိယာ ဗ္ယာပိတော ပတ္တဗ္ဗော လာဘောတိ ပဋိလာဘော။ ဝသိပ္ပတ္တိယာ ဟိ သဗ္ဗော ဈာနပယောဂေ စ သမာပတ္တိပယောဂေ စ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓော ဟောတိ, တသ္မာ ပဋိလာဘော “ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမောက္ခော”တိ ဝုတ္တော။ ဝိဟာကော ပန ဈာနဿ သမာပတ္တိယာ စ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ ဟောတီတိ ဥဇုကမေဝ။ ကေစိ ပန “ဥပစာရပယောဂဿ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ ဈာနဿ သမာပတ္တိယာ စ ပဋိလာဘော ဟောတိ, တသ္မာ ဈာနသမာပတ္တိပဋိလာဘော ‘ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမောက္ခော’တိ ဝုစ္စတီ”တိ ဝဒန္တိ။

၂၁၂. အဇ္ဈတ္တန္တိ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ။ **ပစ္စတ္တ** န္တိ အတ္တာနံ ပဋိစ္စ ပဝတ္တံ။ ဥဘယေနာပိ နိယကဇ္ဈတ္တမေဝ ဒီပေတိ **နီလနိမိတ္တ** န္တိ နီလမေဝ။ **နီလသညံ ပဋိလဘတီ**တိ တသ္မိံ နီလနိမိတ္တေ နီလမိတိသညံ ပဋိလဘတိ။ **သုဂ္ဂဟိတံ ကရောတီ** တိ ပရိကမ္မဘူမိယံ သုဋ္ဌု ဥဂ္ဂဟိတံ ကရောတိ။ **သူပဓာရိတံ ဥပဓာရေတီ**တိ ဥပစာရဘူမိယံ သုဋ္ဌု ဥပဓာရိတံ ကတွာ ဥပဓာရေတိ။ **သွာဝတ္ထိတံ အဝတ္ထာပေတီ** တိ အပ္ပနာဘူမိယံ သုဋ္ဌု နိစ္ဆိတံ နိစ္ဆိနာတိ။ ဝဝတ္ထာပေတီတိပိ ပာဌော။ အဇ္ဈတ္တဉှိ နီလပရိကမ္မံ ကရောန္တော ကေသေ တ ပိတ္တေ တ အက္ခိတာရကာယံ တ ကရောတိ။ **ဗဟိဒ္ဓာ နီလနိမိတ္တေ** တိ နီလပုပ္ဖနီလဝတ္ထနီလဓာတူနံ အညတရေ နီလကသိဏေ။ **စိတ္တံ ဥပသံဟရတီ** တိ စိတ္တံ ဥပနေတိ။ **ပီတာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အာသေဝတီ**တိ တမေဝ သညံ အာဒိတော သေဝတိ။ **ဘာဝေတီ**တိ ဝဍ္ဎေတိ။ **ဗဟုလီကရောတီ**တိ ပုနပ္ပုနံ ကရောတိ။ **ရူပန္တိ** နီလနိမိတ္တံ ရူပံ။ **ရူပသညီ**တိ တသ္မိံ ရူပေ သညာ ရူပသညာ, သာ အဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီ။ **အဇ္ဈတ္တံ ပီတနိမိတ္တာ** ဒီသု ပီတပရိကမ္မံ ကရောန္တော မေဒေ တ ဆဝိယာ တ အက္ခီနံ ပီတဋ္ဌာနေ တ ကရောတိ။ လောဟိတပရိကမ္မံ ကရောန္တော မံသေ တ လောဟိတေ တ ဇိဝှာယ တ ဟတ္ထတလပာဒတလေသု တ အက္ခီနံ ရတ္တဋ္ဌာနေ တ ကရောတိ။ ဩဒာတပရိကမ္မံ ကရောန္တော အဋ္ဌိမှိ တ ဒန္တေ တ နခေ တ အက္ခီနံ သေတဋ္ဌာနေ တ ကရောတိ။ **အဇ္ဈတ္တံ အရူပ** န္တိ အဇ္ဈတ္တံ ရူပနိမိတ္တံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။

မေတ္တာသဟဂတေနာတိ ပဌမဒုတိယတတိယဇ္ဈာနဝသေန မေတ္တာယ သမန္နာဂတေန။ **စေတသာ**တိ စိတ္တေန။ **ဧကံ ဒိသ**န္တိ ဧကံ ဧကိဿာ ဒိသာယ ပဌမပရိဂ္ဂဟိတံ သတ္တံ ဥပာဒာယ ဧကဒိသာပရိယာပန္နသတ္တဖရဏဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဖရိတွာ**တိ ဖုသိတွာ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ **ဝိဟရတီ**တိ ဗြဟ္မဝိဟာရာဓိဋ္ဌိတံ ဣရိယာပထဝိဟာရံ ပဝတ္တေတိ။ **တထာ ဒုတိယ**န္တိ ယထာ ပုရတ္ထိမာဒီသု ယံကိဉ္စိ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ, တထေဝ တဒနန္တရံ ဒုတိယံ တတိယံ စတုတ္ထံ တတိ အတ္ထော။ **ဣတိ ဥဒ္ဓ** န္တိ ဧတေနေဝ နယေန ဥပရိမံ ဒိသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဓော တိရိယ**န္တိ အဓောဒိသမ္ပိ တိရိယံ ဒိသမ္ပိ ဧဝမေဝ ။ တတ္ထ စ **အဓော**တိ ဟေဋ္ဌာ။ **တိရိယ**န္တိ အနုဒိသာ။ ဧဝံ သဗ္ဗဒိသာသု အဿမဏ္ဍလိကာယ အဿမိဝ မေတ္တာသဟဂတံ စိတ္တံ သာရေတိပိ ပစ္စာသာရေတိပီတိ။ ဧတ္တာဝတာ ဧကမေကံ ဒိသံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဩဓိ

သော မေတ္တာဖရဏံ ဒဿိတံ။ **သဗ္ဗဓိ** တိအာဒိ ပန အနောဓိသော ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သဗ္ဗဓိ** တိ သဗ္ဗတ္ထ။ **သဗ္ဗတ္တတာယာ** တိ သဗ္ဗေသု ဟီနမဇ္ဈိမုက္ကဋ္ဌမိတ္တသပတ္တမဇ္ဈတ္တာဒိပ္ပဘေဒေသု အတ္တတာယ, ''အယံ ပရသတ္တော''တိ ဝိဘာဂံ အကတွာ အတ္တသမတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ **သဗ္ဗတ္တတာယာ** တိ သဗ္ဗေန စိတ္တဘာဝေန, ဤသကမ္ပိ ဗဟိ အဝိက္ခိပမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သဗ္ဗာဝန္တ** န္တိ သဗ္ဗသတ္တဝန္တံ, သဗ္ဗသတ္တယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ သဗ္ဗဝန္တန္တိပိ ပါဌော။ **လောက** န္တိ သတ္တလောကံ။

ဝိပုလေနာတိ ဧဝမာဒိပရိယာယဒဿနတော ပနေတ္ထ ပုန ''မေတ္တာသဟဂတေနာ''တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝါ ဧတ္ထ ဩဓိသော ဖရဏေ ဝိယ ပုန တထာသဒ္ဒော ဝါ ဣတိ-သဒ္ဒော ဝါ န ဝုတ္တော, တသ္မာ ပုန ''မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ''တိ ဝုတ္တံ, နိဂမနဝသေန ဝါ ဧတံ ဝုတ္တံ။ **ဝိပုလေနာ**တိ ဧတ္ထ ဖရဏဝသေန ဝိပုလတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဘူမိဝသေန ပန တံ **မဟဂ္ဂတံ** ။ တဉှိ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ ဝိပုလဖလတာယ ဒီဃသန္တာနတာယ စ မဟန္တဘာဝံ ဂတံ, မဟန္တေဟိ ဝါ ဥဠာရစ္ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တပညေဟိ ဂတံ ပဋိပန္နန္တိ မဟဂ္ဂတံ။ ပဂုဏဝသေန အပ္ပမာဏသတ္တာရမ္မဏဝသေန စ **အပ္ပမာဏံ**။ ဗျာပာဒပစ္စတ္ထိကပ္ပဟာနေန **အဝေရံ**။ ဒောမနဿပ္ပဟာနတော **အဗျာပဇ္ဇံ,** နိဒ္ဒုက္ခန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပ္ပဋိကူလာ ဟောန္တီ** တိ ဘိက္ခုနော စိတ္တဿ အပ္ပဋိကူလာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ သေသေသုပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ကရုဏာမုဒိတာဥပေက္ခာဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကရုဏာယ ဝိဟေသာပစ္စတ္ထိကပ္ပဟာနေန အဝေရံ, မုဒိတာယ အရတိပစ္စတ္ထိကပ္ပဟာနေန။

ဥပေက္ခာသဟဂတေနာတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝသေန ဥပေက္ခာယ သမန္နာဂတေန။ ရာဂပစ္စတ္ထိကပ္ပဟာနေန အဝေရံ, ဂေဟသိတသောမနဿပ္ပဟာနတော အဗျာပဇ္ဇံ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟိ အကုသလံ ကိလေသပရိဠာဟယောဂတော သဗျာပဇ္ဇမေဝါတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

၂၁၃. သဗ္ဗသောတိ သဗ္ဗာကာရေန, သဗ္ဗာသံ ဝါ, အနဝသေသာနန္တိ အတ္ထော။ **ရူပသညာန**န္တိ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပာဝစရဇ္ဈာနာနဉ္စေဝ တဒာရမ္မဏာနဉ္စ။ ရူပာဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ ဟိ ရူပန္တိ ဝုစ္စတိ ''ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ''တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉; ဓ. သ. ၂၄၈), တဿ အာရမ္မဏမ္ပိ ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ''သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၂၃)။ တသ္မာ ဣဓ ရူပေ သညာ ရူပသညာတိ ဧဝံ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပာဝစရဇ္ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ ရူပံ သညာ အဿာတိ ရူပသညံ, ရူပမဿ နာမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပထဝီကသိဏာဒိဘေဒဿ တဒာရမ္မဏဿ စေတံ အဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သမတိက္ကမာ** တိ ဝိရာဂါ နိရောဓာ စ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဧတာသံ ကုသလဝိပါကကိရိယာဝသေန ပဉ္စဒသန္နံ ဈာနသင်္ခါတာနံ ရူပသညာနံ, ဧတေသဉ္စ ပထဝီကသိဏာဒိဝသေန နဝန္နံ အာရမ္မဏသင်္ခါတာနံ ရူပသညာနံ သဗ္ဗာကာရေန, အနဝသေသာနံ ဝါ ဝိရာဂါ စ နိရောဓာ စ ဝိရာဂဟေတု စေဝ နိရောဓဟေတု စ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ န ဟိ သက္ကာ သဗ္ဗသော အနတိက္ကန္တရူပသညေန ဧတံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိတုန္တိ။ ယသ္မာ ပန အာရမ္မဏသမတိက္ကမေန ပတ္တဗ္ဗာ ဧတာ သမာပတ္တိယော, န ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ ဝိယ။ အာရမ္မဏေ အဝိရတ္တဿ စ သညာသမတိက္ကမော န ဟောတိ, တသ္မာ အယံ အာရမ္မဏသမတိက္ကမဝသေနာပိ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ တိ စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနံ ရူပာဒီနံ အာရမ္မဏာနဉ္စ ပဋိဃာတေန ဥပ္ပန္နာ သညာ ပဋိဃသညာ, ရူပသညာဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ တာသံ ကုသလဝိပါကာနံ ပဉ္စန္နံ, အကုသလဝိပါကာနံ ပဉ္စန္နန္တိ သဗ္ဗသော ဒသန္နမ္ပိ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ ပဟာနာ အသမုပ္ပာဒါ, အပ္ပဝတ္တိံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကာမဉ္စေတာ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ သမာပန္နဿပိ န သန္တိ, န ဟိ တသ္မိံ သမယေ ပဉ္စဒွါရဝသေန စိတ္တံ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ သန္တေပိ အညတ္ထ ပဟီနာနံ သုခဒုက္ခာနံ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ဝိယ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ တတိယမဂ္ဂေ ဝိယ စ ဣမသ္မိံ ဈာနေ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ဣမဿ ဈာနဿ ပသံသာဝသေန ဧတာသံ ဧတ္ထ ဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ကိဉ္စာပိ တာ ရူပာဝစရံ သမာပန္နဿ န သန္တိ, အထ ခေါ န ပဟီနတ္တာ န သန္တိ။ န ဟိ ရူပဝိရာဂါယ ရူပာဝစရဘာဝနာ သံဝတ္တတိ, ရူပါယတ္တာယေဝ စ ဧတာသံ ပဝတ္တိ။ အယံ ပန ဘာဝနာ ရူပဝိရာဂါယ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ တာ ဧတ္ထ ပဟီနာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ န ကေဝလဉ္စ ဝတ္တုံ, ဧကံသေနေဝ ဧဝံ ဓာရေတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ တာသဉှိ ဣတော ပုဗ္ဗေ အပ္ပဟီနတ္တာယေဝ ''ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပန္နဿ သဒ္ဒော ကဏ္ဋကော''တိ (အ. နိ. ၁၀.၇၂) ဝုတ္တော ဘဂဝတာ။ ဣဓ စ ပဟီနတ္တာယေဝ အရူပသမာပတ္တီနံ အာနေဉ္ဇတာ သန္တဝိမောက္ခတာ စ ဝုတ္တာ။

နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ တိ နာနတ္တေ တ ဂောစရေ ပဝတ္တာနံ သညာနံ, နာနတ္တာနံ တ သညာနံ။ ယသ္မာ ဟေတာ ရူပသဒ္ဒါဒိဘေဒေ နာနတ္တေ နာနာသဘာဝေ ဂောစရေ ပဝတ္တန္တိ, ယသ္မာ စေတာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ, ဒွါဒသ အကုသလသညာ, ဧကာဒသ ကာမာဝစရကုသလဝိပာကသညာ, ဒွေ အကုသလဝိပာကသညာ, ဧကာဒသ ကာမာဝစရကိရိယာသညာတိ ဧဝံ စတုစတ္တာလီသမ္ပိ သညာ နာနတ္တာ နာနာသဘာဝ အညမညဝိသဒိသာ, တသ္မာ ''နာနတ္တသညာ''တိ ဝုတ္တာ။ တာသံ သဗ္ဗသော နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ အနာဝဇ္ဇနာ စိတ္တေ စ အနုပ္ပာဒနာ။ ယသ္မာ တာ နာဝဇ္ဇတိ စိတ္တေ စ န ဥပ္ပာဒေတိ န မနသိကရောတိ န ပစ္စဝေက္ခတိ, တသ္မာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မာ စေတ္ထ ပုရိမာ ရူပသညာ ပဋိဃသညာ စ ဣမိနာ ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တေ ဘဝေပိ န ဝိဇ္ဇန္တိ, ပဂေဝ တသ္မိံ ဘဝေ ဣမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရဏကာလေ, တသ္မာ တာသံ သမတိက္ကမာ အတ္ထင်္ဂမာတိ ဒွေဓာပိ အဘာဝေယေဝ ဝုတ္တော။ နာနတ္တသညာသု ပန ယသ္မာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလသညာ, နဝ ကိရိယာသညာ, ဒသာကုသလသညာတိ ဣမာ သတ္တဝီသတိ သညာ ဣမိနာ ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တေ ဘဝေ ဝိဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ တာသံ အမနသိကာရာတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတြာပိ ဟိ ဣမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တော တာသံ အမနသိကာရာယေဝ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ တာ ပန မနသိကရောန္တော အသမာပန္နော ဟောတီတိ။ သင်္ခေပတော စေတ္ထ ''ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ''တိ ဣမိနာ သဗ္ဗရူပါဝစရဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ ''ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ နာနတ္တသညာနံ အမနသိကာရာ''တိ ဣမိနာ သဗ္ဗေသံ ကာမာဝစရစိတ္တစေတသိကာနံ ပဟာနဉ္စ အမနသိကာရော စ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အနန္တော အာကာသောတိ ဧတ္ထ ပညတ္တိမတ္တတ္တာ နာဿ ဥပ္ပာဒန္တော တ ဝယန္တော တ ပညာယတီတိ အနန္တော, အနန္တဖရဏဝသေနာပိ အနန္တော။ န ဟိ သော ယောဂီ ဧကဒေသဝသေန ဖရတိ, သကလဝသေနေဝ ဖရတိ။ **အာကာသော**တိ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသော။ **အာကာသာနဉ္စာယတနာ** ဒီနိ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ** တိ တံ ပတ္ွာ နိပ္ဖာဒေတွာ တဒနုရူပေန ဣရိယာပထေန ဝိဟရတိ။ တဒေဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော **သမာပတ္တိ** ။

အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန ဈာနမ္ပိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ အာရမ္မဏမ္ပိ။ အာရမ္မဏမ္ပိ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ အာကာသာနဉ္စံ စ တံ ပဌမဿ အာရုပ္ပဇ္ဈာနဿ အာရမ္မဏတ္တာ ဒေဝတာနံ ဒေဝတာယတနံ ဝိယ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ, တထာ အာကာသာနဉ္စံ စ တံ တဿ ဈာနဿ သဉ္ဇာတိဟေတုတ္တာ ''ကမ္ဗောဇာ အဿာနံ အာယတန''န္တိအာဒီသု ဝိယ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိပိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ ဧဝမေတံ ဈာနဉ္စ အာရမ္မဏဉ္စာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာဝ ယသ္မာ ဣဒံ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဥဘယမ္ပေတမေကဇ္ဈံ ကတွာ ''အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ''တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အနန္တံ ဝိညာဏ** န္တိ တံယေဝ ''အနန္တော အာကာသော''တိ ဖရိတွာ ပဝတ္တံ ဝိညာဏံ ''အနန္တံ ဝိညာဏ''န္တိ မနသိကရောန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မနသိကာရဝသေန ဝါ အနန္တံ။ သော ဟိ တံ အာကာသာရမ္မဏံ ဝိညာဏံ အနဝသေသတော မနသိကရောန္တော အနန္တံ မနသိ ကရောတိ။

ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ တိ ဧတ္ထာပိ စ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဈာနမ္ပိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ အာရမ္မဏမ္ပိ။ အာရမ္မဏမ္ပိ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိညာဏဉ္စံ စ တံ ဒုတိယဿ အာရုပ္ပဇ္ဈာနဿ အာရမ္မဏတ္တာ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ, တထာ ဝိညာဏဉ္စံ စ တံ တဿေဝ ဈာနဿ သဉ္ဇာတိဟေတုတ္တာ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိပိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ။ ဧဝမေတံ ဈာနဉ္စ အာရမ္မဏဉ္စာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာဝ ယသ္မာ ဣဒံ အာကိဉ္စညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဥဘယမ္ပေတမေကဇ္ဈံ ကတွာ ''ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ''တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နတ္ထိ ကိဉ္စီ** တိ နတ္ထိ နတ္ထိ, သုညံ သုညံ, ဝိဝိတ္တံ ဝိဝိတ္တန္တိ ဧဝံ မနသိကရောန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ တိ ဧတ္ထာပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဈာနမ္ပိ အာကိဉ္စညာယတနံ အာရမ္မဏမ္ပိ။ အာရမ္မဏမ္ပိ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ အာကိဉ္စညဉ္စ တံ တတိယဿ အာရုပ္ပဇ္ဈာနဿ အာရမ္မဏတ္တာ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိ အာကိဉ္စညာယတနံ, တထာ အာကိဉ္စညဉ္စ တံ တဿေဝ ဈာနဿ သဉ္ဇာတိဟေတုတ္တာ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိပိ အာကိဉ္စညာယတနံ။ ဧဝမေတံ ဈာနဉ္စ အာရမ္မဏဉ္စာတိ ဥဘယမ္ပိ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အမနသိကရဏေန စ သမတိက္ကမိတွာဝ ယသ္မာ ဣဒံ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဥပသ

မုဇ္ဇ ဝိဟာတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဥဘယမ္ပေတမေကဇ္ဈံ ကတွာ ‘‘အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ’’တိ ဣဒံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သညာဝေဒယိတနိရောဓကထာ ဟေဋ္ဌာ ကထိတာဝ။

‘‘ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ’’တိအာဒိကာ သတ္တ ဝိမောက္ခာ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုစ္စနဋ္ဌေန အာရမ္မဏေ အဘိရတိဝသေန သုဋ္ဌု မုစ္စနဋ္ဌေန စ ဝိမောက္ခာ, နိရောဓသမာပတ္တိ ပန စိတ္တစေတသိကေဟိ ဝိမုတ္တဋ္ဌေန ဝိမောက္ခော။ သမာပတ္တိသမာပန္နသမယေ ဝိမုတ္တော ဟောတိ, ဝုဋ္ဌိတသမယေ အဝိမုတ္တော ဟောတီတိ **သမယဝိမောက္ခော** ။ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိဝသေန အစ္စန္တဝိမုတ္တတ္တာ အရိယမဂ္ဂာ, ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိဝသေန အစ္စန္တဝိမုတ္တတ္တာ သာမညဖလာနိ, နိဿရဏဝိမုတ္တိဝသေန အစ္စန္တဝိမုတ္တတ္တာ နိဗ္ဗာနံ **အသမယဝိမောက္ခော** ။ တထာ **သာမယိကာ သာမယိကဝိမောက္ခာ**။

ပမာဒံ အာဂမ္မ ပရိဟာယတီတိ **ကုပ္ပော** ။ တထာ န ပရိဟာယတီတိ **အကုပ္ပော** ။ လောကာယ သံဝတ္တတီတိ **လောကိယော**။ အရိယမဂ္ဂါ လောကံ ဥတ္တရန္တီတိ **လောကုတ္တရာ,** သာမညဖလာနိ နိဗ္ဗာနဉ္စ လောကတော ဥတ္တိဏ္ဏာတိ လောကုတ္တရာ။ အာဒိတ္တံ အယောဂုဠံ မက္ခိကာ ဝိယ တေဇုဿဒံ လောကုတ္တရံ ဓမ္မံ အာသဝာ နာလမ္ဗန္တီတိ **အနာသဝေါ။ ရူပပ္ပဋိသညုတ္တောတိ** ရူပဇ္ဈာနာနိ။ **အရူပပ္ပဋိသညုတ္တော** တိ အရူပသမာပတ္တိယော။ တဏှာယ အာလမ္ဗိတော **ပဏိဟိတော**။ အနာလမ္ဗိတော **အပ္ပဏိဟိတော** ။ မဂ္ဂဖလာနိ ဧကာရမ္မဏတ္တာ ဧကနိဋ္ဌတ္တာ စ **ဧကတ္တဝိမောက္ခော,** နိဗ္ဗာနံ အဒုတိယတ္တာ **ဧကတ္တဝိမောက္ခော,** အာရမ္မဏနာနတ္တာ ဝိပါကနာနတ္တာ စ **နာနတ္တဝိမောက္ခော**။

၂၁၄. **သိယာတိ** ဘဝေယျ, ဒသ ဟောန္တီတိ စ ဧကော ဟောတီတိ စ ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ ‘‘သိယာ’’တိ စ ဇော် ဝိဓိဝစနံ, န ပုစ္ဆာဝစနံ။ **ဝတ္ထုဝသေနာ**တိ နိစ္စသညာဒိဒသဝတ္ထုဝသေန ဒသ ဟောန္တိ။ **ပရိယာယေနာ**တိ ဝိမုစ္စနပရိယာယေန ဧကော ဟောတိ။ **သိယာတိ ကထဉ္စ သိယာ** တိ ယံ တ သိယာတိ ဝိဟိတံ, တံ ကထံ သိယာတိ ပုစ္ဆတိ။ **အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏန္တိ** သမာသပဒံ။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏန္တိ တ ဟဝေ။ တထာ သေသေသုပိ။ **နိစ္စတော သညာယာ**တိ နိစ္စတော ပဝတ္တာယ သညာယ, ‘‘နိစ္စ’’န္တိ ပဝတ္တာယ သညာယာတိ အတ္ထော။ သေ နယော **သုခတော အတ္တတော နိမိတ္တတော သညာယာ**တိ တွောပိ။ **နိမိတ္တတော** တိ စ နိစ္စနိမိတ္တတော။ **နန္ဒိယာ သညာယာ** တိ နန္ဒိဝသေန ပဝတ္တာယ သညာယ, နန္ဒိသမ္ပယုတ္တာယ သညာယာတိ အတ္ထော။ သေ နယော **ရာဂတော သမုဒယတော အာဒာနတော ပဏိဓိတော အဘိနိဝေသတော သညာယာ**တိ တွောပိ။ ယသ္မာ ပန ခယဝယဝိပရိဏာမာနုပဿနာ တိဿော အနိစ္စာနုပဿနာဒီနံ ဗလဝဘာဝတယ ဗလဝပစ္စယဘူတာ ဘင်္ဂါနုပဿနာဝိသေသာ။ ဘင်္ဂဒဿနေန ဟိ အနိစ္စာနုပဿနာ ဗလဝတီ ဟောတိ။ အနိစ္စာနုပဿနာယ စ ဗလဝတိယာ ဇာတာယ ‘‘ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ, ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ’’တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅) ဒုက္ခာနတ္တာနုပဿနာပိ ဗလဝတိယော ဟောန္တိ။ တသ္မာ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု ဝုတ္တာသု တာပိ တိဿော ဝုတ္တာဝ ဟောန္တိ။ ယသ္မာ စ သုညတာနုပဿနာ ‘‘အဘိနိဝေသတော သညာယ မုစ္စတီ’’တိ ဝစနေနေဝ သာရာဒါနာဘိနိဝေသသမ္မောဟာဘိနိဝေသအာလယာဘိနိဝေသသညောဂါဘိနိဝေသတော သညာယ မုစ္စတီတိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ, အဘိနိဝေသာဘာဝေနေဝ အပ္ပဋိသင်္ခါတော သညာယ မုစ္စတီတိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဒယော ပဉ္စပိ အနုပဿနာ န ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု တော အဋ္ဌ အနုပဿနာ အဝတ္တွာ ဒသေဝ အနုပဿနာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၂၁၅. **အနိစ္စာနုပဿနာ ယထာဘူတံ ဉာဏ** န္တိ အနိစ္စာနုပဿနာယေဝ ယထာဘူတဉာဏံ။ ဥဘယမ္ပိ ပစ္စတ္တဝစနံ။ **ယထာဘူတဉာဏန္တိ** ဉာဏတ္တော ဝုတ္တော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **သမ္မောဟာ အညာဏာ** တိ သမ္မောဟဘူတာ အညာဏာ။ **မုစ္စတီ** တိ ဝိမောက္ခတ္တော ဝုတ္တော။

၂၁၆. **အနိစ္စာနုပဿနာ အနုတ္တရံ သီတိဘာဝဉာဏ** န္တိ တွေ သာသနေယေဝ သဗ္ဗာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန အနုတ္တရံ, အနုတ္တရဿ ပစ္စယတ္တာ တ အနုတ္တရံ, သီတိဘာဝေ ဧဝ ဉာဏံ သီတိဘာဝဉာဏံ။ တံ အနိစ္စာနုပဿနာသင်္ခါတံ အနုတ္တရံ သီတိဘာဝဉာဏံ။ ‘‘ဆဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဘဗ္ဗော အနုတ္တရံ သီတိဘာဝံ သစ္ဆိကာတု’’န္တိ (အ. နိ. ၆.၈၅) တွေ နိဗ္ဗာနံ အနုတ္တရော သီတိဘာဝေ နာမ။ ဣဓ ပန ဝိပဿနာ အနုတ္

တရော သီတိဘာဝေါ။ **နိစ္စတော သင်္ခါရပရိဋ္ဌာဟဒရထာ မုစ္စတိ** တိ ဧတ္ထာပိ "နိစ္စ"န္တိ ပဝတ္တကိလေသာ ဧဝ ဣမေ စာမု တ္တ စ သင်္ခါရနတ္ထေန သင်္ခါရဟော, ပရိဒဟနတ္ထေန ပရိဋ္ဌာဟော, ဥဏှာဟတ္ထေန ဒရထောတိ ဝုစ္စန္တိ။

၂၁၇. **နေက္ခမ္မံ စျာယတီတိ စျာန** န္တိအာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ။ နေက္ခမ္မာဒီနိ စေတ္ထ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာနေဝ။

၂၁၈. **အနုဟာအ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော** တိ ဣမေ ဝိပဿနာယေဝ။ "တေဒတ္တာ ကထာ, တေဒတ္တာ မန္တနာ, ယဒိဒံ အနုဟာအ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော"တိ (ပရိ. ၃၆၆; အ. နိ. ၃.၆၈) ဧတ္ထ ပန နိဗ္ဗာနံ အနုဟာအ စိတ္တဿ ဝိမော က္ခော။ **ကတိဟုပဟာအနေဟီ**တိ ကတိဟိ ဥပဟာအနေဟိ။ **ကတမာ ဧကုပဟာအနာ**တိ ကတမတော ဧကုပဟာအနတော။ **ဣဒံ ဧကု ပဟာအနာ**တိ ဣတော ဧကတော ဥပဟာအနတော။ **ဣဒ**န္တိ ပုဗ္ဗဉာဏာပေက္ခံ တ။ ဥပဟာအနတော မုစ္စနေသု ယသ္မာ အာဒိ တော သင်္ခါရာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿိတ္ဝာ ပဿိတ္ဝာ အနိစ္စာနုပဿနာယ ဝိပဿတိ, ပစ္ဆာ သင်္ခါရာနံ ဘင်္ဂမေဝ ပဿိတ္ဝာ အနိမိတ္တာနုပဿနာယ ဝိပဿတိ။ အနိစ္စာနုပဿနာဝိသေသောယေဝ ဟိ အနိမိတ္တာနုပဿနာ။ သင် ခါရာနံ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေန စ ဘင်္ဂဒဿနေန စ အတ္တာဘာဝေ ပာကဋ္ဌော ဟောတိ။ တေန ဒိဋ္ဌုပဟာအနဿ စ အ တ္တတဒုပဟာအနဿ စ ပဟာနံ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနေနေဝ စ "သီလဗ္ဗတေန အတ္တာ သုဇ္ဈတီ"တိ ဒဿနဿ အ ဘာဝတော သီလဗ္ဗတုပဟာအနဿ ပဟာနံ ဟောတိ။ ယသ္မာ စ အနတ္တာနုပဿနာယ ဥဇုကမေဝ အတ္တာဘာဝံ ပဿ သတိ, အနတ္တာနုပဿနာဝိသေသောယေဝ စ သုညတာနုပဿနာ, တသ္မာ ဣမာနိ စတ္တာရိ ဉာဏာနိ ဒိဋ္ဌုပဟာအနာဒီ ဟိ တီဟိ ဥပဟာအနေဟိ မုစ္စန္တိ။ ဒုက္ခာနုပဿနာဒီနံယေဝ ပန စတဿန္နံ တဏှာဟာယ ဥဇုဝိပစ္စနီကတ္တာ အနိစ္စာနုပ ဿနာဒီနံ စတဿန္နံ ကာမုပဟာအနတော မုစ္စနံ န ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ အာဒိတော ဒုက္ခာနုပဿနာယ "သင်္ခါရာ ဒုက် ခာ"တိ ပဿတော ပစ္ဆာ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာယ စ "သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ"တိ ပဿတော သင်္ခါရာနံ ပတ္ထနာ ပ ဟီယတိ။ ဒုက္ခာနုပဿနာဝိသေသောယေဝ ဟိ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ။ ယသ္မာ စ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယ နိဗ္ဗိန္ဒန္တဿ ဝိရာဂါနုပဿနာယ ဝိရဇ္ဇန္တဿ သင်္ခါရာနံ ပတ္ထနာ ပဟီယတိ, တသ္မာ ဣမာနိ စတ္တာရိ ဉ ဏာနိ ကာမုပဟာအနတော မုစ္စန္တိ။ ယသ္မာ နိရောဓာနုပဿနာယ ကိလေသေ နိရောဓေတိ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ ကိလေသေ ပရိစ္စဇတိ, တသ္မာ ဣမာနိ ဒွေ ဉာဏာနိ စတူဟိ ဥပဟာအနေဟိ မုစ္စန္တီတိ ဧဝံ သဘာဝနာနတ္တေန စ အာကာရနာနတ္တေန စ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဝိမောက္ခာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။

၂၁၉. ဣတာနိ အာဒိတော ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနံ တိဏ္ဏံ ဝိမောက္ခာနံ မုခါနိ ဒဿေတ္ဝာ ဝိမောက္ခမုခပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဣန္ဒြိယဝိ သေသံ ပုဂ္ဂလဝိသေသဉ္စ ဒဿေတုကာမော **တီဏိ ခော ပနိမာနီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိမောက္ခမုခါနီ** တိ တိဏ္ဏံ ဝိ မောက္ခာနံ မုခါနိ။ **လောကနိယျာနာယ သံဝတ္တန္တီ** တိ တေဓာတုကလောကတော နိယျာနာယ နိဂ္ဂမနာယ သံဝတ္တ န္တိ။ **သဗ္ဗသင်္ခါရေ ပရိစ္ဆေဒပရိဝဋ္ဋမတော သမနုပဿနတာယာ** တိ သဗ္ဗေသံ သင်္ခါရာနံ ဥဒယဗ္ဗယဝသေန ပရိစ္ဆေဒ တော စေဝ ပရိဝဋ္ဋမတော စ သမနုပဿနတာယ။ လောကနိယျာနံ ဟောတီတိ ဟဒသေသော။ အနိစ္စာနုပဿနာ ဟိ ဥ ဒယတော ပုဗ္ဗေ သင်္ခါရာ နတ္ထီတိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ တေသံ ဂတိံ သမန္နေသမာနာ ဝယတော ပရံ န ဂစ္ဆန္တိ, ဧတ္ထေ ဝ အန္တရဓာယန္တီတိ ပရိဝဋ္ဋမတော ပရိယန္တတော သမနုပဿတိ။ သဗ္ဗသင်္ခါရာ ဟိ ဥဒယေန ပုဗ္ဗန္တပရိစ္ဆိန္နာ, ဝ ယေန အပရန္တပရိစ္ဆိန္နာ။ **အနိမိတ္တာယ စ ဓာတုယာ စိတ္တသမ္ပက္ခန္ဒနတာယာ** တိ ဝိပဿနာက္ခဏေပိ နိဗ္ဗာနနိ န္နတာယ အနိမိတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော အနိမိတ္တသင်္ခါတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ စိတ္တပဝိသနတာယ စ လောက နိယျာနံ ဟောတိ။ **မနောသမုတ္တေဇနတာယာ** တိ စိတ္တသံဝေဇနတာယ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ ဟိ သင်္ခါရေသု စိတ္တံ သံဝိဇ္ဇတိ။ **အပ္ပဏိဟိတာယ စ ဓာတုယာ** တိ ဝိပဿနာက္ခဏေပိ နိဗ္ဗာနနိန္နတာယ အပ္ပဏိဟိတာကာရေန ဥပဋ္ဌာန တော အပ္ပဏိဟိတသင်္ခါတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ။ **သဗ္ဗဓမ္မေ** တိ နိဗ္ဗာနဿ အဝိပဿနုပဂတ္တေပိ အနတ္တသဘာဝ သဗ္ဘာဝတော "သဗ္ဗသင်္ခါရေ"တိ အဝတ္ဝာ "သဗ္ဗဓမ္မေ"တိ ဝုတ္တံ။ **ပရတော သမနုပဿနတာယာ** တိ ပစ္စယာယတ္ တတ္တာ အဝသတာယ အဝိဓေယျတာယ စ "နာဟံ န မမ"န္တိ ဧဝံ အနတ္တတော သမနုပဿနတာယ။ **သုညတာယ စ ဓာတုယာ**တိ ဝိပဿနာက္ခဏေပိ နိဗ္ဗာနနိန္နတာယ သုညတာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော သုညတာသင်္ခါတာယ နိဗ္ဗာနဓာ တုယာ။ ဣတိ ဣမာနိ တီဏိ ဝစနာနိ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တာနုပဿနာနံ ဝသေန ဝုတ္တာနိ။ တေနေဝ တဒနန္တရံ **အနိစ္စတော မနသိကရောတော**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ခယတော**တိ ခီယနတော။ **ဘယတော**တိ သဘယတော။ **သုညတော**တိ အတ္တရ ဟိတတော။

အဓိမောက္ခဗဟုလ န္တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ ''ခဏဘင်္ဂဝသေန သင်္ခါရာ ဘိဇ္ဇန္တီ''တိ သဒ္ဓာယ ပဋိပန္နဿ ပစ္စက္ခတော ခဏဘင်္ဂဒဿနေန ''သဗ္ဗံ ဝတာဟ ဘဂဝတ''တိ ဘဂဝတိ သဒ္ဓာယ သဒ္ဓါဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ အထ တ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ပဒေသသင်္ခါရာနံ အနိစ္စတံ ပဿိတ္ဝာ ''ဧဝံ အနိစ္စာ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ''တိ အဓိမုစ္စနတော အဓိမောက္ခဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ **ပဿဒ္ဓိဗဟုလ** န္တိ ဒုက္ခာနုပဿနာယ စိတ္တက္ခောဘကရာယ ပဏိဓိယာ ပဇဟနတော စိတ္တဒရထာဘာဝေန ပဿဒ္ဓိဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ အထ တ ဒုက္ခာနုပဿနာယ သံဝေဂဇနနတော သံဝိဂ္ဂဿ စ ယောနိသော ပဒဟနတော ဝိက္ခေပာဘာဝေန ပဿဒ္ဓိဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ **ဝေဒဗဟုလ**န္တိ အနတ္တာနုပဿနာယ ဗာဟိရကေဟိ အဒိဋ္ဌံ ဂမ္ဘီရံ အနတ္တလက္ခဏံ ပဿတော ဉာဏဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။ အထ တ ''သဒေဝကေန လောကေန အဒိဋ္ဌံ အနတ္တလက္ခဏံ ဒိဋ္ဌ''န္တိ တုဋ္ဌဿ တုဋ္ဌိဗဟုလံ စိတ္တံ ဟောတိ။

အဓိမောက္ခဗဟုလော သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတီ တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိမောက္ခော ဗဟုလံ ပဝတ္တမာနော ဘာဝနာဟာရိပူရိယာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ နာမ ဟောတိ, တံ သော ပဋိလဘတိ နာမ။ **ပဿဒ္ဓိဗဟုလော သမာဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတီ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဿဒ္ဓိဗဟုလဿ ''ပဿဒ္ဓကာယော သုခံ ဝေဒေတိ, သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၇၃; အ. နိ. ၅.၂၆) ဝစနတော ဘာဝနာဟာရိပူရိယာ ပဿဒ္ဓိပစ္စယာ သမာဓိန္ဒြိယံ ဟောတိ, တံ သော ပဋိလဘတိ နာမ။ **ဝေဒဗဟုလော ပညိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝေဒော ဗဟုလံ ပဝတ္တမာနော ဘာဝနာဟာရိပူရိယာ ပညိန္ဒြိယံ နာမ ဟောတိ, တံ သော ပဋိလဘတိ နာမ။

အာဓိပတေယျံ ဟောတီ တိ ဆန္ဒာဒိကေ အဓိပတိဘူတေပိ သကိစ္စနိပ္ဖာဒနဝသေန အဓိပတိ ဟောတိ ပဓာနော ဟောတိ။ **ဘာဝနာယာ**တိ ဘုမ္မဝစနံ, ဉပရူပရိ ဘာဝနတ္ထာယ တ။ **တဒန္ဝယာ ဟောန္တိ** တိ တံ အနုကမိနိ တံ အနုဝတ္တိနိ ဟောန္တိ။ **သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ ဉပ္ပဇ္ဇမာနာ စ သဟဉပ္ပာဒနဘာဝေန ဉပကာရကာ ဟောန္တိ ပကာသဿ ပဒီပော ဝိယ။ **အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ အညမညံ ဉပ္ပာဒနုပတ္ထမ္ဘနဘာဝေန ဉပကာရကာ ဟောန္တိ အညမညူပ တ္ထမ္ဘကံ တိဒဏ္ဍံ ဝိယ။ **နိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ အဓိဋ္ဌာနာကာရေန နိဿယာကာရေန စ ဉပကာရကာ ဟောန္တိ တရုစိတ္တကမ္မာနံ ပထဝီပဋ္ဌာဒိ ဝိယ။ **သမ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ ဧကဝတ္ထုကဧကာရမ္မဏဧကုပ္ပာဒဧကနိရောဓသင်္ခါတေန သမ္ပယုတ္တဘာဝေန ဉပကာရကာ ဟောန္တိ။

၂၂၀. **ပဋိဝေဓကာလေ**တိ မဂ္ဂက္ခဏေ သစ္စပဋိဝေဓကာလေ။ **ပညိန္ဒြိယံ အာဓိပတေယျံ ဟောတီ** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ သစ္စဒဿနကိစ္စကရဏဝသေန စ ကိလေသပ္ပဟာနကိစ္စကရဏဝသေန စ ပညိန္ဒြိယ မေဝ ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ။ **ပဋိဝေဓာယာ**တိ သစ္စပဋိဝိဇ္ဈနတ္ထာယ။ **ဧကရသာ**တိ ဝိမုတ္တိရသေန။ **ဒဿနဋ္ဌေနာ** တိ သစ္စ ဒဿနဋ္ဌေန။ **ဧဝံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တောပိ ဘာဝေတိ, ဘာဝေန္တောပိ ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ သကိံယေဝ ဘာဝနာယ စ ပ ဋိဝေဓဿ စ သဗ္ဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ အနတ္တာနုပဿနာယ ဝိပဿနာက္ခဏေပိ ပညိန္ဒြိယဿေဝ အာဓိပ တေယျတ္တာ ''ပဋိဝေဓကာလေပီ''တိ အပိသဒ္ဒော ပယုတ္တော။

၂၂၁. **အနိစ္စတော မနသိကရောတော ကတမိန္ဒြိယံ အဓိမတ္တံ ဟောတီ** တိအာဒိ ဣန္ဒြိယဝိသေသေန ပုဂ္ဂလဝိ သေသံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဓိမတ္တ**န္တိ အဓိကံ။ တတ္ထ သဒ္ဓိန္ဒြိယသမာဓိန္ဒြိယပညိန္ဒြိယာနံ အဓိမတ္တတာ သင်္ခါရုပေက္ခာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** တိ ဧတ္ထ အဝိသေသေတွာ ဝုတ္တေပိ ဉပရိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တ တ္တာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဌပေတွာ သေသေသု သတ္တသု ဌာနေသု သဒ္ဓါဝိမုတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ ဟောတိ, န သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ သဒ္ဓါဝိမုတ္တောတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာယေဝ သေသေသု သမာဓိန္ဒြိယပညိန္ဒြိယာဓိမတ္တတ္တေပိ သတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တောယေဝ နာမ ဟောတီတိ ဝဒန္တိ။ **ကာယသက္ခီ ဟောတီ** တိ အ ဋ္ဌသုပိ ဌာနေသု ကာယသက္ခီ နာမ ဟောတိ။ **ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ဟောတီ** တိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုတ္တောတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခ ဏေ သဒ္ဒဟန္တော စတူသုပိ ဖလက္ခဏေသု ဝိမုတ္တောတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဉပရိမဂ္ဂတ္တယက္ခ ဏေ သဒ္ဓါဝိမုတ္တတ္တံ ဣာအနိ ဝက္ခတိ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ပန သဒ္ဓါနုသာရိတ္တံ ပစ္ဆာ ဝက္ခတိ။ **ဖုဋ္ဌ**

တ္တာ သစ္စိကတောတိ ကာယသက္ခီတိ သုက္ခဝိပဿကတ္တေ သတိ ဥပစာရဇ္ဈာနဖဿသ္သ ရူပာရူပဇ္ဈာနလာ ဘိတ္တေ သတိ ရူပာရူပဇ္ဈာနဖဿသ္သ ဖုဋ္ဌတ္တာ နိဗ္ဗာနံ သစ္စိကတောတိ ကာယသက္ခီ, နာမကာယေန ဝုတ္တပ္ပကာရေ ဈာနဖဿေ စ နိဗ္ဗာနေ စ သက္ခီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒိဋ္ဌတ္တာ ပတ္တောတိ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော** တိ သောတာပ တ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ သမ္ပယုတ္တေန ပညိန္ဒြိယေန ပဌမံ နိဗ္ဗာနဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ ပစ္ဆာ သောတာပတ္တိဖလာဒိဝသေန နိဗ္ဗာနံ ပတ္တောတိ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော, ပညိန္ဒြိယသင်္ခာတာယ ဒိဋ္ဌိယာ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သောတာ ပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဓမ္မာနုသာရီတွံ ပစ္ဆာ ဝက္ခတိ။ **သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုစ္စတီတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္တော** တိ သဒ္ဓိန္ဒြိ ရိယဿ အဓိမတ္တတ္တာ သကအာကမ်ိအနာကမိအရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေသု သဒ္ဒဟန္တော ဝိမုစ္စတီတိ သဒ္ဓါဝိမုတ္ တော။ ဧတ္ထ ဝိမုစ္စမာနောပိ အာသံသာယ ဘူတဝစနဝသေန "ဝိမုတ္တော"တိ ဝုတ္တော။ **ဈာနဖဿ** န္တိ တိဝိဓံ ဈာနဖ ဿံ။ "ဈာနဖဿ"န္တိအာဒီနိ "ဒုက္ခာ သင်္ခါရာ"တိအာဒီနိ စ ပဌမံ ဝုတ္တံ ဒွဝယမေဝ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာနိ။ **ဉာ တံ ဟောတီ**တိအာဒီနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာနိ။ ဧတ္ထ စ ဈာနလာဘီ ပုဂ္ဂလော သမာဓိန္ဒြိယဿ အနုကူလာယ ဒုက္ခာ နုပဿနာယ ဝေ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂဖလာနိ ဟာပုဏာတီတိ အာစရိယာနံ အဓိပ္ပာယော။

သိယာတိ သိယုံ, ဘဝေယျုန္တိ အတ္ထော။ "သိယာ"တိ ဧတံ ဝိဓိဝစနမေဝ။ **တယော ပုဂ္ဂလာ** တိ ဝိပဿနာနိယ မေန ဣန္ဒြိယနိယမေန စ ဝုတ္တာ တယော ပုဂ္ဂလာ။ **ဝတ္ထုဝသေနာ**တိ တီသု အနုပဿနာသု ဧကေကဣန္ဒြိယဝတ္ထုဝ သေန။ **ပရိယာယေနာ**တိ တေနေဝ ပရိယာယေန။ ဣမိနာ တရေန ကိံ ဒဿိတံ ဟောတိ ? ဟေဋ္ဌာ ဧကေကိဿာ အနုပ ဿနာယ ဧကေကဿ ဣန္ဒြိယဿ အာဓိပစ္စံ ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္တန္တိ စ, ကအစိ တီသုပိ အနုပဿနာသု ဧ ကေကဿေဝ ဣန္ဒြိယဿ အာဓိပစ္စံ ဟောတီတိ စ ဒဿိတံ ဟောတိ။ အထ တ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာက္ခဏေ တီသု သန္ဓိပိ အနုပဿနာနံ သဗ္ဗာဝတော တာသု ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာသု တေသံ တေသံ ဣန္ဒြိယာနံ အာဓိပစ္စံ အပေက္ခိ တွာ မဂ္ဂဖလက္ခဏေသု သဒ္ဓါဝိမုတ္တာဒီနိ နာမာနိ ဟောန္တီတိ။ ဧဝဉှိ ဝုစ္စမာနေ ဟေဋ္ဌာ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာ ယ ဥပရိ စ ကတော ဣန္ဒြိယာဓိပစ္စပုဂ္ဂလနိယမော သုကတောယေဝ နိစ္စလောယေဝ စ ဟောတိ။ အနန္တရတာရေ **သိယာ**တိ **အညောယေဝ**တိ ဧဝံ သိယာတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောယေဝ နိယမော။

ဣဒါနိ မဂ္ဂဖလဝသေန ပုဂ္ဂလဝိသေသံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေတုံ **အနိစ္စတော မနသိကရောတော။ပေ.။ သောတာပတ္ တိမဂ္ဂံ ပဋိလဘတီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သဒ္ဓံ အနုဿရတိ အနုဂစ္ဆတိ, သဒ္ဓါယ တ နိဗ္ဗာနံ အနုဿရတိ အနုဂစ္ ဆတီတိ **သဒ္ဓါနုသာရီ။ သစ္ဆိကတ** န္တိ ပစ္စက္ခကတံ။ **အရဟတ္တ** န္တိ အရဟတ္တဖလံ။ ပညာသင်္ခါတံ ဓမ္မံ အနုဿ ရတိ, တေန တ ဓမ္မေန နိဗ္ဗာနံ အနုဿရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ** ။

၂၂၂. ပုန အပရေဟိ ပရိယာယေဟိ ဣန္ဒြိယတ္တယဝိသေသေန ပုဂ္ဂလဝိသေသံ ဝဏ္ဏေတုကာမော **ယေ ဟိ ကေ စီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘာဝိတာ တ**တိ အတီတေ ဘာဝယိံသု တ။ **ဘာဝေန္တိ တ** တိ ပစ္စုပ္ပန္နေ။ **ဘာဝိဿန္တိ တ** တိ အနာဂတေ။ **အဓိဂတာ တ**တိအာဒိ ဧကေကန္တိကံ ပုရိမဿ ပုရိမဿ အတ္ထဝိဝရဏတ္တံ ဝုတ္တံ။ **ဖဿိတာ တ** တိ ဉာဏဖုသနာယ ဖုသိံသု တ။ **ဝသိပ္ပတ္တာ** တိ ဣဿရဘာဝံ ပတ္တာ။ **ဟာရမိပ္ပတ္တာ** တိ တေသာနံ ပတ္တာ။ **ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တာ** တိ ဝိသာရဒဘာဝံ ပတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ သဒ္ဓါဝိမုတ္တာဒယော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တက္ခဏေသုယေဝ, သတိပဋ္ဌာနာဒယော မဂ္ဂက္ ခဏေယေဝ။ **အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ** တိ "ရူပီ ရူပာနိ ပဿတီ"တိအာဒိကေ (ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉; ဓ. သ. ၂၄၈) ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပ္ ပတ္တိယာ ဧဝ ပတ္တာ။

တိဿော သိက္ခာ တိ အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ မဂ္ဂပ္ပတ္တာ ဧဝ သိက္ခမာနာ။ **ဒုက္ခံ ပရိ ဇာနန္တီ**တိအာဒီနိ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ။ **ပရိညာပဋိဝေဓံ ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ ပရိညာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ပရိညာယ ပဋိဝိဇ္ဈိ တဗ္ဗန္တိ တ ပရိညာပဋိဝေဓံ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ သဗ္ဗဓမ္မာဒီဟိ ဝိသေသေတွာ **အဘိညာပဋိဝေဓာ**ဒယော ဝုတ္တာ။ **သစ္ ဆိကိရိယာပဋိဝေဓော** ပန မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏသိဒ္ဓိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ ဧဝမိမ ပဉ္စ အရိယ ပုဂ္ဂလာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော စ ပညာဝိမုတ္တော စာတိ ဣမေ ဒွေဝ အနိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ အညတ္ထ (ဝိ သုဒ္ဓိ. ၂.၇၇၃) ပန "ယော ပန ဒုက္ခတော မနသိကရောန္တော ပဿဒ္ဓိဗဟုလော သမာဓိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတိ, သော သဗ္ဗ တ္ထ ကာယသက္ခီ နာမ ဟောတိ, အရူပဇ္ဈာနံ ပန ပတွာ အဂ္ဂဖလံ ပတ္တော ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော နာမ ဟောတိ။ ယော ပန အနတ္တတော မနသိကရောန္တော ဝေဒဗဟုလော ပညိန္ဒြိယံ ပဋိလဘတိ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ ဓမ္မာနု သာရီ ဟောတိ, ဆသု ဌာနေသု ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော, အဂ္ဂဖလေ ပညာဝိမုတ္တော"တိ ဝုတ္တံ။ တေ ဣမ ကာယသက္ခိဒိဋ္ဌိပ္ပ

တ္တေပဟိယေဝ သင်္ဂဟိတာ။ အတ္ထတော ပန အရူပဇ္ဈာနေန စေဝ အရိယမဂ္ဂေန စာတိ ဥဘတောဘာဂေန ဝိမုတ္တော
တိ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော။ ပဇာနန္တော ဝိမုတ္တောတိ ပညာဝိမုတ္တောတိ။ တ္တောဝတာ ဣန္ဒြိယပုဂ္ဂလဝိသေသာ
နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ။

၂၂၃-၂၂၆. ဣဒါနိ ဝိမောက္ခပုဗ္ဗင်္ဂမမေဝ ဝိမောက္ခဝိသေသံ ပုဂ္ဂလဝိသေသဉ္စ ဒဿေတုကာမော **အနိစ္စတော
မနသိကရောတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒွေ ဝိမောက္ခာ** တိ အပ္ပဏိဟိတသုညတဝိမောက္ခာ။ အနိစ္စာနုပဿနာဂမန
ဝသေန ဟိ အနိမိတ္တဝိမောက္ခောတိ လဒ္ဓနာမော မဂ္ဂေ ရာဂဒောသမောဟပဏိဓီနံ အဘာဝတ သဂုဏတော စ တေသံ
ယေဝ ပဏိဓီနံ အဘာဝတ အပ္ပဏိဟိတန္တိ လဒ္ဓနာမံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီတိ အာရမ္မဏတော စ အပ္ပဏိဟိတဝိ
မောက္ခောတိ နာမမ္ပိ လဘတိ။ တထာ ရာဂဒောသမောဟေဟိ သုညတ္တာ သဂုဏတော စ ရာဂါဒီဟိယေဝ သုညတ္တာ
သုညတန္တိ လဒ္ဓနာမံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီတိ အာရမ္မဏတော စ သုညတဝိမောက္ခောတိ နာမမ္ပိ လဘတိ။ တ
သ္မာ တေ ဒွေ ဝိမောက္ခာ အနိမိတ္တဝိမောက္ခဝသေန ဝယာ နာမ ဟောန္တိ။ အနိမိတ္တမဂ္ဂတော အနညေပိ အင်္ဂုန္နံ မဂ္ဂင်္
ကနံ ဧကေကသ္သ မဂ္ဂင်္ဂဿ ဝသေန သဟဇာတာဒိပစ္စယာ စ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပုန **ဒွေ ဝိမောက္ခာ** တိ သုည
တာနိမိတ္တဝိမောက္ခာ။ ဒုက္ခာနုပဿနာဂမနဝသေန ဟိ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခောတိ လဒ္ဓနာမော မဂ္ဂေ ရူပနိမိတ္
တာဒီနံ ရာဂနိမိတ္တာဒီနံ နိစ္စနိမိတ္တာဒီနဉ္စ အဘာဝတ သဂုဏတော စ တေသံယေဝ နိမိတ္တာနံ အဘာဝတ အနိမိတ္တသင်္
ခာတံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီတိ အာရမ္မဏတော စ အနိမိတ္တဝိမောက္ခောတိ နာမမ္ပိ လဘတိ။ သေသံ ဝုတ္တန
ယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပုန **ဒွေ ဝိမောက္ခာ** တိ အနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခာ။ ယောဇနာ ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယာ
ဧဝ။

ပဋိဝေဓကာလေတိ ဣန္ဒြိယာနံ ဝုတ္တက္ကမေနေဝ ဝုတ္တံ။ မဂ္ဂက္ခဏံ ပန မုဉ္စိတွာ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဝိမောက္
ခော နာမ နတ္ထိ ။ ပဌမံ ဝုတ္တောယေဝ ပန မဂ္ဂဝိမောက္ခော "ပဋိဝေဓကာလေ"တိ ဝစနေန ဝိသေသေတွာ ဒဿိတော။
"ယော စာယံ ပုဂ္ဂလော သဒ္ဓါဝိမုတ္တော"တိအာဒိကာ ဒွေ တရာ စ "အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော သောတာပတ္တိ
မဂ္ဂံ ပဋိလဘတီ"တိအာဒိကော တရော စ သင်္ခိတ္တော, ဝိမောက္ခဝသေန ပန ယောဇေတွာ ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ယေ ဟိ ကေစိ နေက္ခမ္မ န္တိအာဒိကော တရော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ တ္တောဝတာ ဝိမောက္ခပုဂ္ဂလဝိ
သေသာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဟောန္တီတိ။

၂၂၇. ပုန ဝိမောက္ခမုခါနိ စ ဝိမောက္ခေ စ အနေကဓာ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **အနိစ္စတော မနသိကရောန္တော** တိအာဒိမာ
ဟ။ တတ္ထ **ယထာဘူတ**န္တိ ယထာသဘာဝေန။ **ဇာနာတီ**တိ ဉာဏေန ဇာနာတိ။ **ပဿတီ** တိ တေနေဝ ဉာဏေန စက္ခုနာ
ဝိယ ပဿတိ။ **တဒန္ဝယေနာ**တိ တဒနုဂမနေန, တဿ ပစ္စက္ခတော ဉာဏေန ဒိဋ္ဌဿ အနုဂမနေနာတိ အတ္ထော။ **က
င်္ခါ ပဟီယတီ**တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စာနိစ္စကင်္ခါ, ဣတရာဟိ ဣတရကင်္ခါ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သင်္ခတိယနဝိနိဗ္
ဘောဂေန နိစ္စသညာယ ပဟီနတ္တာ အာရမ္မဏဘူတံ သင်္ခါရနိမိတ္တံ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ။ **တေန ဝုစ္စတိ သမ္မာဒဿ
သန**န္တိ တေန ယထာဘူတဇာနနေန တံ ဉာဏံ "သမ္မာဒဿန"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ပဝတ္တ** န္တိ ဒုက္ခပ္ပတ္တာကာရေ သုခသညံ
ဉုဇ္ဈာပေတွာ သုခသညာယ ပဟာနေန ပဏိဓိသင်္ခါတာယ တဏှာယ ပဟီနတ္တာ သုခသမ္မတမ္ပိ ဝိပာကပဝတ္တံ
ယထာဘူတံ ဇာနာတိ။ **နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စာ** တိ နာနာဓာတုမနသိကာရသမ္ဘဝေန သမူဟဃနဝိနိဗ္ဘောဂေန ဥဘယ
ထာပိ အတ္တသညာယ ပဟီနတ္တာ သင်္ခါရနိမိတ္တဉ္စ ဝိပာကပဝတ္တဉ္စ ယထာဘူတံ ဇာနာတိ။ **ယဉ္စ ယထာဘူတံ ဉာဏ**
န္တိအာဒိတ္တယံ ဣဒါနိ ဝုတ္တမေဝ, န အညံ။ **ဘယတော ဥပဋ္ဌာတီ** တိ နိစ္စသုခအတ္တာဘာဝဒဿနတော ယထာက္က
မံ တံ တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ **ယာ စ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ** တိအာဒိနာ "ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏံ ဘင်္ဂါနုပဿ
နာဉာဏံ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ အာဒီနဝါနုပဿနာဉာဏံ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏံ မုဉ္စိတုကမျတာဉာဏံ ပဋိသင်္ခါနုပဿ
သနာဉာဏံ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ အနုလောမဉာဏ"န္တိ ဝုတ္တေသု ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိသင်္ခါတေသု နဝသု ဝိ
ပဿနာဉာဏေသု ဘယတုပဋ္ဌာနသမ္ဗန္ဓေန အဝတ္ထာဘေဒေန ဘိန္နာနိ ဧကဋ္ဌာနိ တီဏိ ဉာဏာနိ ဝုတ္တာနိ, န သေ
သာနိ။

ပုန တီသု အနုပဿနာသု အညေ ဒွိတာယ အနန္တရာယ အနတ္တာနုပဿနာယ သမ္ဗန္ဓေန တာယ သဟ သုညတာ
နုပဿနာယ ဧကတ္တံ ဒဿေတုံ **ယာ စ အနတ္တာနုပဿနာ ယာ စ သုညတာနုပဿနာ** တိအာဒိမာဟ။ ဣမာနိ ဟိ ဒွ
ေ ဉာဏာနိ အတ္ထတော ဧကမေဝ, အဝတ္ထာဘေဒေန ပန ဘိန္နာနိ။ ယထာ စ ဣမာနိ, တထာ အနိစ္စာနုပဿနာ စ အနိ

မိတ္တာနုပဿနာ စ အတ္ထတော ဧကမေဝ ဉာဏံ, ဒုက္ခာနုပဿနာ စ အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ စ အတ္ထတော ဧကမေဝ ဉာဏံ, ကေဝလံ အဝတ္ထာဘေဒေနေဝ ဘိန္နာနိ။ အနတ္တာနုပဿနာသုညတာနုပဿနာနဉ္စ ဧကဋ္ဌတာယ ဝုတ္တတာယ တေသံ ဒွိန္နံ ဒွိန္နမ္ပိ ဉာဏာနံ ဧကလက္ခဏတ္တာ ဧကဋ္ဌတာ ဝုတ္တာဝ ဟောတီတိ။ **နိမိတ္တံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ “သင်္ခါရနိမိတ္တံ အဒ္ဓုဝံ တာဝကာလိက”န္တိ အနိစ္စလက္ခဏဝသေန ဇာနိတွာ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကာမဉ္စ န ပဌမံ ဇာနိတွာ ပစ္ဆာ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝောဟာရဝသေန ပန “မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏ”န္တိအာဒီနိ (သံ. နိ. ၄.၆၀; မ. နိ. ၁.၄၀၀; ၃.၄၂၁) ဝိယ ဧဝံ ဝုစ္စတိ။ သဒ္ဒသတ္ထဝိဒူပိ စ “အာဒိစ္စံ ပာပုဏိတွာ တမော ဝိဂစ္ဆတီ”တိအာဒီသု ဝိယ သမာနကာလေပိ ဣမံ ပဒံ ဣစ္ဆန္တိ။ ဧကတ္တနယေန တ ပုရိမဉ္စ ပစ္ဆိမဉ္စ ဧကံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ နယေန ဣတရသ္မိမ္ပိ ပဒဒွယေ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မုဉ္စိတုကမျတာ**ဒီနံ တိဏ္ဏံ ဉာဏာနံ ဧကဋ္ဌတာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာ ဧဝ။

နိမိတ္တာ စိတ္တံ ဝုဋ္ဌာတီတိ သင်္ခါရနိမိတ္တေ အောသဒ္ဒဿနေန တတ္ထ အနလ္လီနတာယ သင်္ခါရနိမိတ္တာ စိတ္တံ ဝုဋ္ဌာတိ နာမ။ **အနိမိတ္တေ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ**တိ သင်္ခါရနိမိတ္တပဋိပက္ခေန အနိမိတ္တသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ စိတ္တံ ပဝိသတိ။ သေသာနုပဿနာဒွယေပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နိရောဓေ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ**တိ ဣဓ ဝုတ္တေနေဝ ပဌမာနုပဿနာဒွယမ္ပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ နိရောဓေတိပိ ပါဌော။ **ဗဟိဒ္ဓါဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ**တိ ဝုဋ္ဌာနသမ္ဗန္ဓေန ဂေါတြဘုဉာဏံ ဝုတ္တံ။ **ဂေါတြဘူ ဓမ္မာ**တိ ဂေါတြဘုဉာဏမေဝ။ ဣတရထာ ဟိ ဧကဝစနံ န ယုဇ္ဇတိ။ “အသင်္ခတာ ဓမ္မာ, အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၇, ၈) ဝိယ တ စတုမဂ္ဂဝသေန တ ဗဟုဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ဝိမောက္ခောတိ မဂ္ဂေ, မဂ္ဂေ စ ဒုဘတောဝုဋ္ဌာနံ, တသ္မာ တေန သမ္ဗန္ဓေန **ယာ စ ဒုဘတောဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနေ ပညာ**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၂၂၈. ပုန ဝိမောက္ခာနံ နာနာက္ခဏာနံ ဧကက္ခဏပရိယာယံ ဒဿေတုကာမော **ကတိဟာကာရေဟီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ**တိ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌေန။ **အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ**တိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **အဘိနီဟာရဋ္ဌေနာ**တိ ဝိပဿနာဝီထိတော နီဟရဏဋ္ဌေန။ **နိယျာနဋ္ဌေနာ**တိ နိဗ္ဗာနုပဂမနဋ္ဌေန။ **အနိစ္စတော မနသိကရောတော**တိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာက္ခဏေယေဝ။ **အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော**တိ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ။ ဧသ နယော သေသေသု။ **စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာတီ**တိ စိတ္တံ အဓိကံ ကတွာ ဌာတိ, စိတ္တံ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တံ အဘိနီဟရတီ**တိ ဝိပဿနာဝီထိတော စိတ္တံ နီဟရတိ။ **နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ နိယျာတီ**တိ နိရောဓသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဧဝံ အာကာရနာနတ္တတော စတုဓာ နာနာက္ခဏတာ ဒဿိတာ။

ဧကက္ခဏတာယ **သမောဓာနဋ္ဌေနာ**တိ ဧကဇ္ဈံ သမောသရဏဋ္ဌေန။ **အဓိဂမနဋ္ဌေနာ**တိ ဝိန္ဒနဋ္ဌေန။ **ပဋိလာဘဋ္ဌေနာ**တိ ပာပုဏနဋ္ဌေန။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေနာ**တိ ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန။ **သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌေနာ**တိ ပစ္စက္ခကရဏဋ္ဌေန။ **ဖဿနဋ္ဌေနာ**တိ ဉာဏဖုသနာယ ဖုသနဋ္ဌေန။ **အဘိသမယဋ္ဌေနာ**တိ အဘိမုခံ သမာဂမနဋ္ဌေန။ တတ္ထ “သမောဓာနဋ္ဌေနာ”တိ မူလပဒံ, သေသာနိ အဓိဂမဝေဝစနာနိ။ တသ္မာယေဝ ဟိ သဗ္ဗေသံ ဧကတော ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ။ **နိမိတ္တာ မုစ္စတီ**တိ နိစ္စနိမိတ္တတော မုစ္စတိ။ ဣမိနာ ဝိမောက္ခဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **ယတော မုစ္စတီ**တိ ယတော နိမိတ္တတော မုစ္စတိ။ **တတ္ထ န ပဏိဒဟတီ**တိ တသ္မိံ နိမိတ္တေ ပတ္ထနံ န ကရောတိ။ **ယတ္ထ န ပဏိဒဟတီ**တိ ယသ္မိံ နိမိတ္တေ န ပဏိဒဟတိ။ **တေန သုညော**တိ တေန နိမိတ္တေန သုညော။ **ယေန သုညော**တိ ယေန နိမိတ္တေန သုညော။ **တေန နိမိတ္တေန အနိမိတ္တော**တိ ဣမိနာ အနိမိတ္တဋ္ဌော ဝုတ္တော။

ပဏိဓိယာ မုစ္စတီတိ ပဏိဓိတော မုစ္စတိ။ “ပဏိဓိ မုစ္စတီ”တိ ပါဌော နိဿက္ကတ္ထောယေဝ။ ဣမိနာ ဝိမောက္ခဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **ယတ္ထ န ပဏိဒဟတီ**တိ ယသ္မိံ ဒုက္ခေ န ပဏိဒဟတိ။ **တေန သုညော**တိ တေန ဒုက္ခေန သုညော။ **ယေန သုညော**တိ ယေန ဒုက္ခနိမိတ္တေန သုညော။ **ယေန နိမိတ္တေနာ**တိ ယေန ဒုက္ခနိမိတ္တေန။ **တတ္ထ န ပဏိဒဟတီ**တိ ဣမိနာ အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **အဘိနိဝေသာ မုစ္စတီ**တိ ဣမိနာ ဝိမောက္ခဋ္ဌော ဝုတ္တော။ **ယေန သုညော**တိ ယေန အဘိနိဝေသနိမိတ္တေန သုညော။ **ယေန နိမိတ္တေနာ**တိ ယေန အဘိနိဝေသနိမိတ္တေန။ **ယတ္ထ န ပဏိဒဟတိ, တေန သုညော**တိ ယသ္မိံ အဘိနိဝေသနိမိတ္တေ န ပဏိဒဟတိ, တေန အဘိနိဝေသနိမိတ္တေန သုညော။ ဣမိနာ သုညတဋ္ဌော ဝုတ္တော။

၂၂၉. ပုန အဥ္ဝိမောက္ခာဒီနိ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **အတ္ထိ ဝိမောက္ခော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိစ္စတော အဘိနိဝေသာ**တိအာဒီနိ သညာဝိမောက္ခေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **သဗ္ဗာဘိနိဝေသေဟီ** တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေဟိ အဘိနိဝေသေဟိ။ ဣတိ အဘိနိဝေသမုစ္စနဝသေန သုညတဝိမောက္ခာ နာမ ဇာတာ, တေယေဝ နိစ္စာဒိနိမိတ္တမုစ္စနဝသေန အနိမိတ္တဝိမောက္ခာ, နိစ္စန္တိအာဒိပဏိဓိဟိ မုစ္စနဝသေန အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခာ။ တ္တေ စ **ပဏိဓိ မုစ္စတီ** တိ သဗ္ဗတ္ထ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဏိဓိယာ မုစ္စတီတိ တ ဟဥ္ဇော။ ''သဗ္ဗပဏိဓီဟိ မုစ္စတီ''တိ စေတ္ထ သာဓကံ။ ဇဝံ တိဿော အနုပဿနာ တဒင်္ဂဝိမောက္ခတ္တာ စ သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခဿ ပစ္စယတ္တာ စ ပရိယာယေန ဝိမောက္ခာ တိ ဝုတ္တာ။

၂၃၀. **တတ္ထ ဇာတာ** တိ အနန္တရေ ဝိပဿနာဝိမောက္ခေပိ သတိ ဣမိဿာ ကထာယ မဂ္ဂဝိမောက္ခာဓိကာရတ္တာ တသ္မိံ မဂ္ဂဝိမောက္ခေ ဇာတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနဝဇ္ဇကုသလာ** တိ ရာဂါဒိဝဇ္ဇဝိရဟိတာ ကုသလာ။ ဝိစ္ဆေဒံ ကတ္တာ တ ဟဥ္ဇော။ **ဗောဓိပက္ခိယာ ဓမ္မာ** တိ ''စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ , အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ''တိ (မ. နိ. ၃.၃၅, ၄၃; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၂; မိ. ပ. ၅.၄.၁) ဝုတ္တာ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ။ **ဣဒံ မုခန္တိ** ဣဒံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဓမ္မဇာတံ အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနပဝေသာယ မုခတ္တာ မုခံ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တေသံ ဓမ္မာန** န္တိ တေသံ ဗောဓိပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ။ **ဣဒံ ဝိမောက္ခမုခ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမောက္ခေသု နိဿရဏဝိမောက္ခော, ''ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ , ဓမ္မာ သင်္ခတာ ဝါ အသင်္ခတာ ဝါ, ဝိရာဂေါ တေသံ ဓမ္မာနံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိ (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄) ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တမဋ္ဌေန မုခဥ္စာတိ ဝိမောက္ခမုခံ။ ဝိမောက္ခဥ္စ တံ မုခဥ္စ ဝိမောက္ခမုခန္တိ ကမ္မဓာရယသမာသဝသေန အယမေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော။ **ဝိမောက္ခဥ္စ** တိ ထ္တေ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ **တီဏိ အကုသလမူလာနီ**တိ လောဘာဒေသမောဟာ။ **တီဏိ ဒုစ္စရိတာနီ** တိ ကာယဝစီမနောဒုစ္စရိတာနိ။ **သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ** တိ အကုသလမူလေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဒုစ္စရိတေဟိ သမ္ပယုတ္တာ စ အသမ္ပယုတ္တာ စ သေဝိတဗ္ဗာဒေမနဿာဒီနိ ဥပေတ္တာ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ။ **ကုသလမူလသုစရိတာနိ** ဝုတ္တပဋိပက္ခေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ** တိ ဝုတ္တနယေနေဝ သမ္ပယုတ္တာ အသမ္ပယုတ္တာ စ ဝိမောက္ခဿ ဥပနိဿယဘူတာ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ ဝိဝဋ္ဋကထာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ။ ဝိမောက္ခဝိဝဋ္ဋသမ္ဗန္ဓေန ပနေတ္ထ သေသ ဝိဝဋ္ဋာပိ ဝုတ္တာ။ **အာသေဝနာ**တိ အာဒိတော သေဝနာ။ **ဘာဝနာ**တိ တဿေဝ ဝဍ္ဍနာ။ **ဗဟုလီကမ္မ**န္တိ တဿေဝ ဝသိပ္ပတ္တိယာ ပုနပ္ပုနံ ကရဏံ။ မဂ္ဂဿ ပန ဧကက္ခဏေယေဝ ကိစ္စသာဓနဝသေန အာသေဝနာဒီနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **ပဋိလာဘော ဝါ ဝိပါကော ဝါ**တိအာဒီနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာနေဝါတိ။

ဝိမောက္ခနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

ဝိမောက္ခကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဂတိကထာ

ဂတိကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၁. ဣဒါနိ တဿာ ဝိမောက္ခုပ္ပတ္တိယာ ဟေတုဘူတံ ဟေတုသမ္ပတ္တိံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ ဂတိကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိကဿာပိ ဟိ “နတ္ထိ ဈာနံ အပညဿ”တိ (ဓ. ပ. ၃၇၂) ဝစနတော ဈာနမ္ပိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကိံ ပန ဝိမောက္ခော။ တတ္ထ **ဂတိသမ္ပတ္တိယာ**တိ နိရယတိရစ္ဆာနယောနိပေတ္တိဝိသယမနုဿဒေဝသင်္ခါတာသု ပဉ္စသု ဂတီသု မနုဿဒေဝသင်္ခါတာယ ဂတိသမ္ပတ္တိယာ။ ဧတေန ပုရိမာ တိဿော ဂတိဝိပတ္တိယော ပဋိက္ခိပတိ။ ဂတိယာ သမ္ပတ္တိ ဂတိသမ္ပတ္တိ, သုဂတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဂတီ**တိ စ သဟောကာသာ ခန္ဓာ။ ပဉ္စသု စ ဂတီသု ပေတ္တိဝိသယဂ္ဂဟဏေနေဝ အသုရကာယောပိ ဂဟိတော။ **ဒေဝါ**တိ ဆ ကာမာဝစရဒေဝါ ဗြဟ္မာနော စ။ ဒေဝဂ္ဂဟဏေန အသုရာပိ သင်္ဂဟိတာ။ **ဉာဏသမ္ပယုတ္တေ**တိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တပဋိသန္ဓိက္ခဏေ။ ခဏောပိ ဟိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တယောဂေန တေနေဝ ဝေါဟာရေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကတိနံ ဟေတူန**န္တိ အလောဘာဒောသာမောဟဟေတူသု ကတိနံ ဟေတူနံ။ **ဥပပတ္တီ**တိ ဥပပဇ္ဇနံ, နိဗ္ဗတ္တီတိ အတ္ထော။

ယသ္မာ ပန သုဒ္ဒကုလဇာတာပိ တိဟေတုကာ ဟောန္တိ, တသ္မာ တေ သန္ဓာယ ပဉ္စမပုစ္ဆာ။ ယသ္မာ စ ယေဘုယျေန မဟာပုညာ တီသု မဟာသာလကုလေသု ဇာယန္တိ, တသ္မာ တေသံ တိဏ္ဏံ ကုလာနံ ဝသေန တိဿော ပုစ္ဆာ။ ပါဌော ပန သင်္ခိတ္တော။ မဟတီ သာလာ ဧတေသန္တိ မဟာသာလာ, မဟာဃရာ မဟာဝိဘဝါတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ မဟာသာရော ဧတေသန္တိ မဟာသာရာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ ကတွာ “မဟာသာလာ”တိ ဝုတ္တံ။ ခတ္တိယာ မဟာသာလာ, ခတ္တိယေသု ဝါ မဟာသာလာတိ **ခတ္တိယမဟာသာလာ**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ ယဿ ခတ္တိယဿ ဂေဟေ ပစ္ဆိမန္တေန ကောဋိသတံ ဓနံ နိဓာနဂတံ ဟောတိ, ကဟာပဏာနဉ္စ ဝီသတိ အမ္ဗဏာနိ ဒိဝသံ ဝလဉ္ဇေ နိက္ခမန္တိ, အယံ **ခတ္တိယမဟာသာလော** နာမ။ ယဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပစ္ဆိမန္တေန အသီတိကောဋိဓနံ နိဓာနဂတံ ဟောတိ, ကဟာပဏာနဉ္စ ဒသ အမ္ဗဏာနိ ဒိဝသံ ဝလဉ္ဇေ နိက္ခမန္တိ, အယံ **ဗြာဟ္မဏမဟာသာလော** နာမ။ ယဿ ဂဟပတိဿ ဂေဟေ ပစ္ဆိမန္တေန စတ္တာလီသကောဋိဓနံ နိဓာနဂတံ ဟောတိ, ကဟာပဏာနဉ္စ ပဉ္စ အမ္ဗဏာနိ ဒိဝသံ ဝလဉ္ဇေ နိက္ခမန္တိ, အယံ **ဂဟပတိမဟာသာလော** နာမ။

ရူပါဝစရာနံ အရူပါဝစရာနဉ္စ ဧကန္တတိဟေတုကတ္တာ “ဉာဏသမ္ပယုတ္တေ”တိ န ဝုတ္တံ, မနုဿေသု ပန ဒုဟေတုကာဟေတုကာနဉ္စ သမ္ဘဝတော, ကာမာဝစရေသု ဒေဝေသု ဒုဟေတုကာနဉ္စ သမ္ဘဝတော သေသေသု “ဉာဏသမ္ပယုတ္တေ”တိ ဝုတ္တံ။ တေ စ ကာမာဝစရဒေဝါ ပဉ္စကာမဂုဏရတိယာ ကီဠန္တိ, သရီရဇုတိယာ စ ဇောတန္တီတိ **ဒေဝါ**, ရူပါဝစရဗြဟ္မာနော ဈာနရတိယာ ကီဠန္တိ, သရီရဇုတိယာ စ ဇောတန္တီတိ ဒေဝါ, အရူပါဝစရဗြဟ္မာနော ဈာနရတိယာ ကီဠန္တိ, ဉာဏဇုတိယာ စ ဇောတန္တီတိ ဒေဝါ။

၂၃၂. **ကုသလကမ္မဿ ဇဝနက္ခဏေ**တိ အတီတဇာတိယာ ဣဓ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိဇနကဿ တိဟေတုကကာမာဝစရကုသလကမ္မဿ စ ဇဝနဝီထိယံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိဝသေန သတ္တဝါရံ ဇဝနက္ခဏေ, ပဝတ္တနကာလေတိ အတ္ထော။ **တယော ဟေတူ ကုသလာ**တိ အလောဘော ကုသလဟေတု အဒောသော ကုသလဟေတု အမောဟော ကုသလဟေတု။ **တသ္မိံ ခဏေ ဇာတစေတနာယာ**တိ တသ္မိံ ဝုတ္တက္ခဏေယေဝ ဇာတာယ ကုသလစေတနာယ။ **သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တီ**တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စ သဟဥပ္ပာဒနဘာဝေန ဥပကာရကာ ဟောန္တိ။ **တေန ဝုစ္စတီ**တိ တေန သဟဇာတပစ္စယဘာဝေနေဝ ဝုစ္စတိ။ **ကုသလမူလပစ္စယာပိ သင်္ခါရာ**တိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကပစ္စယာကာရနယေန ဝုတ္တံ။ “သင်္ခါရာ”တိ စ ဗဟုဝစနေန တတ္ထ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတာ သဗ္ဗေ စေတသိကာ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အပိသဒ္ဒေန သင်္ခါရပစ္စယာပိ ကုသလမူလာနီတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

နိကန္တိက္ခဏေတိ အတ္တနော ဝိပါကံ ဒါတုံ ပစ္စုပဋ္ဌိတကမ္မေ ဝါ တထာ ပစ္စုပဋ္ဌိတကမ္မေန ဥပဋ္ဌာပိတေ ကမ္မနိမိတ္တေ ဝါ ဂတိနိမိတ္တေ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ နိကန္တိက္ခဏေ။ **နိကန္တီ**တိ နိကာမနာ ပတ္ထနာ။ အာသန္နမရဏဿ ဟိ မောဟေန အာကုလစိတ္တတ္တာ အဝီစိဇာလာယပိ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကိံ ပန သေသေသု နိမိတ္တေသု။ **ဒွေဝ ဟေတူ**တိ လောဘော အကုသလဟေတု မောဟော အကုသလဟေတု။ ဘဝနိကန္တိ ပန ပဋိသန္ဓိအနန္တရံ ပဝတ္တဘဝင်္ဂဝီထိတော

ဝုဋ္ဌိတမတ္တသ္သေဝ အတ္တနော ခန္ဓသန္တာနံ အာရဗ္ဘ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ "ယသ္သ တ ပန ယတ္ထ အကုသလာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ, တသ္သ တတ္ထ ကုသလာ ဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထာတိ အာမန္တာ"တိ ဧဝမာဒိ ဣဒမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **တသ္မိံ ခဏေ ဇာတစေတနာယာ** တိ အကုသလစေတနာယ။

ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ တိ ဝေန ကမ္မေန ဂဟိတပဋိသန္ဓိက္ခဏေ။ **တယော ဟေတူ**တိ အလောဘော အဒ္ဓကတဟေတု အဒောသော အဗျာကတဟေတု အမောဟော အဗျာကတဟေတု။ **တသ္မိံ ခဏေ ဇာတစေတနာယာ** တိ ဝိပါကာဗျာကတစေတနာယ။ **နာမရူပပစ္စယာပိ ဝိညာဏန္တိ** ဧတ္ထ တသ္မိံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ တယော ဝိပါကဟေတူ သေသစေတသိကာ စ နာမံ, ဟဒယဝတ္ထု ရူပံ။ တတော နာမရူပပစ္စယတောပိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ ပဝတ္တတိ။ **ဝိညာဏပစ္စယာပိ နာမရူပန္တိ** ဧတ္ထာပိ နာမံ ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ, ရူပံ ပန ဣဓ သဟေတုကမနုဿပဋိသန္ဓိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဂဗ္ဘသေယ္ယကာနံ ဝတ္ထုဒသကံ ကာယဒသကံ ဘာဝဒသကန္တိ သမတိံသ ရူပာနိ, သံသေဒဇာနံ ဩပပာတိကာနဉ္စ ပရိပုဏ္ဏာယတနာနံ စက္ခုဒသကံ သောတဒသကံ ဃာနဒသကံ ဇိဝှာဒသကဉ္စာတိ သမသတ္တတိ ရူပာနိ။ တံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ နာမရူပံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏပစ္စယာ ပဝတ္တတိ။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ တိ ဧတ္ထ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေန ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ လဗ္ဘမာနာနိ ရူပာနိ ရူပက္ခန္ဓော, သဟဇာတာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, သညာ သညာက္ခန္ဓော, သေသစေတသိကာ သင်္ခါရက္ခန္ဓော, ပဋိသန္ဓိစိတ္တံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ **သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ အညမညံ သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ, ရူပက္ခန္ဓေ စတ္တာရော မဟာဘူတာ အညမညံ သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ, အရူပိနော ခန္ဓာ စ ဟဒယရူပဉ္စ အညမညံ သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ, မဟာဘူတာပိ ဥပာဒါရူပာနံ သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ။ **အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ အညမညံ ဥပ္ပါဒနုပတ္ထမ္ဘနဘာဝေန ဥပကာရကာ ဟောန္တိ, စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ စ အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ, စတ္တာရော မဟာဘူတာ အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ။ **နိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ အဓိဋ္ဌာနာကာရေန နိဿယာကာရေန စ ဥပကာရကာ ဟောန္တိ, စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ စ အညမညံ နိဿယပစ္စယာ ဟောန္တီတိ သဟဇာတာ ဝိယ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာ။ **ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ ဧကဝတ္ထုကာဒိဘာဝါနုပဂမနေန ဝိပ္ပယုတ္တဘာဝေန ဥပကာရကာ ဟောန္တိ, အရူပိနော ခန္ဓာ ပဋိသန္ဓိရူပာနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ, ဟဒယရူပံ အရူပီနံ ခန္ဓာနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ဟောတိ။ "ပဉ္စက္ခန္ဓာ"တိ ဟေတ္ထ ဧဝံ ယထာလာဘဝသေန ဝုတ္တံ။

စတ္တာရော မဟာဘူတာ တိ ဧတ္ထ တယော ပစ္စယာ ပဌမံ ဝုတ္တာယေဝ။ **တယော ဇီဝိတသင်္ခါရာ** တိ အာယု စ ဉသ္မာ စ ဝိညာဏဉ္စ။ **အာယူ**တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ။ **ဉသ္မာ** တိ တေဇောဓာတု။ **ဝိညာဏန္တိ** ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ တောနိ ဟိ ဥပရူပရိ ဇီဝိတသင်္ခါရာနံ သင်္ခရောန္တိ ပဝတ္တေန္တီတိ ဇီဝိတသင်္ခါရာ။ **သဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဉ္စ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနဉ္စ ဟဒယရူပဿ စ အညမညသဟဇာတပစ္စယာ ဟောန္တိ, တေဇောဓာတု တိဏ္ဏံ မဟာဘူတာနံ အညမညသဟဇာတပစ္စယော ဟောတိ, ဥပာဒါရူပာနံ သဟဇာတပစ္စယော, ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ သဟဇာတရူပာနံ ပရိယာယေန သဟဇာတပစ္စယော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ, နိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ**တိ ဒွယံ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဉ္စ သမ္ပယုတ္တခန္ဓာနံ အညမညပစ္စယာ ဟောန္တိ။ အညမညနိဿယပစ္စယာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ**တိ အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဉ္စ ပဋိသန္ဓိရူပာနံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပန အညမညနိဿယဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတ္တံ န ယုဇ္ဇတိ။ တသ္မာ "တယော ဇီဝိတသင်္ခါရာ"တိ ယထာလာဘဝသေန ဝုတ္တံ။ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ ဝုတ္တနယေနေဝ စတုပစ္စယတ္တေ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **စုဒ္ဒသ ဓမ္မာ** တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ, စတ္တာရော မဟာဘူတာ, တယော ဇီဝိတသင်္ခါရာ, နာမဉ္စ ရူပဉ္စာတိ ဧဝံ ဂဏနာဝသေန စုဒ္ဒသ ဓမ္မာ။ တေသဉ္စ ဥပရိ အဒေသ သဉ္စ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝေ ဝုတ္တနယော ဧဝ။ **သမ္ပယုတ္တပစ္စယာ ဟောန္တိ** တိ ပုန ဧကဝတ္ထုကဧကာရမ္မဏဧကုပ္ပာဒဧကနိရောဓသင်္ခါတေန သမ္ပယုတ္တဘာဝေန ဥပကာရကာ ဟောန္တိ။

ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနိ။ **နာမဉ္စာ** တိ ဣဓ ဝေဒနာဒယော တယော ခန္ဓာ။ **ဝိညာဏဉ္စာ** တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ ပုန **စုဒ္ဒသ ဓမ္မာ** တိ စတ္တာရော ခန္ဓာ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, တယော ဟေတူ, နာမဉ္စ ဝိညာဏဉ္စာတိ ဧဝံ ဂဏနာဝသေန စုဒ္ဒသ ဓမ္မာ။ **အဋ္ဌဝီသတိ ဓမ္မာ** တိ ပုရိမာ စ စုဒ္ဒသ, ဣမေ စ စုဒ္ဒသာတိ အဋ္ဌဝီသတိ။ ဣဓ ရူပဿာပိ ပဝိဋ္ဌတ္တာ သမ္ပယုတ္တပစ္စယံ အပနေတွာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော ဝုတ္တော။

ဇဝံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိဇ္ဇမာနသ္သ တသ္သ တသ္သ ပစ္စယုပ္ပန္နသ္သ ဓမ္မသ္သ တံ တံ ပစ္စယဘာဝံ ဒသ္သေတုံ တ ပဌမံ နိဒ္ဒိဋ္ဌေ ဟေတူ နိဂမေတုံ တ ဒသ္သေန္တော **ဣမေသံ အဋ္ဌန္နံ ဟေတူနံ ပစ္စယာ ဥပပတ္တိ ဟောတီ** တိ အာဟ။ ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ တယော ကုသလဟေတူ, နိကန္တိက္ခဏေ ဒွေ အကုသလဟေတူ, ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ တယော အဗ္ယာကတဟေတူတိ ဇဝံ အဋ္ဌ ဟေတူ။ တတ္ထ တယော ကုသလဟေတူ, ဒွေ အကုသလဟေတူ စ ဣမေ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ပဝတ္တိယာ ဥပနိဿယပစ္စယာ ဟောန္တိ။ တယော အဗ္ယာကတဟေတူ ယထာယောဂံ ဟေတုပစ္စယသဟဇာတပစ္စယဝသေန ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ သေသတရေသုပိ ဇသေဝ နယော။

အရူပာဝစရာနံ ပန ရူပာဘာဝတ **နာမပစ္စယာပိ ဝိညာဏံ, ဝိညာဏပစ္စယာပိ နာမန္တိ** ဝုတ္တံ။ ရူပမိဿကစုဒ္ဒသကော ပိ စ ပရိဟီနော။ တဿ ပရိဟီနတ္တာ "အဋ္ဌဝီသတိ ဓမ္မာ"တိ တရော စ န လဗ္ဘတိ။

၂၃၃. ဣအာနိ ဝိမောက္ခဿ ပစ္စယဘူတံ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိံ ဒဿေတုံ တ တေနေဝ သမ္ဗန္ဓေန ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိဝိသေသဥ္စ ဒဿေတုကာမော **ဂတိသမ္ပတ္တိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တေ** တိအာဒိမာဟ။ **ကုသလကမ္မဿ ဇဝနက္ခဏေ**တိ အတီတဇာတိယာ ဣမေ ပဋိသန္ဓိဇနကဿ ဒုဟေတုကကုသလကမ္မဿ ဝုတ္တနယေနေဝ ဇဝနက္ခဏေ။ **ဒွေ ဟေတူ**တိ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တတ္တာ အလောဘော ကုသလဟေတု အဒေါသော ကုသလဟေတု။ ဒွေ အဗ္ယာကတဟေတူပိ အလောဘာဒေါသာယေဝ။

စတ္တာရိ ဣန္ဒြိယာနီ တိ ပညိန္ဒြိယဝဇ္ဇာနိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနိ စတ္တာရိ။ **ဒ္ဝတ္တိံသ ဓမ္မာ** တိ ပညိန္ဒြိယဿ အမောဟဟေတုဿ စ ပရိဟီနတ္တာ ဒ္ဝတ္တိံသ။ တေသံ ဒွိန္နံယေဝ ပရိဟီနတ္တာ ဆဗ္ဗီသတိ။ **ဆန္နံ ဟေတူန** န္တိ ဒွိန္နံ ကုသလဟေတူနံ, ဒွိန္နံ အကုသလဟေတူနံ, ဒွိန္နံ ဝိပါကဟေတူနန္တိ ဇဝံ ဆန္နံ ဟေတူနံ။ ရူပာရူပာဝစရာ ပနေတ္ထ ဧကန္တတိဟေတုကတ္တာ န ဂဟိတာ။ သေသံ ပဌမတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမသ္မိံ တရေ ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ ဒုဟေတုကကမ္မသ္သေဝ ဝုတ္တတ္တာ တိဟေတုကကမ္မေန ဒုဟေတုကပဋိသန္ဓိ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တသ္မာ ယံ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၉၈) တိပိဋကမဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရဝါဒေ "တိဟေတုကကမ္မေန ပဋိသန္ဓိ တိဟေတုကာဝ ဟောတိ, ဒုဟေတုကာဟေတုကာ န ဟောတိ။ ဒုဟေတုကကမ္မေန ဒုဟေတုကာဟေတုကာ ဟောတိ, တိဟေတုကာ န ဟောတီ"တိ ဝုတ္တံ, တံ ဣမာယ ပာဠိယာ သမေတိ။ ယံ ပန တိပိဋကစူဠနာဂတ္ထေရဿ စ မောရဝါပိဝါသိမဟာဒတ္တတ္ထေရဿ စ ဝါဒေသု "တိဟေတုကကမ္မေန ပဋိသန္ဓိ တိဟေတုကာပိ ဟောတိ ဒုဟေတုကာပိ, အဟေတုကာ န ဟောတိ။ ဒုဟေတုကကမ္မေန ဒုဟေတုကာပိ ဟောတိ အဟေတုကာပိ, တိဟေတုကာ န ဟောတီ"တိ ဝုတ္တံ, တံ ဣမာယ ပာဠိယာ ဝိရုဇ္ဈ ဝိယ ဒိဿတိ။ ဣမိဿာ ကထာယ ဟေတုအဓိကာရတ္တာ အဟေတုကပဋိသန္ဓိ န ဝုတ္တာတိ။

ဂတိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကမ္မကထာဝဏ္ဏနာ

ကမ္မကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၄. ဣဒါနိ တသ္သာ ပေဟတုသမ္ဗတ္တိယာ ပစ္စယဘူတံ ကမ္မံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ ကမ္မကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ **အဟောသိ ကမ္မံ အဟောသိ ကမ္မဝိပါကော** တိအာဒီသု အတီတဘဝေသု ကတဿ ကမ္မဿ အတီတဘဝေသုယေဝ ဝိပက္ကဝိပါကံ ဂဟေတွာ "အဟောသိ ကမ္မံ အဟောသိ ကမ္မဝိပါကော"တိ ဝုတ္တံ။ တဿေဝ အတီတဿ ကမ္မဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဿ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ စ ပစ္စယဝေကလ္လေန အတီတဘဝေသုယေဝ အဝိပက္ကဝိပါကဉ္စ အတီတေယေဝ ပရိနိဗ္ဗုတဿ စ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဥပပဇ္ဇဝေဒနီယအပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ ကမ္မဿ အဝိပက္ကဝိပါကဉ္စ ဂဟေတွာ **အဟောသိ ကမ္မံ နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ အတီတဿေဝ ကမ္မဿ အဝိပက္ကဝိပါကဿ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ပစ္စယသမ္ပတ္တိယာ ဝိပစ္စမာနံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အဟောသိ ကမ္မံ အတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော**တိ ဝုတ္တံ။ အတီတဿေဝ ကမ္မဿ အတိက္ကန္တဝိပါကကာလဿ စ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ စ အဝိပစ္စမာနံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အဟောသိ ကမ္မံ နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ အတီတဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပါကာရဟဿ အဝိပက္ကဝိပါကဿ အနာဂတေ ဘဝေ ပစ္စယသမ္ပတ္တိယာ ဝိပစ္စိတဗ္ဗံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အဟောသိ ကမ္မံ ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ အတီတဿေဝ ကမ္မဿ အတိက္ကန္တဝိပါကကာလဿ စ အနာဂတဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗဿ စ အဝိပစ္စိတဗ္ဗံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အဟောသိ ကမ္မံ န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော**တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ အတီတကမ္မံ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတဝိပါကာဝိပါကဝသေန ဆဓာ ဒဿိတံ။

ပစ္စုပ္ပန္နဘဝေ ကတဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယဿ ကမ္မဿ ဣဓေဝ ဝိပစ္စမာနံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အတ္ထိ ကမ္မံ အတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော**တိ ဝုတ္တံ။ တဿေဝ ပစ္စုပ္ပန္နဿ ကမ္မဿ ပစ္စယဝေကလ္လေန ဣဓ အဝိပစ္စမာနဉ္စ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ ဣဓ အဝိပစ္စမာနဉ္စ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အတ္ထိ ကမ္မံ နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ ပစ္စုပ္ပန္နဿေဝ ကမ္မဿ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ စ အပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ စ အနာဂတဘဝေ ဝိပစ္စိတဗ္ဗံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အတ္ထိ ကမ္မံ ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ ပစ္စုပ္ပန္နဿေဝ ကမ္မဿ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယဿ ပစ္စယဝေကလ္လေန အနာဂတဘဝေ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဉ္စ အနာဂတဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗဿ အပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဉ္စ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **အတ္ထိ ကမ္မံ န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မံ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတဝိပါကာဝိပါကဝသေန စတုဓာ ဒဿိတံ။

အနာဂတဘဝေ ကာတဗ္ဗဿ ကမ္မဿ အနာဂတဘဝေ ဝိပစ္စိတဗ္ဗံ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **ဘဝိဿတိ ကမ္မံ ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော**တိ ဝုတ္တံ။ တဿေဝ အနာဂတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယဝေကလ္လေန အဝိပစ္စိတဗ္ဗဉ္စ အနာဂတဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာယိတဗ္ဗဿ အဝိပစ္စိတဗ္ဗဉ္စ ဝိပါကံ ဂဟေတွာ **ဘဝိဿတိ ကမ္မံ န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော**တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ အနာဂတကမ္မံ အနာဂတဝိပါကာဝိပါကဝသေန ဒွိဓာ ဒဿိတံ။ တံ သဗ္ဗံ ဧကတော ကတွာ ဒွါဒသဝိဓေန ကမ္မံ ဒဿိတံ ဟောတိ။

ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဌတွာ တီဏိ ကမ္မစတုက္ကာနိ အာဟရိတွာ ဝုစ္စန္တိ – တေသု ဟိ ဝုတ္တေသု အယမတ္ထော ပာကဋတရော ဘဝိဿတီတိ။ စတုဗ္ဗိဓဥ္ဟိ ကမ္မံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ အပရာပရိယာယဝေဒနီယံ အဟောသိကမ္မန္တိ။ တေသု ဧကဇဝနဝီထိယံ သတ္တသု စိတ္တေသု ကုသလာ ဝါ အကုသလာ ဝါ ပဌမဇဝနစေတနာ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္မံ** နာမ။ တံ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒေတိ။ တထာ အသက္ကောန္တံ ပန "အဟောသိ ကမ္မံ နာဟောသိ ကမ္မဝိပါကော, န ဘဝိဿတိ ကမ္မဝိပါကော, နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော"တိ ဣမဿ တိကဿ ဝသေန **အဟောသိကမ္မံ** နာမ ဟောတိ။ အတ္ထသာဓိကာ ပန သတ္တမဇဝနစေတနာ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကမ္မံ** နာမ။ တံ အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ ဝိပါကံ ဒေတိ။ တထာ အသက္ကောန္တံ ဝုတ္တနယေနေဝ အဟောသိကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ ဥဘိန္နံ အန္တရေ ပန ပဉ္စဇဝနစေတနာ အပရာပရိယာယဝေဒနီယကမ္မံ နာမ။ တံ အနာဂတေ ယဒါ ဩကာသံ လဘတိ, တဒါ ဝိပါကံ ဒေတိ။ သတိ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ အဟောသိကမ္မံ နာမ န ဟောတိ။

အပရမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ ယဂ္ဂရုကံ ယဗ္ဗဟုလံ ယဒာသန္နံ ကဋတ္တာ ဝါ ပန ကမ္မန္တိ။ တတ္ထ ကုသလံ ဝါ ဟောတု အကုသလံ ဝါ, ဂရုကာဂရုကေသု ယံ ဂရုကံ မာတုဃာတာဒိကမ္မံ ဝါ မဟဂ္ဂတကမ္မံ ဝါ, တဒေဝ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ တထာ ဗဟုလာဗဟုလေသုပိ ယံ ဗဟုလံ ဟောတိ သုသီလျံ ဝါ ဒုဿီလျံ ဝါ, တဒေဝ ပဌမံ ဝိပစ္စတိ။ ယဒာသန္နံ နာမ မရဏကာလေ အနုဿရိတကမ္မံ ဝါ ကတကမ္မံ ဝါ။ ယဉှိ အာသန္နမရဏော အနုဿရိတုံ သက္ကောတိ ကာတုံ ဝါ, တေနေဝ ဥပပဇ္ဇတိ။ ဧတေဟိ ပန တီဟိ မုတ္တံ ပုနပ္ပုနံ လဒ္ဓာသေဝနံ ကဋတ္တာ ဝါ ပန ကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ တေသံ အဘာဝေ တံ ပဋိသန္ဓိံ အာကဍ္ဎတိ။

အပရံ ဝါ စတုဗ္ဗိဓံ ကမ္မံ ဇနကံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ ဥပပီဠကံ ဥပဃာတကန္တိ။ တတ္ထ **ဇနကံ** နာမ ကုသလမ္ပိ ဟောတိ အကုသလမ္ပိ။ တံ ပဋိသန္ဓိယံ ပဝတ္တေပိ ရူပာရူပဝိပာကံ ဇနေတိ။ **ဥပတ္ထမ္ဘကံ** ပန ဇနေတုံ န သက္ကောတိ, အညေန ကမ္မေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဇနိတေ ဝိပာကေ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခဒုက္ခံ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တေတိ။ **ဥပပီဠကံ** အညေန ကမ္မေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဇနိတေ ဝိပာကေ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခဒုက္ခံ ပီဠေတိ ဗာဓေတိ, အဒ္ဓာနံ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတိ။ **ဥပဃာတကံ** ပန ကုသလမ္ပိ အကုသလမ္ပိ သမာနံ အညံ ဒုဗ္ဗလကမ္မံ ဃာတေတွာ တဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္တနော ဝိပာကဿ ဩကာသံ ကရောတိ။ ဧဝံ ပန ကမ္မေန ကတေ ဩကာသေ တံ ဝိပာကံ ဥပ္ပန္နံ နာမ ဝုစ္စတိ။

ဣတိ ဣမေသံ ဒွာဒသန္နံ ကမ္မာနံ ကမ္မန္တရဉ္စ ဝိပာကန္တရဉ္စ ဗုဒ္ဓာနံ ကမ္မဝိပာကဉာဏဿေဝ ယာထာဝသရသတော ပါကဋံ ဟောတိ အသာဓာရဏံ သာဝကေဟိ။ ဝိပဿကေန ပန ကမ္မန္တရံ ဝိပာကန္တရဉ္စ ဧကဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ အယံ မုခမတ္တဒဿနေန ကမ္မဝိသေသော ပကာသိတောတိ။

၂၃၅. ဧဝံ သုဒ္ဓိကကမ္မဝသေန ပဌမတရံ ဝတွာ တဒေဝ ကမ္မံ ဒွိဓာ ဝိဘဇိတွာ ကုသလာကုသလာဒိယုဂလဝသေန ဒသဟိ ပရိယာယေဟိ အပရေ ဒသ ဝါရာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ အာရောဂျဋ္ဌေန **ကုသလံ,** အနာရောဂျဋ္ဌေန **အကုသလံ,** ဣဒံ ဒုကံ ဇာတိဝသေန ဝုတ္တံ။ အကုသလမေဝ ရာဂါဒိအာသဝသံယောဂေန **သာဝဇ္ဇံ,** ကုသလံ တဒဘာဝေန **အနဝဇ္ဇံ**။ အကုသလံ အပရိသုဒ္ဓတ္တာ, ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတ္တာ ဝါ **ကဏှံ,** ကုသလံ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ, သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတ္တာ ဝါ **သုက္ကံ**။ ကုသလံ သုခဝုဒ္ဓိမတ္တာ **သုခုဒြယံ,** အကုသလံ ဒုက္ခဝုဒ္ဓိမတ္တာ **ဒုက္ခုဒြယံ**။ ကုသလံ သုခဖလတ္တာ **သုခဝိပာကံ,** အကုသလံ ဒုက္ခဖလတ္တာ **ဒုက္ခဝိပာက**န္တိ ဧဝမေတေသံ နာနာကာရော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ကမ္မကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝိပလ္လာသကထာ

ဝိပလ္လာသကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၆. ဣဒါနိ တဿ ကမ္မဿ ပစ္စယဘူတေ ဝိပလ္လာသေ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဝိ
ပလ္လာသကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ သုတ္တန္တေ တာဝ **သညာဝိပလ္လာသာ** တိ သညာယ ဝိပလ္လတ္ထဘာဝါ ဝိ
ပရီတဘာဝါ, ဝိပရီတသညာတိ အတ္ထော။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ စိတ္တကိစ္စဿ ဒုဗ္ဗလဋ္ဌာနေ ဒိဋ္ဌိဝိရ
ဟိတာယ အကုသလသညာယ သကကိစ္စဿ ဗလဝကာလေ **သညာဝိပလ္လာသော** ။ ဒိဋ္ဌိဝိရဟိတဿေဝ အကုသလစိ
တ္တဿ သကကိစ္စဿ ဗလဝကာလေ **စိတ္တဝိပလ္လာသော** ။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တေ စိတ္တေ **ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသော** ။ တ
သ္မာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလော သညာဝိပလ္လာသော, တတော ဗလဝတရော စိတ္တဝိပလ္လာသော, သဗ္ဗဗလဝတရော ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာ
သော။ အဇာတဗုဒ္ဓိဒါရကဿ ကဟာပဏဒဿနံ ဝိယ ဟိ သညာ အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာနာကာရမတ္တဂ္ဂဟဏတော။
ကမိကပုရိသဿ ကဟာပဏဒဿနံ ဝိယ စိတ္တံ လက္ခဏပဋိဝေဓဿာပိ သမ္ပာပနတော။ ကမ္မာရဿ မဟာသဏ္
ဍာသေန အယောဂဟဏံ ဝိယ ဒိဋ္ဌိ အဘိနိဝိဿ ပရာမသနတော။ **အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ သညာဝိပလ္လာသော** တိ အနိစ္စေ
ဝတ္ထုသ္မိံ "နိစ္စံ ဣဒ"န္တိ ဧဝံ ဂဟေတွာ ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာ သညာဝိပလ္လာသော။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒေသု အတ္
ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **န သညာဝိပလ္လာသော န စိတ္တဝိပလ္လာသော န ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသော** တိ စတူသု ဝတ္ထူသု ဒွါဒ
သန္နံ ဝိပလ္လာသဂ္ဂဟာနံ အဘာဝ ယာထာဝဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္တံ။

ကထာသု **အနတ္တနိ စ အတ္တာ** တိ အနတ္တနိ အတ္တာတိ ဧဝံသညိနောတိ အတ္ထော။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟတာ**တိ န ကေဝလံ သ
ညိနောဝ, သညာယ ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာပိ ဟတာ။ **ခိတ္တစိတ္တာ** တိ သညာဒိဋ္ဌီဟိ ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန ခိတ္
တေန ဝိက္ခိတ္တေန စိတ္တေန သမန္နာဂတာ။ **ဝိသညိနော**တိ ဒေသနာမတ္တမေတံ, ဝိပရီတသညာစိတ္တဒိဋ္ဌိနောတိ အတ္
ထော။ အထ ဝါ သညာပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ ဒိဋ္ဌိယာ ပဌမံ စတူဟိ ပဒေဟိ သညာဝိပလ္လာသော ဝုတ္တော, တတော **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
ဟတာ**တိ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသော, **ခိတ္တစိတ္တာ** တိ စိတ္တဝိပလ္လာသော။ **ဝိသညိနော**တိ တီဟိ ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟေဟိ
ပကတိသညာဝိရဟိတာ မောဟံ ဂတာ "မုစ္ဆိတော ဝိသဝေဂေန, ဝိသညီ သမပဇ္ဇထာ"တိဧတ္ထ (ဇာ. ၂.၂၂.၃၂၈) ဝိယ။
တေ ယောဂယုတ္တာ မာရဿ တိ တေ ဇနာ သတ္တာ မာရဿ ယောဂေ ယုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ။ **အယောဂက္ခေမိ
နော**တိ စတူဟိ ယောဂေဟိ ဥပဒ္ဒုတတ္တာ ခေမံ နိဗ္ဗာနံ အပ္ပတ္တာ။ **သတ္တာ ဂစ္ဆန္တိ သံသာရ** န္တိ တေယေဝ ပုဂ္ဂလာ သံ
သာရံ သံသရန္တိ။ ကသ္မာ? **ဇာတိမရဏဂါမိနော** ဟိ တေ, တသ္မာ သံသရန္တီတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓါ**တိ စတုသစ္စဗုဒ္ဓါ သဗ္ဗ
ညုနော။ ကာလတ္တယသာဓာရဏဝသေန ဗဟုဝစနံ။ **လောကသ္မိ** န္တိ ဩကာသလောကေ။ **ပဘင်္ကရာ** တိ လောကဿ
ပညာလောကံ ကရာ။ **ဣမံ ဓမ္မံ ပကာသေန္တိ** တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနံ ဓမ္မံ ဇောတေန္တိ။ **ဒုက္ခူပသမဂါမိန** န္တိ ဒုက္ခူ
ပသမံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တံ။ **တေသံ သုတွာန**တိ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ ဓမ္မံ သုတွာန။ **သပ္ပညာ** တိ ဘဗ္ဗဘူတာ ပညဝန္တော။
သစိတ္တံ ပစ္စလဒ္ဓုံ တိ ဝိပလ္လာသဝဇ္ဇိတံ သကစိတ္တံ ပဋိလဘိတွာ။ ပဋိအလဒ္ဓုတိ ပဒစ္ဆေဒော။ အထ ဝါ ပဋိလဘိံ
သု ပဋိအလဒ္ဓုန္တိ ပဒစ္ဆေဒော။ **အနိစ္စတော ဒက္ခုံ** န္တိ အနိစ္စဝသေနေဝ အဒ္ဒသံသု။ **အနတ္တနိ အနတ္တာ** တိ အနတ္တာနံ
အနတ္တာတိ အဒ္ဒက္ခုံ။ အထ ဝါ အနတ္တနိ ဝတ္ထုသ္မိံ အတ္တာ နတ္ထီတိ အဒ္ဒက္ခုံ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိသမာဒါနာ** တိ ဂဟိတ
သမ္မာဒဿနာ။ **သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ ဥပစ္စဂု** န္တိ သကလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ သမတိက္ကန္တာ။

ပဟီနာပဟီနပုစ္ဆာယ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နဿာ** တိ သောတာပန္နဿ။ **ဒုက္ခေ သုခန္တိ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စိတ္တံ ဥပ္ပ
ဇ္ဇတီ**တိ မောဟကာလုဿိယဿ အပ္ပဟီနတ္တာ သညာမတ္တံ ဝါ စိတ္တမတ္တံ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနာဂါမိဿာပိ ဥပ္
ပဇ္ဇတိ, ကိံ ပန သောတာပန္နဿ။ ဣမေ ဒွေဝ အရဟတော ယေဝ ပဟီနာ။ **အသုဘေ သုဘန္တိ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စိတ္
တံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိ သကဒါဂါမိဿာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကိံ ပန သောတာပန္နဿ။ ဣမေ ဒွေဝ အနာဂါမိဿ ပဟီနာတိ
အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဣဒံ ဒွယံ သောတာပန္နသကဒါဂါမိနော သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနာဂါမိနော
ကာမရာဂဿ ပဟီနတ္တာ "အသုဘေ သုဘ"န္တိ သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာနုပ္ပ ပဟာနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဒွီ
သု ဝတ္ထူသူ** တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ ပဟီနာပဟီနေ နိဂမေတွာ ဒဿေတိ။ တတ္ထ "အနိစ္စေ နိစ္စ"န္တိ, "အနတ္တနိ အတ္
တာ"တိ ဣမေသု ဒွီသု ဝတ္ထူသု ဆ ဝိပလ္လာသာ ပဟီနာ။ "ဒုက္ခေ သုခ"န္တိ, "အသုဘေ သုဘ"န္တိ ဣမေသု ဒွီသု
ဝတ္ထူသု ဒွေဝ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသာ ပဟီနာ။ ကေသုစိ ပောတ္ထကေသု ဒွေဝတိ ပဌမံ လိခိတံ, ပစ္ဆာ ဆာတိ။ **စတူသု ဝတ္ထူ**

သူတိ စတ္တာရိ ဧကတော ကတွာ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌာ** တိ ဒွီသု ဆ, ဒွီသု ဒွေတိ အဋ္ဌ။ **စတ္တာရော** တိ ဒုက္ခာသုဘာဝတ္တ
ထူသု ဧကေကသ္မိံ ဒွေ ဒွေ သညာစိတ္တဝိပလ္လာသာတိ စတ္တာရော။ ကေသုစိ ပေါတ္ထကေသု “ဆ ဒွီသူ”တိ ဝုတ္တ
ဋ္ဌာနေသုပိ ဧဝမေဝ လိခိတန္တိ။

ဝိပလ္လာသကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. မဂ္ဂကထာ

မဂ္ဂကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၇. ဣဒါနိ တေသံ တိဏ္ဏံ ဝိပလ္လာသာနံ ပဟာနကရံ အရိယမဂ္ဂံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ မဂ္ဂကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ **မဂ္ဂေါတိ ကေနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ**တိ ယော ဗုဒ္ဓသာသနေ မဂ္ဂေါတိ ဝုစ္စတိ, သော ကေနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ပဟာနာယာ**တိအာဒီသု ဒသသု ပရိယာယေသု ပဌမော ပဌမော တဿ တဿ မဂ္ဂင်္ဂဿ ဥဇုဝိပစ္စနီကဝသေန ဝုတ္တော။ **မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စာ**တိ တဿ တဿ ကိစ္စဿ ကရဏာယ ပဋိပဒဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ, သမ္ပာပကဋ္ဌေန ဟေတု။ တေန မဂ္ဂဿ ပဋိပဒဋ္ဌော သမ္ပာပကဋ္ဌော စ ဝုတ္တော ဟောတိ။ “အယံ မဂ္ဂေါ အယံ ပဋိပဒါ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၅, ၄၈) ဟိ ပဋိပဒါ မဂ္ဂေါ, “မဂ္ဂဿ နိယျာနဋ္ဌော ဟေတွဋ္ဌော”တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၂.၈) သမ္ပာပကော ဟေတု။ ဧဝံ ဒွီဟိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ “မဂ္ဂေါတိ ကေနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ”တိ ပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ ဟောတိ။ **သဟဇာတာနံ ဓမ္မာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနာယာ**တိ အတ္တနာ သဟဇာတာနံ အရူပဓမ္မာနံ သဟဇာတအညမညနိဿယာဒိဘာဝေန ဥပတ္ထမ္ဘနဘာဝတာယ။ **ကိလေသာနံ ပရိယာဒါနာယာ**တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ ဝုတ္တာဝသေသကိလေသာနံ ခေပနာယ။ **ပဋိဝေဓာဒိဝိသောဓနာယာ**တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ “ကော စာဒိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ, သီလဉ္စ သုဝိသုဒ္ဓံ ဒိဋ္ဌိ စ ဥဇုကာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၃၆၉, ၃၈၁) ဝစနတော သီလဉ္စ ဒိဋ္ဌိ စ သစ္စပဋိဝေဓဿ အာဒိ။ သော စ အာဒိမဂ္ဂက္ခဏေ ဝိသုဇ္ဈတိ။ တသ္မာ “ပဋိဝေဓာဒိဝိသောဓနာယာ”တိ ဝုတ္တံ။ **စိတ္တဿ အဓိဋ္ဌာနာယာ**တိ သမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ သကကိစ္စေ ပတိဋ္ဌာနာယ။ **စိတ္တဿ ဝေါဒါနာယာ**တိ စိတ္တဿ ပရိသုဒ္ဓဘာဝတာယ။ **ဝိသေသာဓိဂမာယာ**တိ လောကိယတော ဝိသေသပဋိလာဘာယ။ **ဥတ္တရိ ပဋိဝေဓာယာ**တိ လောကိယတော ဥတ္တရိ ပဋိဝိဇ္ဈနတ္ထာယ။ **သစ္စာဘိသမယာယာ**တိ စတုန္နံ သစ္စာနံ ဧကာဘိသမယာယ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိဝသေန ဧကပဋိဝေဓာယ။ **နိရောဓေ ပတိဋ္ဌာပနာယာ**တိ စိတ္တဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌာပနတ္ထာယ။ သကအာကမိမဂ္ဂက္ခဏာဒီသု အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဧကတော ကတ္တတ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသပ္ပဟာနံ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ဝစနေ ကာရဏံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ ယသ္မာ ဥပရူပရိမဂ္ဂေနာပိ သုဋ္ဌု အာဒိဝိသောဓနာ သုဋ္ဌု စိတ္တဝေါဒါနဉ္စ ဟောတိ, တသ္မာ တာနိပိ ပဒါနိ ဝုတ္တာနိ။

ဒဿနမဂ္ဂေါတိအာဒီဟိ ယာဝ ပရိယောသာနာ တဿ ဓမ္မဿ လက္ခဏဝသေန မဂ္ဂဋ္ဌော ဝုတ္တော။ တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပဒါနိ အဘိညေယျနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ။ ဧဝမေတ္ထ ယထာသမ္ဘဝံ လောကိယလောကုတ္တရော မဂ္ဂေါ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ **ဟေတုဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ**တိ စ အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ နိပ္ပရိယာယမဂ္ဂတ္တာ စဿ ပုန “မဂ္ဂေါ”တိ န ဝုတ္တံ။ **အာဓိပတေယျဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယာ**တိ အာဒီနိ စ ဣန္ဒြိယာဒီနံ အတ္ထဝသေန ဝုတ္တာနိ, န မဂ္ဂဋ္ဌဝသေန။ **သစ္စာနီ**တိ စေတ္ထ သစ္စဉာဏာနိ။ သဗ္ဗေပိ တေ ဓမ္မာ နိဗ္ဗာနဿ ပဋိပဒဋ္ဌေန **မဂ္ဂေါ**။ အန္တေ ဝုတ္တံ **နိဗ္ဗာနံ** ပန သံသာရဒုက္ခာဘိဘူတေဟိ ဒုက္ခနိဿရဏတ္ထိကေဟိ သပ္ပုရိသေဟိ မဂ္ဂီယတိ ဂဝေသီယတီတိ **မဂ္ဂေါ**တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

မဂ္ဂကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မဂ္ဂပေယျာလကထာ

မဂ္ဂပေယျာလကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၈. ဣဒါနိ တဒနန္တရံ မဂ္ဂေန မဂ္ဂပေယျာလတ္တံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ ဘဂဝတော ဝစနေကဒေသပုဗ္ဗင်္
ဂမာယ မဂ္ဂပေယျာလကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ **မဂ္ဂပေယျာလ** န္တိ ယထာ သမ္ပန္နံ နိမ္မလံ ဝိပ္ပသန္နံ
သပ္ပိ သပ္ပိမဏ္ဍောတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝိပ္ပသန္နဋ္ဌေန မဏ္ဍော, ပဟာတဗ္ဗဋ္ဌေန ပေယျံ။ ယဉ္ဟိ ပိဝိတ္ဝာ အန္တရဝီထိယံ
ပတိတာ ဝိသညိနော အတ္တနော သာဋကာဒီနမ္ပိ အဿာမိကာ ဟောန္တိ, တံ ပသန္နမ္ပိ န ပာတဗ္ဗံ။ မယ္ဟံ ပန ဣဒံ သိက္
ခတ္တယသင်္ခါတံ သာသနဗြဟ္မစရိယံ သမ္ပန္နတ္တာ နိမ္မလတ္တာ ဝိပ္ပသန္နတ္တာ မဏ္ဍဘူတံ ဟိတသုခါဝဟတ္
တာ ပေယျဘူတန္တိ မဂ္ဂပေယျာလန္တိ ဒီပေတိ။ မဏ္ဍော ပေယျော ဧတ္ထာတိ မဂ္ဂပေယျံ။ ကိံ တံ? သာသန**ဗြဟ္မ
စရိယံ**။ ကသ္မာ သိက္ခတ္တယံ ဗြဟ္မစရိယံ နာမ? ဥတ္တမဋ္ဌေန နိဗ္ဗာနံ ဗြဟ္မံ နာမ, သိက္ခတ္တယံ နိဗ္ဗာနတ္ထာ
ယ ပဝတ္တနတော ဗြဟ္မတ္ထာယ စရိယာတိ ဗြဟ္မစရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာသနဗြဟ္မစရိယန္တိ တံယေဝ။ **သတ္ထာ
သမ္မုခီဘူတော** တိ ဣဒမေတ္ထ ကာရဏဝစနံ။ ယသ္မာ ပန သတ္ထာ သမ္မုခီဘူတော, တသ္မာ ဝီရိယပယောဂံ ကတ္ဝာ ပိ
ဝထေတံ မဏ္ဍံ။ ဗာဟိရကဉ္ဟိ ဘေသဇ္ဇမဏ္ဍံ ဝေဇ္ဇဿ အသမ္မုခါ ပိဝန္တာနံ ပမာဏံ ဝါ ဥဂ္ဂမနနိဂ္ဂမနံ ဝါ န ဇာနာ
မာတိ အာသင်္ကာ ဟောတိ။ ဝေဇ္ဇဿ သမ္မုခါ ပန ဝေဇ္ဇော ဇာနိဿတီတိ နိရာသင်္ကာ ပိဝန္တိ။ ဧဝမေဝံ အမ္ဟာက
ဥ ဓမ္မဿာမိ သတ္ထာ သမ္မုခီဘူတောတိ ဝီရိယံ ကတ္ဝာ ပိဝထာတိ မဏ္ဍပါနေ သန္နိယောဇေတိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာ
ယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။ အပိစ “သတ္ထာ ဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော”တိအာဒိနာ (မဟာ
နိ. ၁၉၀) နိဒ္ဒေသနယေနပေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သန္တိဿမာနော မုခေါ ဘူတောတိ သမ္မုခီဘူတော။

မဂ္ဂပေယျာလနိဒ္ဒေသေ **တိဝတ္တမဏ္ဍော** တိ တိခါဘာဝေ တိဝတ္တံ။ တိဝတ္တေန မဏ္ဍော တိဝတ္တမဏ္ဍော,
တိဝိဓေန မဏ္ဍောတိ အတ္ထော။ **သတ္ထရိ သမ္မုခီဘူတေ** တိ ဣဒံ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏမဂ္ဂတ္တယဒဿနတ္ထံ ဝု
တ္တံ။ ပရိနိဗ္ဗုတေပိ ပန သတ္ထရိ ဧကဒေသေန မဂ္ဂတ္တယံ ပဝတ္တတိယေဝ။ တေနေဝ စဿ နိဒ္ဒေသေ “သတ္ထရိ
သမ္မုခီဘူတေ”တိ အဝတ္ဝာ **ကတမော ဒေသနာမဏ္ဍော** တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒေသနာမဏ္ဍော တိ ဓမ္မဒေသနာ ဧဝ မဏ္ဍော။ **ပဋိဂ္ဂဟမဏ္ဍော** တိ ဒေသနာပဋိဂ္ဂါဟကော ဧဝ မဏ္ဍော။ **ဗြဟ္မ
စရိယမဏ္ဍော**တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယမေဝ မဏ္ဍော။

အာစိက္ခနာ တိ ဒေသေတဗ္ဗာနံ သစ္စာဒီနံ ဣမာနိ နာမာနီတိ နာမဝသေန ကထနာ။ **ဒေသနာ**တိ ဒဿနာ။ **ပညာပနာ**တိ
ဇာနာပနာ, ဉာဏမုခေ ဌပနာ ဝါ။ အာသနံ ဌပေန္တော ဟိ “အာသနံ ပညာပေတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ပဋ္ဌပနာ** တိ ပညာပနာ, ပဝတ္
တနာတိ အတ္ထော, ဉာဏမုခေ ဌပနာ ဝါ။ **ဝိဝရဏာ**တိ ဝိဝဋကရဏံ, ဝိဝရိတ္ဝာ ဒဿနာတိ အတ္ထော။ **ဝိဘဇနာ**တိ ဝိဘာ
ဂကိရိယာ, ဝိဘာဂတော ဒဿနာတိ အတ္ထော။ **ဥတ္တာနီကမ္မ** န္တိ ပာကဋဘာဝကရဏံ။ အထ ဝါ **အာစိက္ခနာ** တိ
ဒေသနာဒီနံ ဆန္နံ ပဒါနံ မူလပဒံ။ ဒေသနာဒီနိ ဆ ပဒါနိ တဿ အတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ ဝုတ္တာနိ။ တတ္ထ **ဒေသနာ**တိ ဥဂ္
ဃဋိတညူနံ ဝသေန သင်္ခေပတော ပဌမံ ဥဒ္ဒေသဝသေန ဒေသနာ။ ဥဂ္ဃဋိတညူ ဟိ သင်္ခေပေန ဝုတ္တံ ပဌမံ ဝုတ္တဉ္စ ပဋိ
ဝိဇ္ဈန္တိ။ **ပညာပနာ**တိ ဝိပဉ္စိတညူနံ ဝသေန တေသံ စိတ္တတောသနေန ဗုဒ္ဓိနိသာနေန စ ပဌမံ သင်္ခိတ္တဿ ဝိတ္ထာရ
တော နိဒ္ဒေသဝသေန ပညာပနာ။ **ပဋ္ဌပနာ** တိ တေသံယေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ နိဒ္ဒေသဿ ပဋိနိဒ္ဒေသဝသေန ဝိတ္ထာရတရဝ
စနေန ပညာပနာ။ **ဝိဝရဏာ**တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿာပိ ပုနပ္ပုနံ ဝစနေန ဝိဝရဏာ။ **ဝိဘဇနာ**တိ ပုနပ္ပုနံ ဝုတ္တဿာပိ ဝိဘာဂကရ
ဏေန ဝိဘဇနာ။ **ဥတ္တာနီကမ္မ** န္တိ ဝိဝဋဿ ဝိတ္ထာရတရဝစနေန, ဝိဘတ္တဿ စ နိဒဿနဝစနေန ဥတ္တာနီကရဏံ။
အယံ ဒေသနာ နေယျာနမ္ပိ ပဋိဝေဓာယ ဟောတိ။ **ယေဝါပနညေပိ ကေစီ**တိ ပိယင်္ကရမာတာဒိကာ ဝိနိပါတိကာ ဂဟိ
တာ။ **ဝိညာတာရော**တိ ပဋိဝေဓဝသေန လောကုတ္တရဓမ္မံ ဝိညာတာရော။ ဧတေ ဟိ ဘိက္ခုအာဒယော ပဋိဝေဓဝသေန ဓမ္မ
ဒေသနံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တီတိ **ပဋိဂ္ဂဟာ။ အယမေဝ** တိအာဒီနိ ပဌမဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ အရိယမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗာ
နေန သံသန္ဒနတော ဗြဟ္မတ္ထာယ စရိယာတိ **ဗြဟ္မစရိယ** န္တိ ဝုစ္စတိ။

၂၃၉. ဣဒါနိ **အဓိမောက္ခမဏ္ဍော** တိအာဒီဟိ တဿိံ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိဇ္ဇမာနာနိ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါ
နိ မဂ္ဂပေယျဝိဓာနေ ယောဇေတ္ဝာ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **အဓိမောက္ခမဏ္ဍော** တိ အဓိမောက္ခသင်္ခါတော မဏ္ဍော။

ကာသင္ဆောတိ ပသာဒဝိရဟိတော အာဝိလော။ **ဆဠေ့တွတ** တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာယ။ **သဒ္ဓိန္ဒြိယသ္သ အဓိမောက္ခ ခမဏ္ဍ် ပိဝတိီတိ မဏ္ဍပေယ္ယန္တိ** သဒ္ဓိန္ဒြိယတော အဓိမောက္ခမဏ္ဍသ္သ အနညတ္တေပိ သတိ အညံ ဝိယ ကတွာ တေဟာရဝသေန ဝုစ္စတိ, ယထာ လောကေ နိသဒပောတကော နိသဒပောတသရီရသ္သ အနညတ္တေပိ သတိ နိသဒပောတသ္သ သရီရန္တိ ဝုစ္စတိ, ယထာ စ ဟဋ္ဌိယံ "ဖုသိတတ္တ"န္တိအာဒီသု ဓမ္မတော အနညောပိ ဘာဝေ အညော ဝိယ ဝုတ္တော, ယထာ စ အဋ္ဌကထာယံ "ဖုသနလက္ခဏော ဖဿော"တိအာဒီသု (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရ ဖဿပဉ္စမကရာသိဝဏ္ဏနာ) ဓမ္မတော အနညမ္ပိ လက္ခဏံ အညံ ဝိယ ဝုတ္တံ, ဧဝမိဒန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ **ပိဝတိီ**တိ စေတ္ထ တံသမင္ဂိပုဂ္ဂလောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တံသမင္ဂိပုဂ္ဂလော တံ မဏ္ဍံ ပိဝတိီတိ ကတွာ တေန ပုဂ္ဂလေန သော မဏ္ဍော ပာတဗ္ဗတော မဏ္ဍပေယ္ယံ နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ "မဏ္ဍပေယ္ယော"တိ စ ဝတ္တဗ္ဗေ "မဏ္ဍပေယ္ယ"န္တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ကတော။ သေသာနမ္ပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပုဗ္ဗေသု ပန **ပရိဠာဟော**တိ ပီဏန လက္ခဏာယ ပီတိယာ ပဋိပက္ခော ကိလေသသန္တာပော။ **ဒုဋ္ဌုလ္လ** န္တိ ဥပသမပဋိပက္ခော ကိလေသဝသေန ဩဠာရိကဘာဝေ အသန္တဘာဝေ။ **အပ္ပဋိသင်္ခာ** တိ ပဋိသင်္ခာနပဋိပက္ခော ကိလေသဝသေန အသမတဟိတဘာဝေ။

၂၄၀. ပုန အညေန ပရိယာယေန မဏ္ဍပေယ္ယဝိဓိံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **အတ္ထိ မဏ္ဍော** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ သဒ္ဓိန္ဒြိယေ။ **အတ္ထရသော** တိအာဒီသု သဒ္ဓိန္ဒြိယသ္သ အဓိမုစ္စနံ အတ္ထော, သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓမ္မော, တဒေဝ နာနာကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ, တသ္သ အတ္ထသ္သ သမ္ပတ္တိ **အတ္ထရသော** ။ တသ္သ ဓမ္မသ္သ သမ္ပတ္တိ **ဓမ္မရသော**။ တသ္သာ ဝိမုတ္တိယာ သမ္ပတ္တိ **ဝိမုတ္တိရသော**။ အထ တ အတ္ထပဋိလာဘရတိ အတ္ထရသော, ဓမ္မပဋိလာဘရတိ ဓမ္မရသော, ဝိမုတ္တိပဋိလာဘရတိ ဝိမုတ္တိရသော။ **ရတီ**တိ စ တံသမ္ပယုတ္တာ, တအာရမ္မဏာ တ ပီတိ။ ဣမိနာ နယေန သေသပဒေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမသ္မိံ ပရိယာယေ မဏ္ဍသ္သ ပေယ္ယံ မဏ္ဍပေယ္ယန္တိ အတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတိ။

ဧဝံ ဣန္ဒြိယာဒိဗောဓိပက္ခိယဓမ္မပဋိဟဋိယာ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါနံ ဝသေန မဏ္ဍပေယ္ယံ ဒဿေတွာ ပုန အဋ္ဌင်္ဂိတံ ဗြဟ္မစရိယမဏ္ဍံ ဒဿေန္တော မဂ္ဂသ္သ ပဓာနတ္တာ မဂ္ဂံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ ဥပ္ပဋိပာဋိဝသေန မဂ္ဂင်္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂဗလဣန္ဒြိယာနိ ဒဿေသိ ။ **အာဓိပတေယ္ယဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယာ မဏ္ဍော** တိအာဒယော ယထာယောဂံ လောကိယလောကုတ္တရာ မဏ္ဍာ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တထဋ္ဌေန သစ္စာ မဏ္ဍော** တိ ဧတ္ထ ပန ဒုက္ခသမုဒယာနံ မဏ္ဍတ္တာဘာဝေ မဟာဟတ္ထိပဒသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၃၀၀) ဝိယ သစ္စဉာဏာနိ သစ္စာတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

မဏ္ဍပေယ္ယကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

(၂) ယုဂနဒ္ဓဝဂ္ဂေါ

၁. ယုဂနဒ္ဓကထာ

ယုဂနဒ္ဓကထာဝဏ္ဏနာ

၁. ဣဒါနိ မဏ္ဍပေယျဂုဏာသ္သ အရိယမဂ္ဂသ္သ ယုဂနဒ္ဓဂုဏံ ဒသ္သေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာ
ယ ယုဂနဒ္ဓကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ ယသ္မာ ပန ဓမ္မသေနာပတိ ဓမ္မရာဇေ ဓရမာနေယေဝ ဓမ္မရာဇသ္သ ပရိနိဗ္ဗာ
နသံဝဏ္ဏရေ ပရိနိဗ္ဗုတော, တသ္မာ ဓမ္မရာဇေ ဓရမာနေယေဝ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန ဒေသိတံ ဣဒံ သုတ္တန္တံ တသ္သေ
ဝ သမ္မုခါ သုတန္တိ **ဇံ မေ သုတ**န္တိအာဒိမာဟာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **အာယသ္မာ** တိ ပိယဝစနံ ဂရုဝစနံ သကရဝသပ္ပ
တိသ္သဝစနံ, အာယုမာတိ အတ္ထော။ **အာနန္ဒော** တိ တသ္သ ထေရသ္သ နာမံ။ သော ဟိ ဇာယမာနောယေဝ ကုလေ အာန
န္ဒံ ဘုသံ တုဋ္ဌိံ အကာသိ။ တသ္မာသ္သ ''အာနန္ဒော''တိ နာမံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကောသမ္ဗိယ** န္တိ ဇံနာမကေ နဂ
ရေ။ တသ္သ ဟိ နဂရသ္သ အာရာမပောက္ခရဏီအာဒီသု တေသု တေသု ဌာနေသု ကောသမ္ဗရုက္ခာ ဥဿန္နာ အဟေ
သုံ, တသ္မာ တံ ကောသမ္ဗီတိ သင်္ခံ အဂမာသိ။ ''ကုသမ္ဗသ္သ ဣသိနော အဿမတော အဝိဒူရေ မာပိတတ္တာ''တိ
ဧကေ။

ဃောသိတာရာမေတိ ဃောသိတသေဋ္ဌိနာ ကာရိတေ အာရာမေ။ ကောသမ္ဗိယဥ္ဟိ တယော သေဋ္ဌိနော အဟေသုံ
ဃောသိတသေဋ္ဌိ ကုက္ကုဋသေဋ္ဌိ ပာဝါရိကသေဋ္ဌီတိ။ တေ တယောပိ ''လောကေ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပန္နော''တိ သုတွာ ပဉ္စဟိ
ပဉ္စဟိ သကဋသတေဟိ အနုပကရဏာနိ ဂဟာပေတွာ သာဝတ္ထိံ ဂန္တွာ ဇေတဝနသမီပေ ခန္ဓာဝါရံ ဗန္ဓိတွာ သတ္
ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ပဋိသန္ထာရံ ကတွာ နိသိန္နာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာ
ဋ္ဌဟိတွာ သတ္ထာရံ နိမန္တေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အဍ္ဍမာသမတ္တံ မဟာဒါနံ ဒတွာ ဘဂဝတော
ဟာဒမူလေ နိပဇ္ဇိတွာ သကဇနပဒဂမနတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ယာစိတွာ ''သုညာဂါရေ ခေါ ဂဟပတယော တထာဂတာ အဘိရ
မန္တီ''တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တေ ''ဒိန္နာ နော ဘဂဝတာ ပဋိညာ''တိ ဉတွာ အတိဝိယ တုဋ္ဌာ ဒသဗလံ ဝန္ဒိတွာ နိက္ခန္တာ
အန္တရာမဂ္ဂေ ယောဇနေ ယောဇနေ ဘဂဝတော နိဝါသတ္ထံ ဝိဟာရံ ကာရေန္တာ အနုပုဗ္ဗေန ကောသမ္ဗိံ ပတွာ အတ္တ
နော အတ္တနော အာရာမေ မဟန္တံ ဓနပရိစ္စာဂံ ကတွာ ဘဂဝတော ဝိဟာရေ ကာရာပယိံသု။ တတ္ထ ဃောသိတသေဋ္ဌိနာ
ကာရိတော ဃောသိတာရာမော နာမ အဟောသိ, ကုက္ကုဋသေဋ္ဌိနာ ကာရိတော ကုက္ကုဋာရာမော နာမ, ပာဝါရိကသေဋ္ဌိ
နာ အမ္ဗဝနေ ကာရိတော ပာဝါရိကမ္ဗဝနံ နာမ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''ဃောသိတသေဋ္ဌိနာ ကာရိတေ အာရာမေ''တိ။

အာဝုသော ဘိက္ခဝေ တိ ဧတ္ထ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော သာဝကေ အာလပန္တာ ''ဘိက္ခဝေ''တိ အာလပန္တိ။ သာဝ
ကာ ပန ''ဗုဒ္ဓေဟိ သဒိသာ မာ ဟောမာ''တိ ''အာဝုသော''တိ ပဌမံ ဝတွာ ပစ္ဆာ ''ဘိက္ခဝေ''တိ ဝဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓေဟိ စ
အာလပိတေ ဘိက္ခုသင်္ဃော ''ဘဒန္တေ''တိ ပဋိဝစနံ ဒေတိ, သာဝကေဟိ အာလပိတေ ''အာဝုသော''တိ။

ယော ဟိ ကောစိတိ အနိယမဝစနံ။ ဧတေန တာဒိသာနံ သဗ္ဗဘိက္ခုနံ ပရိယာဒါနံ။ **မမ သန္တိကေ** တိ မမ သမီပေ။ **အရ
ဟတ္တပ္ပတ္တ**န္တိ အတ္တနာ အရဟတ္တဿ ပတ္တံ။ နပုံသကေ ဘာဝေ သိဒ္ဓဝစနံ။ အရဟတ္တံ ပတ္တန္တိ တ ပဒစ္
ဆေဒေ, အတ္တနာ ပတ္တံ အရဟတ္တန္တိ အတ္ထော။ အရဟတ္တပ္ပတ္တံ အတ္တာနန္တိ တ ဟဒယသေသော။ **စတူဟိ မ
ဂ္ဂေဟီ**တိ ဥပရိ ဝုစ္စမာနေဟိ စတူဟိ ပဋိပဒါမဂ္ဂေဟိ, န အရိယမဂ္ဂေဟိ။ ''စတူဟိ မဂ္ဂေဟီ''တိ ဝိသုဥ္စ ဝုတ္တတ္တာ
ကဿစိ အရဟတော ပဌမဿ အရိယမဂ္ဂဿ ဓမ္မုဒ္ဒစ္စပုဗ္ဗင်္ဂမော မဂ္ဂေါ, ဧကဿ အရိယမဂ္ဂဿ သမထပု
ဗ္ဗင်္ဂမော, ဧကဿ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမော, ဧကဿ ယုဂနဒ္ဓပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ ဇံ စတ္တာရောပိ ပဋိပဒါ မဂ္ဂါ ဟောန္
တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဧတေသံ တ အညတရေနာ**တိ ဧတေသံ စတုန္နံ ပဋိပဒါနံ မဂ္ဂါနံ ဧကေန တ, ပဋိပဒါမဂ္ဂေန အရဟတ္
တပ္ပတ္တံ ဗျာကရောတီတိ အတ္ထော။ သုက္ခဝိပဿကဿ ဟိ အရဟတော ဓမ္မုဒ္ဒစ္စပုဗ္ဗင်္ဂမံ သောတာပတ္တိ
မဂ္ဂံ ပတွာ သေသမဂ္ဂတ္တယမ္ပိ သုဒ္ဓဝိပဿနာဟိယေဝ ပတ္တဿ အရဟတ္တပ္ပတ္တိ ဓမ္မုဒ္ဒစ္စပုဗ္ဗင်္ဂမမဂ္
က ဟောတိ။ ဓမ္မုဒ္ဒစ္စဝိဂ္ဂဟံ ပတွာ တ အပ္ပတွာ တ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမာဒီနံ တိဏ္ဏံ ပဋိပဒါနံ မဂ္ဂါနံ ဧကေကဿ
ဝသေန ပတ္တစတုမဂ္ဂဿ အရဟတော အရဟတ္တပ္ပတ္တိ ဣတရဧကေကမဂ္ဂပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ။ တသ္မာ အာဟ
– ''ဧတေသံ တ အညတရေနာ''တိ။

သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတီ တိ သမထံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုရေစာရိကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဘာဝေတိ, ပဌမံ သမာဓိံ ဥပ္ပာဒေတွာ ပစ္ဆာ ဝိပဿနံ ဘာဝေတီတိ အတ္ထော။ **မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတီ** တိ ပဌမော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗတ္တတိ။ **သော တံ မဂ္ဂ** န္တိ အာဒီသု ဧကစိတ္တက္ခဏိကဿ မဂ္ဂဿ အာသေဝနာဒီနိ နာမ နတ္ထိ, ဒုတိယမဂ္ဂါဒယော ပန ဥပ္ပာဒေန္တော တမေဝ မဂ္ဂံ "အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတီ"တိ ဝုစ္စတိ။ **သညောဇနာနိ ပဟီယန္တိ, အနုသယာ ဗျန္တီဟောန္တီ**တိ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂာ ကမေန သဗ္ဗေ သညောဇနာ ပဟီယန္တိ, အနုသယာ ဗျန္တီဟောန္တိ။ **အနုသယာ ဗျန္တီဟောန္တီ** တိ စ ပုန အနုပ္ပတ္တိယာ ဝိဂတန္တာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။

ပုန စပရန္တိ ပုန စ အပရံ ကာရဏံ။ **ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတီ** တိ ဝိပဿနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုရေစာရိကံ ကတွာ သမထံ ဘာဝေတိ, ပဌမံ ဝိပဿနံ ဥပ္ပာဒေတွာ ပစ္ဆာ သမာဓိံ ဘာဝေတီတိ အတ္ထော။ **ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ** တိ ယုဂနဒ္ဓံ ကတွာ ဘာဝေတိ။ တတ္ထ တေနေဝ စိတ္တေန သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ တေနေဝ သင်္ခါရေ သမ္မသိတုံ န သက္ကာ။ အယံ ပန ယာဝတာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ, တာဝတာ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ယာဝတာ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ, တာဝတာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ။ ကထံ? ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, တတော ဝုဋ္ဌာယ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ, တတော ဝုဋ္ဌာယ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ သင်္ခါရေ သမ္မသိတွာ တတိယဇ္ဈာနံ။ပေ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, တတော ဝုဋ္ဌာယ သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ဧဝံ သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတိ နာမ။

ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဟောတီ တိ ဧတ္ထ မန္ဒပညာနံ ဝိပဿကာနံ ဥပက္ကိလေသဝတ္ထုတ္တာ ဝိပဿနုပက္ကိလေသသညိတေသု ဩဘာသာဒီသု ဒသသု ဓမ္မေသု ဘန္တတာဝသေန ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတစိတ္တုပ္ပတ္တိယာ ဝိက္ခေပသင်္ခါတံ ဥဒ္ဓစ္စံ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စံ, တေန ဓမ္မုဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတံ ဝိရူပဂ္ဂဟိတံ ဝိရောဓမာပာဒိတံ မာနသံ စိတ္တံ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဟောတိ, တေန တ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စေန ကာရဏဘူတေန တမ္မူလကတဏှာမာနဒိဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဟောတိ။ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသန္တိ တ ဟဒ္ဓော။ **ဟောတိ သော အာဝုသော သမယောတိ** က္လမိနာ မဂ္ဂာမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေန တံ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စံ ပဋိဗာဟိတွာ ပုန ဝိပဿနာဝီထိံ ပဋိပန္နကာလံ ဒဿေတိ။ **ယံ တံ စိတ္တ** န္တိ ယသ္မိံ သမယေ တံ ဝိပဿနာဝီထိံ ဩက္ကမိတွာ ပဝတ္တံ စိတ္တံ။ **အဇ္ဈတ္တမေဝ သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ဝိပဿနာဝီထိံ ပစ္စောတရိတွာ တသ္မိံ သမယေ ဂေါစရဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ အာရမ္မဏေ သန္တိဋ္ဌတိ ပတိဋ္ဌာတိ။ **သန္နိသီဒတီ** တိ တတ္ထေဝ ပဝတ္တိဝသေန သမ္မာ နိသီဒတိ။ **ဧကောဒိ ဟောတီ**တိ ဧကဂ္ဂံ ဟောတိ။ **သမာဓိယတီ**တိ သမ္မာ အာဓိယတိ သုဋ္ဌု ဌိတံ ဟောတီတိ။

အယံ သုတ္တန္တဝဏ္ဏနာ။

၁. သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂. တဿ သုတ္တန္တဿ နိဒ္ဒေသကထာယ **တတ္ထ ဇာတာ ဓမ္မာ** တိ တသ္မိံ သမာဓိသ္မိံ ဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ။ **အနိစ္စတော အနုပဿနဋ္ဌေနာ** တိအာဒိနာ ဝိပဿနာယ ဘေဒံ ဒဿေတိ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂေါ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတော မဂ္ဂေါ။ အင်္ဂေသု မဂ္ဂင်္ဂေသု ဧကေကောပိ ဟိ မဂ္ဂေါတိ ဝုစ္စတိ။**အာသေဝတီ**တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝသေန။ **ဘာဝေတီ**တိ သကဒာဂါမိမဂ္ဂုပ္ပာဒနေန။ **ဗဟုလီကရောတီ**တိ အနာဂါမိအရဟတ္တမဂ္ဂုပ္ပာဒနေန။ က္လမေသံ တိဏ္ဏံ အဝတ္ထာဘေဒေပိ သတိ အာဝဇ္ဇနာဒီနံ သာဓာရဏတ္တာ သဒိသမေဝ ဝိဿဇ္ဇနံ ကတံ။

၃. အာလောကသညာပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာနံ အန္တရာပေယ္ယာလေ အဝိက္ခေပါဒီနိ စ ဈာန သမာပတ္တိကသိဏာနုဿတိအသုဘာ စ ဒီဃံ အဿာသာဒီနိ စ အာနန္တရိကသမာဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ (ပဋိ. မ. ၁.၈၀-၈၁) နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ သင်္ခိတ္တာနိ။ တတ္ထ စ **အဝိက္ခေပဝသေနာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂဝိက္ခေပဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ **အနိစ္စာနုပဿီ အဿာသဝသေနာ**တိအာဒိကေ သုဒ္ဓဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တစတုက္ကေ ပန တရုဏဝိပဿနာကာလေ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တသမာဓိပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဗလဝဝိပဿနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄. ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမတရေ ပဌမံ **အနိစ္စတော**တိအာဒိနာ အာရမ္မဏံ အနိယမေတွာ ဝိပဿနာ ဝုတ္တာ, ပစ္ဆာ **ရူပံ အနိစ္စတော**တိအာဒိနာ အာရမ္မဏံ နိယမေတွာ ဝုတ္တာ။ **တတ္ထ ဇာတာန** န္တိ တဿာ ဝိပဿနာယ ဇာတာနံ စိတ္တ

တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ။ **တေသက္ကရမ္မဏတာ** တိ တေ့ တေသက္ကေ နိဗ္ဗာနံ။ နိဗ္ဗာနဉှိ သင်္ခတတေသက္ကတော ပရိစ္စာဂတော ''တေသက္ကေ''တိ ဝုတ္တော။ ဝိပဿနာ စ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ နိဗ္ဗာနနိန္နတာယ အဇ္ဈာသယဝသေန နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ နိဗ္ဗာနပတိဋ္ဌာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ။ ပတိဋ္ဌာပိ ဟိ အာလမ္ဗိယတီတိ အာရမ္မဏံ နာမ ဟောတိ, နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌဋ္ဌေနေဝ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ။ အညတ္ထ ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဟိ ပတိဋ္ဌာ ''အာရမ္မဏ''န္တိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ – ''သေယျထာပိ, အာဝုသော, နဠာဂာရံ ဝါ တိဏာဂာရံ ဝါ သုက္ခံ ကောဠာပံ တေရောဝဿိကံ ပုရတ္ထိမာယ စေပိ ဒိသာယ ပုရိသော အာဒိတ္တာယ တိဏုက္ကာယ ဥပသင်္ကမေယျ, လဘေထ အဂ္ဂိ ဩတာရံ, လဘေထ အဂ္ဂိ အာရမ္မဏ''န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၄.၂၄၃)။ တသ္မာ တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ တေသက္ကရမ္မဏတာယ နိဗ္ဗာနပတိဋ္ဌာဘာဝေန ဟေတုဘူတေန ဥပဟာဒိတော ယော စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာသင်္ခါတော ဥပစာရပ္ပနာဘေဒော အဝိက္ခေပေ, သော သမာဓီတိ ဝိပဿနာတော ပစ္ဆာ ဥပ္ပာဒိတော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော သမာဓိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော ဟောတိ။ တသ္မာယေဝ ဟိ **ဣတိ ပဌမံ ဝိပဿနာ, ပစ္ဆာ သမထော**တိ ဝုတ္တံ။

၅. ယုဂနဒ္ဓနိဒ္ဒေသေ ယသ္မာ ဟေဋ္ဌာ သုတ္တန္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တော ယုဂနဒ္ဓက္ကမော ပုရိမဒ္ဝယနိဒ္ဒေသနယေနေဝ ဟာကဗ္ဗော, မဂ္ဂက္ခဏေ ယုဂနဒ္ဓက္ကမော ပန န ဟာကဗ္ဗော, တသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ အနေကန္တိကံ ယုဂနဒ္ဓဘာဝံ အဝတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကန္တေန လဗ္ဘမာနယုဂနဒ္ဓဘာဝနမေဝ ဒဿေန္တော **သောဠသဟိ အာကာရေဟီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာရမ္မဏဋ္ဌေနာ** တိအာဒီသု သတ္တရသသု အာကာရေသု အန္တေ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ ယုဂနဒ္ဓံ မူလပဒေန ဧကဋ္ဌတ္တာ တံ ဝိပ္ပဟာယ သေသာနံ ဝသေန ''သောဠသဟီ''တိ ဝုတ္တံ။ **အာရမ္မဏဋ္ဌေနာ** တိ အာလမ္ဗနဋ္ဌေန, အာရမ္မဏဝသေနာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **ဂောစရဋ္ဌေနာ** တိ အာရမ္မဏဋ္ဌေပိ သတိ နိဿယိတဗ္ဗဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **ပဟာနဋ္ဌေနာ**တိ ပဇဟနဋ္ဌေန။ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌေနာ** တိ ပဟာနေပိ သတိ ပုန အနာဒိယနေန ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန။ **ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ** တိ ဥဂ္ဂမနဋ္ဌေန။ **ဝိဝဋ္ဋနဋ္ဌေနာ** တိ ဥဂ္ဂမနေပိ သတိ အပုနရာဝဋ္ဋနေန နိဝတ္တနဋ္ဌေန။ **သန္တဋ္ဌေနာ** တိ နိဗ္ဗုတဋ္ဌေန။ **ပဏီတဋ္ဌေနာ**တိ နိဗ္ဗုတဋ္ဌေပိ သတိ ဥတ္တမဋ္ဌေန, အတပ္ပကဋ္ဌေန ဝါ။ **ဝိမုတ္တဋ္ဌေနာ** တိ ဗန္ဓနာပဂတဋ္ဌေန။ **အနာသဝဋ္ဌေနာ**တိ ဗန္ဓနမောက္ခေပိ သတိ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တမာနာသဝဝိရဟိတဋ္ဌေန။ **တရဏဋ္ဌေနာ** တိ အနောသီဒိတွာ ပိလဝနဋ္ဌေန, အတိက္ကမနဋ္ဌေန ဝါ။ **အနိမိတ္တဋ္ဌေနာ** တိ သင်္ခါရနိမိတ္တဝိရဟိတဋ္ဌေန။ **အပ္ပဏိဟိတဋ္ဌေနာ** တိ ပဏိဓိဝိရဟိတဋ္ဌေန။ **သုညတဋ္ဌေနာ** တိ အဘိနိဝေသဝိရဟိတဋ္ဌေန။ **ဧကရသဋ္ဌေနာ** တိ ဧကကိစ္စဋ္ဌေန။ **အနတိဝတ္တနဋ္ဌေနာ**တိ အညမညံ အနတိက္ကမနဋ္ဌေန။ **ယုဂနဒ္ဓဋ္ဌေနာ** တိ ယုဂလကဋ္ဌေန။

ဥဒ္ဓစ္စံ ပဇဟတော, အဝိဇ္ဇံ ပဇဟတော တိ ယောဂိနော တဿ တဿ ပဋိပက္ခပ္ပဟာနဝသေန ဝုတ္တံ။ နိရောဓော စေတ္ထ နိဗ္ဗာနမေဝ။ **အညမညံ နာတိဝတ္တန္တီ** တိ သမထော စေ ဝိပဿနံ အတိဝတ္တေယျ, လီနပက္ခိကတ္တာ သမထဿ စိတ္တံ ကောသဇ္ဇာယ သံဝတ္တေယျ။ ဝိပဿနာ စေ သမထံ အတိဝတ္တေယျ, ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကတ္တာ ဝိပဿနာယ စိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စာယ သံဝတ္တေယျ။ တသ္မာ သမထော စ ဝိပဿနံ အနတိဝတ္တမာနော ကောသဇ္ဇပာတံ န ကရောတိ, ဝိပဿနာ သမထံ အနတိဝတ္တမာနာ ဥဒ္ဓစ္စပာတံ န ကရောတိ။ သမထော သမံ ပဝတ္တမာနော ဝိပဿနံ ဥဒ္ဓစ္စပာတတော ရက္ခတိ, ဝိပဿနာ သမံ ပဝတ္တမာနာ သမထံ ကောသဇ္ဇပာတတော ရက္ခတိ။ ဧဝမိမေ ဥဘော အညမညံ အနတိဝတ္တနကိစ္စေန ဧကကိစ္စာ, သမာ ဟုတွာ ပဝတ္တမာနေန အညမညံ အနတိဝတ္တမာနာ အတ္ထသိဒ္ဓိကရာ ဟောန္တိ။ တေသံ မဂ္ဂက္ခဏေ ယုဂနဒ္ဓတ္တံ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာက္ခဏေ ယုဂနဒ္ဓတ္တာယေဝ ဟောတိ။ ပဟာနပရိစ္စာဂဝုဋ္ဌာနဝိဝဋ္ဋနကရဏာနံ မဂ္ဂကိစ္စဝသေန ဝုတ္တတ္တာ သကလဿ မဂ္ဂကိစ္စဿ ဒဿနတ္ထံ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတကိလေသာ စ ခန္ဓာ စ အဝိဇ္ဇာသဟဂတကိလေသာ စ ခန္ဓာ စ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ သေသာနံ န တထာ ဝုတ္တတ္တာ ပဋိပက္ခဓမ္မမတ္တဒဿနဝသေန ဥဒ္ဓစ္စာဝိဇ္ဇာ ဧဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ **ဝိဝဋ္ဋတော** တိ နိဝတ္တန္တဿ။

သမာဓိ ကာမာသဝ ဝိမုတ္တော ဟောတီ တိ သမာဓိဿ ကာမစ္ဆန္ဒပဋိပက္ခတ္တာ ဝုတ္တံ။ **ရာဂဝိရာဂာ**တိ ရာဂဿ ဝိရာဂေ သမတိက္ကမော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ ရာဂဝိရာဂာ, ''ရာဂဝိရာဂတော''တိ နိဿက္ကဝစနံ ဝါ။ တထာ **အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ။ စေတောဝိမုတ္တီ**တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော သမာဓိ။ **ပညာဝိမုတ္တီ** တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ပညာ။ **တရတော**တိ တရန္တဿ။ **သဗ္ဗပဏိဓီဟီ**တိ ရာဂဒောသမောဟပဏိဓီဟိ, သဗ္ဗပတ္ထနာဟိ ဝါ။ ဧဝံ စုဒ္ဒသ အာကာရေ ဝိဿဇ္ဇိတွာ ဧကရသဋ္ဌ အနတိဝတ္တနဋ္ဌ အဝိဘဇိတွာဝ **ဣမေဟိ သောဠသဟိ အာကာရေဟီ**တိ အာဟ။ ကသ္မာ? တေသံ စုဒ္ဒသန္နံ အာကာရာနံ ဧကေကဿ အဝသာနေ ''ဧကရသာ ဟောန္တိ, ယုဂနဒ္ဓာ ဟောန္တိ, အညမညံ နာတိဝတ္တန္တိ

တီ''တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ တေ ဒွေဝပိ အာကာရာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ ''သောဋ္ဌသဟီ''တိ အာဟ။ ယုဂနဒ္ဓဒွေ ပန ဥဒ္ဒေသေပိ န ဘဏိတောယေဝတတိ။

၂. ဓမ္မုဒ္ဓစ္စတရနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၆. ဓမ္မုဒ္ဓစ္စတရေ **အနိစ္စတော မနသိကရောတော ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယ ဌိတဿ တီဟိ အနုပဿနာဟိ ပုနပ္ပုနံ သင်္ခါရေ ဝိပဿန္တဿ ဝိပဿနာဉာဏေသု ပရိပာကဂတေသု တဒင်္ဂဝသေန ကိလေသပ္ပဟာနေန ပရိသုဒ္ဓစိတ္တဿ အနိစ္စတော တ ဒုက္ခတော တ အနတ္တတော တ မနသိကာရက္ခဏေ ဝိပဿနာဉာဏာနုဘာဝေန ပကတိယာဝ ဩဘာသော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ပဌမံ တာဝ အနိစ္စတော မနသိကရောတော ဩဘာသော ကထိတော။ အကုသလော ဝိပဿကော တသ္မိံ ဩဘာသေ ဥပ္ပန္နေ ''န စ ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပေါ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော, အဒ္ဓာ မဂ္ဂံ ပတ္တောမှိ, ဖလံ ပတ္တောမှီ''တိ အမဂ္ဂံယေဝ ''မဂ္ဂေါ''တိ, အဖလမေဝ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှာတိ။ တဿ အမဂ္ဂံ ''မဂ္ဂေါ''တိ, အဖလံ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှတော ဝိပဿနာဝီထိ ဥက္ကန္တာ ဟောတိ။ သော အတ္တနော ဝိပဿနာဝီထိံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ဝိက္ခေပမာပန္နော တ ဩဘာသမေဝ တဏှာဒိဋ္ဌိမညနာဟိ မညမာနော တ နိသီဒတိ။ သော ခော ပနာယံ ဩဘာသော ကဿစိ ဘိက္ခုနော ပလ္လင်္ကဋ္ဌာနမတ္တမေဝ ဩဘာသေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကဿစိ အန္တောဂဗ္ဘံ, ကဿစိ ဗဟိဂဗ္ဘမ္ပိ, ကဿစိ သကလဝိဟာရံ, ကဝုတံ အမုယောဇနံ ယောဇနံ ဒွိယောဇနံ။ပေ.။ ကဿစိ ပထဝိတလတော ယာဝ အကနိဋ္ဌဗ္ရဟ္မလောကာ ဧကာလောကံ ကုရုမာနော။ ဘဂဝတော ပန ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဩဘာသေန္တော ဥဒပါဒိ။ အယဉ္ဟိ ဩဘာသော စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေပိ အန္ဓကာရေ တံ တံ ဌာနံ ဩဘာသေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဩဘာသော ဓမ္မောတိ ဩဘာသံ အာဝဇ္ဇတီ တိ အယံ ဩဘာသော မဂ္ဂဓမ္မော ဖလဓမ္မောတိ တ တံ တံ ဩဘာသံ မနသိ ကရောတိ။ **တတော ဝိက္ခေပေါ ဥဒ္ဓစ္စ** န္တိ တတော ဩဘာသတော ဓမ္မောတိ အာဝဇ္ဇနကရဏတော တ ယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိက္ခေပေါ, သော ဥဒ္ဓစ္စံ နာမာတိ အတ္ထော။ **တေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတမာနသော** တိ တေန ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိရောဓိတစိတ္တော, တေန တ ဥဒ္ဓစ္စေန ကာရဏဘူတေန တမ္ဗုလကကိလေသုပ္ပတ္တိယာ ဝိရောဓိတစိတ္တော ဝိပဿကော ဝိပဿနာဝီထိံ ဩက္ကမိတွာ ဝိက္ခေပံ တ တမ္ဗုလကကိလေသေသု တ ဌိတတ္တာ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာနာနိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ ''တေန ဝုစ္စတိ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသော''တိ ဧဝံ ဣတိ-သဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။ **ဟောတိ သော သမယော**တိ ဧဝံ အဿာဒဝသေန ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တဿာပိ ယောဂိနော သစေ ဥပပရိက္ခာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သော ဧဝံ ပဇာနာတိ – ''ဝိပဿနာ နာမ သင်္ခါရာရမ္မဏာ, မဂ္ဂဖလာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနိ, ဣမာနိ စ စိတ္တာနိ သင်္ခါရာရမ္မဏာနိ, တသ္မာ နာယမောဘာသော မဂ္ဂေါ, ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယေဝ နိဗ္ဗာနဿ လောကိကော မဂ္ဂေါ''တိ မဂ္ဂါမဂ္ဂံ ဝဝတ္ထပေတွာ တံ ဝိက္ခေပံ ပရိဝဇ္ဇယိတွာ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာယ ဌတွာ သာဓုကံ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။ ဧဝံ ဥပပရိက္ခန္တဿ သော သမယော ဟောတိ။ ဧဝံ အပဿန္တော ပန ''မဂ္ဂဖလပ္ပတ္တောမှီ''တိ အဓိမာနိကော ဟောတိ။

ယံ တံ စိတ္တ န္တိ ယံ တံ ဝိပဿနာစိတ္တံ။ **အဇ္ဈတ္တမေဝ**တိ အနိစ္စာနုပဿနာယ အာရမ္မဏေ ဂောစရဇ္ဈတ္တေယေဝ။ **ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ ယောဂါဝစရဿ ရူပါရူပဓမ္မေ တုလယန္တဿ တီရယန္တဿ ဝိဿဋ္ဌဣန္ဒဝဇိရမိဝ အဝိဟတဝေဂံ တိခိဏံ သူရမတိဝိသဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပီတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ ခုဒ္ဒိကာ ပီတိ, ခဏိကာ ပီတိ, ဩက္ကန္တိကာ ပီတိ, ဥဗ္ဗေဂ ပီတိ, ဖရဏာ ပီတီတိ အယံ ပဉ္စဝိဓာ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ ပီတိ သကလသရီရံ ပူရယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ ကာယစိတ္တာနံ နေဝ ဒရထော, န ကရဝတာ, န ကက္ခဠတာ , န အကမ္မညတာ, န ဂေလညတာ, န ဝင်္ကတာ ဟောတိ။ အထ ခော ပနဿ ကာယစိတ္တာနိ ပဿဒ္ဓါနိ လဟူနိ မုဒူနိ ကမ္မညာနိ ပဂုဏာနိ သုဝိသဒါနိ ဥဇုကာနိယေဝ ဟောန္တိ။ သော ဣမေဟိ ပဿဒ္ဓါဒီဟိ အနုဂ္ဂဟိတကာယစိတ္တော တသ္မိံ သမယေ အမာနုသိံ နာမ ရတိံ အနုဘဝတိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> ''သုညာဂါရံ ပဝိဋ္ဌဿ၊ သန္တစိတ္တဿ ဘိက္ခုနော။
> အမာနုသီ ရတီ ဟောတိ၊ သမ္မာ ဓမ္မံ ဝိပဿတော။

''ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတိ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ''န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၃-၄) –

ဝေမဿ ဣမံ အမာနုသိံ ရတိံ သာဓယမာနာ လဟုတာဒီဟိ သဟိတာ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ သကလသရီရံ အဘိသန္ဒယမာနံ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တံ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အဓိမောက္ခော ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တစေတသိကာနံ အတိသယပသာဒဘူတာ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ပဂ္ဂဟော ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ အသိထိလမနစ္စာရဒ္ဓံ သုပဂ္ဂဟိတံ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တံ ဝီရိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဥပဋ္ဌာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ တဿေဝ တသ္မိံ သမယေ သူပဋ္ဌိတာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ နိခါတာ အစလာ ပဗ္ဗတရာဇသဒိသာ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သော ယံ ယံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇတိ သမန္နာဟရတိ မနသိ ကရောတိ ပစ္စဝေက္ခတိ, တံ တံ ဌာနမဿ ဩက္ကန္တိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနော ပရလောကော ဝိယ သတိယာ ဥပဋ္ဌာတိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၃၄)။

ဥပေက္ခာတိ ဝိပဿနုပေက္ခာ စေဝ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ စ။ တသ္မိဉှိ သမယေ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု မဇ္ဈတ္တဘူတာ ဝိပဿနုပေက္ခာပိ ဗလဝတီ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, မနောဒွါရေ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာပိ။ သာ ဟိဿ တံ တံ ဌာနံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဝိဿဋ္ဌဣန္ဒဝဇိရမိဝ ပတ္တပုဋေ ပက္ခန္ဒတတ္တနာရာစော ဝိယ စ သူရာ တိခိဏာ ဟုတွာ ဝဟတိ ။ ဧဝဉှိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၃၄) ဝုတ္တံ။ **ဝိပဿနုပေက္ခာ** တိ စေတ္ထ ''ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ''တိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ။ ဝိပဿနာဉာဏေ ဟိ ဂယှမာနေ ''ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ ဝိပဿနာဉာဏဿ အာဂတတ္တာ ပုနရုတ္တိဒေါသော ဟောတိ။ တတိယဇ္ဈာနဝဏ္ဏနာယဉ္စ ''သင်္ခါရုပေက္ခာဝိပဿနုပေက္ခာနမ္ပိ အတ္ထတော ဧကီဘာဝေါ။ ပညာ ဧဝ ဟိ သာ, ကိစ္စဝသေန ဒွိဓာ ဘိန္နာ''တိ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာယ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ ဝုစ္စမာနာယ ပုနရုတ္တိဒေါသော စ န ဟောတိ, တတိယဇ္ဈာနဝဏ္ဏနာယ စ သမေတိ။ ယသ္မာ စ ပဉ္စသု ဣန္ဒြိယေသု ''ဉာဏံ အဓိမောက္ခော ပဂ္ဂဟော ဥပဋ္ဌာန''န္တိ ပညိန္ဒြိယသဒ္ဓိန္ဒြိယဝီရိယိန္ဒြိယသတိန္ဒြိယာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ, သမာဓိန္ဒြိယံ ပန အနိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဟောတိ, ယုဂနဒ္ဓဝသေနာပိ စ သမာဓိန္ဒြိယံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ သမပ္ပဝတ္တော သမာဓိ ပုန သမာဓာနေ ဗျာပါရပ္ပဟာနကရဏေန ''ဥပေက္ခာ''တိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ တိ ဧဝံ ဩဘာသာဒိပဋိမဏ္ဍိတာယ ဝိပဿနာယ အာလယံ ကုရုမာနာ သုခုမာ သန္တာကာရာ နိကန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ယာ ကိလေသောတိ ပရိဂ္ဂဟေတုမ္ပိ န သက္ကာ ဟောတိ။ ယထာ စ ဩဘာသေ, ဧဝံ ဧတေသုပိ အညတရသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါဝစရော ''န စ ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပံ ဉာဏံ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ, ဧဝရူပါ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ သုခံ အဓိမောက္ခော ပဂ္ဂဟော ဥပဋ္ဌာနံ ဥပေက္ခာ နိကန္တိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာ, အဒ္ဓါ မဂ္ဂံ ပတ္တောမှိ, ဖလံ ပတ္တောမှီ''တိ အမဂ္ဂမေဝ ''မဂ္ဂေါ''တိ, အဖလမေဝ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှာတိ။ တဿ အမဂ္ဂံ ''မဂ္ဂေါ''တိ, အဖလဉ္စ ''ဖလ''န္တိ ဂဏှတော ဝိပဿနာဝီထိ ဥက္ကန္တာ ဟောတိ။ သော အတ္တနော မူလကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိကန္တိမေဝ အဿာဒေန္တော နိသီဒတိ။ ဧတ္ထ စ ဩဘာသာဒယော ဥပက္ကိလေသဝတ္ထုတာယ ဥပက္ကိလေသာတိ ဝုတ္တာ, န အကုသလတ္တာ။ နိကန္တိ ပန ဥပက္ကိလေသော စေဝ ဥပက္ကိလေသဝတ္ထု စ။ ဝတ္ထုဝသေနေဝ စေတေ ဒသ, ဂါဟဝသေန ပန သမတိံသ ဟောန္တိ။ ကထံ? ''မမ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နော''တိ ဂဏှတော ဟိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟော ဟောတိ, ''မနာပေါ ဝတ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နော''တိ ဂဏှတော မာနဂ္ဂါဟော, ဩဘာသံ အဿာဒယတော တဏှာဂ္ဂါဟော။ ဣတိ ဩဘာသေ ဒိဋ္ဌိမာနတဏှာဂါဟဝသေန တယော ဂါဟာ။ တထာ သေသေသုပီတိ ဧဝံ ဂါဟဝသေန သမတိံသ ဥပက္ကိလေသာ ဟောန္တိ။ **ဒုက္ခတော မနသိကရောတော, အနတ္တတော မနသိကရောတော**တိ တရေသုပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧကေကအနုပဿနာဝသေန ဟေတ္ထ ဧကေကဿ ဝိပဿနုပက္ကိလေသုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န ဧကဿေဝ။

တီသု အနုပဿနာသု။ ဧဝံ အဘေဒတော ဝိပဿနာဝသေန ဥပက္ကိလေသေ ဒဿေတွာ ပုန ဘေဒဝသေန ဒဿေန္တော **ရူပံ အနိစ္စတော မနသိကရောတော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဇရာမရဏံ အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာန** န္တိ ဇရာမရဏဿ အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာနံ။

၇. ယသ္မာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာနံ့ သမတိံသာယ ဥပက္ကိလေသာနံ့ ဝသေန အကုသလော အဗ္ဗတ္တော ယောကာဝစရော
ဩဘာသာဒီသု ဝိကမ္ပတိ, ဩဘာသာဒီသု ဧကေကံ “ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ သမနုပဿ
သတိ, တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **ဩဘာသေ စေဝ ဉာဏေ စာ**တိအာဒိကထာဒွယမာဟ။ တတ္ထ **ဝိကမ္ပတီ** တိ
ဩဘာသာဒိကေ အာရမ္မဏေ နာနာကိလေသဝသေန ဝိဝိဓာ ကမ္ပတိ ဝေဓတိ။ **ယေဟိ စိတ္တံ ပဝေဓတီ** တိ ယေဟိ ပဿ
ဒ္ဓိသုခေဟိ စိတ္တံ နာနာကိလေသဝသေန နာနပ္ပကာရေန ဝေဓတိ ကမ္ပတိ။ တသ္မာ **ပဿဒ္ဓိယာ သုခေ စေဝ** ယောက
ဝစရော ဝိကမ္ပတီတိ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥပေက္ခာဝဇ္ဇနာယ စေဝ** တိ ဥပေက္ခာသင်္ခါတာယ အာဝဇ္ဇနာယ စေဝ
ဝိကမ္ပတိ, အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာယ စေဝ ဝိကမ္ပတီတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၃၆) ပန “ဥပေက္ခာဝဇ္ဇနာယ
ဉ္စာ”တိ ဝုတ္တံ။ **ဥပေက္ခာယ စာ**တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဥပေက္ခာယ စ ဝိကမ္ပတိ, နိကန္တိယာ စ ဝိကမ္ပတီတိ
အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ ဒွိန္နံ ဥပေက္ခာနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဟေဋ္ဌာ “ဥပေက္ခာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ စ ဥဘယထာ အ
တ္ထော ဝုတ္တော။ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု စ ဧကေကိဿာယေဝ အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာယ သဗ္ဗာဝတော ဧကေကာယေဝ
အနုပဿနာ အနိစ္စံ အနိစ္စံ, ဒုက္ခံ ဒုက္ခံ, အနတ္တာ အနတ္တာတိ ပုနပ္ပုနံ ဘာဝီယတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန
ကုသလော ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော ယောကာဝစရော ဩဘာသာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု “အယံ ခော မေ ဩဘာ
သော ဥပ္ပန္နော, သော ခော ပနာယံ အနိစ္စော သင်္ခတော ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နော ခယဓမ္မော ဝယဓမ္မော ဝိရာဂဓမ္မော နိ
ရောဓဓမ္မော”တိ ဣတိ တ နံ ပညာယ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ ဥပပရိက္ခတိ။ အထ တ ပနဿ ဧဝံ ဟောတိ – သစေ ဩဘာသော
အတ္တာ ဘဝေယျ, “အတ္တာ”တိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျ။ အနတ္တာဝ ပနာယံ “အတ္တာ”တိ ဂဟိတော။ တသ္မာယံ
အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ပဿန္တော ဒိဋ္ဌိံ ဥဂ္ဃာဋေတိ။ သစေ ဩဘာသော နိစ္စော ဘဝေယျ, “နိစ္
စော”တိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျ။ အနိစ္စောဝ ပနာယံ “နိစ္စော”တိ ဂဟိတော။ တသ္မာယံ ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စော
တိ ပဿန္တော မာနံ သမုဂ္ဃာဋေတိ။ သစေ ဩဘာသော သုခော ဘဝေယျ, “သုခော”တိ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋေယျ။ ဒုက္
ခောဝ ပနာယံ “သုခော”တိ ဂဟိတော။ တသ္မာယံ ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနဋ္ဌေန ဒုက္ခောတိ ပဿန္တော နိကန္တိံ ပရိယာဒိ
ယတိ။ ယထာ စ ဩဘာသေ, ဧဝံ သေသေသုပိ။

ဧဝံ ဥပပရိက္ခိတွာ ဩဘာသံ “နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ”တိ သမနုပဿတိ။ ဉာဏံ။ပေ.။
နိကန္တိံ “နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ”တိ သမနုပဿတိ။ ဧဝံ သမနုပဿန္တော ဩဘာသာဒီသု
န ကမ္ပတိ န ဝေဓတိ။ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **ဣမာနိ ဒသ ဌာနာနီ**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ဒသ ဌာနာနီ**တိ
ဩဘာသာဒီနိ။ **ပညာ ယဿ ပရိစ္စိတာ** တိ ယဿ ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တာယ ပညာယ ပရိစိတာနိ ပုနပ္ပုနံ ဖုဋ္ဌာနိ ပရိ
ဘာဝိတာနိ။ **ဓမ္မုဒ္ဓစ္စကုသလော ဟောတီ** တိ သော ပညာယ ပရိစိတဒသဋ္ဌာနော ယောကာဝစရော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရ
ဿ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဿ ယထာသဘာဝပဋိဝေဓေန ဆေကော ဟောတိ။ **န စ သမ္မောဟ ဂစ္ဆတီ** တိ ဓမ္မုဒ္ဓစ္စကုသလတ္
တာယေဝ တဏှာမာနဒိဋ္ဌုဂ္ဃာဋနဝသေန သမ္မောဟဉ္စ န ဂစ္ဆတိ။

ဣဒါနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ ဝိဓိံ အပရေန ပရိယာယေန ဝိဘာဝေတွာ ဒဿေန္တော **ဝိက္ခိပတိ စေဝ ကိလိဿတိ
စာ**တိအာဒိကထမာဟ။ တတ္ထ မန္ဒပညော ယောကာဝစရော ဩဘာသာဒီသု ဝိက္ခေပဉ္စ အဝသေသကိလေသုပ္ပတ္တိဉ္စ
ဟာပုဏာတိ။ မဇ္ဈိမပညော ဝိက္ခေပမေဝ ဟာပုဏာတိ, နာဝသေသကိလေသုပ္ပတ္တိံ, သော အဓိမာနိကော ဟောတိ။ တိက္ခပ
ညော ဝိက္ခေပံ ဟာပုဏိတွာပိ တံ အဓိမာနံ ပဟာယ ဝိပဿနံ အာရဘတိ။ အတိတိက္ခပညော န ဝိက္ခေပံ ဟာပုဏာတိ, န
စာဝသေသကိလေသုပ္ပတ္တိံ။ **ဝိက္ခိပ္ပတိ စေဝ** တိ တေသု မန္ဒပညော ဓမ္မုဒ္ဓစ္စသင်္ခါတံ ဝိက္ခေပဉ္စေဝ ဟာပုဏိ
ယတိ။ **ကိလိဿတိ စာ** တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိကိလေသေဟိ ကိလေသီယတိ စ, ဥပတာပီယတိ ဝိဗာဓီယတီတိ အတ္ထော။
စဝတိ စိတ္တဘာဝနာ တိ တဿ မန္ဒပညဿ ဝိပဿနာစိတ္တဘာဝနာ ကိလေသေသုယေဝ ဌာနတော ပဋိပက္ခာဝိဟ
တတ္တာ စဝတိ, ပရိပတတီတိ အတ္ထော။ **ဝိက္ခိပတိ န ကိလိဿတီ** တိ မဇ္ဈိမပညော ဝိက္ခေပေန ဝိက္ခိပတိ, ကိလေသေ
ဟိ န ကိလိဿတိ။ **ဘာဝနာ ပရိဟာယတီ**တိ တဿ မဇ္ဈိမပညဿ အဓိမာနိကတ္တာ ဝိပဿနာရမ္ဘာဘာဝေန ဝိပဿ
နာ ပရိဟာယတိ, နပ္ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ **ဝိက္ခိပတိ န ကိလိဿတီ** တိ တိက္ခပညောပိ ဝိက္ခေပေန ဝိက္ခိပတိ, ကိ
လေသေဟိ န ကိလိဿတိ။ **ဘာဝနာ န ပရိဟာယတီ**တိ တဿ တိက္ခပညဿ သန္တေပိ ဝိက္ခေပေ တံ အဓိမာနဝိက္
ခေပံ ပဟာယ ဝိပဿနာရမ္ဘသဗ္ဘာဝေန ဝိပဿနာဘာဝနာ န ပရိဟာယတိ, ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ **န စ ဝိက္ခိပ
တေ စိတ္တံ န ကိလိဿတီ**တိ အတိတိက္ခပညဿ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပေန ဝိက္ခိပတိ, န စ ကိလေသေဟိ ကိလိဿ
သတိ။ **န စဝတိ စိတ္တဘာဝနာ** တိ တဿ ဝိပဿနာစိတ္တဘာဝနာ န စဝတိ, ဝိက္ခေပကိလေသာဘာဝေန ယထာဌာနေ
တိဋ္ဌတီတိ အတ္ထော။

က္ကမေဟိ စတူဟိ ဌာနေဟီတိအာဒီသု ကွာနိ ဝုတ္တေဟိ က္ကမေဟိ စတူဟိ ဌာနေဟိ ဟေတုဘူတေဟိ, ကရဏဘူတေ ဟိ တ ဿဘာသာဒိကေ ဒသ ဌာနေ စိတ္တဿ သင္ခေပေန စ ဝိက္ခေပေန စ ဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဝိက္ခေပကိလေသုပ္ပတ္တိဝိရဟိတော စတုတ္ထော ကုသလော မဟာပဉ္စော ယောကဝစရော မန္ဒပညာဒီနံ တိဏ္ဏံ ယောကဝစရာနံ မာနသံ ဝေဠု ဝေဠု ဟောတီတိ နာနပ္ပကာရတော ဇာနာတီတိ သမ္ဗန္ဓော အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သင္ခေဟေ** တိ စေတ္ထ ဝိက္ခေပဿ စေဝ ကိလေသာနဉ္စ ဥပ္ပတ္တိဝသေန စိတ္တဿ လီနဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝိက္ခေဟေ** တိ ''ဝိက္ခိပတိ န ကိလိဿတီ''တိ ဒ္ဓိသု ဌာနေသု ဝုတ္တဝိက္ခေပဝသေန စိတ္တဿ ဥဒ္ဓတဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ယုဂနဒ္ဓကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သစ္စကထာ

သစ္စကထာဝဏ္ဏနာ

၈. က္ကာနိ ယုဂနဒ္ဓဂုဏဿ အရိယမဂ္ဂဿ ဝသေန သစ္စဉ္စ သစ္စပဋိဝေဓဝိသေသံ သစ္စလက္ခဏာဒိဝိဓာနဉ္စ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင္ဂမာယ သစ္စကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **တထာနီ**တိ ယထာသဘာဝဝသေန တစ္ဆာနိ။ ယထာသဘာဝဘူတာနေဝ ဟိ ဓမ္မဇာတာနိ သစ္စဋ္ဌေန သစ္စာနိ။ သစ္စဋ္ဌော ပဌမဉာဏနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တော။ **အဝိတထာနီ**တိ ဝုတ္တသဘာဝေ ဝိပရိယာယဝိရဟိတာနိ။ န ဟိ သစ္စာနိ အသစ္စာနိ နာမ ဟောန္တိ။ **အနညထာနီ**တိ အညသဘာဝဝိရဟိတာနိ။ န ဟိ အသစ္စာနိ သစ္စာနိ နာမ ဟောန္တိ။ **က္ကာဒံ ဒုက္ခန္တိ, ဘိက္ခဝေ, တထမေတန္တိ**ဘိက္ခဝေ, က္ကာဒံ ဒုက္ခန္တိ ယံ ဝုစ္စတိ, ဧတံ ယထာသဘာဝတ္တာ တထံ။ ဒုက္ခမေဝ ဟိ ဒုက္ခံ။ ဝုတ္တသဘာဝေ ဝိပရိယာယာဘာဝတော **အဝိတထံ**။ န ဟိ ဒုက္ခံ အဒုက္ခံ နာမ ဟောတိ။ အညသဘာဝဝိရဟိတတ္တာ **အနညထံ**။ န ဟိ ဒုက္ခံ သမုဒယာဒိသဘာဝံ ဟောတိ။ သမုဒယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၁. ပဌမသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

တထဋ္ဌေနာ တိ ယထာသဘာဝဋ္ဌေန။ **ပိဋ္ဌနဋ္ဌာ** ဒယော ဉာဏကထာယံ ဝုတ္တတ္တာယေဝ။

၉. **ကေပ္ပဋိဝေဓာနီ** တိ ဧကေန မဂ္ဂဉာဏေန ပဋိဝေဓော, ဧကတော တ ပဋိဝေဓော ဧတေသန္တိ ကေပ္ပဋိဝေဓာနိ။ **အနတ္တဋ္ဌေနာ**တိ စတုန္နမ္ပိ သစ္စာနံ အတ္တဝိရဟိတတ္တာ အနတ္တဋ္ဌေန။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၆၇) – ပရမတ္ထတော ဟိ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ ဝေဒကကာရကနိဗ္ဗုတဂမကာဘာဝတော သုညာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

> ''ဒုက္ခမေဝ ဟိ၊ န ကောစိ ဒုက္ခိတော၊ ကာရကော န၊ ကိရိယာဝ ဝိဇ္ဇတိ။
> အတ္ထိ နိဗ္ဗုတိ၊ န နိဗ္ဗုတော ပုမာ၊ မဂ္ဂမတ္ထိ၊ ဂမကော န ဝိဇ္ဇတီ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၆၇)။

အထ ဝာ –

> ''ဓုဝသုဘသုခတ္တသုညံ၊ ပုရိမဒွယမတ္တသုညမမတပဒံ။
> ဓုဝသုခအတ္တဝိရဟိတော၊ မဂ္ဂေါ က္ကတိ သုညတာ တေသူ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၆၇)။

သစ္စဋ္ဌေနာ တိ အဝိသံဝါဒကဋ္ဌေန။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေနာ** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌေန။ **ကေသင္ဂဟိတာနီ** တိ တထဋ္ဌာဒိနာ ဧကေကေနေဝ အတ္ထေန သင္ဂဟိတာနိ, ဧကဂဏနံ ဂတာနီတိ အတ္ထော။ **ယံ ကေသင္ဂဟိတံ, တံ ကေတ္တန္တိ** ယသ္မာ ဧကေန သင္ဂဟိတံ, တသ္မာ ကေတ္တန္တိ အတ္ထော။ သစ္စာနံ ဗဟုတ္တေပိ ကေတ္တမပေက္ခိတ္တတ ကေဝစနံ ကတံ။ **ကေတ္တံ ဧကေန ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈတီ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ စတုန္နံ သစ္စာနံ နာနတ္တေကတ္တံ သုတဝတ္တိတံ ဝဝတ္ထပေတ္တ ဌိတော မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကေန မဂ္ဂဉာဏေန တထဋ္ဌာဒိတံတံကေတ္တံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ကထံ? နိရောဓသစ္စဿ တထဋ္ဌာဒိကေ ကေတ္တေ ပဋိဝိဒ္ဓေ သေသသစ္စာနမ္ပိ တထဋ္ဌာဒိကံ ကေတ္တံ ပဋိဝိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ ယထာ ပုဗ္ဗ

ဘာဝေ ပဥ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နာနတ္တေကတ္တံ သုတဝတ္ထိတံ ဝဝတ္ထပေတ္ဝတ ဌိတသ္သ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကာလေ အနိစ္စတော တ ဒုက္ခတော တ အနတ္တတော တ ဝုဋ္ဌာဟန္တဿ ကေသ္မိမ္ပိ ခန္ဓေ အနိစ္စာဒိတော ဒိဋ္ဌေ သေသခန္ဓာပိ အနိစ္စာဒိတော ဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ဧဝမိဒန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဒုက္ခဿ ဒုက္ခဋ္ဌော တထဋ္ဌော** တိ ဒုက္ခသစ္စဿ ပီဠနဋ္ဌာဒိကော စတုဗ္ဗိဓော အတ္ထော သဘာဝဋ္ဌေန တထဋ္ဌော။ သေသသစ္စေသုပိ ဧသေဝ နယော။ သောယေဝ စတုဗ္ဗိဓော အတ္ထော အတ္တာဘာဝတော **အနတ္တဋ္ဌော** ။ ဝုတ္တသဘာဝေ အဝိသံဝါဒကတော **သစ္စဋ္ဌော** ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတော **ပဋိဝေဓဋ္ဌော** ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၀. **ယံ အနိစ္စန္တိ**အာဒိ သာမညလက္ခဏဝုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ ဒဿိတံ။ တတ္ထ **ယံ အနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခံ။ ယံ ဒုက္ခံ, တံ အနိစ္စန္တိ** ဒုက္ခသမုဒယမဂ္ဂါ ဂဟိတာ။ တာနိ ဟိ တီဏိ သစ္စာနိ အနိစ္စာနိ စေဝ အနိစ္စတ္တာ ဒုက္ခာနိ စ။ **ယံ အနိစ္စဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ, တံ အနတ္တာ**တိ တာနိယေဝ တီဏိ ဂဟိတာနိ။ **ယံ အနိစ္စဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ အနတ္တာ စာ** တိ တေဟိ တီဟိ သဟ နိရောဓသစ္စဉ္စ သင်္ဂဟိတံ။ စတ္တာရိပိ ဟိ အနတ္တာယေဝ။ **တံ တထန္တိ** တံ သစ္စစတုက္ကံ သဘာဝဘူတံ။ **တံ သစ္စန္တိ** တဒေဝ သစ္စစတုက္ကံ ယထာသဘာဝေ အဝိသံဝါဒကံ။ **နဝဟာကာရေဟီ**တိအာဒီသု ''သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျ''န္တိ (ပဋိ. မ. ၁.၃; သံ. နိ. ၄.၄၆) ဝစနတော အဘိညဋ္ဌေန, ဒုက္ခဿ ပရိညဋ္ဌေ, သမုဒယဿ ပဟာနဋ္ဌေ, မဂ္ဂဿ ဘာဝနဋ္ဌေ, နိရောဓဿ သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌေ အာဝေနိကေပိ ဣမေ စတူသုပိ သစ္စေသု ဉာတပရိညာသဗ္ဘာဝတော ပရိညဋ္ဌေန, စတုသစ္စဒဿနေန ပဟာနသဗ္ဘာဝတော ပဟာနဋ္ဌေန, စတုသစ္စဘာဝနာသဗ္ဘာဝတော ဘာဝနဋ္ဌေန, စတုန္နံ သစ္စာနံ သစ္ဆိကိရိယသဗ္ဘာဝတော သစ္ဆိကိရိယဋ္ဌေနာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နဝဟာကာရေဟိ တထဋ္ဌေနာ**တိအာဒီသု ပဌမံ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

၁၁. **ဒွါဒသဟိ အာကာရေဟီ**တိအာဒီသု တထဋ္ဌာဒယော ဉာဏကထာယံ ဝုတ္တတ္ထာ။ ဧတေသံ နိဒ္ဒေသေပိ ဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၁၂. **သစ္စာနံ ကတိ လက္ခဏာနီ**တိအာဒီသု ဥပရိ ဝတ္တဗ္ဗာနိ ဆ လက္ခဏာနိ သင်္ခတာသင်္ခတဝသေန ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ **ဒွေဝ လက္ခဏာနီ**တိ အာဟ။ တတ္ထ **သင်္ခတလက္ခဏဉ္စ အသင်္ခတလက္ခဏဉ္စာ** တိ ''တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ ဥပ္ပာဒော ပညာယတိ, ဝယော ပညာယတိ, ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ။ တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, အသင်္ခတဿ အသင်္ခတလက္ခဏာနိ န ဥပ္ပာဒော ပညာယတိ, န ဝယော ပညာယတိ, န ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတီ''တိ (အ. နိ. ၃.၄၇-၄၈) ဧဝံ ဝုတ္တံ သင်္ခတဿ သင်္ခတမိတိ လက္ခဏဉ္စ အသင်္ခတဿ အသင်္ခတမိတိ လက္ခဏဉ္စ။ သင်္ခတံ ပန န လက္ခဏံ, လက္ခဏံ န သင်္ခတံ။ န စ သင်္ခတံ ဝိနာ လက္ခဏံ ပညာပေတုံ သက္ကာ, နပိ လက္ခဏံ ဝိနာ သင်္ခတံ။ လက္ခဏေန ပန သင်္ခတံ ပာကဋံ ဟောတိ။

ပုန တဒေဝ လက္ခဏဒွယံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော **ဆ လက္ခဏာနီ**တိ အာဟ။ **သင်္ခတာနံ သစ္စာန** န္တိ ဒုက္ခသမုဒယမဂ္ဂသစ္စာနံ။ တာနိ ဟိ ပစ္စယေဟိ သင်္ဂမ္မ ကတတ္တာ သင်္ခတာနိ။ **ဥပ္ပာဒော** တိ ဇာတိ။ **ပညာယတီ**တိ ဇာနီယတိ။ **ဝယော**တိ ဘင်္ဂေါ။ **ဌိတာနံ အညထတ္တ** န္တိ ဌိတိပ္ပတ္တာနံ အညထာဘာဝေ ဇရာ။ တိဏ္ဏံ သင်္ခတသစ္စာနံ နိပ္ဖန္နတ္တာ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တံ ဝုတ္တံ, တေသံယေဝ ပန ဥပ္ပာဒဿ, ဇရာယ ဘင်္ဂဿ စ အနိပ္ဖန္နတ္တာ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တံ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ သင်္ခတနိဿိတတ္တာ ဥပ္ပာဒဝယညထတ္တံ န ပညာယတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ သင်္ခတဝိကာရတ္တာ ပန သင်္ခတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဒုက္ခသမုဒယာနံ ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂါ သစ္စပရိယာပန္နာ, မဂ္ဂသစ္စဿ ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂါ န သစ္စပရိယာပန္နာတိ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ ''သင်္ခတာနံ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ သင်္ခတာပိ ဥပ္ပာဒလက္ခဏမ္ပိ ကာလသင်္ခါတော တဿ ခဏောပိ ပညာယတိ, ဥပ္ပာဒေ ဝီတိဝတ္တေ သင်္ခတာပိ ဇရာလက္ခဏမ္ပိ ကာလသင်္ခါတော တဿ ခဏောပိ ပညာယတိ, ဘင်္ဂက္ခဏေ သင်္ခတာပိ ဇရာပိ ဘင်္ဂလက္ခဏမ္ပိ ကာလသင်္ခါတော တဿ ခဏောပိ ပညာယတီ''တိ ခန္ဓကဝဂ္ဂဋ္ဌကထာယံ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၃၇-၃၈) ဝုတ္တံ။ **အသင်္ခတဿ သစ္စဿာ** တိ နိရောဓသစ္စဿ။ တဉှိ ပစ္စယေဟိ သမာဂမ္မ အကတတ္တာ သယမေဝ နိပ္ဖန္နန္တိ အသင်္ခတံ။ **ဌိတဿာ** တိ နိစ္စတ္တာ ဌိတဿ, န ဌာနပ္ပတ္တတ္တာ။ ပုန တဒေဝ လက္ခဏဒွယံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော **ဒွါဒသ လက္ခဏာနီ**တိ အာဟ။

စတုန္နံ သစ္စာနံ ကတိ ကုသလာတိအာဒီသု **အဗ္ယာကတ** န္တိ ဝိပာကာဗျာကတံ ကိရိယာဗျာကတံ ရူပာဗျာကတံ နိဗ္ဗာနာဗျာကတန္တိ စတူသု အဗျာကတေသု နိဗ္ဗာနာဗျာကတံ။ စတ္တာရိပိ ဟိ ကုသလာကုသလလက္ခဏေန န ဗျ

ယာကတတ္တာ အဗျာကတာနိ။ **သိယာ ကုသလန္တိ** ကာမာဝစရရူပါဝစရာရူပါဝစရကုသလာနံ ဝသေန ကုသလမ္ပိ ဘဝေယျ။ **သိယာ အကုသလန္တိ** တဏှံ ဌပေတွာ သေသာကုသလဝသေန။ **သိယာ အဗျာကတ**န္တိ ကာမာဝစရရူပါဝစရာရူပါဝစရဝိပါကကိရိယာနံ ရူပါနဉ္စ ဝသေန။ **သိယာ တီဏိ သစ္စာနီ**တိအာဒီသု **သင်္ဂဟိတာနီ** တိ ဂဏိတာနိ။ **ဝတ္ထုဝသေနာ**တိ အကုသလကုသလာဗျာကတဒုက္ခသမုဒယနိရောဓမဂ္ဂသင်္ခာတဝတ္ထုဝသေန။ **ယံ ဒုက္ခသစ္စံ အကုသလ** န္တိ ဌပေတွာ တဏှံ အဝသေသံ အကုသလံ။ **အကုသလဋ္ဌေန ဒွေဝ သစ္စာနိ ဧကသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနီ** တိ ဣမာနိ ဒွေဝ ဒုက္ခသမုဒယသစ္စာနိ အကုသလဋ္ဌေန ဧကသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, အကုသလသစ္စံ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ဧကသစ္စံ ဒွီဟိ သစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတ**န္တိ ဧကံ အကုသလသစ္စံ ဒွီဟိ ဒုက္ခသမုဒယသစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ **ယံ ဒုက္ခသစ္စံ ကုသလ** န္တိ တေဘူမကံ ကုသလံ။ ဣမာနိ ဒွေဝ ဒုက္ခမဂ္ဂသစ္စာနိ ကုသလဋ္ဌေန ဧကသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, ကုသလသစ္စံ နာမ ဟောတိ။ ဧကံ ကုသလသစ္စံ ဒွီဟိ ဒုက္ခမဂ္ဂသစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ **ယံ ဒုက္ခသစ္စံ အဗျာကတ** န္တိ တေဘူမကဝိပါကကိရိယာ ရူပဉ္စ။ ဣမာနိ ဒွေဝ ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာနိ အဗျာကတဋ္ဌေန ဧကသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, ဧကံ အဗျာကတသစ္စံ နာမ ဟောတိ။ ဧကံ အဗျာကတသစ္စံ ဒွီဟိ ဒုက္ခနိရောဓသစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ **တီဏိ သစ္စာနိ ဧကသစ္စေန သင်္ဂဟိ တာနီ**တိ သမုဒယမဂ္ဂနိရောဓသစ္စာနိ ဧကေန အကုသလကုသလာဗျာကတဘူတေန ဒုက္ခသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ။ **ဧကံ သစ္စံ တီဟိ သစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတ**န္တိ ဧကံ ဒုက္ခသစ္စံ ဝိသုံ အကုသလကုသလအဗျာကတဘူတေဟိ သမုဒယမဂ္ဂနိရောဓသစ္စေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ ကေစိ ပန ''ဒုက္ခသမုဒယသစ္စာနိ အကုသလဋ္ဌေန သမုဒယသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, ဒုက္ခမဂ္ဂသစ္စာနိ ကုသလဋ္ဌေန မဂ္ဂသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, န ဒဿနဋ္ဌေန။ ဒုက္ခနိရောဓသစ္စာနိ အဗျာကတဋ္ဌေန နိရောဓသစ္စေန သင်္ဂဟိတာနိ, န အသင်္ခတဋ္ဌေနာ''တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။

၂. ဒုတိယသုတ္တန္တပါဠိဝဏ္ဏနာ

၁၃. ပုန အညဿ သုတ္တန္တဿ အတ္ထဝသေန သစ္စပဋိဝေဓံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ပုဗ္ဗေ မေ, ဘိက္ခဝေ** တိ အာဒိကံ သုတ္တန္တံ အာဟရိတွာ ဒဿေသိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗေ မေ, ဘိက္ခဝေ, သမ္ဗောဓာ** တိ ဘိက္ခဝေ, မမ သမ္ဗောဓိတော သဗ္ဗညုတညာဏတော ပုဗ္ဗေ။ **အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿာ** တိ သဗ္ဗဓမ္မေ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓဿ။ **ဗောဓိသတ္တဿေဝ သတော** တိ ဗောဓိသတ္တဘူတဿေဝ။ **ဧတဒဟောသီ**တိ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နဿ ဧတံ ပရိဝိတက္ကိတံ အဟောသိ။ **အဿာ ဒေါ**တိ အဿာဒီယတီတိ အဿာဒေါ။ **အာဒီနဝေါ**တိ ဒေါသော ။ **နိဿရဏ** န္တိ အပဂမနံ။ **သုခ**န္တိ သုခယတီတိ သုခံ, ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သုခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ **သောမနဿ** န္တိ ပီတိသောမနဿယောဂတော သောဘနံ မနော အဿာတိ သုမနော, သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ , သုခမေဝ ပီတိယောဂတော ဝိသေသိတံ။ **အနိစ္စ**န္တိ အဒ္ဓုဝံ။ **ဒုက္ခ**န္တိ ဒုက္ခဝတ္ထုတ္တာ သင်္ခါရဒုက္ခတ္တာ စ ဒုက္ခံ။ **ဝိပရိဏာမဓမ္မ**န္တိ အဝသီ ဟုတွာ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ပရိဝတ္တနပကတိကံ။ ဧတေန အနတ္တဘာဝေါ ဝုတ္တော ဟောတိ။ **ဆန္ဒရာဂဝိနယော**တိ ဆန္ဒသင်္ခါတဿ ရာဂဿ သံဝရဏံ, န ဝဏ္ဏရာဂဿ။ **ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာန** န္တိ တဿေဝ ဆန္ဒရာဂဿ ပဇဟနံ။

ယာဝကီဝဉ္စ တိအာဒီသု ယာဝ ဣမေသံ ပဉ္စန္နံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ။ပေ.။ **ယထာဘူတံ နာဗ္ဘညာသိံ** န အဓိဂမေန ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈိံ, တာဝ **အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ** အနုတ္တရံ သဗ္ဗညုဘာဝံ **အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ** အဘိသမေတာဝီ အရဟန္တိ **နေဝတာဟံ ပစ္စညာသိံ** နေဝ ပဋိညံ အကာသိန္တိ သမ္ဗန္ဓတော အတ္ထော။ **ကီဝဉ္စ** တိ နိပါတမတ္တံ။ **ယတော**တိ ယသ္မာ, ယဒါ ဝါ။ **အထာ**တိ အနန္တရံ။ **ဉာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒီ** တိ ဒဿနကိစ္စကရဏေန ဒဿနသင်္ခါတံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဉ္စ မေ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ **အကုပ္ပါ** တိ ကောပေတုံ စာလေတုံ အသက္ကုဏေယျာ။ **ဝိမုတ္တီ** တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ။ တောယ ဧဝ ဖလပစ္စဝေက္ခဏာယ မဂ္ဂနိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာပိ ဝုတ္တာဝ ဟောန္တိ။ **အယမန္တိမာ ဇာတီ** တိ အယံ ပစ္ဆိမာ ခန္ဓပ္ပဝတ္တိ။ **နတ္ထိဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ** တိ ဣဒါနိ ပုန ဥပ္ပတ္တိ နတ္ထိ။ ဧတေန ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာ ဝုတ္တာ။ အရဟတော ဟိ အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာ န ဟောတိ။

၃. ဒုတိယသုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၁၄. သစ္စပဋိဝေဓဉာဏယောဇနက္ကမေ စ **အယံ ရူပဿ အဿာဒေါတိ ပဟာနပဋိဝေဓော** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ''အယံ တဏှာဟာသမ္ဘဝယုတ္တော ရူပဿ အဿာဒေါ''တိ ဥတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ သမုဒယပ္ပဟာနသင်္ခါတော သမုဒယသစ္စပဋိဝေဓော။ **သမုဒယသစ္စ** န္တိ သမုဒယသစ္စပဋိဝေဓဉာဏံ။ အရိယသစ္စာရမ္မဏဉာဏမ္ပိ ဟိ ''ယေ ကေ

စိ ကုသလာ ဓမ္မာ, သဗ္ဗေ တေ စတူသု အရိယသစ္စေသု သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀၀) ဝိယ ''သစ္စ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အယံ ရူပဿ အာဒီနဝေါတိ ပရိညာပဋိဝေဓေန** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ''အယံ ရူပဿ အာဒီနဝေါ''တိ ဥတ္တတ မဂ္ဂက္ခဏေ ဒုက္ခပရိညာသင်္ခါတေန ဒုက္ခသစ္စပ္ပဋိဝေဓေန။ **ဒုက္ခသစ္စ** န္တိ ဒုက္ခသစ္စပ္ပဋိဝေဓေနဉာဏံ။ **ဣဒံ ရူပဿ နိဿရဏန္တိ သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓေန**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ''ဣဒံ ရူပဿ နိဿရဏ''န္တိ ဥတ္တတ မဂ္ဂက္ခဏေ နိရောဓသစ္စ ဆိကိရိယာသင်္ခါတေန နိရောဓသစ္စပ္ပဋိဝေဓေန။ **နိရောဓသစ္စ** န္တိ နိရောဓသစ္စာရမ္မဏံ နိရောဓသစ္စပ္ပဋိဝေဓေဉာဏံ ။ **ယာ ဣမေသု တီသု ဌာနေသူ**တိ ဣမေသု ယထာဝုတ္တေသု တီသု သမုဒယဒုက္ခနိရောဓေသု ပဋိဝေဓဝသေန ပဝတ္တာ ယာ ဒိဋ္ဌိ ယော **သင်္ကပ္ပော** တိ ယောဇနာ။ **ဘာဝနာပဋိဝေဓေန**တိ အယံ မဂ္ဂဘာဝနာသင်္ခါတေန မဂ္ဂသစ္စပ္ပဋိဝေဓေန။ **မဂ္ဂသစ္စ**န္တိ မဂ္ဂသစ္စပ္ပဋိဝေဓဉာဏံ။

၁၅. ပုန အပရေန ပရိယာယေန သစ္စာနိ စ သစ္စပ္ပဋိဝေဓဉ္စ ဒဿေန္တော **သစ္စန္တိ ကတိဟာကာရေဟိ သစ္စ** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နာ ဇရာမရဏာဒိကဿ ဒုက္ခသစ္စဿ ဇာတိအာဒိကံ သမုဒယသစ္စံ ''ကိံ နု ခော''တိ သေန္တိ, တထာ သေန္တော စ ဇရာမရဏာဒိကဿ ဒုက္ခသစ္စဿ ဇာတိအာဒိကံ သမုဒယသစ္စံ ''ပစ္စယော''တိ ဝဝတ္ထပေန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တိ, တသ္မာ သာ စ သေနာ သော စ ပရိဂ္ဂဟော သစ္စာနံ သေနတ္တာ ပရိဂ္ဂဟတ္တာ စ ''သစ္စ''န္တိ ကတ္တတ **သေနဋ္ဌေန ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေနာ** တိ ဝုတ္တံ။ အယဉ္စ ဝိဓိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနမ္ပိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ လဗ္ဘတိယေဝ, သာဝကာနံ ပန အနုဿဝဝသေန ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ လဗ္ဘတိ။ **ပဋိဝေဓဋ္ဌေနာ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ တထာ သေိတာနံ ပရိဂ္ဂဟိတာနဉ္စ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကပဋိဝေဓဋ္ဌေန။

ကိံနိဒါနန္တိအာဒီသု နိဒါနာဒီနိ သဗ္ဗာနိ ကာရဏဝေဝစနာနိ။ ကာရဏဉှိ ယသ္မာ ဖလံ နိဒေတိ ''ဟန္ဒ နံ ဂဏှထာ''တိ အပ္ပေတိ ဝိယ, တသ္မာ ''နိဒါန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယသ္မာ ဖလံ တတော သမုဒေတိ, ဇာယတိ, ပဘဝတိ; တသ္မာ သမုဒယော, ဇာတိ, ပဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – ကိံ နိဒါနံ ဧတဿာတိ **ကိံနိဒါနံ**။ ကော သမုဒယော ဧတဿာတိ **ကိံသမုဒယံ**။ ကာ ဇာတိ ဧတဿာတိ **ကိံဇာတိကံ**။ ကော ပဘဝေါ ဧတဿာတိ **ကိံပဘဝံ**။ ယသ္မာ ပန တဿ ဇာတိ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန နိဒါနဉ္စေဝ သမုဒယော စ ဇာတိ စ ပဘဝေါ စ, တသ္မာ **ဇာတိနိဒါနန္တိ**အာဒိမာဟ။ **ဇရာမရဏန္တိ** ဒုက္ခသစ္စံ။ **ဇရာမရဏသမုဒယန္တိ** တဿ ပစ္စယံ သမုဒယသစ္စံ။ **ဇရာမရဏနိရောဓန္တိ** နိရောဓသစ္စံ။ **ဇရာမရဏနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ**တိ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဣမိနာ ဝ နယေန သဗ္ဗပဒေသု အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၆. **နိရောဓပ္ပဇာနနာ** တိ အာရမ္မဏကရဏေန နိရောဓဿ ပဇာနနာ။ **ဇာတိ သိယာ ဒုက္ခသစ္စံ, သိယာ သမုဒယသစ္စ**န္တိ ဘဝပစ္စယာ ပညာယနဋ္ဌေန ဒုက္ခသစ္စံ , ဇရာမရဏဿ ပစ္စယဋ္ဌေန သမုဒယသစ္စံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **အဝိဇ္ဇာ သိယာ ဒုက္ခသစ္စ** န္တိ ပန အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယဋ္ဌေနာတိ။

သစ္စကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဗောဇ္ဈင်္ဂကထာ

ဗောဇ္ဈင်္ဂကထာဝဏ္ဏနာ

၁၇. ဣဒါနိ သစ္စပ္ပဋိဝေဓသိဒ္ဓံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိသေသံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဗောဇ္ဈင်္ဂကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** တိ ဗောဓိယာ, ဗောဓိဿ ဝါ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၁၈၂) – ယာ ဟိ အယံ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ, ယာယ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမသုခတ္တကိလမထာနုယောဂဥစ္ဆေဒသဿတာဘိနိဝေသာဒီနံ အနေကေသံ ဥပဒ္ဒဝါနံ ပဋိပက္ခဘူတာယ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသင်္ခါတာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈတီတိ ကတ္တတ ဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ, **ဗုဇ္ဈတီ** တိ ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒာယ ဝုဋ္ဌဟတိ, စတ္တာရိ တ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, နိဗ္ဗာနမေဝ တ သစ္ဆိကရောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယထာဟ – ''သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဘာဝေတွတ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ''တိ (သံ. နိ. ၅.၃၇၈; ဒီ. နိ. ၃.၁၄၃)။ တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိသင်္ခါတာယ ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒယော ဝိယ။ ယောပေသ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဧတာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတီတိ ကတ္တတ အရိယသာဝကော ဗောဓီတိ ဝုစ္စတိ, တဿ ဗောဓိဿ အင်္ဂါတိပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒ

ယော ဝိယ။ တေနာဟ အဋ္ဌကထာစရိယာ "ဗုဇ္ဈနကသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ အင်္ဂာတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ"တိ။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ
ဒီနံ အတ္ထော အဘိဓေယျနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တော။

ဗောဇ္ဈင်္ဂတ္ထနိဒ္ဒေသေ **ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီ** တိ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ သံဝတ္တန္တိ။ ကသ္သ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ? မ
ဂ္ဂဖလေဟိ နိဗ္ဗာနသ္သ ပစ္စဝေက္ခဏာယ ကတကိစ္စသ္သ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ, မဂ္ဂေန တ ကိလေသနိဒ္ဒာတော ပဗုဇ္ဈန
တ္ထာယ ဖလေန ပဗုဒ္ဓဘာဝတ္ထာယာပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဗလဝဝိပသ္သနာယပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တိ ။
တသ္မာ အယံ ဝိပသ္သနာမဂ္ဂဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သာဓာရဏတ္ထော။ တီသုပိ ဟိ ဌာနေသု ဗောဓာယ နိဗ္ဗာနပဋိဝေဓာယ
သံဝတ္တန္တိ။ တေန ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** တိအာဒီဟိ ပဉ္စဟိ
စတုက္ကေဟိ ဝုတ္တာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ အဘိဓေယျနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တံ။ အပိ စ **ဗုဇ္ဈန္တီ** တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂ
ကနံ သကိစ္စကရဏေ သမတ္ထဘာဝဒသ္သနတ္ထံ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော ။ **ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေနာ** တိ သကိစ္စကရဏသမတ္ထတ္တေ
ပိ သတိ ကတ္တုနော အဘာဝဒသ္သနတ္ထံ ဘာဝနိဒ္ဒေသော။ **ဗောဓေန္တီ** တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဗုဇ္ဈန္တာနံ ယောဂီနံ
ပယောဇကတ္တာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဟေတုကတ္တုနိဒ္ဒေသော။ **ဗောဓနဋ္ဌေနာ** တိ ပဌမံ ဝုတ္တနယေနေဝ ပယောဇကဟေတုက
တ္တုနော ဘာဝနိဒ္ဒေသော။ ဧတေဟိ ဗောဓိယာ အင်္ဂါ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဗောဓိပက္ခိယဋ္ဌေနာ** တိ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌ
ဋ္ဌေန ဗောဓီတိ လဒ္ဓနာမသ္သ ယောဂိသ္သ ပက္ခေ ဘဝတ္တာ။ အယမေတေသံ ယောဂိနော ဥပကာရကတ္တနိဒ္ဒေသော။
ဧတေဟိ ဗောဓိသ္သ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဗုဒ္ဓိလဘနဋ္ဌေနာ** တိအာဒိကေ ဆက္ကေ **ဗုဒ္ဓိလဘနဋ္ဌေ
နာ**တိ ယောကဝစရေန ဗုဒ္ဓိယာ ဟပုဏနဋ္ဌေန။ **ရောပနဋ္ဌေနာ** တိ သတ္တာနံ ပတိဋ္ဌာပနဋ္ဌေန ။ **ဟာပနဋ္ဌေနာ** တိ ပတိဋ္ဌာ
ပိတာယ နိဋ္ဌာပနဋ္ဌေန။ ဣမေ ဝိပသ္သနာဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပတိ-အဘိ-သံ-ဣတိ တီဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ ဝိသေသိတာ မဂ္ဂဖလ
ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝဒန္တိ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဓမ္မတေဟာရေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝု
တ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မူလမူလကာဒိဒသကဝဏ္ဏနာ

၁၈. မူလဋ္ဌေနာ တိအာဒိကေ မူလမူလကေ ဒသကေ **မူလဋ္ဌေနာ** တိ ဝိပသ္သနာဒီသု ပုရိမာ ပုရိမာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပစ္ဆိ
မာနံ ပစ္ဆိမာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနဉ္စ သဟဇာတဓမ္မာနဉ္စ အညမညဉ္စ မူလဋ္ဌေန။ **မူလစရိယဋ္ဌေနာ** တိ မူလံ ဟုတ္ွာ စရိ
ယာ ပဝတ္တိ မူလစရိယာ။ တေန မူလစရိယဋ္ဌေန, မူလံ ဟုတ္ွာ ပဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **မူလပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေနာ** တိ
တေ ဧဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အာဒိတော ပဘုတိ ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ ပရိဂယှမာနတ္တာ ပရိဂ္ဂဟာ, မူလာနိယေဝ ပရိဂ္ဂဟာ မူလ
ပရိဂ္ဂဟာ။ တေန မူလပရိဂ္ဂဟဋ္ဌေန။ တေ ဧဝ အညမညံ ပရိတရဝသေန **ပရိတရဋ္ဌေန** ။ ဘာဝနာဟာရိပူရိဝသေန **ပရိပူရ
ဏဋ္ဌေန**။ နိဋ္ဌံ ဟပုဏနဝသေန **ပရိဟာကဋ္ဌေန** ။ တေ ဧဝ မူလာနိ စ ဆဗ္ဗိဓာ ပဘေဒဘိန္နတ္တာ ပဋိသမ္ဘိဒာ စာတိ မူလ
ပဋိသမ္ဘိဒာ။ တေန **မူလပဋိသမ္ဘိဒဋ္ဌေန။ မူလပဋိသမ္ဘိဒာဟာပနဋ္ဌေနာ** တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာနုယုတ္တသ္သ ယောဂိ
နော တံ မူလပဋိသမ္ဘိဒံ ဟာပနဋ္ဌေန ။ တသ္သေဝ ယောဂိနော တသ္သာ မူလပဋိသမ္ဘိဒာယ **ဝသီဘာဝဋ္ဌေန** ။ သေသေသု
ပိ ဤဒိသေသု ပုဂ္ဂလတေဟာရေသု ဗောဓိသ္သ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မူလပဋိသမ္ဘိ
ဒာယ ဝသီဘာဝပ္ပတ္တာနမ္ပီ**တိ ဤဒိသေသုပိ နိဋ္ဌာဝစနေသု ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝသီဘာဝံ ပတ္တာနန္တိပိ ပာ
ဌော။

မူလမူလကဒသကံ နိဋ္ဌိတံ။

သေသေသုပိ ဟေတုမူလကာဒီသု နဝသု ဒသကေသု ဣမိနာဝ နယေန သာဓာရဏဝစနာနံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော ။
အသာဓာရဏေသု ပန ယထာဝုတ္တာ ဧဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ယထာဝုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ ဇနကတ္တာ **ဟေတူ** နာမ ဟောန္တိ။ ဥပတ္ထ
မ္ဘကတ္တာ **ပစ္စယာ** နာမ။ တေ ဧဝ တဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပသ္သဒ္ဓိဝိသုဒ္ဓိဘူတတ္တာ **ဝိသုဒ္ဓိ** နာမ။ ဝဇ္ဇဝိရဟိတတ္တာ
အနဝဇ္ဇာ နာမ။ "သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မ"န္တိ ဝစနတော **နေက္ခမ္မံ** နာမ။ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ
တဒင်္ဂဝိမုတ္တိအာဒိဝသေန **ဝိမုတ္တိ** နာမ။ မဂ္ဂဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဝိသယီဘူတေဟိ အာသဝေဟိ ဝိရဟိတတ္တာ **အနာသဝာ**။ တိ
ဝိဓာပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကိလေသေဟိ သုညတ္တာ တဒင်္ဂဝိဝေကာဒိဝသေန **ဝိဝေကာ**။ ဝိပသ္သနာမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပရိစ္စာဂ
ဝောသဂ္ဂတ္တာ ပက္ခန္ဒနဝောသဂ္ဂတ္တာ စ **ဝောသဂ္ဂါ** ။ ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပက္ခန္ဒနဝောသဂ္ဂတ္တာ ဝောသဂ္ဂါ။

၁၉. **မူလင်္ဂံ ဗုဇ္ဈန္တိ** တိအာဒယော ဧကေကပဒဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာ နဝ ဒသကာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဝသီ ဘာဝပ္ပတ္တာနန္တိ** ပဒံ ပန ဝတ္တမာနဝစနာဘာဝေန န ယောဇိတံ။ **ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာ** ဒယော အဘိညေယျနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္တာ။

၂၀. ပုန ထေရော အတ္တနာ ဒေသိတံ သုတ္တန္တံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ တဿ နိဒ္ဒေသဝသေန ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဓိံ ဒဿေတုကာမော **ဧကံ သမယန္တိ**အာဒိကံ နိဒါနံ ဝတွာ သုတ္တန္တံ တာဝ ဥဒ္ဒိသိ။ အတ္တနာ ဒေသိတသုတ္တတ္တာ ဧဝ ဧတ္ထ **ဧဝံ မေ သုတန္တိ** န ဝုတ္တံ။ **အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော** တိ ပနေတ္ထ ဒေသကဗျတ္တိဘာဝတ္ထံ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဤဒိသဥ်ပြာ ဝစနံ လောကေ ဂန္ထေသု ပယုဇ္ဇန္တိ။ **ပုဗ္ဗဏှသမယ န္တိ** သကလံ ပုဗ္ဗဏှသမယံ။ အစ္စန္တသံယောဂတ္တေ ဥပယောဂဝစနံ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဣတိ စေ မေ ဟောတီ** တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေတိ ဧဝန္တေ မယှံ ဟောတိ။ **အပ္ပမာဏောတိ မေ ဟောတီ**တိ အပ္ပမာဏောတိ ဧဝံ မေ ဟောတိ။ **သုသမာရဒ္ဓောတိ မေ ဟောတီ** တိ သုဋ္ဌု ပရိပုဏ္ဏောတိ ဧဝံ မေ ဟောတိ။ **တိဋ္ဌန္တ** န္တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ပဝတ္တိဝသေန တိဋ္ဌန္တံ။ **စဝတီ**တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတော အပဂစ္ဆတိ။ သေသဗောဇ္ဈင်္ဂေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ရာဇမဟာမတ္တဿာ တိ ရညော မဟာအမစ္စဿ, မဟတိယာ ဝါ ဘောဂမတ္တာယ ဘောဂပ္ပမာဏေန သမန္နာဂတဿ။ **နာနာရတ္တာန** န္တိ နာနာရင်္ဂရတ္တာနံ, ပူရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ, နာနာရတ္တေဟီတိ အတ္ထော။ **ဒုဿက ရဏ္ဍကောတိ** ဒုဿပေဠာ။ **ဒုဿယုဂ** န္တိ ဝတ္ထယုဂလံ။ **ဟာရုပိတုန္တိ** အစ္ဆာဒေတုံ။ ဣမသ္မိံ သုတ္တန္တေ ထေရဿ ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ။ ယဒါ ဟိ ထေရော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ သီသံ ကတွာ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, တဒါ ဣတရေ တဒန္ဝယာ ဟောန္တိ။ ယဒါ ဓမ္မဝိစယာဒီသု အညတရံ, တဒါ သေသာပိ တဒန္ဝယာ ဟောန္တီတိ ဧဝံ ဖလသမာပတ္တိယာ အတ္တနော စိဏ္ဏဝသီဘာဝံ ဒဿေန္တော ထေရော ဣမံ သုတ္တန္တံ ကထေသီတိ။

သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၁. **ကထံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဣတိ စေ ဟောတီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ** တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ သီသံ ကတွာ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တဿ အညေသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု ဧဝံ အယံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဟောတီတိ ဣတိ စေ ပဝတ္တဿ ကထံ သော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ယာဝတာ နိရောဓူပဋ္ဌာတီ** တိ ယတ္တကေန ကာလေန နိရောဓော ဥပဋ္ဌာတိ, ယတ္တကေ ကာလေ အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနံ ဥပဋ္ဌာတီတိ အတ္ထော။ **ယာဝ တာ အစ္စီ**တိ ယတ္တကေန ပရိမာဏေန ဇာလာ။ **ကထံ အပ္ပမာဏော ဣတိ စေ ဟောတီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ** တိ န အပ္ပမာဏေပိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဝိဇ္ဇမာနေ ဧဝံ အယံ အပ္ပမာဏော ဟောတီတိ ဣတိ စေ ပဝတ္တဿ သော အပ္ပမာဏော သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ကထံ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ပမာဏဗဒ္ဓာ** တိ ကိလေသာ စ ပရိယုဋ္ဌာနာ စ ပေါနောဘဝိကသင်္ခါရာ စ ပမာဏဗဒ္ဓာ နာမ ဟောန္တိ။ "ရာဂေါပမာဏကရဏော, ဒေါသော ပမာဏကရဏော, မောဟော ပမာဏကရဏော"တိ (မ. နိ. ၁.၄၅၉) ဝစနတော ရာဂါဒယော ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, "အယံ ဧတ္တကော"တိ တဿ ပမာဏကရဏတော ပမာဏံ နာမ။ တသ္မိံ ပမာဏေ ဗဒ္ဓါ ပဋိဗဒ္ဓါ အာယတ္တာတိ ကိလေသာဒယော ပမာဏဗဒ္ဓါ နာမ ဟောန္တိ။ **ကိလေသာ**တိ အနုသယဘူတာ, **ပရိယုဋ္ဌာနာ** တိ သမုဒါစာရပ္ပတ္တကိလေသာ။ **သင်္ခါရာ ပေါနောဘဝိကာ** တိ ပုနပ္ပုနံ ဘဝကရဏံ ပုနဘဝေါ, ပုနဘဝေါ သီလမေတေသန္တိ ပေါနဘဝိကာ, ပေါနဘဝိကာ ဧဝ ပေါနောဘဝိကာ။ ကုသလာကုသလကမ္မသင်္ခါတာ သင်္ခါရာ။ **အပ္ပမာဏော**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ ပမာဏဿ အဘာဝေန အပ္ပမာဏော။ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ အပ္ပမာဏတ္တာ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **အစလဋ္ဌေန အသင်္ခတဋ္ဌေနာ** တိ ဝုတ္တံ။ ဘင်္ဂါဘာဝတော အစလော, ပစ္စယာဘာဝတော အသင်္ခတော။ ယော ဟိ အစလော အသင်္ခတော စ, သော အတိဝိယ ပမာဏဝိရဟိတော ဟောတိ။

ကထံ သုသမာရဒ္ဓေါ ဣတိ စေ ဟောတီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ တိ အနန္တရံ ဝုတ္တနယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝိသမာ**တိ သယဉ္စ ဝိသမတ္တာ, ဝိသမဿ စ ဘာဝဿ ဟေတုတ္တာ ဝိသမာ။ **သမဓမ္မော** တိ သန္တဋ္ဌေန ပဏီတဋ္ဌေန သမော ဓမ္မော။ ပမာဏာဘာဝတော **သန္တော** ။ "ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ ဝါ အသင်္ခတာ ဝါ, ဝိရာဂေါ တေသံ ဓမ္မာနံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ"တိ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) ဝစနတော သဗ္ဗဓမ္မုတ္တမဋ္ဌေန **ပဏီတော**။ တသ္မိံ သမဓမ္မောတိ ဝုတ္တေ သုသမေ အာရဒ္ဓေါ **သုသမာရဒ္ဓေါ။ အာဝဇ္ဇိတတ္တာ** တိ ဖလသမာပတ္တိယာ ပဝတ္တကာလံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ

တံ။ အနုပ္ပာအဒိသင္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ မနောဒ္ဓတရာဝဇ္ဇနုသ္သ ဥပ္ပန္နတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တိဋ္ဌတီ** တိ ပဝတ္တ တိ။ **ဥပ္ပာအာ** ဒိနိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ သေသဖောဇ္ဈင်္ဂမူလကေသုပိ တရေသု ဧသေဝ နယော။

ဖောဇ္ဈင်္ဂကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မေတ္တာကထာ

မေတ္တာကထာဝဏ္ဏနာ

၂၂. က္ကအနိ ဖောဇ္ဈင်္ဂကထာနန္တရံ ကထိတာယ ဖောဇ္ဈင်္ဂကထာဂတိယာ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ မေတ္တာကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **အာသေဝိတာယာ**တိ အာဒရေန သေဝိတာယ။ **ဘာဝိတာယာ**တိ ဝမို တာယ။ **ဗဟုလီကတာယာ**တိ ပုနပ္ပုနံ ကတာယ။ **ယာနီကတာယာ**တိ ယုတ္တယာနသဒိသာယ ကတာယ။ **ဝတ္ထုကတာယာ**တိ ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဝတ္ထု ဝိယ ကတာယ။ **အနုဋ္ဌိတာယာ** တိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာယ။ **ပရိစိတာယာ**တိ သမန္တတော စိတာယ ဥပစိ တာယ။ **သုသမာရဒ္ဓာယာ** တိ သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာယ သုကတာယ ။ **အာနိသံသာ**တိ ဂုဏာ။ **ပာဋိကင်္ခာ** တိ ပဋိကင်္ခိတဗ္ဗာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ **သုခံ သုပတီ**တိ ယထာ သေသဇနာ သမ္ပရိဝတ္တမာနာ ကာကစ္ဆမာနာ ဒုက္ခံ သုပန္တိ, ဧဝံ အသုပိတ္ဝာ သုခံ သုပတိ။ နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တောပိ သမာပတ္တိံ သမာပန္နော ဝိယ ဟောတိ။ **သုခံ ပဋိဗုဇ္ဈတီ** တိ ယထာ အညေ နိတ္ထုနန္ တာ ဝိဇမ္ဘန္တာ သမ္ပရိဝတ္တန္တာ ဒုက္ခံ ပဋိဗုဇ္ဈန္တိ, ဧဝံ အပဋိဗုဇ္ဈိတွာ ဝိကသမာနမိဝ ပဒုမံ သုခံ နိဗ္ဗိကာရံ ပဋိဗု ဇ္ဈတိ။ **န ပာပကံ သုပိနံ ပဿတီ** တိ သုပိနံ ပဿန္တောပိ ဘဒ္ဒကမေဝ သုပိနံ ပဿတိ။ စေတိယံ ဝန္ဒန္တော ဝိယ ပူဇံ ကရောန္တော ဝိယ ဓမ္မံ သုဏန္တော ဝိယ စ ဟောတိ။ ယထာ ပနညေ အတ္တာနံ စောရေဟိ ပရိဝါရိတံ ဝိယ ဝါဠေဟိ ဥပ ဒ္ဒုတံ ဝိယ ပပာတေ ပတန္တံ ဝိယ စ ပဿန္တိ, န ဧဝံ ပာပကံ သုပိနံ ပဿတိ။ **မနုဿာနံ ပိယော ဟောတီ** တိ ဥရေ အာ မုတ္တမုတ္တာဟာရော ဝိယ သီသေ ပိဠန္ဓမာလာ ဝိယ စ မနုဿာနံ ပိယော ဟောတိ မနာပေါ။ **အမနုဿာနံ ပိယော ဟော တီ**တိ ယထေဝ စ မနုဿာနံ, ဧဝံ အမနုဿာနမ္ပိ ပိယော ဟောတိ။ **ဒေဝတာ ရက္ခန္တီ** တိ ပုတ္တမိဝ မာတာပိတရော ဒေဝ တာ ရက္ခန္တိ။ **နာဿ အဂ္ဂိ ဝါ ဝိသံ ဝါ သတ္ထံ ဝါ ကမတီ** တိ မေတ္တာဝိဟာရိဿ ကာယေ အဂ္ဂိ ဝါ ဝိသံ ဝါ သတ္ ထံ ဝါ န ကမတိ န ပဝိသတိ, နာဿ ကာယံ ဝိကောပေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တုဝဋံ စိတ္တံ သမာဓိယတီ** တိ မေတ္တာဝိဟာ ရိနော ခိပ္ပမေဝ စိတ္တံ သမာဓိယတိ, နတ္ထိ တဿ ဒန္ဓာယိတတ္တံ။ **မုခဝဏ္ဏော ဝိပ္ပသီဒတီ** တိ ဗန္ဓနာ ပမုတ္တတာလပက္ ကံ ဝိယ စဿ ဝိပ္ပသန္နဝဏ္ဏံ မုခံ ဟောတိ။ **အသမ္မူဠှော ကာလံ ကရောတီ** တိ မေတ္တာဝိဟာရိနော သမ္မောဟမရဏံ နာမ နတ္ထိ, အသမ္မူဠှော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမန္တော ဝိယ ကာလံ ကရောတိ။ **ဥတ္တရိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော** တိ မေတ္တာသမာပတ္ တိတော ဥတ္တရိံ အရဟတ္တံ အဓိဂန္တုံ အသက္ကောန္တော ဣတော စဝိတွာ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓော ဝိယ **ဗြဟ္မလောကူပ ဂေ ဟောတီ**တိ ဗြဟ္မလောကံ ဥပပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။

မေတ္တာနိဒ္ဒေသေ **အနောဓိသော ဖရဏာ**တိ ဩဓိ မရိယာဒာ, န ဩဓိ အနောဓိ။ တတော အနောဓိသော, အနောဓိတော တိ အတ္ထော, နိပ္ပဒေသတော ဖုသနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဩဓိသော**တိ ပဒေသဝသေန။ **ဒိသာဖရဏာ**တိ ဒိသာသု ဖရ ဏာ။ **သဗ္ဗေ** တိ အနဝသေသပရိယာအနံ။ **သတ္တာ** တိပဒဿ အတ္ထော ဉာဏကထာမာတိကာဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တော, ရုဠှ ဟီသဒ္ဒေန ပန ဝီတရာဂေသုပိ အယံ ဝေဟာရော ဝတ္တတိ ဝိလီဝမယေပိ ဗီဇနိဝိသေသေ တာလဝဏ္ဋဝေဟာရော ဝိယ။ **အဝေရာ**တိ ဝေရရဟိတာ။ **အဗျာပဇ္ဇာ** တိ ဗျာပာဒရဟိတာ။ **အနီဃာ**တိ နိဒ္ဒုက္ခာ။ အနိဃာတိပိ ပာဌော။ **သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု** တိ သုခိတာ ဟုတ္ဝာ အတ္တဘာဝံ ဝတ္တယန္တု။ ''အဝေရာ''တိ စ သကသန္တာနေ စ ပရေ ပဋိစ္စ, ပရသန္တာ နေ စ ဣတရေ ပဋိစ္စ ဝေရာဘာဝေ ဒဿိတော, ''အဗျာပဇ္ဇာ''တိအာဒီသု ဝေရာဘာဝ တမ္မူလကဗျာပာဒာဘာ တေ, ''အနီဃာ''တိ ဗျာပာဒာဘာဝ တမ္မူလကဒုက္ခာဘာတေ, ''သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု''တိ ဒုက္ခာဘာဝတသုခေန အတ္တဘာဝပရိဟရဏံ ဒဿိတန္တိ ဧဝမေတ္ထ ဝစနသမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ ဣမေသု စ ''အဝေရာ ဟောန္တု''တိ အာဒီသု စတူသုပိ ဝစနေသု ယံ ယံ ပာကဋံ ဟောတိ, တဿ တဿ ဝသေန မေတ္တာယ ဖရတိ။

ပာဏာတိအာဒီသု ပာဏနတာယ ပာဏာ, အဿာသပဿာသာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ အတ္ထော။ ဘူတတ္တာ **ဘူတာ,** အဘိနိဗ္ဗတ္တာတိ အတ္ထော။ ပုံ ဝုစ္စတိ နိရယော, တံ ပုံ ဂလန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ **ပုဂ္ဂလာ** ။ အတ္တဘာဝေါ ဝုစ္စတိ သရီရံ, ခန္ဓပဉ္စကမေဝ ဝါ, တံ ဥပာအာယ ပညတ္တိမတ္တသမ္ဘဝတော, တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ပရိယာပန္နာ ပရိစ္ဆိန္နာ အန္

တောဂဓာတိ **အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ** ။ ယထာ စ သတ္တာတိ ဝစနံ, ဧဝံ သေသာနိပိ ရုဠ္ဟိဝသေန အာရောပေတွာ သဗ္ဗာနေတာနိ သဗ္ဗသတ္တဝေဝစနာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ကာမဉ္စ အညာနိပိ "သဗ္ဗေ ဇန္တူ သဗ္ဗေ ဇီဝါ"တိအာဒီနိ သဗ္ဗသတ္တဝေဝစနာနိ အတ္ထိ, ပာကဋဝသေန ပန ဣမာနေဝ ပဉ္စ ဂဟေတွာ "ပဉ္စဟာကာရေဟိ အနောဓိသော ဖရဏာ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ"တိ ဝုစ္စတိ။ ယေ ပန "သတ္တာ ပါဏာ"တိအာဒီနံ န ကေဝလံ ဝစနမတ္တတောဝ, အထ ခေါ အတ္ထတောပိ နာနတ္တမေဝ ဣစ္ဆေယျုံ, တေသံ အနောဓိသော ဖရဏာ ဝိရုဇ္ဈတိ။ တသ္မာ တထာ အတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာ ဣမေသု ပဉ္စသု အာကာရေသု အညတရဝသေန အနောဓိသော မေတ္တာယ ဖရတိ။

ဩဓိသော ဖရဏေ ပန **ဣတ္ထိယော ပုရိသာ** တိ လိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ, **အရိယာ အနရိယာ**တိ အရိယပုထုဇ္ဇနဝသေန, **ဒေဝါ မနုဿာ ဝိနိပါတိကာ** တိ ဥပပတ္တိဝသေန။ ဒိသာဖရဏေပိ ဒိသာဝိဘာဂံ အကတွာ သဗ္ဗဒိသာသု "သဗ္ဗေ သတ္တာ"တိအာဒိနာ နယေန ဖရဏတော အနောဓိသော ဖရဏာ ဟောတိ, သဗ္ဗဒိသာသု "သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော"တိအာဒိနာ နယေန ဖရဏတော ဩဓိသော ဖရဏာ။

ယသ္မာ ပန အယံ တိဝိဓာပိ မေတ္တာဖရဏာ အပ္ပနာပတ္တစိတ္တဿ ဝသေန ဝုတ္တာ, တသ္မာ တီသု တရေသု အပ္ပနာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ အနောဓိသော ဖရဏေ တာဝ "သဗ္ဗေ သတ္တာ အဝေရာ ဟောန္တူ"တိ ဧကာ, "အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တူ"တိ ဧကာ "အနီဃာ ဟောန္တူ"တိ ဧကာ, "သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူ"တိ ဧကာ။ တာနိပိ ဟိ စတ္တာရိ ဟိတောပသံဟာရဝသေနေဝ ဝုတ္တာနိ။ ဟိတောပသံဟာရလက္ခဏာ ဟိ မေတ္တာ။ ဣတိ "သတ္တာ"တိအာဒီသု ပဉ္စသု အာကာရေသု စတဿန္နံ စတဿန္နံ အပ္ပနာနံ ဝသေန ဝီသတိ အပ္ပနာ ဟောန္တိ, ဩဓိသော ဖရဏေ "သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော"တိအာဒီသု သတ္တသု အာကာရေသု စတဿန္နံ စတဿန္နံ ဝသေန အဋ္ဌဝီသတိ အပ္ပနာ။ ဒိသာဖရဏေ ပန "သဗ္ဗေ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ သတ္တာ"တိအာဒိနာ နယေန ဧကေမေကိဿာ ဒိသာယ ဝီသတိ ဝီသတိ ကတွာ ဒွေ သတာနိ, "သဗ္ဗာ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ဣတ္ထိယော"တိအာဒိနာ နယေန ဧကေမေကိဿာ ဒိသာယ အဋ္ဌဝီသတိ အဋ္ဌဝီသတိ ကတွာ အသီတိ ဒွေ သတာနီတိ စတ္တာရိ သတာနိ အသီတိ စ အပ္ပနာ။ ဣတိ သဗ္ဗာနိပိ ဣဓ ဝုတ္တာနိ အဋ္ဌဝီသာဓိကာနိ ပဉ္စ အပ္ပနာသတာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ စ မေတ္တာယ တိဝိဓေန ဖရဏာ ဝုတ္တာ, တထာ ကရုဏာမုဒိတာဥပေက္ခာနမ္ပိ ဝုတ္တာဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁. ကုန္ဒိယတရဝဏ္ဏနာ

၂၃. အထ မေတ္တူပသံဟာရာကာရံ ကုန္ဒိယာဒိပရိဘာဝနဉ္စ ဒဿေတုံ **သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ပီဠနံ ဝဇ္ဇေတွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပီဠနန္တိ** အဗ္ဘန္တရတော သရီရပီဠနံ။ **ဥပဃာတန္တိ** ဗာဟိရတော သရီရောပဃာတံ။ **သန္တာပန္တိ** ယထာ တထာ တ စိတ္တသန္တာပနံ။ **ပရိယာဒါနန္တိ** ပကတိယာ ဇီဝိတာဒိပရိက္ခယံ။ **ဝိဟေသန္တိ** ပရတော ဇီဝိတဝိဟေဌနံ။ **ဝဇ္ဇေတွာ** တိ ပီဠနာဒီသု ဧကေကံ အတ္တနော စိတ္တေနေဝ အပနေတွာ။ ဣမာနိ ပီဠနာဒီနိ ပဉ္စ ပအာနိ မေတ္တောပသံဟာရဿ ပဋိပက္ခဝိဝဇ္ဇနဝသေန ဝုတ္တာနိ, **အပီဠနာယာ**တိအာဒီနိ မေတ္တောပသံဟာရဝသေန။ **အပီဠနာယာ**တိ အပီဠနာကာရေန, သဗ္ဗေ သတ္တေ မေတ္တာယတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **မာ ဝေရိနော မာ ဒုက္ခိနော မာ ဒုက္ခိတတ္တာ** တိ ဣမာနိပိ တီဏိ မေတ္တောပသံဟာရဿ ပဋိပက္ခပဋိက္ခေပဝစနာနိ။ မာ-ဝစနဿ မာ ဟောန္တူတိ အတ္ထော။ **အဝေရိနော သုခိနော သုခိတတ္တာ**တိ ဣမာနိ တီဏိ မေတ္တောပသံဟာရဝစနာနိ။ "အဗျာပဇ္ဇာ အနီဃာ"တိ ဣဒံ ဒွယံ "သုခိနော"တိ ဝစနေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သုခိတတ္တာ** တိ တဿေဝ သုခဿ နိစ္စပ္ပဝတ္တိဒဿနံ။ "သုခိတတ္တာ"တိ စ "သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူ"တိ စ အတ္ထတော ဧကံ။ "အပီဠနာယာ"တိအာဒီဟိ တ အဗျာပဇ္ဇာနီဃဝစနာနိ သင်္ဂဟိတာနိ။ **အဋ္ဌဟာကာရေဟီ** တိ "အပီဠနာယာ"တိအာဒယော ပဉ္စ မေတ္တောပသံဟာရာကာရာ "အဝေရိနော ဟောန္တူ"တိအာဒယော တယော မေတ္တောပသံဟာရာကာရာတိ ဣမေဟိ အဋ္ဌဟာကာရေဟိ။ **မေတ္တာယတီ**တိ သိနိယှတိ။ **တံ ဓမ္မံ စေတယတီ** တိ တံ ဟိတောပသံဟာရံ စေတယတိ အဘိသန္ဒဟတိ, ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗဗျာပာဒပရိယုဋ္ဌာနေဟိ ဝိမုစ္စတီ** တိ မေတ္တာယ ပဋိပက္ခဘူတေဟိ သဗ္ဗေဟိ ဗျာပါဒသမုဒာစာရေဟိ ဝိက္ခမ္ဘနတော ဝိမုစ္စတိ။ **မေတ္တာ စ စေတော စ ဝိမုတ္တိ စာ**တိ ဧကေကေဝ မေတ္တာ တိဓာ ဝဏ္ဏိတာ။

အဝေရိနော ခေမိနော သုခိနောတိ ဣမာနိ တီဏိ ပအာနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တေ အာကာရေ သင်္ခေပေန သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာနိ။ **သဗ္ဗာယ အဓိမုစ္စတီ** တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ မေတ္တာယ သမ္ပယုတ္တာနိယေဝ။ **အာသေဝနာ**

တိအာဒီသု ဆသု တရေသု အာသေဝိယတိ ဧတေဟိ မေတ္တာတိ အာသေဝနာ။ တထာ **ဘာဝနာ ဗဟုလီကမ္မံ။ အလင်္ကာရာ** တိ ဝိဘူသနာ။ **သွတလင်္ကတာ** တိ သုဋ္ဌု အလင်္ကတာ ဘူသိတာ။ **ပရိက္ခာရာ**တိ သမ္ဘာရာ။ **သုပရိက္ခတာ** တိ သုဋ္ဌု သမ္ဘတာ။ **ပရိတရာ**တိ ရက္ခနဋ္ဌေန။ ပုန အာသေဝနာဒီနိ အဋ္ဌဝိသတိ ပဒါနိ မေတ္တာယ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ။ တတ္ထ **ဟာရိပူရိ**တိ ပရိပုဏ္ဏဘာဝတ၊ **သဟဂတာ**တိ မေတ္တာယ သဟဂတာ။ တထာ **သဟဇာတာ**ဒယော။ **ပက္ခန္ဒနာ** တိ မေတ္တာယ ပဝိသနာ, ပက္ခန္ဒတိ ဧတေဟိ မေတ္တာတိ တ ပက္ခန္ဒနာ။ တထာ **သံသီဒနာ**ဒယော။ **ဇတံ သန္တန္တိ ဖဿနာ** တိ သော မေတ္တာ သန္တာတိ ဧတေဟိ ဖဿနာ ဟောတီတိ ဧတံ သန္တန္တိ ဖဿနာ ''ဧတဒဂ္ဂ''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၁.၁၈၈ အာဒ ယော) ဝိယ နပုံသကဝစနံ။ **သွတာဓိဋ္ဌိတာ** တိ သုဋ္ဌု ပတိဋ္ဌိတာ။ **သုသမုဂ္ဂတာ** တိ သုဋ္ဌု သမုဋ္ဌိတာ။ **သုဝိမုတ္တာ** တိ အတ္တနော အတ္တနော ပစ္စနီကေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တာ။ **နိဗ္ဗတ္တေန္တိ** တိ မေတ္တာသမ္ပယုတ္တာ ဟုတွာ မေတ္တံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ။ **ဇောတေန္တိ** တိ ပကာသန္တိ ကရောန္တိ။ **ပတာပေန္တိ** တိ ဝိရောစေန္တိ။

၂-၄. ဗလာဒိတရတ္တယဝဏ္ဏနာ

၂၄-၂၇. ဣန္ဒြိယတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဗလတရောပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂတရာ ပရိယာယေန ဝုတ္တာ, န ယထာလက္ခဏဝသေန။ မဂ္ဂင်္ဂတရေ သမ္မာဒိဋ္ဌာကမ္မန္တာဇီဝါ မေတ္တာယ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန ဝုတ္တာ, န အပ္ပနာ ဝသေန၊ န ဟိ ဧတေ မေတ္တာယ သဟ ဘဝန္တိ။ **သဗ္ဗေသံ ဟဏာန** န္တိအာဒီနံ သေသတရာနမ္ပိ သတ္တတရေ ဝုတ္တန ယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မေတ္တာဘာဝနာဝိဓာနံ ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၄၀ အာဒယော) ဂဟေတဗ္ဗန္တိ။

မေတ္တာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝိရာဂကထာ

ဝိရာဂကထာဝဏ္ဏနာ

၂၈. ဣဒါနိ မဂ္ဂပယောဇနပရိယောသာနာယ မေတ္တာကထာယ အနန္တရံ ကထိတာယ ဝိရာဂသင်္ခါတမဂ္ဂပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဝိရာဂကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ ပဌမံ တာဝ ''နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတီ''တိ (မဟာဝ ၂၃) ဝုတ္တာနံ ဒွိန္နံ သုတ္တန္တပဒါနံ အတ္ထံ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန **ဝိရာဂေါ မဂ္ဂေါ, ဝိမုတ္တိ ဖလ** န္တိ ဥဒ္ဒေသော ဌပိတော။ တတ္ထ ပဌမံ ဝစနတ္ထံ တာဝ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ကထံ ဝိရာဂေါ မဂ္ဂေါ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိရဇ္ဇတီ** တိ ဝိရတ္တာ ဟောတိ။ သေသာနိ မဂ္ဂညာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္ထာနိ။ **ဝိရာဂေ**တိ ယသ္မာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝိရဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဝိရာဂေ နာမာတိ အ တ္ထော ။ သော စ ဝိရာဂေ ယသ္မာ ဝိရာဂါရမ္မဏော။ပေ.။ ဝိရာဂေ ပတိဋ္ဌိတော, တသ္မာ စ ဝိရာဂေတိ ဇံ ''ဝိရာဂါရမ္မဏော''တိအာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဝစနာနံ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ **ဝိရာဂါရမ္မဏော** တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော။ **ဝိရာဂ ဂေါစရော**တိ နိဗ္ဗာနဝိသယော။ **ဝိရာဂေ သမုဒာဂတော**တိ နိဗ္ဗာနေ သမုပ္ပန္နော။ **ဝိရာဂေ ဌိတော**တိ ပဝတ္တိဝသေန နိဗ္ဗာနေ ဌိတော။ **ဝိရာဂေ ပတိဋ္ဌိတော** တိ အနိဝတ္တနဝသေန နိဗ္ဗာနေ ပတိဋ္ဌိတော။

နိဗ္ဗာနဉ္စ ဝိရာဂေ တိ နိဗ္ဗာနံ ဝိရာဂဟေတုတ္တာ ဝိရာဂေ။ **နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတာဇာတာ** တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ဇာတာ, နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဘာဝေန တ ဇာတာ။ တေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သဗ္ဗေဝ ဖဿာဒယော ဓမ္မာ ဝိရဇ္ဇနဋ္ဌေန **ဝိရာ ဂ ဟောန္တီ**တိ ဝိရာဂ နာမ ဟောန္တိ။ **သဟဇာတာနီ**တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဇာတာနိ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနိ သတ္တ မဂ္ဂင်္ဂါနိ။ **ဝိရာဂံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝိရာဂေ မဂ္ဂေါ** တိ ဝိရာဂံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဂစ္ဆန္တီတိ ဝိရာဂါရမ္မဏတ္တာ ဝိရာဂေ နာမ, မဂ္ဂနဋ္ဌေန မဂ္ဂေ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧကေကမ္ပိ မဂ္ဂင်္ဂံ မဂ္ဂေါတိ နာမံ လဘတိ။ ဣတိ ဧကေကဿ အင်္ဂဿ မဂ္ဂတ္တေ ဝုတ္တေ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာပိ မဂ္ဂတ္တံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ တသ္မာယေဝ စ **ဧတေန မဂ္ဂေနာ** တိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **ဗုဒ္ဓါ စာ**တိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပိ သင်္ဂဟိတာ။ တေပိ ဟိ ''ဒွေဝမေ, ဘိက္ခဝေ, ဗုဒ္ဓါ တ ထာဂတော စ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ စာ''တိ (အ. နိ. ၂.၅၇) ဝုတ္တတ္တာ ဗုဒ္ဓါယေဝ ။ **အဂတ**န္တိ အနမတ ဂ္ဂေ သံသာရေ အဂတပုဗ္ဗံ။ **ဒိသ**န္တိ သကလာယပဋ္ဌိပတ္တိယာ ဒိဿတိ အပဒိဿတိ အဘိသန္ဒဟီယတီတိ ဒိသာ, သ ဗ္ဗဗုဒ္ဓေဟိ တ ပရမံ သုခန္တိ ဒိဿတိ အပဒိဿတိ ကထီယတီတိ ဒိသာ , သဗ္ဗဒုက္ခံ တ ဒိဿန္တိ ဝိဿဇ္ဇေန္တိ ဥဇု ဈန္တိ ဧတာယာတိ ဒိသာ။ တံ ဒိသံ။ **အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ** တိ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ယော သော အဋ္ဌင်္ဂိကော ဓမ္မသမူ

ဟော, သော ဝေတေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဂမနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏာနံ ပရပ္ပ ဝါဒေဟီတိ** ဝိသုံ ဝိသုံ သမဏာနံ ဗြာဟ္မဏာနဉ္စ ဣတော အညလဒ္ဓိကာနံ။ **အဂ္ဂေါ** တိ ဝေတသံ သေသမဂ္ဂါနံ ဝိသိဋ္ဌေ ဌော။ **သေဋ္ဌော** တိ သေသမဂ္ဂတော အတိဝိယ ပသံသနီယော။ **မောက္ခော** တိ မုခေ သာဓု, သေသမဂ္ဂါနံ အဘိမုခေ အဓ မေဝ သာဓူတိ အတ္ထော။ **ဥတ္တမော** တိ သေသမဂ္ဂေ အတိဝိယ ဥတ္တိဏ္ဏော။ **ပဝရော**တိ သေသမဂ္ဂတော နာနပ္ပကာ ရေဟိ သံဘဇနီယော။ **ဣတီ**တိ ကာရဏတ္ထေ နိပါတော။ တသ္မာ ဘဂဝတာ ''မဂ္ဂါနံ အဋ္ဌင်္ဂိကော သေဋ္ဌော''တိ ဝုတ္တံ တောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝုတ္တဉ္ဟိ ဘဂဝတာ –

> ''မဂ္ဂါနဋ္ဌင်္ဂိကော သေဋ္ဌော၊ သစ္စာနံ စတုရော ပဒါ။
> ဝိရာဂေါ သေဋ္ဌော ဓမ္မာနံ၊ ဒွိပဒါနဉ္စ စက္ခုမာ''တိ။ (ဓ. ပ. ၂၇၃)။

တံ ဣဓ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ''မဂ္ဂါနံ အဋ္ဌင်္ဂိကော သေဋ္ဌော''တိ ဝုတ္တံ။ သေသတရေသုပိ ဣမိနာ စ နယေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန စ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒဿနဝိရာဂေါ တိအာဒီသု ဒဿနသင်္ခါတော ဝိရာဂေါ ဒဿနဝိရာဂေါ။ ဣန္ဒြိယဋ္ဌတော ဗလဿ ဝိသိဋ္ဌ တ္တာ ဣဓ ဣန္ဒြိယတော ဗလံ ပဌမံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာဓိပတေယျဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယာနီ** တိအာဒိ ဣန္ဒြိယာဒီနံ အတ္ထဝိဘာဝနာ, န ဝိရာဂဿ။ **တထဋ္ဌေန သစ္စာ** တိ သစ္စဉာဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သီလဝိသုဒ္ဓီ** တိ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝါ။ **စိတ္တဝိသုဒ္ဓီ** တိ သမ္မာသမာဓိ။ **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓီ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ကပ္ပါ။ **ဝိမုတ္တဋ္ဌေနာ** တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေ ဟိ မုတ္တဋ္ဌေန။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ **ဝိမုတ္တိ** တိ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိ။ **အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာနံ ပရိယောသာနဋ္ဌေန မဂ္ဂေါ** တိ မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏာဟိ မဂ္ဂီယတီတိ မဂ္ဂေါ။

ဣမသ္မိံ ဝိရာဂနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာ ဓမ္မာ သဗ္ဗေပိ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ။ ဝိမုတ္တိနိဒ္ဒေသေ ဖလက္ခဏေ။ တသ္မာ ဆန္ဒ မနသိကာရာပိ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ။

၂၉. ဝိရာဂနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိမုတ္တိနိဒ္ဒေသေပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဖလံ ပနေတ္ထ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိ မုတ္တတ္တာ **ဝိမုတ္တိ,** နိဗ္ဗာနံ နိဿရဏဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုတ္တိ။ ''သဟဇာတာနိ သတ္တင်္ဂါနီ''တိအာဒီနိ ဝစနာနိ ဣဓ န လဗ္ဘန္တီတိ န ဝုတ္တာနိ။ သဃံ ဖလဝိမုတ္တတ္တာ **ပရိစ္စာဂဋ္ဌေန ဝိမုတ္တိ** တိ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

ဝိရာဂကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပဋိသမ္ဘိဒါကထာ

၁. ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနဝါရဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဣဒါနိ ဝိရာဂသင်္ခါတမဂ္ဂဝသေန သိဒ္ဓံ ပဋိသမ္ဘိဒါပဘေဒံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တ နသုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ပဋိသမ္ဘိဒါကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ သုတ္တန္တေ တာဝ **ဗာရာဏသိယန္တိ** ဗာရာ ဏသာ နာမ နဒီ, ဗာရာဏသာယ အဝိဒူရေ ဘဝါ နဂရီ ဗာရာဏသီ။ တဿံ ဗာရာဏသိယံ။ **ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ**တိ ဣသီနံ ပတနုပ္ပတနဝသေန ဧဝံလဒ္ဓနာမေ မိဂါနံ အဘယအနုဒိန္နဋ္ဌာနတ္တာ မိဂဒါယသင်္ခါတေ အာရာမေ။ တတ္ထ ဟိ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နာ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါ ပတန္တိ, ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတ္ထံ နိသီဒန္တီတိ အတ္ထော။ နန္ဒမူလကပဗ္ဘာရ တော သတ္တာဟစ္စယေန နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတာ အနောတတ္တဒဟေ ကတမုခဓောဝနကိစ္စာ အာကာသေန အာဂန္တွာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဣသယောပေတ္ထ သမောသရဏဝသေန ပတန္တိ, ဥပေါသထတ္ထာယ အနုပေါသထတ္ထာယ သန္နိပတန္တိ, ဂန္ဓမာဒနံ ပဋိဂစ္ဆန္တာ စ တတော စ ဥပ္ပတန္တီတိပိ ဣမိနာ ဣသီနံ ပတနုပ္ပတနဝသေန တံ ''ဣသိပ တန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ''ဣသိပဒန''န္တိပိ ဟဋ္ဌော။ **ပဉ္စဝဂ္ဂိယေ** တိ –

> ''ကောဏ္ဍညော ဘဒ္ဒိယော ဝပ္ပော၊ မဟာနာမော စ အဿဇိ။

ဧတေ ပဉ္စ မဟာထေရာ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂါတိ ဝုစ္စရေ”တိ။ –

ဧဝံ ဝုတ္တာနံ ပဉ္စန္နံ ဘိက္ခူနံ ဝဂ္ဂေါ ပဉ္စဝဂ္ဂေါ။ တသ္မိံ ပဉ္စဝဂ္ဂေ ဘဝါ တံပရိယာပန္နတ္တာတိ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ, တေ ပဉ္စ
ဝဂ္ဂိယေ။ **ဘိက္ခူ အာမန္တေသီ** တိ ဒီပင်္ကရဒသဗလဿ ပာဒမူလေ ကတာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ပာရမိယော ပူရေန္တ
တော အနုပုဗ္ဗေန ပစ္ဆိမဘဝံ ပတွာ ပစ္ဆိမဘဝေ စ ကတာဘိနိက္ခမနော အနုပုဗ္ဗေန ဗောဓိမဏ္ဍံ ပတွာ တတ္ထ အပရာဇိ
တပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော မာရဗလံ ဘိန္ဒိတွာ ပဌမယာမေ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရိတွာ မဇ္ဈိမယာမေ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ ဝိသော
ဓေတွာ ပစ္ဆိမယာမာဝသာနေ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဥန္နာဒေန္တော သမ္ပကမ္ပေန္တော သဗ္ဗညုတံ ပတွာ သတ္တ
သတ္တာဟာနိ ဗောဓိမဏ္ဍေ ဝီတိနာမေတွာ မဟာဗြဟ္မုနာ အာယာစိတဓမ္မဒေသနာ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေ
တွာ လောကာနုဂ္ဂဟေန ဗာရာဏသိံ ဂန္တွာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယေ ဘိက္ခူ သညာပေတွာ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတုကာမော အာမ
န္တေသိ။

ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, အန္တာ တိ ဒွေဝမေ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋ္ဌာသာ။ ဣမဿ ပန ဝစနဿ သမုဒာဟာရေန သမုဒာ
ဟာရနိဂ္ဃောသော ဟေဋ္ဌာ အဝီစိံ ဥပရိ ဘဝဂ္ဂံ ပတွာ ဒသသဟဿိံ လောကဓာတုံ ပတ္ထရိတွာ အဋ္ဌာသိ, တသ္မိံ
ယေဝ သမယေ အဋ္ဌာရသကောဋိသင်္ခါ ဗြဟ္မာနော သမာဂစ္ဆိံသု။ ပစ္ဆိမဒိသာယ သူရိယော အတ္ထင်္ဂမေတိ, ပုရတ္ထိ
မာယ ဒိသာယ ဥတ္တရာသာဠှနက္ခတ္တေန ယုတ္တော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ။ တသ္မိံ သမယေ ဘဂဝါ ဓမ္မစက္က
ပ္ပဝတ္တနသုတ္တန္တံ အာရဘန္တော “ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, အန္တာ”တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ပဗ္ဗဇိတေနာ** တိ ဂိဟိသံယောဇနံ ဆေတွာ ပဗ္ဗဇိတေန။ **န သေဝိတဗ္ဗာ** တိ န ဝလဉ္ဇေတဗ္ဗာ။
ပဗ္ဗဇိတာနံယေဝ ဝိသေသတော ပဋိပတ္တိယာ ဘာဇနဘူတတ္တာ “ပဗ္ဗဇိတေန န သေဝိတဗ္ဗာ”တိ ဝုတ္တံ။ **ယော စာ
ယံ ကာမေသု ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ**တိ ယော စ အယံ ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမသုခဿ, ကိလေသကာမ
သုခနိဿယဿ ဝါ အနုယောဂေါ။ **ဟီနော**တိ လာမကော။ **ဂမ္မော** တိ ဂါမဝါသီနံ သန္တကော။ **ပောထုဇ္ဇနိကော** တိ ပု
ထုဇ္ဇနေန အန္ဓဗာလဇနေန အာစိဏ္ဏော။ **အနရိယော**တိ န အရိယော။ အထ ဝါ န ဝိသုဒ္ဓါနံ ဥတ္တမာနံ အရိယာနံ သန္တ
ကော။ **အနတ္ထသံဟိတော** တိ န အတ္ထသံဟိတော, သုခါဝဟကာရဏံ အနိဿိတောတိ အတ္ထော။ **အတ္တကိလမထာနု
ယောဂေါ**တိ အတ္တနော ကိလမထဿ အနုယောဂေါ , အတ္တနော ဒုက္ခကရဏန္တိ အတ္ထော။ **ဒုက္ခော** တိ ကဏ္ဋကာပဿ
သယသေယ္ယာဒီဟိ အတ္တမာရဏေဟိ ဒုက္ခာဝဟော။ တပဿီဟိ “ဥတ္တမံ တပေါ”တိ ဂဟိတတ္တာ တေသံ စိတ္တာနု
ရက္ခနတ္ထံ ဣဓ “ဟီနော”တိ န ဝုတ္တံ, ပဗ္ဗဇိတာနံ ဓမ္မတ္တာ “ဂမ္မော”တိ စ, ဂိဟီဟိ အသာဓာရဏတ္တာ “ပောထု
ဇ္ဇနိကော”တိ စ န ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပန ကေဟိစိ ပဗ္ဗဇိတပဋိညေဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနတဒေဟိ “ယတော ခေါ, ဘော , အယံ
အတ္တာ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတော သမင်္ဂီဘူတော ပရိစာရေတိ, တ္တာဝတာ ခေါ, ဘော, အယံ အတ္တာ ဒိဋ္ဌ
ဓမ္မနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တော ဟောတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၉၄) ဂဟိတတ္တာ တေသံ စိတ္တာနုရက္ခနတ္ထဉ္စ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုခတ္တာ စ
တဿ ဓမ္မသမာဒာနဿ “ဒုက္ခော”တိ န ဝုတ္တံ။ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေ ပစ္စုပ္ပန္နေ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလိဋ္ဌ
ဌသုခတ္တာ အာယတိဉ္စ ဒုက္ခဝိပါကတ္တာ တဒနုယုတ္တာနံ တဏှာဒိဋ္ဌိဗန္ဓနဗဒ္ဓတ္တာ စ န သေဝိတဗ္ဗော, အတ္တကိလမ
ထာနုယောဂေ ပစ္စုပ္ပန္နေ ဒိဋ္ဌိသံကိလိဋ္ဌဒုက္ခတ္တာ အာယတိဉ္စ ဒုက္ခဝိပါကတ္တာ တဒနုယုတ္တာနံ ဒိဋ္ဌိဗန္ဓနဗဒ္ဓတ္
တာ စ န သေဝိတဗ္ဗော, **ဧတေ ခေါ**တိ တေ ဧတေ။ **အနုပဂမ္မာ** တိ န ဥပဂန္တွာ။ **မဇ္ဈိမာ** တိ သံကိလိဋ္ဌသုခဒုက္ခာနံ အ
ဘာဝတ မဇ္ဈေ ဘဝတတိ မဇ္ဈိမာ။ သာ ဧဝ နိဗ္ဗာနံ ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဧတာယာတိ **ပဋိပဒါ။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ** တိ ပဋိဝိဒ္ဓါ။ **စက္ခုကရ
ဏီ**တိအာဒီသု ပညာစက္ခုံ ကရောတီတိ စက္ခုကရဏီ။ **ဉာဏကရဏီ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **ဥပသမာယာ**တိ ကိလေသူပသ
မာယ။ **အဘိညာယာ**တိ စတုန္နံ သစ္စာနံ အဘိဇာနနတ္ထာယ။ **သမ္ဗောဓာယာ** တိ တေသံယေဝ သမ္ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ။ **နိဗ္ဗာ
နာယာ**တိ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယတ္ထာယ။ အထ ဝါ ဒဿနမဂ္ဂဉာဏံ ကရောတီတိ **စက္ခုကရဏီ**။ ဘာဝနာမဂ္ဂဉာဏံ က
ရောတီတိ **ဉာဏကရဏီ**။ သဗ္ဗကိလေသာနံ **ဥပသမာယ**။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ **အဘိညာယ**။ အရဟတ္တဖလ **သမ္ဗောဓာယ** ။
ကိလေသာနဉ္စ ခန္ဓာနဉ္စ **နိဗ္ဗာနာယ** ။ သစ္စကထာ အဘိညေယ္ယနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တာ။

ဧဝံ ဘဂဝါ သစ္စာနိ ပကာသေတွာ အတ္တနိ ကတဗဟုမာနာနံ တေသံ အတ္တနော ပဋိဝေဓက္ကမံ သုတွာ ပဋိပတ္တိယာ
ဗဟုမာနာရောပနေန ပဋိပတ္တိယံ ဌတွာ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ ပဿန္တော **ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိ မေ, ဘိက္ခဝေ** တိ
အာဒိနာ အတ္တနော ပဋိဝေဓက္ကမံ ဒဿေသိ။ တတ္ထ **အနနုဿုတေသု** တိ န အနုဿုတေသု, ပရံ အနုဂန္တွာ အသု
သုတေသူတိ အတ္ထော။ **စက္ခု** တိအာဒီနံ အတ္ထော ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ, ဣဒံ ဒုက္ခသမု**

ဒယံ, ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ, ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စန္တိ စတုန္နံ သစ္စာနံ ဒဿနပဋိဝေဓော သေခဘူမိ
ယံ။ **ပရိညေယျံ ပဟာတဗ္ဗံ သစ္ဆိကာတဗ္ဗံ ဘာဝေတဗ္ဗ**န္တိ စတုန္နံ သစ္စာနံ ဘာဝနာပဋိဝေဓော သေခဘူမိယံယေဝ။
ပရိညာတံ ပဟီနံ သစ္ဆိကတံ ဘာဝိတန္တိ စတုန္နံ သစ္စာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာ အသေခဘူမိယံ။

တိပရိဝဋ္ဋန္တိ သစ္စဉာဏကိစ္စဉာဏကတဉာဏသင်္ခာတာနံ တိဏ္ဏံ ပရိဝဋ္ဋာနံ ဝသေန တယော ပရိဝဋ္ဋာ အဿာ
တိ တိပရိဝဋ္ဋံ။ ဧတ္ထ ဟိ "ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဣဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ , ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ, ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ အရိယသစ္
စ"န္တိ ဧဝံ စတူသု သစ္စေသု ယထာဘူတဉာဏံ **သစ္စဉာဏံ** နာမ။ တေသုယေဝ "ပရိညေယျံ ပဟာတဗ္ဗံ သစ္ဆိကာတ
ဗ္ဗံ ဘာဝေတဗ္ဗ"န္တိ ဧဝံ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဇာနနဉာဏံ **ကိစ္စဉာဏံ** နာမ။ "ပရိညာတံ ပဟီနံ သစ္ဆိကတံ ဘာဝိတ"န္တိ ဧဝံ
တဿ ကိစ္စဿ ကတဘာဝဇာနနဉာဏံ **ကတဉာဏံ** နာမ။ **ဒွါဒသာကာရ**န္တိ တေသံယေဝ ဧကေကသ္မိံ သစ္စေ တိဏ္ဏ
ဏံ တိဏ္ဏံ အာကာရာနံ ဝသေန ဒွါဒသ အာကာရာ အဿာတိ ဒွါဒသာကာရံ။ **ဉာဏဒဿန**န္တိ ဧတေသံ တိပရိဝဋ္ဋာ
နံ ဒွါဒသန္နံ အာကာရာနံ ဝသေန ဥပ္ပန္နံ ဉာဏသင်္ခာတံ ဒဿနံ။ **အတ္တမနာ**တိ သကမနာ။ သတ္တာနဉှိ သုခကာမတ္
တာ ဒုက္ခပဋိကူလတ္တာ ပီတိသောမနဿယုတ္တမနော သကမနော နာမ, ပီတိသောမနဿေဟိ အတ္တမနာ ဂဟိတမနာ ဗျ
ာပိတမနာတိ ဝါ အတ္ထော။ **အဘိနန္ဒု**န္တိ အဘိမုခါ ဟုတွာ နန္ဒိံသု။ **ဝေယျာကရဏေ**တိ သုတ္တန္တေ။ နိဂ္ဂါထ
ကော ဟိ သုတ္တန္တော ကေဝလံ အတ္ထဿ ဗျာကရဏတော ဝေယျာကရဏံ နာမ။ **ဘညမာနေ**တိ ကထိယမာနေ။
ဝတ္တမာနသမီပေ ဝတ္တမာနဝစနံ ကတံ, ဘဏိတေတိ အတ္ထော။ **ဝိရဇ**န္တိ ဝိဂတရာဂါဒိရဇံ။ **ဝီတမလ**န္တိ ဝိဂတရာဂါဒိ
မလံ။ ရာဂါဒယော ဟိ အဇ္ဈောတ္ထရဏဋ္ဌေန ရဇော နာမ, ဒူသနဋ္ဌေန မလံ နာမ။ **ဓမ္မစက္ခု**န္တိ ကတ္ထစိ ပဌမမဂ္ဂဉာဏံ,
ကတ္ထစိ အာဒီနိ တီဏိ မဂ္ဂဉာဏာနိ, ကတ္ထစိ စတုတ္ထမဂ္ဂဉာဏမ္ပိ ။ ဣဓ ပန ပဌမမဂ္ဂဉာဏမေဝ။ **ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓ
မ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ**န္တိ ဝိပဿနာဝသေန ဧဝံ ပဝတ္တဿ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒီတိ အတ္ထော။

ဓမ္မစက္ကေတိ ပဋိဝေဓဉာဏေ စ ဒေသနာဉာဏေ စ။ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နဿ ဟိ ဘဂဝတော စတူသု သစ္စေ
သု ဒွါဒသာကာရံ ပဋိဝေဓဉာဏမ္ပိ ဣသိပတနေ နိသိန္နဿ ဒွါဒသာကာရမေဝ သစ္စဒေသနာယ ပဝတ္တကဒေသနာ
ဉာဏမ္ပိ ဓမ္မစက္ကံ နာမ။ ဥဘယမ္ပိ ဟေတံ ဒသဗလဿ ပဝတ္တဉာဏမေဝ။ တံ ဣမာယ ဒေသနာယ ပကာသေန္တေန
ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ နာမ။ တံ ပနေတံ ဓမ္မစက္ကံ ယာဝ အညာတကောဏ္ဍညတ္ထေရော အဋ္ဌာရသဟိ ဗြဟ္မ
ကောဋီဟိ သဒ္ဓိံ သောတာပတ္တိဖလေ န ပတိဋ္ဌာတိ, တာဝ ဘဂဝတ ပဝတ္တေတိ နာမ, ပတိဋ္ဌိတေ ပန ပဝတ္တိတံ နာမ။ တံ
သန္ဓာယ "ပဝတ္တိတေ စ ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ"တိ ဝုတ္တံ။

ဘုမ္မာ ဒေဝတိ ဘူမဋ္ဌကာ ဒေဝ။ **သဒ္ဒမနုဿာဝေသု**န္တိ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ သာဓုကာရံ ဒတွာ **ဧတံ ဘဂဝ
တာ**တိအာဒီနိ ဝဒန္တာ သဒ္ဒံ အနုဿာဝယိံသု။ **အပ္ပဋိဝတ္တိယ**န္တိ "နယိဒံ တထာ"တိ ပဋိလောမံ ဝတ္တေတုံ အသက္ကု
ဏေယျံ။ သန္နိပတိတာ စေတ္ထ ဒေဝဗြဟ္မာနော ဒေသနာပရိယောသာနေ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ သာဓုကာရံ အဒံသု, သန္
နိပာတံ အနာဂတာ ပန ဘုမ္မဒေဝဒယော တေသံ တေသံ သဒ္ဒံ သုတွာ သာဓုကာရမဒံသူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေသု ပန ပဗ္ဗ
တရုက္ခာဒီသု နိဗ္ဗတ္တာ ဘုမ္မဒေဝ။ တေ စာတုမဟာရာဇိကပရိယာပန္နာ ဟောန္တာပိ ဣဓ ဝိသုံ ကတွာ ဝုတ္တာ။ **စာ
တုမဟာရာဇိကာ**တိ စ ဓတရဋ္ဌဝိရူဠ္ဟကဝိရူပက္ခကုဝေရသင်္ခာတာ စတုမဟာရာဇာ ဒေဝတာ ဧတေသန္တိ စာတုမဟာရာ
ဇိကာ။ တေ သိနေရုဝေမဇ္ဈေ ဟောန္တိ။ တေသု ပဗ္ဗတဋ္ဌကာပိ အတ္ထိ အာကာသဋ္ဌကာပိ။ တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝာ
ဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ။ ခိဍ္ဍာပဒေါသိကာ မနောပဒေါသိကာ သီတဝလာဟကာ ဥဏှဝလာဟကာ စန္ဒိမာ ဒေဝပုတ္တော သူရိ
ယော ဒေဝပုတ္တောတိ ဧတေ သဗ္ဗေပိ စာတုမဟာရာဇိကဒေဝလောကဋ္ဌာ ဧဝ။ တေတ္တိံသ ဇနာ တတ္ထ ဥပ္ပန္နာတိ
တာဝတိံသာ။ အပိစ "တာဝတိံသာ"တိ တေသံ ဒေဝတနံ နာမမေဝတတိပိ ဝုတ္တံ။ တေပိ အတ္ထိ ပဗ္ဗတဋ္ဌကာ အတ္ထိ
အာကာသဋ္ဌကာ။ တေသံ ပရမ္ပရာ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတံ ပတ္တာ, တထာ ယာမာဒီနံ။ ဧကဒေဝလောကေပိ ဟိ ဒေဝတနံ ပရမ္ပရာ
စက္ကဝာဠပဗ္ဗတံ အပ္ပတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ ဒိဗ္ဗံ သုခံ ယာတာ ပယာတာ သမ္ပတ္တာတိ **ယာမာ**။ တုဋ္ဌာ ပဟဋ္ဌာတိ **တုသိတာ**။
ပကတိပဋိယတ္တာရမ္မဏတော အတိရေကေန ရမိတုကာမကာလေ ယထာရုစိတေ ဘောဂေ နိမ္မိနိတွာ နိမ္မိနိတွာ ရမန္
တီတိ **နိမ္မာနရတီ** ။ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ ပရနိမ္မိတေသု ဘောဂေသု ဝသံ ဝတ္တေန္တီတိ **ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ** ။ ဗြဟ္
မကာယေ ဗြဟ္မဃဋ္ဋာယ နိယုတ္တာတိ **ဗြဟ္မကာယိကာ** ။ သဗ္ဗေပိ ပဉ္စတေကာရဗြဟ္မာနော ဂဟိတာ။

တေန ခဏေနာတိ ဝစနံ ဝိသေသေတွာ **တေန မုဟုတ္တေနာ**တိ ဝုတ္တံ။ မုဟုတ္တသင်္ခာတေန ခဏေန, န ပရမတ္
ထခဏေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ**တိ ဗြဟ္မလောကံ အန္တောကတွာ။ **သဒ္ဒော**တိ သာဓုကာရသဒ္

အေ။ **ဒသသဟဿီ** တိ ဒသသဟဿစက္ကဝာဠဝတီ။ **သင္ကမ္ပိ** တိ ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တီ သုဋ္ဌု ကမ္ပိ။ **သမ္ပကမ္ပိ** တိ ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တီ အဓော ဩဂ္ဂစ္ဆန္တီ သုဋ္ဌု ပကမ္ပိ။ **သမ္ပဝေဓိ** တိ စတုဒ္ဒိသာ ဂစ္ဆန္တီ သုဋ္ဌု ပဝေဓိ။ သမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေ မာတုကုစ္ဆိ ဩက္ကမနေ စ ဗောဓိသတ္တေ တတော နိက္ခမနေ စ မဟာပထဝီ ပုညတေဇေန အကမ္ပိတ္ထ, အဘိသမ္ဗောဓိယံ ပဋိဝေဓဉာဏတေဇေန။ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနေ ဒေသနာဉာဏတေဇေန သာဓုကာရံ အဒတုကာမာ ဝိယ ပထဝီ ဒေဝတာနုဘာဝေန အကမ္ပိတ္ထ, အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနေ မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ စ ကာရုညဝေဂေန စိတ္တသင်္ခောဘံ အသဟမာနာ ဝိယ ပထဝီ ဒေဝတာနုဘာဝေန အကမ္ပိတ္ထ။ **အပ္ပမာဏော**တိ ဝုဒ္ဓိပ္ပမာဏော။ **ဥဠာရော**တိ ဧတ္ထ ''ဥဠာရာနိ ဥဠာရာနိ ခါဒနီယာနိ ခါဒန္တိ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၆၆) မဓုရံ ဥဠာရန္တိ ဝုတ္တံ။ ''ဥဠာရာယ ခလု ဘဝံ ဝစ္ဆာယနော သမဏံ ဂေါတမံ ပသံသာယ ပသံသတီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၉.၂၀) ပဏီတံ ဥဠာရန္တိ ဝုတ္တံ။ ကတ္ထစိ သေဋ္ဌံ ဥဠာရန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ''ဝိပုလော ဥဠာရော''တိ ဝုတ္တော။ **ဩဘာသော**တိ ဒေသနာဉာဏာနုဘာဝေန စ ဒေဝတာနုဘာဝေန စ ဇာတဩဘာသော။ **လောကေ**တိ စက္ကဝာဠသ္မဿ ဒသသဟဿိယံဟေ ဝ။ **အတိက္ကမ္မေဝ ဒေဝါနံ ဒေဝါနုဘာဝံ** န္တိ ဒေဝါနံ အယမာနုဘာဝေ – နိဝတ္ထဝတ္ထပ္ပဘာ ဒ္ဒါဒသ ယောဇနာနိ ဖရတိ, တထာ သရီရဿ အလင်္ကာရဿ ဝိမာနဿ စ။ တံ ဒေဝါနံ ဒေဝါနုဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ၀ေဝါတိ အတ္ထော။ **ဥဒာနန္တိ** သောမနဿဉာဏမယိကံ ဥဒာဟာရံ။ **ဥဒာနေသီ**တိ ဥဒာဟရိ။ **အညာသိ ဝတ, ဘော ကောဏ္ဍညော** တိ ဣမဿပိ ဥဒာနဿ ဥဒာဟရဏဃောသော ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဖရိတွာ အဋ္ဌာသိ။ **အညာသိကောဏ္ဍညော** တိ ဘုသံ ဉာတကောဏ္ဍညောတိ အတ္ထော။

စက္ခုအာဒီနံ နိဒ္ဒေသေ **ဒဿနဋ္ဌေနာ** တိအာဒီသု ဧကမေဝ ဉာဏံ ယထာဝုတ္တဿ နေယျဿ စက္ခု ဝိယ ဒဿနကိစ္စကရဏေန **စက္ခု**။ ဉာဏကိစ္စကရဏေန **ဉာဏံ**။ နာနပ္ပကာရတော ဇာနနကိစ္စကရဏေန **ပညာ**။ အနဝသေသပဋိဝေဓကရဏေန **ဝိဇ္ဇာ**။ သဗ္ဗထာ ဩဘာသကိစ္စကရဏေန **အာလောကော** နာမာတိ အတ္ထော။ **စက္ခုံ ဓမ္မော** တိအာဒီသုပိ ဧကံယေဝ ဉာဏံ ကိစ္စနာနတ္တေန ပဉ္စဓာ ဝဏ္ဏိတံ။ **အာရမ္မဏာ** တိ ဥပတ္ထမ္ဘနဋ္ဌေန။ **ဂောစရာ**တိ ဝိသယဋ္ဌေန။ **ဒဿနဋ္ဌေနာ**တိအာဒီသု ဉာဏကိစ္စံ ပဉ္စဓာ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာ နယေန တီသု တေရသသု ဧကေကသ္မိံ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ပန္နရသ ဓမ္မာ, ပန္နရသ အတ္ထာ, ဒွိသု ပန္နရသကေသု တိံသ နိရုတ္တိယော, ပန္နရသသု ဓမ္မေသု ပန္နရသသု အတ္ထေသု တိံသာယ နိရုတ္တီသူတိ သဋ္ဌိ ဉာဏာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သေသအရိယသစ္စေသုပိ ဧသေဝ နယော။ စတူသု အရိယသစ္စေသု ဧကေကသ္မိံ အရိယသစ္စေ ပန္နရသန္နံ ပန္နရသန္နံ ဓမ္မာနံ အတ္ထာနဉ္စ ဝသေန သဋ္ဌိ ဓမ္မာ, သဋ္ဌိ အတ္ထာ, သဋ္ဌိယာ ဓမ္မေသု သဋ္ဌိယာ အတ္ထေသု စ ဝီသသတံ နိရုတ္တိယော, ဝီသာဓိကံ သတန္တိ အတ္ထော။ သဋ္ဌိယာ ဓမ္မေသု သဋ္ဌိယာ အတ္ထေသု ဝီသုတ္တရသတေ နိရုတ္တီသူတိ ဧဝံ စတ္တာရီသဉ္စ ဒွေ ဝ စ ဉာဏသတာနိ။

၂-၃. သတိပဋ္ဌာနဝါရာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၁-၃၂. သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမေ ဣဒ္ဓိပါဒသုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမေ စ ပဋိသမ္ဘိဒါနိဒ္ဒေသေ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော စ ဂဏနာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၄-၈. သတ္တဗောဓိသတ္တဝါရာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၃-၃၇. သတ္တန္နံ ဗောဓိသတ္တာနံ သုတ္တန္တေသု ဧကေကသ္မိံယေဝ သမုဒယေ စက္ခာဒယော ပဉ္စ, နိရောဓေ ပဉ္စာတိ ဒသ ဓမ္မာ, သမုဒယေ ဒဿနဋ္ဌာဒယော ပဉ္စ, နိရောဓေ ပဉ္စာတိ ဒသ အတ္ထာ, တေသံ ဝသေန ဝီသတိ နိရုတ္တိယော စတ္တာရီသံ ဉာဏာနိ။ သတ္တ ဧကတော ကတွာ ဝုတ္တဂဏနာ သုဝိညေယျာ ဧဝ။ သဗ္ဗညုတညာဏဝသေန ဝုတ္တ ပဋိသမ္ဘိဒါနိဒ္ဒေသေ ဧကေကမူလကေသု ''ဉာတော ဒိဋ္ဌော ဝိဒိတော သစ္ဆိကတော ဖဿိတော ပညာယာ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၂၂) ဣမေသု ပဉ္စသု ဝစနေသု ဧကေကသ္မိံယေဝ စက္ခာဒယော ပဉ္စ, ဒဿနဋ္ဌာဒယော ပဉ္စာတိ ပဉ္စပဉ္စကာနံ ဝသေန ပဉ္စဝီသတိ ဓမ္မာ, ပဉ္စဝီသတိ အတ္ထာ, တဒ္ဒိဂုဏာ နိရုတ္တိယော, တဒ္ဒိဂုဏာနိ ဉာဏာနိ ဥေယျာနိ။ ပဉ္စ ဧကတော ကတွာ ဝုတ္တေရေပိ ပဉ္စက္ခတ္တုံ ပဉ္စ ပဉ္စဝီသတိ ကတွာ ပဉ္စဝီသသတံ ဓမ္မာ, ပဉ္စဝီသသတံ အတ္ထာ, တဒ္ဒိဂုဏာ နိရုတ္တိယော, တဒ္ဒိဂုဏာနိ ဉာဏာနိ ဥေယျာနိ။ **အမုတေယျာနီ** တိ ဧတ္ထ ဒွေ ဝ သတာနိ စ ပညာသဉ္စ။ ခန္ဓာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဣမိနာဝ နယေန သစ္စဝါရပဋိသမ္ဘိဒါဝါရေ စ ဓမ္မာဒိဂဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၉. ဆဗုဒ္ဓဓမ္မတာရဝဏ္ဏနာ

၃၈. ဗုဒ္ဓဓမ္မတာရေ **ဒိယမုသတ** န္တိ ဆက္ခတ္တုံ ပဥ္စဝိသတိ သတဥ္စ ပညာသဉ္စ ဟောန္တိ, တဒ္ဒိဂုဏာ နိရုတ္တိ ယော တဒ္ဒိဂုဏာနိ ဉာဏာနိ။ **ပဋိသမ္ဘိဒာဓိကရဏော** တိ ပဋိသမ္ဘိဒာဓိကာရေ။ **အမုနဝဓမ္မသတာနီ** တိ ပဌမံ ဝုတ္တေသု စ တူသု သစ္စေသု သဠ္ဌိ, စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သဠ္ဌိ, စတူသု သမ္မပ္ပဓာနေသု သဠ္ဌိ, သတ္တဗောဓိသတ္တဝေယျာကရဏေသု သတ္တတိ, အဘိညဋ္ဌာဒီသု ပဥ္စသု ပဥ္စဝီသသတံ, ခန္ဓဋ္ဌာဒီသု ပဥ္စသု ပဥ္စဝီသသတံ, ပုန စတူသု အရိယသစ္စေသု သတံ, စတူသု ပဋိသမ္ဘိဒာသု သတံ, ဆသု ဗုဒ္ဓဓမ္မေသု ဒိယမုသတန္တိ ဧဝံ အဋ္ဌသတာနိ စ ပညာသဥ္စ ဓမ္မာ ဟောန္တိ။ ဧဝံ အတ္ထာပိ တတ္တကာ ဧဝ ဟောန္တိ။ ဝေမေဝ သစ္စာဒီသု တီသု ဌာနေသု ဝီသသတံ နိရုတ္တိယော, သတ္တသု ဝေယျာကရဏေသု စတ္တာရီသသတံ နိရုတ္တိယော, အဘိညဋ္ဌာဒီသု ခန္ဓဋ္ဌာဒီသု စ အမုတေယျာနိ အမုတေယျာနိ နိရုတ္တိသတာနိ, အရိယသစ္စေသု ပဋိသမ္ဘိဒာသု စ ဒွေ ဒွေ နိရုတ္တိသတာနိ, ဗုဒ္ဓဓမ္မေသု တီဏိ နိရုတ္တိသတာနီတိ ဧဝံ နိရုတ္တိသဟဿဉ္စ သတ္တနိရုတ္တိသတာနိ စ ဟောန္တိ။ ဧဝမေဝ သစ္စာဒီသု တီသု ဌာနေသု စတ္တာရီသာဓိကာနိ ဒွေ ဝေ ဒွေ ဉာဏသတာနိ, သတ္တသု ဝေယျာကရဏေသု အသီတိအဓိကာနိ ဒွေ ဉာဏသတာနိ, အဘိညဋ္ဌာဒီသု ခန္ဓဋ္ဌာဒီသု စ ပဥ္စပဥ္စဉာဏသတာနိ , သစ္စေသု ပဋိသမ္ဘိဒာသု စ စတ္တာရိ စတ္တာရိ ဉာဏသတာနိ, ဗုဒ္ဓဓမ္မေသု ဆ ဉာဏသတာနီတိ ဧဝံ တီဏိ စ ဉာဏသဟဿာနိ စတ္တာရိ စ ဉာဏသတာနိ ဟောန္တီတိ။

ပဋိသမ္ဘိဒာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဓမ္မစက္ကကထာ

၁. သစ္စတာရဝဏ္ဏနာ

၃၉. ပုန ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တန္တမေဝ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ ကထိတာယ ဓမ္မစက္ကကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ **ဒုက္ခဝတ္ထုကာ**တိ ကောဘိသမယဝသေန ဒုက္ခံ ဝတ္ထု ဧတေသန္တိ ဒုက္ခဝတ္ထုကာ။ တဒေဝ ဒုက္ခံ ဝိသေသေတွာ **သစ္စဝတ္ထုကာ** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သစ္စံ အာရမ္မဏံ ဥပတ္ထမ္ဘော ဧတေသန္တိ **သစ္စာရမ္မဏာ** ။ သစ္စံ ဂောစရော ဝိသယော ဧတေသန္တိ **သစ္စဂေါစရာ။ သစ္စသင်္ဂဟိတာ** တိ မဂ္ဂသစ္စေန သင်္ဂဟိတာ။ **သစ္စပရိယာပန္နာ** တိ မဂ္ဂသစ္စာယတ္တာ။ **သစ္စေ သမုဒာဂတာ** တိ ဒုက္ခပရိဇာနနေန ဒုက္ခသစ္စေ သမုပ္ပန္နာ။ တထာ တတ္ထေဝ **ဌိတာ ပတိဋ္ဌိတာ** စ။

၄၀. ဣအာနိ ''ပဝတ္တိတေ စ ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ''တိ ဝုတ္တံ ဓမ္မစက္ကံ နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ဓမ္မစက္က** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဒုဝိဓံ ဓမ္မစက္ကံ ပဋိဝေဓဓမ္မစက္ကံ ဒေသနာဓမ္မစက္ကဉ္စ။ **ပဋိဝေဓဓမ္မစက္ကံ** ဗောဓိပလ္လင်္ကေ, **ဒေသနာဓမ္မစက္ကံ** ဣသိပတနေ။ **ဓမ္မဉ္စ ပဝတ္တေတိ စက္ကဉ္စာ** တိ ပဋိဝေဓဓမ္မစက္ကံ ဝုတ္တံ, **စက္ကဉ္စ ပဝတ္တေတိ ဓမ္မဉ္စာ**တိ ဒေသနာဓမ္မစက္ကံ။ ကထံ? ဘဂဝတ ဟိ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော မဂ္ဂက္ခဏေ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒိဘေဒံ ဓမ္မဉ္စ ပဝတ္တေတိ, သောယေဝ စ ဓမ္မော ကိလေသသတ္တုဃာတတာယ ပဝတ္တနတော ပဟရဏစက္ကံ ဝိယာတိ စက္ကဉ္စ။ ဓမ္မံ ပဝတ္တေန္တော ယေဝ ဘဂဝတ တံ စက္ကံ ပဝတ္တေတိ နာမ။ ဧတေန ဓမ္မောယေဝ စက္ကန္တိ ကမ္မဓာရယသမာသတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဣသိပတနေ နိသိန္နော ဘဂဝတ ဓမ္မဒေသနက္ခဏေ ဝေနေယျသန္တာနေ ကိလေသသတ္တုဃာတတာယ ပဝတ္တနတော ပဟရဏစက္ကသဒိသံ ဒေသနာစက္ကဉ္စ ပဝတ္တေတိ, ဝေနေယျသန္တာနေ ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒိဘေဒံ ဓမ္မစက္ကဉ္စ ပဝတ္တေတိ။ ဧတေန ဓမ္မော စ စက္ကဉ္စ ဓမ္မစက္ကန္တိ ဒွန္ဒသမာသတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန ပဝတ္တကေ သတိ ပဝတ္တနာ နာမ ဟောတိ, တသ္မာ သဗ္ဗတ္ထာပိ ''ပဝတ္တေတီ''တိ ဝုတ္တံ, ပဝတ္တနဋ္ဌေန ပန ''စက္က''န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဓမ္မေန ပဝတ္တေတီတိ ဓမ္မစက္က** န္တိအာဒီနိ ဒေသနာဓမ္မစက္ကမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ **ဓမ္မေန ပဝတ္တေတီ** တိ ယထာသဘာဝတ္တာ ဓမ္မေန ပဝတ္တံ စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မစရိယာယ ပဝတ္တေတီ** တိ ဝေနေယျသန္တာနေ ဓမ္မတ္တာယ ပဝတ္တံ စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မေ ဌိတော** တိအာဒီဟိ ဘဂဝတော ဓမ္မဘူတတာ ဓမ္မသ္သာမိတာ စ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ယထာဟ – ''သော ဟာဝုသော, ဘဂဝတ ဇာနံ ဇာနာတိ ပဿံ ပဿတိ စက္ခုဘူတော ဉာဏဘူတော ဓမ္မဘူတော ဗြဟ္မဘူတော ဝတ္တာ ပဝတ္တာ

အတ္တသ္သ နိဋ္ဌေတာ အမတဿ အတာ ဓမ္မဿာမီ တထာဂတော''တိ (မ. နိ. ၁.၂၀၃)။ တသ္မာ တေဟိ ဓမ္မဿ စ ကၠန္တိ ဓမ္မစက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဌိတောတိ** ဝိသယီဘာဝေန ဌိတော။ **ပတိဋ္ဌိတော** တိ အစလဘာဝေန ပတိဋ္ဌိ တော။ **ဝသိပ္ပတ္တော** တိ ဣဿရဘာဝံ ပတ္တော။ **ဟာရမိပ္ပတ္တော** တိ ကောဋိပ္ပတ္တော။ **ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော** တိ ဝိသာရဒဘာဝံ ပတ္တော။ **ဓမ္မေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော** တိအာဒီဟိ ဝေနေယျသန္တာနမပေက္ခိတ္ဝာ ဝုတ္တေဟိ ပန ဝစနေဟိ ဓမ္မဿာမိတာယ စ ဓမ္မတ္တာယ စက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မံ သက္ကရောန္တော** တိဟအာဒီဟိ ဓမ္မတ္တာယ စက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယော ဟိ ဓမ္မံ သက္ကာရာဒိဝသေန ပဝတ္တေတိ, သော ဓမ္မတ္ထံ ပဝတ္တေတိ။ **ဓမ္မံ သ ကၠရောန္တော**တိ ယထာ ကတော သော ဓမ္မော သုကတော ဟောတိ, ဧဝမေဝ နံ ကရောန္တော။ **ဓမ္မံ ဂရုံ ကရောန္တ တော**တိ တသ္မိံ ကရဝုပ္ပတ္တိယာ တံ ဂရုံ ကရောန္တော။ **ဓမ္မံ မာနေန္တော** တိ ဓမ္မံ ပိယဉ္စ ဘာဝနီယဉ္စ ကတ္ဝာ ဝိဟ ရန္တော။ **ဓမ္မံ ပူဇေန္တော** တိ တံ အပဒိသိတ္ဝာ ဒေသနာပဋိပတ္တိပူဇာယ ပူဇံ ကရောန္တော။ **ဓမ္မံ အပစာယမာနော** တိ တဿေဝ ဓမ္မဿ သက္ကာရဂရုကာရေဟိ နီစဝုတ္တိတံ ကရောန္တော။ **ဓမ္မဒ္ဓဇော ဓမ္မကေတူ** တိ တံ ဓမ္မံ ဓဇမိဝ ပု ရက္ခတ္ဝာ ကေတုမိဝ စ ဥက္ခိပိတ္ဝာ ပဝတ္တိယာ ဓမ္မဒ္ဓဇော ဓမ္မကေတု စ ဟုတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မာဓိပတေယျော** တိ ဓမ္မာဓိပတိတော အာဂတော ဘာဝနာဓမ္မဝသေနေဝ စ သဗ္ဗကိရိယာနံ ကရဏေန ဓမ္မာဓိပတေယျော ဟုတ္ဝာ။ **တံ ခော ပန ဓမ္မစက္ကံ အပ္ပဋိဝတ္တိယန္တိ** ကေနစိ နိဝတ္တေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ အပ္ပဋိဟတပဝတ္တိတာ ဝုတ္တာ။ တသ္မာ သော ဓမ္မော ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓမ္မော, တံ ဓမ္မံ ပဝတ္တေတီ တိ ဝေနေယျသန္တာနေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တသဒ္ဓိန္ဒြိယုပ္ပာဒနေန တံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဓမ္မံ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ ဧသေဝ နယော သေသေသုပိ။ **သစ္စာ**တိ သစ္စဉာဏာနိ။ ဝိပဿနာ စ ဝိဇ္ဇာ စ မဂ္ဂဉာဏမေဝ။ **အနုပ္ပာဒေ ဉာဏ** န္တိ အရဟတ္တဖလေ ဉာဏံ။ တမ္ပိ ဝေနေယျသန္တာနေ ပဝတ္တေတိယေဝ, နိဗ္ဗာန ဉ္စ ပဋိဝေဓံ ကရောန္တော ပဝတ္တေတိယေဝ နာမ။

သမုဒယတရာဒီသု **သမုဒယဝတ္ထုကာ နိရောဓဝတ္ထုကာ မဂ္ဂဝတ္ထုကာ** တိ ဝိသေသပဒံ ဒဿေတ္ဝာ သင်္ခိတ္တာ။ တေ့ ထာပိ ဝုတ္တသဒိသံ ပဉ္စမံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၂-၃. သတိပဋ္ဌာနတရာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၁-၄၂. သတိပဋ္ဌာနက္ခန္ဓိဟဒပုဗ္ဗင်္ဂမတရာပိ မဂ္ဂက္ခဏဝသေန ဝုတ္တာ။ တေပိ တတ္ထ တတ္ထ ဝိသေသပဒံ ဒ ဿေတ္ဝာ သင်္ခိတ္တာတိ။

ဓမ္မစက္ကကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. လောကုတ္တရကထာ

လောကုတ္တရကထာဝဏ္ဏနာ

၄၃. ဣဒါနိ လောကုတ္တရဓမ္မဝတိယာ ဓမ္မစက္ကကထာယ အနန္တရံ ကထိတာယ လောကုတ္တရကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ လောကုတ္တရပဒဿ အတ္ထော နိဒ္ဒေသတရေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ** တိအာဒယော သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ယထာယောဂံ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ။ တေ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန ဗောဓီတိ ဧဝံ လဒ္ဓနာမဿ အရိယဿ ပက္ခေ ဘဝတ္တာ ဗောဓိပက္ခိယာ နာမ။ **ပက္ခေ ဘဝတ္တာ** တိ ဥပကာရဘာဝေ ဌိတတ္တာ။ တေသု အာရမ္မဏေသု ဩက္ကန္တိတ္ဝာ ပက္ခန္ဒိတ္ဝာ ဥပဋ္ဌာနတော ဥပဋ္ဌာနံ, သတိယေဝ ဥပဋ္ဌာနံ **သတိပဋ္ဌာနံ** ။ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု ပနဿ အသုဘဒုက္ခာနိစ္စာနတ္တာကာရဂဟဏဝသေန သုဘသုခနိစ္စအတ္တသညာပဟာန ကိစ္စသာဓနဝသေန စ ပဝတ္တိတော စတုဓာ ဘေဒော ဟောတိ။ တသ္မာ **စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ** တိ ဝုစ္စတိ။ ပဒဟန္တိ ဧ တေနာတိ ပဓာနံ, သောဘနံ ပဓာနံ **သမ္မပ္ပဓာနံ,** သမ္မာ ဝါ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ, သောဘနံ ဝါ တံ ကိလေ သဝိရူပပဝတ္တဝိရဟိတတော ပဓာနဉ္စ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒကဋ္ဌေန သေဋ္ဌဘာဝါဝဟနတော ပဓာနဘာဝကရဏတော ဝါ တိ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ တယိဒံ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ ပဟာနာနုပ္ပတ္တိကိစ္စံ, အနုပ္ပန္န ပ္ပန္နာနဉ္စ ကုသလာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိကိစ္စံ သာဓယတီတိ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ။ တသ္မာ **စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ** တိ

ဝုစ္စတိ။ နိပ္ဖတ္တိပရိယာယေန ဣန္ဒ္ရိယနဋ္ဌေန, ဣန္ဒ္ရိန္တိ တောယ သတ္တာ ဣန္ဒာ ဝုန္ဒာ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ တ ပရိယာယေန ဣန္ဒြိ, တဿာ သမ္ပယုတ္တာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန ဖလဘူတာယ ပုဗ္ဗဘာဂကာရဏဋ္ဌေန စ ဣဒ္ဓိယာ ဟအောတိ **ဣဒ္ဓိပါဒော** ။ သော ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသာဝသေန စတုဗ္ဗိဓော ဝ ဟောတိ။ တသ္မာ **စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ**တိ ဝုစ္စတိ။ အဿဒ္ဓိယကောသဇ္ဇပမာဒဝိက္ခေပသမ္မောဟာနံ အဘိဘဝနတော အဘိဘဝနသင်္ခါတေန အဓိပတိယဋ္ဌေန **ဣန္ဒြိယံ** ။ အဿဒ္ဓိယာဒီဟိ အနဘိဘဝနီယတော အကမ္ပိယဋ္ဌေန **ဗလံ**။ တဒုဘယမ္ပိ သဒ္ဓါဝီရိယ သတိသမာဓိပညာဝသေန ပဉ္စဝိဓံ ဟောတိ။ တသ္မာ **ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ** တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿ ပန အင်္ဂဘာဝေန သတိအာဒယော သတ္တ ဓမ္မာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ, နိယျာနဋ္ဌေန စ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါ ဟောန္တိ။ တေန ဝုစ္စတိ **သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂော** တိ။

ဣတိ ဣမေ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယာ ဓမ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ လောကိယဝိပဿနာယ ဝတ္တမာနာယ စုဒ္ဒသဝိဓေန ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, နဝဝိဓေန ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, သောဠသဝိဓေန စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှတော စ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ, ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှတော စ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ပရဿ ဥပ္ပန္နံ အကုသလံ ဒိသွာ ''ယထာ ပဋိပန္နဿ တဿ တံ ဥပ္ပန္နံ, န တထာ ပဋိပဇ္ဇိဿာမိ, ဧဝံ မေ ဧတံ နုပ္ပဇ္ဇိဿတီ''တိ တဿ အနုပ္ပာဒာယ တ ယမနကာလေ ပဌမံ သမ္မပ္ပဓာနံ, အတ္တနော သမုဒာစာရပ္ပတ္တမကုသလံ ဒိသွာ တဿ ပဟာနာယ တယမနကာလေ ဒု တိယံ, ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အနုပ္ပန္နပုဗ္ဗံ ဈာနံ တ ဝိပဿနံ တ ဥပ္ပာဒေတုံ တယမန္တဿ တတိယံ, ဥပ္ပန္နံ ယထာ န ပရိဟာယတိ, ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပာဒေန္တဿ စတုတ္ထံ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဆန္ဒံ ဓုရံ ကတွာ ကုသလုပ္ပာဒနကာလေ ဆန္ဒိ ဒ္ဓိပါဒော, ဝီရိယံ, စိတ္တံ, ဝီမံသံ ဓုရံ ကတွာ ကုသလုပ္ပာဒနကာလေ ဝီမံသိဒ္ဓိပါဒော။ မိစ္ဆာဝါစာယ ဝိရမဏကာလေ သမ္မာဝါစာ , မိစ္ဆာကမ္မန္တာ, မိစ္ဆာဇီဝါ ဝိရမဏကာလေ သမ္မာဇီဝေါတိ ဧဝံ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ။ စတုမဂ္ဂက္ခ ဏေ ပန ဧကစိတ္တေ လဗ္ဘန္တိ, ဖလက္ခဏေ ဌပေတွာ စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနေ အဝသေသာ တေတ္တိံသ လဗ္ဘ န္တိ။ ဧဝံ ဧကစိတ္တေ လဗ္ဘမာနေသု စေတေသု ဧကော ဝ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ သတိ ကာယာဒီသု သုဘာသညာဒိပဟာနကိစ္စ သာဓနဝသေန ''စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ''တိ ဝုစ္စတိ။ ဧကမေဝ စ ဝီရိယံ အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒါဒိကိစ္စသာဓနဝ သေန ''စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ''တိ ဝုစ္စတိ။ သေသေသု ဟာပနဝဍ္ဎနံ နတ္ထိ။

အပိစ တေသု –

> နဝ ဧကဝိဓာ ဧကော၊ ဒွေဝဓာထ စတုပဉ္စဓာ။
> အဋ္ဌဓာ နဝဓာ စေဝ၊ ဣတိ ဆဒ္ဓါ ဘဝန္တိ တေ။

နဝ ဧကဝိဓာတိ ဆန္ဒော စိတ္တံ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ ဥပေက္ခာ သင်္ကပ္ပော တစာ ကမ္မန္တော အာဇီဝေါတိ ဣမေ နဝ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒါဒိဝသေန ဧကဝိဓာဝ ဟောန္တိ, အညကောဋ္ဌာသံ န ဘဇန္တိ။ **ဧကော ဒွေဝဓာ**တိ သဒ္ဓါ ဣန္ဒြိယဗလဝ သေန ဒွေဓာ ဌိတာ။ **အထ စတုပဉ္စဓာ**တိ အထညော ဧကော စတုဓာ, အညော ပဉ္စဓာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ တတ္ထ သမာဓိ ဧကော ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဝသေန စတုဓာ ဌိတော, ပညာ တေသံ စတုန္နံ ဣဒ္ဓိပါဒကောဋ္ဌာသဿ စ ဝသေန ပဉ္စဓာ။ **အဋ္ဌဓာ နဝဓာ စေဝ** တိ အပရော ဧကော အဋ္ဌဓာ, ဧကော နဝဓာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ စတုသတိပဋ္ဌာနဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဝသေန သတိ အဋ္ဌဓာ ဌိတာ, စတုသမ္မပ္ပဓာနဣဒ္ဓိပါဒဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမ ဂ္ဂင်္ဂဝသေန ဝီရိယံ နဝဓာတိ။ ဧဝံ –

> စုဒ္ဒသေဝ အသမ္ဘိန္နာ၊ ဟောန္တေတေ ဗောဓိပက္ခိယာ။
> ကောဋ္ဌာသတော သတ္တဝိဓာ၊ သတ္တတိံသ ပဘေဒတော။

> သကိစ္စနိပ္ဖာဒနတော၊ သရူပေန စ ဝုတ္တိတော။
> သဗ္ဗေဝ အရိယမဂ္ဂဿ၊ သမ္ဘဝေ သမ္ဘဝန္တိ တေ။

ဧဝံ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တေ သတ္တတိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ ဒဿေတွာ ပုန တေ မဂ္ဂဖလေသု သင်္ခိပိတွာ **စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနီ** တိ အာဟ။ သမဏဘာဝေါ သာမညံ, စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနမေတံ

နာမံ။ သာမညာနံ ဖလာနိ **သာမညဖလာနိ။ နိဗ္ဗာနံ** ပန သဗ္ဗေဟိ အသမ္မိဿမေဝ။ ဣတိ ဝိတ္ထာရတော သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယစတုမဂ္ဂစတုဖလနိဗ္ဗာနာနံ ဝသေန ဆစတ္တာလီသ လောကုတ္တရဓမ္မာ, တတော သင်္ခေပေန စတုမဂ္ဂစတုဖလနိဗ္ဗာနာနံ ဝသေန နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ, တတောပိ သင်္ခေပေန မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနံ ဝသေန တယော လောကုတ္တရဓမ္မာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သတိပဋ္ဌာနာဒီနံ မဂ္ဂဖလာနဉ္စ လောကုတ္တရတ္တေ ဝုတ္တေ တံသမ္ပယုတ္တာနံ ဖဿာဒီနမ္ပိ လောကုတ္တရတ္တံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ ပဓာနဓမ္မဝသေန ပန သတိပဋ္ဌာနာဒယောဝ ဝုတ္တာ။ အဘိဓမ္မေ (ဓ. သ. ၂၇၇ အာဒယော, ၅၀၅ အာဒယော) စ လောကုတ္တရဓမ္မနိဒ္ဒေသေ မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာနံ ဖဿာဒီနံ လောကုတ္တရတ္တံ ဝုတ္တမေတတိ။

လောကံ တရန္တီတိ လောကံ အတိက္ကမန္တိ။ သဗ္ဗမိဒံ ဤဒိသံ ဝတ္တမာနကာလဝစနံ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ ဟိ အပာယလောကံ တရတိ, သကဒါဂါမိမဂ္ဂေ ကာမာဝစရလောကေကဒေသံ တရတိ, အနာဂါမိမဂ္ဂေ ကာမာဝစရလောကံ တရတိ, အရဟတ္တမဂ္ဂေ ရူပါရူပါဝစရလောကံ တရတိ။ **လောကာ ဥတ္တရန္တီ**တိ လောကာ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ **လောကတော**တိ စ **လောကမှာ**တိ စ တဒေဝ နိဿက္ကဝစနံ ဝိသေသေတွာ ဒဿိတံ။ **လောကံ သမတိက္ကမန္တီ**တိ ပဌမံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ တတ္ထ ဥပသဂ္ဂတ္ထံ အနပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ, ဣဓ သဟ ဥပသဂ္ဂတ္ထေန ဝုတ္တံ။ **လောကံ သမတိက္ကန္တာ**တိ ယထာဝုတ္တံ လောကံ သမ္မာ အတိက္ကန္တာ။ သဗ္ဗမိဒံ ဤဒိသံ အတီတကာလဝစနံ ဖလနိဗ္ဗာနာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ ဟိ ယထာဝုတ္တံ လောကံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတာနိ, သအ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗလောကံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတံ။ **လောကေန အတိရေကာ**တိ လောကတော အဓိကဘူတာ။ ဣဒံ သဗ္ဗေပိ လောကုတ္တရဓမ္မေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **နိဿရန္တီ**တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ **နိဿဋာ**တိ နိဂ္ဂတာ။ **လောကေ န တိဋ္ဌန္တီ**တိအာဒီနိ အဋ္ဌာရသ ဝစနာနိ သဗ္ဗလောကုတ္တရေသုပိ ယုဇ္ဇန္တိ။ **န တိဋ္ဌန္တီ**တိ လောကေ အပရိယာပန္နတ္တာ ဝုတ္တံ။ **လောကေ န လိမ္ပန္တီ**တိ ခန္ဓသန္တာနေ ဝတ္တမာနာပိ တသ္မိံ န လိမ္ပန္တီတိ အတ္ထော။ **လောကေန န လိမ္ပန္တီ**တိ အကတပဋိဝေဓာနံ ကေနစိ စိတ္တေန, ကတပဋိဝေဓာနံ အကုသလေန အပ္ပမတ္တေနပိ စိတ္တေန န လိမ္ပန္တီတိ အတ္ထော။ **အသံလိတ္တာ အနုပလိတ္တာ**တိ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသိတံ။

ဝိပ္ပမုတ္တာတိ အလိတ္တတ္တမေဝ နာနာဗျဉ္ဇနေန ဝိသေသိတံ။ ယေ ကေစိ ဟိ ယတ္ထ ယေန တ အလိတ္တာ, တေ တတ္ထ တေန တ ဝိပ္ပမုတ္တာ ဟောန္တိ။ **လောကာ ဝိပ္ပမုတ္တာ**တိအာဒီနိ တီဏိ နိဿက္ကဝသေန ဝုတ္တာနိ။ **ဝိသညုတ္တာ**တိ ဝိပ္ပမုတ္တတ္တဝိသေသနံ။ ယေ ကေစိ ဟိ ယတ္ထ ယေန ယတော ဝိပ္ပမုတ္တာ, တေ တတ္ထ တေန တတော ဝိသညုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ။ **လောကာ သုဇ္ဈန္တီ**တိ လောကမလံ ဓောဝိတွာ လောကာ သုဇ္ဈန္တိ။ **ဝိသုဇ္ဈန္တီ**တိ တဒေဝ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသိတံ။ **ဝုဋ္ဌဟန္တီ**တိ ဥဋ္ဌိတာ ဟောန္တိ။ **ဝိဝဋ္ဋန္တီ**တိ နိဝဋ္ဋန္တိ။ **န သဇ္ဇန္တီ**တိ န လဂ္ဂန္တိ။ **န ဂယှန္တီ**တိ န ဂဏှီယန္တိ။ **န ဗဇ္ဈန္တီ**တိ န ဗာဓီယန္တိ။ **သမုစ္ဆိန္ဒန္တီ**တိ အပ္ပဝတ္တိံ ကရောန္တိ။ ယထာ စ **လောကံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ**တိ, တထေဝ “လောကာ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ”တိအာဒိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ **ပဋိပ္ပဿမ္ဘေန္တီ**တိ နိရောဓေန္တိ။ **အပထာ**တိအာဒီနိ စတ္တာရိ သဗ္ဗေသုပိ လောကုတ္တရေသု ယုဇ္ဇန္တိ။ **အပထာ**တိ အမဂ္ဂါ။ **အဂတီ**တိ အပ္ပတိဋ္ဌာ။ **အဝိသယာ**တိ အနာယတ္တာ။ **အသာဓာရဏာ**တိ အသမာနာ။ **ဝမန္တီ**တိ ဥဂ္ဂိလန္တိ။ **န ပစ္စာဝမန္တီ**တိ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန ဝုတ္တံ, ဝန္တံ ပုန န အဒန္တီတိ အတ္ထော။ ဧတေန ဝန္တဿ သုဝန္တဘာဝေါ ဝုတ္တော ဟောတိ။ အနန္တရဒုကတ္တယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝိသီနေန္တီ**တိ ဝိကိရန္တိ ဝိမုစ္စန္တိ, န ဗန္ဓန္တီတိ အတ္ထော။ **န ဥဿီနေန္တီ**တိ န ဝိကိရန္တိ န ဝိမုစ္စန္တိ။ “ဝိသိနေန္တီ”တိ “န ဥဿိနေန္တီ”တိ ရဿံ ကတွာ ဟာဌော သုန္ဒရော။ **ဝိဓူပေန္တီ**တိ နိဗ္ဗာပေန္တိ။ **န သံဓူပေန္တီ**တိ န ဥဇ္ဇလန္တိ။ **လောကံ သမတိက္ကမ္မ အဘိဘုယျ တိဋ္ဌန္တီ**တိ သဗ္ဗေပိ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာ လောကံ သမ္မာ အတိက္ကမိတွာ အဘိဘဝိတွာ စ တိဋ္ဌန္တီတိ လောကုတ္တရာ။ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ယထာဝုတ္တေဟိ ပကာရေဟိ လောကုတ္တရာနံ လောကတော ဥတ္တရဘာဝေါ အဓိကဘာဝေါ စ ဝုတ္တော ဟောတီတိ။

လောကုတ္တရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဗလကထာ

ဗလကထာဝဏ္ဏနာ

၄၄. ဣဒါနိ လောကုတ္တရကထာယ အနန္တရံ ကထိတာယ လောကုတ္တရကထာဝတိယာ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဖလကထာယ အပုဗ္ဗုတ္တာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ အာဒိတော သုတ္တန္တဝသေန ပဉ္စ ဖလာနိ ဒဿေတွာ တဒညာနိပိ ဖလာနိ ဒဿေတုကာမော **အပိစ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဖလာနီ** တိအာဒိမာဟ။ သဗ္ဗာနိပိ တံတံပဋိပက္ခေဟိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဖလာနိ နာမ ဟောန္တိ။ **ဟိရိဖလန္တိ**အာဒီသု ပါပတော ဟိရီယန္တိ ဧတာယာတိ **ဟိရီ,** လဇ္ဇာယေတံ နာမံ။ ပါပတော ဩတ္တပ္ပန္တိ ဧတေနာတိ **ဩတ္တပ္ပံ,** ပါပတော ဥဗ္ဗေဂဿေတံ နာမံ။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိရီ, ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ။ အတ္တာဓိပတိ ဟိရီ, လောကာဓိပတိ ဩတ္တပ္ပံ ။ လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဟိရီ, ဘယသဘာဝသဏ္ဌိတံ ဩတ္တပ္ပံ။ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ။ သာ ဧဝ ဟိရီ အဟိရိကေန န ကမ္ပတီတိ **ဟိရိဖလံ**။ တဒေဝ ဩတ္တပ္ပံ အနောတ္တပ္ပေန န ကမ္ပတီတိ **ဩတ္တပ္ပဖလံ**။ အပ္ပဋိသင်္ခါနေန န ကမ္ပတီတိ **ပဋိသင်္ခါနဖလံ**။ ဥပပရိက္ခဏပညာယေတံ နာမံ။ ဝီရိယသီသေန သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဘာဝေန္တဿ ဥပ္ပန္နဖလံ **ဘာဝနာဖလံ**။ တထာပဝတ္တာနံ စတုန္နံ ခန္ဓာနမေတံ နာမံ။ ပရိသုဒ္ဓာနိ သီလာဒီနိ **အနဝဇ္ဇဖလံ** ။ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ **သင်္ဂဟဖလံ** ။ သင်္ဂဟေ ဖလန္တိပိ ပါဌော။ ဒုက္ခမာနံ အဓိဝါသနံ **ခန္တိဖလံ** ။ ဓမ္မကထာယ ပရေသံ တောသနံ **ပညတ္တိဖလံ** ။ အဓိတဿ အတ္ထဿ အဓိဂမာပနံ **နိဇ္ဈတ္တိဖလံ** ။ ကုသလေသု ဗဟုဘာဝေ **ဣဿရိယဖလံ** ။ ကုသလေသု ယထာရုစိ ပတိဋ္ဌာနံ **အဓိဋ္ဌာနဖလံ** ။ ဟိရိဖလာဒီနံ အတ္ထော မာတိကာပဒေသု ဗျဉ္ဇနဝသေန ဝိသေသတော ယုဇ္ဇမာနံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တော။ **သမထဖလံ ဝိပဿနာဖလ** န္တိ ဖလပ္ပတ္တာ သမထဝိပဿနာ ဧဝ။

မာတိကာနိဒ္ဒေသေ **အဿဒ္ဓိယေ န ကမ္ပတီတိ သဒ္ဓာဖလ** န္တိ မူလဖလင်္ဂံ ဝတွာ တမေဝ အပရေဟိ နဝဟိ ပရိယာယေဟိ ဝိသေသေတွာ ဒဿေသိ။ ယော ဟိ ဓမ္မော အကမ္ပိယော ဖလပ္ပတ္တော ဟောတိ, သော သဟဇာတေ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, အတ္တနော ပဋိပက္ခေ ကိလေသေ ပရိယာဒိယတိ, ပဋိဝေဓဿ အာဒိဘူတံ သီလံ ဒိဋ္ဌိဉ္စ ဝိသောဓေတိ, စိတ္တံ အာရမ္မဏေ ပတိဋ္ဌာပေတိ, စိတ္တံ ပဘဿရံ ကရောန္တော ဝေါဒါပေတိ, ဝသိံ ပါပေန္တော ဝိသေသံ အဓိဂမာပေတိ, တတော ဥတ္တရိံ ပါပေန္တော ဥတ္တရိပဋိဝေဓံ ကာရေတိ, ကမေန အရိယမဂ္ဂံ ပါပေတွာ သစ္စာဘိသမယံ ကာရေတိ, ဖလပ္ပတ္တိယာ နိရောဓေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ တသ္မာ နဝဓာ ဖလဋ္ဌော ဝိသေသိတော။ ဧသ နယော **ဝီရိယဖလာ**ဒီသု စတူသု။

ကာမစ္ဆန္ဒံ ဟိရီယတီ တိ နေက္ခမ္မယုတ္တော ယောဂီ **နေက္ခမ္မေန** ကာမစ္ဆန္ဒတော ဟိရီယတိ။ ဩတ္တပ္ပေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတေဟိ သဗ္ဗာကုသလေဟိပိ ဟိရီယနာ ဩတ္တပ္ပနာ ဝုတ္တာယေဝ ဟောန္တိ။ **ဗျာပါဒ** န္တိအာဒီနမ္ပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဋိသင်္ခါတီ** တိ အသမ္မောဟဝသေန အာဒီနဝတော ဥပပရိက္ခတိ။ **ဘာဝေတီ**တိ ဝဍ္ဎေတိ။ **ဝဇ္ဇ** န္တိ ရာဂါဒိဝဇ္ဇံ။ **သင်္ဂဏှာတီ** တိ ဗန္ဓတိ။ **ခမတီ**တိ တဿ ယောဂိဿ ခမတိ ရုစ္စတိ။ **ပညာပေတီ** တိ တောသေတိ။ **နိဇ္ဈာပေတီ** တိ စိန္တာပေတိ။ **ဝသံ ဝတ္တေတီ** တိ စိတ္တေ ပဘု ဟုတွာ စိတ္တံ အတ္တနော ဝသံ ကတွာ ပဝတ္တေတိ။ **အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ဝိဒဟတိ။ ဘာဝနာဖလာဒီနိ သဗ္ဗာနိပိ နေက္ခမ္မာဒီနိယေဝ။ မာတိကာဝဏ္ဏနာယ အညထာ ဝုတ္တော, အတ္ထော ပန ဗျဉ္ဇနဝသေနေဝ ပါကဋတ္တာ ဣဓ န ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သမထဖလံ ဝိပဿနာဖလဉ္စ ဝိတ္ထာရတော နိဒ္ဒိသိတွာ အဝသာနေ **ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ န ကမ္ပတီ** တိအာဒိ စ **အဝိဇ္ဇာသဟဂတကိလေသေ စ ခန္ဓေ စ န ကမ္ပတီ**တိအာဒိ စ သမထဖလဝိပဿနာဖလာနံ လက္ခဏဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။

သေခါသေခဖလေသု **သမ္မာဒိဋ္ဌိံ သိက္ခတီတိ သေခဖလ** န္တိ သေခပုဂ္ဂလော သမ္မာဒိဋ္ဌိံ သိက္ခတီတိ သေခော, သာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တဿ သေခဿ ဖလန္တိ သေခဖလန္တိ အတ္ထော။ **တတ္ထ သိက္ခိတတ္တာ အသေခဖလ** န္တိ အသေခပုဂ္ဂလော တတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သိက္ခိတတ္တာ န သိက္ခတီတိ အသေခော, သာယေဝ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တဿ အသေခဿ ဖလန္တိ အသေခဖလံ။ ဧသေဝ နယော **သမ္မာသင်္ကပ္ပာ** ဒီသု။ **သမ္မာဉာဏ**န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ တမ္ပိ ဟိ လောကိကမ္ပိ ဟောန္တံ သေခဿ ပဝတ္တတ္တာ သေခဖလံ, အသေခဿ ပဝတ္တတ္တာ အသေခဖလန္တိ ဝုတ္တံ။ **သမ္မာဝိမုတ္တီ**တိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာ သေသာ ဖလသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ။ ကေစိ ပန "ဌပေတွာ လောကုတ္တရဝိမုတ္တိံ အဝသေသာ ဝိမုတ္တိယော သမ္မာဝိမုတ္တီ"တိ ဝဒန္တိ။ တဿ သေခါသေခဖလတ္တံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ခီဏာသဝဖလေသု သဗ္ဗာနိပိ ဉာဏဖလာနိ။ **ခီဏာသဝဿ ဘိက္ခုနော** တိ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ, ခီဏာသဝေန ဘိက္ခုနာတိ အတ္ထော။ **အနိစ္စတော**တိ ဟုတွာ အဘာဝတကာရေန အနိစ္စတော။ **ယထာဘူတ**န္တိ ယထာသဘာဝတော။ **ပညာယာ**တိ သဟဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ။ အနိစ္စတော သုဒိဋ္ဌာ ဒုက္ခတော အနတ္တတော သုဒိဋ္ဌာ ဟောန္တိ တမ္မူလ

ကတ္တာ။ **ယန္တိ** ဘာဝနပုံသကဝစနံ, ယေန ကာရဏေနာတိ တ အတ္ထော။ **အာဂမ္မာ** တိ ပဋိစ္စ။ **ပဋိဇာနာတီ**တိ သမ္ပဋိစ္ဆ တိ ပဋိညံ ကရောတိ။ **အင်္ဂါရကာသူပမာ** တိ မဟာဘိတာပဋ္ဌေန အင်္ဂါရကာသုယာ ဥပမိတာ။ **ကာမာ**တိ ဝတ္ထုကာမာ စ ကိ လေသကာမာ စ။

ဝိဝေကနိန္န န္တိ ဖလသမာပတ္တိဝသေန ဥပဓိဝိဝေကသင်္ခါတနိဗ္ဗာနနိန္နံ။ တယော ဟိ ဝိဝေကာ – ကာယဝိဝေ ကော စိတ္တဝိဝေကော ဥပဓိဝိဝေကောတိ။ ကာယဝိဝေကော စ ဝိဝေကဋ္ဌကာယာနံ နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ။ စိတ္တဝိဝေ ကော စ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တာနံ။ ဥပဓိဝိဝေကော စ နိရုပဓီနံ ပုဂ္ဂလာနံ ဝိသင်္ခါရဂတာနံ, နိဿရဏဝိဝေကသင်္ခါတနိဗ္ ဗာနနိန္နံ တ။ ပဉ္စ ဟိ ဝိဝေကာ – ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော တဒင်္ဂဝိဝေကော သမုစ္ဆေဒဝိဝေကော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကော နိ ဿရဏဝိဝေကောတိ။ **ဝိဝေကနိန္န** န္တိ ဝိဝေကေ နိန္နံ။ **ဝိဝေကပောဏ**န္တိ ဝိဝေကေ နတံ။ **ဝိဝေကပဗ္ဘာရ** န္တိ ဝိဝေက သီသဘာရံ။ ဒွေဝပိ ပုရိမဿေဝ ဝေဝစနာနိ။ **ဝိဝေကဋ္ဌ** န္တိ ကိလေသေဟိ ဝဇ္ဇိတံ, ဒူရီဘူတံ တ။ **နေက္ခမ္မာဘိရတ** န္တိ နိဗ္ဗာနေ အဘိရတံ, ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဘိရတံ တ။ **ဗျန္တီဘူတ** န္တိ ဝိဂတန္တီဘူတံ, ဧကဒေသေနာပိ အနလ္လီနံ ဝိပ္ပမုတ္ တံ ဝိသံသဋ္ဌံ။ **သဗ္ဗသော**တိ သဗ္ဗထာ။ **အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိ ဓမ္မေဟီ** တိ သံယောဂဝသေန အာသဝတနံ ကာရဏဘူတေဟိ ကိလေသဓမ္မေဟီတိ အတ္ထော။ အထ တ **ဗျန္တီဘူတ** န္တိ ဝိဂတနိကန္တိဘူတံ, နိတ္တဏှာဟန္တိ အတ္ထော။ ကု တော? **သဗ္ဗသော အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိ ဓမ္မေဟိ** သဗ္ဗေဟိ တေဘူမကဓမ္မေဟီတိ အတ္ထော။ ဣမ ဒသဟိ ခီဏာသဝဗ လေဟိ ခီဏာသဝဿ လောကိယလောကုတ္တရော မဂ္ဂေ ကထိတော။ “အနိစ္စတော သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ”တိ ဒုက္ခပရိညာ ဗလံ, “အင်္ဂါရကာသူပမာ ကာမာ”တိ သမုဒယပဟာနဗလံ, “ဝိဝေကနိန္နံ စိတ္တံ ဟောတီ”တိ နိရောဓသစ္ဆိကိရိယာဗ လံ, “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ”တိအာဒိ သတ္တဝိဓံ မဂ္ဂဘာဝနာဗလန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဒသ ဣဒ္ဓိဗလာနိ ဣဒ္ဓိကထာယ အာ ဝိ ဘဝိဿန္တိ။

တထာဂတဗလနိဒ္ဒေသေ **တထာဂတဗလာနီ**တိ အညေဟိ အသာဓာရဏာနိ တထာဂတဿေဝ ဗလာနိ။ ယထာ တ ပု ဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ ဗလာနိ ပုညုဿယသမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနိ, တထာ အာဂတဗလာနီတိပိ အတ္ထော။ တတ္ထ ဒုဝိဓံ တထာဂတဗလံ – ကာယဗလံ ဉာဏဗလဉ္စ။ တေသု ကာယဗလံ ဟတ္ထိကုလာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉှေတံ ပောရာဏေဟိ –

> “ကာဠာဝကဉ္စ ဂင်္ဂေယျံ, ပဏ္ဍရံ တမ္ဗပိင်္ဂလံ။
> ဂန္ဓမင်္ဂလဟေမဉ္စ, ဥပေါသထဆဒ္ဒန္တိမေ ဒသာ”တိ။ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၇၆၀; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၈; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၂၂)။

ဣမာနိ ဒသ ဟတ္ထိကုလာနိ။ တတ္ထ **ကာဠာဝက**န္တိ ပကတိဟတ္ထိကုလံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယံ ဒသန္နံ ပုရိသာနံ ကာယဗ လံ, တံ ဧကဿ ကာဠာဝကဿ ဟတ္ထိနော ဗလံ။ ယံ ဒသန္နံ ကာဠာဝကာနံ ဗလံ, တံ ဧကဿ ဂင်္ဂေယျဿ ဗလံ။ ယံ ဒသန္နံ ဂင်္ဂေယျာနံ, တံ ဧကဿ ပဏ္ဍရဿ။ ယံ ဒသန္နံ ပဏ္ဍရာနံ , တံ ဧကဿ တမ္ဗဿ။ ယံ ဒသန္နံ တမ္ ဗာနံ, တံ ဧကဿ ပိင်္ဂလဿ။ ယံ ဒသန္နံ ပိင်္ဂလာနံ, တံ ဧကဿ ဂန္ဓဟတ္ထိနော။ ယံ ဒသန္နံ ဂန္ဓဟတ္ထီနံ, တံ ဧကေ ဿ မင်္ဂလဟတ္ထိနော။ ယံ ဒသန္နံ မင်္ဂလဟတ္ထီနံ, တံ ဧကဿ ဟေမဝတဿ။ ယံ ဒသန္နံ ဟေမဝတာနံ, တံ ဧကေ ဿ ဥပေါသထဿ။ ယံ ဒသန္နံ ဥပေါသထာနံ, တံ ဧကဿ ဆဒ္ဒန္တဿ။ ယံ ဒသန္နံ ဆဒ္ဒန္တာနံ, တံ ဧကဿ တထာဂတဿ ဗလံ။ နာရာယနသင်္ဃာတဗလန္တိပိ ဣဒမေဝ ဝုစ္စတိ။ တဒေတံ ပကတိဟတ္ထိနော ဂဏနာယ ဟတ္ထီနံ ကောဋိသဟဿဿ, ပုရိသဂဏနာယ ဒသန္နံ ပုရိသကောဋိသဟဿာနံ ဗလံ ဟောတိ။ ဣဒံ တာဝ တထာဂတဿ **ကာယဗလံ**။

ဉာဏဗလံ ပန ဣမ တာဝ အညတ္ထ စ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတမေဝ ဒသဗလဉာဏံ, မဇ္ဈိမေ (မ. နိ. ၁.၁၅၀) အာဂတံ စတုဝေ သာရဇ္ဇဉာဏံ, အဋ္ဌသု ပရိသာသု အကမ္ပနဉာဏံ, စတုယောနိပရိစ္ဆေဒကဉာဏံ, ပဉ္စဂတိပရိစ္ဆေဒကဉာဏံ, သံယုတ္တကေ (သံ. နိ. ၂.၃၃-၃၄) အာဂတာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ, သတ္တသတ္တတိ ဉာဏာနီတိ ဧဝမညာနိပိ အနေကာနိ ဉာဏသဟဿာနိ။ ဧတံ **ဉာဏဗလံ** နာမ။ ဣဓာပိ ဉာဏဗလမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ ဉာဏဉှိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဥပတ္ထမ္ဘနဋ္ဌေန စ ဗလန္တိ ဝု တ္တံ။

ဌာနဥ္စ ဌာနတော တိ ကာရဏဉ္စ ကာရဏတော။ ကာရဏဉှိ ယသ္မာ တတ္ထ ဖလံ တိဋ္ဌတိ တဒာယတ္တဝုတ္တိ တာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စ, တသ္မာ ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ ဘဂဝါ ယေ ယေ ဓမ္မာ ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ ဟေတူ ပစ္စယာ ဥပ္ပာဒာယ, တံ တံ ဌာနန္တိ, ယေ ယေ ဓမ္မာ ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ န ဟေတူ န ပစ္စယာ ဥပ္ပာဒာယ, တံ တံ အဋ္ဌာနန္တိ ပဇာနန္တော ဌာနဥ္စ ဌာနတော အဋ္ဌာနဥ္စ အဋ္ဌာနတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ **ယမ္ပီ** တိ ယေန ဉာဏေန။ **ဣဒမ္ပီ**တိ ဣဒမ္ပိ ဌာနာဋ္ဌာနဉာဏံ, တထာဂတဿ တထာဂတဗလံ နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သေသပဒေသုပိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာသဘံ ဌာနန္တိ သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဥတ္တမဋ္ဌာနံ, အာသဘာ ဝါ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါ, တေသံ ဌာနန္တိ အတ္ထော။ အပိစ ဂဝသတဇေဋ္ဌကော ဥသဘော, ဂဝသဟဿဇေဋ္ဌကော ဝသဘော, ဝဇသတဇေဋ္ဌကော ဝါ ဥသဘော, ဝဇသဟဿဇေဋ္ဌကော ဝသဘော, သဗ္ဗဂဝသေဋ္ဌော သဗ္ဗပရိဿယသဟော သေတော ပါသာဒိကော မဟာဘာရဝဟော အသနိသတသဒ္ဒေဟိပိ အသမ္ပကမ္ပိယော နိသဘော, သော ဣဓ ဥသဘောတိ အဓိပ္ပေတော။ ဣဒမ္ပိ ဟိ တဿ ပရိယာယဝစနံ။ ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ။ ဌာန**န္တိ စတူဟိ ပါဒေဟိ ပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ အစလဋ္ဌာနံ။ ဣဒံ ပန အာသဘံ ဝိယာတိ အာသဘံ ယထေဝ ဟိ နိသဘသင်္ခါတော ဥသဘော ဥသဘဗလေန သမန္နာဂတော စတူဟိ ပါဒေဟိ ပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ တထာဂတောပိ ဒသဟိ တထာဂတဗလေဟိ သမန္နာဂတော စတူဟိ ဝေသာရဇ္ဇပါဒေဟိ အဋ္ဌပရိသပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ သဒေဝကေ လောကေ ကေနစိ ပစ္စတ္ထိကေန ပစ္စာမိတ္တေန အကမ္ပိယော အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ တိဋ္ဌမာနော စ တံ အာသဘံ ဌာနံ **ပဋိဇာနာတိ** ဥပဂစ္ဆတိ န ပစ္စက္ခာတိ, အတ္တနိ အာရောပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ – ''အာသဘံ ဌာနံ ပဋိဇာနာတီ''တိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၂၂; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၈)။

ပရိသာသူတိ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဂဟပတိသမဏစာတုမဟာရာဇိကတာဝတိံသမာရဗြဟ္မာနံ ဝသေန အဋ္ဌသု ပရိသာသု။ **သီဟနာဒံ နဒတီ**တိ သေဋ္ဌနာဒံ အဆမ္ဘိတနာဒံ နဒတိ, သီဟနာဒသဒိသံ ဝါ နာဒံ နဒတိ။ အယမတ္ထော သီဟနာဒသုတ္တေန (မ. နိ. ၁.၁၄၆ အာဒယော; ဒီ. နိ. ၁.၃၈၁ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။ ယထာ ဝါ သီဟော သဟနတော ဟနနတော စ သီဟောတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ တထာဂတော လောကဓမ္မာနံ သဟနတော ပရပ္ပဝါဒာနံ ဟနနတော သီဟောတိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဝုတ္တဿ သီဟဿ နာဒံ သီဟနာဒံ။ တတ္ထ ယထာ သီဟော သီဟဗလေန သမန္နာဂတော သဗ္ဗတ္ထ ဝိသာရဒေါ ဝိဂတလောမဟံသော သီဟနာဒံ နဒတိ, ဧဝံ တထာဂတသီဟောပိ တထာဂတဗလေဟိ သမန္နာဂတော အဋ္ဌသု ပရိသာသု ဝိသာရဒေါ ဝိဂတလောမဟံသော ''ဣတိ ရူပ''န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၇၈) နယေန နာနာဝိဓဒေသနာဝိလာသသမ္ပန္နံ သီဟနာဒံ နဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ – ''ပရိသာသု သီဟနာဒံ နဒတီ''တိ။

ဗြဟ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတီတိ ဧတ္ထ **ဗြဟ္မ**န္တိ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ဝိသုဒ္ဓံ။ **စက္က** သဒ္ဒေါ ပနာယံ –

သမ္ပတ္တိယံ လက္ခဏေ စ, ရထင်္ဂေ ဣရိယာပထေ။
ဒါနေ ရတနဓမ္မူရ, စက္ကာဒီသု စ ဒိဿတိ။
ဓမ္မစက္ကေ ဣဓ မတော, တမ္ပိ ဒွေဓာ ဝိဘာဝယေ။

''စတ္တာရိမာနိ , ဘိက္ခဝေ, စက္ကာနိ, ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေဝမနုဿာန''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၃၁) ဟိ အယံ သမ္ပတ္တိယံ ဒိဿတိ။ ''ပာဒေသု ဇာတာနိ စက္ကာနိ ဟောန္တီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅) ဧတ္ထ လက္ခဏေ။ ''စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒ''န္တိ (ဓ. ပ. ၁) ဧတ္ထ ရထင်္ဂေ။ ''စတုစက္ကံ နဝဒွါရ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၉) ဧတ္ထ ဣရိယာပထေ။ ''ဒဒံ ဘုဉ္ဇ မာ စ ပမာဒေါ , စက္ကံ ဝတ္တယ ကောသလာဓိပါ''တိ (ဇာ. ၁.၇.၁၄၉) ဧတ္ထ ဒါနေ။ ''ဒိဗ္ဗံ စက္ကရတနံ ပါတုရဟောသီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၃) ဧတ္ထ ရတနစက္ကေ။ ''မယာ ပဝတ္တိတံ စက္က''န္တိ (သု. နိ. ၅၆၂) ဧတ္ထ ဓမ္မစက္ကေ။ ''ဣစ္ဆာဟတဿ ပေါသဿ, စက္ကံ ဘမတိ မတ္ထကေ''တိ (ဇာ. ၁.၁.၁၀၄; ၁.၅.၁၀၃) ဧတ္ထ ဥရစက္ကေ။ ''ခုရပရိယန္တေန စေပိ စက္ကေန''ာတိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၆) ဧတ္ထ ပဟရဏစက္ကေ။ ''အသနိဝိစက္က''န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၆၁; သံ. နိ. ၂.၁၆၂) ဧတ္ထ အသနိမဏ္ဍလေ။ ဣဓ ပနာယံ ဓမ္မစက္ကေ မတော။

တံ ပနေတံ ဓမ္မစက္ကံ ဒုဝိဓံ ဟောတိ ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စ ဒေသနာဉာဏဉ္စ။ တတ္ထ ပညာပဘာဝိတံ အတ္တနော အရိယဖလာဝဟံ **ပဋိဝေဓဉာဏံ,** ကရုဏာပဘာဝိတံ သာဝကာနံ အရိယဖလာဝဟံ **ဒေသနာဉာဏံ**။ တတ္ထ ပဋိဝေဓဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ

ဥပ္ပန္နန္တိ ဒုဝိဓံ။ တဥ္ဟိ အဘိနိက္ခမနတော ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နာမ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ တုသိ တဘဝနတော ဝာ ယာဝ ဗောဓိပလ္လင်္ကေ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နာမ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ ဒီပင်္ကရဒသ ဗလတော ဝါ ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ နာမ, ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမ။ ဒေသနာဉာဏမ္ပိ ပဝတ္တ မာနံ ပဝတ္တန္တိ ဒုဝိဓံ။ တဥ္ဟိ ယာဝ အညာတကောဏ္ဍညတ္ထေရဿ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ပဝတ္တမာနံ နာမ, ဖလက္ ခဏေ ပဝတ္တံ နာမ။ တတ္ထ ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ, ဒေသနာဉာဏံ လောကိယံ။ ဥဘယမ္ပိ ပနေတံ အညေဟိ အသာဓာရဏံ, ဗုဒ္ဓါနံယေဝ ဩရသဉာဏံ။ တေန ဝုတ္တံ – ''ဗြဟ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတီ''တိ။

ကမ္မသမာဒါနာနန္တိ သမာဒိယိတ္ဝာ ကတာနံ ကုသလာကုသလကမ္မာနံ, ကမ္မမေဝ ဝါ ကမ္မသမာဒါနံ။ **ဌာနသော ဟေတုသော**တိ ပစ္စယတော စေဝ ဟေတုတော စ။ တတ္ထ ဂတိဥပဓိကာလပယောဂါ ဝိပါကဿ ဌာနံ။ ကမ္မံ ဟေတု။

သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိန္တိ သဗ္ဗဂတိဂါမိနိဉ္စ အဂတိဂါမိနိဉ္စ။ **ပဋိပဒန္တိ** မဂ္ဂံ။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ**တိ ဗဟူသုပိ မနု ဿေသု ဧကမေဝ ဟတ္ထိံ ဃာတေန္တေသု ဣမဿ စေတနာ နိရယဂါမိနီ ဘဝိဿတိ, ဣမဿ တိရစ္ဆာနယောနိဂါမိ နီတိ ဣမိနာ နယေန ဧကဝတ္ထုသ္မိမ္ပိ ကုသလာကုသလစေတနာသင်္ခါတာနံ ပဋိပတ္တီနံ အဝိပရီတတော သဘာဝံ ဇာနာ တိ။

အနေကဓာတုန္တိ စက္ခုဓာတုအာဒီဟိ, ကာမဓာတုအာဒီဟိ ဝါ ဓာတူဟိ ဗဟုဓာတုံ။ **နာနာဓာတုန္တိ** တာသံယေဝ ဓာတူ နံ ဝိလက္ခဏတ္တာ နာနပ္ပကာရဓာတုံ ။ **လောကန္တိ** ခန္ဓာယတနဓာတုလောကံ။ **ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ**တိ တာသံ တာသံ ဓာတူနံ အဝိပရီတတော သဘာဝံ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။

နာနာဓိမုတ္တိကတ န္တိ ဟီနပဏီတာဒိအဓိမုတ္တီဟိ နာနာဓိမုတ္တိကဘာဝံ။

ပရသတ္တာန န္တိ ပဓာနသတ္တာနံ။ **ပရပုဂ္ဂလာန** န္တိ တတော ပရေသံ ဟီနသတ္တာနံ။ ဧကတ္ထမေဝ ဝါ ဧတံ ပဒ ဒ္ဝယံ ဝေနေယျဝသေန ဒွေဓာ ဝုတ္တံ။ ဣဓာပိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝုတ္တံ။ **ဣန္ဒြိယပရောပရိယ တ္တန္တိ** သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရဘာဝဉ္စ အပရဘာဝဉ္စ, ဝုဍ္ဎိဉ္စ ဟာနိဉ္စာတိ အတ္ထော။

ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တီန န္တိ ပဌမာဒီနံ စတုန္နံ ဈာနာနံ, ''ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ''တိအာဒီနံ (ပဋိ. မ. ၁.၂၀၉) အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာနံ, သဝိတက္ကသဝိစာရာဒီနံ တိဏ္ဏံ သမာဓီနံ, ပဌမဇ္ဈာနသမာပတ္တိအာဒီနဉ္စ နဝန္နံ အနုပုဗ္ဗ သမာပတ္တီနံ။ **သံကိလေသန္တိ** ဟာနဘာဂိယဓမ္မံ။ **ဝေါဒာနန္တိ** ဝိသေသဘာဂိယဓမ္မံ။ **ဝုဋ္ဌာန** န္တိ ယေန ကာရဏေန ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟန္တိ, တံ ကာရဏံ။ တံ ပန ''ဝေါဒာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာနံ, တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာန''န္တိ (ဝိဘ. ၈၂၈) ဧဝံ ဝုတ္တံ ပဂုဏဇ္ဈာနဉ္စေဝ ဘဝင်္ဂဖလသမာပတ္တိယော စ။ ဟေဋ္ဌိမံ ဟေဋ္ဌိမဥ္ဟိ ပဂုဏဇ္ဈာနံ ဥပရိမ ဿ ဥပရိမဿ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ, တသ္မာ ''ဝေါဒာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာန''န္တိ ဝုတ္တံ။ ဘဝင်္ဂေန ပန သဗ္ဗဈာနေဟိ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ, နိရောဓသမာပတ္တိတော ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တံ သန္ဓာယ ''တမှာ တမှာ သမာဓိမှာ ဝု ဋ္ဌာနမ္ပိ ဝုဋ္ဌာန''န္တိ ဝုတ္တံ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသဒိဗ္ဗစက္ခုအာသဝက္ခယဉာဏာနိ ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတာနေဝ။

တတ္ထ **အာသဝာနံ ခယာ**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သဗ္ဗကိလေသာနံ ခယာ။ **အနာသဝန္တိ** အာသဝဝိရဟိတံ။ **စေတော ဝိမုတ္တိံ ပညာဝိမုတ္တိန္တိ** ဧတ္ထ စေတောဝစနေန အရဟတ္တဖလသမ္ပယုတ္တော သမာဓိ, ပညာဝစနေန တံသမ္ပယုတ္တ ာ စ ပညာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ စ သမာဓိ ရာဂတော ဝိမုတ္တတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ, ပညာ အဝိဇ္ဇာယ ဝိမုတ္တတ္တာ ပညာ ဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ ဘဂဝတာ – ''ယော ဟိဿ, ဘိက္ခဝေ, သမာဓိ, တဒဿ သမာဓိန္ဒြိယံ။ ယာ ဟိဿ, ဘိက္ခဝေ, ပညာ, တဒဿ ပညိန္ဒြိယံ။ ဣတိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ပညာ ဝိမုတ္တီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၆; ၅၂၀)။ အပိစေတ္ထ သမထဖလံ စေတောဝိမုတ္တိ, ဝိပဿနာဖလံ ပညာဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ ဗံ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ။ **သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ** တိ အဓိကာယ ပညာယ အတ္တနာယေဝ ပ စ္စက္ခံ ကတွာ, အပရပ္ပစ္စယေန ဉတွာတိ အတ္ထော။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇ** တိ အဓိဂန္တွာ, နိပ္ဖာဒေတွာ ဝါ။ ဣမေသံ ပန ဒသန္နံ ဒသဗလဉာဏာနံ ဝိတ္ထာရော အဘိဓမ္မေ (ဝိဘ. ၈၀၉ အာဒယော) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ ပရတာဒိကထာ ဟောတိ – ဒသဗလဉာဏံ နာမ ဟဋ္ဌိယေက္ကံ ဉာဏံ နတ္ထိ, သဗ္ဗညုတညာဏဿေဝတယံ ပဘေ
ဒေါတိ။ န တံ တထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အညမေဝ ဟိ ဒသဗလဉာဏံ, အညံ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ ဒသဗလဉာဏဉ္ဟိ သကသကကိစ္စမေ
ဝ ဇာနာတိ, သဗ္ဗညုတညာဏံ တမ္ပိ, တတော အဝသေသမ္ပိ ဇာနာတိ။ ဒသဗလဉာဏေသု ဟိ ပဌမံ ကာရဏာကာရဏမေဝ
ဇာနာတိ, ဒုတိယံ ကမ္မန္တရဝိပာကန္တရမေဝ, တတိယံ ကမ္မပရိစ္ဆေဒမေဝ, စတုတ္ထံ ဓာတုနာနတ္တကာရဏမေဝ, ပဉ္စမံ သ
တ္တာနံ အဇ္ဈာသယာဓိမုတ္တိမေဝ, ဆဋ္ဌံ ဣန္ဒြိယာနံ တိက္ခမုဒုဘာဝမေဝ, သတ္တမံ ဈာနာဒီဟိ သဒ္ဓိံ တေသံ သံ
ကိလေသာဒိမေဝ, အဋ္ဌမံ ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထခန္ဓသန္တတိမေဝ, နဝမံ သတ္တာနံ စုတိပဋိသန္ဓိမေဝ, ဒသမံ သစ္စပရိစ္ဆေဒမေဝ။
သဗ္ဗညုတညာဏံ ပန ဧတေဟိ ဇာနိတဗ္ဗဉ္စ, တတော ဥတ္တရိဉ္စ ပဇာနာတိ။ ဧတေသံ ပန ကိစ္စံ န သဗ္ဗံ ကရောတိ။ တဉ္
ဟိ ဈာနံ ဟုတွာ အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ, ဣဒ္ဓိ ဟုတွာ ဝိကုဗ္ဗိတုံ န သက္ကောတိ, မဂ္ဂေါ ဟုတွာ ကိလေသေ ခေ
ပေတုံ န သက္ကောတိ။

အပိစ ပရတာဒီ ဧဝံ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော "ဒသဗလဉာဏံ နာမေတံ သဝိတက္ကသဝိစာရံ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တံ အဝိတက္ကာဝိ
စာရံ ကာမာဝစရံ ရူပာဝစရံ အရူပာဝစရံ လောကိယံ လောကုတ္တရ"န္တိ။ ဇာနန္တော "ပဋိပာဋိယာ သတ္တ ဉာဏာနိ သဝိ
တက္ကသဝိစာရာနီ"တိ ဝက္ခတိ။ "တတော ပရာနိ ဒွေ အဝိတက္ကအဝိစာရာနီ"တိ ဝက္ခတိ။ "အာသဝက္ခယဉာဏံ သိယာ
သဝိတက္ကသဝိစာရံ, သိယာ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တံ, သိယာ အဝိတက္ကအဝိစာရ"န္တိ ဝက္ခတိ။ တထာ "ပဋိပာဋိယာ သတ္တ
ကာမာဝစရာနိ, တတော ပရာနိ ဒွေ ရူပာဝစရာနိ, တတော အဝသာနေ ဧကံ လောကုတ္တရ"န္တိ ဝက္ခတိ။ "သဗ္ဗညုတညာ
ဏံ ပန သဝိတက္ကသဝိစာရမေဝ ကာမာဝစရမေဝ လောကိယမေဝာ"တိ ဝက္ခတိ။

ဧဝမေတ္ထ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနံ ဥတွာ ဣာအနိ ယသ္မာ တထာဂတော ပဌမံယေဝ ဌာနာဌာနဉာဏေန ဝေနေယျ
သတ္တာနံ အာသဝက္ခယာဓိဂမဿ စေဝ အနဓိဂမဿ စ ဌာနာဌာနဘူတံ ကိလေသာဝရဏာဘာဝံ ပဿတိ လောကိ
ယသမ္မာဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနဒဿနတော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာဘာဝဒဿနတော စ။ အထ နေသံ ကမ္မဝိပာကဉာဏေန ဝိပါကာဝ
ရဏာဘာဝံ ပဿတိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိဒဿနတော။ သဗ္ဗတ္ထကာမိနိပဋိပဒာဉာဏေန ကမ္မာဝရဏာဘာဝံ ပဿတိ
အာနန္တရိကကမ္မာဘာဝဒဿနတော။ ဧဝံ အနာဝရဏာနံ အနေကဓာတုနာနာဓာတုဉာဏေန အနုကူလဓမ္မဒေသနတ္ထံ စရိ
ယာဝိသေသံ ပဿတိ ဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော။ အထ နေသံ နာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏေန အဓိမုတ္တိံ ပဿတိ ပ
ယောဂံ အနာဒိယိတွာပိ အဓိမုတ္တိဝသေန ဓမ္မဒေသနတ္ထံ ။ အထေဝံ ဒိဋ္ဌအဓိမုတ္တီနံ ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ ဓမ္မံ ဒေ
သေတုံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏေန ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တံ ပဿတိ သဒ္ဓါဒီနံ တိက္ခမုဒုဘာဝဒဿန
တော။ ဧဝံ ပရိညာတိန္ဒြိယပရောပရိယတ္တာပိ ပနေတေ သစေ ဒူရေ ဟောန္တိ, အထ ဈာနာဒိဉာဏေန ဈာနာဒီသု ဝသီဘူ
တတ္တာ ဣဒ္ဓိဝိသေသေန ခိပ္ပံ ဥပဂစ္ဆတိ။ ဥပဂန္တွာ စ နေသံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန ပုဗ္ဗဇာတိဝိဘာဝနံ ဒိဗ္
ဗစက္ခာနုဘာဝတော ပတ္တဗ္ဗေန စေတောပရိယဉာဏေန သမ္ပတိ စိတ္တဝိသေသံ ပဿန္တော အာသဝက္ခယဉာဏာ
နုဘာဝေန အာသဝက္ခယကာမိနိယာ ပဋိပဒာယ ဝိဂတသမ္မောဟတ္တာ အာသဝက္ခယာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ တသ္မာ ဣမိ
နာနုက္ကမေန ဣမာနိ ဒသ ဗလာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ။

၄၅. ဣာအနိ သဗ္ဗဗလာနိ လက္ခဏတော နိဒ္ဒိသိတုကာမော **ကေနဋ္ဌေန သဒ္ဒါဗလ** န္တိအာဒိနာ နယေန ပုစ္ဆံ ကတွ
တ **အဿဒ္ဓိယေ အကမ္ပိယဋ္ဌေနာ** တိအာဒိနာ နယေန ဝိဿဇ္ဇနံ အကာသိ။ တတ္ထ **ဟိရီယတီ**တိအာဒိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌ
ဌာနာ ဒေသနာ။ ဘာဝနာဗလာဒီသု အဓိဋ္ဌာနဗလပရိယန္တေသု "တတ္ထာ"တိ စ, "တေနာ"တိ စ, "တ"န္တိ စ နေက္ခမ္
မာဒိကမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တေန စိတ္တံ ဧကဂ္ဂ** န္တိ တေန သမာဓိနာ စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတီတိ ဝုတ္
တံ ဟောတိ။ **တတ္ထ ဇာတေ** တိ တတ္ထ သမထေ သမ္ပယောဂဝသေန ဇာတေ, တသ္မိံ တ ဝိပဿနာရမ္မဏံ ဟုတွာ
ဇာတေ။ **တတ္ထ သိက္ခတီ** တိ တတ္ထ သေခဗလေ သေခော သိက္ခတီတိ သေခဗလန္တိ အတ္ထော။ **တတ္ထ သိက္ခိတ
တ္တာ**တိ တတ္ထ အသေခဗလေ အသေခဿ သိက္ခိတတ္တာ အသေခဗလံ။ **တေန အာသတ ခီဏာ**တိ တေန လောကိ
ယလောကုတ္တရေန ဉာဏေန အာသတ ခီဏာတိ တံ ဉာဏံ ခီဏာသဝဗလံ ။ လောကိယေနာပိ ဟိ ဉာဏေန အာသတ ခီဏာ
နာမ ဝိပဿနာယ အဘာဝေ လောကုတ္တရမဂ္ဂဘာဝတော။ ဧဝံ ခီဏာသဝဿ ဗလန္တိ **ခီဏာသဝဗလံ။ တဿ ဣဇ္ဈ
တီတိ ဣဒ္ဓိဗလ**န္တိ တဿ ဣဒ္ဓိမတော ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိယေဝ ဗလံ ဣဒ္ဓိဗလံ။ **အပ္ပမေယျဋ္ဌေနာ** တိ ယသ္မာ
သာဝကာ ဌာနာဌာနာဒီနိ ဧကဒေသေန ဇာနန္တိ, သဗ္ဗာကာရေန ပဇာနနံယေဝ သန္ဓာယ "ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ"တိ ဝု
တ္တံ။ ကိဉ္စာပိ တီသု ဝိဇ္ဇာသု "ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ"တိ န ဝုတ္တံ, အညတ္ထ ပန ဝုတ္တတ္တာ တာသုပိ ဝုတ္တမေဝ
ဟောတိ။ **အညတ္ထာ** တိ သေသေသု သတ္တသု ဉာဏဗလေသု စ အဘိဓမ္မေ (ဝိဘ. ၇၆၀) စ ဒသသုပိ ဗလေသု။ ဣန္ဒြိယပ

ရောပရိယတ္တညာဏံ ပန သဗ္ဗထာပိ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏမေဝ။ တသ္မာ ဒသပိ ဗလာနိ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏာနီတိ။ အဓိမုတ္တဋ္ဌေန အတုလိယဋ္ဌေန အပ္ပမေယျာနိ, တသ္မာယေဝ စ “အပ္ပမေယျဋ္ဌေန တထာဂတဗလ”န္တိ ဝုတ္တန္တိ။

ဗလကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သုညကထာ

သုညကထာဝဏ္ဏနာ

၄၆. ဣဒါနိ လောကုတ္တရဗလပရိယောသာနာယ ဗလကထာယ အနန္တရံ ကထိတာယ လောကုတ္တရသုညတာပရိယောသာနာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သုညတာကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ သုတ္တန္တေ တာဝ **အထာ**တိ ဝစနော ပာဒါနေ နိပါတော။ တေန **အာယသ္မာ** တိအာဒိဝစနဿ ဥပာဒါနံ ကတံ ဟောတိ။ **ခေါ**တိ ပဒပူရဏတ္ထေ နိပါတော။ **ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမီ** တိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ တသ္မာ ယတ္ထ ဘဂဝါ, တတ္ထ ဥပသင်္ကမီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယေန ဝါ ကာရဏေန ဘဂဝါ ဒေဝမနုဿေဟိ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော, တေနေဝ ကာရဏေန ဥပသင်္ကမီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကေန စ ကာရဏေန ဘဂဝါ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော? နာနပ္ပကာရဂုဏဝိသေသာဓိဂမာဓိပ္ပာယေန, သာဒုဖလူပဘောဂာဓိပ္ပာယေန ဒိဇဂဏေဟိ နိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခော ဝိယ, တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဥပသင်္ကမီ** တိ စ ဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥပသင်္ကမိတွာ** တိ ဥပသင်္ကမနပရိယောသာနဒီပနံ။ အထ ဝါ ဧဝံ ဂတော တတော အာသန္နတရံ ဌာနံ ဘဂဝတော သမီပသင်္ခါတံ ဂန္တွာတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အဘိဝါဒေတွာတိ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ။ ဣဒါနိ ယေနတ္ထေန လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလဿ ဥပဋ္ဌာနံ အာဂတော, တံ ပုစ္ဆိတုကာမော ဒသနခသမောဓာနသမုဇ္ဇလံ အဉ္ဇလိံ သိရသိ ပတိဋ္ဌပေတွာ **ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ ဧကမန္တ** န္တိ စ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော “ဝိသမံ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဟရန္တီ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၇၀) ဝိယ။ တသ္မာ ယထာ နိသိန္နော ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဟောတိ, တထာ **နိသီဒီ**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဘုမ္မတ္ထေ ဝါ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ။ **နိသီဒီ**တိ နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေသိ။ ပဏ္ဍိတာ ဟိ ဒေဝမနုဿာ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ဥပသင်္ကမိတွာ အာသနကုသလတာယ ဧကမန္တံ နိသီဒန္တိ, အယဉ္စ ထေရော တေသံ အညတရော, တသ္မာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။

ကထံ နိသိန္နော ပန ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဟောတီတိ? ဆ နိသဇ္ဇဒောသေ ဝဇ္ဇေတွာ။ သေယျထိဒံ – အတိဒူရံ အစ္စာသန္နံ ဥပရိဝါတံ ဥန္နတပ္ပဒေသံ အတိသမ္မုခံ အတိပစ္ဆာတိ။ အတိဒူရေ နိသိန္နော ဟိ သစေ ကထေတုကာမော ဟောတိ, ဥစ္စာသဒ္ဒေန ကထေတဗ္ဗံ ဟောတိ။ အစ္စာသန္နေ နိသိန္နော သင်္ဃဋ္ဋနံ ကရောတိ။ ဥပရိဝါတေ နိသိန္နော သရီရဂန္ဓေန ဗာဓတိ။ ဥန္နတပ္ပဒေသေ နိသိန္နော အဂါရဝံ ပကာသေတိ။ အတိသမ္မုခါ နိသိန္နော သစေ ဒဋ္ဌုကာမော ဟောတိ, စက္ခုနာ စက္ခုံ အာဟစ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဟောတိ။ အတိပစ္ဆာ နိသိန္နော သစေ ဒဋ္ဌုကာမော ဟောတိ, ဂီဝံ ပသာရေတွာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဟောတိ။ တသ္မာ အယမ္ပိ ဧတေ ဆ နိသဇ္ဇဒောသေ ဝဇ္ဇေတွာ နိသီဒိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဧကမန္တံ နိသီဒီ”တိ။ **ဧတဒဝေါစာ**တိ ဧတံ အဝေါစ။

သုညော လောကော သုညော လောကောတိ, ဘန္တေ, ဝုစ္စတီ တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဋ္ဌိပန္နေဟိ တေဟိ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ “သုညော လောကော သုညော လောကော”တိ ကထီယတီတိ အတ္ထော။ တဟိံ တဟိံ တာဒိသာနံ ဝစနာနံ ဗဟုကတ္တာ တေသံ သဗ္ဗေသံ သင်္ဂဏှနတ္ထံ အာမေဍိတဝစနံ ကတံ။ ဧဝဉှိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗာနိ တာနိ ဝစနာနိ သင်္ဂဟိတာနိ ဟောန္တိ။ **ကိတ္တာဝတာ** တိ ကိတ္တကေန ပရိမာဏေန။ **နု**-ဣတိ သံသယတ္ထေ နိပါတော။ **သုညံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ**တိ “ကာရကော ဝေဒကော သယံဝသီ”တိ ဧဝံ လောကပရိကပ္ပိတေန အတ္တနာ စ အတ္တာဘာဝတောယေဝ အတ္တနော သန္တကေန ပရိက္ခာရေန စ သုညံ။ သဗ္ဗံ စက္ခာဒိ လောကိယံ ဓမ္မဇာတံ, တံယေဝ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော နာမ။ ယသ္မာ စ အတ္တာ စ ဧတ္ထ နတ္ထိ, အတ္တနိယဉ္စ ဧတ္ထ နတ္ထိ, **တသ္မာ သုညော လောကောတိ ဝုစ္စတီ** တိ အတ္ထော။ လောကုတ္တရောပိ စ ဓမ္မော အတ္တတ္တနိယေဟိ သုညော ဧဝ, ပုစ္ဆာနုရူပေန ပန လောကိယောဝ ဓမ္မော ဝုတ္တော။ **သုညော**တိ စ ဓမ္မော နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ န ဟောတိ, တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္တတ္တနိယသာရဿ နတ္ထိဘာဝေ ဝုတ္တ

တော ဟောတိ။ လောကေ စ ‘‘သုညံ ဃရံ, သုညော ဃဋ္ဋော’’တိ ဝုတ္တေ ဃရဿ ဃဋ္ဋဿ စ နတ္ထိဘာဝေါ ဝုတ္တော န ဟောတိ, တသ္မိံ ဃရေ ဃဋ္ဋေ စ အညဿ နတ္ထိဘာဝေါ ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဘဂဝတာ စ ‘‘ဣတိ ယဉှိ ခေါ တတ္ထ န ဟောတိ, တေန တံ သုညံ သမနုပဿတိ။ ယံ ပန တတ္ထ အဝသိဋ္ဌံ ဟောတိ, တံ သန္တံ ဣဒမတ္ထီတိ ပဇာနာတီ’’တိ အ ယမေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော။ တထာ ဉာယဂန္ထေ စ သဒ္ဒဂန္ထေ စ အယမေဝ အတ္ထော။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တန္တေ အနတ္တလက္ခဏမေဝ ကထိတံ။

၄၇. သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ **သုညသုညန္တိ**အာဒီနိ ပဉ္စဝီသတိ မာတိကာပဒါနိ သုညသမ္ဗန္ဓေန ဥဒ္ဒိသိတ္ဂတ တေသံ နိဒ္ ဒေသော ကတော။ တတ္ထ မာတိကာယ တာဝ သုညသင်္ခါတံ သုညံ, န အညေန ဥပပဒေန ဝိသေသိတန္တိ **သုညသုညံ**။ အ သုကန္တိ အနိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ စေတ္ထ သုညတ္တမေဝ တ အပေက္ခိတ္ဂတ နပုံသကဝစနံ ကတံ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ သင်္ခါ ရောယေဝ သေသသင်္ခါရေဟိ သုညောတိ **သင်္ခါရသုညံ**။ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ဝိရူပေ ပရိဏာမော ဝိပရိဏာမော, တေန ဝိပ ရိဏာမေန သုညံ **ဝိပရိဏာမသုညံ**။ အဂ္ဂန္တိ တံ အတ္တတ္တနိယေဟိ, သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိ တ သုညန္တိ **အဂ္ဂသုညံ** ။ လ က္ခဏမေဝ သေသလက္ခဏေဟိ သုညန္တိ **လက္ခဏသုညံ** ။ နေက္ခမ္မာဒိနာ ဝိက္ခမ္ဘနေန သုညံ။ **ဝိက္ခမ္ဘနသုညံ။ တ ဒင်္ဂသုညာ**ဒီသုပိ စတူသု ဧသေဝ နယော။ အဇ္ဈတ္တန္တိ တံ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညန္တိ **အဇ္ဈတ္တသုညံ**။ ဗဟိဒ္ဓါ စ တံ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညန္တိ **ဗဟိဒ္ဓါသုညံ** ။ တဒုဘယံ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညန္တိ **ဒုဘတောသုညံ**။ သ မာနော ဘာဂေါ ဧတဿာတိ သဘာဂံ, သဘာဂဉ္စ တံ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညန္တိ **သဘာဂသုညံ,** သဒိသသုညန္တိ အတ္ထော။ ဝိဂတံ သဘာဂံ ဝိသဘာဂံ, ဝိသဘာဂဉ္စ တံ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညန္တိ **ဝိသဘာဂသုညံ,** ဝိသဒိသ သုညန္တိ အတ္ထော။ ကေသုစိ ပောတ္ထကေသု သဘာဂသုညံ ဝိသဘာဂသုညံ နိဿရဏသုညာနန္တရံ လိခိတံ။ နေက္ခမ္ မာဒိသေနာ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနာ သုညာတိ **သေနာသုညံ။ ပရိဂ္ဂဟသုညာ** ဒီသု တီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ကောရမ္မဏေ ပတိဋ္ဌ ဋ္ဌိတတ္တာ နာနာရမ္မဏဝိက္ခေပဘာဝတော ဧကတ္တဉ္စ တံ နာနတ္တေန သုညန္တိ **ဧကတ္တသုညံ** ။ တဗ္ဗိပရီတေန နာနတ္တဉ္စ တံ ဧကတ္တေန သုညန္တိ **နာနတ္တသုညံ** ။ နေက္ခမ္မာဒိခန္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနာ သုညာတိ **ခန္တိသုညံ။ အဓိဋ္ဌာနသုညေ ပရိယောကာဟနသုညေ စ** ဧသေဝ နယော။ ပရိယောဂာဟနသုညန္တိပိ ပာဌော။ **သမ္ပဇာနဿာ** တိ သမ္ ဇညေန သမန္နာဂတဿ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿ အရဟတော။ **ပဝတ္တပရိယာဒာန** န္တိ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနံ။ **သဗ္ဗသုည တာနန္တိ** သဗ္ဗသုညာနံ။ **ပရမတ္ထသုည** န္တိ သဗ္ဗသင်္ခါရာဘာဝတော ဥတ္တမတ္ထဘူတံ သုညံ။

၄၈. မာတိကာနိဒ္ဒေသေ **နိစ္စေန တ** တိ ဘင်္ဂ အတိက္ကမိတ္ဂတ ပဝတ္တမာနဿ ကဿစိ နိစ္စဿ အဘာဝ တော နိစ္စေန စ သုညံ။ **ဓုဝေန တ**တိ ဝိဇ္ဇမာနကာလေပိ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ ထိရဿ ကဿစိ အဘာဝတော ဓု ဝေန စ သုညံ။ **သဿတေန တ** တိ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နဿ သဗ္ဗကာလေ ဝိဇ္ဇမာနဿ ကဿစိ အဘာဝတော သဿ တေန စ သုညံ။ **အဝိပရိဏာမဓမ္မေန တ** တိ ဇရာဘင်္ဂဝသေန အဝိပရိဏာမပကတိကဿ ကဿစိ အဘာဝတော အဝိပ ရိဏာမဓမ္မေန စ သုညံ။ သုတ္တန္တေ အတ္တသုညတာယ ဧဝ ဝုတ္တာယပိ နိစ္စသုညတဉ္စ သုခသုညတဉ္စ ဒဿေတုံ ဣဓ **နိစ္စေန တ** တိအာဒီနိပိ ဝုတ္တာနိ။ အနိစ္စဿေဝ ဟိ ပီဠာယောဂေန ဒုက္ခတ္တာ နိစ္စသုညတာယ ဝုတ္တာယ သုခသုညတာပိ ဝုတ္တာဝ ဟောတိ။ ရူပာဒယော ပနေတ္ထ ဆ ဝိသယာ, စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ဆ ဝိညာဏာနိ, စက္ခုသမ္ဖဿာဒယော ဆ ဖဿ္ သာ, စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာဒယော ဆ ဝေဒနာ ဆ သင်္ခိတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပုညာဘိသင်္ခါရော တိအာဒီသု ပုနာတိ အတ္တနော ကာရကံ, ပူရေတိ စဿ အဇ္ဈာသယံ, ပုဇ္ဇဉ္စ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေတီ တိ ပုညံ, အဘိသင်္ခရောတိ ဝိပာကံ ကဋတ္တာရူပဉ္စာတိ အဘိသင်္ခါရော, ပုညံ အဘိသင်္ခါရော ပုညာဘိသင်္ခါရော။ ပု ညပဋိပက္ခတော အပုညံ အဘိသင်္ခါရော **အပုညာဘိသင်္ခါရော** ။ န ဣဉ္ဇတိ အနေဉ္ဇံ, အနေဉ္ဇဉ္စ ဘဝံ အဘိသင်္ခရောတီတိ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** ။ ပုညာဘိသင်္ခါရော အနသီလဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ, ဘာဝနာဝသေနေဝ ပဝတ္တာ ပဉ္စ ရူပာဝစရကုသလစေတနာတိ တေရသ စေတနာ ဟောန္တိ, အပုညာဘိသင်္ခါရော ပာဏာ တိပာတာဒိဝသေန ပဝတ္တာ ဒွါဒသ အကုသလစေတနာ, အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော ဘာဝနာဝသေနေဝ ပဝတ္တာ စတဿ္ သော အရူပာဝစရစေတနာတိ တယောပိ သင်္ခါရာ ဧကူနတိံသ စေတနာ ဟောန္တိ။ **ကာယသင်္ခါရော** တိအာဒီသု ကာယ တော တ ပဝတ္တော, ကာယဿ တ သင်္ခါရောတိ ကာယသင်္ခါရော။ **ဝစီသင်္ခါရစိတ္တသင်္ခါရေသု** ပိ ဧသေဝ န ယော။ အယံ တိကော ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒီနံ ဒွါရတော ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော။ ကာယဝိည တ္တိံ သမုဋ္ဌာပေတွ္ဂတ ဟိ ကာယဒွါရတော ပဝတ္တာ အဋ္ဌ ကာမာဝစရကုသလစေတနာ, ဒွါဒသ အကုသလစေတနာ, အဘိညာစေတနာ စာတိ ဧကဝီသတိ စေတနာ ကာယသင်္ခါရော နာမ, တာ ဧဝ စ ဝစီဝိညတ္တိံ သမုဋ္ဌာပေတွ္ဂတ ဝစီဒွါရ

တော ပဝတ္တာ ဝစီသင်္ခါရော နာမ, မနောဒွါရေ ပဝတ္တာ ပန သဗ္ဗာပိ ကေ့နတိံသ စေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော နာမ။ **အတီတာ သင်္ခါရာ** တိအာဒီသု သဗ္ဗေပိ သင်္ခတဓမ္မာ သကကက္ခဏံ ပတွာ နိရုဒ္ဓာ အတီတာ သင်္ခါရာ, သကကက္ခဏံ အပ္ပတ္တာ **အနာဂတာ သင်္ခါရာ,** သကကက္ခဏံ ပတ္တာ **ပစ္စုပ္ပန္နာ သင်္ခါရာ** တိ။

ဝိပရိဏာမသုညေ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဒဿေတွာ တဿ တဿ ဝိပရိဏာမော သုခေန ဝတ္တုံ သက္ကာတိ ပဌမံ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာ ဒဿိတာ။ တတ္ထ **ဇာတံ ရူပ**န္တိ ပစ္စုပ္ပန္နံ ရူပံ။ **သဘာဝေန သုည**န္တိ ဧတ္ထ သယံ ဘာဝေ သဘာဝေ, သယမေဝ ဥပ္ပာဒေတိ အတ္ထော။ သတော တ ဘာဝေ သဘာဝေ, အတ္တတောယေဝ ဥပ္ပာဒေတိ အတ္ထော။ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတ္တာ ပစ္စယံ ဝိနာ သယမေဝ ဘာဝေ, အတ္တတော ဧဝ တ ဘာဝေ တေသ္မိံ နတ္ထီတိ သဘာဝေန သုညံ, သယမေဝ ဘာဝေန, အတ္တတော ဧဝ တ ဘာဝေန သုည န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ တ သကဿ ဘာဝေ သဘာဝေ။ ပထဝီဓာတုအာဒီသု ဟိ အနေကေသု ရူပာရူပဓမ္မေသု ဧကေကော ဓမ္မော ပရံ ဥပာဒါယ သကော နာမ။ **ဘာဝေ**တိ စ ဓမ္မပရိယာယဝစနမေတံ။ ဧကဿ စ ဓမ္မဿ အညော ဘာဝသင်္ခါတော ဓမ္မော နတ္ထိ, တသ္မာ သကဿ အညေန ဘာဝေန သုညံ, သကော အညေန ဘာဝေန သုညောတိ အတ္ထော။ တေန ဧကဿ ဓမ္မဿ ဧကသဘာဝတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ အထ တ **သဘာဝေန သုည**န္တိ သုညသဘာဝေနေဝ သုညံ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? သုညသုညတာယ ဧဝ သုညံ, န အညာဟိ ပရိယာယသုညတာဟိ သုည န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သစေ ပန ကေစိ ဝဒေယျုံ "သကော ဘာဝေ သဘာဝေ, တေန သဘာဝေန သုည"န္တိ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ဘာဝေတိ ဓမ္မော, သော ပရံ ဥပာဒါယ သပဒေန ဝိသေသိတော သဘာဝေ နာမ ဟောတိ။ ဓမ္မဿ ကဿစိ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ "ဇာတံ ရူပံ သဘာဝေန သုည"န္တိ ရူပဿ အဝိဇ္ဇမာနတာ ဝုတ္တာ ဟောတီတိ။ ဧဝံ သတိ "ဇာတံ ရူပ"န္တိဝစနေန ဝိရုဇ္ဈတိ။ န ဟိ ဥပ္ပာဒရဟိတံ ဇာတံ နာမ ဟောတိ။ နိဗ္ဗာနညှိ ဥပ္ပာဒရဟိတံ, တံ ဇာတံ နာမ န ဟောတိ, ဇာတိဇရာမရဏာနိ စ ဥပ္ပာဒရဟိတာနိ ဇာတာနိ နာမ န ဟောန္တိ။ တေနေဝေတ္ထ "ဇာတာ ဇာတိ သဘာဝေန သုညာ , ဇာတံ ဇရာမရဏံ သဘာဝေန သုည"န္တိ ဧဝံ အနုဒ္ဓရိတွာ ဘဝမေဝ အဝသာနံ ကတွာ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ယဒိ ဥပ္ပာဒရဟိတဿာပိ "ဇာတ"န္တိဝစနံ ယုဇ္ဇေယျ, "ဇာတာ ဇာတိ, ဇာတံ ဇရာမရဏ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဘဝေယျ။ ယသ္မာ ဥပ္ပာဒရဟိတေသု ဇာတိဇရာမရဏေသု "ဇာတ"န္တိဝစနံ န ဝုတ္တံ, တသ္မာ "သဘာဝေန သုညံ အဝိဇ္ဇမာန"န္တိ ဝစနံ အဝိဇ္ဇမာနဿ ဥပ္ပာဒရဟိတတ္တာ "ဇာတ"န္တိဝစနေန ဝိရုဇ္ဈတိ။ အဝိဇ္ဇမာနဿ စ "သုည"န္တိဝစနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေန လောကဝစနေန စ ဘဂဝတော ဝစနေန စ ဉာယသဒ္ဒဂန္ထဝစနေန စ ဝိရုဇ္ဈတိ, အနေကာဟိ စ ယုတ္တီဟိ ဝိရုဇ္ဈတိ, တသ္မာ တံ ဝစနံ ကစဝရမိဝ ဆဍ္ဍိတဗ္ဗံ။ "ယံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္ထိသမ္မတံ လောကေ ပဏ္ဍိတာနံ, အဟမ္ပိ တံ အတ္ထီတိ ဝဒါမိ။ ယံ, ဘိက္ခဝေ, နတ္ထိသမ္မတံ လောကေ ပဏ္ဍိတာနံ, အဟမ္ပိ တံ နတ္ထီတိ ဝဒါမိ။ ကိဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, အတ္ထိသမ္မတံ လောကေ ပဏ္ဍိတာနံ, ယမဟံ အတ္ထီတိ ဝဒါမိ? ရူပံ, ဘိက္ခဝေ, အနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ အတ္ထိသမ္မတံ လောကေ ပဏ္ဍိတာနံ, အဟမ္ပိ တံ အတ္ထီတိ ဝဒါမီ"တိအာဒီဟိ (သံ. နိ. ၃.၉၄) အနေကေဟိ ဗုဒ္ဓဝစနပ္ပမာဏေဟိ အနေကာဟိ စ ယုတ္တီဟိ ဓမ္မာ သကက္ခဏေ ဝိဇ္ဇမာနာ ဧဝေတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ။

ဝိဂတံ ရူပန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘင်္ဂံ ပတွာ နိရုဒ္ဓံ အတီတံ ရူပံ။ **ဝိပရိဏတဉ္စေဝ သုညဉ္စာ** တိ ဇရာဘင်္ဂဝသေန ဝိရူပံ ပရိဏာမံ ပတ္တဉ္စ ဝတ္တမာနက္ခဏေဝ ဝိပရိဏာမသဗ္ဘာဝတော အတီတဿ ဝိပရိဏာမာဘာဝတော တေန ဝိပရိဏာမေန သုညဉ္စာတိ အတ္ထော။ **ဇာတာ ဝေဒနာ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဇာတိဇရာမရဏံ ပန အနိပ္ဖန္နတ္တာ သကဘာဝေန အနုပလဗ္ဘနီယတော ဣဓ န ယုဇ္ဇတိ, တသ္မာ "ဇာတာ ဇာတိ, ဇာတံ ဇရာမရဏ"န္တိအာဒိကေ ဒွေ နယေ ပဟာယ ဘဝါဒိကမေဝ နယံ ပရိယောသာနံ ကတွာ ဌပိတံ။

အဂ္ဂ န္တိ အဂ္ဂေ ဘဝံ။ **သေဋ္ဌ** န္တိ အတိဝိယ ပသံသနီယံ။ **ဝိသိဋ္ဌ** န္တိ အတိသယဘူတံ။ ဝိသေဋ္ဌန္တိပိ ပာဌော။ တိဓာပိ ပသတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ သမ္မာပဋိပဒါယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော **ပဒံ** နာမ။ **ယဒိဒ**န္တိ ယံ ဣဒံ။ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဗ္ဗာနံ နိဒဿေတိ။ ယသ္မာ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ သမထော ဟောတိ, ခန္ဓူပဓိကိလေသူပဓိအဘိသင်္ခါရူပဓိကာမဂုဏူပဓိ သင်္ခါတာနံ ဥပဓီနံ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ ဟောတိ, တဏှာနံ ခယော ဝိရာဂေါ နိရောဓော စ ဟောတိ, တသ္မာ **သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ တဏှက္ခယော ဝိရာဂေါ နိရောဓော** တိ ဝုစ္စတိ။ **နိဗ္ဗာန** န္တိ သဘာဝလက္ခဏေန နိဂမိတံ။

လက္ခဏေသု ဟိ “တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလဿ ဗာလလက္ခဏာနိ ဗာလနိမိတ္တာနိ ဗာလာပဒါနာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလော ဒုစ္စိန္တိတစိန္တီ စ ဟောတိ ဒုဗ္ဘာသိတဘာသီ စ ဒုက္ကဋကမ္မကာရီ စ။ ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, တီဏိ ဗာလဿ ဗာလလက္ခဏာနိ ဗာလနိမိတ္တာနိ ဗာလာပဒါနာနီ”တိ (အ. နိ. ၃.၃; မ. နိ. ၃.၂၄၆) ဝုတ္တံ။ ပဏ္ဍိတေဟိ ဗာလဿ ဗာလောတိ သလ္လက္ခဏတော တိဝိဓံ **ဗာလလက္ခဏံ** ။ “တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတဿ ပဏ္ဍိတလက္ခဏာနိ ပဏ္ဍိတနိမိတ္တာနိ ပဏ္ဍိတာပဒါနာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတော သုစိန္တိတစိန္တီ စ ဟောတိ သုဘာသိတဘာသီ စ သုကတကမ္မကာရီ စ။ ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, တီဏိ ပဏ္ဍိတဿ ပဏ္ဍိတလက္ခဏာနိ ပဏ္ဍိတနိမိတ္တာနိ ပဏ္ဍိတာပဒါနာနီ”တိ (အ. နိ. ၃.၃; မ. နိ. ၃.၂၅၃) ဝုတ္တံ။ ပဏ္ဍိတေဟိ ပဏ္ဍိတဿ ပဏ္ဍိတောတိ သလ္လက္ခဏတော တိဝိဓံ **ပဏ္ဍိတလက္ခဏံ** ။

“တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? ဥပ္ပာဒေါ ပညာယတိ, ဝယော ပညာယတိ, ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာယတိ။ ဣမာနိ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, တီဏိ သင်္ခတဿ သင်္ခတလက္ခဏာနီ”တိ (အ. နိ. ၃.၄၇-၄၈) ဝုတ္တံ။ ဥပ္ပာဒေါ ဧဝ သင်္ခတမိတိ လက္ခဏန္တိ **သင်္ခတလက္ခဏံ** ။ ဧဝမိတရဒွယေပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမိနာ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ သေသဒွိန္နံ, ဌိတိက္ခဏေ သေသဒွိန္နံ, ဘင်္ဂက္ခဏေ စ သေသဒွိန္နံ အဘာဝေါ ဒဿိတော။ ယံ ပနေတ္ထ ပေယျာလမုခေန ဇာတိယာ စ ဇရာမရဏဿ စ ဥပ္ပာဒါဒိလက္ခဏံ ဝုတ္တံ, တံ ဝိပရိဏာမသုညတာယ ဇာတိဇရာမရဏာနိ ဟိတွာ ဘဝပရိယောသာနဿေဝ နယဿ ဝစနေန စ ဥပ္ပာဒါဒီနံ ဥပ္ပာဒါဒိအဝစနသမယေန စ ဝိရုဇ္ဈတိ။ လက္ခဏသောတေ ပတိတတ္တာ ပန သောတပတိတံ ကတွာ လိခိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ စ အဘိဓမ္မေ (ဓ. သ. ၅၆၂-၅၆၅) အဟေတုကဝိပါကမနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတူနံ သင်္ဂဟတရေ လဗ္ဘမာနမ္ပိ ဈာနင်္ဂံ ပဉ္စဝိညာဏသောတေ ပတိတွာ ဂတန္တိ န ဥဒ္ဓဋန္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝမိဓာပိ သောတပတိတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အထ ဝါ ဇာတိဇရာမရဏဝန္တာနံ သင်္ခါရာနံ ဥပ္ပာဒါဒယော “ဇာတိဇရာမရဏံ အနိစ္စတော”တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၇၃; ၂.၄) ဝိယ တေသံ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒော ဝိက္ခမ္ဘိတော စေဝ သုညော စာ တိ ကာမစ္ဆန္ဒော နေက္ခမ္မေန ဝိက္ခမ္ဘိတော စေဝ နေက္ခမ္မဿ တတ္ထ အဘာဝတော တေနေဝ ဝိက္ခမ္ဘနသင်္ခါတေန နေက္ခမ္မေန သုညော စ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ တဒင်္ဂပ္ပဟာနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေသုပိ စေတ္ထ တဒင်္ဂဝသေန စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စ ပဟီနံ ဒူရီကတမေဝ ဟောတီတိ ဣမိနာ ဒူရီကရဏဋ္ဌေန ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝုတ္တံ။

နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒော တဒင်္ဂသုညော တိ နေက္ခမ္မေန ပဟီနော ကာမစ္ဆန္ဒော တေန နေက္ခမ္မသင်္ခါတေန အင်္ဂေန သုညော။ အထ ဝါ ယော ကောစိ ကာမစ္ဆန္ဒော နေက္ခမ္မဿ တတ္ထ အဘာဝတော နေက္ခမ္မေန တေန အင်္ဂေန သုညော။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ တဿ တဿ အင်္ဂဿ တတ္ထ တတ္ထ အဘာဝမတ္တေနေဝ စေတ္ထ ဥပစာရပ္ပနာဈာနဝသေန စ ဝိပဿနာဝသေန စ တဒင်္ဂသုညတာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ပဟာနဒီပကဿ ဝစနဿ အဘာဝေန ပန ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနံယေဝ ပရိယောသာနံ ကတွာ ဝိပဿနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, စတ္တာရော မဂ္ဂါ န နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ **နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒော သမုစ္ဆိန္နော စေဝ သုညော စာ** တိအာဒီသု ဝိက္ခမ္ဘနေ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဟီနာနိပိ စေတ္ထ သမုဒါစာရာဘာဝတော သမုစ္ဆိန္နာနိ နာမ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန သမုစ္ဆေဒေါ ဝုတ္တော, တံတံသမုစ္ဆေဒကိစ္စသာဓနဝသေန ဝါ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တနေက္ခမ္မာဒိဝသေန ဝုတ္တန္တိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏသုညေသု စ ဣဓ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေသု ပနေတ္ထ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိမတ္တတ္တံ နိဿဋ္ဌမတ္တတ္တဉ္စ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စသုပိ ဧတေသု သုညေသု နေက္ခမ္မာဒီနိယေဝ ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏနာမေန ဝုတ္တာနိ။ **အဇ္ဈတ္တန္တိ** အဇ္ဈတ္တဘူတံ။ **ဗဟိဒ္ဓါ** တိ ဗဟိဒ္ဓါဘူတံ။ **ဒုဘတောသုညန္တိ** ဥဘယသုညံ။ ပစ္စတ္တာဒီသုပိ ဟိ တော-က္က
တိဝစနံ ဟောတိယေဝ။

ဆ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာဒီနိ ဆအဇ္ဈတ္တိကာယတနာဒီနံ ဘာဝေန **သဘာဂါနိ**။ ပရေဟိ **ဝိသဘာဂါနိ။ ဝိညာဏကာယာ**တိအာဒီသု စေတ္ထ ကာယဝစနေန ဝိညာဏာဒီနိယေဝ ဝုတ္တာနိ။ **နေက္ခမ္မေသနာ** ဒီသု နေက္ခမ္မာဒီနိယေဝ တဒတ္ထိကေဟိ ဝိညူဟိ ဧသီယန္တီတိ ဧသနာ။ အထ ဝါ ပုဗ္ဗဘာဂေ နေက္ခမ္မာဒီနံ ဧသနာပိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီဟိ သုညာ, ကိံ ပန နေက္ခမ္မာဒီနီတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ? **ပရိဂ္ဂဟာ** ဒီသု နေက္ခမ္မာဒီနိယေဝ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဧသိတာနိ အပရဘာဂေ ပရိဂ္ဂယှန္တ

တီတိ **ပရိဂ္ဂဟော** တိ, ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ပတ္တိံဝသေန ပဋိလဗ္ဘန္တီတိ **ပဋိလာဘော**တိ, ပဋိလဒ္ဓါနိ ဉာဏဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈိယန္တီတိ **ပဋိဝေဓော**တိ စ ဝုတ္တာနိ။ ဧကတ္တသုညဉ္စ နာနတ္တသုညဉ္စ သင်္ခေပေဝ ပုစ္ဆိတွာ ဧကတ္တသုညံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နာနတ္တသုညံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ သင်္ခေ နိဂမနံ ကတံ။ ကသ္မာ န ဝိဿဇ္ဇိတန္တိ စေ? ဝုတ္တပရိယာယေနေဝေတ္ထ ယောဇနာ ဉာယတီတိ န ဝိဿဇ္ဇိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ ပနေတ္ထ ယောဇနာ – နေက္ခမ္မံ ဧကတ္တံ, ကာမစ္ဆန္ဒော နာနတ္တံ, ကာမစ္ဆန္ဒော နာနတ္တံ, နေက္ခမ္မေကတ္တေန သုညန္တိ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ခန္တိ အာဒီသု နေက္ခမ္မာဒီနိယေဝ ခမနတော ရုစ္စနတော **ခန္တီ**တိ, ရောစိတာနိယေဝ ပဝိသိတွာ တိဋ္ဌနတော **အဓိဋ္ဌာနန္တိ**, ပဝိသိတွာ ဌိတာနံ ယထာရုစိမေဝ သေဝနတော **ပရိယောကာဟနန္တိ** စ ဝုတ္တာနိ။ **ဣဓ သမ္ပဇာနော** တိအာဒိကော ပရမတ္ထသုညနိဒ္ဒေသော ပရိနိဗ္ဗာနဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝဏ္ဏိတောယေဝ။

ဣမေသု စ သဗ္ဗေသု သုညေသု သင်္ခါရသုညံ ဝိပရိဏာမသုညံ လက္ခဏသုညဉ္စ ယထာဝုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ အညမညအသမ္ဘိဿတာဒဿနတ္ထံ။ ယတ္ထ ပန အကုသလပက္ခိကာနံ ကုသလပက္ခိကေန သုညတာ ဝုတ္တာ, တေန အကုသလေ အာဒီနဝဒဿနတ္ထံ။ ယတ္ထ ပန ကုသလပက္ခိကာနံ အကုသလပက္ခိကေန သုညတာ ဝုတ္တာ, တေန ကုသလေ အာနိသံသဒဿနတ္ထံ။ ယတ္ထ အတ္တတ္တနိယာဒီဟိ သုညတာ ဝုတ္တာ, တံ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိဒါဇနနတ္ထံ။ အဂ္ဂသုညံ ပရမတ္ထသုညဉ္စ နိဗ္ဗာနေ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တေသု အဂ္ဂသုညဉ္စ ပရမတ္ထသုညဉ္စာတိ ဒွေ သုညာနိ အတ္ထတော ဧကမေဝ နိဗ္ဗာနံ အဂ္ဂပရမတ္ထဝသေန သဥပါဒိသေသအနုပါဒိသေသဝသေန စ ဒွိဓာ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တာနိ ဒွေ အတ္တတ္တနိယသုညတော သင်္ခါရသုညတော စ သဘာဂါနိ။ ''သုညသုညံ အဇ္ဈတ္တသုညံ ဗဟိဒ္ဓါသုညံ ဒုဘတောသုညံ သဘာဂသုညံ ဝိသဘာဂသုည''န္တိ ဣမာနိ ဆ သုညာနိ သုညသုညမေဝ ဟောတိ။ အဇ္ဈတ္တာဒိဘေဒတော ပန ဆဓာ ဝုတ္တာနိ။ တာနိ ဆ စ အတ္တတ္တနိယာဒိသုညတော သဘာဂါနိ။ သင်္ခါရဝိပရိဏာမလက္ခဏသုညာနိ, ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏသုညာနိ, ဧသနာပရိဂ္ဂဟပဋိလာဘပဋိဝေဓသုညာနိ, ဧကတ္တနာနတ္တသုညာနိ, ခန္တိအဓိဋ္ဌာနပရိယောကာဟနသုညာနိ စာတိ သတ္တရသ သုညာနိ အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနေဟိ တေဟိ တေဟိ ဓမ္မေဟိ သုညတ္တာ အဝိဇ္ဇမာနာနံ ဝသေန ဝိသုံ ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ။ သင်္ခါရဝိပရိဏာမလက္ခဏသုညာနိ ပန ဣတရေန ဣတရေန အသမ္ဘိဿဝသေန သဘာဂါနိ, ဝိက္ခမ္ဘနာဒီနိ ပဉ္စ ကုသလပက္ခေန သုညတ္တာ သဘာဂါနိ, ဧသနာဒီနိ စတ္တာရိ, ခန္တိအာဒီနိ စ တီဏိ အကုသလပက္ခေန သုညတ္တာ သဘာဂါနိ, ဧကတ္တနာနတ္တသုညာနိ အညမညပဋိပက္ခဝသေန သဘာဂါနိ။

သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သမာသေန, တိဓာ ဒွေဓာ တထေကဓာ။
သုညာတိ သုညတ္ထဝိဒူ, ဝဏ္ဏယန္တီဓ သာသနေ။

ကထံ? သဗ္ဗေ တာဝ လောကိယာ ဓမ္မာ ဓုဝသုဘသုခအတ္တဝိရဟိတတ္တာ ဓုဝသုဘသုခအတ္တသုညာ။ မဂ္ဂဖလဓမ္မာ ဓုဝသုခတ္တဝိရဟိတတ္တာ ဓုဝသုခတ္တသုညာ။ အနိစ္စတ္တာယေဝ သုခေန သုညာ။ အနာသဝတ္တာ န သုဘေန သုညာ။ နိဗ္ဗာနဓမ္မော အတ္တဿေဝ အဘာဝတော အတ္တသုညော။ လောကိယလောကုတ္တရာ ပန သဗ္ဗေပိ သင်္ခတာ ဓမ္မာ သတ္တဿ ကဿစိ အဘာဝတော သတ္တသုညာ။ အသင်္ခတော နိဗ္ဗာနဓမ္မော တေသံ သင်္ခါရာနမ္ပိ အဘာဝတော သင်္ခါရသုညော။ သင်္ခတာသင်္ခတာ ပန သဗ္ဗေပိ ဓမ္မာ အတ္တသင်္ခါတဿ ပုဂ္ဂလဿ အဘာဝတော အတ္တသုညာတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာယ

သုညကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယုဂနဒ္ဓဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မဇ္ဈိမဝဂ္ဂဿ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။

(၃) ပညာဝဂ္ဂေ

၁. မဟာပညာကထာ

မဟာပညာကထာဝဏ္ဏနာ

၁. ဣဒါနိ ဝိသေသတော ပညာပဘေဒဒီပနဘူတာယ သုညကထာယ အနန္တရံ ကထိတာယ ပညာကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ အာဒိတော တာဝ သတ္တသု အနုပဿနာသု ဧကေကမူလကာ သတ္တ ပညာ ပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, ပုန သတ္တာနုပဿနာမူလကာ ဧကေကုတ္တရမူလကာ စ တိဿော ပညာ ပုစ္ဆံ အကတွာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, ဧဝမာဒိတော ဒသပညာဟာရိပူရိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ တတ္ထ **အနိစ္စာနုပဿနာ** တာဝ ယသ္မာ အနိစ္စတော ဒိဋ္ဌေသု သင်္ခါရေသု "ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခ"န္တိ ဒုက္ခတော စ "ယံ ဒုက္ခံ, တဒနတ္တာ"တိ အနတ္တတော စ ဇဝတိ, တသ္မာ သာ **ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဇဝနပညံ ပရိပူရေတိ**။ သာ ဟိ သကဝိသယေသု ဇဝတီတိ ဇဝနာ, ဇဝနာ စ သာ ပညာ စာတိ **ဇဝနပညာ။ ဒုက္ခာနုပဿနာ** သမာဓိန္ဒြိယနိဿိတတ္တာ ဗလဝတီ ဟုတွာ ပဏိဓိံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒာလေတိ, တသ္မာ **နိဗ္ဗေဓိကပညံ ပရိပူရေတိ** ။ သာ ဟိ နိဗ္ဗိဇ္ဈတီတိ နိဗ္ဗေဓိကာ, နိဗ္ဗေဓိကာ စ သာ ပညာ စာတိ **နိဗ္ဗေဓိကပညာ။ အနတ္တာနုပဿနာ** သုညတာဒဿနေန ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိယာ မဟတ္တပ္ပတ္တတ္တာ **မဟာပညံ ပရိပူရေတိ**။ သာ ဟိ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တတ္တာ မဟတီ စ သာ ပညာ စာတိ **မဟာပညာ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ** ယသ္မာ တိဿန္နံယေဝ အနုပဿနာနံ ပုရိမတောပိ အာသေဝနာယ ဗလပ္ပတ္တာဝတ္ထတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိန္ဒနသမတ္ထာ ဟုတွာ တိက္ခာ ဟောတိ, တသ္မာ **တိက္ခပညံ ပရိပူရေတိ။ ဝိရာဂါနုပဿနာ**ပိ ယသ္မာ တိဿန္နံယေဝ အနုပဿနာနံ ပုရိမတောပိ အာသေဝနာဗလပ္ပတ္တာနံ ဝုဒ္ဓတရာဝတ္ထတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇနသမတ္ထာ ဟုတွာ ဝိပုလာ ဟောတိ, တသ္မာ **ဝိပုလပညံ ပရိပူရေတိ**။

နိရောဓာနုပဿနာပိ ယသ္မာ တိဿန္နံယေဝ အနုပဿနာနံ ပုရိမတောပိ အာသေဝနာဗလပ္ပတ္တာနံ ဝုဒ္ဓတရာဝတ္ထတ္တာ ဝယလက္ခဏဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ နိရောဓဒဿနသမတ္ထာ ဟုတွာ ဂမ္ဘီရာ ဟောတိ, တသ္မာ **ဂမ္ဘီရပညံ ပရိပူရေတိ**။ နိရောဓော ဟိ ဥတ္တာနပညေဟိ အလဗ္ဘနေယ္ယပတိဋ္ဌတ္တာ ဂမ္ဘီရော, တသ္မိံ ဂမ္ဘီရေ ကဓပ္ပတ္တာ ပညာပိ ဂမ္ဘီရာ။ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ**ပိ ယသ္မာ တိဿန္နံယေဝ အနုပဿနာနံ ပုရိမတောပိ အာသေဝနာဗလပ္ပတ္တာနံ ဝုဒ္ဓတရာဝတ္ထတ္တာ ဝယလက္ခဏဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရပဋိနိဿဇ္ဇနသမတ္ထာ ဟုတွာ အသာမန္တာ ဟောတိ, ဝုဒ္ဓိပရိယန္တပ္ပတ္တတ္တာ ဆဟိ ပညာဟိ ဒူရေ ဟောတီတိ အတ္ထော။ တသ္မာ သယံ အသာမန္တတ္တာ **အသာမန္တပညံ ပရိပူရေတိ** ။ သာ ဟိ ဟေဋ္ဌိမပညာဟိ ဒူရတ္တာ အသာမန္တာ, အသမီပာ တ ပညာတိ အသာမန္တပညာ။ **ပဏ္ဍိစ္စံ ပရိပူရေန္တီ** တိ ပဏ္ဍိတဘာဝံ ပရိပူရေန္တိ။ ယသ္မာ ယထာဝုတ္တာ သတ္တ ပညာ ပရိပုဏ္ဏာ ဘာဝေတွာ ပဏ္ဍိတလက္ခဏပ္ပတ္တော သိခပ္ပတ္တဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသင်္ခါတေဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာနုလောမဂေါတြဘုညာဏေဟိ ပဏ္ဍိတော ဟုတွာ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော ဟောတိ, တသ္မာ "ပဏ္ဍိစ္စံ ပရိပူရေန္တီ"တိ ဝုတ္တံ။

အဋ္ဌ ပညာ တိ ပဏ္ဍိစ္စသင်္ခါတာယ ပညာယ သဟ သဗ္ဗာ အဋ္ဌ ပညာ။ **ပုထုပညံ ပရိပူရေန္တီ** တိ ယသ္မာ တေန ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော ဟုတွာ သော ပဏ္ဍိတော ဂေါတြဘုညာဏာနန္တရံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ လောကုတ္တရဘာဝပ္ပတ္တိယာ လောကိယတော ပုထုဘူတတ္တာ ဝိသုံဘူတတ္တာ ပုထုပညာတိသင်္ခါတံ မဂ္ဂဖလပညံ ပာပုဏာတိ, တသ္မာ "အဋ္ဌ ပညာ ပုထုပညံ ပရိပူရေန္တီ"တိ ဝုတ္တံ။

ဣမာ နဝ ပညာတိအာဒီသု တဿေဝ ကမေန အဓိဂတမဂ္ဂဖလဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ ပဏီတလောကုတ္တရဓမ္မောပယောဂေန ပဏီတစိတ္တသန္တာနတ္တာ ပဟဋ္ဌာကာရေနေဝ စ ပဝတ္တမာနစိတ္တသန္တာနဿ ဖလာနန္တရံ ဩတိဏ္ဏဘဝင်္ဂတော ဝုဋ္ဌိတဿ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာ, တတော စ ဘဝင်္ဂံ ဩတရိတွာ ဝုဋ္ဌိတဿ ဖလပစ္စဝေက္ခဏာ, ဣမိနာဝ နယေန ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာ, အဝသိဋ္ဌကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာ, နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာတိ ပဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပဝတ္တန္တိ။ တာသု ပစ္စဝေက္ခဏာသု မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာ ဖလပစ္စဝေက္ခဏာ စ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒာ ဟောတိ။ ကထံ? "ယံကိဉ္စိ ပစ္စယသမ္ဘူတံ နိဗ္ဗာနံ ဘာသိတတ္ထော ဝိပါကော ကိရိယာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အတ္ထော"တိ အဘိဓမ္မေ ဟဋ္ဌိံ အနုဂန္တွာ တဒဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ နိဗ္ဗာနဿ စ အတ္ထတ္တာ တဒာရမ္မဏံ မဂ္ဂဖလဉာဏံ "အတ္ထေသု ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ"တိ (ဝိဘ. ၇၁၈; ပဋိ. မ. ၁.၁၁၀) ဝစနတော အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာ ဟောတိ။ တဿ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒာဘူတဿ မဂ္ဂဖလဉာဏဿ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ "ဉာဏေသု ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္

ဘိဒါ”တိ ဝစနတော ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ ဟောတိ။ သာ စ ပစ္စဝေက္ခဏပညာ ဟာသာကာရေန ပဝတ္တမာနစိတ္တ
သန္တာနဿ **ဟာသပညာ** နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ **နဝ ပညာ ဟာသပညံ ပရိပူရေန္တီ** တိ စ **ဟာသပညာ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိ
ဒါ**တိ စ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗပ္ပကာရာပိ ပညာ တဿ တဿ အတ္ထဿ ပါကဋကရဏသင်္ခါတေန ပညာပနဋ္ဌေန ပညာ,
တေန တေန ဝါ ပကာရေန ဓမ္မေ ဇာနာတီတိ ပညာ။

တဿာ တိ တဿ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ။ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ။ **အတ္ထဝဝတ္ထာနတော**
တိ ယထာဝုတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဿ အတ္ထဿ ဝဝတ္ထာပနဝသေန။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ သမဏကရဏီယကထာယံ “ဟေ
တုဖလံ နိဗ္ဗာနံ ဝစနတ္ထော အထ ဝိပါကံ ကိရိယာတိ အတ္ထေ ပဉ္စ ပဘေဒေ ပဌမန္တပဘေဒဂတံ ဉာဏ”န္တိ။ **အဓိဂတာ
ဟောတီ**တိ ပဋိလဒ္ဓါ ဟောတိ။ သာယေဝ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာယ **သစ္ဆိကတာ** ။ ပဋိလာဘဖဿေနေဝ **ဖဿိတာ
ပညာယ**။ **ဓမ္မဝဝတ္ထာနတော**တိ “ယော ကောစိ ဖလနိဗ္ဗတ္တကော ဟေတု အရိယမဂ္ဂော ဘာသိတံ ကုသလံ အကုသလ
န္တိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဓမ္မော”တိ အဘိဓမ္မေ ပါဠိယာနုသာရေန ဝုတ္တာနံ ပဉ္စန္နံ ဓမ္မာနံ ဝဝတ္ထာပနဝသေန။ ဝုတ္တ
မ္ပိ စေတံ သမဏကရဏီယကထာယံ “ဟေတု အရိယမဂ္ဂော ဝစနံ ကုသလဉ္စ အကုသလဉ္စာတိ ဓမ္မေ ပဉ္စ ပဘေဒေ ဒုတိ
ယန္တပဘေဒဂတံ ဉာဏ”န္တိ။ **နိရုတ္တိဝဝတ္ထာနတော** တိ တေသံ တေသံ အတ္ထဓမ္မာနံ အနုရူပနိရုတ္တီနံ ဝဝတ္ထာပ
နဝသေန။ **ပဋိဘာနဝဝတ္ထာနတော** တိ ပဋိဘာနသင်္ခါတာနံ တိဏ္ဏံ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာနံ ဝဝတ္ထာပနဝသေန။ **တဿိ
မာ**တိ နိဂမနဝစနမေတံ။

၂. ဧဝံ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန အနုပဿနာနံ ဝိသေသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝတ္ထုဘေဒဝသေန ဒဿေန္တော **ရူ
ပေ အနိစ္စာနုပဿနာ**တိအာဒိမာဟ။ တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ပုန ရူပါဒီသုယေဝ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဝသေ
န ဇဝနပညံ ဒဿေတုကာမော ကေဝလံ ရူပါဒိဝသေန စ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နရူပါဒိဝသေန စ ပုစ္ဆံ ကတွာ ပုစ္ဆာ
ကမေနေဝ ဝိဿဇ္ဇနံ အကာသိ။ တတ္ထ သုဒ္ဓရူပါဒိဝိဿဇ္ဇနေသု ပဉ္စမံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဧဝ ပညာ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပ
န္နမူလကေသု သဗ္ဗဝိဿဇ္ဇနေသု တေသု အတီတာဒီသု ဇဝနဝသေန ဇဝနပညာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။

၃. ပုန အနေကသုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပညာပဘေဒံ ဒဿေတုကာမော ပဉ္စမံ တာဝ သုတ္တန္တေ ဥဒ္ဒိသိ။ တတ္ထ
သပ္ပုရိသသံသေဝောတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ သပ္ပုရိသာနံ ဘဇနံ။ **သဒ္ဓမ္မဿဝန** န္တိ တေသံ သပ္ပုရိသာနံ သန္
တိကေ သီလာဒိပဋိပတ္တိဒီပကဿ သဒ္ဓမ္မဝစနဿ သဝနံ။ **ယောနိသောမနသိကာရော**တိ သုတာနံ ဓမ္မာနံ အတ္ထူပပ
ရိက္ခဏဝသေန ဥပါယေန မနသိကာရော။ **ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တီ** တိ လောကုတ္တရဓမ္မေ အနုဂတဿ သီလာဒိပဋိပဒါဓ
မ္မဿ ပဋိပဇ္ဇနံ။ **ပညာပဋိလာဘာယ ပညာဝုဒ္ဓိယာ ပညာဝေပုလ္လာယ ပညာဗာဟုလ္လာယာ** တိ ဣမာနိ စတ္တာရိ
ပညာဝသေန ဘာဝဝစနာနိ။ သေသာနိ ဒွါဒသ ပုဂ္ဂလဝသေန ဘာဝဝစနာနိ။

၁. သောဠသပညာနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၄. သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ **ဆန္နံ အဘိညာဉာဏာန** န္တိ ဣဒ္ဓိဝိဓဒိဗ္ဗသောတစေတောပရိယပုဗ္ဗေနိဝါသဒိဗ္ဗစက္ခုအာ
သဝါနံ ခယဉာဏာနံ။ **တေသတ္တတီနံ ဉာဏာန**န္တိ ဉာဏကထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သာဝကသာဓာရဏာနံ ဉာဏာနံ။ **သတ္တသတ္တတိ
နံ ဉာဏာန**န္တိ ဧတ္ထ –

“သတ္တသတ္တရိ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဉာဏဝတ္ထူနိ ဒေသေဿာမိ, တံ သုဏာထ သာဓုကံ မနသိ ကရောထ, ဘာ
သိဿာမီတိ။ ကတမာနိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တသတ္တရိ ဉာဏဝတ္ထူနိ? ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ
ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ ဇာတိယာ
နတ္ထိ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဉာဏံ, အသတိ ဇာတိယာ နတ္ထိ ဇရာ
မရဏန္တိ ဉာဏံ။ ယမ္ပိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, တမ္ပိ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ဉာဏံ။
ဘဝပစ္စယာ ဇာတီတိ ဉာဏံ။ပေ.။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါတိ ဉာဏံ။ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနန္တိ ဉာဏံ။ ဝေဒနာ
ပစ္စယာ တဏှာတိ ဉာဏံ။ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာတိ ဉာဏံ။ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿောတိ ဉာဏံ။ နာမရူပ
ပစ္စယာ သဠာယတနန္တိ ဉာဏံ။ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပန္တိ ဉာဏံ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ ဉာဏံ။ အဝိဇ္ဇာ
ပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ။ အတီတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္

ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓာနံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ, အသတိ အဝိဇ္ဇာယ နတ္ထိ သင်္ခါရာတိ ဉာဏံ။ ယမ္ပိဿ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, တမ္ပိ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မန္တိ ဉာဏံ။ ဣမာနိ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, သတ္တသတ္တရိ ဉာဏဝတ္ထူနီ''တိ (သံ. နိ. ၂.၃၄) –

ဧဝံ ဘဂဝတာ နိဒါနဝဂ္ဂေ ဝုတ္တာနိ သတ္တသတ္တတိ ဉာဏာနိ။ ''ဇရာမရဏေ ဉာဏံ, ဇရာမရဏသမုဒယေ ဉာဏံ, ဇရာမရဏနိရောဓေ ဉာဏံ, ဇရာမရဏနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ ဉာဏ''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၃၃) ဣမိနာ နယေန ဟေဒသသု အင်္ဂေသု စတ္တာရိ စတ္တာရိ ကတွာ ဝုတ္တာနိ စတုစတ္တာရီသ ဉာဏဝတ္ထူနိ ပန ဣဓ န ဂဟိတာနိ။ ဉာဏယတ္တ စ ဉာဏာနိယေဝ ဟိတသုခဿ ဝတ္ထူနီတိ **ဉာဏဝတ္ထူနိ။ လာဘော** တိအာဒီသု လာဘောယေဝ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသေတွာ **ပဋိလာဘော**တိ ဝုတ္တော။ ပုန တဿေဝ အတ္ထဝိဝရဏဝသေန **ပတ္တိ သမ္ပတ္တီ** တိ ဝုတ္တံ။ **ဖဿနာ** တိ အဓိဂမဝသေန ဖုသနာ။ **သစ္ဆိကိရိယာ** တိ ပဋိလာဘသစ္ဆိကိရိယာ။ **ဥပသမ္ပဒာ** တိ နိပ္ဖာဒနာ။

သတ္တန္နဉ္စ သေက္ခာန န္တိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခန္တီတိ သေက္ခသညိတာနံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာဒီနံ သတ္တန္နံ။ **ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကဿ စာ** တိ နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယ ယုတ္တတ္တာ သုန္ဒရဋ္ဌေန ကလျာဏသညိတဿ ပုထုဇ္ဇနဿ။ ဝဍ္ဎိတံ ဝဍ္ဎနံ ဧတာယာတိ **ဝဍ္ဎိတဝဍ္ဎနာ** ။ ယထာဝုတ္တာနံ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ပညာနံ ဝသေန ဝိသေသတော စ အရဟတော ပညာဝသေန **ပညာဝုဒ္ဓိယာ** ။ တထာ **ပညာဝေပုလ္လာယ။ မဟန္တေ** **အတ္ထေ ပရိဂ္ဂဏှာတီ** တိအာဒီသု ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော အရိယသာဝကော အတ္ထာဒယော အာရမ္မဏကရဏေန ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ သဗ္ဗာပိ မဟာပညာ အရိယသာဝကာနံယေဝ။ တဿာ စ ပညာယ ဝိသယာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။

ပုထုနာနာခန္ဓေသူ တိအာဒီသု **နာနာ**သဒ္ဒော ပုထုသဒ္ဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနံ။ **ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ ပုထုပညာ** တိ ဧတေသု တထာဝုတ္တေသု ခန္ဓာဒီသု ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ ကတွာ တံ ဉာဏံ ပုထုပညာ နာမာတိ အတ္ထော။ **နာနာပဋိစ္စသမုပ္ပာ ဒေသူ**တိ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ ဝသေန ပစ္စယဗဟုတ္တာ ဝုတ္တံ။ **နာနာသုညတမနုပလဗ္ဘေသူ** တိ ဥပလဗ္ဘာနံ ဥပလဗ္ဘော, ဂဟဏန္တိ အတ္ထော။ န ဥပလဗ္ဘော အနုပလဗ္ဘော, အနုပလဗ္ဘာနံ ဗဟုတ္တာ ဗဟုဝစနေန အနုပလဗ္ဘာ, ပဉ္စဝီသတိသုညတာဝသေန တ နာနာသုညတာသု အတ္တတ္တနိယာဒီနံ အနုပလဗ္ဘာ နာနာသုညတာနုပလဗ္ဘာ, ဧတေသု။ ''နာနာသုညတာနုပလဗ္ဘေသူ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''အဒုက္ခမသုခါ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၂) ဝိယ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန ဝုတ္တော။ ဣမာ ပဉ္စ ပညာ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနေဟိ သာဓာရဏာ, **နာနာအတ္ထာ** ဒီသု ပညာ အရိယာနံယေဝ။ **ပုထုဇ္ဇနသာဓာရဏေ ဓမ္မေ** တိ လောကိယဓမ္မေ။ ဣမိနာ အဝသာနပရိယာယေန လောကိယတော ပုထုဘူတနိဗ္ဗာနာရမ္မဏတ္တာ ပုထုဘူတာ ဝိသုံဘူတာ ပညာတိ ပုထုပညာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝိပုလပညာ မဟာပညာနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာဝုတ္တေ ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှဟန္တဿ ဂုဏမဟန္တတာယ ဧတေသံ ဓမ္မာနံ ပရိဂ္ဂဟိကာယ စ ပညာယ မဟန္တတာ, ဧတေသံ ဓမ္မာနံ သယမေဝ မဟန္တတ္တာ ဥဠာရတ္တာ ဓမ္မာနဉ္စ ပညာယ စ ဝိပုလတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဂမ္ဘီရပညာ** ပုထုပညာနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတေ စ ဓမ္မာ ဧတေ စ အနုပလဗ္ဘာ သာ စ ပညာ ပကတိဇနေန အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌတ္တာ ဂမ္ဘီရာ။

ယဿ ပုဂ္ဂလဿာ တိ အရိယပုဂ္ဂလဿေဝ။ **အညော ကောစီ**တိ ပုထုဇ္ဇနော။ **အဘိသမ္ဘဝိတု** န္တိ သမ္ပာပုဏိတုံ။ **အနဘိသမ္ဘဝနီယော** တိ သမ္ပာပုဏိတုံ အသက္ကုဏေယျော။ **အညေဟီ**တိ ပုထုဇ္ဇနေဟေဝ။ **အဋ္ဌမကဿာ** တိ အရဟတ္တဖလဋ္ဌတော ပဋ္ဌာယ ဂဏိယမာနေ အဋ္ဌမဘူတဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌဿ။ **ဒူရေ**တိ ဝိပ္ပကဋ္ဌေ။ **ဝိဒူရေ**တိ ဝိသေသေန ဝိပ္ပကဋ္ဌေ။ **သုဝိဒူရေ**တိ သုဋ္ဌု ဝိသေသေန ဝိပ္ပကဋ္ဌေ။ **န သန္တိကေ** တိ န သမီပေ။ **န သာမန္တာ** တိ န သမီပဘာဂေ။ ဣမာနိ ဒွေ ပဋိသေဓေဟိတာနိ ဝစနာနိ ဒူရဘာဝဿေဝ နိယမနာနိ။ **ဥပာဒါယာ**တိ ပဋိစ္စ။ **သောတာပန္နဿာ**တိ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌဿ။ ဧတေနေဝ တံတံမဂ္ဂပညာ တံတံဖလပညာယ ဒူရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓော**တိ ဥပသဂ္ဂေန ဝိသေသိတံ။ ဣတရဒွယံ ပန သုဒ္ဓမေဝ အာဂတံ။

၅. ''ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ သဒေဝကဿ စ လောကဿ ပညာ တထာဂတဿ ပညာယ ဒူရေ''တိအာဒီနိ ဝတွာ တ မေဝ ဒူရဋ္ဌံ အနေကပ္ပကာရတော ဒဿေတုကာမော **ပညာပဘေဒကုသလော**တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **ပညာပဘေဒကုသလော**တိ အတ္တနော အနန္တဝိကပ္ပေ ပညာပဘေဒေ ဆေကော။ **ပဘိန္နဉာဏော** တိ အနန္တပ္ပဘေဒပတ္တဉာဏော။ ဧတေ

န ပညာပဘေဒကုသလတ္တေပိ သတိ တာသံ ပညာနံ အနန္တဘေဒတ္တံ ဒဿေတိ။ **အဓိဂတပဋိသမ္ဘိဒေါ** တိ ပဋိလဒ္ဓအဂ္ဂစတုပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏော။ **စတုဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော** တိ စတ္တာရိ ဝိသာရဒဘာဝသင်္ခါတာနိ ဉာဏာနိ ပတ္တော။ ယထာဟ –

> “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တေ ပဋိဇာနတော ‘ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ’တိ, တတြ ဝတ မံ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ မာရော ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ ကောစိ ဝါ လောကသ္မိံ သဟ ဓမ္မေန ပဋိစောဒေဿတီတိ နိမိတ္တမေတံ, ဘိက္ခဝေ, န သမနုပဿာမိ, ဧတမဟံ, ဘိက္ခဝေ, နိမိတ္တံ အသမနုပဿန္တော ခေမပ္ပတ္တော အဘယပ္ပတ္တော ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော ဝိဟရာမိ။ ခီဏာသဝဿ တေ ပဋိဇာနတော ‘ဣမေ အာသဝါ အပရိက္ခီဏာ’တိ, ‘ယေ ခေါ ပန တေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ, တေ ပဋိသေဝတော နာလံ အန္တရာယာယာ’တိ, ‘ယဿ ခေါ ပန တေ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတော, သော န နိယျာတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာ’တိ, တတြ ဝတ မံ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ မာရော ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ ကောစိ ဝါ လောကသ္မိံ သဟ ဓမ္မေန ပဋိစောဒေဿတီတိ နိမိတ္တမေတံ, ဘိက္ခဝေ, န သမနုပဿာမိ, ဧတမဟံ, ဘိက္ခဝေ, နိမိတ္တံ အသမနုပဿန္တော ခေမပ္ပတ္တော အဘယပ္ပတ္တော ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော ဝိဟရာမီ”တိ (အ. နိ. ၄.၈; မ. နိ. ၁.၁၅၀)။

ဒသဗလဗလဓာရီတိ ဒသ ဗလာနိ ဧတေသန္တိ ဒသဗလာ, ဒသဗလာနံ ဗလာနိ ဒသဗလဗလာနိ, တာနိ ဒသဗလဗလာနိ ဓာရယတီတိ ဒသဗလဗလဓာရီ, ဒသဗလဉာဏဗလဓာရီတိ အတ္ထော။ ဧတေဟိ တီဟိ ဝစနေဟိ အနန္တပ္ပဘေဒာနံ နေယျာနံ ပဘေဒမုခမတ္တံ ဒဿိတံ။ သောယေဝ ပညာပဘေဒဂဝသေန အဘိမင်္ဂလသမ္မတဋ္ဌေန **ပုရိသာသဘော**။ အသန္တာသဋ္ဌေန **ပုရိသသီဟော**။ မဟန္တဋ္ဌေန **ပုရိသနာဂေါ**။ ပဇာနနဋ္ဌေန **ပုရိသာဇညော**။ လောကကိစ္စဓုရဝဟနဋ္ဌေန **ပုရိသဓောရယှော**။

အထ တေဇာဒိကံ အနန္တဉာဏတော လဒ္ဓံ ဂုဏဝိသေသံ ဒဿေတုကာမော တေသံ တေဇာဒီနံ အနန္တဉာဏမူလကဘာဝံ ဒဿေန္တော **အနန္တဉာဏော**တိ ဝတွာ **အနန္တတေဇော**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနန္တဉာဏော**တိ ဂဏနဝသေန စ ပဘာဝဝသေန စ အန္တဝိရဟိတဉာဏော။ **အနန္တတေဇော**တိ ဝေနေယျသန္တာနေ မောဟတမဝိဓမနေန အနန္တဉာဏတေဇော။ **အနန္တယသော**တိ ပညာဂုဏေဟေဝ လောကတ္တယဝိတ္ထတာနန္တကိတ္တိဃောသော။ **အဍ္ဍော** တိ ပညာဓနသမိဒ္ဓိယာ သမိဒ္ဓေါ။ **မဟဒ္ဓနော** တိ ပညာဓနဝုဍ္ဎတ္တေပိ ပဘာဝမဟတ္တေန မဟန္တံ ပညာဓနမဿာတိ မဟဒ္ဓနော ။ မဟာဓနောတိပိ ပါဌော။ **ဓနဝါ**တိ ပသံသိတဗ္ဗပညာဓနဝတ္တာ နိစ္စယုတ္တပညာဓနဝတ္တာ အတိသယဘူတပညာဓနဝတ္တာ ဓနဝါ။ ဧတေသုပိ ဟိ တီသု အတ္ထေသု ဣဒံ ဝစနံ သဒ္ဒဝိဒူ ဣစ္ဆန္တိ။

ဧဝံ ပညာဂုဏေန ဘဂဝတော အတ္တသမ္ပတ္တိသိဒ္ဓိံ ဒဿေတွာ ပုန ပညာဂုဏေနေဝ လောကဟိတသမ္ပတ္တိသိဒ္ဓိံ ဒဿေန္တော **နေတာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဝေနေယျေ သံသာရသင်္ခါတဘယဋ္ဌာနတော နိဗ္ဗာနသင်္ခါတခေမဋ္ဌာနံ **နေတာ**။ တတ္ထ နယနကာလေ ဧဝ သံဝရဝိနယပဟာနဝိနယဝသေန ဝေနေယျေ **ဝိနေတာ**။ ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဧဝ သံသယစ္ဆေဒနေန **အနုနေတာ**။ သံသယံ ဆိန္ဒိတွာ ပညာပေတဗ္ဗံ အတ္ထံ **ပညာပေတာ**။ တထာ ပညာပိတာနံ နိစ္ဆယကရဏေန **နိဇ္ဈာပေတာ** ။ တထာ နိဇ္ဈာယိတဿ အတ္ထဿ ပဋိပတ္တိပယောဇနဝသေန **ပေက္ခေတာ** ။ တထာပဋိပန္နေ ပဋိပတ္တိဖလေန **ပသာဒေတာ။ သော ဟိ ဘဂဝါ**တိ ဧတ္ထ ဟိ-ကာရော အနန္တရံ ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ကာရဏောပဒေသေ နိပါတော။ **အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ** တိ သကသန္တာနေ န ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဿ ဆအသာဓာရဏဉာဏဟေတုဘူတဿ အရိယမဂ္ဂဿ ဗောဓိမူလေ လောကဟိတတ္ထံ သကသန္တာနေ ဥပ္ပာဒေတာ။ **အသဉ္ဇာတဿ မဂ္ဂဿ သဉ္ဇနေတာ**တိ ဝေနေယျသန္တာနေ အသဉ္ဇာတပုဗ္ဗဿ သာဝကပါရမိဉာဏဟေတုဘူတဿ အရိယမဂ္ဂဿ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော ပဘုတိ ယာဝဇ္ဇကာလာ ဝေနေယျသန္တာနေ သဉ္ဇနေတာ။ သာဝကဝေနေယျာနမ္ပိ ဟိ သန္တာနေ ဘဂဝတော ဝုတ္တဝစနေနေဝ အရိယမဂ္ဂဿ သဉ္ဇနနတော ဘဂဝါ သဉ္ဇနေတာ နာမ ဟောတိ။ **အနက္ခာတဿ မဂ္ဂဿ အက္ခာတာ**တိ အဋ္ဌဓမ္မသမန္နာဂတာနံ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ကတာဘိနီဟာရာနံ ဗောဓိသတ္တာနံ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ဗျာကရဏံ ဒတွာ အနက္ခာတပုဗ္ဗဿ ပါရမိတာမဂ္ဂဿ, “ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီ”တိ ဗျာကရဏမတ္တေနေဝ ဝါ ဗောဓိမူလေ ဥပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗဿ အရိယမဂ္ဂဿ အက္ခာတာ။ အယံ နယော ပစ္စေကဗောဓိသတ္တဗျာကရဏေပိ လဗ္ဘတိ ယေဝ။

မဂ္ဂညူ တိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသေန အတ္တနာ ဥပ္ပာဒိတအရိယမဂ္ဂဿ ဉာတာ။ **မဂ္ဂဝိဒူ** တိ ဝေနေယျသန္တာနေ ဇနေ တဗ္ဗဿ အရိယမဂ္ဂဿ ကုသလော။ **မဂ္ဂကောဝိဒေါ** တိ ဗောဓိသတ္တာနံ အက္ခာတဗ္ဗမဂ္ဂေ ဝိစက္ခဏော။ အထ ဝါ အဘိသမ္ဗောဓိပဋိပတ္တိမဂ္ဂညူ, ပစ္စေကဗောဓိပဋိပတ္တိမဂ္ဂဝိဒူ, သာဝကဗောဓိပဋိပတ္တိမဂ္ဂကောဝိဒေါ။ အထ ဝါ "ဧတေန မဂ္ဂေန အတံသု ပုဗ္ဗေ, တရိဿန္တိယေဝ တရန္တိ ဩဃ"န္တိ (သံ. နိ. ၅.၄၀၉) ဝစနတော ယထာယောဂံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ မဂ္ဂဝသေန စ သုညတာနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတမဂ္ဂဝသေန စ ဥဂ္ဃဋိတညူဝိပဉ္စိတညူနေယျပုဂ္ဂလာနံ မဂ္ဂဝသေန စ ယထာက္ကမေနတ္ထယောဇနံ ကရောန္တိ။ **မဂ္ဂါနုဂါမီ စ ပနာ** တိ ဘဂဝတာ ဂတမဂ္ဂါနုဂါမိနော ဟုတွာ ။ ဧတ္ထ စ-သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထေ နိပါတော။ ဧတေန စ ဘဂဝတော မဂ္ဂုပ္ပာဒနာ ဒိဂုဏာဓိဂမာယ ဟေတု ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပန-သဒ္ဒော ကတတ္ထေ နိပါတော။ တေန ဘဂဝတာ ကတမဂ္ဂကရဏံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပစ္ဆာ သမန္နာဂတာ** တိ ပဌမံ ဂတဿ ဘဂဝတော ပစ္ဆာဂတသီလာဒိဂုဏေန သမန္နာဂတာ။ ဣတိ ထေရော "အနုပ္ပန္နဿ မဂ္ဂဿ ဥပ္ပာဒေတာ"တိအာဒီဟိ ယသ္မာ သဗ္ဗေပိ ဘဂဝတော သီလာဒယော ဂုဏာ အရဟတ္တမဂ္ဂမေဝ နိဿာယ အာဂတာ, တသ္မာ အရဟတ္တမဂ္ဂမေဝ နိဿာယ ဂုဏံ ကထေသိ။

ဇာနံ ဇာနာတီတိ ဇာနိတဗ္ဗံ ဇာနာတိ, သဗ္ဗညုတာယ ယံကိဉ္စိ ပညာယ ဇာနိတဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ, တံ သဗ္ဗံ ပဉ္စနေယျ ပထဘူတံ ပညာယ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **ပဿံ ပဿတီ** တိ ပဿိတဗ္ဗံ ပဿတိ, သဗ္ဗဒဿာဝိတာယ တံယေဝ နေယျပထံ စက္ခုနာ ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ကရောန္တော ပညာစက္ခုနာ ပဿတီတိ အတ္ထော။ ယထာ ဝါ ဧကစ္စော ဝိပရီတံ ဂဏှန္တော ဇာနန္တောပိ န ဇာနာတိ, ပဿန္တောပိ န ပဿတိ, န ဧဝံ ဘဂဝါ။ ဘဂဝါ ပန ယထာသဘာဝံ ဂဏှန္တော ဇာနန္တော ဇာနာတိယေဝ, ပဿန္တော ပဿတိယေဝ။ သွာယံ ဒဿနပရိဏာယကဋ္ဌေန **စက္ခုဘူတော**။ ဝိဒိတတာဒိအတ္ထေန **ဉာဏဘူတော**။ အဝိပရီတသဘာဝဋ္ဌေန ဝါ ပရိယတ္တိဓမ္မပဝတ္တနတော ဟဒယေန စိန္တေတွာ ဝါစာယ နိစ္ဆာရိတဓမ္မမယောတိ ဝါ **ဓမ္မဘူတော**။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန **ဗြဟ္မဘူတော** ။ အထ ဝါ စက္ခု ဝိယ ဘူတောတိ **စက္ခုဘူတော**။ ဉာဏံ ဝိယ ဘူတောတိ **ဉာဏဘူတော**။ ဓမ္မော ဝိယ ဘူတောတိ **ဓမ္မဘူတော**။ ဗြဟ္မာ ဝိယ ဘူတောတိ **ဗြဟ္မဘူတော** ။ သွာယံ ဓမ္မဿ ဝစနတော, ဝတ္တနတော ဝါ **ဝတ္တာ** ။ နာနပ္ပကာရေဟိ ဝစနတော, ဝတ္တနတော ဝါ **ပဝတ္တာ** ။ အတ္ထံ နီဟရိတွာ နီဟရိတွာ နယနတော **အတ္ထဿ နိန္နေတာ** ။ အမတာဓိဂမာယ ပဋိပတ္တိဒေသနတော, အမတပ္ပကာသနာယ ဝါ ဓမ္မဒေသနာယ အမတဿ အဓိဂမာပနတော **အမတဿ ဒာတာ** ။ လောကုတ္တရဓမ္မဿ ဥပ္ပာဒိတတ္တာ ဝေနေယျာနုရူပေန ယထာသုခံ လောကုတ္တရဓမ္မဿ အနေန စ, ဓမ္မေသု စ ဣဿရောတိ **ဓမ္မဿာမီ။ တထာဂတ** ပဒံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထံ။

ဣဒါနိ "ဇာနံ ဇာနာတီ"တိအာဒီဟိ ဝုတ္တံ ဂုဏံ သဗ္ဗညုတာယ ဝိသေသေတွာ ဒဿေတုကာမော သဗ္ဗညုတံ သာဓေန္တော **နတ္ထိ** တိအာဒိမာဟ။ ဧဝံဘူတဿ ဟိ တဿ ဘဂဝတော ဟာရမိတာပုညဖလပ္ပဘာဝနိပ္ဖန္နေန အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန သဗ္ဗဓမ္မေသု သတတသနဿ သမ္မောဟဿ ဝိဟတတ္တာ **အသဉ္ဆိကတံ** နာမ နတ္ထိ။ အသမ္မောဟတော သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဉာတတ္တာ **အညာတံ** နာမ နတ္ထိ။ တထေဝ စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ စက္ခုနာ ဝိယ ဉာဏစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌတ္တာ **အဒိဋ္ဌံ** နာမ နတ္ထိ။ ဉာဏေန ပန ပတ္တတ္တာ **အဝိဒိတံ** နာမ နတ္ထိ။ အသမ္မောဟသစ္ဆိကိရိယာယ သစ္ဆိကတတ္တာ **အသစ္ဆိကတံ** နာမ နတ္ထိ။ အသမ္မောဟပညာယ ဖုဋ္ဌတ္တာ ပညာယ **အဖဿိတံ** နာမ နတ္ထိ။ **ပစ္စုပ္ပန္န** န္တိ ပစ္စုပ္ပန္နံ ကာလံ ဝါ ဓမ္မံ ဝါ။ **ဥပါဒါယာ**တိ အာဒါယ, အန္တောကတွာတိ အတ္ထော။ "ဥပါဒါယာ"တိ ဝစနေနေဝ ကာလဝိနိမုတ္တံ နိဗ္ဗာနမ္ပိ ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ "အတီတာ"ဒိဝစနာနိ စ "နတ္ထီ"တိအာဒိဝစနေနေဝ ဃဋီယန္တိ, "သဗ္ဗေ"တိအာဒိဝစနေန ဝါ။ **သဗ္ဗေ ဓမ္မာ**တိ သဗ္ဗသင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မပရိယာဒါနံ။ **သဗ္ဗာကာရေန**ာ တိ သဗ္ဗဓမ္မေသု ဧကေကဿေဝ ဓမ္မဿ အနိစ္စာကာရာဒိသဗ္ဗာကာရပရိယာဒါနံ ။ **ဉာဏမုခေ**တိ ဉာဏာဘိမုခေ။ **အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တီ** တိ ဩသရဏံ ဥပေန္တိ။ "ဇာနိတဗ္ဗ"န္တိပဒံ "နေယျ"န္တိပဒဿ အတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ။

အတ္တတ္ထော ဝါ တိအာဒီသု ဝါ-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော။ **အတ္တတ္ထော** တိ အတ္တနော အတ္ထော။ **ပရတ္ထော**တိ ပရေသံ တိဏ္ဏံ လောကာနံ အတ္ထော။ **ဥဘယတ္ထော** တိ အတ္တနော စ ပရေသဉ္စာတိ သကိံယေဝ ဥဘိန္နံ အတ္ထော။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော** တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိယုတ္တော, ဒိဋ္ဌဓမ္မပ္ပယောဇနော ဝါ အတ္ထော။ သမ္ပရာယေ နိယုတ္တော, သမ္ပရာယပ္ပယောဇနော ဝါ **သမ္ပရာယိကော။ ဥတ္တာနော** တိအာဒီသု ဝေဟာရဝသေန ဝတ္တဗ္ဗော သုခပတိဋ္ဌတ္တာ ဥတ္တာနော။ ဝေဟာရံ အတိက္ကမိတွာ ဝတ္တဗ္ဗော သုညတာပဋိသံယုတ္တော ဒုက္ခပတိဋ္ဌတ္တာ **ဂမ္ဘီရော** ။ လောကုတ္တရော အစ္စန္တတိရောက္ခတ္တာ **ဂူဠှော**။ အနိစ္စတာဒိကော ဃနာဒီဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ **ပဋိစ္ဆန္နော** ။ အပ္ပစုရဝေဟာ

ရေန ဝတ္တဗ္ဗော ယထာရုတံ အဂ္ဂဟေတွာ အဓိပ္ပာယဿ နေတဗ္ဗတ္တာ **နေယျော**။ ပစုရတောဟာရေန ဝတ္တဗ္ဗော ဝစနမတ္တေန အဓိပ္ပာယဿ နီတတ္တာ **နီတော**။ သုပရိသုဒ္ဓသီလသမာဓိဝိပဿနတ္တော တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဝဇ္ဇဝိရဟိတတ္တာ **အနဝဇ္ဇော**။ ကိလေသသမုစ္ဆေဒနတော အရိယမဂ္ဂတ္တော **နိက္ကိလေသော**။ ကိလေသပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ အရိယဖလတ္တော **ဝေါဒါနော**။ သင်္ခတာသင်္ခတေသု အဂ္ဂဓမ္မတ္တာ နိဗ္ဗာနံ **ပရမတ္ထော။ ပရိဝတ္တတီ**တိ ဗုဒ္ဓဉာဏဿ ဝိသယဘာဝတော အဗဟိဘူတတ္တာ အန္တောဗုဒ္ဓဉာဏေ ဌာပိတွာ တ တ သမန္တာ တ အာလိင်္ဂိတွာ တ ဝိသေသေန တ ဝတ္တတိ။

သဗ္ဗံ ကာယကမ္မန္တိအာဒီဟိ ဘဂဝတော ဉာဏမယတံ ဒဿေတိ။ **ဉာဏာနုပရိဝတ္တတီ**တိ ဉာဏံ အနုပရိဝတ္တတိ, ဉာဏဝိရဟိတံ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **အပ္ပဋိဟတ**န္တိ နိရာဝရဏတံ ဒဿေတိ။ ပုန သဗ္ဗညုတံ ဥပမာယ သာဓေတုကာမော **ယာဝတက**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ **နေယျံ,** နေယျပရိယန္တော နေယျာဝသာနမဿ အတ္ထီတိ **နေယျပရိယန္တိကံ**။ အသဗ္ဗညူနံ ပန နေယျာဝသာနမေဝ နတ္ထိ။ **ဉာဏပရိယန္တိကေ**ပိ ဧသေဝ နယော။ ပုရိမယမကေ ဝုတ္တတ္ထမေဝ ဗ္ယတိရေကေန ဝိသေသေတွာ ဒဿေတိ, တတိယယမကေန ပဋိသေဓဝသေန နိယမိတွာ ဒဿေတိ။ ဧတ္ထ စ နေယျံ ဉာဏဿ ပထတ္တာ **နေယျပထော။ အညမညပရိယန္တဋ္ဌာယိနော**တိ နေယျဉ္စ ဉာဏဉ္စ ခေပေတွာ ဌာနတော အညမညဿ ပရိယန္တေ ဌာနသီလာ။ **အာဝဇ္ဇနပ္ပဋိဗဒ္ဓာ**တိ မနောဒွာရာဝဇ္ဇနာယတ္တာ, အာဝဇ္ဇိတာနန္တရမေဝ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **အာကင်္ခပ္ပဋိဗဒ္ဓာ**တိ ရုစိအာယတ္တာ, အာဝဇ္ဇနာနန္တရံ ဇဝနဉာဏေန ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ ဣတရာနိ ဒွေ ပဒါနိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ပဒါနံ ယထာက္ကမေန အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ။ **ဗုဒ္ဓေါ အာသယံ ဇာနာတီ**တိအာဒီနိ ဉာဏကထာယံ ဝဏ္ဏိတာနိ။ မဟာနိဒ္ဒေသေ ပန ''ဘဂဝါ အာသယံ ဇာနာတီ''တိ (မဟာနိ. ၆၉) အာဂတံ။ တတ္ထ ''ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော''တိ (မဟာနိ. ၆၉) အာဂတဋ္ဌာနေ စ ဣဓ ကတ္ထစိ ''ဗုဒ္ဓဿာ''တိ အာဂတံ။

အန္တမသောတိ ဥပရိမန္တေန။ **တိမိတိမိင်္ဂလ**န္တိ ဧတ္ထ တိမိ နာမ ဧကာ မစ္ဆဇာတိ, တိမိံ ဂိလိတုံ သမတ္ထာ တတော မဟန္တသရီရာ တိမိင်္ဂလာ နာမ ဧကာ မစ္ဆဇာတိ, တိမိင်္ဂလမ္ပိ ဂိလိတုံ သမတ္ထာ ပဉ္စယောဇနသတိကသရီရာ တိမိတိမိင်္ဂလာ နာမ ဧကာ မစ္ဆဇာတိ။ ဣဓ ဇာတိဂ္ဂဟဏေန ဧကဝစနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဂရုဠံ ဝေနတေယျ**န္တိ ဧတ္ထ **ဂရုဠော**တိ ဇာတိဝသေန နာမံ, **ဝေနတေယျော**တိ ဂောတ္တဝသေန။ **ပဒေသေ**တိ ဧကဒေသေ။ **သာရိပုတ္တသမာ**တိ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရေ ဂဟေတွာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သေသသာဝကာ ဟိ ပညာယ ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရေန သမာ နာမ နတ္ထိ။ ယထာဟ – ''ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ မဟာပညာနံ ယဒိဒံ သာရိပုတ္တော''တိ (အ. နိ. ၁.၁၈၈-၁၈၉)။ အဋ္ဌကထာယဉ္စ ဝုတ္တံ –

> ''လောကနာထံ ဌပေတွာန, ယေ စညေ သန္တိ ပါဏိနော။
> ပညာယ သာရိပုတ္တဿ, ကလံ နာဂ္ဃန္တိ သောဠသိ''န္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၇၁)။

ဖရိတွာတိ ဗုဒ္ဓဉာဏံ သဗ္ဗဒေဝမနုဿာနမ္ပိ ပညံ ပာပုဏိတွာ ဌာနတော တေသံ ပညံ ဖရိတွာ ဗျာပိတွာ တိဋ္ဌတိ။ **အတိဃံသိတွာ**တိ ဗုဒ္ဓဉာဏံ သဗ္ဗဒေဝမနုဿာနမ္ပိ ပညံ အတိက္ကမိတွာ တေသံ အဝိသယဘူတမ္ပိ သဗ္ဗံ နေယျံ ဃံသိတွာ ဘဉ္ဇိတွာ တိဋ္ဌတိ။ မဟာနိဒ္ဒေသေ ပန (မဟာနိ. ၆၉) ''အဘိဘဝိတွာ''တိ ဟာယော, မဒ္ဒိတွာတိပိ အတ္ထော။ **ယေပိ တေ**တိအာဒီဟိ ဧဝံ ဖရိတွာ အတိဃံသိတွာ ဌာနဿ ပစ္စက္ခကာရဏံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ပဏ္ဍိတာ**တိ ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာ။ **နိပုဏာ**တိ သဏှာသုခုမဗုဒ္ဓိနော သုခုမေ အတ္ထန္တရေ ပဋိဝိဇ္ဈနသမတ္ထာ။ **ကတပရပ္ပဝါဒါ**တိ ဉာတပရပ္ပဝါဒါ စေဝ ပရေဟိ သဒ္ဓိံ ကတဝါဒပရိစယာ စ။ **ဝါလဝေဓိရူပါ**တိ ဝါလဝေဓိဓနုဂ္ဂဟသဒိသာ။ **ဝေါဘိန္ဒန္တာ မညေ စရန္တိ ပညာဂတေန ဒိဋ္ဌိဂတာနီ**တိ ဝါလဝေဓီ ဝိယ ဝါလံ သုခုမာနိပိ ပရေသံ ဒိဋ္ဌိဂမနာနိ အတ္တနော ပညာဂမနေန ဘိန္ဒန္တာ ဝိယ စရန္တီတိ အတ္ထော။ အထ ဝာ ''ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၉.၁၁) ဝိယ ပညာ ဧဝ ပညာဂတာနိ, ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ။

ပဉှံ အဘိသင်္ခရိတွာတိ ဒွိပဒမ္ပိ တိပဒမ္ပိ စတုပ္ပဒမ္ပိ ပုစ္ဆံ ရစယိတွာ။ တေသံ ပဉှာနံ အတိဗဟုကတ္တာ သဗ္ဗသင်္ဂဟတ္ထံ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ။ **ဂူဠ္ဟာနိ စ ပဋိစ္ဆန္နာနိ**အတ္ထဇာတာနီတိ ဟာဒယေသော။ တေသံ တထာ ဝိန

ယံ ဒိသွာ “အတ္တနာ အဘိသင်္ခတပဉှံ ပုစ္ဆတူ”တိ ဧဝံ ဘဂဝတာ အဓိပ္ပေတတ္တာ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။ အညေသံ ပန ပုစ္ဆာယ ဩကာသမေဝ အဒတွာ ဘဂဝါ ဥပသင်္ကမန္တာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ယထာဟ –

> “တေ ပဉှံ အဘိသင်္ခရောန္တိ ‘ဣမံ မယံ ပဉှံ သမဏံ ဂေါတမံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိဿာမ, သစေ နော သမဏော ဂေါတမော ဧဝံ ပုဋ္ဌော ဧဝံ ဗျာကရိဿတိ, ဧဝမဿ မယံ ဝါဒံ အာရောပေဿာမ။ ဧဝံ စေပိ နော ပုဋ္ဌော ဧဝံ ဗျာကရိဿတိ, ဧဝံပိဿ မယံ ဝါဒံ အာရောပေဿာမာ’တိ။ တေ ယေန သမဏော ဂေါတမော, တေနုပသင်္ကမန္တိ, တေ သမဏော ဂေါတမော ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿေတိ သမာဒပေတိ သမုတ္တေဇေတိ သမ္ပဟံသေတိ။ တေ သမဏေန ဂေါတမေန ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿိတာ သမာဒပိတာ သမုတ္တေဇိတာ သမ္ပဟံသိတာ န စေဝ သမဏံ ဂေါတမံ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တိ, ကုတောဿ ဝါဒံ အာရောပေဿန္တိ? အညဒတ္ထု သမဏဿေဝ ဂေါတမဿ သာဝကာ သမ္ပဇ္ဇန္တီ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၉)။

ကသ္မာ ပဉှံ န ပုစ္ဆန္တီတိ စေ? ဘဂဝါ ကိရ ပရိသမဇ္ဈေ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ပရိသာယ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတိ။ တတော ပဿတိ “ဣမေ ပဏ္ဍိတာ ဂူဠှံ ရဟဿံ ပဉှံ ဩဝဋ္ဋိကသာရံ ကတွာ အာဂတာ”တိ။ သော တေဟိ အပုဋ္ဌောယေဝ “ပဉှပုစ္ဆာယ ဧတ္တကာ ဒောသာ, ဝိဿဇ္ဇနေ ဧတ္တကာ, အတ္ထေ ပဒေ အက္ခရေ ဧတ္တကာတိ ဣမေ ပဉှေ ပုစ္ဆန္တော ဧဝံ ပုစ္ဆေယျ, ဝိဿဇ္ဇေန္တော ဧဝံ ဝိဿဇ္ဇေယျာ”တိ ဣတိ ဩဝဋ္ဋိကသာရံ ကတွာ အာနီတေ ပဉှေ ဓမ္မကထာယ အန္တရေ ပက္ခိပိတွာ ဝိဒံသေတိ။ တေ ပဏ္ဍိတာ “သေယျာ ဝတ နော, ယေ မယံ ဣမေ ပဉှေ န ပုစ္ဆိမှာ။ သစေပိ မယံ ပုစ္ဆေယျာမ, အပ္ပတိဋ္ဌိတေ နော ကတွာ သမဏော ဂေါတမော ခိပေယျာ”တိ အတ္တမနာ ဘဝန္တိ။ အပိစ ဗုဒ္ဓါ နာမ ဓမ္မံ ဒေသေန္တာ ပရိသံ မေတ္တာယ ဖရန္တိ။ မေတ္တာယ စ ဖရဏေန ဒသဗလေသု မဟာဇနဿ စိတ္တံ ပသီဒတိ။ ဗုဒ္ဓါ နာမ ရူပဂ္ဂပ္ပတ္တာ ဟောန္တိ ဒဿနသမ္ပန္နာ မဓုရဿရာ မုဒုဇိဝှာ သုဖုသိတဒန္တာဝရဏာ အမတေန ဟဒယံ သိဉ္စန္တာ ဝိယ ဓမ္မံ ကထေန္တိ။ တတြ နေသံ မေတ္တာဖရဏေန ပသန္နစိတ္တာနံ ဧဝံ ဟောတိ – ဧဝရူပံ အဒွေဇ္ဈကထံ အမောဃကထံ နိယျာနိကကထံ ကထေန္တေန ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ န သက္ခိဿာမ ပစ္စနီကဂ္ဂါဟံ ဂဏှိတုန္တိ အတ္တနော ပသန္နဘာဝေနေဝ ပဉှံ န ပုစ္ဆန္တီတိ။

ကထိတာ ဝိသဇ္ဇိတာ စာ တိ ဧဝံ တုမှေဟ ပုစ္ဆထာတိ ပုစ္ဆိတပဉှာနံ ဥစ္စာရဏေန တေ ပဉှာ ဘဂဝတာ ကထိတာ ဧဝ ဟောန္တိ။ ယထာ စ တေ ဝိသဇ္ဇေတဗ္ဗာ, တထာ ဝိသဇ္ဇိတာ ဧဝ ဟောန္တိ။ **နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ** တိ ဣမိနာ ကာရဏေန ဣမိနာ ဟေတုနာ ဧဝံ ဟောတီတိ ဧဝံ သဟေတုကံ ကတွာ ဝိသဇ္ဇနေန ဘဂဝတာ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ ဧဝ ဟောန္တိ တေ ပဉှာ။ **ဥပက္ခိတ္တကာ စ တေ ဘဂဝတော သမ္ပဇ္ဇန္တီ** တိ တေ ခတ္တိယပဏ္ဍိတာဒယော ဘဂဝတော ပဉှဝိသဇ္ဇနေနေဝ ဘဂဝတော သမီပေ ခိတ္တကာ ဟာဒခိတ္တကာ သမ္ပဇ္ဇန္တိ, သာဝကာ ဝါ သမ္ပဇ္ဇန္တိ ဥပါသကာ ဝါတိ အတ္ထော, သာဝကသမ္ပတ္တိံ ဝါ ပါပုဏန္တိ ဥပါသကသမ္ပတ္တိံ ဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အထာ**တိ အနန္တရတ္ထေ, တေသံ ဥပက္ခိတ္တကသမ္ပတ္တိသမနန္တရမေဝါတိ အတ္ထော ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဌာနေ, တသ္မိံ အဓိကာရေ ဝါ။ **အတိရောစတီ**တိ အတိဝိယ ဇောတေတိ ပကာသတိ။ **ယဒိဒံ ပညာယာ**တိ ယာယံ ဘဂဝတော ပညာ, တာယ ပညာယ ဘဂဝါဝ အတိရောစတီတိ အတ္ထော။ **ဣတီ**တိ သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထော, ဣမိနာ ကာရဏေန **အဂ္ဂေ အသာမန္တပညော** တိ အတ္ထော။

၆. **ရာဂံ အဘိဘုယျတီတိ ဘူရိပညာ** တိ သာ သာ မဂ္ဂပညာ အတ္တနာ ဝဇ္ဈံ ရာဂံ အဘိဘုယျတိ အဘိဘဝတိ မဒ္ဒတီတိ ဘူရိပညာ။ **ဘူရီ**တိ ဟိ ဖုဋ္ဌော ဝိသဒတ္ထော ။ ယာ စ ဖုဋ္ဌာ, သာ ပဋိပက္ခံ အဘိဘဝတိ န အဖုဋ္ဌာ, တသ္မာ ဘူရိပညာယ အဘိဘဝနတ္ထော ဝုတ္တော။ **အဘိဘဝိတာ**တိ သာ သာ ဖလပညာ တံ တံ ရာဂံ အဘိဘဝိတဝတီ မဒ္ဒိတဝတီတိ ဘူရိပညာ။ အဘိဘဝတာတိ ဝါ ပါဌော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ရာဂါဒီသု ပန ရဇ္ဇနလက္ခဏော **ရာဂေါ**။ ဒုဿနလက္ခဏော **ဒောသော**။ မုယှနလက္ခဏော **မောဟော**။ ကုဇ္ဈနလက္ခဏော **ကောဓော**။ ဥပနန္ဓနလက္ခဏော **ဥပနာဟော**။ ပုဗ္ဗကာလံ ကောဓော, အပရကာလံ ဥပနာဟော။ ပရဂုဏမက္ခနလက္ခဏော **မက္ခော** ။ ယုဂဂ္ဂါဟလက္ခဏော **ပဠာသော**။ ပရသမ္ပတ္တိခီယနလက္ခဏာ **ဣဿာ** ။ အတ္တနော သမ္ပတ္တိနိဂူဟနလက္ခဏံ **မစ္ဆရိယံ** ။ အတ္တနာ ကတပါပပဋိစ္ဆာဒနလက္ခဏာ **မာယာ**။ အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနဂုဏပ္ပကာသနလက္ခဏံ **သာဌေယျံ** ။ စိတ္တဿ ဥဒ္ဓုမာတဘာဝလက္ခဏော **ထမ္ဘော** ။ ကရဏုတ္တရိယလက္ခဏော **သာရမ္ဘော** ။ ဥန္နတိလက္ခဏော **မာနော**။ အဗ္ဗုန္နတိလက္ခဏော **အတိမာနော**။ မတ္တဘာဝလက္ခဏော **မဒေါ**။ ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု စိတ္တဝောဿဂ္ဂလက္ခဏော **ပမာဒေါ**။

ရာဂေ အရိ, တံ အရိံ မဒ္ဒနိပညာ တိအာဒီဟိ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? ရာဂါဒိကော ကိလေသော စိတ္တသန္တာနေ ဘူ
တော အရိတိ ဘူ-အရိ, ပဒသန္ဓိဝသေန အ-ကာရ လောပံ ကတ္ဝာ ဘူရိတိ ဝုတ္တော။ တဿ ဘူရိဿ မဒ္ဒနီ ပညာ ဘူရိမ
ဒ္ဒနိပညာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ မဒ္ဒနိ သဒ္ဒ လောပံ ကတ္ဝာ “ဘူရိပညာ”တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တံ အရိံ မဒ္ဒနီ** တိ စ တေ
သံ အရီနံ မဒ္ဒနီတိ ပဒစ္ဆေဒေါ ကာတဗ္ဗော။ **ပထဝီသမာယာ**တိ ဝိတ္ထတဝိပုလဋ္ဌေနေဝ ပထဝီသမာယ။ **ဝိတ္ထတာယာ**
တိ ပဇာနိတဗ္ဗေ ဝိသယေ ပတ္ထဋ္ဌာယ, န ဧကဒေသေ ဝတ္တမာနာယ။ **ဝိပုလာယာ**တိ ဩဠာရိကဘူတာယ။ မဟာနိဒ္ဒေ
သေ ပန “ဝိပုလာယ ဝိတ္ထတာယာ”တိ (မဟာနိ. ၂၇) အာဂတံ။ **သမန္နာဂတော** တိ ပုဂ္ဂလော။ **ဣတိ**သဒ္ဒော ကာရဏတ္ဝ
ထေ, ဣမိနာ ကာရဏေန ပုဂ္ဂလဿ ဘူရိပညာယ သမန္နာဂတတ္တာ တဿ ပညာ ဘူရိပညာ နာမာတိ ဘူတေ အတ္ဝ
ထေ ရမတီတိ အတ္ထော။ ဘူရိပညဿ ပညာ ဘူရိပညပညာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဿ ပညာသဒ္ဒဿ လောပံ ကတ္ဝာ
“ဘူရိပညာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဘူရိသမာ ပညာတိ ဝာ ဘူရိပညာ။ **အပိစာ**တိ အညပရိယာယဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ပညာယမေတ**
န္တိ ပညာယ ဧတံ။ **အဓိဝစန**န္တိ အဓိကဝစနံ။ **ဘူရီ**တိ ဘူတေ အတ္ထေ ရမတီတိ ဘူရိ။ **မေဓာ**တိ အသနိ ဝိယ သိလုစ္စယေ
ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတီတိ မေဓာ, ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝာ မေဓာ။ **ပရိဏာယိကာ**တိ ယဿုပ္ပဇ္ဇတိ, တံ သတ္ဝ
တံ ဟိတပဋိပတ္တိယံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ယာထာဝလက္ခဏပဋိဝေဓေ စ ပရိနေတီတိ ပရိဏာယိကာ။ ဣမေဟေဝ
အညာနိပိ ပညာပရိယာယဝစနာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ။

ပညာဗာဟုလ္လ န္တိ ပညာ ဗဟုလာ အဿာတိ ပညာဗဟုလော, တဿ ဘာဝေါ ပညာဗာဟုလ္လံ။ တတ္ထ ဗဟုလံ ပ
ဝတ္တမာနာ ပညာ ဧဝ။ **ဣဓေကစ္စော** တိအာဒီသု ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကော ဝာ အရိယော ဝာ။ ပညာ ဂရုကာ အဿာတိ
ပညာဂရုကော။ ပညာ စရိတံ ပဝတ္တံ အဿာတိ **ပညာစရိတော**။ ပညာ အာသယော အဿာတိ **ပညာသယော**။ ပညာယ
အဓိမုတ္တောတိ **ပညာဓိမုတ္တော** ။ ပညာ ဧဝ ဓဇဘူတာ အဿာတိ **ပညာဓဇော**။ ပညာ ဧဝ ကေတုဘူတာ အဿာတိ
ပညာကေတု။ ပညာ ဧဝ အဓိပတိ ပညာဓိပတိ, ပညာဓိပတိတော အာဂတတ္တာ **ပညာဓိပတေယျော** ။ ဓမ္မသဘာဝဝိစိနနံ ဗ
ဟုလမဿာတိ **ဝိစယဗဟုလော**။ နာနပ္ပကာရေန ဓမ္မသဘာဝဝိစိနနံ ဗဟုလမဿာတိ **ပဝိစယဗဟုလော**။ ပညာယ ဩက
ဟေတ္ဝာ တဿ တဿ ဓမ္မဿ ခာယနံ ပာကဋကရဏံ ဩက္ခာယနံ, ဩက္ခာယနံ ဗဟုလမဿာတိ **ဩက္ခာယန
ဗဟုလော**။ ပညာယ တဿ တဿ ဓမ္မဿ သမ္မာ ပေက္ခဏာ သမ္ပေက္ခာ, သမ္ပေက္ခာယ အယနံ ပဝတ္တနံ သမ္ပ
ပေက္ခာယနံ, သမ္ပေက္ခာယနံ ဓမ္မော ပကတိ အဿာတိ **သမ္ပေက္ခာယနဓမ္မော** ။ တံ တံ ဓမ္မံ ဝိဘူတံ ပာကဋံ ကတ္ဝ
ာ ဝိဟရတီတိ **ဝိဘူတဝိဟာရီ,** ဝိဘူတော ဝိဟာရော ဝာ အဿ အတ္ထီတိ ဝိဘူတဝိဟာရီ။ သာ ပညာ စရိတံ, ဂရုကာ, ဗဟု
လာ အဿာတိ **တစ္စရိတော တဂ္ဂရုကော တဗ္ဗဟုလော** ။ တဿံ ပညာယံ နိန္နော, ပေါဏော, ပဗ္ဘာရော, အဓိမုတ္ဝ
တောတိ **တန္နိန္နော တပ္ပေါဏော တပ္ပဗ္ဘာရော တဒဓိမုတ္တော** ။ သာ ပညာ အဓိပတိ တဒဓိပတိ, တတော အာဂတော
တဒဓိပတေယျော ။ “ပညာဂရုကော”တိအာဒီနိ “ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာတိ အယံ ပုဂ္ဂလော ကာမဂရုကော”တိအာ
ဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃) ဝိယ ပုရိမဇာတိတော ပဘုတိ ဝုတ္တာနိ။ “တစ္စရိတော”တိအာဒီနိ ဣမိဿာ ဇာတိယာ ဝုတ္တာနိ။

သီဃပညာ စ လဟုပညာ စ ဟာသပညာ စ ဇဝနပညာ စ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာ။ ခိပ္ပဋ္ဌေန **သီဃ
ပညာ**။ လဟုကဋ္ဌေန **လဟုပညာ**။ ဟာသဗဟုလဋ္ဌေန **ဟာသပညာ**။ ဝိပဿနူပဂသင္ခာရေသု စ ဝိသင်္ခါရေ စ ဇဝနဋ္ဌေ
န **ဇဝနပညာ။ သီဃံ သီဃ**န္တိ ဗဟုန္နံ သီလာဒီနံ သင်္ဂဟတ္ထံ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ။ **သီလာနီ**တိ စာရိတ္တဝာရိတ္တဝ
သေန ပညတ္တာနိ ပာတိမောက္ခသံဝရသီလာနိ။ **ဣန္ဒြိယသံဝရ** န္တိ စက္ခာဒီနံ ဆန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ရာဂပဋိဃပ္ပဝေသံ
အကတ္ဝာ သတိကဝာဋေန ဒွါရဏံ ထကနံ။ **ဘောဇနေ မတ္တညုတ**န္တိ ပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂဝသေန ဘောဇနေ ပမာဏ
ညုဘာဝံ။ **ဇာဂရိယာနုယောဂ**န္တိ ဒိဝသဿ တီသု ကောဋ္ဌာသေသု, ရတ္တိယာ ပဌမပစ္ဆိမကောဋ္ဌာသေသု စ ဇာဂရတိ န
နိဒ္ဒာယတိ, သမဏဓမ္မမေဝ စ ကရောတီတိ ဇာဂရော, ဇာဂရဿ ဘာဝေါ, ကမ္မံ ဝာ ဇာဂရိယံ, ဇာဂရိယဿ အနုယော
ဂေါ ဇာဂရိယာနုယောဂေါ။ တံ ဇာဂရိယာနုယောဂံ။ **သီလက္ခန္ဓ** န္တိ သေက္ခံ အသေက္ခံ ဝာ သီလက္ခန္ဓံ။ ဧဝမိတရေပိ
ခန္ဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပညာက္ခန္ဓ** န္တိ မဂ္ဂပညဉ္စ သေက္ခာသေက္ခာနံ လောကိယပညဉ္စ။ **ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓ** န္တိ ဖလဝိမုတ္ဝ
တိံ။ **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနက္ခန္ဓ** န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။

ဟာသဗဟုလောတိ မူလပဒံ။ **ဝေဒဗဟုလော**တိ တဿာ ဧဝ ပီတိယာ သမ္ပယုတ္တသောမနဿဝေဒနာဝသေန နိဒ္
ဒေသပဒံ။ **တုဋ္ဌိဗဟုလော** တိ နာတိဗလဝပီတိယာ တုဋ္ဌာကာရဝသေန။ **ပါမောဇ္ဇဗဟုလော** တိ ဗလဝပီတိယာ ပမုဒိတ
ဘာဝဝသေန။

၇. **ယံ ကိဉ္စိ ရူပ** န္တိအာဒိ သမ္မသနဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တတ္ထံ။ **တုလယိတ္ဝာ**တိ ကလာပသမ္မသနဝသေန တုလေတွာ။ **တီရယိတ္ဝာ**တိ ဉဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဝသေန တီရယိတွာ။ **ဝိဘာဝယိတ္ဝာ**တိ ဘင်္ဂါနုပဿနာဒိဝသေန ပာကဋံ ကတွာ။ **ဝိဘူတံ ကတ္ဝာ**တိ သင်္ခါရုပေက္ခာနုလောမဝသေန ဖုဋံ ကတွာ။ တိက္ခပညာ လောကုတ္တရာ ဧဝ။ **ဥပ္ပန္န**န္တိ သမထဝိပဿနာဝသေန ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂဝသေန ပဟီနမ္ပိ အရိယမဂ္ဂေန အသမူဟတတ္တာ ဥပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အနတီတတာယ အသမူဟတုပ္ပန္နန္တိ ဝုစ္စတိ, တံ ကာမ အဓိပ္ပေတံ။ **နာဓိဝါသေတီ**တိ သန္တာနံ အာရောပေတွာ န ဝါသေတိ။ **ပဇဟတီ**တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟတိ။ **ဝိနောဒေတီ**တိ ခိပတိ။ **ဗျန္တီကရောတီ** တိ ဝိဂတန္တံ ကရောတိ။ **အနဘာဝံ ဂမေတီ**တိ အနု အဘာဝံ ဂမေတိ, ဝိပဿနာနုက္ကမေန အရိယမဂ္ဂံ ပတွာ သမုစ္ဆေဒဝသေနေဝ အဘာဝံ ဂမယတီတိ အတ္ထော။ တတ္ထ စ ကာမပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ကာမဝိတက္ကော** ။ ''ကာမေ သတ္တာ မရန္တူ''တိ ပရေသံ မရဏပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဗျာပာဒဝိတက္ကော** ။ ''ကာမေ သတ္တာ ဝိဟိံသီယန္တူ''တိ ပရေသံ ဝိဟိံသာပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော **ဝိဟိံသာဝိတက္ကော။ ပာပကေ** တိ လာမကေ။ **အကုသလေ ဓမ္မေ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတေ ဓမ္မေ။

နိဗ္ဗေဓိကပညာ တိ နိဗ္ဗိဒာဗဟုလဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂပညာ ဧဝ။ **ဥဗ္ဗေဂဗဟုလော** တိ ဉာဏဘယဝသေန ဘယဗဟုလော။ **ဥတ္တာသဗဟုလော** တိ ဗလဝဘယဗဟုလော ။ ဣဒံ ပုရိမဿေဝ အတ္ထဝိဝရဏံ။ **ဥက္ကဏ္ဌနဗဟုလော**တိ သင်္ခါရတော ဥဒ္ဓံ ဝိသင်္ခါရာဘိမုခတာယ ဥက္ကဏ္ဌနဗဟုလော။ **အနဘိရတိဗဟုလော**တိ ဥက္ကဏ္ဌနဝသေနေဝ အဘိရတိအဘာဝံ ဒီပေတိ။ ဣတအနိပိ တမတ္ထံ ဒွီဟိ ဝစနေဟိ ဝိဝရတိ။ တတ္ထ **ဗဟိမုခော**တိ သင်္ခါရတော ဗဟိဘူတနိဗ္ဗာနာဘိမုခော။ **န ရမတီ**တိ နာဘိရမတိ။ **အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗ** န္တိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အန္တံ ဟပေတွာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ။ **အပ္ပဒာလိတပုဗ္ဗ** န္တိ တဿေဝ အတ္ထဝစနံ, အန္တကရဏေနေဝ အပဒာလိတပုဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **လောဘက္ခန္ဓ**န္တိ လောဘရာသိံ, လောဘကောဋ္ဌာသံ ဝါ။ **ဣမာဟိ သောဠသဟိ ပညာဟိ သမန္နာဂတော** တိ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန အရဟာယေဝ ဝုတ္တော။ ဉပရိ ''ဧကော သေက္ခပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တော''တိ (ပဋိ. မ. ၃.၈) ဝုတ္တတ္တာ သောတာပန္နသကဒာကမိအနာကမိနောပိ လဗ္ဘန္တိယေဝ။

၂. ပုဂ္ဂလဝိသေသနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၈. **ဒွေဝ ပုဂ္ဂလာ** တိအာဒီဟိ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တပုဂ္ဂလဝိသေသပဋိဟဒိုံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗယောဂေ**တိ အတီတဇာတီသု ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တိဟေတုဘူတော ပုညပယောဂေ။ **တေနာ**တိ တေန ပုဗ္ဗယောဂကာရဏေန။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **အတိရေကော ဟောတီ**တိ အတိရိတ္တော ဟောတိ, အတိရေကယောဂတော တ ''အတိရေကော''တိ ဝုတ္တော။ **အဓိကော ဟောတီ**တိ အဂ္ဂေ ဟောတိ။ **ဝိသေသော ဟောတီ**တိ ဝိသိဋ္ဌော ဟောတိ, ဝိသေသယောဂတော တ ဝိသေသော။ **ဉာဏံ ပဘိဇ္ဇတီ**တိ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏပ္ပဘေဒံ ဟပုဏာတိ။

ဗဟုဿုတော တိ ဗုဒ္ဓဝစနဝသေန။ **ဒေသနာဗဟုလော**တိ ဓမ္မဒေသနာဝသေန။ **ဂရူပနိဿိတော** တိ ပညာယ အဓိကံ ဂရုံ ဉပနိဿိတော။ **ဝိဟာရဗဟုလော**တိ ဝိပဿနာဝိဟာရဗဟုလော, ဖလသမာပတ္တိဝိဟာရဗဟုလော တ။ **ပစ္စဝေက္ခဏာဗဟုလော**တိ ဝိပဿနာဝိဟာရေ သတိ ဝိပဿနာပစ္စဝေက္ခဏာဗဟုလော, ဖလသမာပတ္တိဝိဟာရေ သတိ ဖလသမာပတ္တိပစ္စဝေက္ခဏာဗဟုလော။ **သေခပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တော** တိ သေခော ဟုတွာ ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တော။ ဧဝံ **အသေခပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တော။ သာဝကပာရမိပ္ပတ္တော** တိ ဧတ္ထ မဟာပညာနံ အဂ္ဂဿ မဟာသာဝကဿ သတ္တသဋ္ဌိယာ သာဝကဉာဏာနံ ပာရဂမနံ ပာရမီ, သာဝကဿ ပာရမီ သာဝကပာရမီ, တံ သာဝကပာရမိံ ပတ္တောတိ သာဝကပာရမိပ္ပတ္တော။ သာဝကပာရမိတာပ္ပတ္တောတိ တ ပဌော။ သတ္တသဋ္ဌိယာ သာဝကဉာဏာနံ ပာလကော ပူရကော စ သော မဟာသာဝကော ပရမော, တဿ ပရမဿ အယံ သတ္တသဋ္ဌိဘေဒအ ဉာဏကိရိယာ ပရမဿ ဘာဝေ, ကမ္မံ တ တိ ပာရမီ, တဿ သာဝကဿ ပာရမီ သာဝကပာရမီ , တံ ပတ္တောတိ သာဝကပာရမိပ္ပတ္တော။ **သာဝကပာရမိပ္ပတ္တော**တိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရာဒိကော ယော ကောစိ သာဝကော။ သာဝကပာရမိပ္ပတ္တသာဝကတော အတိရေကဿ အညဿ သာဝကဿ အဘာဝတ **ဧကော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ** တိ အာဟ။ ပုန **ပညာပဘေဒကုသလော**တိအာဒီဟိ ဝုတ္တတ္ထမေဝ နိဂမေတွာ ဒဿေသီတိ။ ဉာဏကထာယ ယေဘုယ္ယေန အနေကာနိ ဉာဏာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပညာကထာယ ယေဘုယ္ယေန ကောပိ ပညာ နာနာကာရဝသေန နာနာကတွာ ဝုတ္တာတိ အယံ ဝိသေသော။

မဟာပညာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဣဒ္ဓိကထာ

ဣဒ္ဓိကထာဝဏ္ဏနာ

၉. ဣဒါနိ ပညာကထာယ အနန္တရံ ပညာနုဘာဝံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ ဣဒ္ဓိကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ ပုစ္ဆာသု တာဝ **ကာ ဣဒ္ဓီ**တိ သဘာဝပုစ္ဆာ။ **ကတိ ဣဒ္ဓိယော**တိ ပဘေဒပုစ္ဆာ။ **ကတိ ဘူမိယော**တိ သမ္ဘာရပုစ္ဆာ။ **ကတိ ပါဒါ**တိ ပတိဋ္ဌာပုစ္ဆာ။ **ကတိ ပဒါနီ**တိ အာသန္နကာရဏပုစ္ဆာ။ **ကတိ မူလာနီ**တိ အာဒိကာရဏပုစ္ဆာ။ ဝိသဇ္ဇနေသု **ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓီ**တိ နိပ္ဖတ္တိအတ္ထေန ပဋိလာဘဋ္ဌေန စာတိ အတ္ထော။ ယဉ္ဟိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ ပဋိလဗ္ဘတိ စ, တံ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – “ကာမံ ကာမယမာနဿ, တဿ စေတံ သမိဇ္ဈတီ”တိ (သု. နိ. ၇၇၂)။ “နေက္ခမ္မံ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, ပဋိဟရတီတိ ပါဋိဟာရိယ”န္တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၂)။ အပရော နယော – ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ, ဥပါယသမ္ပဒါယေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါယသမ္ပဒါ ဟိ ဣဇ္ဈတိ အဓိပ္ပေတဖလပ္ပသဝနတော။ ယထာဟ – “အယံ ခေါ, စိတ္တော ဂဟပတိ, သီလဝါ ကလျာဏဓမ္မော, သစေ ပဏိဒဟိဿတိ ‘အနာဂတမဒ္ဓါနံ ရာဇာ အဿံ စက္ကဝတ္တီ’တိ။ ဣဇ္ဈိဿတိ ဟိ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၅၂)။ အပရော နယော – ဧတာယ သတ္တာ ဣဇ္ဈန္တီတိ ဣဒ္ဓိ။ **ဣဇ္ဈန္တီ**တိ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁၀. ဒသသု ဣဒ္ဓီသု အဓိဋ္ဌာနဝသေန နိပ္ဖန္နတ္တာ **အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ**။ ပကတိဝဏ္ဏဝိဇဟနဝိကာရဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **ဝိကုဗ္ဗနာ ဣဒ္ဓိ**။ သရီရဗ္ဘန္တရေ အညဿ မနောမယဿ သရီရဿ နိပ္ဖတ္တိဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **မနောမယာ ဣဒ္ဓိ**။ ဉာဏပ္ပဝတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ တံခဏေ ဝါ ဉာဏာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တော ဝိသေသော **ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ**။ သမာဓိတော ပုဗ္ဗေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ တံခဏေ ဝါ သမထာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တော ဝိသေသော **သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ**။ စေတောဝသိပ္ပတ္တာနံ အရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော **အရိယာ ဣဒ္ဓိ**။ ကမ္မဝိပါကဝသေန ဇာတော ဝိသေသော **ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓိ**။ ပုဗ္ဗေ ကတပုညဿ ဇာတော ဝိသေသော **ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ**။ ဝိဇ္ဇာယ ဇာတော ဝိသေသော **ဝိဇ္ဇာမယာ ဣဒ္ဓိ**။ တေန တေန သမ္မာပယောဂေန တဿ တဿ ကမ္မဿ ဣဇ္ဈနံ **တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ**။

ဣဒ္ဓိယာ စတဿော ဘူမိယောတိ အဝိသေသေတွာ ဝုတ္တေပိ ယထာလာဘဝသေန အဓိဋ္ဌာနဝိကုဗ္ဗနမနောမယိဒ္ဓိယာ ဧဝ ဘူမိယော, န သေသာနံ။ **ဝိဝေကဇာ ဘူမီ**တိ ဝိဝေကတော ဝါ ဝိဝေကေ ဝါ ဇာတာ ဝိဝေကဇာ ဘူမိ။ **ပီတိသုခဘူမီ**တိ ပီတိသုခယုတ္တာ ဘူမိ။ **ဥပေက္ခာသုခဘူမီ**တိ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ စ သုခေန စ ယုတ္တာ ဘူမိ။ **အဒုက္ခမသုခာဘူမီ**တိ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာယုတ္တာ ဘူမိ။ တေသု ပဌမဒုတိယာနိ ဈာနာနိ ပီတိဖရဏတာ, တီဏိ ဈာနာနိ သုခဖရဏတာ, စတုတ္ထဇ္ဈာနံ စေတောဖရဏတာ။ တတ္ထ စ ပုရိမာနိ တီဏိ ဈာနာနိ ယသ္မာ ပီတိဖရဏေန စ သုခဖရဏေန စ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ လဟုမုဒုကမ္မညကာယော ဟုတွာ ဣဒ္ဓိံ ပါပုဏာတိ, တသ္မာ ဣမိနာ ပရိယာယေန ဣဒ္ဓိလာဘာယ သံဝတ္တနတော သမ္ဘာရဘူမိယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပန ဣဒ္ဓိလာဘာယ ပကတိဘူမိယေဝ။ **ဣဒ္ဓိလာဘာယာ**တိ အတ္တနော သန္တာနေ ပါတုဘာဝဝသေန ဣဒ္ဓီနံ လာဘာယ။ **ဣဒ္ဓိပဋိလာဘာယာ**တိ ပရိဟီနာနံ ဝါ ဣဒ္ဓီနံ ဝီရိယာရမ္ဘဝသေန ပုန လာဘာယ, ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝါ ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ **ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနတာယာ**တိ ဣဒ္ဓိယာ ဝိဝိဓကရဏဘာဝတာယ။ **ဣဒ္ဓိဝိသဝိတာယာ**တိ ဝိဝိဓံ ဝိသေသံ သဝတိ ဇနေတိ ပဝတ္တေတီတိ ဝိသဝီ, ဝိဝိဓံ သဝနံ ဝါ အဿ အတ္ထီတိ ဝိသဝီ, တဿ ဘာဝေါ ဝိသဝိတာ။ တဿာ ဝိသဝိတာယ, ဣဒ္ဓိယာ ဝိဝိဓဝိသေသပဝတ္တနဘာဝတာယာတိ အတ္ထော။ **ဣဒ္ဓိဝသီဘာဝတာယာ**တိ ဣဒ္ဓိယာ ဣဿရဘာဝတာယ။ **ဣဒ္ဓိဝေသာရဇ္ဇာယာ**တိ ဣဒ္ဓိဝိသာရဒဘာဝတာယ။ **ဣဒ္ဓိပါဒါ** ဉာဏကထာယံ ဝုတ္တတ္ထာ။

ဆန္ဒံ စေ ဘိက္ခု နိဿာယာတိ ယဒိ ဘိက္ခု ဆန္ဒံ နိဿာယ ဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကရိတွာ။ **လဘတိ သမာဓိ**န္တိ သမာဓိံ ပဋိလဘတိ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထ ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသာ စတ္တာရိ ပဒါနိ, တံသမ္ပယုတ္တာ စတ္တာရော သမာဓီ စတ္တာရိ ပဒါနီတိ ဧဝံ အဋ္ဌ ပဒါနိ။ ယသ္မာ ပန ဣဒ္ဓိမုပ္ပါဒေတုကာမတာဆန္ဒော သမာဓိနာ ဧကတော နိယုတ္တောဝ ဣဒ္ဓိလာဘာယ သံဝတ္တတိ, တထာ ဝီရိယာဒယော, တသ္မာ ဣမာနိ အဋ္ဌ ပဒါနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ယံ တံ ဘဂဝတာ အဘိညာ ဥပ္ပာဒေတုကာမဿ ယောဂိနော ကတ္တဗ္ဗယောဂဝိဓိံ ဒဿေန္တေန ''သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒာတေ အနင်္ဂဏေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၃၈) စိတ္တဿ အာနေဉ္ဇံ ဝုတ္တံ, တံ ထေရော သောဠသဓာ ဒဿေန္တော **သောဠသမူလာနီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနောနတ**န္တိ ကောသဇ္ဇဝသေန အနောနတံ, အသလ္လီနန္တိ အတ္ထော။ **အနုန္နတ** န္တိ ဥဒ္ဓစ္စဝသေန ဥဒ္ဓံ န အာရုဠှံ, အနုဒ္ဓတန္တိ အတ္ထော။ **အနဘိနတ**န္တိ လောဘဝသေန န အဘိနတံ, အနလ္လီနန္တိ အတ္ထော။ အဘိကာမတာယ နတံ အဘိနတန္တိ, ဣဒံ တာဒိသံ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ရာဂေ**တိ သဋ္ဌာရဝတ္ထုကေန လောဘေန။ **အနပနတ**န္တိ ဒောသဝသေန န အပနတံ, န ဃဋ္ဋနန္တိ အတ္ထော။ ''နတံ နတီ''တိ အတ္ထတော ဧကံ။ အပဂတနတန္တိ အပနတံ, ဣဒံ တာဒိသံ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနိဿိတ** န္တိ အနတ္တတော ဒိဋ္ဌတ္တာ ဒိဋ္ဌိဝသေန ''အတ္တာ''တိ တ ''အတ္တနိယ''န္တိ တ ကိဉ္စိ န နိဿိတံ။ **အပ္ပဋိဗဒ္ဓ** န္တိ ပစ္စုပကာရာသာဝသေန နပ္ပဋိဗဒ္ဓံ။ **ဆန္ဒရာဂေ**တိ သတ္တဝတ္ထုကေန လောဘေန။ **ဝိပ္ပမုတ္တ** န္တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိဝသေန ကာမရာဂတော ဝိပ္ပမုတ္တံ။ အထ တ ပဉ္စဝိမုတ္တိဝသေန ကာမရာဂတော ဝိပ္ပမုတ္တံ။ အထ တ ပဉ္စဝိမုတ္တိဝသေန တတော တတော ပဋိပက္ခတော ဝိပ္ပမုတ္တံ။ ဣဒံ ပုထုဇ္ဇနသေခါသေခါနမ္ပိ အဘိညာယ ဥပ္ပာဒနတော နိရောဓသမာပတ္တိဉာဏေ ''သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၈၄) ဝုတ္တနယေန ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန ဝုတ္တံ, ယထာလာဘဝသေန ပန ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ကာမရာဂေ**တိ မေထုနရာဂေန။ **ဝိသညုတ္တ** န္တိ ဝိက္ခမ္ဘနတော သေသကိလေသေဟိ ဝိသံယုတ္တံ, ဥက္ကဋ္ဌနယေန သမုစ္ဆေဒတော တ ဝိပ္ပယုတ္တံ။ **ကိလေသေ**တိ သေသကိလေသေန။ **ဝိမရိယာဒိကတ**န္တိ ဝိက္ခမ္ဘိတဗ္ဗမရိယာဒဝသေန ဝိဂတကိလေသမရိယာဒံ ကတံ, တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟာတဗ္ဗမရိယာဒဝသေန တ ဝိဂတကိလေသမရိယာဒံ ကတံ။ **ကိလေသမရိယာဒေ**တိ တေန တေန ပဟီနေန ကိလေသမရိယာဒေန။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော စေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဧကတ္တဂတ** န္တိ ဧကာရမ္မဏဂတံ။ **နာနတ္တကိလေသေဟီ**တိ နာနာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနေဟိ ကိလေသေဟိ။ ဣဒံ အာရမ္မဏမပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ, ''အနောနတ''န္တိအာဒိ ပန ကိလေသေ ဧဝ အပေက္ခိတွာ။ **ဩဘာသဂတ**န္တိ ပညာယ ဝိသဒပ္ပဝတ္တိဝသေန ပဇ္ဇောတဘာသံ ဂတံ။ **အဝိဇ္ဇန္ဓကာရေ** တိ ဖလဝအဝိဇ္ဇာယ။ စတဿော စ ဘူမိယော သောဠသ စ မူလာနိ ဣဒ္ဓိယာ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန ဝုတ္တာနိ, စတ္တာရော စ ပါဒာ အဋ္ဌ စ ပဒါနိ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန စ သမ္ပယောဂဝသေန စ ဝုတ္တာနီတိ။

၁၀. ဧဝံ ဣဒ္ဓိယာ ဘူမိပါဒပဒမူလဘူတေ ဓမ္မေ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တာ ဣဒ္ဓိယော ဒဿေန္တော **ကတမာ အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဥဒ္ဒေသပဒါနံ အတ္ထော ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တောယေဝ။ **ဣဓ ဘိက္ခူ** တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဘိက္ခု။ တေန သဗ္ဗပကာရဝသေန ဣဒ္ဓိဝိဓကာရကဿ အညတ္ထ အဘာဝံ ဒီပေတိ။ ဣမေသံ ဒုဝိန္နံ ပဒါနံ နိဒ္ဒေသော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထော။ တေနေဝ စ ဣဒ္ဓိယာ ဘူမိပါဒပဒမူလဘူတေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၆၅-၃၆၆) ဝုတ္တေဟိ စုဒ္ဒသဟိ ပန္နရသဟိ တ အာကာရေဟိ ပရိဒမိတစိတ္တတာ စ ဆန္ဒာဒိဧကေကာဓိပတိသမာပဇ္ဇနဝသေန အာဝဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝဝသေန စ မုဒုကမ္မညကတစိတ္တတာ စ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဖလဝ ပုဗ္ဗယောဂသမ္ပန္နော ပုဗ္ဗယောဂသမ္ပတ္တိယာ အရဟတ္တပ္ပဋိလာဘေနေဝ ပဋိလဒ္ဓာဘိညာဒိဂုဏော ဘိက္ခု ဘူမိအာဒီဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဟောတီတိ ကတွာ သောပိ ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။

ဗဟုကံ အာဝဇ္ဇတီ တိ ပထဝီကသိဏာရမ္မဏံ အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ သစေ သတံ ဣစ္ဆတိ, ''သတံ ဟောမိ, သတံ ဟောမီ''တိ ပရိကမ္မကရဏဝသေန အာဝဇ္ဇတိ။ **အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတီ**တိ ဧဝံ ပရိကမ္မံ ကတွာ အဘိညာဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ။ ဧတ္ထ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန ပါဒကဇ္ဈာနသမာပဇ္ဇနံ န ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စာပိ န ဝုတ္တံ, အထ ခေါ အဋ္ဌကထာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၈၆) **''အာဝဇ္ဇတီ** တိ ပရိကမ္မဝသေနေဝ ဝုတ္တံ, **အာဝဇ္ဇိတွာ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတီ**တိ အဘိညာဉာဏဝသေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဗဟုကံ အာဝဇ္ဇတိ, တတော တေသံ ပရိကမ္မစိတ္တာနံ အဝသာနေ သမာပဇ္ဇတိ, သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ပုန 'ဗဟုကော ဟောမီ'တိ အာဝဇ္ဇိတွာ တတော ပရံ ပဝတ္တာနံ တိဏ္ဏံ စတုန္နံ ဝါ ပုဗ္ဗဘာဂစိတ္တာနံ အနန္တရာ ဥပ္ပန္နေန သန္နိဋ္ဌာပနဝသေန အဓိဋ္ဌာနန္တိ လဒ္ဓနာမေန ဧကေနေဝ အဘိညာဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော''တိ ဝုတ္တတ္တာ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာ ''ဘုဉ္ဇိတွာ သယတီ''တိ ဝုတ္တေ ဟာနီယံ အပိဝိတွာ ဟတ္ထဓောဝနာဒီနိ အကတွာ ဘုတ္တာနန္တရမေဝ သယတီတိ အတ္ထော န ဟောတီတိ အန္တရာ သန္တေသုပိ အညေသု ကိစ္စေသု ''ဘုတွာ သယတီ''တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝမိဓာပီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဌမံ ပါဒကဇ္ဈာနသမာပဇ္ဇနမ္ပိ ဟိ ဟဋ္ဌိယံ အဝုတ္တမေဝတိ။ တေန ပန အဓိဋ္ဌာနဉာဏေန သဟေဝ သတံ ဟောတိ။ သဟဿေပိ သတသဟဿေပိ ဧသေဝ နယော။ သစေ ဧဝံ န ဣဇ္ဈတိ, ပုန ပရိကမ္မံ ကတွာ ဒုတိယမ္ပိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ သံယုတ္တဋ္ဌကထာယဉှိ ''ဧကဝါရံ ဒွိဝါရံ သမာပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီ''တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟ

ဒကဖ္ဗာနစိတ္တံ နိမိတ္တာရမ္မဏံ, ပရိကမ္မစိတ္တာနိ သတာရမ္မဏာနိ တ သဟသ္သာရမ္မဏာနိ တ။ တာနိ စ ခော ဝဏ္ဏာဝ သေန, န ပဏ္ဏတ္တိဝသေန။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တမ္ပိ တထေဝ သတာရမ္မဏံ တ သဟသ္သာရမ္မဏံ တ။ တံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တ အပ္ပနာစိတ္တမိဝ ကေတ္ရဘုအနန္တရံ ဧကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနိကံ။

ယထာယသ္မာ စူဠပန္ထကော ဧကောပိ ဟုတ္ဝာ ဗဟုဓာ ဟောတီ တိ ဗဟုဓာဘာဝဿ ကာယသက္ခိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝတ္တမာနဝစနံ ပနေတ္ထ ထေရဿ တထာကရဏပကတိကတ္တာ တဿ ဓရမာနကာလတ္တာ စ ကတန္တိ ဝေ ဒိတဗ္ဗံ။ **ဧကော ဟောတီ**တိ တရေပိ ဧသေဝ နယော။

တတ္ရိဒံ ဝတ္ထု (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၈၆) – တေ ဒွေ ဘာတရော ကိရ ထေရာ ပန္ထေ ဇာတတ္တာ ''ပန္ထကာ''တိ နာမံ လဘိံ သု။ တေသု ဇေဋ္ဌော မဟာပန္ထကော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ သော အရဟာ ဟုတ္ဝာ စူ ဠပန္ထကံ ပဗ္ဗာဇေတ္ဝာ –

''ပဒုမံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံ၊ ဟာတော သိယာ ဖုလ္လမဝီတဂန္ဓံ။
အင်္ဂီရသံ ပဿ ဝိရောစမာနံ၊ တပန္တမာဒိစ္စမိဝန္တလိက္ခေ''တိ။ (အ. နိ. ၅.၁၉၅; သံ. နိ. ၁.၁၂၃) –

ဣမံ ကထံ အဒာသိ။ သော တံ စတူဟိ မာသေဟိ ပဂုဏံ ကာတုံ နာသက္ခိ။ အထ နံ ထေရော ''အဘဗ္ဗော တ္ဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ, နိက္ခမ ဣတော''တိ အာဟ။ တသ္မိဉ္စ ကာလေ ထေရော ဘတ္တုဒ္ဒေသကော ဟောတိ။ ဇီဝကော ကောမာရဘစ္စ ဇော ဗဟုံ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ အာဒာယ အတ္တနော အမ္ဗဝနံ ဂန္တ္ဝာ သတ္ထာရံ ပူဇေတ္ဝာ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ ဒသဗလံ ဝန္ဒိတ္ဝာ တ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ''သွေ, ဘန္တေ, ဗုဒ္ဓပ္ပမုခါနိ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ အာဒာယ အမှာကံ နိဝေသနေ ဘိက္ခံ ဂဏှ ဟာထာ''တိ အာဟ။ ထေရောပိ ''ဌပေတ္ဝာ စူဠပန္ထကံ သေသာနံ အဓိဝာသေမီ''တိ အာဟ။ တံ သုတ္ဝာ စူဠပန္ထကော ဘိ ယျောသော မတ္တာယ ဒေါမနဿပ္ပတ္တော ဟုတ္ဝာ ပုနဒိဝသေ ဟာတောဝ ဝိဟာရာ နိက္ခမိတ္ဝာ သာသနေ သာပေ က္ခတာယ ဝိဟာရဒ္ဝာရကောဋ္ဌကေ ရောဒမာနော အဋ္ဌာသိ။

ဘဂဝါ တဿ ဥပနိဿယံ ဒိသွာ တံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ''ကသ္မာ ရောဒသီ''တိ အာဟ။ သော တံ ပဝတ္တိံ အာစိ က္ခိ။ ဘဂဝါ ''န သဇ္ဈာယံ ကာတုံ အသက္ကောန္တော မမ သာသနေ အဘဗ္ဗော နာမ ဟောတိ, မာ သောစိ, ပန္ထ ကာ''တိ စက္ကစိတ္တတလေန ဟာဏိနာ တဿ သီသံ ပရာမသိတ္ဝာ တံ ဗာဟာယံ ဂဟေတ္ဝာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတ္ဝာ ဂန္ဓကုဋိပမုခေ နိသီဒပေတ္ဝာ ဣဒ္ဓိယာ အဘိသင်္ခတံ ပရိသုဒ္ဓံ ပိလောတိကခဏ္ဍံ ''ဣမံ ပိလောတိကံ 'ရဇောဟရဏံ ရ ဇောဟရဏ'န္တိ ဟတ္ထေန ပရိမဇ္ဇန္တော နိသီဒ, ပန္ထကာ''တိ ဝတွာ တဿ ပိလောတိကခဏ္ဍံ ဒတွာ ကာလေ အာ ရောစိတေ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော ဇီဝကဿ ဂေဟံ ဂန္တွာ ပညတ္တာသနေ နိသီဒိ။ တဿ တံ ပိလောတိကခဏ္ဍံ တ ထာပရိမဇ္ဇန္တဿ ကိလိဋ္ဌံ ဟုတွာ ကမေန ကာဠဝဏ္ဏံ အဟောသိ။ သော ''ဣဒံ ပရိသုဒ္ဓံ ပိလောတိကခဏ္ဍံ, နတ္ထ ထေတ္ထ ဒေါသော, အတ္တဘာဝံ နိဿာယ ပနာယံ ဒေါသော''တိ သညံ ပဋိလဘိတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ဉာဏံ ဩတာရေ တွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေသိ။ အထဿ ဘဂဝါ ဩဘာသံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ပုရတော နိသိန္နော ဝိယ ပညာယမာနရူပေ ဟု တွာ ဣမာ ဩဘာသဂါထာ အဘာသိ –

''ရာဂေါ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ၊ ရာဂဿေတံ အဓိဝစနံ ရဇောတိ။
ဧတံ ရဇံ ဝိပ္ပဇဟိတွ ဘိက္ခဝေါ၊ ဝိဟရန္တိ တေ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ။

''ဒေါသော။ပေ။ သာသနေ။

''မောဟော ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ၊ မောဟဿေတံ အဓိဝစနံ ရဇောတိ။
ဧတံ ရဇံ ဝိပ္ပဇဟိတွ ဘိက္ခဝေါ၊ ဝိဟရန္တိ တေ ဝိဂတရဇဿ သာသနေ။ (မဟာနိ. ၂၀၉)။

''အဓိစေတသော အပ္ပမဇ္ဇတော၊ မုနိနော မောနပထေသု သိက္ခတော။
သောကာ န ဘဝန္တိ တာဒိနော၊ ဥပသန္တဿ သဒါ သတီမတော''တိ။ (ဥဒါ. ၃၇)။

ကထာပရိယောသာနေ ထေရော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ သော မနောမယဇ္ဈာနလာဘီ ဟုတွာ ဧကော ဟုတွာ ဗဟုဓာ, ဗဟုဓာ ဟုတွာ ဧကော ဘဝိတုံ သမတ္ထော အဟောသိ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေနေဝဿ တီဏိ ပိဋကာနိ ဆ စ အဘိညာ အာဂမိံသု။

ဇီဝကောပိ ခေါ ဒသဗလဿ ဒက္ခိဏောဒကံ ဥပနာမေသိ။ သတ္ထာ ပတ္တံ ဟတ္ထေန ပိဒဟိတွာ "ကိံ ဘန္တေ"တိ ပုဋ္ဌော "ဝိဟာရေ ဧကော ဘိက္ခု အတ္ထိ, ဇီဝကာ"တိ အာဟ။ သော ပုရိသံ ပေသေသိ "ဂစ္ဆ အယျံ ဂဟေတွာ သီဃံ ဧဟီ"တိ။ စူဠပန္ထကတ္ထေရောပိ တဿ ပုရိသဿ ပုရေ အာဂမနာယေဝ ဘာတရံ အတ္တနော ပတ္တဝိသေသံ ဉာပေတုကာမော ဘိက္ခုသဟဿံ နိမ္မိနိတွာ ဧကမ္ပိ ဧကေန အသဒိသံ, ဧကဿာပိ စ စီဝရဝိစာရဏာဒိသာမဏေရကမ္မံ အညေန အသဒိသံ အကာသိ။ ပုရိသော ဂန္တွာ ဝိဟာရေ ဗဟူ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ပစ္စာဂန္တွာ "ဗဟူ, ဘန္တေ, ဝိဟာရေ ဘိက္ခူ, ပက္ကောသိတဗ္ဗံ အယျံ န ပဿာမီ"တိ ဇီဝကဿ ကထေသိ။ ဇီဝကော သတ္ထာရံ ပုစ္ဆိတွာ တဿ နာမံ ဝတွာ ပုန တံ ပေသေသိ။ သော ဂန္တွာ "စူဠပန္ထကော နာမ ကတရော ဘန္တေ"တိ ပုစ္ဆိ။ "အဟံ စူဠပန္ထကော, အဟံ စူဠပန္ထကော"တိ သဟဿံယေဝ မုခသဟဿံ ကထေသိ။ သော ပုန ဂန္တွာ "သဗ္ဗေပိ ကိရ စူဠပန္ထကာ, အဟံ ပက္ကောသိတဗ္ဗံ န ဇာနာမီ"တိ အာဟ။ ဇီဝကော ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စတာယ "ဣဒ္ဓိမာ ဘိက္ခူ"တိ နယတော အညာသိ။ ဘဂဝါ အာဟ – "ဂစ္ဆ, ယံ ပဌမံ ပဿသိ, တံ စီဝရကဏ္ဏေ ဂဟေတွာ သတ္ထာ တံ အာမန္တေတီတိ ဝတွာ အာနေဟီ"တိ။ သော ဂန္တွာ တထာ အကာသိ။ တာဝဒေဝ သဗ္ဗေပိ နိမ္မိတာ အန္တရဓာယိံသု။ ထေရော တံ ဥယျောဇေတွာ မုခဓောဝနာဒိသရီရကိစ္စံ နိဋ္ဌပေတွာ ပဌမတရံ ဂန္တွာ ပညတ္တာသနေ နိသီဒိ။ တသ္မိံ ခဏေ သတ္ထာ ဒက္ခိဏောဒကံ ဂဏှိတွာ ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ စူဠပန္ထကတ္ထေရေနေဝ ဘတ္တာနုမောဒနံ ဓမ္မကထံ ကထာပေသိ။ ထေရော ဒီဃမဇ္ဈိမာဂမပ္ပမာဏံ ဓမ္မကထံ ကထေသီတိ။

အညေ ဘိက္ခူ အဓိဋ္ဌာနေန မနောမယံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနိတွာ တယော ဝါ စတ္တာရော ဝါ အဘိနိမ္မိနန္တိ, ဗဟုကေ ဧကသဒိသေယေဝ စ ကတွာ နိမ္မိနန္တိ ဧကဝိဓမေဝ ကမ္မံ ကုရုမာနေ။ စူဠပန္ထကတ္ထေရော ပန ဧကာဝဇ္ဇနေနေဝ ဘိက္ခုသဟဿံ မာပေသိ။ ဒွေပိ ဇနေ န ဧကသဒိသေ အကာသိ, န ဧကဝိဓံ ကမ္မံ ကုရုမာနေ။ တသ္မာ မနောမယံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနန္တာနံ အဂ္ဂေ နာမ ဇာတော။ အညေ ပန ဗဟူ အနိယမေတွာ နိမ္မိတာ ဣဒ္ဓိမတာ သဒိသာဝ ဟောန္တိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာဒီသု စ ဘာသိတတုဏှီဘာဝါဒီသု စ ယံ ယံ ဣဒ္ဓိမာ ကရောတိ, တံ တဒေဝ ကရောန္တိ။ သစေ ပန နာနာဝဏ္ဏေ ကာတုကာမော ဟောတိ ကေစိ ပဌမဝယေ ကေစိ မဇ္ဈိမဝယေ ကေစိ ပစ္ဆိမဝယေ, တထာ ဒီဃကေသေ ဥပဍ္ဎမုဏ္ဍေ မုဏ္ဍေ မိဿကကေသေ ဥပဍ္ဎရတ္တစီဝရေ ပဏ္ဍုကစီဝရေ ပဒဘာဏဓမ္မကထာသရဘညပဉှာပုစ္ဆနပဉှာဝိဿဇ္ဇနရဇနပစနစီဝရသိဗ္ဗနဓောဝနာဒီနိ ကရောန္တေ အပရေပိ ဝါ နာနပ္ပကာရကေ ကာတုကာမော ဟောတိ, တေန ပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ "ဧတ္တကာ ဘိက္ခူ ပဌမဝယာ ဟောန္တူ"တိအာဒိနာ နယေန ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ, အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတပ္ပကာရာယေဝ ဟောန္တီတိ။ ဧသေဝ နယော **ဗဟုဓာပိ ဟုတွာ ဧကော ဟောတီ**တိအာဒီသု။

အယံ ပန ဝိသေသော – **ပကတိယာ ဗဟုကော**တိ နိမ္မိတကာလတော ပဋ္ဌာယ နိမ္မိတပကတိယာ ဗဟုကော။ ဣမိနာ စ ဘိက္ခုနာ ဧဝံ ဗဟုဘာဝံ နိမ္မိနိတွာ ပုန "ဧကောဝ ဟုတွာ စင်္ကမိဿာမိ, သဇ္ဈာယံ ကရိဿာမိ, ပဉှံ ပုစ္ဆိဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ ဝါ, "အယံ ဝိဟာရော အပ္ပဘိက္ခုကော, သစေ ကေစိ အာဂမိဿန္တိ 'ကုတော ဣမေ ဧတ္တကာ ဧကသဒိသာ ဘိက္ခူ, အဒ္ဓာ ထေရဿ ဧသ အာနုဘာဝေါ'တိ မံ ဇာနိဿန္တီ"တိ အပ္ပိစ္ဆတာယ ဝါ အန္တရာဝ "ဧကော ဟောမီ"တိ ဣစ္ဆန္တေန ပာဒကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ "ဧကော ဟောမီ"တိ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ "ဧကော ဟောမီ"တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အဓိဋ္ဌာနစိတ္တေန သဒ္ဓိံယေဝ ဧကော ဟောတိ။ ဧဝံ အကရောန္တော ပန ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေန သယမေဝ ဧကော ဟောတိ။

၁၁. အာဝိဘာဝန္တိ ပဒံ နိက္ခိပိတွာ **ဧကနစ္စ အနာဝဋံ ဟောတီ**တိ ဝုတ္တတ္တာ ဧကနစ္စ အနာဝဋပဒေန အာဝိဘာဝပဒဿ ပာကဋဘာဝံဝတ္တော ဝုတ္တော။ "ဟောတီ"တိ ပဒေန "ကရောတီ"တိ ဟာပေသေသော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပာကဋံ ဟောန္တဉှိ အာဝိဘာဝေ ကတေ ဟောတိ။ **ဧကနစ္စ အနာဝဋ**န္တိ ကုဋ္ဋာဒိနာ ယေန ဧကနစ္စ အနာဝဋံ အာဝရဏံဝိရဟိတံ။ **အပ္ပဋိစ္ဆန္န**န္တိ ဥပရိတော အစ္ဆာဒိတံ။ တဒေဝ အနာဝဋတ္တာ **ဝိဝဋံ**။ အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ **ပာကဋံ။ တိရောဘာဝ**န္တိ အန္တရိတဘာဝံ ကရောတိ။ အာဝဋံယေဝ တေန အာဝရဏေန **ပိဟိတံ**။ ပဋိစ္ဆန္နံယေဝ တေန ပဋိစ္ဆာဒနေန **ပဋိကုဇ္ဇိတံ** ။

အာကာသကသိဏသမာပတ္တိယာ တိ ပရိစ္ဆေအာကာသကသိဏေ ဥပ္ပာဒိတာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာ။
လာဘီတိ လာဘော အဿ အတ္ထီတိ လာဘီ။ **အပရိက္ခိတ္တေ** တိ ကေနစိ သမန္တတော အပရိက္ခိတ္တေ ပဒေသေ။
ဣမိနာ အာကာသကသိဏဿေဝ ဝုတ္တတ္တာ တတ္ထ ဘာဝိတမေဝ ဈာနံ အာကာသကရဏဿ ပစ္စယော ဟောတိ, န
အညန္တိ ဒဿေတိ။ ဥပရိအာပောကသိဏာဒီသုပိ တအာရမ္မဏမေဝ ဈာနံ ဒဿေတိ, န အညံ ။ **ပထဝီ အာဝဇ္ဇတိ, ဥဒကံ အာဝ
ဇ္ဇတိ, အာကာသံ အာဝဇ္ဇတီ**တိ ပကတိပထဝီဥဒကအာကာသေ အာဝဇ္ဇတိ။ **အန္တလိက္ခေ** တိ တဿ အာကာသဿ
ပထဝိတော ဒူရာကာသဘာဝံ ဒီပေတိ။

၁၂. စန္ဒိမသူရိယပရိမဇ္ဇနေ ကသိဏနိယမံ အကတွာ "ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တော"တိ အဝိသေသေန ဝုတ္
တတ္တာ နတ္ထေတ္ထ ကသိဏသမာပတ္တိနိယမောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နိသိန္နကော ဝါ နိပန္နကော ဝါ** တိ နိသိန္နော ဝါ နိပ
န္နော ဝါ။ ဣမေဟေဝ ဣတရဣရိယာပထဒွယမ္ပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ **ဟတ္ထပါသေ ဟောတူ** တိ ဟတ္ထသမီပေ
ဟောတု။ ဟတ္ထပဿေ ဟောတူတိပိ ပါဌော။ ဣဒံ တထာ ကာတုကာမဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ အယံ ပန တတ္ထ ဂန္တွာ
တပိ ဟတ္ထံ ဝဍ္ဎေတွာပိ အာမသတိ။ **အာမသတီ**တိ ဤသကံ ဖုသတိ။ **ပရာမသတီ**တိ ဗာဠှံ ဖုသတိ။ **ပရိမဇ္ဇတီ** တိ သ
မန္တတော ဖုသတိ။ **ရူပဂတန္တိ** ဟတ္ထပါသေ ဌိတရူပမေဝ။

ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတီ တိ ပါဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဒူရေ ဒေဝလောကံ ဝါ ဗြဟ္မလောကံ ဝါ အာဝဇ္ဇတိ
"သန္တိကေ ဟောတူ"တိ။ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ "သန္တိ
ကေ ဟောတူ"တိ။ သန္တိကေ ဟောတိ။ သေသ နယော သေသပဒေသုပိ။ ဗြဟ္မလောကံ ပန ဂန္တုကာမဿ ဒူရဿ သန္
တိကကရဏံ ဝတွာ ဗြဟ္မလောကဂမနဿ အနုပကာရမ္ပိ ဣမာယ ဣဒ္ဓိယာ ဣဇ္ဈမာနဝိသေသံ ဒဿေန္တော **သန္
တိကေပီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ န ကေဝလံ ထောကကရဏဗဟုကရဏမေဝ, "အမဓုရံ မဓုရ"န္တိအာဒီသုပိ ယံ ယံ ဣစ္ဆ
တိ, တံ သဗ္ဗံ ဣဒ္ဓိမတော ဣဇ္ဈတိ။ အပရော နယော – **ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ ဒူရေ ဗြဟ္မလောကံ ဝါ မနုဿ
သလောကဿ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတိ။ **သန္တိကေပိ ဒူရေ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ သန္တိကေ မနုဿလောကံ ဝါ ဒူရေ ဗြဟ္မ
လောကေ အဓိဋ္ဌာတိ။ **ဗဟုကမ္ပိ ထောကံ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ သစေ ဗြဟ္မာနော ဗဟူ သန္နိပတိတာ ဟောန္တိ, မဟာအတ္တ
ဘာဝတ္တာ ဒဿနူပစာရံ သဝနူပစာရံ ပဇဟန္တိ, ဒဿနူပစာရေ စ သဝနူပစာရေ စ ကေဇ္ဈံ သဌိပိတွာ ဗဟုကမ္ပိ
ထောကန္တိ အဓိဋ္ဌာတိ။ **ထောကမ္ပိ ဗဟုကံ အဓိဋ္ဌာတီ** တိ သစေ မဟာပရိတရေန ဂန္တုကာမော ဟောတိ, ကေကတ္တာ
ထောကံ အတ္တာနံ ဗဟုကံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ မဟာပရိတရော ဂစ္ဆတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဿေဗ္ဗော။ ဧဝံ သတိ စ
တုဗ္ဗိဓမ္ပိ တံ ဗြဟ္မလောကဂမနေ ဥပကာရော ဟောတိ။

ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ တဿ ဗြဟ္မုနော ရူပံ ပဿတီ တိ ဣဓ ဌိတော အာလောကံ ဝဍ္ဎေတွာ ယဿ ဗြဟ္မုနော ရူ
ပံ ဒဋ္ဌုကာမော, ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ တဿ ဗြဟ္မုနော ရူပံ ပဿတိ။ ဣဓေဝ ဌိတော ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ တဿ
ဗြဟ္မုနော ဘာသမာနဿ သဒ္ဒံ သုဏာတိ။ စေတောပရိယဉာဏေန တဿ ဗြဟ္မုနော စိတ္တံ ပဇာနာတိ။ **ဒိဿမာ
နေနာ**တိ စက္ခုနာ ပေက္ခိယမာနေန။ **ကာယဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတီ** တိ ရူပကာယဿ ဝသေန စိတ္တံ ပရိဏာမေတိ။
ပါဒကဇ္ဈာနစိတ္တံ ဂဟေတွာ ကာယေ အာရောပေတိ, ကာယာနုဂတိကံ ကရောတိ ဒန္ဓဂမနံ။ ကာယဂမနဉ္ဟိ ဒန္ဓံ ဟော
တိ။ **အဓိဋ္ဌာတီ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ, သန္နိဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ **သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ** တိ
ပါဒကဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ဣဒ္ဓိစိတ္တေန သဟဇာတံ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ ပဝိသိတွာ ဖုသိတွာ
ပါပုဏိတွာ။ သုခသညာ စ နာမ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တသညာ။ ဥပေက္ခာ ဟိ သန္တံ သုခန္တိ ဝုတ္တာ, သာယေဝ သညာ နီ
ဝရဏေဟိ စေဝ ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ လဟုသညာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ ဩက္ကန္တဿ ပနဿ
ကရဇကာယောပိ တူလပိစု ဝိယ သလ္လဟုကော ဟောတိ။ သော ဧဝံ တတက္ခိတ္တတူလပိစုနာ ဝိယ သလ္လဟုကေန ဒိဿ
သမာနေန ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တော စ သစေ ဣစ္ဆတိ, ပထဝီကသိဏဝသေန အာကာသေ မ
ဂ္ဂံ နိမ္မိနိတွာ ပဒသာ ဂစ္ဆတိ။ သစေ ဣစ္ဆတိ, အာကာသေ ပထဝီကသိဏဝသေနေဝ ပဒေ ပဒေ ပဒုမံ နိမ္မိနိတွာ ပဒု
မေ ပဒုမေ ပဒံ နိက္ခိပန္တော ပဒသာ ဂစ္ဆတိ။ သစေ ဣစ္ဆတိ, ဝါယောကသိဏဝသေန ဝါတံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ တူလပိစု
ဝိယ ဝါယုနာ ဂစ္ဆတိ။ အပိစ ဂန္တုကာမတာဝ ဧတ္ထ ပမာဏံ။ သတိ ဟိ ဂန္တုကာမတာယ ဧဝံကတစိတ္တာဓိဋ္ဌာနော အ
ဓိဋ္ဌာနဝေဂက္ခိတ္တောဝ သော ဇိယာဝေဂက္ခိတ္တော သရော ဝိယ ဒိဿမာနော ဂစ္ဆတိ။

စိတ္တဝသေန ကာယံ ပရိဏာမေတီတိ ကရဇကာယံ ဂဟေတွာ ပါဒကၛ္ဈာနစိတ္တေ အာရောပေတိ, စိတ္တာနုဂတိကံ ကရောတိ သီဃဂမနံ။ စိတ္တဂမနဉှိ သီဃံ ဟောတိ။ **သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ ဩက္ကမိတွာ**တိ ရူပကာယာရမ္မဏေန ဣဒ္ဓိစိတ္တေန သဟဇာတံ သုခသညဉ္စ လဟုသညဉ္စ။ သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒံ ပန စိတ္တဂမနမေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ အဒိဿမာနေန ကာယေန ဂစ္ဆန္တော ပနာယံ ကိံ တဿာဓိဋ္ဌာနစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဂစ္ဆတိ? ဥဒာဟု ဌိတိက္ခဏေ ဘင်္ဂက္ခဏေ ဝါတိ ဝုတ္တေ “တီသုပိ ခဏေသု ဂစ္ဆတီ”တိ ထေရော အာဟ။ ကိံ ပန သော သယံ ဂစ္ဆတိ, နိမ္မိတံ ပေသေတီတိ? ယထာရုစိ ကရောတိ။ ဣဓ ပနဿ သယံ ဂမနမေဝ အာဂတံ။

မနောမယန္တိ အဓိဋ္ဌာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနောမယံ။ **သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂ**န္တိ သဗ္ဗအင်္ဂပစ္စင်္ဂဝန္တံ။ **အဟီနိန္ဒြိယ**န္တိ ဣဒံ စက္ခုသောတာဒီနံ သဏ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ, နိမ္မိတရူပေ ပန ပသာဒော နာမ နတ္ထိ။ **သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စင်္ကမတိ, နိမ္မိတောပိ တတ္ထ စင်္ကမတီ**တိအာဒိ သဗ္ဗံ သာဝကနိမ္မိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဗုဒ္ဓနိမ္မိတော ပန ယံ ယံ ဘဂဝါ ကရောတိ, တံ တမ္ပိ ကရောန္တိ, ဘဂဝတော စိတ္တဝသေန အညမ္ပိ ကရောန္တီတိ။ **ဓူမာယတိ ပဇ္ဇလတီ**တိ တေဇောကသိဏဝသေန။ **ဓမ္မံ ဘာသတီ**တိအာဒီနိ တီဏိ အနိယမေတွာ ဝုတ္တာနိ။ **သန္တိဋ္ဌတီ**တိ သင်္ဂမ္မ တိဋ္ဌတိ။ **သလ္လပတီ**တိ သင်္ဂမ္မ လပတိ။ **သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတီ**တိ အညမညဿ ဥတ္တရပစ္စုတ္တရဒါနဝသေန သံကထံ ကရောတိ။ ဧတ္ထ စ ယံ သော ဣဒ္ဓိမာ ဣဓေဝ ဌိတော ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ, ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ, စေတောပရိယဉာဏေန စိတ္တံ ပဇာနာတိ, ယမ္ပိ သော ဣဓေဝ ဌိတော တေန ဗြဟ္မုနာ သဒ္ဓိံ သန္တိဋ္ဌတိ , သလ္လပတိ, သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတိ, ယမ္ပိဿ “ဒူရေပိ သန္တိကေ အဓိဋ္ဌာတီ”တိအာဒိကံ အဓိဋ္ဌာနံ, ယမ္ပိ သော ဒိဿမာနေန ဝါ အဒိဿမာနေန ဝါ ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတိ, ဧတ္တာဝတာ န ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ။ ယဉ္စ ခော “သော တဿ ဗြဟ္မုနော ပုရတော ရူပံ အဘိနိမ္မိနာတီ”တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဝိဓာနံ အာပဇ္ဇတိ, ဧတ္တာဝတာ ကာယေန ဝသံ ဝတ္တေတိ နာမ။ သေသံ ပန ကာယေန ဝသဝတ္တနာယ ပုဗ္ဗဘာဂဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တန္တိ။ အယံ တာဝ အဓိဋ္ဌာနာ ဣဒ္ဓိ။

၁၃. ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ သိခိဿ ဘဂဝတော သာဝကနိဒဿနံ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယာ ကာယသက္ခိပုဂ္ဂလဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တမ္ပိ ဒဿေန္တော ပဌမံ တာဝ **ဗြဟ္မလောကေ ဌိတော သဟဿိလောကဓာတုံ သရေန ဝိညာပေသီ**တိ အတိဝိယ အစ္ဆရိယအဗ္ဘုတဘူတံ သဟဿိလောကဓာတုယာ သဒ္ဒသဝနံ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိံ ဒဿေသိ။ ဣဒါနိ တဿ ဝတ္ထုဿ ပရိဒီပနတ္ထမိဒံ ဝုစ္စတိ – ဣမသ္မာ ဟိ ကပ္ပာ ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခီ ဘဂဝါ အနုတ္တရဇာတိယာ တုသိတပုရတော စဝိတွာ အရုဏဝတီနဂရေ အရုဏဝတော ရညော ပဘာဝတိယာ နာမ မဟေသိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပရိပက္ကဉာဏော မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတွာ ဗောဓိမဏ္ဍေ သဗ္ဗညုတညာဏံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကော အရုဏဝတိံ နိဿာယ ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ ပါတောဝ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ ကတွာ မဟာဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော “အရုဏဝတိံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိဿာမီ”တိ နိက္ခမိတွာ ဝိဟာရဒွါရကောဋ္ဌကသမီပေ ဌိတော အဘိဘုံ နာမ အဂ္ဂသာဝကံ အာမန္တေသိ – “အတိပ္ပဂေ ခော, ဘိက္ခု, အရုဏဝတိံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတုံ။ ယေန အညတရော ဗြဟ္မလောကော တေနုပသင်္ကမိဿာမာ”တိ။ ယထာဟ –

> “အထ ခော, ဘိက္ခဝေ, သိခီ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အဘိဘုံ ဘိက္ခုံ အာမန္တေသိ – ‘အာယာမ, ဗြာဟ္မဏ, ယေန အညတရော ဗြဟ္မလောကော, တေနုပသင်္ကမိဿာမ ယာဝ ဘတ္တဿ ကာလော ဘဝိဿတီ’တိ။ ‘ဧဝံ ဘန္တေ’တိ ခော, ဘိက္ခဝေ, အဘိဘူ ဘိက္ခု သိခိဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပစ္စဿောသိ။ အထ ခော, ဘိက္ခဝေ, သိခီ စ ဘဂဝါ အဘိဘူ စ ဘိက္ခု ယေန အညတရော ဗြဟ္မလောကော, တေနုပသင်္ကမိံသူ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၈၅)။

တတ္ထ မဟာဗြဟ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ အတ္တမနော ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ ဗြဟ္မာသနံ ပညာပေတွာ အဒါသိ။ ထေရဿာပိ အနုစ္ဆဝိကံ အာသနံ ပညာပယိံသု။ နိသီဒိ ဘဂဝါ ပညတ္တေ အာသနေ, ထေရောပိ အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒိ။ မဟာဗြဟ္မာပိ ဒသဗလံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ တေနာဟ – အထ ခော, ဘိက္ခဝေ, သိခီ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ အဘိဘုံ ဘိက္ခုံ အာမန္တေသိ – “ပဋိဘာတု, ဗြာဟ္မဏ, တံ ဗြဟ္မုနော စ ဗြဟ္မပရိသာယ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနဉ္စ ဓမ္မီ ကထာ”တိ။ “ဧဝံ, ဘန္တေ”တိ ခော, ဘိက္ခဝေ, အဘိဘူ ဘိက္ခု သိခိဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပဋိဿုဏိတွာ ဗြဟ္မုနော စ ဗြဟ္မပရိသာယ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနဉ္စ ဓမ္မကထံ ကထေသိ။ ထေရေ ဓမ္မ

ကထံ ကထေန္တေ့ ဗြဟ္မာနော ဥဋ္ဌာယိံသု "စိရဿဥ္စ မယံ သတ္တုံ ဗြဟ္မလောကာဂမနံ လဘိမှဟာ, အယဉ္စ ဘိက္ခု ဌပေတွာ သတ္တာရံ သယံ ဓမ္မကထံ အာရဘီ"တိ။ သတ္ထာ တေသံ အနုတ္တမနဘာဝံ ဥတွာ အဘိဘုံ ဘိက္ခုံ တေဒ တေစ – "ဥဋ္ဌာယန္တိ ခေါ တေ, ဗြာဟ္မဏ, ဗြဟ္မာ စ ဗြဟ္မပရိသာ စ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ စ။ တေန ဟိ, တွံ ဗြာဟ္မဏ, ဘိယျောသော မတ္တာယ သံဝေဇေဟီ"တိ။ ထေရော သတ္ထု ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိကု ဗ္ဗနံ ကတွာ သဟဿိလောကဓာတုံ သရေန ဝိညာပေန္တော –

"အာရမ္ဘထ နိက္ကမထ၊ ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ။
ဓုနာထ မစ္စုနော သေနံ၊ နဠာဂာရံဝ ကုဉ္ဇရော။

"ယော ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ၊ အပ္ပမတ္တော ဝိဟဿတိ။
ပဟာယ ဇာတိသံသာရံ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီ"တိ။ (အ. နိ. ၁.၁၈၅) –

ဣမံ ကထာဒွယံ အဘာသိ။

ကိံ ပန ကတွာ ထေရော သဟဿိလောကဓာတုံ သရေန ဝိညာပေသီတိ? နီလကသိဏံ တာဝ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာ ယ အဘိညာဉာဏေန စက္ကဝါဠသဟဿေ သဗ္ဗတ္ထ အန္ဓကာရံ ဖရိ။ တတော "ကိမိဒံ အန္ဓကာရ"န္တိ သတ္တာနံ အာ ဘောဂေ ဥပ္ပန္နေ အာလောကကသိဏံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ အာလောကံ ဒဿေသိ။ "ကိံ အာလောကော အယ"န္တိ ဝိစိနန္တာနံ အတ္တာနံ ဒဿေသိ။ စက္ကဝါဠသဟဿေ စ ဒေဝမနုဿာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဏှိတွာ ထေရံယေဝ နမဿ မာနာ အဋ္ဌံသု။ ထေရော "မဟာဇနော မယှံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တဿ သဒ္ဒံ သုဏာတူ"တိ ဣမာ ကထာ အဘာသိ။ သဗ္ဗေ ပြိသဒ္ဒါယ ပရိသာယ မဇ္ဈေ နိသီဒိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တဿ ဝိယ သဒ္ဒံ အဿောသုံ။ အတ္ထောပိ တေသံ ပါက ဋော အဟောသိ။ တံ ဝိညာပနံ သန္ဓာယ "သရေန ဝိညာပေသီ"တိ ဝုတ္တံ။ တေန ကတံ အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ သ န္ဓာယ ပုန **သော ဒိဿမာနေနပိ** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဓမ္မံ ဒေသေသီ** တိ ပဌမံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ ဒဿ သေန္တော ဓမ္မံ ဒေသေသိ, တတော ယထာဝုတ္တက္ကမေန ဒွေဝ ကထာ ဘာသန္တော သရေန ဝိညာပေသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဒိ ဿမာနေနပိ ကာယေနာ**တိအာဒီသု စ ဣတ္ထံဘူတလက္ခဏေ ကရဏဝစနံ, ဧဝံဘူတကာယော ဟုတွာတိ အတ္ထော။

ဣအာနိ တံ ဝတ္ထုံ ဒဿေတွာ အညဿာပိ ဣဒ္ဓိမတော ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိကရဏဝိဓာနံ ဒဿေန္တော **သော ပကတိ ဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သော**တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဝိဓာနေန မုဒုကမ္မညကတစိတ္တော သော ဣဒ္ဓိမာ ဘိက္ခု။ သစေ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိံ ကာတုကာမော ဟောတိ, အတ္တနော **ပကတိဝဏ္ဏံ** ပကတိသဏ္ဌာနံ **ဝိဇဟိတွာ ကုမာရကဝဏ္ဏံ ဝါ** ဒဿေတိ။ ကထံ? ပထဝီကသိဏာရမ္မဏာဘိညာပာဒကစတုတ္ထဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ "ဧဝရူပေ ကုမာရကော ဟောမီ"တိ နိမ္မိနိတဗ္ဗံ ကုမာရကဝဏ္ဏံ အာဝဇ္ဇိတွာ ကတပရိကမ္မာဝသာနေ ပုန သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ "ဧဝရူ ပေ နာမ ကုမာရကော ဟောမီ"တိ အဘိညာဉာဏေန အဓိဋ္ဌာတိ, သဟ အဓိဋ္ဌာနေန ကုမာရကော ဟောတီတိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၀၀) ကသိဏနိဒ္ဒေသေ "ပထဝီကသိဏဝသေန ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတီတိအာဒိဘာဝေါ။ပေ။ ဧဝမာဒီနိ ဣဇ္ဈန္တီ"တိ ဝစနေန ဣဓ ပထဝီကသိဏာရမ္မဏံ ပာဒကဇ္ဈာနံ ယုဇ္ဇတိ။ တတ္ထေဝ ပန အဘိညာနိဒ္ဒေသေ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယာ "ပထဝီကသိဏာဒီသု အညတရာရမ္မဏတော အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယာ"တိ ဝုတ္တံ, တတ္ ထေဝ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၉၈) စ "အတ္တနော ကုမာရကဝဏ္ဏော အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗော"တိ ဝုတ္တံ, တံ နာကဒိနိမ္မာနေ န ယုဇ္ဇတိ ဝိယ။ နာဂဝဏ္ဏာဒိနိမ္မာနေပိ ဧသေဝ နယော။

တတ္ထ **နာဂဝဏ္ဏ**န္တိ သပ္ပသဏ္ဌာနံ။ **သုပဏ္ဏဝဏ္ဏ** န္တိ ဂရုဠသဏ္ဌာနံ။ **ယက္ခဝဏ္ဏ** န္တိ သက္ကသဏ္ဌာနံ။ **ဒေဝ ဝဏ္ဏ**န္တိ သေသဒေဝသဏ္ဌာနံ။ **သမုဒ္ဒဝဏ္ဏံ** ပန အာပေါကသိဏဝသေန ဣဇ္ဈတိ။ **ပတ္တိ** န္တိ ပဒါတိံ။ **ဝိဝိဓမ္ပိ သေ နာဗျူဟ**န္တိ ဟတ္ထိအာဒီနံ ဝသေန အနေကဝိဟိတံ သေနာသမူဟံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန "ဟတ္ထိမ္ပိ ဒဿေတီတိအာဒိ ပနေတ္ထ ဗဟိဒ္ဓာပိ ဟတ္ထိအာဒိဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ တတ္ထ 'ဟတ္ထီ ဟောမီ'တိ အနဓိဋ္ဌဟိတွာ 'ဟတ္ထီ ဟောတူ'တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ အဿာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော"တိ ဝုတ္တံ, တံ "ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ"တိ ဝုတ္တမူလပ ဒေန စ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိဘာဝေန စ ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တက္ကမေန ဟိ ပကတိဝဏ္ဏံ အဝိဇဟိတွာ အဓိဋ္ဌာနဝသေန အည

သ္ဝ ဒသ္ဝနံ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဒိ နာမ, ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ အဓိဋ္ဌာနဝသေန အတ္တနော အညထာဒဿနံ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဒိ နာမ။

၁၄. မနောမယိဒ္ဓိဉာဏနိဒ္ဒေသေ **ဣမမှာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတီ** တိအာဒီသု ဣဒ္ဓိမာ ဘိက္ခု မနောမယိဒ္ဓိ ကာတုကာမော အာကာသကသိဏာရမ္မဏပာဒကဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ အတ္တနော ရူပကာယံ တာဝ အာဝဇ္ဇိတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ "သုသိရော ဟောတူ"တိ အဓိဋ္ဌာတိ, သုသိရော ဟောတိ ။ အထ တဿ အဗ္ဘန္တရေ ပထဝီကသိဏဝသေန အညံ ကာယံ အာဝဇ္ဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဓိဋ္ဌာတိ, တဿ အဗ္ဘန္တရေ အညော ကာယော ဟောတိ။ သော တံ မုခတော အဗ္ဗုဟိတွာ ဗဟိ ဌပေတိ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဥပမာဟိ ပကာသေန္တော **သေယျထာပီ**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **မုဉ္ဇမှာ** တိ မုဉ္ဇတိဏမှာ။ **ဤသိကံ ပဝာဟေယျာ** တိ ကဏ္ဍိရံ လုဉ္စေယျ။ **ကောသိယာ**တိ ကောသကတော။ **ကရဏ္ဍာ** တိ ကရဏ္ဍာယ, ပုရာဏတစကဉ္စုကတောတိ အတ္ထော။ တတ္ထ စ **ဥဒ္ဒရေယျာ** တိ စိတွာ တေနေဝသ္ဝ ဥဒ္ဒရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယဉှိ အဟိ နာမ သဇာတိယံ ဌိတော, ကဋ္ဌန္တရံ ဝါ ရုက္ခန္တရံ ဝါ နိဿာယ, တစတော သရီရံ နိက္ကဍ္ဎနပယောဂသင်္ခာတေန ထာမေန, သရီရံ ခါဒယမာနံ ဝိယ ပုရာဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ဣမေဟိ စ တူဟိ ကာရဏေဟိ သယမေဝ ကဉ္စုကံ ပဇဟာတိ။

ဧတ္ထ စ ယထာ ဤသိကာဒယော မုဉ္ဇာဒီဟိ သဒိသာ ဟောန္တိ, ဧဝမိဒံ မနောမယံ ရူပံ ဣဒ္ဓိမတာ သဗ္ဗာကာရေဟိ သဒိသမေဝ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ ဣမာ ဥပမာ ဝုတ္တာတိ။ "မနောမယေန ကာယေန, ဣဒ္ဓိယာ ဥပသင်္ကမီ"တိ (ထေရဂါ. ၉၀၁) ဧတ္ထ အဘိညာမနေန ကတကာယော မနောမယကာယော နာမ။ "အညတရံ မနောမယံ ကာယံ ဥပပဇ္ဇတီ"တိ (စူဠဝ. ၃၃၃) ဧတ္ထ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တိတကာယော တေန မနေန ကတတ္တာ မနောမယကာယော နာမ။ ဣဓ ပန အဘိညာမနေန ဥပ္ပာဒိတကာယော တေန မနေန ကတတ္တာ မနောမယကာယော နာမ။ ဧဝံ သတိ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိယာ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယာ စ ကတော မနောမယကာယော နာမ ဟောတီတိ စေ? ဟောတိယေဝ။ ဣဓ ပန တာသံ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိသေသေန ဝိသေသေတွာ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓီတိ စ ဝုတ္တတ္တာ အဗ္ဘန္တရတော နိမ္မာနမေဝ မနောမယိဒ္ဓိ နာမ။

၁၅. ဉာဏဝိပ္ဖာရိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ ဉာဏဿ ဝိပ္ဖာရော ဝေဂေ အဿာ အတ္ထီတိ **ဉာဏဝိပ္ဖာရာ** ။ ဧတ္ထ စ သတ္တအနုပဿနာဝသေနေဝ ဣဒ္ဓိ ဒဿေတွာ သေသာ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ သင်္ခိတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာယသ္မတော ဗာကုလဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ တိအာဒီသု ဗာကုလတ္ထေရော တာဝ ဒွီသု ကုလေသု ဝဍ္ဎိတတ္တာ ဧဝံလဒ္ဓနာမော ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ပုညသမ္ပဒာယ သမ္ပန္နော ထေရော။ သော ဟိ မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝမာနော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဒသဗလဿ နိဗ္ဗတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ကောသမ္ဗိယံ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တံ ဇာတကာလေ မင်္ဂလတ္ထာယ မဟာပရိဝါရေန ယမုနံ နေတွာ သပရိဝါရာ ဓာတီ နိမုဇ္ဇနုမ္မုဇ္ဇနဝသေန ကီဠာပေန္တီ နှာပေတိ။ ဧကော မဟာမစ္ဆော "ဘက္ခော မေ အယ"န္တိ မညမာနော မုခံ ဝိဝရိတွာ ဥပဂတော။ ဓာတီ အရကံ ဆဍ္ဍေတွာ ပလာတာ။ မဟာမစ္ဆော တံ ဂိလိ။ ပုညဝါ သတ္တော သယနဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ နိပန္နော ဝိယ န ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ ပာပုဏိ။ မစ္ဆော အရကဿ တေဇေန တတ္တကပါလံ ဂိလိတွာ ဝိယ ဒယှမာနော ဝေဂေန တိံသယောဇနံ ဂန္တွာ ဗာရာဏသိတသိနော မစ္ဆဗန္ဓဿ ဇာလံ ပာဝိသိ။ သော အရကဿ တေဇေန ဇာလတော နီဟဋမတ္တောဝ မတော။ မစ္ဆဗန္ဓာ တံ သကလမေဝ အန္တရကာဇေန အာဒါယ "သဟဿေန ဒေမာ"တိ နဂရေ စရန္တာ အသီတိကောဋိဓနဿ အပုတ္တကဿ သေဋ္ဌိဿ ဃရဒွာရံ ဂန္တွာ သေဋ္ဌိဘရိယာယ ဧကေန ကဟာပဏေန အဒံသု။ သာ တံ သယမေဝ ဖလကေ ဌပေတွာ ပိဋ္ဌိတော ဖာလေန္တီ မစ္ဆကုစ္ဆိယံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ အရကံ ဒိသွာ "မစ္ဆကုစ္ဆိယံ မေ ပုတ္တော လဒ္ဓော"တိ နာဒံ နဒိတွာ အရကံ အာဒါယ သာမိကံ ဥပဂစ္ဆိ။ သေဋ္ဌိ တာဝဒေဝ ဘေရိံ စရာပေတွာ အရကံ အာဒါယ ရညော သန္တိကံ အာနေတွာ တမတ္ထံ အာရောစေသိ။ ရာဇာ "ပုညဝါ အရကော, ပေါသေဟိ န"န္တိ အာဟ။ ဣတရမ္ပိ သေဋ္ဌိကုလံ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ တတ္ထ ဂန္တွာ "အမှာကံ ပုတ္တော"တိ တံ အရကံ ဂဏှိတုံ ဝိဝဒိ။ ဥဘောပိ ရာဇကုလံ အဂမံသု။ ရာဇာ "ဒွိန္နမ္ပိ အပုတ္တကံ ကာတုံ န သက္ကာ, ဒွိန္နမ္ပိ အယာဒော ဟောတူ"တိ အာဟ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဒွေပိ ကုလာနိ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တာနိ အဟေသုံ။ တဿ ဒွီဟိ ကုလေဟိ ဝဍ္ဎိတတ္တာ "ဗာကုလကုမာရော"တိ နာမံ အကံသု။ တဿ ဝိညုတံ ပတ္တဿ ဒွီသုပိ နဂရေသု တယော တယော ပာသာဒေ ကာရေတွာ နာဋကာနိ ပစ္စုပဋ္ဌပေသုံ။ ဧကေကသ္မိံ နဂရေ စတ္တာရော စတ္တာရော မာသေ ဝသိ။ တဟိံ ဧကသ္မိံ နဂရေ စတ္တာရော မာသေ ဝုဋ္ဌဿ သင်္ဃာဋနာဝါသု မဏ္ဍပံ ကာရေတွာ တတ္ထ နံ နာဋကေဟိ သဒ္ဓိံ အာရောပေတွာ မဟာသ

မွတ္တိံ အနုဘဝမာနံ ဒွီဟိ မာသေဟိ ဣတရံ နဂရံ ဥပဍ္ဎပထံ နေန္တိ။ ဣတရနဂရဝါသိနော နာဋ္ဌကာပိ “ဒွီဟိ မာသေဟိ ဥပဍ္ဎပထံ အာဂတော ဘဝိဿတီ”တိ တထေဝ ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ ဒွီဟိ မာသေဟိ အတ္တနော နဂရံ အာနေန္တိ။ ဣတရနာဋ္ဌကာ မဇ္ဈေ နိဝတ္တိတွာ အတ္တနော နဂရမေဝ ဂစ္ဆန္တိ။ တတ္ထ စတ္တာရော မာသေ ဝသိတွာ တေနေဝ နိယာမေန ပုန ဣတရနဂရံ ဂစ္ဆတိ။ ဧဝမဿ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တဿ အသီတိ ဝဿာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိ။

တသ္မိံ သမယေ အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော သဗ္ဗညုတံ ပါပုဏိတွာ ပဝတ္တဝရဓမ္မစက္ကော အနုက္ကမေန စာရိကံ စရန္တော ကောသမ္ဗိံ ပါပုဏိ။ “ဗာရာဏသိ”န္တိ မဇ္ဈိမဘာဏကာ။ ဗာကုလသေဋ္ဌိပိ ခော “ဒသဗလော အာဂတော”တိ သုတွာ ဗဟုံ ဂန္ဓမာလံ အာဒာယ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မကထံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိ။ သော သတ္တာဟမေဝ ပုထုဇ္ဇနော ဟုတွာ အဋ္ဌမေ အရုဏေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ အထဿ ဒွီသု နဂရေသု ပရိစိတမာတုကမာ အတ္တနော ကုလဃရာနိ အာဂန္တွာ တတ္ထေဝ ဝသမာနာ စီဝရာနိ ကရိတွာ ပဟိဏိံသု။ ထေရော ဧကံ အဍ္ဎမာသံ ကောသမ္ဗိဝါသီဟိ ပဟိတံ စီဝရံ ပရိဘုဉ္ဇတိ, ဧကံ အဍ္ဎမာသံ ဗာရာဏသိဝါသီဟီတိ ဧတေနေဝ နိယာမေန ဒွီသု နဂရေသု ယံ ယံ ဥတ္တမံ, တံ တံ ထေရဿေဝ အာဟရီယတိ။ ပဗ္ဗဇိတဿာပိဿ သုခေနေဝ အသီတိ ဝဿာနိ အဂမံသု။ ဥဘယတ္ထာပိဿ မုဟုတ္တမတ္တမ္ပိ အပ္ပမတ္တကောပိ အာဗာဓော န ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော။ သော ပစ္ဆိမေ ကာလေ ဗာကုလသုတ္တံ (မ. နိ. ၃.၂၀၉ အာဒယော) ကထေတွာ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ ။ ဧဝံ မစ္ဆကုစ္ဆိယံ အရောဂဘာဝေ အာယသ္မတော ဗာကုလဿ ပစ္ဆိမဘဝိကဿ တေန အတ္တဘာဝေန ပဋိလဘိတဗ္ဗအရဟတ္တဉာဏာနုဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။ သုစရိတကမ္မဖလပ္ပတ္တဿ ပဋိသမ္ဘိဒာဉာဏဿ အာနုဘာဝေနာတိပိ ဝဒန္တိ။

သံကိစ္စတ္ထေရော ပိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၇၃) ပုဗ္ဗေ ကတပုညော ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရဿ ဥပဋ္ဌာကဿ သာဝတ္ထိယံ အဍ္ဎကုလဿ ဓီတု ကုစ္ဆိသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တိ။ သာ တသ္မိံ ကုစ္ဆိဂတေ ဧကေန ဗျာဓိနာ တံ ခဏံယေဝ ကာလမကာသိ, တဿာ သရီရေ ဈာပိယမာနေ ဌပေတွာ ဂဗ္ဘမံသံ သေသမံသံ ဈာပယိ။ အထဿာ ဂဗ္ဘမံသံ စိတကတော ဩတာရေတွာ ဒွီသု တီသု ဌာနေသု သူလေဟိ ဝိဇ္ဈိံသု။ သူလကောဋိ ဒါရကဿ အက္ခိကောဋိံ ဖုသိ။ ဧဝံ ဂဗ္ဘမံသံ ဝိဇ္ဈိတွာ အင်္ဂါရရာသိမှိ ပက္ခိပိတွာ အင်္ဂါရေဟေဝ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ပက္ကမိံသု။ ဂဗ္ဘမံသံ ဈာယိ, အင်္ဂါရမတ္ထကေ ပန သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗသဒိသော ဒါရကော ပဒုမဂဗ္ဘေ နိပန္နော ဝိယ အဟောသိ။ ပစ္ဆိမဘဝိကသတ္တဿ ဟိ သိနေရုနာ ဩတ္ထရိယမာနဿာပိ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ ဇီဝိတက္ခယော နာမ နတ္ထိ။ ပုနဒိဝသေ “စိတကံ နိဗ္ဗာပေဿာမာ”တိ အာဂတာ တထာ နိပန္နံ ဒါရကံ ဒိသွာ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတာ ဒါရကံ အာဒာယ နဂရံ ဂန္တွာ နေမိတ္တကေ ပုစ္ဆိံသု။ နေမိတ္တကာ “သစေ အယံ ဒါရကော အဂါရံ အဇ္ဈာဝသိဿတိ, ယာဝ သတ္တမာ ကုလပရိဝဋ္ဋာ ဉာတကာ ဒုဂ္ဂတာ ဘဝိဿန္တိ။ သစေ ပဗ္ဗဇိဿတိ, ပဉ္စဟိ သမဏသတေဟိ ပရိဝုတော စရိဿတီ”တိ အာဟံသု။ အယျကာ တံ ဒါရကံ ဝဍ္ဎေသိ။ ဉာတကာပိ ဝဍ္ဎိတကာလေ “အမှာကံ အယျဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗာဇေဿာမာ”တိ ပေါသယိံသု။ သော သတ္တဝဿိကကာလေ “တဝ ကုစ္ဆိယာ ဝသနကာလေ မာတာ တေ ကာလမကာသိ, တဿာ သရီရေ ဈာပိယမာနေပိ တွံ န ဈာယီ”တိ ကုမာရကာနံ ကထံ သုတွာ “အဟံ ကိရ ဧဝရူပါ ဘယာ မုတ္တော, ကိံ မေ ဃရာဝါသေန ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ဉာတကာနံ အာရောစေသိ။ တေ “သာဓု, တာတာ”တိ တံ ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရဿ သန္တိကံ နေတွာ “ဘန္တေ, ဣမံ ပဗ္ဗာဇေထာ”တိ အဒံသု။ ထေရော တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ ဒတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ သော ခုရဂ္ဂေယေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ပရိပုဏ္ဏဝဿော စ ဥပသမ္ပဒံ လဘိတွာ ဒသဝဿော ဟုတွာ ပဉ္စသတဘိက္ခုပရိဝါရော ဝိစရီတိ။ ဧဝံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဒါရုစိတကာယ အရောဂဘာဝေ အာယသ္မတော သံကိစ္စဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။

ဘူတပါလတ္ထေရော ပိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၇၃) ပုဗ္ဗဟေတုသမ္ပန္နော။ တဿ ပိတာ ရာဇဂဟေ ဒလိဒ္ဒမနုဿော။ သော တံ ဒါရကံ ဂဟေတွာ ဒါရူနံ အတ္ထာယ သကဋေန အဋဝိံ ဂန္တွာ ဒါရုဘာရံ ကတွာ သာယံ နဂရဒွါရသမီပံ ပတ္တော။ အထဿ ဂောဏာ ယုဂံ ဩဿဇိတွာ နဂရံ ပဝိသိံသု။ သော သကဋမူလေ ပုတ္တကံ နိသီဒါပေတွာ ဂောဏာနံ အနုပဒံ ဂစ္ဆန္တော နဂရမေဝ ပါဝိသိ။ တဿ အနိက္ခန္တဿေဝ ဒွါရံ ပိဒဟိ။ ဒါရကော သကလရတ္တိံ သကဋဿ ဟေဋ္ဌာ နိပဇ္ဇိတွာ နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ။ ရာဇဂဟံ ပကတိယာပိ အမနုဿဗဟုလံ, ဣဒံ ပန သုသာနသမီပဋ္ဌာနံ။ န စ ကောစိ ယက္ခော တဿ ပစ္ဆိမဘဝိကဿ ဒါရကဿ ဥပဒ္ဒဝံ ကာတုမသက္ခိ။ သော အပရေန သမယေန ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတွာ ဘူတပါလတ္ထေရော နာမ အဟောသီတိ။ ဧဝံ ဝါဠယက္ခာနုစရိတေပိ ပဒေသေ ဝုတ္တနယေနေဝ အရောဂဘာဝေ အာယသ္မတော ဘူတပါလဿ ဉာဏဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ နာမ။

၁၆. သမာဓိဝိပ္ဖာရိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ **အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓီ** တိအာဒီသု အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေန သဒ္ဓိံ ကပောတကန္ဒရာယံ ဝိဟရတော ဇုဏှာယ ရတ္တိယာ နဝေါရောပိတေဟိ ကေသေဟိ အဇ္ဈောကာသေ နိသိန္နဿ ဧကော ဒုဋ္ဌယက္ခော သဟာယကေန ယက္ခေန ဝါရိယမာနောပိ သီသေ ပဟာရံ အဒါသိ။ ယဿ မေဃဿ ဝိယ ဂဇ္ဇတော သဒ္ဒော အဟောသိ, ထေရော တဿ ပဟရဏသမယေ သမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ နိသိန္နော ဟောတိ။ အထဿ တေန ပဟာရေန န ကောစိ အာဗာဓော အဟောသိ။ အယံ တဿ အာယသ္မတော သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ယထာဟ –

''ဧဝံ မေ သုတံ (ဥဒါ. ၃၄) – ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဝေဠုဝနေ ကလန္ဒကနိဝါပေ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ စ သာရိပုတ္တော အာယသ္မာ စ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ကပောတကန္ဒရာယံ ဝိဟရန္တိ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဇုဏှာယ ရတ္တိယာ နဝေါရောပိတေဟိ ကေသေဟိ အဗ္ဘောကာသေ နိသိန္နော ဟောတိ အညတရံ သမာဓိံ သမာပဇ္ဇိတွာ။

''တေန ခေါ ပန သမယေန ဒွေ ယက္ခာ သဟာယကာ ဥတ္တရာယ ဒိသာယ ဒက္ခိဏံ ဒိသံ ဂစ္ဆန္တိ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန။ အဒ္ဒသံသု ခေါ တေ ယက္ခာ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ ဇုဏှာယ ရတ္တိယာ နဝေါရောပိတေဟိ ကေသေဟိ အဗ္ဘောကာသေ နိသိန္နံ, ဒိသွာန ဧကော ယက္ခော ဒုတိယံ ယက္ခံ ဧတဒဝေါစ – 'ပဋိဘာတိ မံ, သမ္မ, ဣမဿ သမဏဿ သီသေ ပဟာရံ ဒာတု'န္တိ။ ဧဝံ ဝုတ္တေ သော ယက္ခော တံ ယက္ခံ ဧတဒဝေါစ – 'အလံ, သမ္မ, မာ သမဏံ အာသာဒေသိ, ဥဠာရော သော, သမ္မ, သမဏော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ'တိ။

''ဒုတိယမ္ပိ ခေါ။ပေ.။ တတိယမ္ပိ ခေါ သော ယက္ခော တံ ယက္ခံ ဧတဒဝေါစ – 'ပဋိဘာတိ မံ, သမ္မ, ဣမဿ သမဏဿ သီသေ ပဟာရံ ဒာတု'န္တိ။ တတိယမ္ပိ ခေါ သော ယက္ခော တံ ယက္ခံ ဧတဒဝေါစ – 'အလံ, သမ္မ, မာ သမဏံ အာသာဒေသိ, ဥဠာရော သော, သမ္မ, သမဏော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနုဘာဝေါ'တိ။

''အထ ခေါ သော ယက္ခော တံ ယက္ခံ အနာဒိယိတွာ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သီသေ ပဟာရံ အဒါသိ။ တာဝ မဟာပဟာရော အဟောသိ, အပိ တေန ပဟာရေန သတ္တရတနံ ဝါ အဍ္ဎဋ္ဌမရတနံ ဝါ နာဂံ ဩသာရေယျ, မဟန္တံ ဝါ ပဗ္ဗတကူဋံ ပဒါလေယျ။ အထ စ ပန သော ယက္ခော 'ဒယှာမိ ဒယှာမီ'တိ တတ္ထေဝ မဟာနိရယံ အပတာသိ။

''အဒ္ဒသာ ခေါ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန တေန ယက္ခေန အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သီသေ ပဟာရံ ဒီယမာနံ, ဒိသွာ ယေန အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော တေနုပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကမိတွာ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ ဧတဒဝေါစ – 'ကစ္စိ တေ, အာဝုသော သာရိပုတ္တ, ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယံ, ကစ္စိ န ကိဉ္စိ ဒုက္ခ'န္တိ။ 'ခမနီယံ မေ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, ယာပနီယံ မေ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, အပိ စ မေ သီသံ ထောကံ ဒုက္ခ'န္တိ။

''အစ္ဆရိယံ, အာဝုသော သာရိပုတ္တ, အဗ္ဘုတံ, အာဝုသော သာရိပုတ္တ, ယာဝ မဟိဒ္ဓိကော အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော မဟာနုဘာဝေါ။ ဣဓ တေ, အာဝုသော သာရိပုတ္တ, အညတရော ယက္ခော သီသေ ပဟာရံ အဒါသိ။ တာဝ မဟာ ပဟာရော အဟောသိ, အပိ တေန ပဟာရေန သတ္တရတနံ ဝါ အဍ္ဎဋ္ဌမရတနံ ဝါ နာဂံ ဩသာရေယျ, မဟန္တံ ဝါ ပဗ္ဗတကူဋံ ပဒါလေယျ။ အထ စ ပနာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ဧဝမာဟ – 'ခမနီယံ မေ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, ယာပနီယံ မေ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, အပိ စ မေ သီသံ ထောကံ ဒုက္ခ'န္တိ။

''အစ္ဆရိယံ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, အဗ္ဘုတံ, အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန, ယာဝ မဟိဒ္ဓိကော အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော မဟာနုဘာဝေါ, ယတြ ဟိ နာမ ယက္ခမ္ပိ ပဿိဿတိ, မယံ ပနေတရဟိ ပံသုပိသာစကမ္ပိ န ပဿာမာတိ။

‘‘အသ္သောသိ ခော ဘဂဝါ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ ဝိသုဒ္ဓါယ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ တေသံ ဥဘိန္နံ မဟာနာဂါနံ ဣမံ ဧဝရူပံ ကထာသလ္လာပံ။

အထ ခော ဘဂဝါ ဧတမတ္ထံ ဝိဒိတွာ တာယံ ဝေလာယံ ဣမံ ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ –

‘‘ယဿ သေလူပမံ စိတ္တံ၊ ဌိတံ နာနုပကမ္ပတိ။
ဝိရတ္တံ ရဇနီယေသု၊ ကောပနီယေ န ကုပ္ပတိ။
ယဿေဝံ ဘာဝိတံ စိတ္တံ၊ ကုတော တံ ဒုက္ခမေဿတီ’’တိ။ (ဥဒါ. ၃၄)။

ဧတ္ထ စ ‘‘ကုတော တံ ဒုက္ခမေဿတီ’’တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တဝစနေန ‘‘တေန ပဟာရေန န ကောစိ အာဗာဓော အဟောသီ’’တိ အဋ္ဌကထာဝစနံ အတိဝိယ သမေတိ။ တသ္မာ ‘‘အပိစ မေ သီသံ ထောကံ ဒုက္ခ’’န္တိ ဝစနေန ဒုက္ခဝေဒနာ န ဟောတိ, သီသဿ ပန အကမ္မညဘာဝံ သန္ဓာယ ‘‘ဒုက္ခ’’န္တိ ဝုတ္တံ။ လောကေပိ ဟိ အကိစ္ဆေန ပရိဟရိတုံ သက္ကုဏေယျော သုခသီလော, ကိစ္ဆေန ပရိဟရိတုံ သက္ကုဏေယျော ဒုက္ခသီလောတိ ဝုစ္စတိ။ တမ္ပိ ခော အကမ္မညတံ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတသမယတ္တာ အဟောသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမာပတ္တိအပ္ပိတသမယေ ဟိ တမ္ပိ န ဘဝေယျာတိ။ ‘‘တေရဟိ ပံသုပိသာစကမ္ပိ န ပဿာမာ’’တိ ဒဋ္ဌုံ အသမတ္ထတာယ န ဝုတ္တံ, အဘိညာသု ဗျာဟာရာဘာဝေန ဝုတ္တံ။ ထေရော ကိရ ‘‘ပစ္ဆိမာ ဇနတာ ဟေထုဇ္ဇနိကာယ ဣဒ္ဓိယာ သာရသညာ မာဟေသု’’န္တိ ပစ္ဆိမံ ဇနတံ အနုကမ္ပမာနော ယေဘုယျေန ဣဒ္ဓိံ န ဝလဉ္ဇေသိ။ ထေရဂါထာယ စ –

‘‘နေဝ ပုဗ္ဗေနိဝါသာယ၊ နပိ ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုနော။
စေတောပရိယာယ ဣဒ္ဓိယာ၊ စုတိယာ ဥပပတ္တိယာ။
သောတဓာတုဝိသုဒ္ဓိယာ၊ ပဏိဓိ မေ န ဝိဇ္ဇတီ’’တိ။ (ထေရဂါ. ၉၉၆) –

ထေရေန သယမေဝ အဘိညာသု ပတ္ထနာဘာဝေါ ဝုတ္တော။ ထေရော ပန သတ္တသဋ္ဌိယာ သာဝကပါရမီဉာဏေသု ပါရမိပ္ပတ္တောတိ။

သဉ္ဇီဝတ္ထေရံ ပန ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ဒုတိယအဂ္ဂသာဝကံ နိရောဓသမာပန္နံ ‘‘ကာလင်္ကတော’’တိ သလ္လက္ခေတွာ ဂေါပါလကာဒယော တိဏကဋ္ဌာဒီနိ သံကမိတွာ အဂ္ဂိံ အဒံသု။ ထေရဿ စီဝရေ အံသုမတ္တမ္ပိ န ဈာယိတ္ထ။ အယမဿာယသ္မတော အနုပုဗ္ဗသမာပတ္တိဝသေန ပဝတ္တသမထာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တတ္တာ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။ ယထာဟ –

‘‘တေန ခော ပန, ပါပိမ, သမယေန ကကုသန္ဓော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပန္နော ဟောတိ။ ကကုသန္ဓဿ ခော ပန, ပါပိမ, ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝိဓုရသဉ္ဇီဝံ နာမ သာဝကယုဂံ အဟောသိ အဂ္ဂံ ဘဒ္ဒယုဂံ။ ယာဝတာ ပန, ပါပိမ, ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာဝကာ။ တေသု န စ ကောစိ အာယသ္မတာ ဝိဓုရေန သမသမော ဟောတိ ယဒိဒံ ဓမ္မဒေသနာယ။ ဣမိနာ ခော ဧတံ, ပါပိမ, ပရိယာယေန အာယသ္မတော ဝိဓုရဿ ဝိဓုရောတေဝ သမညာ ဥဒပါဒိ။ အာယသ္မာ ပန, ပါပိမ, သဉ္ဇီဝေါ အရညဂတောပိ ရုက္ခမူလဂတောပိ သုညာဂါရဂတောပိ အပ္ပကသိရေနေဝ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပဇ္ဇတိ။

‘‘ဘူတပုဗ္ဗံ, ပါပိမ, အာယသ္မာ သဉ္ဇီဝေါ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နော နိသိန္နော ဟောတိ။ အဒ္ဒသံသု ခော, ပါပိမ, ဂေါပါလကာ ပသုပါလကာ ကဿကာ ပထာဝိနော အာယသ္မန္တံ သဉ္ဇီဝံ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ သညာဝေဒယိတနိရောဓံ သမာပန္နံ, ဒိသွာန တေသံ ဧတဒဟောသိ – ‘အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော, အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော, အယံ သမဏော နိသိန္နကော ကာလင်္ကတော, ဟန္ဒ နံ ဒဟာမာ’တိ။

‘‘အထ ခော တေ, ပါပိမ, ဂေါပါလကာ ပသုပါလကာ ကဿကာ ပထာဝိနော တိဏဉ္စ ကဋ္ဌဉ္စ ဂောမယဉ္စ သံကမိတွာ အာယသ္မတော သဉ္ဇီဝဿ ကာယေ ဥပစိနိတွာ အဂ္ဂိံ ဒတွာ ပက္ကမိံသု။ အထ ခော, ပါပိမ,

အာယသ္မာ သဉ္ဇီဝေါ တဿာ ရတ္တိယာ အစ္စယေန တာယ သမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ စီဝရာနိ ပပ္ဖောဋေတွာ ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝါသေတွာ ပတ္တစီဝရမာဒါယ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။ အဒ္ဒသံသု ခေါ တေ, ပါပိမ, ဂေါပါလကာ ပသုပါလကာ ကဿကာ ပထာဝိနော အာယသ္မန္တံ သဉ္ဇီဝံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ, ဒိသွာန နေသံ ဧတဒဟောသိ – ‘အစ္ဆရိယံ ဝတ ဘော, အဗ္ဘုတံ ဝတ ဘော, အယံ သမဏော နိသိန္နကောဝ ကာလင်္ကတော, သွာယံ ပဋိသဉ္ဇီဝိတော’တိ။ ဣမိနာပိ ခေါ ဧတံ, ပါပိမ, ပရိယာယေန အာယသ္မတော သဉ္ဇီဝဿ သဉ္ဇီဝေါတွေဝ သမညာ ဥဒပါဒီ”တိ (မ. နိ. ၁.၅၀၇)။

ခါဏုကောဏ္ဍညတ္ထေရော ပန ပကတိယာဝ သမာပတ္တိဗဟုလော, သော အညတရသ္မိံ အရညေ ရတ္တိံ သမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ နိသီဒိ, ပဉ္စသတာ စောရာ ဘဏ္ဍကံ ထေနေတွာ ဂစ္ဆန္တာ “ဣဒါနိ အမှာကံ အနုပဒံ ဂစ္ဆန္တာ နတ္ထီ”တိ ဝိဿမိတုကာမာ ဘဏ္ဍကံ ဩရောပယမာနာ “ခါဏုကော အယ”န္တိ မညမာနာ ထေရဿေဝ ဥပရိ သဗ္ဗဘဏ္ဍကာနိ ဌပေသုံ။ တေသံ ဝိဿမိတွာ ဂစ္ဆန္တာနံ ပဌမံ ဌပိတဘဏ္ဍကဿ ဂဟဏကာလေ ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန ထေရော ဝုဋ္ဌာသိ။ တေ ထေရဿ စလနာကာရံ ဒိသွာ ဘီတာ ဝိရဝိံသု။ ထေရော “မာ ဘာယထ, ဥပါသကာ, ဘိက္ခု အဟ”န္တိ အာဟ။ တေ အာဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ထေရဂတေန ပသာဒေန ပဗ္ဗဇိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ တတော ပဘုတိ စ ထေရော ခါဏုကောဏ္ဍညတ္ထေရော နာမ အဟောသိ။ အယမေတ္ထ ပဉ္စဟိ ဘဏ္ဍကသတေဟိ အဇ္ဈောတ္ထဋဿ တဿာယသ္မတော အာဗာဓာဘာဝေ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။

ဥတ္တရာ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၆၂) ပန ဥပါသိကာ ရာဇဂဟေ မဟာဓနဿ ပုဏ္ဏဿ သေဋ္ဌိနော ဓီတာ, ကုမာရိကကာလေယေဝ သဒ္ဓိံ မာတာပိတူဟိ သောတာပတ္တိဖလံ ပတ္တာ, သာ ဝယပ္ပတ္တာ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိနော မဟတာ နိဗန္ဓေန တဿ ပုတ္တဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ ဒိန္နာ။ သာ ဗုဒ္ဓဒဿနာယ ဓမ္မဿဝနာယ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဒါနဉ္စ ဒါတုံ ဓမ္မဉ္စ သောတုံ ဩကာသံ အလဘမာနာ ဥပဒ္ဒုတာ ဟုတွာ တဿံယေဝ နဂရေ သိရိမံ နာမ ဂဏိကံ ပက္ကောသာပေတွာ ဩကာသကရဏတ္ထမေဝ ပိတု ဃရာဝ အာနီတာနိ ပဉ္စဒသကဟာပဏသဟဿာနိ တဿာ ဒတွာ “ဣမေ ကဟာပဏေ ဂဟေတွာ ဣမံ အဍ္ဎမာသံ သေဋ္ဌိပုတ္တံ ပရိစရာဟီ”တိ တံ သာမိကဿ အပ္ပေတွာ သယံ ဥပေါသထင်္ဂါနိ အဓိဋ္ဌာယ “ဣမံ အဍ္ဎမာသံ ဗုဒ္ဓဒဿနာဒီနိ လဘိဿာမီ”တိ တုဋ္ဌမာနသာ ယာဝ ပဝါရဏာယ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသင်္ဃံ နိမန္တာပေတွာ အဍ္ဎမာသံ မဟာဒါနံ အဒါသိ, ပဏ္ဏာဘတ္တံ မဟာနသေ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာဒီနိ သံဝိဒဟာပေတိ။ တဿာ သာမိကော “သွေဝ ပဝါရဏာ”တိ သိရိမာယ သဟ တတဟာနေ ဌတွာ ဗဟိ ဩလောကေန္တော တံ တထာ ဝိစရန္တိံ သေဒကိလိန္နံ ဆာရိကာယ ဩကိဏ္ဏံ အင်္ဂါရမသိမက္ခိတံ ဒိသွာ “အတ္တနော သမ္ပတ္တိံ အဘုဉ္ဇိတွာ ကုသလံ နာမ ကရောတိ ဗာလာ”တိ ဟသိ။ ဥတ္တရာပိ တံ ဩလောကေတွာ “သမ္ပရာယတ္ထံ ကုသလံ န ကရောတိ ဗာလော”တိ ဟသိ။

သိရိမာ ဥဘိန္နမ္ပိ တံ ကိရိယံ ဒိသွာ “အဟံ ဃရသာမိနီ”တိ မညမာနာ ဣဿာပကတာ ဥတ္တရာယ ကုဇ္ဈိတွာ “ဒုက္ခံ ဥပ္ပာဒေဿာမီ”တိ ပါသာဒါ ဩတရတိ။ ဥတ္တရာ တံ ဉတွာ ပိဋ္ဌေ နိသီဒိတွာ တံ မေတ္တေန စိတ္တေန ဖရိ။ သိရိမာ ပါသာဒါ ဩရုယှ မဟာနသံ ပဝိသိတွာ ပူဝပစနတော ဥဠုင်္ကပူရံ ပက္ကုထိတံ သပ္ပိံ ဂဟေတွာ တဿာ မတ္ထကေ ဩကိရိ။ တံ ပဒုမိနိပဏ္ဏေ သီတူဒကံ ဝိယ ဝိနိဝဋ္ဋေတွာ အဂမာသိ။ ဒါသိယော သိရိမံ ဟတ္ထေဟိ ပါဒေဟိ ပေါထေတွာ ဘူမိယံ ပါတေသုံ။ ဥတ္တရာ မေတ္တာဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ ဒါသိယော ဝါရေသိ။ သိရိမာ ဥတ္တရံ ခမာပေသိ။ ဥတ္တရာ “သွေဝ သတ္ထု ပုရတော ခမာပေဟီ”တိ ဝတွာ တာယ ကာယဝေယျာဝဋိကံ ယာစိတာယ ဗျဉ္ဇနသမ္ပာဒနံ အာစိက္ခိ။ သာ တံ သမ္ပာဒေတွာ အတ္တနော ပရိဝါရာ ပဉ္စသတာ ဂဏိကာယော သသင်္ဃံ သတ္ထာရံ ပရိဝိသိတွာ “ခမာပနသဟာယိကာ ဟောထာ”တိ ဝတွာ ပုနဒိဝသေ တထာ တာဟိ ဂဏိကာဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထု ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ “အဟံ ဘဂဝါ ဥတ္တရာယ အပရဇ္ဈိံ, ခမတု မေ ဥတ္တရာ”တိ အာဟ။ သတ္ထာ “ခမ, ဥတ္တရေ”တိ ဝတွာ “ခမာမိ, ဘဂဝါ”တိ ဝုတ္တေ “အက္ကောဓေန ဇိနေ ကောဓ”န္တိအာဒိကံ (ဓ. ပ. ၂၂၃) ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဥတ္တရာ ပုရေတရမေဝ သာမိကဉ္စ သဿုသသုရေ စ သတ္ထု သန္တိကေ ဥပနေသိ။ ဒေသနာဝသာနေ တေ စ တယော ဇနာ, သဗ္ဗာ စ ဂဏိကာယော သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိံသူတိ။ ဧဝံ ဥတ္တရာယ ဥပါသိကာယ ပက္ကုထိတသပ္ပိနာ ပီဠာဘာဝေ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓိ။

သာမာဝတီ ဥပာသိကာ နာမ ကောသမ္ဗိယံ ဥဒေနဿ ရညော အဂ္ဂမဟေသီ။ တဿ ဟိ ရညော ပဉ္စသတပဉ္စသတ ဣတ္ထိပရိဝါရာ တိဿော အဂ္ဂမဟေသိယော အဟေသုံ။ တာသံ သာမာဝတီ ဘဒ္ဒိယနဂရေ ဘဒ္ဒိယသေဋ္ဌိနော ဓီတာ။ ပိတရိ ကာလင်္ကတေ ပိတု သဟာယကဿ ကောသမ္ဗိယံ ဃောသိတသေဋ္ဌိနော ဃရေ ပဉ္စသတဣတ္ထိပရိဝါရာဝမိုတံ ဝယပ္ပတ္တံ ရာဇာ ဒိသွာ သဉ္ဇာတသိနေဟော သပရိဝါရမတ္တနော ဃရံ နေတွာ အဘိသေကဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ စဏ္ဍပဇ္ဇောတဿ ရညော ဓီတာ ဝါသုလဒတ္တာ နာမ ဧကာ မဟေသီ။ မာဂဏ္ဍိယဗြာဟ္မဏဿ ဓီတာ ဘဂဝတော ပာဒပရိစာရိကံ ကတွာ ပိတရာ ဒိယျမာနာ –

> ''ဒိသွာန တဏှံ အရတိံ ရဂဉ္စ၊ နာဟောသိ ဆန္ဒော အပိ မေထုနသ္မိံ။
> ကိမေဝိဒံ မုတ္တကရီသပုဏ္ဏံ၊ ပါဒါပိ နံ သမ္ဖုသိတုံ န ဣစ္ဆေ''တိ။ (သု. နိ. ၈၄၁) –

ဘဂဝတာ ဘာသိတံ ကထံ သုတွာ ဘဂဝတိ အာဃာတံ ဗန္ဓိ။ တဿာ မာတာပိတရော မာဂဏ္ဍိယသုတ္တဒေသနာဝသာနေ အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိံသု။ တဿာ စူဠပိတာ မာဂဏ္ဍိယော တံ ကောသမ္ဗိံ နေတွာ ရညော အဒါသိ။ သာ ရညော ဧကာ မဟေသီ။

အထ ခေါ ဃောသိတသေဋ္ဌိ ကုက္ကုဋသေဋ္ဌိ ပါဝါရိကသေဋ္ဌီတိ တယော သေဋ္ဌိနော လောကေ တထာဂတုပ္ပာဒံ သုတွာ ဇေတဝနံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ သောတာပတ္တိဖလံ ပတွာ အနုမာသံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ မဟာဒါနံ ဒတွာ သတ္ထု ကောသမ္ဗိဂမနံ အာယာစိတွာ ကောသမ္ဗိံ ဂန္တွာ ဃောသိတာရာမော ကုက္ကုဋာရာမော ပါဝါရိကာရာမောတိ တယော ဇနာ တယော အာရာမေ ကာရာပေတွာ အနုပုဗ္ဗေန တတ္ထ အာဂတံ သတ္ထာရံ ပဋိပဟိုဋိယာ ဧကေကသ္မိံ ဒိဝသေ ဧကေကသ္မိံ ဝိဟာရေ ဝသာပေတွာ ဧကေကော သသင်္ဃဿ ဘဂဝတော မဟာဒါနမဒါသိ။ အထေကဒိဝသံ တေသံ ဥပဋ္ဌာကော သုမနော နာမ မာလာကာရော သေဋ္ဌိနော အာယာစိတွာ သသင်္ဃံ သတ္ထာရံ ဘောဇေတုံ အတ္တနော ဃရေ နိသီဒါပေသိ။ တသ္မိံ ခဏေ သာမာဝတိယာ ပရိစာရိကာ ခုဇ္ဇုတ္တရာ နာမ အဋ္ဌ ကဟာပဏေ ဂဟေတွာ တဿ ဃရံ အဂမာသိ။ သော ''သသင်္ဃဿ တာဝ သတ္ထုနော ပရိဝေသနသဟာယာ ဟောဟီ''တိ အာဟ။ သာ တထာ ကတွာ သတ္ထု ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သောတာပန္နာ ဟုတွာ အညဒါ စတ္တာရော ကဟာပဏေ အတ္တနော အာဒိယန္တီ အဒိန္နံ အာဒိယိတုံ အဘဗ္ဗတ္တာ အဋ္ဌဟိ ကဟာပဏေဟိ ပုပ္ဖာနိ အာဒာယ သာမာဝတိယာ ဥပနာမေသိ။ တာယ ပုပ္ဖာနံ ဗဟုဘာဝကာရဏံ ပုဋ္ဌာ မုသာ ဘဏိတုံ အဘဗ္ဗတ္တာ ယထာသဘာဝံ အာဟ။ ''အဇ္ဇ ကသ္မာ န ဂဏှာသီ''တိ ဝုတ္တာ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မံ သုတွာ အမတံ သစ္ဆာကာသိ''န္တိ အာဟ။ ''အမ္မ ဥတ္တရေ, တံ ဓမ္မံ အမှာကမ္ပိ ကထေဟီ''တိ။ ''တေန ဟိ မံ နှာပေတွာ သုဒ္ဓံ ဝတ္ထယုဂံ ဒတွာ ဥစ္စေ အာသနေ နိသီဒါပေတွာ သဗ္ဗာ နီစာသနေသု နိသီဒထာ''တိ အာဟ။ တာ သဗ္ဗာပိ တထာ ကရိံသု။ သာ သေခပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာ အရိယသာဝိကာ ဧကံ ဝတ္ထံ နိဝါသေတွာ ဧကံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကတွာ ဗီဇနိံ ဂဟေတွာ တာသံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သာမာဝတီ စ ပဉ္စသတာ စ ဣတ္ထိယော သောတာပတ္တိဖလံ ပာပုဏိံသု။ တာ သဗ္ဗာပိ ခုဇ္ဇုတ္တရံ ဝန္ဒိတွာ ''အမ္မ, အဇ္ဇတော ပဋ္ဌာယ ဝေယျာဝစ္စံ အကတွာ အမှာကံ မာတုဋ္ဌာနေ အာစရိယဋ္ဌာနေ စ ဌတွာ သတ္ထာရာ ဒေသိတဒေသိတံ ဓမ္မံ သုတွာ အမှာကံ ကထေဟီ''တိ အာဟံသု။ သာ တထာ ကရောန္တီ အပရဘာဂေ တိပိဋကဓရာ ဟုတွာ သတ္ထာရာ ဗဟုဿုတာနံ ဥပာသိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတာ အဂ္ဂဋ္ဌာနံ လဘိ။ သာမာဝတိမိဿိကာ ဗုဒ္ဓဿ ဒဿနံ ပိဟေန္တိ, ဒသဗလေ အန္တရဝီထိံ ပဋိပန္နေ တတတဟာနေသု အပ္ပဟောန္တေသု ဘိတ္တိံ ဘိန္ဒိတွာ သတ္ထာရံ ဩလောကေန္တိ, ဝန္ဒနပူဇနဉ္စ ကရောန္တိ။

မာဂဏ္ဍိယာ တတ္ထ ဂတာ တာနိ ဆိဒ္ဒါနိ ဒိသွာ တတ္ထ ကာရဏံ ပုစ္ဆန္တီ သတ္ထု အာဂတဘာဝံ ဉတွာ ဘဂဝတိ အာဃာတေန တာသမ္ပိ ကုဇ္ဈိတွာ ''မဟာရာဇ, သာမာဝတိမိဿိကာနံ ဗဟိဒ္ဓာ ပတ္ထနာ အတ္ထိ, ဘိတ္တိံ ဘိန္ဒိတွာ သမဏံ ဂေါတမံ ဩလောကေန္တိ, ကတိပါဟေန တံ မာရေဿန္တီ''တိ ရာဇာနံ အာဟ။ ရာဇာ ဆိဒ္ဒါနိ ဒိသွာပိ တဿာ ဝစနံ န သဒ္ဒဟိ, ဥဒ္ဓစ္ဆိဒ္ဒကတတတဟာနာနိ ကာရာပေသိ။ ပုန မာဂဏ္ဍိယာ ရာဇာနံ တာသု ဘိန္ဒိတုကာမာ အဋ္ဌ သဇီဝကုက္ကုဋေ အာဟရာပေတွာ ''မဟာရာဇ, တာသံ ဝီမံသနတ္ထံ ဣမေ ကုက္ကုဋေ မာရေတွာ 'မမတ္ထာယ ပစာဟီ'တိ ပေသေဟီ''တိ အာဟ။ ရာဇာ တထာ ပေသေသိ။ တာယ ''ပါဏာတိပါတံ န ကရောမာ''တိ ဝုတ္တေ ပုန ''တဿ သမဏဿ ဂေါတမဿ ပစိတွာ ပေသေဟီ''တိ အာဟ။ ရညာ တထာ ပေသိတေ မာဂဏ္ဍိယာ အဋ္ဌ မာရိတကုက္က

ကုဋ္ဌေ တထာ ဝတ္တေ ပေသေသိ။ သာမာဝတီ ပစိတ္တေ ဒသဖလဿ ဟာဟေသိ။ မာဂဏ္ဍိယာ တေနပိ ရာဇာနံ ကောပေတုံ နာသက္ခိ။

ရာဇာ ပန တီသု မဟေသီသု ဧကေကိဿာ ဝသနဋ္ဌာနေ သတ္တ သတ္တ ဒိဝသာနိ ဝသတိ။ ရာဇာ အတ္တနော ဂမနဋ္ဌာနံ ဟတ္ထိကန္တဝီဏံ အာဒာယ ဂစ္ဆတိ။ မာဂဏ္ဍိယာ ရညော သာမာဝတိယာ ဟသာဒဂမနကာလေ အဟဲ အဂဒေန ဓောတ ပေတ္တေ ဝေဠုပဗ္ဗေ ပက္ခိပေတွာ ဧကံ ကဏှသပ္ပပေါတကံ အာဟရာပေတ္တေ အန္တောဝီဏာယ ပက္ခိပိတွာ မာလာဂုဠကေန ဆိဒ္ဒံ ပိဒဟိ။ တံ ရညော တတ္ထ ဂတကာလေ အပရာပရံ ဝိစရန္တီ ဝိယ ဟုတ္တေ ဝီဏာဆိဒ္ဒတော မာလာဂုဠကံ အပနေသိ။ သပ္ပော နိက္ခမိတွာ ပဿသန္တော ဖဏံ ကတွာ သယနပိဋ္ဌေ နိပဇ္ဇိ။ သာ အာဟ – ''ဓီ သပ္ပော''တိ မဟာသဒ္ဒမကာသိ။ ရာဇာ သပ္ပံ ဒိသွာ ကုဇ္ဈိ။ သာမာဝတီ ရညော ကုဒ္ဓဘာဝံ ဉတွာ ပဉ္စန္နံ ဣတ္ထိသတာနံ သညမဒါသိ ''အဇ္ဇ ဩဓိသကမေတ္တာဖရဏေန ရာဇာနံ ဖရထာ''တိ။ သယမ္ပိ တထာ အကာသိ။ ရာဇာ သဟဿထာမဓနုံ အာဒာယ ဇိယံ ပေဝဇ္ဇေတွာ သာမာဝတိံ ဓုရေ ကတွာ သဗ္ဗာ တာ ဣတ္ထိယော ပဋိပာဋိယာ ဌပာပေတွာ ဝိသပီတံ ခုရပ္ပံ သန္နယှိတွာ ဓနုံ ပူရေတွာ အဋ္ဌာသိ။ ခုရပ္ပံ နေဝ ခိပိတုံ , န ဩရောပိတုံ သက္ကောတိ, ဂတ္တေဟိ သေဒါ မုစ္စန္တိ, သရီရံ ဝေဓတိ, မုခတော ခေဠော ပတတိ, ဂဏှိတဗ္ဗဂဟဏံ န ပဿတိ, အထ နံ သာမာဝတီ ''ကိံ, မဟာရာဇ, ကိလမသီ''တိ အာဟ။ ''အာမ, ဒေဝိ, ကိလမာမိ, အဝဿယော မေ ဟောဟီ''တိ။ ''သာဓု, မဟာရာဇ, ခုရပ္ပံ ပထဝီမုခံ ကရောဟီ''တိ။ ရာဇာ တထာ အကာသိ။ သာ ''ရညော ဟတ္ထတော ခုရပ္ပံ မုစ္စတူ''တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ တသ္မိံ ခဏေ ခုရပ္ပံ မုစ္စိ။ ရာဇာ တံခဏညေဝ ဥဒကေ နိမုဇ္ဇိတွာ အလ္လဝတ္ထော အလ္လကေသော သာမာဝတိယာ ပါဒေသု နိပတိတွာ ''ခမ, ဒေဝိ, မယှံ –

'သမ္မုယှာမိ ပမုယှာမိ၊ သဗ္ဗာ မုယှန္တိ မေ ဒိသာ။
သာမာဝတိ မံ တာယဿု၊ တွဉ္စ မေ သရဏံ ဘဝ'''တိ။ – အာဟ။

သာမာဝတီ –

''မာ မံ တွံ သရဏံ ဂစ္ဆ၊ ယမဟံ သရဏံ ဂတာ။
သရဏံ ဂစ္ဆ တံ ဗုဒ္ဓံ၊ တွဉ္စ မေ သရဏံ ဘဝ''တိ။ –

အာဟ။ ရာဇာ ''တေန ဟိ တံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ သတ္ထာရဉ္စ, ဝရဉ္စ တေ ဒမ္မိ''တိ အာဟ။ သာ ''ဝရော ဂဟိတော ဟောတု, မဟာရာဇာ''တိ အာဟ။ ရာဇာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ သရဏံ ဂန္တွာ နိမန္တေတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ဒတွာ ''သာမာဝတိံ ဝရံ ဂဏှာဟီ''တိ အာဟ။ ''သာဓု, မဟာရာဇ, ဣမံ မေ ဝရံ ဒေဟိ, သတ္ထာ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ ဣဓာဂစ္ဆတု, ဓမ္မံ သောဿာမီ''တိ အာဟ။ ရာဇာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ''ဘန္တေ, ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ နိဗဒ္ဓံ ဣဓာဂစ္ဆထ, သာမာဝတိမိဿိကာ 'ဓမ္မံ သောဿာမာ'တိ ဝဒန္တိ''တိ အာဟ။ သတ္ထာ ''မဟာရာဇ, ဗုဒ္ဓါနံ နာမ ဧကဋ္ဌာနံ နိဗဒ္ဓံ ဂန္တုံ န ဝဋ္ဋတိ, မဟာဇနောပိ ပစ္စာသီသတီ''တိ အာဟ။ ''တေန ဟိ, ဘန္တေ, ဘိက္ခုံ အာဏာပေထာ''တိ။ သတ္ထာ အာနန္ဒတ္ထေရံ အာဏာပေသိ။ ထေရော ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ အာဒာယ နိဗဒ္ဓံ ရာဇကုလံ ဂစ္ဆတိ။ တာပိ ဒေဝီပမုခာ ဣတ္ထိယော ထေရံ ဘောဇေတွာ ဓမ္မံ သုဏန္တိ။ သာမာဝတိပ္ပမုခာ သတ္ထာ မေတ္တာဝိဟာရီနံ ဥပာသိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသီတိ။ ဧဝံ ရညော ခုရပ္ပံ မုဉ္စိတုံ အဝိသဟနဘာဝတေ သာမာဝတိယာ ဥပာသိကာယ သမာဓိဝိပ္ဖာရာ ဣဒ္ဓီတိ ။ တတ္ထ စ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန တ ဩကပ္ပနပသာဒေန တ ရတနတ္တယသရဏဂမနေန တ ရတနတ္တယံ ဥပာသတီတိ ဥပာသိကာတိ ဝုစ္စတီတိ။

၁၇. အရိယိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ **အရိယာ ဣဒ္ဓီ** တိ စေတောဝသိပ္ပတ္တာနံ ခီဏာသဝအရိယာနံယေဝ သမ္ဘဝတော အရိယာ ဣဒ္ဓီတိ ဝုစ္စတီတိ။ **ဣဓ ဘိက္ခု** တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ ခီဏာသဝေ ဘိက္ခု။ **အနိဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိံ** န္တိ အာရမ္မဏပကတိယာ အမနာပေ ဝတ္ထုသ္မိံ သတ္တေ တ သင်္ခါရေ တ။ **မေတ္တာယ တ ဖရတီ**တိ သတ္တော စေ ဟောတိ, မေတ္တာဘာဝနာယ ဖရတိ။ **ဓာတုတော တ ဥပသံဟရတီ**တိ သင်္ခါရော စေ ဟောတိ, ''ဓာတုမတ္တ''န္တိ ဓာတုမနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ။ သတ္တေပိ ဓာတူပသံဟာရော ဝဋ္ဋတိ။ **အသုဘာယ တ ဖရတီ**တိ သတ္တော စေ, အသုဘဘာဝနာယ ဖရတိ။ **အနိစ္စတော တ ဥပသံဟရတီ**တိ သင်္ခါရော စေ, ''အနိစ္စ''န္တိ မနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ။ **တဒုဘယန္တိ** တံ ဥဘယံ။ **ဥပေက္ခကော** တိ ဆ

ဌင့္ဂေပက္ခာယ ဥပေက္ခကော။ **သတောတိ** သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တတ္တာ။ **သမ္ပဇာနော** တိ ပညာယ သမ္ပဇာနကာရိတ္တာ။ **စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာတိ** ကာရဏဝသေန စက္ခူတိ လဒ္ဓဝေါဟာရေန ရူပဒဿနသမတ္ထေန စက္ခုဝိညာဏေန ရူပံ ဒိသွာ။ ပေါရာဏာ ပနာဟု – "စက္ခု ရူပံ န ပဿတိ အစိတ္တကတ္တာ, စိတ္တံ န ပဿတိ အစက္ခုကတ္တာ, ဒွါရာရမ္မဏ သင်္ဃဋ္ဋနေ ပန ပသာဒဝတ္ထုကေန စိတ္တေန ပဿတိ။ ဤဒိသီ ပနေသာ 'ဓနုနာ ဝိဇ္ဈတီ'တိအာဒီသု ဝိယ သသမ္ဘာရကထာ နာမ ဟောတိ။ တသ္မာ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပံ ဒိသွာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော"တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၅၂)။ အထ ဝါ စက္ခုနာ ကရဏဘူတေန ရူပံ ဒိသွာတိ အတ္ထော။ **နေဝ သုမနော ဟောတီတိ** ဂေဟသိတသောမနဿပဋိက္ခေပေါ, န ကိရိယဘူတာယ သောမနဿဝေဒနာယ။ **န ဒုမ္မနော** တိ သဗ္ဗဒေါမနဿပဋိက္ခေပေါ။ **ဥပေက္ခကော ဝိဟရတီ** တိ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏာပာထေ ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာဝါဝိဇဟနာကာရဘူတာယ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာယ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ။ **သောတေန သဒ္ဒံ သုတွာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

၁၈. ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ **သဗ္ဗေသံ ပက္ခီန** န္တိ သဗ္ဗေသံ ပက္ခိဇာတာနံ ဈာနာဘိညာ ဝိနာယေဝ အာကာသေန ဂမနံ။ တထာ **သဗ္ဗေသံ ဒေဝါနံ** အာကာသဂမနံ ဒဿနာဒီနိ စ။ **ဧကစ္စာနံ မနုဿာန** န္တိ ပဌမကပ္ပိကာနံ မနုဿာနံ။ **ဧကစ္စာနံ ဝိနိပါတိကာန** န္တိ ပိယင်္ကရမာတာ ပုနဗ္ဗသုမာတာ ဖုဿမိတ္တာ ဓမ္မဂုတ္တာတိဧဝမာဒီနံ သုခသမုဿယတော ဝိနိပတိတတ္တာ ဝိနိပါတိကာနံ အညေသဉ္စ ပေတာနံ နာဂသုပဏ္ဏာနဉ္စ အာကာသဂမနာဒိကံ ကမ္မဝိပါကဇာ ဣဒ္ဓိ။

ပုညဝတော ဣဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ **ရာဇာ**တိ ဓမ္မေန ပရေသံ ရဉ္ဇနတော ရာဇာ။ ရတနစက္ကံ ဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ။** **ဝေဟာသံ ဂစ္ဆတီ**တိ အစ္စန္တသံယောဂတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ **စတုရင်္ဂိနိယာ** တိ ဟတ္ထိအဿရထပတ္တိသင်္ခါတစတုအင်္ဂဝတိယာ။ **သေနာ**တိ တေသံ သမူဟမတ္တမေဝ။ **အန္တမသော** တိ ဟေဋ္ဌိမန္တတော။ **အဿဗန္ဓာ** နာမ အဿာနံ ရက္ခကာ။ **ဂေါပုရိသာ** နာမ ဂုန္နံ ရက္ခကာ။ **ဥပာဒာယာ**တိ အဝိဿဇ္ဇေတွာ။ ဧဝံ တေသံ ဝေဟာသဂမနဉ္စ ပုညဝတော ဣဒ္ဓီတိ အတ္ထော။

ဇောတိကဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓီ တိ ဇောတိကော နာမ ပုဗ္ဗေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ရာဇဂဟနဂရေ သေဋ္ဌိ။ တဿ ကိရ ဇာတဒိဝသေ သကလနဂရေ သဗ္ဗာဝုဓာနိ ဇလိံသု, သဗ္ဗေသံ ကာယာရုဠှာနိ အာဘရဏာနိပိ ပဇ္ဇလိတာနိ ဝိယ ဩဘာသံ မုဉ္စိံသု, နဂရံ ဧကပဇ္ဇောတံ အဟောသိ။ အထဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ သကလနဂရဿ ဧကဇောတိဘူတတ္တာ ဇောတိကောတိ နာမံ ကရိံသု။ အထဿ ဝယပ္ပတ္တကာလေ ဂေဟကရဏတ္ထာယ ဘူမိတလေ သောဓိယမာနေ သက္ကော ဒေဝရာဇာ အာဂန္တွာ သောဠသကရီသမတ္တေ ဌာနေ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ သတ္တရတနမယံ သတ္တဘူမိကံ ပါသာဒံ ဥဋ္ဌာပေသိ, ပါသာဒံ ပရိက္ခိပိတွာ သတ္တရတနမယေ သတ္တဒွါရကောဋ္ဌကယုတ္တေ သတ္တပါကာရေ ဥဋ္ဌာပေသိ, ပါကာရပရိယန္တေ စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပရုက္ခေ ဥဋ္ဌာပေသိ, ပါသာဒဿ စတူသု ကဏ္ဏေသု ယောဇနိကတိဂါဝုတိကဒွိဂါဝုတိကဧကဂါဝုတိကာ စတဿော နိဓိကုမ္ဘိယော ဥဋ္ဌာပေသိ။ ပါသာဒဿ စတူသု ကဏ္ဏေသု တရုဏတာလက္ခန္ဓပ္ပမာဏာ စတဿော သုဝဏ္ဏမယာ ဥစ္ဆုယဋ္ဌိယော နိဗ္ဗတ္တိံသု။ တာသံ မဏိမယာနိ ပတ္တာနိ သုဝဏ္ဏမယာနိ ပဗ္ဗာနိ အဟေသုံ။ သတ္တသု ဒွါရကောဋ္ဌကေသု ဧကေကသ္မိံ ဧကဒွိတိစတုပဉ္စဆသတ္တယက္ခသဟဿပရိဝါရာ သတ္တ ယက္ခာ အာရက္ခံ ဂဏှိံသု။

ဗိမ္ဗိသာရမဟာရာဇာ ပါသာဒါဒီနံ ဥဋ္ဌာနံ သုတွာ သေဋ္ဌိဆတ္တံ ပဟိဏိ။ သော ဇောတိကသေဋ္ဌီတိ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ပါကဋော ဟုတွာ ဥတ္တရကုရုတော ဒေဝတာဟိ အာနေတွာ သိရိဂဗ္ဘေ နိသီဒါပိတာယ ဧကဉ္စ တဏ္ဍုလနာဠိံ တယော စ ဇောတိပါသာဏေ ဂဟေတွာ အာဂတာယ ဘရိယာယ သဒ္ဓိံ တသ္မိံ ပါသာဒေ မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ဝသိ။ တေသံ ယာဝဇီဝံ တာယ ဧကတဏ္ဍုလနာဠိယာ ဘတ္တံ ပဟောသိ။ သစေ ကိရ တေ သကဋသတမ္ပိ တဏ္ဍုလာနံ ပူရေတုကာမာ ဟောန္တိ, သာ တဏ္ဍုလနာဠိယေဝ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ ဘတ္တပစနကာလေ တဏ္ဍုလေ ဥက္ခလိယံ ပက္ခိပိတွာ တေသံ ပါသာဏာနံ ဥပရိ ဌပေန္တိ။ ပါသာဏာ တာဝဒေဝ ပဇ္ဇလိတွာ ဘတ္တေ ပက္កမတ္တေ နိဗ္ဗာယန္တိ။ တေနေဝ သညာဏေန ဘတ္တဿ ပက္ကဘာဝံ ဇာနန္တိ။ သူပေယျာဒိပစနကာလေပိ ဧသေဝ နယော။ ဧဝံ တေသံ ဇောတိပါသာဏေဟိ အာဟာရော ပစ္စတိ, မဏိအာလောကေန ဝသန္တိ။ အဂ္ဂိဿ ဝါ ဒီပဿ ဝါ ဩဘာသမေဝ န ဇာနိံသု။ ဇောတိကဿ ကိရ ဧဝရူပါ သမ္ပတ္တီတိ သကလဇမ္ဗုဒီပေ ပါကဋော အဟောသိ။ မဟာဇနော ယာနာဒီဟိ ဒဿနတ္ထာယ အာဂစ္ဆတိ။ ဇောတိကသေဋ္ဌိ အာဂတာဂတာနံ ဥတ္တရကုရုတဏ္ဍုလာနံ ဘတ္တံ အပေတိ, "ကပ္ပရုက္ခေဟိ ဝ

တ္တာဘာရဏာနိ ဂဏှာဟန္တူ”တိ အာဏာပေတိ, “ကဝုတိကနိမိကုမ္ဘိယာ မုခံ ဝိဝရာပေတွာ ယာပနမတ္တံ ဂဏှာဟန္တူ”တိ အာဏာပေတိ။ သကလဇမ္ဗုဒီပတသိကေသု ခန် ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တေသု နိမိကုမ္ဘိယာ အင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ ဦနံ နာဟောသီတိ အယမသ္သ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

ဇဋိုလသ္သ ဂဟပတိသ္သ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ တိ ဇဋိုလော နာမ ကသ္သပသ္သ ဘဂဝတော ဓာတုစေတိယေ ကတာဓိကာရော တက္ကသိလာယံ သေဋ္ဌိ။ တသ္သ ကိရ မာတာ ဗာရာဏသိယံ သေဋ္ဌိဓီတာ အဘိရူပာ အဟောသိ ။ တံ ပန္နရသသောဠသဝသ္သုဒ္ဒေသိကကာလေ အာရက္ခနတ္ထာယ သတ္တဘူမိကသ္သ ပာသာဒသ္သ ဥပရိတလေ တသယိံသု။ တံ ဧကဒိဝသံ တတပာနံ ဝိဝရိတွာ ဗဟိ ဩလောကိယမာနံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော ဝိဇ္ဇာဓရော ဒိသွာ ဥပ္ပန္နသိနေဟော တတပာနေန ပဝိသိတွာ တာယ သဒ္ဓိံ သန္ထဝမကာသိ။ သာ တေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှာဟိ။ အထ နံ အသီ ဒိသွာ “အမ္မ, ကိံ ဣဒ”န္တိ ဝတွာ “ဟောတု, ကသ္သစိ မာ အာစိက္ခီ”တိ ဝုတ္တာ ဘယေန တုဏှီ အဟောသိ။ သာပိ ဒသမေ မာသေ ပုတ္တံ ဝိဇာယိတွာ နဝဘာဇနံ အာဟရာပေတွာ တတ္ထ တံ အရကံ နိပဇ္ဇာပေတွာ တံ ဘာဇနံ ပိဒဟိတွာ ဥပရိ ပုပ္ဖဒာမာနိ ဌပေတွာ “ဣမံ သီသေန ဥက္ခိပိတွာ ဂန္တွာ ဂင်္ဂါယ ဝိသ္သဇ္ဇေဟိ, ‘ကိံ ဣဒ’န္တိ စ ပုဋ္ဌာ ‘အယျာယ မေ ဗလိကမ္မ’န္တိ ဝဒေယျာသီ”တိ အသိံ အာဏာပေသိ။ သာ တထာ အကာသိ။ ဟေဋ္ဌာဂင်္ဂါယပိ ဒွေဝ ဣတ္ထိယော နှာယမာနာ တံ ဘာဇနံ ဥဒကေန အာဟရိယမာနံ ဒိသွာ ဧကာ “မယှေဟတံ ဘာဇန”န္တိ အာဟ။ ဧကာ “ယံ တေသ္သ အန္တော, တံ မယှ”န္တိ ဝတွာ ဘာဇနေ သမ္ပတ္တေ တံ အာဒာယ ထလေ ဌပေတွာ ဝိဝရိတွာ အရကံ ဒိသွာ ဧကာ “မမ ဘာဇန”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ “အရကော မမေဝ ဟောတီ”တိ အာဟ။ ဧကာ “ယံ ဘာဇနသ္သ အန္တော, တံ မမာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ “မမ အရကော”တိ အာဟ။ တာ ဝိဝဒမာနာ ဝိနိစ္ဆယံ ဂန္တွာ အမစ္စေသု ဝိနိစ္ဆိတုံ အသက္ကောန္တေသု ရညော သန္တိကံ အဂမံသု။ ရာဇာ တာသံ ဝစနံ သုတွာ “တွံ အရကံ ဂဏှာဟ, တွံ ဘာဇန”န္တိ အာဟ။ ယာယ ပန အရကော လဒ္ဓော, သာ မဟာကစ္စာယနတ္ထေရသ္သ ဥပဋ္ဌာယိကာ ဟောတိ။ သာ တံ အရကံ “ထေရသ္သ သန္တိကေ ပဗ္ဗာဇေဿာမီ”တိ ပောသေသိ။ တသ္သ ဇာတဒိဝသေ ဂဗ္ဘမလသ္သ ဓောဝိတွာ အနပနီတတ္တာ ကေသာ ဇဋိတာ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ တေနသ္သ ဇဋိလောတေဝ နာမံ အကံသု။

တသ္သ ပဒသာ ဝိစရဏကာလေ ထေရော တံ ဂေဟံ ပိဏ္ဍာယ ပာဝိသိ။ ဥပာသိကာ ထေရံ နိသီဒာပေတွာ အာဟာရမဒါသိ။ ထေရော အရကံ ဒိသွာ “ဥပာသိကေ, အရကော တေ လဒ္ဓော”တိ ပုစ္ဆိ။ “အာမ, ဘန္တေ, ဣမာဟံ တုမှာကံ သန္တိကေ ပဗ္ဗာဇေဿန္တိ ပောသေသိ”န္တိ အာဟ။ ထေရော “သာဓူ”တိ တံ အာဒာယ ဂစ္ဆန္တော “အတ္ထိ နု ခော ဣမသ္သ ဂိဟိသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတုံ ပုညကမ္မ”န္တိ ဩလောကေန္တော “မဟာပုညော သတ္တော မဟာသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိဿတိ, ဒဟရော ဧဝ စ တာဝ, ဉာဏမ္ပိ တာဝသ္သ ပရိပာကံ န ဂစ္ဆတီ”တိ စိန္တေတွာ တံ အာဒာယ တက္ကသိလာယံ ဧကဿ ဥပဋ္ဌာကဿ ဂေဟံ အဂမာသိ။ သော ထေရံ ဝန္ဒိတွာ ဌိတော အရကံ ဒိသွာ “အရကော, ဘန္တေ, လဒ္ဓော”တိ ပုစ္ဆိ။ “အာမ, ဥပာသက, ပဗ္ဗဇိဿတိ, ဒဟရော တာဝ တဝ သန္တိကေ ဟောတူ”တိ။ သော “သာဓု, ဘန္တေ”တိ တံ ပုတ္တဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ ပဋိဇဂ္ဂိ။ တသ္သ ပန ဂေဟေ ဒွာဒသ ဝဿာနိ ဘဏ္ဍကံ ဥဿန္နံ ဟောတိ။ သော ဂာမန္တရံ ဂစ္ဆန္တော သဗ္ဗမ္ပိ တံ ဘဏ္ဍကံ အာပဏံ အာဟရိတွာ တသ္သ တသ္သ ဘဏ္ဍကဿ မူလံ အာစိက္ခိတွာ “ဣဒဉ္စိဒဉ္စ တွေကံ နာမ ခနံ ဂဟေတွာ ဒဒေယျာသီ”တိ ဝတွာ ပက္ကာမိ။

တံ ဒိဝသံ နဂရပရိဂ္ဂါဟိကာ ဒေဝတာ အန္တမသော ဇီရကမရိစမတ္တကေနာပိ အတ္ထိကေ တဿေဝ အာပဏာဘိမုခေ ကရိံသု။ သော ဒွာဒသ ဝဿာနိ ဥဿန္နဘဏ္ဍကံ ဧကဒိဝသေနေဝ ဝိက္ကိဏိ။ ကုဋုမ္ဗိကော အာဂန္တွာ အာပဏေ ကိဉ္စိ အဒိသွာ “သဗ္ဗံ တေ, တာတ, ဘဏ္ဍကံ နာသိတ”န္တိ အာဟ။ “န နာသိတံ, တာတ, သဗ္ဗံ တုမှေဟိ ဝုတ္တနယေန ဝိက္ကိဏိတံ, ဣဒံ အသုကဿ မူလံ, ဣဒံ အသုကဿ မူလ”န္တိ သဗ္ဗမူလံ တဿေဝ အပ္ပေသိ။ ကုဋုမ္ဗိကော ပသီဒိတွာ “အနဂ္ဃော ပုရိသော ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဇီဝိတုံ သမတ္ထော”တိ အတ္တနော ဝယပ္ပတ္တံ ဓီတရံ တဿ ဒတွာ “ဂေဟမဿ ကရောထာ”တိ ပုရိသေ အာဏာပေတွာ နိဋ္ဌိတေ ဂေဟေ “ဂစ္ဆထ တုမှေ, အတ္တနော ဂေဟေ ဝသထာ”တိ အာဟ။ အထဿ ဂေဟပဝိသနကာလေ ဧကေန ပာဒေန ဥမ္မာရေ အက္ကန္တမတ္တေ ဂေဟဿ ပစ္ဆိမဘာဂေ ဘူမိဋ္ဌာနေ အသီတိဟတ္ထော သုဝဏ္ဏပဗ္ဗတော ဥဋ္ဌဟိ။ ရာဇာ ကိရ ဇဋိလဿ ဂေဟေ ဘူမိံ ဘိန္ဒိတွာ သုဝဏ္ဏပဗ္ဗတော ဥဋ္ဌိတောတိ သုတွာ တဿ သေဋ္ဌိဆတ္တံ ပေသေသိ။ သော ဇဋိလသေဋ္ဌိ နာမ အဟောသီတိ အယမဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

မေဏ္ဍကဿ သေဋ္ဌိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓီတိ (မဟာဝ. ၂၉၆) မေဏ္ဍကော နာမ ဝိပဿိမ္ဟိ ဘဂဝတိ ကတာဓိကာရော မဂဓရဋ္ဌေ ဘဒ္ဒိယနဂရေ သေဋ္ဌိ။ တဿ ကိရ ပစ္ဆိမဂေဟေ အဋ္ဌကရီသမတ္တေ ဌာနေ ဟတ္ထိအဿဥသဘပ္ပမာဏာ သုဝဏ္ဏမေဏ္ဍကာ ပထဝိံ ဘိန္ဒိတွာ ပိဋ္ဌိယာ ပိဋ္ဌိံ ပဟရမာနာ ဥဋ္ဌဟိံသု, တေသံ မုခေသု ပဉ္စဝဏ္ဏာနံ သုတ္တာနံ ဂေဏ္ဍုကာ ပက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ။ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတာဒီဟိ စ ဝတ္ထစ္ဆာဒနဟိရညသုဝဏ္ဏာဒီဟိ စ အတ္ထေ သတိ တေသံ မုခတော ဂေဏ္ဍုကံ အပနေန္တိ။ ဧကဿပိ မေဏ္ဍကဿ မုခတော သကလဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံ ပဟောနကံ သပ္ပိတေလမဓုဖာဏိတဝတ္ထစ္ဆာဒနဟိရညသုဝဏ္ဏံ နိက္ခမတိ။ တတော ပဋ္ဌာယေဝ သော မေဏ္ဍကသေဋ္ဌီတိ ပညာယီတိ အယမဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

ဃောသိတဿ ဂဟပတိဿ ပုညဝတော ဣဒ္ဓီတိ ဃောသိတော (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၆၀-၂၆၁) နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ကတာဓိကာရော သက္ကရဋ္ဌေ ကောသမ္ဗိယံ သေဋ္ဌိ။ သော ကိရ ဒေဝလောကတော စဝိတွာ ကောသမ္ဗိယံ နဂရသောဘိနိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တိ။ သာ တံ ဝိဇာတဒိဝသေ သုပ္ပေ သယာပေတွာ သင်္ကာရကူဋေ ဆဍ္ဍာပေသိ။ အာရကံ ကာကသုနခာ ပရိဝါရေတွာ နိသီဒိံသု။ ဧကော ပုရိသော တံ ဒိသွာဝ ပုတ္တသညံ ပဋိလဘိတွာ "ပုတ္တော မေ လဒ္ဓော"တိ ဂေဟံ နေသိ။ တဒါ ကောသမ္ဗိကသေဋ္ဌိ ပုရောဟိတံ ဒိသွာ "ကိံ, အာစရိယ, အဇ္ဇ တေ တိထိကရဏနက္ခတ္တာဒယော ဩလောကိတာ"တိ ပုစ္ဆိတွာ "အာမ, မဟာသေဋ္ဌီ"တိ ဝုတ္တေ "ဇနပဒဿ ကိံ ဘဝိဿတီ"တိ ပုစ္ဆိ။ "ဣမသ္မိံ နဂရေ အဇ္ဇ ဇာတဒါရကော ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌိ ဘဝိဿတီ"တိ အာဟ။ တဒါ သေဋ္ဌိနော ဘရိယာ ဂရုဂဗ္ဘာ ဟောတိ, တသ္မာ သော သီဃံ ဂေဟံ ပေသေသိ "ဂစ္ဆ, ဇာနာဟိ နံ ဝိဇာတာ ဝါ, န ဝါ"တိ။ "န ဝိဇာတာ"တိ သုတွာ ဂေဟံ ဂန္တွာ ကာဠိံ နာမ ဒါသိံ ပက္ကောသိတွာ သဟဿံ ဒတွာ "ဂစ္ဆ, ဣမသ္မိံ နဂရေ ဥပဓာရေတွာ အဇ္ဇ ဇာတဒါရကံ ဂဏှာဟီ"တိ အာဟ။ သာ ဥပဓာရေန္တီ တံ ဂေဟံ ဂန္တွာ တံ ဒါရကံ တံ ဒိဝသံ ဇာတံ ဉတွာ သဟဿံ ဒတွာ အာနေတွာ သေဋ္ဌိနော ဒဿေသိ။ သေဋ္ဌိ "သစေ မေ ဓီတာ ဇာယိဿတိ, တာယ နံ သဒ္ဓိံ နိဝါသေတွာ သေဋ္ဌိဋ္ဌာနဿ သာမိကံ ကရိဿာမိ။ သစေ ပုတ္တော ဇာယိဿတိ, ဃာတေဿာမိ န"န္တိ စိန္တေတွာ တံ ဂေဟေ ဝဍ္ဍာပေသိ။

အထဿ ဘရိယာ ကတိပါဟစ္စယေန ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ သေဋ္ဌိ "ဣမသ္မိံ အသတိ မမ ပုတ္တော သေဋ္ဌိဋ္ဌာနံ လဘိဿတိ။ ဣဒါနေဝ နံ မာရေတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ ကာဠိံ အာမန္တေတွာ "ဂစ္ဆ ဇေ, ဝဇတော ဂုန္နံ နိက္ခမနဝေလာယ ဝဇဒွါရမဇ္ဈေ ဣမံ တိရိယံ နိပဇ္ဇာပေဟိ, ဂါဝိယော နံ မဒ္ဒိတွာ မာရေဿန္တိ, မဒ္ဒိတာမဒ္ဒိတဘာဝံ ပနဿ ဉတွာ ဧဟီ"တိ အာဟ။ သာ ဂန္တွာ ဂေါပါလကေန ဝဇဒွါရေ ဝိဝဋမတ္တေယေဝ တံ တထာ နိပဇ္ဇာပေသိ။ ဂေါဂဏဇေဋ္ဌကော ဥသဘော အညသ္မိံ ကာလေ သဗ္ဗပစ္ဆာ နိက္ခမန္တောပိ တံဒိဝသံ သဗ္ဗပဌမံ နိက္ခမိတွာ ဒါရကံ စတုန္နံ ပါဒါနံ အန္တရေ ကတွာ အဋ္ဌာသိ။ အနေကသတာ ဂါဝေါ ဥသဘဿ ဒွေဝ ပဿာနိ ဃံသန္တိယော နိက္ခမိံသု။ ဂေါပါလကောပိ "အယံ ဥသဘော ပုဗ္ဗေ သဗ္ဗပစ္ဆာ နိက္ခမတိ, အဇ္ဇ ပန ပဌမံ နိက္ခမိတွာ ဒွါရမဇ္ဈေ နိစ္စလောဝ ဌိတော, ကိံ နု ခော ဧတ"န္တိ စိန္တေတွာ ဂန္တွာ တဿ ဟေဋ္ဌာ နိပန္နံ ဒါရကံ ဒိသွာ ပုတ္တသိနေဟံ ပဋိလဘိတွာ "ပုတ္တော မေ လဒ္ဓော"တိ ဂေဟံ နေသိ။

ကာဠီ ဂန္တွာ သေဋ္ဌိနာ ပုစ္ဆိတာ တမတ္ထံ အာရောစေတွာ "ဂစ္ဆ, နံ ပုန ဣမံ သဟဿံ ဒတွာ အာနေဟီ"တိ ဝုတ္တာ ပုန အာနေတွာ အဒါသိ။ အထ နံ သေဋ္ဌိ အာဟ – "အမ္မ ကာဠိ, ဣမသ္မိံ နဂရေ ပဉ္စသကဋသတာနိ ပစ္စူသကာလေ ဥဋ္ဌာယ ဝါဏိဇ္ဇာယ ဂစ္ဆန္တိ, တွံ ဣမံ နေတွာ စက္ကမဂ္ဂေ နိပဇ္ဇာပေဟိ, ဂေါဏာ ဝါ နံ မဒ္ဒိဿန္တိ, စက္ကံ ဝါ ဆိန္ဒိဿတိ, ပဝတ္တိံ ပနဿ ဉတွာ အာဂစ္ဆေယျာသီ"တိ။ သာ ဂန္တွာ စက္ကမဂ္ဂေ နိပဇ္ဇာပေသိ။ သာကဋိကဇေဋ္ဌကော ပုရတော အဟောသိ။ အထဿ ဂေါဏာ တံ ဌာနံ ပတွာ ဓုရံ ဆဍ္ဍေသုံ, ပုနပ္ပုနံ အာရောပေတွာ ပါဇိယမာနာပိ ပုရတော န ဂစ္ဆိံသု။ ဧဝံ တဿ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဝါယမန္တဿေဝ အရုဏံ ဥဋ္ဌဟိ။ သော "ကိံ နာမ ဂေါဏာ ကရိံသူ"တိ မဂ္ဂံ ဩလောကေန္တော ဒါရကံ ဒိသွာ "ဘာရိယံ ဝတ ကမ္မ"န္တိ စိန္တေတွာ "ပုတ္တော မေ လဒ္ဓော"တိ တုဋ္ဌမာနသော တံ ဂေဟံ နေသိ။

ကာဠီပိ ဂန္တွာ သေဋ္ဌိနာ ပုစ္ဆိတာ တံ ပဝတ္တိံ အာစိက္ခိတွာ "ဂစ္ဆ, နံ ပုန သဟဿံ ဒတွာ အာနေဟီ"တိ ဝုတ္တာ တထာ အကာသိ။ အထ နံ သေဋ္ဌိ အာဟ – "ဣဒါနိ နံ အာမကသုသာနံ နေတွာ ဂစ္ဆန္တရေ နိပဇ္ဇာပေဟိ, တတ္ထ သုနခါဒီဟိ ခါဒိတော, အမနုဿေန ဝါ ပဟဋော မရိဿတိ, မတာမတဘာဝဉ္စဿ ဇာနိတွာ အာဂစ္ဆေယျာ

သီ”တိ။ သာ တံ နေတွာ တတ္ထ နိပဇ္ဇာပေတွာ ဧကမန္တေ အဋ္ဌာသိ။ တံ သုနခါဒယော ဝါ အမနုဿော ဝါ ဥပသင်္ကမိတုံ နာသက္ခိံသု။ အထေကော အဇပါလော အဇာ ဂေါစရံ နေန္တော သုသာနပဿေန ဂစ္ဆတိ။ ဧကာ အဇာ ပဏ္ဏာနိ ခါဒမာနာ ဂစ္ဆန္တရံ ပဝိသိတွာ ဒါရကံ ဒိသွာ ဇဏ္ဏုကေဟိ ဌတွာ ဒါရကဿ ထနံ အဒါသိ။ အဇပါလကေန “ဟေ ဟေ”တိ သဒ္ဒေ ကတေပိ န နိက္ခမိ။ သော “ယဋ္ဌိယာ နံ ပဟရိတွာ နီဟရိဿာမီ”တိ ဂစ္ဆန္တရံ ပဝိဋ္ဌော ဇဏ္ဏုကေဟိ ဌတွာ ဒါရကံ ခီရံ ပါယန္တိံ ဒိသွာ ဒါရကေ ပုတ္တသိနေဟံ ပဋိလဘိတွာ “ပုတ္တော မေ လဒ္ဓော”တိ အာဒါယ ပက္ကာမိ။

ကာဠီ ဂန္တွာ သေဋ္ဌိနာ ပုဋ္ဌိတာ တံ ပဝတ္တိံ အာစိက္ခိတွာ “ဂစ္ဆ, နံ ပုန သဟဿံ ဒတွာ အာနေဟီ”တိ ဝုတ္တာ တထာ အကာသိ။ အထ နံ သေဋ္ဌိ အာဟ – “အမ္မ, ဣမံ အာဒါယ စောရပပါတပဗ္ဗတံ အဘိရုဟိတွာ ပပါတေ ခိပ, ပဗ္ဗတကုစ္ဆိယံ ပဋိဟညမာနော ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကော ဟုတွာ ဘူမိယံ ပတိဿတိ, မတာမတဘာဝဉ္စဿ ဉတွာ အာဂစ္ဆေယျာသီ”တိ။ သာ တံ တထာ နေတွာ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ ဌတွာ ခိပိ။ တံ ခော ပန ပဗ္ဗတကုစ္ဆိံ နိဿာယ မဟာဝေဠုဂုမ္ဗော ပဗ္ဗတာနုသာရေနေဝ ဝဍ္ဎိ, တဿ မတ္ထကံ ဃနဇာတော ဇိဉ္ဇုကဂုမ္ဗော အဝတ္ထရိ။ ဒါရကော ပတန္တော ကောဇဝေ ဝိယ တသ္မိံ ပတိ။ တံ ဒိဝသဉ္စ နဠကာရဇေဋ္ဌကဿ ဝေဏုဗလိ ပတ္တော ဟောတိ။ သော ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ ဂန္တွာ တံ ဝေဠုဂုမ္ဗံ ဆိန္ဒိတုံ အာရဘိ။ တသ္မိံ စလိတေ ဒါရကော သဒ္ဒမကာသိ။ သော ဒါရကသဒ္ဒော ဝိယာတိ ဧကေန ပဿေန အဘိရုဟိတွာ တံ ဒိသွာ “ပုတ္တော မေ လဒ္ဓော”တိ တုဋ္ဌစိတ္တော အာဒါယ ဂတော။ ကာဠီ ဂန္တွာ သေဋ္ဌိနာ ပုဋ္ဌိတာ တံ ပဝတ္တိံ အာစိက္ခိတွာ “ဂစ္ဆ, နံ ပုန သဟဿံ ဒတွာ အာနေဟီ”တိ ဝုတ္တာ တထာ အကာသိ။

သေဋ္ဌိနော ဣဒ္ဓိဒ္ဓဉ္စ ကရောန္တဿေဝ ဒါရကော ဝဍ္ဎိတော။ မဟာဃောသဝစနတ္တာ စဿ ဃောသိတော တေဝ နာမံ အဟောသိ။ သော သေဋ္ဌိနော အက္ခိမှိ ကဏ္ဋကော ဝိယ ခါယိ, ဥဇုကံ ဩလောကေတုမ္ပိ န ဝိသဟိ။ အထဿ မရဏူပါယံ စိန္တေန္တော အတ္တနော ကုမ္ဘကာရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ တဿ “ကဒါ အာဝါပံ အာလိမ္ပေဿသီ”တိ ပုစ္ဆိတွာ “သွေ”တိ ဝုတ္တေ “တေန ဟိ ဣဒံ သဟဿံ ဂဏှိတွာ မမေကံ ကမ္မံ ကရောဟီ”တိ အာဟ။ “ကိံ သာမီ”တိ? “ဧကော မေ အဝဇာတပုတ္တော အတ္ထိ, တံ တဝ သန္တိကံ ပေသိဿာမိ, အထ နံ ဂဗ္ဘံ ပဝေသေတွာ တိဏှာယ ဝါသိယာ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆိန္ဒိတွာ စာဋိယံ ပက္ခိပိတွာ အာဝါပေ ပဝေသေယျာသီတိ။ ဣဒံ တေ သဟဿံ သစ္စကာရသဒိသံ, ဥတ္တရိံ ပန တေ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ပစ္ဆာ ကရိဿာမီ”တိ။ ကုမ္ဘကာရော “သာဓူ”တိ သမ္ပဋိစ္ဆိ။

သေဋ္ဌိ ပုနဒိဝသေ ဃောသိတံ ပက္ကောသိတွာ “ဟိယျော မယာ ကုမ္ဘကာရော ဧကံ ကမ္မံ အာဏတ္တော, ဧဟိ, တာတ, တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဧဝံ ဝဒေဟိ ‘ဟိယျော ကိရ မေ ပိတရာ အာဏတ္တံ ကမ္မံ နိပ္ဖာဒေဟီ’”တိ ပဟိဏိ။ သော “သာဓူ”တိ အဂမာသိ။ တံ တတ္ထ ဂစ္ဆန္တံ ဣတရော သေဋ္ဌိနော ပုတ္တော ဒါရကေဟိ သဒ္ဓိံ ဂုဠကကီဠံ ကီဠန္တော ဒိသွာ ပက္ကောသိတွာ “ကုဟိံ ဂစ္ဆသီ”တိ ပုစ္ဆိတွာ ပိတု သာသနံ ဂဟေတွာ “ကုမ္ဘကာရဿ သန္တိက”န္တိ ဝုတ္တေ “အဟံ တတ္ထ ဂမိဿာမိ, ဣမေ မံ ဒါရကာ ဗဟုလက္ခံ ဇိနိံသု, တံ မေ ပဋိဇိနိတွာ ဒေဟီ”တိ အာဟ။ “အဟံ ပိတု ဘာယာမီ”တိ။ “မာ ဘာယိ, ဘာတိက, အဟံ တံ သာသနံ ဟရိဿာမီ”တိ။ “ဗဟူဟိ ဇိတော ယာဝါဟံ အာဂစ္ဆာမိ, တာဝ မေ လက္ခံ ပဋိဇိနာဟီ”တိ။ ဃောသိတော ကိရ ဂုဠကကီဠာယံ ဆေကော, တေန နံ ဧဝံ နိဗန္ဓိ။ သောပိ တံ “တေန ဟိ ဂန္တွာ ကုမ္ဘကာရံ ဝဒေဟိ ‘ပိတရာ ကိရ မေ ဟိယျော ဧကံ ကမ္မံ အာဏတ္တံ, တံ နိပ္ဖာဒေဟီ’”တိ ဥယျောဇေသိ။ သော တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ တထာ အဝစ။ အထ နံ ကုမ္ဘကာရော သေဋ္ဌိနာ ဝုတ္တနိယာမေန မာရေတွာ အာဝါပေ ခိပိ။ ဃောသိတောပိ ဒိဝသဘာဂံ ကီဠိတွာ သာယန္ဟသမယေ ဂေဟံ ဂန္တွာ “ကိံ, တာတ, န ဂတောသီ”တိ ဝုတ္တေ အတ္တနော အဂတကာရဏဉ္စ ကနိဋ္ဌဿ ဂတကာရဏဉ္စ အာရောစေသိ။ သေဋ္ဌိ “ဓိ ဓီ”တိ မဟာဝိရဝံ ဝိရဝိတွာ သကလသရီရေ ပက္ကုထိတလောဟိတော ဝိယ ဟုတွာ “အမ္ဘော ကုမ္ဘကာရ, မာ နာသယိ, မာ နာသယီ”တိ ဗာဟာ ပဂ္ဂယှ ကန္ဒန္တော တဿ သန္တိကံ အဂမာသိ။ ကုမ္ဘကာရော တံ တထာ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ “သာမိ, မာ သဒ္ဒံ ကရိ, ကမ္မံ နိပ္ဖန္န”န္တိ အာဟ။ သော ပဗ္ဗတေန ဝိယ မဟန္တေန သောကေန အဝတ္ထဋော ဟုတွာ အနပ္ပကံ ဒေါမနဿံ ပဋိသံဝေဒေသိ။

ဇဝ် သန္တော်ပိ ပန သေဠ္ဍိ တံ ဥဇုကံ ဩလောကေတုံ န သက္ကောတိ။ ''ကိန္တိ နံ မာရေယျ''န္တိ စိန္တေန္တော ''မမ ကမသတေ အာယုတ္တကဿ သန္တိကံ ပေသေတ္ဝာ မာရာပေဿာမီ''တိ ဥပာယံ ဒိသ္ဝာ ''အယံ မေ အဝဇာတပုတ္တော, ဣမံ မာရေတွာ ဝစ္စကူပေ ခိပတု, ဇဝ္ဍ ကတေ အဟံ မာတုလဿ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ဇာနိဿာမီ''တိ တဿ ပဏ္ဏံ လိခိတ္ဝာ ''တာတ ဃောသိတ, အမှာကံ ကမသတေ အာယုတ္တကော အတ္ထိ, ဣမံ ပဏ္ဏံ ဟရိတွာ တဿ ဒေဟီ''တိ ဝတွာ ပဏ္ဏံ တဿ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိ။ သော ပန အက္ခရသမယံ န ဇာနာတိ။ ဒဟရကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ တံ မာရာပေန္တော ဝ သေဠ္ဍိ မာရေတုံ နာသက္ခိ, ကိံ အက္ခရသမယံ သိက္ခာပေဿတိ။ သော အတ္တနော မရဏပဏ္ဏမေဝ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိတ္ဝာ နိက္ခမန္တော အာဟ – ''ဟထေယျံ မေ, တာတ, နတ္ထီ''တိ။ ''ဟထေယျေန ကမ္မံ နတ္ထိ, အန္တရာမဂ္ဂေ အသုကကမေ နာမ မမ သဟာယကော သေဠ္ဍိ အတ္ထိ, တဿ ဃရေ ပာတရာသံ ကတ္ဝာ ပုရတော ဂစ္ဆာ''တိ။ သော ''သာဓူ''တိ ပိတရံ ဝန္ဒိတွာ နိက္ခန္တော တံ ကမံ ပတွာ သေဠ္ဍိဃရံ ပုစ္ဆိတွာ ဂန္တွာ သေဠ္ဍိဇာယံ ပဿိ။ ''ကုတော အာဂတောသီ''တိ စ ဝုတ္တေ ''အန္တောနဂရတော''တိ အာဟ။ ''ကဿ ပုတ္တောသီ''တိ? ''တုမှာကံ သဟာယသေဠ္ဍိနော, အမ္မာ''တိ။ ''တ္ဝံသိ ဃောသိတော နာမာ''တိ? ''အာမ, အမ္မာ''တိ။ တဿာ သဟ ဒဿနေနေဝ တသ္မိံ ပုတ္တသိနေဟော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သေဠ္ဍိနော ပနေကာ ဓီတာ အတ္ထိ ပန္နရသသောဠသဝဿုဒ္ဒေသိကာ အဘိရူပာ ပာသာဒိကာ, တံ ရက္ခိတုံ ဧကမေဝ ပေသနကာရိကံ အသိံ ဒတွာ သတ္တဘူမိကဿ ပာသာဒဿ ဥပရိမတလေ သိရိဂဗ္ဘေ ဝသာပေန္တိ။ သေဠ္ဍိဓီတာ တသ္မိံ ခဏေ တံ အသိံ အန္တရာပဏံ ပေသေသိ။ အထ နံ သေဠ္ဍိဇာယာ ဒိသွာ ''ကုဟိံ ဂစ္ဆသီ''တိ ပုစ္ဆိတွာ ''အယျဓီတာယ ပေသနေနာ''တိ ဝုတ္တေ ''ဣတော တာဝ ဧဟိ, တိဋ္ဌတု ပေသနံ, ပုတ္တဿ မေ ပီဌကံ အတ္ထရိတွာ ဥဒကံ အာဟရိတွာ ပာဒေ ဓောဝိတွာ တေလံ မက္ခိတွာ သယနံ အတ္ထရိတွာ ဒေဟိ, ပစ္ဆာ ပေသနံ ကရိဿသီ''တိ အာဟ။ သာ တထာ အကာသိ။

အထ နံ စိရေနာဂတံ သေဠ္ဍိဓီတာ သန္တဇ္ဇေသိ။ အထ နံ သာ အာဟ – ''မာ မေ ကုဇ္ဈိ, သေဠ္ဍိပုတ္တော ဃောသိတော အာဂတော, တဿ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ကတွာ တတ္ထ ဂန္တွာ အာဂတာမှီ''တိ။ သေဠ္ဍိဓီတာယ ''သေဠ္ဍိပုတ္တော ဃောသိတော''တိ နာမံ သုတွာဝ ပုဗ္ဗသန္နိဝါသဝသေန ပေမံ ဆဝိအာဒီနိ ဆိန္ဒိတွာ အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ ဌိတံ။ အထ နံ ပုစ္ဆိ ''ကုဟိံ သော အမ္မာ''တိ? ''သယနေ နိပန္နော နိဒ္ဒာယတီ''တိ ။ ''အတ္ထိ ပနဿ ဟတ္ထေ ကိဉ္စီ''တိ? ''ဒုဿန္တေ ပဏ္ဏံ အတ္ထီ''တိ။ သာ ''ကိံ ပဏ္ဏံ နု ခေါ ဧတ''န္တိ တသ္မိံ နိဒ္ဒာယန္တေ မာတာပိတူနံ အညဝိဟိတတာယ အပဿန္တာနံ ဩတရိတွာ တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ တံ ပဏ္ဏံ မောစေတွာ အာဒာယ အတ္တနော ဂဗ္ဘံ ပဝိသိတွာ ဒွါရံ ပိဓာယ ဝါတပါနံ ဝိဝရိတွာ အက္ခရသမယေ ကုသလတာယ တံ ပဏ္ဏံ ဝါစေတွာ ''အဟော ဝတ ဗာလော အတ္တနော မရဏပဏ္ဏံ ဒုဿန္တေ ဗန္ဓိတွာ ဝိစရတိ, သစေ မယာ န ဒိဋ္ဌံ အဿ, နတ္ထိ တဿ ဇီဝိတ''န္တိ။ တံ ပဏ္ဏံ ဖာလေတွာ နာသေတွာ သေဠ္ဍိဿ ဝစနေန အပရံ ပဏ္ဏံ လိခိ – ''အယံ မမ ပုတ္တော ဃောသိတော နာမ, ကမသတတော ပဏ္ဏာကာရံ အာဟရာပေတွာ ဣမဿ ဇနပဒသေဠ္ဍိနော ဓီတရာ သဒ္ဓိံ မင်္ဂလံ ကတွာ အတ္တနော ဝသနကမဿ မဇ္ဈေ ဒွိဘူမိကံ ဂေဟံ ကာရေတွာ ပာကာရပရိက္ခေပေန စေဝ ပုရိသဂုတ္တိယာ စ သုသံဝိဟိတာရက္ခံ ကရောတု, မယှံ ဣဒဉ္စိဒဉ္စ မယာ ကတန္တိ သာသနံ ပေသေတု။ ဇဝ် ကတေ အဟံ မာတုလဿ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ဇာနိဿာမီ''တိ လိခိတွာ စ ပဏ္ဏံ သင်္ဃရိတွာ ဒုဿန္တေယေဝဿ ဗန္ဓိ။

သော ဒိဝသဘာဂံ နိဒ္ဒါယိတွာ ဥဋ္ဌာယ ဘုဉ္ဇိတွာ ပက္ကာမိ, ပုနဒိဝသေ ပာတောဝ တံ ကမံ ဂန္တွာ အာယုတ္တကံ ကာမကိစ္စံ ကရောန္တမေဝ ပဿိ။ သော တံ ဒိသွာ ''ကိံ တာတာ''တိ ပုစ္ဆိတွာ ''ပိတရာ မေ တုမှာကံ ပဏ္ဏံ ပေသိတ''န္တိ ဝုတ္တေ ပဏ္ဏံ ဂဟေတွာ ဝါစေတွာ တုဋ္ဌမာနသော ''ပဿထ, ဘော, မမ သာမိနော မယိ သိနေဟံ ကတွာ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ မင်္ဂလံ ကရောတူ''တိ မမ သန္တိကံ ပဟိဏိ။ ''သီဃံ အရုအာဒီနိ အာဟရထာ''တိ ဂဟပတိကေ အာဏာပေတွာ ကမမဇ္ဈေ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဂေဟံ ကာရာပေတွာ ကမသတတော ပဏ္ဏာကာရံ အာဟရာပေတွာ ဇနပဒသေဠ္ဍိနော ဓီတရံ အာနေတွာ မင်္ဂလံ ကတွာ သေဠ္ဍိဿ သာသနံ ပဟိဏိ ''ဣဒဉ္စိဒဉ္စ မယာ ကတ''န္တိ။

တံ သုတွာ သေဠ္ဍိနော ''ယံ ကာရေမိ, တံ န ဟောတိ။ ယံ န ကာရေမိ, တံ ဟောတီ''တိ မဟန္တံ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ပုတ္တသောကေန သဒ္ဓိံ သော သောကော ဧကတော ဟုတွာ ကုစ္ဆိဍာဟံ ဥပ္ပာဒေတွာ အတိသာရံ ဇနေသိ။ သေဠ္ဍိဓီတာပိ ''သစေ ကောစိ သေဠ္ဍိနော သန္တိကာ အာဂစ္ဆတိ, မမ အကထေတွာ သေဠ္ဍိပုတ္တဿ ပဌမတရံ မာ ကထေထာ''တိ အာဏာပေသိ။ သေဠ္ဍိပိ ခေါ ''န အနိ ဒုဋ္ဌပုတ္တံ မမ သာပတေယျဿ သာမိကံ ကရိဿာမီ''တိ စိန္တေတွာ ဧကံ အာယုတ္တကံ အာဟ – ''မာတုလ, ပုတ္တံ မေ ဒဋ္ဌုကာမောမှိ, ဧကံ ပာဒမူလိကံ ပေသေတွာ ဧကံ ပဏ္ဏံ လိခိ

တ္တ ပေသေတ္တ မမ ပုတ္တံ ပက္ကောသာပေဟီ''တိ။ သော ''သာဓူ''တိ ပဏ္ဏံ ဒတ္တ ဧကံ ပုရိသံ ပေသေသိ။ သေဋ္ဌိ ဓီတာ သေဋ္ဌိဿ ဗလဝဂိလာနကာလေ ဃောသိတကုမာရံ အာဒာယ အဂမာသိ။ သေဋ္ဌိ ကာလမကာသိ။ ရာဇာ ပိတရိ ကာ လင္ကတေ ပိတရာ ဘုတ္တဘောဂံ ဒတ္တ သဗ္ဗသတေန သေဋ္ဌိဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ ဃောသိတသေဋ္ဌိ နာမ ဟုတ္တ မဟာ သမ္ပတ္တိယံ ဌိတော သေဋ္ဌိဓီတာယ ကာဠိယာ ဝစနေန အာဒိတော ပဋ္ဌာယ သတ္တသု ဌာနေသု အတ္တနော မရဏမုတ္တဘာဝံ ဉတ္ တ ဒေဝသိကံ သတသဟဿံ ဝိဿဇ္ဇေတ္တ အနံ ပဋ္ဌပေသီတိ။ ဧဝမဿ သတ္တသု ဌာနေသု အရောဂဘာဝတေ ပုညဝ တော ဣဒ္ဓိ။ တတ္ထ ဂဟန္တိ ဂေဟံ ဝုစ္စတိ, ဂဟေ ပတိ **ဂဟပတိ**။ မဟာသာလကုလေ အဓိပတိဿေတံ နာမံ။ ကေသုစိ ပေါတ္ထကေသု ဃောသိတာနန္တရံ မေဏ္ဍကော လိခိတော။

ပဉ္စန္နံ မဟာပုညာနံ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ တိ ဧတ္ထ ပုညိဒ္ဓိ ပဉ္စန္နံ မဟာပုညာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ပဉ္စ မဟာ ပုညာ နာမ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ, တဿ ဘရိယာ စန္ဒပဒုမာ, ပုတ္တော ဓနဉ္စယသေဋ္ဌိ, သုဏိသာ သုမနဒေဝီ, ဒါသော ပု ဏ္ဏော နာမာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဇနာ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ကတာဓိကာရာ။ တေသု မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ အမုတေရသာနိ ကောဋ္ဌ သတာနိ သောဓာပေတ္တ သီသံ န္ဟာတော ဒ္တရေ နိသီဒိတ္တ ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေတိ, အာကာသတော ရတ္တသာလိဓာရာ ဩပတိတ္တ သဗ္ဗကောဋ္ဌေ ပူရေတိ။ တဿ ဘရိယာ တဏ္ဍုလံ ဧကနာဠိမတ္တံ ဂဟေတ္တ ဘတ္တံ ပစာပေတ္တ ဧကေ သ္မိံ သူပဗျဉ္ဇနကေ သူပံ ကာရေတ္တ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတာ ဒ္တရကောဋ္ဌကေ ပညတ္တာသနေ နိသီဒိတ္တ ''သဗ္ဗေ ဘတ္တေန အတ္ထိကာ အာဂစ္ဆန္တူ''တိ ဃောသာပေတ္တ ပက္ကောသာပေတ္တ သုဝဏ္ဏကဋစ္ဆုံ အာဒာယ အာဂတာဂတာနံ ဥပနီတဘာဇနာနိ ပူရေတ္တ ဒေတိ, သကလဒိဝသမ္ပိ ဒေန္တိယာ ကဋစ္ဆုနာ သကိံ ဂဟိတဋ္ဌာနမတ္တမေဝ ပညာယတိ။ တဿ ပုတ္တော သီသံ န္ဟာတော သဟဿတ္ထဝိကံ အာဒာယ ''ကဟာပဏေဟိ အတ္ထိကာ အာဂစ္ဆန္ တူ''တိ ဃောသာပေတ္တ အာဂတာဂတာနံ ဂဟိတဘာဇနာနိ ပူရေတ္တ ဒေတိ။ ထဝိကာယ ကဟာပဏသဟဿမေဝ ဟောတိ။ တဿ သုဏိသာ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတာ စတုဒောဏိကံ ဝီဟိပိဋကံ အာဒာယ အာသနေ နိသိန္နာ ''ဗီဇဘ တ္တေန အတ္ထိကာ အာဂစ္ဆန္တူ''တိ ဃောသာပေတ္တ အာဂတာဂတာနံ ဂဟိတဘာဇနာနိ ပူရေတ္တ ဒေတိ, ပိဋကံ ယ ထာပူရိတမေဝ ဟောတိ။ တဿ ဒါသော သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတော သုဝဏ္ဏယုဂေ သုဝဏ္ဏယောတ္တေဟိ ဂောဏေ ယောဇေတ္တ သုဝဏ္ဏပတောဒယဋ္ဌိံ အာဒာယ ဂေဏာနံ ဂန္ဓပဉ္စင်္ဂုလိကာနိ ဒတ္တ ဝိသာဏေသု သုဝဏ္ဏကောသကေ ပဋိမု ဉ္စိတ္တ ခေတ္တံ ဂန္တ္တ ပာဇေတိ , ဣတော တိဿော, ဣတော တိဿော, မဇ္ဈေ ဧကာတိ သတ္တ သီတာယော ဘိဇ္ဇိ တ္တ ဂစ္ဆန္တိ။ ဇမ္ဗုဒီပဝါသိနော ဘတ္တဗီဇဟိရညသုဝဏ္ဏာဒီသု ယထာရုစိတံ သေဋ္ဌိဂေဟတောယေဝ ဂဏ္ဟိံသု။ အနုက္ကမေန ပန ဘဒ္ဒိယနဂရံ အနုပ္ပတ္တေ ဘဂဝတိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာယ ပဉ္စ မဟာပုညာ စ ဓနဉ္စယသေဋ္ဌိဿ္ သ ဓီတာ ဝိသာခါ စ သောတာပတ္တိဖလံ ပာပုဏိံသု။ အယံ ပန နေသံ ပဉ္စန္နံ မဟာပုညာနံ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။ သင်္ခေပေန ပန ပရိပါကဂတေ ပုညသမ္ဘာရေ ဣဇ္ဈနကဝိသေသော ပုညဝတော ဣဒ္ဓိ။

ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ ဣဇ္ဈနာကာရံ ဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇံ တ ဥပစာရသိဒ္ဓံ ပတ္ထိတသိဒ္ဓံ အညံ တ ဝိဇ္ဇံ ဓာရေန္တီတိ **ဝိဇ္ဇာဓရာ။ ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပေတ္တ** တိ ယထောပစာရံ ဝိဇ္ဇံ မုခေန ပရိဝတ္တေတ္တ။ သေသံ ဝုတ္တတ္ထမေတတိ။

သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ ဣဇ္ဈနာကာရမတ္တံ ပုစ္ဆိတ္တ အညဿ ဝိသေသဿ အဘာဝတော ''ကတမာ''တိ အပုစ္ဆိတ္တ ပကာရမတ္တမေဝ ပုစ္ဆန္တေန ''ကထ''န္တိ ပုစ္ဆာ ကတာ, တထေဝ ''ဧဝ''န္တိ နိဂမနံ ကတံ။ ဧတ္ထ စ ပဋိပ တ္တိသင်္ခါတဿေဝ သမ္မာပယောဂဿ ဒီပနဝသေန ပုရိမပာဠိသဒိသာဝ ပာဠိ အာဂတာ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန သကဋဗျူ ဟာဒိကရဏဝသေန ယံကိဉ္စိ သံဝိဒဟနံ ယံကိဉ္စိ သိပ္ပကမ္မံ ယံကိဉ္စိ ဝေဇ္ဇကမ္မံ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ဥဂ္ဂဟဏံ တိဏ္ဏံ ပိဋကာနံ ဥဂ္ဂဟဏံ, အန္တမသော ကသနဝပနာဒီနိ ဥပာဒာယ တံ တံ ကမ္မံ ကတ္တ နိဗ္ဗတ္တဝိသေသော **တတ္ထ တတ္ ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓီ**တိ အာဂတာတိ။

ဣဒ္ဓိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. အဘိသမယကထာ

အဘိသမယကထာဝဏ္ဏနာ

၁၉. ဣဒါနိ ဣဒ္ဓိကထာနန္တရံ ပရမိဒ္ဓိဘူတံ အဘိသမယံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ အဘိသမယကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ **အဘိသမယော**တိ သစ္စာနံ အဘိမုခေန သမာဂမော, ပဋိဝေဓောတိ အတ္ထော။ **ကေန အဘိသမေတီ**တိ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ? “ဧဝံ မဟတ္ထိယော ခော, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာဘိသမယော”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၇၄) သုတ္တပဒေသု ယော သော အဘိသမယောတိ ဝုတ္တော, တသ္မိံ အဘိသမယေ ဝတ္တမာနေ အဘိသမေတာ ပုဂ္ဂလော ကေန ဓမ္မေန သစ္စာနိ အဘိသမေတိ, အဘိမုခော ဟုတွာ သမာဂစ္ဆတိ, ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ။ အယံ တာဝ စောဒကဿ ပုစ္ဆာ။ **စိတ္တေန အဘိသမေတီ**တိ စိတ္တံ ဝိနာ အဘိသမယာဘာဝတော တထာ ဝိသဇ္ဇနံ။ **ဟဉ္စိ**တိအာဒိ ပုန စောဒနာ။ **ဟဉ္စိ** ယဒီတိ အတ္ထော။ “စိတ္တေနာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ **တေန ဟိ အညာဏီ အဘိသမေတီ**တိ အာဟ။ **န အညာဏီ အဘိသမေတီ**တိ စိတ္တမတ္တေနေဝ အဘိသမယာဘာဝတော ပဋိက္ခေပေါ။ **ဉာဏေန အဘိသမေတီ**တိ ပဋိညာ။ ပုန **ဟဉ္စိ** တိအာဒိ “ဉာဏေနာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ အညာဏီ **အစိတ္တကော** တိ စောဒနာ။ **န အစိတ္တကော အဘိသမေတီ** တိ အစိတ္တကဿ အဘိသမယာဘာဝတော ပဋိက္ခေပေါ။ **စိတ္တေန စာ** တိအာဒိ ပဋိညာ။ ပုန **ဟဉ္စိ** တိအာဒိ သဗ္ဗစိတ္တဉာဏသာဓာရဏဝသေန စောဒနာ။ သေသစောဒနာဝိဿဇ္ဇနေသုပိ ဧသေဝ နယော။

ပရတော ပန **ကမ္မဿကတစိတ္တေန စ ဉာဏေန စာ** တိ ကမ္မဿကာ သတ္တာတိ ဧဝံ ကမ္မဿကတာယ ပဝတ္တစိတ္တေန စ ဉာဏေန စ။ **သစ္စာနုလောမိကစိတ္တေန စ ဉာဏေန စာ** တိ သစ္စပဋိဝေဓဿ အနုကူလတ္တာ သစ္စာနုလောမိကသင်္ခါတေန ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန စ ဝိပဿနာဉာဏေန စ။ **ကထန္တိ** ယထာ အဘိသမယော ဟောတိ, တထာ ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာ။ **ဥပ္ပာဒာဓိပတေယျ** န္တိ ယသ္မာ စိတ္တဿ ဥပ္ပာဒေ အသတိ စေတသိကာနံ ဥပ္ပာဒော နတ္ထိ။ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏဉ္ဟိ စိတ္တံ တေန သဟ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စေတသိကာ ကထံ အာရမ္မဏေ အဂ္ဂဟိတေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ။ အဘိဓမ္မေပိ စိတ္တုပ္ပာဒေနေဝ စေတသိကာ ဝိဘတ္တာ, တသ္မာ မဂ္ဂဉာဏဿ ဥပ္ပာဒေ အဓိပတိဘူတံ စိတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ဉာဏဿာ** တိ မဂ္ဂဉာဏဿ။ **ဟေတု ပစ္စယော စာ** တိ ဇနကော စ ဥပတ္ထမ္ဘကော စ။ **တံသမ္ပယုတ္တ** န္တိ တေန ဉာဏေန သမ္ပယုတ္တံ။ **နိရောဓဂေါစရ**န္တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ။ **ဒဿနာဓိပတေယျ** န္တိ သေသာနံ ဒဿနကိစ္စာဘာဝတော နိဗ္ဗာနဒဿနေ အဓိပတိဘူတံ။ **စိတ္တဿာ** တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ။ **တံသမ္ပယုတ္တ** န္တိ တေန စိတ္တေန သမ္ပယုတ္တံ။

၂၀. ယသ္မာ တေမ္ပိ ပရိယာယံ, န ကေဝလံ စိတ္တဉာဏေဟိယေဝ အဘိသမယော, အထ ခေါ သဗ္ဗေပိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တစိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ သစ္စာဘိသမယကိစ္စသာဓနဝသေန အဘိသမယော နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ တမ္ပိ ပရိယာယံ ဒဿေတုကာမော **ကိံ နု ဧတ္တကောယေဝ အဘိသမယော** တိ ပုစ္ဆိတွာ **န ဟီ**တိ တံ ဝစနံ ပဋိက္ခိပိတွာ **လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ**တိအာဒိမာဟ။ **ဒဿနာဘိသမယော** တိ ဒဿနဘူတော အဘိသမယော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သစ္စာ**တိ သစ္စဉာဏာနိ။ မဂ္ဂဉာဏမေဝ နိဗ္ဗာနာနုပဿနဋ္ဌေန **ဝိပဿနာ။ ဝိမောက္ခော** တိ မဂ္ဂဝိမောက္ခော။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ မဂ္ဂဉာဏမေဝ။ **ဝိမုတ္တီ** တိ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိ။ နိဗ္ဗာနံ အဘိသမီယတီတိ **အဘိသမယော,** သေသာ အဘိသမေန္တိ ဧတေဟီတိ **အဘိသမယာ**။

၂၁. ပုန မဂ္ဂဖလဝသေန အဘိသမယံ ဘိန္ဒိတွာ ဒဿေတုံ **ကိံ နူ**တိအာဒိမာဟ။ ဖလက္ခဏေ ပနေတ္ထ ယသ္မာ သမုစ္ဆေဒနဋ္ဌေန ခယေ ဉာဏံ န လဗ္ဘတိ, တသ္မာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဋ္ဌေန **အနုပ္ပာဒေ ဉာဏ** န္တိ ဝုတ္တံ။ သေသံ ပန ယထာနုရူပံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။ ဣဒါနိ ယသ္မာ ကိလေသပ္ပဟာနေ သတိ အဘိသမယော ဟောတိ, အဘိသမယေ စ သတိ ကိလေသပ္ပဟာနံ ဟောတိ, တသ္မာ စောဒနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကိလေသပ္ပဟာနံ ဒဿေတုကာမော **ယွာယ**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယွာယ**န္တိ ယော အယံ မဂ္ဂဋ္ဌော အရိယပုဂ္ဂလော။ ဧဝမာဒိကာနိ ပနေတ္ထ စတ္တာရိ ဝစနာနိ စောဒကဿ ပုစ္ဆာ။ ပုန **အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတီ**တိ ဣဒံ စောဒနာယ ဩကာသအနတ္ထံ ဝိဿဇ္ဇနံ။ **ခီဏ**န္တိ ဘင်္ဂဝသေန ခီဏံ။ **နိရုဒ္ဓ** န္တိ သန္တာနဝသေန ပုနပ္ပုနံ အနုပ္ပတ္တိယာ နိရုဒ္ဓံ။ **ဝိဂတ**န္တိ ဝတ္တမာနက္ခဏတော အပဂတံ။ **ဝိဂမေတီ**တိ အပဂမယတိ။ **အတ္ထင်္ဂတ** န္တိ အဘာဝံ ဂတံ။ **အတ္ထင်္ဂမေတီ** တိ အဘာဝံ ဂမယတိ။ တတ္ထ ဒောသံ ဒဿေတွာ **န အတီတေ ကိလေသေ ပဇဟတီ**တိ ပဋိက္ခိတ္တံ။ အနာဂတစောဒနာယ **အဇာတ**န္တိ ဇာတိံ အပ္ပတ္တံ။ **အနိဗ္ဗတ္တ** န္တိ သဘာ

ံ အပ္ပတ္တံ။ **အနုပ္ပန္န** န္တိ ဥပ္ပာဒတော ပဘုတိ ဥဒ္ဓံ န ပဋိပန္နံ။ **အဟတုဘူတ**န္တိ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေန စိတ္တသ္သ အဟတုဘူတံ။ အတီတာနာဂတေ ပဇဟတော ပဟာတဗ္ဗာနံ နတ္ထိတာယ အဖလော တယာမော အာပဇ္ဇတီတိ တဒုဘယမ္ပိ ပဋိက္ခိတ္တံ။ **ရတ္တော ရာဂံ ပဇဟတီ** တိ ဝတ္တမာနေန ရာဂေန ရတ္တော တမေဝ ရာဂံ ပဇဟတိ။ ဝတ္တမာနကိလေသေသု ပိ ဧသေဝ နယော။ **ထာမဂတော**တိ ထိရသဘာဝံ ဂတော။ **ကဏှသုက္ကာ** တိ အကုသလာ စ ကုသလာ စ ဓမ္မာ **ယုဂနဒ္ဓာ သမမေဝ ဝတ္တန္တီ**တိ အာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **သံကိလေသိကာ**တိ ဧဝံ သံကိလေသာနံ သမ္ပယုတ္တဘာဝေ သတိ သံကိလေသေ နိယုတ္တာ **မဂ္ဂဘာဝနာ ဟောတီ** တိ အာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပစ္စုပ္ပန္နေ ပဇဟတော တယာမေန သဒ္ဓိံ ပဟာတဗ္ဗာနံ အတ္ထိတာယ သံကိလေသိကာ စ မဂ္ဂဘာဝနာ ဟောတိ, တယာမော စ အဖလော ဟောတိ။ န ဟိ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ ကိလေသာနံ စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တတာ နာမ အတ္ထီတိ။

န ဟီတိ စတုက္ခ ဝုတ္တသ္သ ဝစနသ္သ ပဋိက္ခေပော။ **အတ္ထီ** တိ ပဋိဇာနနံ။ **ယထာ ကထံ ဝိယာ**တိ အတ္ထိဘာဝသ္သ ဥဒာဟရဏဒသ္သနတ္ထံ ပုစ္ဆာ။ ယထာ အတ္ထိ, တံ ကေန ပကာရေန ဝိယ အတ္ထိ, ကိံ ဝိယ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ **သေယ္ယထာပီ** တိ ယထာ နာမ။ **တရုဏရုက္ခော** တိ ဖလအဒါယကဘာဝဒီပနတ္ထံ တရုဏဂ္ဂဟဏံ။ **အဇာတဖလော**တိ ဖလအဒါယကတ္တေပိ သတိ ဖလဂ္ဂဟဏတော ပုရေကာလဂ္ဂဟဏံ။ **တမေန**န္တိ တံ ရုက္ခံ။ **ဧနေ**န္တိ နိပါတမတ္တံ, တံ ဧတေနာတိ ဝါ အတ္ထော။ **မူလံ ဆိန္ဒေယ္ယာ** တိ မူလတော ဆိန္ဒေယ္ယ။ **အဇာတဖလာ**တိ အဇာတာနိ ဖလာနိ။ **ဧဝမေဝ**န္တိ ဧဝံ ဧဝံ။ **ဥပ္ပာဒော ပဝတ္တံ နိမိတ္တံ အာယူဟနာ** တိ စတူဟိပိ ပစ္စုပ္ပန္နခန္ဓသန္တာနမေဝ ဝုတ္တံ။ ယသ္မိံ ဟိ ခန္ဓသန္တာနေ ယံ ယံ မဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တေန တေန မဂ္ဂဉာဏေန ပဟာတဗ္ဗာနံ ကိလေသာနံ တံ ခန္ဓသန္တာနံ အဗီဇံ ဟောတိ, တသ္မိံ သ အဗီဇဘူတတ္တာ တပ္ပစ္စယာ တေ တေ ကိလေသာ အနုပ္ပန္နာ ဧဝ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ **အာဒီနဝံ ဒိသ္ဝာ**တိ အနိစ္စာဒိတော အာဒီနဝံ ဒိသ္ဝာ။ **အနုပ္ပာဒေ** တိအာဒီဟိ စတူဟိ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝုတ္တံ။ **စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ** တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတိ။ **ဟေတုနိရောဓာ ဒုက္ခနိရောဓော**တိ ကိလေသာနံ ဗီဇဘူတသ္သ သန္တာနသ္သ အနုပ္ပာဒနိရောဓာ အနာဂတက္ခန္ဓဘူတသ္သ ဒုက္ခသ္သ ဟေတုဘူတာနံ ကိလေသာနံ အနုပ္ပာဒနိရောဓော ဟောတိ။ ဧဝံ ဒုက္ခသ္သ ဟေတုဘူတကိလေသာနံ အနုပ္ပာဒနိရောဓာ ဒုက္ခသ္သ အနုပ္ပာဒနိရောဓော ဟောတိ။ ဧဝံ ကိလေသပ္ပဟာနယုတ္တိသဗ္ဘာဝတော ဧဝ **အတ္ထိ မဂ္ဂဘာဝနာ** တိအာဒိမာဟ။ အဋ္ဌကထာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၃၂) ပန "ဧဝံ ကိံ ဒီပိတံ ဟောတိ? ဘူမိလဒ္ဓာနံ ကိလေသာနံ ပဟာနံ ဒီပိတံ ဟောတိ။ ဘူမိလဒ္ဓာ ပန ကိံ အတီတာ အနာဂတာ, ဥဒာဟု ပစ္စုပ္ပန္နာတိ? ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နာ ယေဝ နာမာ"တိ ဝတ္ဝာ ကထိတကိလေသပ္ပဟာနသ္သ ဝိတ္ထာရကထာ သုတမယဉာဏကထာယ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဣဓ ပန မဂ္ဂဉာဏေန ပဟာတဗ္ဗာ ကိလေသာယေဝ အဓိပ္ပေတာတိ။

အဘိသမယကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝိဝေကကထာ

ဝိဝေကကထာဝဏ္ဏနာ

၂၂. ဣဒါနိ ပဟာနာဝသာနာယ အဘိသမယကထာယ အနန္တရံ ပဟာနာကာရံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဝိဝေကကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **ယေ ကေစီ**တိ အနဝသေသပရိယာဒာနံ။ **ဗလကရဏီယာ**တိ ဦရုဗလေန ဗာဟုဗလေန ကတ္တဗ္ဗာ။ **ကမ္မန္တာ** တိ ဓာဝနလင်္ဃနကသနဝပနာဒီနိ ကမ္မာနိ။ **ကရီယန္တီ**တိ ဗလဝန္တေဟိ ကရီယန္တိ။ **သီလံ နိဿာယာ** တိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ နိဿယံ ကတွာ။ **ဘာဝေတီ**တိ ဘိန္နသီလဿ ဘာဝနာဘာဝတော ဣဓ ပန လောကိယလောကုတ္တရာ မဂ္ဂဘာဝနာ အဓိပ္ပေတာတိ။ **ဝိဝေကနိဿိတ** န္တိ တဒင်္ဂဝိဝေကံ သမုစ္ဆေဒဝိဝေကံ နိဿရဏဝိဝေကံ နိဿိတံ။ **ဝိဝေကော**တိ ဝိဝိတ္တတာ။ အယဉ္ဟိ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာနုယုတ္တော ယောဂီ ဝိပဿနာက္ခဏေ ကိစ္စတော တဒင်္ဂဝိဝေကနိဿိတံ, အဇ္ဈာသယတော နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတံ, မဂ္ဂက္ခဏေ ကိစ္စတော သမုစ္ဆေဒဝိဝေကနိဿိတံ, အာရမ္မဏတော နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတံ ဘာဝေတိ။ ဧသ နယော **ဝိရာဂနိဿိတာ** ဒီသု။ ဝိဝေကောယေဝ ဟိ ဝိရဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝိရာဂေ, နိရောဓဋ္ဌေန နိရောဓော, ဝေါသဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝေါသဂ္ဂေါ။ အထ ဝါ ကိလေသေဟိ ဝိဝိတ္တတ္တာ ဝိဝေကော, ကိလေသေဟိ ဝိရတ္တတ္တာ ဝိရာဂေ, ကိလေသာနံ နိရုဒ္ဓတ္တာ နိရောဓော, ကိလေသာနဉ္စ ပရိစ္စတ္တတ္တာ ဝိဿဋ္ဌတ္တာ, နိဗ္ဗာနေစတ္တဿ စ ဝိဿဋ္ဌတ္တာ ဝေါသဂ္ဂေါ။ ဝေါသဂ္ဂေါ ပန ဒုဝိဓော ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂေါ စ ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂေါ စ။ တတ္ထ **ပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂေါ** တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂဝသေန, မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသပ္ပဟာနံ။ **ပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂေါ** တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ တန္နိန္နဘာဝေန, မဂ္ဂက္ခဏေ အာရမ္မဏကရဏေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဒနံ။ တဒုဘယမ္ပိ ဣမသ္မိံ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကေ အတ္ထဝဏ္ဏနာနယေ ဝဋ္ဋတိ။ တထာ ဟိ အယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု ဧကေကော ဓမ္မော ယထာဝုတ္တေန ပကာရေန ကိလေသေ စ ပရိစ္စဇတိ, နိဗ္ဗာနဉ္စ ပက္ခန္ဒတိ။ **ဝေါသဂ္ဂပရိဏာမိ** န္တိ ဣမိနာ ပန သကလေန ဝစနေန ဝေါသဂ္ဂတ္ထံ ပရိဏာမိတံ ပရိဏတံ, ပရိပစ္စိတံ ပရိပက္ကဉ္စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အယမ္ပိ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာနုယုတ္တော ဘိက္ခု ယထာ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု ဧကေကော ဓမ္မော ကိလေသပရိစ္စာဂဝေါသဂ္ဂတ္ထဉ္စ နိဗ္ဗာနပက္ခန္ဒနဝေါသဂ္ဂတ္ထဉ္စ ပရိပစ္စတိ, ယထာ စ ပရိပက္ကော ဟောတိ, တထာ နံ ဘာဝေတိ။

၂၃. **ဗီဇဂါမဘူတဂါမာ**တိ ဧတ္ထ မူလဗီဇံ ခန္ဓဗီဇံ အဂ္ဂဗီဇံ ဖဠုဗီဇံ ဗီဇဗီဇန္တိ (ပာစိ. ၉၁) ပဉ္စဝိဓံ ဗီဇံ, ဗီဇဂါမော နာမ ဗီဇသမူဟောတိ အတ္ထော။ တဒေဝ ပန သမ္ပန္နနီလင်္ကုရဟတုဘာဝတော ပဉ္စဝိဓော ဘူတဂါမော နာမ, ဘူတာနံ ဇာတာနံ နိဗ္ဗတ္တမူလနီလင်္ကုရာနံ သမူဟောတိ အတ္ထော။ ဒေဝတာပရိဂ္ဂဟေ သတိ နီလင်္ကုရကာလတော ပဘုတိ ဟောတီတိ တေသံ ဒေဝတာသင်္ခါတာနံ ဘူတာနံ ဂါမောတိပိ ဘူတဂါမောတိ ဝဒန္တိ။ **ဝုဍ္ဎိ** န္တိ အင်္ကုရာဒိဝသေန။ **ဝိရုဠှိ** န္တိ ခန္ဓာဒိဝသေန။ **ဝေပုလ္လ** န္တိ ပုပ္ဖာဒိဝသေန။ ဓမ္မေသု ပန **ဝုဍ္ဎိ** န္တိ အပုဗ္ဗဓမ္မုပ္ပတ္တိဝသေန။ **ဝိရုဠှိ** န္တိ သကိစ္စကရဏသာမတ္ထိယဝသေန။ **ဝေပုလ္လ** န္တိ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိဝသေန ဝိပုလဘာဝန္တိ အတ္ထော။ ဝိပုလတ္တန္တိပိ ပါဌော။ အထ ဝါ တောနိ တီဏိ ပဒါနိ သီလသမာဓိပညာဟိပိ ယောဇေန္တိ။

မဂ္ဂင်္ဂနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ

၂၄. သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ **သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ** တိ သာမိဝစနံ။ စျာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနေသု လောကိယဝိရတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တေ စ ယထာယောဂံ သမ္ပယောဂတော စ အာရမ္မဏတော စ ဝတ္တမာနာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သာမညလက္ခဏတော ဧကီဘူတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ **ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော** တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဒူရီကရဏဝသေန ဝိဝေကော။ ကေသံ? နီဝရဏာနံ။ တဿ **ပဌမံ ဈာနံ ဘာဝယတော**တိအာဒိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဌမဇ္ဈာနမေဝ ဝုတ္တံ။ တသ္မိံ ဝုတ္တေ သေသဈာနာနိပိ ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တိ။ ဈာနေသုပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝိဝေကော နာမ ဟောတိ။ **တဒင်္ဂဝိဝေကော**တိ တေန တေန ဝိပဿနာဉာဏင်္ဂေန ဝိဝေကော။ **ဒိဋ္ဌိဂတာန** န္တိ ဒိဋ္ဌိဝိဝေကဿ ဒုက္ကရတ္တာ ပဓာနတ္တာ စ ဒိဋ္ဌိဝိဝေကောဝ ဝုတ္တော။ တသ္မိံ ဝုတ္တေ နိစ္စသညာဒိဝိဝေကောပိ ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။ **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ သမာဓိ** န္တိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တသမာဓိံ။ **သမုစ္ဆေဒဝိဝေကော** တိ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒေန ဝိဝေကော။ **လောကုတ္တရံ ခယဂါမိမဂ္ဂ** န္တိ ခယသင်္ခါတနိဗ္ဗာနဂါမိလောကုတ္တရမဂ္ဂံ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကော** တိ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပ

သ္သဒ္ဓိယာ ဝိဝေကော။ **နိဿရဏဝိဝေကော** တိ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿရဏဘူတော သင်္ခာရဝိဝေကော။ **ဆန္ဒဇာတော ဟောတီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဇာတဓမ္မဆန္ဒော ဟောတိ။ **သဒ္ဓါဓိမုတ္တော** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေယေဝ သဒ္ဓါယ အဓိမုတ္တော ဟောတိ။ **စိတ္တဉ္စဿ သွာဓိဋ္ဌိတ** န္တိ ပုဗ္ဗဘာဂေယေဝ စိတ္တဉ္စ အဿ ယောဂိဿ သုအဓိဋ္ဌိတံ သုဋ္ဌု ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ။ ဣတိ ဆန္ဒော သဒ္ဓါ စိတ္တန္တိ ဣမေ တယော ဓမ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥပ္ပန္နဝိဝေကာနံ ဥပနိဿယတ္တာ နိဿယာ နာမ။ ကေစိ ပန "စိတ္တဉ္စဿ သွာဓိဋ္ဌိတန္တိ သမာဓိ ဝုတ္တော"တိ ဝဒန္တိ။ **ဝိရာဂာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

နိရောဓတရေ ပန နိရောဓသဒ္ဒေါ အညံ ပရိယာယဝစနံ ဒဿေန္တေန **အမတာ ဓာတူ**တိ ဝုတ္တံ, သေသေသု **နိရောဓော နိဗ္ဗာန**န္တိ ဥဘယတ္ထာပိ နိဗ္ဗာနမေဝ။ **ဒွတဒသ နိဿယာ** တိ ဆန္ဒသဒ္ဓါစိတ္တာနိယေဝ ဝိဝေကာဒီသု စတူသု ဧကေကသ္မိံ တယော တယော ကတွာ ဒွတဒသ နိဿယာ ဟောန္တိ။

၂၅. သမ္မာသင်္ကပ္ပတယာမသတိသမာဓိနမ္ပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမ္မာတစာကမ္မန္တာ ဇီဝတနံ ပန ဈာနက္ခဏေ ဝိပဿနာက္ခဏေ စ အဘာဝတ ဈာနဝိပဿနာနံ ပုဗ္ဗဘာဂပရဘာဂဝသေန ဝတ္တမာနာ ဝိရတိယော ဈာနဝိပဿနာ သန္နိဿိတာ ကတွာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နိဝရဏာနံ ဒိဋ္ဌိဂတာနဉ္စ ဝိဝေကဝိရာဂနိရောဓပ ဋိနိဿဂ္ဂ တထာ ပဝတ္တမာနာနံ ဝိရတီနံ ဝိဝေကာဒယော နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ "တတော, တွံ ဘိက္ခု, ဣမံ သမာဓိံ သဝိတက္ကံ သဝိစာရမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, အဝိတက္ကံ အဝိစာရမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, သပ္ပီတိကမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, နိပ္ပီတိကမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, သာတသဟဂတမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသိ, ဥပေက္ခာသဟဂတမ္ပိ ဘာဝေယ္ယာသီ"တိ (အ. နိ. ၈.၆၃) မေတ္တာဒယော ကာယာနုပဿနာဒယော စ နိယကဇ္ဈတ္တမူလသမာဓိဝသေန စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနိကာ ဝိယ ဝုတ္တာ, ဧဝမိဓာပိ ပုဗ္ဗဘာဂပရဘာဂဝသေန ဝိရတိယော ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌာယမတ္တံ ဂဟေတွာ န ဘဂဝတ အဇ္ဈာစိက္ခိတဗ္ဗော။ ဂမ္ဘီရဉှိ ဗုဒ္ဓဝစနံ, အာစရိယေ ပယိရုပာသိတွာ အဓိပ္ပာယော ဂဟေတဗ္ဗံ။

၂၆-၂၇. ဗောဇ္ဈင်္ဂဗလကန္ဒြိယတရေသုပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဝိဝေကကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. စရိယာကထာ

စရိယာကထာဝဏ္ဏနာ

၂၈-၂၉. ဣဒါနိ ဝိဝေကကထာနန္တရံ ပရမဝိဝေကဘူတဿ နိဿရဏဝိဝေကသင်္ခါတဿ နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကရဏီယဿ သစ္ဆိကိရိယောပာယဒဿနတ္ထံ, တထာ သစ္ဆိကတနိရောဓဿ လောကဟိတသုခကိရိယာကရဏဒဿနတ္ထဉ္စ ဣန္ဒြိယကထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌာပိ စရိယာကထာ ပုန ကထိတာ။ တဿာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဣန္ဒြိယကထာယ ကထိတာယေဝါတိ။

စရိယာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဟဋ္ဌိဟာရိယကထာ

ဟဋ္ဌိဟာရိယကထာဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဣဒါနိ လောကုတ္တရစရိယာပရိယောသာနာယ စရိယာကထာယ အနန္တရံ လောကုတ္တရာနုသာသနပရိယောသာနံ ဟဋ္ဌိဟာရိယံ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဟဋ္ဌိဟာရိယကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **ဟဋ္ဌိဟာရိယာနီ**တိ ပစ္စနီကပဋ္ဌိဟရဏဋ္ဌေန ဟဋ္ဌိဟာရိယာနိ။ **ဣဒ္ဓိဟဋ္ဌိဟာရိယ** န္တိ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန ဣဒ္ဓိ, ပဋ္ဌိဟရဏဋ္ဌေန ဟဋ္ဌိဟာရိယံ, ဣဒ္ဓိယေဝ ဟဋ္ဌိဟာရိယံ ဣဒ္ဓိဟဋ္ဌိဟာရိယံ။ ဣတရေသု ပန အာဒိဿနဋ္ဌေန **အာဒေသနံ,** အနုသာသနဋ္ဌေန **အနုသာသနီ**။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ လောကေ။ **ဧကစ္စော** တိ ဧကော ဟေသော။ ဣဒ္ဓိဟဋ္ဌိဟာရိယနိဒ္ဒေသော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္ထော ယေဝ။ **နိမိတ္တေန အာဒိသတီ** တိ အာဂတနိမိတ္တေန ဝါ ဂတနိမိတ္တေန ဝါ ဌိတနိမိတ္တေန ဝါ ကထေတိ။ **ဧဝမ္ပိ တေ မနော**တိ ဧဝမ္ပိ တဝ မနော သောမနဿိတော ဝါ ဒောမနဿိတော ဝါ ကာမဝိတက္ကာဒိသမ္ပယုတ္တော ဝါ။ အပိ-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ **ဣတ္ထမ္ပိ တေ မနော** တိ သောမနဿိတာဒိတော ဧကေကပ္ပကာရေပိ စိတ္တေ နာနပ္ပကာရပရိဒီပနံ။ **ဣတိပိ တေ စိတ္တ** န္တိ ဣတိပိ တဝ စိတ္တံ, ဣမဉ္စ ဣမဉ္စ အတ္ထံ စိန္တယမာနံ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ **ဗဟုံ စေပိ အာဒိသတီ**တိ စိတ္တတော အညံ ဝါ ဣဒဉ္စ ဣဒဉ္စ နာမ အဟောသိ ဘဝတိ ဘဝိဿတီတိ ဗဟုကမ္ပိ ကထေတိ။ **တထေဝ တံ ဟောတိ, နော အညထာ**တိ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ယထာ ယထာ ကထိတံ, တထေဝ ဟောတိ, အညထာ န ဟောတိ။

န ဟေဝ ခော နိမိတ္တေန အာဒိသတီ တိ နိမိတ္တံ ဇာနန္တောပိ ကေဝလံ နိမိတ္တေနေဝ န ကထေတိ။ **အပိစာ**တိ အပရပရိယာယဒဿနံ။ **မနုဿာန** န္တိ စိတ္တံ ဇာနနကမနုဿာနံ။ **အမနုဿာန** န္တိ သာဝိတာနံ ဝါ အဿာဝိတာနံ ဝါ ယက္ခပိသာစာဒီနံ။ **ဒေဝတာန**န္တိ စာတုမဟာရာဇိကာဒီနံ ။ **သဒ္ဒံ သုတွာ** တိ အညဿ စိတ္တံ ဉတွာ ကထေန္တာနံ သဒ္ဒံ သုဏိတွာ။ **ပနာ**တိ နိပာတော ပုန အာရမ္ဘေ။ **ဝိတက္ကယတော**တိ ယံ ဝါ တံ ဝါ ဝိတက္ကေန ဝိတက္ကေန္တဿ။ **ဝိစာရယတော**တိ ဝိတက္ကသမ္ပယုတ္တေနေဝ ဝိစာရေန ဝိစာရေန္တဿ။ **ဝိတက္ကဝိပ္ဖာရသဒ္ဒံ သုတွာ** တိ ဝိတက္ကဝေဂဝသေန ဥပ္ပန္နံ ဝိပ္ပလပန္တာနံ သုတ္တပ္ပမတ္တာဒီနံ ကူဇနသဒ္ဒံ သုတွာ။ ယံ ဝိတက္ကယတော သော သဒ္ဒော ဥပ္ပန္နော, တဿ ဝသေန “ဧဝမ္ပိ တေ မနော”တိအာဒီနိ အာဒိသတိ။

အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိ န္တိ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝိရဟိတသန္တစိတ္တဿာပိ ဇာနနသမတ္ထတံ ဒဿေန္တေန ဝုတ္တံ, သေသစိတ္တဇာနနေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ **စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ပဇာနာတီ** တိ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ။ **ဘောတော**တိ ဘဝန္တဿ။ **မနောသင်္ခါရာ ပဏိဟိတာ** တိ စိတ္တသင်္ခါရာ ဌပိတာ။ **အမုကံ နာမ ဝိတက္ကံ ဝိတက္ကယိဿတီ**တိ ကုသလာဒိဝိတက္ကံ ဝိတက္ကယိဿတိ ပဝတ္တယိဿတီတိ ပဇာနာတိ။ ပဇာနန္တော စ အာဂမနေန ဇာနာတိ, ပုဗ္ဗဘာဂေန ဇာနာတိ, အန္တောသမာပတ္တိယံ စိတ္တံ ဩလောကေတွာ ဇာနာတိ။ **အာဂမနေန ဇာနာတိ** နာမ ကသိဏပရိကမ္မကာလေယေဝ “ယေနာကာရေနေသ ကသိဏဘာဝနံ အာရဒ္ဓော ပဌမဇ္ဈာနံ ဝါ ဒုတိယာဒိဇ္ဈာနံ ဝါ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ဝါ ဥပ္ပာဒေဿတီ”တိ ဇာနာတိ။ **ပုဗ္ဗဘာဂေန ဇာနာတိ** နာမ ပဌမဝိပဿနာယ အာရဒ္ဓာယ ဇာနာ ဇာနာတိ, “ယေနာကာရေနေသ ဝိပဿနံ အာရဒ္ဓော သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဝါ ဥပ္ပာဒေဿတိ။ပေ.။ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ဝါ ဥပ္ပာဒေဿတီ”တိ ဇာနာတိ။ **အန္တောသမာပတ္တိယံ စိတ္တံ ဩလောကေတွာ ဇာနာတိ** နာမ “ယေနာကာရေန ဣမဿ မနောသင်္ခါရာ ဌပိတာ, ဣမဿ နာမ စိတ္တဿ အနန္တရာ ဣမံ နာမ ဝိတက္ကံ ဝိတက္ကေဿတိ, ဣတော ဝုဋ္ဌိတဿ ဧတဿ ဟာနဘာဂိယော ဝါ သမာဓိ ဘဝိဿတိ, ဌိတိဘာဂိယော ဝါ ဝိသေသဘာဂိယော ဝါ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော ဝါ, အဘိညာယော ဝါ ဥပ္ပာဒေဿတီ”တိ ဇာနာတိ။ **ဗဟုံ စေပိ အာဒိသတီ**တိ စေတောပရိယဉာဏဿ စိတ္တစေတသိကာနံယေဝ အာရမ္မဏကရဏတော သရာကဒိသောဠသပဘေဒဝသေနေဝ ဗဟုံ စေပိ ကထေတိ, န အညဝသေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တထေဝ တံ ဟောတီ**တိ ဣဒံ ဧကံသေန တထေဝ ဟောတိ။ စေတောပရိယဉာဏဝသေန ဉာတဉ္ဟိ အညထာ ဘာဝီ နာမ နတ္ထိ။

ဧဝံ ဝိတက္ကေထာ တိ ဧဝံ နေက္ခမ္မဝိတက္ကာဒယော ပဝတ္တေန္တာ ဝိတက္ကေထ။ **မာ ဧဝံ ဝိတက္ကယိတ္ထာ** တိ
ဧဝံ ကာမဝိတက္ကာဒယော ပဝတ္တေန္တာ မာ ဝိတက္ကယိတ္ထ ။ **ဧဝံ မနသိ ကရောထာ**တိ ဧဝံ အနိစ္စသညမေဝ, ဒုက္ခသညာ
ဒီသု တ အညတရံ မနသိ ကရောထ။ **မာ ဧဝံ မနသာကတ္ထာ** တိ ဧဝံ နိစ္စန္တိအာဒိနာ နယေန မာ မနသိ အကတ္ထ။ **ဣဒံ ပ
ဇဟထာ**တိ ဣဒံ ပဉ္စကာမဂုဏရာဂါဒိံ ပဇဟထ။ **ဣဒံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရထာ** တိ ဣဒံ စတုမဂ္ဂဖလပ္ပဘေဒံ လောကုတ္တ
ရဓမ္မမေဝ ပါပုဏိတွာ နိပ္ဖာဒေတွာ ဝိဟရထ။

၃၁. ဣဒါနိ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယေ အပရံ ပရိယာယံ ဝိသေသေန ဒဿေန္တော **နေက္ခမ္မံ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓီ** တိအာဒိ
မာဟ။ တတ္ထ **ကာမစ္ဆန္ဒံ ပဋိဟရတီ** တိ အတ္တနော ပဋိပက္ခဘူတံ ကာမစ္ဆန္ဒံ ပဋိဗလံ ဟုတွာ ဟရတိ ပဇဟတီတိ တ
ဒေဝ နေက္ခမ္မံ ပါဋိဟာရိယံ နာမာတိ အတ္ထော။ **ယေ တေန နေက္ခမ္မေန သမန္နာဂတာ** တိ ဧဝံ ကာမစ္ဆန္ဒပဋိဟာရ
ကေန တေန နေက္ခမ္မေန ယေ ပုဂ္ဂလာ ပဋိလာဘဝသေန သမန္နာဂတာ။ **ဝိသုဒ္ဓစိတ္တာ** တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဘာဝတော ဝိ
သုဒ္ဓစိတ္တာ။ **အနာဝိလသင်္ကပ္ပာ** တိ ကာမသင်္ကပ္ပေန အနာလုလိတနေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာ။ **ဣတိ အာဒေသနာပါဋိ
ဟာရိယန္တိ** ပရစိတ္တကုသလေန တ အညေန တ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန တ ဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ တ ဧဝံ အာဒေသနာ ပါဋိဟာရိယန္
တိ အတ္ထော။ အထ တ ဣတိ ဧဝံ အာဒိသနံ အာဒေသနာပါဋိဟာရိယန္တိ အာဒေသနသဒ္ဒော ပါဌသေသံ ကတွာ ပယုဇ္
ဇိတဗ္ဗော။ **ဧဝံ အာသေဝိတဗ္ဗ** န္တိ ဣမိနာ စ ပကာရေန ဣမိနာ စ ပကာရေန အာဒိတော သေဝိတဗ္ဗံ။ သေသတ္တယေပိ ဧ
သေဝ နယော။ **တဒနုဓမ္မတာ သတိ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗာ** တိ တဿ နေက္ခမ္မဿ အနုကူလဘူတာ သတိ ဘုသံ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗာ။
ဣတိ အနုသာသနီပါဋိဟာရိယန္တိ ဧတ္ထ အာဒေသနာပါဋိဟာရိယယောဇနာယ ဝိယ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ အဗျာပါ
ဒါဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ပါဌော ပန ဈာနာဒီနိ သင်္ခိပိတွာ အန္တေ အရဟတ္တမဂ္ဂမေဝ ဒဿေတွာ လိခိတော။ တ
တ္ထ စတူသုပိ မဂ္ဂေသု “ဧဝံ အာသေဝိတဗ္ဗော”တိအာဒိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ မဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန ဝုတ္တန္
တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မဂ္ဂဿ ဟိ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတာယ လောကိယမဂ္ဂသင်္ခါတာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိယာ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂုပ္ပါဒ
နတ္ထံ အာသေဝနာဒီသု ကတေသု တာယ ဥပ္ပန္နော မဂ္ဂောပိ အာသေဝိတော ဘာဝိတော ဗဟုလီကတော နာမ ဟောတီတိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗတ္ထိကတအစရိယာ ပန “ဧကေကမဂ္ဂေ သောဠသက္ခဏိကော”တိ ဝဒန္တိ။ တဒနုဓမ္မတာသတိဥပဋ္
ဌာပနံ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေ ယုဇ္ဇတိယေဝါတိ။

၃၂. ပုန **နေက္ခမ္မံ ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓီ** တိအာဒီနိ “ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ”န္တိပဒဿ ကမ္မဓာရယသမာသတ္တဒီပနတ္ထံ
ဝုတ္တာနိ။ သုတ္တန္တေ ဝုတ္တေသု တီသု ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယဿေဝ သမာသတ္တေ ဝုတ္တေ သေသာနံ ဒွိန္နမ္ပိ ဝုတ္တ
တောဝ ဟောတီတိ ဣမသ္မိံ ပရိယာယေ မူလဘူတဿ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယဿေဝ သမာသတ္တော ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတ
ဗ္ဗန္တိ။

ပါဋိဟာရိယကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သမသီသကထာ

သမသီသကထာဝဏ္ဏနာ

၃၃. ဣတာနိ ဟဒ္ဒိဟာရိယကထာနန္တရံ အာဒိဟဒ္ဒိဟာရိယဘူတဿ ဣဒ္ဓိဟဒ္ဒိဟာရိယသင်္ဂဟိတဿ သမသီသိဘာဝဿ ဣဒ္ဓိဟဒ္ဒိဟာရိယဘာဝဒီပနတ္ထံ ဉာဏကထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌာပိ သမသီသကထာ ဣဒ္ဓိဟဒ္ဒိဟာရိယသမ္ဗန္ဓေန ပုန ကထိတာ။ တဿာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ တတ္ထ ကထိတာယေဝါတိ။

သမသီသကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သတိပဋ္ဌာနကထာ

သတိပဋ္ဌာနကထာဝဏ္ဏနာ

၃၄. ဣတာနိ သမသီသကထာနန္တရံ အတ္ထနာ ဝုတ္တဿ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယဿ သာခကေ သတ္တ အနုပဿနာဒိ သေသေ ဒဿေန္တေန ကထိတာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ သတိပဋ္ဌာနကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **စတ္တာရော** တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒော, တေန န တတော ဟေဋ္ဌာ, န ဥဒ္ဓန္တိ သတိပဋ္ဌာနပရိစ္ဆေဒံ ဒီပေတိ။ **ဣမေ**တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗနိဒဿနံ။ **ဘိက္ခဝေ** တိ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကပုဂ္ဂလာလပနံ။ **သတိပဋ္ဌာနာ** တိ တယော သတိပဋ္ဌာနာ သတိဂေါစရောပိ, တိဓာ ပဋိပန္နေသု သာဝကေသု သတ္ထုနော ပဋိဃာနုနယဝီတိဝတ္တတာပိ, သတိပိ။ "စတုန္နံ, ဘိက္ခဝေ, သတိပဋ္ဌာနာနံ သမုဒယဉ္စ အတ္ထင်္ဂမဉ္စ ဒေသေဿာမီ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၄၀၈) ဟိ သတိဂေါစရော "သတိပဋ္ဌာန"န္တိ ဝုတ္တော။ တဿတ္ထော – ပတိဋ္ဌာတိ တသ္မိန္တိ ပဋ္ဌာနံ။ ကာ ပတိဋ္ဌာတိ? သတိ။ သတိယာ ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနန္တိ။

"တယော သတိပဋ္ဌာနာ ယဒရိယော သေဝတိ, ယဒရိယော သေဝမာနော သတ္ထာ ဂဏမနုသာသိတုမရဟတီ"တိ (မ. နိ. ၃.၃၀၄, ၃၁၁) ဧတ္ထ တိဓာ ပဋိပန္နေသု သာဝကေသု သတ္ထုနော ပဋိဃာနုနယဝီတိဝတ္တတာ "သတိပဋ္ဌာန"န္တိ ဝုတ္တာ။ တဿတ္ထော – ပဋ္ဌပေတဗ္ဗတော ပဋ္ဌာနံ, ပဝတ္တယိတဗ္ဗတောတိ အတ္ထော။ ကေန ပဋ္ဌပေတဗ္ဗတောတိ? သတိယာ။ သတိယာ ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနန္တိ။ "စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ပရိပူရေန္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၄၇) ပန သတိယေဝ "သတိပဋ္ဌာန"န္တိ ဝုတ္တာ။ တဿတ္ထော – ပတိဋ္ဌာတီတိ ပဋ္ဌာနံ, ဥပဋ္ဌာတိ ဩက္ကန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ သတိယေဝ ပဋ္ဌာနံ သတိပဋ္ဌာနံ။ အထ ဝါ သရဏဋ္ဌေန သတိ, ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဥပဋ္ဌာနံ။ ဣတိ သတိ စ သာ ဥပဋ္ဌာနဉ္စာတိပိ သတိပဋ္ဌာနံ။ ဣဒမိဓ အဓိပ္ပေတံ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ သတိပဋ္ဌာနာတိ ဗဟုဝစနံ ကတန္တိ? သတိဗဟုတ္တာ။ အာရမ္မဏဘေဒေန ဟိ ဗဟုကာ တာ သတိယောတိ။

ကတမေ စတ္တာရော တိ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ **ဘိက္ခူ** တိ သံသာရေ ဘယံ ဣက္ခတီတိ ဘိက္ခု။ သေသပဒာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ပနေတ္ထ သုတမယဉာဏကထာယ မဂ္ဂသစ္စနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တာယေဝါတိ။

ကသ္မာ ပန ဘဂဝတာ စတ္တာရောဝ သတိပဋ္ဌာနာ ဝုတ္တာ အနူနာ အနဓိကာတိ? ဝေနေယျဟိတတ္တာ။ တဏှာစရိတဒိဋ္ဌိစရိတသမထယာနိကဝိပဿနာယာနိကေသု ဟိ မန္ဒတိက္ခဝသေန ဒွေဓာ ဒွေဓာ ပဝတ္တေသု မန္ဒဿ တဏှာစရိတဿ ဩဠာရိကံ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ, တိက္ခဿ သုခုမံ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ ဒိဋ္ဌိစရိတဿာပိ မန္ဒဿ နာတိပ္ပဘေဒဂတံ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ, တိက္ခဿ အတိပ္ပဘေဒဂတံ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာနံ။ သမထယာနိကဿ စ မန္ဒဿ အကိစ္ဆေန အဓိဂန္တဗ္ဗနိမိတ္တံ ပဌမံ သတိပဋ္ဌာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ, တိက္ခဿ ဩဠာရိကာရမ္မဏေ အသဏ္ဌဟနတော ဒုတိယံ။ ဝိပဿနာယာနိကဿာပိ မန္ဒဿ နာတိပ္ပဘေဒဂတာရမ္မဏံ တတိယံ, တိက္ခဿ အတိပ္ပဘေဒဂတာရမ္မဏံ စတုတ္ထံ။ ဣတိ စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာ အနူနာ အနဓိကာတိ။

သုဘသုခနိစ္စအတ္တဝိပလ္လာသပ္ပဟာနတ္ထံ ဝါ။ ကာယော ဟိ အသုဘော, တတ္ထ စ သုဘဝိပလ္လာသဝိပလ္လတ္ထာ သတ္တာ။ တေသံ တတ္ထ အသုဘဘာဝဒဿနေန တဿ ဝိပလ္လာသဿ ပဟာနတ္ထံ ပဌမံ သတိပဋ္ဌာနံ ဝုတ္တံ။ သုခံ နိစ္စံ အတ္တာတိ ဂဟိတေသုပိ စ ဝေဒနာဒီသု ဝေဒနာ ဒုက္ခာ, စိတ္တံ အနိစ္စံ, ဓမ္မာ အနတ္တာ, တေသု စ သုခနိစ္စအတ္တဝိပလ္လာသဝိပလ္လတ္ထာ သတ္တာ။ တေသံ တတ္ထ ဒုက္ခာဒိဘာဝဒဿနေန တေသံ ဝိပလ္လာသာနံ ပဟာနတ္ထံ သေသာနိ တီဏိ ဝုတ္တာနီတိ ဧဝံ သုဘသုခနိစ္စအတ္တဝိပလ္လာသပ္ပဟာနတ္ထံ ဝါ စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာ။ န ကေဝလဉ္စ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနတ္ထမေဝ, စတုရောဃယောဂါသဝဂန္ထဥပါဒါနအဂတိပ္ပဟာနတ္ထမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓာဟာရပရိညတ္ထမ္ပိ စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၃၅. (က) သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ **ပထဝီကာယ**န္တိ ဣမသ္မိံ ရူပကာယေ ပထဝီဓာတု။ သကလသရီရေ ပန ပထဝီဓာတုံ ဗဟုကတ္တာ သဗ္ဗပထဝီဓာတုသင်္ဂဟတ္ထံ သမူဟတ္တေန ကာယဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ **အာပောကာယာ**ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ကေသကာယာ**ဒီနမ္ပိ ဗဟုကတ္တာ ကေသကာယာဒိဂဟဏံ ကတံ။ **ဝဏ္ဏာ** ဒီနိ ပန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ ကာယဂ္ဂဟဏံ နာရဟန္တ တီတိ တေသံ ဂဟဏံ န ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ခ) **သုခံ ဝေဒန**န္တိအာဒီသု **သုခံ ဝေဒန**န္တိ ကာယိကံ တ စေတသိကံ တ သုခံ ဝေဒနံ။ တထာ **ဒုက္ခံ ဝေဒနံ။ အဒုက္ခမ သုခံ ဝေဒန**န္တိ ပန စေတသိကမေဝ ဥပေက္ခာဝေဒနံ။ **သာမိသံ သုခံ ဝေဒန**န္တိ ဆ ဂေဟသိတသောမနဿဝေဒနာ။ **နိရာမိ သံ သုခံ ဝေဒန**န္တိ ဆ နေက္ခမ္မသိတသောမနဿဝေဒနာ ။ **သာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒန** န္တိ ဆ ဂေဟသိတဒောမနဿဝေဒ နာ။ **နိရာမိသံ ဒုက္ခံ ဝေဒန** န္တိ ဆ နေက္ခမ္မသိတဒောမနဿဝေဒနာ။ **သာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒန**န္တိ ဆ ဂေဟသိတ ဥပေက္ခာဝေဒနာ။ **နိရာမိသံ အဒုက္ခမသုခံ ဝေဒန**န္တိ ဆ နေက္ခမ္မသိတဥပေက္ခာဝေဒနာ။

(ဂ) **သရာဂံ စိတ္တ** န္တိအာဒီနိ ဉာဏကထာယံ ဝုတ္တတ္ထာနိ။

(ဃ) **တဒဝသေသေ ဓမ္မေ** တိ တေဟိ ကာယဝေဒနာစိတ္တေဟိ အဝသေသေ တေဘူမကဓမ္မေ။ သဗ္ဗတ္ထ **တေန ဉာဏေနာ**တိ တေန သတ္တဝိဓေန အနုပဿနာဉာဏေန။ ယာနိ ပနေတ္ထ အန္တရန္တရာ အဝုတ္တတ္ထာနိ, တာနိ ဟေဋ္ဌာ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တတ္ထာနေတတိ။

သတိပဋ္ဌာနကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝိပဿနာကထာ

ဝိပဿနာကထာဝဏ္ဏနာ

၃၆. ဣဒါနိ ဝိပဿနာပဋိသံယုတ္တာယ သတိပဋ္ဌာနကထာယ အနန္တရံ ဝိပဿနာပဘေဒံ ဒဿေန္တေန ကထိ
တာယ သုတ္တန္တပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဝိပဿနာကထာယ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။ တတ္ထ သုတ္တန္တေ တာဝ **သော**ဣတိ သဗ္ဗ
နာမတ္တာ ယော တ သော တ သဗ္ဗောပိ သင်္ဂဟိတော ဟောတိ။ **ဝတာ**တိ ဧကံသတ္ထေ နိပါတော။ **ကဉ္စိ သင်္ခါရ** န္တိ
အပ္ပမတ္တကမ္ပိ သင်္ခါရံ။ **အနုလောမိကာယ ခန္တိယာ** တိ ဧတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏမေဝ လောကုတ္တရမဂ္ဂံ အနုလောမေ
တီတိ အနုလောမိကံ, တဒေဝ ခန္တိမပေက္ခိတ္ွာ အနုလောမိကာ။ သဗ္ဗသင်္ခါရာ တဿ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တ
တော ခမန္တိ ရုစ္စန္တီတိ ခန္တိ။ သာ မုဒုကာ မဇ္ဈိမာ တိက္ခာတိ တိဝိဓာ။ ကလာပသမ္မသနာဒိကာ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏပရိ
ယောသာနာ မုဒုကာနုလောမိကာ ခန္တိ။ ဘင်္ဂါနုပဿနာဒိကာ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏပရိယောသာနာ မဇ္ဈိမာနုလောမိ
ကာ ခန္တိ။ အနုလောမဉာဏံ တိက္ခာနုလောမိကာ ခန္တိ။ **သမန္နာဂတော** တိ ဥပေတော။ **နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ** တိ ယထာဝုတ္
တံ ဧတံ ဌာနံ ဧတံ ကာရဏံ န ဝိဇ္ဇတိ။ **သမ္မတ္တနိယာမ** န္တိ ဧတ္ထ “ဟိတသုခါဝဟော မေ ဘဝိဿတီ”တိ ဧဝံ အာသီသ
တော တထေဝ သမ္ဘဝတော အသုဘာဒီသု စ အသုဘန္တိအာဒိအဝိပရီတပ္ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော စ သမ္မာ သဘာဝေတိ သ
မ္မတ္တော, အနန္တရဖလဒါနာယ အရဟတ္တုပ္ပတ္တိယာ စ နိယာမဘူတတ္တာ နိယာမော, နိစ္ဆယောတိ အတ္ထော။ သမ္
မတ္တော စ သော နိယာမော စာတိ သမ္မတ္တနိယာမော။ ကော သော? လောကုတ္တရမဂ္ဂေ, ဝိသေသတော ပန သောတာပ
တ္တိမဂ္ဂေ။ တေန ဟိ မဂ္ဂနိယာမေန နိယတတ္တာ “နိယတော သမ္ဗောဓိပရာယဏော”တိ (ပါရာ. ၂၁; ဒီ. နိ. ၁.၃၇၃) ဝု
တ္တံ။ တံ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမိဿတိ ပဝိသိဿတီတိ ဧတံ အဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ကေတ္ရဘုနော ပန မဂ္ဂသ္
သ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယတ္တာ တံ အနာဒိယိတ္ွာ အနုလောမိကခန္တိယာ အနန္တရံ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေ
ဒိတဗ္ဗံ။ အထ တ အဋ္ဌာရသသု မဟာဝိပဿနာသု ကေတ္ရဘု ဝိဝဋ္ဋနာနုပဿနာ ဟောတီတိ အနုလောမိကခန္တိယာ
ဧဝ သင်္ဂဟိတာ ဟောတိ။ စတူသုပိ သုတ္တန္တေသု ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧတေဟိ အနုလောမိကခ
န္တိသမ္မတ္တနိယာမစတုအရိယဖလဝသေန စ ဆ ဓမ္မာတိ ဆက္ကနိပါတေ (အ. နိ. ၆.၉၈, ၁၀၁) စတ္တာရော သုတ္တန္
တာ ဝုတ္တာ။ ကဏ္ဍ္ဟပက္ခသုက္ကပက္ခဒ္ဝယဝသေန ဟိ စတ္တာရော သုတ္တန္တာဝ ဟောန္တီတိ။

၃၇. ကတိဟာကာရေဟီတိအာဒိကေ ပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမေ သုတ္တန္တနိဒ္ဒေသေ **ပဉ္စက္ခန္ဓေ အနိစ္စတော** တိအာဒီသု နာမ
ရူပဉ္စ နာမရူပဿ ပစ္စယေ စ ပရိဂ္ဂဟေတ္ွာ ကလာပသမ္မသနဝသေန အာရဒ္ဓဝိပဿကော ယောဂါဝစရော ပဉ္စသု ခ
န္ဓေသု ဧကေကံ ခန္ဓံ အနိစ္စန္တိကတာယ အာဒိအန္တဝတာယ စ **အနိစ္စတော** ပဿတိ ။ ဥပ္ပာဒဝယပဋိပီဠနတာယ ဒုက္ခ
ဝတ္ထုတာယ စ **ဒုက္ခတော**။ ပစ္စယယာပနီယတာယ ရောဂမူလတာယ စ **ရောဂတော**။ ဒုက္ခတာသူလယောဂိတာယ ကိလေသာ
သုစိပဂ္ဃရဏတာယ ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဓုမာတပရိပက္ကပဘိန္နတာယ စ **ဂဏ္ဍတော** ။ ပီဠာဇနကတာယ အန္တော
တုဒနတာယ ဒုန္နီဟရဏီယတာယ စ **သလ္လတော** ။ ဝိဂရဟဏီယတာယ အဝမ္ဍိအာဝဟနတာယ အဃဝတ္ထုတာယ စ **အဃ
တော**။ အသေရိဘာဝဇနကတာယ အာဗာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။ အဝသတာယ အဝိဓေယ္ယတာယ စ **ပရတော**။
ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနတာယ **ပလောကတော**။ အနေကဗျသနာဝဟနတာယ **ဤတိတော**။ အဝိဒိတာနံ
ယေဝ ဝိပုလာနံ အနတ္ထာနံ အာဝဟနတော သဗ္ဗုပဒ္ဒဝဝတ္ထုတာယ စ **ဥပဒ္ဒဝတော** ။ သဗ္ဗဘယာနံ အာကရတာယ စ ဒုက္ခ
ဝူပသမသင်္ခါတဿ ပရမဿာသဿ ပဋိပက္ခဘူတတာယ စ **ဘယတော**။ အနေကေဟိ အနတ္ထေဟိ အနုဗဒ္ဓတာယ
အောသူပသဋ္ဌတာယ ဥပသဂ္ဂေ ဝိယ အနဓိဝါသနာရဟတာယ စ **ဥပသဂ္ဂတော** ။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ စေဝ လောဘာဒီ
ဟိ စ လောကဓမ္မေဟိ ပစလိတတာယ **စလတော**။ ဥပက္ကမေန စေဝ သရသေန စ ပဘင်္ဂုပဂမနသီလတာယ **ပဘင်္ဂု
တော**။ သဗ္ဗာဝတ္ထာနိပါတိတာယ ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ **အဒ္ဓုဝတော** ။ အတာယနတာယ စေဝ အလဗ္ဘနေယ္
ယခေမတာယ စ **အတာဏတော**။ အလ္လီယိတုံ အနရဟတာယ အလ္လီနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စာကာရိတာယ
အလေဏတော ။ နိဿိတာနံ ဘယသာရကတ္တာဘာဝေန **အသရဏတော**။ ယထာပရိကပ္ပိတေဟိ ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝေ
ဟိ ရိတ္တတာယ **ရိတ္တတော** ။ ရိတ္တတာယေဝ **တုစ္ဆတော,** အပ္ပကတ္တာ တ။ အပ္ပကမ္ပိ ဟိ လောကေ တုစ္ဆန္တိ ဝုစ္
စတိ။ သာမိနိဝါသိဝေဒကကာရကာဓိဋ္ဌာယကဝိရဟိတတာယ **သုညတော**။ သယဉ္စ အသာမိကဘာဝါဒိတာယ **အနတ္တ
တော**။ ပဝတ္တိဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဿ စ အာဒီနဝတာယ **အာဒီနဝတော**။ အထ ဝါ အာဒီနံ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ အာဒီ
နဝေါ။ ကပဏမနုဿဿေတံ အဓိဝစနံ, ခန္ဓာပိ စ ကပဏာယေဝါတိ အာဒီနဝသဒိသတာယ အာဒီနဝတော။ ဇရာယ စေဝ

မရဏေန စာတိ ဒွေ၀ဓာ ပရိဏာမပကတိတာယ **ဝိပရိဏာမဓမ္မတော**။ ဒုဗ္ဗလတာယ ဖေဂ္ဂု ဝိယ သုခဘဉ္ဇနီယတာယ စ **အသာရကတော**။ အဃဟေတုတာယ **အဃမူလတော**။ မိတ္တမုခသပတ္တော ဝိယ ဝိဿာသဃာတိတာယ **ဝဓကတော**။ ဝိဂတဘဝတာယ ဝိဘဝသမ္ဘူတတာယ စ **ဝိဘဝတော**။ အာသဝပဒဋ္ဌာနတာယ **သာသဝတော**။ ဟေတုပစ္စယေဟိ အဘိသင်္ခတတာယ **သင်္ခတတော**။ မစ္စုမာရကိလေသမာရာနံ အာမိသဘူတတာယ **မာရာမိသတော**။ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏပကတိတာယ **ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏဓမ္မတော**။ သောကပရိဒေဝဥပါယာသဟေတုတာယ **သောကပရိဒေဝဥပါယာသဓမ္မတော**။ တဏှာဒိဋ္ဌိဒုစ္စရိတသံကိလေသာနံ ဝိသယဓမ္မတာယ **သံကိလေသိကဓမ္မတော** ပဿတိ။ သဗ္ဗေသု စ ဣမေသု "ပဿတိ"တိ ဟဒေသေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၃၈. ပဉ္စက္ခန္ဓေ တိ သမူဟတော ဝုတ္တေပိ ဧကေကခန္ဓဝသေန အတ္ထဝဏ္ဏနာ ကလာပသမ္မသနဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝိသုံ ဝိသုံ အာဂတတ္တာ ပရိယောသာနေ စ ဝိသုံ ဝိသုံ ခန္ဓာနံ ဝသေန အနုပဿနာနံ ဂဏိတတ္တာ သမူဟေ ပဝတ္တာ ဝစနာနံ အဝယဝေပိ ပဝတ္တိသမ္ဘဝတော စ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တသမ္မသနာနံ ဧကတော သင်္ခိပိတွာ ဝစနဝသေန တ "ပဉ္စက္ခန္ဓေ"တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ "ဧကေပ္ပဟာရေန ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ ဝုဋ္ဌာတီ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၈၃) အဋ္ဌကထာဝစနသဗ္ဗာဝတော တ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဧကတော သမ္မသနံ တ ယုဇ္ဇတိယေဝတိ။ **ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ နိရောဓေ နိစ္စံ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော**တိအာဒီနဝဉာဏနိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တနယေန ဝိပဿနာကာလေ သန္တိပဒဉာဏဝသေန နိစ္စံ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော။ **သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတီ** တိ မဂ္ဂက္ခဏေ ဩက္ကမတိ, ဖလက္ခဏေ ပန ဩက္ကန္တော နာမ ဟောတိ။ ဧသေဝ နယော သဗ္ဗေသုပိ နိယာမောက္ကမနပရိယာယေသု။ **အာရောဂျ** န္တိ အာရောဂျဘူတံ။ **ဝိသလ္လ** န္တိ သလ္လဝိရဟိတံ။ ဧသေဝ နယော ဤဒိသေသု။ **အနာဗာဓ**န္တိ အာဗာဓဝိရဟိတံ, အာဗာဓပဋိပက္ခဘူတံ တာ။ ဧသ နယော ဤဒိသေသု။ **အပရပ္ပစ္စယ** န္တိ အညပစ္စယဝိရဟိတံ။ **ဥပဿဂ္ဂတော** တိ စ **အနုပဿဂ္ဂ** န္တိ စ ကေစိ သံယောဂံ ကတွာ ပဌန္တိ။ **ပရမသုည**န္တိ သဗ္ဗသင်္ခါရသုညတ္တာ ဥတ္တမတ္တာ စ ပရမသုညံ။ **ပရမတ္ထ** န္တိ သင်္ခတာသင်္ခတာနံ အဂ္ဂဘူတတ္တာ ဥတ္တမတ္ထံ ။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဝသေန နပုံသကဝစနံ။ နိဗ္ဗာနဿ စ သုညတ္တာ အနတ္တတ္တာ စ ဣမသ္မိံ ဒွယေ ပဋိလောမပရိယာယော န ဝုတ္တော။ **အနာသဝ**န္တိ အာသဝဝိရဟိတံ။ **နိရာမိသ**န္တိ အာမိသဝိရဟိတံ။ **အဇာတ**န္တိ ဇာတိဝိရဟိတတ္တာ အနုပ္ပန္နံ။ **အမတ**န္တိ ဘင်္ဂါဘာဝတော မရဏဝိရဟိတံ။ မရဏမ္ပိ ဟိ နပုံသကဘာဝဝစနဝသေန "မတ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

၃၉. ဝေမိမာယ ပဋိပာဋိယာ ဝုတ္တာသု အာကာရဘေဒဘိန္နာသု စတ္တာလီသာယ အနုပဿနာသု သဘာဝသင်္ဂဟဝသေန တီသုယေဝ အနုပဿနာသု ဧကသင်္ဂဟံ ကရောန္တော **အနိစ္စတောတိ အနိစ္စာနုပဿနာ** တိအာဒိမာဟ။ တာသု ယထာနုရူပံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တတ္တေ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ အဝသာနေ ပနေတာ ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဏနဝသေန ဒဿိတာ။ ဂဏနာသု စ ဂဏနပဋိပာဋိဝသေန ပဌမံ အနတ္တာနုပဿနာ ဂဏိတာ။ တတ္ထ **ပဉ္စဝီသတီ**တိ "ပရတော ရိတ္တတော တုစ္ဆတော သုညတော အနတ္တတော"တိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ပဉ္စဝီသတိ **အနတ္တာနုပဿနာ**။ **ပညာသာ**တိ "အနိစ္စတော ပလောကတော စလတော ပဘင်္ဂုတော အဒ္ဓုဝတော ဝိပရိဏာမဓမ္မတော အသာရကတော ဝိဘဝတော သင်္ခတတော မရဏဓမ္မတော"တိ ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ဒသ ဒသ ကတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ပညာသံ **အနိစ္စာနုပဿနာ။ သတံ ပဉ္စဝီသတိ စေတ**တိ သေသာ "ဒုက္ခတော ရောဂတော"တိအာဒယော ဧကေကသ္မိံ ခန္ဓေ ပဉ္စဝီသတိ ပဉ္စဝီသတိ ကတွာ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ပဉ္စဝီသတိသတံ **ဒုက္ခာနုပဿနာ။ ယာနိ ဒုက္ခေ ပဝုစ္စရေ** တိ ယာ အနုပဿနာ ဒုက္ခေ ခန္ဓပဉ္စကေ ဂဏနဝသေန ပဝုစ္စန္တိ, တာ သတံ ပဉ္စဝီသတိ စေတတိ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ "ယာနီ"တိ စေတ္ထ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ။

ဝိပဿနာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. မာတိကာကထာ

မာတိကာကထာဝဏ္ဏနာ

၄၀. ဣဒါနိ မဟာထေရော ဝိပဿနာကထာနန္တရံ သကလေ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ နိဒ္ဒိဋ္ဌေ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂနိ ဗ္ဗာနဓမ္မေ အာကာရနာနတ္တဝသေန နာနာပရိယာယေဟိ ထောမေတုကာမော **နိစ္ဆာတော** တိအာဒိနိ ဧကူနဝီသတိ မာတိကာပဒါနိ ဥဒ္ဒိသိတွာ တေသံ နိဒ္ဒေသဝသေန မာတိကာကထံ နာမ ကထေသိ။ တဿာ အယံ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏ နာ။ မာတိကာယ တာဝ **နိစ္ဆာတော** တိ အမိလာတော။ သဗ္ဗေပိ ဟိ ကိလေသာ ပီဠာယောဂတော မိလာတာ, ရာဂေပိ တာဝ နိရန္တရပ္ပဝတ္တော သရီရံ ဒဟတိ, ကိံ ပန သေသာ ကိလေသာ ။ ''တယောမေ, ဘိက္ခဝေ, အဂ္ဂီ ရာဂဂ္ဂိ ဒောသဂ္ဂိ မောဟဂ္ဂိ''တိ (ဣတိဝု. ၉၃; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅) ပန ကိလေသနာယကာ တယော ဧဝ ကိလေသာ ဝုတ္တာ, တံသမ္ပယုတ္တာပိ ပန ဒဟန္တိယေဝ။ ဧဝံ ဆာတကိလေသာဘာဝတော နိစ္ဆာတော။ ကော သော? ဝိမောက္ခသမ္ဗန္ဓေန ဝိမောက္ခောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မုစ္စတီတိ **မောက္ခော** ။ ဝိမုစ္စတီတိ **ဝိမောက္ခော** တိ အတ္ထော။ ဣဒမေကံ မာတိကာပဒံ။ **ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိ** တိ ဝိဇ္ဇာယေဝ ဝိမုတ္တိ။ ဣဒမေကံ မာတိကာပဒံ။ **ဈာနဝိမောက္ခော** တိ ဈာနမေဝ ဝိမောက္ခော။ ဣဒမေကံ မာတိကာပဒံ။ သေသာနိ ဧကေ ကာနေတတိ ဧဝံ ဧကူနဝီသတိ မာတိကာပဒါနိ။

၄၁. နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒတော နိစ္ဆာတော တိ နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒတော အပေတတ္တာ ကာမစ္ဆန္ဒ တော နိက္ကိလေသော ယောဂီ။ တေန ပဋိလဒ္ဓံ နေက္ခမ္မမ္ပိ နိစ္ဆာတော နိက္ကိလေသော ဝိမောက္ခော။ ဧဝံ သေသေသု ပိ။ **နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒတော မုစ္စတီတိ ဝိမောက္ခော** တိ နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒတော ယောဂီ မုစ္စတီတိ တံ နေ က္ခမ္မံ ဝိမောက္ခောတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **ဝိဇ္ဇတီတိ ဝိဇ္ဇာ** တိ သဘာဝတော ဝိဇ္ဇတိ အတ္ထိ ဥပလဗ္ဘတီတိ ဝိဇ္ဇာ နာမာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သဘာဝဇာနနတ္ထံ ပဋိပန္နေဟိ ယောဂီဟိ သဘာဝံ ဝေဒီယတိ ဇာနီယတီတိ ဝိဇ္ဇာ နာမာ တိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဝိသေသလာဘတ္ထံ ပဋိပန္နေဟိ ယောဂီဟိ ဝေဒီယတိ ပဋိလာဘီယတီတိ ဝိဇ္ဇာ နာမာတိ အတ္ ထော။ အထ ဝါ အတ္တနာ ဝိန္ဒိတဗ္ဗံ ဘူမိံ ဝိန္ဒတိ လဘတီတိ ဝိဇ္ဇာ နာမာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သဘာဝဒဿနဟေတုတ္ တာ သဘာဝံ ဝိဒိတံ ကရောတီတိ ဝိဇ္ဇာ နာမာတိ အတ္ထော။ **ဝိဇ္ဇန္တော မုစ္စတိ, မုစ္စန္တော ဝိဇ္ဇတီ** တိ ယထာဝုတ္တော ဓမ္မော ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန ဝိဇ္ဇမာနော ယထာဝုတ္တတော မုစ္စတိ, ယထာဝုတ္တတော မုစ္စမာနော ယထာဝုတ္တေ နတ္ထေန ဝိဇ္ဇတီတိ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိ နာမာတိ အတ္ထော။

ကာမစ္ဆန္ဒံ သံဝရဋ္ဌေနာ တိ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝါရဏဋ္ဌေန တံ နေက္ခမ္မံ **သီလဝိသုဒ္ဓိ** နာမာတိ အတ္ထော။ တံယေဝ အဝိက္ခေပဟေတုတ္တာ အဝိက္ခေပဋ္ဌေန **စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** ။ ဒဿနဟေတုတ္တာ ဒဿနဋ္ဌေန **ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ** ။ သေသေ သုပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတီ** တိ နေက္ခမ္မာဒိနာ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိကံ ယောကာဝစရော ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတီတိ နေက္ခမ္မာဒိကော ဓမ္မော ပဿဒ္ဓိ နာမာတိ အတ္ထော။ **ပဟီနတ္တာ** တိ တေန တေန ပဟာနေန ပဟီနတ္တာ။ **ဉာတဋ္ဌေန ဉာဏန္တိ** ဈာနပစ္စဝေက္ခဏာဝသေန ဝိပဿနာဝသေန မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာဝသေန ဉာတဋ္ဌေန နေက္ခမ္မာဒိကံ ဉာဏံ နာမာတိ အတ္ထော။ **ဒိဋ္ဌတ္တာ ဒဿန** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝိသုဇ္ဈတီ** တိ ယောဂီ, နေက္ခမ္မာဒိကာ ဝိ **သုဒ္ဓိ**။

နေက္ခမ္မနိဒ္ဒေသေ နေက္ခမ္မံ အလောဘတ္တာ ကာမရာဂတော နိဿဋန္တိ **နိဿရဏံ** ။ တတော နိက္ခန္တန္တိ **နေက္ခမ္မံ** ။ ''ရူပာနမေတံ နိဿရဏံ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မ''န္တိ ဝုစ္စမာနေ အာရုပ္ပဝိသေသသဿ အဒိဿနတော ဝိသေသ ဿ ဒဿနတ္ထံ အညတ္ထ ဝုတ္တဟဋ္ဌက္ကမေနေဝ **ယဒိဒံ အာရုပ္ပ** န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အာရုပ္ပံ ရူပတော နိက္ခန္ တတ္တာ နေက္ခမ္မံ နာမာတိ အဓိကာရဝသေနေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဘူတ** န္တိ ဥပ္ပာဒသမာယောဂဒီပနံ။ **သင်္ခတ** န္တိ ပစ္စယ ဗလဝိသေသဒဿနံ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န** န္တိ ပစ္စယသမာယောဂေပိ ပစ္စယာနံ အဗ္ဗာပာရဘာဝဒဿနံ။ **နိရောဓော တသ္မ သ နေက္ခမ္မ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ တတော သင်္ခတတော နိက္ခန္တတ္တာ တဿ သင်္ခတဿ နေက္ခမ္မံ နာမ။ အာရုပ္ပဿ စ နိရောဓဿ စ ဂဟဏံ အညတ္ထ ဟဋ္ဌေ ဝုတ္တက္ကမေနေဝ ကတံ။ ''ကာမစ္ဆန္ဒဿ နေက္ခမ္မံ နေက္ခမ္မ''န္တိ ဝုစ္စ မာနေ ပုနရုတ္တံ ဟောတိ။ နေက္ခမ္မဝစနေနေဝ စ တဿ နေက္ခမ္မသိဒ္ဓီတိ တံ အဝတွာ သေသနေက္ခမ္မမေဝ ဝုတ္ တံ။ တံ ဥဇုကမေဝ။ နိဿရဏနိဒ္ဒေသေပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နိဿရဏီယာ ဓာတုယော ပနေတ္

ထ ဥဇုကမေဝ နေက္ခမ္မန္တိ ဝုတ္တံ။ **ပဝိဝေကောတိ** ပဝိဝိတ္တဘာဝေ နေက္ခမ္မာဒိကောယေဝ။ **တေသဇ္ဇတီ** တိ ယောဂီ, နေက္ခမ္မာဒယော **တေသက္ကေ** ။ နေက္ခမ္မံ ပဝတ္တေန္တော ယောဂီ နေက္ခမ္မေန စရတီတိ ဝုစ္စတိ။ တံ ပန နေက္ခမ္မံ **စရိယာ**။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ ဈာနဝိမောက္ခနိဒ္ဒေသေ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝိမောက္ခကထာယံ ဝုတ္တံ။ ကေဝလံ တတ္ထ "ဇာနာတီတိ ဈာနဝိမောက္ခော"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁၇) ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန "ဇာနာတီတိ, ဈာယတီ"တိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာဝ ဒေသနာ ကတာတိ အယံ ဝိသေသော။

၄၂. ဘာဝနာဓိဋ္ဌာနဇီဝိတနိဒ္ဒေသေ စ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ ကတာ။ ဓမ္မတော ပန **ဘာဝနာ** နာမ နေက္ခမ္မာဒယော။ **အဓိဋ္ဌာနံ** နာမ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန ပတိဋ္ဌာပိတစိတ္တမေဝ။ **ဇီဝိတံ** နာမ နေက္ခမ္မာဒိဝသေန ပတိဋ္ဌာပိတစိတ္တသ္သ သမ္မာအာဇီဝေ နာမ။ ကော သော သမ္မာအာဇီဝေ နာမ ? မိစ္ဆာဇီဝ ဝိရတိ, ဓမ္မေန သမေန ပစ္စယပရိယေသနတာယာမော စ။ တတ္ထ **သမံ ဇီဝတီ**တိ သမံ ဇီဝိတံ ဇီဝတိ, ဘာဝနပုံသကဝစနံ တ, သမေန ဇီဝတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နော ဝိသမန္တိ** "သမံ ဇီဝတီ"တိ ဝုတ္တသ္သေဝ အတ္ထသ္သ ပဋိသေဓဝသေန အဝဓာရဏံ ကတံ။ **သမ္မာ ဇီဝတီ**တိ အာကာရနိဒ္ဒေသနံ။ **နော မိစ္ဆာ**တိ တသ္သေဝ နိယမနံ။ **ဝိသုဒ္ဓံ ဇီဝတီ** တိ သဘာဝဝိသုဒ္ဓိယာ ဝိသုဒ္ဓံ ဇီဝိတံ ဇီဝတိ။ **နော ကိလိဋ္ဌ** န္တိ တသ္သေဝ နိယမနံ။ **ယညဒေဝတ**တိအာဒီဟိ ယထာဝုတ္တာနံ တိဿန္နံ သမ္ပဒာနံ အာနိသံသံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ယညဒေဝတ**တိ ယံ ယံ ဧဝ။ **ခတ္တိယပရိသ**န္တိ ခတ္တိယာနံ သန္နိပာတံ။ သော ဟိ သမန္တတော သီဒန္တိ ဧတ္ထ အကတဗုဒ္ဓိနောတိ ပရိသာတိ ဝုစ္စတိ။ ဧသေဝ နယော ဣတရတ္တယေ။ ခတ္တိယာဒီနံယေဝ အာဂမနသမ္ပတ္တိယာ ဉာဏသမ္ပတ္တိယာ စ သမန္နာဂတတ္တာ တာသံယေဝ စတဿန္နံ ဂဟဏံ , န သုဒ္ဒပရိသာယ။ **ဝိသာရဒအော**တိ တီဟိ သမ္ပဒာဟိ သမ္ပန္နော ဝိဂတသာရဇ္ဇော, နိဗ္ဘယောတိ အတ္ထော။ **အမင္ကုဘူတော** တိ အသင်္ကုစိတော န နိတ္တေဇဘူတော။ **တံ ကိဿ ဟေတု** တိ တံ ဝိသာရဒတ္တံ ကေန ဟေတုနာ ကေန ကာရဏေန ဟောတီတိ စေတိ အတ္ထော။ ဣဒာနိ **တထာ ဟီ**တိ တဿ ကာရဏဝစနံ။ ယသ္မာ ဧဝံ တိသမ္ပဒာသမ္ပန္နော, တသ္မာ "ဝိသာရဒေ ဟောတီ"တိ ဝိသာရဒဘာဝဿ ကာရဏံ ဒဿေတ္ဝာ ဒေသနံ နိဋ္ဌပေသီတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနိယာ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂ-အဋ္ဌကထာယ

မာတိကာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပညာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စူဠဝဂ္ဂဿ အပုဗ္ဗတ္ထာနုဝဏ္ဏနာ။

တွောဝတာ စ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟိတဿ

သမတိံသကထာပဋိမဏ္ဍိတဿ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ ဟောတီတိ။

နိဂမနကထာ

မဟာဝဂ္ဂေ မဇ္ဈိမော စ, စူဠဝဂ္ဂေ စ နာမတော။
တယော ဝဂ္ဂါ ဣဓ ဝုတ္တာ, ပမာဏပဋိဟဋ္ဌိယာ။

ဝဂ္ဂေ ဝဂ္ဂေ ဒသ ဒသ, ကထာ ယာ တာ ဥဒီရိတာ။
ဥဒ္ဒါနကထာ သဗ္ဗာသံ, ဣမာ တာသံ ယထာက္ကမံ။

ဉာဏံ ဒိဋ္ဌိ အာနာပာနံ, ဣန္ဒြိယံ ဝိမောက္ခပဉ္စမံ။
ဂတိ ကမ္မံ ဝိပလ္လာသော, မဂ္ဂေ မဏ္ဍောတိ တာ ဒသ။

ယုဂနဒ္ဓသစ္စဗောဇ္ဈင်္ဂါ, မေတ္တာ ဝိရာဂပဉ္စမာ။
ပဋိသမ္ဘိဒါ ဓမ္မစက္ကံ, လောကုတ္တရဗလသုညတာ။

ပညာ ဗုဒ္ဓိ အဘိသမယော၊ ဝိဝေကော စရိယပဋ္ဌမော။
ဟဋ္ဌိဟိရံ သမသီသ-သတိ ဝိပဿနမာတိကာ။

ယော သော သုဂတသုတာနံ၊ အဓိပတိဘူတေန ဘူတဟိတရတိနာ။
ထေရေန ထိရဂုဏဝတာ၊ ဝုတ္တော **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** ။

တဿ **တ္ထဝဏ္ဏနာ** ယာ၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌကထာနယံ တထာ ယုတ္တိံ။
နိဿာယ မယာရဒ္ဓါ၊ နိဋ္ဌာနမုပာဂတာ သော။

ယံ တံ ဥတ္တရမန္တိ၊ မန္တိဂုဏယုတော ယုတော စ သဒ္ဓါယ။
ကာရယိ မဟာဝိဟာရေ၊ ပရိဝေဏမနေကသာခုဂုဏံ။

ထေရေနေတ္ထ နိဝသတာ၊ သမာပိတာယံ **မဟာဘိဓာနေန**။
တတိယေ ဝဿေ စုတိတော၊ မောဂ္ဂလ္လာနဿ ဘူပတိနော။

သမယံ အနုလောမေန္တိ၊ ထေရာနံ ထေရတာဒီဟာနံ။
နိဋ္ဌံ ဂတာ ယထာယံ၊ အဋ္ဌကထာ လောကဟိတဇနနီ။

ဓမ္မံ အနုလောမေန္တာ၊ အတ္တဟိတံ ပရဟိတဥ္စ သာဓေန္တာ။
နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆန္တု တထာ၊ မနောရထာ သဗ္ဗသတ္တာနံ။

သဒ္ဓမ္မပကာသိနိယာ၊ အဋ္ဌကထာယေတ္ထ ဂဏိတကုသလေဟိ။
ဂဏိတာ တု ဘာဏဝါရာ၊ ဝိညေယျာ အဋ္ဌပညာသ။

အာနုဋ္ဌုဘေန အဿာ၊ ဆန္ဒောဗန္ဓေန ဂဏိယမာနာ တု။
စုဒ္ဒသသဟဿသင်္ခါ၊ ကထာယော ပဥ္စ စ သတာနိ။

သာသနစိရဋ္ဌိတတ္ထံ၊ လောကဟိတတ္ထဥ္စ သာဒရေန မယာ။
ပုညံ ကမ္မံ ရစယတာ၊ ယံ ပတ္တမနပ္ပကံ ဝိပုလံ။

ပုညေန တေန လောကော၊ သဒ္ဓမ္မရသာယနံ ဒသဗလဿ။
ဥပဘုဥ္ဇိတ္ွာ ဝိမလံ၊ ပပ္ပောတု သုခံ သုခေနေတတိ။

သဒ္ဓမ္မပ္ပကာသိနီ နာမ

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပ္ပကရဏဿ အဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။